Ministry of Education
Department of Higher Education
East Yangon University

East Yangon University
Research Journal

Vol.12, No.1 June, 2026

Ministry of Education
Department of Higher Education
East Yangon University

East Yangon University
Research Journal

Vol.12, No.1 June, 2026

Ministry of Education
Department of Higher Education
East Yangon University
Research Journal
2026 Vol.12, No.1

Editorial Board

Editor in Chief

Dr. Myo Min Tun	Acting Rector, East Yangon University
Dr. Thidar Aung	Pro-rector, East Yangon University
Dr. Ei Ei Khine	Pro-rector, East Yangon University

Editors

Dr. Khin San Wint	Professor and Head, Department of Myanmar
Dr. Aung Kyi	Professor and Head, Department of English
Dr. Kyi Lint	Professor and Head, Department of Geography and Environmental Studies
Dr. Su Su Myat	Professor and Head, Department of History
Dr. Aung Ye Myint	Professor and Head, Department of Philosophy
Dr. Thidar Kyaw	Professor and Head, Department of Psychology
Dr. Yin Nu Tun	Professor and Head, Department of Law
Dr.Thi Thi San	Professor and Head, Department of Oriental Studies
Dr. Win Win Myint	Professor and Head, Department of International Relationship
Dr. Sandar Aung	Professor and Head, Department of Anthropology
Dr. Yu Yu Naing	Professor and Head, Department of Library and Information
Dr. Khin Saw Oo	Professor and Head, Department of Chemistry
Dr. Khin Lay Nwe	Professor and Head, Department of Physics
Dr. Sandar Maw	Professor and Head, Department of Mathematics
Dr. Ei Khine Win	Professor and Head, Department of Zoology
Dr. Thaw Maw Moe	Professor and Head, Department of Botany
Dr. Aung Zaw Myint	Professor and Head, Department of Geology
Dr. Moe Theingi Hlaing	Professor and Head, Department of Industrial Chemistry

Contents

Page

1. **မြန်မာဘာသာစကားတွင် စကားသင်္ကေတရောသုံးခြင်း** 1
   နန်းဝေစံ
2. **သိန်းသန်းထွန်း၏ "ဘယ်ပန်းချီရေးလို့မှမမီ" ဝတ္ထုရှည်မှ နောက်ခံဝန်းကျင်လေ့လာချက်** 11
   အိအိခိုင်
3. **နန်းတည်မွန်ကျောက်စာ၏နာမ်ပုဒ်ဖွဲ့ပုံလေ့လာချက်** 21
   လဲ့လဲ့ဝင်း
4. **အထင်ကရဒေသများကို ဖွဲ့ဆိုသောသီချင်းများအား စာပေရှုထောင့်မှလေ့လာခြင်း** 34
   ခိုင်နွယ်ဝင်း
5. **ပြောင်းလဲလာသောမြန်မာကဗျာလမ်းကြောင်း** 42
   စမ်းမြင့်သင်း
6. **ဝတ္ထုတိုများမှ လူသဘာဝလေ့လာချက်** 52
   သီတာမြစမ်း
7. **ပင်းယခေတ်မြန်မာကျောက်စာများမှကျွန်ဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများကို အတ္ထဗေဒအမြင်ဖြင့် လေ့လာချက်** 62
   နီလာလွင်
8. **စကားလုံးဖွဲ့စပ်မှုကြောင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ပြောင်းလဲပုံလေ့လာချက်** 72
   ယုယုဌေး
9. **ခဲအဖြူအစိမ်းနှင့်ရေးခြစ်သောတစ်ပိုင်းတစ်စကဗျာဝတ္ထုတိုဖန်တီးမှု** 83
   ချိုချိုမာ (၁)
10. **ဇော်ဂျီ၏ ရသစာတမ်းများမှ ဝါကျဖွဲ့ဟန်လေ့လာချက်(ရေးဟန်ပညာ)** 98
    ချိုချိုမာ (၂)
11. **မင်းသုဝဏ်၏ ကဗျာများမှ ဗျည်းတူသရကွဲအတွဲအစပ်များ (ရေးဟန်ပညာ)** 110
    ဇင်မာဝင်း
12. **ဒဂုန်တာရာ၏ "မေ" ဝတ္ထုမှ အရောင်ဝေါဟာရများလေ့လာချက် (အတ္ထဗေဒ)** 122
    သွယ်ဇင်ဖြိုး
13. **လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းစကားသင်္ကေတကူးပြောင်းမှုလေ့လာချက်(လူမှုဘာသာဗေဒ)** 135
    မေဖြူဖြူအေး
14. **ဦးကြင်ဥ၏ ပဒေသာသီချင်းများမှ ဝဏ္ဏဖွဲ့ပုံလေ့လာချက်(ဘာသာဗေဒ)** 146
    မိုးမိုးစံ

15. မင်းသုဝဏ်၏ “ရေချမ်းဒကာ ဖိုးသောကြာ”ကဗျာမှ နရီစည်းဝါးလေ့လာချက် (ရေးဟန်ပညာ) 158

တင်ဇာဝင်း

16. အညာမင်္ဂလာဆောင် လေးချိုးကြီးမှ စကားသံဖွဲ့စပ်ဟန် လေ့လာချက် 170

အိအိမျိုးထက်

17. ဦးလုံး၏ ရထားပန်းယိုင်ဆွဲဂတ်မေယိမ်းသီချင်းကို စာပေရှုထောင့်မှ လေ့လာချက် 182

သော်ဇင်ဝင်း

18. လူမှုဘဝအမြင်ထင်ဟပ်သောရသစာတမ်းများလေ့လာချက် 191

မြတ်သိဂီကျော်

19. An Analysis of Students' Perspectives on Intercultural Competence Development Through "Market Leader": A Case Study in NMDC 200

Thazin Khaing

20. A Study of Syntactic Symbolism in the Story "The Yellow Wall-paper" by Charlotte Perkins Gilman 215

Aung Ko Ko Hein

21. A Study of Levels of Stylistics in the Reading Passages of the English Coursebook *Life 2A* 228

May Thu Oo

22. A Narrative Analysis of Mood and Voice in the Story "A Painful Case" by James Joyce 242

Mie Ko Khant

23. Solid Waste Management Practices in The Campus of Magway University 253

Win Thandar Oo

24. A Geographical Study on Spatial Distribution of Electronics Stores in Thingangyun Township 265

Htet Htet Aung, Su Myat Hay Mar Thein, Zin Mar Win, Swe Zin Htun

25. Impact of Cultural Heritage Sites on Tourism Development in Thanlyin Township 278

Yadanar Chan Myae Nyein, May Htar Lwin, Zin Mar Win,Su Myat Hay Mar Thein, Swe Zin Htun

26. A Geographical Study of Summer Paddy Cultivation in Thanlyin Township 293

Hnin Yu Hlaing, Kyi Lint, Su Myat Hay Mar Thein, Swe Zin Htun, Zin Mar Win

27. A Historical Analysis of Rain-Calling Rituals in Dawei, Myanmar 307

Hnin Mar Khin

28. Concept of Jambudīpa and Arimaddanapura: Buddhist Cosmology and Urban Division in Bagan 314

Ko Ko Toe Lwin Thaw

29. Agricultural Sector During The Late Konbaung Period **332**
Wai Wai Lwin

30. U Nu's Initatives For The Promotion of Buddhism **349**
Phyo Swe Lwin

31. Economic Transformation and Colonial Intervention in Myanmar, 1800–1930 **364**
Myo Min Thiha

32. Legal Study on the Rights of the Land Recipient for the Right to use Farmland in Thanlyin District **373**
Yin Nu Tun, Tharaphe Wann Lwin, Phyu Zin Ei, Khine Zin Thant

33. Legal Control Against Illegal Trade In Wild Fauna Of Myanmar **389**
Po Po Chit

34. Quashing the Criminal Proceedings **401**
Hnin Ei Phyu

35. A Legal Study on Child Rights and the Protection of Children from Violence in Myanmar under the Convention on the Rights of the Child (CRC) 1989 **409**
Khine Myat Tun, Khine War, Pyae Myat Phoo, Khin Kay Khaing

36. Rights of Domestic Workers Under International Convention **418**
Khin Thandar Tun

37. The Role of Collective Management Organization of Copyright in Myanmar **424**
Zin Mar Htay

38. Test Construction of Job Characteristics Scale and Role State Scales **433**
Thant Zaw Moe

39. A Comparative Study of Buddhist Mural Paintings From Ajanta and Ellora Caves Of India and The Temples of Bagan **448**
Yamin Oo

40. Expanded Class Numbers in Dewey Decimal Classification System for Subject Headings of Buddhism (Sutta) **457**
Saw Mya Kyi Thar

41. An Analytical Study of The National Literary Award-Winning Book "*Ī kharī" nī" salā" (ဤခရီးနီးသလား)*" **461**
Chue Thinzar Aung

42. The Role of Chatgpt-5 in Enhancing Information Retrieval Skills For Students From East Yangon University **470**
Win Nyein Yee

43. A Citation Analysis of Master's Theses Submitted To The Department of Law, East Yangon University **487**

Kay Thi Oo

44. A Comparative Study of Digital Diplomacy Among The State Actors **501**

Khaing Thazin Soe

45. A Study of China's Belt and Road Initiative in Myanmar **511**

Aye Chan Phyu, Kyu Kyu Khin, Su Hlaing Min

46. The Ritual Shower of *Taungpyone pwe* (Festival) **524**

Sandar Aung

မြန်မာဘာသာစကားတွင် စကားသင်္ကေတရောသုံးခြင်း

နန်းဝေစံ*

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းသည် မြန်မာဘာသာစကားတွင် စကားသင်္ကေတရောသုံးခြင်းကို လေ့လာတင်ပြထားသည့် စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာတို့သည် မြန်မာဘာသာ စကားကို နေ့စဉ်အသုံးပြု၍ ပြောဆိုနေစဉ်နှင့် ရေးသားနေစဉ်အတွင်း ပါဠိ ဘာသာစကားနှင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားများမှ စကားလုံးများကိုယူ၍ မြန်မာ ဘာသာစကားတွင် စကားသင်္ကေတများ ရောနှောအသုံးပြုကြလေ့ ရှိပါသည်။ ထိုသို့ ဖြစ်ပေါ်ရခြင်းသည် လူမှုဘာသာဗေဒ၏ သဘောတရားတစ်ခုဖြစ်သော ဘာသာစကား ထိတွေ့မှုကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့ မိမိတို့နှင့် ဘာသာတူစု မဟုတ်သော ဘာသာခြားစကားများဖြစ်သည့် ပါဠိဘာသာစကားနှင့် အင်္ဂလိပ် ဘာသာစကားမှ စကားလုံးများကို မြန်မာစကား ပြောဆို၊ ရေးသားနေစဉ်အတွင်း စကားသင်္ကေတ ရောနှောအသုံးပြုခြင်းဖြင့် မြန်မာဘာသာစကားတွင် အကျိုးသက်ရောက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်လာပုံကို လေ့လာတင်ပြ ထားပါသည်။

သော့ချက်ဝေါဟာရများ။ ။ စကားသင်္ကေတရောသုံးခြင်း၊ မြန်မာဘာသာစကား၊ ပါဠိဘာသာစကား၊ အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကား၊ ဘာသာစကားထိတွေ့မှု။

၁။ နိဒါန်း

မြန်မာတို့သည် နေ့စဉ် မြန်မာစကား ပြောဆိုနေစဉ်တွင်လည်းကောင်း၊ ရေးသားနေ့စဉ်တွင် လည်းကောင်း မြန်မာဘာသာစကားအတွင်း မြန်မာဘာသာစကားနှင့် ဘာသာတူစု မဟုတ်သော အခြားသော ဘာသာစကားများမှ စကားလုံးများကို စကားသင်္ကေတများ ရောနှောအသုံးပြုလေ့ ရှိကြပါသည်။ ထိုသို့စကားသင်္ကေရောသုံးခြင်းသည် ဘာသာစကားများထိတွေ့မှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ် လာရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့ စကားသင်္ကေတရောသုံးခြင်း လက္ခဏာရပ်သည် မြန်မာဘာသာ စကားတွင်သာမက ကမ္ဘာပေါ်ရှိ ရှင်သန်လျက်ရှိသော ဘာသာစကားမှန်သမျှတွင် ဖြစ်ပေါ်လေ့ ရှိပါသည်။

၁၊ ၁။ ရည်ရွယ်ချက်

မြန်မာဘာသာစကား ပြောဆိုနေစဉ်နှင့် ရေးသားနေစဉ်အတွင်း ဘာသာခြားစကားများ ရောနှော အသုံးပြုနေမှုကို သတိပြုမိစေရန်နှင့် ထိုသို့စကားသင်္ကေတရောသုံးခြင်းသည် ဘာသာစကား၏ သဘောလက္ခဏာတစ်ရပ်ဖြစ်ကြောင်း သိရှိစေရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။

၁၊ ၂။ သုတေသနမေးခွန်းနှင့်ပြဿနာ

မြန်မာဘာသာစကားအတွင်း စကားသင်္ကေတရောသုံးခြင်းစာတမ်းကို ပြုစုရာတွင် အောက်ပါ မေးခွန်းနှင့် ပြဿနာများ ဖြစ်ပေါ်နိုင်ပါသည်။

- မြန်မာဘာသာစကား ပြောဆို၊ ရေးသားနေစဉ်တွင် ပါဠိဘာသာစကားနှင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာ စကားတို့မှ စကားလုံးများကို စကားသင်္ကေတရောသုံးလေ့ ရှိပါသလား။
- မြန်မာဘာသာစကားတွင် စကားသင်္ကေတရောသုံးခြင်းသည် ဘာသာစကားထိတွေ့မှု လက္ခဏာရပ်ကြောင့် ဖြစ်ပါသလား။ဟူသည့် မေးခွန်းများနှင့်
- မြန်မာဘာသာစကား ပြောဆို၊ ရေးသားနေစဉ် ဘာသာခြားစကားမှ စကားလုံးများကို စကား

* ဒေါက်တာ၊ ပါမောက္ခ၊ မြန်မာစာဌာန၊ ရန်ကုန်အရှေ့ပိုင်းတက္ကသိုလ်။

သင်္ကေတရောသုံးခြင်းသည် မြန်မာဘာသာစကားအတွက် အကျိုးသက်ရောက်မှု ရှိ၊ မရှိ။ ဆိုသည့် ပြဿနာများ ပေါ်ထွက်လာပါသည်။

၂။ စာပေလေ့လာဆန်းစစ်ချက်

ဤစာတမ်းနှင့်ပတ်သက်၍ ဦးထွန်းမြင့်၏ ဘာသာဗေဒ(၁၉၉၅)စာအုပ်၊ ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦး ၏ လူမှုဘာသာဗေဒမိတ်ဆက်(၂၀၀၃)စာအုပ်၊ လူမှုဘာသာဗေဒသဘောတရား(၂၀၀၅)စာအုပ်၊ ဘာသာစကားသုတေသန(၂၀၁၀)စာအုပ်၊ သုတေသနဟူသည်(၂၀၁၈)စာအုပ်၊ လူမှုဘာသာဗေဒလက်စွဲ(၂၀၂၄)စာအုပ်နှင့် ဒေါက်တာခင်အေး၏ အတ္ထဗေဒနိဒါန်း(၂၀၀၄)စာအုပ် တို့မှ လူမှုဘာသာဗေဒဆိုင်ရာ နည်းနာများ၊ စကားသင်္ကေတရောသုံးခြင်းဆိုင်ရာ နည်းနာများကို အခြေခံ၍လည်းကောင်း၊ ဆိုရှယ်မီဒီယာများ၊ သတင်းစာများကို အခြေခံ၍လည်းကောင်း ဤ သုတေသနစာတမ်းကို လေ့လာဆန်းစစ်တင်ပြခဲ့ပါသည်။

၃။ နည်းနာ

မြန်မာဘာသာစကားတွင် စကားသင်္ကေတရောသုံးခြင်းစာတမ်းကို လေ့လာဆန်းစစ်ရန် အတွက် အောက်တွင်ဖော်ပြထားသော ပညာရပ်နည်းနာများနှင့် သုတေသနနည်းနာများကို အခြေခံ၍ လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။

၃၊ ၁။ ပညာရပ်နည်းနာ

မြန်မာဘာသာစကား ပြောဆိုနေစဉ်နှင့်ရေးသားနေစဉ်အတွင်း ဘာသာခြားစကားများ ရောနှော အသုံးပြုခြင်းကို ဘာသာဗေဒပညာရပ်၏ ပညာရပ်ခွဲတစ်ခုဖြစ်သော လူမှုဘာသာဗေဒ သဘော တရားတွင်ပါဝင်သော ဘာသာစကားထိတွေ့မှုနှင့် စကားသင်္ကေတရောသုံးခြင်းစသည့် ပညာရပ် နည်းနာများကိုအခြေခံ၍ လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။

ဘာသာဗေဒဟူသည်

ဘာသာဗေဒဟူသည့် ဝေါဟာရနှင့်ပတ်သက်၍ ဦးထွန်းမြင့်က ဘာသာဗေဒ(၁၉၉၅)စာအုပ်တွင် ဘာသာဗေဒဆိုသည်မှာ -

> ဘာသာစကားကို သိပ္ပံနည်းကျ စနစ်တကျ လေ့လာသည့်ပညာရပ် (စာ ၁)

ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

ဒေးဗစ်ခရစ်စတယ်က A Dictionary of Linguistics and Phonetics (2000) စာအုပ်တွင် -

> ဘာသာဗေဒဆိုသည်မှာ ဘာသာစကားကို သိပ္ပံနည်းကျလေ့လာမှု (စာ ၂၈၃)

ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုခဲ့ပါသည်။

ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦး၏ လူမှုဘာသာဗေဒလက်စွဲ(၂၀၂၄)စာအုပ်တွင် -

> ဘာသာဗေဒသည် ဘာသာစကားကို သိပ္ပံနည်းကျလေ့လာမှုဖြင့် စတင်ခဲ့သည့် ပညာရပ်တစ်ခုဖြစ်သည်။ (စာ ၂၁)

ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဘာသာဗေဒဆိုသည်မှာ ဘာသာစကားများကို သိပ္ပံ နည်းကျ စနစ်တကျ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍ သရုပ်ဖော်လေ့လာသော ပညာရပ်ပင် ဖြစ်ပါသည်။

လူမှုဘာသာဗေဒဟူသည်

လူမှုဘာသာဗေဒဝေါဟာရနှင့်ပတ်သက်၍ Chambers ၏ Sociolinguistics Theory (1997) စာအုပ်တွင် -

> လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုနှင့် ယင်း၏ဘာသာစကားဆက်နွယ်ပုံကို
> လေ့လာသည့် ဘာသာရပ်ဖြစ်သည်။ (စာ ၁၃၃၀)

ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုထားသည်။

ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦး၏ လူမှုဘာသာဗေဒမိတ်ဆက်(၂၀၀၃)စာအုပ်တွင် -

> လူမှုဘာသာဗေဒသည် ဘာသာစကားနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းကြားရှိ
> အပြန်အလှန်ဆက်စပ်မှုကိုလေ့လာသော ပညာရပ်ဖြစ်သည်။ (စာ ၁၀)

ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် လူမှုဘာသာဗေဒဆိုသည်မှာ မည်သူက မည်သူ့ကို မည် သည့်နေရာ၊ မည်သည့်အချိန်တွင် မည်သို့သောအကြောင်းနှင့်ဆက်စပ်၍ မည်သည့်စကားကို ပြောသည်ဆိုသည့် လူမှုဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို အခြေခံ၍ လေ့လာခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။

ဘာသာစကားထိတွေ့မှုဟူသည်

ဘာသာစကားထိတွေ့မှုနှင့်ပတ်သက်၍ ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦး၏ လူမှုဘာသာဗေဒ သဘော

တရား(၂၀၀၅) စာအုပ်တွင် -

> ဘာသာရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ ပညာရေး၊ လူမှုဆက်ဆံရေး
> စသည့် အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် လူ့အဖွဲ့အစည်း တစ်ခုနှင့် တစ်ခု
> ထိတွေ့ကာ ဘာသာစကားချင်းလည်း ထိတွေ့မှု ဖြစ်လာ သည်။ (စာ ၅၄)

ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဘာသာစကားထိတွေ့မှုသည် ဘာသာရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ ပညာရေး၊ လူမှုရေးတို့အပေါ်တွင်အခြေခံ၍ လူမျိုးတစ်မျိုးနှင့်တစ်မျိုး၊ မိသားစု တစ်စုနှင့်တစ်စု၊ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံနှင့်တစ်နိုင်ငံ ထိတွေ့ဆက်ဆံကြရာမှ ဘာသာစကားအချင်းချင်း ထိတွေ့မှု ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။

စကားသင်္ကေတရောသုံးခြင်းဟူသည်

စကားသင်္ကေတဆိုရာတွင် စကားနှင့်သင်္ကေတကို ပေါင်းထားခြင်းဖြစ်ပြီး၊ မြန်မာအဘိဓာန် (၂၀၁၈)တွင် -

> စကား/ဇဂါး/န - အနက်အဓိပ္ပာယ်ရှိသော နှုတ်မြွက်သံ။
> ပြောဆိုချက်။ ဘာသာစကား။ (စာ ၇၉)
>
> သင်္ကေတ၊ န - အမှတ်အသား။ (စာ ၃၅၇)

ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

ဒေါက်တာခင်အေးက အတ္ထဗေဒနိဒါန်း(၂၀၀၄)စာအုပ်တွင် -

> သင်္ကေတဟူသည် အကြောင်းအရာတစ်ခုခုကို ကိုယ်စားပြုသော၊
> ရည်ညွှန်းသော အမှတ်အသားဖြစ်သည်။ (စာ ၃၄)

ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုပြထားပါသည်။

စကားသင်္ကေတရောသုံးခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ Fasold (1987)၏ The Sociolinguistics of Society စာအုပ်တွင် ဖော်ပြထားသည်ကို ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦးက လူမှုဘာသာဗေဒလက်စွဲ (၂၀၂၄) စာအုပ်တွင် -

> ဘာသာစကားတစ်မျိုးကို အခြေခံအားဖြင့် သုံးစွဲနေစဉ်အတွင်း အခြားဘာသာစကားတစ်မျိုး၏ အစိတ်အပိုင်းများကို ရောနှော အသုံးပြုခြင်း ဖြစ်သည်။ (စာ ၁၈၈)

ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် စကားသင်္ကေတရောသုံးခြင်းဆိုသည်မှာ ဘာသာစကား တစ်မျိုးကို အခြေခံ၍ အသုံးပြု ပြောဆို ရေးသားနေစဉ်အတွင်း အခြားဘာသာစကားတစ်မျိုးမှ စကားလုံးများကို ယူ၍ အခြေခံဘာသာစကားအတွင်း ရောနှောအသုံးပြုခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။

အထက်ပါ ပညာရပ်နည်းနာများအရ ဘာသာစကားများကို သိပ္ပံနည်းကျ စနစ်တကျ သရုပ်ဖော်လေ့လာသော ဘာသာဗေဒပညာရပ်တွင်ပါဝင်သည့် လူမှုဘာသာဗေဒပညာရပ်သည် လူမှုဝန်းကျင်၌ လူတို့ မည်သည့်အကြောင်းကြောင့် ဘာသာစကားကို မည်သို့ မည်ပုံ ပြော ဆိုသည်ဟူသော ဘာသာစကားအသုံးပြုပုံကို လေ့လာပါသည်။ ဘာသာစကား မတူသော လူမှု အဖွဲ့အစည်းတွင်လည်းကောင်း၊ ဘာသာစကားတူသော လူမှုအဖွဲ့အစည်းတွင်လည်းကောင်း ဘာသာရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ ပညာရေး၊ လူမှုပေါင်းသင်းဆက်ဆံရေး တို့ကြောင့် ဘာသာ စကားထိတွေ့မှုများ ဖြစ်ပေါ်လေ့ရှိပါသည်။ ထိုအခါ မိမိတို့မိခင်ဘာသာစကားတွင် အခြားသော ဘာသာစကားမှ စကားလုံးများကို စကားသင်္ကေတများ ရောနှောအသုံးပြုလေ့ရှိပါသည်။ ထိုမှ ဘာသာစကားများတွင် စကားသင်္ကေတရောသုံးခြင်းများ ဖြစ်ပေါ်လာပါသည်။

၃၊ ၂။ သုတေသနနည်းနာ

မြန်မာဘာသာစကားတွင် စကားသင်္ကေတရောသုံးခြင်း စာတမ်းကို လေ့လာတင်ပြရာတွင် မြန်မာဘာသာစကားကို ဘာသာဗေဒ၏ပညာရပ်ခွဲတစ်ခုဖြစ်သော လူမှုဘာသာဗေဒရှုထောင့်မှ လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ ဤတွင် ဘာသာဗေဒပညာရှင်၊ လူမှုဘာသာဗေဒပညာရှင်များ ဖော်ထုတ်ခဲ့သော ပညာရပ်နည်းနာများကို အခြေခံသုတေသနနည်းနာနှင့် အသုံးချ သုတေသန နည်းနာများကိုအခြေခံပြီး ဘာသာစကားကို လက်တွေ့အသုံးချသုတေသနပြု၍ လေ့လာ ဖော်ထုတ် တင်ပြထားပါသည်။

၄။ လေ့လာတွေ့ရှိချက်

မြန်မာစကားကို နေ့စဉ်အသုံးပြုနေကြသူတို့သည် မြန်မာစကားပြောဆိုနေစဉ်တွင်လည်း-ကောင်း၊ ရေးသားနေစဉ်တွင်လည်းကောင်း မြန်မာစကားအတွင်း၌ ပါဠိဘာသာစကားမှ စကားလုံးများနှင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားမှ စကားလုံးများကို စကားသင်္ကေတများ ရောနှော အသုံးပြုကြလေ့ရှိပါသည်။ ထိုအခါ မြန်မာဘာသာစကားတွင် ပါဠိဘာသာစကားနှင့် အင်္ဂလိပ် ဘာသာစကားမှ စကားလုံးများကို စကားသင်္ကေတရောသုံးခြင်းများ ဖြစ်ပေါ်လာပါသည်။

၄၊ ၁။ မြန်မာဘာသာစကားပြောဆိုနေစဉ် စကားသင်္ကေတရောသုံးခြင်း

မြန်မာဘာသာစကားကို နေ့စဉ် အသုံးပြု ပြောဆိုနေကြသည့် မြန်မာစကားပြောဆိုသူတို့သည် မိမိတို့ နေ့စဉ်အသုံးပြုလျက်ရှိသော မြန်မာဘာသာစကားတွင် ပါဠိဘာသာစကားနှင့် အင်္ဂလိပ် ဘာသာစကားမှ စကားလုံးများကို စကားသင်္ကေတများ ရောနှောအသုံး ပြုလျက်ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထိုသို့ မိမိတို့ဘာသာစကားပြောဆိုနေစဉ်တွင် ဘာသာခြားစကားမှ စကားလုံး များကို ရောနှောအသုံးပြုခြင်းသည်

ဘာသာစကား၏ သဘောလက္ခဏာ တစ်ခုပင်ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာဘာသာစကားတွင် ပါဠိဘာသာစကားမှ စကားသင်္ကေတရောနှော အသုံးပြုထားသော စကားလုံးများစွာရှိပါသည်။

ထိုပါဠိဘာသာစကားမှစကားလုံးများကို စကားသင်္ကေတအသုံးပြုရာတွင် ပါဠိစကားလုံး အတိုင်း မပြုမပြင်ဘဲ တိုက်ရိုက်ယူ၍အသုံးပြုသောစကားလုံးများနှင့် မြန်မာ့အာလျှာနှင့် ရွတ် ဆိုရ လွယ်ကူစေရန် ပြုပြင်ဖန်တီးယူထားသော စကားလုံးများဟူ၍ တွေ့ရပါသည်။ သာဓက -

- သူငယ်ချင်းရေ မင်းအလုပ်**ကိစ္စ** အဆင်ပြေသွားပလား။

- ဆင်းရဲ**ဒုက္ခ**နဲ့ မကြုံချင်ဘူး။ ချမ်းသာ**သုခ**တွေနဲ့ပဲ အမြဲ ကြုံချင်တယ်။

- အစည်းအဝေးက **ပါမောက္ခ**တွေလည်း ပါတယ်တဲ့။

- ထီပေါက်တယ်ဆိုတာ အတိတ်**ဘဝ ကုသိုလ်ကံ**ကြောင့်လဲ ပါတယ်။

- ငါ မှန်သောစကားပြောတာ **သစ္စာ**ဆိုရဲတယ်။

- သူဒီလိုနေရတာ အတိတ်**ဘဝ**က **ကုသိုလ်**တွေကြောင့်နေမှာ။

- အလှူ**ဒါန** ပြုတဲ့အခါ **စေတနာ သဒ္ဓါ**တရား ထက်သန်ဖို့လိုတယ်။

- **နိဗ္ဗာန်** မရောက်မချင်း **သံသရာ**က မကျွတ်သရွေ့ **လောကဓံ**တွေနဲ့ ကြုံနေရမှာပဲလေ။

- ဘာလုပ်လုပ် **စိတ်**ကောင်းထားပြီးလုပ်။ အကျိုးပေးလိမ့်မယ်။

စသည့် အပြောစကားများတွင် မြန်မာဘာသာစကား အသုံးပြုပြောဆိုနေစဉ်အတွင်း ပါဠိ ဘာသာစကားမှ စကားလုံးများကို ပါဠိဘာသာစကားအတိုင်း တိုက်ရိုက်ယူ၍လည်းကောင်း၊ ပြုပြင်ပြောင်းလဲယူ၍လည်းကောင်း စကားသင်္ကေတရောနှော၍ အသုံးပြုထားသည်ကို တွေ့ရ ပါသည်။

ထိုကဲ့သို့ပင် မြန်မာဘာသာစကား ပြောဆိုနေစဉ် အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားမှ စကားလုံး များကို စကားသင်္ကေတ ရောနှောအသုံးပြုထားသော စကားလုံးများစွာ ရှိပါသည်။

သာဓက -

- ငါ့ **တမ်းပေပါ** ကို **ပရုဖ်** နည်းနည်း ဖတ်ပေး။ မင်းရော **ပရောဂျက်ပေပါ** ပြီးပလား။

- ဒီ **ဟိုတယ်** က **ရွှမ်းဆားဗစ်** အတော်ကောင်းတယ်နော်။

- ငါတို့ မြန်မာ**ပလာဇာ** သွားပြီး **ရှော့ပင်း** ထွက်ကြမလား။

- ဒီ**ကုမ္ပဏီ**က မဆိုးဘူးနော်။ **ဆားဗစ်** ကောင်းတယ်။

- သူ့ **ဖေ့စ်ဘွတ်အကောင့်** မှာ **ပို့စ်** တင်ထားတယ်လေ။

- **တယ်လီဂရမ်** တို့၊ **ဖေ့ဘွတ်** တို့၊ **တစ်တော့** တို့တွေမှာ သူက **ဆယ်လီ** လေ။

- အဲ့ **ကိစ္စ တစ်တော့** မှာ **ထရန်း**ဖြစ်နေတာ ကြာပြီ။

- မနက်ဖြန်မနက် **မီတင်** ရှိတယ်နော်။ နောက်တစ်ပတ်ထဲတော့ **ဆီးနိတ်**တဲ့။

- **တက္ကသိုလ်**မှာ **ပရယ်တီကယ်** တွေ **ကျူတိုရီရယ်** တွေက အရေးကြီးတယ်။

- သူငယ်ချင်း **တားရော့ကတ်** ဖတ်တတ်လား။ **အီးအိတ်စ် ကမ်းဘက်** ငါ့ကို ဖတ်ပေး။

- **ဘရိတ်ဖတ်စ်** စားပြီးပလား။ ဒီည **ဒင်နာ** က **ဘူဖေး** ကျွေးမှာတဲ့။

- ငါ့ဆီ **ဖယ်ရီ**မရောက်လို့ နေ့တိုင်း **လိုင်းကား**နဲ့ **ဆိုင်ကယ်ကယ်ရီ**နဲ့ နှစ်ပါးသွားနေရတာ။

စသည့် နေ့စဉ် ပြောဆိုလျက်ရှိသော မြန်မာအပြောစကားများတွင် အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားမှ

စကားလုံးများကို မူရင်းစကားလုံးနှင့်အနီးစပ်ဆုံး အသံဖလှယ်ယူ၍လည်းကောင်း၊ မြန်မာ့ အာလျှာနှင့် ရွတ်ဆိုရလွယ်ကူစေရန် ပြုပြင်ပြောင်းလဲယူ၍လည်းကောင်း စကားသင်္ကေတ ရောနှော အသုံးပြုခဲ့ကြပါသည်။

ထိုသို့ ပါဠိနှင့်အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားမှ စကားလုံးများ မြန်မာဘာသာစကားအတွင်း ရောက်ရှိနေခြင်းသည် စကားတူစုမဟုတ်သော ဘာသာစကားများ ထိတွေ့မှုဖြစ်ပေါ်ရာမှ စတင် ခဲ့သည်။ ထိုသို့ အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားမှစကားလုံးများကို စကားသင်္ကေတရောသုံးရာတွင် တချို့ စကားလုံးများကို အင်္ဂလိပ်စကားသံနှင့် အနီးစပ်ဆုံး အသံလှယ်ချေးငှား၍လည်းကောင်း၊ တချို့ စကားလုံးများကို မြန်မာ့ အာလျှာနှင့် ရွတ်ဆိုရ လွယ်ကူစေရန် ပြောင်းလဲ ပြုပြင်၍လည်းကောင်း စကားသင်္ကေတ ရောနှောအသုံးပြုကြသည်ကို တွေ့ရသည်။

၄၊ ၂။ မြန်မာဘာသာစကားရေးသားနေစဉ် စကားသင်္ကေတရောသုံးခြင်း

မြန်မာဘာသာစကားကို နေ့စဉ်အသုံးပြုရေးသားနေကြသည့် မြန်မာတို့သည် မိမိတို့ နေ့စဉ်အသုံး ပြုလျက်ရှိသော မြန်မာဘာသာစကားတွင် ပါဠိဘာသာစကားမှလည်းကောင်း၊ အင်္ဂလိပ် ဘာသာ စကားမှလည်းကောင်း စကားလုံးများကို စကားသင်္ကေတများ ရောနှောအသုံးပြု ရေးသားလျက် ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။

ပါဠိဘာသာစကားနှင့် မြန်မာဘာသာစကားတို့သည် စကားတူစုများ မဟုတ်ကြပေ။ ပါဠိ ဘာသာစကားနှင့် မြန်မာဘာသာစကားတို့သည် ပုဂံခေတ်မတိုင်မီကပင် ဘာသာရေးကို အကြောင်းပြု၍ ဘာသာစကားများ ထိတွေ့ခဲ့ကြသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ ပါဠိဘာသာစကားမှ စကားလုံးအမြောက်အမြား မြန်မာဘာသာစကားအတွင်း ဝင်ရောက်လာခဲ့ပါသည်။ မြန်မာ ဘာသာစကား ရေးသားနေစဉ် ပါဠိစကားလုံးများကိုယူ၍ စကားသင်္ကေတရောသုံးခြင်းကို ပုဂံခေတ် မြန်မာကျောက်စာများ စတင်ထွန်းကားချိန်ကပင် မြန်မာကျောက်စာများ၌ စတင် တွေ့ရှိခဲ့သည်။

မြန်မာစာအရေးအသားတွင် အစောဆုံးပေါ်ထွန်းခဲ့သည်ဟု ပညာရှင်များယူဆခဲ့ကြသည့် ကျောက်စာများတွင် မြန်မာဘာသာစကားအတွင်း စကားသင်္ကေတရောသုံးခြင်းကို တွေ့ရှိရပါ သည်။ ခုနှစ်သက္ကရာဇ်မပါဝင်သည့် ပေါ်တော်မူဘုရားကျောက်စာနှင့် သက္ကရာဇ် ၄၇၄ခုနှစ်တွင် ရေးထိုးသော ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာတွင် -

> **ဓမ္မသာဇရပ်**လေးပြု။ ကန်လေးတခုတူး၏။ (ပေါ်၊ က ၃-၄)
>
> ငါထီးရလိုသောမဟုတ် **သိကြား**စသော **ဗြဟ္မာနတ်**တကာလေးရစေ ၏။ **မဟာထေရ်**စသော **သဃ်ာ**တကာလေး ရစေ၏။ (ပေါ်၊ က ၇-၉)
>
> အခြေမဲ့သော **သတ္တဝါ**တကာ ကျွတ်စေ၏။ (ပေါ်၊ က ၁၆-၁၇)
>
> ဘုရားသခင်**သာသနာ** အနှစ် တစ်ထောင်ခြောက်ရာ နှစ်ဆယ့်ရှစ်နှစ် လွန်လေပြီးရကား။ ဤ**အရိမဒ္ဒနပုရ်** မည်သော ပြည်နှိုက်အား။ (ရာဇ၊ က ၁-၄)

စသည့် ပုဂံခေတ်ဦးမြန်မာကျောက်စာများတွင် မြန်မာစာ အရေးအသား၌ ပါဠိဘာသာစကားမှ စကားလုံးများ ရောနှော အသုံးပြုမှုကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ယနေ့မျက်မှောက်ခေတ်တွင် -

> အမျက်**ဒေါသ**ကို စွန့်ရာ၏။ **မာန**ကို ပယ်ရာ၏။ **သံယောဇဉ်**မှန်သမျှကို ကျော်လွန်ရာ၏။ **နာမ်ရုပ်**၌မငြိတွယ် မကြောင့်ကြသူထံသို့ ဆင်းရဲ**ဒုက္ခ** တို့သည် မကျရောက်ကုန်။ (မြန်မာ့အလင်း၊ ၂၀-၁-၂၀၂၆၊ စာ ၁)
>
> လူအပေါင်းတို့သည် **ကာမဂုဏ်**၊ **ဒေါသ**၊ **မာန**၊ **ထိနမိဒ္ဓ**၊ **ဥဒ္ဓိစ္ဆ**တရားတို့ ကပ်ငြိခြင်းခံရလျှင် သေခြင်းတရားကင်းရာ **နိဗ္ဗာန်**သို့ မရောက်နိုင်ချေ။
>
> (မြန်မာ့အလင်း၊ ၂၃-၁-၂၀၂၆၊ စာ ၁)

စသည်ဖြင့် မြန်မာစာရေးသားနေစဉ်တွင် ပါဠိစကားများရောသုံးခြင်းကို တွေ့ရပါသည်။

ဤသို့ မြန်မာဘာသာစကားရေးသားနေစဉ်တွင် ပါဠိဘာသာစကားမှ စကားလုံးများကို တိုက်ရိုက်ယူ၍လည်းကောင်း၊ ပြုပြင်ပြောင်းလဲယူ၍လည်းကောင်း စကားသင်္ကေတများ ရော၍ အသုံးပြုခဲ့ကြပါသည်။

အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားနှင့် မြန်မာဘာသာစကားတို့ ထိတွေ့ကြရာမှ မြန်မာဘာသာ စကားရေးသားနေစဉ်တွင် အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားမှ စကားလုံးအမြောက်အမြားကို မြန်မာ ဘာသာစကားတွင် စကားသင်္ကေတ ရောသုံးခဲ့ကြသည်။

သာဓက -

- ငလျင်ဘေးအလွန် မြန်မာ့စီးပွားရေး ပြန်လည်ကုစားခြင်းနှင့် ပြန်လည် ထူထောင်ခြင်း သုံးသပ်ဆွေးနွေးပွဲ (**Rebuilding Myanmar**: **Post Earthquake Economic Recovery**) (မြန်မာ့အလင်း၊ ၂-၁-၂၀၂၆၊ စာ ၃၂)
- အမုန်းစကား **Heat Speech** များ မပြုလုပ်ကြပါရန်။

  Agent of Myanmar အဖွဲ့အနေဖြင့် နိုင်ငံတကာ **ဥပဒေ**များနှင့်အညီ။

  (မြန်မာ့အလင်း၊ ၂၃-၁-၂၀၂၆၊ စာ ၃)

- ငလျင်**ဒဏ်**သင့် အနီရောင်အဆင့် ဝန်ထမ်းအိမ်ရာများနှင့် အဆောက် အအုံများပြုပြင်ရန် အားဖြည့် **Retrofit Design** နှင့် လိုက်နာ ဆောင်ရွက် ရမည့် နည်းစနစ်ဆိုင်ရာ **Knowledge Sharing** ဆွေးနွေးပွဲတက်ရောက်။

  (မြန်မာ့အလင်း၊ ၂၃-၁-၂၀၂၆၊ စာ ၄)

- မြန်မာနိုင်ငံ**အင်ဂျင်နီယာကောင်စီ** အသိအမှတ်ပြုလက်မှတ်ရရှိပြီးသော **Professional Engineer(PE)**များ၊ **Register Senior Engineer (RSE)** များမှ တာဝန်ခံ၍ စနစ်တကျပြုပြင်ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါကြောင်း။

  (မြန်မာ့အလင်း၊ ၂၃-၁-၂၀၂၆၊ စာ ၄)

- အွန်လိုင်းလိမ်လည်မှု **Telecom Fraud** လုပ်ငန်းများအား ဆက်လက် စစ်ဆေးဆောင်ရွက် မြန်မာ့အလင်း၊ ၂၇-၁-၂၀၂၆၊ စာ ၄)

ယနေ့မျက်မှောက်ခေတ်တွင် အသစ်အသစ်ပေါ်ထွန်းလာသော ပညာရပ်များ၊ နည်းပညာ များ၊ အသုံးအဆောင်များ၊ လူမှုကိစ္စရပ်များအတွက် အဓိပ္ပာယ်တိကျစေရန်၊ ပိုမိုလွယ်ကူစွာ ရှင်းလင်းနားလည်နိုင်စေရန်နှင့် မူရင်းပညာရပ်အခေါ်အဝေါ်များကို ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်မှု ရှိလာနိုင် ရန်အတွက် မြန်မာဘာသာစကား ရေးသားနေစဉ်အတွင်း အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားမှ စကားလုံး များကို စကားသင်္ကေတရော၍ အသုံးပြုသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

သုံးသပ်ချက်

မြန်မာဘာသာစကားကို နေ့စဉ်အသုံးပြု၍ ပြောဆို ရေးသားနေကြသော မြန်မာစကား အသုံး ပြုသူတို့တွင် နေ့စဉ်မိမိတို့ အသုံးပြု ပြောဆို ရေးသားနေကြသော မြန်မာစကားတွင် အခြားသော ဘာသာစကားမှ စကားလုံးများကို စကားသင်္ကေတများ ရောနှောအသုံးပြုလျက်ရှိပါသည်။ ထိုသို့ မြန်မာဘာသာစကားတွင် စကားသင်္ကေတရောနှောအသုံးပြုကြသော ဘာသာစကားများတွင် ပါဠိဘာသာစကားနှင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားမှ စကားလုံးတို့မှာ အလွန်များပြားသည်ကို တွေ့ရ ပါသည်။

ပါဠိဘာသာစကားသည် လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း တစ်ထောင်ခန့်ကပင် ဗုဒ္ဓဘာသာကို အခြေ ခံ၍ ဘာသာရေးအရ မြန်မာဘာသာစကားနှင့် စတင်ထိတွေ့ခဲ့ပါသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ ပါဠိ ဘာသာစကားမှ စကားလုံးများသည် မြန်မာဘာသာစကားအတွင်း ဝင်ရောက်ခဲ့ကြပြီး မြန်မာ ဘာသာစကား၌ စကားလုံးဝေါဟာရ ကြွယ်ဝလာစေရန်အတွက်လည်းကောင်း၊ မြန်မာစာပေ ဖွံ့ဖြိုးတိုးစေရန် အတွက်လည်းကောင်း အထောက်အကူပြုခဲ့ကြပါသည်။ ပါဠိဘာသာစကားမှ စကားလုံးတို့သည် မြန်မာဘာသာစကားအတွင်း ဝင်ရောက်ခဲ့သည်မှာ အလွန်ကြာမြင့်ခဲ့ပြီ ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ပါဠိစကားလုံးများဟုပင် မသိကြတော့ဘဲ မြန်မာစကား ပြောဆိုနေစဉ် နှင့် ရေးသားနေစဉ် အချိန်များ၌ တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် အသုံးပြုလျက်ရှိပါသည်။ ပါဠိစကားမှ စကားလုံးများကို မြန်မာဘာသာစကားပညာရှင်များက မြန်မာဘာသာစကား၏ မွေးစား စကားလုံးများအဖြစ် မှတ်ယူခဲ့ကြပြီးဖြစ်ပါသည်။

ထို့အတူပင် အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားသည် မြန်မာနိုင်ငံ အင်္ဂလိပ်တို့၏ ကိုလိုနီနယ်ချဲ့ လက် အောက်သို့ မကျရောက်မီကပင် ကုန်သွယ်ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးကိုအခြေခံသော စီးပွားရေးနှင့် ခရစ်ယာန်သာသနာပြုများ စေလွှတ်ကာ သာသနာပြန့်ပွားရေးကို အခြေခံသော ဘာသာရေး တို့ကို အကြောင်းပြု၍ မြန်မာဘာသာစကားနှင့် စတင်ထိတွေ့ခဲ့ကြပါသည်။ နောက်ပိုင်းတွင် နိုင်ငံရေးကို အကြောင်းပြု၍ ဆက်လက်ထိတွေ့မှုများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပါသည်။ ယနေ့အချိန်တွင်လည်း နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ ပညာရေး၊ လူမှုရေးတို့ကို အကြောင်းပြု၍ ဆက်လက် ထိတွေ့မှုများ ဖြစ်ပေါ်လျက်ပင်ရှိပါသည်။ မြန်မာဘာစကားနှင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကား ထိတွေ့မှုသည် ပါဠိ ဘာသာစကားနှင့်ထိတွေ့မှုလောက် အချိန်မကြာမြင့်သော်လည်း နှစ်ပေါင်းရာနှင့်ချီ၍ ကြာမြင့် ခဲ့ပြီဖြစ်ပါသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ မြန်မာဘာသာစကားအတွင်း အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားမှ စကား- လုံးများ ရောက်ရှိလာခဲ့ပြီး မြန်မာဘာသာစကားတွင် စကားသင်္ကေတ ရောသုံးခဲ့ကြပါသည်။ တချို့ အင်္ဂလိပ်စကားလုံးများသည် မြန်မာဘာသာစကားအတွင်း မွေးစားစကားလုံးများအဖြစ် အသားကျနေပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ယနေ့အချိန်တွင် မြန်မာနှင့်အင်္ဂလိပ် ဘာသာစကားထိတွေ့မှုသည် ရပ်တန့်သွားခြင်း မရှိဘဲ အရှိန်အဟုန်နှင့် ဆက်လက်ထိတွေ့မှုများ ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိပါသည်။

ဤသို့ ပါဠိနှင့်အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားများမှ စကားလုံးများကို မြန်မာဘာသာစကား ပြော ဆိုရေးသားနေစဉ် ယူ၍ ရောနှောအသုံးပြုရာတွင် မူရင်းဘာသာစကား၏ စကားလုံး ဝေါဟာရ အတိုင်း တိုက်ရိုက်ယူ၍လည်းကောင်း၊ အနီးစပ်ဆုံး အသံဖလှယ်ယူ၍လည်းကောင်း၊ မူရင်း စကားလုံးကို

ပြုပြင်ပြောင်းလဲကာ မြန်မာမှုပြု၍လည်းကောင်း၊ မြန်မာ့အာလျာနှင့် ရွတ်ဆိုရ လွယ်ကူသော စကားသံများအဖြစ် ပြောင်းလဲယူ၍လည်းကောင်း စကားသင်္ကေတများ ရောသုံးခဲ့ ကြပါသည်။

ထိုအခါ စကားသင်္ကေတရောသုံးခြင်းကြောင့် ပါဠိနှင့်အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားမှ စကားလုံး အမြောက်အမြားသည် မြန်မာဘာသာစကားအတွင်း ဝင်ရောက်လာခဲ့ကြပြီး မြန်မာဘာသာ စကား၊ မြန်မာစာပေအတွက် အကျိုးသက်ရောက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပါသည်။ ဤတွင် အကျိုး သက်ရောက်မှုဆိုရာ၌ ကောင်းသောအကျိုးသက်ရောက်မှုများ ရှိသကဲ့သို့ ဆိုးကျိုးများ ရှိသည် ကိုလည်း သတိပြုသင့်ပါသည်။ ပါဠိဘာသာစကားမှ စကားလုံးများသည် မြန်မာဘာသာစကား၊ မြန်မာစာပေ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးတွင် စကားလုံးဝေါဟာရ ကြွယ်ဝလာစေရန်အတွက် ကောင်း- သောအကျိုးသက်ရောက်မှုကို ဖြစ်ပေါ်စေသကဲ့သို့ ရှေးကမြန်မာဘိုးဘေးတို့က ပါဠိစကားလုံး များနေရာတွင် မြန်မာဘာသာပြန်၍ အသုံးပြုခဲ့သော အဓိက်၊ အမျက်၊ ရမ္မက်၊ အတည်မဲ့သော တရား စသည့် အနှစ်သာရပြည့်ဝသည့် မြန်မာစကားလုံးများ ပျောက်ကွယ်ကာ ထိုစကားလုံးများ နေရာတွင် ပါဠိစကားလုံးများကိုသာ ဆက်၍အသုံးပြုနေခဲ့သည်ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ ထို့ အတူ အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားမှ စကားလုံးများကို စကားသင်္ကေတရောသုံးခြင်းဖြင့် မြန်မာ ဘာသာစကားတွင် စကားလုံးဝေါဟာရများ ပိုမိုများပြားလာသော ကောင်းကျိုးများ ရှိသကဲ့သို့ မြန်မာဘာသာစကားတွင် အသုံးမပြုသော / f / ဖ၊ / v / ဗ၊ / r / ရ် ဗျည်းသံများ မြန်မာ စကားအတွင်း အသုံးပြုနေမှုများကိုလည်း သတိပြုဖွယ် တွေ့ရှိနေရပါသည်။

ယနေ့မျက်မှောက်ခေတ်တွင် နည်းပညာရပ်အသစ်များ၊ လူမှုအသုံးအဆောင်အသစ်များ နှင့် လူမှုကိစ္စရပ်အသစ်များမှာ နေ့စဉ်နှင့်အမျှ များစွာပေါ်ထွန်းလျက်ရှိရာ ထိုနည်းပညာရပ်များ၊ လူမှုအသုံးအဆောင်များနှင့် လူမှုကိစ္စရပ်များကြောင့် မြန်မာဘာသာစကား အသုံးပြု ပြောဆို ရေးသားနေစဉ် မြန်မာစကားသံမဟုတ်သော စကားသံများ၊ အရေးအသားများ အလွန်အကျွံ အသုံးပြုမှုများလာလျှင် မြန်မာစကား မြန်မာစာပေများ ပျက်စီး ဆုံးရှုံး ပျောက်ကွယ် သွား နိုင်သည့် ဆိုးကျိုးများနှင့်လည်း ရင်ဆိုင် ကြုံတွေ့ရလျက်ရှိပါသည်။ အထူးသဖြင့် လူမှုကွန်ရက် ဆိုရှယ်မီဒီယာများ ဖြစ်သော face book များ Tik Tok များတွင် မြန်မာစကားသံများနှင့် စကားပြောတင်ဆက်မှုများ၊ မြန်မာစာတန်းထိုးများနှင့် တင်ဆက်မှုများတွင် မြန်မာစကားသံ အသံထွက် မမှန်ကန်သော စကားသံများ၊ မြန်မာစာအရေးအသား မမှန်ကန်သော သတ်ပုံများ၊ စာအရေးအသားအမှားများကို နေ့စဉ်နှင့်အမျှ တွေ့မြင်ရလျက်ရှိပါသည်။ ထိုအသံထွက်မှားသော စကားသံများ၊ စာအရေးအသား အမှားများကို လူအများက လက်ခံ၍ လိုက်ပါအသုံးပြုမှု များ လာလျှင် မြန်မာဘာသာစကား၊ မြန်မာစာပေများ အလျင်အမြန် ပျက်စီးတိမ်ကော ပျောက်ပျက် သွားနိုင်သည့် ဆိုးကျိုးများ ရှိသည်ကိုလည်း သတိပြုသင့်ပါသည်။

စကားသင်္ကေတရောသုံးခြင်းကို လိုအပ်သည်ထက်ပိုမို၍ အလွန်အကျွံအသုံးပြုလျှင် ဘာသာစကားထိတွေ့မှုမှသည် ဘာသာစကားပြောင်းလဲမှုများ ဖြစ်ပေါ်လာပြီး ထိုမှတစ်ဆင့် ဘာသာစကားတိမ်ကောမှုများ၊ ဘာသာစကားပျက်ယွင်းမှုများ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သော ဆိုးကျိုးများလည်း ရှိကြောင်း အထူး သတိပြုသင့်ပါသည်။

နိဂုံး

မြန်မာ့လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း စကားသင်္ကေတရောသုံးခြင်းသည် ယခုမှ ပေါ်ထွန်းလာခြင်း မဟုတ်ပေ။ ကမ္ဘာကြီးကို ရွာကြီးတစ်ရွာအဖြစ် တင်စားပြောဆိုနေကြသည့် ယနေ့ခေတ်တွင် ဘာသာစကားတူစု အချင်းချင်းတွင်လည်းကောင်း၊ ဘာသာစကားမတူသည့် ဘာသာစကား အချင်းချင်းတွင်လည်းကောင်း နေ့စဉ်နှင့်အမျှ ဘာသာစကားထိတွေ့မှုများ ဖြစ်ပေါ်လျက် ရှိပါသည်။ ထိုအခါ ဘာသာခြား စကားလုံးတစ်လုံး၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ချက်ချင်းဘာသာပြန်ယူရန် မလွယ်ကူခြင်း၊ အသစ်အသစ် ပေါ်ထွန်းလာသော ပညာရပ်များ၊ နည်းပညာရပ်များ၊ လုပ်ငန်း ဆောင်တာများ၊ လူမှုအသုံးအဆောင်များ၊

လူမှုကိစ္စရပ်များ ပေါ်ထွက်လျက်ရှိရာ ထိုအရာများကို ချက်ချင်း ဘာသာပြန် ရယူရန် မလွယ်ကူပေ။ ထိုအခါ မြန်မာဘာသာစကား ပြောဆို ရေးသား နေစဉ် ဘာသာခြားစကားမှ စကားလုံးများကို စကားသင်္ကေတရော၍ ယူငင်အသုံးပြုခဲ့ကြပါ သည်။ ဤတွင် မြန်မာဘာသာစကားတွင် စကားလုံးဝေါဟာရအသစ်များ များပြား တိုးပွား လာသော ကောင်းကျိုးများ ရရှိနိုင်သကဲ့သို့ လိုအပ်သည်ထက်ပိုမို၍ အလွန်အကျွံ သုံးစွဲမိပါက မြန်မာဘာသာစကားရှိ မြန်မာစကားသံစဉ်စဉ်များကို ကြားရန်၊ မြန်မာစာအရေးအသားများကို ဖတ်ရှုရန် ခက်ခဲလာနိုင်သော ဆိုးကျိုးများလည်း ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာ ဘာသာစကား၊ မြန်မာစာပေ အရှည်တည်တံ့နိုင်ရေးအတွက် စကားသင်္ကေတရောသုံးခြင်းကို အလွန်အကျွံ မပြုမိစေရန်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံသားတိုင်း၊ မိမိတို့ မြန်မာဘာသာစကားနှင့် မြန်မာ စာပေကို တန်ဖိုးထား မြတ်နိုးသူတိုင်း ဝိုင်းဝန်းကာကွယ်ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်နိုင်ရေး မျှော် မှန်းလျက် ဤသုတေသနစာတမ်းကို ပြုစုရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

မြန်မာဘာသာ

ခင်မင်၊ မောင်(ဓနုဖြူ)။ (၂၀၂၂)။ ***ဘာသာဗေဒနိဒါန်း***။ ရန်ကုန်။ The Key Collection ။

ခင်အေး၊ ဒေါက်တာ။ (၂၀၀၄)။ ***အတ္ထဗေဒနိဒါန်း***။ ရန်ကုန်၊ ။ ပညာတန်ဆောင်ပုံနှိပ်တိုက်။

ထွန်းမြင့်၊ ဦး။ (၁၉၉၅)။ ***ဘာသာဗေဒ*** ။ ရန်ကုန်တက်လမ်းစာပေ။

နန်းဝေစံ၊ မ။ (၂၀၀၇)။ ***ဘာသာစကားထိတွေ့မှုကြောင့် မြန်မာဘာသာစကားတွင် ဖြစ်ပေါ်လာသောအကျိုးသက်ရောက်မှုများ***။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၊ ပါရဂူဘွဲ့(မြန်မာစာ)အတွက် တင်သွင်းသောကျမ်း။

မြန်မာစာအဖွဲ့ဦးစီးဌာန။ (၂၀၁၈)။ ***မြန်မာအဘိဓာန်*** ။ ရန်ကုန်၊ မြန်မာစာအဖွဲ့ဦးစီးဌာန။

အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ။ (၂၀၀၃)။ ***လူမှုဘာသာဗေဒမိတ်ဆက်***။ ရန်ကုန်၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၊ မြန်မာစာဌာန။

အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ။ (၂၀၀၅)။ ***လူမှုဘာသာဗေဒသဘောတရား***။ ရန်ကုန်၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၊ မြန်မာစာဌာန။

အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ။ (၂၀၁၀)။ ***ဘာသာစကားသုတေသန***။ ရန်ကုန်၊ ဓူဝံစာအုပ်တိုက်။

အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ။ (၂၀၁၈)။ ***သုတေသနဟူသည်***။ ရန်ကုန်၊ ဧရာဝဏ်စာပေတိုက်။

အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ။ (၂၀၂၄)။ ***လူမှုဘာသာဗေဒလက်စွဲ***။ ရန်ကုန်၊ ပညာရပ်ဝန်းစာပေ။

အင်္ဂလိပ်ဘာသာ

Chambers, J.K. (1997). ***Sociolinguistics Theory.*** Oxford: Blackwell Publishers.

Crystal, D. (2000). ***A Dictionary of Linguistics and Phonetics*** (4th edn): Massachusetts:

Blackwell Publishers.

Fasold, R. (1987). ***The Sociolinguistics of Society***. Oxford: Blackwell Publishers.

စာသားကိုးကားစာစောင်များ

မြန်မာ့အလင်း။ ၂၀၂၆ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီ ၂ ရက်၊ သောကြာနေ့။ အတွဲ (၆၅)၊ မှတ် (၀၉၄)။

မြန်မာ့အလင်း။ ၂၀၂၆ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီ ၂၀ ရက်၊ အင်္ဂါနေ့။ အတွဲ (၆၅)၊ မှတ် (၁၁၂)။

မြန်မာ့အလင်း။ ၂၀၂၆ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီ ၂၃ ရက်၊ သောကြာနေ့။ အတွဲ (၆၅)၊ မှတ် (၁၁၅)။

မြန်မာ့အလင်း။ ၂၀၂၆ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီ ၂၇ ရက်၊ အင်္ဂါနေ့။ အတွဲ (၆၅)၊ မှတ် (၁၁၉)။

သိန်းသန်းထွန်း၏“ဘယ်ပန်းချီရေးလို့မှမမီ”ဝတ္ထုရှည်မှ နောက်ခံဝန်းကျင်လေ့လာချက်

အိအိခိုင်[၁]

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းသည် ရသစာပေကဏ္ဍတွင်ပါဝင်သည့် သိန်းသန်းထွန်း၏ “ဘယ်ပန်းချီရေးလို့မှမမီ” ဝတ္ထုရှည်မှ နောက်ခံဝန်းကျင်ကို လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ ထိုသို့လေ့လာရာတွင် “သိန်းသန်းထွန်း၏ “ဘယ်ပန်းချီရေးလို့မှမမီ” ဝတ္ထုရှည်ကို အလေ့လာခံအဖြစ်ထား၍ ဝတ္ထုရှည် သဘောတရားနည်းနာများကို အခြေခံ၍ လေ့လာတင်ပြထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဝတ္ထုတွင် ဖခင်၏ ဂုဏ်သိက္ခာအတွက် အနစ်နာခံခဲ့သောသားတစ်ဦး၏ မေတ္တာတရား ကြီးမားမှုကို တင်ပြထားသည်။ ဤစာတမ်းတွင် ကာလနောက်ခံ၊ ဒေသနောက်ခံ၊ လူမှုနောက်ခံကို အခန်းခွဲ၍ လေ့လာတင်ပြထားပြီး နောက်ခံဝန်းကျင်အဖွဲ့များသည် ဇာတ်လမ်းခိုင်မာမှုရှိစေရန်နှင့် ဇာတ်ဆောင်သဘာဝ ပေါ်လွင်မှုရှိစေရန် အထောက်အကူပေးနိုင်ပုံကို ဖော်ထုတ် တင်ပြလိုသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြစ်ပါသည်။

သော့ချက်ဝေါဟာရ - ကာလနောက်ခံ၊ ဒေသနောက်ခံ၊ လူမှုနောက်ခံ။

နိဒါန်း

ဝတ္ထုရှည်သည် လူ့လောကၦ ဖြစ်ပျက်နေသောအကြောင်းအရာ၊ လူတို့၏စရိုက်သဘာဝ၊ လူတို့ ကျင်လည်ရာ နောက်ခံဝန်းကျင်ကို ထင်ဟပ်ရေးသားရသော ရသစာပေဖြစ်ပါသည်။ ဝတ္ထုရှည်တွင် ဇာတ်ဆောင်တို့လှုပ်ရှားရာ အချိန်ကာလ၊ နေရာဒေသ၊ လူမှုနောက်ခံဝန်းကျင်တို့သည် မပါမဖြစ် ပါဝင်ကြရသည်။ နောက်ခံအဖွဲ့များသည် စာရေးသူ၏ဦးတည်ချက်ကိုပေါ်လွင်စေရန်၊ ဇာတ်လမ်းကို အချိတ်အဆက်မိစေရန်၊ ဇာတ်ဆောင်တို့၏သဘာဝကို ပီပြင်လာစေရန် ပံ့ပိုးဖော်ဆောင်ပေးပါသည်။ နောက်ခံဝန်းကျင်သည် အရေးပါသောအခန်းကဏ္ဍတွင် ပါဝင်နေပါသည်။ ထို့ကြောင့် သိန်းသန်းထွန်း၏“ဘယ်ပန်းချီရေးလို့မှမမီ”ဝတ္ထုမှ နောက်ခံဝန်းကျင်ဟု တင်သွင်းရခြင်းဖြစ်ပါသည်။

သုတေသနမေးခွန်း

ဤသုတေသနစာတမ်းတွင် အောက်ပါမေးခွန်းများကို ကြံ့တွေ့ရပါသည်။

၁။ ဝတ္ထုရှည်မှ နောက်ခံဝန်းကျင်အဖွဲ့သည် ဇာတ်လမ်း၊ ဇာတ်ဆောင်တို့ကို မည်ကဲ့သို့ အထောက်အကူပြုပါသနည်း။

၂။ ဝတ္ထုရှည်ကို ယုတ္တိရှိအောင်တင်ပြရာတွင် နောက်ခံဝန်းကျင်သည် မည်ကဲ့သို့ အရေးပါသနည်း။

ဟူသော သုတေသနမေးခွန်းများကိုအခြေခံ၍

၁။ ဝတ္ထုရှည်မှ နောက်ခံဝန်းကျင်အဖွဲ့သည် ဇာတ်လမ်း၊ ဇာတ်ဆောင်တို့ကို အထောက်အကူပြု နိုင်ခြင်း ရှိ၊ မရှိ။

၂။ ဝတ္ထုရှည်ကို ယုတ္တိရှိအောင်တင်ပြရာတွင် နောက်ခံဝန်းကျင်သည် အရေးပါခြင်း ရှိ၊ မရှိ။

ဟူသော သုတေသနပြဿနာများကို အဖြေရှာထားပါသည်။

အထက်ပါသုတေသနမေးခွန်းများနှင့် သုတေသနပြဿနာများကို အဖြေရှာရာတွင် ဝတ္ထုရှည် အတတ်ပညာနှင့်ဆိုင်သည့် သုတေသနကျမ်းများ၊ သုတေသနဆိုင်ရာနည်းနာများ၊ ဝတ္ထုရှည်အတတ်

---

[၁] ဒေါ်၊ ပါမောက္ခ၊ မြန်မာစာဌာန၊ တောင်ကြီးပညာရေးဒီဂရီကောလိပ်။

ပညာဆိုင်ရာသီအိုရီများကိုအသုံးပြုခြင်း၊ အလေ့လာခံဝတ္ထုများနှင့်ပတ်သက်၍ ဆက်စပ်လေ့လာရန် လိုအပ်သည့်စာအုပ်စာတမ်းများ လေ့လာဖတ်ရှုခြင်း၊ စာရေးသူသိန်းသန်းထွန်းနှင့်တွေ့ဆုံ မေးမြန်းခြင်း၊ ဇာတ်လမ်းပါနေရာဒေသနောက်ခံများသို့ ကွင်းဆင်းသွားရောက်ခြင်းတို့ပြုလုပ်ကာ လေ့လာဖော်ထုတ်ထားခြင်းဖြစ်သည်။

၁၊ ၁။ သိန်းသန်းထွန်း၏အတ္ထုပ္ပတ္တိအကျဉ်း

စာရေးသူသိန်းသန်းထွန်းကို အဖ မူလတန်းကျောင်းအုပ်ဆရာကြီး ဦးငွေထွန်း၊ အမိ ဒေါ်စောတို့မှ ၁၉၃၂ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာ(၁၁)ရက်နေ့တွင် ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီး၊ ရေကြည်မြို့နယ်၊ ချောင်းဝရွာ၌ ဖွားမြင်ခဲ့သည်။ အမည်ရင်းမှာ ဦးသိန်းသန်းထွန်းဖြစ်သည်။ ၁၉၅၂ ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်ဒေါ်မမကြီး အလွတ်ပညာသင်ကျောင်းမှ (၁၀) တန်းအောင်မြင်ခဲ့သည်။ ၁၉၆၉-၁၉၇၃ ခုနှစ်တွင် လုပ်သား ကောလိပ်နှင့် မန္တလေးတက္ကသိုလ် သမိုင်းဌာနတွင် နည်းပြဆရာအဖြစ်အမှုထမ်းခဲ့သည်။ သိန်းသန်းထွန်းအမည်ကို ၁၉၅၁ ဟံသာဝတီသတင်းစာမဂ္ဂဇင်းကဏ္ဍတွင်ပါသည့် “ဂြိုဟ်သားဆု” ဝတ္ထုတွင် စတင်အသုံးပြုသည်။ ဆရာကြီးထုတ်ဝေပြီး စာအုပ်အချို့မှာ မပန်ပါနဲ့ကြွေချင်တယ် (၁၉၆၂)၊ အချစ်ရူးလေးရဲ့အချစ်ဦး (၁၉၆၃)၊ ငွေစပယ်ရဲ့လမင်းငယ်ဘဝ(၁၉၆၄)၊ ဘယ်ပန်းချီရေးလို့မှ မမီ (၁၉၆၅)၊ တို့ပြည်ထောင်စုကလေးကဗျာများ(၁၉၆၆)၊ စိတ်ပင်လယ်စာတမ်း(၁၉၆၇)၊ လမင်းငယ်ငယ်အပြုံးရှင်(၁၉၆၇)၊ မိုးတစ္ဆေ (၁၉၇၀)၊ ပန်းပွင့်ငှက်၏တေးသံများ(၁၉၈၇)၊ ရှေးမြန်မာမင်းတို့၏အိပ်မက်များ (၁၉၉၂)၊ သိန်းသန်းထွန်းပုံပြင်များ (၁၉၄၄)၊ ဒေါက်တာအနန္တခြင်္သေ့ (၂၀၀၉)၊ ပန်းပွင့်ပေါ်သာနားချင်ကြတယ်(၂၀၁၄)တို့ဖြစ်ပါသည်။ ဒေါက်တာသန်းထွန်းနှင့်တွဲ၍ ပင်းတယရွှေဥမင်စေတီနှင့် ပင်းတယဂူသမိုင်း(၁၉၈၂)ကို ရေးသားခဲ့သည်။ ရှမ်းပြည်နယ်နှင့် ပတ်သက်သော သမိုင်းသုတေသနစာတမ်းပေါင်း (၆၀)ကိုလည်း ပြုစုခဲ့သည်။ ဆရာကြီးသည် (၂၀၀၆)ခုနှစ်တွင် အမျိုးသားစာပေ (တစ်သက်တာစာပေ)ဆု ရရှိခဲ့သည်။ ယခုအခါ ဆရာကြီး သိန်းသန်းထွန်းသည် တောင်ကြီးမြို့တွင် မိသားစုနှင့်အတူနေထိုင်ပြီး ကဗျာများ ရေးသားလျက် ရှိသည်။

၁၊ ၂။ ဇာတ်လမ်းအကျဉ်း

ဘယ်ပန်းချီရေးလို့မှမမီဝတ္ထုသည် တဏှာဂ၏ ထိတ်လန့်တုန်လှုပ်ဖွယ်ကောင်းပုံနှင့် ဖခင်အပေါ် အနစ်နာခံသော သားတစ်ယောက်၏ ချစ်မေတ္တာကြီးမားပုံကို ရေးသားထားသော ဝတ္ထုဖြစ်သည်။ ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်း ရွှေညောင်မြို့၏မြောက်ဘက် သိမ်ကုန်းရွာတွင် နေထိုင်သော နန်းနုသည် ယဉ်ကျေးလိမ္မာ၍ တစ်ရွာလုံးက ချစ်ခင်ခြင်းကို ခံရသည်။ ရွာရှိကာလသားများက နန်းနုကို ပိုးပန်း ကြသည်။ နန်းနုကို ပိုးပန်းသူများထဲတွင် အယ်ရိုးလည်း တစ်ယောက်အပါအဝင်ဖြစ်သည်။

တစ်နေ့တွင်နန်းနုတို့မိသားစု ဓားပြများနှင့်ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ရသည်။ မိဘများ၏အဖြစ်ဆိုးကို မြင်တွေ့ပြီး နန်းနု ရူးသွပ်သွားခဲ့သည်။ ရွာသူကြီးကျော့ခင်က တူဖြစ်သူ အယ်မောင်းတို့ လင်မယားနှစ်ယောက်ကို နန်းနုအား ကြည့်ရှုစောင့်ရှောက်ရန် တာဝန်ပေးထားသည်။ နန်းနု၏ အဖော်ကောင်းမှာ ခွေးလေး “မြီတို” ဖြစ်သည်။ နတ်ကတော်ပေါင်စီက ညောင်မိစ္ဆာကြီးသည် ညအခါ နန်းနုအိမ်သို့လာတတ်ကြောင်းပြောသည့်အခါ နန်းနုအိပ်သို့ မည်သူမျှမကပ်ရဲကြပေ။ ရွာထဲရှိလူအများက ညောင်မိစ္ဆာနှင့်မြီးတိုကိုလန့်ကြ၏။ သို့သော် သူကြီး ကျော့ခင်၊ အယ်ရိုး၏ဖခင် ကျောင်းစိတ္တနှင့် အယ်ရိုးတို့က နတ်ကတော်ပေါင်စီပြောသော ညောင်မိစ္ဆာ၊ နတ်၊ တစ္ဆေတွေကို အယုံအကြည်မရှိဘဲ သံသယရှိသည်။

တစ်နေ့တွင် ကျောင်းစိတ္တသည် ရွာတစ်ရွာမှအပြန် နန်းနုအိမ်အနီး၌ ကိုယ်တည်းဗလာဖြင့် သတိလက်လွတ်ဖြစ်နေသော နန်းနုကို မြင်တွေ့သွားသည်။ ထိုညဦး နန်းနုအိမ်သို့ တိတ်တဆိတ် သွားရောက်ကာ ပေါင်းသင်းနေထိုင်ခဲ့သည်။ ခွေးကိုက်ဒဏ်ရာနှင့်တွေ့လိုက်သော ဖခင်ကို အယ်ရိုးက သံသယဖြစ်ပြီး စုံစမ်းသည်။ နန်းနုအိမ်သို့သွားသည်မှာ ဖခင်မှန်းသိသော်လည်း အယ်ရိုးက မသိ

ချင်ယောင်ဆောင်နေသည်။ ကျောင်းစိတ္တသည် နန်းနုအိမ်သို့သွားတိုင်း ခွေးလေးမြီတိုကို အမဲခြောက်ဖုတ်ကျွေး၍ ရင်းနှီးအောင်နေသည်။ ကြာသော် နန်းနုၭ ကိုယ်ဝန်ရလာသည်။ ကျောင်းစိတ္တသည် အယ်ရိုး၏မားဖြင့် မြီးတိုကိုသတ်လိုက်သည်။ သွေးစွန်းနေသော အယ်ရိုး၏မားကို တွေ့ကာ ကျေၫခင်က တရားခံအယ်ရိုးဖြစ်မည်ဟု မှတ်ယူလေသည်။ အယ်ရိုးကလည်း သူမဟုတ်ကြောင်းသာ ငြင်းဆန်သည်။ တရားခံမှာ သူ၏ဖခင် ဖြစ်နေသည်ကိုလည်း ထုတ်မပြောရက်ပေ။ ဖခင်က အပြစ်ဝန်ခံမည်ဟုဆိုသော်လည်း အယ်ရိုးကလက်မခံ။ ဖွင့်ပြောလျှင် သူကိုယ်သူသတ်သေမည်ဟုဆို၍ ဖခင် ကျောင်းစိတ္တသည် စိတ်ဆင်းရဲလျက်ရှိသည်။

သို့ဖြင့် နန်းနုမီးဖွားသောနေ့တွင် အယ်ရိုးအား ဆရာဝန်ခေါ်ရန် ဟက်ကယ်ရွာသို့ လွှတ်လိုက်သည်။ နန်းနုမွေးသော ကလေး၏ဘယ်ဘက်လက်၌ အယ်ရိုး၏ဘယ်ဘက်လက်ကဲ့သို့ လက်ပွားလေးပါနေခြင်းကြောင့် ကျေၫခင်သည် အယ်ရိုးကို ပို၍ ဒေါသထွက်လာသည်။ နတ်ကတော်ပေါင်စီပြောသည့်အတိုင်းမဟုတ်ဘဲ တစ်ရွာလုံးကို ခြောက်လှန့်ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ယူဆပြီး နတ်စင်ကို မီးရှို့ဖက်ဆီးလိုက်သည်။ သူကြီးကျေၫခင်က အယ်ရိုးအား အပြစ်ရှိသူဝိပိ လူအားလုံးရှေ့၌ နန်းနု၏မီးနေထမီကို နမ်းပြရန် အမိန့်ပေးသည်။ အယ်ရိုးလည်းမခံနိုင်ဖြစ်ကာ ကျေၫခင်ကို ဓားနှင့်ပစ်ရာ လက်ကို ဓားစိုက်သွားလေ သည်။ အယ်ရိုးအိမ်ပေါ်မှ ခုန်ချပြေးသောအခါ ကျောင်းကျန္ဒာ၏သေနတ်ကလက်ဦးသွားပြီးအယ်ရိုးသေဆုံးသွားခဲ့သည်။ နန်းနုသတိရလာသောအခါ လူကောင်းပကတိဖြစ်ကာ ခင်ပွန်းမှာ အယ်ရိုးဖြစ်ကြောင်းသိပြီး အလောင်းသာ တွေ့ရသည်။ နန်းနု၏သားငယ်မှာ မကြာခင်ဆုံးပါးသွားရာ နန်းနုလည်း စိတ်ဝေဒနာသည်ဘဝသို့ တတ်ဖန်ပြန်ရောက်သွားသည်။

ဦးတည်ချက်မှာ ဖခင်၏ဂုဏ်သိက္ခာအတွက် အနစ်နာခံသော သားတစ်ဦး၏ မေတ္တာတရားကြီးမားမှုကို ဖော်ကျူးတင်ပြရန် ရည်ရွယ်သည်။

၂။ စာပေလေ့လာဆန်းစစ်ချက်

သိန်းသန်းထွန်း၏ဝတ္ထုရှည်မှ နောက်ခံဝန်းကျင်ကို လေ့လာသုတေသနပြုရန်အတွက် ဆရာကြီး ဒေါက်တာခင်အေးနှင့် ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦး၏ “သုတေသနအခြေခံ၊ သုတေသနပုံစံ”။ ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦး၏ “သုတေသနဟူသည်” စာအုပ်တို့ကို ဦးစွာလေ့လာ ဖတ်ရှုခဲ့ပါသည်။ မိမိ သုတေသနပြုမည့်အကြောင်းအရာကို အခြေခံ၍ သုတေသနအမျိုးအစားခွဲခြားခြင်း၊ သုတေသန အကျိုးတရားများကိုဖော်ထုတ်ခြင်း၊ သုတေသနအချက်အလက်များ စူးစမ်းလေ့လာရာတွင် အသုံးပြုမည့်နည်းသတ်မှတ်ခြင်းတို့ကို လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ စာပေတစ်ခုကို သုတေသနပြုရာတွင် ထိုစာပေလေ့လာမှုနှင့်သက်ဆိုင်သော အဆိုအမိန့်အကိုးအကားများကို အသုံးပြုခြင်းသည် မိမိ သုတေသနကို ပိုမိုခိုင်မာစေသည်။

သိန်းသန်းထွန်း၏ “ဘယ်ပန်းချီရေးလို့မှမမီ” ဝတ္ထုမှ နောက်ခံဝန်းကျင်ကို သုတေသန ပြုရာတွင် ဝတ္ထုရှည်၏သဘောသဘာဝ၊ နောက်ခံဝန်းကျင်နှင့်သက်ဆိုင်သော စာပေပညာရှင်တို့၏ ဖွင့်ဆိုချက်များ၊ ရှင်းလင်းချက်များ၊ ယူဆချက်များနှင့်ပတ်သက်သော စာအုပ်စာပေများကို လေ့လာ ပါသည်။ ဤစာအုပ်များမှ နောက်ခံဝန်းကျင်နှင့်ပတ်သက်သည့်အကြောင်းများကို လေ့လာနည်းယူ၍ ဆန်းစစ်တင်ပြထားပါသည်။

၃။ နည်းနာ

သိန်းသန်းထွန်း၏ “ဘယ်ပန်းချီရေးလို့မှမမီ”ဝတ္ထုမှ နောက်ခံဝန်းကျင်ကိုလေ့လာရာတွင် စာပေရှုထောင့်မှ လေ့လာထားသည်။ ထိုသို့လေ့လာရာတွင် ပညာရပ်ဆိုင်ရာနည်းနာနှင့် သုတေသနနည်းနာများဖြင့် လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။

၃၊ ၁။ ပညာရပ်ဆိုင်ရာနည်းနာ

ပညာရပ်ဆိုင်ရာနည်းနာနှင့်ပတ်သက်၍ စာပေပညာရှင်တို့၏နည်းနာအမျိုးမျိုးကို တွေ့ရသည်။ သူရိယကန္တိ၏ “ဝတ္ထုရေးလိုသော်”၊ မမိုးမြေ၏ “ဝတ္ထုရှည်သဘောတရား၊ ဝတ္ထုရှည်အတတ်ပညာ”၊ ဦးမြင့်ကြည်၏ “စာပေနှင့်ဂီတ” စာအုပ်များတွင် စာရေးသူတို့၏ နောက်ခံဝန်းကျင်နှင့်ပတ်သက် သည့် သဘောတရား၊ နည်းနာများကို လေ့လာခဲ့ရပါသည်။ ပညာရှင်တို့၏ဖွင့်ဆိုချက်များအရ ဒဿလောကနှင့်တူအောင် ရေးသားရသောဝတ္ထုတွင် နောက်ခံဝန်းကျင်အဖွဲ့များသည် လူနှင့် လူပတ်ဝန်းကျင်ဖြစ်ရပ်များနှင့်ဆက်စပ်နေသည်။ ကာလ၊ ဒေသ၊ လူမှုနောက်ခံအဖွဲ့များသည် စာဖတ်သူ၏စိတ်အာရုံတွင် ဇာတ်လမ်းဖြစ်ပေါ်လာသော နေရာ၊ ဒေသ၊ အချိန်ကာလတို့ကို ထင်မြင်လာစေသည်။ စာရေးသူ၏နောက်ခံဝန်းကျင်တင်ပြမှု သရုပ်ပေါ်လွင်သည်နှင့်အမျှ ဝတ္ထုပါ ဖြစ်ရပ်များသည်လည်း အသင့်ယုတ္တိရှိလာကြောင်း သိရသည်။

၃၊ ၂။ သုတေသနနည်းနာ

ဤစာတမ်းကိုလေ့လာရာတွင် ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦး၏ “သုတေသနဟူသည်” စာအုပ်ပါ အထောက်အထားရှာဖွေစုဆောင်းနည်းမှ စာပေသဘောတရား၊ စာပေသီအိုရီဆိုင်ရာ အထောက်အထားများကိုရှာဖွေနည်း၊ အချက်အလက်များကိုခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာနည်း၊ တွေ့ဆုံမေးမြန်း နည်းများကို အသုံးပြုထားပါသည်။

၄။ သိန်းသန်းထွန်း၏“ဘယ်ပန်းချီရေးလို့မှမမီ” ဝတ္ထုရှည်မှ နောက်ခံဝန်းကျင် လေ့လာချက်

ဝတ္ထုရှည်သည် လူ့လောကၭီဖြစ်ပျက်နေသော အကြောင်းအရာ၊ လူတို့၏စရိုက်သဘာဝ၊ လူတို့ ကျင်လည်ရာ နောက်ခံဝန်းကျင်ကို ထင်ဟပ်ရေးသားရသော ရသစာပေဖြစ်ပါသည်။ ဝတ္ထုရှည်တွင် ဇာတ်ဆောင်တို့လှုပ်ရှားရာ အချိန်ကာလ၊ နေရာဒေသ၊ လူမှုနောက်ခံဝန်းကျင်တို့သည် မပါမဖြစ် ပါဝင်ကြရသည်။ နောက်ခံအဖွဲ့များသည် စာရေးသူ၏ဦးတည်ချက်ကိုပေါ်လွင်စေရန်၊ ဇာတ်လမ်းကို အချိတ်အဆက်မိစေရန်၊ ပိုမိုခိုင်မာလာစေရန်၊ ဇာတ်ဆောင်တို့၏သဘာဝကိုပီပြင်လာစေရန် ပံ့ပိုး ဖော်ဆောင်ပေးပါသည်။ ထို့ကြောင့် နောက်ခံဝန်းကျင်သည် အရေးပါသောအခန်းကဏ္ဍတွင် ပါဝင်နေ ပါသည်။ သိန်းသန်းထွန်း၏ “ဘယ်ပန်းချီရေးလို့မှမမီ” ဝတ္ထုမှ ကာလနောက်ခံ၊ ဒေသနောက်ခံ၊ လူမှုနောက်ခံဝန်းကျင်တို့ကို လေ့လာတင်ပြမည်ဖြစ်ပါသည်။

၄၊ ၁။ ကာလနောက်ခံဝန်းကျင်

ဝတ္ထုရှည်တွင် ကာလနောက်ခံဝန်းကျင်သည် ဇာတ်လမ်း၊ ဇာတ်ဆောင်တို့ကို ယုတ္တိရှိစေရန် ပံ့ပိုးဖော်ဆောင်နိုင်စွမ်းရှိသည်။ ကာလနောက်ခံဝန်းကျင်သည် ဇာတ်လမ်းနှင့်လိုက်ဖက်ဆီလျော်မှုရှိရန် လိုအပ်သည်။ ကာလနောက်ခံဝန်းကျင်သည် ဒိဋ္ဌဓမ္မလူသားများ ကျင်လည်လှုပ်ရှားရာ အချိန်ကာလ တစ်ခုဖြစ်ရပါမည်။

“ဘယ်ပန်းချီရေးလို့မှမမီ”ဝတ္ထုတွင် ဇာတ်ဆောင်နန်းနုသည် သိမ်ကုန်းရွာတွင်နေထိုင်သည်။ နန်းနုသည် အလွန်ချောမောပြီး သူမ၏အချစ်ကိုရယူရန် ရွာရှိကာလသားများက ကြိုးစားကြသည်။ အသက်အရွယ်ကြီးသူ။ လူကြီးလူလတ်များကလည်း နန်းနု၏အလှကို သတိထားမိကြသည်။ နန်းနု နေထိုင်သော သိမ်ကုန်းရွာသည် ညအခါတွင်လှပပုံကို

ညအခါ၌ကား သိမ်ကုန်းရွာသည် လရောင်ပွင့်ပါက အေးမြငြိမ်သက်သော တင့်တယ်ခြင်းဖြင့် ကျက်သရေရှိသောရွာဖြစ်၏။ ငွေခက်ငွေရွက် တလက်လက်ဖြစ်နေသော တောင်ကြော

သစ်တောကြီး၏ဗဟိုဝယ် ပုလဲပွင့်လှိုင်းနုကလေးများ ပြေးလွှားပျော်ဆင်းနေကြသည့် ချောင်းကိုဦးခိုက်လျက် အိမ်မြင့်၊ အိမ်နိမ့်၊ ခြံကျဉ်း၊ ခြံကျယ် အသွယ်သွယ်တို့ဖြင့် အကွက်အကွက် အဖုအဖုစု၍နေသော လူ့ရိပ်သာငယ်ငယ်လေးဖြစ်၏။ ထိုလူ့ရိပ်သာလေးကား လသာသောညမျိုးတွင် ရွာလှ၊ ရွာစည်၊ ရွာကေရီလေးဟုပင် ဆိုဖွယ်ကောင်းတော့၏။ ဤရွာကေရီလေးတွင် အလှကေရီလေးတစ်ပါးရှိ၏။ အလှကေရီလေး၏အမည်ကား နန်းနုဖြစ်၏။ (သိန်းသန်းထွန်း၊ ၂၀၁၈၊ စာ ၂၄)

ဟူ၍ သိမ်ကုန်းရွာ၏ ညအချိန်လှပပုံနှင့် နန်းနုအလှကို ချိတ်ဆက်ပြီး အစပျိုးနောက်ခံထား ရေးသားထားသည်။ နန်းနုသည် မိဘနှစ်ပါးနှင့်အတူ တောင်နီစျေးသို့ ကုန်ရောင်းသွားသည်။ စျေးမှ အပြန် သိမ်ကုန်းတောင်အနီးတွင် ဓားပြများလက်ချက်ကြောင့် မိဘနှစ်ပါးအသက်ဆုံးရှုံးရပုံကို နန်းနု မြင်တွေ့ခဲ့ရသည်။ နန်းနုမှာထွက်ပြေးပြီး လွတ်မြောက်ခဲ့သော်လည်း ထိုနေ့မြင်ကွင်းကို မေ့မရခဲ့ပေ။ နန်းနု၏ကံကြမ္မာအပြောင်းအလဲတစ်ခုဖြစ်စေသော ထိုမြင်ကွင်းကို

နန်းနုအဖို့ ဤညနေနှင့် ဤညမှာ ဝေဒနာဓာတ်အပြည့်ပေးသောညဖြစ်ခဲ့၏။ ဤအဖြစ်အပျက်အမြင်များမှာ သူဦးနှောက်ဖြင့်ဓာတ်ပုံရိုက်၍ ထားဘိသကဲ့သို့ သူ့ကို အမြဲစွဲလမ်း ပူလောင်နေစေခဲ့၏။ ဤဝေဒနာ ဗျာပါဒီးများဖြင့် သူသည် ဆက်လက်၍ သိမ်ကုန်းရွာဝယ် လူကောင်းပကတိအဖြစ် အသက်ရှင်နေခဲ့သေး၏။ သို့သော် နောက်ရှစ်လခန့်အကြာတွင် သူ့ဘဝ၏ တစ်ဦးတည်းအဖော်ဖြစ်သော သူ့အဒေါ် ကူးစိန်ခမျာ မကျန်းမာသက် ငါးရက်အတွင်း၌ပင် ကွယ်လွန်သွားပြန်သောအခါ သူသည် အရူးမဘဝသို့ ကူးပြောင်းသွားတော့၏။ (သိန်းသန်းထွန်း၊ ၂၀၁၈၊ စာ ၂၈)

ဟူ၍နန်းနုစိတ်ဒဏ်ရာရခဲ့ပုံအဖြစ်အပျက်နောက်ခံမြင်ကွင်းအခြေအနေဖြစ်သည်။ ထိုအဖြစ်အပျက်မှ စ၍ နန်းနု၏ဘဝအပြောင်းအလဲဖြစ်စေသော ကာလကို ဖော်ပြထားသည်။ မိဘများ အသတ်ခံရ သောကြောင့် စိတ်ဖောက်ပြန်ပုံကို ဖော်ပြထားသဖြင့် ဇာတ်လမ်းစိတ်ဝင်စားမှုကို ပံ့ပိုးပေးနိုင်သော နောက်ခံဝန်းကျင်ဖြစ်သည်။

ဝတ္ထုတွင် ဇာတ်ဆောင်ကျောင်းစိတ္တသည် ငယ်စဉ်ကဆင်းရဲသောကြောင့် နန်းနု၏မိခင်၊ ငယ်ချစ်ဟောင်းနန်းနွယ်နှင့်ဝေးခဲ့ရသည်။ ကျောင်းစိတ္တနှင့်ကျောင်းပညာသည် အချစ်ဆုံးသူငယ်ချင်း များဖြစ်ကြသည်။ နန်းနွယ်ကိုပိုင်ဆိုင်ရန် သူငယ်ချင်းနှစ်ဦး ခေါင်းပန်းလှန်ပြီး ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြသည်။ ကျောင်းစိတ္တရှုံး၍ နန်းနွယ်နှင့်ဝေးခဲ့ရသည်။ ချစ်သူနှင့်ဝေးခဲ့ရပုံအကြောင်းတွေး၍ ပြန်လာသော ကျောင်းစိတ္တသည် နှစ်ပေါင်းများစွာကြာခဲ့ပြီးမှ ပြန်ပေါ်လာသောဝေဒနာခံစားရပုံကို

နေဝင်သွားပြီး လဆန်း ၁၄ ရက်၊ လသည် ထွက်ပေါ်လာ၏။ လမင်းသည် သူ့တောလမ်း၌ သစ်ရိပ်များကိုလမ်းပေါ်၌ ခင်းကာ သာလျက်နေပြီဖြစ်၏။ သူ့စိတ်ထဲတွင် နန်းနုမိဘများ၏ မျက်နှာကိုမြင်ယောင်လာ၏။ အထူးသဖြင့် နန်းနု၏အမေ နန်းနွယ်ကို သူမြင်ယောင်မိ၏။ သူသည် ဤသို့ မြင်ယောင်သောအခါ နှစ်ပေါင်းများစွာကြာခဲ့ပြီးမှ ပြန်ပေါ်လာသော ဝေဒနာကို ခံစားရသကဲ့သို့ ခံစားလာရသည်။ သူနှင့်နန်းနွယ်တို့မှာ ငယ်ချစ်များဖြစ်ကြ၏။ ကြည်နူးခဲ့ပုံတွေကို သူပြေး၍ မြင်၏။ ဤလို လသာရက်မျိုးတွင် နှစ်ကိုယ်အတူတွေ့၍ ကြည်နူးမိသည်တို့လည်းရှိ၏။ (သိန်းသန်းထွန်း၊ ၂၀၁၈၊ စာ ၅၉၊ ၆၀)

ဟူ၍ဖော်ပြထားသည်။ လရောင်၏ ကြည်နူးအေးမြဖွယ်ကောင်းသောနောက်ခံကြောင့် ချစ်သူ နှစ်ဦး၏ ရင်ခုန်စိတ်လှုပ်ရှားမှုအချစ်စိတ်များပေါ်ပေါက်ပြီး ပျော်ရွှင်မှုဖြစ်စေသည်။ လသာရက် များတွင်

ငယ်ချစ်နှင့်ပျော်ရွှင်ခဲ့ရပုံ အချိန်ကာလကိုလည်းကောင်း၊ ချစ်သူနှင့်လွဲခဲ့ရပုံ အတိတ် အကြောင်းတို့ကိုလည်းကောင်း ပြန်လည်တမ်းတလွမ်းဆွတ်သတိရစေသော နောက်ခံဝန်းကျင်အဖွဲ့ ဖြစ်သည်။

၄၊ ၂။ ဒေသနောက်ခံဝန်းကျင်

ဝတ္ထုရှည်တွင် ဇာတ်လမ်းဖန်တီးသောအခါ နေရာဒေသနောက်ခံဝန်းကျင်ကိုမူတည်၍ ဇာတ်အိမ်ဖွင့်ပေး နိုင်သည်။ ဒေသနောက်ခံဝန်းကျင်ကိုတင်ပြရာတွင် ပီပြင်မှုရှိအောင် သဘာဝကျကျ တင်ပြရန် လိုသည်။ ဒိဋ္ဌလူ့လောကရှိ လူတို့၏အဖြစ်အပျက်နှင့် စာရေးသူ၏စိတ်ကူးဉာဏ်တို့ ပေါင်းစပ်ရေးသား ထားသောဝတ္ထုတွင် ဒေသနောက်ခံဝန်းကျင်သည် အရေးပါသည်။

ဝတ္ထုတွင် ဇာတ်ဆောင်အယ်ရိုး၊ ကျောင်းစိတ္တနှင့်နန်းနုတို့နေထိုင်ရာ နေရာဒေသနောက်ခံဖြင့် အစပျိုးရေးသားထားသည်။ ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်း၊ ရွှေညောင်မြို့အနီး သိမ်ကုန်းရွာကို

> **ရှမ်းပြည်မှကျေးရွာကလေးများသည် များသောအားဖြင့် စိမ်းလန်းစိုပြည်၏။ သာယာ အေးမြ၏။ ပျော်စဖွယ်ကောင်း၏။ လှ၏။ တောင်ထိပ်၊ တောင်ခါးပန်း၊ တောင်ခြေ၊ တောင်ကြား စသည်တို့တွင် တည်ထားကြသောကြောင့် စိမ်းလန်းအေးမြသော နေရာလေး များလည်း ဖြစ်၍နေကြ၏။ မလှသော်လည်း သာယာစိုပြည်အေးမြသော ရွာအမျိုးအစားတွင် သိမ်ကုန်းရွာသည် တစ်ရွာအဖြစ်ပါဝင်၏။ သိမ်ကုန်းရွာကား ရွှေညောင်မြို့၏ အနောက်မြောက် မကျတကျတွင်ရှိ၏။ ရွှေညောင်မှ မြောက်ဘက်စူးစူးသို့ ရပ်စောက်ကားလမ်းမကြီးအတိုင်းသွားပါက ကုန်းလယ်ရွာ၊ ဟက်ကယ်ရွာတို့ကိုလွန်ပြီး တောင်နီရွာသို့ရောက်သောအခါ အနောက်ဘက်သို့ချိုးသည့် တောင်ကြားတောင်ကုန်းလမ်း အတိုင်း ဘုရားငါးဆူရွာ၊ ပန်းတောရွာတို့နှင့် တောင်ငယ်တစ်ခု၊ ချောင်းတစ်ခုကို လွန်ပြီးသည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် တွေ့ရသောရွာဖြစ်၏။** (သိန်းသန်းထွန်း၊ ၂၀၁၈၊ စာ ၂၃)

ဟူ၍ ဒေသနောက်ခံဝန်းကျင်ကို အသေးစိတ်ဖော်ပြထားသည်။ ဝတ္ထုတွင် ဇာတ်ဆောင်များ နေထိုင်ရာ သိမ်ကုန်းရွာသည် စိမ်းလန်းစိုပြည်သော ရွာလေးတစ်ရွာဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။

သိမ်ကုန်းရွာသည် အင်းလေးကန်နှင့် မနီးမဝေးအရပ်ဖြစ်သဖြင့် အင်းတိုင်းရင်းသားတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုနှင့်လည်းမကင်းရာဖြစ်သည်။ နန်းနုအဖေသည် အင်းသားဖြစ်ပြီး ဂျပန်ခေတ်က ဟဲဟိုး လေယာဉ်ကွင်းတွင် အလုပ်လုပ်ဖူးကြောင်းကို

> **နန်းနုကား အဖေအင်းသား၊ အမေပအို့ဝ်မှမွေးလာသူဖြစ်၏။ သူ့အဖေသည် ဂျပန်ခေတ်က ဟဲဟိုးလေယာဉ်ပျံကွင်းတွင် အလုပ်သမားလုပ်ဖူး၏။ ချွေးတပ်ထဲသို့ပါသွားကာ သေမင်း၏ အာခံတွင်းဖြစ်သော သံဖြူဇရပ်သို့ပင် ရောက်ဖူး၏။ သေတွင်းမှလွတ်ခဲ့သော်လည်း ခေတ် တွေအလွှာလွှာပြောင်းပြီးနောက် ပြည်တွင်းစစ်မီးတောက်ပြင်းသော ကာလကျမှ သေတွင်းသို့ ရုတ်တရက် လိမ့်ကျ ဆုံးပါးခဲ့ရ၏။** (သိန်းသန်းထွန်း၊ ၂၀၁၈၊ စာ ၂၆)

ဟူ၍ ဖော်ပြထားသည်။ နန်းနု၏အဖေ အလုပ်လုပ်ဖူးသောနေရာ “ဟဲဟိုးမြို့”၊ ချွေးတပ်သို့ ခေါ်ဆောင်ခံခဲ့ရသော “သံဖြူဇရပ်မြို့” စသည့် အမှန်တကယ်ရှိသောနေရာဒေသနှင့် ဂျပန်ခေတ် ကာလကို ဖော်ပြထားသည့်အတွက် ဇာတ်လမ်းယုတ္တိရှိမှုကို ပံ့ပိုးပေးနိုင်သော ဒေသနောက်ခံ ဝန်းကျင်ဖြစ်သည်။

နန်းနုသည် ဓားပြများကြောင့် မိဘများသေဆုံးရပုံကို မြင်တွေ့ခဲ့ရသည်။ ထိုမြင်ကွင်းကို

> **နန်းနု၏စိတ်ထဲတွင် ဤသေတွင်းသို့ မမျှော်လင့်ဘဲ လိမ့်ကျခန်းကြီးသည် အမြဲကပ်တွယ် နေကောင်းနေဖွယ်ရှိ၏။ သူ အပျိုဖော်ဝင်စ၊ အလှပန်းဝင်စအချိန်တွင် သူ့မိဘနှစ်ပါးနှင့်အတူ**

ငါးရက်တစ်ဈေးဖြစ်သော တောင်နီဈေးသို့ လှည်းဖြင့် အရောင်းအဝယ်သွားခဲ့ဖူး၏။ ဈေးမှ ညနေအပြန်တွင် သိမ်ကုန်းတောင်တက်ခါနီး၊ တောကြားတွင် သူတို့ သားအမိ သားအဖ သုံးဦးမှာ ဓားပြတိုက်ခြင်းခဲခဲ့ရ၏။ (သိန်းသန်းထွန်း၊ ၂၀၁၈၊ စာ ၂၆)

ဟူ၍လည်းကောင်း

ဟူ၍လည်းကောင်း ဖော်ပြထားသည်။ ယခုလက်ရှိအချိန်အထိ တောင်နီဈေးတွင် သွားရောက် ရောင်းဝယ်ရပုံ ဒေသခလေ့နောက်ခံဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် နန်းနုတို့ ဓားပြတိုက်ခံရသည့် နေရာကို **"သိမ်ကုန်းတောင် တက်ခါနီး၊ တောကြားတွင်"** ဟုနေရာဒေသအတိအကျ တင်ပြထားသည့်အတွက် ဓားပြတိုက်သောဖြစ်ရပ်သည် ဇာတ်လမ်းကို သက်ဝင်လှုပ်ရှားမှု ဖြစ်စေသည်။

မိဘများအသတ်ခံရသည်ကို မြင်တွေ့ခဲ့ရသောနန်းနုသည် စိတ်ဝေဒနာခံစားခဲ့ရသည်။ အဒေါ် ဖြစ်သူက စောင့်ရှောက်ထားသော်လည်း အဒေါ်ကထပ်မံဆုံးပါးသွားရာ နန်းနု၏ရောဂါသည် ပိုဆိုး လာခဲ့သည်။ အယ်ရိုး၏ဖခင်ကျောင်းစိတ္တသည် စိတ်ဝေဒနာသည်နန်းနုကို တိတ်တဆိတ်ပေါင်းသင်း နေထိုင်ခဲ့သည်။ ထိုကိစ္စကိုသားဖြစ်သူအယ်ရိုးကသိသော်လည်းဖခင်၏ဂုဏ်သိက္ခာအတွက် ဖွင့်မပြော ခဲ့ပေ။ ရွာသူကြီးကျော့ခင်က နန်းနု၏ကိုယ်ဝန်မှာ အယ်ရိုးနှင့်ရသည့်ကိုယ်ဝန်ဟု စွပ်စွဲသည်။

နန်းနုမီးဖွားသည့်နေ့တွင် အယ်ရိုး၏ဖခင်ကျောင်းစိတ္တသည် သူ့အပြစ်များကိုအများရှေ့တွင် ဝန်ခံမည်ဟုဆုံးဖြတ်ပြီး သားဖြစ်သူအယ်ရိုးကိုလိုက်ရှာသည်။ အယ်ရိုးသည်လည်း ဖခင်အတွက် အနစ်နာခံမည်ဟုဆုံးဖြတ်ပြီး ဘုန်းကြီးကျောင်းရှိဘုရားတွင် သစ္စာဆိုဆုတောင်းနေပုံကို

ဘုရားကြို ဘုရားကြားတွင် လိုက်ရှာသော်လည်း မတွေ့ဘဲရှိ၏၊ ဘုရားတစ်ဆူ ဘေးကျမှ သူ့ခြေလှမ်းများသည် တန့်၍သွား၏။ သူ့ရင်ကို လက်နှင့်ဖိမိ၏။ အယ်ရိုးသည် ဘုရားရှေ့တွင် ထိုင်ကာ သူ့ကိုမမြင်ဘဲ ရှိခိုး၍နေ၏။ အသံကို သဲကွဲစွာကြားနေရ၏။ သည် အသံသည် မီး ဖြစ်ကာ ကျောင်းစိတ္တကို လောင်ကျွမ်းသွား၏။ တပည့်တော်ရဲ့ မွေးဖ အတွက် တပည့်တော် ဘာမဆိုခံပါ့မယ်။ (သိန်းသန်းထွန်း၊ ၂၀၁၈၊ စာ-၁၆၈)

ဟူ၍ ဖော်ပြထားသည်။ ဖခင်အတွက်အရှက်သိက္ခာကို ကာကွယ်ပေးလိုသော သားတစ်ယောက်၏ မှန်ကန်သောသစ္စာ စကားဆိုရာ ဒေသနောက်ခံ နေရာရွေးချယ်မှုတစ်ခုဖြစ်သည်။ မှန်ကန်သော နေရာရွေးချယ်မှုကြောင့် ဇာတ်လမ်းအတွက် အထောက်အကူဖြစ်စေသည်။ ကျောင်းစိတ္တသည် မိမိ၏ လုပ်ရပ်ကြောင့်အပြစ်မရှိဘဲ အနစ်နာခံမည့်သားဖြစ်သူကိုကြည့်၍ နောင်တရ ကြေကွဲဝမ်းနည်းရသည်။ ဖခင်ကိုငဲ့ညာပြီးလူအများသိအောင်ဖွင့်ပြောရန်မဖြစ်နိုင်ဘဲ ရင်ထဲတွင် ကြိတ်၍ ခံစားနေရပြီး ဘုရားကိုသာသစ္စာတိုင်တည်ပြောဆိုသည့် ဇာတ်ဆောင်၏သရုပ်ကို ပေါ်လွင်မှု ရှိစေသည်။ စာဖတ်သူသည် ဇာတ်ဆောင်အပေါ် ပို၍ကရုဏာဖြစ်စေရန်ပံ့ပိုးပေးသည့် နောက်ခံ ဝန်းကျင်အဖွဲ့ ဖြစ်ပါသည်။

၄၊ ၃။ လူမှုနောက်ခံဝန်းကျင်

လူမှုဝန်းကျင်အဖွဲ့တွင်လည်း ဝတ္ထုရေးသူသည် ဇာတ်ဆောင်ကျင်လည်သောနောက်ခံဝန်းကျင်နှင့် ဆီလျော်အောင် ဆက်စပ်တင်ပြရသည်။ စာရေးသူတို့သည် မိမိပတ်ဝန်းကျင်ရှိ လူတို့၏စရိုက်အမူ အရာများကို ဇာတ်ဆောင်များ၌ ထင်ဟပ်ရေးဖွဲ့လေ့ရှိပါသည်။ ဝတ္ထုရှည်တွင် လူမှုနောက်ခံဝန်းကျင် အဖွဲ့များသည် ဇာတ်လမ်းကို အသင့်ယုတ္တိရှိလာစေရန်၊ ဇာတ်ဆောင်တို့၏စရိုက်များပီပြင်မှု၊ သဘာဝ ကျမှုရှိစေရန် အထောက်အပံ့ပေးနိုင်ကြောင်းတွေ့ရပါသည်။ ထို့ကြောင့် လူမှုနောက်ခံဝန်းကျင်သည်

ဝတ္ထုဇာတ်လမ်းတွင်ပါဝင်သော လူတန်းစားအလွှာအသီးသီးမှ ဇာတ်ဆောင်တို့၏ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေး၊ ပညာရေး၊ ခလေ့ထုံးစံများ စသည်တို့ကျယ်ပြန့်စွာပါဝင်ပတ်သက်နေသည့် နောက်ခံ ဝန်းကျင်ဟုဆိုနိုင်ပါသည်။

ဝတ္ထုတွင် သူကြီးကျော့ခင်သည် ဖြိတိသျှလက်ထက် စစ်တပ်၌ အမှုထမ်းကာ အပစ်အခတ် အလွန်တော်ကြောင်းကို

> **ကျော့ခင်သည် ပျိုရွယ်စဉ် ဖြိတိသျှ လက်ထက်တွင် စစ်တပ်၌ အမှုထမ်းခဲ့ဖူး၏။ ဓားပစ်၊ သေနတ်ပစ် အလွန်တော်၏။ ဓားကိုလျှင်မြန်စွာဖြင့် လိုရာကို ထိစိုက်အောင်ပစ်နိုင်၏။ သူကြီးဘဝတွင် ဓားကိုအသုံးနည်းပြီး သေနတ်ကိုပို၍သုံး၏။ သူ့သေနတ်ချက်တွင် ဘယ်သားကောင်မျှ လွတ်ဖူးသည်မရှိ။ ကျော့ခင်သည် သတ်ရဖြတ်ရ ပစ်ခတ်ရသော အမဲလိုက် ဝါသနာကြီးသော်လည်း ကလေးသူငယ်များကို ချစ်ခင်တတ်၏။ အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော် သူ့ဇနီး ကူးချယ်နှင့် ရကတည်းက သားသမီး မရခဲ့သောကြောင့်ဖြစ်၏။ အချစ်ဆုံးမိန်းကလေးမှာ နန်းနု။ အချစ်ဆုံးယောကျ်ားလေးမှာ အယ်ရိုးဖြစ်၏။ ကျော့ခင်တွင် သံသယဝင်နေခြင်းမှာ နတ်တွေ၊ တစ္ဆေတွေကိုမယုံ။ ဘုရားကိုသာ ကြည်ညိုု ယုံကြည်မှု ပြင်းပြသောကြောင့်ဖြစ်၏။** (သိန်းသန်းထွန်း၊ ၂၀၁၈၊ စာ ၃၅)

ဟူ၍ သူကြီးကျော့ခင်၏အရည်အချင်းကို တင်ပြထားပါသည်။ ထိုခေတ်ကာလက ရွာသူကြီး တာဝန်ထမ်းဆောင်ရာတွင် လက်နက်ကိုင်ဆောင်ခွင့်ရှိပုံ၊ သူကြီးကျော့ခင်သည် ဓားပစ်၊ သေနတ်ပစ် ကျွမ်းကျင်ပုံ၊ သားသမီးမထွန်းကား၍ ရွာထဲရှိ ကလေးများကို သားသမီးလို ချစ်ခင်တတ်ပုံ၊ ဗုဒ္ဓ ဘာသာဝင်ပီပီ ဘုရားကိုသာယုံကြည်မှုပြင်းပြပုံ၊ နတ်တစ္ဆေကိုယုံကြည်မှုမရှိပုံ စသည်တို့ကို ဖော်ပြ ထားသည်။ သားသမီးမထွန်းကားသူများသည် အခြားကလေးများကို ချစ်တတ်သည့် လူမှုနောက်ခံ၊ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှု နောက်ခံတို့ကြောင့် ဇာတ်လမ်းဖွံ့ဖြိုးမှုအတွက် အထောက်အကူဖြစ်စေသည်။

အယ်ရိုး၏ဖခင်ကျောင်းစိတ္တသည် ငယ်စဉ်ကဆင်းရဲသောကြောင့် နန်းနု၏မိခင် နန်းနွယ်နှင့် ဝေးခဲ့ရသည်။ ကျောင်းစိတ္တနှင့် ကျောင်းပညာသည် အချစ်ဆုံးသူငယ်ချင်းများဖြစ်ကြသည်။ သူတို့ နှစ်ဦးသည် ညောင်ရွှေ၌ကျင်းပသည့် ဖောင်တော်ဦးဘုရားပွဲမှ လောင်းကစားပွဲတွင် ငွေဒင်္ဂါးများကို သောင်းနှင့်ချီ၍ နိုင်လာခဲ့ပြီး မြင်းကိုယ်စီနှင့်ရွာသို့ ပြန်လာခဲ့ကြပုံကို

> **ကျောင်းစိတ္တသည် သူ့ သူငယ်ချင်း ကျောင်းပညာကို မြင်ယောင်၍လာပြန်၏။ သူတို့ နှစ်ဦးသည်ညောင်ရွှေ၌ကျင်းပသည့် ဖောင်တော်ဦးဘုရားပွဲမှ လောင်းကစားပွဲတွင် ငွေဒင်္ဂါးကို သောင်းနှင့်ချီ၍ နိုင်လာခဲ့ပြီး သူငယ်ချင်းနှစ်ဦးမြင်းကိုယ်စီနှင့် ဤ တောလမ်း အတိုင်းပင် ပြန်လာခဲ့သည်ကို သူ ပြန်၍ သတိရ၏။** (သိန်းသန်းထွန်း၊ ၂၀၁၈၊ စာ ၆၀)

ဟူ၍ဖော်ပြထားသည်။ လမ်းခရီးတွင် ကျောင်းပညာသည် နန်းနွယ်ကိုချစ်၍ ပိုင်ဆိုင်လိုကြောင်း ဆွေးနွေးခဲ့သည်။ နောက်ဆုံးတွင်သူငယ်ချင်းနှစ်ဦး ငွေဒင်္ဂါးဖြင့် ခေါင်း၊ ပန်း လှန်ကာ အဆုံးအဖြတ်ယူခဲ့၏။ နန်းနွယ်ကိုပိုင်ဆိုင်ခွင့်မရသူသည် နိုင်သမျှငွေအားလုံးကို ယူရမည်ဟု သဘောတူကြ၏။ နောက်ဆုံး ကျောင်းပညာအနိုင်ရ၍ နန်းနွယ်ကိုသိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့သည်။ ဤသည်ကိုကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ဘုရားပွဲကျင်းပရာတွင် လောင်းကစားဝိုင်းများရှိပုံနှင့် ငွေဒင်္ဂါးသုံး၍ ခေါင်း၊ ပန်း လှန်သည့်အလေ့သည်လည်း ယခုအချိန်အထိသုံးဆဲဖြစ်သော ဓလေ့နောက်ခံဖြစ်သည်။

ကျောင်းစိတ္တသည်သာသနာအတွက် အထောက်အပံ့ဖြစ်စေရန် အလှူအတန်းများပြုလုပ် ကြောင်းကို

> **သူစီးပွားရေးကောင်းစဉ်ကဆိုလျှင် ကျောင်းဆောက်သိမ်ဆောက်ပြီး အလှူရေစက် လက်နှင့် မကွာနေခဲ့သူဖြစ်၏။ အယ်ရိုးတို့မောင်နှမအရွယ်ရောက်ချိန်တွင် စီးပွားရေးကျဆင်းသွား**

သော်လည်း လှူတုန်းပင်ရှိ၏။ အင်းလေးကန်ထဲမှ ဖောင်တော်ဦးဘုရားပွဲတော်ရက်၊ ပင်းတယဘုရားပွဲတော်ရက် တည်းဟူသော အလှူမြတ်သည့်နေ့ထူးများတွင် သူ အမြဲသွားတတ်၏။ (သိန်းသန်းထွန်း၊ ၂၀၁၈၊ စာ ၃၉၊ ၄၀)

ဟူ၍ ဖော်ပြထားရာ ကျေးလက်ဝန်းကျင်ဒေသများတွင် စီးပွားရေးကောင်းသည်ဖြစ်စေ၊ စီးပွားရေးမကောင်းသည်ဖြစ်စေ အလှူရေစက်လက်နှင့်မကွာလှူတန်းမှုရှိသည်။ ကျောင်းစိတ္တကို ပတ်ဝန်းကျင်က သူတော်ကောင်းဟုထင်မှတ်ထားသည်။

ရှမ်းပြည်နယ်၏အချို့သောကျေးရွာဒလေ့အရ အပျိုစစ်စစ်က လင်ကောင်မပေါ်ဘဲ ကိုယ်ဝန်ရှိလျှင် ငန်းဥ ဥသည်ဟူ၍ ခေါ်ကြောင်းသိရပါသည်။ ထိုအကြောင်းကို

“ငန်းဥ ရှိလို့မိုးခေါင်တာ။ ငန်းဥတွေက တောင်နီမှာ တစ်ဥ၊ ဟက်ကယ်မှာတစ်ဥ၊ ရွှေညောင်မှာ တစ်ဥ ရှိနေတယ်” ဟုပြောကြသောစကားများထဲတွင် “တို့ သိမ်ကုန်းမှာလည်း ငန်းဥ တစ်ခုရှိနေတယ်” ဟူသောစကားသည် ကျောင်းစိတ္တ၏ စိုးရိမ်းသည်း၊ ရှက်သည်းကို တခိုက်ခိုက်တုန်၍သွားစေ၏။ သူတို့ရပ် သူတို့နယ်၏ဓလေ့အယူအရ အပျိုစစ်စစ်က လင်ကောင်မပေါ်ဘဲ ကိုယ်ဝန်ရှိပါလျှင် ငန်းဥ ဥသည်ဟုခေါ်ကြ၏။ ငန်းဥ ရှိလျှင် ရှိသော ဒေသ၌ မိုးခေါင်သည်ဟု အယူရှိကြ၏။ (သိန်းသန်းထွန်း၊ ၂၀၁၈၊ စာ ၁၀၈)

ဟူ၍ဖော်ပြထားရာ ရှမ်းပြည်နယ်မှတိုင်းရင်းသားများ၏ ရပ်ရွာဓလေ့ယုံကြည်မှု အယူအဆများကို ဖော်ပြသော လူမှုနောက်ခံဝန်းကျင်ကြောင့် ဇာတ်လမ်းဇာတ်ဆောင်တို့သည် သဘာဝကျပီပြင် လာပြီး စာဖတ်သူကိုဆွဲဆောင်နိုင်ပါသည်။

သိန်းသန်းထွန်း၏ “ဘယ်ပန်းချီရေးလို့မှမမီ”ဝတ္ထုတွင် ကာလ၊ ဒေသ၊ လူမှုနောက်ခံဝန်းကျင်တို့ကိုဖော်ပြရာ၌ ဇာတ်လမ်း၊ ဇာတ်ဆောင်တို့ အသက်ဝင်ပီပြင်စေရန်၊ ရည်ရွယ်ချက်ပေါက်မြောက် စေရန် ဆီလျော်လိုက်ဖက်သော ကာလနောက်ခံဝန်းကျင်၊ ဒေသနောက်ခံဝန်းကျင်၊ လူမှုနောက်ခံ ဝန်းကျင်တို့ကို ရေးသားတင်ပြထားသည်။ စာရေးသူ၏ဦးတည်ချက်ကို ထိမိပေါ်လွင်အောင် ပံ့ပိုးဖော်ဆောင်ပေးသည့် နောက်ခံဝန်းကျင်အဖွဲ့များဖြစ်ပါသည်။

၅။ ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

သိန်းသန်းထွန်း၏ “ဘယ်ပန်းချီရေးလို့မှမမီ” ဝတ္ထုတွင် စာရေးသူသည် ဒေသန္တရ ဗဟုသုတတို့ကို ကျွာထောက်နောက်ခံပြုကာ လောကသဘာဝနှင့်မကင်းကွာအောင် ဇာတ်လမ်း၊ ဇာတ်ဆောင်နှင့် ဆီလျော်သော နောက်ခံဝန်းကျင်များကိုဖော်ပြထားသည်။ ဇာတ်ဆောင်တို့၏စရိုက်၊ ဒေသနှင့် ဓလေ့ဘာသာ၊ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုတို့ကို အသားပေးရေးဖွဲ့ထားခြင်းဖြစ်သည်။ ဤဝတ္ထုတွင် မြို့ကြီး၊ ပြကြီးခွဲအခြေမတည်ဘဲ ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်းရှိ တိုင်းရင်းသားတို့၏ဓလေ့၊ ရိုးရာ ယဉ်ကျေးမှုကို အခြေခံရေးသားထားပါသည်။ ကျေးလက်သဘာဝစီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ ယုံကြည်ကိုးကွယ်မှု၊ ရွာသူရွာသားတို့၏ဓလေ့စရိုက်များနှင့်ဆီလျော်သော အချိန်ကာလ၊ ဒေသ၊ လူမှုနောက်ခံဝန်းကျင်များဖြင့် ဖော်ပြထားသည်။ အဖေ၏ဂုဏ်သိက္ခာကို သားဖြစ်သူက အနစ်နာခံ ကျေးဇူးဆပ်ပုံကို ဖော်ပြ ထားသည်။ ဤဝတ္ထု၏ထူးခြားချက်မှာ ဆန်ရေမေတ္တာသဘောကို ပေါ်လွင်အောင် လူငယ်တစ်ဦးကို ကိုယ်စားပြုထားသော အယ်ရိုး၏ဖခင်အပေါ်ထားရှိသော မေတ္တာတရားကြီးမားမှုကို ဖော်ကျူးထား သည်။ သားဖြစ်သူ အယ်ရိုးသည် ဖခင်၏ဂုဏ်သိက္ခာအတွက် အသက်ပေးကာကွယ်ခဲ့သည့် ဘဝ စာပန်းချီသည် မည်သည့်ပန်းချီဆရာမှ ရေးခြယ်၍ မှီနိုင်မည်မဟုတ်ကြောင်း ဆက်စပ်၍ အမည်ပေးထားပါသည်။ မိဘနှင့်သားသမီး၏ ချစ်မေတ္တာကိုနောက်ခံထား၍ ရေးသားထားသည်။ စာရေးသူကိုယ်တိုင် ရောက်ဖူးခဲ့သော နေရာ၊ ဒေသရွေးချယ်မှုများကြောင့် စာဖတ်သူကို စိတ်ဝင်စားမှု ဖြစ်စေသည်။ ထို့ကြောင့် ဇာတ်လမ်းယုတ္တိရှိပြီး

ဇာတ်ဆောင်များ၏ စရိုက်သဘာဝပေါ်လွင်စေရန် နောက်ခံဝန်းကျင်သည် အရေးပါကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

နိဂုံး

ဤစာတမ်းသည် သိန်းသန်းထွန်း၏ "ဘယ်ပန်းချီရေးလို့မှမမီ" ဝတ္ထုရှည်မှ နောက်ခံဝန်းကျင်များကို လေ့လာထားသောစာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ အလေ့လာခံဝတ္ထုတွင်တွေ့ရသော နောက်ခံဝန်းကျင်အဖွဲ့ များသည် စာရေးသူ၏ စေတနာရည်ရွယ်ချက်များကို ရှုပ်လုံးကြွပေါ်လွင်စေသည်။ ဇာတ်လမ်းနှင့် ကိုက်ညီသောကာလ၊ ဒေသ၊ လူမှုနောက်ခံဝန်းကျင်များကို ဖော်ကျူးထား၍ ဇာတ်ဆောင်များ၏ သရုပ်ပီပြင်ထင်ရှားလာသည်။ ဇာတ်ဆောင်ကျင်လည်သောပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ဆက်စပ်တင်ပြ ထားသည်။ ထို့ကြောင့် နောက်ခံဝန်းကျင်အဖွဲ့များသည် ဇာတ်လမ်းခိုင်မာမှုရှိစေရန် ထောက်ပံ့ ပေးနိုင်ကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

ခင်အေး၊ ဒေါက်တာနှင့်အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ။ (၂၀၁၀) ***သုတေသနအခြေခံ သုတေသနပုံစံ*** (ဒုတိယအကြိမ်)။ ရန်ကုန်၊ ပညာတန်ဆောင်ပုံနှိပ်တိုက်။

မိုးမြေ၊ မ။ (၂၀၁၅)။ ***ဝတ္ထုရှည်သဘောတရားနှင့် ဝတ္ထုရှည်အတတ်ပညာ*** (ဒုတိယအကြိမ်)။ ရန်ကုန်၊ ကံ့ကော်ဝတ်ရည်စာပေ။

မြင့်ကြည်၊ ဦး။ (၂၀၁၁)။ **စာပေနှင့်ဂီတ ဂီတနှင့်စာပေ။** ရန်ကုန်၊ ရာပြည့်စာအုပ်တိုက်။

သူရိယကန္တိ။ (၁၉၆၇)။ ***ဝတ္ထုရေးလိုသော်*** (ဒုတိယအကြိမ်)။ ရန်ကုန်၊ ဂျိုးဖြူပုံနှိပ်တိုက်။

သိန်းသန်းထွန်း။ (၂၀၁၈) ***ဘယ်ပန်းချီရေးလို့မှမမီ*** (တတိယအကြိမ်)။ ရန်ကုန်၊ စိတ်ကူးချိုချိုပုံနှိပ်တိုက်။

သိန်းသန်းထွန်း။ (၂၀၂၀)။ ***မိုးတစ္ဆေနှင့် မဂ္ဂဇင်းဝတ္ထုပေါင်းချုပ်။*** ရန်ကုန်၊ ရာပြည့်စာအုပ်တိုက်။

အောင်မြင့်ဦး၊ *ဒေါက်တာ*။ (၂၀၂၀)။ ***သုတေသနဟူသည်*** (ဒုတိယအကြိမ်)။ ရန်ကုန်၊ ဇရာဝဏ်စာပေတိုက်။

ဖတ်ရှုလေ့လာသောစာအုပ်စာရင်း

ခင်မင်၊ မောင် (ဓနုဖြူ)။ (၁၉၈၅)။ ***စကားပြေသဘောတရား၊ စကားပြေအတတ်ပညာ*** (ဒုတိယအကြိမ်)၊ ရန်ကုန်၊ ချိုတေးသံပုံနှိပ်တိုက်။

စိုးနိုင်၊ ဒေါက်တာ။ (၂၀၁၉)။ ***ဆရာဇော်ဂျီ၏ စကားပြေရေးဟန်*** (တတိယအကြိမ်)။ သာကေတ၊ စက်မှုဇုံ၊ မြန်မာတိုင်း(မ်)ပုံနှိပ်တိုက်။

ဇော်ဂျီ။ (၁၉၆၆)။ ***ရုသစာပေနိဒါန်း*** (ဒုတိယအကြိမ်)။ မန္တလေး၊ သပြေပုံနှိပ်တိုက်။

ဇော်ဂျီ။ (၂၀၁၄)။ ***ရုသစာပေအဖွင့်နှင့်နိဒါန်း*** (ဒုတိယအကြိမ်)။ ရန်ကုန်၊ အင်ကြင်းဦးပုံနှိပ်တိုက်။

မလိခ။ (၂၀၂၀)။ ***မြန်မာစာပေအဘိဓာန်။*** ရန်ကုန်၊ စိတ်ကူးချိုချိုပုံနှိပ်တိုက်။

မျိုးငြိမ်းမင်း၊ မောင်။ (၂၀၁၇)။ ***စာပေဗိမာန်ဆုရ (၁၉၄၈-၆၂) ဝတ္ထုရှည်များမှ နောက်ခံဝန်းကျင် ဖန်တီးမှုအတတ်ပညာ။*** ပါရဂူဘွဲ့၊ မြန်မာစာဌာန၊ မန္တလေးတက္ကသိုလ်။

နန်းတည်မွန်ကျောက်စာ၏နာမ်ပုဒ်ဖွဲ့ပုံလေ့လာချက်

လဲ့လဲ့ဝင်း[၁]

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းသည် ပုဂံခေတ်ရှေးမွန်ကျောက်စာတစ်ချပ်ဖြစ်သော နန်းတည်မွန် ကျောက်စာရှိ နာမ်ပုဒ်ဖွဲ့ပုံကို လေ့လာထားသော စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ ဘာသာ စကားလေ့လာမှု၏ နယ်ပယ်တစ်ခုဖြစ်သော သဒ္ဒါဆိုင်ရာနယ်ပယ်ကို ရွေးချယ်၍ သုတေသနပြုထားပါသည်။ လေ့လာရာတွင် ဘာသာဗေဒနည်းကို အသုံးပြု၍ ပုဒ်ကိုဖွင့်ဆိုထားပြီး အခြေခံနာမ်ပုဒ်ဖွဲ့စည်းပုံ၊ တိုးချဲ့နာမ်ပုဒ် ဖွဲ့စည်းပုံတို့ကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာထားပါသည်။ အခြေခံနာမ်ပုဒ် ဖွဲ့စည်းရာတွင် ပစ္စည်းပါဝင်ခြင်း မရှိသောပုဒ်နှင့် ပစ္စည်းဆက်ထားသော ပုဒ် ဟူ၍ခွဲခြားပြပြီး နန်းတည်မွန် ကျောက်စာတွင် မည်သည့်ပစ္စည်းများဖြင့် ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားကြောင်း၊ တိုးချဲ့ နာမ်ပုဒ်ဖွဲ့စည်းရာတွင် နာမ်အထူးပြုများဖြင့် တိုးချဲ့ပုံ၊ နာမ်၏ရှေ့နောက်များမှ အထူးပြုပုံ၊ နာမ်အထူးပြုအရေအတွက် မည်မျှထိပါဝင်တိုးချဲ့ထားသည်တို့ကို ဖော်ထုတ်ထားပါသည်။ လေ့လာရာတွင် သရုပ်ဖော် ဘာသာဗေဒပညာရပ်၏ လေ့လာပုံစနစ်နှင့် စည်းကမ်းများကို အသုံးပြု၍ လေ့လာထားပါသည်။ မြန်မာဘာသာစကားနှင့် ရှေးမွန်ဘာသာ စကားတို့၏ တူညီမှုကွဲပြားမှုများကို တွေ့ရှိနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

သော့ချက်ဝေါဟာရများ - ပုဒ်၊ ဖွဲ့စည်းပုံ၊ နာမ်၊ အထူးပြု၊ ပစ္စည်း၊ ရှေးမွန်။

၁။ နိဒါန်း

“နန်းတည်မွန်ကျောက်စာ၏ နာမ်ပုဒ်ဖွဲ့ပုံလေ့လာချက်” သုတေသနစာတမ်းသည် ရန်ကုန်အရှေ့ပိုင်း တက္ကသိုလ်၏ (၂၇) နှစ်မြောက်မွေးနေ့ အထိမ်းအမှတ် တင်သွင်းသည့်စာတမ်း ဖြစ်ပါသည်။ ပုဂံခေတ် မတိုင်မီကပင် မွန်စာပေများပေါ်ပေါက်လျက်ရှိပြီး ပုဂံခေတ်တွင်ထွန်းကားလာ ခဲ့ပါသည်။ ရှေးမွန် ဘာသာစကား၊ မွန်စာပေများကို ကျောက်စာ၊ မင်စာ၊ အုတ်ခွက်စာ၊ စဉ့်ကွင်းစာ၊ ခေါင်းလောင်းစာ များတွင် နှောင်းလူတို့တွေ့ရှိခဲ့ရပါသည်။ အများဆုံးတွေ့ရှိရသည်မှာ ကျောက်စာများ ပင်ဖြစ်ပါသည်။ ဤစာတမ်းသည် ရှေးမွန်လူမျိုးတို့၏ ဘာသာစကားကို ဘာသာဗေဒရှုထောင့်မှ လေ့လာထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင် ဦးချစ်သိန်း၏ “ရှေးဟောင်းမွန်ကျောက်စာပေါင်းချုပ်” ကိုအလေ့လာခံ အဖြစ် အသုံးပြုထားပြီး သက္ကရာဇ်(၄၆၃)ခု၊ အေဒီ (၁၁၀၁)ခုနှစ် ရေးထိုးသော နန်းတည်မွန် ကျောက်စာ(က မှ ဒ)ကို လေ့လာထားပါသည်။ ဘာသာစကားဆိုင်ရာနယ်ပယ်တွင် စကားသံဆိုင်ရာ နယ်ပယ်နှင့် သဒ္ဒါဆိုင်ရာနယ်ပယ်ဟူ၍ရှိပါသည်။ ကမ္ဘာပေါ်ရှိဘာသာစကား အားလုံးတွင် သဒ္ဒါရှိနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ မွန်ဘာသာစကားရှိ သဒ္ဒါနှင့်သက်ဆိုင်သည့် အပိုင်းကို လေ့လာထား ပါသည်။ သဒ္ဒါဆိုင်ရာနယ်ပယ်တွင် စကားလုံးဖွဲ့ပုံ၊ ပုဒ်ဖွဲ့ပုံနှင့် ဝါကျဖွဲ့ပုံဟူ၍ ရှိပါသည်။ ပုဒ်ဖွဲ့ပုံသည် စကားလုံးဖွဲ့ပုံ၊ ဝါကျဖွဲ့ပုံနှစ်ပိုင်းလုံးနှင့် သက်ဆိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်း လေ့လာရ သော ပုဒ်ဖွဲ့ပုံ၏အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်သော နာမ်ပုဒ်ဖွဲ့ပုံကို လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ နန်းတည်မွန်ကျောက်စာမှတစ်ဆင့် ရှေးမွန်ဘာသာစကား၏ စည်းစနစ်ကျမှုကို သိရှိနိုင်မည် ဖြစ်ပါ သည်။

၁.၁။ စာတမ်းပြုစုရခြင်း ရည်ရွယ်ချက်

ပုဂံခေတ်မြန်မာနိုင်ငံတွင် မွန်ဘာသာစကား၊ မြန်မာဘာသာစကား၊ ပျူဘာသာစကား၊ ပါဠိ ဘာသာစကား ဘာသာစကားများပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပါသည်။ ယင်းဘာသာစကားများသည် သူ့နည်း စနစ်နှင့်သူ ဖွဲ့စည်းပုံများရှိခဲ့ကြပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ရှေးမွန်ဘာသာစကားသည် မည်သို့သောစနစ် များဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားပြီး

[၁] ဒေါက်တာ၊ တွဲဖက်ပါမောက္ခ၊ မြန်မာစာဌာန၊ ရန်ကုန်အရှေ့ပိုင်းတက္ကသိုလ်

မည်မျှထိစနစ်ကျနေပြီဖြစ်ကြောင်း၊ မြန်မာဘာသာစကားနှင့် တူညီမှုကွဲပြားမှု များမည်သို့ရှိနေကြောင်း ဖော်ပြလိုသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ပြုစုရခြင်းဖြစ်ပါသည်။

၁.၂။ သုတေသနမေးခွန်းနှင့်ပြဿနာ

နန်းတည်မွန်ကျောက်စာကို ဘာသာဗေဒနည်းဖြင့် လေ့လာရာတွင်

(၁) အခြေခံနာမ်ပုဒ် ဖွဲ့စည်းပုံအမျိုးအစား မည်မျှရှိပါသနည်း။

(၂) တိုးချဲ့နာမ်ပုဒ် ဖွဲ့စည်းပုံအမျိုးအစား မည်မျှရှိပါသနည်း။

(၃) နာမ်ပုဒ်ဖွဲ့စည်းရာတွင် ပစ္စည်းအမျိုးအစား မည်မျှပါဝင်ပြီး မည်သည့်နေရာများမှ ထောက်ပံ့ ပါသနည်း။

(၄) ရှေးမွန်ဘာသာစကား၏ နာမ်ပုဒ်ဖွဲ့ပုံသည် မြန်မာဘာသာစကား၏ နာမ်ပုဒ်ဖွဲ့ပုံနှင့် တူညီမှု ကွဲပြားမှုများ ရှိမရှိ။

စသည့် သုတေသနမေးခွန်းနှင့်ပြဿနာများ ပေါ်ထွက်လာပါသည်။

အဆိုပါသုတေသနမေးခွန်းနှင့် ပြဿနာများကို အဖြေရှာနိုင်ရန် ပညာရှင်များ၏ အဆို အမိန့်များကို အကိုးအကားပြု၍ ဆန်းစစ်ဖော်ထုတ်သွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

၂။ စာပေလေ့လာဆန်းစစ်ချက်

ဤစာတမ်းသည် နန်းတည်မွန်ကျောက်စာ နာမ်ပုဒ်ဖွဲ့ပုံကို ဘာသာဗေဒနည်းဖြင့် လေ့လာသော စာတမ်းဖြစ်၍ ဘာသာဗေဒဆိုင်ရာ သဒ္ဒါဖွင့်ဆိုချက်များ ပုဒ်ဖွင့်ဆိုချက်များ ပါဝင်သောစာအုပ်စာတမ်း များနှင့် ရှေးမွန်ဆိုင်ရာစာအုပ်စာတမ်းများကို ဖတ်ရှုလေ့လာဆန်းစစ်ချက်ပြုရပါသည်။

ဤစာတမ်းကို ဘာသာဗေဒရှုထောင့်မှ သုတေသနပြုနိုင်ရန် ဦးထွန်းမြင့် (၁၉၉၅)၏ ဘာသာဗေဒ၊ မြန်မာစာအဖွဲ့ဦးစီးဌာန(၂၀၀၅)၏ မြန်မာသဒ္ဒါ၊ မောင်ခင်မင်(ဓနုဖြူ)(၂၀၂၂)၏ ဘာသာဗေဒနိဒါန်း၊ မောင်ခင်မင်(ဓနုဖြူ) (၂၀၂၄)၏ နှုတ်ပြောမြန်မာသဒ္ဒါစာအုပ်များနှင့် အခြား ဘာသာဗေဒပညာရှင်တို့၏ ဘာသာစကားဆိုင်ရာ သဒ္ဒါကျမ်းများ စာအုပ်များကို လေ့လာဖတ်ရှုရပါ သည်။

လန်ဒန်တက္ကသိုလ် မြန်မာစာပါမောက္ခ ဘာသာဗေဒပညာရှင် ဂျေအေးစတူးဝပ်(၁၉၉၀) ၏ MAMUAL OF CONCQUIAL BURMESE စာအုပ်တွင် နာမ်နှင့်နာမ်ပစ္စည်းများ ဝါကျဖွဲ့ပုံများကို ပုံစံများ နှင့်တကွ သုတေသနပြုလေ့လာတင်ပြထားပါသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ အောက်စ်ဖို့စ်တက္ကသိုလ်မှ ဘာသာဗေဒပညာရှင် ဂျွန်အိုကယ် (၁၉၆၉) ၏ A RGERENCE GRAMMAR OF COIIOQUIAL BURMESE စာအုပ်တွင် နာမ်နှင့်နာမ်ပုဒ်များ၊ ပုဒ်နှင့်ဝါကျများ၊ ဝါကျဆက်ပစ္စည်းများ စသည်ဖြင့် မြန်မာသဒ္ဒါ၏ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံများကိုပုံစံနှင့်တကွ လေ့လာ တင်ပြထားပါသည်။

ဦးဖေမောင်တင်(၁၉၆၅)၏ မြန်မာသဒ္ဒါနှင့်အသုံးအနှုန်းစာအုပ်တွင် ကြိယာနာမ်၊ နာမ်ပေါင်း ကြိယာ၊ နာမ်ဖြစ်ပုံတို့ကို ဖော်ပြထားပါသည်။

ဒေါက်တာကိုလေး (၂၀၁၈)၏ ဘာသာစကားလေ့လာမှုစာအုပ်တွင် စကားလုံးဖွဲ့ပုံ၊ သဒ္ဒါ၊ ဝါကျဖွဲ့ ပုံ၊ စသည်ဖြင့်ဘာသာစကား လေ့လာမှုနယ်ပယ်များကို သုတေသနပြုဖော်ထုတ်ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ (၂၀၁၈) ဝီလီယံကော်နင် မြန်မာသဒ္ဒါကောက်ကြောင်း ကိုလေးကမြန်မာဘာသာသို့ ပြန်ဆိုသည် စာအုပ်တွင် သဒ္ဒါစူးစမ်းချက်၊ နာမ်ပုံစံများ စသည်တို့ကို လေ့လာထားသည်။

မောင်ခင်မင် (ဓနုဖြူ) (၂၀၂၂)၏ ဘာသာဗေဒနိဒါန်းစာအုပ်တွင် စကားလုံးဖွဲ့ပုံနှင့် ဝါကျဖွဲ့ပုံ များ၊ (၂၀၂၄) နှုတ်ပြောမြန်မာသဒ္ဒါစာအုပ်တွင် သဒ္ဒါ၏ကဏ္ဍများ၊ နာမ်ဖွဲ့စည်းပုံစသည်တို့ကို အသေးစိတ်ရှင်းလင်းတင်ပြထားပါသည်။

မွန်ကျောက်စာများနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ဦးမောင်မောင်ကြီး (၁၉၆၈) ၏ရွှေစည်းခုံနှင့် ရွှေတိဂုံနှိုင်းယှဉ်ချက်၊ နိုင်ပန်းလှ(၁၉၆၈)၏ မွန်မြန်မာဝေါဟာရစကားလုံးများ၊ နိုင်ပန်းလှ(၁၉၆၉)၏ မွန်ဘာသာနှင့်ကျောက်စာစာပေ၊ ဦးတိမ်ကြည်(၁၉၇၄)၏ ရာဇကုမာရ်နှင့် ရွှေစည်းခုံမွန်ကျောက်စာရှိ သဒ္ဒါအသုံးအနှုန်းများ လေ့လာချက်၊ ဦးတိမ်ကြည်(၁၉၇၅)၏ ရှေးဟောင်းမွန်ကျောက်စာရှိ စကားဆက်များ၊ ဒေါ်သန်းဆွေ(၁၉၉၂)၏ ရာဇကုမာရ်မွန်ကျောက်စာလေ့လာချက်၊ အောင်မြင့်ဦး (ဒေါက်တာ) (၂၀၁၆) ကျိုက်တလန်းမွန်ကျောက်စာလေ့လာချက်စသည့်စာအုပ်များ၊ စာစောင်များ၊ ဂျာနယ်များတွင် မွန်ကျောက်စာများ၏ ဝေါဟာရများ၊ သဒ္ဒါနှိုင်းယှဉ်ချက်များကို လေ့လာထားပါသည်။

မစိုးစိုးမြင့်(၁၉၉၁)၏ ရွှေစည်းခုံမွန်ကျောက်စာပုဒ်ဖွဲ့ပုံ၊ မဟာဝိဇ္ဇာဘွဲ့ယူကျမ်း၊ မောင်မျိုးမင်း (၂၀၀၈) ၏ရှေးမွန်စကားသံဖွဲ့ပုံစနစ်၊ ပါရဂူဘွဲ့ကျမ်း မဥမ္မာခင် (၂၀၁၁)၏ ရှေးမွန်အရေးအသားစနစ် ပါရဂူဘွဲ့ကျမ်း မဖြူဖြူခိုင်(၂၀၀၆) ပုဂံခေတ်မြန်မာစာအရေးအသား၊ ပါရဂူဘွဲ့ကျမ်းတို့ကို ဖတ်ရှု လေ့လာခဲ့ပါသည်။

သို့ဖြစ်၍ ဖတ်ရှုလေ့လာခဲ့သော ဘာသာဗေဒဆိုင်ရာစာအုပ်များ ကျမ်းများသည် ယခုစာတမ်း ပြုစုနိုင်ရေးအတွက် အထောက်အကူဖြစ်စေခဲ့ပါသည်။

၃။ နည်းနာ

နည်းနာများသည် မိမိသုတေသနပြုတင်ပြလိုသော အချက်အလက်များ တိကျမှန်ကန်မှုရှိစေရန် အထောက်အကူပြုပေးနိုင်သောကြောင့် အရေးပါပါသည်။ နည်းနာများတွင် ပညာရပ်နယ်ပယ် ကန့်သတ်သည့် ပညာရပ်ဆိုင်ရာနည်းနာနှင့် အချက်အလက်အထောက်အထားများ ကောက်ယူနိုင် သည့်စနစ်ကို ဖော်ညွှန်းသော သုတေသနနည်းနာဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိပါသည်။

၃၊၁။ ပညာရပ်ဆိုင်နည်းနာ

ဤစာတမ်းတွင် ပညာရပ်ဆိုင်ရာနည်းနာအဖြစ် ဘာသာဗေဒကဏ္ဍတွင် ပါဝင်သော သရုပ်ဖော်နည်း ဖြင့် ချဉ်းကပ်လေ့လာထားပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ဘာသာစကား၊ ဘာသာဗေဒနှင့်သဒ္ဒါ၏သဘော၊ ပုဒ်တို့၏ သဘောကို ဖော်ပြလိုပါသည်။

မောင်ခင်မင်(ခနုဖြူ)(၂၀၂၂)၏ ဘာသာဗေဒနိဒါန်းစာအုပ်တွင်

> “ဘာသာစကားအကြောင်းကို လေ့လာခြင်းသည် ဘာသာစကား၏ သဘောသဘာဝနှင့်သွင်ပြင် လက္ခဏာများကို လေ့လာခြင်းဖြစ်သည်။ ဘာသာဗေဒသည် ဘာသာစကားကို သိပ္ပံနည်းကျ လေ့လာသော ပညာရပ်ဖြစ်သည်။” (စာ ၃၅-၃၆)

ဟုဖော်ပြထားသည်။

ဘာသာစကားကို သိပ္ပံနည်းကျလေ့လာရာတွင် အဓိကအားဖြင့် ဘာသာဗေဒနည်းနာ လေးရပ် ရှိပါသည်။ ယင်းနည်းနာများနှင့် ပတ်သက်၍ ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦး(၂၀၁၅)က ဘာသာစကား သုတစာအုပ်တွင်

> “(၁)သရုပ်ဖော်နည်း၊ (၂) သမိုင်းခြေရာကောက်နည်း၊ (၃) နှိုင်းယှဉ်လေ့လာနည်း
>
> (၄) ကွဲပြားမှုများကိုလေ့လာနည်း တို့ဖြစ်ပါသည်။ ဤလေ့လာနည်းလေးရပ်
>
> အပေါ် အခြေခံ၍ဘာသာဗေဒ ပညာရပ်လေးခုခွဲခြားသတ်မှတ်နိုင်ပါသည်။”

ဟူ၍ဖော်ပြထားရာ ဘာသာဗေဒအမျိုးအစား(၄)မျိုး ပေါ်ပေါက်ကြောင်းသိရှိရပါသည်။ ထိုလေးမျိုးမှ သရုပ်ဖော်ဘာသာဗေဒနည်းဖြင့် လေ့လာရာတွင်စကားလုံးဖွဲ့ပုံအဆင့်နှင့် ပုဒ်ဖွဲ့ပုံအဆင့်၊ ဝါကျဖွဲ့ပုံ အဆင့်တို့ကို ပေါင်းစည်း၍ သဒ္ဒါလေ့လာမှုအဆင့်ဟု သတ်မှတ်နိုင်ကြောင်းတွေ့ရသည်။

အဖွဲ့သဒ္ဒါ(ဝါ)အဖွဲ့စနစ်ရွေးချယ်မှုသဒ္ဒါကို MAK Halliday က အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ (Systemic Linguistic) ဟုခေါ်တွင်ခဲ့သည်။ အဖွဲ့စနစ်ရွေးချယ်မှု သဒ္ဒါဆိုသည်မှာ စနစ်တစ်ခုအတွင်းရှိ ရွေးချယ်နိုင်မှုကို အခြေခံသည်။ မည်သည့်အတိုင်းအတာအထိ တည်တံ့သည်ကို တွက်ချက်ပြရမည်။ (MAK Halliday,1961,P242) ဟူ၍ဆိုထားပါသည်။

သဒ္ဒါစကားလုံးအမျိုးအစားထဲမှ ပုဒ်နှင့်ပတ်သက်၍ J.R Firth (1957) 'Studies in Linguistic Analysis' စာအုပ်တွင်

> "ပုဒ်သည်အဓိပ္ပာယ်အရ သတ်မှတ်ထားသည့်အမျိုးအစားမဟုတ်၊ သဒ္ဒါ အခြေအနေ (context of situation) ထဲ၌မည်သည့် လုပ်ဆောင်ချက်ကို ထမ်းဆောင်သည်ဆိုသည့် သတ်မှတ်ချက်ဖြစ်သည်။" (စာ ၉၆)

ဤစာတမ်းတွင် ရွေးချယ်ထားသော ဘာသာဗေဒသီအိုရီမှာ M.A.K Halliday 'categories of the Theory of Grammar' ဖြစ်ပါသည်။ ဟာလီဒေးက ဤသဒ္ဒါအဖွဲ့ပုံသဏ္ဌာန်တွင် (၁) ယူနစ်(ဝါကျ၊ စကားလုံးရုပ်ရင်း) (၂) ဖွဲ့စည်းပုံ၊ (၃) အဆင့်အတန်း၊ (၄) စနစ်(နာမ်၊ ကြိယာ၊ ကိန်း) ဟူ၍ဖော်ပြထား သည်။ ဤနည်းဖြင့် ပုဒ်လေ့လာသည့်စနစ်ကို အသုံးပြုရန် ရည်ရွယ်ထားပါသည်။

၃၊၁။ ပုဒ်ဟူသည်

ပုဒ်နှင့်ပတ်သက်၍ ဘာသာဗေဒပညာရှင် ဒေးဗစ်ခရစ္စတယ် David Crystal (2004) 'A Dictionary of Linguistics and Phonectics' စာအုပ်တွင်

> "ပုဒ်ဆိုသည်မှာ သဒ္ဒါနည်းတွင်အသုံးပြုသော ဝေါဟာရတစ်ခုဖြစ်သည်။ ပုဒ်သည်စကားလုံးတစ်လုံးထက်ပို၍ ပါဝင်သောသဒ္ဒါဆိုင်ရာ ခွဲခြားစိတ်ဖြာ လေ့လာနိုင်သည့် ဘာသာဗေဒယူနစ်ဖြစ်သည်။" (စာ ၃၅၂)

ဟုဖွင့်ဆိုထားသည်။

မြန်မာစာအဖွဲ့ (၂၀၁၅)မြန်မာသဒ္ဒါစာအုပ်တွင်

> "သီးခြားစကားလုံးနှင့် အကူစကားလုံးဟူ၍ စကားလုံး(၂)မျိုးရှိသည့် အနက် သီးခြားစကားလုံးတို့ကိုလည်းကောင်း၊ သီးခြားစကားလုံးနှင့် အကူစကားလုံး တွဲစပ်ထားသော စကားလုံးတို့ကိုလည်းကောင်း ပုဒ်ဟူ၍ သတ်မှတ်ထား သည်" (စာ ၃၆၈)

ဟူ၍ဖွင့်ဆိုထားသည်။

ဦးထွန်းမြင့် (၁၉၉၅)၏ ဘာသာဗေဒစာအုပ်တွင်

> "ပုဒ်သည်ဝါကျခွဲထက်ငယ်၍ ဝါကျခွဲထက်တစ်ဆင့်နိမ့်သော အဆင့်အတန်း တွင်ရှိသည့် အခြေခံသဒ္ဒါယူနစ်ဖြစ်သည်။" (စာ ၃၀၈)

ဟူ၍ဖော်ပြထားသည်။

ဤစာတမ်းတွင်ပုဒ်ဟူသည် စကားလုံးတစ်လုံးသို့မဟုတ် တစ်လုံးထက်ပို၍ တွဲစပ်ထားသော စကားလုံးကို ပုဒ်ဟူ၍သတ်မှတ်ပါသည်။

၃၊၂။ သုတေသနနည်းနာ

သုတေသနကိုအမျိုးအစားခွဲခြား သတ်မှတ်ရာတွင် ယေဘုယျအားဖြင့် အခြေခံသုတေသနနှင့် အသုံးချသုတေသန ဟူ၍ခွဲခြားထားပါသည်။ “နန်းတည်မွန်ကျောက်စာ၏ နာမ်ပုဒ်ဖွဲ့ပုံလေ့လာချက်” စာတမ်းသည် အခြေခံသုတေသနဖြစ်ပါသည်။ အခြေခံသုတေသနသည် အတွေးသစ်၊ အမြင်သစ်၊ အသိပညာတစ်ရပ်တိုးပွားစေရန် ပြုလုပ်သော သုတေသနအမျိုးအစားတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ဤစာတမ်း တွင် ထုတ်ယူဆင်ခြင်နည်း၊ သရုပ်ဖော်ဆန်းစစ်နည်း၊ ရှုင်းပြနည်း၊ အချက်အလက်များ အပေါ် အခြေပြုလေ့လာနည်းတို့ဖြင့် စာတမ်းကိုဆန်းစစ်လေ့လာတင်ပြပါမည်။

၄။ လေ့လာတွေ့ရှိချက်

အခြေခံနာမ်ပုဒ် ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် တိုးချဲ့နာမ်ပုဒ် ဖွဲ့စည်းပုံတို့ကိုဖော်ပြပြီး တိုးချဲ့ရာတွင် အထူးပြုပုဒ် မည်မျှထိ ပါဝင်ဖွဲ့စည်းနိုင်ကြောင်း လေ့လာတင်ပြပါမည်။

၄၊၁။ နာမ်ပုဒ်

နာမ်ပုဒ်သည်အဆင့်အတန်းအားဖြင့် ဝါကျခွဲနှင့်စကားလုံးတို့ကြား၌ရှိသော အခြေခံသဒ္ဒါယူနစ် ဖြစ်သည်။ နာမ်ပုဒ်ကိုအမျိုးအစားခွဲလျှင်

(၁) အခြေခံနာမ်ပုဒ်

(၂) တိုးချဲ့နာမ်ပုဒ်

ဟူ၍ခွဲခြားနိုင်ပါသည်။

၄၊၁၊၁။ အခြေခံနာမ်ပုဒ်

အခြေခံနာမ်ပုဒ်သည်ပုဒ်အဆင့်တွင် အသေးငယ်ဆုံးနှင့် အသိပ်သည်းဆုံးပုဒ်မျိုးဖြစ်ပါသည်။ အခြေခံ နာမ်ပုဒ်တွင် ဦးဆောင်နာမ်တစ်ခု မဖြစ်မနေပါဝင်ရပါမည်။ ဦးဆောင်နာမ်ဆိုသည်မှာ နာမ်ပုဒ် အတွင်းရှိ အဓိကကျသော နာမ်ကိုဆိုလိုပါသည်။

အလေလာခံ နန်းတည်မွန်ကျောက်စာတွင် ပါဝင်သောအခြေခံနာမ်ပုဒ် ဖွဲ့စည်းပုံကို အောက်ပါ အတိုင်းတွေ့နိုင်ပါသည်။

၄၊၁၊၁၊၁။ အခြေခံနာမ်ပုဒ်ဖွဲ့စည်းပုံ

ဤဖွဲ့စည်းပုံတွင် ဦးဆောင်နာမ်တစ်ခုတည်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဦးဆောင်နာမ်၏ရှေ့တွင် ပစ္စည်း ထည့်၍ ဦးဆောင်နာမ်၏နောက်တွင် ပစ္စည်းမပါဘဲလည်းကောင်း၊ ဦးဆောင်နာမ်၏နောက်တွင် ပစ္စည်းထည့်၍ ဦးဆောင်နာမ်၏ရှေ့တွင် ပစ္စည်းမပါဘဲလည်းကောင်း ဖွဲ့စည်းထားသည့် အခြေခံ နာမ်ပုဒ်များဖြစ်ပါသည်။ ပုံသေနည်းဖြင့်ပြရလျှင်

အခြေခံနာမ်ပုဒ် → ± နာမ်ပစ္စည်း + ဦးဆောင်နာမ် ± နာမ်ပစ္စည်း

ဟူ၍ပြရပါမည်။ ယင်းကိုသင်္ကေတပြုလျှင်

BN → ± np + hn ± np

ဟူ၍ဖြစ်ပါသည်။

(၁) ဦးဆောင်နာမ်တစ်ခုနည်းဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော အခြေခံနာမ်ပုဒ်

အခြေခံနာမ်ပုဒ် → ဦးဆောင်နာမ်

BN → hn

သာဓက

(၁) နာရ် = နာရ် (ဗိသဿနိုး) (က ၁၀)

လောရ် နာရ် = နာရ်(ကို) ရှိခိုးကြ၏။

(၂) ပ္ဆောင် = ဆီမီး (၌ ၁)

ဒလေင် ပ္ဆောင် = ဆီးမီးထွန်းသည်။

အထက်ပါသာဓကတွင် 'နာ' နှင့် 'ပ္ဆောင်' တို့သည် ဦးဆောင်နာမ်များဖြစ်ကြပါသည်။

(၂) ဦးဆောင်နာမ်၏နောက်တွင် နာမ်ပစ္စည်းတစ်ခုပါသောအခြေခံနာမ်ပုဒ်များ

အခြေခံနာမ်ပုဒ် → ဦးဆောင်နာမ်ပုဒ် + နာမ်ပစ္စည်း

BN → hn + np

သာဓက

(၁) ခေးတ္အေး → ခေး + တ္အေး (၌ ၂)

သူတို့ → သူ + တို့

(၂) အတသ်တ → အတယ် + တ (ည ၁၄)

တိုင်တို့ → တိုင် + တို့

(၃) ဦးဆောင်နာမ်၏ရှေ့တွင် နာမ်ပစ္စည်းတစ်ခုပါဝင်သော အခြေခံနာမ်ပုဒ်

အခြေခံနာမ်ပုဒ် → နာမ်ပစ္စည်း + ဦးဆောင်နာမ်

BN → np + hn

သာဓက

(၁)ပ္ဆေယ် ကုမှေင် → ပ္ဆေယ် + ကုမှေင် (ဆ ၁၆)

တံတိုင်းၟ၌ → ၟ၌ + တံတိုင်း

(၂) ကောမ် ကု တိလ်ယ် → ကောမ်ကု + တိလ်ယ် (ဆ ၂၂)

အရှင်နှင့်တကွ → နှင့်တကွ + အရှင်

(၄) ဦးဆောင်နာမ်၏နောက်တွင် နာမ်ပစ္စည်းနှစ်ခုပါသော အခြေခံနာမ်ပုဒ်

အခြေခံနာမ်ပုဒ် → ဦးဆောင်နာမ် + နာမ်ပစ္စည်း + နာမ်ပစ္စည်း

BN → hn + np + np

သာဓက

(၁)ခေးတ္အေးကုံ → ခေး + တ္အေး + ကုံ (ခု ၄၅)

သူတို့လည်း → သူ + တို့ + လည်း

(၂) ခေးတွေး ကုံကုံ → ခေး +တွေး + ကုံကုံ (c ၄၅)

သူတို့ပင် → သူ + တို့ + ပင်

(၅) ဦးဆောင်နာမ်၏ ရှေ့နှင့်နောက်တို့တွင် နာမ်ပစ္စည်းပါသော အခြေခံနာမ်ပုဒ်

အခြေခံနာမ်ပုဒ် → နာမ်ပစ္စည်း + ဦးဆောင်နာမ် + နာမ်ပစ္စည်း

BN → np + hn + np

သာဓက

ဟန် ပေင် ကျွဲ တ → ဟန် + ပေင်ကျွဲ + တ

အိုးအဝတို့၌ → ၌ + အိုးအဝ + တို့ (၌ ၂၄)

အထက်ဖော်ပြပါ အခြေခံနာမ်ပုဒ်ဖွဲ့စည်းပုံ (၅)မျိုးတို့သည် ဦးဆောင်နာမ်တစ်ခုတည်းဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသောနာမ်ပုဒ်နှင့် "တွေး ၊ တ၊ ပ္မေယ်၊ ကောမ်က၊ ကုံကုံ၊ ကုံ၊ ဟန်" ပစ္စည်းတို့ဆက်၍ ဖွဲ့စည်းထားသော နာမ်ပုဒ်များဖြစ်သည်။ ပစ္စည်းတို့သည် အခြေခံနာမ်ပုဒ်၏ ရှေ့မှလည်းကောင်း၊ နောက်မှလည်းကောင်း၊ ရှေ့နောက်နှစ်နေရာလုံးမှလည်းကောင်း ထောက်ပံ့သည်ကို တွေ့ရပါသည်။

နန်းတည်မွန်ကျောက်စာရှိ အခြေခံနာမ်ပုဒ်ဖွဲ့စည်းပုံကို ပုံသေနည်းထုတ်လျှင်

BN → hn

→ hn + np

→ np + hn

→ hn + np +np

→ np + hn + np

ဟူ၍ ရရှိမည်ဖြစ်ပါသည်။

၄၊၁၊၂။ တိုးချဲ့နာမ်ပုဒ်

တိုးချဲ့နာမ်ပုဒ်သည် အခြေခံနာမ်ပုဒ်ကို အခြေခံပြီး သက်ဆိုင်ရာ အဆစ်အပိုင်း၊ အစိတ်အပိုင်းများ ဖြည့်စွက်ကာ တိုးချဲ့ထားသော နာမ်ပုဒ်မျိုးဖြစ်ပါသည်။ တိုးချဲ့ရာတွင် နာမ်အထူးပြုတစ်ခုနှင့်ဖြစ်စေ၊ တစ်ခုထက်ပိုသော နာမ်အထူးပြုများနှင့်ဖြစ်စေ တိုးချဲ့နိုင်ပါသည်။ နာမ်အထူးပြုများသည် ဦးဆောင်နာမ်၏ရှေ့၌လည်းကောင်း၊ နောက်၌လည်းကောင်း၊ ရှေ့နောက်နှစ်နေရာလုံး၌လည်းကောင်း ပါဝင်နိုင်ပါသည်။ တိုးချဲ့နာမ်ပုဒ်၏ နောက်တွင် နာမ်ပစ္စည်းပါသည်လည်းရှိပြီး မပါသည်လည်းဖြစ်နိုင်သည်။ နာမ်ပစ္စည်းသည် တစ်ခု(သို့) အတွဲ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

တိုးချဲ့နာမ်ပုဒ် ဖွဲ့စည်းပုံကို ပုံသေနည်းဖြင့်ပြရလျှင်

တိုးချဲ့နာမ်ပုဒ် → ± နာမ်အထူးပြု + ဦးဆောင်နာမ် ± နာမ်အထူးပြု +နာမ်ပစ္စည်း

EN → ± adj + hn ± adj + np

ဟူ၍ဖြစ်ပါသည်။

၄၊၁၊၂၊၁။ တိုးချဲ့နာမ်ပုဒ်ဖွဲ့စည်းပုံများ

နန်းတည်မွန်ကျောက်စာတွင် အောက်ပါတိုးချဲ့နာမ်ပုဒ်ဖွဲ့စည်းပုံများကို တွေ့ရသည်။

(၁) ဦးဆောင်နာမ်၏ရှေ့တွင် နာမ်ပုဒ်တစ်ခုဖြင့်ဖွဲ့စည်းသောတိုးချဲ့နာမ်ပုဒ်

တိုးချဲ့နာမ်ပုဒ် → နာမ်အထူးပြု + ဦးဆောင်နာမ်

En → adj + hn

သာဓက

(၁)ကွိုပ် စိင် → ကွိုပ် + စိင် (တ ၉)

ဆင်ဦးခေါင်း → ဦးခေါင်း + ဆင်

(၂)ရုပ်ဇာဒိသိင် → ရုပ် + ဇာဒိသိင် (တ ၇)

ခြသေ့်ရုပ် → အရုပ် + ခြသေ့်

အထက်ပါနာမ်အထူးပြုဖွဲ့စည်းပုံသည် နာမ်ပုဒ်အချင်းချင်း အထူးပြု၍ဖွဲ့စည်းထားသော ဖွဲ့စည်းပုံဖြစ်ပါသည်။ “ကွိုပ်၊ ရုပ်” တို့သည်နာမ်ပုဒ်မှ အဆင့်လျော့၍ နာမ်အထူးပြုအဖြစ်များဖြစ်နေကြပါသည်။

(၂)ဦးဆောင်နာမ်၏နောက်တွင် နာမ်ပုဒ်တစ်ခုဖြင့်ဖွဲ့စည်းသော တိုးချဲ့နာမ်

တိုးချဲ့နာမ် → ဦးဆောင်နာမ်+ နာမ်အထူးပြု

EN → hn + adj

သာဓက

(၁)ဇိညူင် မုက် → ဇိညူင် + မုက် (က ၂၅)

မုခ်တိုင် → တိုင် + မုခ်

(၂)ပ္ကါဝ် ထရ် → ပ္ကါဝ် + ထရ် (က ၆-၇)

ရွေပန်း → ပန်း + ရွေ

အထက်ပါဖွဲ့စည်းပုံသည်လည်း “မုက်၊ ထရ်” နာမ်ပုဒ်များသည် အဆင့်လျော့၍ ရှေ့မှ ဦးဆောင်နာမ်ကိုအထူးပြုထားပါသည်။

(၃) ဦးဆောင်နာမ်၏နောက်တွင် နာမ်အထူးပြုတစ်ခုပါသော တိုးချဲ့နာမ်ပုဒ်

တိုးချဲ့နာမ်ပုဒ် → ဦးဆောင်နာမ်+ နာမ်အထူးပြု

EN → hn + adj

သာဓက

(၁)တိလ် လောမ်ပုန် → တိလ် + လောမ် ပုန် (တ ၉)

ဘုန်းကြွယ်ဝသောအရှင် → အရှင် + ဘုန်းကြွယ်သော

(၂)ခလ် မ စြောက် ကု ပ္ဆောင် → ခလ် + မ စြောက် ကု ပ္ဆောင်

ဖယောင်းတိုင်စိုက်သောခွက် → ခွက် + ဖယောင်းတိုင်စိုက်သော (ဏ ၅)

အထက်ပါသာဓကများသည် ရှေ့မှနာမ်ပုဒ် “တိလ်၊ ခလ်” တို့ကိုနာမ်အထူးပြုများက နောက်မှနေ၍ အထူးပြုထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

(၄) ဦးဆောင်နာမ်၏နောက်တွင် နာမ်အထူးပြုနှစ်ခုပါသော တိုးချဲ့နာမ်ပုဒ်

တိုးချဲ့နာမ်ပုဒ် → ဦးဆောင်နာမ် + နာမ်အထူးပြု + နာမ်အထူးပြု

EN → hn + adj + adj

သာဓက

(၁) သိဃ်သိန်မတ္မျယ် နထရ် ယိမာသ် မ ညိန် လက်နရတ်	→ သိဃ်သိန်	+ မတ္မျယ် နထရ် ယိမာသ်	+ မညိန်လက် နရတ် (တ ၃)
တောက်ပသည့်ရွှေဖြင့်ပြီးသော ရတနာစီခြယ်သော ရာဇပလ္လင်	→ ရာဇပလ္လင်	+ တောက်ပသည့် ရွှေဖြင့်ပြီးသော	+ ရတနာဖြင့် စီခြယ်သော

(၂) မှာကန်ထရ် ဝါရ်ဂေါး → မှာကန်ထရ် + ဓါရ် + ဂေါး (တ ၁၄)

ထိုရွှေမကန်းနှစ်ကောင် → ရွှေမကန်း + နှစ် + ထို

အထက်ပါသာဓကများသည် ဦးဆောင်နာမ်ကို နာမ်အထူးပြုပုဒ်နှစ်ခုဖြင့် အထူးပြုထားပါ သည်။ သာဓက (၁) သည် “မ”(သော) အထူးပြုဖြစ်ကြောင်းပြ ပစ္စည်းပါသော နာမ်အထူးပြုများ ဖြစ်ပါ သည်။ သာဓက(၂)သည် ‘ဓါရ်’ အရေအတွက်ပြ သရ်ျာအထူးပြုနှင့် ‘ဂေါး’ အညွှန်းပြနာမ်အထူးပြု တို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားပါသည်။

(၅) ဦးဆောင်နာမ်၏နောက်တွင် နာမ်အထူးပြု(၃)ခုပါသော တိုးချဲ့နာမ်ပုဒ်

တိုးချဲ့နာမ်ပုဒ် → ဦးဆောင်နာမ် + နာမ်အထူးပြု + နာမ်အထူးပြု + နာမ်အထူးပြု

EN → hn + adj + adj + adj

သာဓက

(၁)မေည် ဂ္လံ စာရ် စွယ် တုရောဝ် မစိင် ဂိန ဂ္လသ် သ္လျယ် ဂ္လသ် တိ ဂ္လိက် ကုဆောမ် ဗုံ တောင်	→မေည်	+ ဂ္လံ စာရ် စွယ် တုရောဝ်	+ မစိင်ဂိန် ဂ္လသ် သ္လျယ် ဂ္လသ် တိ	+ ဂ္လိက် ကုဆောမ် ဗုံတောင်
ကြေးအိုး (မြေ) အိုးထမ်းသော ပုဆိုးဖြူဝတ်သော တစ်ရာနှစ်ဆယ့်ခြောက်ယောက်သောမွန်	→ မွန်	+ တစ်ရာ နှစ်ဆယ့် ခြောက်သော	+ ကြေးအိုး မြေအိုး ထမ်းသော	+ ပုဆိုး ဖြူဝတ် သော

(က ၃၄)

အထက်ပါသာဓကရှိ နာမ်အထူးပြုများတွင် ‘ဂ္လံစာရ် စွယ်တုရောဝ်’ ဟူသောအရေအတွက်ပြ သရ်ျာအထူးပြုပုဒ်ပါဝင်သည်ကို တွေ့ရပြီး ၎င်းအထူးပြုပုဒ်သည် ဦးဆောင်နာမ်နှင့်ကပ်လျက်ရှိသည် ကို တွေ့ရသည်။

(၆) ဦးဆောင်နာမ်၏နောက်တွင် နာမ်အထူးပြု(၅)ခုပါသော တိုးချဲ့နာမ်ပုဒ်

တိုးချဲ့နာမ်ပုဒ် → ဦးဆောင်နာမ် + နာမ်အထူးပြု (၁...၅)

EN → hn + adj (1…5)

သာဓက

ကိန္ဒိ ဒိမေင် ကျောက် မောယ် မနောမ် ကုအာသ် မညိန်ကိန္ဒိတိမ် မညိန် ရုညီ ကုပရ် ကုလ္လိက် ဗုံ တောင် မပ္ဒရ် ကု တ္ဒောင် ဗုံတောင်

→ကိန္ဒိဒိမေင် ကျောက် +မောယ် +မနောမ် ကုအာသ် + မညိန် ကိန္ဒိ တိမ် + မညိန် ရုညီ ကုပရ် ကုလ္လိက် ဗုံ တောင် + မပ္ဒရ် ကု တ္ဒောင် ဗုံတောင

ထိုင်ခင်းရှိသော၊ ကောင်းမွန်စွာ ပြုလုပ်အပ်သော၊ အဝတ်ဖြူဖြင့် မိုးကာအပ်သော ဘုရားတည်ရာ တစ်ခု

→ဘုရား တည်ရာ +တစ်ခု +ထိုင်ခင်း ရှိသော + ကောင်း မွန်စွာ ပြုအပ်သော + အဝတ် ဖြူဖြင့် ဆင်ယင် အပ်သော + ထီးဖြူ ဖြင့် မိုးကာ အပ်သော

အထက်ပါသာဓကသည် နာမ်အထူးပြု(၅)ခုဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော တိုးချဲ့နာမ်ပုဒ်ဖြစ်ပါသည်။ နာမ်အထူးပြု(၄) ခုသည် ‘မ’ ပစ္စည်းဆက်သော နာမ်အထူးပြုများဖြစ်ပြီး ‘မောယ်’ သည် အရည် အတွက်ပြ နာမ်အထူးပြုဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

(၇) ဦးဆောင်နာမ်၏ရှေ့တွင် နာမ်အထူးပြုတစ်ခုပါသောတိုးချဲ့နာမ်ပုဒ်

တိုးချဲ့နာမ်ပုဒ် → နာမ်အထူးပြု + ဦးဆောင်နာမ်

EN → adj + hn

သာဓက

(၁) ဇောပ်အုတ်တံ → ဇောပ်အုတ် + တံ (တ ၃)

အောက်ခြေအားလုံး → အားလုံး + အောက်ခြေ

(၂) ယင် စိင် → ယင် + စိင် (ဆ ၂၀)

အကြင်ဆင် → အကြင် + ဆင်

အထက်ပါသာဓကတွင် ‘ဇောပ် အုတ်’ သည်ပမာဏကို ဖော်ပြသော နာမ်အထူးပြုဖြစ်ပြီး ရှေးမွန်ဘာသာတွင် နာမ်၏ရှေ့မှအစဉ်အမြဲ ထောက်ပံ့ပါသည်။ ‘ယင်’ သည်အညွှန်းနာမ်အထူးပြု ဖြစ်ပြီး နာမ်၏ရှေ့နေရာမှပင် အမြဲအထူးပြုပါသည်။

(၈) ဦးဆောင်နာမ်၏ ရှေ့တွင်နာမ်အထူးပြုတစ်ခုနှင့် နောက်တွင်နာမ်အထူးပြုတစ်ခု ပါဝင်သော တိုးချဲ့နာမ်ပုဒ်

တိုးချဲ့နာမ်ပုဒ် → နာမ်အထူးပြု + ဦးဆောင်နာမ် + နာမ်အထူးပြု

EN → adj + hn + adj

သာဓက

အုတ်မဟာဇန်ဂုံလောင် → အုတ် + မဟာဇန် + ဂုံလောင် (ဇ ၃၁)

လူအပေါင်း → အားလုံး + လူ + များသော

အထက်ပါသာဓကတွင် 'အုတ်နှင့်ဂုံလောင်' တို့သည်ရှေးမွန်တွင် ပမာဏပြနာမ်အထူးပြုများဖြစ်ကြပြီး 'ဂုံလောင်' သည်သက်ဆိုင်ရာနာမ်၏ နောက်နေရာတွင်သာ အမြဲရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။

(၉) ဦးဆောင်နာမ်၏ရှေ့တွင် နာမ်အထူးပြုတစ်ခုနှင့် နောက်တွင်နာမ်အထူးပြုနှစ်ခုပါဝင်သော တိုးချဲ့နာမ်ပုဒ်

တိုးချဲ့နာမ်ပုဒ်	→ နာမ်အထူးပြု	+ ဦးဆောင်နာမ်	+ နာမ်အထူးပြု	+ နာမ်အထူးပြု
EN	→ adj	+ hn	+ adj	+adj

သာဓက

ဂေါး ပ္လါဝ် ဒိကသ် ဇ္ဈောက် မောယ်	→ ဂေါး	+ ပ္လါဝ် ဒိကသ်	+ ဇ္ဈောက်	+ မောယ်
ထိုကြာပဒုံမာ ကြီးတစ် (ပွင့်)	→ ထို	+ ကြာပဒုံမာ	+ ကြီး	+ တစ် (တ ၁၄)

အထက်ပါသာဓကတွင် 'ဂေါး၊ ဇ္ဈောက်၊ မောယ်' တို့သည် နာမ်အထူးပြုများဖြစ်ကြပါသည်။ ရှေးမွန်ဘာသာတွင် နာမ်အထူးပြုအဖြစ် အဆင့်လျော၍ အထူးပြုထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

နန်းတည်မွန်ကျောက်စာရှိ တိုးချဲ့နာမ်ပုဒ်ဖွဲ့စည်းပုံများကို ပုံသေနည်းထုတ်လျှင်

En	→ adj (n)	+ hn				
EN	→ hn	+ adj				
EN	→ hn	+ adj	+ adj			
EN	→ hn	+ adj	+ adj			
EN	→ hn	+ adj	+ adj	+ adj	+ adj	+adj
EN	→ adj	+ hn				
EN	→ adj	+ hn	+ adj			
EN	→ adj	+ hn	+ adj	+ adj		

ဟူ၍ဖြစ်ပါသည်။ နန်းတည်မွန်ကျောက်စာတွင် တိုးချဲ့နာမ်ပုဒ်(၈)ခု တွေ့ရပါသည်။

၅။ သုံးသပ်ချက်

ရှေးမွန်ဘာသာတွင် အခြေခံနာမ်ပုဒ်နှင့် တိုးချဲ့နာမ်ပုဒ် နှစ်မျိုးတွေ့ရှိပြီး မြန်မာဘာသာတွင်လည်း ထိုနှစ်မျိုးလုံးရှိပါသည်။ ရှေးမွန်အခြေခံနာမ်ပုဒ် ဖွဲ့စည်းရာတွင် နာမ်ပစ္စည်းသည် ဦးဆောင်နာမ်၏ ရှေ့နှင့်နောက် နှစ်နေရာလုံး၌ရှိပါသည်။ မြန်မာဘာသာတွင် နာမ်ပစ္စည်းသည် သက်ဆိုင်ရာနာမ်ပုဒ်၏ နောက်၌သာရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ရှေးမွန်ဘာသာတွင် မြန်မာဘာသာ 'ကို' အဓိပ္ပာယ်ရသည့် 'ပစ္စည်း' စကားလုံးမတွေ့ရှိရပါ။ မြန်မာဘာသာတွင် ပုဂံခေတ်ကတည်းကပင်တွေ့ရှိရပါသည်။ နန်းတည်မွန်ကျောက်စာတွင် တွေ့ရှိရသော နာမ်ပစ္စည်းများမှာ ပ္ဍေယ် (၌)၊ ဟန်(သို့)၊ ကု(အား)၊ တ(တို့)၊ တ္ဆေး (တို့)၊ တောအ် (တို့)၊ ကုံ(လည်း)၊ ကုံကုံ(ပင်) (၇)မျိုးတွေ့ရှိရပါသည်။ 'တို့' အရေးအသား ၃ မျိုးတွေ့ရပါသည်။ ရှေးမွန်တိုးချဲ့နာမ်ပုဒ် ဖွဲ့စည်းရာတွင် နာမ်ပုဒ်သည်အဆင့်လျော၍ နာမ်အထူးပြု အဖြစ်တွေ့ရှိရသည်။

မြန်မာဘာသာတွင်လည်း နာမ်အချင်းချင်း အထူးပြုသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ကြိယာပုဒ်သည် နာမ်အထူးပြုပုဒ်အဖြစ် အဆင့်လျော၍ အထူးပြုသည်ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ မြန်မာဘာသာတွင်လည်း ဤကဲ့သို့ပင် အဆင့်လျော၍ အထူးပြုပါသည်။ ရှေးမွန်နာမ်ပုဒ်တိုးချဲ့ ဖွဲ့စည်းရာတွင် ဖွဲ့စည်းပုံ အမျိုးအစား (၃) မျိုးတွေ့ရှိရပါသည်။ နာမ်ပုဒ်၏ရှေ့မှ အထူးပြုခြင်း၊ နာမ်ပုဒ်၏ နောက်မှအထူးပြုခြင်း၊ နာမ်ပုဒ်၏ရှေ့နှင့်နောက် နှစ်နေရာလုံးမှ အထူးပြုခြင်းတို့ တွေ့ရှိရပါသည်။ တိုးချဲ့ဖွဲ့စည်းရာတွင် အထူးပြုပုဒ်(၅) ခုအထိ အထူးပြု ထားသည်ကိုတွေ့ရပါသည်။ နာမ်အထူးပြုပုဒ် များတွင် “ဂေါး(ထို)၊ ယင်(အကြင်)၊ အုတ်(အားလုံး)၊ ဂုံလောင်(များသော)” ဟူသည့် အညွှန်း၊ ပမာဏပြ နာမ်အထူးပြုပုဒ် များတွေ့ရပြီး ‘မ’(သော) စကားလုံးသည် ရှေးမွန်ဘာသာ၏ နာမ်အထူးပြု ဖြစ်ကြောင်းပြ ပစ္စည်းအဖြစ် အသုံးပြုသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ‘မ’ ဆက်သောနာမ် အထူးပြုများသည် သက်ဆိုင်ရာနာမ်၏ နောက်တွင် အစဉ်အမြဲရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ မြန်မာ ဘာသာတွင် ‘သော’ ဆက်သော နာမ်အထူးပြုသည် နာမ်၏ ရှေ့၌သာရှိသည်ကို ကွဲပြားစွာ လေ့လာ တွေ့ရှိရပါသည်။

ဤသို့ဖြင့် နန်းတည်မွန်ကျောက်စာသည် ရှေးမွန်ကျောက်စာတစ်ချပ်ဖြစ်သော်လည်း ပုဒ် ဖွဲ့စည်းရာတွင် စနစ်ကျနေပြီး ရှေးမွန်တို့၏ ဘာသာစကားသည် အဆင့်အတန်းမြင့်မားနေပြီ ဖြစ်ကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

နိဂုံး

ရှေးမွန်စာပေသည် ပုဂံခေတ်မတိုင်မီကပင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော်လည်း စနစ်ကျနေသော ဘာသာစကား တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ခေတ်မွန်လူမျိုးတို့အတွက် တန်ဖိုးထားအပ်သော ရှေးမွန်ဘာသာစကားများ ဖြစ်ပါသည်။ မွန်ကျောက်စာလေ့လာသူ ကျောင်းသားကျောင်းသူများသာမက မွန်လူမျိုးများအတွက် အထောက်အကူပြုနိုင်မည်ဟု ယုံကြည်မိပါသည်။

ကျေးဇူးတင်လွှာ

ဤစာတမ်းဖြစ်မြောက်စေရန် ပညာအမွေပေးခဲ့ပါသော ကျေးဇူးရှင်မိဘနှစ်ပါး၊ သင်ဆရာ၊ မြင်ဆရာ၊ ကြားဆရာများနှင့်တကွ (၂၇)နှစ်မြောက် ရန်ကုန်အရှေ့ပိုင်းတက္ကသိုလ် ကျောင်းမွေးနေ့ ကျင်းပရေး ကော်မတီ အဖွဲ့ဝင်လူကြီးများ၊ ခေတ္တပါမောက္ခချုပ်ဆရာကြီးနှင့် ဒုတိယပါမောက္ခချုပ် ဆရာမကြီး များ၊ မြန်မာစာဌာနမှ ပါမောက္ခ(ဌာနမှူး)ဆရာမကြီး ဒေါက်တာခင်စန်းဝင့်၊ ပါမောက္ခ ဆရာမကြီး ဒေါက်တာထက်ထက်အောင်၊ ပါမောက္ခဆရာမကြီး ဒေါက်တာနန်းဝေစံနှင့် မြန်မာစာ ဌာနမှ ဆရာ၊ ဆရာမများ၊ ကျေးဇူးတင်ထိုက်သူများအားလုံးကို အထူးပင်ကျေးဇူးတင် ရှိပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

မြန်မာဘာသာ

ကိုလေး၊ ဒေါက်တာ(၂၀၁၈)။ ***မြန်မာသဒ္ဒါကောက်ကြောင်း။*** ရန်ကုန်၊ ဧရာဝဏ်စာပေတိုက်။

ကိုလေး၊ မောင်(၂၀၁၈)။ ***ဘာသာစကားလေ့လာမှု။*** ရန်ကုန်၊ ဧရာဝဏ်စာပေတိုက်။

ခင်မင်၊ မောင်(ခနုဖြူ)။ (၂၀၂၂)။ ***ဘာသာဗေဒနိဒါန်း။*** ရန်ကုန်၊ the key Collection Press.

ခင်မင်၊ မောင်(ခနုဖြူ)။ (၂၀၂၄)။ ***နူတ်ပြောမြန်မာသဒ္ဒါ။*** ရန်ကုန်၊ မြန်မာစာအဖွဲ့။

ချစ်သိန်း၌။ (၁၉၆၅)။ ***ရှေးဟောင်းမွန်ကျောက်စာပေါင်းချုပ်။*** ရန်ကုန်၊ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနခွဲ။

ထွန်းမြင့်၊ ဦး။ (၁၉၉၅)။ ***ဘာသာဗေဒ။*** ရန်ကုန်၊ ဂျီအီးစီ(ပညာရေး) သမဝါယမလီမိတက်၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်။

ထွန်းရွှေဦး။ (၁၉၆၈)။ ***ခေတ်သုံးခေတ်မွန်ကျောက်စာအဘိဓာန်။*** ရန်ကုန်၊ မွန်တိုင်းရင်းသားစာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆပ်ကော်မတီ။

ဖေမောင်တင်၊ ဦး(၁၉၅၇)။ ***နန်းတော်မွန်ကျောက်စာ။*** ရန်ကုန်၊ မွန်ယဉ်ကျေးမှုဌာနစိတ်။

ဖေမောင်တင်၊ ဦး(၁၉၆၅)။ ***မြန်မာသဒ္ဒါနှင့်အသုံးအနှုန်း။*** ရန်ကုန်၊ စာပေဗိမာန်ပုံနှိပ်တိုက်။

မြန်မာစာအဖွဲ့။ (၂၀၀၅)။ ***မြန်မာသဒ္ဒါ။*** ရန်ကုန်၊ မြန်မာစာဌာနနှင့် ဘာသာစကားပညာရေးဦးစီးဌာန။

အင်္ဂလိပ်ဘာသာ

Crystal, David (2004). ***A Dictionary of Linguistics and Phonetics.*** Sixth edition, Uni Kingdom, Blackwell Publishing Ltd.

Firth, JR (1957). ***Studies in Linguistic Analysis.*** Oxford University Press.

Halliday, M.A.K.(1961). ***Categories of the theory of Grammar,*** University Edinburgh.

Stewart, J.A. (1990). ***MANUAL of CONCQUIAL BURMESE.*** Rangoon, British Burma Press.

Okell, John. (1969). ***A Reference Grammar of colloquial Burmese.*** Oxford University Press.

အထင်ကရဒေသများကို ဖွဲ့ဆိုသောသီချင်းများအား စာပေရှုထောင့်မှလေ့လာခြင်း

ခိုင်နွယ်ဝင်း[၁]

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းသည် ဂီတအနုပညာနယ်ပယ်ရှိသီချင်းများအနက် အထင်ကရဒေသများကို ဖွဲ့ဆိုသော သီချင်းများအား စာပေရှုထောင့်မှ လေ့လာထားသည့်စာတမ်းတစ်စောင် ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ ဒေသအသီးသီးရှိ ဒေသနောက်ခံ၊ ရာသီသဘာဝဝန်းကျင်နှင့် လူမှုဘဝအထွေထွေကို ဖော်ကျူးရေးဖွဲ့သီဆိုထားသည့်သီချင်းများစွာရှိပါသည်။ ထိုသီချင်းများသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိအထင်ကရ ဒေသများ၏ပုံရိပ်ကို လှပစွာဖော်ကျူးနိုင်စွမ်းရှိသည့်သဘောကို လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ ထိုသို့လေ့လာခြင်းဖြင့် ဂီတနှင့် စာပေတို့၏ အဆက်အစပ်သဘောကို နှိုင်းယှဉ်ဖော်ထုတ် လေ့လာနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

သော့ချက်ဝေါဟာရများ - ဂီတ၊ အထင်ကရ၊ ပုံရိပ်၊ အဆက်အစပ်၊ ဖော်ကျူး

နိဒါန်း

လူတို့သည် မိမိတို့တစ်နေ့တာ ဘဝဖြတ်သန်းမှုနှင့် လူ့ပတ်ဝန်းကျင် အသိုင်းအဝိုင်း ကြားတွင် နေ့စဉ်ကျင်လည်လှုပ်ရှား နေကြရသည်။ ထိုသို့ကျင်လည်လှုပ်ရှားရာတွင် စိတ်နှလုံး မောပန်းနွမ်းနယ်တတ်ကြသည်။ ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါး အမောပြေစေရေးအတွက် ဖျော်ဖြေမှုအသီးသီးဖြင့် အလျဉ်းသင့်သလို ပြုမူဆောင်ရွက်တတ်ကြသည်။ ထိုသို့ပြုမူဆောင်ရွက်ရာတွင် သီချင်းနားထောင်ခြင်း၊ သီချင်းသီဆိုခြင်းသည် အရေးပါသောကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေပါသည်။ သီချင်းနားထောင်သူတို့ နှစ်သက်ခြင်းရသ၊ ဗဟုသုတများ ရရှိစေရန်အတွက် သီချင်းရေးသူတို့က တေးသီချင်းစာသားများနှင့် ဂီတသံစဉ်များကို ဖန်တီးရေးဖွဲ့ကြသည်။ သီချင်းသီဆို သူတို့ကလည်း မိမိတို့၏ပါရမီ၊ ပညာများဖြင့် ရသမြောက်စွာ သီချင်းများကို သီဆိုကြပါသည်။ ဂီတနယ်ပယ်ရှိ သီချင်းများတွင် မေတ္တာဘွဲ့၊ ဇာတိမာန်ဘွဲ့၊ ဘဝအသိအမြင်ဖွဲ့စသည်ဖြင့် ကဏ္ဍစုံလင်စွာရှိသည်။ ထို့ပြင် မြန်မာနိုင်ငံဒေသအသီးသီး၏ ဒေသနောက်ခံ၊ ရာသီသဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုဘဝအထွေထွေကို ဖော်ကျူးရေးဖွဲ့သီဆိုထားသည့် သီချင်းများလည်း ရှိပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ အထင်ကရ ဒေသများကို ဖွဲ့ဆိုသောသီချင်းများမှ သီချင်းရေးသူတို့ ဖန်တီးထားသည့် တေးစာသားများကို စာပေ ရှုထောင့်အနေဖြင့်သာ လေ့လာတင်ပြသွားမည်ဖြစ်ပါသည်။

၁။ **စာပေလေ့လာဆန်းစစ်ချက်**

သီချင်းများကို ယိုးဒယား၊ ပတ်ပျိုးစသည့် မဟာဂီတတေးသီချင်းများကို လေ့လာသုတေသနပြုထားသည့် စာတမ်းများစွာ ရှိပါသည်။ ခေတ်ပေါ်သီချင်း နှင့်ပတ်သက်၍ မောင်ထင်လင်းလှိုင် ကတက္ကသိုလ်နောက်ခံ

သီချင်းများလေ့လာချက်၊ မအေးစုငြိမ်း က ခေတ်ပေါ်သီချင်းများတည်ဆောက်ပုံ စသည့်စာတမ်းများကို သုတေသနပြုထားပါသည်။ အထင်ကရဒေသများကို ဖွဲ့ဆိုသောသီချင်းများကို လေ့လာသုတေသနပြုထားသည့်စာတမ်းများရှိသေးသောကြောင့် လေ့လာသုတေသနပြုရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့လေ့လာရာတွင် သီချင်းကရရှိသော သုတနှင့် နှစ်သက်မှုရသဆက်နွယ်မှုရှိနေသည့်သဘောကို လေ့လာဖော်ထုတ်သွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

၂။ **သုတေသနမေးခွန်း**

အထင်ကရဒေသများကို ဖွဲ့ဆိုသောသီချင်းများကိုလေ့လာရာတွင်-

---

[၁]တွဲဖက်ပါမောက္ခ၊ ဒေါက်တာ၊ မြန်မာစာဌာန၊ ရန်ကုန်အရှေ့ပိုင်းတက္ကသိုလ်

၁။ အထင်ကရဒေသများကို ဖွဲ့ဆိုသောသီချင်းများက နားဆင်သူတို့ကို နှစ်သက်မှုရသ မည်မျှပေးစွမ်းနိုင်သနည်း။

၂။ သီချင်းများကပေးသော ဒေသန္တရဗဟုသုတများသည် နားဆင်သူတို့အတွက် စိတ်ဝင်စားမှုရှိပါသလား။

ဟူသော သုတေသနမေးခွန်းများထွက်ပေါ်လာပါသည်။ ထိုမေးခွန်းများကို အခြေပြု၍ အထင်ကရဒေသများကို ဖွဲ့ဆိုသောသီချင်းများကို ဂီတပညာရှင်တို့၏ အဆိုအမိန့်များ၊ ဂီတဖွဲ့ဆိုမှုနည်းနာများဖြင့် ချိန်ထိုးကာ သုတေသနပြုမည်ဖြစ်ပါသည်။

၃။ သုတေသနနည်းနာ

ဤစာတမ်းတွင် အထင်ကရဒေသများကို ဖွဲ့ဆိုသောသီချင်းများကို စာပေရှုထောင့်က လေ့လာထားသော စာတမ်းဖြစ်သည့်အတွက် သီချင်း၏ သဘောသဘာဝကို ပညာရှင်တို့၏ အယူအဆ၊ သတ်မှတ်ချက်များကို အခြေခံ၍ လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။

ဤစာတမ်းကိုလေ့လာရာတွင် သီချင်း၏ သံစဉ်ဂီတနှင့်ပတ်သက်သည့်လေ့လာမှုကို ဆောင်ရွက်ခြင်းမပြုဘဲ စာပေအဖွဲ့အနွဲ့တစ်ခုကိုသာ ရှုမြင်လျက် သီချင်းရေးသူတို့၏ စကားလုံးအသုံးအနှုန်းဖန်တီးမှု၊ သင်္ကေတများ ထည့်သွင်းရေးဖွဲ့မှု၊ အလင်္ကာများ ထည့်သွင်းရေးဖွဲ့မှုနှင့် ဇာတ်လမ်းသဘောဖန်တီးမှု ရှုထောင့်တို့ကို အဓိကထားလျက် စာပေရှုထောင့်မှ လေ့လာတင်ပြသွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

ခေတ်ကာလအသီးသီးတွင် ပေါ်ထွက်ခဲ့သော သီချင်းများသည် သီချင်းရေးသူတို့၏ လူမျိုးနှင့် လူမှုဘဝဓလေ့များကို အခြေပြုဆက်စပ်လျက် ခံစားရေးဖွဲ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။ ခေတ်သီချင်းများတွင် မြန်မာ့ရေမြေသဘာဝ၊ မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှု စိတ်စေတနာများကို ဖော်ညွှန်းရေးဖွဲ့ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထိုသီချင်းများတွင် မြန်မာတို့၏လူမှုဘဝ၊ စိတ်ခံစားမှုအတွေးတို့ကို တွေ့ရှိရသည်။

“သီချင်း”ဟူသောဝေါဟာရကို မြန်မာအဘိဓာန်(၂၀၁၈)တွင်-

“သီဆိုရန် သံစဉ်အမျိုးမျိုးဖြင့် ဖွဲ့ထားသော အဖွဲ့အနွဲ့”(စာ ၃၆၀)

ဟု ဖွင့်ဆိုထားသည်။ ပုဂံဝန်ထောက်မင်းဦးတင်ကလည်း ကဗျာဗန္ဓသာရကျမ်း(၁၉၂၁)တွင်-

“သီချင်း ဟူသည် သီဆိုရန်သံစဉ်အမျိုးမျိုးဖြင့် ဖွဲ့နွဲ့ထားသော အဖွဲ့အနွဲ့”(စာ ၉-၁၀)

ဟု ဖွင့်ဆိုထားသည်။ ထို့ပြင် -

“ဝစနာလင်္ကာရ - စကားလုံးတန်ဆာဆင်ခြင်းဖြင့် လင်္ကာ၊ သောတာလင်္ကာရ - အကြားတန်ဆာဆင်ခြင်းဖြင့် သီချင်း”(စာ ၉-၁၀)

ဟူ၍ ဆိုထားပါသည်။

၃၊ ၁။ ဦးတည်ချက်၊ အာဘော်

စာပေဆိုင်ရာဝေါဟာရတစ်ခုဖြစ်သော ဦးတည်ချက်ကို ရည်ရွယ်ချက်၊ အာဘော်၊ ရည်မှန်းချက် စသည်ဖြင့် ပညာရှင်တို့က အမျိုးမျိုးဖွင့်ဆိုကြသည်။ မြန်မာအဘိဓာန်(၂၀၁၈)တွင် “ဦးတည်ချက်” ကို -

“ရည်ရွယ်ချက်၊ ရှေးရှုချက်”(စာ ၄၂၀)ဟုလည်းကောင်း၊ “အာဘော်”ကို -

“နှလုံးသွင်း။ ထင်မြင်ချက်”(စာ ၄၁၅)

ဟုလည်းကောင်းဖွင့်ဆိုထားသည်။ မြန်မာအဘိဓာန်အကျဉ်းချုပ်(၁၉၈၀)၌“အာဘော်”ကို -

“ဆိုလိုရင်း၊ သဘောထား၊ ဦးတည်ချက်၊ အယူအဆ” (စာ ၁၅၅)

ဟု ဖွင့်ဆိုထားသည်။ ထို့ကြောင့် ဦးတည်ချက်၊ အာဘော်သည် ဗဟိုအချက်အချာကျသော အကြောင်းအရင်း တစ်ခုဖြစ်သည်။ သီချင်းတစ်ပုဒ်တွင် ဖျော်ဖြေမှုသက်သက်ပေးသော ဦးတည်ချက်နှင့် ဘဝအသိအမြင်ပေး သော ဦးတည်ချက်တို့သည် သီချင်းရေးသူ၏ စေတနာ အပေါ်မူတည်၍ သီချင်းနားထောင်သူတို့အတွက်လည်း ရသခံစားမှု ကွဲပြားမည် ဖြစ်သည်။

၃၊ ၂။ **စကားလုံးအသုံးအနှုန်း**

စကားလုံးအသုံးအနှုန်းတွင် ဖွဲ့နွဲ့ဖန်တီးသူ၏ စကားလုံးရွေးချယ်မှုသည်လည်း အရေးကြီးသည်။ "စကားလုံး များကို ရွေးချယ်သုံးနှုန်းမှုပါဝင်လာသဖြင့် စကားလုံးစီချယ်ရသည့် အလှပညာ လည်းပါဝင်လာကြောင်း" (စာ ၄၃၂)ဒဂုန်တာရာက စာပေသဘောတရား၊ စာပေဝေဖန်ရေး၊ စာပေလှုပ်ရှားမှု(၁၉၆၇)တွင် မိန့်ဆိုထားသည်။ ထို့ကြောင့် စကားလုံးများကို သူ့နေရာနှင့် သူ ဆီလျော်သင့်မြတ်စေရန် ရွေးချယ်အသုံးပြုမှုသည် သီချင်းတွင် အရေးပါလှသည်။

၃၊ ၃။ **သင်္ကေတ**

အထင်ကရဖြစ်သည့် အရာတစ်ခုကို သင်္ကေတအမှတ်အသားပြု၍ ထည့်သွင်းရေးဖွဲ့ခြင်းသည်လည်း အရေးပါ သော စာပေရှုထောင့်တစ်ခုပင်ဖြစ်သည်။ သင်္ကေတကို တက္ကသိုလ်ဘုန်းနိုင်က ခပ်သိမ်းကလျာ ရှုဖွယ်သာတည်း၊ ပထမတွဲ(၁၉၉၄)တွင် -

> "သင်္ကေတဆိုသည်မှာ အမှတ်သညာဟုခေါ်သော ပညတ်ဖြစ်သည်။"(စာ ၁၆၈)

ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဒေါက်တာ ခင်အေး က အတ္ထဗေဒနိဒါန်း(၂၀၀၄)တွင် -

> "သင်္ကေတဟူသည် အကြောင်းအရာတစ်ခုခုကို ကိုယ်စားပြုသော၊ ရည်ညွှန်းသော အမှတ် အသားဖြစ်သည်"(စာ ၃၄)

ဟု ဆိုထားသည်။ မောင်ခင်မင်(ဓနုဖြူ)က သက်တန့်ရောင်စုံဘာသာစကား(၂၀၀၅)တွင်-

> "လူတို့သည် မိမိတို့စိတ်ထဲတွင် ဖြစ်ပေါ်လာသောအတွေးများ ခံစားမှုများကို ဖော်ပြရန် သော်လည်းကောင်း၊ တစ်ယောက်နှင့် တစ်ယောက်ဆက်သွယ်ရန်သော်လည်းကောင်း သင်္ကေတအမျိုးမျိုးကို ဖန်တီးကြသည်။ ဖော်ပြလိုသော အဓိပ္ပာယ်ကို ထိုသင်္ကေတများဖြင့် ဖော်ပြကြသည်။"(စာ ၃၀)

ဟု ဖွင့်ဆိုထားသည်။ ထို့ကြောင့် သီချင်းရေးသူတို့သည် သီချင်းများတွင် သင်္ကေတများ ထည့်သွင်း ရေးဖွဲ့ခြင်းဖြင့် နားထောင်သူတို့ကို နှစ်သက်စေရန် ဖန်တီးရေးဖွဲ့ကြသည်။

၃၊ ၄။ **အလင်္ကာ**

သီချင်းနားထောင်သူတို့ နှစ်သက်မှုရသမြောက်စေရန် သီချင်းရေးသူတို့သည် အလင်္ကာများ ထည့်သွင်းရေးဖွဲ့ ကြပါသည်။ အလင်္ကာဟူသည် ပါဠိစကား "အလင်္ကာရ"မှ ဆင်းသက်လာပြီး မြန်မာအဘိဓာန်(၂၀၁၈)တွင် -

> "စာအဖွဲ့အနွဲ့၊ အဆင်တန်ဆာ"(စာ ၄၀၉)

ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုခဲ့သည်။ မောင်ခင်မင်(ဓနုဖြူ)က အတ္ထဗေဒနိဒါန်း(၂၀၀၄)တွင် -

> "မျက်စိဖြင့်မြင်နိုင်သော ရုပ်အမူအရာများကိုသာမက မျက်စိဖြင့်မမြင်နိုင်သော စိတ်အမူအရာ ကိုပါ ပေါ်လွင်အောင် အလင်္ကာက အထောက်အကူပြုနိုင်ပါသည်"(စာ ၂၇၂)

ဟု ဖွင့်ဆိုထားသည်။ ထို့ကြောင့် သီချင်းရေးသူတို့သည် အလင်္ကာများကို သီချင်းများတွင် ထည့်သွင်းရေးဖွဲ့လျက် ဆိုလိုသည့်သဘောကို သီချင်းနားထောင်သူတို့ စိတ်အာရုံတွင် မြင်သာလာစေရန် ရေးဖွဲ့ထားကြပါသည်။

၃၊ ၅။ **အထင်ကရဒေသများကိုဖွဲ့ဆိုသောသီချင်းများ**

သီချင်းရေးသူတို့သည် ဗဟုသုတရစေရန်နှင့် နှစ်သက်မှုဖြစ်စေရန် အထင်ကရဒေသများကို သီချင်းဖွဲ့ဆိုကြသည်။ အထင်ကရဟူသည့် ဝေါဟာရကို မြန်မာအဘိဓာန်(၂၀၁၈)တွင်-

> “အထင်ကရ၊ နာ - သိသာထင်ရှားသောအရာ” (စာ ၃၉၄)

ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဒေသဟူသည့် ဝေါဟာရကို မြန်မာအဘိဓာန်(၂၀၁၈)တွင်-

> “ဒေသ၊ နာ - နေရာ၊ အရပ်။” (စာ ၁၇၂)

ဟု ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ ထိုကြောင့် အထင်ကရဒေသများကို ဖွဲ့ဆိုသောသီချင်းဟူသည် နေရာအရပ်ဒေသရှိ သိသာထင်ရှား လူသိများသော၊ ထူးခြားသောအရာများကို ထည့်သွင်းဖွဲ့ဆိုထားသောသီချင်းဟူ၍ မှတ်ယူနိုင်ပါသည်။

သီချင်းရေးသူတို့သည် ၎င်းတို့ရောက်ရှိကြုံတွေ့ခံစားခဲ့ရသော အထင်ကရဒေသများ၊ ဒေသန္တရအတွေ့အကြုံများကိုဖော်ကျူးသောသီချင်းများသည် နားဆင်သူပရိသတ်အတွက် နှစ်သက်မှု၊ စိတ်ဝင်စားမှုများကို ပေးစွမ်းနိုင်သောသီချင်းများပင် ဖြစ်ပါသည်။

၄။ **အထင်ကရဒေသများကို ဖွဲ့ဆိုသောသီချင်းများလေ့လာချက်**

အထင်ကရဒေသများကိုဖွဲ့ဆိုသောသီချင်းများအနက် အောက်ဖော်ပြပါသီချင်း ၃ ပုဒ်ဖြင့် လေ့လာတင်ပြသွားပါမည်-

(က) မြန်မာပြည်ခရီးစဉ်။

(ခ) ရွှေမြိုင်မှာပဲနေတော့မယ်။

(ဂ) တောင်လေ့ကားမြို့တော်။

၄၊ ၁။ **မြန်မာပြည်ခရီးစဉ်**

“မြန်မာပြည်ခရီးစဉ်”သီချင်းကို အဆိုတော်“ထား” သီဆိုထားပါသည်။ သီချင်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံအနှံ့အပြားမှ တန်ခိုးကြီးဘုရားစေတီများ၊ အထင်ကရနေရာများကို ဖော်ကျူးထားပါသည်။ “မြန်မာပြည်ခရီးစဉ် သဒ္ဓါ ပီတိရွှင်”ဟူသော အဖွင့်သီချင်းစာသားအရ သဒ္ဓါ၊ ပီတိဟူသည့် ပါဠိစကားအသုံး အနှုန်းဖြင့်ဖွဲ့ဆိုထားသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာပြည်ခရီးစဉ်ကို သွားရောက်လည်ပတ်ပါက လိုလားနှစ်သက်စရာကောင်းသည်ဟူသော သဘောမှာ ပေါ်လွင်လာသည်။ မြန်မာပြည်အထက်အောက်တစ်လွှား သွားရောက်ပါက ရှုမြင်ရမည့်မြင်ကွင်းများသည် ပန်းချီကားတစ်ချပ်အသွင်ဟူသည့် ဥပမာအလင်္ကာအသုံးကြောင့် စွဲလမ်းနှစ်သက်ဖွယ်ဖြစ်စေမည့် လှပသာယာသောမြင်ကွင်းအလှများဖြင့် တွေ့ရမည်ဟူသည့်သဘောမှာ ထင်ရှားလာစေသည်။ မြင်ကွင်းလွင်ပြင်ဟူသည့် စကားအသုံးကြောင့် မဆုံးနိုင်သောမြင်ကွင်းများကို မြင်တွေ့နိုင်မည့်သဘောမှာ ပေါ်လွင်လာပါသည်။

ကြည်ညိုစရာသပွာယ်လှသည့် တန်ခိုးကြီးဘုရားစေတီများကို မြန်မာပြည်တစ်နံတစ်လျား ဖူးမြော်နိုင်ကြောင်းနှင့် ထိုစေတီများအနက် ရန်ကုန်မြို့ရှိ အထင်ကရစေတီများဖြစ်သည့် ရွှေတိဂုံမြတ်ရှင်၊ ဗိုလ်တထောင်၊ ဆူးလေစေတီတော်များနှင့် ရန်ကုန်မြို့နှင့် ခရီးမဝေးသောပဲခူးမြို့ရှိ ရွှေမောဓောဘုရားကိုပါ ထည့်သွင်းရေးဖွဲ့ထားသည်။ ထို့ပြင် မွန် ပြည်နယ်ရှိ ကျိုက္ခမီဘုရား၊ မုံရွာမြို့ရှိ မိုးညှင်းသမ္မဒ္ဓေဘုရားနှင့်

ပုဂံဘုရားများ၊ မန္တလေးမြို့ရှိ မဟာမြတ်မုနိဘုရားတို့ကိုပါ ထည့်သွင်းရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ မြန်မာပြည်အနှံ့ ခရီးဆန်ပါက ထိုတန်ခိုးကြီးဘုရားစေတီများကို ကြည်နူးစွာ ဖူးမြော်ခွင့်ရမည်ဖြစ်ကြောင်း ရေးဖွဲ့ထားသည်။ "မြန်မာပြည်ခရီးစဉ်"သီချင်းသည် မြန်မာပြည်အနှံ့ရှိ အထင်ကရတန်ခိုးကြီးစေတီများကို ခရီးသွားရင်း ဖူးမြော်ခွင့်ရမည့်သဘောကို မှတ်တမ်းတင်ထားသည်။ ပင်းတယလိုဏ်ဂူသည်လည်း အံ့ဖွယ်အထင်ကရနေရာ တစ်ခုဖြစ်ကြောင်းနှင့် စက်စ၊ မောင်းမကန်၊ ငပလီကမ်းခြေများသာမက ရန်ကုန်မြို့ရှိ ထင်ရှားသောနေရာ တစ်ခုဖြစ်သည့် အင်းလျားကန်ကိုပါ မမေ့မလျော့ ထည့်သွင်းရေးဖွဲ့ထားသည်။ ကမ္ဘာတွင်သတင်းမွေးသော အင်းလေးကန်နှင့် အင်းလေးခေါင်တိုင်ရေပူစမ်းကိုလည်း မမေ့မလျော့ထည့်သွင်းရေးဖွဲ့ထားသည်။ ငပလီကမ်းခြေရှိ သဲသောင်မို့မို့နှင့် အုန်းတောညိုညိုသည် ထူးခြားသကဲ့သို့ ကြည်လင်သော ရေပြင်လည်းရှိကြောင်း ရေးဖွဲ့ထားသည်။ မြန်မာပြည်အနှံ့ရှိ အထင်ကရဘုရားစေတီ၊ အထင်ကရနေရာဒေသများကို ထည့်သွင်းရေးဖွဲ့ထားသဖြင့် နားဆင်သူတို့အဖို့ သွားရောက်လိုသော စိတ်ဆန္ဒများကို ပို၍ ဖြစ်လာစေပါသည်။ "သဲသောင်မို့မို့၊ အုန်းတောညိုညို့"ဟူသော ငပလီကမ်းအလှကို ရေးဖွဲ့ရာတွင် မို့မို့၊ ညိုညို့ဟူသည့် ဝိစ္ဆာသုံးကြောင့် စာဟန်ပိုသွက်လက်လှပ လာစေသည်။ "တစ်ဝဂ္ဂတွင် ဆန်းစုံလင်"ဟူသည့် ကျစ်လျစ်လှပသော စကားသုံး၏ နောက်တွင် မြန်မာတို့အသည်းနှလုံးတွင် ရိုက်ခတ်ခဲ့သော စောင်းအိုလုလင်နှင့် ဘုရင့်သမီးတော်ဇာတ်လမ်း လေးမှာလည်း အမှတ်ရစရာဖြစ်လာစေသည်။ ပုဂံကို ရောက်ပါက တစ်ဝဂ္ဂကို မမေ့မလျော့သွားလို ကြသည့် မြန်မာတို့၏စိတ်နှလုံးကိုလည်း နှိုးဆွသကဲ့သို့ ဖြစ်လာစေသည်။ အညာတစ်ခွင်ရှိ ရှေးဟောင်း အနုသုခုမ လက်ရာများနှင့် စာပေများကို အညာတခွင်သွားရောက်လည်ပတ်ရင်း ခံစားနိုင်ကြောင်း "အညာတောတစ်ခွင်၊ ရှေးဟောင်း အနုယဉ်ကျေး မြန်မာမှုအယဉ်၊ လက်ရာမွန် အလွန်ကျော်ထင်"ဟူသော အဖွဲ့အရ ပေါ်လွင်လာစေသည်။ မြန်မာတို့၏တန်ဖိုးမဖြတ်နိုင်သော အနုလက်ရာများကို အညာဒေသတွင် တွေ့မြင်ခံစားနိုင်ကြောင်း သွားရောက်လည်ပတ်လိုစိတ်ကို နှိုးဆွနိုင်သောအဖွဲ့ပင် ဖြစ်ပါသည်။ ကမ္ဘာတွင် ထူးခြားသော၊ ဖော်ရွေသော အပြုံးနှင့် မြန်မာတို့၏သဒ္ဓါစိတ်တို့ကို မြန်မာပြည်အနှံ့ သွားရောက်ပါက မြင်တွေ့ခံစားနိုင်ခွင့်ရမည် ဖြစ်ကြောင်း "အလည်လာခဲ့ရင် ဖော်ရွေအပြုံးရှင် သဒ္ဓါပိတိရွှင် မြန်မာပြည်ခရီးစဉ်"ဟူသော သီချင်းအဆုံး သတ်က လှလှပပဘောင်ကွပ် ပေးလိုက်သဖြင့် အထင်ကရဒေသများသည် ပုံပေါ်လာသကဲ့သို့ ထိုဒေသများသည် နှစ်သက်ဖွယ်စိတ်ဝင်စားဖွယ် ဖြစ်စေသည့်နေရာများဖြစ်သည် ဟူသောသဘောတို့ကို ပေါ်လွင်စေသည့် သီချင်းတစ်ပုဒ်ဖြစ်လာစေပါသည်။

၄၊ ၂။ **ရွှေမြို့မှာပဲနေတော့မယ်**

"ရွှေမြို့မှာပဲနေတော့မယ်"သီချင်းသည် အဆိုတော်"သိန်းတန်(မြန်မာပြည်)" သီဆိုထားသော သီချင်းတစ်ပုဒ် ဖြစ်ပါသည်။ မော်လမြိုင်မြို့တွင်ရှိနေသော ချစ်သူမိန်းကလေးထံသို့ သွားရောက်တွေ့ဆုံပြီး မော်လမြိုင်မြို့မှ တစ်ဆင့် မုဒုံကန်တော်ကြီး၊ ကျိုက်မရော၊ ကျိုက္ခမီ စသည့် မွန်ပြည်နယ်၊ မော်လမြိုင်မြို့အနီးမှ အထင်ကရဒေသများကို ချစ်သူနှင့်အတူ သွားရောက်လည်ပတ်ပုံ ဖွဲ့ဆိုထားသောသီချင်းတစ်ပုဒ်ဖြစ်ပါသည်။ လေချိုလေနအေးများတိုက်ခတ်နေသော သံလွင်မြစ်ကို ကူးဖြတ်ပြီး ချစ်သူမိန်းကလေးရှိရာ "ရွှေမြို့"ဟု ခေါ်သော မော်လမြိုင်မြို့သို့ ရောက်ရှိလာပါသည်။ ချစ်သူမိန်းကလေးကလည်း ကြိုဆိုနှုတ်ခွန်းဆက် စကားများ ပြောဆိုပြီး ဆီးကြိုနေပါသည်။ ချစ်သူမိန်းကလေး၏ ဖော်ရွေသောအပြုံးများကို ဘယ်သောအခါမှ မမေ့ရမည်မထင်ဟု ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ မော်လမြိုင်မြို့သို့ အလည်လာရောက်စဉ် "လေချိုနေအေး"၊ "ဖော်ရွေစကား"၊ "လေမှာလည်းဝဲပျံတယ်" စသည့် စကားအသုံး အနှူန်းများဖြင့် ပျော်ရွှင်ကြည်နူးဖွယ် စိတ်ခံစားမှုများကို ခံစားနေရသောသဘောကို ပေါ်လွင်စေပါသည်။ "အပြုံးလေးများ လေမှာလည်း ဝဲပျံတယ်"ဟူသော စကားအသုံးအနှူန်းသည် သမာဓိဂုဏ် မြောက်သကဲ့သို့ ကြားရသူအတွက်လည်း ကြည်နူးဖွယ်စိတ်ခံစားမှု ဖြစ်စေပါသည်။ "ဆယ်ကမ္ဘာ ဘယ်ခါတကယ်မမေ့တယ်" ဟူသည့် အတိသယဝုတ္တိအလင်္ကာမြောက်သော စကားအသုံးအနှူန်းသည် အလွန်အကြူးဖွဲ့ဆိုထားခြင်း ဖြစ်သော်လည်း ကြားရသူအတွက် နှစ်သက်ဖွယ်ဖြစ်စေပါသည်။ မော်လမြိုင်မြို့သို့ စတင်ဝင်ရောက်လာချိန်မှ အစပြုပြီး မွန်ပြည်နယ်ရှိ အထင်ကရနေရာများသို့

သွားရောက်လည်ပတ်ကြပုံကို တစ်ဆင့်ပြီးတစ်ဆင့် ဖွဲ့ဆိုပြသည်။ မော်လမြိုင်မြို့မှတစ်ဆင့် မုဒုံမြို့ရှိ အထင်ကရနေရာတစ်ခုဖြစ်သော မုဒုံကန်တော်ကြီးကို လည်ပတ်ခဲ့ပုံ၊ ကျိုက်မရောမြို့ကိုလည်း လိုက်ပို့ခဲ့ပုံ တို့ကို ဖွဲ့ဆိုထားပါသည်။ ချစ်သူနှစ်ဦးတို့ လည်ပတ်သွားလာနေစဉ် စကားများပြောကြပုံ၊ အကြည့်ချင်းစုံပြီး ရင်ခုန်ကြပုံ၊ အတွေးကိုယ်စီဖြင့် ပျော်ရွှင်နေကြပုံတို့ကို ဖွဲ့ဆိုထားပါသည်။ "စကားလေးများ သူဖောင်ဖွဲ့ ပြောကာရယ်"၊ "မောရမှာ သူတကယ်မသိ"၊ "ဝိုးတဝါး အသည်းစကား" စသည့် စကားအသုံးအနှုန်းများကို အသုံးပြုဖွဲ့ဆိုထားသဖြင့် ချစ်သူမိန်းကလေး၏ဖော်ရွေတတ်မှု၊ ကြင်နာတတ်မှုများသည် နားဆင်ရသူများ အတွက် ကြည်နူးဖွယ်သိဂ်ီရရသကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ချစ်သူနှစ်ဦးတို့သည် အမြဲမခွဲခွာလျက် မော်လမြိုင် တွင်သာ နေလိုကြောင်းကို "မတွဲမခွာ အမြဲသာမောရဝယ်" ဟူသော စကားအသုံးအနှုန်းဖြင့် နှစ်သက် ကြည်နူးဖွယ် ဖွဲ့ဆိုထားသည်။ ချစ်သူနှစ်ဦးတို့သည် မည်သည့်ဘဝသို့ရောက်စေကာမူ မခွဲမခွာအတူနေ ကြမည်ဟု မော်လမြိုင်မြို့ရှိ တန်ခိုးကြီးကျိုက်သလ္ဍစေတီတော်တွင်လည်း သက်သေပြုခဲ့ကြောင်း ဖွဲ့ဆိုထား ပါသည်။ ထို့အတူ လွမ်းမောဖွယ် ရှုခင်းများအဖြစ် သံလွင်မြစ်ကမ်းအလှ၊ ကျိုက္ခမီမြို့ရှိ သဲသောင်အလှတို့ကို ထည့်သွင်းရေးဖွဲ့ထားသည်။ ထိုသို့လွမ်းမောကြည်နူးဖွယ် အဖြစ်အပျက်ခံစားမှုများကြောင့် ပြန်ရန်အတွေးပင် မရှိတော့ပုံကို "ရွှေမြိုင်မှာပဲ နေတော့မယ်"ဟု အဆုံးသတ်ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ "ရွှေမြိုင်မှာပဲနေတော့မယ်" သီချင်း၌ မွန်ပြည်နယ်အတွင်းရှိ မော်လမြိုင်မြို့ဝန်းကျင်မှ အထင်ကရနေရာများကို ချစ်သူနှစ်ဦး၏ လွမ်းမောဖွယ်မေတ္တာဇောတ်လမ်းဖြင့် ပေါင်းစပ်တင်ပြထားသည်။ အထင်ကရဒေသ များကို ချစ်သူနှစ်ဦး၏ ဘဝဇာတ်လမ်းနှင့် ရောယှက်တင်ပြထားသဖြင့် နေရာဒေသလေးများသည် ကြည်နူးဖွယ်အမှတ်တရ နေရာလေးများအဖြစ် ဖြစ်ပေါ်ခံစားလာရစေသည်။ ဂီတတွင် စာပေရှိ အလင်္ကာ၊ ရသသဘောများ ပေါင်းစပ် ဖန်တီးခြင်းသည် နားဆင်သူတို့ကို ပို၍နှစ်သက်စွဲလမ်းမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေသည့် ဂီတနှင့် စာပေ၏ အဆက် အစပ်သဘောပင်ဖြစ်ပါသည်။

၄၊ ၃။ **တောင်လှေကားမြို့တော်**

"တောင်လှေကားမြို့တော်"သီချင်းသည် အဆိုတော် "ခင်သစ်လွင်" သီဆိုထားသော သီချင်းတစ်ပုဒ် ဖြစ်ပါ သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အထင်ကရမြို့တစ်မြို့ဖြစ်သော ပြင်ဦးလွင်မြို့၏ အလှအပများကို ဖော်ကျူးရေးဖွဲ့ သီဆိုထားသော သီချင်းတစ်ပုဒ်ဖြစ်သည်။ မန္တလေးမှ ပြင်ဦးလွင်မြို့ပေါ်သို့ တက်လာသောခရီးအလှကို "သရုပ် ကမပီ နေခြည်ဆောင်းအတွေးပန်းချီ"ဟူသည့် သရုပ်ဖော်အဖွဲ့ဖြင့် သီချင်းအစကို စိတ်ဝင်စားဖွယ်ဖွဲ့ဆိုထား သည်။ ဆောင်းနံနက်ခင်းအလှသည် ပန်းချီကားတစ်ချပ်သဖွယ် လှပနှစ်လိုဖွယ်ဖြစ်ပုံကို ပေါ်လွင်လာစေသည်။

"ဒုဋ္ဌဝတီရေကြည်ချောင်းကလေးသည် ဟိုအဝေးဝယ်ကွေ့ကောက်ပြီး စီးဆင်းနေသည်"ဟူသည့် တောင်ပေါ်တက်လာသောလမ်းခရီးမှ လှမ်းမြင်တွေ့နိုင်သော ဒုဋ္ဌဝတီမြစ်ကွေ့ကောက်စီးဆင်းနေပုံအဖွဲ့သည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ အထင်ကရမြစ်တစ်စင်းကို ဖော်ကျူးထားသောအဖွဲ့ဖြစ်သည်။ ရေကြည်ချောင်းကလေးဟူသည့် စကားအသုံးအနှုန်းကို ရွေးချယ်သုံးနှုန်းထားသဖြင့် ခပ်ဝေးဝေးအမြင့်နေရာမှမြင်ရသောအခါ အရွယ်အစား သေးငယ်သော ချောင်းဖြစ်သွားပုံ ချစ်စရာမြင်ကွင်းသရုပ်ကိုလည်း ပေါ်လွင်လာစေသည်။

"တောင်လှေကားအတက်တွေဆီ မောင်ရေအသွားခက်နေသည် ထင်းရှူးနဲ့ချယ်ရီမြိုင် လှိုင်လှိုင်ပွင့်တဲ့ စိန်ပန်းပြာပန်းမြို့တော်ဆီ"ဟူသောအဖွဲ့သည် လှေကားသဖွယ်အဆင့်ဆင့်တက်ရင်း ရောက်ရှိနိုင်သော မြို့လေးဖြစ်ပုံ၊ ထင်းရှူးပင်များပေါများပြီး ချယ်ရီပန်းနှင့်စိန်ပန်းပြာတို့ လှိုင်လှိုင်ပွင့်သောမြို့လေးဖြစ်ပုံကို ပေါ်လွင်လာစေသည်။ ပြင်ဦးလွင်မြို့၏သင်္ကေတဖြစ်သော ချယ်ရီနှင့် စိန်ပန်းပြာများကို ထည့်သွင်းရေးဖွဲ့ ထားသဖြင့် ပို၍နှစ်သက်ဖွယ်၊ သွားရောက်လည်ပတ်လိုစိတ်ဖြစ်ဖွယ်တို့ကို ခံစားလာရစေသည်။ ပြင်ဦးလွင်မြို့ သည် မေမြို့၊ တောင်လှေကားမြို့၊ ပန်းမြို့တော်စသည်ဖြင့် အမည်နာမအမျိုးမျိုးဖြင့် လူတို့ပါးစပ်ဖျားတွင် စွဲလမ်းနှစ်သက်ကြရုံသဘောကို သီချင်းတွင် မြို့အမည်အလှယ်လှယ်ဖော်ကျူးသီဆိုထားသဖြင့် ပို၍ နှစ်သက်မှုကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။

ပြင်ဦးလွင်မြို့အဝင် အနီးစခန်းတွင် လူကြိုက်များသော မေမြို့ပန်းနှင့် ပန်းမျိုးစုံကို တွေ့ရှိနိုင်သကဲ့သို့ သလဲသီးနှင့် စတော်ဘယ်ရီသီးများလည်း ရနိုင်ကြောင်း ဖွဲ့ဆိုထားသည်။ အထင်ကရဒေသနှင့် အထင်ကရ ပစ္စည်း၊ အစားအစာများအမည်ကို တွဲဖက်ဖွဲ့ဆိုထားသဖြင့် သီချင်းသည်ပို၍သက်ဝင်လှုပလာစေပါသည်။ ပြင်ဦးလွင်မြို့ပြအလှကို "အိမ်ကလေးများလည်းတွေ့ရမည်၊ ချောက်ကမ်းပါးအလှတွေမှီ၊ ခေတ်မီမီဆောက်ထားကြလေသည်"ဟုဖွဲ့ဆိုထားသည်။ ပြင်ဦးလွင်မြို့သည် အနိမ့်အမြင့်ရှိသောမြို့တစ်မြို့ဖြစ်ပြီး ရှေးယခင်ကပင် ခေတ်မီလှပသောတိုက်တာအိမ်ခြေများဖြင့် လှပဆန်းသစ်သော မြို့တစ်မြို့ဖြစ်ပုံသဘောမှာ ပေါ်လွင်လာစေပါသည်။

အထင်ကရမြို့တစ်မြို့ဖြစ်သော ပြင်ဦးလွင်မြို့တွင် လူတို့ကိုနှစ်သက်မှုပို၍ပေးစွမ်းနိုင်သော အထင်ကရနေရာများရှိနေပါသည်။ ထိုနေရာများမှာ ပူပြင်းလှသောနွေရာသီအခါတွင် အပန်းဖြေစရာ ရေတံခွန်စမ်းများရှိပုံ၊ ရုက္ခဗေဒဥယျာဉ်ကန်တော်ကြီးရှိပုံကို ဖွဲ့ဆိုထားသည်။ ပြင်ဦးလွင်ဟုဆိုလိုက်သည်နှင့် ပွဲကောက်ရေတံခွန်၊ ကန်တော်ကြီးရုက္ခဗေဒဥယျာဉ်၊ ပိတ်ချင်းမြောင်စသည့် အထင်ကရဒေသများဒွန်တွဲပါလာတတ်သည့် သဘောမှာ ထင်ရှားလာစေသည်။ ထို့ကြောင့် ရာသီအလိုက် အပန်းဖြေစရာ၊ ပျော်ရွှင်စရာ နေရာဒေသများနှင့် ပြည့်စုံသည့်နှစ်သစ်ဖွယ်ဒေသတစ်ခုဖြစ်လာစေသည်။

ပြင်ဦးလွင်မြို့၏ သာယာသောရာသီဥတု၊ လှပသောသဘာဝရှုခင်း အလှအပများကြောင့် လည်ပတ်နေထိုင်ရန် သင့်လျော်သောနေရာဒေသတစ်ခုဖြစ်ပုံကို "အေးချမ်းပါတဲ့သည်ဌာနီ၊ ချမ်းမြေ့ပါတဲ့သည်ဌာနီ၊ ရောက်ရင်ပျော်ပေမည်၊ တောင်လေ့ကားမြို့လှပနေပေသည်"ဟု ဖွဲ့ဆိုထားသည်။ နှစ်သက်ဖွယ်အထင်ကရနေရာများကို ဖော်ကျူးပြီး လာရောက်ပါကပျော်ရွှင်ရမည်ဟူသော အာမခံချက်ဖြင့် ဖိတ်ခေါ်ထားပုံနှင့် သီချင်းအဆုံးသတ်ကိုလှလှပပဖွဲ့ဆိုထားသည်။ ထိုအဖွဲ့ကြောင့် သွားရောက်လည်ပတ်ဖူးသောသူများအတွက် ထပ်ခါထပ်ခါ သွားရောက်လည်ပတ်လိုစိတ်၊ မရောက်ဖူးသေးသောသူများအတွက် သွားရောက်လည်ပတ်လိုစိတ်ကို နှိုးဆွပေးနိုင်သောနှစ်သက်ဖွယ်သီချင်းတစ်ပုဒ်ဖြစ်လာစေပါသည်။

၅။ **တွေ့ရှိချက်ရလဒ်**

အထင်ကရဒေသများကို ဖွဲ့ဆိုသောသီချင်းများသည် နားဆင်သူတို့အတွက် ဒေသန္တရဗဟုသုတများနှင့်တကွ နှစ်သက်မှုရသကိုပေးစွမ်းနိုင်ပါသည်။ ထိုသီချင်းများသည် လူမှုနယ်ပယ်တွင် ခရီးသွားလုပ်ငန်း ဖွံ့ဖြိုးရေးကို အကျိုးပြုနိုင်စွမ်းလည်းရှိပါသည်။ ထိုမျှမက ကမ္ဘာလှည့်ခရီးသွားများအတွက် သီချင်းကပေးသော နှစ်သက်စိတ်ဝင်စားမှုမှတစ်ဆင့် လာရောက်လည်ပတ်လိုစိတ်များ ဖြစ်ပေါ်ကာ နိုင်ငံခြားဝင်ငွေရရှိစေနိုင်သည်အထိ အကျိုးပြုမှုရှိနိုင်သည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

သုံးသပ်ချက်

အထင်ကရဒေသများကို ဖွဲ့ဆိုထားသော သီချင်းများကို လေ့လာရာတွင် ဂီတစာဆိုတို့သည် မိမိတို့ရောက်ရှိသောအထင်ကရဖြစ်သော ဒေသ၊ အထင်ကရနေရာများ၊ ရာသီသဘာဝအလှအပများ၊ အထင်ကရနေရာနှင့် ဆက်နွယ်နေသော သမိုင်းဖြစ်ရပ်တို့ကို နားဆင်သူတို့ သိရှိခံစားစေလိုသော စေတနာရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဖန်တီးရေးဖွဲ့ကြသည်။ ထို့ကြောင့် နားဆင်သူပရိသတ်တို့သည် မိမိတို့မရောက်ဖူးသေးသည့်ဒေသရှိ ဒေသန္တရ ဗဟုသုတများကို ရရှိစေသည်။ ထိုဒေသ၏ သာယာလှပသောရှုမြင်ကွင်းများသည် နားဆင်သူတို့အဖို့ သွားရောက်လည်ပတ်လိုစိတ်ကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ သီချင်းပါလူမှုဘဝများသည် နားဆင်သူတို့အတွက် နှစ်သက်ကြည်နူးဖွယ်၊ လွမ်းမောဖွယ် ခံစားရစေပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ မိမိတို့မရောက်ဖူးသေးသော၊ အမှုမဲ့အမှတ်မဲ့အဖြစ်သတိမပြုမိသော အထင်ကရဒေသများကို သိရှိနားလည်ခွင့်ရစိတ်၊ သွားရောက်လည်ပတ်ရန် အားထုတ်လိုစိတ်များ ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ထို့ကြောင့် သုတနှင့်ရသခံစားမှုနှစ်မျိုးကို ရရှိခံစားရစေသည့် အထင်ကရဒေသများကို ဖွဲ့ဆိုသောသီချင်းများသည် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံနှင့် အခြားလူမျိုးတို့ကြားတွင် ဂုဏ်ယူဖွယ်သဘောဆောင်နိုင်မည့် သီချင်းများပင် ဖြစ်ပါသည်။ သီချင်းများပါ စာပေဂုဏ်ရည်၏ စွမ်းဆောင်မှုကြောင့်

သီချင်းများသည် ပို၍သက်ဝင်လှုပကာ နှစ်သက်စွဲလမ်းမှုကို ခံစားလာရစေသည်။ သီချင်းပါ ရသခံစားမှုများသည် နားဆင်သူတို့အတွက် စိတ်ဝင်စားနှစ်သက်မှုကို ဖြစ်စေသည်။ သီချင်းပါ အထင်ကရဒေသများကို စိတ်ဝင်စားမှုမှတစ်ဆင့် ထိုဒေသများသို့ သွားရောက်လည်ပတ်ကြရာမှ ခရီးသွားလုပ်ငန်း တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးမှုများ ဖြစ်စေနိုင်သည်။ နိုင်ငံခြားသားခရီးသွားများအတွက်လည်း သီချင်းကပေးသော ခံစားနှစ်သက်မှုမှတစ်ဆင့် အထင်ကရဒေသများကို သွားရောက်လည်ပတ်ကြမည်ဖြစ်သည်။ ထိုအခါ ခရီးသွားလုပ်ငန်းမှတစ်ဆင့် နိုင်ငံခြားဝင်ငွေများလည်း ရရှိနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဂီတနှင့် စာပေတို့၏ ဆက်နွယ်မှုသည် အနုပညာတွင် အရေးကြီးသော ဆက်နွယ်မှုဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

နိဂုံး

လူတို့သည် မိမိတို့ရောက်ရှိခဲ့ဖူးသော နေရာဒေသများကို ဝတ္ထု၊ မှတ်တမ်း၊ ကဗျာ၊ သီချင်းစသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုး မှတ်တမ်းတင်ကြသည်။ စာပေနှင့်မှတ်တမ်းတင်သော ခရီးသွားမှတ်တမ်း၊ ဝတ္ထုများတွင် ကာလဒေသကို အတိအကျမှတ်တမ်းတင်မှုသဘော အလေးကဲသည်ကို တွေ့ရသည်။ ကဗျာနှင့် ဂီတတွင်မူ ကာလတိကျသော ချာမှုကို အလေးမကဲဘဲ နေရာဒေသ၏အထင်ကရဖြစ်ပုံ၊ နှစ်သက်ဖွယ်ဖြစ်ပုံကို အဓိကထားဖော်ကျူးသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရသည်။ ထို့ကြောင့် အထင်ကရဒေသများကို ဂီတနှင့်ဖန်တီးရာတွင် စာပေနှင့်ဆက်စပ်ဖန်တီးမှုသည် ပို၍စိတ်ဝင်စားနှစ်သက်မှုဖြစ်စေသည့်သဘောကို လေ့လာတွေ့ရှိရသည်။ အထင်ကရဒေသများကို အခြားမတူညီသော အနုပညာရှုထောင့်များမှ တင်ပြမှုများကို ဆက်လက်လေ့လာလိုသူများအတွက် အထောက်အကူပြုမည့် စာတမ်းတစ်စောင်ဖြစ်မည်ဟု ယုံကြည်မိပါသည်။

ကျေးဇူးတင်လွှာ

ဤစာတမ်းဖြစ်မြောက်စေရန် ပညာအမွေပေးခဲ့ပါသော မိဘနှစ်ပါးနှင့်ခင်ပွန်းဖြစ်သူအားလည်းကောင်း၊ သင် ဆရာမြင်ဆရာ ကြားဆရာများနှင့်တကွ (၂၇)နှစ်မြောက် ရန်ကုန်အရှေ့ပိုင်းတက္ကသိုလ်၊ ကျောင်းနှစ်ပတ်လည် နေ့ကျင်းပရေးကော်မတီအဖွဲ့ဝင် လူကြီးများအားလည်းကောင်း၊ ရန်ကုန်အရှေ့ပိုင်းတက္ကသိုလ် ခေတ္တ ပါမောက္ခချုပ် ဆရာကြီး ဒေါက်တာ မျိုးမင်းထွန်းနှင့် ဒုတိယပါမောက္ခချုပ် ဆရာမကြီး ဒေါက်တာ အေးအေးကို၊ ဒေါက်တာ သီတာအောင် တို့အားလည်းကောင်း၊ မြန်မာစာဌာနမှ ပါမောက္ခ(ဌာနမှူး) ဆရာမကြီး ဒေါက်တာ ခင်စန်းဝင့်နှင့် ပါမောက္ခ ဆရာမကြီးများ၊ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်ဆရာ၊ ဆရာမများအားလုံးကို အထူး ကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

ခင်မင်၊ မောင်(ဓနုဖြူ)။ (၂၀၁၄)။ သီချင်းနားထောင်သူတစ်ယောက်၏ ရင်ထဲကသီချင်းများ အကြောင်း။ ရန်ကုန်။ ပုဂံစာအုပ်တိုက်။

ခင်အေး၊ ဒေါက်တာ။ (၂၀၀၄)။ အတ္ထဗေဒနိဒါန်း။ ရန်ကုန်၊ ပညာတန်ဆောင်ပုံနှိပ်တိုက်။

တာရာ၊ ဒဂုန်။ (၁၉၆၇)။ စာပေသဘောတရား စာပေဝေဖန်ရေး စာပေလှုပ်ရှားမှု။ ရန်ကုန်၊ နံ့သာတိုက်။

တင်၊ ဦး(ပုဂံဝန်ထောက်မင်း)။ (၁၉၆၉)။ ကဗျာဗန္ဓသာရကျမ်း။ ရန်ကုန်၊ လယ်တီမဏ္ဍိုင်။

ဘုန်းနိုင် (တက္ကသိုလ်)။ (၁၉၉၄)။ ခပ်သိမ်းကလျာရှုဖွယ်သာတည်း(ပထမတွဲ)။ ရန်ကုန်၊ ရာကျော်ပုံနှိပ်တိုက်။

မြန်မာစာအဖွဲ့ဦးစီးဌာန။ (၁၉၈၀)။ မြန်မာအဘိဓာန်အကျဉ်းချုပ်။ ရန်ကုန်၊ မြန်မာစာအဖွဲ့ဦးစီးဌာန။

မြန်မာစာအဖွဲ့ဦးစီးဌာန။ (၂၀၁၈)။ မြန်မာအဘိဓာန်။ ရန်ကုန်၊ မြန်မာစာအဖွဲ့ဦးစီးဌာန။

လှထွတ် (စန္ဒယား)။ (၂၀၁၁)။ မြန်မာ့ဂီတရေစီးကြောင်း (ဒုတိယတွဲ)။ ရန်ကုန်၊ ချမ်းသာပုံနှိပ်တိုက်။

https://www.youtube.com/watch?v=VDxyS48VMas&list=RDVDxyS48VMas&start_radio=1

ttps://www.youtube.com/watch?v=3lmOqkhjBvs&list=RD3lmOqkhjBvs&start_radio=1

https://www.youtube.com/watch?v=QMrkvYmKjnI&list=RDQMrkvYmKjnI&start_radio=1

ပြောင်းလဲလာသောမြန်မာကဗျာလမ်းကြောင်း

စမ်းမြင့်သင်း[၁]

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းသည် "ပြောင်းလဲလာသော မြန်မာကဗျာလမ်းကြောင်းကို" လေ့လာတင်ပြ ထားသော စာတမ်းတစ်စောင်ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာစာပေတွင် စကားပြေနှင့် ကဗျာဟူ၍ရှိရာ မြန်မာကဗျာ၏ ခေတ်အလိုက်ပြောင်းလဲ လာပုံများကို လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ ခေတ်အလိုက်မြန်မာကဗျာ အမျိုးမျိုးပေါ်ထွန်းခဲ့သည်။ ခေတ်အလိုက် ပေါ်ထွန်းခဲ့သော မြန်မာကဗျာ များတွင် ရေးဖွဲ့ပုံနည်းစနစ်ရှိသည်။ ခေတ်အလိုက်ရေးဖွဲ့ရာတွင် အကြောင်း အရာပေါ်မူတည်၍ ရေးဖွဲ့ပုံစနစ်များသည်လည်း ကွဲပြားကြသည်။ ခေတ် အလိုက်ကွဲပြားလာသော၊ ပြောင်းလဲလာသော မြန်မာကဗျာလမ်းကြောင်း များကို သိရှိစေရန်အတွက် လေ့လာတင်ပြထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာကဗျာ လေ့လာလိုသူ များအတွက် အကျိုးကျေးဇူးများ ရရှိနိုင်ရန်မျှော်မှန်းပါသည်။

သော့ချက်ဝေါဟာရများ။ ။ *ကဗျာ၊ နည်းစနစ်၊ ပြောင်းလဲပုံ၊ လမ်းကြောင်း၊ အကြောင်းအရာ။*

၁။နိဒါန်း

မြန်မာစာပေလမ်းကြောင်းကို လေ့လာကြည့်လျှင် ခေတ်အဆက်ဆက်ပြောင်းလဲ တိုးတက်လာ ခဲ့သည်။ မြန်မာစာပေအရေးအသားသည် ၁၂ရာစုအစပိုင်းတွင် စတင်ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည့်အတွက် ထိုကာလကို မြန်မာစာပေစတင်သည့်ကာလဟု မှတ်ယူနိုင်ပါသည်။ ယခုဆိုလျှင် မြန်မာစာပေ သက်တမ်းသည် နှစ်ပေါင်း ၉၀၀ နီးပါးရှိခဲ့ပြီဖြစ်သည်။ ရှေးမြန်မာစာပေသည် ကဗျာထွန်းကား သည်။ စကားပြေသည် ကဗျာလောက်အင်အားမကောင်းခဲ့ပေ ဗုဒ္ဓစာပေနှင့် ထီးနန်းဝန်းကျင်ကို အကြောင်းပြု၍ ပေါ်ပေါက်လာသောစာပေများတွင် ကဗျာပုံသဏ္ဌာန် အမျိုးမျိုးတွေ့နိုင်သည်။ ကဗျာလင်္ကာများသည် လူ့ဘဝအရွယ်အမျိုးမျိုးနှင့် အတူထပ်ကြပ်မကွာ ရှိနေသည်။

လူ့ဘဝနှင့်ကဗျာသည် မကင်းမကွာ ဆက်စပ်နေသည့်အတွက် ကဗျာ၏အခန်းကဏ္ဍ သည်လည်း အရေးပါလှသည်။ မြန်မာကဗျာတွင် လေးလုံးစပ်၊ ဒွေးချိုး၊ တြိချိုး၊ လေးချိုး၊ တျာချင်း၊ အိုင်ချင်း၊ လွမ်းချင်း၊ တေးထပ်စသည့်စပ်ထုံးစပ်နည်းများ၊ ဖွဲ့ထုံးဖွဲ့နည်းများစွာနှင့်

တင့်တယ်ဝေဆာစွာ တည်ရှိခဲ့သည်။ သက်တမ်းရှည်ကြာခိုင်မာသော ကဗျာအဖွဲ့မှာ "လေးလုံးစပ်" ကဗျာအဖွဲ့ဖြစ်သည်။ ပျို့၊ မော်ကွန်း၊ ဧချင်း၊ ရတုတို့သည် ထင်ရှားသော လေးလုံးစပ်အဖွဲ့များဖြစ်သည်။

ပုဂံခေတ်မှ ယနေ့မျက်မှောက်ခေတ်ကလအထိ ရေးဖွဲ့ခဲ့ကြသမျှသော ကဗျာများတွင် အများစုမှာကာရန်ကို စည်းကြီးကမ်းကြီးတစ်ရပ်အဖြစ်လက်ခံကာ ရေးသားခဲ့ကြပြီး မျက်မှောက်ကာလတွင် ကာရန်လွတ်လပ်၊ ကာရန်မဲ့စသည်ဖြင့် ရေးသားခဲ့ကြသော ကဗျာများ လည်းရှိသည်။ စာဆိုတို့သည် စာဆို့အခွင့်ထူးဖြင့် ပြောင်းလဲသွေဖည်ရေးလာကြသည်။ ခေတ်၏ခံစားမှု ခေတ်ပြိုင်ခံစားမှုကိုဖော်ကျူးရာတွင် မြို့ပြခံစားမှုသာမက ကျေးလက်ခံစားမှု များကိုပါ ဖော်ကျူးစပ်ဆိုခဲ့ကြသည်။ ကဗျာရေးသူတို့သည် ကဗျာဖတ်သူတို့၏ ရင်ထဲ စွဲငြိစေရန် ခေတ်ပြိုင်လှုပ်ရှားမှုများက လှုံ့ဆော်သည့် ခံစားမှုများ၊ အတွေးအမြင်များကို ပေါ်လွင်အောင် ရေးဖွဲ့ခဲ့ကြပါသည်

၁.၁။ သုတေသနပြုရခြင်းရည်ရွယ်ချက်နှင့်ရလဒ်

ဤစာတမ်းသည် မြန်မာစာပေရှိ ကဗျာလမ်းကြောင်း၏ ပြောင်းလဲတိုးတက်လာပုံကို ဖော်ထုတ်ပြလိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထိုမှမြန်မာကဗျာဖွဲ့စပ်ပုံနည်းစနစ်များကို သိရှိစေပြီး

[၁] ဒေါက်တာ၊ တွဲဖက်ပါမောက္ခ၊ မြန်မာစာဌာန၊ ရန်ကုန်အရှေ့ပိုင်းတက္ကသိုလ်။

မြန်မာကဗျာဖွဲ့စပ်လိုသူများအတွက် နည်းယူလိုသည့် အကျိုးကျေးဇူးများကို ရရှိစေပြီး မြန်မာကဗျာများ၏ ခေတ်အလိုက်ပြောင်းလဲတိုးတက်လာပုံတို့ကို သိရှိနိုင်သည့် အကျိုးကျေးဇူ များကိုလည်း ရရှိစေနိုင်ပါသည်။

၁.၂။ သုတေသနမေးခွန်းနှင့်ပြဿနာ

(၁)ဤသုတေသနစာတမ်းတွင် မြန်မာကဗျာများ၏ ခေတ်အလိုက်ပြောင်းလဲတိုးတက်လာမှုကို ဖော်ထုတ်ပြနိုင်ခြင်း ရှိ၊ မရှိ။

(၂)ထိုပြောင်းလဲလာသော ခေတ်အလိုက်ပေါ်ထွန်းခဲ့သော ကဗျာများသည် မြန်မာစာပေအတွက် အကျိုးကျေးဇူးရှိ၊ မရှိ။

ဟူသော မေးခွန်းနှင့်ပြဿနာများကို ဖော်ထုတ်၍ လေ့လာတင်ပြသွားပါမည်။

၃။ နည်းနာ

ဤစာတမ်းတွင် မြန်မာကဗျာတို့၏ ခေတ်အလိုက်ပြောင်းလဲတိုးတက်လာပုံကို သုတေသန ပြုရာတွင်-

(၁)ပညာရပ်ဆိုင်ရာနည်းနာနှင့်

(၂)သုတေသနနည်းနာ တို့ဖြင့် ဖော်ထုတ်တင်ပြပါမည်။

၃.၁။ ပညာရပ်ဆိုင်ရာနည်းနာ

ဤစာတမ်းတွင် မြန်မာကဗျာတို့၏ ခေတ်အလိုက်ပြောင်းလဲတိုးတက်လာပုံကို သုတေသန ပြုရာတွင် ကဗျာနှင့်ဆိုင်သောကျမ်းများ၊ သုတေသနစာတမ်းများ၊ ပါရဂူကျမ်းများ၊ ကဗျာနှင့် ဆိုင်သော သိမှတ်စရာတို့ကိုဖတ်ရှုလေ့လာ၍ တင်ပြထားပါသည်။ အထူးသဖြင့် ဒေါက်တာ အောင်မြင့်ဦး၏ သုတေသနဟူသည်၊ ခေတ်ပေါ်ကဗျာ၊ မော်ဒန်ကဗျာစာတမ်းများ၊ ခေတ်ပေါ် ကဗျာနှင့် စိမ်းစိုသောလမ်းကလေး၊ ဒေါက်တာဇော်နိုင်၏ ၂၀ရာစုမြန်မာကဗျာများ ပြောင်းလဲ ဖြစ်တည်လာပုံအစရှိသော စာအုပ်စာတမ်းများကို မှီငြမ်းကိုးကားယူခဲ့ပါသည်။ ကဗျာနှင့်ပတ်သက်၍ မြန်မာစာအဖွဲ့ကထုတ်ဝေသော မြန်မာအဘိဓာန်(၂၀၀၈)တွင်-

> ကဗျာ/ဂဗျာ/န-စည်းမျဉ်းများနှင့်အညီ စာလုံး၊ စာပိုဒ်အရေအတွက် ကာရန်အချိတ်အဆက်၊ အသံအနေအထားစသည်ဖြင့် စီကုံးထားသော အဖွဲ့အနွဲ့ (စာ ၅)

ဟူ၍ လည်းကောင်း၊

> မောင်ခင်မင်(ခနဲဖြူ)ကလည်း စာပေသမုဒ္ဒရာ၌ လက်ပစ်ကူးခြင်း(၂၀၁၀)တွင်
>
> > ကဗျာသည် ရသစာပေဖြစ်သည်။ စာဖတ်သူကို ရသဟူသော နှစ်သက်မှုပေးစွမ်းနိုင်ရမည်၊ စာဖတ်သူနှစ်သက်စေရန်အတွက် နှစ်သက်ဖွယ်အလှကို ကဗျာတွင်ဖန်တီးရသည်။ ထိုအလှတို့တွင် အသံက ဖန်တီးပေးသည့်အလှသည်လည်း အပါအဝင်ဖြစ်သည်။
> >
> > (စာ ၆၅-၆၆)

ဟူ၍ လည်းကောင်း၊

> မမိုးမြေကလည်းကဗျာဖန်တီးသူနှင့် ကဗျာခံစားသူ(၂၀၀၈)တွင်
>
> > ရသစာပေ၏ သဘောမှာ အတွေ့အကြုံ၊ ခံစားမှု၊ စေတနာကို အရင်းခံရပါသည်။ ထိုအချက်များပေါ်လာစေမည့် စိတ်ကူးကိုမွေးယူရ ပါသည်။

> ထိုစိတ်ကူးကိုပေါ်လွင်စေမည့် စကားသုံး၊ အသံ၊ ကာရန်၊ နိဓိတ်ပုံ၊ အလင်္ကာတို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ရပါသည်။ (စာ ၂)

ဟူ၍လည်းကောင်း ကဗျာနှင့်ပတ်သက်၍ ပညာရှင်တို့က ဖော်ထုတ်တင်ပြထားကြပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကဗျာဟူသည် ရသစာပေအဖွဲ့တစ်ခုဖြစ်သည့်အတွက် နှစ်သက်မှုကိုပေးစွမ်းနိုင်သည့် စကားလုံး၊ ဂုဏ်၊ အလင်္ကာတို့ဖြင့် နှစ်သက်ဖွယ်ဖြစ်အောင် ဖန်တီးနိုင်စွမ်းရှိသော အဖွဲ့တစ်ခုပင် ဖြစ်ပါသည်။

ကဗျာတစ်ပုဒ်စပ်ဆိုရေးဖွဲ့ရာတွင် ကာရန်သည်အရေးပါလှပါသည်။ ကာရန်နှင့် ပတ်သက်၍ မြန်မာစာအဖွဲ့ကထုတ်ဝေသော မြန်မာစာအဘိဓာန်(၂၀၀၈)တွင်

> ကာရန် ၁။ အက္ခရာတို့၏ အဆုံးဖြစ်သောအသံ
>
> ၂။ ကဗျာလင်္ကာတွင် စည်းမျဉ်းအရစပ်ထားသော စကားလုံးတို့၏ ညီညွတ်သောအသံ (ပါ-ကာရန္တ) (စာ ၈)

ဟူ၍လည်းကောင်း၊

> ကာရန်နှင့်ပတ်သက်၍ ဓမ္မစရိယဦးထွန်းရွှေက "ကဗျာစွယ်စုံကျမ်းကြီး"(၁၉၇၈)တွင်
>
> ကာရန်ဟူသောအမည်သည် ကာရန္တဟူသော ပါဠိဘာသာမှဆင်းသက် လာသော အမည်ဖြစ်၍ အက္ခရာဟုဆိုလိုသည်။ ကာရန်အစပ်ငဲ့သော အက္ခရာအချင်းချင်းအသတ်တူ(ဝါ)အသံတူ စပ်ထားသော လုံးထပ် အက္ခရာတို့ကို ကာရန်ဟုခေါ်ကြသည်။

ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဖွင့်ဆိုထားကြရာ "ကာရန်"ဟူသည် မြန်မာကဗျာလင်္ကာတွင် စည်းမျဉ်းနှင့်အညီ စပ်ထားသော စကားလုံးတို့၏ အက္ခရာအချင်းချင်း၊ အသတ်တူ(ဝါ) အသံတူစပ်ထားသော အသံကိုကာရန်ဟုဆိုကြပါသည်။

မြန်မာကဗျာ၌ ကာရန်ကြီး(၁၆)ပါးနှင့် ကာရန်ငယ်(၆၄)ပါးရှိသည်။ လေးလုံးစပ်ကာရန် စနစ်ကို (၇)မျိုးဖြင့် ခွဲခြားပြထားပါသည်။ ဒေါက်တာလှဘော မြန်မာစာပေဧည့်ခံစာတမ်း (၂၀၀၂)တွင်

> ၁။ (၄-၃-၂)ကာရန်
>
> ၂။ (၄-၃-၁)ကာရန်
>
> ၃။ (၄-၃-၃)ကာရန်
>
> ၄။ (၄-၂) ကာရန်
>
> ၅။ (၄-၁) ကာရန်
>
> ၆။ (၃-၂) ကာရန်
>
> ၇။ (၃-၁) ကာရန် စနစ်တို့ဖြစ်သည်။ (စာ ၁၄၀)

ထိုလေးလုံးစပ်ကာရန်စနစ်အမျိုးမျိုးတို့သည် အကြောင်းအရာကိုပေါ်လွင်အောင် ထောက်ပကူညီပေးတတ်ကြပါသည်။

မြန်မာစာဆိုတို့အများဆုံးအသုံးပြုသော ကာရန်စပ်နည်းမှာ-

> ၁။ (၄-၃-၂)ကာရန်စနစ်
>
> ၂။ (၄-၂) ကာရန်စနစ်

၃။ (၄-၁) ကာရန်စနစ်တို့ဖြစ်သည်။

(၄-၃-၂)ကာရန်စနစ်သည် အသုံးများသော ကာရန်စနစ်ဖြစ်သည်။ ပထမပဒ၏ နောက်ဆုံးအလုံး၊ ဒုတိယပဒ၏ တတိယအလုံး၊ တတိယပဒ၏ ဒုတိယအလုံးတို့ကို ကာရန်ယူထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။(၄-၃-၂)ကာရန်၊ အသံသဘောအရ ၄ မှ ၃၊ ၃ မှ ၂ သို့ တစ်ဆင့်ချင်းပုံမှန်ရွှေ့လျားသည့်အတွက် ဣန္ဒြေရရပုံမှန်လှုပ်ရှားသည့် သဘောဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် အေးဆေးတည်ငြိမ်သော မြင်ကွင်းအဖြစ်အပျက်၊ သာယာပြေပြစ် သော အကြောင်းအရာတို့ကို သရုပ်ဖော်ရာတွင် (၄-၃-၂)ကာရန်ကို အသုံးပြုလေ့ရှိပါသည်။

(၄-၂)ကာရန် စနစ်သည် နှစ်ပဒတွဲယူရသော စနစ်ဖြစ်သည်။ ပထမပဒ၏ နောက်ဆုံးအလုံးနှင့် ဒုတိယပဒ၏ ဒုတိယစာလုံးတို့ ကာရန်ယူထားခြင်းဖြစ်သည်။ ရှေ့ပဒမှ နောက်ဆုံးအလုံးနှင့်နောက်ပဒမှ ဒုတိယစာလုံးတို့ကို ကာရန်လှမ်းချိတ်ရသည့်အတွက် သွက်လက်သည့်အသံအရှိန်ပါသည်။ ရှေးကဗျာများတွင် ကာရန်စနစ်ကို အခြေတည်၍ ဖွဲ့ဆိုကြ သည်။

၃၊၂။ သုတေသနနည်းနာ

မြန်မာကဗျာတို့၏ ပြောင်းလဲလာသော ကဗျာလမ်းကြောင်းကို လေ့လာတင်ပြရာတွင် ကဗျာ၏ ရေးထုံးနည်းစနစ်များ၊ ကာရန်စည်းကမ်းများ၊ ပြောင်းလဲပေါ်ပေါက်လာသော ခေတ်ပေါ်ကဗျာ များကို ကဗျာစည်းကမ်းချက်များ၊ နည်းနာများ၊ သီအိုရီများနှင့် ချိန်ထိုးလေ့လာတင်ပြ ထားပါသည်။ ဤစာတမ်းသည် အခြေခံသုတေသန (Basic research)နှင့် အသုံးချသုတေသန (Applied research)တို့ကို အခြေခံ၍ လေ့လာဖော်ထုတ်တင်ပြထားပါသည်။

၄။ လေ့လာတွေ့ရှိချက်

မြန်မာစာပေသမိုင်းတစ်လျှောက်ခေတ်အလိုက် ကိုယ်စားပြုခေါ်ဝေါ်သော ဝေါဟာရများရှိခဲ့ သည်။ သမိုင်းခေတ်တစ်လျှောက်ခေတ်အဆက်ဆက်ခေါ်ဝေါ်သော ဝေါဟာရများကို တွေ့ရ သည်။ ရှေးခေတ် ထီးနန်းစိုက်ရာ မင်းနေပြည်တော်များတွင် ထွန်းကားခြင်းဖြစ်သည့် အတွက် ထိုမင်းနေပြည်တော်အမည်များဖြင့် သမိုင်းခေတ်သတ်မှတ်ခဲ့သည်။ ထိုအစဉ်အလာ နှင့် အညီ မြန်မာစာပေခရီးကို ပုဂံခေတ်၊ ပင်းယခေတ်၊ အင်းဝခေတ်ဟူ၍ ခေတ်အလိုက်ပိုင်းခြား ထားပါသည်။ ဤသည်ကို မောင်ခင်မင်(ခနုဖြူ)၏ မြန်မာစာပေခရီး စာအုပ်(၂၀၁၄)တွင်

> ရှေးခေတ်မြန်မာစာပေသည် ခေတ်အဆက်ဆက် မြန်မာမင်းများ ထီးနန်းစိုက်ရာ မင်းနေပြည်တော်များတွင် ထွန်းကားခြင်းဖြစ်သည့် အလျှောက် ထိုမင်းနေပြည်တော်အမည်များဖြင့် သမိုင်းခေတ်သတ်မှတ် သည့် အစဉ်အလာနှင့်အညီ ရှေးခေတ်မြန်မာစာပေခရီးကို (၁)ပုဂံခေတ် (၁၀၄၄-၁၂၈၇)၊ (၂)ပင်းယခေတ်(၁၂၉၉-၁၃၆၄)၊ (၃)အင်းဝခေတ် (၁၃၆၄-၁၅၅၅)၊ (၄)တောင်ငူခေတ်(၁၅၁၀၊ ၁၅၉၉)၊ (၅)ညောင်ရမ်း ခေတ်(ဒုတိယအင်းဝခေတ်) (၁၆၀၀-၁၇၅၂)၊ (၆)ကုန်းဘောင် ခေတ်(၁၇၅၂-၁၈၈၅)ဟူ၍ ခေတ်များပိုင်းခြားထားပါသည်။ (စာ ၁၇)

ဟူ၍ဖော်ပြထားပါသည်။

ပုဂံခေတ်ပေါ်ဟုဆိုသည့် ကဗျာများလည်းရှိသည်။ ယင်းတို့မှာ "သိုးကလေ"ချီ ပုပ္ပါးနတ်တောင်ဘွဲ့ လင်္ကာ၊ "သူတည်းတစ်ယောက်"ချီ အနန္တသူရိယမျက်ဖြေလင်္ကာ၊ "မြကန်သာ"ချီ မြကန်ဘွဲ့ လင်္ကာတို့ဖြစ်သည်။ သာဓကအနေဖြင့် တင်မိုး၏မြန်မာကဗျာဖွဲ့နည်း (၂၀၁၃) "သိုးကလေ"ချီ ကဗျာတွင်

> သိုးကလေ၊ ပုပ္ပါးနတ်တောင်

အခေါင်မြင့်ဖျား၊ စုံတောပြားၭ
နံ့ရှားကြိုင်လွင့်၊ ခါတန်ပွင့်သည့်
ရွှေနှင့်ယိုးမှားပန်းစကား (စာ ၆၇)

ဟူသောအဖွဲ့တွင် ၄-၂။ (တောင်၊ ခေါင်)၊ ၄၊ ၃၊ ၂။ (ဖျား၊ ပြား၊ ရှား) ၄၊ ၃၊ ၂ (လွင့်၊ ပွင့်၊ နှင့်)။ အဆုံးချအပိုဒ်တွင် (၇)လုံး ချထားပါသည်။ လေးလုံးစပ်လင်္ကာစပ်နည်းများတွင် ကာရန်စနစ် များကို အလျဉ်းသင့် သလို ၄-၃-၂။ ၄-၃-၁။ ၄-၂-၄၊ ၁။ စသည်ဖြင့် စပ်ဆိုလေ့ရှိကြသည်။ သတ်မှတ်ချက်မရှိပေ။

ပင်းယခေတ်ပေါ်ကဗျာများဖြစ်သည့် ကာချင်းကဗျာများသည် အကြောင်းအရာအားဖြင့် စစ်သွေးစစ်မာန်တက်ကြွဖွယ်များနှင့် မြို့၏ သာယာပုံများကို စပ်ဆိုထားကြသည်။ အထူးသဖြင့် ကာချင်းကဗျာသည် စစ်သွေးစစ်မာန်တက်ကြွစေရန် လှုံ့ဆော်ပေးသည့် ဇာတိမာန်ကဗျာ အမျိုးအစားဖြစ်သည်။ အစောဆုံးတွေ့ရသော ငါးစီးရှင်ကျော်စွာ၏ ကာချင်းကသက်သေ ခံနေပါသည်။ ကဗျာရေးဖွဲ့ရာတွင်လည်း လေးလုံးစပ်နည်းဖြင့် စပ်ဆိုကြသည်။

အင်းဝခေတ်တွင် ကဗျာအခန်းကဏ္ဍကြီးထွားလာခဲ့သည်။ အကြောင်းအရာများမှာ တရားသဘောမှ လောကသဘောသို့ချဲ့ဖြန့်လာကြသည်။ နန်းတွင်းတေးချော့ကဗျာဖြစ်သော ဧချင်း၊ ရာဇရေးကိုဦးစားပေးဖွဲ့ဆိုသော မော်ကွန်း၊ တောလားကဗျာများပေါ်ထွန်းသည်။ မင်း၊ မိဖုရားတို့၏ သားတော်သမီးတော်များကို ချော့သိပ်ရာတွင် ဘေးလောင်းတော်၊ ဘိုးလောင်းတော်တို့၏ ရဲစွမ်းသတ္တိ၊ ဘုန်းတန်ခိုး၊ နိုင်ငံစွမ်းဆောင်ချက်များကို ချီးမြှင့်ပြောဆို လိုသောအခါ ဧချင်းကဗျာဖြင့် ရေးဖွဲ့ကြသည်။ မင်းတို့၏စံနန်းတော်၊ တံတားတည်ခြင်း၊ ကျောင်းဆောက်ခြင်း၊ ရေကန်တူးဖော်ခြင်း၊ စစ်နိုင်ခြင်းစသော အကြောင်းတရားများကို မော်ကွန်းကဗျာဖြင့်ရေးဖွဲ့ခဲ့ကြသည်။ ရှေးပညာရှိတို့သည် ဇာတ်ကြောင်းတစ်ခုခုကို ဖွဲ့ဆိုလို သောအခါ ပျို့ကဗျာဖြင့်ရေးဖွဲ့ကြသည်။ (ဘုရားဟောဇာတက၊ ၅၅၀ ဇာတ်၊ ဇာတ်ကြီး ၁၀ဘွဲ့)တို့ကို မှီငြမ်းရေးဖွဲ့ခဲ့ကြသည်။ ရေးဖွဲ့ရာတွင် လေးလုံးစပ်လင်္ကာဖြင့်သာ ရေးဖွဲ့ကြသည်။ ပိုဒ်ရေကိုလိုအပ်သလိုချဲ့၍ ရေးဖွဲ့နိုင်သည်။

တောင်ငူခေတ်သည် စစ်ရေးထူပြောသောခေတ်ဖြစ်သည်။ ထိုခေတ်တွင်ပေါ်သော ကဗျာ များသည် စစ်ကိုနောက်ခံပြုသောရတုများဖြစ်သည်။ ဧချင်း၊ မော်ကွန်း၊ ပျို့များလည်းထွန်း ကား သည်။ ရတုအမျိုးအစားများအနေဖြင့် ဘုရားတိုင်၊ စစ်ချီတွဲ့၊ မယ်တွဲ့၊ မောင်တွဲ့၊ ရာသီတွဲ့တို့ကို ရေးဖွဲ့ကြသည်။ ရတုကဗျာစပ်နည်းသည်လင်္ကာစပ်နည်းကဲ့သို့ ၄-၃-၂၊ ၄-၃-၁၊ ၄-၁ ဖြင့် ကာရန်ယူ၍စပ်ကြသည်။ ရတုဟူသည် သဘင်အခမ်းအနားအခြေအနေဟူ၍အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ အပိုဒ်အရေအတွက်ကိုလိုက်၍ ရတုအမျိုးအစား(၃)မျိုးခွဲခြားနိုင်သည်။ ဧကပိုဒ်ရတု(တစ်ပိုဒ်ဖွဲ့)၊ အဖြည့်ခံရတု(နှစ်ပိုဒ်ဖွဲ့)၊ ပိုဒ်စုံရတု(သုံးပိုဒ်ဖွဲ့) ဟူ၍ရှိသည်။ ရတုအချပိုဒ်တွင် (၇)လုံး၊ (ခိုင်ညွန့်ခက်ဖြာချနည်း)ကို အများဆုံးချကြသည်။ အချီကာရန်ချင်း၊ အချကာရန်ချင်းညီညွတ်ရ သည်။ ရတုတွင် အချီညီ၊ အချညီခြင်းသည် အဓိကဖြစ်သည်။

ညောင်ရမ်းခေတ်တွင် ဧချင်း၊ ကဗျာများလည်းထွန်းကားလာသည်။ ညောင်ရမ်းခေတ် တွင် ဝန်ကြီးပဒေသရာဇာ၏ တျာချင်းကဗျာများ၊ တောင်တွင်းရှင်ငြိမ်းမယ်၏ အိုင်ချင်း ကဗျာများထွန်းကားသည်။ "မြန်မာစာပေခေတ်တစ်ခန်းလှစ်ခဲ့သည်" ဟု ဆိုရလောက်အောင် ဝန်ကြီးပဒေသရာဇာ၏ တျာချင်းများကကောင်းမွန်လှသည်။ ရှေးအစဉ်လာရေးဖွဲ့ခဲ့သော မင်းတို့၏အကြောင်း၊ ထီးနန်းဝန်းကျင်အကြောင်းများကို သွေဖည်၍ လယ်သမား၊ ထန်းတက် သမား၊ နွားဝန်တင်သမား.... စသည့် သာမန်လက်လုပ်လက်စားပြည်သူတို့၏ ဘဝကို ရေးဖွဲ့ထားသောကြောင့် မြန်မာစာပေတစ်ခန်းလှစ်ခဲ့သည်ဟု ဆိုစမှတ်ပြုခြင်းဖြစ်သည်။ တောင်တွင်းရှင်ငြိမ်းမယ်၏ အိုင်ချင်းကဗျာများကလည်း ကျေးလက်နေမိန်းမပျိုတို့၏ ဘဝ၊ ခံစားမှုကိုထင်ဟပ်ပြသည်။

ကုန်းဘောင်ခေတ်တွင် ရတုများ၊ ဇချင်းများ၊ မော်ကွန်း၊ ပျို့ကဗျာများစုံလင်စွာပေါ် ထွန်းသည်။ ရဲတင်း၊ လူးတား၊ သံပေါက်၊ ဒုံးချင်း၊ ဗုံကြီးသံ၊ ဘောလယ်၊ သံချို့ တေးထပ်အစရှိ သော ကဗျာမျိုးစုံထွန်းကားသည်။ အကြောင်းအရာအမျိုးမျိုးကိုရေးကြပြီး လေးလုံးစပ်လင်္ကာ ဖြင့် ရေးဖွဲ့ကြသည်။ ဒွေးချိုး၊ တြိချိုး၊ လေးချိုးတို့သည် ကုန်းဘောင်ခေတ်တွင် အထူးခေတ်စား သော ကဗျာများဖြစ်သည်။ ဒွေးချိုးတွင်အချိုးနှစ်ချိုးပါသည်။ တြိချိုးသည် အချိုးသုံးချိုးပါဝင်ပြီး၊ လေးချိုးသည် အချိုးလေးချိုးပါဝင်သည်။ သာဓကအနေဖြင့် တင်မိုး၏မြန်မာကဗျာဖွဲ့နည်း (၂၀၁၃) ချိုးနှစ်ကောင်ကဗျာတွင်

ချိုးနှစ်ကောင်
ထနှောင်းပင်ညီနောင်က
လွမ်းအောင်ကူခွဲ။
ပန်းတော်ဖြူ
ပင်မြက်နေစာထူလှတယ်
ဖိုးတောင်သူတဲ့။

ဟူသော ဒွေးချိုးကဗျာတွင် အချိုးနှစ်ချိုးပါသည်။ "ပထမအချိုး၏အဆုံးကာရန် ခွဲ နှင့် ဒုတိယအချိုး၏ အဆုံးကာရန် တဲ့" ဟူ၍ (-ဲ့)အဲကာရန်ကိုယူထားပြီး အချိုးအဆုံးသတ် ထားသည်။ ပထမပိုဒ်ရှိပထမကြောင်းတွင် 'ကောင်'၊ ဒုတိယကြောင်းတွင် 'နောင်'၊ တတိယကြောင်းရှိ 'အောင်'ဟူ၍ (ော-ောင်)ကာရန်ကိုယူ၍ ရေးဖွဲ့ထားသည်။ ဒုတိယအချိုး၏ ပထမကြောင်းရှိ "ဖြူ"နှင့် ဒုတိယပိုဒ်ဒုတိယကြောင်းရှိ "ထူ"၊ တတိယကြောင်းရှိ "သူ"ကာရန် (-ူ)အူ ကာရန်ယူ၍ဖွဲ့ဆိုထားသည်။ ပိုဒ်တွင်းကာရန်များယူ၍ အချိုးနှစ်ချိုးပါရှိသဖြင့် ဒွေးချိုး၊ အချိုးသုံးချိုးဖွဲ့စပ်လျှင်တြိချိုး၊ အချိုးလေးချိုးပါရှိပါက လေးချိုးဟုခေါ်ကြသည်။

ကိုလိုနီခေတ်နှင့် ကိုလိုနီခေတ်အလွန်ကာလများရောက်မှသာ စာပေအယူဝါဒ(သို့) နိုင်ငံရေးအယူဝါဒတစ်ခုခုကိုအကြောင်းပြု၍ ပေါ်ပေါက်လာသော စာပေလှုပ်ရှားမှုမျိုးကို စတင်တွေ့ရသည်။ ယင်းလှုပ်ရှားမှုများနှင့်အတူ "ခေတ်စမ်း"၊ "ပြည်သူ့စာပေ" "စာပေသစ်" စသည့် စာပေအမျိုးအစား(သို့)စာပေခေတ်တစ်ခုစီကို ကိုယ်စားပြုသည့် ဝေါဟာရများလည်း ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။

လွတ်လပ်ရေးခေတ်ကဗျာများတွင် လွတ်လပ်ရေးအတွက် အသက်ပေးလှုသွားသော နိုင်ငံ့ခေါင်းဆောင်ကြီးဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းကို ဂုဏ်ပြုချီးကျူး၊ နှမြောတမ်းတသော ကဗျာများ ကို ရေးဖွဲ့ကြသည်။

၁၉၇၀ ပြည့်နှစ်ဝန်းကျင်နှင့် နောက်ပိုင်းကာလကဗျာများတွင် ကာရန်အသုံးပြုမှု လွတ်လပ်လာခြင်း၊ ကာရန်မဲ့လာခြင်း၊ အကွက်သဘောဆောင်လာခြင်း၊ စကားပြေဆန်လာခြင်း၊ နိမိတ်ပုံအဖွဲ့များဖြင့် ရေးဖွဲ့လာကြခြင်းစသည်ဖြင့် ပြောင်းလဲရေးဖွဲ့လာကြသည်။ ၁၉၈၀-၂၀၀၀ ပြည့်နှစ် ခေတ်ပေါ်ကဗျာဆရာတို့သည် ကဗျာကိုပိုမိုလွတ်လပ်စွာ ရေးသားလာကြသည် ကာရန်ကို လုံးဝမသုံးသည်အထိဆန်းသစ်လာကြသည်။ ကဗျာရေးဖွဲ့သူတို့သည် ကဗျာဖတ်ရှု သူတို့ရင်ထဲစွဲငြိစေရန်ရေးဖွဲ့လာကြသည်။

ဇော်ဂျီ၏ ဇော်ဂျီကဗျာပေါင်းချုပ်(၂၀၁၂)"ပိတောက်ပန်း"ကဗျာတွင်-

မခူးချင်စမ်းပါနဲ့
နှစ်ဆန်းခါတော်မှီမို့.....

ပွင့်ငုံကိုလင့်ကုန်ကြတော့လို့
ခေါင်းကြွကာ ဆာဝေဝေနဲ့
သူလည်းလေ လေကီသားလို့ပေါ့
ကြွားချင်လှပေလိမ့်မယ်။ (စာ ၃၂)

ဟူ၍ဖွဲ့ဆိုထားရာ ကာရန်စနစ်ကိုသွေဖယ်ထားပြီးပိုဒ်တွင်အသံကာရန်ယူ၍ ရေးဖွဲ့ထားသည်။ ကိုယ်ချင်းစာတရားများပေါ်ပေါက်အောင်ဖွဲ့ဆိုထားသည်။ ခေတ်စမ်းကဗျာစာဆိုတို့၏ ထူးခြားမှု၊ ဆန်းသစ်မှုပင်ဖြစ်သည်။ ခေတ်စမ်းကဗျာတို့သည် ဆန်းသစ်သည်ကိုတွေ့ရသည်။ ပိတောက်ပန်း လေးသည် တစ်နှစ်မှတစ်ခါပွင့်သည်ကိုတွေ့ရသည်။ ပိတောက်ပန်းလေးသည် တစ်နှစ်မှတစ်ခါ ပွင့်သဖြင့် လူသားများကဲ့သို့ အလှအပကိုထုတ်ဖော်ပြချင်ပေလိမ့်မည်ဟု စာနာပြသည်။ စာဖတ်သူအား စာနာစိတ်ကိုပေးစွမ်းနိုင်သော ဘဝအသိကိုပေးစွမ်းနိုင်သော ကဗျာတစ်ပုဒ်ဖြစ် သည်။

ခေတ်ပေါ်ကဗျာဆရာတို့သည် လေးလုံးစပ်ကဗျာအဖွဲ့ပုံစံ၏ အဓိကတာဝန်ယူပုံဖြစ် သော သက်စေ့နှက်သုံးချက်ညီ နည်း "၄-၃-၂-စပ်နည်းလျှော့ချလာကြပြီး၊ ကာရန်အသုံးပြုမှု လွတ်လပ်လာခြင်းနှင့်ကာရန်မဲ့လာကြသည်။ ကာရန်အသုံးပြုမှုလွတ်လပ်လာခြင်း၊ အစဉ်အလာ ကဗျာအဖွဲ့ပုံစံတွင် စနစ်တကျလိုက်နာအသုံးပြုထားသော ကာရန်စနစ်ကိုစွန့်ပစ်၍ တစ်သီး ပုဂ္ဂလစိတ်ကူးအတိုင်း လွတ်လွတ်လပ်လပ်ရေးဖွဲ့လာကြသည်။ သာဓကအနေဖြင့် မြင့်မိုးအောင်၏ အမဲလိုက်အက (၂၀၀၅)ကဗျာမှ "ညကိုလုပ်ကြံခြင်း"ကဗျာတွင်

လရဲ့အရေခွံ အက်ိဳချုပ်ဝတ်ချင်သူတွေက မြင့်မားတဲ့အိမ်အမိုးတွေ ပေါ်ကနေ၊
သူတို့ရဲ့လက်နက်တွေ့နဲ့ ကောင်းကင်ကို ချိန်ရွယ်ထားကြ တယ်"
(စာ ၈၄)

ဟူသောကဗျာအဖွဲ့တွင် မည်သည့်ကာရန်အသုံးပြုမှုများကိုမျှမတွေ့ရပေ။ ကာရန်အစား အခြားကဗျာပစ္စည်းများဖြစ်သည့် အတွေး၊ စကားအသုံးနှင့်နရီတို့ကို အလေးပေးကာ အသုံးပြု သုံးစွဲရေးဖွဲ့ခဲ့ကြသည်ကိုတွေ့ရသည်။ အကြောင်းအရာအားဖြင့် လ၏အေးမြမှုကိုလိုချင်ကြသော် လည်း အိမ်အမိုးများပေါ်မှ တီဗွီအင်တာနာတိုင်များ၊ အင်တာနက်တိုင်များထောင်ထားကြပုံမှာ လ၏အလှအပနှင့် အေးမြမှုကို အကျည်းတန်စေကြောင်းဖွဲ့ပြထားသည်။

ခေတ်ပေါ်ကဗျာဆရာသည် ထွေပြားလှသည့်အာရုံရိပ်များကိုလှုပ်ရှားမြန်ဆန်လွန်းသည့် စိတ်ဖြင့် တင်ပြလိုသည့်အခါ အကွက်သဘောမိအောင် ဖော်ကျူးရတော့မည်။ ခေတ်ပေါ်ကဗျာ အတင်အပြအတတ်ပညာများသည် အကွက်သဘောဆောင်ကြခြင်းဖြစ်သည်။ သာဓကအနေဖြင့် သိဒ္ဓိတ္တလှိုင်၏ "ဂျွန်လ၏မိုးရေများ'(၁၉၇၂)စာအုပ်မှ"ပန်းသီးနီနီဖြစ်ချင်တယ်"ကဗျာတွင်-

ဟာဝေယံကျွန်းကိုမသိဘူး။
ဘာဒိုးကိုမသိဘူး။
မာတနီကိုမသိဘူး။
အင်ဒိုချိုင်းနားကိုမသိဘူး။
ဟောင်ကောင်ကိုမသိဘူး။
ဆိန်းမြစ်ကိုမသိဘူး။
အစိမ်းရောင်"ကောင်မလေး"ကိုမသိဘူး" (စာ ၉)

ဟူသောကဗျာတွင် စာကြောင်းတစ်ကြောင်းနှင့်တစ်ကြောင်းသည် အကွက်သဘောဖြင့်သာ ဆက်စပ်နေသည်။ မျဉ်းဖြောင့်သဘောဆက်စပ်နေခြင်းမဟုတ်ချေ။ စာကြောင်းတစ်ကြောင်းစီ တွင် အာရုံရိပ်တစ်ခုစီပါရှိသည်။ အာရုံရိပ်တစ်ခုအတွက် အကွက်တစ်ကွက်(စာကြောင်းတစ် ကြောင်း)ကျဖြင့် တင်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။

ခေတ်ပေါ်ကဗျာများ၏ အရေးအဖွဲ့ပုံဏ္ဍာန်သည် စကားပြေဆန်လာခဲ့သည်။ စကားပြေဆန်လာခြင်းဆိုသည်မှာ ကဗျာစာသားများကို စကားပြေစာသားတည်ဆောက်ပုံ အတိုင်း ရေးဖွဲ့ထားသည့်စကားပြေကဗျာပုံစံများအသုံးပြုလာခြင်းကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ ၁၉၉၀ ခုနှစ်ကာလရောက်သော အခါမှသာလျှင် စကားပြေအဖွဲ့ပုံစံ ပီသလာသည့်အရေးအဖွဲ့ များကို သာဓကပြရလျှင် မောင်ပန်းမွေး၏ တစ်ခုသောပန်းဥယျာဉ်(၁၉၇၀)မှ "ငါးမိနစ်" ကဗျာတွင်

တကယ်လို့
မင်းဟာ ငါးမိနစ်သာအသက်ရှင်ရတော့မယ်ဆိုရင်
မင်းဘာလုပ်မလဲကွယ်။
ချစ်သူရင်ခွင်ကြားမှာပဲနေမလား။ ဒါမှမဟုတ် . . .
တရားဘာဝနာပဲအားထုတ်နေမလား။ ဒါမှမဟုတ်
ဗီယက်နမ်ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက်ဘဲ ဝိုင်းကြွေးနေမလား၊
ဒါမှမဟုတ် ပန်းပင်လေးတွေပဲ စိုက်နေမလား။ (စာ ၅)

ဟူ၍စကားပြေအဖွဲ့ပုံစံဖြင့် ရေးဖွဲ့လာကြသည်။ အပြောစကားကိုအခြေခံ၍ ကဗျာပါ ဝါကျများ တည်ဆောက်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ စကားပြေဟန်တွင်ရှိသော အဖြတ်အတောက်အရပ်အနား အတိုင်း ကဗျာဝါကျများတည်ဆောက်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ ကဗျာ၏ အကြောင်းအရာပိုင်းကို နားလည်လွယ်ကူစေပြီး အပြောစကားပြေပုံစံဖြင့်ရေးဖွဲ့ထားသည်။

ခေတ်ပေါ်ကဗျာ (မော်ဒန်ကဗျာ)များတွင် "နိမိတ်ပုံ"ကို အဓိကထားပြီးရေးဖွဲ့ကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ နိမိတ်ပုံများကို အားပြုရေးဖွဲ့ကြခြင်းသည် ခေတ်ပေါ်ကဗျာ (မော်ဒန်ကဗျာ)၏ လက္ခဏာတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ "နိမိတ်ပုံ"ဟူသည်မှာ စာဆိုက မိမိပြောဆိုသည်ကို စာဖြင့်ရေးဖွဲ့ သရုပ်ဖော်ထားသည့် ပုံရိပ်ဖြစ်သည်။ အနုပညာလောကရှိ "နိမိတ်ပုံ" ၏ သဘောသည် အလွန်ကျယ်ဝန်းသည်။ နိမိတ်ပုံသည် ကဗျာထဲတွင် ဥပစာအဖြစ်လည်းကောင်း၊ အလင်္ကာအဖြစ် လည်းကောင်း၊ သင်္ကေတအဖြစ်လည်းကောင်း ရှုပ်ပြောင်း၍အမျိုးမျိုးတည်ရှိနေတတ်သည်။ သာဓကအားဖြင့် -အောင်ဝေး၏ ငါးရိုးနင်တဲ့ငွေလမင်း(၂၀၀၄)ကဗျာတွင်

ကောင်းကင်မော့ကြည့်ဦးမှ
ဟောဟိုတိုက်အမိုးတွေပေါ်
ထိုးထိုးထောင်အပြိုင်အဆိုင်
တီဗွီတိုင်တွေရှုပ်ယှက်ခတ်
လမျက်နှာအရိုးနင်ပုံ
မြင်ရုံနဲ့မော
တောပဲပြန်ချင်ပါတော့တယ်။

ဟူသော ကဗျာအဖွဲ့တွင် စက်မှုသိပ္ပံခေတ်ကြီးထဲမှမြို့ပြ၏မွန်းကြပ်ပုံ၊ သဘာဝအလှတရားများ ပျောက်ဆုံးနေပုံနှင့် ကျေးလက်ကိုတမ်းတကြောင်း ဖွဲ့ဆိုထားသည်။ မြို့ပြအကြောင်းဖွဲ့ဆိုသော ကဗျာထဲတွင် ထိုကဗျာပေါက်ဖွားရာမြို့ပြလူမှုအဖွဲ့အစည်းနှင့် မြို့ပြခံစားမှုကိုအခြေခံသော အကြောင်းအရာများသည်လည်း ခေတ်ပေါ်ကဗျာတို့၏ လက္ခဏာတစ်ရပ်ပင်ဖြစ်ပါသည်။ ကောင်းကင်ကိုမော့ကြည့်လိုက်သော်လည်း လကိုကောင်းမွန်စွာမမြင်ရဘဲ၊ တိုက်အမိုးပေါ်များမှ တီဗွီ အင်တာနာများရှုပ်ယှက်ခတ်နေသဖြင့် လမျက်နှာရှင်းရှင်းလင်းလင်းမမြင်ရဘဲ လမျက်နှာ အရိုးနင်နေသလိုမြင်ရသဖြင့် ရင်မောရကြောင်း တောသို့သာပြန်ချင်ကြောင်း မြို့ပြလူနေ ထူထပ်မှု၊ မွန်းကြပ်မှုကို "လမျက်နှာအရိုးနင်"ဟူသော နိမိတ်ပုံအဖွဲ့ဖြင့် ဖော်ပြထားသည့်ကဗျာ တစ်ပုဒ်ဖြစ်သည်။

၅။ သုံးသပ်ချက်

မြန်မာစာပေရှိ ကဗျာ၏အခန်းကဏ္ဍသည် ခေတ်အဆက်ဆက်ပြောင်းလဲတိုးတက်လာခဲ့ပါသည်။ ပုဂံခေတ်မှသည် ကုန်းဘောင်ခေတ်အထိလေးလုံးစပ်လင်္ကာများဖြင့် ကဗျာများကိုရေးဖွဲ့ခဲ့ကြ သည်။ အကြောင်းအရာအားဖြင့် ကဗျာအမျိုးအစားပေါ်မူတည်ပြောင်းလဲရေးဖွဲ့ကြသည်။ ပုဂံခေတ် "သိုးကလေ" ချီ ကဗျာမှသည် ပင်းယခေတ်ကာချင်း၊ အင်းဝခေတ်ပျို့ခေျင်း၊ မော်ကွန်း၊ တောင်ငူခေတ်"ရတု"၊ ညောင်ရမ်းခေတ်တျာချင်း၊ အိုင်ချင်းကဗျာများသည် လေးလုံးစပ်လင်္ကာ စပ်နည်းဖြင့်ရေးဖွဲ့ခဲ့ကြသည်။ ကုန်းဘောင်ခေတ်ပေါ်ကဗျာများတွင်လည်း ဗုံကြီးသံ၊ တေးထပ်၊ သံချို၊ ဘောလယ်၊ ကဗျာတို့ကိုလည်း လေးလုံးစပ်ဖြင့်သာရေးဖွဲ့ခဲ့ကြသည်။ ထိုခေတ်တွင် ဒွေးချိုး၊ တြိချိုး၊ လေးချိုးကဗျာများအထူးခေတ်စားခဲ့သည်။ အချိုးကဗျာများလည်းပေါ်ပေါက် လာခဲ့သည်။

ကိုလိုနီခေတ်မှစ၍ တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားလူငယ်တို့စုစည်းပြီး ခေတ်စမ်းစာကိုတီထွင် ခဲ့ကြသည်။ ခေတ်ကိုကိုယ်စားပြုသည့် စာတမ်း၊ ပြည်သူ့အသံဟူသော စာပေအမျိုးအစား များလည်း ပေါ်ပေါက်လာသည်ကိုတွေ့ရသည်။ ၁၉၇၀ ခုနှစ်နောက်ပိုင်းမှစ၍ ကာရန်လွတ်လပ် စွာ ရေးဖွဲ့လာကြသည်။ ကာရန်မဲ့လာကြသည် အလွတ်သဘောဆောင်လာကြသည်။ နိမိတ်ပုံ အဖွဲ့များဖြင့် ရေးဖွဲ့လာကြသည်။ စကားပြေဆန်လာခြင်းစသည့်ခေတ်ပေါ် ကဗျာတို့၏ပြောင်း လဲရေးဖွဲ့လာပုံကိုတွေ့မြင်ရသည်။ ခေတ်ပြိုင်လှုပ်ရှားမှုများက လှုံ့ဆော်ခံစားမှုများ၊ အတွေး အမြင်များကိုပေါ်လွင်အောင် အားထုတ်ရေးဖွဲ့ခဲ့ကြသည်။ မြန်မာကဗျာလမ်းကြောင်း သည် ရှေးရိုးကဗျာရေးဖွဲ့မှုပုံစံမှ ချွတ်ထွင်ရေးဖွဲ့လာကြပြီး ကဗျာပုံစံသစ်များဖြင့် ဆန်းသစ်လာကြကာ မြန်မာကဗျာလမ်းကြောင်းသည်လည်းတိုးတက်ပြောင်းလဲလာသည်ဟု ထင်မြင်ယူဆမိပါသည်။

ရှေးကဗျာများသည်လည်း ရှေးဆန်၍ ခဲ့ညားသကဲ့သို့ ခေတ်ပေါ်ကဗျာများသည်လည်း ဆန်းသစ်ပြီး ခေတ်ကိုထင်ဟပ်မြင်သာစေပါသည်။ မြန်မာကဗျာလမ်းကြောင်း တိုးတက် ပြောင်းလဲလာမှုသည် မြန်မာစာပေအတွက် ကောင်းမွန်သောအကျိုးကျေးဇူးများ ရရှိနိုင်စေသော် လည်း ကဗျာရေးဖွဲ့သူတို့၏ စောင့်ထိန်းသင့်သည်ကို မစောင့်ထိန်းဘဲရေးဖွဲ့နိုင်ခြင်းဖြင့် မြန်မာစာ ပေအတွက် အဆိပ်အတောက်ဖြစ်ကာ ဆိုးကျိုးများ ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကဗျာစာဆိုတို့သည် မြန်မာကဗျာတိုးတက်ပြောင်းလဲလာမှုတွင် ကောင်းကျိုးများပေါ်ထွန်း စေရန်အတွက် ဂရုစိုက်ရေးဖွဲ့သင့်ကြောင်း သုံးသပ်တင်ပြအပ်ပါသည်။

နိဂုံး

မြန်မာကဗျာလမ်းကြောင်းသည် ရှေးခေတ်မှစ၍ မျက်မှောက်ခေတ်တိုင်အောင် ကဗျာပုံသဏ္ဌာန် အမျိုးမျိုးဖြင့် တည်ရှိခဲ့သည်။ မြန်မာကဗျာတို့၏ရေးဖွဲ့ပုံသည် လေးလုံးစပ်ကိုအခြေခံ၍ ရေးဖွဲ့ခဲ့ကြသည်ကများသည်။ ထို့နောက် ဒွေးချိုး၊ တြိချိုး၊ လေးချိုးဟူသည့် အချိုးကဗျာများ လည်းရေးဖွဲ့လာကြသည်။ အကြောင်းအရာသည်လည်း အမျိုးမျိုးကွဲပြားသည့်အလျောက် အကြောင်းအရာပေါ်မူတည်၍

ကဗျာအမျိုးအစားသည်လည်း အမျိုးမျိုးကွဲပြားသည်။ ခေတ်ပေါ် ကဗျာစာဆိုတို့သည် လောအတွေ့အကြုံခံစားချက်၊ ပတ်ဝန်းကျင်ကိုရှုမြင်သုံးသပ်ချက်များကို အားပြုရေးသည့်အတွက် စိတ်ကူးများသည်လည်း လေးနက်သည်။ ကျယ်ပြန့်သည်၊ လွတ်လပ်စွာတွေး၍ လွတ်လပ်စွာရေးဖွဲ့ကာ ဆန်းသစ်ကြသည်။ အသံကာရန်သဘောထက်နရီ စည်းဝါးသဘော၊ နိမိတ်သဘော၊ စကားလုံးအသစ်တီထွင်မှုသဘောများကိုအားပြုလာကြသည်။ မြန်မာကဗျာများသည် စာဖတ်သူ၏စိတ်ကို အံ့သြခြင်းမှတစ်ဆင့်နှစ်သက်ခြင်း၊ ဘဝအတွေး အမြင် ရရှိခြင်းဆီသို့ရောက်အောင်စည်းရုံးခေါ်ဆောင်နိုင်သော ကဗျာများပင်ဖြစ်ပါသည်။

ကျေးဇူးတင်လွှာ

ဤစာတမ်းဖြစ်မြောက်စေရန် ပညာအမွေပေးခဲ့ပါသော ကျေးဇူးရှင် မိဘနှစ်ပါး၊ သင်ဆရာ၊ မြင်ဆရာ၊ ကြားဆရာများနှင့်တကွ (၂၇)နှစ်မြောက် ရန်ကုန်အရှေ့ပိုင်းတက္ကသိုလ် ကျောင်းမွေးနေ့ ကျင်းပရေးကော်မတီ အဖွဲ့ဝင်လူကြီးများ၊ ခေတ္တပါမောက္ခချုပ်ဆရာကြီး ဒေါက်တာမျိုးမင်းထွန်းနှင့် ဒုတိယပါမောက္ခချုပ် ဆရာမကြီးများ၊ မြန်မာစာဌာနမှ ပါမောက္ခ(ဌာနမှူး)ဆရာမကြီး ဒေါက်တာခင်စန်းဝင့်၊ ပါမောက္ခဆရာမကြီးများ၊ မြန်မာစာဌာနမှ ဆရာ၊ ဆရာမများအားလုံးကို အထူးကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

ခင်မင်၊ မောင် (ဓနုဖြူ)။ ***(၂၀၁၀)။ စာပေသမုဒ္ဒရာ၌လက်ပစ်ကူးဖြင်း***။ (ဒု)ကြိမ်၊ရွှေဟသ်ံစာပေ။

ခင်မင်၊ မောင်(ဓနုဖြူ)။ (၂၀၁၄)။ ***မြန်မာစာပေခရီး***။ ရာပြည့်စာအုပ်တိုက်။

ဇေယျာလင်းနှင့်စာများ။ (၂၀၁၈)။ ***ခေတ်ပေါ်(မော်ဒန်)ကဗျာစာတမ်းများ***။ မြန်မာစာဌာန၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်။

ဇေယျာလင်း။ (၂၀၁၈)။ ***ကဗျာစာတမ်းဆောင်းပါးများ***။ နှစ်ကာလများစာပေ။

ဇော်ဂျီ။ (၂၀၁၂)။ ***ဇော်ဂျီကဗျာပေါင်းချုပ်***(ဒု)ကြိမ်။ စိတ်ကူးချိုချိုစာပေ။

ဇော်နိုင်၊ ဒေါက်တာ။ (၂၀၁၉)။ ***၂၀ ရာစုမြန်မာကဗျာများပြောင်းလဲဖြစ်တည်လာပုံ***။ မိုးသောက်ပန်းစာအုပ်တိုက်။

ထွန်းရွှေ၊ ဦး။(ဓမ္မစရိယ)၊ (၁၉၇၈)။ ***ကဗျာစွယ်စုံကျမ်းကြီး***(ပဥ္စမအကြိမ်)။ ပညာအလင်းပြပုံနှိပ်တိုက်။

မိုးမြေ၊ မ။ (၂၀၀၈)။ ***ကဗျာဖန်တီးသူနှင့် ကဗျာခံစားသူ***။ ရွှေကုံကော်စာပေ။

ပန်းမွေး၊ မောင်။ (၁၉၇၀)။ ***တစ်ခုသောပန်းဥယျာဉ်***။ ဂျာနယ်ကျော်စာပေ။

မျိုးသန့်။ (၂၀၁၇)။***ခေတ်ပေါ်ကဗျာနှင့်စိမ်းစိုသောလမ်းကလေး***။ နှစ်ကာလများစာပေ။

မြင့်မိုးအောင်။ (၂၀၁၅)။ ***အမဲလိုက်အက***။ တိုင်းလင်းစာပေ။

မြန်မာစာအဖွဲ့။(၂၀၀၈)။ ***မြန်မာအဘိဓာန်***။ မြန်မာစာအဖွဲ့ဦးစီးဌာန။

လှဘော၊ ဒေါက်တာ။ (၂၀၀၂)။ ***မြန်မာစာပေဥယျံခံစာတမ်း***(စ)ကြိမ်။ ဒေါင်းစာပေ။

သိဒ္ဓိတ္ထလှိုင်။(၁၉၇၂)။ ***ပွန်လဈိမိုးရေများ***။ ခရမ်းရောင်စာစဉ်။

အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ။ (၂၀၂၄)။ ***သုတေသနဟူသည်***(တ)ကြိမ်။ ပညာရပ်ဝန်းစာပေ။

အောင်ဝေး။ (၂၀၀၄)။ ***ခေတ်ပေါ်ကဗျာဘာလဲဘယ်လဲ***။ ချမ်းမြေ့ရတနာ။

ဝတ္ထုတိုများမှ လူသဘာဝလေ့လာချက်

သီတာမြစမ်း[၁]

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းသည် ဝတ္ထုတိုများမှ လူသဘာဝတို့ကို စာပေရှုထောင့်မှ ဖော်ထုတ်တင်ပြထားသောစာတမ်း ဖြစ်ပါသည်။ မစန္ဒာ၏ ၂၀ ရာစု ဝတ္ထုတိုများထဲမှ တီဗွီနာ ဝတ္ထုတိုနှင့် သံသရာဝတ္ထုတိုဟူသည့် ဝတ္ထုတို(၂)ပုဒ်ကို အလေ့လာခံအဖြစ် တင်ပြ ထားပါသည်။ ဝတ္ထုတိုများမှ လူသဘာဝသည် ဒိဋ္ဌဓမ္မလူ့လောကပတ်ဝန်းကျင်ရှိ လူတို့၏စရိုက်သဘောသဘာဝနှင့် ထင်ဟပ်ခြင်းရှိမရှိ၊ စာဖတ်သူအတွက် ရသ နှစ်သက်မှုနှင့်အတူ ဘဝအသိအမြင်ပေးနိုင်ခြင်းရှိ မရှိဟူသော သုတေသနမေးခွန်း နှင့် ပြဿနာကို အဖြေရှာရန် ပညာရှင်များ၏အဆိုအမိန့်၊ စာတမ်းရှင်၏ လေ့လာမှု အတွေ့အကြုံပေါ် အခြေခံလျက် မစန္ဒာရေးသော ဝတ္ထုတို(၂)ပုဒ်ကို သရုပ်ဖော်ဆန်းစစ်နည်း၊ ကြောင်းကျိုးဆက်စပ်နည်းတို့ဖြင့် လေ့လာကာ သုတေသနပြု တင်ပြထားပါသည်။

သော့ချက်စကားလုံးများ - ဝတ္ထုတို၊ လူသဘာဝ၊ ရသနှစ်သက်မှု၊ အဆိုအမိန့်၊ ဘဝအသိအမြင်။

၁။ နိဒါန်း

မြန်မာစာပေတွင် သုတစာပေ၊ ရသစာပေ၊ သုတရသစာပေဟူ၍ စာပေအမျိုးအစားများရှိပါသည်။ ရသစာပေဖြစ်သောဝတ္ထုသည် လောကကြီးအတွင်းရှိ လူ့အကြောင်း၊ လောကအကြောင်းတို့ကို ရသမြောက်အောင် ရေးဖွဲ့သည့်စာပေဖြစ်ပြီး လူထုနှင့်အနီးစပ်ဆုံး စာပေပုံသဏ္ဌာန်တစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။ ဝတ္ထုကောင်းတို့၏သဘောသည် လူကိုလည်းကောင်း၊ ပတ်ဝန်းကျင်ကိုလည်းကောင်း လေ့လာ၍ တကယ့်လူ၊ တကယ့်လောကဟု ထင်ရအောင် ရေးဖွဲ့သရုပ်ဖော်နိုင်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ဤစာတမ်းတွင် ဝတ္ထုတိုများမှ လူသဘာဝတို့ကို ဖော်ထုတ်တင်ပြလိုသော ရည်ရွယ်ချက်၊ ဝတ္ထုတိုမှ လူသဘာဝများသည် စာဖတ်သူအတွက် ဘဝအတွက် ဆင်ခြင်စရာ အသိအမြင်ဖြစ်စေသည်ကို ဖော်ထုတ်တင်ပြလိုသောရည်ရွယ်ချက်တို့ဖြင့် လေ့လာဆန်းစစ် တင်ပြထားပါသည်။

၁၊ ၁။ သုတေသနမေးခွန်းနှင့် ပြဿနာ

မစန္ဒာ၏ ဝတ္ထုတိုများကို လေ့လာရာတွင် -

၁။ လူသဘာဝသရုပ်ဖော်ဝတ္ထုဟူသည် အဘယ်နည်း။

၂။ လူသဘာဝသရုပ်ဖော်ဝတ္ထုတိုများသည် ဒိဋ္ဌဓမ္မလူ့လောကရှိ လူတို့၏သဘောသဘာဝ သရုပ်ကို ထင်ဟပ်နိုင်ခြင်းရှိပါသလား။

၃။ လူသဘာဝသရုပ်ဖော်ဝတ္ထုတိုများသည် စာဖတ်ပရိသတ်ကို ရသနှစ်သက်မှုနှင့်အတူ ဘဝအသိအမြင်ပေးနိုင်ခြင်းရှိပါသလားဟူသော သုတေသနမေးခွန်းများ ပေါ်ထွက်လာပါသည်။ ထိုမေးခွန်းများ အနက် လူသဘာဝသရုပ်ဖော်ဝတ္ထုတိုနှင့်ပတ်သက်၍ စာအုပ်စာတမ်းများမှ ပညာရှင်တို့၏ ဖွင့်ဆိုချက်များအရ ရှာဖွေဖော်ထုတ်နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ပညာရှင်များ၏ဖွင့်ဆိုချက်အရ လူ့သဘာဝ သရုပ်ဖော်ဝတ္ထုတိုဟူသည်မှာ လူသားတိုင်းတွင် ဖြစ်လေ့ဖြစ်ထရှိသော စိတ်နေသဘောထား၊ အပြုအမူ၊ အကျင့်စရိုက်၊ လူ့သဘော လူ့သဘာဝကို သရုပ်ဖော်ထားသော ဝတ္ထုတိုဖြစ်ပါသည်။ ကျန်မေးခွန်းအတွက်အဖြေရှာရာတွင် ဝတ္ထုတိုထဲမှလူ့သဘာဝသည် ဒိဋ္ဌဓမ္မလူ့လောကရှိ လူ့သဘာဝနှင့် ထင်ဟပ်မှု ရှိ၊ မရှိ၊ စာဖတ်သူအတွက် ဆင်ခြင်စရာအသိအမြင်ပေး၊ မပေးဟူသော သုတေသနပြဿနာပေါ်ထွက်လာပါသည်။ ထိုသုတေသနမေးခွန်းနှင့်ပြဿနာကို အဖြေရှာ ဖော်ထုတ်ရန် လိုအပ်လာပါသည်။ ထိုသုတေသနမေးခွန်းနှင့်ပြဿနာများကို ပညာရှင်များ၏ အဆိုအမိန့်၊ စာတမ်းရှင်၏ လေ့လာမှုအတွေ့အကြုံပေါ် အခြေခံလျက် မစန္ဒာရေးသော ဝတ္ထုတို(၂)ပုဒ်ကိုအလေ့လာခံအဖြစ်ထားကာ သရုပ်ဖော်ဆန်းစစ်နည်း၊ ကြောင်းကျိုးဆက်စပ်နည်း တို့ဖြင့် လေ့လာကာ သုတေသနပြု တင်ပြပါမည်။

---

[၁] ဒေါက်တာ၊ တွဲဖက်ပါမောက္ခ၊ မြန်မာစာဌာန၊ ရန်ကုန်အရှေ့ပိုင်းတက္ကသိုလ်။

ဝတ္ထုတိုတွင် လူ့သဘာဝသရုပ်ဖော် ဝတ္ထုတိုသည် ဒိဋ္ဌမွှလူ့လောကရှိ လူတို့၏သဘောသဘာဝကို ပီပြင်ထင်ဟပ်ကာ စာဖတ်ပရိသတ်ကို နှစ်သက်ခံစားရစေပြီး ဘဝအတွက် ဆင်ခြင်စရာ အသိအမြင်ပေးရာ ရသစာပေဖြစ်သည် ဟူသော အဆိုကြမ်းကို ဖော်ထုတ်ရပါသည်။ ထိုအဆိုကြမ်း မှန်ကန်မှု ရှိ၊ မရှိကို လေ့လာဆန်းစစ် တင်ပြပါမည်။

၂။ နည်းနာ

ဝတ္ထုတိုများမှ လူ့သဘာဝလေ့လာချက်စာတမ်းကို လေ့လာသုတေသနပြုရာတွင် ပညာရပ်ဆိုင်ရာ နည်းနာနှင့် သုတေသနနည်းနာတို့ဖြင့် လေ့လာဆန်းစစ်ပြပါမည်။ ပညာရပ်ဆိုင်ရာနည်းနာအနေဖြင့် ပညာရပ်နယ်ပယ်သည် စာပေလေ့လာမှုနယ်ပယ်ဖြစ်၍ ဘာသာရပ်နယ်ပယ်မှာ ဝတ္ထုတိုကဏ္ဍ ဖြစ်သည်။ ရသစာပေသဘောတရား၊ ဝတ္ထုတိုသဘောတရားစာအုပ်စာတမ်းများမှ ပညာရှင် အသီးသီး၏ လေ့လာတွေ့ရှိချက်များ၊ အဆိုအမိန့်များကို ပညာရပ်ဆိုင်ရာနည်းနာအဖြစ် မှတ်ယူကာ တင်ပြထားပါသည်။

၂၁။ ဝတ္ထုတိုဟူသည်

ဝတ္ထုတိုသည် လူ့အကြောင်း၊ လောကအကြောင်းကို ရသမြောက်အောင်ရေးရသော စာပေ ပုံသဏ္ဌာန်ဖြစ်သည်။ စာဖတ်သူအား အကြောင်းအရာအဖြစ်အပျက်တစ်ခုကို အချိန်တိုတိုအတွင်း ချက်ချင်းသိမြင်စေသော အတတ်ပညာ ဖြစ်သည်။ ဝတ္ထုတိုနှင့်ပတ်သက်၍ ပညာရှင်များ၏ ရေးသား ဖွင့်ဆိုချက်များကို လေ့လာဆန်းစစ်ပြပါမည်။

ဝတ္ထုတို၏သဘောနှင့်ပတ်သက်၍ အနောက်နိုင်ငံမှစာရေးဆရာများ၏ အဆိုအမိန့်များကို ကျော်အောင်(၁၉၇၉)က "နိုင်ငံခြားဝတ္ထုတိုစာတမ်း"တွင် တင်ပြထားသည်။ အိပ်ဂျ်ဝဲ (Wells. H.G(1866-1949) က -

> "တစ်နာရီအတွင်းဖတ်နိုင်သည့်စာမျိုး" (စာ-၇၅)

ဟူ၍လည်းကောင်း၊ အက်ဂါအယ်လန်ပိုး(Poe- Edgar Allan (1809-1849)က

> "ကြိုတင်သိထားစေသည့် အရိပ်အမြွက်စကားတစ်ခုမှမပါစေရ" (စာ-၇၅)

ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ချက်ကော့(Tehekhov, Anton (1806-1904) က -

> "အစမရှိ၊ အဆုံးမရှိ၊ သို့သော် စာမျက်နှာ(၁)တွင် နံရံ၌ သေနတ် တစ်လက် ချိတ်ထားသည်ဟု ဖော်ပြထားလျှင် ထိုသေနတ်ကို ပစ်ရမည်။ မပစ်ဘဲ ဝတ္ထုမပြီးဆုံးရ" (စာ-၇၅)

ဟူ၍လည်းကောင်း ဝတ္ထုတို၏ သဘောသဘာဝကို မိန့်ဆိုထားပါသည်။

မြန်မာပညာရှင်များ၏ ဝတ္ထုတိုနှင့်ပတ်သက်သော အယူအဆ၊ အဆိုအမိန့်များကိုလည်း မှတ်သားဖွယ် သိရပါသည်။ သူရိယကန္တိ(၁၉၆၇)က ဂန္ဆလောကမဂ္ဂဇင်းတွင်

> "ဝတ္ထုတိုများမှာ တိုတိုတုတ်တုတ် လိုရင်းကိုချုပ်၍ စကားလုံး အပိုများ မပါစေရဘဲ ဇာတ်ကွက်လည်း လည်လေအောင် ဇာတ်လိုက်များ၏သရုပ်လည်း တဖြည်းဖြည်းပေါ်လေအောင် အကျဉ်းချုပ်နိဂုံးဟု ခေါ်ဆိုအပ်သည့် ဝတ္ထု၏ နောက်ဆုံးအပိတ် စလောင်းဖုံးမှာလည်း "ညော်-ကောင်းလေစွ" ဟု ဆိုလောက်သော အဆိုရှိသဖြင့် အချိန်အားဖြင့် အကြာဆုံး (၄၅)မိနစ်မျှသာ ဖတ်ရမည့် စာသားဖြစ်စေရမည်" (စာ-၂၈၉)

ဟု ဆိုထားပါသည်။ ဒဂုန်တာရာ(၁၉၇၀)က စာပေသဘောတရား၊ စာပေဝေဖန်ရေး၊ စာပေ လှုပ်ရှားမှုတွင် ဝတ္ထုတို၏ အနှစ်သာရကို

> "ဝတ္ထုစာသားတိုလို့ ဝတ္ထုတိုခေါ်တာမဟုတ်ဘူး၊ အတွေးအခေါ်၊ အဖြစ်အပျက်၊ အကြောင်းအရာတစ်ခုခုနဲ့ ကြီးကျယ်လေးနက်ခြင်း ကို ဖော်ပြနိုင်မှ ဝတ္ထုတို ခေါ်တာ" (စာ-၂၃၃)

ဟု ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

ဤသို့ ပညာရှင်အသီးသီးက ဝတ္ထုတိုနှင့်ပတ်သက်၍ အဓိပ္ပာယ်အမျိုးမျိုးဖွင့်ဆိုထားရာ အယူအဆအမျိုးမျိုး ကွဲပြားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ဝတ္ထုတိုဟူသည် လူ့လောက၏လူ့သဘာဝ လူ့အကြောင်း အဖြစ်အပျက်တို့ကို အချိန်တိုတိုအတွင်း အရေးအသားကျစ်ကျစ်လျစ်လျစ်ဖြင့် စာဖတ်သူကိုအသိပေးသော ရသစာပေတစ်မျိုးဟု မှတ်ယူရမည်ဖြစ်ပါသည်။

၂၊၂။ လူ့သဘာဝဟူသည်

ဝတ္ထုတိုဆိုသည်မှာ ဒိဋ္ဌဓမ္မလူ့လောကထဲရှိ မြင်ရ၊ ကြားရ၊ ကြုံရသော လူ့သဘော လူ့သဘာဝ အမူအရာများကို သရုပ်ဖော်ရေးဖွဲ့ရသော ရသစာပေဖြစ်သည်။ လူ့သဘာဝဆိုသည်မှာ လူတန်းစား မရွေး၊ အလွှာမရွေး၊ ကျားမအရွယ်မရွေးတို့တွင်ရှိနေတတ်သော စိတ်နေသဘာဝဖြစ်ပါသည်။ လူသား တိုင်းတွင် ဖြစ်လေ့ဖြစ်ထရှိသော စိတ်နေသဘောထား၊ အပြုအမူ၊ အကျင့်စရိုက်၊ လူ့သဘော လူ့သဘာဝကို သရုပ်ဖော်ထားသော ဝတ္ထုတိုသည် လူ့သဘာဝသရုပ်ဖော်ဝတ္ထုတိုဖြစ်ပါသည်။ ဝတ္ထုတိုအမျိုးအစားပေါင်း များစွာရှိသည့်အနက် လူ့သဘာဝသရုပ်ဖော်ဝတ္ထုတိုနှင့်ပတ်သက်၍ ပညာရှင်တို့၏ ယူဆချက်၊ မိန့်ဆိုချက်များကို လေ့လာတင်ပြပါမည်။

မောင်ထင်(၁၉၈၁)က ဝတ္ထုရှည်စာတမ်း(ဒုတိယတွဲ)တွင်

> "လူ့သဘာဝကို သရုပ်ဖော်သည်ဆိုသည်မှာ လူတို့၏ အဆင်း သဏ္ဌာန်နှင့်တကွ လူတို့ကြုံစည်တွေးတော ပြောဆိုကြသော ဓလေ့ ကို ပကတိနှင့်တူအောင် ဖွဲ့နွဲ့ရေးသားခြင်းဖြစ်သည်။" (စာ-၂၀၄)

ဟူ၍ လူ့သဘာဝသရုပ်ဖော်ပုံနှင့် ပတ်သက်၍ ဆိုထားပါသည်။

ဦးဟုန်ဝမ်နှင့် ဦးခင်အေး(၁၉၇၅)တို့က မြန်မာမှုတွင် -

> "ဝတ္ထုကောင်းတို့၏ သဘောသည် လူကိုလည်းကောင်း၊ ပတ်ဝန်း ကျင်ကိုလည်းကောင်း လေ့လာ၍ တကယ့်လူ၊ တကယ့်လောက ဟု ထင်ရအောင် ရေးဖွဲ့သရုပ်ဖော်နိုင်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်" (စာ-၁၄၁)

ဟု ဆိုထားပါသည်။ ထိုအဆိုအရ လူ့လောကသဘာဝကို ပီပြင်အောင်သရုပ်ဖော်နိုင်သော ဝတ္ထုကို ဝတ္ထုကောင်းဟု မှတ်ယူရမည်ဖြစ်ပါသည်။

တက်တိုး(၂၀၀၂)က ကမ္ဘာကျော်ဝတ္ထုတိုများနှင့် တက်တိုး၏ရှင်းပြချက်တွင် -

> "ဇာတ်လမ်း ကောင်းရမည်၊ အချိတ်အဆက် ကောင်းရမည်၊ ဖတ်သူ ၌ ရင်တဖိုဖိုဖြစ်ရမည်စသည့် အချက်အလက်များ ပြည့်စုံရုံဖြင့် ဝတ္ထုကောင်းတစ်ပုဒ်ဖြစ်သည်ဟု မဆိုသာပေ။ အရေးအသား ကောင်း၍ ဖတ်သူတို့အာရုံကို ဆွဲဆောင်နိုင်ရုံနှင့်လည်း ဝတ္ထုတို ကောင်းဟု မဆိုသာ။ အရေးအသား မည်မျှပင် ကောင်းစေကာမူ လူ့သဘာဝလူ့စရိုက်တို့ကို သရုပ်မဆောင်နိုင်လျှင် (သရုပ်ဆောင်ရာ တွင် မအောင်မြင်လျှင်) ထိုဝတ္ထုမှာ စာပေအရာမြောက်သည်ဟု ဆိုနိုင်ဖို့ ခဲယဉ်းလှသည်" (စာ-၂၂၄)

ဟု ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ ထိုအဆိုအရ ဝတ္ထုတွင် လူ့သဘာဝလူ့စရိုက်တို့ကို သရုပ်ဖော်မှုသည် အရေးကြီးသောအခန်းကဏ္ဍဖြစ်ကြောင်းနှင့် လူ့စရိုက်လူ့သဘာဝသရုပ်ဖော်ဝတ္ထုသည် ဝတ္ထုကောင်း၊ စာကောင်းဖြစ်ပြီး စာဖတ်သူ၏အာရုံကိုဆွဲဆောင်နိုင်စေကာ ရေရှည်တည်တံ့နေတတ်သည့်သဘော ကို သိမှတ်ရပါသည်။ ထိုကြောင့် လူ့သဘာဝသရုပ်ဖော်ဝတ္ထုတိုအမျိုးအစားသည် စာဖတ်သူအား စိတ်ခံစားမှုတစ်ခုခုကို စွဲငြိစေသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မလူ့လောက သဘာဝကို ထင်မြင် လာစေခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း အကျိုးပြုဝတ္ထုတိုအမျိုးအစားဖြစ်သည်ဟု ဆိုရပါမည်။

သုတေသနဆိုင်ရာနည်းနာအနေဖြင့် ပေါ်ထွက်လာသော သုတေသနမေးခွန်း၊ သုတေသန ပြဿနာကို စိစစ်အဖြေရှာရာတွင် စာတမ်းရှင်၏ လေ့လာမှုအတွေ့အကြုံများအပေါ် အခြေခံလျက် သရုပ်ဖော်ဆန်းစစ်နည်းနှင့် ကြောင်းကျိုးဆက်စပ်နည်းတို့ကို အသုံးပြုပါသည်။

ဝတ္ထုတိုများမှလူ့သဘာဝကို သုတေသနပြုလေ့လာရာတွင် အသုံးပြုမည့်နည်းနာသည် ဝတ္ထုတိုသဘောတရားဆိုင်ရာ၊ ရသသဘောတရားဆိုင်ရာ ပညာရှင်အသီးသီး၏ အဆိုအမိန့်များကို ကိုးကားကာ အလေ့လာခံဝတ္ထုတိုများမှရရှိသော အချက်အလက်များကို ကုန်ကြမ်းအဖြစ် ကောက်ယူကာ လေ့လာဆန်းစစ် သုတေသနပြုထားပါသည်။ သုတေသနအမျိုးအစားမှာ အကြောင်းအရာအချက်အလက်များကို ကြောင်းကျိုးဆက်စပ်မှု သုတေသနဒီဇိုင်း(correlational research design)ဖြင့် လေ့လာသုတေသနပြုထားသော၊ အခြေခံအားဖြင့် အတွေးသစ် အမြင်သစ် တိုးပွားစေသော အခြေခံသုတေသန အမျိုးအစား(Basic Research) ဖြစ်ပါသည်။

၃။ လေ့လာတွေ့ရှိချက်

ဝတ္ထုတိုများမှလူ့သဘာဝကို လေ့လာတင်ပြရာတွင် မစန္ဒာ၏ ၂၀ရာစုဝတ္ထုတိုများစာအုပ်မှ တီဗွီနာ ဝတ္ထုတိုနှင့် သံသရာဝတ္ထုတိုတို့မှ လူ့သဘာဝများကို လေ့လာတင်ပြပါမည်။

၃၊ ၁။ တီဗွီနာဝတ္ထုတိုမှ လူ့သဘာဝ

တီဗွီနာဝတ္ထုသည် မစန္ဒာ၏ ၂၀ရာစုဝတ္ထုများမှတစ်ပုဒ်ဖြစ်ပြီး ၁၉၈၂ခု ဇွန်လထုတ် သောင်းပြောင်း ထွေလာမဂ္ဂဇင်းမှ ကောက်နုတ်ထားသောဝတ္ထုဖြစ်သည်။ ရည်ရွယ်ချက်မှာ လောကတွင် မကြွားဝါသင့်သည်ကို ကြွားဝါဂုဏ်လုပ်ပါက မိမိ၏စီးပွားရေး၊ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး ဆုံးရှုံးရတတ်ကြောင်း အသိပေးလိုခြင်းနှင့် လောကရှိလူတို့၏ သူတစ်ပါးမြှောက်ပင့်ပြောဆိုတတ်သည်ကို အဟုတ်ထင်ကာ မိမိကိုယ်ကိုယ် အထင်ကြီးတတ်သော၊ ဂုဏ်လုပ်ကာ ကြွားဝါတတ်သော လူ့သဘောလူ့သဘာဝကို ဆင်ခြင်ဖွယ် သိရှိစေလိုခြင်းဖြစ်သည်။

ဇာတ်လမ်းအကျဉ်းမှာ ဦးမောင်မောင်လတ်သည် ရုံးမှစေလွှတ်သဖြင့် ဂျပန်ပြည်သို့ တစ်လခွဲ လေ့လာရေးသွားရသည်။ အပြန်တွင် တီဗွီတစ်လုံးဝယ်ခဲ့သည်။ တီဗွီကိုပြန်ရောင်းလျှင် အကျိုး အမြတ်များများရမည်ကို သိသော်လည်း မိသားစုက ပူဆာသည်ကတစ်ကြောင်း၊ မိမိကိုယ်တိုင် ကလည်း ကြွားဝါချင်စိတ်၊ သူတစ်ပါး အထင်ကြီးစေလိုသောစိတ်ရှိသည်ကတစ်ကြောင်းကြောင့် အိမ်တွင်ကြည့်ရန် ဝယ်ခဲ့သည်။ ဦးမောင်မောင်လတ်တို့ရပ်ကွက်ရှိ အိမ်တိုင်းတွင် တီဗွီမဝယ်နိုင်ပါ။ တီဗွီကြည့်ချင်လျှင် ရပ်ကွက်ကောင်စီရုံးသို့ သွားကြည့်ကြရသည်။ တီဗွီရှိသော ဦးမောင်မောင်လတ်တို့အိမ်ကို ရပ်ကွက်ထဲရှိ လူအများက အားကျကြသည်။ တီဗွီလာကြည့်ကြသည်။ နေ့စဉ် တီဗွီလာကြည့်သော ဧည်သည့်များကို ဂုဏ်လုပ်ကာကျွေးမွေးရသဖြင့် အိမ်သုံးစရိတ် ကျပ်တည်းလာသည်။ တီဗွီကြောင့် သားသမီးများ၏ပညာရေးထိခိုက်လာသည်။ လင်မယားချင်း စကားအချေအတင်ဖြစ်လာသည်။ ညဘက်အိပ်ရေးပျက်သဖြင့် ကျန်းမာရေးချို့ယွင်းလာသည်။ ဆရာဝန်ပင့်ရသည်အထိ ဖြစ်လာသည်။ ဆရာဝန်က စစ်ဆေးပြီးနောက် ဦးမောင်မောင်လတ်ကို အားနည်းခြင်းသာဖြစ်ကြောင်း၊ မည်သည့်ရောဂါမျှမရှိကြောင်း ပြောသည်။ ဦးမောင်မောင်လတ်က သူဖြစ်နေသောရောဂါသည် ဆရာဝန်ကုၥမရနိုင်သောရောဂါ၊ တီဗွီနာ ဖြစ်ကြောင်းပြန်ပြောပုံကို ရေးသားထားသည်။

ဇာတ်လမ်းအစတွင် ဦးမောင်မောင်လတ်သည် အသားအရေမွဲခြောက်ကာ မျက်ကွင်းများ ညိုနေသည့် မိမိ၏သွင်ပြင်ကို မှန်ထဲတွင်ကြည့်ရင်း ဧည့်ခန်းထောင့်ရှိ တီဗွီကိုစောင်းကြည့်ကာ "ဒင်းကြောင့်"ဟုပြောဆိုပုံဖြင့် အစပျိုးထားသည်။ ဇာတ်လမ်းအစသည် စာဖတ်သူ၏စိတ်ကို စတင်စည်းရုံးဆွဲဆောင်ရသည့်အပိုင်းဖြစ်သည့် အားလျော်စွာ စာဖတ်သူကို သိလိုစိတ်များဖြင့် အစပျိုးထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

ဦးမောင်မောင်လတ်တို့နေသောရပ်ကွက်သည် အိမ်ခြေစိပ်သည့်၊ ဖုန်ထူသည့်၊ ခြင်ပေါသည့်၊ ကလေးပေါသည့် မြန်မာရပ်ကွက်ဖြစ်သည်။ ကစားကွင်းသီးသန့်မရှိသောကြောင့် သူတို့နေသော

ရပ်ကွက်လေးသည် ညနေစောင်းလျှင် ကစားနေသောကလေးများနှင့် ပြည့်နှက်နေသည်။ မကြာခဏာ ကလေးချင်းရန်ဖြစ်ကြ၊ မိဘချင်းစကားများကြပြီး နောက်ရက်တွင် အချင်းချင်းပြန်လည် သင့်မြတ်ကြသူများနေသော ရပ်ကွက်ဖြစ်သည်။ ရေခဲရေသောက်ချင်လျှင် ဆိုင်သို့ရေခဲပြေးဝယ်ရ သော၊ တယ်လီဖုန်းဆက်ချင်လျှင် စျေးရှေ့ရှိတိုက်သို့သွားကာ ပြေးဆက်ရသော၊ တီဗွီကြည့်ချင်လျှင် မိမိဖျာလိပ်မိမိပိုက်ကာ ကောင်စီရုံးသို့ပြေးကြည့်ရသော ရပ်ကွက်ဖြစ်သည်။ ထိုရပ်ကွက်ကလေးတွင် နေရသည်ကို ဇနီးဖြစ်သူကသဘောကျကြောင်း၊ ပျော်ကြောင်းကို -

> "မြတော့ ဒီရပ်ကွက်ကလေးမှာနေရတာ သိပ်ပျော်တာပဲ။ မြတို့ ငယ်ငယ်တုန်းကနေခဲ့တဲ့ ရွာကလေးလိုပဲ။ ကူညီစရာရှိရင် ဝိုင်းပြီး လာကြတာ၊ တစ်ယောက်တစ်လက် ဝိုင်းလုပ်လိုက်ကြတာ ဘာမှ ပြောမနေရဘူး" (စာ-၁၅၄)

ဟူ၍ ဇာတ်လမ်းအတွက်အရေးပါသော ရပ်ကွက်အနေအထားကို စာဖတ်သူသိအောင် ရေးသား ထားသည်။ ဆင်းရဲသားလူတန်းစားပင်ဖြစ်သော်လည်း တစ်ယောက်ကိုတစ်ယောက် ကူညီရိုင်းပင်း တတ်ကြသော၊ သူတစ်ပါးကိစ္စကို မိမိကိစ္စကဲ့သို့ သဘောထားပြီး ဆောင်ရွက်တတ်သော မြန်မာလူမျိုးတို့၏ ချစ်စရာဓလေ့နှင့် လူသဘာဝကို တွေ့မြင်ရပါသည်။

ထို့ပြင် အတင်းပြောတတ်သော မိန်းမသဘာဝကို -

> "အို အတင်းပြောတယ်ဆိုတာက လူတွေအကျင့်ပဲ ကိုကိုရဲ့၊ ဘယ်မှာ မဆို ပြောကြမှာပဲ၊ ခြံကြီးဝင်းကြီးတွေနဲ့နေတဲ့ ဝင်ဒါမီယာတွေ၊ အင်းလျားလမ်းတွေ၊ ရွှေတောင်ကြားတွေမှာရော အတင်းမပြောဘဲ နေကြမှာမို့လား။ တစ်အိမ်နဲ့တစ်အိမ်ဝေးလို့ မကူးနိုင်ရင် တယ်လီဖုန်း ဆက်ပြီး အတင်းပြောကြမှာ"(စာ-၁၅၄)

ဟူ၍လည်းကောင်း၊

> "အတင်းပြောတယ်ဆိုတာ လူတွေရဲ့ဓာတ်စာပဲ၊ မြတော့ အတင်း ပြောတာ ဝါသနာပါတယ်၊ နားထောင်ရတာလည်း ဝါသနာပါတယ်။ ကိုယ်ကလည်း အတင်းမပြောရ၊ သူများအတင်းလည်း နားမထောင် ရရင် ပျင်းလို့သေရချည့်ရဲ့" (စာ-၁၅၅)

ဟူ၍လည်းကောင်း ရေးသားထားရာ အချို့သောဇနီးသည်မိန်းမများ တစ်ယောက်နှင့်တစ်ယောက် စုမိ တွေ့ဆုံမိကြလျှင် အတင်းပြောတတ်ကြသော မိန်းမသဘာဝကို ပေါ်လွင်စေပါသည်။

ဦးမောင်မောင်လတ်သည် ဂျပန်သို့ လေ့လာရေးခရီး တစ်လခွဲသွားရသည်။ ရသမျှငွေကို ချွေတာကာ ဂျပန်ငွေနှင့်ယန်းတစ်သိန်းပေးရသော၊ လက်မနှစ်ဆယ်ရှိသောတီဗွီကို ဝယ်ခဲ့သည်။ မိသားစုကပူဆာသည်ကတစ်ကြောင်း၊ မိမိကိုယ်တိုင်လည်း ရုံးထမင်းဝိုင်းတွင် တီဗွီအကြောင်း မကြွေးတကြွေးပြောချင်သည်ကတစ်ကြောင်း၊ ရပ်ကွက်ထဲရှိလူအများကို အားကျစေချင်သည်က တစ်ကြောင်း တီဗွီကိုဝယ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ တီဗွီဝယ်လာသောကြောင့် မိသားစုပျော်မဆုံးဖြစ်ကြ သည်။ တီဗွီကြီးအိမ်ရောက်လာသည်နှင့် သားငယ်၊ သမီးငယ်နှင့် သမီးကြီးတို့ သူတို့ သူငယ်ချင်း များနှင့်ပြောကြသော

> "ဟာ တီဗွီကြီး လှလိုက်တာကွာ၊ အဲဒါ မင်းတို့ဟာလားဟင်"
> "အေးပေါ့ဟာ၊ ငါတို့အဖေကြီးဝယ်လာတာ"
> "တွေ့လား အဲဒါ ဖေဖေဝယ်လာတာ"
> "ဟန်ကျလိုက်တာဟာ အဲဒါကြီးဆိုရင် အရမ်းအဖိုးတန်မှာ ဘယ်လောက်ပေးရလဲဟင်"
> "ဟယ် တစ်သိန်းတောင် နင်တို့တွေ တကယ်ချမ်းသာတာပဲ"
> "သိပ်မချမ်းသာပါဘူးဟာ" (စာ-၁၅၆)

ဟူသော ပြောစကားများကိုကြားသောအခါ ဦးမောင်မောင်လတ်ပြုံးမိနေပုံ၊ ဇနီးသည်နှင့် အိမ်နီးနားချင်းတို့ ပြောသော

"ရှင်ရွှေမြတို့ကတော့ တကယ်ကုသိုလ်ကောင်း၊ ကြည့်စမ်းပါဦး၊ လှလိုက်တဲ့ တီဗွီကြီး၊ ကာလတန်ဖိုးဆိုရင် နည်းမှာမဟုတ်ဘူး"

"ဘယ်နည်းပါ့မလဲရှင်၊ အိမ်မှာထားသင့်ထားအပ်တဲ့ ပစ္စည်းမို့သာ ထားရတာ၊ ရောင်းစားလိုက်ရရင် တစ်သောင်းခွဲ နှစ်သောင်းခွဲ လောက် မြတ်မှာ"

"ဒီလောက်အမြတ်ကြီးကိုစွန့်ပြီး အိမ်မှာထား,ထားနိုင်တာ တော်ရုံ တန်ရုံ ကုသိုလ်လားရှင့်" (စာ-၁၅၆)

ဟူသော ကျေနပ်ပျော်ရွှင်စွာ၊ ဂုဏ်ယူပီတိဖြစ်စွာ အပြန်အလှန်ပြောစကားများကြောင့် ဦးမောင်မောင်လတ်ပြုံးနေမိသည့် ဇာတ်ကွက်များဖြင့် ကြွားဝါတတ်သည့်၊ လူအထင်ကြီးခံချင် တတ်သည့် လူသဘာဝ၊ ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ အိမ်နီးချင်းများ၏စပ်စုလိုသော လူ့သဘောလူ့သဘာဝတို့ကို ပေါ်လွင်အောင် ရေးသားထားပါသည်။

ထို့နောက် တီဗွီလာကြည့်သောပရိသတ်များ များပြားလွန်းသဖြင့် ဦးမောင်မောင်လတ် ထိုင်နေကျနေရာပျောက်သွားသည်အထိဖြစ်ပုံ၊ ထမင်းစားဝိုင်းတွင် အခြားအရံဟင်းများ မပါနိုင် တော့ဘဲ ဘဲဥကြော်နှင့်သာစားရသဖြင့် လင်မယားချင်းအချေအတင်စကားများကြပုံ၊ သားသမီးများ၏ ပညာအရည်အချင်းမှတ်တမ်းတွင် မင်နီများရဲနေပုံ၊ စာကျက်ချိန်တွင် တီဗွီကြည့်နေရသဖြင့်၊ တီဗွီကြည့်ပရိသတ်များရှိနေသဖြင့် စာမကျက်နိုင်သော သားသမီးများကို ဦးမောင်မောင်လတ် ဆူပူကြိမ်းမောင်းရပုံ၊ ဦးမောင်မောင်လတ်မဲ့နေပုံတို့ကို အကြောင်းနှင့်အကျိုးဆက်စပ်ကာ တင်ပြထား ပါသည်။

မိမိအိမ်ကိုလာသောဧည့်သည်ကို ဧည့်ခံတတ်သော မြန်မာလူမျိုးတို့၏ သဘောသဘာဝကို

"ကိုယ့်အိမ်လာတဲ့ ဧည့်သည်ကို ကြောင်တောင်ထားလို့ ဖြစ်မလား"

"ဘာလာကြည့်ကြည့် ရေနွေးကြမ်းနဲ့ ပဲလှော်လောက်တော့ ကျွေးရ မှာပဲ၊ ရေနွေးကျိုလို့ မီးသွေးတစ်အိတ်မက နှစ်အိတ်ကုန်ချင်လည်း ကုန်၊ မတတ်နိုင်ဘူး" (စာ-၁၅၆)

ဟူသော ပြောစကားအရ မိမိအိမ်ကိုလာသော ဧည့်သည်များကို ကြွားဝါချင်သော၊ အထင်ကြီးစေ ချင်သောစိတ်ဖြင့် ဧည့်ခံတတ်သော လူ့သဘာဝကို တွေ့မြင်ရပါသည်။

ဇော်ဂျီ(၂၀၀၄)က ရသစာပေအဖွင့်နှင့် နိဒါန်းတွင်

"ရသစာပေသည် လူ့အမူအရာ၊ လောကအမူအရာကို ဖွဲ့တတ်သော စာမျိုးဖြစ်သည်။"(စာ ၂၇၁)

ဟူ၍ ဆိုထားပါသည်။ ဤဝတ္ထုတိုတွင်လည်း လူ့အမူအရာ၊ လောကအမူအရာတို့ကို ထင်ရှားစွာ ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

နောက်ဆုံးတွင် ဦးမောင်မောင်လတ်၏ ကျန်းမာရေးထိခိုက်လာသောကြောင့် ဆရာဝန်ကို အိမ်သို့ပင့်ရသည်အထိဖြစ်ခဲ့သည်။ ဆရာဝန်က အိပ်ရေးဝဝအိပ်ပါဟုပြောလျှင် ဦးမောင်မောင်လတ် က မိမိအိမ်တွင် ဆယ်နာရီကျော်သည်အထိ အင်အားကောင်းသော ပရိသတ်ကိုမြင်မိပုံ၊ အားလပ်ရက်တွင် ကောင်းကောင်းအနားယူပါဟုပြောလျှင် အိမ်တွင် တီဗွီလာကြည့်သည့် ည ပရိသတ်ထက် အင်အားကောင်းသော နေ့ပရိသတ်ကို မြင်မိပုံ၊ အပူအပင်မထားပါနှင့်ဟု မှာသောအခါ သားသမီးတို့၏ ပညာရည်မှတ်တမ်းများမှမင်နီများကိုမြင်မိပုံ၊ အားဖြစ်သောအစားအစာများကိုစားပါ ဟု ပြောသောအခါ ထမင်းဝိုင်းမှ ငါးပိရည်ချက်နှင့် ဘဲဥကြော်ကိုသာ မြင်မိပုံ ဦးမောင်မောင်လတ်၏ အတွေးခံစားချက်တို့ဖြင့် စာဖတ်သူ၏စိတ်ထဲ မြင်ယောင်ကာ ပြုံးမိအောင်ဖန်တီးထားသည်။

ဆရာဝန်ကစစ်ဆေးကြည့်သောအခါ အားနည်းခြင်းသာဖြစ်ကြောင်း၊ မည်သည့်ရောဂါမျှ မရှိကြောင်း ပြောသည်။ ဦးမောင်မောင်လတ်က သူ့ရောဂါသည် ဆရာဝန်ကုန်မရသောရောဂါ၊ ဆရာဝန်ထင်သော အဆုတ်နာမဟုတ်ဘဲ တီဗွီနာသာဖြစ်ကြောင်း ပြန်ပြောပုံဖြင့် ဇာတ်လမ်းကို အဆုံးသတ်ထားသည်။

> "ဝတ္ထုသည် ဒိဋ္ဌလောက၏အတွေ့အကြုံကိုပင် ပို၍ ခံစားမွေ့လျော် ဖွယ်ဖြစ်အောင် စိတ်ကူးဖြင့် ဖြည့်စွက်မွမ်းမံထားသော ရသစာပေအဖွဲ့ ပုံစံတစ်မျိုးပင် ဖြစ်သည်။"(စာ ၁၉)

ဟူ၍ မမိုးမြေက ဝတ္ထု၏သဘောသဘာဝကို ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ ထိုဖွင့်ဆိုချက်အရ ဒိဋ္ဌမမှ လူ့လောကရှိ အဖြစ်အပျက်၊ အကြောင်းအရာ၊ အတွေ့အကြုံကို စာဖတ်သူစိတ်ဝင်စားဖွယ်ဖြစ်အောင် စာရေးသူက စိတ်ကူးဖြင့် ဖန်တီးရေးဖွဲ့ထားသော "တီဗွီနာဝတ္ထုတို"သည် နှစ်သက်ဖွယ်ကောင်းသော ရသစာပေဝတ္ထုတိုတစ်ပုဒ်ပင် ဖြစ်ပါသည်။

ဤသို့ဖြင့် လောကရှိလူတို့၏ သူတစ်ပါးမြောက်ပင့်ပြောဆိုတတ်သည်ကို အဟုတ်ထင်ကာ မိမိကိုယ်ကိုယ် အထင်ကြီးတတ်သော၊ ဂုဏ်လုပ်ကာ ကြွားဝါတတ်သော လူ့သဘာဝများနှင့် မကြွားဝါသင့်သည်အရာကို ဂုဏ်လုပ်ကာ ကြွားဝါသဖြင့် မိသားစု စီးပွားရေး၊ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးထိခိုက်လာသည်အထိဖြစ်လာပုံကို စာဖတ်သူကိုသတိပြုဆင်ခြင်စေရန် ရေးသားထားရာ ဘဝအသိအမြင်တိုးစေသော၊ လူ့သဘောလူ့သဘာဝများကို ထိထိမိမိဖော်ပြထားသော ဝတ္ထုကောင်း တစ်ပုဒ်ပင်ဖြစ်ပါသည်။

၃၊ ၂။ သံသရာဝတ္ထုတို့မှ လူ့သဘာဝ

သံသရာဝတ္ထုတိုသည် မစန္ဒာ၏ ၂၀ရာစုဝတ္ထုများမှတစ်ပုဒ်ဖြစ်ပြီး ၁၉၈၆ခုနှစ် မတ်လထုတ်၊ စံပယ်ဖြူမဂ္ဂဇင်းမှ ကောက်နုတ်ထားသော ဝတ္ထုတိုတစ်ပုဒ်ဖြစ်သည်။ အထက်တန်းလွှာ လူတန်းစားတို့ နှစ်သက်မက်မောတတ်သည့် နက်စ်ကော်ဖီပုလင်းတစ်လုံးသည် လူ(၅)ဦးထံ သံသရာ လည်ပုံကို ဖော်ပြထားသောဝတ္ထု ဖြစ်သည်။ ဝတ္ထု၏ရည်ရွယ်ချက်မှာ လောကရှိလူအချို့သည် မိမိ အကျိုးအတွက် လက်ဆောင်ပဏ္ဏာပေးကြကြောင်း အသိပေးလိုခြင်းနှင့် ထိုသို့လက်ဆောင်ပေးခြင်း ဖြင့် မိမိလိုအင်ဆန္ဒများ အဆင်ပြေအောင်ဆောင်ရွက်တတ်ကြသည့် လူ့သဘော လူ့သဘာဝများကို သိရှိစေလိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဇာတ်လမ်းအကျဉ်းမှာ မေကျော့လွင်က ခင်ပွန်းဖြစ်သူ လက်ဆောင်ရလာသည့် နက်စ်ကော်ဖီ ပုလင်းကို သမီး၏ဆရာမကို လက်ဆောင်ပြန်ပေးပုံ၊ ဆရာမက မိမိအတွက် အဆင်ပြေသော ကျောင်းကောင်းရရန်ပြောပေးသူ ဦးသာဌေးကိုပေးပုံ၊ ဦးသာဌေး၏မိန်းမဖြစ်သူက သူ့ယောကျ်ား ဦးသာဌေး ဂျပန်ကိုလွှေလာရေးသွားရမည့်ကိစ္စကို ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်မည့် ဦးမောင်မောင်သွင်ကို ပေးပုံ၊ ဦးမောင်မောင်သွင်၏မိန်းမက အမေဖြစ်သူ ဆေးရုံတက်ရာတွင် ဂရုစိုက်ကုသပေးနိုင်ရန် ဆရာဝန်ကို ထိုနက်စ်ကော်ဖီပုလင်းကိုပေးပုံ၊ ထိုဆရာဝန်က မိန်းမဖြစ်သူ မေကျော့လွင်ကိုပေးပုံ၊ မေကျော့လွင်က ထိုနက်စ်ကော်ဖီပုလင်းကို သား၏ဆရာမကိုပေးရန်တွေးပုံတို့ကို ဇာတ်လမ်းဆင် ရေးသားထားသည်။

ဇာတ်လမ်းအစတွင် မေကျော့လွင်သည် သမီးဖြစ်သူက သူ့ဆရာမကို သူများနည်းတူ လက်ဆောင်ပေးရန် ပြောသောအခါ ခင်ပွန်းဖြစ်သူ လက်ဆောင်ရလာသော နက်စ်ကော်ဖီပုလင်းကို ပေးလိုက်သည်။ နက်စ်ကော်ဖီပုလင်း၏ 'အိန္ဒိယတွင်ထုတ်လုပ်သည်'ဟု ရေးထားသောစာပေါ်တွင် အနည်းငယ် စွန်းပေနေသည်ကို သမီးကတွေ့၍ ပြောရာ

> "ကိစ္စမရှိပါဘူး သမီးရယ်၊ နက်စ်ကော်ဖီဆိုတာ ပုလင်းက အဖိုးတန် တာမှ မဟုတ်တာ၊ အမှုန့်က အဖိုးတန်တာပဲဟာ၊ ဟုတ်ဘူးလား"
>
> (စာ ၂၄၁)

ဟူ၍ ပြောစကားဖြင့် လူ့သဘာဝကို ထင်ဟပ်ဖော်ပြထားသည်။ ဆရာမက ကျောင်းသူ လက်ဆောင်ပေးသည့် နက်စ်ကော်ဖီပုလင်း၏အဖုံးကိုဖွင့်ပြီး ခဲသားအပိတ်ကို အသာအယာ နမ်းကြည့်သည်။ သောက်လိုက်ရလျှင် အလွန်အရသာရှိမည်ဟု အတွေးဖြစ်မိသည်။

> “ဆရာမတစ်ယောက်အနေနှင့် မိမိ၏တပည့်များအပေါ်တွင် သာတူ ညီမျှ လူတန်းစားမရွေး တန်းတူဆက်ဆံရမည်ကို ခံယူပြီးဖြစ်သည်။ ဒေါ်လှလှအေးက မျက်နှာကြီး မျက်နှာငယ်လိုက်တတ်သူမဟုတ်၊ ဒါကိုတော့ ကိုယ့်လိပ်ပြာ ကိုယ်ယုံလေသည်။ သို့သော် မိမိ သားသမီးကို မျက်နှာသာရစေချင်သော ကျောင်းသားမိဘများက ကောင်းနိုးရာရာကလေးများ လက်ဆောင်ပေးလာသည်ကိုလည်း ငြင်းပယ်ရန် မသင့်တော်ပေ။”(စာ ၂၄၁)

ဟူ၍ ဆရာမ၏အတွေးကို စာရေးသူ၏အပြောဖြင့်ရေးသားထားသည်။ မောင်ထင်(၁၉၇၉)က ဝတ္ထုတို စာတမ်းများ(ဒုတိယတွဲ)တွင်

> “လူသဘာဝကို သရုပ်ဖော်သည်ဆိုသည်မှာ လူ၏အဆင်းသဏ္ဌာန်နှင့် တကွ လူတို့ ကြံစည်တွေးတော ပြောဆိုကြသောဓလေ့ကို ပကတိနှင့်တူအောင် ဖွဲ့နွဲ့ ရေးသားခြင်း ဖြစ်သည်”(စာ ၂၀၃-၂၀၄)

ဟု ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ ဤဝတ္ထုတွင် ဇာတ်ဆောင်တို့၏အတွေးကို ပကတိနှင့်တူအောင် သရုပ်ဖော် ထားရာ နှစ်သက်ဖွယ်ပင်ဖြစ်ပါသည်။ မိမိကိုယ်ကို ဖြည့်တွေးတတ်သောလူသဘာဝ၊ မိမိသားသမီးကို မျက်နှာသာရစေချင်သော မိဘတို့၏လူသဘာဝတို့ကို ပေါ်လွင်စေသည်။ ထို့နောက် ဆရာမက မိမိ အဆင်ပြေသော ကျောင်းကိုရောက်ရန် ကူညီဆောင်ရွက်ပေးသည့် ဦးသာဌေးကို ထိုနက်စ်ကော်ဖီ ပုလင်းကိုပေးရန် ဆုံးဖြတ်လိုက်သည်။ တစ်ဦးကပေးသောအကူအညီကို ပြန်လည်သိတတ်သော လူသဘော လူမနောကို မြင်ရပါသည်။

လက်ဆောင်ရလာသော နက်စ်ကော်ဖီမှုန့်ပုလင်းကို ဦးသာဌေးက မိန်းမဖြစ်သူကို ပေးလိုက်သည်။ စျေးကြီးလှသည့် နက်စ်ကော်ဖီကိုဖျော်တိုက်ရန် မိန်းမကိုပြောသော်လည်း မိန်းမ ဖြစ်သူက

> “ကိုကို ဂျပန်ကိုလေ့လာရေးသွားဖို့ကိစ္စက ဦးမောင်မောင်သွင် ပြီးမှဆို၊ ဒီတော့ သူ့ကိုပဲလက်ဆောင်ပေးလိုက်ပါလားကိုကိုရယ်၊ အိမ်မှာလည်း သီတင်းကျွတ်တုန်းက ဟိုဖြူဖြူပိန်ပိန် ဆရာတစ်ယောက် လာ ကန်တော့ထားတဲ့ တက်ထရက်စ် တိုက်ပုံတစ်စရှိတယ်၊ အဲဒီ တိုက်ပုံစကိုပါ ထည့်ပေးလိုက်ပေါ့”(စာ ၂၄၂)

ဟူသော ပြောစကားကိုရေးသားထားရာ မိမိလိုအင်ဆန္ဒအတွက် အပြန်အလှန် လက်ဆောင်ပေး တတ်ကြသော လူသဘာဝကို တွေ့မြင်စေပါသည်။ ဦးမောင်မောင်သွင်၏မိန်းမဖြစ်သူက အမေဖြစ်သူ ဆေးရုံတက်ရမည့်ကိစ္စတွင် ဂရုတစိုက်စောင့်ရှောက်ပေးနိုင်ရန် ဆရာဝန်ကို လက်ဆောင်ရလာသည့် ထိုနက်စ်ကော်ဖီပုလင်း ပေးလိုက်ပြန်သည်။

> “မိန်းမရေ၊ ဒီတစ်ပတ်ထဲတော့ ကော်ဖီမှုန့် ဓာတ်စာကျနေတယ် ထင်တယ်၊ တစ်ပုလင်းရလာပြန်ပြီ”(စာ ၂၄၃)

ဟူ၍ ဒေါက်တာကျော်မိုးလွင်က သူ့ဇနီးမေကျော့လွင်ကို လှမ်းပေးရင်းပြောသည်။ မေကျော့လွင်က ရလာသည့်ကော်ဖီမှုန့်ပုလင်းတွေ ဒီနားမှာပေနေတာချည်းပဲဟုဆိုကာ ထိုနက်စ်ကော်ဖီပုလင်းကို ဒီတစ်ခါတော့ သား၏ဆရာမကိုပေးမည့်အတွေးဖြင့် ဇာတ်လမ်းကို အဆုံးသတ်ထားသည်။ ဇာတ်လမ်းစတင်ရာ မေကျော့လွင်၏အိမ်မှ နက်စ်ကော်ဖီပုလင်းသည် ဇာတ်လမ်းအဆုံးတွင် မေကျော့လွင်ထံပြန်ရောက်လာပုံ၊ နက်စ်ကော်ဖီပုလင်း၏ သံသရာလည်ပုံကို ဝတ္ထုအစနှင အဆုံး အချိတ်အဆက်မိမိရေးသားထားသည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် ထပ်၍သံသရာလည်နေဦးမည့်သဘောကို စာဖတ်သူအား တွေးမိစေသည်။ “သံသရာ”ဟု ဝတ္ထုအမည်ပေးပုံနှင့် ဇာတ်လမ်းချိတ်ဆက်မှု လိုက်ဖက်ညီလှသည်။ ဝတ္ထု၏အကြောင်းအရာမှာ ရိုးစင်းသော်လည်း လူသဘာဝကို ထင်ရှားစွာ ဖော်ပြထားသည်။ ရိုးစင်းသော အကြောင်းအရာကို ဆန်းသစ်သောအတွေးအမြင်ဖြင့် ဇာတ်လမ်းဆင်

တင်ပြထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ဇာတ်လမ်းဆုံးသွားသော်လည်း စာဖတ်သူကို အတွေးများစွာ ရစေသည်။ လူ့လောကတွင် ဖြစ်လေ့ဖြစ်ထရှိတတ်သော သဘောသဘာဝများကိုလည်း မြင်လာစေသည်။ သံသရာဝဋ္ဌတိုကိုဖတ်ပြီး နှစ်သက်မှုနှင့်အတူ လောကအကြောင်း လူ့အကြောင်းတို့ကို မြင်လာစေ သည်။ လောကရှိ လူအချို့၏ ဟန်ဆောင်မှုများ၊ လူတို့၏စရိုက်သဘာဝ၊ လူတို့၏သဘော သဘာဝကိုအခြေခံ၍ ဒိဋ္ဌမ္မလူ့လောကမှ လူသားပကတိနှင့်တူအောင် လူတို့ ကြံစည်တွေးတော ပြောဆိုကြသည်များကို ထင်ဟပ်ရေးထားသားသည့် လူ့သဘာဝသရုပ်ဖော် ဝတ္ထုတိုပင် ဖြစ်ပါသည်။

ဝတ္ထုရေးသူ မစန္ဒာသည် လောကရှိလူ့သဘောလူ့သဘာဝ၊ လူတို့၏ဘဝခံစားချက်များကို ထိထိမိမိဖော်ထုတ်ပြတတ်ပြီး မိမိပြောလိုသည့်ဦးတည်ချက်ကို အနုပညာမြောက်စွာ ရေးသား ဖန်တီးတတ်သူဖြစ်ပါသည်။ လူတို့၏ အတွင်းစိတ်သဘာဝကိုလည်း နက်ရှိုင်းစွာသိမြင်ကာ အသေးစိတ်သရုပ်ဖော်သည်ကို မစန္ဒာ၏ဝတ္ထုတိုများတွင် တွေ့ရပါသည်။ ရသစာပေဖြစ်သော ဝတ္ထုထဲက လူ့သဘာဝများကို သုတေသနပြုလေ့လာတင်ပြခြင်းဖြင့် လူ့သဘောလူ့သဘာဝများကို သိမြင်ဆင်ခြင်ပြီး လူမှုပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လိုက်လျောညီထွေစွာနေတတ်ရန်၊ ကိုယ်ချင်းစာတတ်ရန်၊ မုဒိတာပွားတတ်ရန်၊ စာနာစိတ်၊ မေတ္တာစိတ်များထားတတ်ရန် ဒိဋ္ဌမ္မလောကတွင် ဆင်ခြင်စရာ ဘဝအသိအမြင် ရလာစေသည်။ ဝတ္ထုကိုဖတ်ရင်း နှစ်သက်မှုမှတစ်ဆင့် မိမိပတ်ဝန်းကျင်ကို ဆင်ခြင်မိလာသည်။ ထိုသို့ဆင်ခြင်မိရာမှ မိမိသည်လည်း မည်သို့သောစိတ်မျိုး ထားရမည်ဟူသော အသိအမြင်တိုးလာစေသည်။ မိမိ၏အကျိုးသာမက လောကကောင်းကျိုး ဆောင်ရွက်နိုင်မည့် အကျိုးကျေးဇူးများ ရလာမည်ဖြစ်သည်။

သုံးသပ်ချက်

ယခုစာတမ်းတွင်တင်ပြထားသော လူ့သဘာဝသရုပ်ဖော်ဝတ္ထုတိုများထဲမှ လူ့သဘောလူ့သဘာဝ များသည် စာရေးသူ၏ပတ်ဝန်းကျင်တွင်ရှိမည်ဖြစ်သည်။ ထိုနည်းတူ စာဖတ်သူ၏ ပတ်ဝန်းကျင် တွင်လည်း ထိုသဘောသဘာဝရှိသောသူများလည်းရှိမည်ပင်ဖြစ်သည်။ လောကပတ်ဝန်းကျင်တွင် ရှိတတ် ဖြစ်တတ်သော လောကသဘော၊ လူ့သဘော၊ လူ့သဘာဝတို့ကို စာရေးသူကခံစားပြီး ဝတ္ထုအဖြစ် ဖန်တီးရေးဖွဲ့ပြလိုက်သောအခါ နှစ်သက်ဖွယ် သတိပြုဆင်ခြင်ဖွယ် ဖြစ်လာရပါသည်။ ထို လူ့သဘာဝသရုပ်ဖော်ဝတ္ထုတိုများသည် ဒိဋ္ဌမ္မလူ့လောကရှိလူတို့၏သဘောသဘာဝကို ထင်ဟပ် နိုင်ခြင်းရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ စာဖတ်သူများအား ရသနှစ်သက်မှုနှင့်အတူ ဘဝအတွက် ဆင်ခြင်စရာ၊ သတိပြုစရာ၊ ဘဝအသိအမြင်ကို ပေးစွမ်းနိုင်ခြင်းရှိသည်ဟု ယူဆသုံးသပ်မိပါသည်။ ဝတ္ထုတွင် လူ့စရိုက်လူ့သဘာဝတို့ကိုသရုပ်ဖော်မှုသည် အရေးကြီးသောအခန်းကဏ္ဍဖြစ်ပြီး လူ့သဘာဝ သရုပ်ပေါ်လွင်သောဝတ္ထုသည် ဝတ္ထုကောင်းစာကောင်းဖြစ်ပြီး ရေရှည်တည်တံ့တတ်သည့်သဘော ရှိပါသည်။ ထိုကြောင့် လူ့သဘာဝသရုပ်ဖော်ဝတ္ထုတို အမျိုးအစားသည် စာဖတ်သူအား စိတ်ခံစားမှု တစ်ခုခုကို စွဲငြိစေသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒိဋ္ဌမ္မလူ့လောကသဘာဝကို ထင်မြင်လာစေခြင်း ကြောင့်လည်းကောင်း အကျိုးပြု ရသစာပေအမျိုးအစားပင် ဖြစ်ပါသည်။

နိဂုံး

အလေ့လာခံဖြစ်သည့် မစန္ဒာ၏ဝတ္ထုတို(၂)ပုဒ်မှ လူ့သဘာဝကို သရုပ်ဖော်ဆန်းစစ်နည်း၊ ကြောင်းကျိုး ဆက်စပ်နည်းတို့ဖြင့် လေ့လာတင်ပြပြီးဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် လူ့သဘာဝသရုပ်ဖော်ဝတ္ထုတိုများ သည် ဒိဋ္ဌမ္မလူ့လောကရှိ လူတို့၏သဘောသဘာဝသရုပ်ကိုထင်ဟပ်ပြီး စာဖတ်ပရိသတ်ကို ရသ နှစ်သက်မှုနှင့်အတူ ဘဝအသိအမြင်ပေးသည်ဟူသော သုတေသနအဆိုကြမ်း၏အဖြေ၊ သုတေသန ရလဒ်ကို ဖော်ထုတ်ရရှိပါသည်။

ကျေးဇူးတင်လွှာ

ဤစာတမ်းကိုတင်သွင်းဖတ်ကြားနိုင်ရန် ပညာအမွေပေးပါသော မိဘနှစ်ပါးနှင့် ဆရာသမားများ အားလည်းကောင်း၊ စာတမ်းကိုတင်သွင်းဖတ်ကြားရန် ခွင့်ပြုပေးပါသော ရန်ကုန်အရှေ့ပိုင်းတက္ကသိုလ် ခေတ္တပါမောက္ခချုပ် ဆရာကြီး ဒေါက်တာမျိုးမင်းထွန်း၊ ဒုတိယပါမောက္ခချုပ် ဆရာမကြီးများဖြစ်သော ဆရာမကြီး ဒေါက်တာအေးအေးကိုနှင့် ဆရာမကြီး ဒေါက်တာသီတာအောင်တို့အားလည်းကောင်း၊ စာတမ်းကို ကြီးကြပ်လမ်းညွှန်ပေးပါသော မြန်မာစာဌာန ပါမောက္ခ၊ ဌာနမှူး ဆရာမကြီး ဒေါက်တာ ခင်စန်းဝင့်နှင့် မြန်မာစာဌာနမှ ပါမောက္ခများအားလည်းကောင်း လှိုက်လှဲစွာ ကျေးဇူးတင်ပါကြောင်း မှတ်တမ်းတင် ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

ကျော်အောင်။ (၁၉၇၉)။ နိုင်ငံခြားဝတ္ထုတို၊ ***ဝတ္ထုတိုစာတမ်းများ(ပထမတွဲ)***။ ရန်ကုန်၊ စာပေဗိမာန်။

ဇော်ဂျီ။ (၂၀၀၄)။ ***ရသစာပေအဖွင့်နှင့်နိဒါန်း(ဒုတိယအကြိမ်)***။ ရန်ကုန်၊ အင်ကြင်းဦးပုံနှိပ်တိုက်။

တာရာ၊ ဒဂုန်။ (၁၉၇၀)။ ***စာပေသဘောတရား၊စာပေဝေဖန်ရေး၊စာပေလှုပ်ရှားမှု(ဒုတိယအကြိမ်)***။ ရန်ကုန်၊ နှံ့သာတိုက်။

တက်တိုး။ (၂၀၀၂)။ ***ကမ္ဘာကျော်ဝတ္ထုများနှင့်တက်တိုး၏ရှင်းပြချက်***။ ရန်ကုန်၊စိတ်ကူးချိုချိုပုံနှိပ်တိုက်။

ထင်၊ မောင်။ (၁၉၈၁)။ ဘဝသရုပ်ဖော်မြန်မာဝတ္ထုရှည်၊***ဝတ္ထုရှည်စာတမ်း၊(ဒုတိယတွဲ)***။ ရန်ကုန်၊စာပေဗိမာန်။

မိုးမြေ၊ မ။ (၂၀၁၇)။ ***ဝတ္ထုတိုသဘောတရား၊ ဝတ္ထုတိုဖန်တီးရေးသားမှုအတတ်ပညာ။*** ရန်ကုန်၊ စိုးမိုးလွင်စာပေ။

(၁၉၆၇)။ ***ဝတ္ထုရေးလိုသော်(ဒုတိယအကြိမ်)***။ ရန်ကုန်၊ လင်းယုန်စာပေ။

ဟုန်ဝမ်၊ ဦး၊ ခင်အေး၊ ဦး။ (၁၉၇၅)။ မြန်မာဝတ္ထု၊ ***မြန်မာမှု***။ ရန်ကုန်၊ စာပေဗိမာန်။

ပင်းယခေတ်မြန်မာကျောက်စာများမှကျွန်ဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများကို အတ္ထဗေဒအမြင်ဖြင့်လေ့လာချက်

နီလာလွင်[၁]

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းသည်“ပင်းယခေတ် မြန်မာကျောက်စာများမှ ကျွန်ဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများကို အတ္ထဗေဒ အမြင်ဖြင့် လေ့လာချက်"ဖြစ်ပါသည်။ ရည်ရွယ်ချက်မှာပင်းယခေတ် မြန်မာကျောက်စာများ မှ တစ်ဆင့်လေ့လာသိရှိခွင့်ရသော ကျွန်ဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများကို စိစစ်၍ အတ္ထဗေဒအမြင်ဖြင့် တင်ပြလိုခြင်းဖြစ်သည်။ ဖတ်ရှုရေးသား စီစဉ်သူ ဦးငြိမ်းမောင်၏ ရှေးဟောင်း မြန်မာကျောက်စာ တတိယတွဲ (၁၉၈၃)၊ နှင့် စတုတ္ထတွဲ (၁၉၉၈) တို့ကို အလေ့လာခံအဖြစ် သတ်မှတ်ပါသည်။ ပင်းယခေတ်ကျွန်ဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများကိုဘာသာစကားနယ်ပယ်ရှိ ဘာသာဗေဒ ပညာရပ်ခွဲဖြစ်သော အတ္ထဗေဒဖြင့် လေ့လာရာတွင် ဘာသာစကား၏ အလုပ်တာဝန် များ၊အနက်အဓိပ္ပာယ် အမျိုးမျိုး၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်ဆက်သွယ်မှု၊ အနက်ဖွဲ့ယှက်မှု နယ်ပယ်၊ စသည့် နည်းနာများဖြင့် လေ့လာတင်ပြ ထားပါသည်။ ဤစာတမ်းသည် ရှေးမြန်မာကျောက်စာများကို ဘာသာစကားရှုထောင့်မှ လေ့လာလိုသူတို့ အတွက် အထောက်အကူ ပြုပါသည်။

သော့ချက်ဝေါဟာရများ- ပင်းယခေတ် မြန်မာ ကျောက်စာ၊ ကျွန်ဆိုင်ရာဝေါဟာရ၊ အတ္ထဗေဒအမြင် ဘာသာစကားနယ်ပယ်၊ ဘာသာဗေဒ။

၁။ နိဒါန်း

ဤစာတမ်းသည်”ပင်းယခေတ်မြန်မာကျောက်စာများမှကျွန်ဆိုင်ရာဝေါဟာရများကိုအတ္ထဗေဒအမြင်ဖြင့်လေ့ လာချက်” ဟူသောခေါင်းစဉ်ဖြင့် တင်သွင်းထားသော စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင် ပင်းယခေတ်မြန်မာကျောက်စာများမှ ကျွန်ဆိုင်ရာဝေါဟာရတို့ကို ဘာသာစကားနယ်ပယ်မှအတ္ထဗေဒ အမြင်ဖြင့် လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ ထို့ပြင်အကိုးအကား သာဓကများ အဖြစ်ပင်းယခေတ်မြန်မာ ကျောက်စာများမှစာလုံးပေါင်းပုံနှင့်မျက်မှောက်ခေတ် စကားလုံးရေးဟန်တို့ကို ဖော်ပြပြုစုပါသည်။

၁၊ ၁။ စာတမ်းခေါင်းစဉ်ဖွင့်ဆိုချက်နှင့်ရည်ရွယ်ချက်

ဤစာတမ်းပြုစုရာတွင်ပင်းယခေတ်နှင့်ပတ်သက်၍ဦးကုလားမဟာရာဇဝင်ကြီး(ပထမအုပ်၊ဆဋ္ဌမတွဲ၊၁၉၆၂) စာ၁၆၅၊၁၆၆)အရ (သက္ကရာဇ်၆၇၄-၇၂၆)ခုနှစ်အထိ(၅၂)နှစ်တာကာလကိုပင်းယခေတ်အဖြစ်

သတ်မှတ်ထားပါသည်။ဤစာတမ်းအတွက်ပင်းယခေတ် မြန်မာကျောက်စာများမှအလေ့လာခံအဖြစ်

(၈) ချပ်ကို သာဓကများဖြင့်သုံးသပ် တင်ပြပြုစုပါသည်။ထိုအလေ့လာခံကျောက်စာတို့မှ အတ္ထဗေဒ အမြင်ဖြင့်လေ့လာ၍ရနိုင်သောကျွန်ဆိုင်ရာဝေါဟာရ များ ကိုစိစစ်ရွေးထုတ် ကောက်ယူပြီး အတ္ထဗေဒ နည်းနာများဖြင့်ချဉ်းကပ်လေ့လာ ပြုစုပါသည်။ရည်ရွယ်ချက်မှာပင်းယခေတ် မြန်မာကျောက်စာများမှ ဝေါဟာရ တို့၏အနက် အဓိပ္ပာယ် အရေးပါမှု၊ မူလ အနက်ရိုးမှ ပိုမို တိုးပွားသော ဝေါဟာရ၏ အနက် အဓိပ္ပာယ်ဆိုင်ရာ တို့ကိုဖော်ထုတ်လိုသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြစ်ပါသည်။

၁၊ ၂ ။ သုတေသနနယ်ပယ်

ဤစာတမ်းသည် ရှေးဟောင်း မြန်မာကျောက်စာ (ပင်းယခေတ်) များကို သုတေသန ပြုသောဘာသာ

[၁] ကထိက၊ မြန်မာစာဌာန၊ ဘားအံတက္ကသိုလ်

စကားဆိုင်ရာစာတွေ့သုတေသနနယ်ပယ်ဖြစ်ပါသည်။ထို့ကြောင့်ပင်းယခေတ်မြန်မာကျောက်စာများမှတစ်ဆင့်လေ့လာတွေ့ရှိရသောကျွန်ဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများကိုဘာသာစကား နယ်ပယ်ရှိဘာသာဗေဒပညာရပ်ခွဲဖြစ်သည့်အတ္ထဗေဒအမြင်ဖြင့်သုံးသပ်တင်ပြထားပါသည်။

၂။ နည်းနာ

၂၊ ၁ ။ ပညာရပ်ဆိုင်ရာနည်းနာ

ပင်းယခေတ် မြန်မာ ကျောက်စာများမှ ကျွန်ဆိုင်ရာ ဝေါဟာရ များကို အတ္ထဗေဒ အမြင်ဖြင့် လေ့လာ

နိုင်ရန်ပညာရပ်ဆိုင်ရာနည်းနာများအဖြစ်

- အတ္ထဗေဒဆိုင်ရာ အနက်အဓိပ္ပာယ်အမျိုးမျိုး (meanings)
- ဘာသာစကား၏ အလုပ် တာဝန် များ (functions of language)
- ဒွန်တွဲအနက်(collocative meaning)
- အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့် အဆက်အစပ်အရ အနက်စပ်စကားလုံးတွဲများ (collocation)
- အသုံးရွှေ့ခြင်း (shift in application)
- သီးသန့်သုံးခြင်း (specialization in a social mileu)
- နယ်ပယ်ချင်းခြားနားပြတ်သားသောအနက်ဆန့်ကျင်မှု(taxonomic opposition)
- အနက်အကျုံးဝင်ခြင်း(hyponymy)
- အနက်ဖွဲ့ယှက်မှုနယ်ပယ်(semantic field)
- ဝေါဟာရဆက်နွယ်မှုများ (lexical relations)

စသည့်ဆီလျော်သက်ဆိုင်ရာ အတ္ထဗေဒနည်းနာများ ဖြင့်စကားလုံး (word) အဆင့်ရှိသောဝေါဟာရများကိုအနက် အဓိပ္ပာယ် ဖော်ထုတ်မှု ဆိုင်ရာ လေ့လာမှုနယ်ပယ်နှင့်ကို က်ညီအောင် သာဓက တို့ဖြင့်

စိစစ်တင်ပြထားပါသည်။

၂၊ ၂ ။ သုတေသနနည်းနာ

ဤစာတမ်းကို“ရှင်းလင်းဖော်ပြမှု သုတေသန” (explanatory research) နည်းဖြင့်လေ့လာ တင်ပြ

ပါသည်။ ထိုစာတမ်းကို ပြုစုရာတွင် ဖတ်ရှုရေးသား စီစဉ်သူ ဦးငြိမ်းမောင်၏ ရှေးဟောင်းမြန်မာ

ကျောက်စာများတတိယတွဲ(၁၉၈၃)၊စတုတ္ထတွဲ(၁၉၉၈) မှအလေ့လာခံပင်ယခေတ်မြန်မာကျောက်စာ

(၁၃) ချပ်ရှိ ကျွန်ဆိုင်ရာဝေါဟာရများကိုအတ္ထဗေဒနည်းနာတို့ဖြင့်လေ့လာ၍ရနိုင်သမျှစိစစ် ရွေးထုတ် ကောက်ယူပြီး တင်ပြထားပါသည်။

၃။ လေ့လာတွေ့ရှိချက်

ဤစာတမ်းကိုပြုစုရာတွင်“ကျွန်” ဝေါဟာရများ နှင့်ပတ်သက်၍ သာသနာရေး ဆိုင်ရာ ကျွန် ဝေါဟာရများ၊လိင်အမျိုးအစားကွဲပြားမှုကျွန်ဝေါဟာရများ၊စဉ်ဆက်ပိုင်ဆိုင်မှုကိုဖော်ပြသောကျွန်ဝေါဟာရများ၊ စသည်တို့ကို အတ္ထဗေဒအမြင်ဖြင့်လေ့လာ သုံးသပ်၍ ရနိုင် သမျှသော ဝေါဟာရများကိုသာ သီးသန့် ရွေးထုတ်ပြုစု ထားပါသည်။

၃၊၁ ။ သာသနာရေးဆိုင်ရာကျွန်ဝေါဟာရများ

ဗုဒ္ဓသာသနာကိုအကြောင်းပြု၍ ပင်းယခေတ် အလှူရှင်တို့သည် မိမိတို့ကောင်းမှု ကုသိုလ်ပြုပြီးတိုင်း ပုဂံခေတ် အလှူရှင်များ ကဲသို့ ပင် အလှူ မှတ်တမ်းတင် အဖြစ် ကျောက်စာ ရေးထိုး လေ့ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ပင်းယခေတ်ကျောက်စာများတွင်သာသနာရေးဆိုင်ရာကိစ္စများလုပ်ဆောင်ရန် အတွက် “ကျွန်” များကို လှူဒါန်းလေ့ရှိကြောင်း အလေ့လာခံ ကျောက်စာ အထောက်အထား များမှတစ်ဆင့် တွေ့ရပါသည်။

“သာသနာ”ဟူသောဝေါဟာရကို မြန်မာစာအဖွဲ့၏မြန်မာအဘိဓာန်(၂၀၂၁၊စက်တင်ဘာလ)တွင်

“သာသနာ ၊န-မြတ်စွာဘုရား၏အဆုံးအမ” (စာ- ၃၅၈)

ဟုဖွင့်ဆိုပြထားပါသည်။

“ကျွန်”ဟူသော ဝေါဟာရကို မြန်မာစာအဖွဲ့၏မြန်မာအဘိဓာန်(၂၀၂၁၊စက်တင်ဘာလ)တွင်

“ကျွန် ၊န-သူတစ်ပါး၏ စိုးပိုင်စေခိုင်းခြင်းကို ခံရသူ” (စာ- ၄၂)

ဟုလည်းကောင်း၊ ဦးမြတ်ကျော်၏ ပုဂံခေတ်ကျောက်စာအဘိဓာန်(၂၀၀၉၊ဩဂုတ်လ)တွင်

“ကျွန်၊န-ကျွန်။အလုပ်သမား” (စာ -၄၆)

ဟူ၍လည်းကောင်း ဖော်ပြ ထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကျွန်ဟူသော ဝေါဟာရကို “သူတစ်ပါး၏ စိုးပိုင်စေခိုင်းခံရခြင်းဖြင့်စားသောက်နေထိုင်အသက်မွေးသူ” ဟုဖွင့်ဆို နိုင်ပါသည်။ ထိုကြောင့်အလေ့လာခံကျောက်စာတို့မှ သာသနာ ရေးဆိုင်ရာ ကျွန်ဝေါဟာရ များအဖြစ် “ဘုရားကျွန်၊ ဝတ်ချက်ကျွန်၊ ကျောင်းကျွန်၊ ” စသည်တို့ကို တွေ့ရပါသည်။

သာဓက- “ **ဖုရာကျွန် ၊ဖူရာကျွန်” (ဘုရားကျွန်**)

-ငါပြုသောဖုရာကျွန်ကိုဝ် လုယက်စထဟုမူကာ (ပုံ- ၅၂၅၊က[၉])

(ငါပြုသောဘုရားကျွန်ကိုလုယက်စားထဟုမူကား)

-ငါလှူသောဖူရာကျွန်ကာအခါခပ်သိမ်လျှင်လုပ်ကျွိုယ်စိယ် (ပုံ -၄၃၆၊ခ[၂၆])

(ငါလှူသော ဘုရားကျွန်ကား အခါခပ်သိမ်းလျှင် လုပ်ကျွေးစေ)

အထက်ပါ သာဓကများအရ သာသနာရေးဆိုင်ရာ “ကျွန်” ဝေါဟာရများတွင် မျက်မှောက်ခေတ် “ဘုရားကျွန်” ဟူသော စာလုံးပေါင်းသတ်ပုံကို ပင်းယခေတ်တွင် “ ဖုရာကျွန်၊ ဖူရာကျွန်” စသည် ဖြင့်တွေ့ရပြီးပင်းယခေတ်တစ်ခေတ်ထဲ၌ပင်စာလုံးပေါင်း သတ်ပုံကွဲပြားမှု ရှိပါသည်။ သို့သော် အနက်အဓိပ္ပာယ်မှာ ဘုရားကျွန်သည်စေတီပုထိုးတို့တွင် ဝေယျာဝစ္စဆောင်ရွက်ရန် စေခိုင်းခြင်းခံရသူ၊အလုပ်သမားဟူ၍ဖွင့်ဆိုထားကြောင်းလေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

သာဓက- “ဝတ်ချက်ကျွန်” (ဝတ်ချက်ကျွန်)

-ကျွောင်ကိုလှူခသောဝတ်ချက်ကျွန်ကာ ၊အိုမ်ပလမျိုသာစုံ၃ (ပုံ -၄၁၇[၁၀])

(ကျောင်းကိုလှူခဲ့သောဝတ်ချက်ကျွန်ကား၊အိုမ်ပလင်မယားသားစုံ၃)

အထက်ပါ သာဓက အရပင်းယခေတ် သာသနာရေးဆိုင်ရာ ကျွန်ဝေါဟာရတို့တွင် “ဝတ်ချက်ကျွန်” ကိုတွေ့ရပါသည်။

“ဝတ်ချက်ကျွန်”ကိုဦးမြတ်ကျော်၏ပုဂံခေတ်ကျောက်စာအဘိဓာန်(၂၀၀၉၊ဩဂုတ်လ)တွင်

“ဝတ်ချက်- တ်ချက်သည်။ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်ပြုသည်” (စာ -၂၆၇)

ဟူ၍ ဖွင့်ဆို ထားပါသည်။ အထက်ပါ သာဓကတွင် “ဝတ်ချက်ကျွန်” ဝေါဟာရ သည် ရတနာသုံးပါး အတွက်ဆွမ်းချက်ရန်နှင့် ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ် ပြုစုရန် လှူထားသော ကျွန်ဟု အနက်ရိုး အရ ဖွင့်ဆိုနိုင်ပါသည်။

သာဓက- “ကျောင်ကျွန်” (ကျောင်းကျွန်)

-နံကာလွှန်၅ချက်၄နိယ်အာအနန္တသူကျောင်ကျွန် ကမ္မပတိ (ပုံ- ၄၀၄၄၀)
(နံကာလဆန်း၅ရက်၄နေ့အနန္တသူကျောင်းကျွန် ကမ္မပတိ)

အထက်ပါသာဓက(၃)တွင်“ကျောင်းကျွန်” ဟူသောဝေါဟာရကိုပင်းယခေတ်သာသနာရေး ဆိုင်ရာ ကျွန်ဝေါဟာရအဖြစ်တွေ့ရပါသည်။

“ကျောင်း”ဟူသောဝေါဟာရကိုမြန်မာစာအဖွဲ့၏မြန်မာအဘိဓာန်(၂၀၂၁၊စက်တင်ဘာလ)တွင်

“ကျောင်း၊န- ရသေ့ရဟန်းတို့သီတင်းသုံးနေထိုင်ရာအဆောက်အအုံ”(စာ-၂၈)

ဟု၍ ဖွင့်ဆို ထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် သံဃာတော်များ သီတင်းသုံးနေထိုင်ရာ ကျောင်း၏ ဝေယျာဝစ္စ ကိစ္စများဆောင်ရွက်ရန် လှူထားသော ကျွန်ဖြစ်ကြောင်း ကောက်ယူ နိုင်ပါသည်။ အထက် ဖော်ပြပါ သာသနာရေးဆိုင်ရာ ကျွန်ဝေါဟာရများအရ“ပုရာကျွန်(ဘုရားကျွန်) ၊ဝတ်ချက်ကျွန် (ဝတ်ချက်ကျွန်)၊ ကျောင်ကျွန်(ကျောင်းကျွန်)” စသည့်ဝေါဟာရတို့ကို “အနက်ရိုး” တို့ဖြင့်ဖော်ပြ ပြုစု ထားပါသည်။ ထို ဝေါဟာရများသည် ဗုဒ္ဓသာသနာရေးနှင့် သက်ဆိုင်သော အမှုကိစ္စများတွင် ဆောင်ရွက်နေသောကျွန် အမျိုးအစားများဖြစ်ပါသည်။ထို“ကျွန်”တို့သည်မိမိတို့နှင့်သက်ဆိုင်ရာ ဘုရားစေတီနှင့်သံဃာတော်တို့ ၏အမှုကိစ္စတို့ကို ဆောင်ရွက်ကြရာတွင် လည်းကောင်း ၊လုပ်ငန်း ကိစ္စတာဝန်တို့နှင့် ပတ်သက်သော ဂုဏ်အရည်အချင်းတို့ကို ဖော်ပြနေသဖြင့် အတ္ထဗေဒအရထို ဝေါဟာရတို့သည်“ဂုဏ်ရည်ပြအနက်” ထွက်ရှိကြောင်းတွေ့ရပါသည်။

ထို့ပြင်“ဘာသာစကား၏အလုပ်တာဝန်” အနေဖြင့်ကြည့်လျှင် “ကျွန်” ဟူသောစကားလုံးကို ညွှန်းသည့် “ဘုရားကျွန်၊ ဝတ်ချက်ကျွန်၊ကျောင်းကျွန်”စသည့်ဝေါဟာရတို့ ၏အနက်နှင့် အသုံးကို သိရှိစေသဖြင့်“အသိပေးမှုတာဝန်”လည်း ရှိကြောင်းတွေ့ရ ပါသည်။

ထို့နောက်ဒေါက်တာခင်အေး၏အတ္ထဗေဒနိဒါန်း(၂၀၀၈၊မတ်လ)အရအောက်ဖော်ပြပါနည်းနာ တို့ဖြင့်သုံးသပ်တွေ့ရှိရပါသည်။

“အချို့စကားလုံးများကိုလိုအပ်သောအနက်အဓိပ္ပာယ်ရအောင်တွဲသုံး နေကျဖြစ်လျှင်အနက်စပ်စကားလုံးတွဲဟုခေါ်သည်။” (စာ- ၁၀၄)

ဟူသောအဆိုအရ“ဘုရားကျွန်၊ဝတ်ချက်ကျွန်၊ကျောင်းကျွန်၊”ဟူသောစကားလုံးတို့သည် မတူညီသော အလုပ်တာဝန်များအလိုက်အမျိုးအစားကွဲပြားမှုရှိပုံကိုတွေ့ရပါသည်။ထို့ပြင်“ကျွန်”ဟူသောစကားလုံး များကို လိုအပ်သော အနက်အဓိပ္ပာယ် ရအောင် တွဲစပ် သုံးထားသောကြောင့် ထိုဝေါဟာရ တို့သည် အတ္ထဗေအရ “အနက်စပ်စကားလုံးတွဲ” များဖြစ်ကြောင်း သုံးသပ်မိပါသည်။ထို့အတူ

“စကားလုံးတစ်လုံး၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ဖွင့်ဆိုရာတွင် ထိုစကားလုံး နှင့်အခြားစကားလုံးများ၏ဆက်သွယ်မှုကိုလည်းတစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအခြေပြု၍ ဆိုရသည်။” (စာ -၁၁၅)

ဟူသောဖွင့်ဆိုချက်အရ“ဘုရားကျွန်၊ဝတ်ချက်ကျွန်၊ကျောင်းကျွန်၊”တို့သည်“ကျွန်” ဟူသောစကားလုံး ကိုအခြေပြု၍စကားလုံးတစ်လုံးနှင့်တစ်လုံးတို့သည်တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအားဖြင့် ဆက်သွယ် မှု ရှိကြောင်း တွေ့ရပါ သည်။ ထို့ပြင်

“စကားတစ်လုံးကို အခြားစကားလုံးများနှင့်တွဲသုံးရာတွင် တွဲပုံအမျိုးမျိုး ရွေ့လျားသွားမှုကိုအခြေခံ၍ ထိုစကားလုံး၏အနက်များတိုးပွားလာသည့် သဘောရှိသည်” (စာ- ၁၃၇)

ဟူသောအဆိုအရ “ကျွန်”ဟူသောစကားလုံးကို ““ဘုရား၊ ဝတ်ချက်၊ ကျောင်း၊ ”စသော စကားလုံး များနှင့်တွဲသုံးရာတွင် “ဘုရားကျွန် ၊ဝတ်ချက်ကျွန်၊ ကျောင်းကျွန်၊” စသည်ဖြင့်တွဲစပ်ပုံအရ စကားလုံး များ၏အနက်တိုးပွားလာခြင်းဖြစ်၍ “အသုံးရွေ့ခြင်း” ရှိကြောင်းတွေ့ရှိရ ပါသည်။ ထို့နောက်

“စကား တစ်လုံး ကိုလုပ်ငန်း ဆောင်တာ ကိစ္စ အမျိုးမျိုး တွင် သုံးလျှင် ထို လုပ်ငန်း ၏ သဘာဝ အရ အနက်အမျိုးမျိုး ထွက်ကြောင်းတွေ့နိုင်သည်”

(စာ-၁၃၈)

အထက်ပါဖွင့်ဆိုချက်အရ“ကျွန်”ဟူသောစကားလုံးကိုသုံးရာတွင်ဘုရား၏ဝေယျာဝစ္စကိုဆောင်ရွက်ရသောကျွ န် ၊သံဃာတော်များ၏ ဝေယျာဝစ္စကိုဆောင်ရွက်ရသောကျွန်ကို“ဘုရားကျွန်၊ဝတ်ချက်ကျွန်” စသည်ဖြင့်လုပ်ငန်းကိစ္စ အမျိုးမျိုးအတွက် သုံးလျှင်လုပ်ငန်းသဘာဝ အရအနက်အမျိုးမျိုးထွက်သည့် အတွက် ဝေါဟာရ “သီးသန့်သုံးခြင်း”သဘော ရှိကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ တစ်ဖန်

“စကားလုံးတစ်လုံး၏အနက်အဓိပ္ပာယ်ထဲတွင်အခြားစကားလုံးတစ်လုံး၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ပါဝင်နေခြင်းကိုအနက်အကျုံးဝင်ခြင်းဟုခေါ်သည်။”

(စာ- ၁၅၀)

ဟူသော ဖွင့်ဆိုချက်အရ “ကျွန်” ဟူသောစကားလုံးတစ်လုံး ၏အဓိပ္ပာယ်တွင် “ဘုရား၊ ဝတ်ချက်၊ ကျောင်း” စသည့်ဖြင့် “ဘုရားကျွန်၊ ဝတ်ချက်ကျွန်၊ ကျောင်းကျွန်၊ ” ဟူသော အခြား စကားလုံးများ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ထဲတွင် ပါဝင်နေခြင်းကို တွေ့ရသဖြင့် “အနက်အကျုံးဝင်ခြင်း” ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိ ရပါသည်။ ထို့အတူ

“အနက်အဓိပ္ပာယ်ဆိုင်ရာနယ်ပယ်တစ်ခုအတွင်းတွင်ပါဝင်သောဝိသေသသုံး စကားလုံးများသည် တစ်လုံးကို အသုံးပြုဖော်ပြနေသည့် နေရာ၌ အခြားတစ်လုံးမဖြစ်ပေါ်နိုင်၊နှစ်လုံးတစ်ပြိုင်နက်မဖြစ်ပေါ်နိုင်၊သဘောကိုအန က်အကျုံးမဝင်ခြင်းဟုခေါ်သည်” (စာ -၁၅၃)

ဟူသောအဆိုအရ“ကျွန်”ဟူသောအနက်အဓိပ္ပာယ်ဆိုင်ရာနယ်ပယ်တစ်ခုအတွင်းပါဝင်သောဝိသေသစကားလုံး များဖြစ်သည့်“ဘုရားကျွန်”ဟူသောစကားလုံး၏အသုံးဖော်ပြသည့်နေရာ၌“ဝတ်ချက်ကျွန်” ဟူသောစကားလုံးမဖြစ်ပေါ်နိုင်ပေ။ ထို့အတူ “ဘုရားကျွန်၊ ဝတ်ချက်ကျွန်” ဟူသောစကားလုံးနှစ်မျိုး စလုံးတစ်ပြိုင်နက်တည်းမဖြစ်နိုင်ကြောင်းတွေ့ရပါသည်။ထို့ပြင်

“စကားလုံးတစ်လုံးသည်ရုပ်သွင်အရဖြစ်စေအနက်အဓိပ္ပာယ်အရဖြစ်စေ၊ နှစ်မျိုးစလုံးအရဖြစ်စေ၊ အခြေခံစကားလုံးများစွာတို့နှင့် ကွန်ရက် သဖွယ် ဖွဲ့ယှက်နေကြောင်းတွေ့ရှိရပါသည်။” (စာ- ၁၈၉)

ဟူသော ဖွင့်ဆိုချက်အရ “ကျွန်”ဟူသော စကားလုံးသည် “ဘုရား၊ဝတ်ချက်၊” စသော စကားလုံရုပ်သွင် တို့နှင့်ကွန်ရက်သဖွယ် ဖွဲ့ယှက်နေ၍ “အနက်ဖွဲ့ယှက်မှုနယ်ပယ်” တွင်ရှိကြောင်း လည်းလေ့လာသိရှိ ရပါသည်။

ထို့နောက်ဒေါက်တာကိုလေးဘာသာစကားလေ့လာမှု (၂၀၁၈၊ဇန်နဝါရီလ)တွင်

“စကားလုံးတို့သည် အဓိပ္ပာယ်ကို သယ်ဆောင်သော ကိရိယာအဖြစ် အပျက်အပြုအမူတို့ကို ဖြည့်ဆည်းပေးသော အတ္ထဗေဒ ဆိုင်ကဏ္ဍများ အဖြစ်သာမက ယင်းစကားလုံး တို့အတွက် အချင်းချင်း ဆက်သွယ်မှုများ လည်း ရှိကြသည်။” (စာ -၂၀၆)

ဟူသော အဆိုအရ “ဘုရားကျွန်၊ ဝတ်ချက်ကျွန်၊ ကျောင်းကျွန်၊” စသော ဝေါ ဟာရတို့သည် “ကျွန်” ဟူသော ဝေါဟာရနှင့် တွဲစပ်ထားသောကြောင့် စကားလုံးအချင်းချင်း ဆက်သွယ်မှုများရှိကြောင်း တွေ့ရှိရ၍ “ဝေါဟာရဆက်နွယ်မှု” များလည်းဖြစ်ကြောင်းလည်း အတ္ထဗေဒ အရသုံးသပ်မိ ပါသည်။

၃၊၂ ။ လိင်အမျိုးအစားကွဲပြားမှုကျွန်ဝေါဟာရများ

ပင်းယခေတ် ကျောက်စာများတွင် “ကျွန်” ဟူသောစကားလုံးကို မူတည်၍ လိင်အမျိုးအစား ခွဲခြား သတ်မှတ်လေ့ရှိသည်။ လိင်အမျိုး အစား ကွဲပြားမှုရှိသော ကျွန် ဝေါဟာရ များမှာ “ကျွန်ယောကျ်ား၊ ကျွန်မိန်းမ” စသော ဝေါဟာရများကို တွေ့ရပါ သည်။

မြန်မာစာအဖွဲ၏မြန်မာအဘိဓာန် (၂၀၂၁)တွင်

“လိင်၊ နာ- အသွင်အပြင်။အင်္ဂါဇာတ်။အထီးအမတို့၏သဘာဝ”(စာ- ၃၃၀)

“ကျွန်၊နာ- သူတစ်ပါး၏စိုးပိုင်စေခိုင်းခြင်းခံရသူ” (စာ- ၄၂)

“ယောကျ်ား ၊နာ-အဖိုဖြစ်သောလူသား ။ လင်။” (စာ-၂၉၀)

“မိန်းမ ၊နာ- သန္ဓေဆောင်ယူပေးနိုင်သောလူ။ဇနီး၊မယား။” (စာ-၂၇၀)

ဟူ၍ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

သာဓက- “ ကျွန်ယောကျ်ာ” (ကျွန်ယောကျ်ား)

- ကျွန်ယောကျာ်စည်သည်ငါမျှသာငါခင်နှစ် (ပုံ-၅၀၂[၇])

(ကျွန်ယောကျ်ားစည်သည်ငါ့မြင်သားငခင်နှစ်)

သာဓက- “ကျွန်မိယ်မ” (ကျွန်မိန်းမ)

-ကျော်ငန္ဒိက် ကွည်စိယ်သော ကျွန်မိယ်မအိုန်စုံတယောက် (ပုံ-၄စ၁က[၇-၈])

(ကျောင်း၌ကျွေးစေသောကျွန်မိန်းမအိုန်စုံတစ်ယောက်)

အထက်ပါသာဓကတို့အရ “ကျွန်မို၊ ကျွန်မိယ်မ” ဟူ၍ပင်းယခေတ်တစ်ခေတ်တည်း၌ပင် စာလုံးပေါင်း သတ်ပုံ ကွဲပြားမှု ရှိသော်လည်း သာသနာရေး ဆိုင်ရာ “ကျွန်ယောကျ်ား၊ ကျွန်မိန်းမ” ဟူသော အနက်

အဓိပ္ပာယ်မှာတူညီကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ထို့နောက်လိင်အမျိုးအစား ကွဲပြားမှု ရှိသောကျွန်ဝေါဟာရများအဖြစ် “ကျွန်ယောကျာ် (ကျွန်ယောကျာ်း)၊ ကျွန်မိယ်ခ်(ကျွန်မိန်းမ)” စသော ဝေါဟာရများကိုအတ္ထဗေဒအမြင်ဖြင့် လေ့လာကြည့်ရာတွင် ဘာသာစကား၏ အလုပ်တာဝန် အနေဖြင့် “ကျွန်” ဟူသော စကားလုံး ဆိုင်ရာ ဝေါဟာရ၏ အနက်နှင့်လိင်အမျိုးစား ကွဲပြားမှုအသုံးကို သိရှိစေသဖြင့်“အသိပေးမှု တာဝန်” တို့ထွက်ရှိကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။

ထို့နောက်ဒေါက်တာခင်အေး၏အတ္ထဗေဒနိဒါန်း(၂၀၀၈၊မတ်လ)မှအတ္ထဗေဒဆိုင်ရာအမြင်များကိုဖော်ပြချက်တို့ဖြင့်အောက်ပါအတိုင်းရှင်းလင်းတင်ပြပြုစုထားပါသည်။

> **“စကားလုံးများ ကိုတွဲဆက်၍ သုံးခြင်းဖြင့် ရရှိ လာသော အနက်ကိုဒွန်တွဲ အနက်ဟုခေါ်သည်။”** (စာ- ၈၈)

ဟူသောအဆိုအရ“ကျွန်”ဟူသောစကားလုံးကို “ယောကျာ်း၊မိန်းမ” စသည့်ဝေါဟာရများနှင့် တွဲဆက်လိုက်သောအခါ“ကျွန်ယောကျာ်း၊ကျွန်မိန်းမ” စသောဝေါဟာရများဖြစ်လာသောကြောင့်ထိုစကား လုံး တို့သည် “ဒွန်တွဲ အနက်” ထွက် ရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ထို့ပြင် “ကျွန်” ဟူသော စကားလုံးတွင် “ယောကျာ်း၊မိန်းမ၊”စသောစကားလုံးများကို လိင်အမျိုးအစားအလိုက် လိုအပ်သောအနက် အဓိပ္ပာယ်ရအောင်တွဲသုံးထားသောကြောင့် “အနက်စပ်စကားလုံးတွဲ” ဖြစ်ကြောင်းတွေ့ရပါသည်။

> **“စကားလုံးတစ်လုံးကိုအခြားစကားလုံးများနှင့်တွဲသုံးရာတွင်တွဲပုံအမျိုးမျိုးရွေ့ လျားသွားမှုကို အခြေခံ၍ထိုစကားလုံးများ၏ အနက်များ တိုးပွားလာသည့်သဘောရှိသည်”** (စာ-၁၃၇)

ထို့အတူ “ကျွန်” ဟူသော စကားလုံး တစ်လုံးကို အခြေပြု၍ “ယောကျာ်း၊ မိန်းမ” ဟူသော ဝေါဟာရများ သည် လိင်သဘော အရ လည်းကောင်း ၊လုပ်ငန်း သဘာဝအရ လည်းကောင်း၊ တစ်စိတ် တစ်ပိုင်း ဆက်သွယ်မှုရှိကြောင်းတွေ့ရပါသည်။ထို့ပြင် “ကျွန်” ဟူသောဝေါဟာရကို“ယောကျာ်း၊ မိန်းမ”စသော စကားလုံးများနှင့်တွဲသုံးရာတွင်“ကျွန်ယောကျာ်း၊ကျွန်မိန်းမ”စသည်ဖြင့် တွဲစပ်ပုံအရ စကားလုံးများ၏ အနက်တိုးလာခြင်းသည် “အသုံးရွှေ့ခြင်း” အဖြစ်တွေ့ရပါ သည်။ ထို့ပြင်

> **“နယ်ပယ်ချင်းခြားနားမှုပြတ်သားသော အနက်ဆန့်ကျင်မှုမှာ စကားလုံး တစ်လုံးနှင့်တစ်လုံး နယ်ပယ်ချင်း ပြတ်ပြတ်သားသားရှိသော အနက် ဆန့်ကျင်မှုများဖြစ်သည်။”** (စာ-၁၄၃)

ဟူသော အဆိုအရ “ကျွန်ယောကျာ်း၊ ကျွန်မိန်းမ” စသောဝေါဟာရ တို့သည် လိင်သဘောအရ “နယ်ပယ်ချင်းခြားနားပြတ်သားသော အနက်ဆန့်ကျင်မှု” ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

> **“စကားလုံးတစ်လုံးသည်ရုပ်သွင်အရဖြစ်စေ၊အနက်အဓိပ္ပာယ်အရဖြစ်စေ၊နှစ် မျိုးစလုံးအရဖြစ်စေ၊အခြေခံစကားလုံးများစွာတို့နှင့်ကွန်ရက်သဖွယ်ဖွဲ့ယှက်နေ ကြောင်းတွေ့ရပါသည်။”** (စာ- ၁၈၉)

ဟူသောအဆိုအရ“ကျွန်”ဟူသောစကားလုံးရုပ်သွင်သည် “ယောကျာ်း ၊မိန်းမ”စသည့်စကားလုံး တို့နှင့် ကွန်ရက်သဖွယ်ဖွဲ့ယှက်နေ၍ “အနက်ဖွဲ့ယှက်မှုနယ်ပယ်” တွင်ရှိကြောင်း တွေ့ရ ပါသည်။

၃၊၃ ။ စဉ်ဆက်ပိုင်ဆိုင်မှုအရကျွန်ဝေါဟာရများ

ပင်းယခေတ် အလျှုမှတ်တမ်းတင်မြန်မာ ကျောက်စာများတွင် “စဉ်ဆက်ပိုင်ဆိုင်မှုအရ ကျွန်ဝေါဟာရများ”အဖြစ် “အဖမှလာသောကျွန်၊ အမိမှလာသောကျွန်” စသော ဝေါဟာရ များကို လည်းတွေ့ရ ပါသည်။

သာဓက- “အဖမှလာသောကျွန်” (အဖမှလာသောကျွန်)

-အဖမှလာသောကျွန်ကာ ၃၁ တေ အပေါင်ကြီ ၄၇ယောက် (ပုံ- ၂၁၂၁)

(အဖမှလာသောကျွန်ကား ၃၁တေး အပေါင်းကြီး၄၇ယောက်)

သာဓက- “အမိမှလာသောကျွန်” (အမိမှလာသောကျွန်)

- အမိမှလာသောကျွန်ကာကုမိတ် ၁ကုမိတ်ဒီမတုသြာအံ (ပုံ- ၂၁၂၁)

(အမိမှလာသော ကျွန်ကားကုမိတ်၁ကုမိတ်ညီမတုအော်)

အထက်ပါ သာဓကများအရ ပင်းယခေတ် မြန်မာကျောက်စာများတွင် “ကျွန်” ဟူသောဝေါဟာရနှင့် ဆက်နွယ်၍ သုံးသော “အဖမှလာသောကျွန်၊ အမိမှလာသောကျွန်” စသည့် ဝေါဟာရများသည် မိဘ အစဉ်အဆက် ပိုင်ဆိုင်မှုအရ သားသမီးတို့က ဆက်ခံရရှိလာသော ကျွန်များဖြစ်ကြောင်းတွေ့ပါသည်။ “ဘာသာစကား၏ အလုပ်တာဝန်” အရစဉ်ဆက် ပိုင်ဆိုင်မှု ကိုဖော်ပြ နေသော ကျွန်ဝေါဟာရများ ဖြစ် သဖြင့် “အသိပေးမှုတာဝန်” ရှိ ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

ထို့နောက် ဒေါက်တာခင်အေး၏ အတ္ထဗေဒနိဒါန်း (၂၀၀၈၊မတ်လ) အရ အတ္ထဗေဒအမြင်ဖြင့် လေ့လာပါက အောက်ပါအတိုင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

> **“စကားလုံးများကို တွဲဆက်၍ သုံးခြင်းဖြင့်ရရှိလာသောအနက်ကို ဒွန်တွဲအနက် ဟုခေါ်သည်”** (စာ -၈၈)

ထိုဖွင့်ဆိုချက်အရ “အဖမှလာသောကျွန်၊ အမိမှလာသောကျွန်” ဝေါဟာရတို့သည်စဉ်ဆက် ပိုင်ဆိုင်မှု ကိုဖော်ပြသော “ဒွန်တွဲအနက်” များဖြစ်ကြောင်းတွေ့ရှိရပါသည်။ထို့ပြင် “ကျွန်” ဟူသော စကားလုံး ဖြင့်လိုအပ်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်ရအောင် တွဲသုံးထားသောကြောင့် “အနက်စပ်စကားလုံးတွဲ” ဖြစ် ကြောင်းတွေ့ရပါသည်။ တစ်ဖန်

> **“စကားလုံးတစ်လုံးကို အခြားစကားလုံးများနှင့် တွဲသုံးရာတွင်တွဲပုံအမျိုးမျိုးရွေ့လျားသွားမှုကို အခြေခံ၍ ထိုစကား၏ အနက်များ တိုးပွားလာသည့်သဘောရှိသည်။”** (စာ-၁၃၇)

ထို့အတူ“ကျွန်”ဟူသောစကားလုံးကိုအခြေပြု၍တွဲပုံအမျိုးမျိုးရွေ့လျားသွားသောကြောင့် “အဖမှလာ သောကျွန်၊အမိမှလာသောကျွန်” စသည်ဖြင့်တွဲစပ်ပုံအရစကားလုံးများ၏အနက် တိုးပွားလာခြင်းသည် “အသုံးရွေ့ခြင်း” ဖြစ်ကြောင်းတွေ့ရှိရပါ သည်။ ထို့ပြင်

> **“နယ်ပယ်ချင်းခြားနားမှုပြတ်သားသော အနက်ဆန့်ကျင်မှုမှာ စကားလုံးတစ်လုံးနှင့် တစ်လုံး နယ်ပယ်ခြင်း ပြတ်ပြတ် သားသား ရှိသော အနက်ဆန့်ကျင်မှုများဖြစ်သည်။”** (စာ-၁၄၃)

ဟူသောအဆိုအရ “အဖမှလာသောကျွန်၊ အမိမှလာသောကျွန် ”စသောဝေါဟာရတို့မှာ လိင်ကွဲပြားမှု သဘောအရ“နယ်ပယ်ချင်းခြားနားပြတ်သားသောအနက်ဆန့်ကျင်မှု”များဖြစ်ကြောင်းတွေ့ရပါသည်။ ထိုပြင်

“ကျွန်” ဟူသောစကားလုံးသည် “အဖ၊ အမိ” စသောစကားလုံးရုပ်သွင်တို့နှင့်ကွန်ရက်သဖွယ် ဖွဲ့ယှက် နေ၍ “အနက်ဖွဲ့ယှက်မှုနယ်ပယ်” တွင် ရှိ ကြောင်းတွေ့ရပါသည်။

သုံးသပ်ချက်

ဤစာတမ်းသည်“ပင်းယခေတ်မြန်မာကျောက်စာများမှကျွန်ဆိုင်ရာဝေါဟာရများကိုအတ္ထဗေဒအမြင် ဖြင့်လေ့လာချက်" ဖြစ်ပါသည်။ပင်းယခေတ်မြန်မာကျောက်စာများမှတစ်ဆင့်လေ့လာသိရှိခွင့်ရသော ကျွန်ဆိုင်ရာစကားလုံးများကို အတ္ထဗေဒနည်းနာတို့ဖြင့် ချဉ်းကပ်၍ လေ့လာရန်ိုင်သမျှ ဝေါဟာရတို့ကို သာစိစစ်ရွေးထုတ် ပြုစုပါသည်။ ထိုသို့အတ္ထဗေဒအမြင်ဖြင့် လေ့လာ၍ရနိုင်သမျှ ကျွန်ဝေါဟာရများ တွင်သာသနာရေးဆိုင်ရာကျွန်ဝေါဟာရလိင် အမျိုး အစား ကွဲပြားမှု ရှိသော ကျွန်ဝေါဟာရ၊ စဉ်ဆက် ပိုင်ဆိုင်မှုကိုဖော်ပြသော ကျွန်ဝေါဟာရများ၊ များကိုအတ္ထဗေဒ နည်းနာများ စကားလုံးတွဲများ၊ သီးသန့်သုံးခြင်း၊ နယ်ပယ်ချင်း ခြားနား ပြတ်သားသော အနက်ဆန့်ကျင်မှု၊အနက် ဖွဲ့ယှက်မှုနယ်ပယ်၊

ဝေါဟာရ ဆက်နွယ်မှု စသော နည်းနာ များဖြင့် ချဉ်းကပ် လေ့လာ ပါသည်။ ထို့နောက် သာဓကပြ

ကျောက်စာ စာသားအကိုးအကား များဖြင့်ရှင်းလင်း ဖော်ပြ ပြုစုပါသည်။ ထို့ကြောင့် ပင်းယခေတ် ကျွန်ဆိုင်ရာဝေါဟာရ တို့သည် ပင်းယခေတ် တစ်ခေတ်တည်းမှာပင် စာလုံးပေါင်း သတ်ပုံကွဲပြားမှု တွေ့ရသော်လည်း အနက်အဓိပ္ပာယ်မှာ မူတူညီမှုရှိကြောင်း လည်း သုံးသပ်တွေ့ ရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် ပင်းယခေတ် မြန်မာကျောက်စာတို့မှ ကျွန်ဆိုင်ရာဝေါဟာရများကို အတ္ထဗေဒအမြင်ဖြင့် လေ့လာ ပြုစုခြင်းသည် မြန်မာ စာပေနှင့် ဘာသာ စကား ဆိုင်ရာ အနက်အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုချက် တို့ကိုလေ့လာ

လိုသူများ အတွက် အထောက်အကူပြုကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

နိဂုံး

ဤစာတမ်း သည် ပင်းယခေတ် မြန်မာ ကျောက်စာ များမှကျွန် ဆိုင်ရာ ဝေါဟာရ များကိုအတ္ထဗေဒ အမြင်ဖြင့် လေ့လာသုံးသပ် တင်ပြ ထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် ရှေးဟောင်း မြန်မာ ကျောက်စာ များကို

လေ့လာ ရာတွင် ပင်းယခေတ် မြန်မာ ကျောက်စာတို့မှ တစ်ဆင့်တွေ့ရှိရသော ပင်းယခေတ်သုံး ကျွန်

ဆိုင်ရာ စကားလုံးများ၏ အသုံးအနှုန်းနှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်စာလုံးပေါင်းသတ်ပုံ တို့ကို ဘာသာစကား

ရှုထောင့်မှ လေ့လာလို သူများအတွက် အထောက် အကူ ဖြစ်စေ ပါသည်။ မျက်မှောက် ခေတ် တွင်

ပုဂံခေတ်၊ပင်းယခေတ် ကဲ့သို့ ကျွန်လူတန်းစားနှင့်ကျွန် ဆိုင်ရာဝေါဟာရ အသုံးတို့ မရှိတော့ သော် လည်းအလှူ မှတ်တမ်း တင်ခြင်းဆိုင်ရာ ကျောက်စာ တို့တွင် ရတနာသုံးပါးဆိုင်ရာ ၊လိင်အမျိုးအစား

ဆိုင်ရာ၊စဉ်ဆက် ပိုင်ဆိုင်မှုဆိုင်ရာ၊ ကျရာတာဝန် ထမ်းဆောင်ကျသောသူတစ်ပါး၏စေခိုင်းခြင်းကိုခံရ သည့် “ကျွန်” ဝေါဟာရနှင့် အသုံးအနှုန်းတို့ ရှိကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ပင်းယခေတ်မြန်မာကျောက်စာ များမှကျွန်ဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများကဲ့သို့ အခြားဝေါဟာရများကိုလည်းစာပေနှင့်ဘာသာစကားရှုထောင့် တို့မှသုတေသနပြုလေ့လာနိုင်ကြောင်းတွေ့ရပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

ကုလား၊ ဦး။ (၂၀၀၆)။ ***မဟာရာဇဝင်ကြီး ပ-တွဲ***၊ ပဉ္စမအကြိမ်။

ကုလား၊ ဦး။ (၁၉၆၂)။ ***မဟာရာဇဝင်ကြီး ပ-အုပ်၊ ဆဋ္ဌမတွဲ***၊

ကိုလေး၊ ဒေါက်တာ။ (၂၀၁၈)။ ***ဘာသာစကားလေ့လာမှု***။ ရန်ကုန်။ ဇရာဝတီစာပေတိုက်။

ကျော်အောင်စံထားဆရာတော်၊(ဒုတိယ)။***ဝေါဟာရတ္ထပကာသနီ***။ရန်ကုန်။လယ်တီမဏ္ဍိုင်ပုံနှိပ်တိုက်။

ခင်အေး၊ ဒေါက်တာ။ (၂၀၀၈)။ ***အတ္ထဗေဒနိဒါန်း***။ ရန်ကုန်။ ပညာတန်ဆောင်ပုံနှိပ်တိုက်။

ငြိမ်းမောင်၊ဦး၊(ဖတ်ရှုရေးသားစီစဉ်သူ)။(၁၉၈၃)။***ရှေးဟောင်းမြန်မာကျောက်စာများ***၊တတွဲ။ရန်ကုန်။ပုံနှိပ်ရေးနှင့်စာအုပ်ထုတ်ဝေရေးလုပ်ငန်းကော်ပရေးရှင်း။

ငြိမ်းမောင်၊ဦး၊(ဖတ်ရှုရေးသားစီစဉ်သူ)။(၁၉၉၈)။***ရှေးဟောင်းမြန်မာကျောက်စာများ***၊စ-တွဲ။ရန်ကုန်။ပုံနှိပ်ရေးနှင့်စာအုပ်ထုတ်ဝေရေးလုပ်ငန်းကော်ပရေးရှင်း။

စောလူ။ (၁၉၉၆)။ ***ပုဂံခေတ်မြန်မာစာ***။ ရန်ကုန်။ စာပေဗိမာန်စာအုပ်တိုက်။

တင်၊ ဦး။ (၁၉၇၀)။ ***မြန်မာမင်းအုပ်ချုပ်ပုံစာတမ်း***။ ရန်ကုန်။ ဗဟိုပုံနှိပ်တိုက်။

ထွန်းမြင့်၊ဦး။(၁၉၅၅)။***ဘာသာဗေဒ***။ရန်ကုန်၊ဂျီးအီးစီ(ပညာရေး)သမဝါယမလီမိတက်၊ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်။

ဖိုးလတ်၊ ဦး။ (၂၀၁၀)။ ***မြန်မာစကားအဖွင့်ကျမ်း***။ ဒု-ကြိမ်။ ရန်ကုန်။ စိတ်ကူးချိုချိုပုံနှိပ်တိုက်။

ဖိုးလတ်၊ဦး။(၂၀၁၈)။***မြန်မာနေ့အမည်နှင့်နှစ်အမည်များ***။ရန်ကုန်။စိတ်ကူးချိုချိုပုံနှိပ်တိုက်။

မောင်မောင်လှိုင်၊တက္ကသိုလ်။(၁၉၉၇)။***အဋ္ဌကထာကျမ်းလာအုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာကျမ်း***။ရန်ကုန်။စာပေဗိမာန်ပုံနှိပ်တိုက်။

မြန်မာစာအဖွဲ့။(၂၀၁၉)။***စာကိုးအဘိဓာန်(ပုဂံခေတ်၊ပင်းယခေတ်)***။ ရန်ကုန်။ မြန်မာစာအဖွဲ့ ဦးစီးဌာန။

မြန်မာစာအဖွဲ့။ (၂၀၂၁)။ ***မြန်မာအဘိဓာန်***၊ ရန်ကုန်။ မြန်မာနိုင်ငံတိုင်းရင်းဘာသာစကားဦးစီးဌာန။

မြန်မာစာအဖွဲ့။(၂၀၂၁)။***မြန်မာအဘိဓာန်***၊ရန်ကုန်။အတွဲ၁၊က၊စ။မြန်မာနိုင်ငံတိုင်းရင်းဘာသာစကားဦးစီးဌာန။

သန်းဆွေ၊ဒေါ်။(၁၉၈၀)။***မြန်မာဘာသာစကားမြန်မာကျောက်စာစာတမ်းဆောင်းပါး***၊ပကြိမ်။ အထက်တန်းပညာဦးစီးဌာန။

သန်းထွန်း၊ဒေါက်တာ။(၂၀၀၄)။***ခေတ်ဟောင်းမြန်မာရာဇဝင်***၊တ-ကြိမ်။ ရန်ကုန်။ အင်းဝ စာအုပ်တိုက်။

စကားလုံးဖွဲ့စပ်မှုကြောင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ပြောင်းလဲပုံလေ့လာချက်

ယုယုဌေး[၁]

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းသည် စကားလုံးဖွဲ့စပ်မှုကြောင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ပြောင်းလဲပုံကို သမူဟဘာသာဗေဒ ရှုထောင့်မှ လေ့လာထားသော စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာဘာသာစကားကို အလေ့လာခံအဖြစ် သတ်မှတ်ထားပါသည်။ ရည်ရွယ်ချက်မှာ မြန်မာဘာသာစကားရှိ စကားလုံးများကို ဖွဲ့စပ်အသုံးပြု ခြင်းဖြင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်အသစ်များတိုးပွားလာကြောင်း သိရှိစေလိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။ လေ့လာရာ တွင်ပညာရပ်ဆိုင်ရာနည်းနာအဖြစ် ဘာသာဗေဒပညာရှင် ဆရာကြီးဦးထွန်းမြင့်၏ သမူဟ ဘာသာဗေဒဆိုင်ရာနည်းနာများနှင့် သုတေသနဆိုင်ရာနည်းနာအဖြစ် ဆရာကြီး ဒေါက်တာ အောင်မြင့်ဦး၏ သုတေသနဟူသည်စာအုပ်ပါ သရုပ်ဖော်သုတေသနနည်းနာကို အသုံးပြုထားပါ သည်။ ဤစာတမ်းသည် မြန်မာဘာသာစကား၏ သဘောသဘာဝများကို လေ့လာဖော်ထုတ် ထားသည့်အတွက် မြန်မာဘာသာစကားလေ့လာနေသူများအတွက်သာမက သမူဟဘာသာဗေဒ လေ့လာနေသူများအတွက်ပါ အထောက်အကူဖြစ်စေမည်ဟု မျှော်မှန်းပါသည်။

သော့ချက်ဝေါဟာရ။ ။ သမူဟ၊ စကားလုံး၊ အနက်။

၁။ နိဒါန်း

ဤစာတမ်းသည် မြန်မာဘာသာစကားရှိ စကားလုံးများကို တစ်ခုနှင့်တစ်ခုပေါင်းစပ်လိုက်သည့်အခါ မူလအဓိပ္ပာယ်နှင့် ထပ်တူထပ်မျှမတူဘဲ အနက်အဓိပ္ပာယ်ပြောင်းလဲသွားပုံကို သမူဟဘာသာဗေဒ ရှုထောင့်မှ ချဉ်းကပ်လေ့လာထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ သမူဟဘာသာဗေဒအရ စကားလုံးဖွဲ့ပုံသည် သဒ္ဒါဆိုင်ရာ စကားလုံးဖွဲ့ပုံနှင့် အတ္ထဗေဒဆိုင်ရာ အနက်အဓိပ္ပာယ်လေ့လာမှုနှစ်မျိုးကို ဆက်စပ် လေ့လာခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင် စကားလုံးဖွဲ့စပ်မှုကြောင့် အနက်အဓိပ္ပာယ် ပြောင်းလဲပုံကို လေ့လာတင်ပြရာတွင် မြန်မာဘာသာစကားရှိ အရည်အသွေးဆိုင်ရာ စကားလုံးများနှင့် အနက် အဓိပ္ပာယ်ဆက်စပ်မှု၊ အတိုင်းအတာဆိုင်ရာ စကားလုံးများနှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဆက်စပ်မှု၊ ပုံသဏ္ဌာန်ဆိုင်ရာစကားလုံးများနှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဆက်စပ်မှု၊ အမှုအရာဆိုင်ရာ စကားလုံးများနှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဆက်စပ်မှု၊ ရနံ့ဆိုင်ရာ စကားလုံးများနှင့်အနက် အဓိပ္ပာယ်ဆက်စပ်မှု၊ အရသာ ဆိုင်ရာ စကားလုံးများနှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဆက်စပ်မှုဟူ၍ အပိုင်း(၆)ပိုင်းခွဲ၍ လေ့လာတင်ပြ သွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

၁၊ ၁။ သုတေသနမေးခွန်းနှင့် ပြဿနာ

မြန်မာဘာသာစကားရှိ စကားလုံးများကို ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းခြင်းဖြင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ပြောင်းလဲလာ ခြင်း အကြောင်းကို သမူဟဘာသာဗေဒရှုထောင့်မှ လေ့လာရာတွင် အောက်ပါသုတေသနမေးခွန်းနှင့် ပြဿနာအချို့ကို ကြုံတွေ့နိုင်ပါသည်။

(၁) စကားလုံးဖွဲ့စပ်ခြင်းသည် ထိုစကားလုံးကို မည်သို့သော အခြေအနေသို့ ပြောင်းလဲစေသနည်း။

(၂) စကားလုံးပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းလိုက်သည့်အခါ သဒ္ဒါအမျိုးအစားပြောင်းလဲနိုင်မှုရှိ၊ မရှိ။

အထက်ပါ မေးခွန်းနှင့်ပြဿနာများကို အဖြေရှာဖော်ထုတ်နိုင်ရန် စာအုပ်စာတမ်းများ၊ သုတေသနဆိုင်ရာနည်းနာများ၊ ဆရာကြီး၊ ဆရာမကြီးများ၏ လမ်းညွှန်အကြံပေးမှုများကို ခံယူ၍ လေ့လာတင်ပြသွားပါမည်။

---

[၁] ကထိက၊ မြန်မာစာဌာန၊ မကွေးတက္ကသိုလ်

၂။ စာပေလေ့လာဆန်းစစ်ချက်

ဤစာတမ်းတွင် မြန်မာဘာသာစကားရှိ စကားလုံးများကို ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းခြင်းကြောင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ပြောင်းလဲလာပုံကို သမူဟဘာသာဗေဒရှုထောင့်မှ လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ တင်ပြရာတွင် သီအိုရီများ၊ နည်းနာများ၊ တင်ပြချက်များ ခိုင်မာစေရန် စာတမ်းလေ့လာမှုနယ်ပယ်နှင့် ဆိုင်သော စာအုပ်စာတမ်းများ၊ အဆိုအမိန့်များ၊ ကိုးကားချက်များကို လေ့လာဖတ်ရှုခဲ့ပါသည်။ ပညာရပ်ဆိုင်ရာနည်းနာများကို နားလည်စေရန် ဆရာကြီးဦးထွန်းမြင့်၏ ပါဠိသက်ဝေါဟာရ အဘိဓာန်နှင့် ဆရာကြီး ဒေါက်တာကိုလေး၏ လူမှုဘာသာဗေဒ ဝေါဟာရများအဖွင့် စာအုပ်များ၊ အင်တာနက်စာမျက်နှာများတွင် ရှာဖွေဖတ်ရှုခဲ့ပါသည်။ သုတေသနနည်းနာနှင့် ပုံစံများ စနစ်တကျ ရှိစေရန် ဆရာကြီး ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦး၏ သုတေသနဟူသည် စာအုပ်နှင့် ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် ရန်ကုန် တက္ကသိုလ် မြန်မာစာဌာနက ထုတ်ဝေသည့် သုတေသနကျမ်းလမ်းညွှန်တို့ကို လေ့လာဖတ်ရှုခဲ့ပါ သည်။ ထိုစာအုပ်များကို လေ့လာဖတ်ရှုခြင်းကြောင့် စကားလုံးပေါင်းစပ်ခြင်းကြောင့် အနက် အဓိပ္ပာယ် ပြောင်းလဲခြင်းအကြောင်း တင်ပြရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်စေခဲ့ပါသည်။

၃။ နည်းနာ

ဤစာတမ်းတွင် မြန်မာဘာသာစကားရှိ စကားလုံးများကို တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ပေါင်းစပ်ခြင်းဖြင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ပြောင်းလဲလာခြင်းအကြောင်းကို သမူဟဘာသာဗေဒရှုထောင့်မှ လေ့လာတင်ပြမည် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့တင်ပြရာတွင် တင်ပြမည့် သုတေသနများ တိကျခိုင်မာမှုရှိစေရန် ပညာရပ်ဆိုင်ရာ နည်းနာနှင့် သုတေသနဆိုင်ရာနည်းနာဟူ၍ နှစ်ပိုင်းခွဲကာ လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။

၃၊ ၁။ ပညာရပ်ဆိုင်ရာနည်းနာ

သမူဟဘာသာဗေဒသည် ဘာသာဗေဒသဘောတရားများကို ပေါင်းစပ်လေ့လာသော ပညာရပ် ဖြစ်သည်။ သမူဟနှင့် ပတ်သက်၍ ပါဠိသက်ဝေါဟာရ အဘိဓာန်တွင် -

> **သမူဟ - အပေါင်း [ပါ၊ သမူဟ]။**
>
> **သမူဟနာမ် [ပါ၊ သမူဟနာမ]** (ထွန်းမြင့်၊ ဦး။ ၂၀၁၆၊ စာ ၃၁၉)

ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

ဘာသာဗေဒနှင့်ပတ်သက်၍ တက္ကသိုလ်ပညာပဒေသာစာစောင်တွင် -

> **ဘာသာဗေဒဆိုသည်မှာ ဘာသာစကားများ၏ သဒ္ဒါအနေအထားများနှင့် အဓိပ္ပာယ် မည်သို့ရှိပုံ၊ ဘာသာရပ်များတစ်ခုနှင့်တစ်ခု မည်သို့ဆက်နွယ်နေကြပုံ၊ တစ်ခေတ်မှ တစ်ခေတ် မည်သို့ပြောင်းလဲတိုးတက်လာကြပုံများကို သိပ္ပံနည်းကျကျ လေ့လာသော ပညာရပ်ဖြစ်၏။** (ခင်ခင်အေး၊ ဒေါ်၊ ၁၉၉၆၊ အတွဲ-၁၊ ၅၅)

ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

ထို့ကြောင့် သမူဟဘာသာဗေဒဆိုသည်မှာ ဘာသာဗေဒ သဘောတရားများကို ပေါင်းစပ် လေ့လာရသော ပညာရပ်ဖြစ်သည်ဟု သတ်မှတ်နိုင်ပါသည်။

၃၊ ၂။ သုတေသနနည်းနာ

ဤစာတမ်းသည် သရုပ်ဖော်သုတေသနနည်းဖြင့် ချဉ်းကပ်လေ့လာထားသော သုတေသန ဖြစ်ပါသည်။ သရုပ်ဖော်သုတေသနနှင့် ပတ်သက်၍ ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦး၏ သုတေသနဟူသည် စာအုပ်တွင် -

> **သရုပ်ဖော်သုတေသနသည် သုတေသနပြဿနာကို အဖြေရှာရာတွင် အလေ့လာခံ အချက်အလက်များကို သရုပ်ဖော်တင်ပြသော သုတေသန အမျိုးအစားဖြစ်သည်။** (အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ၊ ၂၀၁၈၊ စာ ၅၇)

ဟူ၍ ဖော်ပြထားပါသည်။

၄။ လေ့လာတွေ့ရှိချက်

မြန်မာဘာသာစကားရှိ စကားလုံးများကို အဆက်ပစ္စည်းများနှင့် ပေါင်းစပ်အသုံးပြုသည့်အခါ မူလ စကားလုံး၏ အနက်နှင့်မတူသော အနက်အဓိပ္ပာယ်များဖြစ်လာကြောင်း တွေ့ရသည်။

၄၊ ၁။ အရည်အသွေးဆိုင်ရာ စကားလုံးများနှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဆက်စပ်မှု

မြန်မာဘာသာစကားတွင် ကောင်း၊ ဆိုး၊ မာ၊ ပျော့၊ ချော၊ ပြူး စသည့် အရည်အသွေးဆိုင်ရာ စကားလုံးများရှိသည်။ ထိုစကားလုံးများကို ၎င်းတို့နှင့် ကာရန်တူ "တ" စကားလုံးနှင့်ဆက်၍ နှစ်ထပ်ပြုဖွဲ့စပ်လိုက်ခြင်းဖြင့် မူလအရည်အသွေးအောက် အားပျော့မှုများဖြစ်လာပါသည်။

ပုံစံ - ၁

စကားလုံး	**ဖွဲ့စည်းမှုပုံစံ**			**အနက်**
word	**(v**	**+**	**suf [2])**	**semantic**
ကောင်းတောင်းတောင်း	ကောင်း	+	တောင်းတောင်း	အနည်းငယ်ကောင်းသည်။
ဆိုးတိုးတိုး	ဆိုး	+	တိုးတိုး	အနည်းငယ်ဆိုးသည်။
မာတာတာ	မာ	+	တာတာ	အနည်းငယ်မာသည်။
ပျော့တော့တော့	ပျော့	+	တော့တော့	အနည်းငယ်ပျော့သည်။
ပြူးတူးတူး	ပြူး	+	တူးတူး	အနည်းငယ်ပြူးသည်။
ချောတောတော	ချော	+	တောတော	အနည်းငယ်ချောသည်။

မြန်မာဘာသာစကားရှိ အရည်အသွေးဆိုင်ရာစကားလုံးများတွင် ရှေ့ဆက်၊ ကြားဆက်ထည့်ကာနှစ်ထပ်ပြုခြင်းဖြင့် မူလအရည်အသွေးအောက် အားပျော့သွားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ပုံစံ - ၂

စကားလုံး	**ဖွဲ့စည်းမှုပုံစံ**							**အနက်**
word	**(pref**	**+**	**v**	**+**	**inf**	**+**	**v)**	**semantic**
မကောင်းတကောင်း	မ	+	ကောင်း	+	တ	+	ကောင်း	အနည်းငယ်ကောင်းသည်။
မဆိုးတဆိုး	မ	+	ဆိုး	+	တ	+	ဆိုး	အနည်းငယ်ဆိုးသည်။

မမာတမာ	မ	+	မာ	+	တ	+	မာ	အနည်းငယ်မာသည်။
မပျော့တပျော့	မ	+	ပျော့	+	တ	+	ပျော့	အနည်းငယ်ပျော့သည်။

အထက်ဖော်ပြပါ သာဓကများအရ အရည်အသွေးဆိုင်ရာ စကားလုံးများကို 'မ' ရှေ့ဆက်နှင့် 'တ'ကြားဆက်တို့ တစ်ပြိုင်တည်းပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းခြင်းဖြင့် မူလအရည်အသွေးအောက် အားပျော့သွားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထို့ပြင် အရည်အသွေးဆိုင်ရာ စကားလုံးများကို ရှေ့ဆက်ထည့်ကာ နှစ်ထပ်ပြုခြင်းဖြင့်လည်း မူလအဓိပ္ပာယ်ထက်ပို၍ အနက်အားကောင်းလာကြောင်းတွေ့ရသည်။

ပုံစံ - ၃

စကားလုံး	**ဖွဲ့စည်းမှုပုံစံ**			**အနက်**
word	**(pref**	**+**	**v [2])**	**semantic**
ခပ်ကောင်းကောင်း	ခပ်	+	ကောင်းကောင်း	မူလထက်ပို၍ကောင်းသည်။
ခပ်ဆိုးဆိုး	ခပ်	+	ဆိုးဆိုး	မူလထက်ပို၍ဆိုးသည်။
ခပ်မာမာ	ခပ်	+	မာမာ	မူလထက်ပို၍မာသည်။
ခပ်ပျော့ပျော့	ခပ်	+	ပျော့ပျော့	မူလထက်ပို၍ပျော့သည်။
ခပ်ချောချော	ခပ်	+	ချောချော	မူလထက်ပို၍ချောသည်။

တစ်ဖန် အရည်အသွေးဆိုင်ရာ စကားလုံးများကို နောက်ဆက်ထည့်ခြင်းဖြင့် မူလစကားလုံး၏ အနက်ထက် အနက်အဓိပ္ပာယ်အားကောင်းလာသည်ကို တွေ့ရသည်။

ပုံစံ - ၄

စကားလုံး	**ဖွဲ့စည်းမှုပုံစံ**			**အနက်**
word	**(v**	**+**	**suf)**	**semantic**
ဆိုးရွား	ဆိုး	+	ရွား	အလွန်ဆိုးသည်။
မာတောင်	မာ	+	တောင်	အလွန်မာသည်။
ပြူးပြဲ	ပြူး	+	ပြဲ	အလွန်ပြူးသည်။

အရည်အသွေးဆိုင်ရာ စကားလုံးများကို နောက်ဆက်ထည့်၍ နှစ်ထပ်ပြုခြင်း၊ ရှေ့ဆက်ကြားဆက်တစ်ပြိုင်တည်း ထည့်ခြင်း၊ ရှေ့ဆက်ကပ်ခြင်း၊ နောက်ဆက်ကပ်ခြင်းဖြင့် မူလစကားလုံး၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ထက် အနက်အဓိပ္ပာယ်အားကောင်းသော စကားလုံးများဖြစ်လာသည်။ ထို့အတူ အနက်အဓိပ္ပာယ် အားနည်းသောစကားလုံးများဖြစ်လာသည်ကိုလည်းတွေ့ရသည်။

၄၊ ၂။ အတိုင်းအတာဆိုင်ရာ စကားလုံးများနှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဆက်စပ်မှု

မြန်မာဘာသာစကားရှိ အတိုင်းအတာဆိုင်ရာ စကားလုံးများဖြစ်သော "ပု၊ ရှည်၊ မြင့်၊ နိမ့်၊ ကျဉ်း၊ ကျယ်၊ ဝေး" စသည်တို့ကို နောက်ဆက်ကပ်ကာ နှစ်ထပ်ပြုခြင်းဖြင့် မူလစကားလုံး၏အနက်ထက် အနက်အားလျော့သွားသည်ကိုတွေ့ရသည်။

ပုံစံ - ၁

စကားလုံး	**ဖွဲ့စည်းမှုပုံစံ**	**အနက်**
word	**(v + suf [2])**	**semantic**
ပုတုတု	ပု + တုတု	ပုသလိုလိုရှိသည်။
ရှည်တေတေ	ရှည် + တေတေ	ရှည်သလိုလိုရှိသည်။
မြင့်တင့်တင့်	မြင့် + တင့်တင့်	မြင့်သလိုလိုရှိသည်။
နိမ့်တိမ့်တိမ့်	နိမ့် + တိမ့်တိမ့်	နိမ့်သလိုလိုရှိသည်။
ကျဉ်းတင်းတင်း	ကျဉ်း + တင်းတင်း	ကျဉ်းသလိုလိုရှိသည်။
ကျယ်တယ်တယ်	ကျယ် + တယ်တယ်	ကျယ်သလိုလိုရှိသည်။
ဝေးတေးတေး	ဝေး + တေးတေး	ဝေးသလိုလိုရှိသည်။

အတိုင်းအတာဆိုင်ရာ စကားလုံးများကို ရှေ့ဆက်၊ ကြားဆက်တစ်ပြိုင်တည်းကပ်ခြင်းဖြင့် မူလစကားလုံး၏ အနက်နှင့်မတူသော အနက်အဓိပ္ပာယ်များဖြစ်လာကြောင်း တွေ့ရသည်။

ပုံစံ - ၂

စကားလုံး	**ဖွဲ့စည်းမှုပုံစံ**	**အနက်**
word	**(pref + v + inf + v)**	**semantic**
မပုတပု	မ + ပု + တ + ပု	အနည်းငယ်ပုသည်။
မရှည်တရှည်	မ + ရှည် + တ + ရှည်	အနည်းငယ်ရှည်သည်။
မမြင့်တမြင့်	မ + မြင့် + တ + မြင့်	အနည်းငယ်မြင့်သည်။
မနိမ့်တနိမ့်	မ + နိမ့် + တ + နိမ့်	အနည်းငယ်နိမ့်သည်။
မကျယ်တကျယ်	မ + ကျယ် + တ + ကျယ်	အနည်းငယ်ကျယ်သည်။
မဝေးတဝေး	မ + ဝေး + တ + ဝေး	အနည်းငယ်ဝေးသည်။

အတိုင်းအတာဆိုင်ရာစကားလုံးများကို ‘မ’ ရှေ့ဆက်နှင့် ‘တ ’ကြားဆက်တစ်ပြိုင်တည်းကပ် ခြင်းဖြင့် မူလအနက်နှင့်မတူတော့ဘဲ အနက်အားလျော့သွားသည်ကိုတွေ့ရသည်။ ထို့ပြင် အတိုင်းအတာဆိုင်ရာစကားလုံးများကို နှစ်ထပ်ပြုခြင်းဖြင့် မူလအဓိပ္ပာယ်ထက် အနက်အားပိုကောင်းလာ ကြောင်း တွေ့ရသည်။

ပုံစံ - ၃

စကားလုံး	**ဖွဲ့စည်းမှုပုံစံ**	**အနက်**
word	**(v^2)**	**semantic**
ပု	ပုပု	ပိုလွန်စွာပုသည်။
ရှည်	ရှည်ရှည်	ပိုလွန်စွာရှည်သည်။

နိမ့်	နိမ့်နိမ့်	ပိုလွန်စွာနိမ့်သည်။
မြင့်	မြင့်မြင့်	ပိုလွန်စွာမြင့်သည်။
ကျယ်	ကျယ်ကျယ်	ပိုလွန်စွာကျယ်သည်။
ဝေး	ဝေးဝေး	ပိုလွန်စွာဝေးသည်။

တစ်ဖန် အတိုင်းအတာဆိုင်ရာစကားလုံးများကို ရှေ့ဆက်ကပ်၍ နှစ်ထပ်ပြုခြင်းဖြင့်လည်း မူလစကားလုံး၏ အနက်နှင့်မတူသော အနက်အဓိပ္ပာယ်များဖြစ်လာပါသည်။

ပုံစံ - ၄

စကားလုံး	**ဖွဲ့စည်းမှုပုံစံ**			**အနက်**
word	**(pref**	**+**	**v^2)**	**semantic**
ခပ်ပုပု	ခပ်	+	ပုပု	မူလထက်ပို၍ပုသည်။
ခပ်ရှည်ရှည်	ခပ်	+	ရှည်ရှည်	မူလထက်ပို၍ရှည်သည်။
ခပ်မြင့်မြင့်	ခပ်	+	မြင့်မြင့်	မူလထက်ပို၍မြင့်သည်။
ခပ်ကျယ်ကျယ်	ခပ်	+	ကျယ်ကျယ်	မူလထက်ပို၍ကျယ်သည်။
ခပ်ဝေးဝေး	ခပ်	+	ဝေးဝေး	မူလထက်ပို၍ဝေးသည်။

အတိုင်းအတာဆိုင်ရာ စကားလုံးများကို နောက်ဆက်ထည့်ကာ နှစ်ထပ်ပြုခြင်း၊ ရှေ့ဆက်၊ ကြားဆက် တစ်ပြိုင်တည်းကပ်ခြင်း၊ ရှေ့ဆက်ကပ်ခြင်း၊ နှစ်ထပ်ပြုခြင်းဖြင့် မူလစကားလုံး၏ အနက်နှင့်မတူသော အနက်အဓိပ္ပာယ်များဖြစ်လာကြောင်းတွေ့ရသည်။

၄၊ ၃။ ပုံသဏ္ဌာန်ဆိုင်ရာ စကားလုံးများနှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဆက်စပ်မှု

မြန်မာဘာသာစကားရှိ “ဝ၊ ပိန်၊ ဖောင်း၊ သေး၊ ကြီး၊ ချွန်၊ ဝိုင်း”စသည့် ပုံသဏ္ဌာန်ဆိုင်ရာ စကားလုံး များကို နောက်ဆက်ထည့်ကာ နှစ်ထပ်ပြုခြင်းဖြင့် မူလအရည်အသွေးအောက် အားလျော့သွားသော အနက်အဓိပ္ပာယ်များဖြစ်လာသည်။

ပုံစံ - ၁

စကားလုံး	**ဖွဲ့စည်းမှုပုံစံ**			**အနက်**
word	**(v**	**+**	**suf ^{2})**	**semantic**
ဝတတ	ဝ	+	တတ	အနည်းငယ်ဝသည်။
ပိန်တိန်တိန်	ပိန်	+	တိန်တိန်	အနည်းငယ်ပိန်သည်။
ဖောင်းတောင်းတောင်း	ဖောင်း	+	တောင်းတောင်း	အနည်းငယ်ဖောင်းသည်။
သေးတေးတေး	သေး	+	တေးတေး	အနည်းငယ်သေးသည်။
ကြီးတီးတီး	ကြီး	+	တီးတီး	အနည်းငယ်ကြီးသည်။
ချွန်တွန်တွန်	ချွန်	+	တွန်တွန်	အနည်းငယ်ချွန်သည်။
ဝိုင်းတိုင်းတိုင်း	ဝိုင်း	+	တိုင်းတိုင်း	အနည်းငယ်ဝိုင်းသည်။

ပုံသဏ္ဌာန်ဆိုင်ရာစကားလုံးများကို ကာရန်တူစကားလုံးများနှင့် နောက်ဆက် ဆက်ကာ နှစ်ထပ်ပြုခြင်းဖြင့် မူလစကားလုံး၏အနက်နှင့်မတူဘဲ အနက်အားလျော့သောစကားလုံးများဖြစ်လာကြောင်း တွေ့ရသည်။ ထို့ပြင် ပုံသဏ္ဌာန်ဆိုင်ရာစကားလုံးများကို ရှေ့ဆက်၊ ကြားဆက်တစ်ပြိုင်တည်းကပ်ခြင်းဖြင့်လည်း မူလစကားလုံး၏အနက်နှင့်ထပ်တူထပ်မျှမတူတော့ဘဲ အနက်အားလျော့သွားသည်ကို တွေ့ရသည်။

ပုံစံ - ၂

စကားလုံး	**ဖွဲ့စည်းမှုပုံစံ**							**အနက်**
word	**(pref**	**+**	**v**	**+**	**inf**	**+**	**v)**	**semantic**
မဝတဝ	မ	+	ဝ	+	တ	+	ဝ	အနည်းငယ်ဝသည်။
မပိန်တပိန်	မ	+	ပိန်	+	တ	+	ပိန်	အနည်းငယ်ပိန်သည်။
မကြီးတကြီး	မ	+	ကြီး	+	တ	+	ကြီး	အနည်းငယ်ကြီးသည်။
မချိန်တချိန်	မ	+	ချိန်	+	တ	+	ချိန်	အနည်းငယ်ချိန်သည်။
မဝိုင်းတဝိုင်း	မ	+	ဝိုင်း	+	တ	+	ဝိုင်း	အနည်းငယ်ဝိုင်းသည်။

ပုံသဏ္ဌာန်ဆိုင်ရာစကားလုံးများကို 'မ' ရှေ့ဆက်နှင့်'တ'ကြားဆက် တစ်ပြိုင်တည်းကပ်ခြင်းဖြင့် မူလအရည်အသွေးအောက် အားလျော့သည့် အနက်အဓိပ္ပာယ်များဖြစ်လာကြောင်းတွေ့ရသည်။ ထို့ပြင် ပုံသဏ္ဌာန်ဆိုင်ရာစကားလုံးများကို ဦးဆောင်ကြိယာနှင့် ကြိယာပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းခြင်းဖြင့် မူလစကားလုံး၏အနက်နှင့်မတူသော အနက်အဓိပ္ပာယ်များဖြစ်လာပါသည်။

ပုံစံ - ၃

စကားလုံး	**ဖွဲ့စည်းမှုပုံစံ**			**အနက်**
word	**(hv**	**+**	**v)**	**semantic**
ဝဖြိုး	ဝ	+	ဖြိုး	ဝလျှက်ဖြိုးသည်။
ပိန်ကပ်	ပိန်	+	ကပ်	ပိန်လျှက်ကပ်သည်။
ဖောင်းကား	ဖောင်း	+	ကား	ဖောင်းလျှက်ကားသည်။
ချိန်ထက်	ချိန်	+	ထက်	ချိန်လျှက်ထက်သည်။

ပုံသဏ္ဌာန်ဆိုင်ရာစကားလုံး ဝ၊ ပိန်၊ ဖောင်း၊ ချိန် (ဦးဆောင်ကြိယာ)တို့ကို ဖြိုး၊ ကပ်၊ ကား၊ ထက် (ကြိယာ)တို့နှင့် ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းခြင်းဖြင့် မူလအနက်ထက်အားကောင်းသော အနက်များဖြစ် လာသည်။ ထို့ပြင် ပုံသဏ္ဌာန်ဆိုင်ရာစကားလုံးများကို ရှေ့ဆက်ကပ်၍နှစ်ထပ်ပြုခြင်းဖြင့်လည်း မူလစကားလုံး၏အနက်ထက် အနက်အာကောင်းလာကြောင်း တွေ့ရသည်။

ပုံစံ - ၄

စကားလုံး	**ဖွဲ့စည်းမှုပုံစံ**			**အနက်**
word	**(pref**	**+**	**v^2)**	**semantic**
ခပ်ဝဝ	ခပ်	+	ဝဝ	မူလထက်ပို၍ဝသည်။

ခပ်ဝိန်ပိန်	ခပ်	+	ဝိန်ပိန်	မူလထက်ပို၍ပိန်သည်။
ခပ်ချွန်ချွန်	ခပ်	+	ချွန်ချွန်	မူလထက်ပို၍ချွန်သည်။
ခပ်ဝိုင်းဝိုင်း	ခပ်	+	ဝိုင်းဝိုင်း	မူလထက်ပို၍ဝိုင်းသည်။

ပုံသဏ္ဌာန်ဆိုင်ရာစကားလုံးများကို ရှေ့ဆက်ကပ်ကာနှစ်ထပ်ပြုခြင်းဖြင့် မူလအနက်ထက် အားကောင်းသောအနက်များဖြစ်လာသည်။ ထို့အတူ ပုံသဏ္ဌာန်ဆိုင်ရာစကားလုံးများကိုနောက်ဆက်ကပ်ကာ နှစ်ထပ်ပြုခြင်း၊ ရှေ့ဆက်၊ ကြားဆက် တစ်ပြိုင်တည်း ထည့်ခြင်းဖြင့် မူလအနက်အောက် အားလျော့သော အနက်များဖြစ်လာသကဲ့သို့ ရှေ့ဆက်ကပ်၍ နှစ်ထပ်ပြုခြင်း၊ ဦးဆောင်ကြိယာနှင့် ကြိယာပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းခြင်းဖြင့် မူလအနက်ထက်အားကောင်းသော အနက်များ ဖြစ်လာကြောင်း တွေ့ရသည်။

၄၊ ၄။ အမူအရာဆိုင်ရာ စကားလုံးများနှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဆက်စပ်မှု

မြန်မာဘာသာစကားတွင် “မဲ့၊ ပြုံး၊ ငိုင်၊ မှိုင်၊ ပျင်း၊ ပုံ၊ နုံ့” စသည့် အမူအရာဆိုင်ရာ စကားလုံးများကို ၎င်းတို့နှင့်ကာရန်တူ ‘တ’ စကားလုံးဆက်ကာ နှစ်ထပ်ပြုဖွဲ့စပ်ခြင်းဖြင့် မူလအရည်အသွေးအောက် အားလျော့သော အနက်များ ဖြစ်လာပါသည်။

ပုံစံ - ၁

စကားလုံး	**ဖွဲ့စည်းမှုပုံစံ**			**အနက်**
word	**(v**	**+**	**suf [2])**	**semantic**
မဲ့တဲ့တဲ့	မဲ့	+	တဲ့တဲ့	မဲ့သလိုလိုရှိသည်။
ပြုံးတုံ့တုံ့	ပြုံး	+	တုံ့တုံ့	ပြုံးသလိုလိုရှိသည်။
ငိုင်တိုင်တိုင်	ငိုင်	+	တိုင်တိုင်	ငိုင်သလိုလိုရှိသည်။
မှိုင်တိုင်တိုင်	မှိုင်	+	တိုင်တိုင်	မှိုင်သလိုလိုရှိသည်။
ပျင်းတင်းတင်း	ပျင်း	+	တင်းတင်း	ပျင်းသလိုလိုရှိသည်။
ပုံတံတံ	ပုံ	+	တံတံ	ပုံသလိုလိုရှိသည်။
နုံ့တုံ့တုံ့	နုံ့	+	တုံ့တုံ့	နုံ့သလိုလိုရှိသည်။

စိတ်ခံစားမှုကို ဖော်ပြသော အမူအရာဆိုင်ရာ စကားလုံးများ၏ နောက်တွင် အဆက်ထည့်ကာ နှစ်ထပ်ပြုခြင်းဖြင့် မူလအနက်ထက်အားလျော့သော အနက်များဖြစ်လာသည်။ ထို့ပြင် အမူအရာဆိုင်ရာစကားလုံးများကို ‘ခပ်’ရှေ့ဆက်နှင့် ‘တ’ရှေ့ဆက်တို့ကိုဆက်ကာ နှစ်ထပ်ပြုခြင်းဖြင့်လည်း မူလစကားလုံး၏အနက်ထက် အနက်အားကောင်းလာကြောင်းတွေ့ရသည်။

ပုံစံ - ၂

စကားလုံး	**ဖွဲ့စည်းမှုပုံစံ**			**အနက်**
word	**(pref**	**+**	**v [2])**	**semantic**
ခပ်မဲ့မဲ့	ခပ်	+	မဲ့မဲ့	သာမန်ထက်ပို၍မဲ့သည်။
ခပ်ပြုံးပြုံး	ခပ်	+	ပြုံးပြုံး	သာမန်ထက်ပို၍ပြုံးသည်။

ခပ်ပျင်းပျင်း	ခပ်	+	ပျင်းပျင်း	သာမန်ထက်ပို၍ပျင်းသည်။
တမှိုင်မှိုင်	တ	+	မှိုင်မှိုင်	သာမန်ထက်ပို၍မှိုင်သည်။
တသသ	တ	+	သသ	သာမန်ထက်ပို၍ပြင်ဆင်သည်။
တစိမ့်စိမ့်	တ	+	စိမ့်စိမ့်	သာမန်ထက်ပို၍ကြည့်သည်။
တပြပြ	တ	+	ပြပြ	သာမန်ထက်ပို၍ကြွားသည်။
တခေါခေါ	တ	+	ခေါခေါ	သာမန်ထက်ပို၍အိပ်သည်။

အမူအရာဆိုင်ရာစကားလုံးများကို ရှေ့ဆက်ထည့်၍ နှစ်ထပ်ပြုခြင်းဖြင့် မူလအနက် အဓိပ္ပာယ်ထက် အားကောင်းသော အနက်အဓိပ္ပာယ်များဖြစ်လာကြောင်း တွေ့ရသည်။

၄၊ ၅။ ရန်ံဆိုင်ရာစကားလုံးများနှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဆက်စပ်မှု

မြန်မာဘာသာစကားတွင် ရန်ံဆိုင်ရာ စကားလုံးများဖြစ်သော “မွေး၊ နံ၊ ညော်၊ သိုး၊ ညှီ” စသည်တို့ကို နောက်ဆက်ကပ်ကာ နှစ်ထပ်ပြုဖွဲ့စည်းခြင်းဖြင့် မူလအနက်အဓိပ္ပာယ်ထက် အားလျော့သော အနက်အဓိပ္ပာယ်များ ဖြစ်လာသည်။

ပုံစံ - ၁

စကားလုံး	**ဖွဲ့စည်းမှုပုံစံ**			**အနက်**
word	**(v**	**+**	**suf [2])**	**semantic**
မွေးတေးတေး	မွေး	+	တေးတေး	မွေးသလိုလိုရှိသည်။
နံတံတံ	နံ	+	တံတံ	နံသလိုလိုရှိသည်။
ညော်တော်တော်	ညော်	+	တော်တော်	ညော်သလိုလိုရှိသည်။
သိုးတိုးတိုး	သိုး	+	တိုးတိုး	သိုးသလိုလိုရှိသည်။
ညှီတီတီ	ညှီ	+	တီတီ	ညှီသလိုလိုရှိသည်။

ထို့ပြင် ရန်ံဆိုင်ရာစကားလုံး(ဦးဆောင်ကြိယာ)နှင့် ကြိယာပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းခြင်းဖြင့်လည်း မူလစကားလုံး၏အနက်ထက် အနက်အဓိပ္ပာယ် အားကောင်းလာကြောင်း တွေ့ရသည်။

ပုံစံ - ၂

စကားလုံး	**ဖွဲ့စည်းမှုပုံစံ**			**အနက်**
word	**(v**	**+**	**suf)**	**semantic**
မွေးကြိုင်	မွေး	+	ကြိုင်	အလွန်မွေးသည်။
ညော်တူး	ညော်	+	တူး	အလွန်ညော်သည်။

ရန်ံဆိုင်ရာ စကားလုံး မွေး၊ ညော်(ကြိယာအထူးပြု)တို့၏နောက်တွင် နောက်ဆက်ထည့်၍ ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းခြင်းဖြင့် မူလအနက်ထက် အနက်အားကောင်းလာကြောင်း တွေ့ရသည်။

၄၊ ၆။ အရသာဆိုင်ရာ စကားလုံးများနှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဆက်စပ်မှု

မြန်မာဘာသာစကားတွင် “ချို၊ ချဉ်၊ ငံ၊ စပ်၊ ခါး၊ ဖန်” စသည့် အရသာဆိုင်ရာစကားလုံးများရှိသည်။ ထိုစကားလုံးများကို ၎င်းတို့နှင့် ကာရန်တူစကားလုံးများနှင့် ဆက်၍ နှစ်ထပ်ပြုဖွဲ့စပ်လိုက်ခြင်းဖြင့် မူလအရည်အသွေးအောက် အားပျော့မှုများ ဖြစ်လာပါသည်။

ပုံစံ - ၁

စကားလုံး	**ဖွဲ့စည်းမှုပုံစံ**			**အနက်**
word	**(v**	**+**	**suf [2])**	**semantic**
ချိုတိုတို	ချို	+	တိုတို	အနည်းငယ်ချိုသည်။
ချဉ်တင်တင်	ချဉ်	+	တင်တင်	အနည်းငယ်ချဉ်သည်။
ငန်တံတံ	ငန်	+	တံတံ	အနည်းငယ်ငန်သည်။
စပ်တပ်တပ်	စပ်	+	တပ်တပ်	အနည်းငယ်စပ်သည်။
ခါးတားတား	ခါး	+	တားတား	အနည်းငယ်ခါးသည်။
ဖန်တံတံ	ဖန်	+	တံတံ	အနည်းငယ်ဖန်သည်။

ထို့ပြင် အရသာဆိုင်ရာစကားလုံးများကိုနောက်ဆက်ထည့်၍ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းခြင်းဖြင့်လည်း မူလနက်ထက်ပို၍အားကောင်းသော အနက်များဖြစ်လာကြောင်းတွေ့ရသည်။

ပုံစံ - ၂

စကားလုံး	**ဖွဲ့စည်းမှုပုံစံ**			**အနက်**
word	**(v**	**+**	**suf)**	**semantic**
ချိုအီ	ချို	+	အီ	အလွန်ချိုသည်။
ငန်တူး	ငန်	+	တူး	အလွန်ငန်သည်။
ခါးအန်	ခါး	+	အန်	အလွန်ခါးသည်။

တစ်ဖန် အရသာဆိုင်ရာစကားလုံးများကို ရှေ့ဆက်ထည့်၍ နှစ်ထပ်ပြုပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းလိုက် ခြင်းဖြင့် မူလအနက်ထက် အနက်အားကောင်းလာသည်ကို တွေ့ရသည်။

ပုံစံ - ၃

စကားလုံး	**ဖွဲ့စည်းမှုပုံစံ**			**အနက်**
word	**(pref**	**+**	**v[2])**	**semantic**
ခပ်ချိုချို	ခပ်	+	ချိုချို	မူလထက်ပို၍ချိုသည်။
ခပ်ချဉ်ချဉ်	ခပ်	+	ချဉ်ချဉ်	မူလထက်ပို၍ချဉ်သည်။
ခပ်ငန်ငန်	ခပ်	+	ငန်ငန်	မူလထက်ပို၍ငန်သည်။
ခပ်စပ်စပ်	ခပ်	+	စပ်စပ်	မူလထက်ပို၍စပ်သည်။

အရသာဆိုင်ရာစကားလုံးများကို ၎င်းတို့နှင့်ကာရန်တူစကားလုံးများနှင့်ပေါင်းစပ်၍နှစ်ထပ်ပြု ဖွဲ့စည်းခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ နောက်ဆက်ထည့်၍ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ရှေ့ဆက် ထည့်၍ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း မူလစကားလုံး၏အနက်ထက်ပို၍ အနက်အဓိပ္ပာယ် အားကောင်းသော အနက်များဖြစ်လာသည့်အပြင် အားနည်းသောအနက်များဖြစ်လာကြောင်းလည်း တွေ့ရသည်။

၅။ သုံးသပ်ချက်

ဤစာတမ်းသည် မြန်မာဘာသာစကားရှိ အရည်အသွေးဆိုင်ရာစကားလုံးများနှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ် ဆက်စပ်မှု၊ အတိုင်းအတာဆိုင်ရာစကားလုံးများနှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဆက်စပ်မှု၊ ပုံသဏ္ဌာန်ဆိုင်ရာ စကားလုံးများနှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဆက်စပ်မှု၊ အမူအရာဆိုင်ရာစကားလုံးများနှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ် ဆက်စပ်မှု၊ ရနံ့ဆိုင်ရာဆိုင်ရာစကားလုံးများနှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဆက်စပ်မှုနှင့် အရသာဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာစကားလုံးများနှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဆက်စပ်မှုကို သမူဟဘာသာဗေဒနည်းဖြင့် လေ့လာတင်ပြ ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ တင်ပြရာတွင် အဆိုပါ စကားလုံးများကို နှစ်ထပ်ပြုခြင်း၊ နောက်ဆက်ကပ်ခြင်း၊ နောက်ဆက်ကပ်၍ နှစ်ထပ်ပြုခြင်း၊ ရှေ့ဆက်ကပ်ခြင်း၊ ရှေ့ဆက်နှင့်ကြားဆက် တစ်ပြိုင်တည်းကပ် ခြင်း၊ ဦးဆောင်ကြိယာနှင့်ကြိယာပေါင်းစပ်ခြင်းဖြင့် မူလအနက်အဓိပ္ပာယ်ထက် အားကောင်းသော အနက်များ ဖြစ်လာသည်ကို တွေ့ရသကဲ့သို့ မူလအနက်အဓိပ္ပာယ်ထက် အားပျော့သော အနက်များ ဖြစ်လာသည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ စကားလုံးဖွဲ့စပ်ခြင်းကြောင့် စကားလုံးတို့၏ ဝါစင်္ကြောင်း သွားသည်။ အများစုမှာ ကြိယာဝိသေသနအဖြစ်သို့ပြောင်းသွားသည်ကိုတွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာဘာသာစကားရှိ စကားလုံးများကိုပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းခြင်းဖြင့် မူလစကားလုံး၏ အနက်နှင့် ထပ်တူထပ်မျှ မတူတော့ဘဲ အနက်အာနိသင်တိုးခြင်းနှင့်လျော့ခြင်းကို ထင်သာ မြင်သာအောင် ဖော်ညွှန်းပေးသည့်စကားလုံးများနှင့် အနက်များဖြစ်လာသည်ဟု သုံးသပ်ပါသည်။

နိဂုံး

ဤစာတမ်းတွင် အတိုင်းအတာ၊ အရည်အသွေး၊ ပုံသဏ္ဌာန်၊ အမူအရာနှင့် ရနံ့ဆိုင်ရာ စကားလုံးများကို သမူဟဘာသာဗေဒနည်းဖြင့် ချဉ်းကပ်လေ့လာထားပါသည်။ မြန်မာဘာသာစကား၏ စကားလုံးများ ကိုဖွဲ့စပ်အသုံးပြုခြင်းဖြင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ပြောင်းလဲကြောင်း တွေ့ရသည်။ ဤစာတမ်းသည် မြန်မာ ဘာသာစကားလေ့လာနေသူများနှင့် သမူဟဘာသာဗေဒလေ့လာသူများအတွက် အထောက်အကူ ဖြစ်မည်ဟု ယုံကြည်ပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

ခင်ခင်အေး၊ ဒေါ်(မြန်မာစာလက်ထောက်ကထိက)။ (၁၉၆၇)။ ***တက္ကသိုလ် ပညာပဒေသာစာစောင်၊ အတွဲ(၂၊ ၄)***။ ရန်ကုန်၊ စိတ်ကူးချိုချိုပုံနှိပ်တိုက်။

ထွန်းမြင့်၊ ဦး။ (၂၀၁၆)။ ***ပါဠိသက်ဝေါဟာရအဘိဓာန်***။ ရန်ကုန်၊ စိတ်ကူးချိုချိုပုံနှိပ်တိုက်။

ဖတ်ရှုလေ့လာသောစာအုပ်များ

ကိုလေး၊ ဒေါက်တာ။ (၂၀၀၈)။ ***လူမှုဘာသာဗေဒဝေါဟာရများအဖွင့်***။ ရန်ကုန်၊ ပညာတန်ဆောင်ပုံနှိပ်တိုက်။

ခင်မင်၊ မောင်(ခနုဖြူ)။ (၂၀၁၄)။ ***ဘာသာအမြင်၊ စာပေအမြင်(ဒုတိယအကြိမ်)***။ ရန်ကုန်၊ စိတ်ကူးချိုချိုပုံနှိပ်တိုက်။

ခဲအဖြူအစိမ်းနှင့်ရေးခြစ်သောတစ်ပိုင်းတစ်စကဗျာဝတ္ထုတိုဖန်တီးမှု

ချိုချိုမာ (၁)*

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းသည် စံပယ်ဖြူနှင်၏ ခဲအဖြူအစိမ်းနှင့်ရေးခြစ်သောတစ်ပိုင်းတစ်စကဗျာဝတ္ထုတို များမှ ဝတ္ထုတိုဖန်တီးမှုကို လေ့လာတင်ပြထားသော စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ အပြန်လမ်းဘယ်မှာ လမ်းဘယ်မှာဝတ္ထုတိုကို အလေ့လာခံအဖြစ်ထားပြီး ခဲအဖြူအစိမ်းနှင့်ရေးခြစ်သော တစ်ပိုင်း တစ်စကဗျာဝတ္ထုတိုဖန်တီးမှုကို ဖော်ထုတ်တင်ပြလိုသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် သုတေသနပြု ထားခြင်းဖြစ်သည်။ စံပယ်ဖြူနှင်၏ ဝတ္ထုတိုဖန်တီးမှုအတတ်ပညာကို လေ့လာတင်ပြရာတွင် ဝတ္ထုတို ဖန်တီးမှုနည်းနာများဖြစ်သည့် ရည်ရွယ်ချက်၊ ဇာတ်လမ်း၊ ဇာတ်ဆောင်၊ နောက်ခံ ဝန်းကျင်တို့ဖြင့် လေ့လာသည့် စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ ဝတ္ထုတို၏ အင်္ဂါရုပ်များနှင့်ချဉ်းကပ်ပြီး စာပေရှုထောင့်မှ ရည်ရွယ်ချက်သို့ရောက်အောင် ဖန်တီးထားသည့် စံပယ်ဖြူနှင်၏ဝတ္ထုတို ဖန်တီးမှုအတတ်ပညာကို လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ ဤစာတမ်းသည် ဝတ္ထုတိုဖန်တီးမှု အတတ်ပညာကို လေ့လာသူများအတွက် အကျိုးပြုစေမည့် စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။

သော့ချက်ဝေါဟာရ။ ။ ဇာတ်လမ်း၊ ဇာတ်ဆောင်၊ နောက်ခံဝန်းကျင်၊ ဖန်တီးမှု။

၁။ နိဒါန်း

ဝတ္ထုသည် ရသစာပေအဖွဲ့ပုံစံဖြစ်သည့်အလျောက် စာရေးသူတို့က စာဖတ်သူတို့အား ဇာတ်လမ်း၊ ဇာတ်ဆောင်၊ ကာလဒေသနောက်ခံစသည့် အဖွဲ့များကို ဖန်တီးကာ မိမိတို့ပေးလိုသော အတွေး အမြင် ဘဝအသိတစ်ခုခုကို ရရှိအောင် တင်ပြလေ့ရှိသည်။ စံပယ်ဖြူနှင်၏ ဝတ္ထုတိုများကို လေ့လာရာတွင် စာရေးသူ၏ဘဝအသိအမြင်ကို စာဖတ်သူထံ အရောက်ပို့ဆောင်ထားသည့် ဖန်တီးမှုကို အများဆုံး တင်ပြထားသည်ကိုတွေ့ရသည်။ စာရေးသူ၏ ဝတ္ထုတိုအတတ်ပညာဖန်တီးမှုကို ချဉ်းကပ်လေ့လာရာ တွင် ရည်ရွယ်ချက်၊ ဇာတ်လမ်း၊ ဇာတ်ဆောင်၊ ကာလဒေသနောက်ခံ အတတ်ပညာများဖြင့် လေ့လာ တင်ပြထားသော စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။

၁၊ ၁။ သုတေသနမေးခွန်းနှင့်ပြဿနာအချို့

စံပယ်ဖြူနှင်၏ ဝတ္ထုတိုများကို ဝတ္ထုတိုဖန်တီးမှု လေ့လာချက်ဖြင့် လေ့လာပြုစုရာတွင် အောက်ပါ သုတေသနမေးခွန်းနှင့် ပြဿနာတို့ကို တွေ့ကြုံနိုင်ပါသည်။

(၁) စံပယ်ဖြူနှင်၏ ဝတ္ထုတိုဖန်တီးရာတွင် အတွေးအမြင်ခံစားချက်များက ဝတ္ထု၏စေတနာနှင့် ဦးတည်ချက်ကို ထောက်ပံ့ဖော်ဆောင်နိုင်ပါသလား။

(၂) နောက်ခံဖန်တီးမှုများသည် ရသဝတ္ထုတိုဖြစ်ပေါ်စေရန်အများဆုံး ထောက်ပံ့ဖော်ဆောင်နိုင်ပါ သလား။

စသည့် သုတေသနမေးခွန်းများ ပေါ်ထွက်လာပါသည်။

(၁) ဝတ္ထုတိုဖန်တီးမှုတွင် ရသဆိုင်ရာ အတွေးအမြင်ခံစားချက်များက ဝတ္ထု၏စေတနာနှင့် ဦးတည်ချက်ကို ထောက်ပံ့ဖော်ဆောင်နိုင်မှုရှိ၊ မရှိ။

(၂) ဝတ္ထုတိုသည် ဝတ္ထုရှည်လောက် မကျယ်ပြန့်သည့်အတွက် အချက်အလက်ကောက်ယူရာတွင် ခက်ခဲမှုရှိ၊ မရှိ။

* နည်းပြ၊ မြန်မာစာဌာန၊ မကွေးတက္ကသိုလ်

ဟူသော သုတေသနပြဿနာကို ဖော်ထုတ်တင်ပြပါမည်။ ဖန်တီးမှုအတတ်ပညာဆိုင်ရာ သီအိုရီများ သုံးကာ စံပယ်ဖြူနု၏ ဝတ္ထုတို (၁)ပုဒ်ကို ချိန်ထိုးလေ့လာကာ တင်ပြသွားပါမည်။

၁၊ ၂။ စာရေးသူ၏အတ္ထုပ္ပတ္တိအကျဉ်း

၁၉၈၀ပြည့်နှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၁၅ ရက်နေ့တွင် ကချင်ပြည်နယ်၊ ဗန်းမော်ခရိုင်၊ မိုးမောက်မြို့နယ်၊ မန်နောင်ကျေးရွာနေ အဘဦးကျော်လှ၊ အမိဒေါ်အုန်းစိန်တို့မှ ဖွားမြင်သည်။ အမည်ရင်းမှာမဖြူနုဖြစ်သည်။ သူငယ်တန်းမှဆယ်တန်းအထိ အ.ထ.က(၄)ဗန်းမော်တွင် ပညာသင်ကြားခဲ့ပြီး ၁၉၉၇ခုနှစ်တွင် အခြေခံပညာအထက်တန်းကျောင်း အောင်မြင်ခဲ့သည်။ ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်မှ ၂၀၀၃ခုနှစ်အထိ မန္တလေး နိုင်ငံခြားဘာသာတက္ကသိုလ်တွင် ပညာသင်ယူခဲ့ပြီး အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကား အဓိကဖြင့် ဝိဇ္ဇာဘွဲ့ကိုရရှိခဲ့သည်။

တက္ကသိုလ်ကျောင်းသူဘဝတွင် နာမည်ရင်းအပါအဝင် ကလောင်အမည်အမျိုးမျိုးဖြင့် ဝါသနာရှင် ကဏ္ဍများအတွက် ကဗျာများ၊ ဝတ္ထုများ စတင်ရေးသားခဲ့သည်။ ၂၀၀၆ခုနှစ်တွင် စံပယ်ဖြူနု ကလောင်အမည်ဖြင့် စာပေလောကသို့ စတင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။ ဝတ္ထုတိုအများစုကို ဖူးငုံဆယ်ကျော်သက် မဂ္ဂဇင်းရေးသားခဲ့ပြီး ရွှေအမြုတေ၊ ချယ်ရီ၊ ကလျာ၊ ရနံ့သစ်၊ ခေတ်ရန့်၊ Treasure Land၊ Faces၊ Idea စသည့် မဂ္ဂဇင်းများတွင်လည်း မဂ္ဂဇင်း၊ ဝတ္ထုတို၊ ဝတ္ထုရှည်များ ဖော်ပြခြင်းခံခဲ့ရသည်။

၂၀၁၄ခုနှစ်တွင် ပထမဆုံးဝတ္ထုရှည်ဖြစ်သော မြောက်ဖျားကအလွမ်းရာသီကို ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ လက်ရှိအချိန်အထိ ဝတ္ထုရှည်(၄)၊ ဝတ္ထုတိုပေါင်းချုပ်(၂)ထုတ်ဝေပြီးဖြစ်ရကား ကလေးဝတ္ထုတိုစုစာအုပ်(၂)အုပ်ကိုလည်း ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ ဖူးငုံဆယ်ကျော်သက်မဂ္ဂဇင်းတွင် ဖော်ပြခဲ့ သော အပြန်လမ်းဘယ်မှာ လမ်းဘယ်မှာ ဝတ္ထုတိုဖြင့် ၂၀၁၂ခုနှစ် ရွှေအမြုတေစာပေဆု(ဝတ္ထုတိုဆု)၊ မြောက်ဖျားက အလွမ်းရာသီဝတ္ထုရှည်ဖြင့် ၂၀၁၄ခုနှစ်အတွက် အမျိုးသားစာပေဆု(ဝတ္ထုရှည်)၊ သဟာယ စာပေဆုတို့ကိုရရှိခဲ့သည်။ ခင်ပွန်းသည် ဦးဥဂ္ဂါအောင်နှင့်အတူ ရန်ကုန်မြို့တွင်နေထိုင်လျက်ရှိကာ မဂ္ဂဇင်းဝတ္ထုနှင့်ဝတ္ထုရှည်များ ဆက်လက်ရေးသားလျက်ရှိသည်။

၂။ စာပေလေ့လာဆန်းစစ်ချက်

စံပယ်ဖြူနု၏ ဝတ္ထုတိုဖန်တီးမှု လေ့လာရာတွင် စာပေလေ့လာဆန်းစစ်မှုအနေဖြင့် သီအိုရီပိုင်း ဆိုင်ရာ စာပေလေ့လာဆန်းစစ်ချက်နှင့် ကျမ်းများဆိုင်ရာ စာပေလေ့လာဆန်းစစ်ချက်တို့ကို လေ့လာတင်ပြ ပါမည်။ စံပယ်ဖြူနု၏ ခဲအဖြူအစိမ်းနှင့်ရေးခြစ်သောတစ်ပိုင်းတစ်စကဗျာဝတ္ထုတိုမှ ဝတ္ထုတိုဖန်တီးမှု လေ့လာရာတွင် စာပေလေ့လာဆန်းစစ်ချက်ဖြင့် လေ့လာတင်ပြပါမည်။

မမိုးမြေ၏(၂၀၁၉)ခုနှစ်၏ “ဝတ္ထုတိုသဘောတရား ဝတ္ထုတိုဖန်တီးရေးသားမှု အတတ်ပညာ” စာအုပ်တွင် ဝတ္ထုတို၏သဘောသဘာဝ၊ ရည်ရွယ်ချက်၊ ဇာတ်လမ်း၊ ဇာတ်ဆောင်၊ နောက်ခံစသည့် ဖန်တီးမှုအချက်အလက်များကို ဖော်ပြထားသည်။ ဝတ္ထုတိုဖန်တီးမှု လေ့လာချက်စာတမ်းအတွက် ဝတ္ထုဝေါဟာရ၊ သဘောသဘာဝ၊ သမိုင်းကြောင်းများ တင်ပြရာ၌ များစွာအထောက်အပံ့ဖြစ်သည်။

ဒေါက်တာမောင်မောင်ညို (၁၉၉၄)ခုနှစ်၏ “ဝတ္ထုတိုရေးနည်းအတတ်ပညာ”စာအုပ်တွင် ဝတ္ထုတိုအမျိုးအစားခွဲခြားခြင်းများ၊ ဇာတ်လမ်း၊ ဇာတ်ဆောင်၊ နောက်ခံစသည့် အတင်အပြတို့ကို တွေ့ရသည်။ ဝတ္ထုတိုဆိုင်ရာအတတ်ပညာများကို ဖန်တီးမှုအတွက် တိကျခိုင်မာသော အချက်အလက် များအတွက် အထောက်အကူဖြစ်သည်။

မသိမ့်သိမ့်ဦး(၂၀၁၂)ခုနှစ်၏ “ဂျာနယ်ကျော်မမလေ၏ ဝတ္ထုတိုဖန်တီးမှုအတတ်ပညာ” ကျမ်း တွင် ဝတ္ထုဆိုင်ရာနည်းနာများနှင့်အတူ ဇာတ်လမ်း၊ ဇာတ်ဆောင်၊ နောက်ခံစသည့် ဖန်တီးလေ့လာ တင်ပြထားသည်မှာ ဝတ္ထုတိုလေ့လာလိုသူများအတွက် များစွာအထောက်အပံ့ဖြစ်စေပါသည်။

၃။ နည်းနာ

ဤစာတမ်းသည် စံပယ်ဖြူနု၏ အပြန်လမ်းဘယ်မှာ လမ်းဘယ်မှာနှင့် မဂ္ဂဇင်းဝတ္ထုတိုများ(၂၀၁၅) ဝတ္ထုတိုစာအုပ်မှ ဝတ္ထုတို(၁)ပုဒ်ကို ဖန်တီးမှုဖြင့် လေ့လာတင်ပြမည့် စာတမ်းဖြစ်သည်။ စံပယ်ဖြူနု၏ ဝတ္ထုတိုနှင့်ပတ်သက်၍ ရည်ရွယ်ချက်၊ ဇာတ်လမ်း၊ ဇာတ်ဆောင်၊ နောက်ခံစသည့်တို့၏ ဖန်တီးမှုကို လေ့လာရာတွင် စာပေနယ်ပယ်ဖြင့် ချဉ်းကပ်လေ့လာမည်ဖြစ်သည်။ ဝတ္ထုစာပေဆိုင်ရာ ဖန်တီးမှု အတတ်ပညာများကို အခြေခံ၍ ပညာရပ်ဆိုင်ရာနည်းနာနှင့် သုတေသနဆိုင်ရာ နည်းနာတို့ဖြင့် ချဉ်းကပ်လေ့လာမည်ဖြစ်သည်။

၃၊ ၁။ ပညာရပ်ဆိုင်ရာနည်းနာ

စံပယ်ဖြူနု၏ ဝတ္ထုတိုများသည် အတတ်ပညာဆိုင်ရာ ပညာရပ်နည်းနာများကို တင်ပြရာတွင် ရည်ရွယ်ချက်၊ ဇာတ်လမ်းဖန်တီးမှု၊ ဇာတ်ဆောင်ဖန်တီးမှု၊ ကာလဒေသနောက်ခံဖန်တီးမှု အတတ် ပညာဟူ၍ တင်ပြပါမည်။ ထိုဖန်တီးမှုများကို လေ့လာရန် ဝတ္ထုတိုပညာရပ်နည်းနာများဖြင့် လေ့လာ တင်ပြပါမည်။

၃၊ ၁၊ ၁။ ရည်ရွယ်ချက်

ဝတ္ထုစာပေတွင် စာရေးသူ၏ စေတနာရည်ရွယ်ချက်သည် ပါရှိမြဲဖြစ်ပါသည်။ စာရေးဆရာ၌ ကိန်းအောင်းလာသော စေတနာရည်ရွယ်ချက်ကိုမူတည်၍စာပေများထွက်ပေါ်လာသည်။ စာရေးသူ၏ စေတနာသည် သူ၏လက်တွေ့လေ့လာရှာဖွေမှုအတွေ့အကြုံမှရသည့် စေတနာလည်းဖြစ်နိုင်သည်။

စေတနာနှင့်ပတ်သက်၍ တက္ကသိုလ်ဘုန်းနိုင်၏ ဘုန်းနိုင်အတွေး၊ ဘုန်းနိုင်အမြင်စာအုပ်တွင်

> **စေတနာ၌ ရည်ရွယ်ချက်၊ ဦးတည်ချက်၊ ခံယူချက်၊ လောကအမြင်၊ မူဝါဒသဘော အားလုံးပါဝင်သည်။** (ဘုန်းနိုင်၊ တက္ကသိုလ်၊ ၂၀၀၄၊ စာ ၈၁)

ဟုဆိုထားသည်။ ထို့ကြောင့် စာရေးသူ၏ရည်ရွယ်ချက်သည် ဝတ္ထုတိုတစ်ပုဒ်လုံး၏ ပိုမိုအသက်ဝင် အရေးကြီးသောအခန်းကဏ္ဍတစ်ခုအဖြစ် တည်ရှိရမည်ဖြစ်သည်။

၃၊ ၁၊ ၂။ ဇာတ်လမ်းဖန်တီးမှု

စာရေးသူသည် မိမိ၏ ခံစားမှုနှင့် လောကအမြင်ကို စာဖတ်သူထံသို့ ဝတ္ထုတိုပုံစံဖြင့် တင်ပြလေ့ရှိ သည်။ ထိုသို့ ဇာတ်လမ်းဖန်တီးရာတွင် စာဖတ်သူ၏စိတ်ကို လှုပ်ရှားမှုအမျိုးမျိုးဖြစ်အောင် ဇာတ်လမ်း ဖန်တီးမှုနှင့်ပတ်သက်၍ ဆရာတက်တိုးက ဝတ္ထုတိုအနှစ်သာရတွင်

> **ဖတ်သူ၏ အာရုံပေါ်အောင် ဆွဲဆောင်နိုင်သော အဖြစ်အပျက် အစီအစဉ်ကို ဇာတ်လမ်းဟုခေါ်သည်။** (တက်တိုး၊ ၂၀၀၉၊ စာ ၈၀)

ဟု ဖွင့်ဆိုထားသည်။

ဝတ္ထုစာပေတွင်ဖြစ်ရပ်များကို ဇာတ်လမ်းပုံစံဖြင့် အကြောင်းအကျိုးဆက်စပ်သည့်သဘော ကို ဆရာကြီး မောင်ခင်မင် (ဓနုဖြူ)က စကားပြေသဘောတရား၊ စကားပြေအတတ်ပညာတွင်

> **ဖြစ်ရပ်များကို အကြောင်းအကျိုးဆက်စပ်သော ဝတ္ထုဇာတ်လမ်းပုံစံဖြင့်ရေးဖွဲ့ထား သော အဖွဲ့မျိုးကို ဇာတ်လမ်းပင်ဖြစ်သည်။**(ခင်မင်၊ မောင်(ဓနုဖြူ) ၂၀၀၄၊ စာ ၂၃၅)

ဟု ဖွင့်ဆိုထားသည်။ ဒိဋ္ဌလောက၏ဖြစ်ရပ်များကို ဇာတ်လမ်းဆင်တင်ပြရာတွင် စာဖတ်သူစိတ်ကို လှုပ်ရှားမှုဖြစ်စေသော အချက်အလက်များဖြင့် ရည်ရွယ်ချက်ကို ပံ့ပိုးပေးရမည်ဖြစ်သည်။ ဝတ္ထုရေးသူ သည် ဝတ္ထုတွင်စာဖတ်သူ၏စိတ်ကို သိလိုစိတ်ထက်သန်လာစေရန် ဇာတ်လမ်း အင်္ဂါရုပ်များ ဖြစ်သည့် ဇာတ်ပျိုး၊ ဇာတ်တက်၊ ဇာတ်ထွတ်၊ ဇာတ်ဆင်း၊ ဇာတ်သိမ်းတို့ကို အကွက်ချဖန်တီးလေ့ရှိပါသည်။

၃၊ ၁၊ ၃။ ဇာတ်ဆောင်ဖန်တီးမှု

ဝတ္ထုတွင် စာရေးသူသည် ရည်ရွယ်ချက်သို့ ရောက်အောင်ပို့ဆောင်ရာ၌ ဇာတ်လမ်းသည် အရေးပါ သကဲ့သို့ ဇာတ်ဆောင်သည်လည်း အရေးပါသည်။ ဇာတ်ဆောင်များ၏ အရေးပါမှုနှင့်ပတ်သက်၍ ကျော်အောင်၏ ဂန္ထဝင်တစ်ဆယ်တွင်

> **စာရေးဆရာဖန်တီးလိုက်သောဇာတ်ဆောင်တို့သည်**
> **ပင်ကိုယ်အရည်အသွေး ရှိနေရမည်။**
> (ကျော်အောင်၊ ၂၀၀၆၊ စာ ၄၀)

ဟုဆိုထားသည်။ ဇာတ်ဆောင်နှင့်ပတ်သက်သော အထက်ပါ အဆိုအရကြည့်လျှင် ဇာတ်လမ်းနှင့် ဇာတ်ဆောင်တို့သည် တစ်ခုကိုတစ်ခုအပြန်အလှန်အထောက်အပံ့ပြုနိုင်သည်။ ဇာတ်လမ်းနှင့် ဇာတ်ဆောင်သည် ခွဲခြားမရနိုင်ဟူသော သဘောမှာ တိုတိုနှင့်လိုရင်းရောက်အောင် ရေးရသော ဝတ္ထုတို့နှင့် ပိုမိုဆီလျော်သည့် သဘောတရားဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရသည်။

၃၊ ၁၊ ၄။ ကာလဒေသနောက်ခံဖန်တီးမှု

နောက်ခံဆိုသည်မှာ ဝတ္ထုအတွင်းရှိ ဇာတ်ဆောင်တို့ ဖြစ်ပျက်လှုပ်ရှားရာ နေရာဒေသနှင့် အချိန် ကာလတို့ဖြစ်သည်။ ဝတ္ထုတိုတွင် တိုတိုနှင့်လိုရင်းကိုရောက်အောင် ရေးသားရသောကြောင့် နောက်ခံ အဖွဲ့များသည် ဇာတ်လမ်းအတွက် အရေးပါသော အဖွဲ့များသာဖြစ်ရမည်။

ကာလဒေသနောက်ခံအဖွဲ့နှင့်ပတ်သက်၍ စာရေးဆရာ ကျော်အောင်က

> **ဝတ္ထု၏အခင်းအကျင်း (သို့မဟုတ်) နောက်ခံကို ဖော်ပြရခြင်းမှာ ဝတ္ထုတို**
> **အရသာ ခံစားနိုင်ရန် စာဖတ်သူ၏ စိတ်ကိုပျိုးပေးထားခြင်း ဖြစ်သည်။**
> (ကျော်အောင်၊
> ၁၉၇၉၊ စာ ၁၂၉)

ဟူ၍ နောက်ခံသည် လူအများထိတွေ့နေကျနေရာဒေသမျိုးဖြစ်ခြင်းဖြင့် စာဖတ်သူအနေနှင့်ခံစားမှု အလွယ်တကူ နားလည်နိုင်ပြီးလျှင် ဇာတ်ဆောင်နှင့် တစ်သားတည်းဖြစ်စေပါသည်။

၃၊ ၂။ သုတေသနနည်းနာ

ဤစာတမ်းသည် အပြန်လမ်းဘယ်မှာ လမ်းဘယ်မှာနှင့် မဂ္ဂဇင်းဝတ္ထုတိုများမှ ဝတ္ထုတိုဖန်တီးမှု စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ ထိုစာတမ်းကို လေ့လာရာတွင် သုတေသနဆိုင်ရာ နည်းနာများအနေဖြင့် ပညာရှင်များ၏ အဆိုအမိန့်များ၊ နည်းနာများကို အခြေခံ၍ သရုပ်ဖော်ဆန်းစစ်နည်းနှင့် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ ဆန်းစစ်နည်းတို့ကို အသုံးပြုမည်ဖြစ်သည်။

၄။ လေ့လာတွေ့ရှိချက်

စံပယ်ဖြူနု၏ ခဲအဖြူအစိမ်းနှင့်ရေးခြစ်သောတစ်ပိုင်းတစ်စကဗျာဝတ္ထုတိုများမှ ဝတ္ထုတိုဖန်တီးမှုဖြင့် စာတမ်းပြုစုရာတွင် လေ့လာတွေ့ရှိချက်များကို တင်ပြမည် ဖြစ်သည်။

၄၊ ၁။ ခဲအဖြူ၊ အစိမ်းနှင့်ရေးခြစ်သောတစ်ပိုင်းတစ်စကဗျာ(၂၀၁၅)

ခဲအဖြူအစိမ်းနှင့်ရေးခြစ်သောတစ်ပိုင်းတစ်စကဗျာဝတ္ထုတိုသည် စံပယ်ဖြူနုဟူသော ကလောင် အမည်ဖြင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ၊ (ပထမအကြိမ်) ရန်ကုန်မြို့၊ ခဝါလေ့မွန် စာအုပ်တိုက်ထုတ်၊ အပြန်လမ်းဘယ်မှာလမ်းဘယ်မှာနှင့် မဂ္ဂဇင်းဝတ္ထုတိုစာအုပ်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော ဝတ္ထုတိုတစ်ပုဒ်ဖြစ် သည်။

၄၊ ၁၊ ၁။ ရည်ရွယ်ချက်

ခဲအဖြူအစိမ်းနှင့်ရေးခြစ်သောတစ်ပိုင်းတစ်စကဗျာဝတ္ထုတို၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ အခြေခံပညာ စာသင်ကျောင်းလေးတွင် ပညာသင်ကြားပေးသော နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်း ဆရာမသည် သားသမီးအတွက် ရုန်းကန်ရ ပုံ၊ တောင်သူလယ်သမားသားသမီးများ ပညာ၏တန်ဖိုးကိုသိရှိပြီး ပညာတတ်လူငယ်များ ပေါ်ထွန်း လာစေရန် တင်ပြလိုခြင်းဖြစ်သည်။

၄၊ ၁၊ ၂။ ဇာတ်လမ်းအကျဉ်း

ဆရာမသည် လယ်ပြင်တောကိုဖြတ်၍ တပည့်များရှိရာ စာသင်ကျောင်းဆီ ပညာသင်ပေးသူဖြစ် သည်။ လယ်ယာမြေများအကြား ဖြတ်လျှောက်သည့် ဆရာမပုံရိပ်ကိုမြင်လျှင် တပည့်ဟောင်းတို့ သည် အဝေးမှလှမ်း၍ နှုတ်ဆက်ကြသည်။ ထိုစာသင်ကျောင်းရှိရာ လမ်းခရီး၌ တံတားများ ချောင်း ကလေးများ၊ လယ်ကန်သင်းများဖြတ်၍ သွားရောက်တာဝန်ထမ်းဆောင်ရသူဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ခက်ခဲ ပင်ပန်းစွာ တာဝန်ထမ်းဆောင်နေသော်လည်း အပြောင်းအရွှေ့လျှောက်မည်ဆိုပါက ဝန်းလေးနေခဲ့ သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုလျှင် တစ်ယောက်ပြောင်းလျှင် နောက်တစ်ယောက်ရောက်လာဖို့ရာ ခက်ခဲ သော ကျေးလက်စာသင်ကျောင်းလေးပင်ဖြစ်သည်။ တပည့်တို့၏ မျက်ဝန်းများသည်လည်း ဆရာမ အား ကျောခိုင်းမသွားရန် ချည်နှောင်ထားသော သံယောဇဉ်ပင်ဖြစ်သည်။ ထိုကျောင်းကို ဆရာမ၏ သမီးဖြစ်သူ လိုက်လည်ကာ ချမ်းအေးလှသော ဆောင်းရာသီတွင် သူမိခင် ချွေးစို့အောင် စာသင်ရ သည်ကို ကြည့်ပြီး သနားခဲ့ပြန်သည်။ ဆရာမသည် ပင်စင်ယူမည့်အချိန်ကို ဆွဲဆန့်ထားချင်သည်။ ကျောက်သင်ပုန်း၌ စာလုံးလေးများအား မြေဖြူနှင့်ရေးခြစ်နေရလျှင် ကလေးတို့၏ စာအံသံကြားနေ ရလျှင် ပျော်နေသည်။ ဆရာမသည် စက်ဘီးတစ်စီးသာ ပိုင်ဆိုင်လေသည်။ စက်ဘီးအိုလေးကို တချောက်ချောက်နင်းကာ ရွာစဉ်တန်းကို ဖြတ်ရသည်။ ချောင်းရေကျလျှင် တံတားထိပ်ကရွာတွင် စက်ဘီးအပ်ရပြန်သည်။ ထိုအကြောင်းကို ဆရာမ၏သမီးဖြစ်သူသိ၍ မိခင်အတွက် သနားနေသည်။ ဆရာမသည် သူ့သမီးတက္ကသိုလ်ကျောင်းစရိတ်အတွက် ဆရာမတို့ရွာထဲတွင်ရှိသော အင်း၊ အိုင်များမှ ငါး၊ ငါးပိတို့ကို ဝယ်ကာ စာသင်ကျောင်းရှိရာရွာသို့ ဈေးရောင်းရပြန်သည်။ ဆရာမဆိုပေမယ့် သားသမီးအတွက် ဈေးသည်ပမာဖြစ်လေသည်။ ခင်ပွန်းသည် ကျောင်းဆရာလည်း ထိုနည်းအတူပင် ဖြစ်သည်။ ဆရာမနှင့် ဆရာအပြိုင်တက်ကုန်ဖွင့်ကာ တက္ကသိုလ်တက်သူ သမီးအတွက်ကြိုးစားရ သည်။ လပတ်စာမေးပွဲဖြေဆိုရာတွင် တပည့်ဖြစ်သူ ဖိုးဇော် စာမေးပွဲကျလေသည်။ ဆရာမသည် ဖိုးဇော်အားခေါ်၍ အကျိုးအကြောင်းမေးမြန်းလေသည်။ ဖိုးဇော်သည် စာမေးပွဲကျသည့် ကိစ္စမှာ မိဘများ၏ လယ်ယာလုပ်ငန်း၌ ကူနေခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထိုအခါ ဆရာမသည် ပညာတတ်ကြီး ဖြစ်ပါက မိဘတို့အားဒီထက်မကကူညီနိုင်ကြောင်းရှင်းပြလေသည်။ ထိုနှစ်တွင် စာမေးပွဲအောင်လည်း ကျောင်းထွက်ရမှာဟု ဖိုးဇော်ပြောခဲ့သည့်အတိုင်း ကျောင်းထွက်ခဲ့ရပြန်သည်။ ဖိုးဇော်လိုပင် ဆရာမ ရင်ထဲဖြစ်သော တပည့်ငယ်တို့သည် လယ်ယာလုပ်သားများအသွင် တွေ့ရပေသည်။ ဖိုးဇော်လိုပင် တပည့်များစွာရှိလေသည်။ ထိုထဲတွင် နီနီဆိုသော တပည့်မလေး အပါအဝင်ဖြစ်သည်။ ဆရာမသည် အဖြူအစိမ်းဝတ်စုံကို ဆင်မြန်းကာ အိမ်တံခါးကိုပိတ်ကာ စာသင်ကျောင်းကို ဦးတည်နေသည်။ ဖိုးဇော်သည် စိမ်းမြသော ယာခင်ထဲနစ်မြုပ်နေသည်။ နီနီသည် တအီအီပြုနေသော ကလေးကို ချော့မော့ရင်းထမင်းတောင်းကို လက်တစ်ဖက်ကဆွဲရင်း ကန်သင်းပေါ်တွင် လျှောက်လေသည်။

စာသင်ကျောင်းဆီမှ ရုန်နှစ်အရွယ်ကလေးငယ်တို့ စာအံသံကြားရပြန်လေသည်ဟု အဆုံးသတ်ကာ တင်ပြထားပါသည်။

၄၊ ၁၊ ၃။ ဇာတ်လမ်းဖန်တီးမှု

"ခဲအဖြူအစိမ်းနှင့်ရေးခြစ်သောတစ်ပိုင်းတစ်စကဗျာ"ဝတ္ထုတိုတွင် ကျေးလက်သဘာဝနောက်ခံဖြင့် စတင်ထားသည်။ ထိုနောက်ခံအဖွဲ့နှင့်ဆက်စပ်၍ ဇာတ်ဆောင်ဆရာမသည် ထိုဒေသဝန်းကျင်၌ ကျင်လည်ရပုံဖြင့် မိတ်ဆက်တင်ပြထားသည်။ ဆရာမကျင်လည်ရာ ပတ်ဝန်းကျင်ဒေသမှာ

ဆရာမသည် လယ်ပြင်တောကိုဖြတ်၍ လျှောက်လာသည်။(၂၀၁၅၊ စာ ၁၁၅)

ဟုဖော်ပြထားသည်။ ဒေသနောက်ခံနှင့်ဇာတ်ဆောင်ကိုချိတ်ဆက်ကာ တင်ပြထားသည်။ ထိုဇာတ်ပျိုးပိုင်းသည် ရှေ့ဆက်မည့် ဝတ္ထုတိုကို များစွာအထောက်အပံ့ပြုသည့် အရေးပါသော ကျေးလက်ဒေသနောက်ခံအဖွဲ့ပင်ဖြစ်သည်။ ကျေးလက်အငွေ့အသက်ကလေးများ ထည့်သွင်းရေးဖွဲ့ခြင်းဖြင့် စာဖတ်သူ အားနှစ်သက်မှုဖြစ်စေကာ ရသခံစားမှုဖြစ်စေသည်။

ဆရာမ၏အမြင်တွင်လယ်ပြင်တောသည် ရွှေရောင်တောက်ပနေသော စပါးခင်းများ၊ စိမ်းမြမြ အဆင်းမြေပဲခင်းများနှင့် ဆယ်နှစ်ရာသီပြောင်းလဲနေသည်။ ကျေးလက်တောင်သူတို့သည်လည်း စိုက်ပျိုးထားသောမြေပဲခင်းတို့၌ တလှုပ်လှုပ်တရွရွရှိနေသည်ကိုတွေ့ရသည်။ စာရေးသူသည် အဓိက ဇာတ်ဆောင်ဆရာမကိုသာချပြထားပြီး ဆရာမကို ဝိုင်းဝန်းနှုတ်ဆက်သူတို့၏အမည်ကို ဖော်ပြခြင်း မရှိပုံကို

လယ်ယာမြေအကြားက ဖြတ်လျှောက်သည့် ဆရာမပုံရိပ်ကို မြင်လျှင်ကား
သူတို့ သည် အဝေးကပင်လှမ်းအော်နှုတ်ဆက်တတ်ကြသည်။
(၂၀၁၅၊ စာ ၁၁၆)

ဟူ၍ စာဖတ်သူ၏ သိချင်စိတ်ကို နှိုးဆွထားသော အပိုင်းမှာ ဇာတ်နှိုးပိုင်းပင်ဖြစ်သည်။ သူတို့သည် ဟူသော အများပြနာမ်စားကို အသုံးပြုတင်ပြခြင်းဖြင့် နှုတ်ဆက်သူတို့မှာ မည်သူမည်ဝါမှန်းမသိရပေ။ ထိုကဲ့သို့ စာရေးသူက ဇာတ်လမ်းအစပျိုးချိန်၌ မြုပ်ကွက်ကို သုံးထားသောကြောင့် စာဖတ်သူအနေ နှင့် ဇာတ်လမ်းအပေါ် စိတ်ဝင်စားမှုဖြစ်ပေါ်လာရသည်။ ဆရာမကြီးကို နှုတ်ဆက်သူများမှာ မည်သူ နည်း မည်သို့သော လူတန်းစားများဖြစ်မည်နည်းစသည်ဖြင့် မေးခွန်းများဖြစ်ထွန်းလာရသည်။ ထို့အတွက် စာဖတ်သူတို့အနေဖြင့် အဖြေကိုရှာရင်း ရှေ့ဆက်မည့်ဇာတ်လမ်းအတွက် သိလိုစိတ်ထက်သန်လာစေ သည်။

စာရေးသူသည် ဇာတ်တက်ပိုင်းကို ဖန်တီးတင်ပြရာတွင် ဆရာမသည် တက္ကသိုလ်တက်နေ သော သမီး၏ ကျောင်းစရိတ်အတွက် တစ်ဖက်၊ မိမိတာဝန်ကျရာ ကျေးရွာလေးမှ တပည့်များ၏ ပညာရေးက တစ်ဖက်အားပြိုင်မှုများဖြင့် တင်ပြထားသည်။ ထိုဇာတ်ကွက်တွင် ဆရာမသည် ထမ်းပိုး ထဲတွင် ဘာတွေထည့်ခဲ့သလဲ၊ ဘယ်သူအတွက် ပစ္စည်းများဖြစ်မည်လဲ စာရေးသူသည် မြုပ်ကွက်များ ထည့်၍ တင်ပြထားသည်။ သားသမီးကျောင်းစရိတ်အတွက် အလေးအပင် တချို့ပုခုံးတွင် ထမ်းကာ ပင်ပန်းစွာလုပ်ကိုင်ရပုံကို

ထမ်းပိုးဖြင့် ထမ်းလာသော ခြင်းတောင်းတစ်လုံးနှင့် အိတ်တို့မှာ
ရှေ့နောက် ယမ်းခါသည်ဖြစ်၍ ခဏမျှရပ်ကာ ငြိမ်အောင်ထိန်းရသည်။
(၂၀၁၅၊ စာ၁၁၆)

ဟု မိခင်ကျောင်းဆရာမသည် သားသမီးပညာရေးအတွက် ရွာထဲတွင် အင်း၊ အိုင်များမှ ငါး၊ ငါးပိတို့ကို ထမ်းကာမိမိတာဝန်ကျရာရွာ၌ ရောင်းချရသည်။ ကျောင်းဆရာမဖြစ်သော်လည်း သားသမီးပညာရေး အတွက် ရုန်းကန်နေရပုံကို သနားဖွယ်၊ ကရုဏာရသမြောက်အောင် တင်ပြထားသည်။

ဆရာမသည်ထိုရွာတွင် တာဝန်ကျခဲ့သည်မှာ သမီးကြီးတစ်သက်ဟုဆိုသည်။ ကျောင်းပြောင်းရမည့်ကိစ္စအတွက်ဝန်လေးနေခဲ့သည်။ တစ်ယောက်ပြောင်းလျှင် တစ်ယောက်ချက်ချင်းရောက်မလာတတ်သော စာသင်ကျောင်းလေးပင်ဖြစ်သည်။ ထိုအခြေအနေကို ဇာတ်ဆောင်ဆရာမ၏ အတွေးဖြင့်

တစ်ယောက်ပြောင်းရွှေ့လျှင် နောက်တစ်ယောက်ရောက်ဖို့ရာ
မည်မျှပင်ကြာမည် နည်း။ မည်သူမျှမမှန်းဆနိုင်။ (၂၀၁၅၊ စာ ၁၁၆)

ဟူ၍ ဆရာမသည် တပည့်များ၏ သင်ကြားရေးလျော့သွားမည်ကို စိုးရိမ်နေပုံ၊ ဆရာနှင့်တပည့်များ၏ သံယောဇဉ်ကြီးမားပုံဖြင့်လည်း ဖန်တီးတင်ပြထားသည်။ ဆရာမသည် သားသမီးအတွက် ပင်ပန်းနေမှုကတစ်ဖက်၊ စာသင်ကျောင်းလေး၌ ပညာသင်ကြားနေသော တပည့်များကို ကျောခိုင်း၍ မပြောင်းရက်သည်ကတစ်ဖက် ဇာတ်ဆောင်ဘဝ အခက်အခဲကို အားပြိုင်မှုများဖြင့် ဖန်တီးတင်ပြ ထားသည်။ ထိုအားပြိုင်မှုဖြင့် ဇာတ်လမ်းကို ဇာတ်ထွတ်ပိုင်းသို့ရောက်အောင် ပံ့ပိုးမည်ဖြစ်သည်။

ဆရာမသည် တပည့်များပညာရေးအတွက် လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးခက်ခဲသော်လည်း စက်ဘီးအိုလေးတစ်စီးဖြင့် ချောင်းများ၊ တံတားများ၊ ဗွက်နွံများအကြား၌ ပညာသင်ပေးသူဖြစ်သည်။ သမီးဖြစ်သူ၏ ပြောစကားဖြင့်

အမေ ပစ္စည်းအလေးကြီးတွေ ထမ်းမနေနဲ့ဦး၊ စက်ဘီးကိုလည်း ဖြစ်နိုင်ရင် မစီးနဲ့။

မိုးရွာထားရင် စက်ဘီးလုံးဝမစီးနဲ့နော်။ လမ်းချော်ရင် ပစ်လဲမှာ။
လမ်းတွေက လည်း ကောင်းတာမဟုတ်ဘူး။ ကျင်းတွေ၊ ချိုင့်တွေနဲ့။
(၂၀၁၅၊ စာ ၁၁၉)

ဟုတင်ပြထားသည်။ ထိုဇာတ်ကွက်သည် တက္ကသိုလ်တက်နေသော သားသမီးပညာရေးစရိတ် အတွက် ကြိုးစားရုန်းကန်နေသော မိခင်တစ်ဦး၏ မေတ္တာတရားကို ဖော်ကျူးနိုင်သကဲ့သို့ မိုးရွာ၍ လမ်းကြမ်းသော်လည်း တပည့်များပညာရေးအတွက် ဆရာကောင်းပီသသော၊ တာဝန်ကျပွန်သူဖြစ် ကြောင်း တွေ့နိုင်သည်။ ထိုသို့ မိခင်မေတ္တာတစ်လှည့်၊ ဆရာမတစ်ဦး၏ မေတ္တာတစ်လှည့်ဖြင့် ရသ မြောက်စွာစာရေးသူသည် စာဖတ်သူ၏စိတ်ကို ဖတ်ချင်စိတ်ပြင်းပြလာအောင် ဖန်တီးတင်ပြထား သည်။ ထိုအပိုင်းသည် ဇာတ်လမ်းကို ရွှေ့လျားစေသည့် ဇာတ်တက်ဖော်ဆောင်ထားခြင်းဖြစ်သည်။

စာရေးသူသည် လပတ်စာမေးပွဲဖြေ၍ စာမေးပွဲကျသည့် ဖိုးဇော်အကြောင်းကို တင်ပြရာတွင် နောက်ကြောင်းပြန် ဇာတ်ကွက်ဖြင့် တင်ပြထားသည်။ ဆရာမသည် ဖိုးဇော်အား အကျိုးအကြောင်း ပြောပြရာတွင် ပညာ၏တန်ဖိုးနှင့် ပညာတတ်ကြီးဖြစ်၍ မိဘအား ကူနိုင်မည်ကို

ပညာတတ်ကြီးဖြစ်အောင် ကြိုးစားရမယ်နော့ ဖိုးဇော်၊
ပညာတတ်ဘွဲ့ရဖြစ်ရင် မိဘကိုလည်း တစ်ဖက်တစ်လမ်းက ကူနိုင်မယ်။
(၂၀၁၅၊ စာ ၁၂၂)

ဟု ကျေးလက်တောရွာတွင် ပညာသင်ယူရမည့် လူငယ်ကို ပညာရေးကိုသာ အာရုံစိုက်လာနိုင်အောင် ပြောဆိုနေသော ဆရာမ၏ ဟန်ပန်ဖြင့် အနုစိတ်ခြယ်မှုန်းတင်ပြထားသည်။

ဖိုးဇော်၏ပြောစကားတွင်

ဆရာမကလည်း ကျွန်တော်အခုလည်း လယ်ထဲမှာ ကူရတာပဲ။
အမေပြောတယ်။ ကျွန်တော်ကျောင်းမနေတော့ရင် ပိုတောင်ကူနိုင်ဦးမည်။
(၂၀၁၅၊ စာ ၁၂၂)

ဟု ဖိုးဇော်၏ပြောစကားဖြင့် ဇာတ်လမ်းအား သက်ဝင်လှုပ်ရှားလာအောင် တင်ပြထားသည်။ ဆရာမ မည်သို့ပင်ဆုံးမစေကာမူ မိခင်စကားကိုသာ နားထောင်တတ်သော ကလေးတို့သဘော၊ သဘာဝဖြင့် တင်ပြထားသည်။ ဖိုးဇော်သည် ဆရာမ၏ စေတနာဖြင့် လယ်ထဲတွင် ဆက်နေမှာလား၊ ပညာတတ် ဖြစ်အောင်လုပ်မှာလား အားပြိုင်မှုများဖြင့် ဖန်တီးထားသည်။ ဖိုးဇော်၏ ကျောင်းမနေတော့ရင် မိဘ အတွက် ပိုကူနိုင်မည်ဟု ထင်သော ကလေးအတွေး၊ ဖိုးဇော် ကျောင်းမထွက်ရန် ဆိုဆုံးမသော ဆရာမ၏ဆန္ဒစသည်ဖြင့် ဇာတ်ဆောင်နှစ်ဦး၏အားပြိုင်မှုများသည်ဇာတ်လမ်း၏အဓိကအချက်ဆီသို့ ရောက်အောင်တင်ပြထားသည်။ ထို့ကြောင့်ယနေ့ခေတ်တွင် ကလေးငယ်တို့၏ပညာရေးကောင်းမွန် ဖို့ရာ မိဘဆရာသမားတို့ အတူတကွ ဖြေရှင်းရမည်ကို သတိပေးသည့်အချက်ပင် ဖြစ်သည်။

ဇာတ်ထွတ်ပိုင်းတွင်တပည့်ဖြစ်သူဖိုးဇော် ကျောင်းသားဘဝမှလယ်သမားဘဝသို့ရောက်သွား ခဲ့ရသည်။ ဇာတ်ထွတ်ပိုင်း၏ အဖြေများသည် အများအားဖြင့် ကျေးလက်တောရွာနေ ဆင်းရဲသား လူတန်းစားတို့၏ ဘဝရုန်းကန်မှုအတိုင်း၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မလောကတွင် ဖြစ်လေ့ဖြစ်ထရှိသော သဘာဝကို

> **ဆရာမများအိမ်ရှေ့က ဖိုးဇော် နွားတစ်အုပ်နှင့် ဖြတ်တိုင်း မြင်ကွင်းကို မကြည့်မိ အောင် အကြည့်လွဲရမြဲ။ ဖိုးဇော်ကလည်း စားပြီးပြီလား ဆရာမ စသည်ဖြင့် နှုတ်ဆက်တတ်မြဲ။ ဟော ... အချိန်တန်တော့လည်း လယ်သမား ရင့်မာကြီးအသွင် နှင့် လယ်ထဲဆင်းသည့် လူငယ်လေး ဖြစ်လေပြီ။** (၂၀၁၅၊ စာ ၁၂၂)

ဟု စာရေးသူသည် ဆရာမ၏ အတိတ်တွင် ကြုံတွေ့ခဲ့ရသော ဖိုးဇော်၏ နွားကျောင်းသားဘဝ ရောက်ရှိပုံကို နှမြောတသဖြစ်ကာ လွမ်းဆွတ်ဖွယ်ဖြစ်ရသည့် ဇာတ်ကွက်ကို ဖန်တီးထားသည်။ စားဝတ်နေရေးခက်ခဲသော၊ ပင်ပန်းဆင်းရဲသော အောက်ခြေလူတန်းစားတို့သည် ဘဝအတွက်သာ အဓိကရုန်းကန်ရပြီး ပညာရေးအတွက် ဦးစားမပေးနိုင်ပုံကို အနုစိတ်ခြယ်မှုန်း တင်ပြထားသည်။

တောသူတောင်သားတို့၏ ဘဝသည် မိသားစုဘဝကို ဦးစားပေးခဲ့ရသည်။ ဖိုးဇော်နည်းတူ နီနီ တစ်ဦးလည်း မိခင်နေမကောင်းသည့်အတွက် ကျောင်းထွက်တော့မည်ကို ဆရာမအား ပြောပြရာတွင်

> **အမေ့ကျန်းမာရေးမကောင်းဘူးကောဆရာမရဲ့။**
>
> **ကျွန်မအခုရှစ်တန်းကိုအောင်လည်းပဲလယ်ထဲဆင်းရတော့မှာ။**
> **ဖြေလည်းမထူးဘူး။ မဖြေတော့ဘူး ဆရာမရယ်။** (၂၀၁၅၊ စာ ၁၂၄)

ဟု ကျေးလက်လူမှုဘဝတွင် ငယ်ငယ်ရွယ်ရွယ်နှင့် မိဘတာဝန်များကို ပုခုံးပြောင်းထမ်းဆောင်ကြ ရသည့် သားသမီးတို့၏ ခက်ခဲပင်ပန်းမှုများကို ပီပြင်ပေါ်လွင်လှပါသည်။ စာဖတ်သူတို့ ရင်ထဲတွင် ကျောင်းနေရမည့်အရွယ်တွင် ကျောင်းမနေရဘဲ လောကဓံရင်ဆိုင်ရသော နီနီအဖြစ်ကိုတွေးကာ ကရုဏာစိတ်များ တိုးလာစေပါသည်။ ထိုသို့ ဇာတ်ထွတ်ပိုင်းတွင် ဖိုးဇော်နှင့် နီနီတို့၏ ဘဝအခက် အခဲများ၊ ပညာတစ်ပိုင်းတစ်စဖြစ်ရသည့်အတွက် နှမြောဝမ်းနည်းမှု၊ စိတ်မကောင်းမှုနှင့်အတူ ဇာတ်လမ်းကို ဖန်တီးထားသည်။

ဇာတ်ဆင်းပိုင်းတွင် တပည့်ဖြစ်သူ ဖိုးဇော်နှင့် နီနီတို့သည် ပညာတစ်ပိုင်းတစ်စဖြင့် မိဘတို့၏ တောင်ယာ လုပ်ငန်းခွင်တွင် လုပ်ကိုင်နေရပုံကို

> **ဖိုးဇော်သည် စိမ်းမြသော ယာခင်းထဲ နစ်မြုပ်လျက်နေသည်။ နီနီသည် တအီအီ ပြုချင်သော ကလေးကို ချော့မော့ရင်း ထမင်းတောင်းကို**

လက်တစ်ဖက်ကဆွဲရင်းဆရာမနင်းလျှောက်ခဲ့သော
လယ်ကန်သင်းပေါ်တွင် တရွေ့ရွေ့ လျှောက်နေသည်။

(၂၀၁၅၊ စာ ၁၂၅)

ဟူ၍ ဆရာမ၏မြင်တွေ့ပုံဖြင့် စာဖတ်သူ၏ သိချင်စိတ်ပြေလျော့စေကာ ဇာတ်ဆင်းပိုင်းကို တင်ပြ ထားသည်။ ဇာတ်သိမ်းပိုင်းတွင် စာရေးသူက ဆရာမသည် လယ်ကန်သင်းရိုးပေါ် လမ်းလျှောက်ကာ စာသင်ကျောင်းမှ ရုစ်နှစ်အရွယ် ကလေးငယ်တို့ စာအံနေသောအသံကို ကြားရပုံဖြင့် အဆုံးသတ် ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

၄၊ ၁၊ ၄။ ဇာတ်ဆောင်ဖန်တီးမှု

ခဲအဖြူ၊ အစိမ်းနှင့် ရေးခြစ်သော တစ်ပိုင်းတစ်စကဗျာဝတ္ထုတွင် အဓိကဇာတ်ဆောင်မှာ ကျောင်း ဆရာမပင်ဖြစ်သည်။ ကျေးလက်တောရွာတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်နေရသော ကျောင်းဆရာမ၏ ခက်ခဲသောဘဝအခြေအနေကို တင်ပြထားသော ဝတ္ထုတစ်ပုဒ်ဖြစ်သည်။ တပည့်များပညာရေးကို တန်ဖိုးထားပြီး မိဘအပေါ် လုပ်ကျွေးပြုစုနိုင်ကြောင်း လမ်းညွှန်ပေးသော ဇာတ်ဆောင်အဖြစ် ဖန်တီး ပြထားသည်။ ဇာတ်ဆောင်စရိုက်ဖန်တီးရာတွင် ဇာတ်ဆောင်၏ အပြော၊ အပြုအမူ၊ အတွေးတို့ဖြင့် ဖော်ပြထားသည်။ ထိုဝတ္ထု၏ ဇာတ်လမ်းအဖွင့်၌ စာရေးသူသည်

ဆရာမသည်လယ်ပြင်တောကိုဖြတ်၍လျှောက်လာသည်။
ပါးလျသောကိုယ်နေဟန်သည်ရိုးပြတ်တောကို
ဝေ့ဝိုက်တိုက်ခတ်သည့်လေပြေကြားဝယ်ငှက်မွေးတစ်စလိုခုပင်
တရွေ့ရွေ့ ယိမ်းထိုးလွင့်ပါတော့မည် ပမာထင်ရသည်။(၂၀၁၅၊ စာ ၁၁၅)

ဟူ၍ အနုစိတ်သရုပ်ပေါ်လွင်အောင် ရေးဖွဲ့ထားသည်။ စာရေးသူက စာဖတ်သူအား ဇာတ်ဆောင် ဆရာမ၏ နေ့စဉ်ဘဝအခြေအနေနှင့် ဆရာမ၏ဘဝကို အမူအရာဖြင့် ထင်ဟပ်စေပါသည်။

ထို့ပြင် အဓိကဇာတ်ဆောင်ဆရာမ၏ သွင်ပြင်အမူအရာစရိုက်ကို

ငေးမိငေးရာငေးလျက် လျှောက်သည်မို့ ကန်သင်းပေါ်က ခြေတစ်ချက်
ချော်သည်။ လူကယိုင်သည်။
(၂၀၁၅၊ စာ ၁၁၆)

ဟူ၍ဇာတ်ဆောင်၏အတွေးဖြင့် ဇာတ်ဆောင်၏ အမူအရာများ၊ သွင်ပြင်လှုပ်ရှားမှုကို ပေါ်လွင်အောင် ဖွဲ့ပြထားသည်။ ထိုသရုပ်ဖော်အဖွဲ့က ဇာတ်ဆောင်ဆရာမ၏ စာသင်ကျောင်းသို့ သွားရာလမ်းခရီး ကြမ်းတမ်းသည့်အဖြစ်နှင့် ထိုခရီးကြမ်းတွင် အသားကျနေသည့်အဖြစ်ကို ထင်ဟပ်စေသည့် စရိုက် အမူအရာပင်ဖြစ်သည်။

ဆရာမသည် ထိုကျေးလက်ရွာစာသင်ကျောင်းလေး၌ တာဝန်ကျခဲ့သည်မှာ သမီးဖြစ်သူ တစ်သက်ဟုဆိုခဲ့သည်။ အပြောင်းအရွှေ့လျှောက်ထားရမှာ လွန်စွာဝန်လေးခဲ့သည်။ ဆရာမ၏ တပည့်များအပေါ်ထားသောမေတ္တာနှင့် လုပ်ငန်းခွင်အခက်အခဲကို တင်ပြထားသည်မှာ

တစ်ယောက်ပြောင်းရွှေ့လျှင်နောက်တစ်ယောက်ရောက်ဖို့ရာ
မည်မျှကြာမည် နည်း။ မည်သူမျှမမှန်းဆနိုင်။ (၂၀၁၅၊ စာ ၁၁၆)

ဟူ၍ ဆရာတစ်ယောက်ပြောင်းရွှေ့သွားပါက ကျောင်းအတွက် ဆရာအင်အားရောက်မလာမည်ကို စိုးရိမ်ပူပန်နေသောဆရာမ၏စရိုက်ကိုပေါ်လွင်အောင်အနုစိတ်ခြယ်မှုန်းထားသည်။ ထိုသို့ ကျေးလက် ဒေသ

စာသင် ကျောင်းလေး၏ တပည့်များဘဝ ပညာရေးနှောင့်နှေးမည်ကို စိုးရိမ်သည့် စေတနာသည် ပို၍ထင်ရှားလာစေသည့်အပြင် ဝတ္ထု၏ ဦးတည်ချက်ကို ပံ့ပိုးပေးနိုင်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

ကျွးလက်ဒေသ အခြေခံပညာကျောင်းများတွင် ဆရာ၊ ဆရာမအင်အားမလောက်သည့် အတွက် စာသင်ခန်းတစ်ခုကို စာရေးခိုင်းလျှင် နောက်တစ်တန်းပြေးသင်ရသည်။ ကလေးတို့သည် ဆရာမ အတန်းကူးသည့်အချိန် လှုပ်လှုပ်ရွရွ ဖြစ်နေတတ်သည်။ သူငယ်တန်းကလေးတို့၏ ငိုသံကို လွှမ်းမိုးနိုင်ရန်အတွက် ဆရာမသည် အသံကုန်ဟစ်ပြီး စာသင်ကြားနေပုံကို

> **သည်အသံများကို ထိုးဖောက်နိုင်ရန်မှာ ပါးစပ်ကို အစွမ်းကုန်ဖွင့်ဟလျက် လည်ချောင်းနာမတတ် စာပြရန်တည်း။ တစ်ဖက်အခန်း၌ စာပြရင်း နောက် တစ်ခန်းကို လှမ်းထိန်းရတတ်သည်။** (၂၀၁၅၊ စာ ၁၁၇)

ဟူ၍လည်းကောင်း၊

> **ဆရာမတစ်ယောက်ကခွင့်ယူသည်မို့စာသင်ခန်းသုံးခန်း အပြိုင်သင်ရသည်။** (၂၀၁၅၊ စာ ၁၁၇)

ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဆရာမ၏ ဟန်ပန်အမူအရာများကို ပေါ်လွင်စေသည်။ ကလေးများအပေါ် ချော့တစ်ခါ၊ ခြောက်တလှည့်ဆိုဆုံးမတတ်သော ဆရာမ၏စရိုက်ကို ပေါ်လွင်အောင် မီးမောင်း ထိုးပြထားသည်။ စာရေးသူ၏ ကလေးသဘာဝ ဆော့ချင်၊ မြူးချင်၊ ငိုချင်တတ်သောသဘာဝကို ချုပြ ပြီး ထိုကလေးများအပေါ် စေတနာအရင်းခံဖြင့် စိတ်ရှည်စွာ အတန်းဝင်ရောက်သည့် ဆရာမ၏စရိုက် ကို ပို၍ထင်ပေါ်လာစေသည်။

ဆရာမသည် ရွှံ့များအကြားက ရုန်းကာ ကျောင်းသွားရသည်။ ဆရာမ၏ ပိုင်ဆိုင်မှုမှာ စက်ဘီး မျှသာ ပိုင်ဆိုင်သည်ကို

> **စက်ဘီးအိုကို တချောက်ချောက်နင်းကာ ရွာစဉ်တန်းကို ဖြတ်ရသည်။ နင်းမရ သည့်နေရာတွင် ဆင်းလျှောက်ရတော့သည်။** (၂၀၁၅၊ စာ ၁၁၈)

ဟူ၍ လမ်းခရီးကြမ်း၍ပင်ပန်းသော်လည်း စာသင်ကျောင်းလေးရှိရာသို့ အချိန်မီရောက်အောင် တာဝန်ကို ကျေပွန်စွာ ထမ်းဆောင်တတ်သော ဆရာမ၏စရိုက်ကို ပေါ်လွင်စေပါသည်။

ထို့ပြင် တက္ကသိုလ်ပညာသင်ယူနေသော သမီးဖြစ်သူ၏ ကျောင်းစရိတ်ကာမိစေရန် ဆရာမတို့ ၏ ရွာမှ ငါး၊ ငါးပိတို့ကို သယ်ယူပြီး ကျေးလက်ဒေသရွာကို ပြန်လည်ရောင်းချရသည်။ ထိုအကြောင်း ကို စာရေးသူသည်

> **ဆရာမတို့ရွာတွင် ငါး၊ ငါးပိ ပေါ်သော်ငြား ကုန်းခေါင်ခေါင် ပတ်လည်ဝိုင်းသည့် ဟောသည့်စာသင်ရာရွာမှာတော့ ငါး၊ ငါးပိဆိုတာ အင်မတန် အဖိုးတန်၏။** (၂၀၁၅၊ စာ ၁၁၉)

ဟုဖော်ပြထားရာ သားသမီးပညာသင်စရိတ်အတွက် ဝန်ထမ်းဖြစ်သော်လည်း မိခင်တာဝန်ကျေပွန် သော ဆရာမ၏ဘဝကို သမာအာဇီဝကျစွာ ရုန်းကန်သည့်စရိုက်ကို ပေါ်လွင်စေပါသည်။ မိဘတို့ မည်သည် သားသမီးပညာရေးအတွက် အဆင်မပြေသည့်ကြားမှ သားသမီး၏ ပညာတိုးတက်ရေး ကိုသာ ရှေ့ရှုတတ်သည့် မိခင်၏မေတ္တာစရိုက်ကို ဖော်ကျူးထားသည်။

ဆရာမသည် စာသင်ကျောင်းလေးသို့ သွားရာလမ်းခရီး၌ တပည့်ဟောင်းများစွာ နှုတ်ဆက်ကြ သည်။ ထိုတပည့်ဟောင်းများ ကျွန်းနှင့် အပြိုင် ရုန်းကန်ရပုံကို ဇာတ်ဆောင် ဆရာမ၏ အတွေးဖြင့်

တပည့်ဟောင်းများကို လယ်မြေ ယာမြေထဲ ကျွဲနွားနှင့်အပြိုင် ရုန်းလျက် မြင်ရ လျှင် ရင်၌စူးချွန်နှင့်ဆွဘိသကဲ့သို့ ရှုနာမြဲပင်။ ကံတရားသည်ပင် ကလေးများ အတွက် သည်သို့ဖန်လေသလား။ (၂၀၁၅၊ စာ ၁၂၁)

ဟူ၍ဖော်ပြထားသည်။ ဆရာ၊ ဆရာမဟူသည် မိမိတပည့်ဖြစ်သူတို့၏ အဆင်ပြေသောဘဝကိုသာ မြင်ချင်သည့် ဆန္ဒရှိပြီး၊ ပင်ပန်းဆင်းရဲနေလျှင် မကြည့်ရက်ပေ။ ထိုအဖွဲ့များက ပညာတစ်ပိုင်းတစ်စ ဖြင့် ဘဝကို ပင်ပန်းဆင်းရဲစွာ ရုန်းကန်နေရသော တပည့်များ၏ အဖြစ်ကို မြင်တွေ့ရချိန်၌ ရင်နှင့်အမျှ ခံစားရသည့် ဆရာမ၏ တပည့်များအပေါ် မေတ္တာ၊ စေတနာ ကြီးမားပုံ စရိုက်ကို ပေါ်လွင်စေပါသည်။

ဆရာမသည် တပည့်ဟောင်းဖြစ်သူ ဖိုးဇော်တပည့်လေး၏ အတိတ်အကြောင်း ပြန်တွေး နေမိလေသည်။ ဖိုးဇော်သည် လပတ်စာမေးပွဲဖြေရာ၌ စာမေးပွဲကျလေသည်။ ဖိုးဇော်စာမေးပွဲ ကျသည့်အကြောင်းအရင်းကို မေး၍ ပညာတတ်ကြီးဖြစ်စေလိုစိတ်ဖြင့်

အခက်အခဲ ဘာရှိသနည်း။ ဆွေးနွေးရသည်။ ပညာ၏ အရေးကြီးပုံကို ပြောပြရ သည်။ ကြိုးစားပါမည့်အကြောင်း နားသွင်းရသည်။ ဖိုးဇော်ကား ခပ်ပြုံးပြုံးပင်။ (၂၀၁၅၊ စာ ၁၂၂)

ဟူ၍ ပညာရေးကို စိတ်ပါဝင်စားအောင် အကျယ်တဝင့်ရှင်းပြထားသည်။ ကျေးလက်ဒေသတွင် အနာဂတ်လူငယ်ကလေးများ၏ ပညာတိုးတက်ရေး၊ လူငယ်များ ပညာ၏ တန်ဖိုးကိုသိကာ လိုလို လားလား လက်ခံသင်ယူရမည်ဖြစ်ကြောင်း စသည်ဖြင့် ဆရာမ၏ စေတနာကို အထင်အရှား တွေ့ရပါ သည်။ မိမိတိုင်းပြည် မိမိလူမျိုး၏ ပညာရေးကို မွန်မြတ်သောစိတ်ဓာတ်၊ တပည့်များ ကောင်းကျိုး အတွက် ဆောင်ရွက်သော ဆရာမ၏ စိတ်ထားစရိုက်ကို ဖန်တီးထားသည်မှာ ပေါ်လွင်လှပါသည်။ ဇာတ်လမ်းရွေ့လျားမှုအတွက် ထောက်ပံ့ပေးနိုင်သော ဇာတ်ဆောင်စရိုက်ဖန်တီးမှုအတတ်ပညာပင် ဖြစ်သည်။

ဆရာမသည် လယ်ယာလုပ်ငန်းခွင်ကို ကြည့်လိုက်လျှင် ဖိုးဇော်ကဲ့သို့ပင် ဆရာမ၏ ရင်မှဖြစ် သော တပည့်ငယ်တို့သည် လယ်သမား၊ ယာသမားတို့၏ သားသမီးများဖြစ်ကြသည်။ ဇာတ်ဆောင် ဆရာမ၏ အတွေးဖြင့်

အာခေါင်ကွဲမတတ်ပညာသင်ပေးရသည်မှာ ကလေးတို့အရွယ်ရောက်လျှင် လယ်ထဲဆင်းကြဖို့လား။လယ်ပြင်စိမ်းမြတို့သည်သာ လယ်သမားသားသမီးတို့၏ ခရီးဆုံးပန်းတိုင် ဖြစ်လေသလား။(၂၀၁၅၊ စာ ၁၂၃)

ဟု အဓိကဇာတ်ဆောင်အတွေးဖြင့် စာရေးသူက အဓိကဇာတ်ဆောင်၏ အတွေးဖြင့် ဖန်တီးပြထား သည်။ စာရေးသူ၏ ခံစားချက်များ၊ အတွေးအမြင်များ၊ ဖြစ်လိုသော ဆန္ဒများကို ဆရာမနှင့် ကိုယ်စားပြု၍ ဖော်ဆောင်ခဲ့သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ဆရာမ၏စရိုက်ကို ဖန်တီးရာတွင် သားသမီးများ အတွက် မိဘတာဝန် ကျေပွန်သူ၊ တပည့်များ၏ ပညာရေးကို အလေးထားသူ၊ တောင်သူ လယ်သမား တို့၏ ဘဝကို စာနာသနားပြီး သူတို့၏ ဘဝအခက်အခဲများကို ဖြေရှင်းပေးလိုသည့် ဇာတ်ဆောင်၏ ကိုယ် နှုတ် နှလုံး ကံသုံးပါး အမူအရာဖြင့် စရိုက်ဖန်တီးပြထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

စာရေးသူသည် ဇာတ်ဆောင်စရိုက်ဖော်ရာ၌ ရသဝတ္ထုတိုနှင့် လိုက်ဖက်အောင် အတွေး အမြင်များစွာဖြင့် ဖန်တီးရေးဖွဲ့ထားသည်။ ဝတ္ထုတို၏သဘောအတိုင်း တိုတိုနှင့် ကျစ်ကျစ် လျစ်လျစ် ဖြစ်အောင်လည်း တင်ပြသည်။ ဆရာမ၏ ဘဝအခြေအနေ၊ တပည့်များ၏ ဆင်းရဲပင်ပန်းမှု အားလုံးကို လည်း ထောင့်စုံအောင် တင်ပြသည်။ စာရေးသူသည် အရံဇာတ်ဆောင်၏ စရိုက်ကိုအနည်းငယ်မျှ ဖော်ပြပြီး

အဓိကဇာတ်ဆောင်တစ်ဦးတည်းကိုပင် စံပြဇာတ်ဆောင်အဖြစ် ဦးတည်ချက်ကို ပံ့ပိုးပေး သည့် ဇာတ်ဆောင်အဖြစ် တင်ပြထားသည်။

၄၊ ၁၊ ၅။ နောက်ခံဖန်တီးမှု

ခဲအဖြူ၊ အစိမ်းနှင့် ရေးခြစ်သော တစ်ပိုင်းတစ်စကဗျာဝတ္ထုတို့တွင် ဒေသနောက်ခံဝန်းကျင်ကို ကျေးလက်တောရွာ၏စာသင်ကျောင်းလေးဖြင့် ဖန်တီးတင်ပြထားသည်။ ထိုဝတ္ထုတွင် ဒေသနောက်ခံ အဖြစ် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အဖွဲ့များနှင့် ကျင်လည်နေသော ဒေသဝန်းကျင်အဖွဲ့ဖြင့် ပေါင်းစည်း တင်ပြထားကြောင်း တွေ့ရသည်ကို

> **အများစုသည်ကား ကျေးလက်တို့တွင် တွေ့ရတတ်မည့် သာမန် အိမ်ငယ်များပင်။ ကချင်ရွာ၊ ရှမ်းရွာစသည့် ရွာငယ်လေးများ၏ ဆိတ်ငြိမ် အေးချမ်းမှုမျိုး အဝေးကပင် မြင်၍ မှန်းဆနိုင်မည့်ရွာ။**(၂၀၁၅၊ စာ ၁၁၆)

ဟု နောက်ခံအဖွဲ့ကို ခြယ်မှုန်းတင်ပြခဲ့သည်။ နောက်ခံအဖွဲ့ကြောင့် လယ်ပြင်တောလေး၊ ကျေးလက် တောရွာလေးစသည်ဖြင့် တောဓလေ့ အမူအရာ၊ အငွေ့အသက်များဖြင့် မြင်ယောင် လာအောင် ဖန်တီးထားသည်။

ဆရာမသည် ထိုစာသင်ကျောင်းလေး၌ တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့ပုံကို ကာလနောက်ခံအဖြစ် ဖန်တီးထားသည်မှာ

> **သည်ရွာမှာဘယ်လောက်တောင်ကြာခဲ့ပါလိမ့်။**
>
> **သမီးကြီး တစ်သက်နီးပါးပါပဲ ဟု ဆရာမ မကြာခဏတွေးသည်။**
>
> (၂၀၁၅၊ စာ ၁၁၆)

ဟူ၍ အချိန်ကာလဝန်းကျင်ကို ပေါ်လွင်ပီပြင်အောင်နှင့် ဇာတ်ဆောင်ဆရာမ၏ အတွေးခံစားချက် များကို အထောက်အပံ့ပြုနိုင်အောင် ဖန်တီးထားသည်။

ထို့အပြင် ကျေးလက်တောရွာဓလေ့ စာသင်ကျောင်းလေးဖြစ်သည့်အတွက် ဆရာ၊ ဆရာမ အင်အား အလုံအလောက်မရှိပေ။ ဒေသဝန်းကျင်စာသင်ကျောင်းလေးနှင့် ဇာတ်ဆောင် ဆရာမ၏ လှုပ်ရှားမှုကို လုပ်ငန်းဝန်းကျင်အဖြစ်

> **ကျောင်းတွင် စာသင်ခန်းတို့သည် တစ်တန်းနှင့်တစ်တန်း ဒိုးယိုပေါက် ဖြစ်ကာ ဆရာမတို့မှာ ဒီတစ်တန်းကို စာအရေးခိုင်းလျက် နောက်တစ်တန်း ပြေးသင်ရသည်။**
>
> (၂၀၁၅၊ စာ ၁၁၇)

ဟူ၍ ပညာရေးဖွံ့ဖြိုးမှုအားနည်းသော ဒေသနောက်ခံဖြင့် တင်ပြထားသည်။ လုပ်ငန်းနောက်ခံ အခင်းအကျင်းဖြင့် ဖန်တီးမှုအားကောင်းသောကြောင့် ဇာတ်ဆောင်ဆရာမ၏ ပင်ပန်းကြီးစွာ ရုန်းကန် နေရသော ဘဝသည် စာနာသနားဖွယ်ဖြစ်သည်။ ကျေးလက်တောဓလေ့ စာသင်ကျောင်းတွင် ဖြစ်လေ့ဖြစ်ထရှိသော ဝန်ထမ်းအင်အား မလောက်ငသည့် လုပ်ငန်းဝန်းကျင် အခက်အခဲများစွာတို့ ပေါ်လွင်အောင် ဖန်တီးတင်ပြထားသည်။

ကျောင်းဖွင့်ရာသီတွင် သမီးဖြစ်သူသည် ကျောင်းသို့ တစ်ကြိမ်လိုက်လာခဲ့သည်။ မိခင်ဖြစ်သူ ပင်ပန်းနေပုံကို စာရေးသူ၏ အတင်အပြဖြင့်

ဆောင်းတွင်းတန်မဲ့နှင့် သူ့မိခင်ချွေးစို့အောင် စာသင်ရသည်ကို ငေးနေခဲ့သည်။ (၂၀၁၅၊ စာ ၁၁၇)

ဟုလည်းကောင်း၊

မိုးရာသီဆိုလျှင်တော့ လယ်ပြင်တောလမ်းသည် စွတ်စိုပွက်ထခဲ့ပြီ။ ရွံ့များ အကြားက ရုန်းကာ ကျောင်းသွားရသည်။ (၂၀၁၅၊ စာ ၁၁၈)

ဟူ၍လည်းကောင်းတင်ပြထားသည်။ နောက်ခံရာသီအခြေအနေနှင့် ဇာတ်ဆောင်၏ အခြေအနေကို တွဲ၍ဖန်တီးမှုကြောင့် ဇာတ်လမ်းသည် ပို၍သက်ဝင်လှုပ်ရှားလာသည်။ ထိုနောက်ခံရာသီအခင်း အကျင်းကြောင့် ဇာတ်ဆောင်ဆရာမ၏ ဘဝခက်ခဲကို ရုန်းကန်နေရသည့်အဖြစ်သည် ပို၍ပေါ်လွင် လာစေသည်။

ထို့အပြင် ဆရာမနှင့်ဖိုးဇော် အပြန်အလှန်ပြောစကားများတွင် စီးပွားရေးဝန်းကျင် အခင်း အကျင်းများကို တွေ့ရသည်။ ဆရာမသည် ဖိုးဇော်အား ဒီနှစ်စပါးအထွက်ကောင်းတယ် မဟုတ်လား ဟု မေးလေသည်။ ထိုအခါ ဖိုးဇော်ပြန်ဖြေရာတွင်

အကြွေးပူတော့ ဈေးအတက်မစောင့်နိုင်ဘဲ ရောင်းရတာပဲ။ လယ်သမား လုပ်သမျှ ဟာ ကုန်သည်တွေ စားဖို့ပ ဆရာမရေ

(၂၀၁၅၊ စာ ၁၂၁)

ဟူ၍ ဖော်ပြထားသည်။ ထိုစီးပွားဝန်းကျင် အခင်းအကျင်းကြောင့် ဇာတ်လမ်းပါ မျက်မှောက်ခေတ် အရိပ်သည် ထင်ဟပ်လာသည်။ ခေတ်၏ အရိပ်ထင်ဟပ်လာသည့်အတွက် ထိုဝတ္ထုထဲတွင်ပါသော ဇာတ်ဆောင်လယ်သမားဖိုးဇော်ကဲ့သို့ နွားနှင့်ဖက်၍ ဆင်းရဲပင်ပန်းစွာ ရုန်းကန်ရသော်လည်း အကျိုး အမြတ်မခံစားရသော လယ်သမားတို့၏ ဘဝအကြပ်အတည်းကို သဘာဝကျကျ ပေါ်လွင်လာစေ သည်။ ဒိဋ္ဌမမွှလူ့လောကတွင်ရှိသော ကုန်သည်ပွဲစားကြီးတို့၏ တောင်သူလယ်သမားတို့အပေါ် ခေါင်းပုံဖြတ်အမြတ်ကြီးစားသော လူမှုဝန်းကျင်ကို ဖန်တီးထားသည်။ ထို့ကြောင့် ခေတ်အသံ၊ ခေတ်ဟန် များကို ကြားရမြင်ရ၍ စာဖတ်သူတို့ ကျေနပ်နှစ်သက်ခြင်းဖြစ်ရသည်။

ထို့အပြင် ကျေးလက်ရွာဓလေ့ အငွေ့အသက်များပါသော မြင်ကွင်းနှင့် စာသင်ကျောင်းလေး ရှိရာ ဒေသလုပ်ငန်းဝန်းကျင်၏ ပျော်မွေ့ပုံကို ချိတ်ဆက်တင်ပြထားသည်မှာ

မြေ၌ စိုက်ဝပ်နေသော စာသင်ကျောင်းသည်ကား မိနစ်အနည်းငယ် အတွင်းမှာ ပင် ကလေးတို့၏ စာအံသံနှင့် စည်ညံလာ၏။

(၂၀၁၅၊ စာ ၁၂၅-၁၂၆)

ဟူ၍ ကျေးလက်ရွာဓလေ့ နောက်ခံပီပြင်မှု၊ ထိုနေရာဒေသ၏ စာအံသံ၊ စာသင်သံ စသည်ဖြင့် စာဖတ်သူ၏ အမြင်အကြားအာရုံ၌ ထင်ဟပ်လာအောင် ဖန်တီးထားသည်။ ထိုနောက်ခံအဖွဲ့ကြောင့် ဒိဋ္ဌမမွှလောကရှိ အခြေခံပညာရေးဝန်ထမ်းကျောင်းဆရာမတို့၏ လုပ်ငန်းဝန်းကျင် တာဝန်ထမ်း ဆောင်ရသည့် ဇာတ်လမ်းသည် ပို၍သဘာဝကျလာစေသည်။ ကျေးလက်၌ တာဝန်ကျသော အခြေခံ ပညာကျောင်းဆရာမတို့၏ အခက်အခဲများကြားမှ ဝါသနာအရင်းခံပြီး တာဝန်ထမ်းဆောင်မှုကို တင်ပြ ထားသည်။

၅။ သုံးသပ်ချက်

ဤစာတမ်းသည်စံပယ်ဖြူနု၏ဝတ္ထုတိုဖြစ်သော'ခဲအဖြူ။ အစိမ်းနှင့်ရေးခြစ်သောတစ်ပိုင်းတစ်စကဗျာ' ဖြင့် ဝတ္ထုတိုများကို ဖန်တီးမှုနည်းနာများနှင့် ပေါ်လွင်အောင် တင်ပြထားသည်။ "ခဲအဖြူ။ အစိမ်းနှင့် ရေးခြစ်သော တစ်ပိုင်းတစ်စကဗျာ"ဝတ္ထုတွင် စာရေးသူသည် ဇာတ်လမ်းပြင်ပမှနေ၍ ဇာတ်ကြောင်း ပြောပုံစံဖြင့် ဇာတ်ဆောင်ကျောင်းဆရာမ၏ စရိုက်ကို ပီပြင်အောင် အချိတ်အဆက်မိအောင် ဖန်တီး တင်ပြထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ အခြေခံစာသင် ကျောင်းလေးကို ဒေသနောက်ခံအဖြစ်ထားကာ ဝတ္ထုဖန်တီးထားပါသည်။ လူမှုနောက်ခံဝန်းကျင်နှင့်ဆက်စပ်၍ ဇာတ်ဆောင်စရိုက်ပေါ်လွင်ကြောင်း တွေ့ရသည်။ အဓိကဇာတ်ဆောင်ဆရာမ၏ တပည့်များအပေါ် ကျေးလက်ဒေသတပည့်ဖြစ်သူများ၏ ဘဝအခက်အခဲများ၊ ထားရှိသောမေတ္တာတရားများ၊ တောင်သူလယ်သမားတို့၏ဘဝ အကြပ်အတည်း များဖြင့် ဖန်တီးမှုကြောင့် ဝတ္ထုတို၏ ဦးတည်ချက်ကို ဖော်ဆောင်ပေးနိုင်သည်။ စံပယ်ဖြူနု၏ ဝတ္ထုတို ကို လေ့လာရာတွင် ဝတ္ထုတိုဖန်တီးမှုအနေဖြင့် အတွေးအမြင် ခံစားချက်များ၊ ဇာတ်လမ်းဖန်တီးမှု၊ ဇာတ်ဆောင်ဖန်တီးမှု၊ နောက်ခံဖန်တီးမှုများသည် စာရေးသူ၏ စေတနာနှင့် ဦးတည်ချက်ကို ပေါ်လွင် စေသည်။ ဝတ္ထုတိုဇာတ်လမ်းဖြစ်ပေါ်စေရန်အတွက်ပါ အဓိကဇာတ်ဆောင်ကို သူ့နေရာနှင့်သူ အံဝင် ခွင်ကျ သရုပ်ဖော်၍ ဖန်တီးသွားနိုင်သည်။ ဝတ္ထုတိုသည် ဝတ္ထုရှည်လောက် မကျယ်ပြန့်သည့်အတွက် အချက်အလက်ကောက်ယူရာတွင် အနည်းငယ်ခက်ခဲမှုရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ စာရေးသူ၏ ပြော စကားဖြင့် ဖန်တီးမှုတိုင်းသည် ဇာတ်ဆောင်အသီးသီးတို့၏ စရိုက်အမျိုးမျိုးကို ရုပ်လုံးကြွစေပါသည်။ နောက်ခံဝန်းကျင်ဖန်တီးရာတွင် ဒေသနောက်ခံအဖွဲ့များဖြင့် ဖန်တီးပြထားရာတွင် စာဖတ်သူများ သိလွယ်မြင်လွယ်ဖြစ်စေသော ဒေသများကို ဖန်တီးမှုကြောင့် ဇာတ်လမ်းသည် ပို၍သက်ဝင်လှုပ်ရှား လာစေသည်။ စံပယ်ဖြူနု၏ ဝတ္ထုတိုတွင် ဇာတ်လမ်းဖန်တီးမှုကို လေ့လာရာတွင် မြှုပ်ကွက်ထက် အားပြိုင်မှုကို အများဆုံးအသုံးပြုထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် စာရေးသူ၏ အတွေးနှင့် အရေးတို့ကြောင့် ခဲအဖြူအစိမ်းနှင့်ရေးခြစ်သောတစ်ပိုင်းတစ်စကဗျာဝတ္ထုတိုသည် စာဖတ်ပရိသတ် အတွက် ပြည်သူ့အကျိုးပြုဝတ္ထုတိုစာပေဖြစ်သည်။

နိဂုံး

ဤစာတမ်းသည် ခဲအဖြူအစိမ်းနှင့်ရေးခြစ်သောတစ်ပိုင်းတစ်စကဗျာဝတ္ထုတိုဖန်တီးမှုကို သုတေသန ပြုထားသော စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ သုတေသနပြုရာတွင် ဇာတ်လမ်းဖန်တီးမှု၊ ဇာတ်ဆောင် ဖန်တီးမှုနှင့် နောက်ခံဖန်တီးမှုတို့ဖြင့် ချဉ်းကပ်ပြီး သုတေသနပြုထားခြင်းဖြစ်သည်။ ၂၁ ရာစု ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော စာရေးသူ၏ မြန်မာရသဝတ္ထုတို အဖွဲ့များသည် မျက်မှောက်ခေတ် စာပေလောက အတွက် ရသစာပေမှတ်တိုင်တစ်ခုပင်ဖြစ်သည်။ ဝတ္ထုဖန်တီးသူ စာရေးသူတို့သည် မိမိတို့ကြုံတွေ့ရ သော ဒိဋ္ဌလောကကို အကျိုးပြုစေမည့် စာပေများကို ဖန်တီးလေ့ရှိသည်။ စာရေးသူသည် ဒိဋ္ဌလောက တွင်ရှိသည့် မည်သည့်အကြောင်းအရာကိုမဆို နှစ်သက်မှုဖြစ်စေကာ သခံစားမှုမှတစ်ဆင့် ဘဝအသိ ပေးနိုင်သည့် ရသဝတ္ထုတိုကောင်းများဖြစ်အောင် ဖန်တီးထားသည်။ ၂၁ ရာစု ခေတ်ဦး ဝတ္ထုရေးသူပီပီ ခံစားမှု အတွေးအမြင်များ နယ်ပယ်ကျယ်ပြန့်လာသည်နှင့်အမျှ ဖန်တီးရေးဖွဲ့မှု အတတ်ပညာများ ပြောင်းလဲတိုးတက်လာသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

ကျော်အောင်၊ ဦး။ ၂၀၀၆။ ***ဂန္ဓဝင်တစ်ဆယ်***။ ရန်ကုန်၊ ရာပြည့်စာအုပ်တိုက်။

ခင်မင်၊ မောင်(ခနုဖြူ)။ ၂၀၁၄။ ***ဘာသာအမြင်၊ စာပေအမြင်***။ ရန်ကုန်၊ စိတ်ကူးချိုချိုစာပေ။

စံပယ်ဖြူနု။ ၂၀၁၅။ ***အပြန်လမ်းဘယ်မှာ လမ်းဘယ်မှာနှင့် မဂ္ဂဇင်းဝတ္ထုတိုများ***။ ရန်ကုန်၊ ခဝါလေ့မွန်စာအုပ်တိုက်။

ဘုန်းနိုင်၊ တက္ကသိုလ်။ ၂၀၀၄။ ***ဘုန်းနိုင်အတွေး ဘုန်းနိုင်အမြင်(ဒုတိယအကြိမ်)***။ ရန်ကုန်၊ ကံ့ကော်ဝတ်ရည်စာပေ။

မိုးမြေ၊ မ။ ၂၀၁၇။ ***ဝတ္ထုတိုသဘောတရား၊ ဝတ္ထုတိုဖန်တီးရေးသားမှုအတတ်ပညာ***။ ရန်ကုန်၊ ဂျူးဂျူးပုံနှိပ်တိုက်။

မောင်မောင်ညို၊ ဒေါက်တာ။ ၁၉၉၄။ ***ဝတ္ထုတိုရေးနည်းအတတ်ပညာ***။ ရန်ကုန်၊ တောက်တောက်ဝင်းပုံနှိပ်တိုက်။

အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ။ ၂၀၂၄။ ***သုတေသနဟူသည် (တတိယအကြိမ်)***။ ရန်ကုန်၊ ပညာရပ်ဝန်းစာပေ။

ဇော်ဂျီ၏ ရသစာတမ်းများမှ ဝါကျဖွဲ့ဟန်လေ့လာချက်(ရေးဟန်ပညာ)

ချိုချိုမာ (၂)*

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းသည် ဇော်ဂျီ၏ ရသစာတမ်းများမှ ဝါကျဖွဲ့ဟန်ကို ရေးဟန်ပညာအရ လေ့လာတင်ပြထားသော စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ အလေ့လာခံအဖြစ် ကံ့ကော်မြိုင်စာတမ်းစာအုပ်ကို ထားရှိခဲ့ပါသည်။ ရည်ရွယ်ချက်မှာ စာပေဘာသာရပ်တစ်ခုတွင် ဝါကျဖွဲ့ဟန်များ၏ အရေးပါပုံ များကို ဖော်ထုတ်တင်ပြလိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ “ဝါကျဖွဲ့ဟန်များသည် စာဖတ်သူကို ဆွဲဆောင်နိုင်ခြင်းရှိပါသလား။ ရသစာတမ်းများတွင် ဝါကျဖွဲ့ဟန်များက မည်မျှအရေးပါသနည်း။ ရသစာတမ်းများတွင် ဇာတ်ဆောင်ပါဝင်ခြင်းရှိပါသလား။”ဟူသော သုတေသနမေးခွန်းတို့အတွက် အဖြေရှာရန် မောင်ခင်မင်(ခနုဖြူ)၏ “ရေးဟန်ပညာနိဒါန်း”စာအုပ်နှင့်စိစစ်ကာ လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ နည်းနာအဖြစ် အကဲဖြတ်သုတေသနနည်းနာ၊ သရုပ်ဖော်သုတေသနနည်းနာနှင့်နှိုင်းယှဉ်လေ့လာသုတေသနနည်းနာတို့ကို အသုံးပြုထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဝါကျဖွဲ့ဟန်ဆိုင်ရာ လေ့လာလိုသူတို့အတွက် ဤစာတမ်းက အထောက်အကူပြုပေးနိုင်လိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်ပါသည်။

သော့ချက်ဝေါဟာရ။ ။ ရသစာတမ်း၊ ဝါကျဖွဲ့ဟန်(ရေးဟန်ပညာ)။

ဇော်ဂျီ၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိအကျဉ်း

အမည်ရင်းမှာ ဦးသိန်းဟန်ဖြစ်သည်။ အဖ ဦးယော အမိ ဒေါ်စိန်ညွန့်တို့က ၁၉၀၇ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ(၁၂) ရက် သောကြာနေ့တွင် ဖျာပုံမြို့၌ဖွားမြင်ခဲ့သည်။ ငယ်စဉ်က ဘုန်းတော်ကြီးပညာသင် ကျောင်းတွင် ပညာသင်ကြားခဲ့သည်။ (၁၉၂၉)ခုနှစ်တွင် ဝိဇ္ဇာဘွဲ့ကို အင်္ဂလိပ်၊ မြန်မာအရှေ့တိုင်းနိုင်ငံများ သမိုင်း ဘာသာတွဲဖြင့် ရရှိခဲ့သည်။ ၁၉၃၆-၃၈ခုနှစ်၌ မန္တလေးဥပစာကောလိပ် မြန်မာစာဌာနတွင် နည်းပြ ဆရာတာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။

၁၉၃၈ ခုနှစ်တွင် စာကြည့်တိုက်ပညာ ဒီပလိုမာယူရန် အင်္ဂလန်နိုင်ငံသို့ သွားခဲ့သည်။ London University တွင် တက်ရင်းစစ်ဖြစ်လာသဖြင့် အိုင်ယာလန်ပြည်ဒပ်ဗလင်(Dublin)မြို့သို့ကူးကာ စာကြည့်တိုက်ပညာ ဒီပလိုမာဘွဲ့ကို ရယူခဲ့သည်။ ၁၉၄၁ ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်သို့ ပြန်ရောက်လာပြီး ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်စာကြည့်တိုက်၌ စာကြည့်တိုက်မှူးအဖြစ် စတင်အမှုထမ်းခဲ့သည်။ ၁၉၄၁ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် မြို့မအမျိုးသမီးကျောင်းမှ အထက်တန်းပြ ဆရာမ ဒေါ်စောရင် B.A., B.Ed. နှင့် လက်ထပ်ခဲ့သည်။ ဒေါက်တာခင်မျိုးဟန် (ကလေးအထူးကု ဆရာဝန်)၊ ဒေါက်တာခင်လှဟန် (သမိုင်းပညာရှင်)၊ ဒေါက်တာခင်အုန်းဟန်(မျက်စိအထူးကုဆရာဝန်)ဟူသော သမီးသုံးဦးထွန်းကား ခဲ့သည်။

၁။ နိဒါန်း

ဤစာတမ်းသည် ဇော်ဂျီ၏ ရသစာတမ်းများမှ ဝါကျဖွဲ့ဟန်ကို လေ့လာထားခြင်းဖြစ်ပြီး ထိုသို့ လေ့လာရာတွင် အခန်း(၁) နိဒါန်း၊ အခန်း(၂) စာပေလေ့လာဆန်းစစ်ချက်၊ အခန်း (၃) နည်းနာ၊ အခန်း (၄)လေ့လာတွေ့ရှိချက်၊ အခန်း (၅) သုံးသပ်ချက်ဟူ၍ အခန်း (၅)ခန်းခွဲကာ လေ့လာတင်ပြထားပါ သည်။ ဤစာတမ်းရေးသားနိုင်ရန်အတွက် အထောက်အပံ့ရရှိနိုင်မည့် စာအုပ်စာတမ်းများကိုလည်း လေ့လာဖတ်ရှုခဲ့ပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင် အသုံးပြုမည့်အချက်အလက်များကိုလည်း ရွေးချယ်ခဲ့ပါ သည်။ စာတမ်းအတွက်လိုအပ်သည့် သီအိုရီဖွင့်ဆိုချက်များကို စာအုပ်စာတမ်းများမှ ကိုးကားမှုများ လည်း ပြုခဲ့ပါသည်။

* နည်းပြ၊ မြန်မာစာဌာန၊ မကွေးတက္ကသိုလ်

၁၊ ၁။ ရသစာတမ်းဝေါဟာရနှင့်သဘောသဘာဝ

ရသစာတမ်းနှင့်ပတ်သက်၍ ကံ့ကော်မြိုင်စာတမ်းစာအုပ်အမှာစာတွင်-

> **"မြန်မာစာပေလောက၌ စာပေအဖွဲ့ပုံသဏ္ဌာန်တစ်ခုအဖြစ် ရပ်တည်လျက်ရှိသော ရသစာတမ်း ငယ်သည် ပြင်သစ်ဘာသာ၊ အင်္ဂလန်ဘာသာတို့မှ essay ဟု အမည်ပေးထားသော စာပေအဖွဲ့ ပုံသဏ္ဌာန်မျိုးဖြစ်သည်။ မြန်မာစာပေလောကတွင် အစမ်းစာ၊ စာတမ်း၊ စာမွန်၊ စာတန်း၊ စာညွှန်၊ စာပဒေသာ၊ ရသစာမွန်၊ အက်ဆေး၊ ရသ စာတမ်းငယ်၊ ရသစာတမ်းစသည်ဖြင့် အမည်အမျိုးမျိုးသတ်မှတ်ပြီး ရေးသားလာကြသည်။ ယခုအခါ "အက်ဆေး"ဟူသော အခေါ် အဝေါ်နှင့် "ရသစာတမ်း"ဟူသော အခေါ်အဝေါ်နှစ်မျိုးကိုတွင်ကျယ် စွာအသုံးပြုနေကြပါသည်။"** (၂၀၁၂၊ စာ-အမှာစာ)

ဟုဆိုထားပါသည်။

တက္ကသိုလ်ဝင်းမွန်ကလည်း ၁၉၄၅ ခုနှစ်မတိုင်မီက "စာတမ်းငယ်စာပေစာတမ်းများ"စာအုပ် (၃-တွဲ)၌-

> **"တစ်စုံတစ်ခုသော အကြောင်းအရာ၊ အဖြစ်အပျက်ကိုဖော်ပြ၍ ထိုအရေးကိစ္စ၌ စာရေးသူ တွေ့မြင်ခံစားရသော ခံစာချက်ရသများတို့ ပေါ်လွင်အောင်ဖတ်ချင်စဖွယ် ရေးဖွဲ့ထားသည့် စာတမ်းငယ်များကို ဆိုလိုပါသည်။"**

(၁၉၈၇၊ စာ-၄၂)

ဟု ဆိုထားပါသည်။

ထို့အတူ ဆရာကြီးမောင်ခင်မင်(ခနုဖြူ)ကလည်း ကံ့ကော်မြိုင်စာတမ်းစာအုပ်အမှာ စာတွင်-

> **"စာတမ်းငယ်သည် ရေးဖွဲ့သည့်အကြောင်းအရာထက် ထိုအကြောင်းအရာကို ပြောပြနေသည့် စာရေးသူနှင့်စာဖတ်သူတို့၏ စိတ်ချင်းတိုက်ရိုက်ထိတွေ့ဆက်သွယ်မှုကို အားပြုသည်။"**

(၂၀၁၂၊ အမှာစာ)

ဟူ၍ဆိုထားပါသည်။

ထိုသို့ ရသစာတမ်းငယ်၏ သဘောသဘာဝနှင့်ပတ်သက်သော စာဆိုအသီးသီး၏ ဖွင့်ဆိုချက်များကိုအခြေခံကာ ရသစာတမ်းငယ်သည် စာရေးသူက မိမိပတ်ဝန်းကျင်တွင် တွေ့မြင်ကြားသိရသမျှ သော အကြောင်းအရာအဖြစ်အပျက်တစ်ခုခုကို အခြေပြု၍ မိမိပြောလိုသောရည်ရွယ်ချက်သို့ ရောက် အောင် တိုတိုကျဉ်းကျဉ်း ရွှင်ရွှင်သွက်သွက်နှင့်ရေးသားကာ နှစ်သက်မှုရသကိုပေးစွမ်းသော စကားပြေ အဖွဲ့မျိုးဖြစ်ခြင်း၊ ပတ်ဝန်းကျင်အသိအမြင်ကို စာရေးသူက စာဖတ်သူအား တိုက်ရိုက်ပြောပြဟန်ဖြင့် ဖွင့်လှစ်ဖော်ပြသော စာပေအဖွဲ့မျိုးဖြစ်ကြောင်းတို့ကို လေ့လာသိရှိရပါသည်။

၁၊ ၂။ အလေ့လာခံစာတမ်းများမိတ်ဆက်

ဇော်ဂျီ၏ **"နွေဦးကျက်သရေ"**ရသစာတမ်းသည် နွေရာသီ၏ လက္ခဏာတစ်ရပ်ဖြစ်သော ရွာဟောင်း ကြွေ၍ ရွာသစ်ဝေပုံနှင့် နွေဦးရာသီ၏ မြင်ရလေ့ရှိသောရေချမ်းစင်ခလေ့၊ နွားလွှတ်ပွဲခလေ့များနှင့် ထင်ဟပ်ပြထားသော စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ ရေချမ်းစင်တည်ခြင်းသည် မြန်မာတို့၏ချစ်စရာခလေ့ဖြစ် သကဲ့သို့ နွားလွှတ်ပွဲခလေ့သည် မြန်မာခလေ့ဖြစ်ပြီး စတင်ပေါ်ပေါက်လာသော မြန်မာ့ခလေ့ဖြစ်သော ကြောင့်

နောက်နောင်အခါများတွင်လည်း ဤမလေ့ကိုဆက်လက်ထိန်းသိမ်းစေလိုသော စိတ်စေတနာများကို အရင်းခံ၍ ဖော်ဆောင်ထားသော စာတမ်းတစ်စောင်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ပြင် စာရေးသူတို့ သူငယ်ချင်းတစ်စု ကျောင်းပိတ်ရက်ခရီးထွက်ကြရာ လမ်းတစ်လျှောက်တွင် ရေဆာလောင်ငတ်မွတ် ခြင်း ဒုက္ခများခံစားနေရချိန် ရေဒါနပြုကြသော ကျေးတောသူလေးများနှင့် ကြုံတွေ့လိုက်ရပုံ၊ ဤရေ ဒါနပြုသော မလေ့သည်လည်း မြတ်နိုးစရာကောင်းသော မြန်မာ့မလေ့တစ်ခုဖြစ်ကြောင်း ရေးသား ပုံဖော်ထားပါသည်။

“ကဗျာဝိုင်းစာဝိုင်းနှင့်ကျွန်တော်”ရသစာတမ်းသည် လက်ဖက်ရည်သောက်ခြင်းသည် မြန်မာ တို့၏ ကောင်းမွန်သော မလေ့တစ်ခုဖြစ်ပုံနှင့်ကြက်ဝိုင်းထောင်ခြင်းသည်လည်း မြန်မာ့မလေ့ဖြစ် ကြောင်းရေးသားထားသော စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ လက်ဖက်ရည် ဝိုင်းထောင်ခြင်းသည် ကောင်းမွန် သော မြန်မာ့မလေ့တစ်ခုဖြစ်သည့်အပြင် ထိုဝိုင်းတွင် စာမျိုးစုံဆွေးနွေးနိုင်သကဲ့သို့ အခြားသော အမှု ကိစ္စမျိုးစုံလည်း ဆွေးနွေးနိုင်ပြီး ကျက်သရေရှိလှသော မြန်မာ့မလေ့တစ်ခုဟုလည်း ဆိုထားပါသည်။ မြန်မာမလေ့လက်ဖက်ရည်ဝိုင်းသည် စည်းကြီးကမ်းကြီးနှင့်နေစရာမလိုဘဲ ပြောလိုသည်များကို လွတ်လပ်စွာ ပြောဆိုဆွေးနွေးနိုင်သည်။ ထိုမလေ့မှာ ရှေးယခင်ကတည်းကရှိခဲ့သော မြန်မာတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုအစဉ်အလာကောင်းတစ်ခုလည်း ဖြစ်ပါသည်။ ကြက်ဝိုင်းထောင်ခြင်းက ရဲသားဖမ်းမည် ကို စိုးရိမ်ရသေးသည်။ လက်ဖက်ရည်ဝိုင်းထောင်ခြင်းက မည်သည့်ရဲသားကမျှဖမ်းမည်ကို ကြောက် မနေရပေ။ ထို့ကြောင့် မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှုထိန်းသိမ်းရာလည်းရောက်၊ အချင်းချင်းလည်း သွေးစည်းစေ သည့်အပြင် အန္တရာယ်လည်းကင်းသည့် လက်ဖက်ရည်ဝိုင်းထောင်ခြင်းကို အားပေးလိုသော စာရေးသူ ၏ စိတ်စေတနာများကို အထင်အရှားပေါ်လွင်နေသော ရသစာတမ်းတစ်စောင်ပင် ဖြစ်ပါသည်။

“ပုဂံမြို့ဟောင်းနှင့်ကျွန်တော်” ရသစာတမ်းတွင် ဇော်ဂျီက ကြည်ညိုစရာ၊ ကြည်နူးစရာပေါ များလှသော ပုဂံမြို့အကြောင်းကို ရေးသားထားပါသည်။ ကြည်ညိုစရာဆိုသည်မှာ သပ္ပာယ်လှသော ရှေးဟောင်းဘုရားစေတီများဖြစ်၍ ကြည်နူးစရာဆိုသည်မှာ နိုင်ငံသစ်တည်ခဲ့သော ရှေးခေတ်ပုဂံသား တို့ဖြစ်ပုံကိုလည်း ရှင်းလင်ရေးသားထားပါသည်။ ထိုသို့ ကြည်ညိုစရာပေါများလှသော ပုဂံမြေသို့ မိမိ ရောက်ရှိစဉ်က ရွှေစည်းခုံ၊ဓမ္မရံကြီး၊ တူရွင်းတောင် အစရှိသည်တို့ကို ဖူးမြော်၍မဆုံးဖြစ်ခဲ့ရပုံနှင့် နောက်ထပ်နောက်ထပ်လည်း အကြိမ်ကြိမ်ဖူးမြော်နေချင်မိကြောင်းတို့ကို အသေးစိတ်ရေးသားထား ပါသည်။ မိမိကဲ့သို့ စာဖတ်သူများကိုလည်း မြန်မာ့အမွေအနှစ်ဖြစ်သော ပုဂံမြေကိုတန်ဖိုးထား ထိန်းသိမ်းတတ်ကြစေရန်ဟူသော ရည်ရွယ်ချက်များကို ဖော်ဆောင်ပေးနေသည့် ရသစာတမ်းတစ်စောင် ပင် ဖြစ်ပါသည်။

၁၊ ၃။ သုတေသနမေးခွန်း

ဇော်ဂျီ၏ ရသစာတမ်းများမှ ဝါကျဖွဲ့ဟန်ကို လေ့လာရာတွင် အောက်ပါသုတေသနမေးခွန်းများ ပေါ်ပေါက်လာစေပါသည်။

(၁) ရသစာတမ်းများတွင် ဝါကျဖွဲ့ဟန်တို့သည် စာဖတ်သူကို ဆွဲဆောင်နိုင်ခြင်း ရှိ၊မရှိ။

(၂) ရသစာတမ်းများတွင် ဝါကျဖွဲ့ဟန်များသည် မည်မျှအရေးပါသနည်း။

(၃) ရသစာတမ်းများသည် ဇာတ်ဆောင်ပါဝင်ခြင်းရှိ၊ မရှိ။

၂။ စာပေလေ့လာဆန်းစစ်ချက်

ဇော်ဂျီ၏ ရသစာတမ်းများမှ ဝါကျဖွဲ့ဟန်ကို လေ့လာနိုင်ရန် စာပေလေ့လာဆန်းစစ်မှုများ ပြုလုပ် ခဲ့ပါသည်။ ဤစာတမ်းသည် ဝါကျဖွဲ့ဟန်ကို လေ့လာဖော်ထုတ်ထားသည့် စာတမ်းဖြစ်သည့်အတွက် ရေးဟန်နှင့်ဆိုင်သော ပညာရှင်တို့၏ အဆိုအမိန့်များ၊ နည်းနာများ၊ စာအုပ်စာတမ်းများ၊ ပါရဂူဘွဲ့ယူ ကျမ်းများကို လေ့လာဖတ်ရှုခဲ့ပါသည်။ ထိုစာအုပ်များမှ နည်းနာများကိုခံယူကာ သုံးသပ်တင်ပြထား ပါသည်။

ဆရာကြီးမောင်ခင်မင်(ခနဲဖြူ)၏ **“စကားပြေသဘောတရား၊ စကားပြေအတတ်ပညာ”** စာအုပ် တွင် စကားပြေ၏သဘောသဘာဝ၊ စကားပြေစည်းရုံးမှုအဆင့်ဆင့်၊ ရေးနည်း၊ ရေးဟန်များကို အသေးစိတ် တင်ပြထားပါသည်။ ဤသည်ကို လေ့လာခြင်းဖြင့် ယခုစာတမ်းရေးရာတွင် အကြောင်းအရာပေါ်လွင် ထင်ရှားမှုနှင့် ဝါကျဖွဲ့ဟန်လေ့လာခြင်းတို့တွက် အထောက်အပံ့ကောင်းများဖြစ်စေခဲ့ပါသည်။

ထို့နောက် ဆရာကြီးမောင်ခင်မင်(ခနဲဖြူ)၏ **“ရေးဟန်ပညာနိဒါန်း”**စာအုပ်တွင် ရေးဟန် သဘောသဘာဝ၊ ရေးဟန်စိစစ်မှု၊ စကားသုံးနှုန်းဟန်အမျိုးမျိုး စသည်တို့ကို သာဓကများနှင့်တကွ သိလွယ်မြင်လွယ်အောင် တင်ပြထားပါသည်။ ထိုသို့တင်ပြထားသောကြောင့် ယခုဝါကျဖွဲ့ဟန် လေ့လာမှုအတွက် များစွာအထောက်အပံ့ကောင်းများ ဖြစ်စေခဲ့ပါသည်။

ဒေါက်တာစိုးနိုင်၏ **“ဆရာဇော်ဂျီ၏စကားပြေရေးဟန်”**စာအုပ်တွင် စကားသုံးနှုန်းဟန် ထူး ခြားချက်၊ ဝါကျဖွဲ့ဟန်ထူးခြားချက်၊ စာပိုဒ်ဖွဲ့ဟန်ထူးခြားချက်နှင့် စာပုဒ်ဖွဲ့ဟန်ထူးခြားချက် များကို အသေးစိတ်လေ့လာထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဆရာကြီး၏စာအုပ်သည်လည်း ဤစာ တမ်းလေ့လာမှုအတွက် အထောက်အကူဖြစ်စေခဲ့ပါသည်။

မအိဖြိုးဖြိုးနိုင်၏ ပါရဂူဘွဲ့ယူကျမ်းတစ်စောင်ဖြစ်သော **“အောင်သင်း၏ရသစာတမ်းများ လေ့လာချက်”**ကျမ်းကို လေ့လာဖတ်ရှုခဲ့ပါသည်။ ဤကျမ်းတွင် အောင်သင်း၏ “စကားသုံးနှုန်းထား ဟန်၊ ဝါကျဖွဲ့ဟန်၊ စာပိုဒ်ဖွဲ့ဟန်၊ အလင်္ကာ၊ အဆက်အစပ်”တို့ကို အသေးစိတ်လေ့လာ တင်ပြထားပါ သည်။ ထိုသို့ လေ့လာမှုပြုထားသည့်ကျမ်းကိုဖတ်ရှုရာမှ ယခုအခါဝါကျဖွဲ့ဟန်ကို လေ့လာထားသည့် ဤစာတမ်းအတွက် များစွာအထောက်အပံ့ရရှိခဲ့ပါသည်။

၃။ နည်းနာ

ဤစာတမ်းတွင် ဇော်ဂျီ၏ ရသစာတမ်းများမှ ဝါကျဖွဲ့ဟန်ကို ချဉ်းကပ်လေ့လာသွားမည် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဖော်ထုတ်တင်ပြမည့် သုတေသနအချက်အလက်များ တိကျခိုင်မာမှုရှိစေရန် သုတေသန ပြုရာတွင် အသုံးပြုမည့် သုတေသနနည်းနာများကို ပညာရပ်ဆိုင်ရာနည်းနာနှင့် သုတေသန နည်းနာ ဟူ၍ နှစ်ပိုင်းခွဲကာ တင်ပြသွားမည်ဖြစ်ပါသည်။

၃၊ ၁။ ပညာရပ်ဆိုင်ရာနည်းနာ

ဟန်ချက်ညီဝါကျ

မောင်ခင်မင်(ခနဲဖြူ)က “ရေးဟန်ပညာနိဒါန်း”စာအုပ်တွင် ဟန်ချက်ညီဝါကျနှင့်ပတ်သက်၍ ဖွင့်ဆို ထားပုံမှာ-

> **“ဝါကျအတွင်းရှိ အစိတ်အပိုင်းများကို အလေးပေါ့ညီအောင် မဲတင်းကာ ဟန်ချက်ညီညီရေးဖွဲ့ သော ဝါကျမျိုးကို ဟန်ချက်ညီဝါကျဟု ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်သည်။ အရေးပါမှုအတိုင်းအဆချင်း တူသော အချက်များကို ဝါကျတစ်ခုအတွင်းတွင် ပုံစံတူစကားစုများဖြင့် ဖော်ပြလျှင် ထိုအချက် များ၏ အရေးပါမှုအတိုင်းအဆသည် ဟန်ချက်ညီညီထင်ရှားပေါ်လွင်လာရသည်။”**
>
> (၂၀၁၁၊ စာ-၁၄၀)

ဟူ၍ဖြစ်ပါသည်။

ဝါကျတိုဝါကျရှည်

မောင်ခင်မင်(ဓနုဖြူ)က “ရေးဟန်ပညာနိဒါန်း”စာအုပ်တွင် ဝါကျတိုဝါကျရှည်နှင့်ပတ်သက်၍ ဖွင့်ဆို ထားပုံမှာ-

> **“စာပေအရေးအဖွဲ့တစ်ခုတွင် ပုံမှန်တွေ့ရတတ်သော ဝါကျပမာဏထက် သိသိသာသာတိုသော ဝါကျမျိုးကို ဝါကျတိုဟူ၍လည်းကောင်း၊ ပုံမှန်တွေ့ရတတ်သော ဝါကျပမာဏထက်ရှည် သော ဝါကျမျိုးကို ဝါကျရှည်ဟုလည်းကောင်း ယေဘုယျအားဖြင့် ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။”**
>
> (၂၀၁၁၊ စာ-၁၃၆)

ဟူ၍ဖြစ်ပါသည်။

အမေးဝါကျ

မောင်ခင်မင်(ဓနုဖြူ)က “ရေးဟန်ပညာနိဒါန်း”စာအုပ်တွင် အမေးဝါကျနှင့်ပတ်သက်၍ ဖွင့်ဆိုထား ပုံမှာ-

> **“အကြောင်းအရာတစ်ခုခုကို မေးမြန်းသော ဝါကျဖြစ်သည်။ ၁။ သင့်စာကြည့်တိုက်တွင် စာအုပ်မည်မျှရှိသနည်း။ ၂။ ဤကိစ္စကို သင်သိသလော။ ၃။ စျေးကို ဘယ်သူလိုက်မှာလဲ။ ၄။ အဖေအိပ်နေသလား။ ဤသာဓကများကို ပြုခြင်း၊ ဖြစ်ခြင်း၊ ရှိခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ မေးမြန်း သည်။ (‘လော’ ‘နည်း’ ‘လဲ’ ‘လား’တို့ဖြင့် အဆုံးသတ်လေ့ ရှိသည်။)”** (၂၀၁၁၊ စာ-၁၃၃)

ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။

ဝါကျအဆုံးသတ်ပုံ

မောင်ခင်မင်(ဓနုဖြူ)က “ရေးဟန်ပညာနိဒါန်း”စာအုပ်တွင် ဝါကျအဆုံးသတ်ပုံနှင့်ပတ်သက်၍ ဖွင့်ဆို ထားပုံမှာ-

> **“ပြောသူရေးသူဘက်ကကြည့်လျှင် ဝါကျတစ်ခုပြီးဆုံးတိုင်း ဆိုလိုချက်တစ်ခုပြီးဆုံးသည့် အတွက် ဝါကျအဆုံးသတ်ပုံကို သတိမူမိတတ်သည်။ နာသူဖတ်သူဘက်က ကြည့်လျှင်လည်း ပြောသူရေးသူ၏ ဝါကျတစ်ခုပြီးဆုံးတိုင်း ဆိုလိုချက်တစ်ခုကို နားလည်လိုက်သည့်အတွက် ဝါကျအဆုံးသတ်ပုံကို သတိမူမိတတ်သည်။ သို့ဖြင့် ဝါကျအဆုံးသတ်ပုံသည် ပြောသူရေး သူရောနာသူဖတ်သူပါ သတိမူမိတတ်သော အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သည်။”**
>
> (၂၀၁၁၊ စာ-၁၄၈)

ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။

ဆန္ဒဖော်ဝါကျ

မောင်ခင်မင်(ဓနုဖြူ)က “ရေးဟန်ပညာနိဒါန်း” စာအုပ်တွင် ဆန္ဒဖော်ဝါကျနှင့်ပတ်သက်၍ ဖွင့်ဆိုထားပုံမှာ-

> **“ဆုတောင်းခြင်း၊ ဆုပေးခြင်း၊ ကျိန်ဆဲခြင်း၊ ကျိန်ဆိုခြင်းတို့ကိုပြသော ဝါကျဖြစ်သည်။”** (၂၀၁၁ ၊ စာ-၁၃၄)

ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။

၃၊ ၂။ သုတေသနနည်းနာ

ဤစာတမ်းသည် အတွေးသစ်၊ အမြင်သစ်အသိပညာတစ်ရပ်ရပ်ကို တိုးပွားစေရန်ပြုလုပ်သော အခြေခံသုတေသနအမျိုးအစားဖြစ်သည်။ ပြဿနာအကြောင်းအရာတစ်ခုခုကို အကဲဖြတ်ရန်ပြုလုပ်သော အကဲဖြတ်သုတေသန၊ အလေ့လာခံအချက်အလက်များကို သရုပ်ဖော်တင်ပြသော သရုပ်ဖော်သုတေ သန၊ ကောက်ယူထားသော ကုန်ကြမ်းအချက်အလက်များကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာကာ အဖြေရှာသော နှိုင်းယှဉ်မှုသုတေသနများကိုလည်း အသုံးပြုခဲ့ပါသည်။

၄။ လေ့လာတွေ့ရှိချက်

ဇော်ဂျီ၏ ရသစာတမ်းများမှ ဝါကျဖွဲ့ဟန်လေ့လာချက် စာတမ်းတွင် ရေးဟန်ပညာအရ ဝါကျဖွဲ့ဟန် ပိုင်းတွင်ပါဝင်သည့် အင်္ဂါရုပ်များအနက် ဟန်ချက်ညီဝါကျဖွဲ့ဟန်၊ ဝါကျတိုဝါကျရှည်ဖွဲ့ဟန်၊ အမေးဝါ ကျဖွဲ့ဟန်၊ ဝါကျအဆုံးသတ်ဟန်နှင့် ဆန္ဒဖော်ဝါကျဖွဲ့ဟန် စသောအင်္ဂါရုပ်(၅)ခုနှင့် ဆန်းစစ်လေ့လာ သွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

၄၊ ၁။ ဟန်ချက်ညီဝါကျဖွဲ့ဟန်

ဇော်ဂျီ၏ရသစာတမ်းများမှ ဝါကျဖွဲ့ဟန်ကို လေ့လာရာ၌ စာရေးသူတို့သည် ဟန်ချက်ညီဝါကျများ၏ အားကိုလည်း ယူငင်ရေးဖွဲ့ထားကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ဆရာဇော်ဂျီ၏ **"နွေဦးကျက်သရေ"** ရသစာ တမ်းမှ ဟန်ချက်ညီဝါကျသုံးဟန်များကို လေ့လာရာ၌-

"ညောင်ပင်ရိပ်ကောင်းကောင်းရှိလျှင်သူရှိတတ်သည်။
ဝိတောက်ရိပ်ကောင်းကောင်းရှိလျှင်သူရှိတတ်သည်။

ကုက္ကိုရိပ်ကောင်းကောင်းရှိလျှင် သူရှိတတ်သည်။" (၂၀၁၂၊ စာ-၁၆)

ဟူ၍ **"ညောင်ပင်ရိပ်၊ ဝိတောက်ရိပ်၊ ကုက္ကိုရိပ်"** စသော အရိပ်သုံးမျိုးကို ဖော်ကျူးရာတွင် **"လျှင်"**ကို ဝါကျဆက်သမ္မန္ဓအနေဖြင့် ဝါကျသုံးခုလုံး၌ ပုံစံတူအသုံးပြုထားပါသည်။ **"ကောင်းကောင်း ရှိလျှင်.... ကောင်း.ကောင်းရှိလျှင်"** ဟူသောစကားလုံးအတွဲအစပ်၊ **"သူရှိတတ်သည်.... သူရှိတတ်သည်"** ဟူသော စကားလုံးအတွဲအစပ်များကို ဝါကျတိုင်းတွင် အပြိုင်သုံးနှုန်းထားဟန်ကို တွေ့ရပါသည်။ အရိပ်သုံးမျိုးကို ပေါ်လွင်စေသည့်အပြင် မြန်မာ့အေးချမ်းမှုသဘောကိုလည်း ဖော်ဆောင်လျက် ရှိနေ ပါသည်။

ထို့ပြင် **"သူ"**ဟူသော နာမ်စားကိုသုံးကြိမ်ဆက်တိုက် ပုံစံတူအသုံးပြုထားခြင်းမှာ စာဖတ် သူအနေဖြင့် "သူသည် သက်ရှိလား...သက်မဲ့လား...ဘယ်သူဘယ်ဝါကို ပြောချင်တာပါလဲ" စသည် ဖြင့် စိတ်အာရုံကိုပါ ဖမ်းစားစေနိုင်သည့် ဝါကျဖွဲ့ဟန်မျိုးလည်း ဖြစ်ပါသည်။ အကြောင်းအရာ အပေါ် အာရုံဆွဲအားများ ပိုလာစေသည့်အပြင် ရွတ်ဖတ်ရခြင်းကိုလည်း နှစ်သက်သာယာသော ခံစားမှုများ ပေးစွမ်းနေသည့်ရေးဟန်ကို တွေ့ရပါသည်။ ထို့ကြောင့် စာဖတ်သူ၏ စိတ်အာရုံကို အလိုက်သင့် စီးမျောစေရင်း မိမိပေးလိုသော ပန်းတိုင်ရသဆီသို့ ဆွဲဆောင်ခေါ်ယူ သွားနိုင်သည့် စာရေးသူ၏ ပင်ကို ဟန်ကိုပါ တစ်ပါတည်းပေါ်လွင်လျက်ရှိနေပါသည်။

"ကဗျာဝိုင်းစာဝိုင်းနှင့်ကျွန်တော်" စာတမ်းတွင်လည်း ပုံစံတူဟန်ချက်ညီ အဖွဲ့များကို လေ့ လာတွေ့ရှိရပါသည်။ဤတွင် စာရေးသူက လက်ဖက်ဝိုင်းတွင် ရှိသောသူများမှာ လူအမျိုးမျိုး စိတ်အ ထွေထွေဆိုသကဲ့သို့ စိတ်သဘောထားအမျိုးမျိုးရှိတတ်ကြပုံကိုလည်း-

“ထိုဝိုင်း၌ မြောက်ပြောသူလည်း ပါသည်။ ချနင်းသူလည်းပါသည်။ ခပ်တည်တည် ပြောသူ လည်းပါသည်။ စပ်ဖြဲဖြဲပြောသူလည်းပါသည်။ ရွဲ့ပြောသူလည်းပါသည်။ ဘုပြောသူလည်း ပါသည်။ ရယ်မောချေပလိုက်သူလည်း ပါသည်။” (၂၀၁၂၊ စာ-၁၁)

ဟူ၍ ရေးသားထားပါသည်။ ထိုမှ လက်ဖက်ရည်ဝိုင်းတွင် လူစုံသက်စုံပါဝင်ပြီး တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး မိမိတို့ ထင်ရာမြင်ရာယူဆချက်များကို တစ်ယောက်တစ်ပေါက်ပြောဆိုတတ်ကြသော လူ့သဘာဝများကိုပါ ပူးတွဲခံစားမိလာစေသော အဖွဲ့ဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့ **“မြောက်ပြောသူ၊ချနင်းသူ၊ ခပ်တည်တည် ပြောသူ၊ စပ်ဖြဲဖြဲပြောသူ၊ ရွဲ့ပြောသူ၊ ဘုပြောသူ၊ ရယ်မောချေပလိုက်သူ”**စသည့် နာမ်စကားလုံးများကို **“ပါသည်၊ ပါသည်”**ဟူသော ကြိယာစကားလုံးများနှင့်တွဲစပ်၍ ဝါကျကို ဟန်ချက်ညီညီ အဆုံးသတ် ထားပါသည်။

“ပုဂံမြို့ဟောင်းနှင့်ကျွန်တော်”ရသစာတမ်းတွင် -

“ထိုရာသီတွင် တိမ်တောင်တိမ်လိပ်တို့သည် တစ်ခါတစ်ရံရွှေစည်းခုံကို ဦးခိုက်နေတတ်ကြသည်။
တစ်ခါတစ်ရံ အာနန္ဒာ၏ ချရားသီးအနီးတွင် လဲလျောင်းနေတတ်သည်။
တစ်ခါတစ်ရံ သဗ္ဗညုအထွတ်တွင် တွဲလဲခိုနေတတ်ကြသည်။
တစ်ခါတစ်ရံ ဓမ္မရံကြီး၏ နောက်တွင် တပိတပိုင်း ပေါ်နေတတ်ကြသည်။
တစ်ခါတစ်ရံတူရွင်းတောင်တွင် တန်းစီနေတတ်ကြသည်။”

(၂၀၁၂၊ စာ-၂၆-၂၇)

ဟူ၍ရေးသားထားပါသည်။ ထိုမှ စာရေးသူတို့ ဘုရားဖူးသွားစဉ် ဖူးမြော်မြင်တွေ့ခဲ့ရသည့် ရွှေစည်းခုံ၊ အာနန္ဒာ၊ သဗ္ဗညု၊ ဓမ္မရံကြီးနှင့် တူရွင်းတောင်တို့၏ ပတ်ဝန်းကျင်တွင် တိမ်တောင်တိမ်လိပ်တို့ဖြင့် သိုင်းသိုင်းဝိုင်းဝိုင်းရှိနေပုံကိုပါပေါ်လွင်နေသည့် ဝါကျဖွဲ့ဟန်များဖြစ်ပါသည်။ ဤတွင် **“တစ်ခါတစ်ရံ”** ဟူသော စကားလုံးကို ဝါကျတိုင်းတွင် ထပ်ကာထပ်ကာ ပုံစံတူအသုံးပြုထားပုံ ကိုတွေ့ရပြီး ဖတ်ရ သူကို စိတ်ဝင်စားမှုပိုစေသောအဖွဲ့မျိုးဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ **“နေတတ်ကြသည်..... နေတတ်ကြ သည်။”**ဟူသော ကြိယာထောက်စကားလုံးများကိုလည်း ဝါကျတိုင်းတွင် တူညီစွာအသုံးပြုထားပါ သည်။ထိုအသုံးများသည် **“ဦးခိုက်၊ လဲလျောင်း၊ တွဲလဲခို၊ တပိတပိုင်းပေါ်၊ တန်းစီ”**စသည့် စကားလုံး များ၏အနက်အားကို ပို၍ပုံပေါ်လာအောင်လည်း ထောက်ပံ့ပေးနိုင်သည့် ပုံစံတူအသုံးများပင်ဖြစ်သည်။

ထိုသို့ ပုံစံတူဝါကျများနှင့် ဝါကျတစ်ခုနှင့်တစ်ခု ဆက်စပ်ရေးသားထားပုံများသည် စာဟန်ကို လည်း သွက်လက်စေပြီး ဖတ်ရသူအဖို့မှာလည်း အားရကျေနပ်ကာ မြင်ကွင်းသရုပ်ပေါ်လွင် လာစေ သည့် ဝါကျများဖြစ်သည်။ စာရေးသူ၏ သဘောထားကိုလည်း သိမြင်ခံစားမိစေနိုင်သော ဝါကျအဖွဲ့ ကောင်းလည်းဖြစ်သည်။ သာမာန်ဖြစ်လေ့ဖြစ်ထရှိသော လူ့သဘာဝများကိုပါ လျစ်လျူမရှုဘဲ ပုံပေါ် အောင်ရေးသားထားနိုင်သည့် စာရေးသူ၏ အသေးစိတ်ခံစားတတ်ဟန်၊ စေ့စေ့စပ်စပ်ရှိနေဟန်ကိုပါ မြင်လာစေပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဝါကျဖွဲ့ဟန်များသည် စာရေးသူ၏ခံစားချက်နှင့် စာဖတ်သူ၏ အတွေး များကို ဖမ်းစားပေးနိုင်ပြီး အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍတွင် တည်ရှိနေသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါတော့သည်။

၄၊ ၂။ ဝါကျတိုဝါကျရှည်ဖွဲ့ဟန်

ဝါကျတိုခြင်းရှည်ခြင်းသည် စာရေးသူ၏ စိတ်ခံစားမှုနှင့် သက်ဆိုင်နေပါသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် အချိန်တိုတိုနှင့် လိုရင်းကိုပြောလိုလျှင် ဝါကျတိုသုံးတတ်ပြီး အေးအေးဆေးဆေးပြောလိုသည့် အခါ မျိုးတွင် ဝါကျရှည်ကို အသုံးပြုတတ်ကြပါသည်။ ဝါကျတိုဝါကျရှည် သုံးနှုန်းပုံနှင့်ပတ်သက်၍ လေ့လာ ရာတွင် ဇော်ဂျီ၏ **“ပုဂံမြို့ဟောင်းနှင့် ကျွန်တော်”** ရသစာတမ်းတွင်-

“ရွှေတိဂုံ၏ ပုံတော်သည် ပြေပြစ်သည်။ နွဲ့နောင်းသည်။ စိတ်ချမ်းမြေ့ဖွယ်ဖြစ်သည်။”

(၂၀၁၂၊ စာ-၂၉)

ဟူ၍ ပုဂံမြို့ရှိ ရွှေစည်းခုံစေတီ၏ ပုံပန်းသဏ္ဌာန်ကို ပို၍ပေါ်လွင်အောင် ရွှေတိဂုံနှင့်နှိုင်းယှဉ်ဖွဲ့ဆိုပြထားပါသည်။ ရွှေတိဂုံစေတီတော်၏ ပုံပန်းသဏ္ဌာန်ကို ဝါကျတိုသုံးကြောင်းနှင့် နီးနီးကပ်ကပ်ဖွဲ့ ဆိုထားပြီး နောက်ဝါကျနှစ်ခုတွင် နာမ်စကားလုံးကိုမြှုပ်၍ ဖွဲ့ဆိုထားခြင်းဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ရှေ့ဝါကျနှင့်အကြောင်းအရာ ဆက်စပ်မှုရှိသောကြောင့် ဘုရား၏ အသွင်မှာ ရုပ်လုံးပေါ်ကာ စာဟန် လည်း သွက်လက်စေသော ဝါကျတိုအဖွဲ့မျိုးဖြစ်ပါသည်။

အချိန်တိုအတွင်း စာရေးသူ ပြောလိုသော အကြောင်းအရာကို ဖျပ်ခနဲပြသသွား နိုင်ပြီး ထိထိမိမိရှိသည့်ဝါကျတို အဖွဲ့လည်းဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် စာရေးသူ၏ ဘုရားအပေါ် ယုံကြည်ကိုးကွယ် သော စိတ်နေသဘောထားများကိုလည်း အထင်အရှား ခံစားမိစေသော ဝါကျဖွဲ့ဟန် ဖြစ်ပါသည်။ စာရေးသူ၏ ရင်ထဲမှ ကြည်ညိုသဒ္ဓါစိတ်များလည်း ကူးစက်လာစေပါသည်။ **“ပြေပြစ်၊ နွဲ့နောင်း၊ စိတ်ချမ်းမြေ့ဖွယ်”**ဟူသော စကားလုံးများက အကြောင်းအရာကို ပေါ်လွင်ပြီး လိုက်ဖက်မှုရှိသည့် ဝါကျတိုအဖွဲ့များဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

ထို့ပြင်-

“ယခုခေတ် ဉာဏ်တော်နီးပါးအထိ ဦးဆောင်၍ မွမ်းမံတည်ဆောက်ကြသော သူတို့သည် ဟံသာဝတီမင်းဗညားကျန်းနှင့် ဟံသာဝတီထီးနန်းကို စွန့်ပြီးနောက် ဟံသာဝတီ နေပြည်မှ ဒဂုန်ကျေးသို့ ကြွလာ၍ တရားဘာဝနာနှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာနေလိုသော ဘုရင်မရှင်စောပုတို့ ဖြစ်ကြသည်။” (၂၀၁၂၊ စာ-၂၉)

ဟူ၍ ရွှေတိဂုံစေတီတော်ကို တည်ကြသူများမှာ ဟံသာဝတီမင်း ဗညားကျန်းနှင့် ဘုရင်မရှင်စောပုတို့ ဖြစ်ကြောင်းကို ဝါကျရှည်ကြီးတစ်ကြောင်းတည်းနှင့် ပြည့်ပြည့်စုံစုံရေးသားထားပါသည်။ ထိုသို့ ဝါကျတစ်ကြောင်းတည်းဖြစ်စေရန် ဝါကျဆက်ပစ္စည်းများဖြစ်သော **“၍၊ နှင့်၊ မှ၊ သို့၊ သော”** စသည့် စကားများကိုဆက်သွယ်မှုပြုပေးသည့် ဝါကျဆက်သမ္ဗန္ဓများကို အသုံးပြုထားပါသည်။ ထိုသို့ ဝါကျ ဆက်သမ္ဗန္ဓများသုံးကာ ရေးသားထားခြင်းမှာ စာဟန်ကိုခံ့ခံ့ညားညားရှိစေပါသည်။ ဝါကျကရှည်ပြီး အကြောင်းအရာကတစ်ခုတည်းဆိုသော်လည်း စာရေးသူပြောလိုသော ဆိုလိုရင်းကို ပေါ်လွင်မှုရှိလှ ပါသည်။ စာရေးသူ၏ မိမိပြောလိုသော အကြောင်းအရာအပေါ် လေးလေး နက်နက်ရှိဟန်၊ စာဖတ်သူ ကိုလည်း မိမိကဲ့သို့ လေးလေးနက်နက် သဘောထားစေလိုဟန် ပေါ်လွင်နေပါသည်။

ဇော်ဂျီ၏ ဝါကျဖွဲ့ဟန်များကို လေ့လာရာတွင် ဝါကျတိုနှင့်ဝါကျရှည်များကို သူ့နေရာ နှင့်သူ လိုက်ဖက်အောင်သုံးတတ်ဟန်ကို တွေ့ရပါသည်။ ခပ်သွက်သွက်သိစေလိုသော အခါမျိုး၊ အားမလို အားမရခံစားမှုမျိုး ဖြစ်ပေါ်လာသောအခါမျိုးတွင် ဝါကျတိုကိုသုံးနှုန်းတတ်ပြီး ဖြည်းဖြည်းနှင့် လိုရင်းကို လေးလေးနက်နက်သိစေလိုသောအခါမျိုးတွင် ဝါကျရှည်ကို ရွေးချယ် သုံးနှုန်းတတ်ဟန်လည်း ရှိပါ သည်။ ဤသည်မှာ စာရေးသူ၏ အခြေအနေနှင့် အချိန်အခါကို ကြည့်ရှုသုံးနှုန်းတတ်သည့် သဘော ဆောင်၍ လိမ္မာပါးနပ်မှု ဟန်ကလေးကိုပါ တွဲလျက်မြင်လာစေပါသည်။ထို့ကြောင့် စာရေးသူသည် ဝါကျတိုရော၀ါကျရှည်ကို သုံးနှုန်းရာတွင် သူ့နေရာနှင့်သူလိုက်ဖက်အောင် ရွေးချယ်သုံးနှုန်း တတ်ဟန် လည်းရှိပါသည်။

၄၊ ၃။ အမေးဝါကျဖွဲ့ဟန်

အမေးဝါကျဖွဲ့ဟန်နှင့်ပတ်သက်၍ လေ့လာရာ၌ အမေးဝါကျ၏ အားသာချက်မှာ စာဖတ်သူ၏ စိတ်အာရုံကို ဆွဲဆောင်လှုံ့ဆော်ပေးနိုင်ခြင်းပင်ဖြစ်ပါသည်။ဇော်ဂျီ၏ **“နွေဦးကျက်သရေ”** ရသစာ တမ်းတွင် စာရေးသူတို့

နွေခေါင်ခေါင်ခရီးထွက်လာရာ လမ်းခရီး၌ ရေဒါနရှင်အမျိုးသမီး တစ်စုကို တွေ့ခဲ့ရပုံ၊ထိုသူတို့သည် သားသားနားနားမဟုတ် အလုပ်ကြမ်းလုပ်ရှင် ကိုယ်လုံးကိုယ် ပေါက်တောင့် တင်းကာ ချောသည်လှသည်ဟု မဆိုသာသော်လည်း မိမိတို့ရင်ထဲက ရေလှူ စေတနာမှာ မွန်မြတ် လှသောကြောင့် စာရေးသူတစ်ကိုယ်တည်း တွေးတောနေမိပုံမှာ-

> **“ထိုအခါက ကျွန်တော့်ကိုယ်ကျွန်တော် ပြန်ကြည့်မိသည်။ ရုပ်အကျီဖြူဖြူစင်စင်နှင့်၊ ပိုးလုံချည် နှင့်၊ လက်ပတ်နာရီနှင့်၊ ဆီမွှေးလိမ်းဘိုကေနှင့်ဖြစ်သည်။ ဤအခြင်းအရာတို့သည် ယဉ်ကျေးမှု လော။ ဤသို့ မေးကြည့်သည်။ ဤအခြင်းအရာတို့ကို ယဉ်ကျေးမှုဟုဆိုလျှင် ထိုမိန်းမပျိုတစ်စု ၏ အမူအရာသည်အဘယ်နည်း။”** (၂၀၁၂၊ စာ-၁၅)

ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။ ဤအဖွဲ့မှာ စာရေးသူသည် မိမိကိုယ်ကိုယ်ပြန်မေးနေသည့် အမေးဝါကျဖြင့် စာဖတ် သူနှင့် ချိတ်ဆက်ထားသော ဝါကျဖြစ်သည်။ ဤတွင် အမေးပစ္စည်း **“လော၊ နည်း၊”**ဟူသော စကား လုံးနှင့် အဆုံးသတ်၍ ဖွဲ့ဆိုထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ မိမိ၏အဝတ်အစား အပြင်အဆင်များကို မြန်မာ့ ယဉ်ကျေးမှုဟုခေါ်မည်ဆိုလျှင် ရေဒါနပြုကြသော မိန်းမပျိုတစ်စု၏ အဝတ်အစားကို ပဓာနမထား ရေလှူရရေးကိုသာ အဓိကထားသည့် အမူအရာပုံပန်းသွင်ပြင်များကို မည်သို့ခေါ်မည်နည်း ဟူသော မေးခွန်းများ မိမိအတွေးထဲ ဝင်ရောက်လာပုံကို ရေးဖွဲ့ထားခြင်းလည်း ဖြစ်သည်။ဤသည်မှာ စာဖတ် သူကိုပါ လိုက်ပါတွေးမိလာစေသော အမေးဝါကျများဖြစ်ပါသည်။

ဤမြင်ကွင်းကို နဖူးတွေ့ဒူးတွေ့ ကြုံလိုက်ရသောအခါ မိမိဝတ်စားပြင်ဆင်လာခဲ့သည် တို့မှာ **“ယဉ်ကျေးမှု”**ဟု အမှန်ပင်ခေါ်ဆိုထိုက်ပါသလား၊ ခေါ်ထိုက်လျှင် ထိုမိန်းမပျိုတစ်စု၏ အမူအရာကို မည်သို့ခေါ်ထိုက်ကြောင်းနှင့် မိမိဝတ်စားပြင်ဆင်မှုများမှာ ဤမိန်းမပျိုတစ်စု၏ အမူအရာနှင့် ယှဉ် လျှင် ယဉ်ကျေးမှုဟူသော စကားလုံးသုံးနှုန်းရမည်ကို မချင့်မရဲသော အတွေးစိတ်များ တစိမ့်စိမ့် ထိုး နှက်ဝင်ရောက်လာခဲ့ပုံကို ပေါ်လွင်စေသောဝါကျဖွဲ့ဟန်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ပြင် စာရေးသူ၏ မြန် မာ့စိတ်ရင်း၊ မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှုများအပေါ် အထူးမြတ်နိုးတန်ဖိုးထားစိတ် အပြည့်ရှိနေသော စိတ်နေ သဘောထားများကိုပါ ထိုဝါကျအဖွဲ့များက သိမြင်လာစေနိုင်ပါသည်။ မြန်မာအမျိုးသမီး တစ်စု၏ မြန် မာ့ကိုယ်စားဖော်ဆောင်လျက်ရှိနေသော ယဉ်ကျေးမှုစိတ်စေတနာ အရင်းခံများကို တွေးမိတိုင်း ကျေ နပ်ဝိတိဖြစ်နေဟန်လည်းပေါ်လွင်စေသည့် ဝါကျဖွဲ့ဟန်ပင်ဖြစ်ပါသည်။

ထို့ပြင် မိမိတို့သွားရောက်လေ့လာမည့် ပုဂံနှင့်သရေခေတ္တရာရှိ ရှေးမြန်မာတို့၏ အနုပညာ လက်ရာတို့ကို ယဉ်ကျေးမှုဟုသတ်မှတ်မည်ဆိုလျှင် ဤမိန်းမပျိုတစ်စု၏ အမူအရာကို မည်သို့သတ် မှတ်မည့်အကြောင်း မေးခွန်းထုတ်ကာ ရေးသားထားပုံမှာ-

> **“ကျွန်တော်တို့သွားကြည့်မည်ဟု အားခဲလာခဲ့သော ရှေးမွန်မြန်မာတို့၏ အနုပညာလက်ရာ တို့ကို ယဉ်ကျေးမှုဟုဆိုလျှင် ထိုမိန်းမပျိုတစ်စု၏ အမူအရာသည် အဘယ်နည်း။”** (၂၀၁၂၊ စာ-၁၅)

ဟူ၍ဖြစ်ပါသည်။

ဤတွင် အမေးပစ္စည်း **“အဘယ်နည်း”** ကိုသုံးကာ စာရေးသူသည် မိမိနှင့်အတူ စာဖတ်သူများ ကိုပါ မေးခွန်းထုတ်၍ တွေးတောဖြေဆိုခိုင်းနေဟန် ပေါ်လွင်နေပါသည်။ ထိုမှ ရေဒါနရှင်တစ်စု၏ မွန်မြတ်သောစိတ်ထားများကို အလေးအနက်ထားကာ ဂုဏ်ယူဝမ်းမြောက်နေခြင်းအပြည့်နှင့် အတွေး စပေးနေဟန်လည်း ပေါ်လွင်စေသော အမေးဝါကျဖွဲ့ဟန်တစ်ခုဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

၄၊ ၄။ ဝါကျအဆုံးသတ်ဟန်

ဝါကျအဆုံးသတ်ပုံနှင့်ပတ်သက်၍ လေ့လာရာတွင် ဇော်ဂျီ၏ **“ကဗျာဝိုင်းစာဝိုင်းနှင့် ကျွန်တော်”** ရသစာတမ်းတွင် လက်ဖက်ရည်အမှန်တကယ်မပါသော်လည်း လက်ဖက်ရည်ဝိုင်း သဘောသက်ရောက် နေသည့် လက်ဖက်ရည်ဝိုင်းကို ထိုင်လျှင်ရရှိသော အကျိုးရလဒ်များ အကြောင်းရေးသားထားသည်မှာ-

> **“ထိုဝိုင်းမျိုးတွင် ဉာဏ်ရွှင်သည်။ အာရွှင်သည်။ အကြံကောင်း အဖန်ကောင်း ယိုစိမ့်လာနိုင်သည်။ စကားကောင်းစာကောင်း ပေါ်ထွက်လာနိုင်သည်။ ကွယ်ဝှက်နေသည်တို့အလင်းသို့ရောက်နိုင်သည်။ ခဲကတ်နေသည်တို့ ကျေသွားနိုင်သည်။ ဖုထစ်နေသည်တို့ ပြေသွားနိုင်သည်။ မြုပ်နေသည်တို့ ပေါ်လာနိုင်သည်။ ရှုပ်နေသည်တို့ရှင်းလာနိုင်သည်။”** (၂၀၁၂၊ စာ-၂၃)

ဟူ၍ဖြစ်ပါသည်။ ဤတွင် ဝါကျတစ်ကြောင်းအဆုံးသတ်ရာတွင် **“ဉာဏ်ရွှင်သည်၊ အာရွှင်သည်၊ ယိုစိမ့်လာနိုင်သည်၊ ပေါ်ထွက်လာနိုင်သည်၊ ရောက်နိုင်သည်၊ ကျေသွားနိုင်သည်၊ ပြေသွားနိုင် သည်၊ ပေါ်လာနိုင်သည်၊ ရှင်းလာနိုင်သည်”**ဟူ၍ **“သည်”** ဝိဘတ်ကို အကြိမ်ကြိမ်အသုံးပြုထား ပါသည်။ **“သည်”** ဝိဘတ်သည် အတိတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်၊ အနာဂတ်အားလုံးတို့တွင် အကြောင်းအရာပေါ် မူတည်၍ လိုသလိုအသုံးပြုနိုင်ပြီး ဆရာဇော်ဂျီ၏ ဝါကျဖွဲ့ဟန်များသည် အရေးဝါကျဆန်ပြီး တည်ငြိမ်ခံ့ညားမှု သဘော၊ လေးနက်မှုသဘောဆောင်နေပြီး **“သည်”** ဝိဘတ်အသုံးကို အများဆုံး အသုံးပြုရေးသား ထားဟန်လည်း ပေါ်လွင်နေပါသည်။ ထို**“သည်”**အသုံးမှာ စာပေဆန်ပြီး စာပေ၏ အနှစ်သာရနှင့် လက်ဖက်ရည်ဝိုင်း၏ ကောင်းကျိုးအဖြာဖြာကို အကျိုးသင့်အကြောင်းသင့် ပြောပြနေဟန် ထိုဝိုင်း ထောင်ခြင်းသည် သန့်ရှင်းပြီး လူမှုပေါင်းသင်းဆက်ဆံရေးများကိုပါ အစဉ်အလာ ကောင်းစေကြောင်း ဆွဲဆောင်အားပေးနေဟန်ကိုလည်း ထင်ရှားစေပါသည်။

၄၊ ၅။ ဆန္ဒဖော်ဝါကျဖွဲ့ဟန်

ဆန္ဒဖော်ဝါကျနှင့်ပတ်သက်၍ လေ့လာရာတွင်စာရေးသူတို့သည် မိမိတို့ရင်ထဲက ဖြစ်စေလိုသည့် အရာများကို ပြောသည့်အခါ ဆန္ဒဖော်ဝါကျများကို အသုံးပြုတတ်ကြပုံကို တွေ့ရပါသည်။ ဆဇော်ဂျီ၏ **“နွေဦးကျက်သရေ”** ရသစာတမ်းတွင်-

> **“မြန်မာပြည်မလွတ်လပ်ခင်တုန်းက နွားလွှတ်ပွဲတစ်ပွဲကိုမြင်သဖြင့် အနှောင်အဖွဲ့နှင့်နေရ တုန်းဖြစ်သော ကိုယ့်တိုင်းပြည်ကို နွားကြီးကဲ့သို့ လွတ်မြောက်စေချင်သော စိတ်ကူးကျွန်တော့်မှာ ပေါက်ဖူးသည်။ လွတ်မြောက်ပါစေဟုလည်း ဆုတောင်းဖူးသည်။ ယခုအခါ မြန်မာပြည် လွတ်လပ်ပေပြီ။ သို့ရာတွင် နွားလွှတ်ပွဲကိုနှစ်စဉ်နှစ်တိုင်းနွေပေါက်တိုင်း မြင်ချင်ပါသေးသည်။”**

(၂၀၁၂၊ စာ-၁၉-၂၀)

ဟူ၍ရေးသားထားပါသည်။ထိုမှ မြန်မာပြည် လွတ်လပ်ရေး မရသေးခင်ကာလက မြန်မာ့ဓလေ့ တစ်ခုဖြစ်သော နွားလွှတ်ပွဲကို နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်းကျင်းပလေ့ရှိကြပုံနှင့် ယခုအခါ မြန်မာပြည် ကြီးလွတ်လပ် ရေး ရရှိခဲ့ပြီဖြစ်ကြောင်း ရေးသားထားပါသည်။ သို့သော်လည်း နွားလွှတ်ခြင်း ဓလေ့ကို ရပ်တန့်မသွား စေလိုဘဲ နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း ကျင်းပမြဲကျင်းပစေလိုသော စာရေးသူ၏ ရင်ထဲကစိတ်ဆန္ဒများကို အတိုင်း သားမြင်နေရသည့် ဆန္ဒဖော်ဝါကျအဖွဲ့ကောင်း ပင်ဖြစ်ပါသည်။

ထိုဝါကျများမှ **“လွတ်မြောက်စေချင်၊လွတ်မြောက်ပါစေ၊ဆုတောင်းဖူး၊ နွေပေါက်တိုင်းမြင်ချင်”**စသည့် စကားလုံးအဖွဲ့များတွင် ပါဝင်သော **“စေချင်၊ ပါစေ၊ ဆုတောင်း၊ မြင်ချင်”**စသည့် စကား လုံးများမှာ စာရေးသူ၏ ဖြစ်မြောက်စေလိုသောသဘောနှင့် မွန်မြတ်လှသော စိတ်စေတနာ များကို အထင်အရှားဖော်ပြ လျက်ရှိနေပါသည်။ လွတ်လပ်ရေးမရခင်သာ သတိတရကျင်းပခြင်း မျိုးကို မဖြစ်စေလိုသောသဘောနှင့် ဤမေလ့ကောင်းတစ်ခုကို ရေရှည်တည်မြဲစေလိုသည့် စိတ်ထားမျိုး ကိုပါ ခံစားမိလာစေပါသည်။ ထို့ကြောင့် အကြောင်းအရာနှင့် စကားလုံးရွေးချယ်ကာ ဝါကျတည် ဆောက်ထားပုံတို့က စနစ်တကျရှိပြီး လိုက်ဖက်ပေါ်လွင်မှုလည်း ရှိလှပါသည်။ထိုမှ စာရေးသူ၏ ဝါကျ ဖွဲ့ဟန်များသည် အကြောင်းအရာနှင့်လိုက်ဖက်အောင် ရွေးချယ်သုံးနှုန်းတတ်ဟန်လည်း ပေါ်လွင် နေပါသည်။

ထို့နောက် **“ပုဂံမြို့ဟောင်းနှင့်ကျွန်တော်”**ရသစာတမ်းတွင် စာရေးသူ၏ ပုဂံမြို့မှ မခွာနိုင်ဖြစ် နေရပုံအကြောင်းကို ရေးသားထားသည်မှာ-

> **“ကျွန်တော်သည် အာနန္ဒာမှ သရပါမြို့ဟောင်းတံခါးသို့ ပြေးလိုက်ချင်သေး သည်။ ထိုမှ ဗူးဘုရားသို့ကူးလိုက်ချင်သေးသည်။ထိုမှ ဝိဋ္ဌကတ်တိုက်သို့ ပြန်လာချင်သေး သည်။ ထိုမှရွှေဂူကြီး၊ သဗ္ဗညု၊ နတ်လှောင်ကျောင်း၊ ပုထိုးသများ၊ ကန်တော့ပလ္လင် တို့သို့ ခုန်လိုက်ချင်သေးသည်။ ထိုမှ မင်္ဂလာစေတီ၊ မနူဟာ၊ ဓမ္မရံကြီး၊ စူဠာမဏိ၊ ထီးလို မင်းလို၊ ဥပါလိသိမ်တို့သို့ လွှားလိုက်ချင်သေးသည်။”** (၂၀၁၂၊ စာ- ၃၃)

ဟူ၍ဖြစ်ပါသည်။ပုဂံမြို့ရှိ ဘုရားစေတီအပေါင်းကို ဖူးမျှော်၍မဝကြည့်ရှုချင်မဆုံးသော ခံစားချက် များနှင့် ပြည့်နေပုံသဘောတို့ကို **“ပြေးလိုက်ချင်သေး၊ကူးလိုက်ချင်သေး၊ ပြန်လာချင်သေး၊ ခုန်လိုက် ချင်သေး၊လွှားလိုက်ချင်သေး”**ဟူ၍ ရေးသားထားပါသည်။ထိုမှ စာရေးသူ၏ ရင်ထဲက စိတ်ဆန္ဒများကို **“ချင်သေး.....ချင်သေး”**ဟူသည့် ပုံစံတူစကားလုံးလေးများနှင့် ဝါကျတိုင်းတွင် အကြိမ်ကြိမ် အသုံးပြု ထားသောကြောင့် ပို၍ထိမိပေါ်လွင်လာစေပါသည်။

၅။ သုံးသပ်ချက်

ဤစာတမ်းသည် ဇော်ဂျီ၏ ရသစာတမ်းများမှ ဝါကျဖွဲ့ဟန်ကို လေ့လာထားခြင်းဖြစ်ပြီး အလေ့လာခံ အဖြစ် ဇော်ဂျီ၏ “နွေဦးကျက်သရေ”၊ “ကဗျာဝိုင်းစာဝိုင်းနှင့်ကျွန်တော်”၊ “ပုဂံမြို့ဟောင်းနှင့် ကျွန်တော်” စသည့် ရသစာတမ်း(၃)ပုဒ်ကို အခြေခံ၍ လေ့လာထားပါသည်။ ဤသို့ လေ့လာရာတွင် ရေးဟန်ပညာအရ “ဟန်ချက်ညီဝါကျဖွဲ့ဟန်၊ ဝါကျတိုဝါကျရှည်ဖွဲ့ဟန်၊ အမေးဝါကျဖွဲ့ဟန်၊ ဝါကျ အဆုံးသတ်ဟန်နှင့် ဆန္ဒဖော်ဝါကျဖွဲ့ဟန်”စသည့် အင်္ဂါရုပ်(၅)ခုနှင့်လည်း သုံးသပ်လေ့လာထားပါသည်။

ရသစာတမ်းများတွင် ဝါကျဖွဲ့ဟန်တို့သည် အရေးပါပြီး စာဖတ်သူကို အချိန်တိုအတွင်း လိုရာသို့ ဆွဲဆောင်နိုင်ခြင်းလည်း ရှိပါသည်။ အကြောင်းအရာထက် အတွေးအမြင် ခံစားမှုတို့ကိုသာ အဓိကထားကာ အားပြုရေးသားသော သဘောသဘာဝလည်း ရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် ရသစာတမ်း များတွင် ဝါကျဖွဲ့ဟန်များသည် စာရေးသူတင်ပြလိုသော ရည်ရွယ်ချက်ကို ဖော်ဆောင်ရာတွင် ပေါ် လွင်ရှိမှသာ စာဖတ်သူက ခံစားမှုအတွေးအမြင်ကောင်းများ ရရှိသွားစေမည်ဖြစ်၍ ဝါကျဖွဲ့စည်းပုံတို့ က မှန်ကန်တိကျနေဖို့လည်း အရေးကြီးပါသည်။ ရသစာတမ်းများသည် ဇာတ်ဆောင်ပါဝင်ခြင်း မျိုး လည်းရှိသကဲ့သို့ တစ်ခါတစ်ရံတွင် စာရေးသူကိုယ် တိုင်ပါဝင်ထားပြီး ပထမနေရာကဝင်ရောက်၍ ရေး ဖွဲ့တတ်သည်လည်းရှိကြောင်း လေ့လာရပါသည်။

အချုပ်အားဖြင့်ဆိုသော် စာရေးသူသည် အကြောင်းအရာရွေးချယ်ရာတွင်လည်း လွယ်ကူရိုး ရှင်းသည့် အကြောင်းအရာများကိုသာ တင်ပြထားပြီး “အရိုးဆုံးက အဆန်းဆုံး”ဆိုသည့်အတိုင်း ရိုးရှင်းသောအကြောင်းအရာများကိုပင် တိုတိုနှင့်လိုရင်းကို ပေါက်မြောက်အောင် တင်ပြထားတတ် ဟန်ကို လေ့လာသိရှိခဲ့ရပါသည်။ ဆရာဇော်ဂျီသည် မိမိပြောလိုသည့်အကြောင်းအရာများ ဖော်ဆောင် ရာတွင်လည်း လိုက်ဖက်ပေါ်လွင်ပြီး ထိမိသည့် ဝါကျဖွဲ့ဟန်များကို ရွေးချယ်သုံးနှုန်း တတ်ဟန်ကို လည်း အထင်အရှား လေ့လာသိရှိခဲ့ရပါသည်။

နိဂုံး

ဤစာတမ်းသည် ဇော်ဂျီ၏ ရသစာတမ်းများမှ ဝါကျဖွဲ့ဟန်လေ့လာချက်(ရေးဟန်ပညာ) စာတမ်း ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့လေ့လာရာမှ စာပေဘာသာရပ်တစ်ခုတွင် ဝါကျဖွဲ့ဟန်များ၏ အရေးပါပုံ များကို လေ့လာသိရှိခဲ့ရပါသည်။ ထို့ပြင် ရသစာတမ်းများ၏ သဘောသဘာဝနှင့် အကြောင်းအရာ ရွေးချယ် ထားပုံ များကလည်း လိုက်ဖက်မှုရှိကာ ရည်ရွယ်ချက်ပေါ်လွင်နေပုံများကိုပါ တွေ့ရှိခဲ့ရပါသည်။ ထို့ ကြောင့် စာပေဘာသာရပ်တစ်ခု၏ ဝါကျဖွဲ့ဟန်ဆိုင်ရာများကို လေ့လာလိုသူတို့အတွက် ဤစာတမ်းက အထောက်အကူပြုပေးနိုင်လိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်မျှော်လင့်ပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

ခင်မင်၊ မောင်(ဓနုဖြူ)။ ၂၀၁၁။ ***ရေးဟန်ပညာနိဒါန်း (ပ - ကြိမ်)*** ။ ရန်ကုန်၊ စိတ်ကူးချို့ချို့စာပေ။

ခင်မင်၊ မောင်(ဓနုဖြူ)။ ၂၀၂၃။ ***စကားပြေသဘောတရား၊ စကားပြေအတတ်ပညာ (သတ္တမအကြိမ်)*** ။ ရန်ကုန်၊ စိတ်ကူးချို့ချို့ စာပေ။

ဇော်ဂျီ(နှင့်အများ) ။ (၂၀၁၂) ။ ***ကံ့ကော်မြို့ငြိစာတမ်း*** ။ ရန်ကုန်၊ ရာပြည့်စာပေ။

ဖတ်ရှုလေ့လာသည့်စာအုပ်စာရင်း

ခင်မင်၊ မောင် (ဓနုဖြူ)။ (၂၀၁၆) ။ ***မြန်မာစာပေနှစ်တစ်ထောင်ခရီး*** ။ ရန်ကုန်၊ ကံ့ကော်ဝတ်ရည်စာပေ။

စိုးနိုင်၊ ဒေါက်တာ။ (၂၀၁၉) ။ ***ဆရာဇော်ဂျီ၏ စကားပြေရေးဟန် (တ-ကြိမ်)*** ။ ရန်ကုန်၊ ထွန်းဖောင်ဒေးရှင်းစာပေကော်မတီ။

ဇော်ဂျီ။ (၂၀၁၅) ။ ***စာတမ်းငယ်များနှင့်စာပေလေ့လာချက် (ပ - ကြိမ်)*** ။ ရန်ကုန်၊ စိတ်ကူးချို့ချို့ ပုံနှိပ်တိုက်။

ဇော်ဂျီ။ (၂၀၁၂) ။ ***သူတို့ညီနောင်နှင့်ကျွန်တော် (ရသစာတမ်းများ)*** ။ ရန်ကုန်မြို့၊ ကာလာဇုံ ပုံနှိပ်တိုက်။

တင်မိုး။ (၂၀၁၇) ။ ***ပင်လယ်များကိုဖြတ်သန်းခြင်း (ပ - ကြိမ်)*** ။ ရန်ကုန်၊ စိတ်ကူးချို့ချို့ပုံနှိပ်တိုက်။

မင်းသုဝဏ်။ (၂၀၁၈) ။ ***ရေချမ်းစင် (စ - ကြိမ်)*** ။ ရန်ကုန်၊ ဓွန်ပွင့်စာအုပ်တိုက်။

မြန်မာစာအဖွဲ့။ (၂၀၂၃) ။ ***မြန်မာသဒ္ဒါ (ဒု - ကြိမ်)*** ။ ရန်ကုန်၊ တက္ကသိုလ်များပုံနှိပ်တိုက်။

ဘုန်းနိုင်၊ တက္ကသိုလ်။ (၂၀၀၄) ။ ***ဘုန်းနိုင်အတွေးဘုန်းနိုင်အမြင်*** ။ ရန်ကုန်၊ မာကျူရီပုံနှိပ်တိုက်။

ရွှေရည်မြတ်မွန်၊ မ။ (၂၀၁၉) ။ ***နေဝင်းမြင့်၏ဝတ္ထုတိုများမှဘာသာစကားဟန်*** ။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၊ မြန်မာစာဌာနသို့။ ပါရဂူ(Ph.D)ဘွဲ့အတွက်တင်သွင်းသောကျမ်း။

အိအိဖြိုးနိုင်၊မ၊(။ (၂၀၀၈)။ ***အောင်သင်း၏ရသစာတမ်းများလေ့လာချက်*** ။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် မြန်မာစာဌာနသို့။ ပါရဂူ(Ph.D)ဘွဲ့အတွက် တင်သွင်းသောကျမ်း

အောင်မြင့်ဦး(ဒေါက်တာ) ။ (၂၀၂၀) ။ ***သုတေသနဟူသည် (ဒု-ကြိမ်)*** ။ ရန်ကုန်မြို့။

မင်းသုဝဏ်၏ ကဗျာများမှ ဗျည်းတူသရကွဲအတွဲအစပ်များ (ရေးဟန်ပညာ)

ဇင်မာဝင်း[၁]

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းသည် စာပေနယ်ပယ်ရှိ ကဗျာကဏ္ဍလာမင်းသုဝဏ်၏ကဗျာများကို လေ့လာတင်ပြထားသော စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ မင်းသုဝဏ်၏ ကဗျာများအနက်မှ "သပြေညို၊ နှင်းဆီပွင့်၊ ပျဉ်းမငုတ်တို"ဟူသော ကဗျာ(၃)ပုဒ်ကို အလေ့လာခံအဖြစ် ရွေးချယ်ထားပါသည်။ ထိုကဗျာ (၃)ပုဒ်မှ ဗျည်းတူသရကွဲအတွဲအစပ်များကို ရေးဟန်ပညာရှုထောင့်မှ လေ့လာတင်ပြထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ကဗျာတစ်ပုဒ်ရေးဖွဲ့ရာတွင် စာဆို၏ရေးဖွဲ့ဟန်ကို တစ်မူထူးခြားအောင်ပြုလုပ်ပေးနိုင်သော ဗျည်းတူသရကွဲအတွဲအစပ်များအကြောင်းကို သိရှိစေလို သော ရည်ရွယ်ချက်ဖြစ်ပါသည်။ စာဆို၏ စိတ်ခံစားချက်နှင့်ဦးတည်ချက်များကို ဗျည်းတူသရကွဲအတွဲအစပ်များဖြင့် သရုပ်ဖိုပြင်မှုရှိအောင် ဖော်ဆောင်ပေးနိုင်သော မင်းသုဝဏ်၏ ရေးဟန်တို့ကို လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ သုတေသနနည်းနာအနေဖြင့် သရုပ်ဖော်သုတေသန နည်းနာနှင့် အကဲဖြတ်သုတေသနနည်းနာကို အသုံးပြုထားပါသည်။ ကဗျာများကို ရေးဟန်ပညာရှုထောင့်မှ ဗျည်းတူသရကွဲအတွဲအစပ်ဖြင့် လေ့လာလိုသူများအတွက် အထောက်အပံ့ပေးနိုင်မည်ဟု ယုံကြည်မိပါသည်။

သော့ချက်ဝေါဟာရ။ ။ ဗျည်းတူ၊ သရကွဲ၊ ရေးဟန်။

၁။ နိဒါန်း

ကဗျာများကို ဖန်တီးရေးဖွဲ့သော စာဆိုတို့သည် မိမိတို့၏ စေတနာမှတဆင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ခံစားချက်များကို ရေးဟန်အမျိုးမျိုးဖြင့် ဖန်တီးရေးဖွဲ့ကြသည်။ ထိုသို့ ဖန်တီးရေးဖွဲ့ရာတွင် ရုပ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အသံအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သရုပ်ဖိုပြင်မှုရှိအောင် အားထုတ်ကြသည်။ ကဗျာရေးဖွဲ့ရာတွင် အသံများ၏ အတွဲအစပ်ပေါ်လွင်လာသည်နှင့်အမျှ ကဗျာ၏အနက်အဓိပ္ပါယ်များ သည်လည်း ပိုမိုထင်ရှားလာပြီး ကဗျာဆရာ၏ ဦးတည်ချက်တို့သည် ပုံပေါ်လာရသည်။ ကဗျာဆရာ၏ ဦးတည်ချက်ပုံပေါ်လာခြင်းသည် စာပေအာနိသင်ထက်မြက်လာခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ စာပေအာနိသင် ထက်မြက်မှုရှိမရှိကို ကဗျာစာဆို၏ အသံအတွဲအစပ်များအားကြည့်၍ အကဲဖြတ်နိုင်ပါသည်။

မင်းသုဝဏ်၏ ကဗျာများမှ ဗျည်းတူသရကွဲအတွဲအစပ်များကိုလေ့လာတင်ပြရာတွင် စိတ်ခံစားချက်အလိုက်ပြောင်းလဲသွားသော ရေးဟန်များကို တွေ့ရှိရသည်။ အမျိုးသားရေးစိတ်ဓာတ် ကို နှိုးဆော်သော သပြေညိုကဗျာတွင်လည်းကောင်း၊ တစ်ဖက်သတ်ချစ်ရသော မိန်းကလေးအပေါ် တွင် ထားရှိသောစာဆို၏ စိတ်ခံစားချက်ကိုပြဆိုသည့် နှင်းဆီပွင့်ကဗျာသည်လည်းကောင်း၊ လောကဓံ၏ အနိမ့်အမြင့်အတက်အကျများတွင် စိတ်ဓာတ်ကျခြင်းမရှိဘဲ ရင်ဆိုင်ကျော်ဖြတ်စေ လိုသော စာဆို၏စေတနာကို တွေ့မြင်ရသည့် ပျဉ်းမငုတ်တို ကဗျာတွင်လည်းကောင်း၊ ဗျည်းတူသရကွဲတွဲစပ်ဟန်များဖြင့် ပြောင်းလဲသွားသော စာဆို၏ စိတ်ခံစားချက်များကို တွေ့ရှိရသည်။ ဦးတည်ချက်မတူသည့် ကဗျာများတွင် ခံစားချက်အနိမ့်အမြင့်အလိုက် ပြောင်းလဲသွားသော စာဆို၏ ရေးဖွဲ့ဟန်များကို ဗျည်းတူသရကွဲစကားသံအတွဲအစပ်မှ တဆင့်လေ့လာတွေ့ရှိရသည်။ အခြားသော စိတ်ခံစားမှုကိုပေးသော ဦးတည်ချက်မတူသည့် ကဗျာများမှ စကားသံအတွဲအစပ်များအကြောင်းကို ထပ်မံ၍ သုတေသနပြုနိုင်ပါသည်။

---

[၁] နည်းပြ၊ မြန်မာစာဌာန၊ မကွေးတက္ကသိုလ်

၁၊ ၁။ မင်းသုဝဏ်၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိအကျဉ်း

မင်းသုဝဏ်၏ အမည်အရင်းမှာ ဦးဝန်ဖြစ်ပါသည်။ ၁၉၀၉ ခုနှစ်တွင် ဟံသာဝတီခရိုင်၊ ကွမ်းခြံမြို့၌ ဖွားမြင်သည်။ အဘသည် ဦးလွမ်းပင် ဖြစ်၍ အမိမှာ ဒေါ်မိ ဖြစ်သည်။ ကွမ်းခြံကုန်းမြို့၊ ရွှေကျင် ကျောင်း အင်္ဂလိပ်-မြန်မာနှစ်ဘာသာသင် အမျိုးသားအလယ်တန်းကျောင်း၊ ရန်ကုန်မြို့ ခရစ်ယာန် သာသနာပြု စိန်ဂျွန်းအထက်တန်းကျောင်းများ၌ ပညာသင်ခဲ့သည်။ ၁၉၃၆ ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန် တက္ကသိုလ်မှ မဟာဝိဇ္ဇာဘွဲ့ကိုရရှိခဲ့သည်။အင်္ဂလန်ပြည် အောက်စဖို့တက္ကသိုလ်သို့ ဆက်လက်သင်ယူ ရာ ၁၉၃၈ ခုနှစ်တွင် ဘီလစ်ဘွဲ့ရသည်။ ထို့နောက် လန်ဒန်တက္ကသိုလ်၊ အာဖရိကနှင့် အရှေ့တိုင်း ဘာသာရပ်များကျောင်းသို့ ကူးပြောင်းပညာသင်ယူသည်။ အမေရိကန်ပြည် နယူးဟေဗင်မြို့ ဆေးတက္ကသိုလ်တွင်လည်း အတန်ကြာမျှ အထွေထွေဘာသာဗေဒပညာဆည်းပူးခဲ့သည်။ တက္ကသိုလ် များ အုပ်ချုပ်ရေးရုံး၊ ဘာသာပြန်နှင့် စာအုပ်ထုတ်ဝေရေးဌာန၏ ဌာနမှူး၊ တက္ကသိုလ်မြန်မာအဘိဓာန် ၏ စာတည်းမှူးအဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်မြန်မာစာဌာန ပါမောက္ခအဖြစ်လည်း ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ခေတ်စမ်းစာပေလောကကို တည်ထောင်ခဲ့သူတစ်ဦးအဖြစ် ထင်ရှားသည်။ ကဗျာ ကို ၁၃နှစ်အရွယ်ခန့်တွင် စတင်ရေးသားသည်။ ကဗျာအပြင် ဝတ္ထုတို၊ ပုံပြင်၊ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ဆောင်းပါးများ၊ ဝေဖန်စာများ ရေးသားခဲ့သည်။ ရေးသားပြုစုခဲ့သော စာအုပ်အချို့မှာ တက္ကသိုလ် မြန်မာအဘိဓာန်(ငါးပိုင်း)၊ သပြေညိုနှင့် အခြားကဗျာများ၊ မောင်ခွေးဘို့ကလေးကဗျာများ၊ ပန်းနှင့်ပင်စည်၊ မြန်မာစာမြန်မာမှုတို့ ဖြစ်သည်။ ဇော်ဂျီနှင့်တွဲဖက်၍ စာပေလောကစာအုပ်(ပထမတွဲ)၊ ခရီးသည် စာပေဆောင်းပါးများ ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့သည်။

၁၊ ၂။ ကဗျာဝေါဟာရနှင့်သဘောသဘာဝ

ကဗျာဝေါဟာရနှင့်ပတ်သက်၍ မြန်မာအဘိဓာန်တွင်

> **“ကဗျာ/ဂဗျာ/(န)စည်းမျဉ်းများနှင့်အညီ စာလုံး၊ စာပိုဒ်အရေအတွက်၊ ကာရန်အချိတ် အဆက်၊ အသံအနေအသံအထားစသည်ဖြင့် စီကုံးထားသော အဖွဲ့အနွဲ့.”**
>
> (မြန်မာအဘိဓာန်၊၂၀၀၈၊စာ၄။)

ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ ကဗျာ၏ သဘောနှင့်ပတ်သက်၍ ဆရာဇော်ဂျီ၏ ရသစာပေအဖွင့်နှင့် နိဒါန်းစာအုပ်တွင်

> **“ကဗျာသည် ကြံခြင်း၊ ကြားခြင်း၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်မှီခြင်း၊ ထိုးထွင်းခြင်း တို့ဖြင့်ပြီးသောအရာ ဖြစ်သည်”**
>
> (ဇော်ဂျီ၊၂၀၀၄၊စာ၂၆၄။)

ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

‘မြန်မာ့ဘဝ၊ မြန်မာ့ဝန်းကျင်၊ မြန်မာကဗျာ’ စာတမ်းတွင် တင်မိုးက -

> **“ကဗျာဆိုသည်မှာ ဘာသာစကားတစ်ရပ်၏ အညွှန့်အဖူးဖြစ်သည်။ ကဗျာသည် ကဗျာ ဆရာက သူ၏အတွေ့အကြုံ၊ စိတ်ကူးစိတ်သန်းများကို အကောင်းဆုံးစကားလုံးများဖြင့် ရေးဖွဲ့ တင်ပြအပ်သော စာပေအနုပညာ ပုံသဏ္ဌာန်တစ်ရပ်ဖြစ်သည်”** (တင်မိုး၊ ၂၀၁၃၊ စာ၃၂။)

ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

ထို့ပြင် “၂၀ရာစု မြန်မာစာဆို မြန်မာကဗျာ” စာအုပ် အမှာစာတွင် မမိုးမြေက

“ကဗျာတို့မည်သည် စာဆို၏ နှလုံးသားမှ ယိုစိမ့်စီးကျလာရသည်။ နှလုံးသားခံစားမှုကို အသိဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်၍ စာဖတ်သူတို့အား ခံစားမှုနှင့်အတူ ဘဝအသိကို ပေးရခြင်း ဖြစ်သည်။”

(ထီလာစစ်သူ၊ဒေါက်တာ၊၂၀၁၅၊ မမိုးမြေ မိတ်ဆက်။)

ဟူ၍ဖော်ပြထားသည်။

ထို့ကြောင့် ကဗျာဟူသည် စာဆို၏ တီထွင်ကြံဆဉာဏ်တို့ကို အသံကာရန်တို့ဖြင့် ပြည့်စုံစွာ ရေးဖွဲ့ထားနိုင်သော စာပေအမျိုးအစားတစ်ရပ်ဖြစ်ပြီး ကဗျာဆရာတို့ ဖြတ်သန်းရာ ခေတ်အတွေ့ အကြုံများကို စာဖတ်သူတို့ သိရှိအောင် ပုံဖော်ရေးဖွဲ့ထားသော အဖွဲ့ဖြစ်သည်ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုနိုင်ပါသည်။

၁၊ ၃။ ကဗျာများ၏အကြောင်းအရာအကျဉ်းနှင့်ဦးတည်ချက်

မင်းသုဝဏ်၏ ‘သပြေညို’ကဗျာသည် အမျိုးသားဝံသာနုစိတ်လွတ်လပ်ရေးစိတ်ကိုလှုံဆော်ထား သော ကဗျာတစ်ပုဒ်ဖြစ်သည်။ နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေးလှုပ်ရှားမှုကို မြန်မာတစ်မျိုးသားလုံးတက်ကြွစွာပါဝင် ဆင်နွှဲနေသောသဘောကို လန်းဆန်း၍အောင်မြင်ခြင်းနိမိတ်ဖြစ်သော သပြေပန်းနှင့်တင်စားကာ ရေးဖွဲ့ထားသည်။ လွတ်လပ်ရေးရတော့မည်ဖြစ်သဖြင့် လွတ်လပ်ရေးအောင်စည်ကို တီးရအောင် ရှေ့သို့အတူတကွလှမ်းကြပါစို့ဟု အားပေးလှုံ့ဆော်ထားသည်။ ကဗျာ၏ဦးတည်ချက်မှာ အမျိုးသား ရေးစိတ်ဓာတ်၊ လွတ်လပ်ရေးစိတ်ဓာတ်များပေါက်ဖွားရှင်သန်၍ လွတ်လပ်ရေးအောင်ပွဲဆင်နွှဲလိုခြင်း ဖြစ်သည်။

‘နှင်းဆီပွင့်’ကဗျာသည် စာဆို၏ ရင်တွင်းခံစားချက်ကိုကောင်းစွာပုံဖော်ထားနိုင်သော ကဗျာ ကောင်း တစ်ပုဒ်ဖြစ်သည်။ လယ်တောကအပြန်တွင်ချစ်သူမှ ခရေဖူးပန်ချင်သောကြောင့် ခရေဖူးများ ခူး၍ပေးလိုက်ကြောင်း သို့သော် နောက်တစ်နေ့မနက်တွင် ချစ်သူ၏ဆံပင်ထက်၌ နှင်းဆီပန်းများ နေရာယူကာ လှပတင့်တယ်ကြောင်းတို့ကို ရေးဖွဲ့ထားခြင်းဖြစ်သည်။ ချစ်သူ၏ တောင်းဆိုချက်အရ အမြတ်တနိုးခူး၍ပေးသော်လည်း အသိအမှတ်ပြုခြင်းမခံရသည့် စာဆို၏ စိတ်ခံစားချက်ကို ပေါ်လွင် သော ကဗျာကောင်းတစ်ပုဒ်ဖြစ်သည်။ ကဗျာ၏ဦးတည်ချက်မှာ ချစ်သူအပေါ်ထားရှိသော စာဆို၏ စိတ်ခံစားချက်ကို သိရှိစေလိုခြင်းဖြစ်သည်။

‘ပျဉ်းမငုတ်တို’ ကဗျာသည် စစ်ဘေးစစ်ဒဏ်ကြောင့် ယိုယွင်းပျက်စီးခဲ့ရသောပျဉ်းမငုတ်တို အကြောင်းကို ရေးဖွဲ့ထားခြင်းဖြစ်သည်။ ပျဉ်းမငုတ်တိုသည် စစ်ကိုလည်းကြုံကြိုက်ခဲ့ရသည်။ ခြအုံရာ နေရာလည်းဖြစ်ခဲ့သည်။ ဓားထစ်ခြင်းလည်းခံခဲ့ရသည်။ နေပူခြင်းအပြင်လေပြင်းတိုက်ခိုက်ခြင်း လည်းခံခဲ့ရသည်။ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ပေါင်းစုံနှင့် ကြုံတွေ့ခဲ့ရသော်လည်း နွေဦးရာသီရောက် ချိန်တွင် ရွက်ဟောင်းများကြွေ၍ ရွက်သစ်များဝေကာ ရှင်သန်လန်းဆန်းတတ်ကြွ လာကြောင်းတို့ကို ကဗျာတွင် ရေးဖွဲ့ထားသည်။ ကဗျာ၏ဦးတည်ချက်မှာ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ပေါင်းစုံနှင့်တွေ့ကြုံခဲ့ ရသော ပျဉ်းမငုတ်တိုသည်ပင် ရွက်သစ်များဝေ၍ ပြန်လည်လန်းဆန်းသစ်လွင်လာပေသည်။ ထိုနည်းတူပင် လောကဓံအနိမ့်အမြင့်အတက်အကျတို့ကို ရင်ဆိုင်တွေ့ကြုံ ရသောလူသားတို့သည် စိတ်ဓာတ်ကျအားငယ်ခြင်းမရှိဘဲ ဘဝကိုအားမာန်အပြည့်၊ သတ္တိအပြည့်ဖြင့် ရင်ဆိုင်ကျော်ဖြတ်စေလို ခြင်း ဖြစ်သည်။

၁၊ ၄။ သုတေသနမေးခွန်းနှင့်ပြဿနာ

မင်းသုဝဏ်၏ကဗျာများမှ ဗျည်းတူသရကွဲအတွဲအစပ်များကို လေ့လာတင်ပြရာတွင် အောက်ပါ သုတေသနမေးခွန်းနှင့် ပြဿနာအချို့ကို တွေ့ကြုံနိုင်ပါသည်။

ဤစာတမ်းကို လေ့လာသုတေသနပြုရာတွင် အောက်ပါသုတေသနမေးခွန်းနှင့်ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ရမည် ဖြစ်ပါသည်။

၁။ ဗျည်းတူသရကွဲအတွဲအစပ်များသည် စာဆို၏ရေးဟန်ကို မည်ကဲ့သို့ဖော်ဆောင်ပေးနိုင် သနည်း။

အဆိုပါမေးခွန်းကိုအခြေခံကာ

၁။ ဗျည်းတူသရကွဲအတွဲအစပ်များသည် စာဆို၏ဦးတည်ချက်ကို ဖော်ဆောင်နိုင်မှု ရှိ၊မရှိ။

ဟူသော ပြဿနာနှင့် တွေ့ကြုံရပါသည်။ အဆိုပါပြဿနာများကို အဖြေရှာဖော်ထုတ်ရန် စာအုပ် စာပေများ၊ ဆရာကြီး၊ ဆရာမကြီးများ၏ လမ်းညွှန်အကြံပေးမှုများကို နည်းနာယူ၍ တင်ပြသွားပါ မည်။

၂။ စာပေလေ့လာဆန်းစစ်ချက်

မင်းသုဝဏ်၏ ကဗျာများမှ ဗျည်းတူသရကွဲအတွဲအစပ်များရေးဟန်ကို လေ့လာနိုင်ရန် စာပေလေ့လာဆန်းစစ်မှုများပြုလုပ်ရပါသည်။ မြန်မာစာအဖွဲ့ဦးစီးဌာနမှ ၁၉၉၀ ခုနှစ်တွင်ထုတ်ဝေသည့် မြန်မာ အဘိဓာန်မှ မြန်မာကဗျာဆိုင်ရာ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ဖတ်ရှုခဲ့ပါသည်။ ကဗျာသဘောကို နားလည်ရန် ကာလာစုံအော့ဖ်ဆက်မှ ၂၀၀၃ ခုနှစ်ထုတ် ဆရာကြီးတင်မိုး၏ 'မြန်မာ့ဘဝ၊ မြန်မာ့ဝန်းကျင်နှင့် မြန်မာကဗျာစာတမ်း'ကို လေ့လာဖတ်ရှုခဲ့ပါသည်။ မြန်မာကဗျာတို့၏ ရိုးရှင်းမှု၊ ချစ်စရာကောင်းမှု၊ လှပမှုတို့ကို သာဓကများဖြင့်တင်ပြထားသည့် စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။

လေ့လာမည့်သီအိုရီပိုင်နိုင်ရန်အတွက် စိတ်ကူးချိုချိုစာပေ၏ ၂၀၁၁၊ ဒီဇင်ဘာလထုတ် 'ရေးဟန်ပညာနိဒါန်း'စာအုပ်ကို လေ့လာဖတ်ရှုခဲ့ပါသည်။ ဆရာကြီးမောင်ခင်မင်(ဓနုဖြူ) ရေးသား ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထိုမှ ရေးဟန်စိစစ်မှု ၁၊ စကားသံဖွဲ့စပ်ဟန်အခန်းရှိ ဗျည်းတူသရကွဲ အတွဲအစပ်များအကြောင်းကို အလေးပေးဖတ်ရှုခဲ့ရာ ကဗျာရေးဖွဲ့ရာ၌ ကဗျာ၏အာနိသင်ပို၍ ထက်မြက်စေရန် ဗျည်းတူသရကွဲအတွဲအစပ်များက ပံ့ပိုးပေး နိုင်ကြောင်းသိရှိရပါသည်။

ထို့ပြင် တက္ကသိုလ်ဝင်းမွန်၏ ခေတ်သစ်ကဗျာမိတ်ဖွဲ့ (၂၀၁၆၊ ရာပြည့် စာအုပ်တိုက်)၊ မမိုးမြေ၏ ကဗျာဖန်တီးသူနှင့်ကဗျာ ခံစားသူ(၂၀၀၈၊ ရွှေကံကော်ပုံနှိပ်တိုက်)တို့ကို လေ့လာဖတ်ရှုခဲ့ ရပါသည်။ ထိုစာအုပ်များသည် ဗျည်းတူသရကွဲအတွဲအစပ်ရေးဟန်ကို လေ့လာရာတွင် များစွာ အထောက်အပံ့ရခဲ့ပါသည်။ သုတေသနစာတမ်းရေးသားနိုင်ရန်အတွက် ဧရာဝဏ်စာပေတိုက်မှ ထုတ်ဝေသည့် ၂၀၁၈ ထုတ် ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦး၏ 'သုတေသနဟူသည်'စာအုပ်ကို လေ့လာဖတ်ရှု ခဲ့ပါသည်။ သုတေသနနည်းနာပုံစံပြုပုံနှင့်ပတ်သက်သည့် အသိအမြင်များရရှိစေပါသည်။

ထိုလေ့လာဖတ်ရှုမှုတို့မှရရှိသည့် အသိအမြင်ဗဟုသုတတို့ကိုအခြေခံ၍ ဤစာတမ်းကို ဉာဏ်စွမ်းရှိသလောက် လေ့လာတင်ပြသွားမည်ဖြစ်ပါသည်။

၃။ နည်းနာ

ဤစာတမ်းသည် မင်းသုဝဏ်၏ ကဗျာများမှ ဗျည်းတူသရကွဲအတွဲအစပ်များကို လေ့လာထား ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ လေ့လာရာတွင် ဖော်ထုတ်တင်ပြမည့် သုတေသနများ တိကျခိုင်မာမှုရှိစေရန် ပညာရပ်ဆိုင်ရာနည်းနာနှင့် သုတေသနဆိုင်ရာနည်းနာဟူ၍ နှစ်ပိုင်းခွဲကာ တင်ပြထားပါသည်။

၃၊ ၁။ ပညာရပ်ဆိုင်ရာနည်းနာ

ရသစာပေများတွင် စာရေးသူတို့သည် မတူညီသောအတွေးစိတ်ကူးများဖြင့် စာများကို ဖန်တီးရေးသား ကြသည်။ ထိုသို့သောမတူညီသော အတွေးစိတ်ကူးများသည် စာရေးသူတို့၏ ရေးဟန်ပင်ဖြစ်သည်။ ရေးဟန်နှင့်ပတ်သက်၍ ပညာရှင်များကအမျိုးမျိုးဖွင့်ဆိုခဲ့ကြပါသည်။

ရေးဟန်နှင့်ပတ်သက်၍ သုတေသီအသီးသီးတို့က အဓိပ္ပာယ်အမျိုးမျိုး ဖွင့်ဆိုခဲ့ကြပါသည်။ မြန်မာအဘိဓာန်တွင် “ဟန်” ဟူသောဝေါဟာရကို -

“န - ၁။ အသွင်အပြင်၊ ၂။ အမူအရာ” (မြန်မာစာအဖွဲ့၊ ၂၀၀၈၊ စာ ၃၉၅)

ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုထားသည်။

အနောက်တိုင်းစာပေပညာရှင် လူးကပ်က ရေးဟန်ဟူသည်မှာ -

“လူတစ်ဦးတစ်ယောက်၏ စာရေးနည်း” (lucas, 1964, 11)

ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုထားသည်။

ကတ်တီးဝေး(စ်)၏ ရေးဟန်ပညာအဘိဓာန်တွင် ရေးဟန်ဟူသည် -

“တန်ဆာဆင်သောပုံစံဖြင့် ရေးသားခြင်း (သို့မဟုတ်) ရုပ်ပြပုံစံဖြင့် ပြောဆိုခြင်း ဖြစ်နိုင်သည်။”

(Katie Wales , 2011 , 397)

ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုထားသည်။

ရေးဟန်သဘောနှင့်ပတ်သက်၍ မောင်ခင်မင်(ဓနုဖြူ) က -

“ရေးဟန်ဟူသည် အကြောင်းအရာကို အပေါ်ယံမွမ်းမံခြယ်လှယ်ထားသော အမွမ်းအမံအဆင် တန်ဆာသက်သက်မျှမဟုတ်ပါ။ အကြောင်းအရာနှင့်တစ်သားတည်း ဖွဲ့ယှက်နေသော အစိတ် အပိုင်းဖြစ်ပါသည်။”

(ခင်မင်၊ မောင် (ဓနုဖြူ)၊ ၂၀၂၃၊ စာ ၂၄၃)

ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုထားသည်။ ထို့ကြောင့် ရေးဟန်ဟူသည် တန်ဆာဆင်ထားရုံသက်သက်မဟုတ်ဘဲ အကြောင်းအရာနှင့်လိုက်လျောညီထွေမှုရှိသောအရာပင်ဖြစ်ကြောင်းနားလည်ရပါသည်။

ဆရာဇော်ဂျီက ရေးဟန်၏သဘောနှင့်ပတ်သက်၍ -

“ရသစာပေ၌ ရေးပုံရေးဟန်ရှိခြင်းသည် ပရိသတ်၏စေတနာကို နှိုးဆော်ရသော အလုပ်ကို လုပ်ရသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။” (ဇော်ဂျီ၊ ၂၀၀၄၊ စာ ၃၀၆)

ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုထားသည်။ ထို့ကြောင့် ရေးဟန်သည်စာပေရေးသားရာတွင် အဓိကကျသော ကဏ္ဍတစ်ခုဖြစ်ကြောင်းသိရှိနိုင်ပါသည်။

ရေးဟန်ပညာနှင့်ပတ်သက်၍ ကတ်တီဝေး(စ်)၏ ရေးဟန်ပညာအဘိဓာန်တွင် -

“ရေးဟန်ပညာသည် စာပေသီအိုရီ၏ ခေတ်ရေစီးကြောင်းကိုရောနှော၍ သို့မဟုတ် အနီးကပ် ဖတ်ရှုခြင်း၏ တန်ဖိုးများအတိုင်း ဆက်လက်တည်ရှိနေချိန်တွင် ထိုနယ်ပယ်၌ အပြိုင် တိုးတက် မှုများကို ပေါင်းစပ်ထားသည်။”

(Katie Wales၊ 2011၊ 400)

ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် ရေးဟန်ပညာဟူသည် ခေတ်ကာလအလိုက် ပြောင်းလဲဖြစ်တည်လာသော စကားလုံးများကိုမူတည်၍ ပုံဖော်ဖန်တီးကာ စာပေ၏ တိုးတက်မှုနှုန်းကို မြှင့်တင်နိုင်သော ပညာရပ်ဖြစ်ကြောင်း သိရှိနားလည်ရပါသည်။

ရေးဟန်ပညာ၏သဘောသဘာဝနှင့်ပတ်သက်၍ ဆရာကြီးမောင်ခင်မင်(ဓနုဖြူ)က

“ရေးဟန်ပညာဟူသည် ရေးဟန်ကို လေ့လာသောပညာရပ် ဖြစ်သည်ဟု အရိုးဆုံး ဖွင့်ဆိုနိုင် သည်။” (ခင်မင်၊ မောင်(ဓနုဖြူ)၊ ၂၀၁၁၊ စာ ၁)

ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် ရေးဟန်ပညာသည်စာရေးသူတို့၏ပင်ကိုယ်ရေးဟန်ကို လေ့လာ သော ပညာရပ်တစ်ခုပင်ဖြစ်သည်ဟုနားလည်ရပါသည်။

ရေးဟန်စိစစ်ရာတွင် စကားသံအတွဲအစပ်များသည်လည်း ကဏ္ဍတစ်ရပ်အနေဖြင့် ပါဝင်ပါ သည်။ စကားသံအတွဲအစပ်နှင့်ပတ်သက်၍ မောင်ခင်မင်(ဓနုဖြူ)က ရေးဟန်ပညာနိဒါန်း စာအုပ်တွင်

‘စကားပြောရာ စာရေးရာတွင် စကားသံများကို အမျိုးမျိုးတွဲစပ်ပြီး ပြောဆိုရေးသားရခြင်းဖြစ် သည်။ တွဲစပ်လိုက်သောအခါ တစ်သံချင်း၏ အရည်အသွေးများပေါင်းဖွဲ့မိပြီး အရင်းခံအနက် ၏ နောက်ကွယ်ဂယက်အနက်များ ပေါ်ထွက်လာတတ်ပါသည်။ ဂယက်အနက်ပေါ်ထွက်သော ထူးခြားသည့် အသံအတွဲအစပ်များကို ရေးဟန်ပညာက စိတ်ဝင်တစားလေ့လာပါသည်’

(ခင်မင်၊ မောင်(ဓနုဖြူ)၊ ၂၀၁၁၊စာ ၄၀)

ဟူ၍ ဖြစ်သည်။

ဗျည်းတူသရကွဲအတွဲအစပ်နှင့် ပတ်သက်၍ မောင်ခင်မင်(ဓနုဖြူ) က -

‘ကဗျာအရေးအဖွဲ့များတွင် ဗျည်းတူသရကွဲများ အမျိုးမျိုးတွဲစပ်ရေးဖွဲ့သော အဖွဲ့ပုံစံများက စာရေးဟန်ကို တစ်မူထူးခြားအောင် အထောက်အကူပြုပါသည်။’

(ခင်မင်၊ မောင်(ဓနုဖြူ)၊ ၂၀၁၁၊စာ ၄၃)

ဟု ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

အထက်ပါဖွင့်ဆိုချက်များအရ ဂယက်အနက်များထွက်သည့် ထူးခြားသည့် အသံ အတွဲအစပ် များကို လေ့လာခြင်းသည် စာဆို၏ရေးဟန်ကို လေ့လာခြင်းမျိုးဖြစ်သည်ဟု နားလည်ရပါသည်။ စကားသံအတွဲအစပ်ကောင်းများဖြင့် စာရေးသူ၏ခံစားချက်၊ ရည်ရွယ်ချက်တို့ကို သရုပ်ဖော်နိုင်ခြင်း သည် စာရေးသူ၏တစ်မူထူးသောရေးဟန်ကြောင့်ဟု သတ်မှတ်ရမည်ဖြစ်သည်။

၃၊၂။ သုတေသနနည်းနာ

ဤစာတမ်းသည် အတွေးသစ်၊ အမြင်သစ်အသိပညာတစ်ရပ်ရပ်ကို တိုးပွားစေရန်အတွက် ပြုလုပ် သော အခြေခံသုတေသနအမျိုးအစားဖြစ်ပါသည်။ ပြဿနာအကြောင်းအရာတစ်ခုခုကို အကဲဖြတ်ရန် အတွက် ပြုလုပ်သော အကဲဖြတ်သုတေသန၊ အလေ့လာခံအချက်အလက်များကို သရုပ်ဖော်တင်ပြ သော သရုပ်ဖော်သုတေသနများကို အသုံးပြုခဲ့ပါသည်။ ဗျည်းတူသရကွဲအတွဲအစပ်များသည် ကဗျာတစ်ပုဒ်တွင် မည်သည့်အတိုင်းအတာအထိ စာရေးသူ၏ ရေးဟန်ပီပြင်မှုကို ထောက်ပံ့နိုင်ခြင်း ရှိ၊ မရှိ လေ့လာဆန်းစစ်ဖော်ထုတ်သွားမည်ဖြစ်သည်။

၄။ လေ့လာတွေ့ရှိချက်

မြန်မာဘာသာစကားသည် နက်နဲ၍အဓိပ္ပာယ်အမျိုးမျိုး ကောက်ယူနိုင်သော ဘာသာစကားဖြစ် သည်။ ထို့သို့ ဂယက်အနက်အမျိုးမျိုးထွက်သောကြောင့် စကားသံများကို တွဲစပ်၍သုံးနှုန်းခြင်းမှာ လည်း စာရေးသူတို့၏ ထူးခြားသောရေးဟန်တစ်ခုအဖြစ် သိမြင်လာရပေသည်။ ဤစာတမ်းသည် ဆရာမင်းသုဝဏ်၏ ကဗျာ(၃)ပုဒ်မှ

ဗျည်းတူသရကွဲအတွဲအစပ်များကို လေ့လာထားသော စာတမ်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် စကားသံအတွဲအစပ်များမှတဆင့် မင်းသုဝဏ်၏ ထူးခြားသော ရေးဟန်များ ကိုပါ လေ့လာသိရှိနိုင်ပါသည်။

မင်းသုဝဏ်၏ 'သပြေညို' ကဗျာတွင် ဗျည်းတူသရကွဲအတွဲအစပ်များကို လေ့လာတွေ့ရှိရ ပါသည်။ ကဗျာ၏ ဒုတိယပိုဒ်တွင် -

'တို့ပြေမှာ တို့မေကမ်းပါတဲ့

သပြေညို ရွှေဘိုပန်းဟာက

လန်းလျက်ပါကို'

(မင်းသုဝဏ်၊ ၂၀၁၆၊ စာ၂၂၅။)

ဟူ၍ တွေ့ရှိရပါသည်။ အောင်ပွဲရပြီးပြန်လာသောသူများအား အောင်နိမိတ်ကို ကိုယ်စားပြုသော လန်းဆန်းသည့် သပြေညိုရွှေဘိုပန်းများဖြင့် ကြိုဆိုမည်ဖြစ်ကြောင်း ရေးဖွဲ့ထားခြင်းဖြစ်သည်။ ဤတွင် 'ပ' ဗျည်းများကို 'ပြေ၊ ပါ၊ ပြေ၊ ပန်း၊ ပါ'ဟူ၍ တွဲစပ်ဖွဲ့ဆိုထားပါသည်။ အသံသာယာပြေပြစ်၍ လွတ်လပ်ရေးရမည်ဟု ယုံကြည်ထားသော စာဆို၏ အေးဆေးတည်ငြိမ်မှုသဘောများကိုပါ ပေါ်လွင်စေသောရေးဟန် ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် 'လန်းလျက်'ဟူ၍ ရှေ့နောက်ကပ်လျက်ဖွဲ့ဆိုထားသော ဗျည်းတူသရကွဲအတွဲအစပ်ကြောင့် လန်းဆန်းနေသော သပြေညိုနှင့်အတူ လွတ်လပ်ရေးရရန်အတွက် တက်ကြွလန်းဆန်းစွာပါဝင်ဆင်နွှဲမည့် ပြည်သူပြည်သားတို့၏ အမျိုးသားရေးစိတ်ဓာတ်များကိုပါ ညွှန်းဆို ပြနေသောရေးဟန်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဗျည်းတူသရကွဲအတွဲအစပ်များသည် စာရေးဟန်ကို တစ်မူထူးခြားအောင် အထောက်အကူပြုနိုင်ပြီး ပြောလိုသော အကြောင်းအရာများ၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ပေါ်လွင်အောင် ဖော်ဆောင်ထားနိုင်သည်ကို တွေ့ရသည်။

ထို့ပြင် ကဗျာ၏ တတိယပိုဒ်တွင် စာဆိုက -

'ဘာမလျှော့လေနဲ့

လာတော့မကွဲ့ ရွှေပဟိုရ်

လေချိုက အသွေး'

(မင်းသုဝဏ်၊ ၂၀၁၆၊ စာ၂၂၅။)

ဟူ၍ ဖွဲ့ဆိုထားပါသည်။ ဤတွင် ပြည်သူလူထုအားလုံး အားမလျှော့ဘဲ စည်းလုံးတက်ကြွစွာ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ပါက လွတ်လပ်ရေးနှင့်ဝေးကွာတော့မည်မဟုတ်ကြောင်း ပြောဆိုနေသည့် စာဆို၏ အသံကို 'မလျှော့လေ၊ လာ၊ လေ'ဟူသော ဗျည်းတူသရကွဲအတွဲအစပ်များက ဖော်ညွှန်းပြနေပေသည်။ ဤဗျည်းတူသရကွဲအတွဲအစပ်တွင် ရှေ့နောက်ကပ်လျက် တွဲစပ်ပုံမျိုးနှင့်အသံချင်းခွာ၍ တွဲစပ်ပုံမျိုးတို့ ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ လွတ်လပ်ရေးတိုက်ပွဲတွင် ပါဝင်ရန်တိုက်တွန်းလှုံ့ဆော်နေသော စာဆို၏ အသံ ကို ကြားယောင်လာစေသည်။ ဗျည်းတူသရကွဲပြားသော တွဲစပ်ပုံမျိုးဖြစ်သော်လည်း စာဆို၏ ဦးတည် ချက်တို့သည် စကားသံအတွဲအစပ်များကြောင့် ပေါ်လွင်လာရပါသည်။ အကြောင်းအရာကို အားဖြည့် ပေးနိုင်သည့် စာဆို၏ ရေးဟန်ကောင်းတစ်ခုဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

စာဆိုသည် ကဗျာ၏ နောက်ဆုံးပိုဒ်တွင် လွတ်လပ်ရေးရောင်နီလာခိုက် အတူပျော်ရွှင်စွာ လွတ်လပ်ရေးအောင်စည်တော်ကို တီးရန်အတွက် အောင်မြင်မှုကို အတူဆင်နွှဲမည့် သပြေပန်းများကို ဆင်မြန်း၍ ရှေ့သို့ ရဲရဲကြီးလှမ်းကြပါဟု တိုက်တွန်းနှိုးဆော်ထားသည်။ ဤသည်ကို ကဗျာတွင် -

‘လင်းကြက်ဆော်

ကွင်းထက်မှာ တူပျော်ပျော်နဲ့

စည်တော်ကို ရည်မျော်မှန်းကာပ

ရောင်နီမှာ အောင်စည်ရွှမ်းရအောင်

သပြေညို ရွှေဘိုပန်းရယ်နဲ့

လှမ်းကြစို့လေး’

(မင်းသုဝဏ်၊ ၂၀၁၆၊ စာ၂၂၅။)

ဟူ၍ တွေ့ရှိရပါသည်။ ‘ရည်၊ ရောင်၊ ရွှမ်း၊ ရွှေ’ဟူသော ဗျည်းတူသရကွဲအတွဲအစပ်များဖြင့် ရေးဖွဲ့ထား ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ ‘ရ’ဗျည်းများကို မတူညီသော သရအတွဲအစပ်များဖြင့် မနီးမဝေးတွဲစပ်ကာ ရေးဖွဲ့ထားသည်။ ဗျည်းသံတူ၍ သရသံကွဲပြားမှုရှိသော်လည်းလွတ်လပ်ရေးအောင်ပွဲကို အတူ ပျော်ရွှင်စွာဆင်နွှဲရန် တိုက်တွန်းနှိုးဆော်ထားသည့် စာဆို၏လေသံကို အားတက်ဖွယ်ကြားသိရပါ သည်။ အမျိုးသားရေးစိတ်ဓာတ်ကို လှုံ့ဆော်သောကဗျာဖြစ်သည်နှင့်အညီ တက်ကြွလန်းဆန်းမှုကို စကားသံအတွဲအစပ်များနှင့် ပံ့ပိုးရေးဖွဲ့ထားနိုင်သည်ကို တွေ့ရသည်။ စာဖတ်သူတို့အနေဖြင့်လည်း ကဗျာဖတ်ရှုရသည်နှင့်မတူတော့ဘဲ လွတ်လပ်ရေးအောင်ပွဲကို ကိုယ်တိုင်ပါဝင်ဆင်နွှဲရစေသကဲ့သို့ ခံစားမိလာအောင် ရေးဖွဲ့ထားနိုင်သည်ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ ရည်ရွယ်ချက်အလိုက် ရေးဟန်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

မင်းသုဝဏ်၏ ‘နှင်းဆီပွင့်’ ကဗျာတွင် ဗျည်းတူသရကွဲအတွဲအစပ်များကို လေ့လာတွေ့ရှိရ ပါသည်။ ကဗျာတွင် ချစ်သူ၏တောင်းဆိုမှုကြောင့် ခရေဖူးကိုခူးကာပေးမည်ဖြစ်ကြောင်းကို -

‘လယ်တောကပြန်

ပန်ချင်တယ် ခရေဖူးဆိုလို့

မောင်ခူးကာပေး’

(မင်းသုဝဏ်၊ ၂၀၁၆၊ စာ ၁၈၁။)

ဟူ၍ ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ ဤတွင် ချစ်သူ၏တောင်းဆိုမှုကို ဖြည့်ဆည်းပေးသောစာဆို၏ ချစ်ခင် ကြင်နာမှုသဘောများကို ‘ပြန်၊ ပန်၊ ပေး’ဟူသော ဗျည်းတူသရကွဲအတွဲအစပ်များက ဖော်ညွှန်း ပြနေ ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ ‘ပ’ဗျည်းကို မတူညီသော သရအတွဲအစပ်များဖြင့် ဖန်တီးရေးဖွဲ့ထားရာ အသံသာယာပြေပြစ်မှုကို ပေးစွမ်းနိုင်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ထို့ကြောင့် ချစ်သူအပေါ်တွင် နူးညံ့ ညင်သာစွာ ပြောဆိုတတ်သည့် လူသဘော၊ လူသဘာဝတို့ကို ပုံဖော်ပေးထားနိုင်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါ သည်။ စာဖတ်သူ၏ စိတ်နှလုံး၌လည်း စာဆို၏ ချစ်ခင်ကြင်နာမှု၊ မြတ်နိုးတန်ဖိုးထားမှုတို့ကို မြင်သာလာပြီး ကဗျာဖန်တီးသူတစ်ယောက်ထက်ပိုသော အတွေးအမြင်များ ဖြစ်ပေါ်လာစေသည်။ ဗျည်းတူသရကွဲအတွဲအစပ်ကြောင့်ရရှိသော စာပေအာနိသင်များပင်ဖြစ်ပါသည်။

ထို့နောက် ကဗျာတွင် နောက်တစ်နေ့မနက်၌ ချစ်သူကို နှင်းဆီပန်းများပန်ကာ မြင်တွေ့ လိုက်ရသော စာဆို၏ခံစားချက်ကို -

‘မနက်တုန်းဆီက

ကြော့ဆုံးကိုမောင်မြင်တော့

သူ့ဆံပင်နှင်းဆီပွင့်တွေနှင့်

ဂုဏ်တင့်တယ်လေး’

(မင်းသုဝဏ်၊ ၂၀၁၆၊ စာ ၁၈၁။)

ဟူ၍ ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ ဗျည်းတူသရကွဲအတွဲအစပ်များဖြင့် စာဆို၏စိတ်ခံစားချက်ကို တဆင့်ချင်း ပုံဖော်ဖန်တီးထားကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ ချစ်သူအားစတင်တွေ့လိုက်ရသည့်အချိန်၊ မြင်လိုက်ရသည့် မြင်ကွင်း၊ ခံစားလိုက်ရသည့်ခံစားချက်ကို ‘တုန်း၊ တော့၊ တွေ့၊ တင့်တယ်’ဟူသော ဗျည်းတူသရကွဲ အတွဲအစပ်များဖြင့် ရေးဖွဲ့ထားခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် စာဆို၏ စိတ်ခံစားချက်တို့သည် တစ်ဆင့်ချင်း စာဖတ်သူထံ ရောက်ရှိသွားကာ စာဆို၏စိတ်ခံစားချက်နှင့် စာဖတ်သူ၏စိတ်ခံစားချက် တို့ ထပ်တူကျသွားစေပါသည်။ စိတ်ခံစားမှုကို ပုံဖော်ဖန်တီးရာတွင် ဗျည်းတူသရကွဲအတွဲအစပ် များသည် များစွာပံ့ပိုးပေးထားကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ထို့ပြင် ‘မောင်မြင်’၊ ‘တင့်တယ်’ဟူသော နီးကပ်စွာဖွဲ့ဆိုထားသည့် အတွဲအစပ်လေး သည် စာဆို၏ ကရုဏာသက်ဖွယ်ကောင်းသောအသံကို ကြားယောင်မိလာသည့်အထိ အသက်ဝင်မှုရှိသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ စာဆို၏ထိမိပေါ်လွင်သော စိတ်ခံစားမှုကို စာဆို၏ ရေးဟန်များက ကောင်းစွာပံ့ပိုးပေးနိုင်ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။

‘ပျဉ်းမဉတ်တို’ ကဗျာတွင်လည်း ဗျည်းတူသရကွဲအတွဲအစပ်များကို လေ့လာတွေ့ရှိရပါ သည်။ ကဗျာ၏ ပထမပိုဒ်တွင် -

‘ဖုထစ်ရွှတ်တွ၊ ငှက်လင်းတသို့

ပျဉ်းမဉတ်တို၊ သက်ကျားအိုသည်

ကုန်းမို့ထက်တွင် တစ်ပင်တည်း။’

(မင်းသုဝဏ်၊ ၂၀၁၆၊ စာ၂၆၀။)

ဟူ၍ တွေ့ရှိရသည်။ ယခင်က အရွက်၊အပွင့်များဖြင့် ဝေဆာခဲ့သော ပျဉ်းမပင်ကြီးသည် စစ်ဘေး စစ်ဒဏ်ကြောင့် ယိုယွင်းပျက်စီးကာ လင်းတငှက်အိုကြီးနားနေသကဲ့သို့ ရုပ်ဆိုးအကျဉ်းတန်နေ ကြောင်း ရေးဖွဲ့ထားခြင်းဖြစ်သည်။ ဤတွင် ပျဉ်းမဉတ်တို၏ အသွင်သဏ္ဌာန်ကို ‘တွ၊ တ၊ တို’ဟူသော ဗျည်းတူသရကွဲအတွဲအစပ်များဖြင့် ဖန်တီးရေးဖွဲ့ထားသည်။ စစ်ဘေးဒဏ်ကြောင့် ပျက်စီးယိုယွင်းခဲ့ရ သော ပျဉ်းမဉတ်တို၏ ရုပ်အသွင်တို့သည် ပို၍ထင်သာမြင်သာဖြစ်လာစေသည်။ လောကဓံ၏ဒဏ်ကို ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေရသော လူသားတို့အတွက် ခွန်အားပေးသောကဗျာဖြစ်သည်နှင့်အညီ လောကဓံ နှင့် ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ရချိန်၌ဖြစ်ပေါ်တတ်သော အခြေအနေဖြစ်ရပ်တို့ကို ရှင်းလင်းမြင်သာအောင် ပုံဖော်ဖန်တီးထားနိုင်ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ အထူးသတ်မှတ်၍ရေးသောဟန်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ဤဗျည်းတူသရကွဲအတွဲအစပ်များတွင် ဗျည်းတူများကို မတူညီသောသရများဖြင့် ခပ်ခွာခွာတွဲစပ်ထား သည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ဗျည်းတူ၍ အသံကွဲပြားသောစကားသံအတွဲအစပ်ကြောင့် ပျက်စီးယိုယွင်းနေ သော ပျဉ်းမဉတ်တို၏ အခြေအနေဖြစ်ရပ်တစ်ခုချင်းစီသည် ပုံပေါ်လာရပေသည်။

ပျဉ်းမဉတ်တိုကြီး၏ ကြည့်ရှုဖွယ်မကောင်းသော အသွင်အပြင်ကိုဖွဲ့ပြထားပြီးနောက်တွင် စာဆိုက-

‘ထိုပင်ငုတ်တို၊ပျဉ်းမအိုသည်
စစ်ကိုလည်းကြုံ၊ ခြအုံလည်းဖြစ်
ခေးထစ်လည်းခံ၊ နေလျှံလည်းတိုက်
လေပြင်းခိုက်လည်း၊ မငိုက်ဦးခေါင်း
နွေသစ်လောင်းသော်
ရွက်ဟောင်းညှာကြွေရွက်သစ်ဝေ၍
လေပြည်ထဲတွင် ငယ်ရုပ်ဆင်သည်
အသင် ယောကျှင်းကောင်းတကား။’

(မင်းသုဝဏ်၊ ၂၀၁၆၊ စာ၂၆၀။)

ဟူ၍ ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ ပျဉ်းမငုတ်တိုကြီးသည် စစ်ဘေး၊ခြဘေး စသော သဘာဝဘေးအန္တရာယ် များနှင့် ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ခဲ့ရသော်လည်းရွက်သစ်များဝေ၍ ပြန်လည်လန်းဆန်းလာကြောင်းတို့ကို ရေးဖွဲ့ထားခြင်းဖြစ်သည်။ ပျဉ်းမငုတ်တိုကြီးတွေ့ကြုံခဲ့ရသော လောကဓံ၏ရိုက်ခတ်မှုများကို‘ ခြ၊ ခံ၊ ခိုက်၊ ခေါင်း’ဟူသော ဗျည်းတူသံကွဲသရများဖြင့် ဖန်တီးရေးဖွဲ့ထားသည်။ စာဆိုသည် ‘ခ’ဗျည်းကို သရမတူသော အသံအတွဲအစပ်များဖြင့် ရေးဖွဲ့ပြပြီး ပျဉ်းမငုတ်တို၏ ခက်ခဲကြမ်းတမ်းသော အခြေ အနေသရုပ်ကို ဝိပြင်အောင်ပြသည်။ နောက်ဆုံးတွင် ထိုမျှကြမ်းတမ်းသော ဘဝကို ဖြတ်ကျော်ပြီး ပြန်လည်နုပျိုသစ်လန်းလာသည့် ပျဉ်းမပင်၏အသွင်သရုပ်ကိုပြဆိုသည်။ ပျဉ်းမငုတ်တို၏ ခက်ခဲ ကြမ်းတမ်းသောသရုပ်ကို ပြနိုင်လေလေ အခက်အခဲမှန်သမျှ ရင်ဆိုင်နိုင်သည့် ပျဉ်းမငုတ်တို၏ စွမ်းရည်သတ္တိသည် ပေါ်လွင်လာလေလေဖြစ်သည်။ စာပေ၏ အနှစ်သာရပေါ်လွင်မှုရှိအောင် ဗျည်းတူ သရကွဲအတွဲအစပ်များဖြင့် ထောက်ပံ့ဖော်ဆောင်ပေးထားသည်။ လောကလူ့ဘဝတွင် ရင်ဆိုင်ကြုံ တွေ့ရသော အခက်အခဲများအပေါ်၌ ရင်ဆိုင်ဝံ့သော အစွမ်းသတ္တိများကို ပေးစွမ်းလိုသည့် စာဆို၏ စေတနာ ဦးတည်ချက်ကို ပေါ်လွင်စေသည့် ရေးဟန်ကောင်းတစ်ခုဟုလည်း ဆိုနိုင်ပါသည်။

၅။ သုံးသပ်ချက်

ဤစာတမ်းတွင် စာဆိုမင်းသုဝဏ်၏ ကဗျာများမှ ဗျည်းတူသရကွဲအတွဲအစပ်များကို လေ့လာတင်ပြ ထားပါသည်။ ကဗျာများတွင် တွေ့ရှိရသော ဗျည်းတူသရကွဲအတွဲအစပ်များသည် စာဆို၏ စိတ်ခံစားမှု စာဆို၏ဦးတည်ချက်တို့ကို ကောင်းစွာပုံဖော်ပေးထားနိုင်ကြောင်းတွေ့ရှိရသည်။ သပြေညိုကဗျာတွင် ဗျည်းတူသရကွဲအတွဲအစပ်များကို ကပ်လျက်အတွဲအစပ်နှင့် ခပ်ခွာခွာအတွဲအစပ်ဟူ၍ တွေ့ရှိရသည်။ လွတ်လပ်ရေးအောင်ပွဲကို အတူဆင်နွဲလိုသည့် စာဆို၏ စေတနာကို ပေါ်လွင်စေသည့် အတွဲအစပ် များပင် ဖြစ်သည်။ ကပ်လျက်ဖွဲ့ထားသော အတွဲအစပ်များသည် အသံချိုသာ၍ အနက်အဓိပ္ပါယ်တို့ သည်လည်း လေးနက်မှုရှိလာကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ စာဖတ်သူတို့အား လွတ်လပ်ရေးကို ကိုယ်တိုင် ပါဝင်ဆင်နွဲလိုသည့်စိတ်များ ကိန်းဝပ်လာအောင် ရေးဖွဲ့နိုင်စွမ်းရှိသော မင်းသုဝဏ်၏ ရည်ရွယ်ချက် အလိုက်ရေးဟန်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

နှင်းဆီပွင့်ကဗျာတွင် ဗျည်းတူသရကွဲအတွဲအစပ်များကို ကပ်လျက်အတွဲအစပ်နှင့် ခပ်ခွာခွာ အတွဲအစပ်ဟူ၍ တွေ့ရှိရသည်။ ချစ်သူအား စတင်တွေ့လိုက်ရသည့်အချိန်၊ မြင်လိုက်ရသည့်မြင်ကွင်း၊ ခံစားလိုက်ရသည့် ခံစားချက်များကို ဗျည်းတူသရကွဲအတွဲအစပ်များဖြင့် ရေးဖွဲ့ထားသောကြောင့် စာဆို၏ ထိခိုက်ခံစားနေရသော အသံသရုပ်ကိုပါ ထင်သာမြင်သာဖြစ်လာစေကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ ထို့ပြင်

‘မောင်မြင်၊ တင့်တယ်’ဟူသော နီးကပ်စွာဖွဲ့ဆိုထားသော အသံအတွဲအစပ်လေးသည် စာဆို၏ ကရုဏာသက်ဖွယ်ကောင်းသော အသံကို ကြားယောင်လာသည်အထိ အသက်ဝင်မှုရှိကြောင်း တွေ့ရ သည်။ မင်းသုဝဏ်၏ စိတ်ခံစားချက်အလိုက် ရေးဟန်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

ပျဉ်းမငုတ်တို ကဗျာတွင် ဗျည်းတူသရကွဲအတွဲအစပ်များကို ခပ်ခွာခွာတွဲစပ်ထားကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ လောကခံကို ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေရသော လူသားတို့အတွက် ခွန်အားပေးသော ကဗျာ ဖြစ်သည်နှင့်အညီ ပျဉ်းမပင်၏တွေ့ကြုံရသော အခြေအနေအခက်အခဲများကို ဗျည်းတူသရကွဲအတွဲ အစပ်များဖြင့် ပေါ်လွင်စွာရေးဖွဲ့ထားကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ ထို့ကြောင့် ဘေးအန္တရာယ်ပေါင်းစုံကို ကြုံတွေ့ခဲ့ရသော ပျဉ်းမပင်၏ အခြေအနေများကို တွေ့မြင်ရကာ ပြန်လည်လန်းဆန်းလာသော ပျဉ်းမငုတ်တိုအတွက် အားရကျေနပ်စိတ်များ ကိန်းအောင်းလာရပေသည်။ စာဖတ်သူအား ဘဝ အားမာန်ကို ပေးသော စာဆို၏ ရည်ရွယ်ချက်အလိုက်ရေးဟန်ကို တွေ့ရှိရသည်။

ဗျည်းတူသရကွဲအတွဲအစပ်များကြောင့် စာဆို ၏ရေးဟန်မှတဆင့် စာပေ၏ အာနိသင်ထွက် လာပြီး စာဖတ်သူအား အားရစိတ်၊ တတ်ကြွစိတ်၊ သနားစိတ်စသော စိတ်ခံစားမှုအမျိုးမျိုးကို ပေးထား နိုင်ကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ ဗျည်းတူသရကွဲအတွဲအစပ်များသည် အသံသာယာပြေပြစ်မှု၊ စာဆို၏စိတ်ခံစားချက်၊ ဦးတည်ချက်တို့ကို အထောက်အပံ့ပြုနိုင်သောကြောင့် ကဗျာတစ်ပုဒ်ဖန်တီး ရာတွင် များစွာလိုအပ်မှုရှိကြောင်း ယူဆမိပါသည်။ မင်းသုဝဏ်၏ ဗျည်းတူသရကွဲအတွဲအစပ် များသည် ဗျည်းတူသော်လည်း အဓိပ္ပာယ်မတူသော စကားလုံးတစ်လုံးချင်းကို အချင်းချင်းဆက်နွယ် ကာ ပြောလိုသော အချက်ကိုကောင်းစွာပုံဖော်ဖန်တီးထားနိုင်သောရေးဟန်ကောင်းဟု သုံးသပ်မိပါ သည်။

နိဂုံး

ဤစာတမ်းသည် မင်းသုဝဏ်၏ ကဗျာများမှ ဗျည်းတူသရကွဲအတွဲအစပ်များကို လေ့လာထား သောစာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ အလေ့လာခံကဗျာများဖြစ်သော ‘သပြေညို၊ နှင်းဆီပွင့်၊ ပျဉ်းမငုတ်တို’ ကဗျာများရှိ ဗျည်းတူသရကွဲအတွဲအစပ်များသည် စာဆို၏စိတ်ခံစားမှု၊ ဦးတည်ချက်ကို ကောင်း စွာပုံဖော်ပေးထားနိုင်ကြောင်းတို့ကို လေ့လာတင်ပြလိုက်ရပါသည်။ စာဆိုနှင့်စာဖတ်ပရိသတ်တို့ ခံစားချက်ထပ်တူကျခြင်းသည် ဗျည်းတူသရကွဲအတွဲအစပ်များ၏ စာပေအာနိသင်များပင်ဖြစ်သည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

မြန်မာဘာသာ

ခင်မင်၊ မောင်(ခနုဖြူ) ။ (၂၀၁၁) ။ ***ရေးဟန်ပညာနိဒါန်း*** ။ ရန်ကုန်၊ စိတ်ကူးချိုချိုစာပေ။

ခင်မင်၊ မောင်(ခနုဖြူ) ။ (၂၀၂၃) ***စကားပြေသဘောတရား စကားပြေအတတ်ပညာ*** ။ ရန်ကုန်၊ စိတ်ကူးချိုချိုစာပေ။

ဇော်ဂျီ ။ (၂၀၀၄) ။ ***ရသစာပေအဖွင့်နှင့်နိဒါန်း*** ။ စိတ်ကူးချိုချိုအနုပညာ။

တင်မိုး ။ (၂၀၀၃) ။ ***မြန်မာ့ဘဝ၊ မြန်မာ့ဝန်းကျင်နှင့် မြန်မာကဗျာစာတမ်း*** ။ ရန်ကုန်၊ ကာလာစုံအော့ဖ်ဆက်။

မင်းသုဝဏ်။ (၂၀၁၆) ။ ***မင်းသုဝဏ် ကဗျာပေါင်းချုပ်*** ။ ရန်ကုန်၊ The Key Collection။

မြန်မာအဘိဓာန်။ (၁၉၉၀) ။ ရန်ကုန်၊ မြန်မာစာအဖွဲ့ဦးစီးဌာန။

မြန်မာစာအဖွဲ့ ။ (၂၀၀၈) ။ ***မြန်မာအဘိဓာန်*** ။ ရန်ကုန်၊ မြန်မာစာအဖွဲ့ဦးစီးဌာန။

အင်္ဂလိပ်ဘာသာ

Lucas, F.L. (1964), ***Style.*** London. Pan Books.

Wales, Katie, (2011), ***A Dictionary of Stylistics,*** Third Edition, Longman Linguistics.

လေ့လာဖတ်ရှုသောစာအုပ်စာရင်း

မိုးမြေ၊ မ။ (၂၀၀၈) ။ ***ကဗျာဖန်တီးသူနှင့်ကဗျာခံစားသူ (ပထမအကြိမ်)*** ။ ရန်ကုန်၊ ရွှေကံကော် ပုံနှိပ်တိုက်။

ဝင်းမွန်၊ တက္ကသိုလ် ။ (၂၀၁၆) ။ ***ခေတ်သစ်ကဗျာဓိတ်ဖွဲ့ (တတိယအကြိမ်)*** ။ ရန်ကုန်၊ ရာပြည့် စာအုပ်တိုက်။

အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ ။ (၂၀၂၀) ။ ***သုတေသနဟူသည်*** ။ ရန်ကုန်၊ ဧရာဝဏ်စာပေတိုက်။

ဒဂုန်တာရာ၏ “မေ” ဝတ္ထုမှ အရောင်ဝေါဟာရများလေ့လာချက်

(အတ္ထဗေဒ)

သွယ်ဇင်ဖြိုး[၁]

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းတွင် ဒဂုန်တာရာ၏ “မေ”ဝတ္ထုမှ အရောင်ဝေါဟာရများကို အတ္ထဗေဒအမြင်ဖြင့် လေ့လာထားပါသည်။ မြန်မာဘာသာစကားရှိ အရောင်ဝေါဟာရတို့၏ သဘောသဘာဝ၊ အနက် ဖွဲ့ယှက်မှုသဘော၊ ဝတ္ထု**ပါ** အရောင်ဝေါဟာရတို့၏ ဂယက်အနက်ထင်ဟပ်မှု ရှိ၊ မရှိ တို့ကို သိရှိစေရန် ရည်ရွယ်၍ လေ့လာခြင်းဖြစ်ပါသည်။ လေ့လာတင်ပြရာတွင် သုတေသန နည်းနာအဖြစ် သရုပ်ဖော်သုတေသနနည်းနှင့် ရှင်းလင်းဖော်ပြမှုသုတေသနနည်း အရ လေ့လာ ထားပါသည်။ ပညာရပ်ဆိုင်ရာနည်းနာအဖြစ် မောင်ခင်မင်(ဓနုဖြူ)၏ အတ္ထဗေဒနိဒါန်း စာအုပ်(၂၀၁၇) နှင့် ဘာသာအမြင် စာပေအမြင်စာအုပ်(၂၀၁၄)တို့မှ အရောင်ဝေါဟာရပညတ် အသုံးပြုပုံ နှင့် ဂယက်အနက်ဆိုင်ရာနည်းနာ တို့ကို အခြေခံလေ့လာထားပါသည်။ ထိုသို့ လေ့လာခြင်းဖြင့် မြန်မာဘာသာစကားရှိ အရောင်ဝေါဟာရများ ပညတ်အသုံးပြုပုံ၊ ဖန်တီးပုံ စနစ်၊ အရောင်ဝေါဟာရ တို့၏ ဂယက်အနက်သဘောအရ ဝတ္ထုကိုပံ့ပိုးပေးနိုင်မှုရှိပုံတို့ကို လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဤစာတမ်းသည် မြန်မာဘာသာစကားရှိ အရောင် ဝေါဟာရတို့၏ သဘောသဘာဝ၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့် အသုံးအနှုန်း ကို လေ့လာသိရှိလိုသူတို့ အတွက် အထောက်အကူပြုနိုင် မည်ဖြစ်ပါသည်။

သော့ချက်ဝေါဟာရ။ ။ ဝတ္ထု၊ မြန်မာဘာသာစကား၊ **အရောင်ဝေါဟာရ**၊ အတ္ထဗေဒ၊ ဂယက်အနက်။

၁။ နိဒါန်း

ဒဂုန်တာရာ၏ မေဝတ္ထုသည် ဘာသာပြန်စာပေလက်ရာတစ်ပုဒ်ဖြစ်ပါသည်။ ဝတ္ထုတွင် စာရေးသူ ၏ သရုပ်ဖော်ချက်တို့တွင် စာဖတ်သူမြင်ယောင်လာစေရန် အရောင်ဝေါဟာရများ အသုံးပြုဖန်တီးရေး သားထားပါသည်။ ဇာတ်လမ်း၊ ဇာတ်ကွက်၊ ဇာတ်ဆောင်တို့၏ အခြေအနေ၊ အသွင်အပြင်သဘော တို့ကို တိုက်ရိုက်သဘောနှင့်သာမက အရောင်ဝေါဟာရများ အသုံးပြု၍ သွယ်ဝိုက်တင်ပြထားသည်မှာ “မေ” ဝတ္ထု၏ထူးခြားချက်ပင်ဖြစ်သည်။ ဤသို့ဖြင့် အရောင်ဝေါဟာရတို့၏ အနက်ဖွဲ့ယှက်ချဲ့ထွင် အသုံးပြုမှုသဘောမှာ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဤစာတမ်းတွင် ‘မေ’ဝတ္ထုဇာတ်လမ်းရှိ အရောင်ဝေါဟာရများကို အတ္ထဗေဒအမြင်အရ လေ့လာတင်ပြမည်ဖြစ်ပါသည်။

၁၊ ၁။ မေဝတ္ထု၏အကြောင်းအရာချုပ်

မေဝတ္ထုသည် စာရေးဆရာဒဂုန်တာရာ၏ ၁၉၄၁ ခုနှစ်ထုတ် ဘာသာပြန်လက်ရာကောင်းတစ်ပုဒ် ဖြစ်ပါသည်။ မေဝတ္ထုသည် အင်္ဂလိပ်စာရေးဆရာ ဘီဗာလေနစ်ကိုလ်း၏ ၁၉၂၂ ခုနှစ်ထုတ် Self ဟူသည့် ဝတ္ထုကို ဆီလျော်အောင် ဘာသာပြန်ဆိုထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ Self ဝတ္ထုတွင် အဓိက ဇာတ်ဆောင်အမည်မှာ နန်စီဖြစ်ပါသည်။ “မေ”ဝတ္ထုတွင် အဓိကဇာတ်ဆောင်အမည်မှာ “မေ” ဖြစ်ပါ သည်။ မေသည် မိဘမရှိတစ်ကောင်ကြွက်ဖြစ်သည်။ ဝတ္ထုအစတွင် ရန်ကုန်ဆရာအတတ်သင် ကျောင်းဆင်းခါစမေသည်

---

[၁] နည်းပြ ၊ မြန်မာစာဌာန၊ မကွေးတက္ကသိုလ်

ပဲခူးမြို့သို့ ဆရာမအလုပ်သွားရောက်လုပ်ကိုင်ကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။ မေသည် တစ်ဦးတည်းသောသူငယ်ချင်းဖြစ်သူ မခင်စီကို နှုတ်ဆက်ကာ ပဲခူးမြို့ရှိ ဦးဖေမောင်နှင့် ဒေါ်ငြိမ်းခင်တို့၏ နေအိမ်သို့သွားရောက်ကာ ဆရာမအလုပ်လုပ်သည်။ အိမ်ရှင်တို့၏ သမီးနှစ်ဦးကို စန္ဒယားတီးနည်း နှင့်အင်္ဂလိပ်စာသင်ပေးသည်။ မေသည် ပဲခူးတွင်နေသားကျလာသည်နှင့်အမျှ စန္ဒယားတီးခြင်းနှင့် အင်္ဂလိပ်စကားပြောကျွမ်းကျင်သောမေသည် အလွန်ရေပန်းစားနေသည်။ ပဲခူးမြို့ နေ အမျိုးသမီးထုက မေ့ကို မကြည်ဖြူသည့်အပြင် အိမ်ရှင် ဦးဖေမောင်မှာ မေ့ကို ခြေတော်တင်ရန် ကြိုးစားနေသည်။ မေသည် ပဲခူးတွင်အနေမပျော်ကြောင်း သူငယ်ချင်း မခင်စီတို့မောင်နှမနှစ်ယောက် သူ့ထံအလည်လာစဉ် မခင်စီကို ရင်ဖွင့်ခဲ့သည်။ မခင်စီ၏ အစ်ကို ဖြစ်သူ ကိုကျော်မြင့်မှာ ပဲခူးမှ ရန်ကုန်ပြန်ရောက်သော် မေကို မေ့မရ၍ ရင်ထိုးလက်ဆောင်ပါးလိုက်သည်။ မေသည် ပဲခူးမြို့မှ ထွက်ခွာရန် အိမ်ဖော်မလေးနှင့်ပူးပေါင်း၍ ဦးဖေမောင်ကို ထောင်ချောက်ဆင်ပြီး ငွေ ၃၀၀ ညှစ်ယူခဲ့ သည်။ ပဲခူးမှ ရန်ကုန်ပြန်ရောက်သောအခါ မေသည် အပျော်ကြူး၍ လမ်းဘေးနေ ဘသိန်းဆိုသူနှင့် ညီစွန်းခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့်ညပြန်မအိပ်၍ အဆောင်မှ နှင်ချခံရကာ မေသည် သူငယ်ချင်းမခင်စီတို့ အိမ်တွင် သွားရောက်ခိုလှုံသည်။ သူငယ်ချင်းဖြစ်သူမခင်စီ၏အစ်ကို ကိုကျော်မြင့် ကို မာယာဖြင့် သိမ်းသွင်းခဲ့လေသည်။ ကိုကျော်မြင့်နှင့် လက်မထပ်ခင် 'ဘသိန်း'နှင့် အမှတ်မထင် ပြန်တွေ့စဉ်အခါက မေသည် တွေ့ရာအမှောင်ရိပ်တွင်ချစ်ပွဲဝင်ခဲ့သည်။ ထိုညတွင်ပင် သူများ၏ ဆွဲကြိုးကို မေ အရယူခဲ့ သည်။ မေသည် ခင်စီတို့မောင်နှမ၏အသိ ဦးဘညွန့် အိမ်သို့ အိမ်လည်ဖိတ်ခံရစဉ် မြင်ခွင့်ရသည့် ရတနာများ ကို မက်မောနေလေသည်။ ကိုကျော်မြင့်နှင့် မေ လက်ထပ်ကြ၍ အိမ်ခွဲနေကြသည်။ ခင်ပွန်းမရှိခိုက် မေသည် ဦးဘညွန့်နှင့်ညီစွန်းပြီး ငွေရယူခဲ့သည်။

မေကိုယ်ဝန်ရ၍ လင်မယားနှစ်ယောက် ပဲခူးအလည်သွားရာတွင် အခွင့်အခါကြုံခိုက် ဦးဖေမောင်က ကိုကျော်မြင့်ကို မေ၏အကြောင်းများ ဖွင့်ဟခဲ့သည်။ ကိုကျော်မြင့်မှာ မယုံကြည်ဘဲ မေ့အပေါ် မပြောင်းလဲပေ။ ပဲခူးတွင်ရှိစဉ် မေ့ထံ ဦးဘညွန့်၏ ချိန်းဆိုစာတစ်စောင်လည်း ရောက်လာ သည်။ မေသည် သားဦးလေးမွေး၍ ရန်ကုန်သို့ ပြန်ခဲ့သည်။ တစ်နေ့ ဦးဘညွန့်နှင့်အဆက် သွယ်ဖြတ်ရန် ဦးဘညွန့် အိမ်သွားရာတွင် မအောင်မြင်ဘဲ ဦးဘညွန့်၏ အလိုရမ္မက်ကို ဖြည့်ခဲ့ရသည်။ အိမ်ပြန်ရောက်သော် ခင်ပွန်းဖြစ်သူ ကိုကျော်မြင့်သည် မေ၏လျှို့ဝှက်ချက်အားလုံးကိုသိရှိခဲ့၍ မေ့ကို မုန်းတီးရွံရှာသွားလေသည်။ မေသည် အရှက်ကြီးရှက် ယူကြုံးမရဖြစ်၍ ခိုကိုးရာမဲ့ကာ နောက်ဆုံး ဘသိန်း၏ ရင်ခွင်ထဲတွင်ပင် အခြေဆိုက်တော့သည်။ မေ့ဘဝသည် ရုန်းထွက်၍မရသော ရမ္မက်နွန်ထဲ တွင် တဝဲလည်လည် စီးမျောနေကြောင်း ရေးသားထားသည့်ဝတ္ထုဖြစ်သည်။

၁၊ ၂။ သုတေသနမေးခွန်းနှင့် ပြဿနာအချို့

"မေ"ဝတ္ထုမှ အရောင်ဝေါဟာရများကို အတ္ထဗေဒအမြင်အရ လေ့လာရာတွင် အောက်ပါသုတေသန မေးခွန်းနှင့် ပြဿနာတို့ကို ကြုံတွေ့နိုင်ပါသည်။

၁။ အရောင်ဝေါဟာရတို့သည် ဂယက်အနက် သက်ရောက်မှု မည်သို့ရှိပါသနည်း။

၂။ အရောင်ဝေါဟာရတို့သည် ဝတ္ထုကို မည်သို့ထောက်ပံ့ပေးနိုင်ပါသနည်း။

အဆိုပါ သုတေသနမေးခွန်းများကို အဖြေရှာရာတွင် အောက်ပါပြဿနာအချို့နှင့်ကြုံတွေ့ရပါသည်။

၁။ ဝတ္ထုတွင် အရောင်ဝေါဟာရတို့သည် ဂယက်အနက်သက်ရောက်နိုင်မှုရှိ၊ မရှိ။

၂။ အရောင်ဝေါဟာရတို့၏ ဂယက်အနက်ထင်မှုအရ ဝတ္ထုကိုအကျိုးသက်ရောက်မှုပြုနိုင်၊ မပြုနိုင်။

အထက်ပါ သုတေသနမေးခွန်းနှင့် ပြဿနာတို့ကိုအခြေခံ၍ဝတ္ထုရှိအရောင်ဝေါဟာရတို့၏ ဂယက်အနက်ထင်မှု၊ တတ္ထုကိုထောက်ပံ့ပေးမှုတို့ကို ဆန်းစစ်ရာတွင် ဝတ္ထုတွင်စာရေးသူသည်

အရောင်ဝေါဟာရတို့ကို သိသိသာသာ အသုံးပြုထားပေရာ အကြောင်းမဲ့ဖော်ပြမှု သက်သက် အသုံးပြုထားခြင်းမဖြစ်နိုင်ပေ။ ဝတ္ထုဇာတ်အစိတ်အပိုင်းများဖြစ်သော ဇာတ်ဆောင်များ၊ ဇာတ်ကွက်များ စသည်တို့အပေါ်တွင် အရောင်ဝေါဟာရတို့၏ ဂယက်အနက်သဘောများ သက်ရောက်နိုင်ပြီး ဝတ္ထုသက်ဝင်မှုအတွက် ပံ့ပိုးပေးနိုင်မည်ဖြစ်ကြောင်း ခန့်မှန်းအဆိုပြုအပ်ပါသည်။ ဤသို့ဖြင့် အထက်ပါ သုတေသနမေးခွန်းများနှင့်ပြဿနာတို့ကို ဖြေရှင်းဖော်ထုတ်ရန် ဤစာတမ်းကို လေ့လာတင်ပြသွားပါမည်။

၂။ စာပေလေ့လာဆန်းစစ်ချက်

ဤစာတမ်းသည် ဒဂုန်တာရာ၏ မေဝတ္ထုမှ အရောင်ဝေါဟာရများကို အတ္ထဗေဒအမြင်ဖြင့် လေ့လာသောစာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ လေ့လာရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်စေရန် စာအုပ်များကို လေ့လာဖတ်ရှုခဲ့ပါသည်။

အလေ့လာခံအဖြစ် သီဟရတနာစာပေမှ ထုတ်ဝေသည့် ၂၀၀၂ ခုနှစ်ထုတ် ဒဂုန်တာရာ၏ မေဝတ္ထုကို လေ့လာဖတ်ရှုခဲ့ပါသည်။ ထိုမှ အရောင်ဝေါဟာရများကို ထုတ်နုတ်၍ အလေ့လာခံ အချက်အလက်များကို မှတ်သားပါသည်။ သုတေသနပြုမည့် ပညာရပ်ဆိုင်ရာ သဘောတရားတို့ကို သိရှိစေရန် ဆရာကြီးမောင်ခင်မင်(ဓနုဖြူ)၏ အတ္ထဗေဒနိဒါန်းစာအုပ်(၂၀၁၇)မှ ဂယက်အနက်ဆိုင်ရာသဘောတရားများ နှင့်ဘာသာအမြင် စာပေအမြင်စာအုပ်(၂၀၁၄)မှ အရောင်ဝေါဟာရပညတ်အသုံးပြုပုံတို့ကို လေ့လာမှတ်သားပါသည်။ထို့ပြင် ဘာသာဗေဒနိဒါန်းစာအုပ်(၂၀၂၂)၊ ၁၉၉၉ ခုနှစ် ထုတ် မြန်မာစာသုတေသနဂျာနယ်မှ အရောင်ဝေါဟာရပညတ်ပုံသဘောနှင့် မြန်မာ့အရောင်ဝေါဟာရများဆောင်းပါး စသည်တို့ကို လေ့လာဖတ်ရှုခဲ့ပါသည်။ ထိုစာအုပ်များမှ အရောင်ဝေါဟာရများ ပညတ်ပုံ၊ အမျိုးအစား ခွဲပုံ၊ ဖွဲ့စည်းဖန်တီးပုံ၊ အနက်ထင်ပုံတို့ကို လေ့လာသိရှိရပါသည်။

ဆရာကြီးမောင်ခင်မင်(ဓနုဖြူ)၏ အတ္ထဗေဒနိဒါန်းစာအုပ်(၂၀၁၇)မှ ဂယက်အနက်အမျိုးအစားများနှင့် သဘောသဘာဝတို့ကို လေ့လာသိရှိရ၍ စာတမ်းပြုစုရာတွင် များစွာအထောက်အကူဖြစ်စေပါသည်။ ထို့ပြင် ဝေါဟာရတို့၏ပညတ်ပုံ၊ အနက်ဖွင့်ပုံတို့ကို သိရှိရန် ဒုတိယကျော်အောင်စံထား ဆရာတော်၏ ဝေါဟာရတ္ထပကာသနီကျမ်းကိုလည်း လေ့လာခဲ့ပါသည်။ ထိုကျမ်းမှအရောင်ဝေါဟာရ ပညတ်မှု၊ အသုံးချဲ့ထွင်မှုတို့ကို လေ့လာသိရှိရပါသည်။

သုတေသနစာတမ်းပြုစုရာတွင် ပညာရပ်ဝန်းစာပေတိုက်မှ ထုတ်ဝေသည့် ၂၀၂၄ ခုနှစ်ထုတ် ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦး၏ သုတေသနဟူသည် စာအုပ်ကို လေ့လာဖတ်ရှုပါသည်။ စာတမ်းပြုစုရာ တွင် သိရှိရမည့် သုတေသနဆိုင်ရာအချက်အလက်တို့ကို သိရှိမှတ်သားရပါသည်။

ထိုသို့ဖြင့် စာအုပ်စာပေများမှ ရရှိသည့်ဗဟုသုတများ၊ ဆရာကြီး၊ ဆရာမကြီးတို့၏ လမ်းညွှန်မှု တို့အရ ဤစာတမ်းကို လေ့လာတင်ပြသွားမည်ဖြစ်ပါသည်။

၃။ နည်းနာ

ဤစာတမ်းသည် “မေ”ဝတ္ထုတွင် တွေ့ရသော အရောင်ဝေါဟာရများကို ချဉ်းကပ်လေ့လာမည်ဖြစ်ပါ သည်။ ထို့ကြောင့် ဖော်ထုတ်တင်ပြမည့် သုတေသနများတိကျခိုင်မာမှုရှိစေရန် သုတေသနပြုရာတွင် ပညာရပ်ဆိုင်ရာနည်းနာနှင့် သုတေသနနည်းနာဟူ၍ နှစ်ပိုင်းခွဲကာ လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။

၃၊ ၁။ ပညာရပ်ဆိုင်ရာနည်းနာ

အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွဲ့ယှက်မှုအရ အရောင်ဝေါဟာရများကို သတ်မှတ်ဖွဲ့စည်းရာတွင် အရောင်ဝေါဟာရသတ်မှတ်ပညတ်ပုံနှင့်ပတ်သက်၍ အတ္ထဗေဒအမြင်နှစ်ရပ်ရှိပါသည်။ အရောင်ဝေါဟာရပညတ်ရာ တွင် ဘာသာစကားတစ်ခုနှင့်တစ်ခု ကိုယ့်မူကိုယ့်ဟန်နှင့်ပညတ်ခြင်းဖြစ်၍ ပညတ်ပုံကွဲပြား ခြားနား ခြင်းနှင့်

အရောင်ဝေါဟာရ ပညတ်သတ်မှတ်ရာတွင် ဘာသာစကားတိုင်း အသုံးပြုနိုင်သည့် ဘုံစနစ်ရှိခြင်းဟူ၍ဖြစ်ပါသည်ဟု ဆရာကြီး မောင်ခင်မင်(ခနုဖြူ)၏ ဘာသာအမြင် စာပေအမြင် (၂၀၁၄) စာအုပ်တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

ဘာသာစကားတိုင်း အသုံးပြု၍ အရောင်ဝေါဟာရများ ပညတ်အသုံးပြုနိုင်သည့် ဘုံစနစ် အရ ဘာသာစကားတိုင်းတွင် အခြေခံအရောင်ဝေါဟာရ(၁၁)ရောင်မှ အနည်းဆုံး(၂)ရောင်ရှိကြောင်း ဘာလင်နှင့်ကေးတို့က ၁၉၆၉ခုနှစ်တွင် သုတေသနပြုဖော်ထုတ်ခဲ့သည်။ ထိုစနစ်အရ အခြေခံအရောင်ဝေါဟာရများ သတ်မှတ်ရာတွင် (၁)လုံးချင်းဝေါဟာရဖြစ်ခြင်း၊ (၂) အရောင်ဝေါဟာရမျိုးကွဲမဖြစ်ရခြင်း၊ (၃) အသုံးနယ်ကျဉ်းသည့် ဝေါဟာရမဖြစ်ရခြင်း၊ (၄) အရောင်ဝေါဟာရစာရင်းတွင် ထိပ်ဆုံးကဖော်ပြခံရသော ဝေါဟာရမျိုးဖြစ်ကြောင်း၊ (၅) သဒ္ဒါသဘောအရ အသုံးဖြန့်နိုင်ခြင်း၊ (၆) အရာဝတ္ထုတစ်ခုခု၏ အရောင်ကို အစွဲပြု၍ခေါ်ဝေါ်သော ဝေါဟာရမဖြစ်ခြင်း၊ (၇) မွေးစားစကားလုံး မဟုတ်သည့်ဝေါဟာရဖြစ်ခြင်း စသည့်မှတ်ကျောက် (၇)ချက်ဖြင့် ကိုက်ညီရမည်ဟူသောဖော်ပြချက် ကို မောင်ခင်မင်(ခနုဖြူ)၏ ဘာသာအမြင် စာပေအမြင်(၂၀၁၄) စာအုပ်တွင် လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

ထိုမှတ်ကျောက်တို့အရ မြန်မာဘာသာစကား၏ အရောင်ဝေါဟာရများကို ဖော်ထုတ်ရာတွင် အခြေခံအရောင်ဝေါဟာရ (၇)မျိုးရှိကြောင်း အတ္ထဗေဒနိဒါန်းစာအုပ်တွင်-

> “**မြန်မာဘာသာစကားရှိ အရောင်ဝေါဟာရများကို စိစစ်ကြည့်သောအခါ “စိမ်း”၊ “ညို”၊ “နီ”၊ “ပြာ”၊ “ဖြူ”၊ “မည်း”၊ “နက်”၊ “ဝါ”ဟူ၍ အခြေခံအရောင်ဝေါဟာရခုနစ်ခုရှိကြောင်း တွေ့ရ သည်။**”
> (ခင်မင်၊ မောင်(ခနုဖြူ)၊ ၂၀၀၇၊ ၃၀၃)

ဟူ၍ ဖော်ပြထားသည်။ ဝေါဟာရတ္ထပကာသနီကျမ်းတွင် မြန်မာဘာသာစကား၏ အရောင် ဝေါဟာရတို့နှင့်ပတ်သက်၍

> “**အညို၊ အပြာဟူသည်ကား အဖြူ၊ အညို၊ အနီ၊ အဝါ၊ အစိမ်း၊ အပြာဟူသော အဆင်းခြောက်ပါး ၌ အကျုံးဝင်သော ဂုဏ်ဝိသေသတည်း**”(ကျော်အောင်စံထား၊ ဆရာတော်၊ ၂၀၁၆၊ ၄၀၄)

ဟူ၍ ယူဆချက်ကို ဖော်ပြထားရာ ဒုတိယကျော်အောင်စံထားဆရာတော်က မြန်မာအရောင် (၆)ပါးရှိသည်ဟူသော ယူဆချက်ကိုလေ့လာသိရှိရပါသည်။

အရောင်ဝေါဟာရတို့ကို အမျိုးအစားခွဲခြားသည့်အခါ အခြေခံအရောင်ဝေါဟာရနှင့် တစ်ဆင့်ခံအရောင်ဝေါဟာရဟူ၍ ခွဲခြားသတ်မှတ်ပါသည်။ “ဘာလင်နှင့် ကေး”တို့၏ မှတ်ကျောက်(၇)ချက်နှင့် ကိုက်ညီသည့် အရောင်ဝေါဟာရတို့ကို အခြေခံအရောင်ဝေါဟာရအဖြစ် သတ်မှတ်ပါသည်။ ထိုမှတ်ကျောက်(၇)ချက်နှင့်မညီသော ဝေါဟာရတို့သည် တစ်ဆင့်ခံဝေါဟာရများဖြစ်သည်။

အခြေခံအရောင်ဝေါဟာရနှင့်ပတ်သက်၍ ဆရာကြီးမောင်ခင်မင်(ခနုဖြူ)က

> “**အခြေခံအရောင်ဝေါဟာရမှတ်ကျောက်နှင့် ချိန်ထိုးကြည့်လျှင် ‘နီ၊ ဝါ၊ ပြာ’ စသော စကားလုံး အနောက်များသည် ထိုမှတ်ကျော်များနှင့် ချိန်ထိုးခံနိုင်သော ဝေါဟာရများဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရ သည်။ ထို့ကြောင့် အခြေခံအရောင်ဝေါဟာရများသည် စကားလုံးအနောက်များ ဖြစ်သည်။**”(ခနုဖြူ)၊ ၂၀၁၄၊ ၁၁၉)

ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ အခြေခံအရောင်ဝေါဟာရများသည် ပညတ်ခံသဘောနှင့် ဝေါဟာရတို့ ကြောင်းကျိုးဆက်သွယ်မှုမရှိသည့် စကားလုံးအနောက်များဖြစ်ပါသည်။

တစ်ဆင့်ခံအရောင်ဝေါဟာရနှင့်ပတ်သက်၍

“လိမ္မော်”စသော အရာဝတ္ထုအမည်များ၏ အရောင်များကို အကြောင်းပြု၍သော်လည်းကောင်း၊ “စိမ်း”၊ “ပြာ”စသော အခြေခံအရောင်ဝေါဟာရများကို တွဲစပ်၍သော်လည်းကောင်း၊ အခြေခံအရောင်ဝေါဟာရများနှင့် အခြား အရောင်ဝေါဟာရများကို တွဲစပ်၍သော်လည်းကောင်း ပေါ်ပေါက်လာရသော တစ်ဆင့်ခံအရောင်ဝေါဟာရများဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် တစ်ဆင့်ခံအရောင်ဝေါဟာရများသည် စကားလုံးအကြည်များဖြစ်သည်ဟု တစ်နည်းဆိုနိုင်သည်။

(ခင်မင်၊ မောင်(ဓနုဖြူ)၊ ၁၉၉၉၊ ၅၅)

ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ တစ်ဆင့်ခံအရောင်ဝေါဟာရတို့သည် ပညတ်ခံသဘောနှင့် ဝေါဟာရကြောင်းကျိုးဆက်သွယ်မှုရှိသော စကားလုံးအကြည်များဖြစ်ပါသည်။

ဂယက်အနက်သဘောနှင့်ပတ်သတ်၍ ဆရာကြီးမောင်ခင်မင်(ဓနုဖြူ)၏ အတ္ထဇေဒနိဒါန်း စာအုပ်ရှိအခန်း(၃)အနက်အဓိပ္ပာယ်အမျိုးမျိုးအခန်းတွင် အနက်ရိုး၊ ဂုဏ်ရည်ပြအနက်၊ ခံစားမှုပြ အနက်၊ လူမှုအခြေအနေပြအနက်၊ ဒွန်တွဲအနက်၊ နှစ်ဖက်သွားအနက်၊ အလေးပေးအနက်ဟူ၍ ခွဲခြားဖော်ပြထားပါသည်။ ဤအနက်(၇)မျိုးတွင် အနက်ရိုးနှင့် အလေးပေးအနက်မှအပ ကျန်အနက် (၅)မျိုးကို ဂယက်အနက်အဖြစ် စုစည်းတင်ပြထားပါသည်။ ထိုဂယက်အနက်များ၏ အနက်သဘော ကို ဆရာကြီးမောင်ခင်မင်(ဓနုဖြူ)၏အတ္ထဇေဒနိဒါန်းစာအုပ်မှ ဖော်ပြချက်များကို အခြေခံ၍အကျဉ်း ဖော်ပြပါမည်။

အနက်အဓိပ္ပာယ် အမျိုးအစား	အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုသတ်မှတ်ချက်
ဂုဏ်ရည်ပြအနက်	အညွှန်းခံ၏ဂုဏ်ရည်ကိုဖော်ပြသည့်အနက်
ခံစားမှုပြအနက်	စကားလုံးတွင်ထင်ဟပ်နေသောခံစားမှုကိုဖော်ပြသည့်အနက်
လူမှုအခြေအနေပြအနက်	အသုံးပြုသူ၏လူမှုအခြေအနေများထင်ဟပ်နေသည့်အနက်
ဒွန်တွဲအနက်	စကားလုံးများတွဲဆက်သုံးခြင်းဖြင့် ရရှိလာသောအနက်
နှစ်ဖက်သွားအနက်	အနက်တစ်ခုဖြင့်အသုံးပြုစဉ် အခြားအနက်တစ်ခု ပေါ်ထွက်လာသောအနက်

သို့ဖြစ်ရာ ဂယက်အနက်သည် အဘိဓာန်တွင်ဖော်ပြထားသည့် အနက်သဘောထက်ကျော် လွန်၍ တစ်ခြားသောအဓိပ္ပာယ်များ သက်ရောက်ထင်ဟပ်နေသည့် အနက်အမျိုးအစားဖြစ်ကြောင်း သိရှိရပါသည်။

ဤသို့ဖြင့် မေဝတ္ထုရှိ အရောင်ဝေါဟာရတို့ကို လေ့လာရာတွင် အခြေခံအရောင်ဝေါဟာရ နှင့် တစ်ဆင့်ခံအရောင်ဝေါဟာရဟူ၍ အမျိုးအစားခွဲလေ့လာတင်ပြပါမည်။ ထိုသို့လေ့လာရာတွင် အရောင်ဝေါဟာရတို့တွင် ဂယက်အနက်သဘောများ ထင်ဟပ်မှုရှိ၊ မရှိလေ့လာတင်ပြပါမည်။

၃၊ ၂။ သုတေသနနည်းနာ

ဤစာတမ်းသည် သရုပ်ဖော်သုတေသနနှင့် ရှင်းလင်းဖော်ပြမှုသုတေသနအမျိုးအစား ဖြစ်ပါသည်။ ရှာဖွေလေ့လာ ရရှိသည့်အချက်အလက်တို့ကို စိစစ်၍ လေ့လာရာတွင် သရုပ်ဖော်သုတေသန နည်းနာ ကို အသုံးပြုထားပါသည်။ သရုပ်ဖော်သုတေသန နှင့်ပတ်သက်၍ ဆရာကြီးဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦးက

> **"သရုပ်ဖော်သုတေသနဟူသည် သုတေသနပြဿနာကို အဖြေရှာရာတွင် အလေ့လာခံ အချက်အလက်များကို သရုပ်ဖော်တင်ပြသော သုတေသနအမျိုး အစားဖြစ်သည်။**
>
> (အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ၊ ၂၀၂၄၊၅၇)

ဟုဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ထို့ပြင်ဆရာရွှေလင်းက

> **"Descriptive Research ဆိုသည်မှာအကြောင်းအရာတစ်ခု၊ အခြေအနေတစ်ရပ် စသည်တို့ရဲ့ လက္ခဏာသွင်ပြင်ကို ပုံဖော်ပေးဖို့ ဆန်းစစ်ကြည့်ဖို့၊ သက်သေပြဖို့၊ ရှင်းလင်းပြဖို့၊ အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုဖို့အတွက် အသုံးပြုရတဲ့ သုတေသနလုပ်ငန်းမျိုး ဖြစ်ပါတယ်"** (ရွှေလင်း၊၂၀၁၉၊ ၅၃)

ဟုရှင်းလင်းတင်ပြထားပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင် အလေ့လာခံအရောင်ဝေါဟာရတို့ကို ထုတ်နုတ် သရုပ်ဖော် လေ့လာပါမည်။ ထို့ပြင် ရှင်းလင်းဖော်ပြမှု သုတေသနနှင့်ပတ်သက်၍လည်း

> **ရှင်းလင်းဖော်ပြမှု သုတေသနသည် သုတေသနပြဿနာနှင့်ပတ်သက်သည့် အယူအဆတစ်ရပ် မှန်ကန်ကြောင်းကို ခိုင်လုံသော သက်သေအထောက်အထားများနှင့်ပြ၍ ရှင်းလင်းဖော်ပြသော သုတေသနအမျိုးအစားဖြစ်သည်။** (အောင်မြင့်၊ ဒေါက်တာ၊ ၂၀၂၄၊ ၅၈)

ဟူ၍ ဖော်ပြချက်ကို လေ့လာသိရှိရပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ဤစာတမ်းတွင် အလေ့လာခံအထောက် အထားတို့ကို ရှင်းလင်းဖော်ပြ၍ သုတေသနပြဿနာကို အဖြေရှာဖော်ထုတ်ထားပါသည်။

အထက်ဖော်ပြပါ ပညာရပ်ဆိုင်ရာနည်းနာနှင့် သုတေသနနည်းနာတို့အရ ဤစာတမ်းကို လေ့လာ တင်ပြသွားမည်ဖြစ်ပါသည်။

၄။ လေ့လာတွေ့ရှိချက်

အရောင်ဝေါဟာရတို့တွင် အခြေခံအရောင်ဝေါဟာရနှင့် တစ်ဆင့်ခံအရောင်ဝေါဟာရဟူ၍ ရှိပေ သည်။ ဒဂုန်တာရာ၏ မေဝတ္ထုတွင် အရောင်ဝေါဟာရအများအပြား အသုံးပြုထားကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ ထိုအရောင်ဝေါဟာရတို့သည် ဝတ္ထုရှိဇာတ်လမ်းနောက်ခံ အခြေအနေ၊ ဇာတ်ကွက်၊ ဇာတ်ဆောင်တို့၏ အခြေအနေသွင်ပြင်တို့ကို ပေါ်လွင်ထင်ရှားစေပါသည်။ "မေ"ဝတ္ထု တွင် အခြေခံအရောင်ဝေါဟာရနှင့် တစ်ဆင့်ခံအရောင်ဝေါဟာရနှစ်မျိုးလုံး အသုံးပြုထားကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

၄၊ ၁။ အခြေခံအရောင်ဝေါဟာရ

မြန်မာဘာသာစကားတွင် အခြေခံအရောင်ဝေါဟာရ(၇)မျိုးရှိကြောင်း မောင်ခင်မင်(ခနုဖြူ)က သုတေသနပြုဖော်ထုတ်ထားပါသည်။ မြန်မာဘာသာစကား၏ အခြေခံအရောင်ဝေါဟာရ (၇)မျိုး မှာ စိမ်း၊ ညို၊

နီ၊ ပြာ၊ ဖြူ၊ မည်း(နက်)၊ ဝါ တို့ဖြစ်ပါသည်။ ဒဂုန်တာရာ၏ မေဝတ္ထုတွင် အခြေခံအရောင်ဝေါဟာရအသုံးပြုမှုကို အောက်ပါအတိုင်း လေ့လာတွေ့ရှိရ၍ ဇယားဖြင့်ဖော်ပြထားပါသည်။

အခြေခံအရောင်ဝေါဟာရ	**ဝတ္ထုတွင်အသုံးပြုပုံ**
စိမ်း	စိမ်းသောကတုံး၊ စိမ်းရွက်ပိတ်၊ စိမ်းရွက်၊ စိမ်းသောသစ်ပင်၊ အစိမ်းရောင်၊ မီးစိမ်း၊ အပြာနှင့်အစိမ်း၊ အစိမ်း၊ အစိမ်းရောင်ဖဲပြား၊ အစိမ်းရောင်အဝတ်၊ အစိမ်းအနွယ်လေး၊ အစိမ်းအနားကွတ်၊ စိမ်းစိမ်း
ညို	တိမ်ညို၊ သက္ကလပ်အပေါ်ဖုံးအညို
နီ	မီးလုံးအနီ၊ မီးနီ၊ မီးနီရောင်၊ ဆေးနီ၊ အနီရောင်၊ မီးရောင်အနီ၊ နီနီ
ပြာ	ကောင်းပင်အပြာ၊ မျက်လုံးပြာ၊ မိုးအပြာ၊ အပြာရောင်ချိတ်၊ ထဘီချိတ် အပြာ၊ ပြာသောတိမ်တိုက်၊ အပြာရောင်ပန်းပွင့်၊ အပြာရောင်၊ အပြာနှင့် အစိမ်းတွဲစပ်ထားသော၊ အပြာကွက်ကော်ဇော၊ အပြာ၊ အပြာခံမှာ အစိမ်း အနွယ်၊ အပြာခံနှင့် အစိမ်းအနားကွပ်
ဖြူ	တိမ်တိုက်အဖြူ၊ ပုဝါဖြူ၊ ဆေးဖြူ၊ ပိတ်အင်္ကျီအဖြူ
နက်	ကြောင်နက်၊ ကတ္တီပါအနက်
ဝါ	အဝါ၊ ဖဲကြိုးအဝါ

အထက်ဖော်ပြပါဇယားအရ “မေ”ဝတ္ထုတွင် အခြေခံအရောင်ဝေါဟာရ (၇)မျိုးလုံးကို အသုံးပြုထားကြောင်းတွေ့ရပါသည်။ အခြေခံအရောင်ဝေါဟာရဖြစ်သော “ပြာ”ကို အများဆုံးအသုံးပြု ထားပြီး “ညို နှင့် ဝါ” အရောင်ဝေါဟာရတို့ကို အသုံးပြုမှုနည်းကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ ဝတ္ထုတွင် အခြေခံအရောင်ဝေါဟာရတို့ကို ဇာတ်လမ်းနောက်ခံအခြေအနေ အပြင်အဆင်များ သရုပ်ဖော်ရာတွင် အများဆုံးအသုံးပြုထားပါသည်။ ထိုအရောင်ဝေါဟာရအသုံးပြုမှုအရ ဇာတ်လမ်း၏ နောက်ခံအခြေအနေတို့မှာ ရုပ်လုံးကြွသက်ဝင်လာစေပါသည်။ ဇာတ်ဆောင်တို့၏ ဝတ်စား၊ ဆင်ယင်မှုအသွင်အပြင် တို့ကို ဖော်ပြရာတွင်လည်း အခြေခံအရောင်ဝေါဟာရ အသုံးပြုမှုသည် မပါမဖြစ်ပေ။ ထိုအရောင်ဝေါဟာရများအသုံးပြုခြင်းဖြင့် ဇာတ်ဆောင်တို့၏ အသွင်အပြင် နှင့် စိတ်အစဉ်တို့ကို ပရိယာယ်ဖြင့် အသိပေးမှုသဘော ပေါ်လွင်စေပါသည်။ ဝတ္ထုတွင် မေသည် ကိုယ်ဝန်ဆောင်စဉ် ပဲခူးသို့သွားရန် ကိုကျော်မြင့်ကိုပူစာသည့်အခါ ကိုကျော်မြင့်က သဘောတူသည်။ ဤတွင်

> **“ရိုသမျှအရာတို့မှာ ပြာနေကြ၏။ ကောင်းကင်သာမဟုတ်။ သစ်ပင်ပန်းပင် အားလုံးအပင်”**
>
> (တာရာ၊ ဒဂုန်၊ ၂၀၀၂၊ ၉၇)

ဟူ၍ ဖော်ပြထားရာ မေ၏ ခံစားမှုသဘောများ သက်ဝင်စေပါသည်။ ဤမှ “ပြာ”ဟူသော အရောင်ဝေါဟာရသည် မေ၏ဖြစ်ချင်သည့်ဆန္ဒပြည့်ဝမည်ဖြစ်၍ ကြည်လင်နေသောခံစားမှုကို ပရိယာယ် ဖြင့် ဖော်ပြနေပေသည်။ အပြာရောင်ကို ငြိမ်းချမ်းခြင်း၊ ကြည်လင်ခြင်း ၊အေးချမ်းခြင်း၏ သင်္ကေတ အဖြစ်သုံးစွဲကြပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ စာရေးသူသည် ဇာတ်ဆောင်၏ခံစားမှုကို တိုက်ရိုက်သဘောဖြင့် မတင်ပြဘဲ “ပြာ”အရောင်ဝေါဟာရအသုံးပြုဖော်ပြထားရာ ထိုဝေါဟာရသည် ခံစားမှုပြအနက် သဘောသက်ရောက်နေကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဝတ္ထုပါအရောင်ဝေါဟာရ တို့သည်

ဇာတ်ဆောင်တို့၏ ခံစားမှုကို ထင်ရှားစေသည့် ဂယက်အနက်သဘောကို သက်ရောက် စေပြီး ဝတ္ထုကိုပံ့ပိုးပေးနိုင်ကြောင်း သုံးသပ်တွေ့ရှိရပါသည်။

၄၊ ၂။ တစ်ဆင့်ခံအရောင်ဝေါဟာရ

မေဝတ္ထုတွင် တစ်ဆင့်ခံအရောင်ဝေါဟာရအများအပြား အသုံးပြုထားကြောင့် လေ့လာတွေ့ရှိရပါ သည်။ တစ်ဆင့်ခံအရောင်ဝေါဟာရတို့သည် အရောင်နှင့် ဝေါဟာရများ ကြောင်းကျိုးဆက်သွယ်မှု ရှိသော စကားလုံးအကြည်များဖြစ်ပါသည်။ ဝတ္ထုရှိ တစ်ဆင့်ခံအရောင်ဝေါဟာရတို့တွင် အရာဝတ္ထု အရောင်များကို အစွဲပြုသောအရောင်ဝေါဟာရများ၊ ဒြပ်မဲ့သဘောကို အစွဲပြုတင်စားထားသည့် အရောင်ဝေါဟာရများ နှင့် အရောင်ဝေါဟာရတစ်ခုအနည်းဆုံး ပါဝင်တွဲစပ်ထားသည့် အရောင် ဝေါဟာရများဟူ၍ လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

၄၊ ၂၊ ၁။ အရာဝတ္ထုအရောင်များကို အစွဲပြုသော အရောင်ဝေါဟာရများ

အရောင်ဝေါဟာရအဖြစ်ပေါ်ပေါက်လာခြင်းမဟုတ်ဘဲ အရာဝတ္ထုတစ်ခုခုကို အစွဲပြု၍ ချဲ့ထွင် သုံးရာမှ တစ်ဆင့်ခံအရောင်ဝေါဟာရအဖြစ် အသုံးတွင်ကျယ်သည့် ဝေါဟာရများရှိပါသည်။ ထိုအရာဝတ္ထု အရောင်ကို အစွဲပြုသည့် အရောင်ဝေါဟာရတို့သည် အနက်အဓိပ္ပာယ်အရ အရောင် နှင့်ဝေါဟာရ ကြောင်းကျိုးဆက်သွယ်မှုရှိသော စကားလုံးအကြည်များဖြစ်ပါသည်။ “မေ”ဝတ္ထုတွင် အရာဝတ္ထု အရောင်များကို အစွဲပြုသော အရောင်ဝေါဟာရအများအပြား အသုံးပြုထားကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရ ပါသည်။

အရာဝတ္ထုအရောင်များကို အစွဲပြုသော အရောင်ဝေါဟာရများအဖြစ် မေ ဝတ္ထုတွင် ကြယ်ရောင်၊ လရောင်၊ ပိုးရောင်၊ စိန်ရောင်၊ မြရောင်၊ ရွှေရောင်၊ ငွေရောင်၊ နီလာရောင်၊ နှင်းပွင့်ရောင်၊ မီးခိုးရောင်၊ ခရမ်းရောင်၊ နံသာရောင်၊ ပန်းရောင်၊ ပုလဲရောင်၊ ရွှေအိုရောင်၊ ပရိဘောဂရောင်၊ နီလာရောင်၊ လိမ္မော်ရောင် စသည်တို့ကို အသုံးပြုထားကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ သာဓကအားဖြင့် ဝတ္ထုတွင် အရာဝတ္ထုအရောင်များကို အစွဲပြုသော အရောင်ဝေါဟာရများ အသုံးပြုမှု ကို အောက်ပါအတိုင်းလေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

တစ်ဆင့်ခံ အရောင်ဝေါဟာရ	**ဝတ္ထုတွင်အသုံးပြုပုံ**
ကြယ်ရောင်	သူ့သမီးချောနှစ်ယောက်၏ **ကြယ်ရောင်**၊ လရောင်
လရောင်	မေ၏**လရောင်**၊ လှပကြည်ဝင်းသော**လရောင်**
ပိုးရောင်	**ပိုးရောင်**၊ စိန်ရောင်တို့ဖြင့် ပြိုးပြိုးပျက်၍လာလေသည်။
စိန်ရောင်	**စိန်ရောင်**များ ဝင်းဝင်းလက်နေ၏။
မြရောင်	စိန်ရောင်၊ **မြရောင်**၊ နီလာရောင်များသည် ပြိုးပြိုးပျက်၍နေကြ၏။
ရွှေရောင်	**ရွှေရောင်**အနွယ်၊ ဆံပင်မှာ**ရွှေရောင်**
ငွေရောင်	လနတ်သမီးသည် **ငွေရောင်**ခြည်၊ မြရောင်ခြည်တန်ဆာကို ဝတ်ဆင်ကာ ကခြေနေလေသည်။
ခရမ်းရောင်	နွယ်ပန်း**ခရမ်းရောင်**
လိမ္မော်ရောင်	ဇာခန်းစည်း**လိမ္မော်ရောင်**

အထက်ဖော်ပြပါ အရာဝတ္ထုအရောင်များကိုအစွဲပြုသော အရောင်ဝေါဟာရတို့ကို မေဝတ္ထု တွင် အသုံးပြုထားပါသည်။ သက်ဆိုင်ရာ ဝတ္ထုကိုရည်ညွှန်းသည့် ဝေါဟာရတို့၏ နောက်တွင် "ရောင်" ဟူသော ဝေါဟာရတွဲစပ်၍ အရောင်ဝေါဟာရအဖြစ် ဖန်တီးကြပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဤအရောင် ဝေါဟာရတို့၏ နောက်တွင် "ရောင်"ဟူသော ဝေါဟာရမပါပါက ဝတ္ထုအမည်သာကျန်ပြီး အရောင် ဝေါဟာရအဖြစ် မထင်ရှားတော့သည့်သဘောဖြစ်ကြောင်း လေ့လာသိရှိရပါသည်။ ဤမှ လိမ္မော်ရောင်၊ ခရမ်းရောင်၊ ရွှေရောင်တို့မှာ ယခုအခါ မြန်မာဘာသာစကားနယ်ပယ်တွင် အခြေခံအရောင်ဝေါဟာရ တို့ကဲ့သို့ အသုံးတွင်ကျယ်နေပြီဖြစ်ပါသည်။

မေဝတ္ထုတွင် အရာဝတ္ထုကိုအစွဲပြုသည့် အရောင်ဝေါဟာရတို့ကို အသုံးပြုရာတွင် ဇာတ်လမ်း နောက်ခံ အရောင်ခြယ်သမှုတို့သာမက ဇာတ်ဆောင်တို့၏ အသွင်အပြင်အပြင်အဆင်ကို အရောင် ဝေါဟာရတို့ဖြင့် တင်စားအသုံးပြုထားကြောင်း စိတ်ဝင်စားဖွယ် လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ ဝတ္ထုတွင် ဦးဖေမောင်နှင့် ဒေါ်ခင်ငြိမ်းမိသားစု၏ ဧည့်ခံပွဲကျင်းပသည့်အခန်း၌

> "**ဒေါ်ခင်ငြိမ်းမှာ မေ၏နေရောင်ဝယ် သူ့သမီးချောနှစ်ယောက်၏ကြယ်ရောင် လရောင်များ မလွှမ်းမိုးနိုင်သည်ကို ခံပြင်းနေလေသည်။** "
> (တာရာ၊ ဒဂုန်၊ ၂၀၀၂၊ ၃၇)

ဟူ၍ ဖော်ပြထားသည်။ ဤတွင် ဇာတ်ဆောင်တို့၏ ထင်ပေါ်မှုတို့ကို အရောင်ဝေါဟာရအသုံးတို့ ဖြင့် တင်စားသုံးနှုန်းနိုင်းယှဉ်ထားမှုကို လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ 'နေရောင်၊ ကြယ်ရောင်' ဟူသည့် အရောင်ဝေါဟာရတို့တွင် ဇာတ်ဆောင်တို့၏ ထင်ပေါ်မှုဂုဏ်ရည်များထင်ဟပ်နေသည့် ဂုဏ်ရည်ပြအနက်(ဂယက်အနက်)ထွက်ရှိနေကြောင်းသုံးသပ်တွေ့ရှိရပါသည်။

ဇာတ်ဆောင်၏ ခံစားမှုအခြေအနေကို ဖော်ပြမှုတွင်လည်း တစ်ဆင့်ခံအရောင်ဝေါဟာရ များအသုံးပြုထားသည်ကို ဝတ္ထုဥ္ဇ လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ဦးဘညွန့်ကမေ့ကို အရက်ရောထား သည့်လိမ္မော်ရည်ကို တိုက်ရာသောက်မိသောမေ၏အခြေအနေကို တင်ပြရာတွင်

> **"သူ့ရှေ့တွင်ထိုင်နေသော ဦးဘညွန့် ရုပ်ပြောင်းလာ၏။ သူသည်ခန့်လာ၏။ ဆံပင် မှာ ရွှေရောင်တောက်လာ၏။ အခန်းကြီးသည် ပန်းရောင်မြူမင်းလွင်တို့ ရစ်သန်း ၏။ ပန်းရောင်ကြယ်တွေလက်နေကြ၏။"** (တာရာ၊ ဒဂုန်၊ ၂၀၀၂၊ ၉၇)

ဟုဖော်ပြထားပါသည်။ဤတွင်မေ၏ ခံစားမှုကို ရွှေရောင်၊ ပန်းရောင်တို့ကို အသုံးပြု၍ဖော်ပြထား ပါသည်။ မေသည် ယစ်မူးနေ၍ ဦးဘညွန့်၏ အသွင်အပြင်ကို သားနားတောက်ပကြောင်း ထင်မြင် လာပုံအား ရွှေရောင်ဖြင့်ဖော်ညွှန်းထားသည်။ အရက်အရှိန်ကြောင့် သတိလွတ်နေသော မေသည် မြင်မြင်ရာ ချစ်စရာအဖြစ်မြင်လာပုံကို ပန်းရောင်ဖြင့် ပုံဖော်ထားပါသည်။ ဤတွင်စာရေးသူ အသုံးပြု ထားသော 'ရွှေရောင်၊ ပန်းရောင်'တို့တွင် မေ၏ခံစားမှုများအထင်အရှား ထင်ဟပ်နေပေသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ထိုအရောင်ဝေါဟာရတို့သည် မေ၏ခံစားမှုသဘောကို ပေါ်လွင်စေ၍ ခံစားမှုပြအနက် (ဂယက်အနက်)သက်ရောက်နေကြောင်းလေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

ဤသို့ဖြင့် မေဝတ္ထုတွင် အရာဝတ္ထုအရောင်များကို အစွဲပြုသော အရောင်ဝေါဟာရတို့သည် ဇာတ်ဆောင်တို့၏ ဂုဏ်ရည်၊ ခံစားမှုသဘောတို့ကို ပေါ်လွင်စေပါသည်။ ထို့ကြောင့် အရောင် ဝေါဟာရ တို့တွင် ထင်ဟပ်နေသည့် ဂယက်အနက်သဘောတို့သည် ဝတ္ထုသက်ဝင်မှုအတွက် အထောက်အကူ ပြုနေကြောင်း လေ့လာသိရှိရပါသည်။

၄၊ ၂၊ ၂။ ဒြပ်မဲ့သဘောကို အစွဲပြုတင်စားထားသည့် အရောင်ဝေါဟာရများ

ဒြပ်မဲ့သဘောသက်ရောက်သည့် စကားလုံးတို့၏နောက်တွင် 'ရောင်'ဟူသောဝေါဟာရ တွဲစပ်၍ အရောင်ဝေါဟာရအသုံးပြုပုံမျိုးကို 'မေ'ဝတ္ထုတွင် တွေ့ရှိရပါသည်။ 'ပကာသနအရောင်၊ ရက်စက် သော အရောင်၊ မုန်းရောင်'ဟူသော ဝေါဟာရများ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုဝေါဟာရတို့သည် အနက် အဓိပ္ပာယ်သဘောအရကြည့်လျှင် ပညတ်ခံသဘောနှင့် ကြောင်းကျိုးဆက်သွယ်မှုရှိသော စကားလုံး အကြည်များဖြစ်ကြောင်း လေ့လာသိရှိရပါသည်။ အကြောင်းမဲ့ပညတ်ထားခြင်း မဟုတ်ဘဲ ရည်ညွှန်း လိုသည့် ပညတ်ခံသဘောကို အရောင်ဝေါဟာရအဖြစ် တင်စားဖန်တီး အသုံးပြုခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဝတ္ထုခွဲ ထိုအရောင်ဝေါဟာရတို့တွင် ဂယက်အနက်သဘော သက်ရောက်နေကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိ ရပါ သည်။

ဝတ္ထုတွင်လူကုံထံတို့၏ အဆင်အပြင်တောက်ပမှုကို 'ပကာသနအရောင်' ဟူသော ဝေါဟာရ အသုံးဖြင့် ထင်ရှားအောင်တင်ပြထားသည်။ သို့ဖြစ်ရာ 'ပကာသနအရောင်' ဟူသော ဝေါဟာရ အသုံးတွင် အညွှန်းခံဖြစ်သော လူကုံထံတို့၏ အပြင်အဆင်ကြွယ်ဝမှုဂုဏ်ရည်ကို ပေါ်လွင်စေပါသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုအရောင်ဝေါဟာရတွင် အညွှန်းခံ၏ဂုဏ်ရည်ကို ပေါ်လွင်စေရာ ဂုဏ်ရည်ပြအနက် သဘောထင်ဟပ်နေကြောင်းလေ့လာသိရှိရသည်။ ထို့ပြင် မေ၏ အကြောင်းစုံကို ခင်ပွန်းဖြစ်သူ ကိုကျော်မြင့်သိရှိသွားသောအခါ မျက်ဝန်းတွင် 'မုန်းရောင်'တောက်နေကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။ ဝတ္ထုတွင် ထိုဝေါဟာရအသုံးအရ ဇာတ်ဆောင်ကိုကျော်မြင့်၏မေ့ အပေါ်ထားရှိသည့် ခံစားမှုသဘော များပေါ်လွင်စေပါသည်။ ထို့ကြောင့် မုန်းရောင်ဟူသော အရောင်ဝေါဟာရသည် ခံစားမှုပြအနက် သဘောသက်ရောက်နေပြီး ဇာတ်ဆောင်၏ခံစားချက် ပေါ်လွင်မှုအတွက် အထောက်အပံ့ဖြစ်စေပါ သည်။

တစ်ဖန် 'ရက်စက်သောအရောင်'ဟူသောဝေါဟာရကို ဦးဘညွန့်က မေ့ကို ဖျက်ဆီးသည့် အခန်းတွင်

> **"တရုတ်ကပ်အကြားမှ နေရောင်ခြည်သည် ရွှေရည်လဲ့လဲ့ဝင်းကို ပတ်ဖြန်း၏။ ရက်စက်သော အရောင်။ သူ့အရောင်အောက်တွင် အားလုံးသောအရာတို့သည် အရှက်မရှိကြ။ ဣန္ဒြေမရှိကြ။"**
>
> (တာရာ၊ ဒဂုန်၊ ၂၀၀၂၊ ၉၇)

ဟူ၍အသုံးပြုထားသည်။ ဤအရောင်ဝေါဟာရအသုံးသည် ထူးခြားသောဝေါဟာရ အသုံးဖြစ်သည်။ ရက်စက်ဟူသည့် ခံစားမှုပြဝေါဟာရအသုံးကို အရောင်ဟူသည့် ဝေါဟာရနှင့်တွဲဖက်၍ ဖန်တီးအသုံး ပြုထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဝတ္ထုတွင်ဇာတ်ကွက်ကို တိုက်ရိုက်တင်ပြရန် မလျှော်ကန်သောကြောင့် ရက်စက်သောအရောင် ဟူသည့် အရောင်ဝေါဟာရအဖြစ် တင်စားအသုံးပြု၍ ဖော်ပြထားသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ထိုအရောင်ဝေါဟာရသည် စာရေးသူ၏ ခံစားမှုသဘောထားပေါ်လွင်စေသည့် ခံစားမှုပြ အနက်သဘောသက်ရောက်နေပြီး ဝတ္ထုတင်ပြမှုအတွက် များစွာအထောက်အပံ့ဖြစ်စေကြောင်း သုံးသပ် တွေ့ရှိရပါသည်။

ဖော်ပြပါလေ့လာချက်တို့အရ ဒြပ်မဲ့သဘောကိုအစွဲပြုတင်စားထားသော အရောင်ဝေါဟာရ တို့သည် မြန်မာဘာသာစကား၏ ဝေါဟာရကြွယ်ဝမှု၊ အနက်ချဲ့ထွင်နိုင်မှုသဘောကို ဖော်ပြနေပါသည်။ ဒြပ်မဲ့သဘောကိုပင် အရာင်ဝေါဟာရအဖြစ် ဖန်တီးအသုံးပြုနိုင်၍ 'ရောင်'ဟူသော စကားလုံး၏ အနက်ဖွဲ့ယှက်မှုကြယ်ပြန့်ပုံကို သိရှိရပါသည်။ ထိုအရောင်ဝေါဟာရတို့သည် အကောင်အထည် သဘောမရှိသော်လည်း အရာင်ဝေါဟာရအဖြစ် တင်စားပညတ်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ထိုအရောင် ဝေါဟာရတို့သည် ဝတ္ထုတွင် အညွှန်းခံဇာတ်ဆောင်တို့၏ ဂုဏ်ရည်၊ ခံစားမှုသဘောတို့ကို ပေါ်လွင်စေ၍ ဂယက်အနက်သဘောများ သက်ရောက်နေကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

၄၊ ၂၊ ၃။ အရောင်ဝေါဟာရတစ်ခုအနည်းဆုံးပါဝင်တွဲစပ်ထားသော အရောင်ဝေါဟာရများ

မြန်မာဘာသာစကားသည် ဝေါဟာရကြွယ်ဝသော ဘာသာစကားဖြစ်ပါသည်။ အရောင်ဝေါဟာရ တို့ဖန်တီးအသုံးပြုရာတွင်လည်း အခြေခံအရောင်ဝေါဟာရအချင်းချင်းတွဲသုံးခြင်း၊ အရောင်ဝေါဟာရ နှင့် အခြားဝေါဟာရများတွဲသုံးခြင်းဖြင့် အသစ်သစ်သော တစ်ဆင့်ခံအရောင်ဝေါဟာရတို့ကို ချဲ့ထွင် အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ မေဝတ္ထုတွင် အရောင်ဝေါဟာရတစ်ခု အနည်းဆုံးပါဝင်တွဲစပ်ထားသည့် အရောင်ဝေါဟာရအများအပြားကို လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

အခြေခံအရောင်ဝေါဟာရချင်းတွဲသော လုံးတွဲဝေါဟာရ

တစ်ဆင့်ခံအရောင်ဝေါဟာရ = အခြေခံအရောင်ဝေါဟာရ + အခြေခံအရောင်ဝေါဟာရ + …..

စိမ်းစိမ်းညို = စိမ်း + စိမ်း + ညို

နက်ပြာ = နက် + ပြာ

စိမ်းညို = စိမ်း + ညို

အခြားဝေါဟာရနှင့် အခြေခံအရောင်ဝေါဟာရတွဲသော လုံးတွဲဝေါဟာရ

တစ်ဆင့်ခံအရောင်ဝေါဟာရ = အခြားဝေါဟာရ + အခြေခံအရောင်ဝေါဟာရ

ကျောက်စိမ်း = ကျောက် + စိမ်း

ကြည်ပြာ = ကြည် + ပြာ

အရောင်ဝေါဟာရတစ်ခုကို မူတည်၍ အရောင်အသွေးအနုအရင့်ကို ဖော်ညွှန်းသောဝေါဟာရ

နု - ရင့်တွဲခြင်း	အခြေခံအရောင်ဝေါဟာရ + အနုအရင့်ပြလုံးချင်းဝေါဟာရ	အခြေခံအရောင်ဝေါဟာရ + အနုအရင့်ပြနှစ်လုံးထပ်
အစိမ်းနု (အ+ — + နု)	နီရဲ (—+ ရဲ)	စိမ်းလဲ့လဲ့ (— + လဲ့လဲ့)
ပန်းနု (— + နု)	မဲမှောင် (— + မှောင်)	ပြာလဲ့လဲ့ (— + လဲ့လဲ့)
အပြာရင့် (အ+ — + ရင့်)	ဖြူဖွေး (— + ဖွေး)	နီကျင်ကျင် (— + ကျင်ကျင်)

မေဝတ္ထုတွင် အထက်ဖော်ပြပါ အရောင်ဝေါဟာရတစ်ခုအနည်းဆုံးပါဝင်တွဲစပ်ထားသော အရောင်ဝေါဟာရများကို လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ တွဲစပ်မှုပုံစံအမျိုးမျိုးဖြင့် ဖန်တီးအသုံးပြုနိုင် ကြောင်း သိရှိရပါသည်။ ထိုအရောင်ဝေါဟာရတို့သည် စကားလုံးဖွဲ့ပုံအရသော်လည်းကောင်း၊ အနက် အဓိပ္ပာယ်အရသော်လည်းကောင်း အရောင်နှင့်ပညတ်သည့်ဝေါဟာရကြောင်းကျိုး ဆက်သွယ်မှုရှိပါ သည်။ စကားလုံးဖွဲ့ပုံအရဆိုလျှင် အရောင်ဝေါဟာရချင်းတွဲစပ်ပုံ၊ အခြားဝေါဟာရနှင့် အရောင် ဝေါဟာရတွဲစပ်ပုံ၊ အခြေခံအရောင်ဝေါဟာရကို မူတည်၍ အရောင်အနုအရင့်ပြ စကားလုံးတို့ တွဲစပ်သုံးပုံမျိုးကို လေ့လာသိရှိရပါသည်။ အနက်အဓိပ္ပာယ်အရ အဆိုပါ အရောင်ဝေါဟာရတို့တွင် နှစ်ရောင်စပ်သည့်သဘော၊ အရောင်နုသည့်သဘော၊ အရောင်ရင့်သည့် သဘောစသည်တို့ကို ပေါ်လွင် စေပါသည်။

ထို့ပြင် ထိုအရောင်ဝေါဟာရတို့တွင် ဒွန်တွဲအနက် သဘောသက်ရောက်ပေသည်။ သာဓက အားဖြင့် ဝတ္ထုပါ 'ကြည်ပြာ၊ ဖြူဖွေး၊ မဲမှောင်၊ ပြာလဲ့လဲ့၊ နီကျင်ကျင်'စသည့် အရောင်ဝေါဟာရတို့ သည် တွဲစပ်နေကြစကားလုံး အတွဲအစပ်များဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ တွဲစပ်နေကြစကားလုံးများ တစ်ခုနှင့်တစ်ခုတွဲစပ်သုံးခြင်းဖြင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဆက်စပ်သွားခြင်းဖြင့် ဒွန်တွဲအနက်သဘော

သက်ရောက်နေကြောင်းလေ့လာ တွေ့ရှိရပါသည်။ သာဓက နီကျင်ကျင် ဟူသော အရောင်ဝေါဟာရ တွင် နီနှင့် ကျင်ကျင်ဟူသည့်စကားလုံးတို့သည် တွဲစပ်သုံးနေကြစကားလုံးအတွဲအစပ် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ တွဲစပ်သုံးခြင်းဖြင့် နီနှင့်ကျင်ကျင်တို့၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ဆက်စပ်သွားစေပြီး 'နီ'၏ မူလအနက် နီခြင်းသဘောမှ နီခြင်းကိုယုတ်လျော့စေသည့်အနက် သဘောပြောင်းလဲသွားခြင်းမျိုးကို တွဲစပ်သုံးခြင်းဖြင့် နီနှင့် ကျင်ကျင်တို့၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ဆက်စပ်သွားစေပြီး 'နီ'၏ မူလအနက် နီခြင်းသဘောမှ နီခြင်းကိုယုတ်လျော့စေသည့်အနက်သဘော ဆိုလိုပါသည်။ ထို့ပြင် ဝတ္ထု၏ နောက်ခံ ဝန်းကျင်အခြေအနေ၊ ဇာတ်ဆောင်တို့၏ အပြင်အဆင်တို့ကို စာဖတ်သူ မြင်ယောင်လာစေရန် ထောက်ပံ့ပေးနေကြောင်း လေ့လာသိရှိရပါသည်။

"မေ"ဝတ္ထုတွင် အသုံးပြုထားသည့် တစ်ဆင့်ခံအရောင်ဝေါဟာရတို့သည် ဝတ္ထုအရောင်ကို အစွဲပြုသည့် အရောင်ဝေါဟာရတို့သည် ဝတ္ထု၌ အသုံးပြုရာတွင် အညွှန်းခံတို့၏ ဂုဏ်ရည်များ ထင်ဟပ်နေပေသည်။ဤပဲမဲ့သဘောကို အခြေတည်၍ တင်စားထားသည့် အရောင်ဝေါဟာရတို့တွင် ဂုဏ်ရည်အနက်များ၊ ခံစားမှုပြအနက်သဘောများ ထင်ဟပ်နေပြီး ဇာတ်လမ်းသက်ဝင်မှု အတွက် အထောက်အပံ့ဖြစ်စေကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ အရောင်ဝေါဟာရတစ်ခု အနည်းဆုံးပါဝင် တွဲစပ်ထားသော အရောင်ဝေါဟာရတို့တွင် ဒွန်တွဲအနက်သဘောပေါ်လွင်စေပါသည်။ ထိုအရောင် ဝေါဟာရတို့သည် စကားလုံးဖွဲ့ပုံအရ သော်လည်းကောင်း၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်အရ သော်လည်းကောင်း ကြောင်းကျိုးဆက်သွယ်မှုရှိသည့် စကားလုံးအကြည်များ ဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါအရောင်ဝေါဟာရသည် ဂယက်အနက်သဘောသက်ရောက်စေပြီး ဝတ္ထုသက်ဝင်မှုအတွက် အထောက်အကူပြုနေကြောင်း လေ့လာသိရှိရပါသည်။

၅။ သုံးသပ်ချက်

ဤစာတမ်းသည် ဒဂုန်တာရာ၏ "မေ" ဝတ္ထုမှ အရောင်ဝေါဟာရများကို အတ္ထဗေဒအမြင်ဖြင့် လေ့လာသောစာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့လေ့လာရာ ဝတ္ထုတွင် အခြေခံအရောင်ဝေါဟာရနှင့် တစ်ဆင့်ခံအရောင်ဝေါဟာရနှစ်မျိုးလုံး အသုံးပြုထားကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ အခြေခံအရောင်ဝေါဟာရ တို့တွင် မြန်မာဘာသာစကား၏ အခြေခံအရောင်ဝေါဟာရ(၇)မျိုးဖြစ်သော စိမ်း၊ ညို၊ နီ၊ ပြာ၊ ဖြူ၊ နက်(မည်း)၊ ဝါစသည်တို့ကို အမျိုးမျိုးအသုံးနယ်ချဲ့အသုံးပြုထားပေသည်။ "ပြာ"ဟူသော အရောင် ဝေါဟာရကို အများဆုံးအသုံးပြုထားကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

တစ်ဆင့်ခံအရောင်ဝေါဟာရတို့တွင် အရာဝတ္ထုအရောင်ကို အစွဲပြုသောအရောင်ဝေါဟာရ များနှင့် အရောင်ဝေါဟာရတစ်ခု အနည်းဆုံးပါဝင်တွဲစပ်ထားသည့် အရောင်ဝေါဟာရများဟူ၍ လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ ဤမှ အရာဝတ္ထုအရောင်ကို အစွဲပြုသည့် အရောင်ဝေါဟာရတို့တွင် ပညတ်ခံကို ရည်ညွှန်းသည့်ဝေါဟာရ၏ နောက်တွင် "ရောင်"ဟူသော ဝေါဟာရတွဲစပ်မှသာ အရောင် ဝေါဟာရသဘောထင်ရှားစေပါသည်။ "ရောင်"ဟူသော ဝေါဟာရတွဲစပ်ခြင်းမရှိပါက အရောင်သဘော မသက်ရောက်နိုင်ကြောင်း သိရှိရပါသည်။ ဤပဲမဲ့သဘောအစွဲပြုတင်စားထားသည့် အရောင်ဝေါဟာရ တို့သည် ဤပဲမဲ့သဘောဖော်ညွှန်းသည့် စကားလုံးတို့ကို ရောင်ဟူသော ဝါဟာရနှင့် ပေါင်းစပ်၍ အရောင်ဝေါဟာရအဖြစ် တင်စားဖန်တီးထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ရောင်ဟူသော ဝေါဟာရ မပါဝင်ပါက အရောင်ဝေါဟာရသဘောမထင်ရှားကြောင်း လေ့လာသိရှိရပါသည်။ အရောင်ဝေါဟာရ တစ်ခုအနည်းဆုံးပါဝင်တွဲစပ်ထားသည့် အရောင်ဝေါဟာရများတွင် အခြေခံအရောင်ဝေါဟာရကို အခြေတည်၍ အမျိုးမျိုးတွဲစပ်အသုံးပြုနိုင်မှု ပြုနိုင်ကြောင်း လေ့လာသိရှိရပါသည်။ ထိုသို့ တွဲစပ် အသုံးပြုမှုအရ အရင်းခံအရောင်တို့၏ အနက်သက်ရောက်မှု ပြောင်းလဲသွားစေနိုင်ပြီး ဒွန်တွဲအနက် သဘောရှိကြောင်း လေ့လာသိရှိရပါသည်။

"မေ"ဝတ္ထုတွင် အရောင်ဝေါဟာရတို့ကို နောက်ခံဝန်းကျင်၊ ဇာတ်ဆောင်အသွင်အပြင် ဖော်ပြမှုတို့တွင် အသုံးပြုထားကြောင်း လေ့လာသိရှိရပါသည်။ ထိုသို့ အသုံးပြုရာတွင် သာမာန် သရုပ်ဖော်မှုသဘောသာမက ဇာတ်ဆောင်တို့၏ ဂုဏ်ရည်၊ ခံစားမှုသဘောတို့ကို ပေါ်လွင်စေသည့် ဂယက်အနက်သဘော သက်ရောက်နေကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ထိုသို့ဖြင့် အရောင်ဝေါဟာရ တို့၏ ဂယက်အနက်သဘောအရ ဇာတ်လမ်းသဘော၊ ဇာတ်ဆောင်သဘောတို့ကို ထင်ရှားစေပြီး ဝတ္ထု သက်ဝင်မှုအတွက် အထောက်အကူပြုနေကြောင်း လေ့လာသိရှိရပါသည်။ထို့ကြောင့် မြန်မာစာပေရှိ ဝတ္ထုဖန်တီးရေးသားတင်ပြရာတွင် ဘာသာစကားအသုံးပြုမှုအဖြစ် အရောင်ဝေါဟာရများသည် အထောက်အကူပြုကြောင်း သိရှိစေပါသည်။

နိဂုံး

အရောင်ဝေါဟာရတို့သည် ဘာသာစကားအသုံးပြုမှုနယ်ပယ်တွင် အစုအဖွဲ့တစ်ခုအဖြစ် ရပ်တည် နေပေသည်။ အရောင်တို့၏ ဖွဲ့စည်းမှု၊ အသုံးပြုမှု၊ ပညတ်မှုသဘောတို့မှာ စိတ်ဝင်စားဖွယ် ဖြစ်ပါ သည်။ မေဝတ္ထုမှအရောင်ဝေါဟာရတို့ကို အတ္ထဗေဒအမြင်ဖြင့် လေ့လာရာတွင်လည်း အရောင် ဝေါဟာရတို့၏ အသုံးချဲ့ထွင်မှု၊ အနက်ဆက်သွယ်မှုသဘောတို့ကို လေ့လာသိရှိရပါသည်။ ဝတ္ထုတွင် အရောင်ဝေါဟာရတို့သည် သရုပ်ဖော်တင်ပြချက်တို့ကို ပေါ်လွင်စေရုံသာမက နက်နဲသည့် ဂယက် အနက်သဘောဖြင့်လည်း ဝတ္ထုကိုပံ့ပိုးပေးနိုင်ကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဤစာတမ်း သည် အရောင်ဝေါဟာရများကို စိတ်ဝင်တစားလေ့လာလိုသူတို့အတွက် အထောက်အကူပြုနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

ကျော်အောင်စံထား။ ၂၀၁၆။ ***ဝေါဟာရတ္ထုပကာသနီ***။ ရန်ကုန်၊ စိတ်ကူးချိုချိုစာပေ။

ခင်မင်၊ မောင်(ဓနုဖြူ)။ ၁၉၉၉။ ***မြန်မာစာသုတေသနဂျာနယ်***။ ရန်ကုန်၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် လူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ် ဖွံ့ဖြိုးမှုဌာန။

ခင်မင်၊ မောင်(ဓနုဖြူ)။ ၂၀၁၄။ ***ဘာသာအမြင် စာပေအမြင်***။ ရန်ကုန်၊ စိတ်ကူးချိုချိုစာပေ။

ခင်မင်၊ မောင်(ဓနုဖြူ)။ ၂၀၁၇။ ***အတ္ထဗေဒနိဒါန်း***။ ရန်ကုန်၊ the key collection.

ဒဂုန်တာရာ။ ၂၀၀၂။ ***မေ***။ ရန်ကုန်၊ သီဟရတနာစာပေ။

ရွှေလင်း။၂၀၁၉။***စစ်တမ်းကောက်သုတေသနစာတမ်းရေးနည်းလမ်းညွှန်***(တကြိမ်)။ရန်ကုန်၊ စွယ်တော်ပုံနှိပ်တိုက်။

အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ။ ၂၀၂၄။ ***သုတေသနဟူသည်***။(တကြိမ်)ရန်ကုန်၊ ပညာရပ်ဝန်းစာပေတိုက်။

ဖတ်ရှုလေ့လာသောစာအုပ်စာရင်း

ခင်မင်၊မောင်(ဓနုဖြူ)။၂၀၁၇။***သက်တံ့ရောင်စုံဘာသာစကား***(တကြိမ်)။ရန်ကုန်၊စိတ်ကူးချိုချို စာပေ။

ခင်မင်၊ မောင်(ဓနုဖြူ)။ ၂၀၂၂။ ***ဘာသာဗေဒနိဒါန်း***။ the key collection.

ထွန်းမြင့်၊ ဦး။ ၂၀၀၇။ ***ဘာသာဗေဒ***။ ရန်ကုန်၊ ရာပြည့်စာအုပ်တိုက်။

ဖိုးလတ်၊ ဦး။ ၁၉၆၄။ ***မြန်မာစကားအဖွင့်ကျမ်း***။ ပညာနန္ဒပုံနှိပ်တိုက်။

မြန်မာစာအဖွဲ့။ ၂၀၀၈။ ***မြန်မာအဘိဓာန်***။ ရန်ကုန်၊ မြန်မာစာအဖွဲ့ဦးစီးဌာန။

လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းစကားသင်္ကေတကူးပြောင်းမှုလေ့လာချက်

(လူမှုဘာသာဗေဒ)

မေဖြူဖြူအေး[၁]

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းတွင် စကားသင်္ကေတများ ကူးပြောင်းအသုံးပြုမှုကို လူမှုဘာသာဗေဒရှုထောင့်အရ လေ့လာထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ လေ့လာရာတွင် အလေ့လာခံ သည် လူ့အဖွဲ့အစည်းဖြစ်၍ ထိုလူ့အဖွဲ့အစည်းကို နှစ်ဘာသာသုံးစနစ်လူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် တစ်ဘာသာသုံးစနစ် လူ့အဖွဲ့အစည်းဟူ၍ ကဏ္ဍခွဲကာလေ့လာမည်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ လေ့လာရာ တွင် တွေ့ရှိရသောမေးခွန်းနှင့်ပြဿနာများကို သုတေသနပြု၍ အဖြေထုတ်ရာတွင် ပညာရပ် ဆိုင်ရာနည်းနာအဖြစ် လူမှုဘာသာဗေဒနည်းအရ စကားသင်္ကေတကူးပြောင်းမှု၊ စကားသင်္ကေတ ငယ်ကူးပြောင်းမှုနှင့်စကားထိန်းညှိမှုဟူ၍ ခွဲခြားလေ့လာမည်ဖြစ်သည်။ သုတေသနနည်းနာ အဖြစ် အသုံးချသုတေသနနည်းနှင့် ကွင်းဆင်းသုတေသနနည်းတို့ကို အသုံးပြုကာ လေ့လာပါ မည်။ ထိုသို့ လေ့လာခြင်းအားဖြင့် ပြောသူနှင့်နာသူအကြား ဆက်သွယ်ရေးလွယ်ကူချောမွေ့ စေရန် စကားသင်္ကေတများကို ကူးပြောင်းအသုံးပြုရန် လိုအပ်ကြောင်း၊ စကားသင်္ကေတကူး ပြောင်းအသုံးပြုခြင်းနှင့် စကားထိန်းညှိပြောဆိုခြင်းသည် လူမှုဆက်ဆံရေးတွင် များစွာအရေး ပါကြောင်း သိရှိရစေပါသည်။ ထို့ပြင် စကားသင်္ကေတကူးပြောင်းမှုနှင့်ပတ်သက်၍ လေ့လာလို သူများအတွက် များစွာအထောက်အပံ့ဖြစ်မည်ဟု မျှော်မှန်းပါသည်။

သော့ချက်ဝေါဟာရ။ ။ လူမှုဘာသာဗေဒ၊ ပြောသူ၊ နာသူ၊ စကားသင်္ကေတ၊ စကားထိန်းညှိမှု။

၁။ နိဒါန်း

ကမ္ဘာပေါ်တွင် သင်္ကေတအမျိုးမျိုးရှိသည်။ ယင်းတို့မှာ အချက်ပြသင်္ကေတ၊ မျက်မြင်သင်္ကေတ၊ လမ်း သင်္ကေတ၊ သချိုင်္ကသင်္ကေတနှင့် ဘာသာစကားသင်္ကေတ စသည်တို့ဖြစ်သည်။ ဤသည်မှ ဤစာတမ်း သည် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း အသုံးပြုသောဘာသာစကားသင်္ကေတ(သို့) စကားသင်္ကေတကူးပြောင်း မှုကို လူမှုဘာသာဗေဒရှုထောင့်အရ လေ့လာထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ လူသားတို့သည် မိမိတို့တစ်ဦး တည်း ရှင်သန်ရပ်တည်၍မရသည့်သဖြင့် စကားသင်္ကေတများကိုအသုံးပြုကာ ပြောဆိုဆက်ဆံနေ ကြရပေသည်။ ထိုစကားသင်္ကေတများကို ပြောသူနှင့် နာသူနှစ်ဦးလုံးတတ်ကျွမ်းရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထိုသို့ စကားသင်္ကေတများ အသုံးပြုကာ နေ့စဉ်လူမှုကိစ္စများကို ဆောင်ရွက်ကြရသည့်သဖြင့် စကား သင်္ကေတများသည် လူသားတို့အတွက် အရေးပါသည့်အခန်းကဏ္ဍတွင် ပါဝင်သည်။ ထို့သို့ စကား သင်္ကေတများကိုအသုံးပြု၍ ပြောဆိုဆက်ဆံကြရာတွင် စကားသင်္ကေတများ ကူးပြောင်းလေ့ရှိပုံကို လူ့အဖွဲ့အစည်းနှစ်ရပ်အား အခြေခံ၍ လေ့လာပါမည်။

၁၊ ၁။ သုတေသနပြဿနာနှင့်မေးခွန်းများ

ဤစာတမ်းသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းစကားသင်္ကေတကူးပြောင်းမှုကို လူမှုဘာသာဗေဒရှုထောင့်မှ လေ့လာထားခြင်းဖြစ်သည်။ ဤစာတမ်းကို သုတေသနပြုရာတွင်

(၁) မည်သို့သော အကြောင်းအရာများကြောင့် စကားသင်္ကေတကူးပြောင်းရသနည်း။

(၂) စကားသင်္ကေတများကို ကူးပြောင်းအသုံးပြုခြင်းသည် ပြောသူနှင့် နာသူအပေါ် မည်သို့အကျိုး သက်ရောက်စေသနည်း။

---

[၁] နည်းပြ၊ မြန်မာစာဌာန၊ မကွေးတက္ကသိုလ်

(၃) စကားထိန်းညှိပြောဆိုခြင်းသည် လူမှုဆက်ဆံရေးတွင် မည်မျှအကျိုးသက်ရောက်မှုရှိသနည်း။

ဟုသောမေးခွန်းများကို တွေ့ရပါသည်။ ထိုမေးခွန်းများကို အဖြေထုတ်ရာတွင် စကားသင်္ကေတကူးပြောင်းမှုသည် ပြောသူနှင့်နာသူကြား အရေးပါမှုရှိ၊ မရှိဟူသော ပြဿနာနှင့်စကားသင်္ကေတကူးပြောင်းမှုသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင် အရေးပါမှုရှိ၊ မရှိဟူသော ပြဿနာများကို တွေ့ရပါသည်။ ထိုမေးခွန်းများနှင့် ပြဿနာများကို အဖြေထုတ်နိုင်ရန် လေ့လာမှုပြုရာတွင် ပညာရှင်များ၏ လူမှုဘာသာဗေဒဆိုင်ရာဖွင့်ဆိုချက်များနှင့် ယူဆချက်များကို လေ့လာဖတ်ရှုပါသည်။

၂။ စာပေလေ့လာဆန်းစစ်ချက်

ဤစာတမ်းသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း စကားသင်္ကေတကူးပြောင်းမှုကို လူမှုဘာသာဗေဒအရ လေ့လာထားခြင်း ဖြစ်သည်။ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း စကားသင်္ကေတကူးပြောင်းမှုကို လူမှုဘာသာဗေဒနည်းအရလေ့လာနိုင်ရန် ဖတ်ရှုလေ့လာထားသည့်စာအုပ်စာတမ်းများကို စာပေလေ့လာဆန်းစစ်ချက်အဖြစ် တင်ပြပါမည်။

ဤစာတမ်းတွင် စကားသင်္ကေတကူးပြောင်းမှုကို လူမှုဘာသာဗေဒနည်းဖြင့် လေ့လာနိုင်ရန် ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦး၏ လူမှုဘာသာဗေဒမိတ်ဆက် (၂၀၀၃)စာအုပ်မှ လူမှုဘာသာဗေဒဖွင့်ဆိုချက်၊ ဘာသာစကားနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းကြားရှိ ဆက်စပ်မှုများနှင့် စကားသင်္ကေတကူးပြောင်းမှုများကို လေ့လာခြင်းမှ ဤစာတမ်းအတွက် အထောက်အပံ့ကောင်းကို ရရှိစေပါသည်။

ထို့ပြင် ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦး၏ လူမှုဘာသာဗေဒသဘောတရား (၂၀၀၅)စာအုပ်မှ လူမှုဘာသာဗေဒသဘောတရားများနှင့် စကားထိန်းညှိခြင်းဆိုင်ရာ ဖွင့်ဆိုရှင်းလင်းမှုများသည်လည်း ဤစာတမ်းပြုစုရာတွင် အထောက်အပံ့များစွာရရှိစေပါသည်။

မောင်ခင်မင်(ခနုဖြူ)ရေးသည့်(၂၀၁၁)ခုနှစ်ထုတ် သက်တံရောင်စုံဘာသာစကားစာအုပ်နှင့် သင်္ကေတဗေဒဆိုင်ရာစာအုပ်များမှလည်း သင်္ကေတနှင့်ပတ်သက်သည့် ဖွင့်ဆိုချက်များကို ဤစာတမ်းအတွက် သိရှိမှတ်သားရပါသည်။

တစ်ဖန် ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦး၏ တို့လှယ်လူမှုဘာသာဗေဒ(၂၀၂၅)စာအုပ်မှလည်း တို့လှယ်လူမှုဘာသာဗေဒနှင့်ပတ်သက်၍ အကျယ်တဝံ့လေ့လာ သိရှိမှတ်သားရစေပါသည်။

၃။ နည်းနာ

၃၊ ၁။ ပညာရပ်ဆိုင်ရာနည်းနာ

ဤစာတမ်းသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း စကားသင်္ကေတကူးပြောင်းမှုကို လူမှုဘာသာဗေဒရှုထောင့် မှ လေ့လာထားသောစာတမ်း ဖြစ်သည်။ လူမှုဘာသာဗေဒ၏ မူရင်းအခေါ်အဝေါ်ဖြစ်သော “SOCIO LINGUISTICS”ဟူသော ဝေါဟာရကို ကဗျာဆရာနှင့်ဒဿနပညာရှင်တစ်ဦးဖြစ်သူ ‘ဟဲဗားကာရီ’က (၁၉၅၂)ခုနှစ်က စတင်တီထွင်ခဲ့ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ လူမှုဘာသာဗေဒနှင့်ပတ်သက်၍ ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦးက

> **လူမှုဘာသာဗေဒဆိုတဲ့ပညာရပ်ဟာ ဘာသာစကားနဲ့လူ့အဖွဲ့အစည်းကြားမှာရှိတဲ့ ဆက်နွယ်မှု တွေကို လေ့လာတဲ့ပညာရပ်ဖြစ်ပါတယ်။ ဘာသာဗေဒကို အခြေခံပြီး မွေးဖွားလာတာဖြစ်လို့ ဘာသာဗေဒရဲ့ ပညာရပ်ခွဲတစ်ခုလို့ ဆိုနိုင်ပါတယ်။**
> (အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ၊၂၀၂၃၊ စာ - ၂၁၃)

ဟုဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ ထက်ပါဖွင့်ဆိုချက်အရ လူမှုဘာသာဗေဒဟူသည် ဘာသာစကားနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ အပြန်အလှန်ဆက်စပ်မှု (တစ်နည်းအားဖြင့်) လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ဘာသာ စကားအသုံးပြုမှုကို လေ့လာသောပညာရပ်ဖြစ်သည်ဟု သုံးသပ်မိပါသည်။

စကားသင်္ကေတကူးပြောင်းမှုနှင့်ပတ်သက်၍ ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦးက

နိုင်ငံခြားသားနှင့်အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ပြောဆိုနေရာမှ ထိုပုဂ္ဂိုလ်မသိစေလိုသော အကြောင်း အရာကို မိမိတို့အချင်းချင်း မြန်မာဘာသာစကားဖြင့် ပြောင်းလဲပြောဆိုခြင်းသည် စကား သင်္ကေတကူးပြောင်းမှုပင် ဖြစ်သည်။

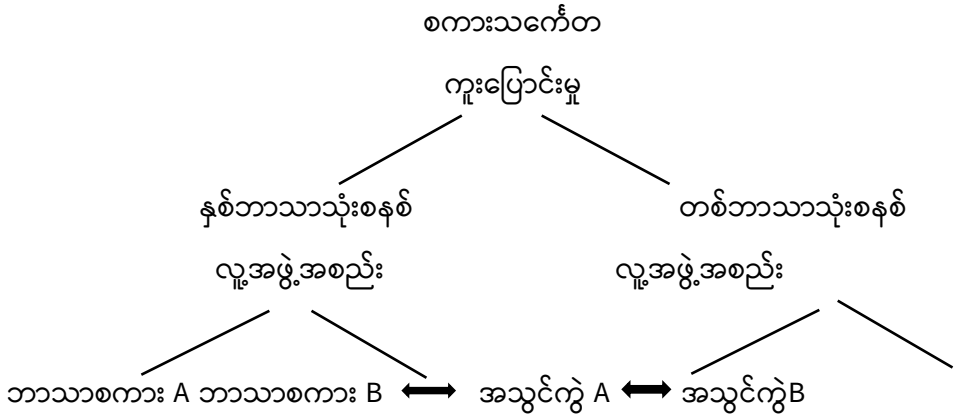
(အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ ၊ ၂၀၀၃၊ စာ - ၁၄၉)

ဟုဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ ထက်ပါဖွင့်ဆိုချက်အရ စကားသင်္ကေတကူးပြောင်းမှုသည် ပြောသူနှင့် နာသူ၏အခြေအနေ အဆက်အစပ်ပေါ်မူတည်၍ စကားသင်္ကေတတစ်ခုမှ အခြားတစ်ခုကို ကူးပြောင်း သုံးခြင်းပင်ဖြစ်သည်ဟု သုံးသပ်မိပါသည်။

စကားသင်္ကေတကူးပြောင်းမှုကို လူ့အဖွဲ့အစည်းနှစ်ရပ်တွင် လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ ထိုလူ့ ဖွဲ့အစည်းနှစ်ရပ်မှာ

(၁) နှစ်ဘာသာသုံးစနစ်လူ့အဖွဲ့အစည်း

(၂) တစ်ဘာသာသုံးစနစ်လူ့အဖွဲ့အစည်း တို့ဖြစ်ပါသည်။

နှစ်ဘာသာသုံးစနစ်လူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့်ပတ်သက်၍ ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦးက

နှစ်ဘာသာသုံးစနစ်လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် ထိုအဖွဲ့အစည်းအတွင်း အသုံးပြုနေသည့် ဘာသာ စကားနှစ်မျိုးအနက် တစ်မျိုးမှတစ်မျိုးသို့ ကူးပြောင်းခြင်း ဖြစ်သည်။

(အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ ၊ ၂၀၀၃၊ စာ - ၁၅၀)

ဟုဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ အထက်ပါဖွင့်ဆိုချက်အရ နှစ်ဘာသာသုံးစနစ်လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် စကား သင်္ကေတတစ်ခုမှ အခြားတစ်ခုသို့ ကူးပြောင်းနိုင်စွမ်းရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ တစ်ဘာသာသုံး စနစ်လူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့်ပတ်သက်၍ ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦးက

တစ်ဘာသာသုံးစနစ် လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် ဘာသာစကား တစ်ခုတည်းကိုသာ အသုံးပြုသည်။ သို့သော် ထိုဘာသာစကားတွင် အသွင်ကွဲများရှိသည်။ ထိုအသွင်ကွဲများကို အပြန်အလှန် ကူးပြောင်းအသုံးပြုနိုင်သည်။

(အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ၊ ၂၀၀၃၊ စာ - ၁၅၀)

ဟုဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

အထက်ပါဖွင့်ဆိုချက်အရ တစ်ဘာသာသုံးစနစ်လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် သက်ဆိုင်ရာဘာသာ စကား၏ အသွင်ကွဲများတစ်ခုမှတစ်ခုသို့ ကူးပြောင်းနိုင်စွမ်းရှိကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

စကားထိန်းညှိမှုနှင့်ပတ်သက်၍လည်း

စကားသကေ်တကူးပြောင်းခြင်းတွင်အကျုံးဝင်ပါသည်။
စကားထိန်းညှိမှုနှင့်ပတ်သက်၍ ပြောသူနှင့်နာခံသူ နောက်ခံမတူညီသည့်အခါ ဘာသာစကားကို ပြုပြင်ထိန်းညှိရခြင်းကို ခေါ်သည်။
(အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ၊၂၀၀၃၊ စာ - ၁၆၀)

ဟုဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ အထက်ပါဖွင့်ဆိုချက်အရ စကားထိန်းညှိမှုဆိုသည်မှာ လူနှစ်ဦးအပြန်အလှန် ပြောဆိုဆက်ဆံကြသည့်အခါ ပြောသူသည် နာသူ၏အခြေအနေအရပ်ရပ်ကိုထောက်ရှု၍ နာသူနှင့် အနီးဆုံးဖြစ်အောင် ပြောဆိုခြင်းပင်ဖြစ်သည် ဟုသုံးသပ်မိပါသည်။

၃၊ ၂။ သုတေသနနည်းနာ

ဤစာတမ်းကိုပြုစုရာတွင် အသုံးချသုတေသနနှင့် ကွင်းဆင်းသုတေသနအမျိုးအစားများကို သုတေသန နည်းနာအဖြစ် အသုံးပြုထားပါသည်။ အသုံးချသုတေသနနှင့်ပတ်သက်၍ ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦးက

အသုံးချသုတေသနသည် သုတေသနပြုလုပ်သည့် ပြဿနာတစ်ရပ်၏အဖြေ(သို့မဟုတ်) တွေ့ရှိချက်များကို နယ်ပယ်တစ်ခုခုတွင် လက်တွေ့အသုံးချနိုင်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ပြုလုပ်သော သုတေသနအမျိုးအစားဖြစ်သည်။ (အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ၊ ၂၀၂၀၂၊ စာ - ၅၆)

ဟုဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

ကွင်းဆင်းသုတေသနနှင့်ပတ်သက်၍ ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦးက

ကွင်းဆင်းသုတေသနသည် သုတေသနပြဿနာတစ်ရပ်၏ အဖြေကို စူးစမ်းရှာဖွေရာတွင် လက်တွေ့ကွင်းဆင်းလေ့လာခြင်း၊ တူးဖော်ခြင်း၊ တွေ့ဆုံ မေးမြန်းခြင်း၊ အထောက်အထားများကို ကွင်းဆင်းတိုက်ဆိုင် စစ်ဆေးခြင်း စသည့် လက်တွေ့ဆောင်ရွက်မှုကို အဓိကအသုံးပြုသော သုတေသန အမျိုးအစားဖြစ်သည်။
(အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ၊၂၀၂၀၊ စာ - ၅၈)

ဟုဖွင့်ဆိုထားသည်ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။

ဤစာတမ်းပြုစုရာတွင် လိုအပ်သည့် အလေ့လာခံအကြောင်းအရာများကို YouTube, Facebook, Tit Tok နှင့် လက်တွေ့တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများပြုလုပ်ရသည့်အတွက် ဤစာတမ်းသည် ကွင်းဆင်း သုတေသနနည်းဖြင့်ပြုစုထားသည့် စာတမ်းတစ်စောင် ဖြစ်ပေသည်။

၄။ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းစကားသကေ်တကူးပြောင်းမှုလေ့လာချက်

ဤစာတမ်းသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း စကားသကေ်တကူးပြောင်းမှုကို လေ့လာထားသော စာတမ်း ဖြစ်သည်။ လူအချင်းချင်း အပြန်အလှန် ဆက်သွယ်ရာတွင် အသုံးပြုသည့် ဘာသာစကားကို စကားသကေ်တအဖြစ် အသုံးပြုထားပါသည်။ ထိုစကားသကေ်တကို ပြောသူနှင့်နာသူ နှစ်ဦးလုံး တက်ကျွမ်းရန်လိုအပ်ပါသည်။ သို့မှသာ ပြောဆိုဆက်သွယ်မှုအစီအစဉ်များ အောင်မြင်စွာပြီးမြောက်

မည်ဖြစ်ပါသည်။ ဤစာတမ်းသည် လူ့ပတ်ဝန်းကျင်၌ လူအချင်းချင်းပြောဆိုဆက်ဆံကြရာတွင် အဆင်ပြေစေရန် သတိပြုသင့်သည့် စကားသင်္ကေတကူးပြောင်းမှုကို လူ့အဖွဲ့အစည်းနှစ်ရပ်အား အခြေခံကာ လေ့လာထားပါသည်။ ထိုလူ့အဖွဲ့အစည်းနှစ်ရပ်မှာ

(၁) နှစ်ဘာသာသုံးစနစ်လူ့အဖွဲ့အစည်း

(၂) တစ်ဘာသာသုံးစနစ်လူ့အဖွဲ့အစည်းတို့ ဖြစ်ပါသည်။

၄၊ ၁။ နှစ်ဘာသာသုံးစနစ်လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း စကားသင်္ကေတကူးပြောင်းမှု

နှစ်ဘာသာသုံးစနစ်လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် မတူညီသောဘာသာစကားပြောသူချင်း တွေ့ဆုံသည့်အခါ ဘာသာစကားတစ်ခုမှ အခြားတစ်ခုသို့ အပြန်အလှန်ကူးပြောင်းအသုံးပြုခြင်းကို စကားသင်္ကေတများ ကူးပြောင်းခြင်း ဟုခေါ်သည်။ ထို့သို့ နှစ်ဘာသာသုံးစနစ်လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ဘာသာစကားတစ်ခု မှ အခြားတစ်ခုသို့ ကူးပြောင်းလေ့ရှိကြောင်း လေ့လာတင်ပြလိုပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် မြန်မာဘာသာစကားကို စံဘာသာစကားအဖြစ် အသုံးပြုပြောဆိုကြသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိတိုင်းရင်းသားတို့သည် ၎င်းတို့၏ အသီးသီးသောတိုင်းရင်းသားဘာသာစကား တို့နှင့် မြန်မာဘာသာစကားနှစ်မျိုးလုံးကို အသုံးပြုပြောဆိုကြရသည်။ ရခိုင်အမျိုးသမီးငယ်တစ်ဦး သည် သာရေး၊ နာရေး၊ လူမှုရေးနှင့် မိသားစုအရေးကိစ္စများကို ရခိုင်လူမျိုးပင်ဖြစ်သော မိသားစု အချင်းချင်း၊ သူငယ်ချင်း၊ မိတ်ဆွေအချင်းချင်း၊ မျိုးနွယ်တူအချင်းချင်းပြောဆိုသည့်အခါ သူတို့၏ သက်ဆိုင်ရာရခိုင်စကားကို အသုံးပြုပြောဆိုကြသည်။ ဤသည်မှာ ရခိုင်ဘာသာစကားဟူသော စကားသင်္ကေတကိုအသုံးပြု၍ ဆက်သွယ်မှုပင်ဖြစ်သည်။

သာဓက (၁)

ဤစကားပြောမှုဖြစ်စဉ်တွင် A သည် ရခိုင်အမျိုးသမီးငယ်လေး၏အစ်မဖြစ်၍ B သည် ရခိုင် အမျိုးသမီးငယ် ဖြစ်သည်။

A - ဝေ့ ညီမချေ (Hello ညီမလေး)

B - အွင့် အဲစ်မ (အင်း မမ)

B - အဲစ်မ နိကောင်လား (မမ နေကောင်းလား)

A - ကောင်းရေ (ကောင်းတယ်)

A - စားပြီးယာလား (စားပြီးပြီလား)

B - စားပြီးယာ (စားပြီးပြီ)

A - ဒီနိကျောင်းမလာလား (ဒီနေ့ ကျောင်းမသွားဘူးလား)

B - စားပြီးကဲသွားဖို့ (စားပြီးလို့ရှိရင် သွားမှာ)

ထိုရခိုင်အမျိုးသမီးလေးပင် အစိုးရဌာနဆိုင်ရာကိစ္စများ၊ အများပြည်သူနှင့်သက်ဆိုင်သောကိစ္စ များ၊ လုပ်ငန်းခွင်များ၊ ကျောင်းများတွင် ရခိုင်မဟုတ်သော အခြားတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများနှင့် တွေ့ဆုံ သည့်အခါ စံဘာသာစကားဖြစ်သော မြန်မာဘာသာစကားကို အသုံးပြုပြောဆိုဆက်သွယ်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ဤသည်မှ မြန်မာနိုင်ငံရှိ တိုင်းရင်းသားအများစုသည် နှစ်ဘာသာသုံးစနစ်လူ့အဖွဲ့ အစည်းများပင်ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

သာဓက (၂)

ရခိုင်အမျိုးသမီးငယ်နှင့် သူ၏အစ်မစကားပြောနေစဉ် စာတမ်းရှင်ရောက်လာသောအခါ ရခိုင်အမျိုးသမီးငယ်က

A - မမ စားပြီးပြီလား

B - အေး စားပြီးပြီ ညီမလေး

A - ကျောင်းမသွားသေးဘူးလား။ တစ်နာရီစာသင်ချိန်ရှိတယ်ဆို

B - ခုပဲ သွားမလို့ပါအေ၊ ကျောင်းကို အစ်မနဲ့လိုက်ခဲ့မလား

A - ဟုတ်မမ လိုက်ခဲ့မယ်

အထက်ပါ စကားပြောမှုဖြစ်စဉ်တွင် A သည် ရခိုင်အမျိုးသမီးငယ်ဖြစ်၍ B မှာ စာတမ်းရှင် ဖြစ်သည်။ ဤတွင် ပြောသူသည် နာသူ၏ အခြေအနေ၊ ပြောသူနှင့်နာသူတို့၏ နီးစပ်မှုအတိုင်းအတာ၊ လူမှုအခြေအနေအဆက်အစပ်ပေါ်မူတည်ပြီး စကားသင်္ကေတ ကူးပြောင်းအသုံးပြုကြောင်းကို တွေ့ရ ပါသည်။ ဤစကားပြောမှုဖြစ်စဉ်အရ စကားသင်္ကေတတို့ကို ပြောသူနှင့်နာသူတို့၏ နီးစပ်မှုအတိုင်း အတာနှင့် ဆက်ဆံရေးအခြေအနေတို့အရ ကူးပြောင်းနိုင်ကြောင်း သုံးသပ်မိပါသည်။

သာဓက(၃)

အရှင်နန္ဒမာလာဘိဝံသဆရာတော်ဘုရားကြီးသည် တရားတော်များကို ပွားများရာတွင် ပါဠိဘာသာစကားဟူသော စကားသင်္ကေတကို အသုံးပြု၍ ဒါယိကာ၊ ဒါယိကာမများကို တရားဒေသနာများဟောကြားရာတွင် မြန်မာဘာသာစကားဟုသောစကားသင်္ကေတကို အသုံးပြုမည်ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် အင်္ဂလိပ်လူမျိုးဒါယိကာ၊ ဒါယိကာမများ လာရောက်ဖူးမြော်သည့်အခါတွင်မူ အင်္ဂလိပ်ဘာသာ စကားဟူသော စကားသင်္ကေတကို ကူးပြောင်းအသုံးပြုကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

ဤစကားပြောမှုဖြစ်စဉ်တွင် ပြောသူသည် နာသူ၏အခြေအနေအရ စကားသင်္ကေတများကို အမျိုးမျိုးပြောင်းလဲအသုံးပြုကြောင်း သုံးသပ်မိပါသည်။ ထိုသို့ပြောင်းလဲအသုံးပြုခြင်းအားဖြင့် ပြောသူ၏ ဆိုလိုရင်းများကို နာသူကအလွယ်တကူနားလည်စေကာ ဆက်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းကို ဖြောင့်ဖြူးစေကြောင်း သုံးသပ်မိပါသည်။

သာဓက(၄)

Tour Guideတစ်ဦးဖြစ်သော ဆရာချစ်ဆိုသူသည် နိုင်ငံခြားသားဧည့်သည်များနှင့်လက်ဖက်သုတ် စားသည့် ဘလော့တစ်ခုကို Tit Tok တွင်တင်ထားပါသည်။ ထိုဘလောတွင် ဆရာချစ်သည် Tit Tokမှ မြန်မာပရိတ်သတ်များနှင့် စကားပြောရာတွင်

“မင်္ဂလာပါ၊ အခုကျွန်တော် ချင်းမိုင်ရောက်နေတာပါ။ ချင်းမိုင်မှာ ကျွန်တော့်ဧည့်သည်တွေကို မြန်မာဆိုင်ခေါ်လာပြီး မြန်မာထမင်း၊ ဟင်းကျွေးမှာပါ။ ဒါကတော့ ပထမဆုံးမှာထားတဲ့ လက်ဖက်သုတ်ပါ”

ဟု မြန်မာဘာသာစကားသင်္ကေတကို အသုံးပြုပြောဆိုထားကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ မြန်မာလူမျိုး Tour Guide တစ်ဦးအနေဖြင့် မြန်မာဘာသာစကားသင်္ကေတကိုအသုံးပြုကာ ပြောဆိုခြင်းဖြင့် ပရိတ်သတ်နှင့် ပိုမိုထိတွေ့နိုင်သောအကျိုးကို ရရှိစေပါသည်။ ထို့နောက် ဧည့်သည်နိုင်ငံခြားသားများ ကို လက်ဖက်သုတ်နှင့် မိတ်ဆက်ပေးရာတွင်

“Tea Leaf Salad, Yeal, Ok”

ဟု အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားသင်္ကေတကိုအသုံးပြုကာ မိတ်ဆက်ပေးကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ဤသည် မှ ပြောသူသည် နာသူ၏အခြေအနေကိုလိုက်ကာ သက်ဆိုင်ရာစကားသင်္ကေတသို့ ကူးပြောင်းပြောဆိုရန် လိုကြောင်း၊ ထိုမှသာ ဆက်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းပွင့်၍ လူမှုဆက်ဆံရေးအဆင်ပြေမည်ဖြစ်ကြောင်း သုံးသပ်မိပါသည်။

ထို့ပြင် ဆွံ့အနားမကြားသူများအတွက် အသုံးပြုသော လက်အချက်ပြသင်္ကေတများကို နားလည်သူတစ်ဦးသည် ဆွံ့အသူတစ်ဦးကို အကြောင်းတစ်စုံတစ်ရာ ပြောလိုသည့်အခါ လက်အချက်ပြ သင်္ကေတကိုအသုံးပြုကာ ဆက်သွယ်ရမည်ဖြစ်ပြီး သာမန်အခြေအနေတွင် ဘာသာစကားသင်္ကေတ ကို အသုံးပြုမည်သာဖြစ်သည်။ ဤဆက်သွယ်မှုဖြစ်စဉ်တွင် ပြောသူသည် စကားသင်္ကေတနှစ်မျိုးကို တတ်မြောက်ထားရန်လိုအပ်ပြီး နာသူတို့၏အခြေအနေပေါ်မူတည်၍ စကားသင်္ကေတကူးပြောင်း အသုံးပြုရန်လိုအပ်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ထိုသို့ကူးပြောင်းအသုံးပြုခြင်းအားဖြင့် ပြောသူက နာသူအား သိစေလိုသော အကြောင်းတစ်စုံတစ်ရာသည် နာသူထံသို့ လွယ်ကူစွာ ရောက်ရှိသွားမည် သာ ဖြစ်သည်။ ဤသည်မှာလည်း စကားသင်္ကေတ ကူးပြောင်းအသုံးပြုခြင်း၏ အကျိုးကျေးဇူးသာ ဖြစ်သည်။

ဤသို့ဖြင့် နှစ်ဘာသာသုံးစနစ်လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း စကားသင်္ကေတကူးပြောင်းမှုကို လေ့ လာကြည့်ရာတွင် စကားသင်္ကေတကူးပြောင်းခြင်းသည် ပြောသူ၏ ဆက်သွယ်မှုဆိုင်ရာစကား သင်္ကေတတစ်မျိုးမက တတ်ကျွမ်းမှုအပေါ်တွင်လည်းကောင်း၊ နာသူ၏အခြေအနေပေါ်တွင်လည်းကောင်း တည်ရှိလျက်ရှိပြီး ထိုသို့ပြောသူနှင့် နာသူအကြားတွင် စကားသင်္ကေတ ကူးပြောင်းပြောဆိုခြင်း အားဖြင့် ပြောသူက နာသူထံ ပေးပို့လိုသော အချက်အလက်ကို ပိုမိုလွယ်ကူစွာပေးပို့နိုင်ပြီး ပြောသူနှင့် နာသူ၏ လူမှုဆက်ဆံရေးအခြေအနေကို ပိုမိုကောင်းမွန်စေပါသည်။ ဤသို့ စကားသင်္ကေတ ကူးပြောင်းခြင်းသည် ပြောသူနှင့်နာသူတို့၏ ဆက်ဆံမှုနယ်ပယ်နှင့်ဆက်ဆံမှုကဏ္ဍတို့တွင် မူတည် လျက်ရှိသည့်အနက် မြန်မာနိုင်ငံရှိနှစ်ဘာသာသုံးလူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းတွင်မူ ဆက်ဆံမှုနယ်ပယ် အရသာ စကားသင်္ကေတများကူးပြောင်းလျက်ရှိကြောင်း လေ့လာသုံးသပ်မိပါသည်။

၄၊ ၂။ တစ်ဘာသာသုံးစနစ် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း စကားသင်္ကေတ ကူးပြောင်းမှု

တစ်ဘာသာသုံးစနစ်လူ့အဖွဲ့အစည်းဆိုသည်မှာ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းဘာသာစကားတစ်မျိုးတည်း ကိုသာ ကောင်းကောင်းအသုံးပြုနိုင်ခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်။ ထိုလူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းတွင် ဘာသာ စကားအသွင်ကွဲတစ်ခုမှ အခြားတစ်ခုသို့ ကူးပြောင်းအသုံးပြုကာ ဆက်သွယ်မှုကို တစ်ဘာသာသုံး စနစ်လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း စကားသင်္ကေတကူးပြောင်းမှုဟု ခေါ်ဆိုပါသည်။ မြန်မာဘာသာစကား အတွင်းတွင် ဆက်ဆံမှုနယ်ပယ်နှင့် ဆက်ဆံမှုကဏ္ဍအရ စကားအသွင်ကွဲပြားမှု (သို့) စကားသင်္ကေတ ကူးပြောင်းမှုကို မတွေ့ရပေ။

၄၊ ၃။ စကားသင်္ကေတငယ်ကူးပြောင်းမှု

စကားသင်္ကေတကူးပြောင်းမှုတွင် စကားသင်္ကေတကြီးတစ်ခုလုံး ကူးပြောင်းအသုံးပြုခြင်းရှိသကဲ့သို့ စကားသင်္ကေတကြီးအတွင်းရှိ စကားသင်္ကေတငယ်ကူးပြောင်းခြင်းလည်းရှိသည်။

မြန်မာဘာသာစကားသည် ဝေါဟာရကြွယ်ဝသော ဘာသာစကားဖြစ်၍ ပြောသူနာမ်စား အဖြစ် အသုံးပြုနိုင်သည့် နာမ်စားများစွာ ရှိသည်။ ယင်းတို့မှာ “ကျွန်တော်၊ ကျွန်မ၊ ကျုပ်၊ ငါ၊ ကိုယ်၊ ဒို့” စသည် တို့ဖြစ်သည်။ ထို့အတူ နာသူ နာမ်စားအဖြစ်မူ “မင်း၊ နင်၊ သင်၊ ရှင်၊ ညည်း၊ တော်၊ ခင်ဗျာ” စသည်ဖြင့် များစွာအသုံးပြုနိုင်ပေသည်။ ပြောသူနှင့်နာသူတို့၏ ဖြစ်တည်မှုကို အစွဲပြု၍အသုံးပြုသော “ကို၊ မောင်၊ ချစ်၊ သဲ၊ အဖေ၊ အမေ၊ သူငယ်ချင်း” စသည့်နာမ်စားများလည်း ရှိပါသည်။ အထက် ဖော်ပြပါ နာမ်စားအသုံးတို့သည်

စကားပြောမှုဖြစ်စဉ်တွင်တွေ့ရသည့် သေးငယ်သော အစိတ်အပိုင်း ဖြစ်သည့် စကားသင်္ကေတငယ်များဖြစ်ပါသည်။ ထိုစကားသင်္ကေတငယ်များသည် ပြောသူနှင့်နာသူ တို့၏အခြေအနေ၊ ရင်းနှီးမှုအတိုင်းအတာနှင့် လူမှုအဆက်အစပ်ပေါ်မူတည်၍ အမျိုးမျိုးကူးပြောင်းနိုင် ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

သာဓကပြရလျှင်

ပထမနှစ်၊ မြန်မာစာအထူးပြုကျောင်းသားဖြစ်သော မောင်ခန့်မင်းထက်သည် အသက်၊ ဂုဏ်ကြီးသူဖြစ်သော အတန်းတာဝန်ခံဆရာမနှင့် စကားပြောရာတွင် ပြောသူနာမ်စားအဖြစ် “ကျွန်တော်”ကို သုံး၍ နာသူနာမ်စားအဖြစ် “ဆရာမ”ဟုသာသုံးကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ရွယ်တူ ဖြစ်သော သူငယ်ချင်းဖြစ်သူ မောင်သိန်းကျော်နှင့် ပြောရာတွင် ပြောသူနာမ်စားအဖြစ် “ငါ”ကို သုံး၍ နာသူနာမ်စားအဖြစ် “မင်း”ကို သုံးကြောင်းတွေ့ရပါသည်။ အတန်းသူ”မယဉ်မွန်ဇင်”နှင့် ပြောရာတွင်မူ ပြောသူနာမ်စား အဖြစ် “ငါ” ကိုသုံး၍ နာသူနာမ်စားအဖြစ် “နင်”ကို သုံးပါသည်။ ချွင်းချက်အနေဖြင့် ဌာနတွင် ကျင်းပသောသီလပွဲတွင် သီလပေးသည့်ကျောင်းထိုင်ဘုန်းကြီးနှင့်အတူ ပါလာသောသံဃာ အား ပြောရာတွင်မူ ထိုသံဃာသည် ပြောသူအောက်ငယ်သော်လည်း ပြောသူနာမ်စားအဖြစ် “တပည့်တော်”ဟုသုံး၍ နာသူနာမ်စားအဖြစ် “အရှင်ဘုရား”ဟု သုံးကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

အထက်ပါသာဓကအရ နာမ်စားနှင့်ပတ်သက်၍ ပြောသူက နာသူအောက် အသက်၊ ဂုဏ်၊ ဝါ ငယ်ပါက ပြောသူယောကျ်ားလေးသည် မိမိကိုယ်ကို “ကျွန်တော်”ဟု သုံး၍နာသူအား “ခင်ဗျာ (သို့) သက်ဆိုင်ရာနာမ်စား”တို့ကိုသုံးကြောင်း၊ ပြောသူသည် မိန်းကလေးဖြစ်ပါက မိမိကိုယ်ကို“ကျွန်မ” ဟုသုံး၍ နာသူအား “ရှင်(သို့) သက်ဆိုင်ရာနာမ်စားအသီးသီး”ကိုသုံးကြောင်း၊ ချွင်းချက်အနေဖြင့် ပြောသူက အသက်ပို၍ကြီးသော်လည်း ငယ်သူက ဂုဏ်၊ ရာထူး၊ လူမှုအဆင့်အတန်း ပို၍မြင့်ပါက ပြောသူက မိမိကိုယ်ကို “ကျွန်တော်”ဟု သုံး၍နာသူအား “ခင်ဗျာ(သို့)သက်ဆိုင်ရာနာမ်စား”ကို ကူး ပြောင်းသုံးရမည်သာဖြစ်ကြောင်း သုံးသပ်မိပါသည်။ ထိုအချက်အရ မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှု အစဉ်အလာ ကြီးမားသော မြန်မာတို့သည် ပြောသူနာမ်စားနှင့်နာသူနာမ်စားအဖြစ်သုံးသော စကားသင်္ကေတများ ကို အသက်အရွယ်၊ ဂုဏ်၊ အဆင့်အတန်း၊ ကျား၊ မ(လိင်)စသည့် ပြောသူနှင့်နာသူတို့၏ အခြေအနေ ပေါ်မူတည်၍ အမျိုးမျိုးသောစကားသင်္ကေတငယ်များ ကူးပြောင်းအသုံးပြုလေ့ရှိကြောင်း လေ့လာ သုံးသပ်မိပါသည်။

ထိုမျှသာမက ပြောသူနှင့်နာသူတို့၏ ရင်းနှီးမှုအတိုင်းအတာအရလည်း ပြောသူနာမ်းစားနှင့် နာသူနာမ်စားစသည့် စကားသင်္ကေတငယ်များ ကူးပြောင်းအသုံးပြုကြသည်။

သာဓကပြရလျှင်

လုပ်ငန်းခွင်တွင် ပထမဦးဆုံးအကြိမ် တွေ့ဖူးသော အရွယ်တူယောကျ်ားလေးနှစ်ယောက် သည် မိမိကိုယ်ကိုရည်ညွှန်းသောအနေဖြင့် “ကျွန်တော်”ဟုသောနာမ်စားကို သုံး၍ နာသူနာမ်စား အဖြစ် “ခင်ဗျား”ဟုသော နာမ်စားကို သုံးမည်ဖြစ်သည်။ ထိုရွယ်တူယောကျ်ားလေးနှစ်ဦး ရင်းနှီး သွားသည့်အခါ ပြောသူနာမ်စားအဖြစ် “ငါ”ကို သုံး၍ နာသူနာမ်စားအဖြစ် “မင်း”ဟုသောနာမ်စားကို ပြောင်းလဲအသုံးပြုကြောင်း တွေ့ရသည်။ ဤသည်မှာ ရင်းနှီးမှုအတိုင်းအတာပေါ်မူတည်၍ စကား သင်္ကေတငယ်ကူးပြောင်းမှုပင်ဖြစ်ပါသည်။

ထို့ပြင် မြန်မာဘာသာစကားတွင် ပြောသူနှင့် နာသူတို့၏ လူမှုဆက်ဆံရေးအခြေအနေအရ ကူးပြောင်းအသုံးပြုကြသော စကားသင်္ကေတများလည်း ရှိသည်။

သာဓကပြရလျှင်

နာသူက ဘုန်းကြီးတစ်ပါးဖြစ်ပါက “စားသည်”ဟုအနက်ရသည့် စကားသင်္ကေတအဖြစ် “ဘုန်းပေး”ဟုလည်းကောင်း၊ မိမိထက်အသက်၊ ဂုဏ်၊ ဝါကြီးသူဖြစ်ပါက “သုံးဆောင်”ဟု လည်း ကောင်း၊

သူငယ်ချင်းတစ်ယောက်ဖြစ်ပါက “စား”ဟုလည်းကောင်း၊ မိမိနှင့်မသင့်မြတ်သူတစ်ယောက် ဖြစ်ပါက “မြို့ဆို့”ဟုလည်းကောင်း စကားသကေ်တများကို အမျိုးမျိုးကူးပြောင်းအသုံးပြုလေ့ရှိ ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ဤသည်မှာ ပြောသူနှင့်နာသူကြားရှိ လူမှုဆက်ဆံရေးအခြေအနေနှင့် ပြောသူ၏ခံစားချက်ပေါ်မူတည်၍ စကားသကေ်တငယ်များ ကူးပြောင်းအသုံးပြုခြင်းပင်ဖြစ်ကြောင်း သုံးသပ်မိပါသည်။

၄၊ ၄။ စကားထိန်းညှိမှု

လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းတွင် စကားသကေ်တများကို အသုံးပြု၍ လူအချင်းချင်း ပြောဆိုဆက်သွယ်ရာ တွင် စကားကို ထိန်းညှိပြောဆိုရန် လိုအပ်ပါသည်။ စကားထိန်းညှိမှုဆိုသည်မှာ လူနှစ်ဦးအပြန်အလှန် ပြောဆိုဆက်ဆံကြသည့်အခါ ပြောသူသည် နာသူ၏အခြေအနေအရပ်ရပ်ကို ထောက်ရှု၍ နာသူနှင့် အနီးဆုံးဖြစ်အောင်ပြောဆိုခြင်း ပင်ဖြစ်သည်။ စကားထိန်းညှိမှုတွင် တူညီမှုပြုခြင်းနှင့်ခြားနာမှုပြုခြင်း ဟူ၍ ရှိပါသည်။

စကားထိန်းညှိရာတွင် ပြောသူက နာသူနှင့် နီးကပ်အောင်ပြောဆိုခြင်းကို တူညီမှုပြုခြင်းဟု ခေါ်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

သာဓကပြရလျှင်

ကျေးလက်တွင်နေထိုင်သူများနှင့် ပြောဆိုရာတွင် “အန်ကယ်၊ အန်တီ၊ ဘရားသား၊ ဆစ်” စသည်ဖြင့် သုံးနှုန်းပြောဆိုခြင်းထက် နာသူနှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်စေမည့် “ ဦးကြီး၊ ဦးလေး၊ ဒေါ်ကြီး၊ ဒေါ်လေး၊ မောင်လေး၊ ညီမလေး”စသည်ဖြင့် ပြောဆိုခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ကလေးငယ် တစ်ဦးနှင့်ပြောဆိုရာတွင် သာမန်ထက် “သားသား၊ မမ၊ မေမေ၊ ဖေဖေ၊ သွားသွား၊ စားစား”စသည်ဖြင့် ကလေးငယ်နာလည်းလွယ်သည့် စကားသကေ်တငယ်များကိုသုံးကာ လိုက်လျောညီထွေစွာ ပြောဆို ခြင်းသည်လည်းကောင်း စကားထိန်းညှိမှုဆိုင်ရာ တူညီမှုပြုခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ တူညီမှုပြုကာ ပြောဆိုခြင်းအားဖြင့် ပြောသူနှင့်နာသူကြား ရင်းနှီးမှုကိုတိုးစေပြီး ဆက်သွယ်မှုချောမောပြေပြစ်စေ ကာ ပြောလိုသည့်အကြောင်းအရာကို နာသူထံပို့ဆောင်ရာတွင် ပိုမိုထိရောက်စေပါသည်။

စကားထိန်းညှိရာတွင် ပြောသူက နာသူနှင့်ဝေးကွာအောင်ပြောဆိုခြင်းကို ခြားနားမှုပြုခြင်းဟု ခေါ်ပါသည်။

သာဓကပြရလျှင်

နာသူက ရဟန်း၊ သံဃာဖြစ်ပါက “အရှင်ဘုရားနှင့် တပည့်တော်” ဟူသောနာမ်စားသကေ်တ များ ပြောဆိုသုံးနှုန်းကာ“တင်ပါ့ဘုရား၊ မိန့်တော်မူပါ၊ လျှောက်တင်ပါတယ်ဘုရား”ဟူသော စကား သကေ်တများကို အသုံးပြုရသည်။ ထို့အတူ တိုင်းဒေသကြီးဆိုင်ရာဝန်ကြီးတစ်ဦးတက်ရောက်သည့်ပ တစ်ခုတွင် အစီအစဉ်ကြေညာသူဖြစ်သော ပြောသူက “အစိုးရအဖွဲ့ဝင်ဝန်ကြီး ကြွရောက်လာပြီးဖြစ်ပါ ကြောင်း၊ ဖွင့်မိန့်ခွန်းပြောကြားပေးပါရန် ပန်ကြားအပ်ပါတယ်”ဟု ပြောရာတွင် “ကြွရောက်၊ ပန်ကြား”စသည့် စကားသကေ်တများကို အသုံးပြုပြောဆိုခြင်းသည်လည်း စကားထိန်းညှိမှုအရ သာမန်နှင့်မတူ၊ ကွဲပြားအောင် ခြားနားမှုပြုခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ ဤသည်တွင် ပြောသူဖြစ်သော ဒါယိကာနှင့် နာသူဖြစ်သောဘုန်းကြီး၊ အစီအစဉ်ကြေညာ သူနှင့် ဝန်ကြီးတို့၏ လူမှုနောက်ခံကွာဟမှု ကို ကွဲပြာအောင်ခြားနားမှုပြုကာ ပြောဆိုခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ခြားနားမှုပြုကာ ပြောဆိုခြင်းဖြင့် ပြောသူနှင့်နာသူကြား အပြန်အလှန်ထားရှိသည့် လေးစားမှုနှင့်တန်ဖိုးထားမှုတို့ကို ပိုမိုပေါ်လွင်စေပြီး တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦးအပြန်အလှန်နားလည်မှုရကာ လူမှုဆက်ဆံရေးပိုမိုချောမွေ့စေနိုင်ကြောင်း သုံးသပ်မိ ပါသည်။

၅။ ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

ဤစာတမ်းသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း စကားသင်္ကေတကူးပြောင်းမှုကို လူမှုဘာသာဗေဒအရ လေ့လာထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့လေ့လာရာတွင် နှစ်ဘာသာသုံးစနစ်လူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့်တစ်ဘာသာသုံးစနစ်လူ့အဖွဲ့အစည်းဟူ၍ ကဏ္ဍ(၂)ခုခွဲကာ လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ ထိုသို့ လေ့လာခြင်း အားဖြင့် နှစ်ဘာသာသုံးစနစ်အတွင်း စကားသင်္ကေတကူးပြောင်းမှုသည် ပြောသူ၏ဆက်သွယ်မှုဆိုင်ရာ စကားသင်္ကေတတစ်မျိုးမက တတ်ကျွမ်းမှုအပေါ်တွင်လည်းကောင်း၊ နာသူ၏အခြေအနေပေါ်တွင်လည်းကောင်း တည်ရှိလျက်ရှိပြီး ထိုသို့ စကားသင်္ကေတများကို ကူးပြောင်းအသုံးပြုခြင်းအားဖြင့် ပြောသူနှင့်နာသူကြား ဆက်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းပွင့်ကာ ပြောသူက သိစေလိုသည့်အကြောင်းအရာ များကို နာသူထံချောမွေ့စွာပို့ဆောင်နိုင်မည်ဖြစ်ကြောင်း သုံးသပ်အပ်ပါသည်။

စကာသင်္ကေတကူးပြောင်းနိုင်သော ဆက်ဆံမှုနယ်ပယ်နှင့် ဆက်ဆံမှုကဏ္ဍ(၂)ရပ်အနက် မြန်မာနိုင်ငံရှိ နှစ်ဘာသာသုံးစနစ်လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းတွင်မူ စကားသင်္ကေတကူးပြောင်းမှုသည် ဆက်ဆံမှုနယ်ပယ်အရသာ ကူးပြောင်းလျက်ရှိကြောင်းလည်း သုံးသပ်မိပါသည်။ တစ်ဘာသာသုံးစနစ်လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းတွင်မူ ဆက်ဆံမှုနယ်ပယ်နှင့် ဆက်ဆံမှုကဏ္ဍအရ စကားသင်္ကေတကူးပြောင်းမှု မရှိကြောင်းလည်း လေ့လာသုံးသပ်တင်ပြအပ်ပါသည်။

စကားသင်္ကေတငယ်ကူးပြောင်းမှုကိုလေ့လာရာတွင် စကားသင်္ကေတငယ်များကို ပြောသူနှင့် နာသူတို့၏ အသက်အရွယ်၊ ဂုဏ်၊ အဆင့်အတန်း၊ ကျား၊ မ(လိင်)စသည့် အခြေအနေ၊ ပြောသူနှင့် နာသူတို့၏ ရင်းနှီးမှုအတိုင်းအတာ၊ လူမှုဆက်ဆံရေးအခြေအနေနှင့် ပြောသူ၏ခံစားချက်ပေါ် မူတည်၍ ပြောင်းလဲအသုံးပြုလျက်ရှိကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ထိုအခြေအနေများအရ စကားသင်္ကေတငယ်များကူးပြောင်းလေ့ရှိပုံကို သိရှိနားလည်မှသာ ယဉ်ကျေးမှုအစဉ်အလာကြီးမားသော မြန်မာ့လူဘောင်တွင် ပြောသူနှင့်နာသူကြား နားလည်မှုရကာ ပေါင်းသင်းဆက်ဆံရေး အဆင်ပြေချောမွေ့မည်ဖြစ်ကြောင်း သုံးသပ်တင်ပြအပ်ပါသည်။

စကားထိန်းညှိပြောဆိုရာတွင်လည်း ပြောသူသည် နာသူ၏အခြေအနေအရပ်ရပ်ကို ထောက်ရှု ၍ နာသူနှင့် တူညီမှုပြကာ ပြောဆိုခြင်းနှင့် ခြားနားမှုပြုကာ ပြောဆိုခြင်းဟူ၍ တွေ့ရပါသည်။ တူညီမှုပြုကာစကားထိန်းညှိပြောဆိုခြင်းဖြင့် ပြောသူနှင့်နာသူကြား ရင်းနှီးမှုကိုတိုးစေပြီး ဆက်သွယ်မှုချောမောပြေပြစ်စေကာ ပြောလိုသည့်အကြောင်းအရာကို နာသူထံပို့ဆောင်ရာတွင် ပိုမိုထိရောက်စေနိုင်ပါသည်။ ခြားနားမှုပြုကာပြောဆိုခြင်းဖြင့် ပြောသူနှင့်နာသူကြား အပြန်အလှန်ထားရှိသည့် လေးစားမှုနှင့်တန်ဖိုးထားမှုတို့ကို ပိုမိုပေါ်လွင်စေပြီး တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး အပြန်အလှန်နားလည်မှုရကာ လူမှုဆက်ဆံရေးပိုမိုချောမွေ့စေနိုင်ကြောင်း သုံးသပ်မိပါသည်။

နိဂုံး

ဤစာတမ်းသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း စကားသင်္ကေတကူးပြောင်းမှုကို လူမှုဘာသာဗေဒအရ လေ့လာထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ လေ့လာရာတွင် နှစ်ဘာသာသုံးစနစ်လူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် တစ်ဘာသာသုံးစနစ်လူ့အဖွဲ့အစည်းဟူ၍ ကဏ္ဍ(၂)ခုခွဲကာ လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ ထိုသို့ လေ့လာခြင်း အားဖြင့် စကားသင်္ကေတများကို ပြောသူနှင့် နာသူတို့၏ အသက်အရွယ်၊ ဂုဏ်၊ အဆင့်အတန်း၊ ကျား၊ မ(လိင်)စသည့် အခြေအနေ၊ ရင်းနှီးမှုအတိုင်းအတာနှင့် ပြောသူနှင့် နာသူတို့၏ ရင်းနှီးမှုအတိုင်းအတာ၊ လူမှုဆက်ဆံရေးအခြေအနေနှင့် ပြောသူ၏ခံစားချက်ပေါ်မူတည်၍ ပြောင်းလဲအသုံးပြုရကြောင်း သိရှိရပြီး ထိုသို့စကားသင်္ကေတများကို ကူးပြောင်းအသုံးပြုခြင်းနှင့် စကားထိန်းညှိပြောဆိုခြင်းအား ဖြင့် ပြောသူနှင့် နာသူကြားဆက်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းပွင့်ကာ ပြောသူကသိစေလိုသည့် အကြောင်း အရာများကို နာသူထံ ချောမွေ့စွာ ပို့ဆောင်နိုင်မည်ဖြစ်ကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ ဤစာတမ်း သည်

လူမှုဘာသာဗေဒကိုလေ့လာလိုသူများ၊ စကားသင်္ကေတကူးပြောင်းမှုနှင့် စကားထိန်းညှိမှုကို လေ့လာလိုသူများအတွက် များစွာအကျိုးပြုမည်ဟု ယုံကြည်ပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

အောင်မြင့်ဦး၊ဒေါက်တာ။ (၂၀၀၃)။ ***လူမှုဘာသာဗေဒမိတ်ဆက်*** ။ ရန်ကုန်၊ ပညာတန်ဆောင် ပုံနှိပ်တိုက်။

အောင်မြင့်ဦး၊ဒေါက်တာ။ (၂၀၂၀)။ ***သုတေသနဟူသည်*** ။ ရန်ကုန်၊ ဧရာဝဏ်စာပေတိုက်။

အောင်မြင့်ဦး၊ဒေါက်တာ။ (၂၀၂၃)။ ***ဘာသာစကားဝေဟင်ခရီးနှင်ပျံသန်းခြင်း*** ။ ရန်ကုန်၊ ပညာရပ်ဝန်းစာပေ။

လေ့လာဖတ်ရှုသောစာအုပ်စာရင်း

ခင်မင်၊ မောင်(ဓနုဖြူ)၊ (၂၀၁၁)။ ***သက်တံရောင်စုံဘာသာစကား*** ။ ရန်ကုန်၊ အိမ်သူရွှေမစာပေ။

ခင်မင်၊ မောင်(ဓနုဖြူ)။ (၂၀၁၆)။ ***မြန်မာစကားအကြောင်းတစ္ဆေတစောင်း*** ။ ရန်ကုန်၊ လင်းလွန်းခင်စာပေ။

အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ။ (၂၀၀၅)။ ***လူမှုဘာသာဗေဒသဘောတရား*** ။ ရန်ကုန်၊ ပညာတန်ဆောင်ပုံနှိပ်တိုက်။

အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ။ (၂၀၂၄)။ ***သုတေသနဟူသည်*** ။ ရန်ကုန်၊ ပညာရပ်ဝန်းစာပေ။

အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ။ (၂၀၂၅)။ ***လူမှုဘာသာဗေဒ မိတ်ဆက်*** ။ ရန်ကုန်၊ ပညာရပ်ဝန်းစာပေ။

ဦးကြင်ဥ၏ ပဒေသာသီချင်းများမှ ဝဏ္ဏဖွဲ့ပုံလေ့လာချက်

(ဘာသာဗေဒ)

မိုးမိုးစံ[၁]

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းသည် ဦးကြင်ဥ၏ ပဒေသာသီချင်းများမှ ဝဏ္ဏဖွဲ့ပုံအကြောင်းကို ဘာသာဗေဒ နည်းဖြင့် လေ့လာထားသော စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့လေ့လာရာတွင် ဦးကြင်ဥ၏ ပဒေသာသီချင်းများမှ ရာသီဘွဲ့ညည်းချင်း(၁၁)ပုဒ်ကို အလေ့လာခံအဖြစ် ရွေးချယ်ထားပါသည်။ ရည်ရွယ်ချက်မှာ အလေ့လာခံပဒေသာသီချင်းများ၏ ဝဏ္ဏဖွဲ့ပုံစနစ်ကို သိရှိစေလိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။ သုတေသနပြဿနာများကို အဖြေရှာရာတွင် ပညာရပ်ဆိုင်ရာ နည်းနာအဖြစ် ဦးထွန်းမြင့်၏ သဒ္ဒဗေဒ၊ ဘာသာဗေဒစာအုပ်ကို အခြေခံထားပါသည်။ သုတေသနနည်းနာအဖြစ် သရုပ်ဖော်သုတေသန၊ အရေအတွက်ဆိုင်ရာ သုတေသနနည်းနာများကို အသုံးပြု၍ သုတေသနပြုဖော်ထုတ်ထားပါသည်။ အလေ့လာခံညည်းချင်းကဗျာများ၏ ဝဏ္ဏဖွဲ့ပုံများကို တွေ့ရှိရပြီး ဗျည်းသရတို့၏ ဝဏ္ဏဖွဲ့စည်းမှုအကျိုးရလဒ်တို့ကို သိမြင်နိုင်ပါသည်။ ပဒေသာသီချင်းများ၏ ဝဏ္ဏဖွဲ့ပုံအကြောင်း လေ့လာလိုသူများအတွက် အထောက်အကူပြုနိုင်ပါသည်။

သော့ချက်ဝေါဟာရ။ ။ ပဒေသာသီချင်း၊ ဘာသာဗေဒ၊ ဝဏ္ဏဖွဲ့ပုံ။

၁။ နိဒါန်း

ဤစာတမ်းသည် ဦးကြင်ဥ၏ ပဒေသာသီချင်းများမှ ရာသီဘွဲ့ညည်းချင်း (၁၁)ပုဒ်ကို ဘာသာဗေဒ နည်းဖြင့် လေ့လာထားသည့်စာတမ်း ဖြစ်ပါသည်။ ရာသီဘွဲ့ညည်းချင်း (၁၁)ပုဒ်တွင် တန်ခူးလေအကြောင်းဖွဲ့သည့်ညည်းချင်း(၂)ပုဒ်၊ ကဆုန်လအကြောင်းဖွဲ့သည့်ညည်းချင်း(၁)ပုဒ်၊ ပြာသိုလအကြောင်းဖွဲ့သည့် ညည်းချင်း(၁)ပုဒ်၊ တပို့တွဲလအကြောင်းဖွဲ့သည့်ညည်းချင်း(၁)ပုဒ်၊ တပေါင်းလအကြောင်းဖွဲ့သည့် ညည်းချင်း(၆)ပုဒ်ပါဝင်သည်။ ထိုညည်းချင်း (၁၁)ပုဒ်ကို ဘာသာဗေဒနည်းဖြင့် လေ့လာရာတွင် ဝဏ္ဏဖွဲ့ပုံကိုသာ လေ့လာမည် ဖြစ်ပါသည်။ စကားသံကို သဒ္ဒဗေဒအက္ခရာ (phonetic alphabet)ဖြင့် အသံလှယ်ထားပါသည်။ စကားသံသင်္ကေတများကို ဆရာကြီးဦးထွန်းမြင့်၏ “သဒ္ဒဗေဒ၊ ဘာသာဗေဒ” စာအုပ်တွင် အသုံးပြုထားသော တက်ကျသံသင်္ကေတ (tone mark)ကို အသုံးပြုထားပါသည်။

၁၊ ၁။ ဦးကြင်ဥ၏အတ္ထုပ္ပတ္တိအကျဉ်း

စာဆိုဦးကြင်ဥသည် မကွေးတိုင်းဒေသကြီး၊ အောင်လံမြို့နယ်၊ မြေထဲမြို့စီရင်စု၊ ဆင်ပေါင်ဝဲရွာ ဇာတိဖြစ်သည်။ မွေးဖွားသည့်ခုနှစ် အတိအကျ မသိရပေ။ “၁၃၃၅-၁၃၄၀ ပြည့်နှစ်ခန့် လောက်တွင် မွေးဖွားဟန်လက္ခဏာရှိသည်”ဟု ဆိုသည်။ ထို့အတူ ကွယ်လွန်သည့် ခုနှစ်ကိုလည်း မတွေ့ရပါ။ ဦးကြင်ဥသည် ငယ်ရွယ်စဉ်မှစ၍ စာပေကျမ်းဂန်များဘက်တွင် ဝါသနာပါသူဖြစ်သည်။ စစ်ကိုင်းမင်း၊ သာယာဝတီမင်းနှင့် ပုဂံမင်းတို့ထံတွင် အမှုထမ်းခဲ့သူဖြစ်သည်။ (ဘသောင်း၊ ဗိုလ်မှူး၊ ၂၀၀၂၊ ၂၀၃)

စာဆိုဦးကြင်ဥသည် “ရုပ်သေးအစ ဦးကြင်ဥက”ဟူ၍ ဖြစ်လာအောင် မြန်မာ့ရုပ်သေးစင်ကို ပထမဦးဆုံး တီထွင်သူဖြစ်သည်။ (ဘသောင်း၊ ဗိုလ်မှူး၊ ၂၀၀၂၊ ၂၀၃)

ဦးကြင်ဥရေးဖွဲ့ခဲ့သော စာများမှာ ဝေဿန္တရာပြဇာတ်၊ မဟော်သဓာပြဇာတ်၊ ဒေဝကုမ္ဘဏ် ပြဇာတ်၊ ဝက်နွားပြဇာတ်၊ ပါပဟိန်ပြဇာတ်၊ ကာလကဏ္ဏီပြဇာတ်တို့ ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ရတုအမျိုးမျိုး၊ သီချင်းဆန်းများအပြင် ဆယ့်နှစ်ရာသီဘွဲ့ညည်းချင်း၊ မိုးဘွဲ့ညည်းချင်း၊ တောတောင်ဘွဲ့ညည်းချင်း၊

[၁] နည်းပြ၊ မြန်မာစာဌာန၊ မကွေးတက္ကသိုလ်

ဇော်ဂျီညည်းချင်း၊ သန်းခေါင်အချိန်ညည်းချင်း၊ မုဆိုးစကား အမျိုးမျိုး၊ ဆိုင်းဆင့်အမျိုးမျိုး အစရှိသော “သီချင်းပဒေသာများ”ကိုလည်း ရေးဖွဲ့ခဲ့သည်။

၁၊ ၂။ သုတေသနမေးခွန်းနှင့်ပြဿနာ

စာဆိုဦးကြင်ဥ၏ ပဒေသာသီချင်းများမှ ရာသီဘွဲ့ညည်းချင်းများ၏ ဝဏ္ဏဖွဲ့ပုံကို လေ့လာရာတွင် အောက်ပါသုတေသန မေးခွန်းများနှင့် ပြဿနာအချို့ တွေ့ကြုံရနိုင်ပါသည်။

(၁) ဝဏ္ဏဖွဲ့စည်းမှုပုံစံ မည်သို့ ရှိသနည်း။

(၂) ထိုသို့သော ဝဏ္ဏဖွဲ့စည်းမှုကြောင့် ညည်းချင်းကဗျာများကို မည်သို့ အထောက်အကူပြုသနည်း။

ဟူသော မေးခွန်းများ ပေါ်လာပါသည်။ ထိုမေးခွန်းများအတွက် အဖြေထုတ်ရာတွင်

(၁) ဝဏ္ဏဖွဲ့စည်းမှုနှင့်ပတ်သက်၍ အသေးစိတ်ကောက်ယူရခြင်းဖြစ်၍ မှားယွင်းနိုင်သောကြောင့် သေသေချာချာ ဂရုပြုကောက်ယူရသည့် ပြဿနာနှင့်ကြုံတွေ့ရပါသည်။

ထို့ကြောင့် ဦးကြင်ဥ၏ ပဒေသာသီချင်းများမှ ရာသီဘွဲ့ညည်းချင်းများ၏ ဝဏ္ဏဖွဲ့ပုံကို လေ့လာရာတွင် သုတေသီတို့၏ နည်းနာများ၊ လိုအပ်သည့် စာအုပ်၊ စာတမ်းများကို လေ့လာဖတ်မှတ် ရပါသည်။ ထိုနည်းနာတွေ့ရှိချက်များကို အခြေခံ၍ ဤစာတမ်းကို လေ့လာဖော်ထုတ်တင်ပြသွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

၁၊ ၃။ ညည်းချင်းသဘောသဘာဝ

မြန်မာစာပေတွင် စကားပြေနှင့် ကဗျာဟူ၍ စာပေပုံသဏ္ဌာန်နှစ်မျိုးရှိသည်။ ကဗျာကို လက််နှင့် သီချင်းဟူ၍ (၂)မျိုး ခွဲခြားထားပါသည်။ သီချင်းကို ကဗျာဖွဲ့နည်း နိသျည်း စာအုပ်တွင်

> **အတီးအမှုတ်တို့နှင့် စည်းကိုက်၊ ဝါးကိုက်၍ဖြစ်စေ၊ မကိုက်၍ဖြစ်စေ၊ အသံကို ရှည်ရှည် လွင်လွင်ထင်ထင်နှင့် ဆွဲဆွဲငင်ငင်ဖွဲ့ဆိုရသည့် အဖွဲ့မျိုးဖြစ်သည်။**
> (တင့်ဆွေ၊ ဦး။ ၁၉၇၀၊ ၄)

ဟုလည်းကောင်း

မြန်မာအဘိဓာန်တွင်

> **သီချင်း/သချင်း/န-သီဆိုရန် သံစဉ်အမျိုးမျိုးဖြင့် ဖွဲ့ထားသော အဖွဲ့အနွဲ့။**
>
> (မြန်မာစာအဖွဲ့။ ၂၀၂၀၊ ၃၄၇)

ဟုလည်းကောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။

ညည်းချင်းကို မြန်မာအဘိဓာန်တွင်

> **ညည်းချင်း/ညီးငျင်း/န-(စာပေ) လွမ်းဆွတ်တမ်းတပုံကို ဖွဲ့ဆိုသော ကဗျာတစ်မျိုး**
>
> (မြန်မာစာအဖွဲ့။ ၂၀၂၀၊ ၁၂၂)

ဟုလည်းကောင်း၊

ကဗျာစပ်ပုံဖွဲ့နည်းစုံစာအုပ်တွင်

> **ညည်းညူပြီး လွမ်းဆွေးတမ်းတ ကရုဏာရသ ပေါ်လွင်အောင် ရွတ်ဆိုနိုင်ရန် ဖွဲ့နွဲ့ထားသော ကဗျာမျိုးဖြစ်သည်။** (နိုင်မိုး၊ မောင်၊ (မြင်းမူ)။ ၂၀၁၁။ ၁၆၉)

ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်ဆိုထားသည်။

ထို့ကြောင့် ညည်းချင်းဟူသည် စိတ်နှလုံး မချမ်းမသွေ့မှုဖြစ်သည့်အခါမျိုးတွင် တစ်စုံတစ်ဦး၊ တစ်စုံတစ်ရာတို့ကို လွမ်းဆွတ်တမ်းတချိန်၌ ညည်းညူလွမ်းဆွတ်ပြီး ရေးဖွဲ့ကြသော ကဗျာမျိုးဖြစ် သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

ဤစာတမ်းသည် ဦးကြင်ဥ၏ ပဒေသာသီချင်းများမှ ရာသီဘွဲ့ညည်းချင်းကဗျာများကို လေ့လာထားသောကြောင့် ရာသီဘွဲ့ကဗျာနှင့်ပတ်သက်၍

> **တစ်နှစ်တွင် ရာသီမာသ(၁၂)လရှိသည့်အလျှောက် မိဿရာသီတန်ခူးလမှစ၍ မိန်ရာသီ တပေါင်းလအထိ ရာသီအသီးသီးတို့၏ အခြေအနေအကြောင်းအရာများကို နှစ်ရာသီစီ ပိုင်းခြား ဖွဲ့ဆိုအပ်သော ကဗျာဖြစ်သည်။**
> (ထွန်းရီ၊ ဦး။ ၂၀၁၃။ ဂေါ့)

ဟု ဆရာကြီး မြကေတုက ဦးယာ၏ ဆယ့်နှစ်ရာသီဘွဲ့ လူးတားနိဒါန်းတွင် ဖွင့်ဆိုထားသည်။

အချိုးကို မြန်မာအဘိဓာန်တွင်

> **အချိုး/န-၁။ အဆစ်အပိုင်း။** (မြန်မာစာအဖွဲ့။ ၂၀၂၀၊ ၃၇၅)

ဟုလည်းကောင်း၊ လေးချိုးကို မြန်မာအဘိဓာန်တွင်

> **လေးချိုး/လေးကျိုး/န-အချိုးလေးစုပါသောကဗျာတစ်မျိုး။**(မြန်မာစာအဖွဲ့။ ၂၀၂၀၊ ၃၀၉)

ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်ဆိုထားသည်။

လေးဆစ်ကို ကဗျာ့ရိပ်မြဲ စာပန်းရုံနိုဂုံးတွင်

> **လေးဆစ်ကဗျာမှာ လေးချိုးကဗျာငယ်တစ်မျိုးဖြစ်သည်။ ကုန်းဘောင်ခေတ်အလယ်ပိုင်းတွင် လေးဆစ်ကဗျာမှတစ်ဆင့် လေးချိုးကဗျာတို့ရှည်များ တီထွင်စပ်ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် လေးချိုးကြီး၊ လေးချိုးလတ်ကဗျာများ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပါသည်။** (ထွန်းရီ၊ ဦး. ၂၀၁၆၊ ၁၁၀)

ဟူ၍ တွေ့ရသည်။

ထို့ကြောင့် ညည်းချင်းတွင် လေးချိုးသဖြန်၊ လေးဆစ်သဖြန်တို့ဖြင့် ဖွဲ့စပ်ထား သောကြောင့် အချိုးလေးချိုး(သို့) အဆစ်လေးခုပါဝင်သော ကဗျာတို့၏ သဘောသဘာဝမှာ အတူတူပင် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

၂။ စာပေလေ့လာဆန်းစစ်ချက်

ဤစာတမ်းသည် ဦးကြင်ဥ၏ ပဒေသာသီချင်းများကို ဝဏ္ဏဖွဲ့ပုံရှုထောင့်မှ လေ့လာထားခြင်းဖြစ်ပါ သည်။ ထိုသို့လေ့လာရာတွင် ဦးထွန်းမြင့်၏ ဘာသာဗေဒစာအုပ်(၂၀၀၄)ကို သီအိုရီအဖြစ် အခြေခံ၍ လေ့လာထားပါသည်။ ထိုစာအုပ်တွင် ဘာသာစကားဖြစ်စဉ်၊ ဘာသာစကားအမျိုးအစား၊ အဓိပ္ပာယ် လေ့လာမှု၊ သဒ္ဒါယူနစ်များ၊ စကားသံဖွဲ့ပုံ၊ စကားသံထုတ်လုပ်ပုံစသည့် အကြောင်းအရာများကို တင်ပြ ထားပါသည်။ ထိုအကြောင်းအရာများထဲမှ ဝဏ္ဏဖွဲ့ပုံအကြောင်းကို အခြေခံထားပါသည်။

ထိုဝဏ္ဏဖွဲ့ပုံအကြောင်းကို လေ့လာရာ၌ ဦးကြင်ဥ၏ ပဒေသာသီချင်းများ(၁၉၆၄)ကို အလေ့လာခံအဖြစ် ရွေးချယ်လေ့လာပါမည်။ ထိုပဒေသာသီချင်းများမှ ရာသီဘွဲ့ညည်းချင်း(၁၁)ပုဒ်ကို သာ အလေ့လာခံအဖြစ် သတ်မှတ်ပါမည်။

ထိုပဒေသာသီချင်းများ၏ ဝဏ္ဏဖွဲ့ပုံကို လေ့လာသုတေသနပြုရန် ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦး၏ “သုတေသနဟူသည်”ဟူသောစာအုပ်(၂၀၂၄)ကိုလည်း လေ့လာဖတ်ရှုခဲ့ပါသည်။ ထိုစာအုပ်ထဲတွင် သုတေသန၏ သဘောလက္ခဏာများ၊ သုတေသနအမျိုးအစား၊ ဒီဇိုင်း၊ နည်းနာ၊ သုတေသနလုပ်ငန်း အဆင့်ဆင့်နှင့် သုတေသနအရေးအသားစသည့် သုတေသနနှင့်ပတ်သက်သည့် ကဏ္ဍစုံလင်စွာ ရေးသားဖော်ပြထားပါသည်။ ထိုလမ်းညွှန်နည်းနာများကို အခြေခံ၍လည်း ဤစာတမ်းကို လေ့လာ တင်ပြပါမည်။

ထို့ပြင် ဆရာကြီးမောင်ခင်မင် (ဓနုဖြူ)ရေးသားသော ဘာသာဗေဒနိဒါန်း(၂၀၂၂)၊ မောင်စူးစမ်း ၏ ဘာသာဗေဒ(၁၉၉၆)၊ ဒေါက်တာကိုလေးရေးသားသော ဘာသာစကားလေ့လာမှု၊ ဦးတင့်ဆွေ၏ ကဗျာဖွဲ့နည်းနိသျှည်း(၁၉၇၀)စသည့် စာအုပ်စာတမ်းများကို လေ့လာဖတ်ရှု၍ စာတမ်းအတွက် အထောက်အကူပြုခဲ့ပါသည်။

၃။ နည်းနာ

ဤစာတမ်းသည် ဦးကြင်ဌ၏ ပဒေသာသီချင်းများမှ ရာသီဘွဲ့ညည်းချင်းများ၏ ဝဏ္ဏဖွဲ့ပုံကို လေ့လာခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ လေ့လာရာတွင် ဖော်ထုတ်တင်ပြမည့် သုတေသနများ တိကျခိုင်မာမှု ရှိစေရန် သုတေသနပြုရာတွင် အသုံးပြုသည့် ပညာရပ်ဆိုင်ရာနည်းနာနှင့် သုတေသနနည်းနာတို့ကို တင်ပြပါမည်။

၃၊ ၁။ ပညာရပ်ဆိုင်ရာနည်းနာ

ဦးကြင်ဌ၏ ပဒေသာသီချင်းများမှရာသီဘွဲ့ညည်းချင်းများ၏ ဝဏ္ဏဖွဲ့ပုံကို လေ့လာရာတွင် ဦးထွန်းမြင့် ၏ သဒ္ဒဗေဒ၊ ဘာသာဗေဒစာအုပ်ကို အခြေခံ၍ လေ့လာမည်ဖြစ်ပါသည်။ စကားသံဖွဲ့ပုံနှင့်ပတ်သက်၍ ဘာသာစကားဖိုင်တွဲ(စာတွဲ)များစာအုပ်တွင်

> **စကားသံဖွဲ့ပုံဆိုသည်မှာ ဘာသာစကားတစ်ခုတွင်ရှိသော အသံများ၏ ဖြစ်နိုင်စရာနယ်ကို လေ့လာခြင်းဖြစ်ပြီး ထိုကွဲပြားခြားနားသောအသံများ အပြန်အလှန် ဆက်သွယ်မှုရှိသော အသံ များကို လေ့လာခြင်းဖြစ်သည်။**
>
> (The Ohio State University, 1998, 67)

ဟု ဖွင့်ဆိုထားသည်။

ထို့ကြောင့် စကားသံဖွဲ့ပုံဆိုသည်မှာ ဘာသာစကားတစ်ခုအတွင်းရှိ အသံထုတ်လုပ်မှုစနစ်၏ ကွဲပြားခြားနားသော ဖြစ်နိုင်ရာနယ် ကန့်သတ်ချက်များကို လေ့လာခြင်း ဖြစ်သည်။

၃၊ ၁၊ ၁။ ဝဏ္ဏဖွဲ့ပုံ

စကားသံဖွဲ့ပုံစနစ်တွင် သံရင်းနှင့်ဝဏ္ဏဟူ၍ အပိုင်း(၂)ပိုင်းရှိသောကြောင့် ဤစာတမ်းတွင် ဝဏ္ဏဖွဲ့ပုံကို သာ ထည့်သွင်းလေ့လာထားပါသည်။ ဝဏ္ဏနှင့်ပတ်သက်၍ ဒေးဗစ်ခရစ္စတယ်က

> **ဝဏ္ဏဟူသည် အသံတစ်သံထက်ကြီးပြီး စကားလုံးတစ်လုံးအောက်ငယ်သော အသံထွက်ပုံ ဆိုင်ရာ ယူနစ်တစ်ခုဖြစ်သည်။** (Crystal, D. 2008, 467)

ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဂျက်စီရစ်ချပ်နှင့် ရစ်ချပ်ဆက်မစ်ဒ် (Jack C. Richards and Richard Schmidt) တို့က

> **ဝဏ္ဏဆိုသည်မှာ စကား၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်ပြီး အနည်းဆုံးသရတစ်ခု၊ အများဆုံး သရရှေ့တွင် ဗျည်းတစ်ခု (သို့မဟုတ်) ဗျည်းတွဲပါရှိခြင်းနှင့် သရနောက်တွင် ဗျည်းတစ်ခု (သို့မဟုတ်) ဗျည်းတွဲ လိုက်ပါခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။**
>
> (Jack C. Richards and Richard Schmidt, 2010, 576)

ဟူ၍လည်းကောင်း၊

ဦးထွန်းမြင့်က

> **ဝဏ္ဏသည် စကားသံဖွဲ့ပုံအဆင့်တွင် အဆင့်အတန်းအရ အမြင့်ဆုံးတွင်ရှိ၍ အရွယ်ပမာဏ အားဖြင့်လည်း အကြီးဆုံးဖြစ်ပါသည်။ ဝဏ္ဏထက်အဆင့်အတန်းမြင့်သော ပိုကြီးသော အခြေခံ စကားသံယူနစ်သည် စကားသံဖွဲ့ပုံအဆင့်တွင် လုံးဝမရှိနိုင်ပါ။** (ထွန်းမြင့်၊ ဦး။ ၁၉၉၆၊ ၁၅၄)

ဟူ၍ အသီးသီး ဖွင့်ဆိုကြပါသည်။

၃၊ ၂။ သုတေသနနည်းနာ

ဦးကြင်ဥ၏ ပဒေသာသီချင်းများမှ ရာသီဘွဲ့ညည်းချင်းများ၏ ဝဏ္ဏဖွဲ့ပုံကို ဤစာတမ်းတွင် လေ့လာပါ မည်။ ဤစာတမ်းသည် သုတေသနနည်းနာ များစွာရှိသည့်အနက်မှ သရုပ်ဖော် သုတေသနနည်းနာနှင့် အရေအတွက်ဆိုင်ရာ သုတေသနနည်းနာတို့ကို အသုံးပြုထားပါသည်။ သရုပ်ဖော်သုတေသနနှင့် ပတ်သက်၍ ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦးက-

> **သရုပ်ဖော် သုတေသနသည် သုတေသနပြဿနာကို အဖြေရှာရာတွင် အလေ့လာခံနှင့် အချက် အလက်များကို သရုပ်ဖော်တင်ပြသော သုတေသနအမျိုးအစားဖြစ်သည်။**

(အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ။ ၂၀၂၄၊ ၅၇)

ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ အရေအတွက်ဆိုင်ရာ သုတေသနနည်းနာနှင့် ပတ်သက်၍လည်း

> **အရေအတွက်ဆိုင်ရာ သုတေသနသည် ကောက်ယူထားသော အချက်အလက်များကို အရေ အတွက် ကိန်းဂဏန်းများဖြင့် တွက်ချက်စိစစ်၍ သုတေသနပြုခြင်း ဖြစ်သည်။**

(အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ။ ၂၀၂၄၊ ၆၈)

ဟူ၍ လည်းကောင်း ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

ဤစာတမ်းနှင့်ပတ်သက်၍ လိုအပ်သည့် ပညာရပ်ဆိုင်ရာ စာအုပ်၊ စာတမ်းများ၊ သီအိုရီဖွင့်ဆို ချက်များ၊ စကားသံဖွဲ့ပုံနှင့်ပတ်သက်သည့် ဖွင့်ဆိုချက်များကို ရှာဖွေလေ့လာဖတ်ရှု၍ စုဆောင်းရပါ သည်။

၄။ လေ့လာတွေ့ရှိချက်

၄၊ ၁။ ဝဏ္ဏဖွဲ့ပုံလေ့လာချက်

ဘာသာဗေဒနှင့် သဒ္ဒဗေဒအဆင့်များတွင် မည်သည့်အဆင့်တွင်မဆို အဆင့်နှင့် သက်ဆိုင်သည့် အခြေခံယူနစ်တို့ ရှိပါသည်။ ဘာသာဗေဒလေ့လာမှု၌ ဘာသာဗေဒအဆင့်များတွင် သက်ဆိုင်ရာ အခြေခံဘာသာဗေဒယူနစ်များရှိ၍ သဒ္ဒဗေဒအဆင့်၌လည်း အခြေခံသဒ္ဒဗေဒယူနစ်တို့ရှိသည်။ ထို့အတူ စကားသံဖွဲ့ပုံအဆင့်တွင်လည်း အခြေခံ စကားသံဖွဲ့ပုံယူနစ်တို့ ရှိပါသည်။ စကားသံဖွဲ့ပုံယူနစ် ရှိ အခြေခံစကားသံဖွဲ့ပုံယူနစ်နှစ်ခုမှာ-

(၁) ဝဏ္ဏ (Syllable)

(၂) သံရင်း (Phoneme) တို့ဖြစ်ကြသည်။

ဦးကြင်ဥ၏ ပဒေသာသီချင်းများမှ ရာသီဘွဲ့ညည်းချင်းများကို စကားသံဖွဲ့ပုံရှုထောင့်မှ လေ့လာရာ၌ ဝဏ္ဏဖွဲ့ပုံကိုသာ လေ့လာမည် ဖြစ်ပါသည်။

၄၊ ၁၊ ၁။ ဝဏ္ဏဖွဲ့ပုံ (Syllable Structure)

စကားသံဖွဲ့ပုံစနစ်တွင် သံရင်းနှင့်ဝဏ္ဏဟူ၍ (၂)မျိုးရှိပါသည်။ ဝဏ္ဏဟူသည် သရတစ်ခုတည်း (သို့မဟုတ်) ဗျည်းနှင့်သရပေါင်း၍ တည်ရှိနေသော စကားသံဖြစ်သည်။ ဝဏ္ဏသည် စကားသံဖွဲ့ပုံအဆင့်တွင် အဆင့်အတန်းအရ အမြင့်ဆုံးတွင်ရှိ၍ အရွယ်ပမာဏအားဖြင့်လည်း အကြီးဆုံးဖြစ်ပါသည်။ စကားသံဖွဲ့ပုံအရ ရပ်သံကို ဗျည်းအဖြစ်သတ်မှတ်လျှင် အခြေခံဝဏ္ဏအဖွဲ့ပုံစံ(၄)မျိုး ရှိပါသည်။ ၎င်းတို့ မှာ-

(၁) 0v0

(၂) 0vc

(၃) cv0

(၄) cvc တို့ ဖြစ်သည်။

ဦးကြင်ဥ၏ ပဒေသာသီချင်းများမှ ရာသီဘွဲ့ညည်းချင်းများတွင် တွေ့ရသော ဝဏ္ဏအဖွဲ့ပုံစံများ မှာ အခြေခံဝဏ္ဏဖွဲ့ပုံ(၄)မျိုးအပြင် ဗျည်းတွဲပါသော ဝဏ္ဏအဖွဲ့ပုံစံ(၂)မျိုးတွေ့ရပါသည်။ စုစုပေါင်း ဝဏ္ဏအဖွဲ့ပုံစံ (၆)မျိုး တွေ့ရပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ

(၁) 0v0

(၂) 0vc

(၃) cv0

(၄) cvc

(၅) ccv0

(၆) ccvc တို့ ဖြစ်ကြပါသည်။

(၁) 0v0 ဝဏ္ဏပုံစံ

	သာဓက	ဝဏ္ဏ	ကဗျာအမည်
အော်	/ ɔ /	0v0	တန်ခူးလဖွဲ့
အောင်	/ - aũ /	0v0	ကဆုန်လဖွဲ့
အာ	/ ā /	0v0	တပို့တွဲလဖွဲ့
အူ	/ ū /	0v0	တပေါင်းလဖွဲ့

ထိုသာဓကများအရ အလေ့လာခံကဗျာများတွင် 0v0 ဝဏ္ဏအဖွဲ့ပုံစံနှင့် ဖွဲ့စည်းထားကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

(၂) 0vc ဝဏ္ဏပုံစံ

	သာဓက	ဝဏ္ဏ	ကဗျာအမည်
အုပ်	/ ouʔ /	0vc	တပေါင်းလဖွဲ့ (တဖော်ဝေးနယ်)

အလေ့လာခံကဗျာများတွင် 0vc ဝဏ္ဏဖွဲ့ပုံစံနှင့်ပတ်သက်၍ တပေါင်းလဖွဲ့ (တဖော်ဝေးနယ်) ကဗျာ၌သာ တွေ့ရပြီး ကျန်ကဗျာများတွင် မတွေ့ရပေ။

(၃) cv0 ဝဏ္ဏပုံစံ

	သာဓက	ဝဏ္ဏ	ကဗျာအမည်
တိမ်	/ -teĩ /	cv0	တန်ခူးလဖွဲ့ (ဆွေမစုံဖက်)
ရ (r)	/ rá /	cv0	တန်ခူးလဖွဲ့ (ဆွေမစုံဖက်)
ကြယ်	/ tɕē /	cv0	ကဆုန်လဖွဲ့ (ဖော်ဝေးမစုံ)
လ	/ lá /	cv0	ပြာသိုလဖွဲ့ (မှိုင်းတမို့မို့)
ရေ	/ jē /	cv0	တပို့လဖွဲ့ (လဲ့လဲ့မှုန်ပျံ့)
နေ	/ nē /	cv0	တပေါင်းလဖွဲ့ (ရွှေသဲလှိုက်ဖို)
ရာ (r)	/ rā /	cv0	တပေါင်းလဖွဲ့ (ဂိမှာန်အတာ)
ရီ(r)	/ rí /	cv0	တပေါင်းလဖွဲ့ (ခါချိန်အစဉ်)
ရှု(r)	/ rú /	cv0	တပေါင်းလဖွဲ့ (ရွှေသဲလှိုက်ဖို)

ဖော်ပြပါသာဓကများအရ အလေ့လာခံညည်းချင်းကဗျာများတွင် cv0 ဝဏ္ဏအဖွဲ့ပုံစံနှင့် ဖွဲ့စည်းထားကြောင်း တွေ့ရသည်။ အလေ့လာခံရာသီဘွဲ့ညည်းချင်းကဗျာများတွင် "ရ"(r)ကို ရကောက် လျှာလိပ်သံဖြင့် ရွတ်ဆိုရသော ရ(r)သံများလည်း တွေ့ရသည်။ ရာသီဘွဲ့ကဗျာဖြစ်၍ မြန်မာဘာသာ စကားတွင် အသုံးနည်းသော စကားသံအဖြစ် ထူးခြားစွာတွေ့ရခြင်း ဖြစ်သည်။

(၄) cvc ဝဏ္ဏပုံစံ

	သာဓက	ဝဏ္ဏ	ကဗျာအမည်
ထောက်	/ thauʔ /	cvc	တန်ခူးလဖွဲ့ (ဆွေမစုံဖက်)
နတ်	/ naʔ /	cvc	ကဆုန်လဖွဲ့ (ဖော်ဝေးမစုံ)
စိုက်	/ saiʔ /	cvc	ပြာသိုလဖွဲ့ (မှိုင်းတမို့မို့)
စက်	/ sɛʔ /	cvc	တပို့လဖွဲ့ (လဲ့လဲ့မှုန်ပျံ့)
ရှစ်	/ ɕiʔ /	cvc	တပေါင်းလဖွဲ့(ဘာသာသောက်စား)

ဖော်ပြပါသာဓကများအရ အလေ့လာခံညည်းချင်းကဗျာများတွင် cvc ဝဏ္ဏအဖွဲ့ ပုံစံနှင့်ဖွဲ့စည်းထားကြောင်း တွေ့ရသည်။

(၅) ccv0 ဝဏ္ဏပုံစံ

	သာဓက	ဝဏ္ဏ	ကဗျာအမည်
ဆွေ	/ shwē /	ccv0	တန်ခူးလဖွဲ့ (ဆွေမစုံဖက်)
ကြွင်း	/ tɕwˋĩ /	ccv0	ကဆုန်လဖွဲ့ (ဖော်ဝေးမစုံ)
ပျော်	/ pjɔ̄ /	ccv0	ပြာသိုလဖွဲ့ (မှိုင်းတမို့မို့)

နွေ	/ nwē /	ccv0	တပို့လဖွဲ့ (လဲ့လဲ့မှုန်ပျံ့)
လွမ်း	/ lw`ā /	ccv0	တပေါင်းလဖွဲ့(ဂိမှာန်အတာ)

ဖော်ပြပါသာဓကများအရ အလေ့လာခံညည်းချင်းကဗျာများတွင် ccv0 ဝဏ္ဏအဖွဲ့ပုံစံနှင့် ဖွဲ့စည်းထားကြောင်း တွေ့ရသည်။

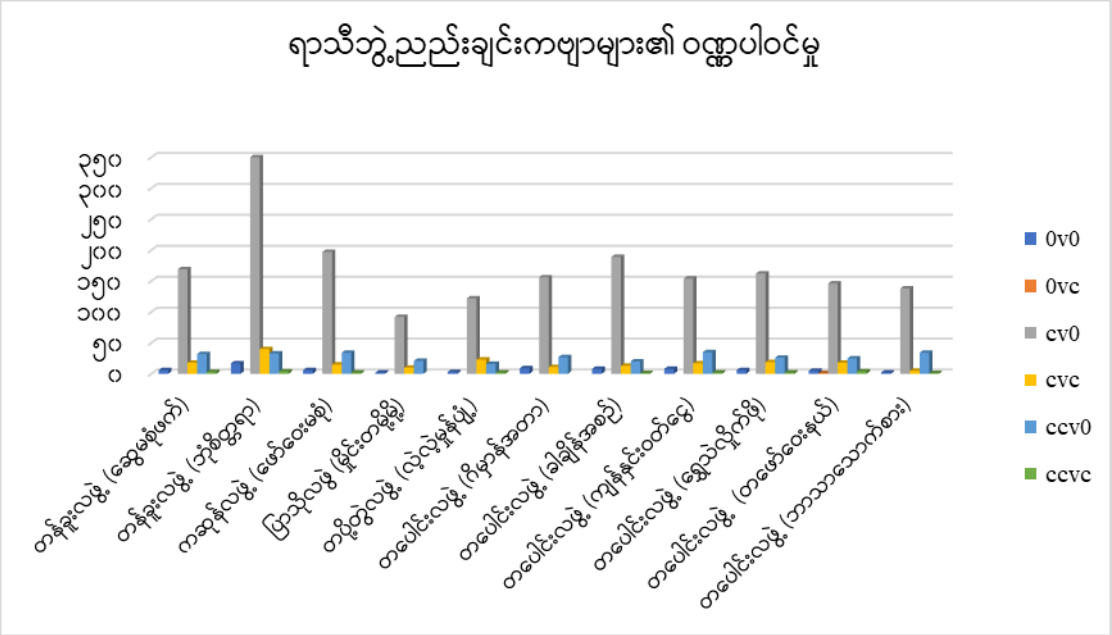
(၆) ccvc ဝဏ္ဏပုံစံ

	သာဓက	ဝဏ္ဏ	ကဗျာအမည်
ရွက်	/ jwɛʔ /	ccvc	တန်ခူးလဖွဲ့ (ဆွေမစုံဖက်)
မြစ်	/ mjiʔ /	ccvc	ကဆုန်လဖွဲ့ (ဖော်ဝေးမစုံ)
ထွက်	/ thwɛʔ /	ccvc	တပို့လဖွဲ့ (လဲ့လဲ့မှုန်ပျံ့)
မြတ်	/ mjaʔ /	ccvc	တပေါင်းလဖွဲ့(တဖော်ဝေးနယ်)

ဖော်ပြပါသာဓကများအရ အလေ့လာခံညည်းချင်းကဗျာများတွင် ccvc ဝဏ္ဏအဖွဲ့ပုံစံနှင့် ဖွဲ့စည်းထားကြောင်း တွေ့ရသည်။ ပြာသိုလဖွဲ့ (မှိုင်းတမို့မို့ချီ)နှင့်တပေါင်းလဖွဲ့ (ဂိမှာန်အတာချီ) ညည်းချင်းတို့တွင် ccvc ဝဏ္ဏအဖွဲ့ပုံစံ မတွေ့ရပေ။

စဉ်	ကဗျာအမည်	0v0	0vc	Cv0	cvc	Ccv0	ccvc	စုစုပေါင်း
၁	တန်ခူးလဖွဲ့ (ဆွေမစုံဖက်)	၆	-	၁၆၉	၁၈	၃၂	၃	၂၂၈
၂	တန်ခူးလဖွဲ့ (ဘုံစိတ္တရာ)	၁၇	-	၃၅၀	၄၀	၃၃	၄	၄၄၄
၃	ကဆုန်လဖွဲ့ (ဖော်ဝေးမစုံ)	၆	-	၁၉၇	၁၅	၃၄	၂	၂၅၄
၄	ပြာသိုလဖွဲ (မှိုင်းတမို့မို့)	၂	-	၉၂	၁၀	၂၁	-	၁၂၅
၅	တပို့တွဲလဖွဲ့ (လဲ့လဲ့မှုန်ပျံ့)	၃	-	၁၂၂	၂၃	၁၆	၂	၁၆၆
၆	တပေါင်းလဖွဲ့ ဂိမှာန်အတာ)	၉	-	၁၅၆	၁၁	၂၇	-	၂၀၃
၇	တပေါင်းလဖွဲ့ (ခါချိန်အစဉ်)	၈	-	၁၈၉	၁၃	၂၀	၂	၂၃၂
၈	တပေါင်းလဖွဲ့ (ကျန်နှင်းဝတ်ငွေ)	၈	-	၁၅၄	၁၇	၃၅	၂	၂၁၆
၉	တပေါင်းလဖွဲ့ (ရွှေသဲလှိုက်ဖို)	၆	-	၁၆၂	၁၉	၂၆	၁	၂၁၄
၁၀	တပေါင်းလဖွဲ့ (တဖော်ဝေးနယ်)	၅	၁	၁၄၆	၁၈	၂၅	၄	၁၉၉
၁၁	တပေါင်းလဖွဲ့(ဘာသာသောက်စား)	၂	-	၁၃၈	၅	၃၄	၁	၁၈၀
စုစုပေါင်း		၇၂	၁	၁၈၇၅	၁၈၉	၃၀၂	၂၀	၂၄၆၁

ပဒေသာသီချင်းများမှ ရာသီဘွဲ့ညည်းချင်းကဗျာများ၏ ဝဏ္ဏပါဝင်မှု အကြိမ်ရေပြဇယား

ပဒေသာသီချင်းများမှ အလေ့လာခံရာသီဘွဲ့ညည်းချင်းကဗျာများ၏ ဝဏ္ဏဖွဲ့ပုံစံကို လေ့လာကြည့်လျှင် အခြေခံဝဏ္ဏအဖွဲ့ပုံစံ(၄)မျိုးလုံးနှင့် ဖွဲ့စည်းထားကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ သို့သော်လည်း cv0 ဝဏ္ဏအဖွဲ့ပုံစံကို (၁၈၇၅)ကြိမ် တွေ့ရသောကြောင့် ဝဏ္ဏဖွဲ့စည်းမှု အများဆုံးဖြစ်သည်။ မြန်မာဘာသာစကားတွင် ရပ်သံရွတ်ဆိုရာ၌ အသံပြတ်တောင်းတောင်းဖြစ်၍ အသံသာယာမှုမရှိသော ကြောင့် သီချင်းများတွင် အသုံးနည်းရခြင်းဖြစ်သည်။ cv0 ဝဏ္ဏအဖွဲ့ပုံစံကို အများဆုံးအသုံးပြုခြင်း သည်လည်း ရပ်သံမှလွဲ၍ အခြားသော ဝဏ္ဏဖွဲ့ပုံစံမရှိခြင်းကြောင့် အသုံးများခြင်းဖြစ်သည်။ 0v0 ဝဏ္ဏအဖွဲ့ပုံစံအသုံးနည်းရခြင်းမှာ “အော်၊ အာ၊ အူ”စသော ညည်းညူသံမှလွဲ၍ သရသီးသန့်အသုံးနည်းခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ညည်းချင်းကဗျာ၏ သဘောသဘာဝအတိုင်း အသံကို စွဲစွဲငင်ငင်ဖြစ်အောင် သီဆိုရသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

၅။ သုံးသပ်ချက်

ဤစာတမ်းသည် ဦးကြင်ဥ၏ ပဒေသာသီချင်းများကို ဘာသာဗေဒနည်းဖြင့် လေ့လာထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ပဒေသာသီချင်းများမှ ရာသီဘွဲ့ညည်းချင်းကဗျာများကိုသာ အလေ့လာခံအဖြစ် ရွေးချယ်၍ စကားသံဖွဲ့ပုံရှုထောင့်မှ ဝဏ္ဏဖွဲ့ပုံကိုသာလေ့လာထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဤနေရာတွင် ရပ်သံ/ ʔ /ကို ဗျည်းအဖြစ် သတ်မှတ်ရေး မသတ်မှတ်ရေးအပေါ် မူတည်၍ ဝဏ္ဏအဖွဲ့ပုံစံအနည်းအများ ကွာခြားပါသည်။ ရပ်သံ/ ʔ /ကို ဗျည်းမဟုတ်ဟု သတ်မှတ်ရာတွင် သဒ္ဒဗေဒရှုထောင့်မှနေ၍ သတ်မှတ်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ရပ်သံ/ ʔ /ကို ဗျည်းဟု သတ်မှတ်ရာတွင် စကားသံဖွဲ့ပုံရှုထောင့်မှ သတ်မှတ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အကယ်၍ ရပ်သံ/ ʔ /ကို ဗျည်းဟု မသတ်မှတ်လျှင် ဝဏ္ဏဖွဲ့ပုံ သည် 0v0 နှင့် cv0 သာ ရှိနိုင်သည်။ ရပ်သံ/ ʔ /ကို ဗျည်းဟုသတ်မှတ်လျှင် ရပ်သံ/ ʔ /သည် ဝဏ္ဏ၏ အစနေရာ၌ မဖြစ်နိုင်သော်လည်း အဆုံးနေရာ၌ ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် 0v0, 0vc, cv0 နှင့် cvc ဟူ၍ ဝဏ္ဏဖွဲ့ပုံစံ (၄)မျိုး ဖြစ်လာနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ဝဏ္ဏဖွဲ့ပုံတွင် အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိသောကြောင့် ရပ်သံ/ ʔ /ကို ဗျည်းဟု သတ်မှတ်ထားခြင်းဖြစ်သည်။

အလေ့လာခံ ရာသီဘွဲ့ညည်းချင်းများ၏ ဝဏ္ဏအဖွဲ့ပုံစံကို ကြည့်လျှင် ဝဏ္ဏအဖွဲ့ပုံစံ (၆)မျိုး တွေ့ရပါသည်။ cv0 ဝဏ္ဏအဖွဲ့ပုံစံကို အများဆုံး သုံးထားပြီး ဝဏ္ဏအဖွဲ့ပုံစံအားလုံး၏ ၇၆.၃% အသုံးပြုထားပါသည်။ သရရှေ့မှာ ဗျည်းထား၍ ဖွဲ့စည်းထားသော ဝဏ္ဏအဖွဲ့ပုံစံကို အများဆုံး တွေ့ရပြီး

သရနောက်မှ ဗျည်းထား၍ ဖွဲ့စည်းထားသော ဝဏ္ဏအဖွဲ့ပုံစံကို အနည်းငယ်သာ တွေ့ရပါ သည်။ မြန်မာဘာသာစကား၏ ဝဏ္ဏဖွဲ့ပုံတွင် ccv0 နှင့် ccvc ကဲ့သို့သော ဝဏ္ဏအဖွဲ့ပုံစံကို သရရှေ့မှ ဗျည်းပါဝင်မှုအရေအတွက် (၂)လုံးအထိ ပါဝင်အောင် အသုံးပြုထားကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

ပဒေသာသီချင်းများမှ ရာသီဘွဲ့ညည်းချင်း ကဗျာများတွင်တွေ့ရသော စကားသံ ဖွဲ့ပုံတွင် “ရ (r) / rá / သံဖြင့် ရွတ်ဆိုရသော ရကောက်လျှာလိပ်သံကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ မြန်မာဘာသာစကား တွင် အသုံးနည်းသော စကားသံပင် ဖြစ်ပါသည်။

အချုပ်အားဖြင့်ဆိုသော် ဦးကြင်ဌ၏ ပဒေသာသီချင်းများ၌ စကားသံဖွဲ့ပုံမှ ဝဏ္ဏဖွဲ့ပုံကို လေ့လာရာတွင် အသံရွတ်ဆိုမှုအနေအထား၊ သီဆိုသူ၏ ခံစားမှုအရ အသံ ပြောင်းလဲ ရွတ်ဆိုပုံများကို လေ့လာသိရှိရပါသည်။ အလေ့လာခံ ရာသီဘွဲ့ညည်းချင်းများ၏ ဝဏ္ဏဖွဲ့စည်းမှုကြောင့် ညည်းချင်း ကဗျာများကို အထောက်အကူပြုနိုင်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ညည်းချင်း၏ သဘောသဘာဝနှင့်အညီ ညည်းညူသံများကို ပေါ်လွင်အောင် ရေးဖွဲ့ထားကြောင်း တွေ့ရသည်။

နိဂုံး

ဤစာတမ်းသည် ဦးကြင်ဌ၏ ပဒေသာသီချင်းများမှ ရာသီဘွဲ့ညည်းချင်းများ၏ ဝဏ္ဏဖွဲ့ပုံကို လေ့လာ ထားသော စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ ကဗျာတစ်ပုဒ်ကို ရွတ်ဆိုရာ၌ လွယ်ကူချောမွေ့စေရန် အသံသာယာ ချိုမြိန်စေရန်မှာ စာဆိုအသုံးပြု ရေးဖွဲ့လိုက်သော စကားသံအသုံးပြုမှု အရေးကြီးပါသည်။ စကားသံ များကို ရွေးချယ်အသုံးပြုရ၌ ကဗျာပါအကြောင်းအရာနှင့် လိုက်ဖက်သောစကားသံကို ရွေးချယ် အသုံးပြုနိုင်မှသာ စာဆိုပြောလိုသော ရည်ရွယ်ချက်ပေါ်လွင်နိုင်ပါသည်။ ဦးကြင်ဌ၏ ပဒေသာသီချင်း များသည် ညည်းချင်းသဘောသဘာဝနှင့်အညီ အကြောင်းအရာနှင့်လိုက်ဖက်သော ဝဏ္ဏဖွဲ့စည်းမှုများ ကို ရွေးချယ်အသုံးပြုထားကြောင်း တွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် ဤစာတမ်းကဲ့သို့ အခြားသော မြန်မာ ကဗျာအဖွဲ့ပုံစံတို့ကို ဘာသာဗေဒနည်း သုံး၍ ဆက်လက်လေ့လာနိုင်ရန် မျှော်လင့်မိပါသည်။

စဉ်	ကောက်နုတ်ချက်မူရင်း	စာမျက်နှာ
၁	Phonology studies the distribution of sounds in a language and the interactions between those different sounds. (The Ohio State University, 1995, 67)	၄
၂	A term used in phonology to refer to the distinctive pitch level of a syllable. (Crystal, D. 2008, 486)	၄
၃	The basic unit of intonation in a language. A tone unit is usually divided into several parts. (Jack C. Rocjards and Richard Schmids, 2010, 602)	၄

စာမဲ့အမှတ်အသား

/ / = သံရင်းပြအမှတ်အသား

/ = သို့မဟုတ်ပြအမှတ်အသား

◌́ = အစ်သံပြအမှတ်အသား

◌̀ = သံပြေပြအမှတ်အသား

◌̋ = ကျသံ/သံလေးပြအမှတ်အသား

◌̃ = နှာသံပြအမှတ်အသား

-ʔ = ရပ်သံပြအမှတ်အသား

ကျမ်းကိုးစာရင်း

ကြင်ဥ၊ ဦး။ (၁၉၆၄)။ ***ပဒေသာသီချင်းများ*** (တတိယအကြိမ်)။ ရန်ကုန်၊ စာပေဗိမာန်ပုံနှိပ်တိုက်။

တင့်ဆွေ၊ ဦး။ (၁၉၇၀)။ ***ကဗျာဖွဲ့နည်းနိဿည်း*** (ပဉ္စမအကြိမ်)။ ရန်ကုန်၊ စာပေလောကစာအုပ်တိုက်။

ထွန်းမြင့်၊ ဦး။ (၂၀၀၄)။ ***သဒ္ဒဗေဒဘာသာဗေဒအခြေခံ*** ။ ရန်ကုန်၊ ပညာတန်ဆောင် ပုံနှိပ်တိုက်။

ထွန်းမြင့်၊ ဦး။ (၂၀၀၇)။ ***သဒ္ဒဗေဒ*** *(ဒုတိယအကြိမ်)* ။ ရန်ကုန်၊ ရာပြည့်စာအုပ်တိုက်။

နိုင်မိုး၊ မောင်(မြင်းမူ)။ (၂၀၁၁)။ ***ကဗျာစပ်ပုံဖွဲ့နည်းစုံ*** *(တတိယအကြိမ်)* ။ ရန်ကုန်၊ နိုင်ငံ့ဂုဏ်ရည်စာပေတိုက်။

မြန်မာစာအဖွဲ့။ (၂၀၀၈)။ ***မြန်မာအဘိဓာန်*** *(ဒုတိယအကြိမ်)* ။ ရန်ကုန်၊ နေလင်းပုံနှိပ်တိုက်။

ရွှေသွင်၊ ဦး။ (၂၀၀၅)။ (ဘာသာပြန်သူ) ***မြန်မာသဒ္ဒဗေဒဖတ်စာ*** ။ ရန်ကုန်၊ ပညာတန်ဆောင်ပုံနှိပ်တိုက်။

အောင်မြင့်ဦး။ (၂၀၂၄)။ ***သုတေသနဟူသည်*** ။ ရန်ကုန်၊ ပညာရပ်ဝန်းစာပေတိုက်။

အင်္ဂလိပ်ဘာသာ

Crystak, David. (2008). **A Dictionary of Linguistics and Phonetics**. Sixth Edition, United Kingdom, Black well, Publishing Ltd.

Jack C. Richards and Richard Schmids. (2010). **Language Teching and Applied Linguistic.** Fourth Edition Great Britain.

ဖတ်ရှုလေ့လာထားသည့်စာအုပ်စာရင်း

ကိုလေး၊ ဒေါက်တာ။ (၂၀၁၈)။ ***ဘာသာစကားလေ့လာမှု***၊ ရန်ကုန်၊ ဧရာဝဏ်ပုံနှိပ်တိုက်။

ကျော်စိုး၊ မောင်။ (၂၀၂၂)။ ***မင်းသုဝဏ်၏ သပြေညိုကဗျာများမှ အချို့းကဗျာများ လေ့လာချက်(ဘာသာဗေဒ)*** ။ ပါရဂူဘွဲ့ အတွက် တင်သွင်းသောကျမ်း၊ မန္တလေးတက္ကသိုလ်၊ မြန်မာစာဌာန။

ခင်ကြီးဖျော်(တောင်တွင်းဆရာတော်)။ (၁၉၆၇)။ ***သဒ္ဒဗျူဟာကျမ်း*** ။ ရန်ကုန်၊ ဟံသာဝတီ ပုံနှိပ်တိုက်။

ခင်မင်၊ မောင် (ခနုဖြူ)။ (၂၀၁၃)။ ***ဘာသာစာပေအသွေးအရောင်အဆင်အကွက်*** ။ ရန်ကုန်၊ ရာပြည့်စာပေ။

ခင်မင်၊ မောင် (ခနုဖြူ)။ (၂၀၁၆)။ ***တစ်သံနှစ်သံသုံးလေးသံ*** *(ဒုတိယအကြိမ်)* ။ ရန်ကုန်၊ ဓူဝံပုံနှိပ်တိုက်။

ခင်မင်၊ မောင် (ခနုဖြူ)။ (၂၀၂၂)။ ***ဘာသာဗေဒနိဒါန်း*** ။ ရန်ကုန်၊ The Key Collection.

ခင်မင်၊ မောင် (ခနုဖြူ)။ (၂၀၂၃)။ ***ဘာသာအမြင် စာပေအမြင်*** *(တတိယအကြိမ်)* ။ ရန်ကုန်၊ စိတ်ကူးချိုချိုပုံနှိပ်တိုက်။

ခင်မင်၊ မောင်(ဓနုဖြူ)။ (၂၀၂၄)။ ***နှုတ်ပြေမြန်မာသဒ္ဒါ***။ နေပြည်တော်၊ ကောင်းခန့်ပုံနှိပ်တိုက်။

စူးစမ်း၊ မောင်။ (၁၉၉၆)။ ***ဘာသာဗေဒ***။ ရန်ကုန်၊ ဒေါင်းစာပေ။

စန်းငွေ၊ ဦး(ဒဂုန်)။ (၁၉၇၂)။ ***ဦစကား၊ ဦစာ၊ ဦသဒ္ဒါ***။ ရန်ကုန်၊ ဖွဲစာပုံနှိပ်တိုက်။

ထားထားလင်း၊ မ။ (၂၀၂၄)။ ***သိပ္ပံမောင်ဝ၏ ရွာကျက်သရေနှင့် အခြားဝတ္ထုတိုများမှ သဒ္ဒါလေ့လာချက် (ဘာသာဗေဒ)***။ ပါရဂူဘွဲ့အတွက် တင်သွင်းသောကျမ်း၊ မန္တလေးတက္ကသိုလ်၊ မြန်မာစာဌာန။

ထွန်းတင့်၊ ဒေါက်တာ။ (၂၀၂၃)။ ***စည်းနဲ့ကမ်းနဲ့ မြန်မာစာ (စတုတ္ထအကြိမ်)***။ ရန်ကုန်၊ ရွှေပေ စာအုပ်တိုက်။

နန်းမြမြဝင်း၊ မ။ (၂၀၁၅)။ ***တောင်တွင်းကြီးမြို့နယ် အရှိုချင်းဘာသာစကားလေ့လာချက်(ဘာသာဗေဒ)*** ။ ပါရဂူဘွဲ့အတွက် တင်သွင်းသောကျမ်း၊ မန္တလေးတက္ကသိုလ်၊ မြန်မာစာဌာန။

ဖိုးစိန်၊ ဦး။( )။ ***မြန်မာသဒ္ဒါဖွဲ့နည်းကျမ်း***။ ရန်ကုန်၊ တိုးစာပုံနှိပ်တိုက်။

ဖိုးလတ်၊ ဦး။ (၁၉၆၄)။ ***မြန်မာစကားအဖွင့်ကျမ်း*** *(ပ၊ ဒု၊ ဖြည့်စွက်)* ။ ရန်ကုန်၊ ပညာနန္ဒာ ပုံနှိပ်တိုက်။

ဖေမောင်တင်၊ ဦး(ပါမောက္ခ)။ (၂၀၂၃)။ ***မြန်မာစာပေသမိုင်း*** *(ဧကဒသမအကြိမ်)* ။ ရန်ကုန်၊ ရာပြည့်စာအုပ်တိုက်။

လှသမိန်။ (၂၀၁၉)။ ***မြန်မာစာပေအဆီအနှစ် (ဒုတိယအကြိမ်)*** ။ ရန်ကုန်၊ စိတ်ကူးချိုချိုပုံနှိပ်တိုက်။

သာနိုး၊ မောင်။ (၂၀၀၀)။ ***ဗမာစာဗမာစကား*** ။ ရန်ကုန်၊ ဖွဲစာပုံနှိပ်တိုက်။

သောင်းလွင်၊ ဆရာ. (၁၉၇၂)။ ***မြန်မာအက္ခရာဗေဒ*** ။ ရန်ကုန်၊ နည်းသစ်စာအုပ်တိုက်။

သိန်းထွန်း၊ ဒေါက်တာ။ (၂၀၁၂)။ ***မြန်မာဘာသာစကား၏ သိမ်မွေ့မှုများ*** ။ ရန်ကုန်၊ လာဘ်မိုးဆွေစာပေ။

အေးနန္ဒာ၊ မ။ (၂၀၁၄)။ ***မင်းသုဝဏ်မိဘမေတ္တာဘွဲ့ကလေးကဗျာများလေ့လာချက်(ဘာသာဗေဒ)*** ။ ပါရဂူဘွဲ့အတွက် တင်သွင်းသောကျမ်း၊ မန္တလေးတက္ကသိုလ်၊ မြန်မာစာဌာန။

အောင်မျိုးနိုင်၊ မောင်။ (၂၀၁၃)။ ***မျက်မှောက်ခေတ်အပြော မြန်မာဘာသာစကား၏ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်မှုစနစ် (ဘာသာဗေဒ)*** ။ ပါရဂူဘွဲ့အတွက် တင်သွင်းသောကျမ်း၊ မန္တလေးတက္ကသိုလ်၊ မြန်မာစာဌာန။

အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ။ (၂၀၂၃)။ ***ဘာသာစကားဝေဟင်ခရီးနှင့်ပျံသန်းခြင်း*** ။ ရန်ကုန်၊ ပညာရပ်ဝန်းစာပေ။

မင်းသုဝဏ်၏ “ရေချမ်းဒကာ ဖိုးသောကြာ”ကဗျာမှ နရီစည်းဝါးလေ့လာချက် (ရေးဟန်ပညာ)

တင်ဇာဝင်း[၁]

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်း ဆရာမင်းသုဝဏ်၏ “ရေချမ်းဒကာ ဖိုးသောကြာ”ကဗျာမှ နရီစည်းဝါးများကို လေ့လာတင်ပြထားသော စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့လေ့လာရာတွင် ဆရာမင်းသုဝဏ်၏ “ရေချမ်းဒကာ ဖိုးသောကြာ”ကဗျာကို အလေ့လာခံအဖြစ် ရွေးချယ်ကာ နရီစည်းဝါးကို အသုံးပြု၍ လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ ထိုသို့လေ့လာခြင်းအားဖြင့် ကာရန်၊ အသံ၊ အနက်တို့ဖြင့် နှစ်သက်ဖွယ်ကောင်းသည့် ကဗျာတစ်ပုဒ်ဖြစ်လာစေရန် နရီစည်းဝါးသည် အရေးပါကြောင်းသိရှိစေလိုသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြစ်ပါသည်။ ကဗျာတွင် နရီစည်းဝါးသည် မည်မျှအရေးပါမှုရှိသနည်း။ မင်းသုဝဏ်၏ “ရေချမ်းဒကာဖိုးသောကြာ” ကဗျာမှ နရီစည်းဝါးလေ့လာမှုသည် စာဆို၏စေတနာနှင့် ဦးတည်ချက်ကို မည်မျှထောက်ပံ့ ဖော်ဆောင်ပေးနိုင်မှုရှိသနည်း။ မင်းသုဝဏ်၏ “ရေချမ်းဒကာ ဖိုးသောကြာ”မှ နရီစည်းဝါးလေ့လာမှုသည် စာဆို၏ ခံစားမှုမှတစ်ဆင့် ဘဝအသိအမြင်ကို မည်မျှဖော်ဆောင်ပေးနိုင်မှုရှိသနည်းဟူသော သုတေသနမေးခွန်းတို့အတွက် အဖြေကိုရှာရန် ဆရာကြီးမောင်ခင်မင်(ဓနုဖြူ)၏ “ရေးဟန်ပညာနိဒါန်း”စာအုပ်နှင့် ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦး၏ “သုတေသနဟူသည်”စာအုပ်တို့မှ နည်းနာများ၊ သီအိုရီများနှင့် စိစစ်ကာလေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ နည်းနာအနေဖြင့် အခြေခံသုတေသနနည်းနာကို အသုံးပြုထားသည်။ ဤစာတမ်းသည် စကားပြောဆိုရာတွင် ဖြစ်စေ၊ စာရေးသားတွင်ဖြစ်စေ၊ ကဗျာရေးဖွဲ့ရာတွင် ဖြစ်စေ၊ စကားပြေရေးသားရာတွင်ဖြစ်စေ အသုံးပြုသည့်နရီစည်းဝါးအကြောင်းကို လေ့လာလိုသူတို့အတွက် အထောက်အပံ့ပေးနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

သော့ချက်ဝေါဟာရ။ ။ ကဗျာ၊ အသံ၊ ကာရန်၊ နရီစည်းဝါး၊ ရေးဟန်။

၁။ နိဒါန်း

ဤစာတမ်းသည် ဆရာမင်းသုဝဏ်၏ “ရေးချမ်းဒကာ ဖိုးသောကြာ”ကဗျာမှ နရီစည်းဝါးများကို ရေးဟန်ရှုထောင့်မှ လေ့လာထားသော စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ ကဗျာတစ်ပုဒ်ကို ရေးဖွဲ့ရာတွင် အသံကာရန်ညီအောင် ရေးဖွဲ့ရသကဲ့သို့ ထိုကာရန်ကိုယူသောအသံကို အနိမ့်အမြင့်၊ အတက်အကျ၊ အချီအချတစ်လှည့်စီပြောင်းကာ နရီစည်းဝါးကျကျ ရေးဖွဲ့သော ကဗျာမျိုးသည် စာဖတ်သူ၏ စိတ်အာရုံကို ပိုမိုဆွဲဆောင်နိုင်စွမ်းရှိပါ သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ကဗျာရေးဖွဲ့ရာတွင် အခြေအနေ အဆက်အစပ်ကိုလိုက်၍ နရီစည်းဝါး ပုံစံအမျိုးမျိုးဖြင့် အသံလှိုင်းပေါ်လာအောင် ရေးဖွဲ့ခြင်းဖြင့် အရင်းခံအနက်အဓိပ္ပာယ်၏နောက်မှ စာရေးသူ၏ သဘောထားခံစားမှုများသည် ဂယက်အနက် အဖြစ် ရိုက်ခတ်လာနိုင်သကဲ့သို့ စာဖတ်သူကိုလည်း နှစ်သက်မှုနှင့်အတူ ခံစားမှုပေါင်းများစွာကို ပေးစွမ်းနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကဗျာတစ်ပုဒ်ရေးဖွဲ့ရာတွင် နရီစည်းဝါးသည် အရေးပါကြောင်းကို ဆရာမင်းသုဝဏ်၏ “ရေချမ်းဒကာ ဖိုးသောကြာ”ကဗျာနှင့်ချိန်ထိုးကာ လေ့လာတင်ပြသွားမည်ဖြစ် ပါသည်။

၁၊ ၁။ စာရေးသူ၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိအကျဉ်း

ဆရာကြီး မင်းသုဝဏ်ကို ဟံသာဝတီတိုင်း၊ ဟံသာဝတီခရိုင်၊ ကွမ်းခြံကုန်းမြို့တွင် ကုန်သည်ကြီး များဖြစ်သော အဖ ဦးလွန်းပင်နှင့် အမိ ဒေါ်မိတို့မှ ၁၉၀၉ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၀ ရက်၊ ဗုဒ္ဓဟူးနေ့ တွင် မွေးဖွားခဲ့သည်။ မွေးချင်း(၇)ယောက်အနက် ဒုတိယမြောက်ဖြစ်ပြီး မွန်မြန်မာမျိုးရိုးဖြစ်သည်။ အမည်ရင်းမှာ ဦးဝန်ဖြစ်ပြီး ငယ်နာမည်မှာ မောင်လှမောင်ဖြစ်သည်။ ဆရာကြီးသည် ငယ်စဉ်က ကွမ်းခြံကုန်းမြို့၊ ကြားကျောင်းခေါ် ရွှေကျင်ကျောင်းတိုက်တွင် မြန်မာစာစတင်သင်ယူခဲ့ပြီး ၁၉၂၉ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် တက္ကသိုလ်ဝင်တန်းကို ပထဝီဝင်ဂုဏ်ထူးဖြင့် အောင်မြင်ခဲ့သည်။ ၁၉၃၅ ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်မှ မဟာဝိဇ္ဇာဘွဲ့ကို ရရှိခဲ့သည်။

---

[*] နည်းပြ၊ မြန်မာစာဌာန၊ မကွေးတက္ကသိုလ်

၁၉၃၆ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလန်ပြည် အောက်စဖို့ တက္ကသိုလ်သို့သွား၍ အရှေ့တိုင်းဘာသာစကားများတွင် အထွေထွေဘာသာဗေဒကို ဆက်လက် သင်ယူရာ ၁၉၃၈ ခုနှစ်တွင် ဘိလစ်ဘွဲ့ကို ရရှိခဲ့သည်။

ဆရာကြီးမင်းသုဝဏ်သည် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်တွင် (၁၉၃၃-၁၉၃၅)ခုနှစ်တွင် အချိန်ပိုင်း မြန်မာစာ နည်းပြ၊ (၁၉၃၅-၁၉၃၆)ခုနှစ်တွင် အချိန်ပြည့်နည်းပြ၊ (၁၉၃၉-၁၉၄၂)ခုနှစ်တွင် လက်ထောက်ကထိက၊ (၁၉၄၅-၁၉၄၆)ခုနှစ်တွင် အရေးပေါ်တက္ကသိုလ် မြန်မာစာလက်ထောက်ကထိက၊ (၁၉၄၆-၁၉၅၃) ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်မြန်မာစာကထိကအဖြစ် အသီးသီးထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ ထို့နောက် တက္ကသိုလ်များအုပ်ချုပ်ရေးရုံးဘာသာပြန်နှင့် စာအုပ်ထုတ်ဝေရေးဌာန၏ ဌာနမှူးအဖြစ်လည်းကောင်း၊ တက္ကသိုလ်မြန်မာအဘိဓာန်၏ စာတည်းမှူးအဖြစ်လည်းကောင်း ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ထို့ပြင် ရန်ကုန် တက္ကသိုလ် မြန်မာစာဌာနတွင် ပါမောက္ခအဖြစ်လည်း တာဝန်များကို ထမ်းဆောင်ခဲ့ပြီး ၁၉၆၈ ခုနှစ် တွင် အငြိမ်းစားယူခဲ့သည်။

ဆရာကြီး မင်းသုဝဏ်သည် ခေတ်စမ်းစာပေ၊ ဓာတ်စမ်းကဗျာကို ဦးဆောင်ခဲ့သူများအနက် တစ်ဦးအပါအဝင်ဖြစ်သည့်အပြင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ နဝမမြောက် သမ္မတ ဦးထင်ကျော်၏ ဖခင်လည်း ဖြစ်သည်။ ဆရာကြီးသည် ကဗျာကို (၁၃)နှစ်ခန့်တွင် စတင်ရေးသားခဲ့ပြီး ကဗျာများအပြင် ပုံပြင်၊ ဝတ္ထုတို၊ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာဆောင်းပါးများ၊ ဝေဖန်ရေးစာများကိုပါ ရေးသားခဲ့သူတစ်ဦးလည်း ဖြစ်သည်။

ရေးသားပြုစုခဲ့သော စာအုပ်များအဖြစ် (၁၉၄၀)ခုနှစ်တွင် မောင်ခွေးဖို့ ကလေးကဗျာများ၊ (၁၉၄၁)ခုနှစ်တွင် သပြေညိုနှင့် အခြားကဗျာများ ထွက်ရှိခဲ့သည်။ (၁၉၅၅)ခုနှစ်တွင် ဆရာသိပ္ပံ မောင်ဝ၊ ဆရာဇော်ဂျီနှင့်တွဲဖက်၍ သုံးပွင့်ဆိုင်ခေတ်စမ်းစာပေများလည်း ထွက်ရှိခဲ့ပါသည်။ (၁၉၆၃) ခုနှစ်တွင် မင်းယုဝေနှင့်တွဲဖက်၍ ကဗျာပရိယာယ်စာအုပ်လည်း ထွက်ရှိခဲ့ပါသည်။ (၁၉၆၄) ခုနှစ်တွင် မြန်မာအဘိဓာန် ၁ပိုင်းထွက်ရှိခဲ့ပြီး (၁၉၆၅)ခုနှစ်တွင် ပန်းနှင့်ပင်စည်၊ မြန်မာစာ မြန်မာမှု၊ ခရီးသည် (ဇော်ဂျီနှင့်တွဲလျှက်) စာအုပ်များ ထွက်ရှိခဲ့ပါသည်။ (၁၉၆၆)ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ စာမတတ်သူပ ပျောက်ရေးအတွက် သက်ကြီးစာသင်နည်း၊ (ဝ၊ ထ၊ က၊ လ၊ သ)နည်းကို တီထွင်ခဲ့သူလည်းဖြစ်သည်။ (၁၉၆၈)ခုနှစ်တွင် ပျဉ်းမငုတ်တိုစာအုပ်၊ (၁၉၇၀)ခုနှစ်တွင် ရေချမ်းစင် စာအုပ်၊ (၁၉၇၄)ခုနှစ်တွင် အင်းယားကန်သို့ အိုကူးတို့စာအုပ်၊ (၁၉၈၀)ခုနှစ်တွင် ဟိုက္ကူကဗျာ မြည်းစရာစာအုပ်၊ (၁၉၈၄)ခုနှစ် တွင် လီယာမင်းကြီးပြဇာတ်(ဘာသာပြန်)စာအုပ်၊ (၂၀၀၂)ခုနှစ်တွင် ကဗျာပေါင်းချုပ်၊ မင်းသုဝဏ် ဝတ္ထုတိုများစသည့် စာအုပ်များစွာ ထွက်ရှိခဲ့ပါသည်။

ဆရာကြီးမင်းသုဝဏ်သည် မြန်မာစာပေဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် မြန်မာစာပေကို ချစ်မြတ် နိုးသောစိတ်ကို အခြေခံ၍ ဝါသနာပါရာစာအုပ်စာပေများစွာ ရေးသားရင်း(၂၀၀၄)ခုနှစ် ဩဂုတ်လ (၁၅)ရက်၊ တနင်္ဂနွေနေ့နံနက်(၁၁း၃၀)အချိန်တွင် ရန်ကုန်မြို့၊ ကမာရွတ်သပြေညိုအိမ်တွင် ကွယ်လွန် ခဲ့သည်။

၁၊ ၂။ ကဗျာဝေါဟာရနှင့် သဘောသဘာဝ

မြန်မာစာပေခရီးတစ်လျှောက်တွင် ကဗျာနှင့် ပတ်သက်၍ အဓိပ္ပာယ်အမျိုးမျိုး ဖွင့်ဆိုကြံဆခဲ့ကြ သည်။ ထိုဖွင့်ဆိုကြံဆချက်များအနက် သခင်ကိုယ်တော်မှိုင်းက

ပညာရှိ၌ဖြစ်စေ၊ ပညာရှိတို့၏ ဥစ္စာကဗျာဟူ၍ခေါ်သည်။

(သခင်ကိုယ်တော်မှိုင်း၊ ၁၉၅၅၊ ၂၀၈)

ဟု ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ မြန်မာအဘိဓာန်တွင်

ကဗျာ၊ စည်းမျဉ်းများနှင့်အညီ စာလုံး၊ စာပိုဒ်၊ အရေအတွက် ကာရန် အချိတ်အဆက် အသံနေအသံထား စသည်ဖြင့် စီကုံးထားသော အဖွဲ့အနွဲ့

(မြန်မာအဘိဓာန်၊ ၂၀၀၈၊ ၄)

ဟု ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ ကဗျာဝေါဟာရနှင့်ပတ်သက်၍ မလိခက -

> **ကဗျာဟူသော ဝေါဟာရသည် သက္ကတဘာသာ “ကဗျာ”မှ သက်လာသည်ဟု အဆိုတစ်ခုရှိ၏။ သက္ကတဘာသာ၌ “ကာပျ”ဟူသော ဝေါဟာရသည် ပညာရှိ ထိုထိုတို့၏လိုအပ်သော အနက်ကို ဒေါသမငြိ ဂုဏ်ရသပါပါ နည်းနာကျကျ ဖွဲ့ဆို သော စာမျိုးဖြစ်သည်ဟု အနက်ဖွင့်၏။** (မလိခ၊ ၂၀၀၆၊ ၁၀)

ဟု ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

ကဗျာသည် ဖွဲ့ဆိုသူပေါ်လိုက်၍ အမြင်ပြောင်းတတ်ပါသည်။ အမြင်မတူသည်နှင့် ဖွဲ့ဆိုပုံတို့ ကွဲပြားသွားကြသည်။ ကဗျာသဘောကို မြဇင်က -

> **ကဗျာဆိုသည်မှာ စကားဖြင့် အကွက်ဆင်ဖွဲ့စည်းထားသော အရာဖြစ်သည်။ ကဗျာတွင် စကားကလွဲ၍ ဘာမျှမရှိ။ ရုပ်ပုံ၊ ရုပ်ထု၊ သရုပ်ပြပုံ၊ ကိန်းဇယား စသည်တို့မရှိ။ ကဗျာတွင်ရှိသမျှမှာ ကဗျာဆရာက ကဗျာအဖြစ်ပြုစုစည်းရုံး ထားသည့် အထင်းသားမြင်နေရသည့် စကားသာဖြစ်သည်။ စကားသည် ကဗျာ၏ ကိုယ်၊ ကဗျာ၏နှုတ်၊ ကဗျာ၏ နှလုံးဖြစ်သည်။** (မြဇင်၊ ၁၉၈၈၊ ၂၅၁)

ဟု ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

ထို့ကြောင့် ကဗျာဆိုသည်မှာ စာဆိုဖော်ပြလိုသော ခံစားမှုအတွေး၊ အမြင်တို့ကို ကာရန် အချိတ်အဆက်မိစွာ ရေးဖွဲ့ထားသော စာပေအမျိုးအစားတစ်ရပ်ဟု ဖွင့်ဆိုနိုင်ပါသည်။

၁၊ ၃။ အသံ ဖွင့်ဆိုသတ်မှတ်ချက်

ကဗျာတွင် အသံသည် စကားပြေထက်ပို၍ အရေးပါပါသည်။ ကဗျာ၏အလှသည် အသံအနိမ့် အမြင့် အတက်အကျစီးဆင်းမှုဖြင့် ပေါ်လွင်စေပါသည်။ အသံဟူသော ဝေါဟာရနှင့်ပတ်သက်၍ မြန်မာ အဘိဓာန်တွင် -

> **အသံ၊ န - နားဖြင့် ကြားရသော အာရုံ** (မြန်မာအဘိဓာန်၊ ၂၀၀၈၊ ၄၂၅)

ဟု ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

ရသစာပေ၌ ဝတ္ထု၊ ကဗျာ၊ ပြဇာတ်တို့ပါဝင်၍ ကဗျာတွင် အသံအင်အားကို ဝတ္ထု၊ ပြဇာတ် တို့ထက်ပို၍ အသုံးပြုသည်။ အသံကြောင့် အဖြစ်အပျက်ကို ကြားနေရပြီး မှန်ကန်စွာ ရွတ်ဆိုနိုင် လေလေ ကဗျာဆရာ၏ အတွေးကို သိနိုင်လေလေဖြစ်သည်။ ထိုသဘောကို မောင်ခင်မင် (ဓနုဖြူ)က

> **အမှန်အားဖြင့် ဗျည်း၊ သရ၊ တက်ကျသံဟူသော အင်္ဂါရုပ်သုံးရပ်ပေါင်းစပ်မှ အသံထွက်ရှိရသည်။ ဗျည်းသံက သူချည်းအသံထွက်၍မရ၊ သရသံနှင့် ပေါင်းမှ အသံထွက်သည်။ သရသံကို တက်ကျသံ တစ်ခုခုနှင့် အသံထွက်ရသည်။**
>
> (ခင်မင်၊ မောင်(ဓနုဖြူ)၊ ၂၀၁၀၊ ၆၃)

ဟု ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

ထို့ကြောင့်အသံများသည် ကဗျာရေးဖွဲ့သူတို့၏ ခံစားမှုများ၊ အတွေ့အကြုံများပေါ် မူတည်၍ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် အသံများဟုဆိုင်နိုင်ပါသည်။ ထိုအသံများထဲမှ ဤစာတမ်းတွင် ပါရှိသော ကဗျာပါ အသံကို သံလွင်၊ သံလတ်၊ သံလေးဟူသော အသံသုံးမျိုးဖြင့် ဖော်ပြသွားမည် ဖြစ်သည်။

၁၊ ၄။ ကာရန် ဖွင့်ဆိုသတ်မှတ်ချက်

မြန်မာကဗျာတွင် ကာရန်၏ အရေးပါမှုကို ပညာရှင်အသီးသီးတို့က ထောက်ပြဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ကာရန်သည်ပင်လျှင် ကဗျာ၏ အသက်ဟူ၍ မှတ်ယူကြလေသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာကဗျာဟူသော အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုမှု သဘောတွင် ကာရန်နှင့် သဘောသဘာဝများ ပါဝင်နေသည် ကို တွေ့ရပါသည်။ မြန်မာအဘိဓာန်တွင်

> **ကာရန် - ၁။ အက္ခရာ၏အဆုံးဖြစ်သောအသ**
>
> **၂။ ကဗျာလင်္ကာတွင် စည်းမျဉ်းအရ စပ်ထားသေ စကားလုံးတို့၏ ညီညွတ်သောအသံ(ပါ၊ကာရန္တ)**
>
> (မြန်မာအဘိဓာန်၊ ၂၀၀၈၊ ၈)

ဟု ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ ကဗျာတွင် ကာရန်၏ အရေးပါမှုနှင့်ပတ်သက်၍ မြဇင်က

> **ကာရန်သည် ကဗျာ၌ နရီနှင့်လည်းကောင်း၊ အနက်နှင့်လည်းကောင်း၊ အလင်္ကာ နှင့်လည်းကောင်း၊ ဝါကျဖွဲ့ပုံနှင့်လည်းကောင်း၊ ကဗျာဖွဲ့ပုံနှင့် လည်းကောင်း ဆက်နွယ်လှုပ်ရှားသည့်အလျောက် ကာရန်မှုကိစ္စမှာ ထွေပြားသော ကိစ္စဖြစ် သည်။**
>
> (မြဇင်၊ ၁၉၉၈၊ ၁၀၃)

ဟု ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

ထို့ကြောင့် ကာရန်ဆိုသည်မှာ ကဗျာလင်္ကာရှိစကားလုံးတို့ကို စနစ်တကျ ဖွဲ့စပ်သီကုံးထား သော အရေးအဖွဲ့ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

၁၊ ၅။ သုတေသနမေးခွန်းနှင့်ပြဿနာ

ဤစာတမ်းကို သုတေသနပြု၍ အဖြေထုတ်ရာတွင် အောက်ဖော်ပြပါ သုတေသနမေးခွန်းနှင့် ပြဿနာအချို့တို့ကို ကြုံတွေ့ရပါသည်။

၁။ ကဗျာတွင် နရီစည်းဝါးသည် မည်မျှအရေးပါမှုရှိသနည်း။

၂။ မင်းသုဝဏ်၏ “ရေချမ်းဒကာ ဖိုးသောကြာ”ကဗျာမှ နရီစည်းဝါးလေ့လာမှုသည် စာဆို၏ စေတနာနှင့်ဦးတည်ချက်ကို မည်မျှ ထောက်ပံ့ဖော်ဆောင်ပေးနိုင်မှုရှိသနည်း။

၃။ မင်းသုဝဏ်၏ “ရေချမ်းဒကာ ဖိုးသောကြာ”ကဗျာမှ နရီစည်းဝါးလေ့လာမှုသည် စာဆို၏ ခံစားမှုမှတစ်ဆင့် ဘဝအသိအမြင်ကို မည်မျှဖော်ဆောင်ပေးနိုင်မှုရှိသနည်း။

စသည့် သုတေသနမေးခွန်းများ ထွက်ပေါ်လာသည်။

ထိုသို့ ပေါ်ထွက်လာသော သုတေသနမေးခွန်းတို့ကို အဖြေဖော်ထုတ်နိုင်ရန် စာအုပ်စာတမ်း များ၊ ပညာရှင်များ၏ လမ်းညွှန်မှုများ၊ နည်းနာများကိုယူ၍ လေ့လာတင်ပြပါမည်။ ကဗျာတွင် နရီစည်းဝါးသည် အရေးပါမှုရှိသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ကဗျာပါ နရီစည်းဝါးလေ့လာမှုသည် စာဆို၏ စေတနာနှင့်ဦးတည်ချက်ကို

ထောက်ပံ့ပေးနိုင်မှုရှိပုံကိုလည်းကောင်း၊ စာဆို၏ ခံစားမှုမှတစ်ဆင့် ဘဝအသိအမြင်ကို ဖော်ဆောင်ပေးနိုင်မှုရှိပုံကိုလည်းကောင်း ခန့်မှန်းမိပါသည်။

အထက်ပါ သုတေသနမေးခွန်းနှင့် သုတေသနအဆိုကြမ်းများကိုအခြေခံ၍ ဆရာဇော်ဂျီ၏ “ရေချမ်းဒကာ ဖိုးသောကြာ”ကဗျာမှ နရီစည်းဝါးကို လေ့လာရာတွင် အောက်ဖော်ပြပါ သုတေသန ပြဿနာတို့နှင့်လည်း ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ရမည်ဖြစ်ပါသည်။

၁။ ကဗျာတွင် နရီစည်းဝါးသည် အရေးပါမှုရှိ၊ မရှိ။

၂။ မင်းသုဝဏ်၏ “ရေချမ်းဒကာ ဖိုးသောကြာ”ကဗျာမှ နရီစည်းဝါးလေ့လာမှုသည် စာဆို၏ စေတနာနှင့် ဦးတည်ချက်ကို ထောက်ပံ့ဖော်ဆောင်ပေးနိုင်မှုရှိ၊ မရှိ။

၃။ မင်းသုဝဏ်၏ “ရေချမ်းဒကာ ဖိုးသောကြာ”ကဗျာမှ နရီစည်းဝါးလေ့လာမှုသည် စာဆို၏ ခံစားမှုမှတစ်ဆင့် ဘဝအသိအမြင်ကို ဖော်ဆောင်ပေးနိုင်မှုရှိ၊ မရှိ။

ဟူသော သုတေသနပြဿနာတို့ကို ဖော်ထုတ်တင်ပြပါမည်။

၁၊ ၆။ ရေချမ်းဒကာ ဖိုးသောကြာကဗျာမှ ဇာတ်လမ်းအကျဉ်းနှင့် ဦးတည်ချက်

ဆရာမင်းသုဝဏ်သည် “ရေချမ်းဒကာ ဖိုးသောကြာ”ကဗျာတွင် ကမ္ဘာလောကြီးတွင်ရှိသော လူတို့ သည် လိုချင်မှုလောဘ၊ မုန်းတီးမှုဒေါသနှင့် မွေးဖွားလာသူများ ဖြစ်ကြသည်။ လောဘဒေါသသည် မကောင်းမှုများကြီးစိုးရာ အသိုက်အမြုံတစ်ခုဖြစ်ပြီး ထိုလောဘ၊ ဒေါသတို့အပြင် အသိဉာဏ်က ကပ်၍ပါနေသောကြောင့် အားရှိလျှင်ရှိသလောက် ဗိုလ်ကျ အနိုင်ယူချင်ကြသည်။ လူ၏အင်အားသည် ငွေနှင့်လက်နက်ဖြစ်ပြီး ရုပ်ဝတ္ထုပစ္စည်းဖြင့် ချမ်းသာသူက အလွန်ချမ်းသာ၍ ဆင်းရဲသူက ပိုမိုဆင်းရဲ လာကြသည်။ ထိုအခါ ကြီးနိုင်ငယ်ညှင်းပြုတတ်သည့် မကောင်းသော အသိုက်အမြုံတို့သည် ပို၍ ထကြွလာသည်။ လူအချင်းချင်း လိမ်ကြ၊ ကောက်ကြ၊ လှည့်ဖြားကြသည်။ ခွန်အားကြီးသူက ခွန်အားနည်းသူကို အနိုင်ယူကြသည်။ ထိုအခါ ခွန်အားနည်းပါးသော လက်အောက်ငယ်သားများသည် ဆင်းရဲတွင်း၌ နစ်ကြရသည်။ လူတို့သည် လောဘ၊ ဒေါသကြောင့် တစ်ယောက်ကို တစ်ယောက် သတ်ကြ၊ ဖြတ်ကြနှင့် သူ့ထက်ငါအပြိုင် အားမရနိုင်အောင် ရှိကြသည်။

စာဆိုမင်းသုဝဏ်သည် ထိုကဲ့သို့သော ကြီးနိုင် ငယ်ညှင်းပြုတတ်သည့် မကောင်းသော အသိုက်အမြုံများကို မီဒီယာအမျိုးမျိုးမှ မမြင်ချင်၊ မကြားချင်ဘဲ ကြားနေရလေသည်။ တိုးတက်သည် ဆိုသော မြို့ကြီးပြကြီးနိုင်ငံကြီးများတွင် မေတ္တာတရားသည် တစ်နေ့ထက်တစ်နေ့ ခေါင်းပါးလျက် ရှိသည်။ သို့ရာတွင် ဆင်းရဲသော ကျေးလက်တောရွာများတွင်မူ မေတ္တာတရားသည် ထွန်းကားနေဆဲ ဖြစ်သည်။ မိမိအကျိုးသာမက ရပ်ကျိုး၊ ရွာကျိုး၊ အများအကျိုးပါ ဆောင်ရွက်တတ်သော စိတ်ဓာတ် မြင့်မားပြည့်ဝသော တောသူတောင်သားများသည်ဘဝကိုရောင့်ရဲ၍ ရိုးရိုးဖြောင့်ဖြောင့်နှင့်အေးချမ်းစွာ နေထိုင်ကြပုံကို ဖိုးသောကြာနှင့် ပမာပြုကာ တင်ပြထားပါသည်။

“ရေချမ်းဒကာ ဖိုးသောကြာ”ကဗျာတွင် ကျေးလက်နေပြည်သူတို့၏ မိမိအကျိုးသာမက အများအကျိုးပါသယ်ပိုးလိုသော မြင့်မြတ်သည့် စိတ်ဓာတ်ကို အတုယူစေလိုသော ဦးတည်ချက် ဖြစ်ပါသည်။

၂။ စာပေလေ့လာဆန်းစစ်ချက်

ဤစာတမ်းသည် ဆရာမင်းသုဝဏ်၏ “ရေချမ်းဒကာ ဖိုးသောကြာ”ကဗျာမှ နရီစည်းဝါးများကို လေ့လာနိုင်ရန် စာပေလေ့လာဆန်းစစ်မှုများပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ ဤစာတမ်းသည် ကဗျာပါ နရီစည်းဝါး ကို ရေးဟန်ရှုထောင့်မှ လေ့လာထားသော စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ နရီစည်းဝါးနှင့် ပတ်သက်၍ ပညာရှင်တို့၏ နည်းနာများ၊ အဆိုအမိန့်များကို လေ့လာဖတ်ရှုခဲ့ရပါသည်။

မောင်ခင်မင်(ခနုဖြူ)၊ ၂၀၁၁ခုနှစ်၏ "ရေးဟန်ပညာနိဒါန်း"စာအုပ်တွင် အခန်း(၁၀)ခန်းပါရှိ ပြီး ထိုထဲမှ အခန်း(၄) ရေးဟန်စိစစ်မှု (၁) စကားသံဖွဲ့စပ်ဟန်တွင် ပါဝင်သည့် နရီစည်းဝါးကို အခြေခံ၍ ဤစာတမ်းကို လေ့လာတင်ပြမည်ဖြစ်ပါသည်။

ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန မြန်မာစာအဖွဲ့ ဦးစီးဌာန၊ (၂၀၀၈) ခုနှစ်တွင် ထုတ်ဝေသည့် "မြန်မာ အဘိဓာန်"စာအုပ်တွင် စကားလုံးတစ်လုံးချင်း အနက်အဓိပ္ပာယ်များကို လွယ်ကူသော စကားလုံး များဖြင့် ကျစ်ကျစ်လျစ်လျစ် ဖွင့်ဆိုပြထားပါသည်။ ဝေါဟာရအသုံး၊ စာလုံးပေါင်း သတ်ပုံစသည်တို့ကို အလွယ်တကူကိုးကားနိုင်ရန် စနစ်တကျ ထည့်သွင်းပြုစုထားပါသည်။ ဤစာတမ်းကို ရေးသားရာတွင် ကဗျာ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်၊ အသံကာရန်၊ နရီစည်းဝါးကို အနက်အဓိပ္ပာယ် စသည်တို့ကို လေ့လာရာ တွင် စာပေအထောက်အထား အကိုးအကားများစွာ ရရှိခဲ့ပါသည်။

မြဇင် (၂၀၁၇)ခုနှစ်တွင် "ကဗျာနရီနှင့် နိမိတ်ပုံ" စာအုပ်တွင် ကဗျာ၏ သဘောသဘာဝနှင့် နည်းနာများခံစားမှု၊ ခံစားပုံ၊ အတွေးစသည့် ကိစ္စများ၊ ဝါကျဖွဲ့ပုံ၊ နရီ၊ နမိတ်ပုံ၊ ကာရန်၊ ကိစ္စအခန်း ချီတို့ကို စနစ်တကျ ထည့်သွင်းပြုစုထားပါသည်။ ဤစာတမ်းကို ရေးသားရာတွင် ကဗျာ၏သဘော၊ နည်းနာများ၊ ကာရန်၊ နရီစည်းဝါး စသည်တို့ကို လေ့လာရာတွင် စာပေအထောက်အထားများစွာ ရရှိခဲ့ပါသည်။

ထို့ကြောင့် မင်းသုဝဏ်၏ "ရေချမ်းဒကာ ဖိုးသောကြာ"ကဗျာမှ နရီစည်းဝါးကို ရေးဟန် ရှုထောင့်မှ လေ့လာရာတွင် ဖော်ပြပါ စာပေလေ့လာဆန်းစစ်ချက်များကို သင့်လျော်သည့် အကြောင်း အရာ အချက်လက်တို့ကိုသာ နည်းယူ၍ ကိုးကားပြုစုထားပါသည်။

၃။ နည်းနာ

ဤစာတမ်းသည် ဆရာကြီး မင်းသုဝဏ်၏ "ရေချမ်းဒကာဖိုးသောကြာ"ကဗျာမှ နရီစည်းဝါးကို ရေးဟန်ရှုထောင့်ဖြင့် ချဉ်းကပ်လေ့လာမည်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဖော်ထုတ်တင်ပြမည့် သုတေသန အချက်အလက်များ၊ တိကျခိုင်မာမှုရှိစေရန် သုတေသနပြုရာတွင် အသုံးပြုမည့် သုတေသန နည်းနာ များကို ပညာရပ်ဆိုင်ရာ နည်းနာနှင့် သုတေသနနည်းနာဟူ၍ နှစ်ပိုင်းခွဲကာ လေ့လာတင်ပြမည် ဖြစ်ပါသည်။

၃၊ ၁။ ပညာရပ်ဆိုင်ရာနည်းနာ

မြန်မာကဗျာကို လေ့လာရာတွင် နရီစည်းဝါးကို ကဗျာအနုပညာအဖြစ် ထည့်သွင်းလေ့လာကြသည် ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။

"နရီစည်းဝါး"သည် မြန်မာ့ဂီတသုံးဝေါဟာရများဖြစ်သည်။ အသံအနိမ့်အမြင့်ကို တစ်လှည့်စီ ပိုင်းခြားသည့် သဘောချင်းတူသည့်အတွက် နရီစည်းဝါးဟူသော ဂီတသုံးဝေါဟာရကို စာပေသုံး ဝေါဟာရအဖြစ် အဓိပ္ပာယ်ချဲ့ထွင်၍ သုံးလာကြခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာကဗျာကို လေ့လာရာတွင် နရီစည်းဝါးကို ကဗျာအနုပညာအဖြစ် ထည့်သွင်းလေ့လာကြသည်ကို တွေ့နိုင်ပါ သည်။ နရီဟူသည်မှာ အင်္ဂလိပ်စကား ရမ်သမ်ကို သင့်အောင်ယူကာ သုံးနှုန်းထားခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။

နရီစည်းဝါးနှင့်ပတ်သက်၍ မြန်မာအဘိဓာန်တွင် -

နရီစည်း၊ န - ဂီတ စည်းသုံးချက် ဝါးတစ်ချက် ပါဝင်သော စည်းဝါးတစ်မျိုး

(မြန်မာအဘိဓာန်၊ ၂၀၀၈၊ စာ ၁၈၈)

ဟုလည်းကောင်း၊

မောင်ခင်မင် (ခနုဖြူ)၏ ရေးဟန်ပညာနိဒါန်းစာအုပ်တွင်

စကားပြောရာတွင် စကားသံများသည် အသံအနိမ့်အမြင့်မရှိဘဲ တစ်ပြေးတည်း ထွက်လာသည်မဟုတ်ပါ။ စကားသံများ နိမ့်လိုက် မြင့်လိုက် အသံထွက်အလိုက် ရပ်နားလိုက် ဖိလိုက် ဖော့လိုက် စသည်ဖြင့် ပုံမှန်ပြောင်းလဲလှုပ်ရှားမှုများရှိသည်။ ဤသို့သော သွင်ပြင်လက္ခဏာကို နရီစည်းဝါးဟုခေါ်ခြင်းဖြစ်သည်။

(ခင်မင်၊ မောင်(ခနုဖြူ)၊ ၂၀၁၁၊ စာ ၅၈)

ဟုလည်းကောင်း၊

နရီ၏ သဘောသဘာဝနှင့် ပတ်သက်၍လည်း မြဇင်က -

ကဗျာတွင် အသံများ၊ လှုပ်ရှားခြင်းဖြင့် နရီဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ကဗျာစာဆိုသည် သံတို၊ သံလတ်၊ သံပေါ့တို့ကို စီစဉ်ခြင်းဖြင့် ထူးခြားသော စကားသံ အသွားအလာ ထူးခြားသော အသံစီးဆင်းမှု ထူးခြားသော နရီကို ဖန်တီးသည်။ (မြဇင်၊ ၁၉၈၄၊ ၂၄၉)

ဟုလည်းကောင်း၊ “ကဗျာနရီနှင့် နိမိတ်ပုံ”တွင်

ကဗျာနရီသည် ရုပ်ဝတ္ထုဆိုင်ရာ နရီတို့ကို တုပနိုင်သည်။ ဝါးသံ၊ လေသံ၊ စက်ခုတ် သံတို့ကို တုပနိုင်သည်။ တုပပေးခြင်းဖြင့်လည်း ထိုအသံတို့၏ နရီကို ကျွန်ုပ်တို့ ခံစားစေသည်။

(မြဇင်၊ ၂၀၁၇၊ ၄၂)

ဟုလည်းကောင်း၊

နရီသည် အနက်ထက်သိမ်မွေ့ပါသည်။ နိမိတ်ပုံထက် သိမ်မွေ့ပါသည်။ ရင်ခုန်သံ ထက် သိမ်မွေပါသည်။ နရီသည် ကျွန်ုပ်တို့ ရင်ခုန်သ မဝမီကာလ ဟိုဘက်ပိုင်းမှာ ရှိသော အခြင်းအရာဖြစ်ပါသည်။

(မြဇင်၊ ၂၀၁၇၊ ၈၅)

ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

တစ်ဖန် နရီရမ်သမ်နှင့် ပတ်သက်၍ မောင်သာနိုးက -

ရမ်သမ်ဆိုတာ အသံလေး၊ အသံပေါ့၊ အသံအတက်အဆင်း ဖွဲ့စည်းပုံကို ခေါ်တယ်။ (သာနိုး၊ မောင်၊ ၁၉၇၀၊ ၂၃၀)

ဟု ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

ထို့ကြောင့် နရီသည် အသံ၏ စီးဆင်းမှုဖြစ်ပြီး စာရေးသူ၏ခံစားမှုကို အသံဖြင့် ပြန်လည် ထင်ဟပ်ပြမှုဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် နရီ၏သဘောသည် ကာရန်အဖွဲ့အစပ်၊ အသံအထားအသို၊ အနိမ့်အမြင့်များအပေါ်တွင် များစွာမူတည်နေသည်ဟု ယူဆမိပါသည်။

၃၊ ၂။ သုတေသနနည်းနာ

ဤစာတမ်းသည် အခြေခံသုတေသနနည်းဖြင့် ချဉ်းကပ်လေ့လာထားသော သုတေသနဖြစ်သည်။ အခြေခံသုတေသနနှင့် ပတ်သက်၍ ဒေါက်တာအောင်မြင့်ဦး၏ သုတေသနဟူသည် စာအုပ်တွင်

> **အခြေခံသုတေသနသည် အခြေခံအားဖြင့် အတွေးသစ်အမြင်သစ်၊ အသိပညာ တစ်ရပ်ရပ် တိုးပွားစေရန်အတွက် ပြုလုပ်သော သုတေသန အမျိုးအစား ဖြစ်သည်။ အခြေခံသုတေသနကို ပညာရပ်ဆိုင်ရာသုတေသန (academic research) ဟုလည်းကောင်း၊ ရိုးရိုးသုတေသန (pure research) ဟုလည်း ကောင်း ခေါ်သေးသည်။**
> (အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ။ ၂၀၁၈၊ ၅၅)

ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုပြထားပါသည်။

၄။ လေ့လာတွေ့ရှိချက်

မြန်မာဘာသာစကားသည် စကားလုံးကြွယ်ဝသော ဘာသာစကားဖြစ်သောကြောင့် ထိုစကား တို့ကို လက်တွေ့ပြောဆိုသုံးနှုန်းရာတွင် အသံအနိမ့်အမြင့် အချိုအချ တစ်လှည့်စီပြောင်းကာ နရီစည်းဝါး ကျကျဖြင့် ယှဉ်တွဲကာ ပြောဆိုသုံးနှုန်းကြရသည်။ စကားပြောရာတွင်ဖြစ်စေ၊ စာရေးသားရာတွင် ဖြစ်စေ၊ ကဗျာဖွဲ့စပ်ရာတွင်ဖြစ်စေ စကားသံများသည် နိမ့်လိုက်မြင့်လိုက်၊ အသံထွက်လိုက်၊ ရပ်နား လိုက်၊ ဖိလိုက် ဖော့လိုက်စသည်ဖြင့် အချိုအချ တစ်လှည့်စီပြောင်းကာ နရီစည်းဝါး အဖြတ်အတောက် ပေါ်လွင်မည်ဆိုလျှင် လှုပ်ရှားမှုသည်လည်း အသက်ဝင်လာမည်ဖြစ်သည်။ ထိုအဖွဲ့အစပ်မျိုးကို ဖတ်ရှု့တွေ့မြင်ရသည့် စာဖတ်သူပရိသတ်တို့တွင်လည်း စွဲစွဲမြဲမြဲ ထင်ကျန်စေမည် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့သော အဖွဲ့အစပ် အမျိုးမျိုးအနက် ဆရာမင်းသုဝဏ်၏ "ရေချမ်းဒကာ ဖိုးသောကြာ"ကဗျာတွင် တွေ့ရသော နရီစည်းဝါး ရမ်သမ်အဖွဲ့အစပ်များကို လေ့လာတင်ပြလိုပါသည်။

၄၊ ၁။ မင်းသုဝဏ်၏ "ရေချမ်းဒကာဖိုးသောကြာ"မှ နရီစည်းဝါးလေ့လာချက်

မင်းသုဝဏ်၏ "ရေချမ်းဒကာဖိုးသောကြာ"ကဗျာတွင် မြို့နေလူတန်းစားနှင့် ကျေးလက်နေ တောသူ တောင်သားတို့၏ မေတ္တာကွာခြားပုံကို ဖွဲ့ထားခြင်းဖြစ်သည်။ စာဆို၏ တိုင်းပြည်နှင့် လူမျိုးအပေါ် ထားရှိသည့် စေတနာကို အထင်းသားတွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ လူတို့သည် နဂိုဗီဇ အရိုင်းဓာတ်ခံကြောင့် လိုချင်မှုလောဘ၊ ဖန်တီးမှုဒေါသတို့ဖြင့် ကြီးနိုင်ငယ်ညှဉ်းပြုကာ လိမ်လည် လှည့်ဖြားကြပုံ၊ အားကြီး သူက အားနည်းသူကို နိုင်ထက်စီးနင်းပြုမူလျက်ရှိကြပုံကို ကဗျာ ပထမအပိုဒ်တွင် -

> **မတော်လောဘ၊ ရေရှူးကြွ၍**
> **ကမ္ဘာလောက၊ လူဘဝတွင် (သံလတ်)**
> **လိမ်ကြကောက်ကြ၊ လှည့်ဖြားကြကာ (သံလတ်)**
> **ဗလကြီးသူ၊ လက်ရုံးထူသော်**
> **အောက်လူခပင်း၊ ဆင်းရဲတွင်း၌ (သံလွင်)**
> **မျောက်မင်းအူလျက်၊ ဗုံသာနှက်။ (သံလေး)**

ဟူ၍ ဖွဲ့ဆိုထားသည်။ "**ဘ၊ ကြွ၊ က**"၊ "**က၊ ဝ၊ ကြ**"ဟူသော သံလတ်ဖြင့်ချလိုက်ပြီး "**သူ၊ ထူ၊ လူ**" ဟူသောသံလွင်ဖြင့် အသံပြန်ချလိုက်ကာ "**ပင်း၊ တွင်း၊ မင်း**"ဟူသော သံလေးဖြင့် ပြန်ချီထားပုံတို့ ကြောင့်

သံလတ်၊ သံလွင်၊ သံလေးတို့မှာ အလှည့်ကျကူးပြောင်းကာ အသံတက်လိုက် ကျလိုက်ဖြင့် နရီစည်းဝါးကျကျ လှုပ်ရှားနေသောအသံကို ကြားယောင်လာစေပါသည်။ တတ်သည့်အသံနှင့် ကျသည့်အသံတို့ကို ခပ်ခွာခွာဖွဲ့စပ်ထားသည့်အတွက် စာရေးသူမှ တွေးတွေးဆဆ ပြောနေသည့် အသံကိုပါ ကြားယောင်လာစေပါသည်။ တစ်ဖက်တွင် ကာရန်အတွဲအစပ်များအနေဖြင့် “၄၊ ၃၊ ၁” “၄၊ ၃၊ ၂” ကာရန်တို့ကိုယူကာ ဣန္ဒြေရရ ရိုးရိုး ယဉ်ယဉ်ရေးဖွဲ့ထားသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ ခက်ခဲသော စကားသံများမပါဝင်ဘဲ ရိုးရိုးစကားသံကိုသာ သုံးထားသောကြောင့် ကဗျာမှာ ပို၍ရုပ်လုံးကြွစေပြီး အလွန်နှစ်သက်ဖွယ်ကောင်းသည့် ရေးဟန်ကိုပါ တွေ့ရှိရပါသည်။ ကဗျာ၏ ဒုတိယအပိုဒ်တွင် စာဆိုက လူတို့၏ လောဘ၊ ဒေါသတို့မှ ဖြစ်တည် ပေါက်ဖွားလာသည့် အပြုအမူ၊ အပြောအဆို နေထိုင်မှုတို့ မဆင်ခြင်မထိန်းသိမ်းနိုင်သောကြောင့် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး သတ်ကြ၊ ဖြတ်ကြပြီး သွေးချောင်းစီးသည်အထိ ဖြစ်ကြပုံ၊ တစ်ယောက်ကို တစ်ယောက် ခွန်အားကြီးသူနှင့် ခွန်အားနည်းသူ၊ ချမ်းသာသူနှင့် ဆင်းရဲသူ၊ ဂုဏ်ရှိသူနှင့် ဂုဏ်ငယ်သူ၊ မျိုးရိုးမြင့်သူနှင့် မျိုးရိုးနိမ့်သူ၊ စိတ်ချမ်းသာမှုနှင့် စိတ်ဆင်းရဲမှု အစရှိသဖြင့် ပြိုင်ဆိုင်နေကြသည်မှာ အားမရနိုင်အောင်ရှိနေကြပုံတို့ကို -

အမုန်းဒေါ<u>သ</u>၊ ခြောင်းခြောင်း<u>ထ</u>၍
<u>က</u>မ္ဘာလော<u>က</u>၊ လူ့ဘ<u>ဝ</u>တွင် (သံလတ်)
သတ်<u>ကြ</u>ဖြတ်ကြ၊ ဖောက်ခွဲကြကာ (သံလတ်)
ယိုကျလျှံ<u>ညီး</u>၊ သွေးချောင်း<u>စီး</u>နှင့်
စစ်<u>ကြီး</u>မက်ကြီး၊ လက်နက်ကြီးတို့ (သံလေး)
သူ<u>ကြီး</u>ထက်ပို၊ ငါ<u>ကြီး</u>လိုဟု
စည်<u>ကို</u>ခေါက်လျက်၊ ဘီလူး<u>ထွ</u>က်။ (သံလွင်)

ဟူ၍ ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ “**<u>သ</u>၊ <u>ထ</u> ၊ <u>က</u>**”၊ “**<u>က</u> ၊ <u>ဝ</u> ၊ <u>ကြ</u>**”ဟူသော သံလတ်များဖြင့် ကာရန်ယူထားသည့် နည်းတူ သံလတ်နှင့် အနိမ့်အမြင့်ကွဲသော “**<u>ညီး</u>၊ <u>စီး</u>၊ <u>ကြီး</u>**”ဟူသော သံလေးဖြင့် ပြန်ချထားပြီး “**<u>ပို</u>၊ <u>လို</u>၊ <u>ကို</u>**” ဟူသော သံလွင်လေးများဖြင့် ပြန်ထိန်းထားသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ အသံအတက်အကျ၊ အနိမ့် အမြင့်ကို တစ်လှည့်စီဖွဲ့ထားသည့်အပြင် လေးလုံးစပ်ကဗျာအသွင်ဖြင့် “၄၊ ၃၊ ၁”၊ “၄၊ ၃၊ ၂” ကာရန် တို့ကို ယူထားသောကြောင့် အသံအနေအထားတို့မှာ ပုံသေမဟုတ်ဘဲ လူးသာလွန့်သာရှိသည့်အတွက် နရီစည်းဝါးပုံစံအမျိုးမျိုး အပြောင်းအလဲဖြစ်ကာ စည်းကျ ဝါးကျလှုပ်ရှားနေပုံမှာလည်း ပို၍ပေါ်လွင်စေပါသည်။ ထို့ပြင် လောဘ၊ ဒေါသတို့၏ နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးတို့ကို သရုပ်ပေါ်အောင် ဖော်ကျူး နိုင်သည့် စာဆို၏ ဖန်တီးပုံဖော်နိုင်စွမ်းရှိသည့် ရေးဟန်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

ကဗျာ၏ တတိယအပိုဒ်တွင် ကမ္ဘာလောကကြီးတွင် ကြီးနိုင်ငယ်ညှင်းပြုမှုနေကြသည့် ဘဝအမောစို့စရာများကို မမြင်ချင်ဘဲ မြင်ရ၍ မကြားချင်ဘဲ ကြားနေရသည်။ တိုးတက်ပြောင်းလဲပြီး ခေတ်မီဆန်းသစ်နေသည်ဟု ဆိုနိုင်သော မြို့ကြီး၊ ပြကြီး၊ နိုင်ငံကြီးများမှာမူ စာနာထောက်ထားမှု၊ ငဲ့ညှာမှု၊ ဖေးမမှုတို့ကို တွေ့ရနည်းသည့်အပြင် မေတ္တာတရားများပါ တစ်နေ့တစ်ခြား ခေါင်းပါးလျက် ရှိနေကြသည်ကို တွေ့မြင်နိုင်သည်။ သို့သော် မေတ္တာဓာတ်တို့ဖြင့် အေးချမ်းရာ၊ အေးငြိမ်းရာဖြစ်သော ကျေးလက်တောရွာများတွင်မူ မေတ္တာတရားထွန်းကားမှု၊ စာနာထောက်ထားငဲ့ညှာမှု၊ ဖေးမကူညီမှု၊ တစ်ဦးလိုလျှင် တစ်ဦးမှ အသင့်ကူညီရန်အတွက်ရှိနေကြမှုစသည်တို့ကို အထင်အရှားတွေ့မြင်နိုင်ပါ သည်။ ဤသည်ကိုစာဆိုကလောဘနောက်၊ ဒေါသနောက်သို့လိုက်နေကြသော သူတို့ကိုမြင်ရ၊ တွေ့ရ၊ ကြားရသည့်အခါတိုင်း စာရေးသူပမာပြု ပုံဖော်ဖန်တီးထားသည့် ဖိုးသောကြာကိုသာ သတိရပုံဖြင့်

အကောင်းမမျှော်၊ ကြောင်းမလျော်နှင့်

မတော်လောဘ၊ မုန်းဒေါသတို့ (သံလွင်)

ထကြွနောက်မွေ၊ ပင်လယ်ဝေစဉ် (သံလတ်)

ရေချမ်းဒကာ၊ ဖိုးသောကြာကား

ရွာအဝင်လမ်း၊ ခရေတန်းတွင် (သံလွင်)

ရေချမ်းတည်လျက်၊ ဝတ်မပျက် (သံလေး)

ဟူ၍ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ "**ဘ၊ သ၊ ကြွ**"ဟူသောသံလတ်ကာရန် "**မျှော်၊ လျော်၊ တော်**"၊"**ကာ၊ ကြာ၊ ရွာ**" ဟူသော သံလွင် ကာရန်၊ "**လမ်း၊ တန်း၊ ချမ်း**"ဟူသော သံလေးစသည့် "**၄၊ ၃၊ ၁**"၊ "**၄၊ ၃၊ ၂**" ကာရန် တို့ကို အချီအချပြုကာ အသံအကြမ်းအနု၊ အပြင်းအပျော့တွဲ၍ အသံမြင့်ချည်နိမ့်ချည်ဖြင့် စည်းကျဝါးကျလှုပ်ရှားနေသည့်ဖွဲ့စပ်ဟန်ကိုတွေ့မြင်ရပါသည်။ ထိုဖွဲ့စပ်ဟန်ကြောင့်ကဗျာ၏အစတွင်လူတို့၏ လောဘ၊ ဒေါသကြောင့်အပူလုံးကြွနေသည့်ဆိုးကျိုးကိုဖော်ပြထားပြီး ကဗျာ၏နောက်ဆုံးတွင်ကိုယ် ကျိုးမဖက်အများအကျိုးအတွက် သယ်ပိုးဆောင်ရွက်တတ်ကြသည့် အေးချမ်းလှသည့် ဖိုးသောကြာ အသွင်ဖြင့် ဖန်တီးရေးဖွဲ့ထားသောကြောင့် စာဖတ်သူတို့၏စိတ်နှလုံးမှာ အပူငြိမ်းသွားစေမည်ကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ စာဆိုက သူ၏ဖြစ်စေချင်သည့်အတွေးကို ဖိုးသောကြာ၏ လှုပ်ရှားပြုမူနေထိုင်ပုံ အသွင်ဖြင့်မီးမောင်းထိုးကာပြသထားသည့်အတွက် ကဗျာမှာရုပ်လုံးကြွကာ စာဖတ်သူ၏ နှလုံးကို ပိုမိုဆွဲဆောင်နိုင်သော ဆရာမင်းသုဝဏ်၏ဆန်းသစ်သည့်ရေးဟန်ကိုလေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

ကဗျာပါအကြောင်းအရာတို့ကိုခြုံ၍ကြည့်လျှင်ဆရာမင်းသုဝဏ်၏'ရေချမ်းဒကာဖိုးသောကြာ'ကဗျာသည် ရှေးပိုဒ်စုံရတုပုံစံအသွင်ဖြင့် ခပ်တိုတိုသုံးပိုဒ်သာ ဖွဲ့စပ်ထားသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ သို့ရာ တွင် ကဗျာအချိုးအစားအားလုံး မညီပေ။ ပထမပိုဒ်နှင့် ဒုတိယပိုဒ်တွင် အချီညီပြီး ကဗျာပါ တတိယပိုဒ် တွင် မတူညီသည့်ပုံစံဖြင့်ဖွဲ့စပ်ထားသည်ကိုတွေ့ရှိရသည်။ အချပိုဒ်များတွင်မူ သုံးပိုဒ်လုံး "မျောက်မင်း အူလျက် ဗုံသာငှက်"၊ "စည်ကိုခေါက်လျက် ဘီလူးထွက်"၊ "ရေချမ်းတည်လျက် ဝတ်မပျက်"ဟူ၍ အချ ညီစွာစည်းကျဝါးကျ ဖွဲ့စပ်ထားသည့်ဟန်ကိုတွေ့ရှိရပါသည်။ စာဆိုသည် ရှေးမူကို အကုန်မယူဘဲ လိုချင်သော အသံနှင့်အနက်ကိုရအောင် သူ၏ခံစားမှုအတိုင်းအတာနှင့် ကိုက်ညီအောင် လိုသလောက် ကိုသာယူထားသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ ကဗျာသည် ရတုပုံစံအလိုက်ဖြစ်သော်လည်း အချိုးကျညီ အောင် တမင်မကြိုးစားဘဲ ယူသင့်သလောက်ကိုသာယူ၍ စာဆို၏ စိတ်ကူးသစ်၊ အတွေးသစ်ကို ဦးစားပေးကာ နရီစည်းဝါးကျကျဖွဲ့စပ်ထားသည့် ရေးဟန်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ထို့ပြင် -

စဉ်	ကဗျာ	စာပိုဒ်	စာကြောင်းရေ	လွင်	လတ်	လေး	ကာ ရန်
၁။	မတော်လောဘ၊ ရေရူးကြွ၍ ကမ္ဘာလောက၊ လူဘဝတွင် လိမ်ကြ၊ ကောက်ကြ၊ လှည့်ဖြားကြကာ ဗလ ကြီးသူ၊ လက်ရုံးထူသော် အောက်လူခပင်း၊ ဆင်းရဲတွင်း၌ မျောက်မင်းအူလျက်၊ ဗုံသာနှက်။	၁	၆	၃	၆	၃	၄၃၁၊ ၄၃၂

၂။	အမုန်းဒေါသ၊ ခြောင်းခြောင်းထ၍ ကမ္ဘာလော က၊ လူ့ဘဝတွင် သတ်ကြ၊ ဖြတ်ကြ၊ ဖောက်ခွဲကြကာ ယိုကျ လျှံညီး၊ သွေးချောင်းစီးနှင့် စစ်ကြီးမတ်ကြီး၊ လက်နက်ကြီးတို့ သူကြီးထက်ပို့၊ ငါကြီး လိုဟု စည်ကိုခေါက်လျက်၊ ဘီလူးထွက်။	၂	၇	၃	၆	၃	၄၃၁ ၄၃၂
၃။	အကောင်းမမျှော်၊ ကြောင်းမလျှောနှင့် မတော်လောဘ၊ မုန်းဒေါသတို့ ထကြွနောက်မွေ့၊ ပင်လယ်ဝေစဉ် ရေချမ်းဒကာ၊ ဖိုးသောကြာ ကား ရွှာအဝင်လမ်း၊ ခရေတန်းတွင် ရေချမ်းတည်လျက်၊ ဝတ်မပျက်။	၃	၆	၉	၃	၃	၄၃၁ ၄၃၂

ဆရာမင်းသုဝဏ်၏ “ရေချမ်းဒကာ ဖိုးသောကြာ” ကဗျာပါ စာပိုဒ်များအရ ပထမပိုဒ်တွင် “သံလွင်” ၃လုံး၊ “သံလတ်” ၆လုံး၊ “သံလေး” ၃လုံး၊ ဒုတိယအပိုဒ်တွင် “သံလွင်” ၃လုံး၊ “သံလတ်” ၆လုံး၊ “သံလေး” ၃လုံး၊ တတိယအပိုဒ်တွင် “သံလွင်” ၉လုံး၊ “သံလတ်” ၃လုံး၊ “သံလေး” ၃လုံး စသည်ဖြင့် ရမ်သမ်ပါအောင် ဖွဲ့စပ်သီကုံးထားရာ နရီစီးဆင်းမှု အားကောင်းသည်ကို တွေ့ရသည်။ အနက်နှင့် ကာရန်တစ်ထပ်တည်း ချောချောမောမော စီးဆင်းသွားအောင် ဖွဲ့စပ်ထားသည့်ရေးဟန်ကို တွေ့ရှိရသည်။ ဆရာမင်းသုဝဏ်သည် ကဗျာကိုဖွဲ့ရာတွင် ကာရန်ကို ဖျစ်ညှစ်ယူထားသော သဘော မျိုးမဟုတ်ဘဲ ခံစားမှုအရင်းခံဖြင့် ဖွဲ့ထားသောကြောင့် ကဗျာဖတ်သူ၏ နှလုံးသားတွင် သိမ်သိမ် မွေ့မွေ့ စီးသွားပုံက သက်သေပြလျက်ရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပေသည်။

၅။ သုံးသပ်ချက်

ဤစာတမ်းသည် ဆရာမင်းသုဝဏ်၏ “ရေချမ်းဒကာ ဖိုးသောကြာ”ကဗျာမှ နရီစည်းဝါးလေ့လာမှု ကို ဖော်ထုတ်လေ့လာထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ကဗျာဖွဲ့စပ်ရာ၌ အသံ၊ ကာရန်၊ အနက်တို့ကို နရီစည်းဝါး ကျအောင် အချိတ်အဆက်မိမိဖြင့် တွဲစပ်အသုံးပြုထားသောကြောင့် ကဗျာပါအကြောင်းအရာသည် ပို၍လှုပ်ရှားသက်ဝင်လာစေပြီး စာဆို၏ ရည်ရွယ်ချက် ပို၍ ထင်ရှားလာစေပါသည်။

ဆရာမင်းသုဝဏ်၏ ရေချမ်းဒကာ ဖိုးသောကြာ ကဗျာသည် စာဆို၏ စိတ်အခြေအနေကို မြင်တွေ့ရသည့်အပြင် မိမိတွေ့ကြုံရသည့် အဖြစ်အပျက် အခြေအနေတို့ကို ပြင်းထန်သော ခံစားမှု ဖြင့် ခံစားဆင်ခြင်ရာမှ သိရှိလာသည့် လောကအမြင်၊ ဘဝအမြင်များကိုကဗျာအသွင်ဖြင့် ဖန်တီးဖော် ဆောင်ပေးထားခြင်းဖြစ်သည်။ ကဗျာကို ဖန်တီးရာ၌ အသံအနိမ့်အမြင့် အတက်အကျဖြင့် နရီစည်းဝါး ကျကျ ပုံစံအမျိုးမျိုးဖြင့် အသံလှိုင်းလေးများပေါ်လာအောင် ဖန်တီးပုံဖော်လိုက်သည့်အခါ ကဗျာမှာ အရောင်အသွေးစုံလင်ပြီး နှစ်သက်ဖွယ်ကောင်းသည့် ကဗျာတစ်ပုဒ်ဖြစ်လာသည်။ ထို့ကြောင့် ကဗျာ တစ်ပုဒ်ဖန်တီးရာတွင် နရီစည်းဝါးသည် အရေးပါမှုရှိသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ ထိုသို့သော နရီစည်းဝါး ကျကျတွဲစပ်အသုံးပြုထားမှုကြောင့် ကဗျာပါ အကြောင်းအရာသည် ပို၍ထင်ရှားစေပြီး၊ သရုပ်ပေါ်

စေရုံသာမက စာဆို၏ ဦးတည်ချက်ကိုပါ ပေါ်လွင်ထင်ရှားအောင် အထောက်အပံ့ပြုနေကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

ကဗျာတစ်ပုဒ်လုံးကိုခြုံ၍ ကြည့်မည်ဆိုလျှင် "သံလွင်" ၁၅လုံး၊ "သံလတ်" ၁၅လုံး၊ "သံလေး" ၉ လုံးတို့ဖြင့် ဖွဲ့စပ်သီကုံးထားသည်။ ကာရန်အနေဖြင့်လည်း ၄ ၃ ၁၊ ၄ ၃ ၂ ကာရန်တို့ကိုယူကာ သံလတ်၊ သံလေး၊ သံလွင်တို့ကို တစ်လှည့်စီပြောင်းကာ ဖွဲ့စပ်ထားသောကြောင့် နရီစီးဆင်းမှု အားကောင်းနေသည်ကိုပါ တွေ့ရှိရသည်။ ကဗျာကို ရေးဖွဲ့ရာတွင်လည်း အသံ၊ အနက်၊ ကာရန်တို့ကို အခြေပြု၍ နရီစည်းဝါး ကျကျဖြင့် လှပစွာ ဖွဲ့စပ်လိုက်သောကြောင့် ကဗျာမှာ ပို၍သက်ဝင်လှုပ်ရှား လာခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ကဗျာတစ်ပုဒ်ဖန်တီးရာတွင် နရီစည်းဝါးသည် အရေးပါသည့် ကဏ္ဍာ တစ်ခုအနေဖြင့် ပါဝင်လျက်ရှိကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

နိဂုံး

ဤစာတမ်းသည် ဆရာမင်းသုဝဏ်၏ "ရေးချမ်းဒကာ ဖိုးသောကြာ"ကဗျာမှ နရီစည်းဝါးရေးဟန် လေ့လာချက်ကို ဖော်ထုတ်တင်ပြထားသော စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ ဖော်ထုတ်တင်ပြရာတွင် အသံ၏စီးဆင်းမှု၊ အနက်စီးဆင်းမှု၊ ကာရန်စီးဆင်းမှုတို့ကို အခြေပြု၍ နရီစည်းဝါးကျကျ ဖွဲ့စပ်တင်ပြ ထားသောကြောင့် နရီစည်းဝါးနှင့်ပတ်သက်သည့် သဘောကို လေ့လာလိုသူများအတွက် အထောက် အပံ့ပေးနိုင်လိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်မိပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

ခင်မင်၊ မောင်(ဓနုဖြူ)။ ၂၀၁၁။ ***ရေးဟန်ပညာနိဒါန်း*** ။ ရန်ကုန်၊ စိတ်ကူးချိုချိုပုံနှိပ်တိုက်။

ဇော်ဂျီ။ ၂၀၀၄။ ***ရသစာပေအဖွင့်နှင့်နိဒါန်း*** ။ ရန်ကုန်၊ စိတ်ကူးချိုချိုစာပေ။

မင်းသုဝဏ်။ ၂၀၁၆။ ***ကဗျာပေါင်းချုပ်*** ။ ရန်ကုန်၊ စာပေလောကပုံနှိပ်တိုက်။

မြဇင်။ ၂၀၁၇။ ***ကဗျာ့နရီနှင့် နိမတ်ပုံ(တတိယအကြိမ်)*** ။ ရန်ကုန်၊ စိတ်ကူးချိုချိုစာပေ။

မြန်မာစာအဖွဲ့။ ၂၀၀၈။ ***မြန်မာအဘိဓာန်*** ။ ရန်ကုန်၊ မြန်မာစာအဖွဲ့ဦးစီးဌာန။

သာနိုး၊ မောင်။ ၂၀၀၀။ ***ရှမ်သမ်အကြောင်း*** ။ ရန်ကုန်၊ နတ်သမီးစာအုပ်တိုက်။

အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ။ ၂၀၂၀။ ***သုတေသနဟူသည်*** ။ ရန်ကုန်၊ ဧရာဝဏ်စာပေတိုက်။

ဖတ်ရှုလေ့လာသောစာအုပ်စာရင်း

ဇော်ဂျီ။ ၂၀၁၄။ ***မင်းသုဝဏ်၏လက်ရာစုံ*** ။ ရန်ကုန်၊ စိတ်ကူးချိုချိုစာအုပ်တိုက်။

မိုးမြေ၊ မ။ ၂၀၀၈။ ***ကဗျာဖန်တီးသူနှင့် ကဗျာခံစားသူ*** ။ ရန်ကုန်၊ ရွှေကံ့ကော်ပုံနှိပ်တိုက်။

မင်းသုဝဏ်။ ၁၉၆၈။ ***ကဗျာရေးချင် စာစပ်သင်*** ။ ရန်ကုန်မြို့၊ နှလုံးလှစာပေတိုက်။

မင်းသုဝဏ်။ ၂၀၁၄။ ***မင်းသုဝဏ်၏ လက်ရာစုံမင်းသုဝဏ်*** ။ ရန်ကုန်မြို့၊ စိတ်ကူးချိုချိုစာပေ။

ဝင်းမွန်၊ တက္ကသိုလ်။ ၂၀၁၆။ ***ခေတ်သစ်ကဗျာမိတ်ဖွဲ့*** ။ ရန်ကုန်၊ ရာပြည့်ပုံနှိပ်တိုက်။

အညာမင်္ဂလာဆောင် လေးချိုးကြီးမှ စကားသံဖွဲ့စပ်ဟန် လေ့လာချက်

အိအိမျိုးထက်[၁]

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းသည် သခင်ကိုယ်တော်မှိုင်း၏ အညာမင်္ဂလာဆောင် လေးချိုးကြီးမှ စကားသံဖွဲ့စပ်ဟန်ကို လေ့လာတင်ပြထားသော စာတမ်း ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ တင်ပြရာတွင် စာပေပညာရှင်များ ဖွင့်ဆိုခဲ့ကြသော လေးချိုး၏ သဘောသဘာဝနှင့် အညာမင်္ဂလာဆောင် လေးချိုးကြီးမှ စကားသံအတွဲအစပ်များကို အခန်း(၅)ခန်းခွဲကာ လေ့လာဖော်ထုတ်တင်ပြ ထားပါသည်။ ထို့ပြင် လေးချိုးကဗျာစပ်ဆိုရာတွင် စကားသံဖွဲ့စပ်ပုံ၏ အရေးပါပုံကို ဖော်ထုတ်တင်ပြထားသည့် စာတမ်းတစ်စောင်လည်း ဖြစ်ပါ သည်။

သော့ချက်ဝေါဟာရများ ။ ။*စကားသံ၊ စကားသံဖွဲ့စပ်ဟန်၊ လေးချိုးကဗျာ၊ လေးချိုးကြီး ၊ စကားသံအတွဲအစပ်။*

၁။ နိဒါန်း

ဤစာတမ်းတွင် အညာမင်္ဂလာဆောင် လေးချိုးကြီးမှ စကားသံဖွဲ့စပ်ဟန်ကို အခန်း(၅)ခန်းခွဲကာ လေ့လာတင်ပြသွားမည် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့တင်ပြရာတွင် လေးချိုးကြီးမှ စကားသံအတွဲအစပ်များ ဖြစ်သည့် ဗျည်းတူသရတူအတွဲအစပ်၊ ဗျည်းကွဲသရတူ(ကာရန်)အတွဲအစပ်၊ အသံအရည်အသွေး- တူအတွဲအစပ်၊ နရီစည်းဝါးတို့ကို ခွဲခြားလေ့လာဖော်ထုတ်တင်ပြမည်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ပြင် စာဆို၏ စကားသံဖွဲ့စပ်ဟန် ပြောင်မြောက်မှုကြောင့် ထူးခြားကောင်းမွန်သည့်နှစ်သက်ဖွယ် လေးချိုးကဗျာ တစ်ပုဒ် ဖြစ်ပေါ်လာပုံကို သုံးသပ်ချက်များနှင့် လေ့လာတင်ပြမည် ဖြစ်ပါသည်။ မြင့်စိုးလှိုင် ပြုစု သည့် 'သခင်ကိုယ်တော်မှိုင်း လေးချိုးပေါင်းချုပ်'(၂၀၁၂)မှ အညာမင်္ဂလာဆောင် လေးချိုးကြီးကို အလေ့လာခံအဖြစ် တင်ပြထားပါသည်။

၁၊၁။ စာတမ်းပြုစုရခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်

စာဆို၏ စကားသံဖွဲ့စပ်ဟန် ပြောင်မြောက်မှုကြောင့် အညာမင်္ဂလာဆောင်လေးချိုးကြီးသည် ကိုလိုနီခေတ် ကျေးလက်နေမြန်မာလူမျိုးတို့၏ ဘဝအခြေအနေကို ထင်ဟပ်ဖော်ပြနေသော နှစ်သက်ဖွယ် လေးချိုးကဗျာတစ်ပုဒ် ဖြစ်လာပုံကို ဖော်ထုတ်တင်ပြလိုသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဤစာတမ်းကို ပြုစုရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

၁၊၂။ စာဆို၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိအကျဉ်း

စာပေ၊ လွတ်လပ်ရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေး ဖခင်ကြီးဖြစ်သော သခင်ကိုယ်တော်မှိုင်းကို အဖဦးစံထွန်း၊ အမိဒေါ်အုန်တို့က သက္ကရာဇ်(၁၂၃၇)ခုနှစ်၊ တပေါင်းလပြည့်ကျော် (၁၄)ရက် ကြာသပတေးနေ့ တွင် ရွှေတောင်နယ်၊ ဝါးလယ်ရွာတွင် ဖွားမြင်ခဲ့ပါသည်။ အသက်(၁၀)နှစ်သား အရွယ်တွင် မန္တလေးမြို့သို့ရောက်လာကာ ကျိုးသဲလေးထပ် ပထမဆရာတော်ကြီးထံ၌ ပညာသင်ယူခဲ့ပါ သည်။ သီပေါမင်း ပါတော်မူပြီးနောက် သင်္ကန်းဝတ်ဖြင့် စစ်ကိုင်း တစ်ဖက်ကမ်းသို့ ကြွကာ မုံရွာ၊ အလုံ၊ ကြေးမုံ၊ ချောင်းဦး တစ်ဝိုက်တွင် လှည့်လည်ကာ ပညာသင်ယူဆည်းပူးခဲ့ပါသည်။

အသက်(၁၉)နှစ်အရွယ်တွင် လူဝတ်လဲပြီး ရန်ကုန်သို့ရောက်လာပြီးလျှင် စာစီ၊ စာပြင်- ဆရာ၊ အယ်ဒီတာ၊ သတင်းစာအယ်ဒီတာ စသည်ဖြင့် အဆင့်ဆင့်တာဝန်ယူ၍ လုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။ သတင်းစာအယ်ဒီတာအဖြစ် တာဝန်ယူနေစဉ်မှာ ဆောင်းပါးများ စတင်ရေးသားခဲ့ပါသည်။ (၁၂၆၇)ခုနှစ်တွင်

[၁] ဒေါ်၊ နည်းပြ၊ မြန်မာစာဌာန၊ ရန်ကုန်အရှေ့ပိုင်းတက္ကသိုလ်။

‘မော်လမြိုင်ရာဇဝင်ဝတ္ထု’ကို ‘ရွှေတောင်မောင်လွမ်း’အမည်ဖြင့် စတင်ရေးသား ခဲ့သည်။ (၁၂၇၅-၇၆)တွင် ရေးသားခဲ့သော ‘ဗိုလ်ဦးကာ’၌ မစ္စတာအမည်တပ်သည့် မြန်မာများကို သိက္ခာချသောအနေဖြင့် ရာဇဝင်လာအမည်ဆိုး တစ်ခုဖြစ်သော ဦးကြီး၏ ‘ချဉ်ပေါင်ရွက်သည် မောင်မှိုင်း’ဝတ္ထုတွင် လူယုတ်မာအဖြစ်ပါဝင်သည့် မောင်မှိုင်း၏ အမည်ရှေ့တွင် ‘မစ္စတာ’ တပ်၍ မိမိ၏ ကလောင်အမည်ကို ‘မစ္စတာမောင်မှိုင်း’ ဟု စတင်သုံးစွဲခဲ့သည်။

(၁၂၈၁)ခုနှစ်တွင် အမျိုးသားကောလိပ်ပေါ်ပေါက်လာသောအခါ အမျိုးသားကောလိပ်၏ မြန်မာနှင့် ရာဇဝင်ပါမောက္ခအဖြစ် တာဝန်ယူထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ ထို့နောက် ဒဂုန်မဂ္ဂဇင်းတွင် အယ်ဒီတာအဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ (၁၂၉၆)ခုနှစ်တွင် တို့ဗမာအစည်းအရုံးသို့ ဝင်၍ အစည်း- အရုံး၏ နာယကလူကြီး ဖြစ်လာသည်။ ထိုအခါမှစ၍ ‘သခင်ကိုယ်တော်မှိုင်း’ အမည်တွင်ခဲ့ပြီး နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေးလုပ်ဆောင်မှုများတွင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ (၁၃၀၇)ခုနှစ်တွင် တို့ဗမာအစည်းအရုံး၏ ဥက္ကဋ္ဌကြီး ဖြစ်လာသည်။

သခင်ကိုယ်တော်မှိုင်းသည် (၁၃၁၄)ခုနှစ်တွင် ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးကွန်ဂရက်(မြန်မာနိုင်ငံ) ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် တင်မြှောက်ခြင်းခံရပြီး (၁၃၁၆)ခုနှစ်တွင် ‘စတာလင်’ဆုကြီး ရရှိခဲ့သည်။ (၁၃၂၂) ခုနှစ်တွင် အရှေ့ဂျာမနီ ဟမ်းဘတ်တက္ကသိုလ်က ‘ဒေါက်တာဘွဲ့’ပေးအပ်၍ ဂုဏ်ပြုခဲ့သည်။ (၁၃၂၄)ခုနှစ်မှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံစာရေးဆရာ သမဂ္ဂမှအစ အဖွဲ့အစည်းအရပ်ရပ်တို့၏ နာယကကြီး အဖြစ် အသီးသီးသတ်မှတ် တင်မြောက်ခြင်း ခံခဲ့ရသည်။ စာပေလက်ရာများအနေဖြင့် ဦးကာ၊ ဝတ္ထု၊ ဆောင်းပါး၊ ဒီပနီ၊ ရတု၊ လေးချိုး၊ သင်္ကြိဟ်၊ ရာဇဝင် စသည်တို့ကို ရေးသားပြုစုခဲ့ပါသည်။

သခင်ကိုယ်တော်မှိုင်းသည် ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေး အတွက် ကြိုးပမ်းထမ်းဆောင်ရင်းပင် (၁၃၂၈)ခုနှစ်၊ ဝါဆိုလပြည့်နေ့ (၁၉၆၄ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၂၃ ရက်)တွင် နေအိမ်၌ ကွယ်လွန်ခဲ့ပါသည်။

၁၃။ လေးချိုး၏ သဘောသဘာဝ

လေးချိုးဟူသော ဝေါဟာရနှင့် ပတ်သက်၍ ‘မြန်မာအဘိဓာန်’(၂၀၁၈)တွင်

> “လေးချိုး/ န- အချိုးလေးခုပါသော ကဗျာတစ်မျိုး” (စာ ၃၂၁)

ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ ဓမ္မာစရိယ ဦးထွန်းရွှေ၏ ‘ကဗျာ့စွယ်စုံကျမ်းကြီး’(၂၀၁၉)တွင်လည်း လေးချိုးဟူသော ဝေါဟာရကို

> “လေးချိုးဆိုသည်ကား အချိုးအပိုင်းလေးခုဖြင့် စီကုံးရသော ကဗျာကို မြန်မာဘာသာသက်သက်ဖြင့် လေးချိုးဟု ခေါ်သည်။”
>
> (စာ ၁၃၀)

ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ ထို့ပြင် တင်မိုး၏ ‘မြန်မာကဗျာဖွဲ့နည်း’(၂၀၁၃)စာအုပ်တွင်

> “တက်သံခေါ် ပကတိသံဖြင့် ချရသော အချိုးနှစ်ခုနှင့် အောက်မြစ်သံ၊ ဝိသဇ္ဇနီသံတို့ဖြင့် ချရသော အချိုးနှစ်ခုပေါင်း အချိုးလေးခုပါဝင်သော ကဗျာအမျိုးအစား ဖြစ်သည်။”(စာ ၆၈)

ဟူ၍ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် လေးချိုးကဗျာသည် အချိုးလေးခုပါဝင်သော အသံအနိမ့် အမြင့်၊ အချိအချစသည့် စည်းစနစ်များဖြင့် ဖွဲ့စပ်ရသော ကဗျာအဖွဲ့တစ်မျိုးဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါ သည်။

ဓမ္မာစရိယ ဦးထွန်းရွှေက ‘ကဗျာ့စွယ်စုံကျမ်းကြီး’(၂၀၁၉)တွင် လေးချိုး၏အမျိုးအစားနှင့်

ပတ်သက်၍

> “အချိုးအပြားအားဖြင့် ထိုလေးချိုးသည် လေးချိုးငယ်၊ လေးချိုးလတ်၊ လေးချိုးကြီး ဟူ၍ သုံးမျိုးပြားကုန်၏။”(စာ ၁၃၀)

ဟူ၍လည်းကောင်း၊ လေးချိုးကြီး အခေါ်အဝေါ်နှင့် ပတ်သက်၍

> “လေးချိုးကြီးကို‘လေးချိုးကြီး’ဟူ၍လည်းကောင်း၊အလွန်ကြီးက‘မဟာလေးချိုးကြီး ဟူ၍လည်းကောင်း အထူးပြု၍ ခေါ်ကြ သည်။”(စာ ၁၃၀)

ဟူ၍လည်းကောင်း ရှင်းပြထားပါသည်။ ထို့ပြင် ပုပ္ပါးဦးကျော်ရင်က ‘ကဝိဘာရတီကျမ်းပေါင်းချုပ်’ (၂၀၁၆)တွင် လေးချိုးကြီးနှင့် ပတ်သက်၍

> “အချိုးတိုင်းမှာသော်လည်းကောင်း၊ အချိုးတစ်ခုခုမှာသော် လည်းကောင်း၊ ရှစ်ပိုဒ်၊ ကိုးပိုဒ်၊ ဆယ်ပိုဒ်၊ အပိုဒ်နှစ်ဆယ်၊ အပိုဒ် သုံးဆယ် သို့မဟုတ် စာရေးသူ၏ဆန္ဒအတိုင်း အပိုဒ်အရေ အတွက် များချင်သလောက်များသော လေးချိုးသည် မည်သည့် စပ်နည်းဖြင့်စပ်ဟပ်သည်ဖြစ်စေ လေးချိုးကြီးမည်၏။”(စာ ၁၉၂)

ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

ထို့ကြောင့် လေးချိုးကြီးတွင် အချိုးလေးခုပါဝင်ပြီး အချိုးတိုင်းတွင် ပါဝင်သည့်အပိုဒ် အရေအတွက်ကို ကန့်သတ်မထားဘဲ ဖွဲ့စပ်သီကုံနိုင်ကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

၁၊၄။ သုတေသနမေးခွန်းနှင့် ပြဿနာ

ဤစာတမ်းကို ပြုစုရာတွင် ပေါ်ထွက်လာသော သုတေသနမေးခွန်းများမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါသည်။

(၁)အညာမင်္ဂလာဆောင်လေးချိုးကြီးတွင် စာဆိုသည် မည်သို့သော စကားသံအတွဲအစပ်များ အသုံးပြုထားသနည်း။

(၂)စကားသံအတွဲအစပ်များသည် စာဆို၏ စေတနာ ပေါ်လွင်အောင် ပံ့ပိုးပေးနိုင်မှု ရှိပါသလား။

ၚင်းသုတေသနမေးခွန်းများကို အဖြေရှာရာ၌ ကြုံတွေ့ရသော သုတေသနပြဿနာများမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည်။

(၁)အညာမင်္ဂလာလေးချိုးကြီးတွင် စာဆို၏ စကားသံဖွဲ့စပ်ဟန် ကျမ်းကျင်ပိုင်နိုင်မှု ရှိ၊ မရှိ။

(၂)အညာမင်္ဂလာဆောင်လေးချိုးကြီးတွင် တွေ့ရသော စကားသံအတွဲအစပ်များသည် လေးချိုး တွင် ပါဝင်သည့် အကြောင်းအရာ၊ ရည်ရွယ်ချက်တို့နှင့် စီလျော်လိုက်ဖက်မှု ရှိ၊ မရှိ။

အထက်ဖော်ပြပါ သုတေသနမေးခွန်းနှင့် ပြဿနာများကို အဖြေရှာဖော်ထုတ်တင်ပြသွားမည် ဖြစ် ပါသည်။

၂။ စာပေလေ့လာဆန်းစစ်ချက်

စာပေလေ့လာဆန်းစစ်ချက်အနေဖြင့် လေးချိုးကဗျာဖွဲ့နည်းဆိုင်ရာ စာအုပ်စာတမ်း၊ ကျမ်းများ၊ စကားသံဖွဲ့စပ်ပုံ နည်းနာဆိုင်ရာ စာအုပ်စာတမ်းများကို လေ့လာဖတ်ရှုခဲ့ပါသည်။

ပထမဦးစွာ ပုပ္ပါးဦးကျော်ရင်၏ ကဝိဘာရတီကျမ်း(၂၀၁၆)၊ ဓမ္မာစရိယဦးထွန်းရွှေ၏ ‘ကဗျာစွယ်စုံကျမ်းကြီး’(၂၀၁၉)၊ ဦးဖိုးစိန်၏ ‘အထက်တန်းမြန်မာကဗျာဖွဲ့နည်းကျမ်း’(၁၉၄၁) တို့ကို ဖတ်ရှုလေ့လာခဲ့ပါသည်။ ၎င်းကျမ်းများတွင် အချိုးကဗျာများ၏ သဘောသဘာဝများနှင့် လေးချိုးကဗျာဖွဲ့နည်းဆိုင်ရာ အတတ်ပညာတို့ကို ရှင်းလင်းတင်ပြထားသည့်အတွက် ဤစာတမ်း ပြုစုရာတွင် အထောက်အကူရခဲ့ပါသည်။

ထို့ပြင် မောင်ခင်မင်(ခနုဖြူ)၏ ‘ရေးဟန်ပညာနိဒါန်း’(၂၀၁၁)နှင့် တင်မိုး၏ ‘မြန်မာကဗျာ ဖွဲ့နည်း’(၂၀၁၃) စာအုပ်များကို ဖတ်ရှုခဲ့ပါသည်။ ထိုစာအုပ်များတွင် ပါဝင်သော ပညာရပ်ဆိုင်ရာ နည်းနာများက ဤစာတမ်းအတွက် မည်သို့ပြုစုရမည်ဟူသော လမ်းကြောင်းကို သိရှိစေခဲ့ပါ သည်။

၃။ နည်းနာ

အညာမင်္ဂလာဆောင်လေးချိုးကြီးမှ စကားသံဖွဲ့စပ်ဟန်ကို လေ့လာတင်ပြရာတွင် အောက်ပါ ပညာရပ်ဆိုင်ရာ နည်းနာနှင့် သုတေသနနည်းနာများကို အသုံးပြုကာ လေ့လာတင်ပြမည်ဖြစ်ပါ သည်။

၃.၁။ ပညာရပ်နည်းနာ

ဤစာတမ်းတွင် ပညာရပ်ဆိုင်ရာနည်းနာအနေဖြင့် မောင်ခင်မင်(ခနုဖြူ)၏ ‘ရေးဟန်ပညာနိဒါန်း’ (၂၀၁၁)စာအုပ်လာ စကားသံတို့၏ သဘောတရားများကို အခြေခံကာ လေ့လာချဉ်းကပ် တင်ပြ သွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

၃.၁.၁။ စကားသံ

စကားသံသည် အဆုတ်မှ တက်လာသော လေနှင့် အသံကြိုး၊ အာခေါင်၊ လျှာ၊ သွား၊ နှုတ်ခမ်း စသော စကားသံဖြစ်စေသည့် အင်္ဂါများနှင့် ထိတွေ့ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဘာသာစကားတိုင်းတွင် အခြေခံအားဖြင့် စကားသံနှစ်မျိုး ရှိမြဲ ဖြစ်ပါသည်။ သရသံနှင့် ဗျည်းသံ ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။ စကားသံများကို ရွတ်ဆိုရာတွင် သရသံချည်းသက်သက်သော်လည်းကောင်း၊ ဗျည်းသံနှင့် သရသံ တွဲ၍သော်လည်းကောင်း၊ တက်ကျသံဘာသာစကားဖြစ်ပါက တက်ကျသံ ကိုလည်း တစ်ပါတည်း ရွတ်ဆိုရမြဲဖြစ်ပါသည်။

၃.၁.၁.၁။ ဗျည်းသံ နှင့် သရသံ

စကားသံဖြစ်ပေါ်ရာတွင် လည်ချောင်းထဲရှိ အသံကြိုး ပိတ်နေစဉ် လေတိုးထွက်သည့်အတွက် အသံကြိုးတုန်ခါသော အသံ၊ အသံကြိုးပွင့်နေစဉ် လေထွက်သွားပြီး အသံကြိုးမတုန်ခါသော အသံ ဟူ၍ ရှိပါသည်။ ဗျည်းသံရွတ်ဆိုရာတွင် ခံတွင်းထဲ၌ တစ်နေရာရာတွင် အတားအဆီးဖြစ်ပြီးမှ လေထွက်သွားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အသံကြိုးတုန်ခါသည်လည်း ရှိပြီး၊ မတုန်ခါသည်လည်း ရှိသဖြင့် သံပြင်း(ပုံစံ-ဂ၊ ဓ၊ ဒ၊ ဗ)နှင့် သံညင်း (ပုံစံ-က၊ စ/ဆ၊ တ/ထ၊ ပ/ဖ)ဟူ၍ ရှိပါသည်။ သရသံမှာမူ အသံကြိုးတုန်ခါပြီး ခံတွင်ထဲတွင် အတားအဆီးမရှိဘဲ လွတ်လွတ်လပ်လပ်လေထွက်သွားသော အသံဖြစ်ပြီး သံပြင်းများ(ပုံစံ-အ၊ အာ၊ အိ၊ အက်၊ အန့်) ဖြစ်ပါသည်။

ဗျည်းနှင့်သရကို သဒ္ဒဗေဒရှုထောင့်မှ နေ၍ သတ်မှတ်ပုံကို ဦးထွန်းမြင့် က ‘သဒ္ဒဗေဒ’ (၂၀၀၇)စာအုပ်တွင်

> “ဗျည်းဆိုသည်မှာ အဆုတ်မှ တက်လာသော လေကြောင်းသည် အပြင်သို့ထွက်ရာ လမ်းတစ်လျှောက်ရှိ ခံတွင်းသို့အရောက် အပြင် မထွက်မီ စကားသံပြုအင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းတစ်ခုခု၏ ဆီးတားပိတ်ပင် နှောင့်ယှက်မှုကြောင့် ဖြစ်လာသော စကားသံကိုခေါ်သည်။”(စာ ၅၇)

ဟူ၍လည်းကောင်း၊

> “လေကြောင်းသည် အာစောက်နှင့် ခံတွင်းကို ဖြတ်သန်းလာရာ လမ်းတစ်လျှောက်၌ ပွတ်တိုက်သံ ကြားနိုင်လောက်သော မည်သည့်အတားအဆီး၊ အနှောင့်အယှက်၊ အပိတ်အပင်ကိုမှ မခံ ရချေ။

> ထိုသို့ ဆီးတားမှု၊ နှောင့်ယှက်မှု၊ ပိတ်ပင်မှု၊ ကျဉ်းမြောင်းမှု စသည်တို့ကို မခံရသော သံပြင်းကို သရဟု ခေါ်သည်။”(စာ ၉၆)

ဟူ၍လည်းကောင်း ဆိုထားပါသည်။

ဗျည်းသည် သရ မပါလျှင် အသံထွက်၍ မရ၊ သရပါမှသာ အသံထွက်၍ ရပါသည်။ ဗျည်းသံ နှင့်သရသံ ပေါင်းမှသာ စကားသံဖြစ်လာပါသည်။(ပုံစံ- က- ‘က’ဗျည်းနှင့်‘အ’သရ၊ ကာ- ‘က’ဗျည်း နှင့် ‘အာ’သရ၊ ကား- ‘က’ဗျည်းနှင့် ‘အား’သရ)

၃၊၁၊၁၂။ တက်ကျသံ

ဘာသာစကားအချို့တွင် တက်ကျသံခေါ် အသံအတက်အကျ ရှိပါသည်။ တက်ကျသံ ပြောင်းပြီး ရွှတ်ဆိုလျှင် စကားလုံးအဓိပ္ပာယ် ပြောင်းလဲသွားပါသည်။ မြန်မာဘာသာစကားသည် တက်ကျသံ ဘာသာစကား ဖြစ်ပါသည်။ တက်ကျသံနှင့်ပတ်သက်၍ မောင်ခင်မင်(ခနုဖြူ)က ‘ရေးဟန်ပညာ နိဒါန်း’(၂၀၁၁)တွင်

> “မြန်မာစကားတွင် တက်ကျသံ သုံးမျိုးရှိသည်။ သံလွင်ခေါ် သံပြေ (ပုံစံ- ကာ၊လူ၊စို့၊ခင်၊ပန်)၊ သံလတ် ခေါ် အနိမ့်သက်သံ(ပုံစံ- က၊လု၊စို့၊ခင့်၊ပန့်)၊ သံလေး ခေါ် အမြင့်သက်သံ(ပုံစံ- ကား၊လူး၊စိုး၊ ခင်း၊ပန်း) ဟူ၍ ဖြစ်သည်။” (စာ ၃၉-၄၀)

ဟူ၍လည်းကောင်း၊

> “သံလွင်မှာ ချို့ချို့လွင်လွင် သာသာယာယာ ရှိသည်။ . . . သံလတ်မှာ အလယ်အလတ်ဖြစ်ပြီး မာမာဆတ်ဆတ် ပြတ်ပြတ် တောက်တောက်ရှိသည်။ . . . သံလေးမှာ လေးလေးပင်ပင် ရှိသည်။”
>
> (စာ ၄၀)

ဟူ၍ လည်းကောင်း ဆိုထားပါသည်။

ကဗျာဖွဲ့ရာတွင် တက်ကျသံ သုံးမျိုးတို့၏ အရည်အသွေးကို အခြေခံ၍ သူ့နေရာနှင့်သူ သုံးလေ့ရှိပုံကို ဦးတင်ဇ က ‘မင်းသုဝဏ်နှင့် မင်းယုဝေဇ၏ ကဗျာပရိယာယ်’(၁၉၆၇) တွင်

> “ကဗျာလင်္ကာတွေမှာ ဒီအသံသုံးမျိုးကို သူ့နေရာနှင့် သူ သုံးကြ ဟန်တူပါတယ်။ သာသာယာယာ ကြည်ကြည်လင်လင် ရွှင်ရွှင် ပျပျ ကိစ္စတွေမှာ သံလွင်ကို သုံးတတ်ပါတယ်။ လေးနက်ထိုင်း မှိုင်းတဲ့ ကိစ္စတွေမှာ သံလေးကို သုံးတတ်ပါတယ်။ တိုတောင်း မာဆတ်တဲ့ ကိစ္စတွေမှာ သံလတ်ကို သုံးကြဟန်တူပါတယ်။”
>
> (စာ ၂၆၉-၂၇၀)

ဟူ၍ သုံးသပ်ပြထားပါသည်။

ထို့ကြောင့် တက်ကျသံဘာသာစကားဖြစ်သည့် မြန်မာဘာသာစကားတွင် စကားပြောရာ၊ စာရေးရာတို့၌ အသံအနိမ့်အမြင့်၊ အတက်အကျဖြင့် ပြောဆိုရေးသားမှုသည် အရေးပါကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

၃၊၂။ သုတေသနနည်းနာ

ဤစာတမ်းတွင် သုတေသနနည်းနာအနေဖြင့် အလေ့လာခံဖြစ်သော အညာမင်္ဂလာဆောင် လေးချိုးကြီးမှ စကားသံဖွဲ့စပ်ဟန်ကို ထုတ်ယူဆင်ခြင်နည်း(Quantitative Method)၊ ခွဲခြမ်း

စိတ်ဖြာဆန်းစစ်နည်း(Analytical Survey Method)နှင့် ရှိပြီးအချက်အလက်အပေါ် အခြေပြု လေ့လာခြင်း(Cure-of- available data) တို့ဖြင့် ဆန်းစစ်လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။အသုံးချ သုတေသနအမျိုးအစားဖြစ်ပါသည်။

၄။ လေ့လာတွေ့ရှိချက်

အထက်ပါ ပညာရပ်ဆိုင်ရာနည်းနာနှင့် သုတေသနနည်းနာများကို လွှမ်းခြုံလေ့လာပြီး အညာ-မင်္ဂလာဆောင်လေးချိုးကြီးမှ စကားသံဖွဲ့စပ်ဟန်ကို လေ့လာတင်ပြမည် ဖြစ်ပါသည်။

၄၊၁။ အညာမင်္ဂလာဆောင်လေးချိုးကြီး၏ ရည်ရွယ်ချက်နှင့်မိတ်ဆက်

အညာမင်္ဂလာဆောင်လေးချိုးကြီးသည် ကိုလိုနီခေတ်တွင် သခင်ကိုယ်တော်မှိုင်း ရေးဖွဲ့ခဲ့သော ဗိုလ်ဦးကာစာအုပ်မှ ထုတ်နှုတ်ထားသည့် ကဗျာတစ်ပုဒ်ဖြစ်ပါသည်။ အထက်အညာဒေသ မင်္ဂလာ- ဆောင်တွင် ဘိုးဘွား၊ မိဘဆွေမျိုးများက မင်္ဂလာလက်ဖွဲ့များပေးကြ၍ ပြည့်စုံခဲ့သော်လည်း ကိုလိုနီခေတ်တွင် စီးပွားရေး အဆင်မပြေဖြစ်လာသဖြင့် အောက်ပြည်အောက်ရွာသို့ ဆင်းပြီး စီးပွားရှာသောအခါ ဒုက္ခရောက်ရပုံကို ဖော်ကျူးရေးဖွဲ့ထားခြင်း ဖြစ်သည်။

စာဆိုသည် အညာမင်္ဂလာဆောင်၏ အစဉ်အလာဓလေ့ထုံးစံများနှင့် ကိုလိုနီခေတ်ဆိုး၊ စနစ်ဆိုးကြောင့် မြန်မာလူမျိုးများ ဆင်းရဲဒုက္ခရောက်ကြရပုံတို့ကို သိရှိစေလိုသော စေတနာ ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ရေးဖွဲ့တင်ပြထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

၄၊၂။ ဗျည်းတူသရတူအတွဲအစပ် လေ့လာချက်

စာဆိုတို့သည် ကဗျာလင်္ကာများ ရေးဖွဲ့ရာတွင် မိမိတင်ပြလိုသည့် အကြောင်းအရာ၊ အဖြစ်အပျက်၊ အခြင်းအရာနှင့် ပတ်သက်၍ လိုက်ဖက်သော စကားသံများကို ရွေးချယ်သုံးနှုန်းတတ်ကြပါသည်။ အညာမင်္ဂလာဆောင် လေးချိုးကြီးတွင် တွေ့ရသည့် စကားသံများကို လေ့လာကြည့်ရာတွင် ဗျည်းတူသရတူ အသံအတွဲအစပ်များ သုံးနှုန်းထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

အညာမင်္ဂလာဆောင် လေးချိုးကြီး၏ ဒုတိယအချိုးတွင် စာဆိုသည် မိဘဆွေမျိုးများက မောင်ရင်မှိုင်း၏ မင်္ဂလာဆောင်တွင် လက်ဖွဲ့ပစ္စည်းများ ပေးကြသည့်အကြောင်း ပြောရာ၌

> “သြော်-အမိအဖတို့ကလည်း **ပြည့်ပြည့်ဝဝ**တွေမို့၊ ရှိသမျှ **ကုန်ချင်ကုန်ရော့**လို့၊ မယုံရင် ကြံ့လျှင် မေးပါတော့”(စာ ၄၂)

ဟူ၍ ဖွဲ့ထားပါသည်။ ဤတွင် ‘ပြည့်ပြည့်ဝဝ’ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ‘ကုန်ချင်ကုန်ရော့’ ဟူရာ၌ ‘ကုန်’ဟူသည့် စကားသံကို နှစ်ကြိမ်ဖြင့်လည်းကောင်း ဗျည်းတူသရတူ တွဲစပ်သုံးထားပါသည်။ မောင်ရင်မှိုင်း၏ မိဘတို့မှာ ငွေကြေးဥစ္စာ ချမ်းသာပြည့်စုံကြပုံမှာ ပေါ်လွင်မှုရှိပြီး အရင်းခံအနက် အပြင် သားဖြစ်သူ မောင်ရင်မှိုင်း၏ မင်္ဂလာဆောင်နှင့် လက်ဖွဲ့စရိတ်များအတွက် စည်းစိမ် ဥစ္စာကုန်သွားမည်ကိုပင် မစိုးရိမ်သည့် မိဘများ၏ ချစ်ခြင်းမေတ္တာ၊ ဆုံးဖြတ်ချက် ခိုင်မာမှု ဟူသည့် ဂယက်အနက်များ ထင်ဟပ်နေကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

ထို့နောက် စာဆိုသည် စတုတ္ထအချိုးတွင် အကြွေးဆပ်ရန် ဇနီးသည်အား မှာကြားသည့် မောင်ရင်မှိုင်း၏ စကားကို

> “ခေါင်း**တခါခါ**နှင့် ဆတ်လှစွာသော၊ **လှလှစွေ့စွေ့**ရယ်နှင့် **ဝဝပြည့်ပြည့်** နွားပြာတစ်ရှဉ်းကိုလ၊ ကျောင်းတကာကိုသာ အပ် လိုက်ပေရော့၊ ရသရွေ့ **ဘာဘာညာညာ** မငြင်းလေနှင့်၊ ‘မလေးရယ်’ ရောင်းကာသာ ဆပ်လိုက်ပေတော့၊ ရွာရွေ့ ယာ တစ်ခင်း” (စာ ၄၃)

ဟူ၍ ဖွဲ့ထားပါသည်။ ဤတွင် စာဆိုသည် 'တခါခါ'၊ 'လှလှစွေ့စွေ့'၊ 'ဝဝပြည့်ပြည့်'၊ 'ဘာဘာ ညာညာ' ဟူ၍ ဗျည်းတူသရတူ အသံအတွဲအစပ်များကို အသုံးပြုဖွဲ့ဆိုထားပါသည်။ ထိုသို့ တွဲစပ် ဖွဲ့ဆိုထားရာ သန်မာထွားကြိုင်းလှပသော နွားပြာတစ်ရှဉ်းကို ရောင်းချရန် နမြောတသ ဖြစ်နေ ရှာသည့် မောင်ရင်မှိုင်း၏ အဖြစ်ကို စိတ်မျက်စိထဲ မြင်ယောင်လာမိစေပါသည်။ ထို့ပြင် ရသည့် စွေးနှင့်သာ ရောင်းရန် မှာကြားပုံကို 'ဘာဘာညာညာ' ဟူ၍သုံးထားရာ အကြွေးကို အမြန်ကျေလို စိတ် ပြင်းပြနေသည့် ကိုရင်မှိုင်း၏ ဆန္ဒကို ထင်ရှားပေါ်လွင်လာစေပါသည်။

ဤသို့ဖြင့် စာဆိုသည် အညာမင်္ဂလာဆောင် လေးချိုးကြီးတွင် ဗျည်းတူသရတူအတွဲ အစပ်များဖြင့် ရေးစပ်ဖွဲ့ဆိုထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ အသံတူများထပ်ဆင့်ထားသည့်အတွက် ပုံမှန်ထက်ပို၍ ထူးခြားပြီး စာဖတ်သူ ပို၍ သတိပြုမိအောင် ဆွဲဆောင်နိုင်ခြင်း၊ အလေးပေးသည့် သဘောပေါ်လွင်ခြင်း၊ ဂယက်အနက်များ ပေါ်ထွက်လာခြင်း စသည့် အာနိသင်များ ထွက်ပေါ်လာ ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

၄၊၃။ ဗျည်းကွဲသရတူ(ကာရန်)အတွဲအစပ် လေ့လာချက်

ကဗျာလင်္ကာများရေးဖွဲ့သီကုံးရာတွင် ဗျည်းကွဲသရတူ(ကာရန်)အတွဲအစပ်သည် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ပါသည်။ စာဆိုတို့သည် ကဗျာလင်္ကာ၏ အသံစီးဆင်းမှု ချောမွေ့စေရန် ဗျည်းကွဲသရတူများကို တစ်သံချင်းသာမက နှစ်သံတွဲ၊ သုံးသံတွဲ၊ လေးသံတွဲ စသည်ဖြင့် ကာရန် အသံအထပ်များကို တွဲစပ်ဖွဲ့ဆိုလေ့ရှိကြပါသည်။ ၎င်းကာရန်အသံ အထပ်များကို နဘေထပ်အဖွဲ့ များဟုခေါ်ပြီး နဘေထပ်အဖွဲ့များကြောင့် ကဗျာလင်္ကာတို့သည် ပိုမိုလေးနက်မှု၊ ပြေပြစ်မှု၊ သုတိသာမှု ရှိလာပါသည်။ သခင်ကိုယ်တော်မှိုင်း၏ အညာမင်္ဂလာဆောင် လေးချိုးကြီးတွင် စာဆိုသည် ဗျည်းကွဲသရတူ(ကာရန်)အတွဲအစပ်များဖြင့် ဖွဲ့စပ်သီကုံးထားကြောင်း တွေ့ရပါ သည်။

စာဆိုသည် လေးချိုးကြီး၏ ပထမအချိုးကို

> "**ကျုပ်တို့အညာမှာ- မင်္ဂလာတစ်မျိုး**သာပ၊ **အဟုတ်ဗျို့ခမ္မတာ- အစဉ်အလာမည်း**ခဲ့ပေဘု၊ **အရိုးသမကျရွေး**လိုပ-အဖွားကလဲ ကျီတစ်ဆောင်၊ 'ကိုမင်းရာရယ်' **အမျိုးကလဲ မသေး**ပေဘု၊ အဖိုးအဖနှင့်တကွ မေးကြပေတော့- **တစ်မျိုးငါ့မြေး**ဖို့ရယ်လို့၊ 'အိုကွယ်' **အဖိုးက ပေး**လိုက်ပါတဲ့ နွားညီနောင်" (စာ ၄၂)

ဟူ၍ ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ ဗျည်းကွဲသရတူ အတွဲအစပ် (ကာရန်)များအနေဖြင့် 'ကျုပ်တို့အညာမှာ မင်္ဂလာတစ်မျိုး=အဟုတ်ဗျို့ခမ္မတာအစဉ်အလာမည်း'၊ 'အရိုးသမကျရွေး=အမျိုးကမသေး= တစ်မျိုးငါ့မြေး = အဖိုးက ပေး' တို့ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။

စာဆိုသည် ဒုတိယအချိုးကို

> "ရှိသမျှ **ကုန်ချင်**ကုန်ရော့လို့၊ **မယုံရင် ကြုံလျှင်** မေးပါတော့၊ **အလုံတစ်ခွင်**မှာ **ဂုဏ်အင်**ကလည်း မသေးပါဘု၊ . . . **ဆွေသား ရင်းချာ ဥာတကာ မိတ်**တို့ကိုလ၊ **အဖေသွားရင်းသာ လာစရာ ဖိတ်**ခဲ့တာနှင့်၊ ညအိပ်ညနေ **အစုံလာ**ကြတော့၊ **ခြံစရာ အကွက် ဖျင်စောင်** ၂ခုရဲ့ပြင်၊ **ဂုံပဝါ**ပါ **တဘက်**နှင့် **ခြင်ထောင်**ကလဲ တစ်ခုစီပေါ့၊ . . . **ရွေးအဆက်ဆက်**၊ **အကြွေးတက်တက်**ပြီး၊ **အဝေးမထွက်**ရအောင်လို့တဲ့ကွယ်"(စာ ၄၂)

ဟူ၍ ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ ဗျည်းကွဲသရတူ အတွဲအစပ် (ကာရန်)များအနေဖြင့် 'ကုန်ချင် = မယုံရင် =ကြုံလျှင်=အလုံတစ်ခွင်=ဂုဏ်အင်'၊ 'ဆွေသားရင်းချာ ဥာတကာမိတ် =အဖေသွားရင်းသာ လာစရာဖိတ်'၊

‘အစုံလာ=ခြံစရာ=ဂုံပဝါ’၊ ‘အကွက်ဖျင်စောင်=တဘက်ခြင်ထောင်’၊ ‘ရှေးအဆက်ဆက် = အကြွေးတက် = အဝေးမထွက်’ တို့ကို တွေ့ရပါသည်။

တတိယအချိုးတွင်

> “**လမ်းအချိုးရှေ့**က၊ **စမ်းရိုးအကွေ့**၊ ခရောင်းယာမှာ၊ . . . **ခရမ်းမျိုးစေ့ကောင်းစွာ ငရုတ်ဂျုံ ကုလားပဲ**သာပ၊ **နှမ်းမျိုးသွေ့သွေ့ ပြောင်းဝါငပြုတ်ဖရုံပါ ဖရဲ**ငုံပြင်၊ **ထမ်းပိုး၍ ရောင်းစရာ အထုတ် မုန်လာခဲ**တွေနှင့်၊ **အလုပ်စုံစရာကဘဲ**ရယ်လို့ များလက်ဆောင်” (စာ ၄၂-၄၃)

ဟူ၍ ဖွဲ့ထားပါသည်။ ဗျည်းကွဲသရတူ အတွဲအစပ်(ကာရန်)များအနေဖြင့် ‘လမ်းအချိုးရှေ့= စမ်းရိုးအကွေ့’၊ ‘ခရမ်းမျိုးစေ့ကောင်းစွာ ငရုတ်ဂျုံ ကုလားပဲ=နှမ်းမျိုးသွေ့သွေ့ပြောင်းဝါ ငပြုတ် ဖရုံပါ ဖရဲ = ထမ်းပိုး၍ ရောင်းစရာ အထုတ်မုန်လာခဲ = အလုပ်စုံစရာကပဲ’ တို့ကို တွေ့ရပါသည်။

စတုတ္ထအချိုးတွင်

> “**ပြည်တစ်ခွင်သထုံရောက်ရာ**ကဘဲ လွမ်းမိပါရဲ့ **မြေအင်တုံသောက်စရာ**ဇွန်းငုံပြင်၊ . . . **ပဲခူးဘူတာမှာလေ**၊ ငနဲ**သူခိုး လူညာတွေ**မှုန်းလိုက်ပါတဲ့၊ **ပျောက်သဟာ-ထန်းခေါက်ဖာ**ကလဲ တစ်လုံးပါတဲ့၊ **စုရုံးလိုက်လျှင် တစ်အိမ်ထောင်**ပ၊ **လူထုံး စရိုက်တွင် တစ်သိမ်ပြောင်**လောက်ကွဲ၊ . . . **ခေါင်းတခါခါ**နှင့် ဆတ်လှစွာသော၊ **လှလှစွေ့စွေ့ရယ်**နှင့် **ဝဝပြည့်ပြည့်** နွားပြာ **တစ်ရှဉ်း**ကိုလ၊ **ကျောင်းတကာကိုသာ အပ်လိုက်ပေရော့**၊ **ရသရွေ့ ဘာဘာညာညာ မငြင်း**လေနှင့်၊ ‘မလေးရယ်’ **ရောင်း ကာသာ ဆပ်လိုက်ပေတော့**၊ ရွာရှေ့ယာ တစ်ခင်း” (စာ ၄၃)

ဟူ၍ဖွဲ့ထားပါသည်။ ဗျည်းကွဲသရတူအတွဲအစပ်(ကာရန်)များအနေဖြင့် ‘ပြေတစ်ခွင်သထုံရောက်ရာ=မြေအင်တုံ သောက်စရာ’ ၊ ‘ပဲခူးဘူတာမှာလေ=သူခိုးလူညာတွေ’၊ ‘ပျောက်သဟာ= ထန်းခေါက်ဖာ’၊ ‘စုရုံးလိုက်လျှင် တစ်အိမ်ထောင်=လူထုံးစရိုက်တွင် တစ်သိမ်ပြောင်’၊ ‘လှလှစွေ့စွေ့ . . . ဝဝပြည့်ပြည့် နွားပြာတစ်ရှဉ်း = ရသရွေ့ ဘာဘာညာညာ မငြင်း’၊ ‘ကျောင်းတကာကိုသာ အပ်လိုက်ပေရော့=ရောင်းကာသာ ဆပ်လိုက်ပေတော့’ ဟူ၍ တွေ့ရပါ သည်။

ဤသို့ဖြင့် စာဆိုသည် လေးချိုးကြီး ရေးဖွဲ့ရာတွင် ဗျည်းကွဲသရတူ(ကာရန်)အသံများကို နှစ်ကျော့၊သုံးကျော့မက ထပ်၍ အလေးပေးကာ ဖွဲ့ဆိုခဲ့သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ လေးချိုးကြီးလာ ဗျည်းကွဲသရတူအသံ(တစ်နည်း)ကာရန်နဘောထပ်အဖွဲ့များသည် ရွတ်ဆိုရာ၌ လေးချိုး၏ အသံကို ချိုသာပြေပြစ်စေရုံမက ဖွဲ့ဆိုသည့်အကြောင်းအရာနှင့် လိုက်ဖက်သည့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်း ပေါ်လွင်စေကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ အသံတူများကို ထပ်ကာထပ်ကာ ရေးဖွဲ့ခြင်းဖြင့် စာဖတ်- သူ၏ အာရုံကို ဆွဲဆောင်နိုင်ပြီး ရေးဖွဲ့သည့် အကြောင်းအရာကို စွဲမြဲမှတ်မိစေနိုင်ကြောင်းလည်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

ထို့ကြောင့် အညာမင်္ဂလာဆောင်လေးချိုးကြီးမှ ဗျည်းကွဲသရတူအတွဲအစပ်(တစ်နည်း) နဘောထပ်အဖွဲ့များသည် လေးချိုးကဗျာ၏ အသံစီးဆင်မှု ချောမွေ့စေရန် များစွာအထောက်အကူ ပြုနေကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ ဗျည်းကွဲသရတူအသံများကို ထပ်ကာထပ်ကာ အဓိပ္ပာယ် အစီအစဉ်

ပျက်မသွားစေဘဲ ဖွဲ့ဆိုနိုင်သည့် စာဆို၏ ကာရန်နဘေနိုင်နင်းသည့် စွမ်းရည်ကိုလည်း လေးစားချီးကျူးဖွယ် တွေ့ရပါသည်။

၄၊၄။ အသံအရည်အသွေးတူအတွဲအစပ် လေ့လာချက်

မြန်မာဘာသာစကားတွင် တက်ကျသံ သုံးမျိုးရှိပါသည်။ 'သံလွင်'မှာ သာသာယာယာ ချိုချို လွင်လွင်ရှိပြီး 'သံလတ်'မှာ မာမာဆတ်ဆတ် ပြတ်ပြတ်တောက်တောက်ရှိပါသည်။ 'သံလေး'မှာမူ လေးလေးပင်ပင် သဘောရှိပါသည်။ စာဆိုတို့သည် ကဗျာလင်္ကာများ ရေးဖွဲ့ရာတွင် တက်ကျသံ အရည်အသွေးတူများကို တွဲစပ်ကာ အသံအပြင်းအပျော့၊ အကြမ်းအနုပေါ်လွင်အောင်၊ အခြေအနေနှင့် လိုက်ဖက်စွာ ရေးဖွဲ့လေ့ရှိကြပါသည်။ အညာမင်္ဂလာဆောင်လေးချိုးကြီးတွင် စာဆိုသည် အသံအရည်အသွေးတူအတွဲအစပ်များဖြင့် ဖွဲ့စပ်သီကုံးထားကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

စာဆိုသည် လေးချိုးကြီး၏ ပထမအချိုး အစတွင်

> "**ကျုပ်တို့**အညာမှာ- မင်္ဂလာ**တစ်မျိုး**သာပ၊ **အဟုတ်ဗျို့**ဓမ္မတာ-
> အစဉ်အလာ**မည်း**ခဲ့ပေဘု"(စာ ၄၂)

ဟူ၍ ဖွဲ့ဆိုထားပါသည်။ အညာမင်္ဂလာဆောင်ဓလေ့၏ အစဉ်အလာကြီးပုံကို ပြောပြလိုခြင်း ဖြစ်ပါ သည်။ ဤအဖွဲ့တွင် စာဆိုသည် 'ကျုပ်တို့'(သံလတ်)နှင့် 'အဟုတ်ဗျို့'(သံလတ်)ဟူသော တင်းမာ ပြတ်တောက်သည့် အသံများကို နှစ်ခုစီတွဲသုံးလျက် အစချီကာ ကာရန်ချိတ်ဆက်ထားပါသည်။ ထို့ပြင် 'တစ်မျိုး'(သံလေး)နှင့် 'မည်း'(သံလေး)ဟူသည့် အသံများနှင့်ပါ တွဲစပ်ထားပါသည်။ သံလတ် အသံနှစ်ခုကို နှစ်ကြိမ်နှင့် သံလေးသံနှစ်ခုကို တွဲသုံးလိုက်ရာ အသံမာမာပြတ်ပြတ်နှင့် မိမိတို့ အညာဓလေ့အကြောင်း ဂုဏ်ယူစွာ ကြုံးဝါးလိုက်သည့် အသံကို ကြားယောင်လာမိစေပါ သည်။

ထို့ပြင် စတုတ္ထအချိုးတွင်လည်း

> "ကျောင်းတကာကိုသာ **အပ်လိုက်ပေရော့**၊ . . .ရောင်းကာသာ
> **ဆပ်လိုက်ပေတော့**"(စာ ၄၃)

ဟူ၍ ဖွဲ့ထားရာ ဤအဖွဲ့တွင် တွေ့ရသော 'အပ်-လိုက်-ရော့'(သံလတ်)၊ 'ဆပ်-လိုက်-တော့' (သံလတ်)ဟူသော အသံများသည် ပြတ်တောက်တင်းမာသည့် ရပ်သံကာရန်များ ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ အကြွေးကို အကျေဆပ်ရန် ပြတ်သားစွာ ဆုံးဖြတ်ချက် ချလိုက်ရသည့် အကြောင်း အရာနှင့် လိုက်ဖက်မှုရှိကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ထို့ပြင် မိမိ၏ ဆန္ဒမပါဘဲ အိမ်ထောင်ဦးပစ္စည်း များကို စွန့်လွှတ်လိုက်ရသဖြင့် နမြောတသဖြစ်ကာ ပြောနေရှာသော မောင်ရင်မှိုင်း၏အသံကို ကြား ယောင်မိစေပါသည်။

တစ်ဖန် စာဆိုသည် ဒုတိယအချိုးတွင်

> "ဆွေသားရင်းချာ **ဥာတကာ**မိတ်တို့ကိုလ၊ အဖေသွားရင်းသာ **လာစရာ**
> ဖိတ်ခဲ့တာနှင့်၊ ညအိပ်ညနေ **အစုံလာ**ကြတော့၊ **ခြံစရာ** အကွက် **ဖျင်စောင်**
> ၂ခုရဲ့ပြင်၊ **ဂုံပဝါပါ** တဘက်နှင့် **ခြင်ထောင်** ကလဲ တစ်ခုစီပေါ့ "(စာ ၄၂)

ဟူ၍ ဖွဲ့ထားပါသည်။ မောင်ရင်မှိုင်း၏ ဖခင်က သားဖြစ်သူ၏ မင်္ဂလာဆောင်ကို လာရောက်ရန် ဖိတ်ခဲ့သဖြင့် ရောက်လာကြသည့် ဆွေမျိုးများအကြောင်းကို ဖွဲ့ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤအဖွဲ့၌ ကာရန်ယူထားသော အသံများမှာ မင်္ဂလာဆောင်ကိစ္စဖြစ်သည်နှင့်အညီ ဆွေမျိုးများက ပူးပေါင်း ပါဝင်ကြသဖြင့် ဝမ်းသာပျော်ရွှင်ဖွယ်အကြောင်းအရာနှင့် လိုက်ဖက်သော သာယာချိုလွင်သည့် အသံများဖြစ်သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ 'ဥာတကာ-လာစရာ'(သံလွင်)၊ 'အစုံလာ-ခြံစရာ-ဂုံပဝါ' (သံလွင်)၊ 'ဖျင်စောင်-

ခြင်ထောင်'(သံလွင်) ဟူသော သံလွင်များကို တွဲစပ်သုံးထားသည့်အတွက် ဆွေမျိုးမိသားစုများ စုံစုံလင်လင်ဖြင့် ပြုံးပျော်ကြည်နူးဖွယ် အကြောင်းအရာနှင့် လိုက်ဖက်မှုရှိနေ ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

ဤသို့ဖြင့် အညာမင်္ဂလာဆောင်လေးချိုးကြီးတွင် စာဆိုသည် တက်ကျသံ အရည်အသွေး တူများကို တွဲစပ်ကာ အသံအပြင်းအပျော့၊ အကြမ်းအနုပေါ်လွင်အောင် အကြောင်းအရာနှင့် လိုက်ဖက်စွာ ရေးဖွဲ့သီကုံးထားကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

၄.၅။ နရီစည်းဝါး လေ့လာချက်

စကားပြောရာတွင် စကားသံများသည် နိမ့်လိုက်မြင့်လိုက်၊ အသံထွက်လိုက် ရပ်နားလိုက်၊ ဖိလိုက် ဖော့လိုက် စသည်ဖြင့် ပုံမှန်ပြောင်းလဲလှုပ်ရှားမှုများ ရှိမြဲဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့သော သွင်ပြင် လက္ခဏာကို နရီစည်းဝါးဟု ခေါ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ စာဆိုတို့ ကဗျာလင်္ကာတို့ကို အသံအနိမ့်အမြင့်၊ အတက်အကျဖြင့် နရီစည်းဝါးကျစွာ ဖွဲ့စပ်လေ့ရှိကြပါသည်။ အညာမင်္ဂလာဆောင် လေးချိုးကြီး တွင်လည်း နရီစည်းဝါးသဘောထင်ရှားသည့် အဖွဲ့များကို တွေ့ရပါသည်။

လေးချိုးကြီး၏ ပထမအချိုးတွင်

> "ကျုပ်တို့အညာမှာ- မင်္ဂလာတစ်မျိုးသာပ၊ အဟုတ်ဗျို့ခမ္မတာ-
> အစဉ်အလာမည်ပြုခဲ့ပေဘု"(စာ ၄၂)

ဟူ၍ ဖွဲ့ဆိုထားသည်။ ဤအဖွဲ့တွင် 'ကျုပ်တို့-အဟုတ်ဗျို့'(သံလတ်)များဖြင့် ကာရန်ယူထား သည့်နည်းတူ ၎င်းသံလတ်နှင့် အနိမ့်အမြင့်ကွဲသော 'အညာမှာ-မင်္ဂလာ-ခမ္မတာ-အစဉ်အလာ' (သံလွင်)တို့ဖြင့် အသံကို ပြန်ထိန်းထားပြီး 'တစ်မျိုး-မည်ပြုး'(သံလေး)ဖြင့် အသံကို ပြန်ချလိုက် သည့်အတွက် အသံအနိမ့်အမြင့် အချိုအချ ပေါ်လွင်နေကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ကာရန်ယူရာ၌ သံလတ်၊ သံလွင်၊ သံလေးတို့ကို တစ်လှည့်စီ ပြောင်းကာ သုံးထားသဖြင့် ရွှတ်ဆိုကြည့်ရာတွင် နရီစည်းဝါး အဖြတ်အတောက် ပေါ်လွင်နေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ပြင်

> "ကျုပ်တို့အညာမှာ- မင်္ဂလာတစ်မျိုးသာ***ပ***၊ အဟုတ်ဗျို့ခမ္မတာ-
> အစဉ်အလာမည်ပြုခဲ့ပေ***ဘု***၊ အရိုးသမကျရွေးလိုပ အဖွားကလဲ
> ကျီတစ်***ဆောင်***၊ 'ကိုမင်းရာရယ်' အမျိုးကလဲ မသေးပေ***ဘု***၊
> အဖိုးအဖနှင့်တကွ မေးကြပေတော့ တစ်မျိုးငါ့မြေးဖို့ရယ်***လို့***၊ 'အိုကွယ်'
> အဖိုးက ပေးလိုက်ပါတဲ့ နွားညီ***နောင်***" (စာ ၄၂)

ဟူ၍ ဖွဲ့ဆိုထားရာ၌ ပါဒတစ်ခုစီ၏ အဆုံးသတ်အသံကို ကြည့်လျှင် 'ပ'(သံလတ်)၊ 'ဘု'(သံလတ်) ဟူသည့် သံလတ်နှစ်ကြိမ်နှင့် အသံကို ချလိုက်ပြီး 'ဆောင်'(သံလွင်)ဖြင့် ချီလိုက်ပါသည်။ ထိုအတူ 'ဘု'(သံလတ်)၊ 'လို့'(သံလတ်)ဟူသည့် သံလတ်နှစ်ကြိမ်နှင့် အသံကို ပြန်ချလိုက်ပြီး 'နောင်' (သံလွင်)ဖြင့် ပြန်ချီထားပါသည်။ သံလတ်နှစ်ကြိမ်နှင့် သံလွင်တစ်ကြိမ်စီကို နှစ်ကျော့ထပ်၍ တစ်လှည့်စီ ဖွဲ့ထားသဖြင့် နရီစည်းဝါးအဖြတ်အတောက်ပေါ်လွင်နေကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ဂုဏ်ယူဝင့်ကြွားစွာ ပြောပြနေသည့် မောင်ရင်မှိုင်း၏ အသံကို ကြားယောင်လာစေနိုင်ပါသည်။

ထို့နောက် တတိယအချိုးတွင်

> "ခရမ်းမျိုးစေ့ကောင်း***စွာ*** - **ရေတ်*ကျိ*်**ကုလားပဲသာပ၊
> နှမ်းမျိုး သွေ့သွေ့ပြောင်း***ဝါ*** - **ငပြုတ်*ဖရုံ***ပါ ဖရဲငုံပြင်၊
> ထမ်းပိုး၍ ရောင်း***စရာ*** - **အထုတ်*မှန်လာ***ခဝဲတွေနှင့်" (စာ ၄၂-၄၃)

ဟူ၍ ဖွဲ့ဆိုထားရာ ရွတ်ဆိုကြည့်လျှင် အသံအနိမ့်အမြင့်အချီအချ တစ်လှည့်စီပြောင်းပြီး အသက်ဝင်နေသည်ကို သတိပြုမိနိုင်ပါသည်။ 'စွာ'၊ 'ဝါ'၊ 'စရာ' ဟူသော သံလွင်တို့နှင့် အသံကို ချီလိုက်ပြီး 'ငရုတ်'၊ 'ငပြုတ်'၊ 'အထုတ်'ဟူသော သံလတ်တို့နှင့် အသံကို ချကာ 'ဂျုံ'၊ 'ဖရုံ'၊ 'မုန်'ဟူသော သံလွင်တို့နှင့် ပြန်ချီထားပါသည်။ ထို့နောက် 'ပဲ'၊'ရဲ'၊ 'ဝဲ'ဟူသော သံလေးဖြင့် ပြန်ချကာ ဖွဲ့ထား သဖြင့် နရီစည်းဝါးအဖြတ်အတောက် ပေါ်လွင်ပြီး အသက်ဝင်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အသံ အနိမ့် အမြင့်၊ အချီအချကို တစ်လှည့်စီပြောင်းကာ နရီစည်းဝါးကျကျ ဖွဲ့ထားသည့်အပြင် ထိုအသံများကို နီးနီးကပ်ကပ်ဖွဲ့သည့်အတွက် ရွတ်ဆိုကြည့်လျှင် ခပ်သွက်သွက် စိတ်အားထက်သန်စွာ ပြောနေ သည့် အသံကို ကြားယောင်လာစေနိုင်ပါသည်။

စာဆိုသည် စတုတ္ထအချိုးတွင်

> "ပျောက်သ**ဟာ**-ထန်းခေါက်**ဖာ**ကလဲ တစ်လုံး**ပါ**တဲ့၊ စုရုံး**လိုက်** လျှင် တစ်အိမ်**ထောင်**ပ၊ လူထုံး**စရိုက်**တွင် တစ်သိမ်**ပြောင်** လောက်ကဲ့၊ မင်္ဂလာ**ဆောင်**မှာ ခန်းဝင်ကလည်း မ**နည်း**ပါဘု၊ **မွဲ**ဖို့ရာ ကံကြ**မွာ**နှင့် ဖန်**လာ**ပုံကုသိုလ်ကလဲ မ**ကောင်း**ချင်တော့၊ အထက်ဟိုအ**ညာ**မှာ**လေ** ကြက်ဆိုတာတောင် မ**လောင်း**ခဲ့ပါဘု၊ အညာ**မြေ**ဌာ**နေ ဟောင်း**ဆီက၊ အကြွေး(တစ်ရာ)ကို ဒွေးခါ ကလည်း **တောင်း**ပြန်ပေါ့တဲ့" (စာ ၄၃)

ဟူ၍ ဖွဲ့ထားပါသည်။ ဤအဖွဲ့မှ ကာရန်ယူပုံကို လေ့လာကြည့်ရာတွင် ဟာ-ဖာ-ပါ(သံလွင်)၊ လိုက်-ရိုက်(သံလတ်)၊ ထောင်-ပြောင်-ဆောင်(သံလွင်)၊ နဲ့-မွဲ(သံလေး)၊ မာ-လာ-ညာ(သံလွင်)၊ ကောင်း-လောင်း-ဟောင်း-တောင်း(သံလေး)၊ လေ-မြေ-နေ(သံလွင်)ဟူသော အစဉ်ဖြင့် ဖွဲ့ထား သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ချီသံ(သံလွင်)ကာရန်များကြားတွင် ချသံ(သံလတ်၊သံလေး)များကို တစ်ကြိမ်စီ ထည့်သုံးလျက် အသံကိုထိန်းကာ ကာရန်သံအတက်အကျ အနိမ့်အမြင့်ကို ပုံဖော်ထား ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ချီသံချသံ တစ်လှည့်စီပြောင်းကာ နရီစည်းဝါး အဖြတ်အတောက် ပေါ်လွင်လာပြီး ကံဆိုးမှုများ တစ်ခုပြီးတစ်ခု ကြုံတွေ့နေရသည့် အကြောင်းအရာနှင့် လိုက်ဖက်မှု ရှိနေကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

ထို့ကြောင့် စာဆိုသည် အညာမင်္ဂလာဆောင်လေးချိုးကြီးတွင် အသံအနိမ့်အမြင့်၊ အတက် အကျဖြင့် နရီစည်းဝါးကျစွာ အကြောင်းအရာနှင့် လိုက်ဖက်အောင် ရေးဖွဲ့သီကုံးထားကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

၅။ သုံးသပ်ချက်

သခင်ကိုယ်တော်မှိုင်း၏ အညာမင်္ဂလာဆောင် လေးချိုးကြီးလာ ဗျည်းတူသရတူအတွဲအစပ် များသည် အသံတူများ ထပ်ဆင့်ထားသည့်အတွက် ပုံမှန်ထက်ပို၍ ထူးခြားပြီး စာဖတ်သူ ပို၍ သတိပြုမိအောင် ဆွဲဆောင် နိုင်ခြင်း၊ အလေးပေးသည့် သဘောပေါ်လွင်ခြင်း၊ ဂယက်အနက်များ ပေါ်ထွက်လာခြင်း စသည့် အာနိသင်များ ထွက်ပေါ်လာစေသော အဖွဲ့များဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ဗျည်းကွဲသရတူ (ကာရန်)အတွဲအစပ်များသည်လည်း လေးချိုးကဗျာ၏ အသံစီးဆင်မှု ချောမွေ့စေရန် များစွာ အထောက်အကူပြုနေသည့် အဖွဲ့များဖြစ်ကြောင်းလည်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

လေးချိုးကြီးတွင် စာဆိုသည် အရည်အသွေးတူအတွဲအစပ်များကိုလည်း အသံအပြင်း အပျော့၊ အကြမ်းအနုပေါ်လွင်အောင် ရေးဖွဲ့သီကုံးထားသကဲ့သို့ အသံအနိမ့်အမြင့်၊ အတက်အကျ တစ်လှည့်စီဖြင့် နရီစည်းဝါးကျစွာ အကြောင်းအရာနှင့်လိုက်ဖက်အောင် ဖွဲ့စပ်သီကုံးထားကြောင်း လည်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

ထို့ကြောင့် အညာမင်္ဂလာလေးချိုးကြီးတွင် စာဆိုသည် လေးချိုးကြီး၏ အကြောင်းအရာ၊ ရည်ရွယ်ချက်တို့နှင့် စီလျော်လိုက်ဖက်မှုရှိသည့် စကားသံအတွဲအစပ်များဖြင့် ရေးစပ်သီကုံး ထားသည်ကို

တွေ့ရပါသည်။ စာဆို၏ စကားသံဖွဲ့စပ်ဟန် ထူးခြားပြောင်မြောက်မှုကြောင့် အညာမင်္ဂလာဆောင်လေးချိုးကြီးသည် ကိုလိုနီခေတ် ကျေးလက်နေမြန်မာလူမျိုးတို့၏ ဘဝ အခြေအနေကို ထင်ဟပ်ဖော်ပြနေသော နှစ်သက်ဖွယ်လေးချိုးကြီးတစ်ပုဒ်ဖြစ်လာရသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

နိဂုံး

ဤစာတမ်းတွင် လေးချိုးကဗျာ၏ သဘောသဘာဝ၊ စကားသံသဘောတရားတို့ကို ရှာဖွေပြုစုကာ လေ့လာတင်ပြခဲ့ပါသည်။ ထို့ပြင် သခင်ကိုယ်တော်မှိုင်း၏ အညာမင်္ဂလာဆောင်လေးချိုးကြီးမှ စကားသံဖွဲ့စပ်ဟန်ကို လေ့လာရာတွင် လေးချိုးကြီးလာ စကားသံအတွဲအစပ်များကို လေ့လာ ဖော်ထုတ်ကာ သုံးသပ်တင်ပြခဲ့ပါသည်။ စကားသံဖွဲ့စပ်ဟန် လေ့လာလိုသူများအတွက် တစ်စိတ် တစ်ဒေသ အကျိုးပြုနိုင်လိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်မိပါသည်။

ကျေးဇူးတင်လွှာ

ဤစာတမ်းဖြစ်မြောက်စေရန် ပညာအမွေပေးခဲ့ပါသော ကျေးဇူးရှင် မိဘနှစ်ပါး၊ သင်ဆရာ၊ မြင်ဆရာ၊ ကြားဆရာများနှင့်တကွ (၂၇)နှစ်မြောက် ရန်ကုန်အရှေ့ပိုင်းတက္ကသိုလ် ကျောင်းမွေးနေ့ ကျင်းပရေးကော်မတီ အဖွဲ့ဝင်လူကြီးများ၊ ခေတ္တပါမောက္ခချုပ်ဆရာကြီးနှင့် ဒုတိယပါမောက္ခချုပ် ဆရာမကြီးများ၊ မြန်မာစာဌာနမှ ပါမောက္ခ(ဌာနမှူး)ဆရာမကြီး ဒေါက်တာခင်စန်းဝင့်၊ ပါမောက္ခ ဆရာမကြီး ဒေါက်တာထက်ထက်အောင်၊ ပါမောက္ခဆရာမကြီး ဒေါက်တာနန်းဝေစံနှင့် မြန်မာစာ ဌာနမှ ဆရာ၊ ဆရာမများ၊ ကျေးဇူးတင်ထိုက်သူများအားလုံးကို အထူးပင် ကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

ကျော်ရင်၊ **ဦး**၊ ပုပ္ပါး။(၂၀၁၆)။ ***ကဝိဘာရတိကျမ်းပေါင်းချုပ်***။ ရန်ကုန်၊ စိတ်ကူးချိုချိုစာပေ။

ခင်မင်၊ **မောင်**(ဓနုဖြူ)။(၂၀၁၁)။ ***ရေးဟန်ပညာနိဒါန်း***။ ရန်ကုန်၊ စိတ်ကူးချိုချိုစာပေ။

တင်မိုး။(၂၀၁၃)။ ***မြန်မာကဗျာဖွဲ့နည်း***။ ရန်ကုန်၊ ပဉ္စင်္စာအုပ်တိုက်။

တင်ဇ၊ **ဦး**။ (၁၉၆၇)။ ***ကဗျာအရသာ၊ မင်းသုဝဏ်နှင့် မင်းယုဝေ၏ ကဗျာပရိယာယ်၊ ဒု-အကြိမ်***။ ရန်ကုန်၊ နှလုံးလှစာပေ။

ထွန်းမြင့်၊ **ဦး**။ (၂၀၀၇)။ ***သဒ္ဒဗေဒ***။ ရန်ကုန်၊ ရာပြည့်စာအုပ်တိုက်။

ထွန်းရွှေ၊ **ဦး**၊ ဓမ္မာစရိယ။ (၂၀၁၉)။ ***ကဗျာစွယ်စုံကျမ်းကြီး၊ စတုတ္ထအကြိမ်***။ ရန်ကုန်၊ စိတ်ကူးချိုချို စာပေ။

မြင့်စိုးလှိုင်။ (၂၀၁၂)။ ***သခင်ကိုယ်တော်မှိုင်း လေးချိုးပေါင်းချုပ်***။ ရန်ကုန်၊ စိတ်ကူးချိုချိုစာပေ။

မြန်မာစာအဖွဲ့ဦးစီးဌာန။ (၂၀၁၈)။ ***မြန်မာအဘိဓာန်***။ ရန်ကုန်၊ နေလင်းပုံနှိပ်တိုက်။

ဦးလုံး၏ ရထားပန်းယိုင်ဆွဲဂတ်မေယိမ်းသီချင်းကို စာပေရှုထောင့်မှ လေ့လာချက်

သော်ဇင်ဝင်း[၁]

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းသည် မာန်အောင်မြို့ဇာတိဖွား ဦးလုံး၏ ရထားပန်းယိုင်ဆွဲဂတ်မေ ယိမ်းသီချင်းကို စာပေရှုထောင့်မှ လေ့လာထားသောစာတမ်း ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ လေ့လာရာတွင် ရခိုင်ပြည်နယ်ပြည်သူ့ကောင်စီက ထုတ်ဝေသော ပြည်ထောင်စု ပွဲဝင် ရခိုင်ရိုးရာသီချင်းများ(၁၉၈၇) စာအုပ်ကို အလေ့လာခံအဖြစ် သတ်မှတ် တင်ပြထားပါသည်။ ဤစာတမ်းမှတစ်ဆင့် စကားအသုံးအနှုန်း၊ ဂုဏ်၊ အလင်္ကာ၊ ရသအဖွဲ့များဖြင့် စာပေဂုဏ်မြောက်စွာ ဖွဲ့ဆိုထားသည့် ဦးလုံး၏ သီချင်းဖန်တီး ပုံကို လေ့လာသိရှိနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

သော့ချက်ဝေါဟာရများ - ရထားပန်းယိုင်၊ ယိမ်းသီချင်း၊ ဆွဲဂတ်မေယိမ်း၊ စကားသုံး၊ ဂုဏ်၊ အလင်္ကာ၊ ရသ။

၁။ နိဒါန်း

မြန်မာစာပေတွင် စကားပြေနှင့် ကဗျာဟူ၍ အဓိကနယ်ပယ်ကြီး နှစ်ရပ်ရှိပါသည်။ ကဗျာတွင် လင်္ကာ နှင့် သီချင်းဟူ၍ အမျိုးအစားနှစ်ရပ် ပါဝင်ပါသည်။ သီချင်းသည် သံစဉ်ဖြင့်သီဆိုရသော သောတာ လင်္ကာရ ကဗျာတစ်မျိုးဖြစ်သည်။ တေးပြုစာဆိုတို့သည် အကြောင်းအရာမျိုးစုံကို အခြေခံ၍ တေးသီချင်းများအဖြစ် ဖန်တီးလေ့ရှိကြသည်။ ထိုအကြောင်းအရာမျိုးစုံထဲတွင် ရိုးရာဓလေ့ဆိုင်ရာ ယိမ်းသီချင်းများလည်း အပါအဝင်ဖြစ်ပါသည်။

ရိုးရာဓလေ့ဆိုင်ရာ ယိမ်းသီချင်းများစွာရှိသည့်အနက် ဦးလုံးသည် 'ရထားပန်းယိုင်ဆွဲဂတ်မေ' ယိမ်းသီချင်းကို ဖန်တီးရာတွင် စာပေ၏ကုန်ကြမ်းဖြစ်သော ဘာသာစကားကို အသုံးပြု၍ သီချင်း သံစဉ်နှင့် ကိုက်ညီသော စာသားအဖွဲ့အစပ်များ၊ အကြောင်းအရာနှင့် လိုက်ဖက်သော စကားအသုံး အနှုန်းများကို ရွေးချယ်စီစဉ်ဖန်တီးထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ တိမ်မြုပ်ပျောက်ကွယ်လုနီးပါး ဖြစ်နေသော ရခိုင်ရိုးရာဓလေ့ရထားဆွဲပွဲ၊ တေးပြုစာဆို ဦးလုံး၏ တေးသီချင်းဖန်တီးမှု အတတ်ပညာ နှင့် စေတနာကို ဖော်ထုတ်လိုသည့်အတွက် ဤသုတေသနစာတမ်းကို တင်သွင်းရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

၁၊ ၁။ သုတေသနနောက်ခံ

၁၊ ၁၊ ၁။ ယိမ်းသီချင်းဟူသည်

မြန်မာအဘိဓာန် (၂၀၂၄)တွင် ယိမ်း၏အနက်ကို-

> "စုပေါင်း၍ ညီညီညာညာကပြသော အကတစ်မျိုး" (စာ ၂၉၂)

ဟုလည်းကောင်း၊ သီချင်း၏အနက်ကို-

> "သီဆိုရန် သံဇဉ်အမျိုးမျိုးဖြင့် ဖွဲ့ထားသော အဖွဲ့အနွဲ့" (စာ ၃၆၀)

ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်ဆိုထားကြသည်။

မြန်မာ့အနုသုခုမအဘိဓာန်(၂၀၀၁)တွင် ယိမ်းသီချင်း၏အနက်ကို-

> "လူအများစုပေါင်း၍ တူညီစွာကရာတွင် သီဆိုသောသီချင်း" (စာ ၉၈)

---

[၁] ဒေါ်၊နည်းပြ၊မြန်မာစာဌာန၊ ရန်ကုန်အရှေ့ပိုင်းတက္ကသိုလ်။

ဟု ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

ထို့ကြောင့် ယိမ်းသီချင်းဟူသည် ယိမ်းအကနှင့်အတူ လူအများတွဲဖက်ကာ မြိုင်မြိုင်ဆိုင်ဆိုင် ကပြသီဆိုကြရသော သီချင်းများဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

၁၊ ၁၊ ၂။ ရထားပန်းယိုင်ယိမ်းသီချင်း

ရထားပန်းယိုင်ဆွဲဂတ်မေယိမ်းသီချင်းသည် ၁၉၆၈ ခုနှစ်၊ (၂၁)ကြိမ်မြောက် ပြည်ထောင်စုနေ့ အခမ်းအနားတွင် ရခိုင်ပြည်နယ်၊ ကျောက်ဖြူမြို့မှ အဓိကယိမ်းအဖြစ် ကပြတင်ဆက်ရာတွင် အသုံးပြုခဲ့သောသီချင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤသီချင်းသည် ကာယဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ရေး အားကစားတစ်ခု အဖြစ် ရထားဆွဲပွဲအကြောင်းကို ဖွဲ့စပ်သီကုံးထားသော ရခိုင်ကျေးလက်ရိုးရာယိမ်းသီချင်း ဖြစ်သည်။ ရထားပန်းယိုင်ဆွဲဂတ်မေ (ရထားပန်းယဉ်ဆွဲကြမယ်-ဆွဲကြစို့)ဟု အဖော်ညှိသံ၊ စိန်ခေါ်သံဖြင့် ခေါင်းစဉ်ပေးထားသော ယိမ်းသီချင်းသည် ရခိုင်ဆယ့်နှစ်ရာသီပွဲအနက် ပျော်စရာကောင်းသော ရထားပွဲအကြောင်း သီချင်းဖြစ်ပေသည်။

ရခိုင်စာဆိုတော် ဥက္ကာပျံသည် ရထားဆွဲပွဲရတုကို မင်းရာဇာကြီး လက်ထက်တွင် စပ်ဆိုခဲ့သည့်အတွက် ထိုမင်းလက်ထက် (ကောဇာ ၉၅၅-၉၇၄) သို့မဟုတ် ယင်းမတိုင်မီကပင် ရထားပွဲ ကျင်းပသည့် အစဉ်အလာရှိသည်ဟု ယူဆနိုင်ပေသည်။ ထိုပွဲသည် မျိုးချစ်ပုဂ္ဂိုလ်ကြီး ဂန္ဓီရပညာရှင် ဦးမြဝါအား ဂုဏ်ပြုသည့်အနေဖြင့် ပေါ်ပေါက်လာရခြင်း ဖြစ်သည်ဟုလည်း အစဉ်အလာ ဆိုကြပါ သည်။ ထိုပွဲကို လယ်သမား၊ အလုပ်သမားများ အလုပ်နည်းပါးချိန်ဖြစ်သေ တပို့တွဲလမပြည့်မီ တစ်ညမှစ၍ လပြည့်ကျော်တစ်ရက်နေ့အထိ သုံးညတိုင် အတီးအမှုတ်၊ အကအခုန်တို့ဖြင့် တစ်ဖက် နှင့် တစ်ဖက် အားကစားယှဉ်ပြိုင်မှု တစ်ရပ်အနေနှင့်လည်းကောင်း၊ တစ်ရပ်ရွာနှင့် တစ်ရပ်ရွာ၊ တစ်ဦးနှင့် တစ်ဦး ရင်းနှီးချစ်ခင်မှုရှိစေရန်လည်းကောင်း၊ အသိပညာ တိုးပွားပြီး ယဉ်ကျေးမှုဖလှယ် ရန်လည်းကောင်း သံချပ်များထိုး၍ စည်ကားသိုက်မြိုက်စွာကျင်းပ လေ့ရှိကြပါသည်။

ရထားဆွဲပုံမှာ ယခုကာလအားကစားပွဲ၌ လွန်ဆွဲပြိုင်ပွဲကဲ့သို့ ဗဟိုတွင် စည်းတစ်ခုထားပြီး လျှင် တစ်ဖက်တစ်ချက်စီ၌ ညီမျှသောအကွာအဝေးတွင် အရှုံးအနိုင်သတ်မှတ်မည့် (တာဝင်) စည်း များ ပြုလုပ်ထားကြသည်။ အသင့်ဖြစ်ကြ၍ ဒိုင်လူကြီးမက အချက်ပြအော်သံပေးခြင်း(သို့) မီးရှူးပြ ခြင်း ပြုလုပ်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ထိုဘက် ဤဘက်မှဆွဲကြရပေသည်။ ယင်းသို့ ဒးသွန်ခွန်စိုက် ကြိုးဆွဲနေစဉ်တစ်ဖက်တစ်ချက်မှ ပရိတ်သတ်များကလည်း သူ့ဘက်ကိုယ့်ဘက် တူရိယာများ တီးမှုတ်၍ ကြွေးကြော်အားပေးကြသည်။

ဤသို့ အစဉ်အလာကောင်းသေ ရခိုင်ရိုးရာပွဲတစ်ခုကို မပျောက်မပျက်အောင် ထိန်းသိမ်း သည့် ရထားပွဲအကြောင်းကို (ရထားပန်းယိုင်)ဆွဲကတ်မေဟူသော ခေါင်းစဉ်ဖြင့် ဖွဲ့ဆိုထားသေ ယိမ်းသီချင်းဖြစ်ပေသည်။

၁၊ ၁၊ ၃။ ဦးလုံး၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိ

ဦးလုံးကို ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် အဖဦးစိန်လုံး၊ အမိ ဒေါ်ဝါနုတို့က ရခိုင်ပြည်နယ်၊ မာန်အောင်မြို့နယ်၊ ကုန်းတန်းကျေးရွာ၌ မွေးဖွားခဲ့သည်။ ဦးလုံးသည် မစ်ထရစ် စာမေးပွဲအောင်မြင်ခဲ့ပြီးနောက် မာန်အောင်မြို့နှင့် ကျောက်ဖြူမြို့တို့တွင် ပညာရေးဝန်ထမ်းအဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့ပြီး အလယ်တန်းကျောင်းအုပ်ဆရာကြီးအဖြစ်မှ အငြိမ်းစားယူခဲ့သည်။ ဦးလုံးသည် တိမ်မြုပ် ပျောက်ကွယ်နေသေ ရခိုင်ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုများကို စတင်ဖော်ထုတ်ခဲ့သူ တစ်ဦးလည်းဖြစ်သည်။ ၁၉၆၈ မှ ၁၉၈၆ အထိ ပြည်ထောင်စုနေ့ အခမ်းအနား ယဉ်ကျေးမှုကပွဲများတွင် တင်ဆက်ခဲ့သေ ရခိုင်ပြည်နယ် ကိုယ်စားပြု တေးသီချင်းများမှာ ဦးလုံး၏ လက်ရာများပင် ဖြစ်သည်။ ထိုလက်ရာများ ထဲတွင် ရထားပန်းယိုင်ဆွဲဂတ်မေယိမ်းသီချင်းသည် ဦးလုံး၏ အထင်ရှားဆုံးလက်ရာ တစ်ခုဖြစ် သည်။ ၁၉၆၈

ခုနှစ်တွင် နိုင်ငံတော်က ချီးမြှင့်သော လူမှုထူးချွန်တံဆိပ်ကို ရရှိခဲ့သည်။ ဦးလုံးသည် ၁၉၉၈ ခုနှစ် ကျောက်ဖြူမြို့၌ ကွယ်လွန်ခဲ့ပါသည်။

၁၊ ၂။ သုတေသနရည်ရွယ်ချက်

ဤစာတမ်းကို ပြုစုရသော ရည်ရွယ်ချက်မှာ ရခိုင်ရိုးရာတေးသီချင်း တစ်ပုဒ်ဖြစ်သော ရထားပန်းယိုင်ဆွဲဂတ်မေယိမ်းသီချင်း၏ စာပေတန်ဖိုးကို ဖော်ထုတ်လိုခြင်း၊ ဂီတစာဆို ဦးလုံး၏ တေးသီချင်း ဖန်တီးမှု အတတ်ပညာကို ဖော်ထုတ်လိုခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။

၁၊ ၃။ သုတေသနမေးခွန်း

ဤစာတမ်းကို ပြုစုရာတွင် -

(၁) ဦးလုံးသည် ရထားပန်းယိုင်ဆွဲဂတ်မေယိမ်းသီချင်းကို မည်သို့ဖန်တီးရေးဖွဲ့ထားသနည်း။

(၂) ရထားပန်းယိုင်ဆွဲဂတ်မေယိမ်းသီချင်းသည် ရခိုင်ရိုးရာဓလေ့တစ်ခုဖြစ်သော ရထားပွဲ၏ပုံရိပ်ကို ပီပြင်ပေါ်လွင်အောင် ဖော်ကျူးနိုင်မှုရှိ၊ မရှိ။

ဟူသော သုတေသနမေးခွန်းများအပေါ် အခြေခံ၍ လေ့လာတင်ပြသွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

၂။ စာပေလေ့လာဆန်းစစ်ချက်

ရခိုင်ရိုးရာတေးသီချင်းများကို လေ့လာထားကြသော စာတမ်းနှင့် ကျမ်းတို့ကို တွေ့ရပါသည်။ မနီနီခိုင် (၁၉၉၈)၏ ‘ ရခိုင်ရိုးရာသီချင်းများလေ့လာချက်’ကျမ်း (မဟာဝိဇ္ဇာဘွဲ့၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်)၊ မစုမြတ်ထွေး (၂၀၂၀)၏ ‘ရခိုင်ရိုးရာသီချင်းများကိုစာပေရှုထောင့်မှလေ့လာချက်’ကျမ်း (မဟာဝိဇ္ဇာ ဘွဲ့၊ ဒဂုံတက္ကသိုလ်)နှင့် ဦးရဲမင်းထက် (၂၀၂၃)၏ ‘ ရခိုင်ရိုးရာဗုဒ္ဓပူဇနိယယိမ်းသီချင်းကို စာပေ ရှုထောင့်မှလေ့လာခြင်း’ စာတမ်း (တောင်ကုတ်တက္ကသိုလ် သုတေသနဂျာနယ်)တို့ကို တွေ့ရပါ သည်။

ရထားပွဲနှင့်ပတ်သက်၍ ဒေါက်တာမင်းမော်သန့် (၂၀၂၁)၏ ‘ရခိုင်ရိုးရာရထားဆွဲပွဲဟာသ သံချပ်များလေ့လာချက်’ စာတမ်း (ဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံစာတမ်း)ကို တွေ့ရပါသည်။

သို့ဖြစ်၍ ဦးလုံး၏ ရထားပန်းယိုင်ဆွဲဂတ်မေယိမ်းသီချင်းကို မည်သူမျှသီးသန့် လေ့လာ ထားခြင်း မရှိသေးကြောင်း တွေ့ရသည့်အတွက် ဤစာတမ်းကို ပြုစုရခြင်းဖြသ်ပါသည်။

၃။ နည်းနာ

၃၊ ၁။ ပညာရပ်နည်းနာ

ဤစာတမ်းကိုလေ့လာရာတွင် တေးဂီတရှုထောင့်မှ မဟုတ်ဘဲ တေးသီချင်းတွင်ပါဝင်သော အရေးအဖွဲ့ကိုစာပေရှုထောင့်မှ လေ့လာတင်ပြထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ “ရထားပန်းယိုင်ဆွဲဂတ်မေယိမ်း”သီချင်း၏ တေးစာသားများကို ကဗျာ့ သဘောတရား၊ ကဗျာ့လေ့လာမှု နည်းနာများဖြင့် ချည်းကပ်လေ့လာသွားပါမည်။

၃၊ ၂။ သုတေသနနည်းနာ

ဤစာတမ်းသည် “ရထားဆွဲပွဲ” အကြောင်းကို ဖွဲ့ဆိုသော စာဆို၏ ရထားပန်းယိုင်ဆွဲဂတ်မေယိမ်း သီချင်းနှင့် ပတ်သက်သော နောက်ခံအချက်အလက်များကို အင်တာနက်နှင့် ထုတ်ဝေပြီး မဂ္ဂဇင်း စာစောင်တို့မှတစ်ဆင့် စုဆောင်းရယူသည့်အတွက် ရှိပြီးသားအချက်အလက်များအပေါ် အခြေပြု လေ့လာခြင်းနည်း(Use of available data method) ကို သုံးပြုထားပါသည်။

၄။ စိစစ်လေ့လာချက်

ဦးလုံး၏ ရထားပန်းယိုင်ဆွဲဂတ်မေယိမ်းသီချင်းကို လေ့လာရာတွင် တေးသီချင်း တစ်ပိုဒ်စီကို စကားအသုံးအနှုန်း၊ အသံကာရန်၊ ဂုဏ်၊ အလင်္ကာ၊ ရသမြောက်မှုတို့ကို စိစစ်တင်ပြသွားမည် ဖြစ်ပါ သည်။

ပထမအပိုဒ်

ရထားပန်းယိုင်ဆွဲဂတ်မေယိမ်းသီချင်း၏ ပထမပိုဒ်တွင်-

> “(ကုံရာသီ တပို့ထွေး(တပို့တွဲ)…ရထပွေး(ရထားပွဲ) လားကတ် (သွားကြ)မေ…
>
> သငေချင်း ရောက်(ယောက်)မလို့နက် ဖော်ချင်းညှိ ကတ်တေ)
>
> (ကုံရာသီ တပို့ထွေး(တပို့တွဲ)…ရထပွေး(ရထားပွဲ) လားကတ် (သွားကြ)မေ…
>
> သငေချင်း ရောက်(ယောက်)မလို့ကို ဖော်ချင်းညှိပါရေ့၂
>
> ရှိ(ရွေ့)လပြောင်ပြောင် ၁ကာ(ကောင်းကင်)ရောင် ကြေ(ကြယ်)ရောင် နက္ခတ် မာဃလေ ထိန်ထိန်ပလို့ သာစွလေ သူလှရေ ငါလှရေ ဆင်ကာယင်ကာ လိုက်ကလိုက်ပြင်(အလျင်အမြန်)လို့ တပို့ထွေး(တွဲ) ရထပွေး(ရထားပွဲ) ရောက်အောင်လေ” (စာ ၁၈)

ဟူ၍ ဖွဲ့စပ်ထားပါသည်။ ရထားဆွဲပွဲသည် ရခိုင်ရိုးရာပွဲတော်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ရထားဆွဲပွဲကို ကုံရာသီဖြစ်သော တပို့တွဲလတွင် ကျင်းပပါသည်။ ထိုကုံရာသီ တပို့တွဲလရောက်တိုင်း ကျင်းပသော ရထားဆွဲပွဲ၌ ရခိုင်ပြည်သားတို့သည် ပျော်ရွှင်စွာပါဝင် ဆင်နွှဲကြပါသည်။ ထို့ကြောင့် ရခိုင်လုံမဖြူ တို့က သူငယ်ချင်းယောက်မ အပေါင်းအဖော်များဖြင့် ရထားပွဲသွားကြရန် တိုင်ပင်ကြပုံကို “ဖော်ချင်းညှိ ကတ်တေ”၊ “ဖော်ချင်းညှိပါရေ” ဟု စတင်ဖွဲ့စပ်ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ရထားဆွဲပွဲကျင်းပသောအချိန်မှာ ကောင်းကင်၌ လရောင်ထွန်းလင်းတောက်ပသည့် ညအချိန် ဖြစ်သည်။ လရောင်၏ ထွန်းလင်းတောက်ပပုံကို “ရှိလပြောင်ပြောင်”ဟု နှစ်သက်ဖွယ် သုံးဖြင့် သုံးနှုန်းထားပါသည်။ “ရှိလ” သုံးမှာ လရောင်၏တောက်ပပုံကို ရွှေ၏တောက်ပပုံနှင့် ထပ်တူပြု ကာ ခိုင်းနှိုင်းထားသော ရူပကအလင်္ကာအဖွဲ့ ဖြစ်ပါသည်။ မောင်ခင်မင်(ခနုဖြူ)(၂၀၁၇)က

> “ ရူပကအလင်္ကာအဖွဲ့၌ တူသောဂုဏ်သည် အနှိုင်းခံတွင် မထင်ရှားပါ။ အနှိုင်းတွင်သာ ထင်ရှားပါသည်။ အနှိုင်းခံနှင့် အနှိုင်း ဆက်စပ်လိုက်သောအခါကျမှ အနှိုင်းကို အကြောင်းပြုပြီး အနှိုင်းခံ၏ဂုဏ်ပါ ထင်ရှားသွားရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။” (စာ ၇၄)

ဟု ဆိုထားပါသည်။ “ရှိလ”တွင် ‘လ’(အနှိုင်းခံ)သည် ‘ရှိ(ရွှေ)’ နှင့် ဆက်စပ်လိုက်သောအခါ ကောင်းကင်၌ ရွှေလရောင် တောက်ပနေသည့်မြင်ကွင်းမှာ သီချင်းနားဆင်သူတို့၏ စိတ်မျက်စိ၌ ထင်ရှားမြင်သ လာစေပါသည်။

တစ်ဖန် ရွှေလရောင်၏တောက်ပပုံကို “ပြောင်ပြောင်”ဟု လည်းကောင်း၊ ကြယ်ရောင်၏ တောက်ပပုံကို “ထိန်ထိန်”ဟု လည်းကောင်း ဝိစ္ဆာလုံးထပ်အသုံးဖြင့် ဖွဲ့စပ်ထားပါသည်။ ‘ဝိစ္ဆာ’ သုံးနှင့်ပတ်သက်၍ မြန်မာအဘိဓာန်(၂၀၂၄)တွင်-

> “ အားလုံးအကျုံးဝင်စေရန် မျိုးတူစကားလုံးကို နှစ်ကြိမ်ဆိုခြင်း။ စကားအနက် အဓိပ္ပာယ်နှံ့စပ်စေရန် စကားလုံးကို နှစ်ကြိမ်ထပ် ဆိုခြင်း[ပါ။ဝိစ္ဆာ]” (စာ ၃၅၀)

ဟု ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် ရထားဆွဲပွဲကျင်းပသောညတွင် ကောင်းကင်၌ ရွှေလရောင်၊ ကြယ်ရောင်တို့၏ တောက်ပပုံမှာ သာမန်တောက်ပပုံမျိုးမဟုတ်၊ တပြောင်ပြောင် တထိန်ထိန် တောက်ပပုံမျိုးဖြစ်သည်ကို သီချင်းနားဆင်သူတို့က ကွင်းကွင်းကွက်ကွက် ထင်ယောင်မြင်ယောင် ဖြစ်လာစေပါသည်။

စကားသုံးနှုန်းရာတွင် "ရှီ"(ရွှေ)၊ "အာကာ"(ကောင်းကင်)၊ "သာစွလေ"ဟူသော ရခိုင် ဒေသိယ စကားများ၊ "ရောက်မရို့"(ယောက်မတို့)၊ "သူလှရေ"(သူလှတယ်)၊ "ငါလှရေ" (ငါလှတယ်) ဟူသော အရပ်သုံးပြောစကားများဖြင့် ဖွဲ့စပ်ထားသည်မှာ အများနှင့် ဝိုင်းဖွဲ့သီဆိုရသည့် ရခိုင်ရိုးရာ ယိမ်းသီချင်း၏သဘောကို ပီပြင်ပေါ်လွင်လာစေပါသည်။ "ကုံရာသီ"၊ "လ"၊ "အာကာ"၊ "ကြယ်"၊ "နက္ခတ်"၊ "မာဃ" ဟူသော လရာသီဆိုင်ရာ စကားသုံးများမှာ ရာသီဘွဲ့သီချင်း တစ်ပုဒ်ဖြစ်သည့် ရထားပန်းယိုင်ဆွဲဂတ်မေ ယိမ်းသီချင်းနှင့် အံဝင်ခွင်ကျ လိုက်ဖက်မှုရှိကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

သံနှင့်ပတ်သက်၍ မမိုးမြေ (၂၀၂၄)က-

> " သံလွင်၊ သံလတ်၊ သံလေးတို့ကို နေရာတကျအသုံးပြုခြင်းဖြင့် ကဗျာပါ အကြောင်းအရာ ဘယာမှု၊ မသာယာမှု၊ ကဗျာပါဇာတ်ဆောင်တို့၏ စိတ်ပျော်ရွှင်မှု၊ ရှုပ်ထွေးမှု စသည်တို့ကို ပိုမိုပေါ်လွင်အောင် ဖန်တီးယူ လေ့ရှိပါသည်။" (စာ ၁၃၁)

ဟု ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ သီချင်းဖွဲ့စပ်ရာတွင် "ပြောင်"-"ရောင်"(သံလွင်)၊ "ပ"-"စွ"(သံလတ်)၊ "တွဲ"-"ပွဲ"၏(သံလေး)ဟူသော အသံ(၃)မျိုးလုံးကို သုံးစွဲထားပါသည်။ အသံတူချည်း ဆက်တိုက်ကြားရ လျှင် သီချင်းနားဆင်သူတို့ ရိုးအီသွားစေနိုင်သည့် အတွက် နားဟဒယဖြစ်စေရန် အသံအမျိုးမျိုးဖြင့် အဆင်အကွက်ဖော်ပြထားသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

ဒုတိယအပိုဒ်

ရထားပန်းယိုင်ဆွဲဂတ်မေယိမ်းသီချင်း၏ ဒုတိယပိုဒ်တွင် -

> "(နှင်းငွေ(ငွေ)စက်ချေ မြောက်လီသွီး(လေသွေး)လို့ အီး(အအေး) လေပြေ လားကေ့မေ(သွားကြမယ်)လေ ရိုးရာရခိုင်ပွေး(ပွဲ)ကိုလ ဆင်နွေး(နွဲ) ညီညာ မြူးပျော်ကတ်(ကြ)မေ)၂
>
> (မည်းမှန်ခူးပေါပါလို့ အမောပြေပြေ စားစီ(စေ)ဖို့လေ လပျို(လူပျို) မောင်မောင်ကြီးဒိန်(အစ်ကိုကြီးတို့)က ကြိုဆီးကာလေ စောင့်နီလိမ့် မယ်)၂
>
> ပတ်သာဗုံရှည်ကြီး တီးနေဂဏ်(ကြ) မောင်ကြီးရေ အရီးသား ခေါ်လိုက်မေ လေး လေ့ လေ သူကလေ မြူပြပါရေ ဘွာဘွာရှက်တေ ဟရို့ တပို့ထွေး(တွဲ) ရထပွေး(ရထားပွဲ) ဂု(ခု)ချိန်လေ" (စာ ၁၈)

ဟူ၍ ဖွဲ့စပ်ထားပါသည်။ ရထားဆွဲပွဲကျင်းပချိန်မှာ ငွေနှင်းစက်များကျဆင်းသော ဆောင်းရာသီ ဖြစ်သည်။ မြောက်ပြန်လေတိုက်သဖြင့် အေးလွန်းလှသော ဆောင်းရာသီညချမ်းတွင် ရခိုင်ပြည်သား တို့သည် ရထားဆွဲပွဲသို့သွားရောက်ကာ ပျော်ရွှင်စွာ ဆင်နွဲကြသည်။ ဤအဖွဲ့တွင် ဆောင်းရာသီ၏ အေးချမ်းလှသော အခြေအနေကို "နှင်းငွေစက်"၊ "မြောက်လီသွီး"ဟူသော နှစ်သက်ဖွယ် စကားလုံး များဖြင့် သရုပ်ဖော်ထားပါသည်။ "ဆင်နွဲ"၊ "ညီညာ"၊ "မြူးပျော်"၊ "ကြိုဆီး" ဟူသော လုံးတွဲကြိယာ စကားလုံးများဖြင့် ရခိုင်ပြည်သားတို့ ပျော်ရွှင်စွာဆင်နွဲကြသော ရထားပွဲ၏သရုပ်ကို ဖော်ကျူးထား ပါသည်။

ထို့ပြင် ရထားဆွဲပွဲတွင်ပါဝင်ကြသော လူပျိုမောင်ကြီးတို့ အမောပြေစားသုံးနိုင်စေရန် ရာသီစာမည်းမှန်ကို လုံမပျိုတို့က ယူဆောင်လာကြသည်။ ပတ်သာဇုံရှည်ကြီးများကို တီးနေကြ သော မောင်ကြီးတို့ကို လုံမပျိုတို့က အရီးသားဟု ကျီစယ်စနောက်ကာ ခေါ်လိုက်ကြသည်။ ဤအဖွဲ့တွင် "အမောပြေပြေ"ဟု ဝိစ္ဆာလုံးထပ်စကားသုံးဖြင့် ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ “လပျို”(လူပျို)၊ “အရီးသား”၊ “မောင်းမောင်”(အစ်ကို)၊ “မောင်ကြီး”ဟူသော ရခိုင်ဒေသိယဝေါဟာရများဖြင့် ရထားဆွဲပွဲတွင် ပါဝင်ကြသော ရခိုင်ကာလသားလူပျိုတို့ကို သရုပ်ဖော်ထားပါသည်။ မြည်သံစွဲ အသုံးနှင့် ပတ်သက်၍ မောင်ခင်မင်(ဓနုဖြူ)(၂၀၂၅)က -

> “ စာပေရေးဖွဲ့သူတို့ စိတ်ကူးဖြင့် ဖန်တီးပုံဖော်ရာတွင် သုံးတွင်ကျယ် သော ဘာသာစကား လက်ဆောင်များတွင် မြည်သံကို အစွဲပြုသော စကားလုံးများလည်း အပါအဝင်ဖြစ်သည်။ ပါဠိဘာသာဖြင့် 'အနုကရဏ သဒ္ဒါ'ဟု ခေါ်၍ အနောက်တိုင်းစာပေသုံးစကားအဖြစ် ‘အိုနိုမာတိုးပီးယား’ Onomatopeia ဟု ခေါ်သည်။ မြန်မာလိုတော့ ‘မြည်သံစွဲ’ ဟူ၍ သုံး တွင်နေပါပြီ။” (စာ ၃၉)

ဟု ဆိုထားပါသည်။ ရထားဆွဲပွဲတွင် အချင်းချင်းစနောက်ကြသော ရခိုင်လူပျိုအပျိုတို့၏ “လေးလေ့လေ”၊ “ဘွာဘွာ” သံတို့ကို မြည်သံစွဲစကားလုံးအဖြစ် ထည့်သွင်းရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ သီချင်းအကြောင်းအရာနှင့် လိုက်ဖက်အောင် ဝစ္ဆာလုံးထပ်စကားလုံး၊ ညွှန်ခေါ်စကား၊ မြည်သံစွဲ အသုံးတို့ကို ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင်သုံးနှုန်းထားနိုင်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

တတိယအပိုဒ်

ရထားပန်းယိုင်ဆွဲဂတ်မေယိမ်းသီချင်း၏ တတိယပိုဒ်တွင် -

> “ ရွက်တေ ရွက်တေ အစော်ဖြိုက်လို့(ဘာဖြစ်လို့) နင်ရွက်တေ(တယ်) ယောက်မညိုန္တဲ့ရေ၊ ရွက်တေ ရွက်တေ ရွက်တေ အစော်ဖြိုက်လို့ (ဘာဖြစ်လို့) နင်ရွက်တေ(တယ်) ယောက်မညိုန္တဲချေ။ ငရို့(တို့)လေ ပျိုတစ်စုနှင့် ဖော်ပြညီညာ ကပြကတ်မေ အပြန်အလှန် ဇမ်းဒိန်နက် ကဗျာပိုင်ညာ(ပညာ)စမ်းချင်လို့ မနားတမ်း သံချပ်ထိုးကပ်တေ မောင်ရို့ ဆိုကေ လေးလေ့လိုက်တေ မေရို့ဆိုကေ လေးလေ့လိုက်တေ မောင်ရို့ ဆိုကေ လေးလေ့လိုက်တေ လက်ခုပ်ကေ တီးကပ်ပါရေ သံပြိုင်ညီညာ ရိုးရာပျော်လို့ တပို့ထွေး(တွဲ) ရထပွေး(ရထားပွဲ) ဂု(ခု)ချိန်လေ” (စာ ၁၈)

ဟူ၍ ဖွဲ့စပ်ထားပါသည်။ ရထားဆွဲပွဲတွင် ရခိုင်သူရခိုင်သား အပျိုလူပျိုတို့သည် တစ်ဖက်နှင့် တစ်ဖက် ပညာစမ်းသည့်အနေဖြင့် ဇမ်းကဗျာများ ပြိုင်ဆိုင်သီဆိုကြသည်။ သံချပ်များထိုးကာ တစ်ဖက်နှင့် တစ်ဖက် ရင်နှီးချစ်ခင်မှုရစေရန် စနောက်ကြသည်။ ဤအဖွဲ့တွင် လုံမပျိုတို့ ရွက်နေကြပုံကို “ရွက်တေ ရွက်တေ”၊ “ရွက်တေ ရွက်တေ ရွက်တေ” ဟု သံဖြည့်စကားလုံး (သဒ္ဒပူရဏပုဒ်)ဖြင့် ထပ်ကာထပ်ကာ ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ သဒ္ဒပူရဏပုဒ်မှာ ပါဠိစကား သဒ္ဒ(အသံ)နှင့် ပူရဏ(ပြည့်ခြင်း)တို့ကို ပေါင်းထားခြင်းဖြစ်သည်။ “ရွက်တေ”ဟူသေ စကားလုံးကို သီဆိုရာတွင် သံပြည့်စေရန် စကားလုံးသစ်မရှာဘဲ ထိုစကားလုံးကိုပင် နှစ်ကြိမ်၊ သုံးကြိမ် သုံးထားခြင်းမျိုး ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် သီချင်း၏ အဓိကဟန်ချက်ဖြစ်သော စည်းဝါးကို ကိုက်ညီလာစေသည်။ ရွှတ်ဖတ်ရလွယ်ကူပြီး အသံချိုသာပေပြစ်စေပါသည်။ လုံမပျိုတို့ကို ဖော်ညွှန်းရာတွင် “ယောက်မ”၊ “ညိုန္တဲ့”၊ “မေရို့”ဟူသော ရခိုင်ဒေသိယဝေါဟာရများဖြင့် လိုက်ဖက်စွာ သုံးနှုန်းထားပါသည်။ သံချပ်ထိုးရာတွင် ညာသံပေးသော “လေးလေ့”ကို မြည်သံစွဲ စကားလုံးအဖြစ် ထည့်သွင်းရေးဖွဲ့ထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ထိုအဖွဲ့ကြောင့် ရထားပွဲ၏ ပျော်ရွှင်ဖွယ်ရာကောင်းသော ရထားဆွဲပွဲ၏သရုပ်မှာ ပို၍ ပီပြင်လာစေပါသည်။

စတုတ္ထအပိုဒ်

ရထားပန်းယိုင်ဆွဲဂတ်မေယိမ်းသီချင်း၏ စတုတ္ထပိုဒ်တွင် -

> “ ညာသံပီး(ပေး) ကာလေ ယိုင်(ယဉ်)ကျေးနှုတ်မှုပြောပါရေ ရထားပန်းယိုင်လွန်ကိုဆွေး(ဆွဲ)လို့ သူဆွေး(ဆွဲ) ငါဆွေး(ဆွဲ) ပျော်ကတ်တေ (ရပ်ပြိုင် ရွာပြိုင် နိုင်အောင်ဆွေး(ဆွဲ)လို့ လက်ညီ အားညီ ခွန်ညီ နိုင်အောင်ဆွေး(ဆွဲ)လို့)၂
>
> ယီးလေးလေ့ ဆွေးကတ်(ဆွဲကြ)မောင်ရို့(တို့)လေ ယီးလေးလေ့ ဆွေးကတ်(ဆွဲကြ) မေရို့ရေ မောမောနဲ့ ဒေါကရီ(ရေအိုးကြီးမှရေ) ကိုလေ(ယေ၃) ဖော်ဖော်ရွှီရွှီ(ရွှေရွှေ) သောက်ပါ မောင်ရို့ တပို့ထွေး(တွဲ) ရထပွေး(ရထားပွဲ) ဂု(ခု)ချိန်လေ” (စာ ၁၈)

ဟူ၍ ဖွဲ့စပ်ထားပါသည်။ ရထားဆွဲပွဲတွင် ရခိုင်လူမျိုးတို့သည် ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု ပွဲတော်တစ်ခု ဖြစ်သည့်အပြင် နှုတ်မှုပညာအရည်အသွေးကို မြှင့်တင်ပေးသော ပွဲလည်းဖြစ်သည်။ ရထားဆွဲပွဲတွင် ရခိုင်ပြည်သားတို့၏ အနိုင်မခံအရှုံးမပေးတတ်သော စိတ်ဓာတ်၊ စည်းလုံးညီညွတ်သောခွန်အားတို့ကို ထင်ထင်ရှားရှားတွေ့နိုင်ပါသည်။ ထိုသဘောကို “သူဆွဲ”၊ “ငါဆွဲ”၊ “ရပ်ပြိုင်”၊ “ရွာပြိုင်”၊ “လက်ညီ”၊ “အားညီ”၊ “ခွန်ညီ” ဟူသော ပုံစံတူစကားလုံးများဖြင့် ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ ရထားဆွဲရာတွင် ၎တင်းသော “ယီးလေးလေ့” သံကို မြည်သံစွဲအသုံးအဖြစ် ထည့်သွင်းရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ ရခိုင်ပြည်သားတို့၏ စည်းလုံးညီညွတ်သော ပြယုဂ်နှင့် ရထားဆွဲပွဲ၏ ပျော်စရာကောင်းသော မြင်ကွင်းတို့ကို ပီပြင်ပေါ်လွင်လာစေသော စကားသုံးများဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

ပဉ္စမအပိုဒ်

ရထားပန်းယိုင်ဆွဲဂတ်မေယိမ်းသီချင်း၏ ပဉ္စမပိုဒ်တွင် -

> “ ဝတီလေးရပ် ယိုင်(ယဉ်)ကျေးမှုစွာ ရှိုး(ရှေး)မူအခြေ ရှိုး(ရှေး)သို့ချီ ကတ်ပါမေ မြန်ပြည်တစ်ဂှန်း လမ်းပြကာ လှမ်းတက်ရာ ညီညာပြုကာ ပြေ(ပြည်)ထောင်စုမှာ ညီနောင်ရင်းချာ သွီး(သွေး)ချင်းပေါင်းလို့ ပြေ(ပြည်)ထောင်တွင်းမှာ ဖီး(ဘေး)ကင်းကြောင်းကို တောင်း တောင်း တောင်းဆုနဲ့လေ ငွေခရုနဲ့ ဇေယျတုပြုပါရေ” (စာ ၁၈)

ဟူ၍ ဖွဲ့စပ်ထားပါသည်။ ခည၀တီ၊ မေဃ၀တီ၊ ရမ္မာ၀တီ၊ ဒွါရာ၀တီဟူသော ဝတီလေးရပ်သည် ရခိုင်ယဉ်ကျေးမှု အမွေအနှစ်တို့ဖြင့် ကြွယ်၀ပြည့်စုံလှပါသည်။ ဝတီလေးရပ်ခေါ် ရခိုင်ပြည်နယ်သည် ပြည်ထောင်စု၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသလည်း ဖြစ်ပါသည်။ ရထားဆွဲပွဲကို အခြေပြု၍ ပေါ်ပေါက် လာသော ရခိုင်ပြည်သားတို့၏ သွေးစည်းညီညွတ်မှုသည် ပြည်ထောင်စု၏ အင်အားတစ်ရပ်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ပြည်ထောင်စုအတွင်းရှိ ရခိုင်လူမျိုးအပါအဝင် တိုင်းရင်းသားအားလုံး တို့သည် သွေးစည်းညီညာကာ ဘေးကင်းပါစေကြောင်း ဆုတောင်းပုံဖြင့်သီချင်းကို အဆုံးသတ် ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ ဤအဖွဲ့တွင် “ညီညာပြုကာ ပြည်ထောင်စုမှာ ညီနောင်ရင်းချာ” ဟု “ကာ-မှာ-ချာ”(သံလွင်)ဟူသော ၁ယာညင်ပျောင်းစွာ ဆွဲငင်ရွှတ်ဆိုနိုင်သော သံလွင်ကိုသုံး၍ ရေးဖွဲ့ ထားပါသည်။ ဆုတောင်းပုံကို ပေါ်လွင်အောင် “တောင်း...တောင်း...တောင်း” ဟု ဆက်တိုက် သုံးထားသည့် အတွက် ဘေးကင်းစေကြောင်း တောင်းဆုပြုသော သီချင်းအကြောင်းအရာနှင့် လိုက်ဖက်လှပါသည်။ “ဇေယျတု” ဟူသော ပါဠိသက်စကားလုံးများသည် သီချင်းကို လေးနက် ထင်ရှားလာအောင် အထောက်အပံ့ပေးနိုင်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

၅။ သုံးသပ်ချက်

တေးပြုစာဆိုဦးလုံးသည် “ရထားပန်းယိုင်ဆွဲဂတ်မေယိမ်း”သီချင်း၏ တေးစာသားကို စကားသုံး၊ ဂုဏ်၊ အလင်္ကာ၊ ရသများဖြင့် ဖန်တီးရေးဖွဲ့ထားသည်မှာ အကြောင်းအရာနှင့် လိုက်ဖက် ညီညွတ်မှု ရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ထိုသို့ ဖန်တီးရာတွင် ရထားဆွဲပွဲကျင်းပသည့် အချိန်ရာသီကို ဝစ္ဆာလုံးထပ်ဖြင့် သုံးထား သောကြောင့် ရထားဆွဲပွဲကျင်းပသော ညချိန်ထွန်းလင်းတောက်ပနေပုံတို့ကို မြင်ယောင်လာစေ သည်။ ရခိုင်ဒေသိယစကားသုံးများ၊ အရပ်သုံးပြောစကားများ၊ ညွှန်းခေါ်စကားများကို ပိုင်ပိုင် နိုင်နိုင် သုံးထားသောကြောင့် ရထားဆွဲပွဲ၏ ပျော်ရွှင်စရာကောင်းပုံ၊ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦးရင်းနှီးစွာ စနောက်ကြ ပုံများကို ပေါ်လွင်အောင် ရေးဖွဲ့တင်ပြနိုင်သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ရထားဆွဲပွဲ၏ အကြောင်းအရာ နှင့်လည်း လိုက်ဖက်မှု ရှိစေခဲ့ပါသည်။ အဖြည့်စကားလုံး သဒ္ဒပူရဏပုဒ်များဖြင့် အများနှင့် ဝိုင်းဖွဲ့ သီဆိုရသော ယိမ်းသီချင်း၏သဘောကို ပေါ်လွင်စေခဲ့ပါသည်။ သီချင်းဖွဲ့စပ်ရာတွင် သံလွင်၊ သံလတ်၊ သံလေး (၃)မျိုးစလုံးကို သုံးပြု၍ နာဆင်ရသူတို့အပေါ်တွင် ရိုးအီခြင်းမရှိဘဲ နားဝင် ပီယံဖြစ်အောင် ရေးဖွဲ့ထားနိုင်သည်ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ ရူပကအလင်္ကာဟူသော အတ္ထာ လင်္ကာရ (အနက်တန်ဆာ)များကြောင့် သီချင်းကို နှစ်သက်ဖွယ်ဖြစ်စေပါသည်။ ဦးလုံး၏ ရထား ပန်းယိုင်ဆွဲဂတ်မေယိမ်းသီချင်း တစ်ပုဒ်လုံးကို လေ့လာကြည့်သောအခါ ခက်ခဲနက်နဲသော စကားလုံးများမပါဝင်ဘဲ အနက်အဓိပ္ပာယ် သိလွယ်သောကြောင့် ပသာဒဂုဏ် မြောက်သည်ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ ရခိုင်သူရခိုင်သားတို့၏ စည်းလုံးညီညွတ်မှု၊ ဒေသာန်တို့ကို မြင်ရသောကြောင့် ဝီရရသကို ခံစားရစေပါသည်။ မြည်သံစွဲအလင်္ကာများကို သုံး၍ မြည်သံကိုပါ ထည့်သွင်းရေးဖွဲ့ထား သောကြောင့် ရထားဆွဲပွဲ၏ပျော်ရွှင်စရာကောင်းပုံ မြင်ကွင်းများကို စာဖတ်သူ၏ စိတ်မျက်စိတွင် မြင်ယောင်လာစေသောကြောင့် သန္တရသကို ခံစားရစေပါသည်။ တေးသီချင်း သီချင်းဆိုသူ၊ နားထောင်သူတို့၏ နှလုံးစိတ်ဝမ်းကို ကြည်နူးမှုနှင့်အတူ အပျော်များလည်း ကူးစက်လာစေပါသည်။ စာဆိုသည် ရထားဆွဲပွဲနှင့် လိုက်ဖက်အောင် စကားသုံးနှုန်းထားသောကြောင့် သီချင်းအနှစ်သာရကို ပီပီပြင်ပြင် ဖော်ကျူးနိုင်ခဲ့သည်ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။

‘စာပေအားလုံး ဘာသာစကားပင်ဖြစ်သည်’၊ ‘စာပေဟူသည် ဖန်တီးမှုပါသော ဘာ စကားအသုံးဖြစ်သည်’ ဟူသော ဖွင့်ဆိုချက်က ဘာသာစကားနှင့် စာပေတို့၏ ဆက်နွယ်မှုကို ဖော်ပြနေသည်။ ရထားပန်းယိုင်ဆွဲဂတ်မေယိမ်းသီချင်းကို သီချင်းကို စာပေရှုထောင်မှ လေ့လ ကြည့်သောအခါ ဦးလုံး၏ ဘာသာစကားအသုံးပြုပုံ တစ်နည်းအားဖြင့် အရေးအသား အတတ်ပညာ သည် စာပေဂုဏ်မြောက်မှုရှိကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ရထားပန်းယိုင်ဆွဲဂတ်မေယိမ်း သီချင်းသည် ပရိသတ်လက်ခံသော၊ အောင်မြင်သော တေးတစ်ပုဒ်ဖြစ်လာရသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

နိဂုံး

ရထားပန်းယိုင်ဆွဲဂတ်မေယိမ်းသီချင်းကို စာပေရှုထောင့်မှ တတ်စွမ်းသမျှ လေ့လာတင်ပြခဲ့ပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင် ရိုးစင်းသောစကားလုံးများဖြင့် အနုပညာကို အာနိသင် ထက်မြက်အောင် ဖန်တီး၍ ရကြောင်း ဖော်ထုတ်တင်ပြနိုင်ခဲ့ပါသည်။ ထို့ပြင် တိမ်မြုပ်ပျောက်ကွယ်လုနီးပါးဖြစ်နေသော ရခိုင်ရိုးရာ အစဉ်အလာပွဲတော်တစ်ခုဖြစ်သည့် ရထားဆွဲပြိုင်ပွဲနှင့် ရခိုင်ဒေသိယအသုံးနှုန်းများကို လည်း တခြားတိုင်းရင်းသားများ သိရှိစေရန်အတွက်လည်းကောင်း ဖော်ထုတ်တင်ပြခဲ့ပါသည်။ ဤစာတမ်းသည် တေးသီချင်းများ စိတ်ဝင်စားသူများ အတွက်လည်းကောင်း၊ ဘာသာစကားနှင့် စာပေဆက်စပ်မှုကို လေ့လာလိုသူများအတွက်လည်းကောင်း အထိုက်အလျောက် အကျိုးပြုနိုင် မည်ဟု မျှော်လင့်မိပါသည်။

ကျေးဇူးတင်လွှာ

ဤစာတမ်းဖြစ်မြောက်စေရန် ပညာအမွေပေးခဲ့ပါသော ကျေးဇူးရှင် မိဘနှစ်ပါး၊ သင်ဆရာ၊ မြင်ဆရာ၊ ကြားဆရာများနှင့်တကွ (၂၇)နှစ်မြောက် ရန်ကုန်အရှေ့ပိုင်းတက္ကသိုလ် ကျောင်းမွေးနေ့ ကျင်းပရေး ကော်မတီ အဖွဲ့ဝင်လူကြီးများ၊ ခေတ္တပါမောက္ခချုပ်ဆရာကြီးနှင့် ဒုတိယပါမောက္ခချုပ် ဆရာမကြီး များ၊ မြန်မာစာဌာနမှ ပါမောက္ခ(ဌာနမှူး)ဆရာမကြီး ဒေါက်တာခင်စန်းဝင့်၊ ပါမောက္ခ ဆရာမကြီး ဒေါက်တာထက်ထက်အောင်၊ ပါမောက္ခဆရာမကြီး ဒေါက်တာနန်းဝေစံနှင့် မြန်မာစာ ဌာနမှ ဆရာ၊ ဆရာမများ၊ ကျေးဇူးတင်ထိုက်သူများအားလုံးကို အထူးပင် ကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

ခင်မင်၊ **မောင်**(ဓနုဖြူ)။ (၂၀၁၇)။ ***ဂုဏ်၊အလင်္ကာ၊ရသသင်ကြားရေး။*** ရန်ကုန်၊ ရာပြည့်စာပေ။

ခင်မင်၊ **မောင်**(ဓနုဖြူ)။ (၂၀၂၅)။ ***ခရုခွံအရှပ်ကလေးများ(ဘာသာစကားနှင့် စာပေပေါင်းကူး ဆက်သွယ်မှု)။*** ရန်ကုန်၊ ခူဝံစာအုပ်တိုက်။

ပြည်ထောင်စုပွဲဝင်ရိုးရာရခိုင်သီချင်းများ။ (၁၉၈၇)။ စစ်တွေ၊ ရခိုင်ပြည်နယ်ပြည်သူ့ကောင်စီ။

မိုးမြေ၊ **မ။** (၂၀၂၄)။ ***ကဗျာဖန်တီးသူနှင့် ကဗျာခံစားသူ*** (ဒုတိုင်မ်)။ မန္တလေး၊ ကြီးပွားရေးစာအုပ်တိုက်။

မြန်မာစာအဖွဲ့။ (၂၀၂၅)။ ***မြန်မာအဘိဓာန်*** (သတ္တမကြိမ်)။ နေပြည်တော်၊ မြန်မာနိုင်ငံတိုင်းရင်းသား ဘာ ၁စကားဦးစီးဌာန။

မြန်မာ့အနုသုခုမအဘိဓာန်။ (၂၀၀၁)။ ရန်ကုန်၊ ယဉ်ကျေးမှုဝန်ကြီးဌာန။

နောက်ဆက်တွဲ

၁။ (ကုံရာသီ တပို့တွေး...ရထ ပွေးလားကတ်မေ...သငေချင်း ရောက်မလို့နက် ဖော်ချင်းညှိ ကတ်တေ x ကုံရာသီ တပို့တွေး x ရထပွေးလားကတ်မေ သငေချင်း ရောက်မရို့ကို ဖော်ချင်းညှိပါရေ)၂ ရှိလ ပြောင်ပြောင် အာကာရောင် ကြေရောင်နက္ခတ် မာဃလေ x ထိန်ထိန်ပလို့ သာစွလေ သူလှရေ ငါလှရေ ဆင်ကာယင်ကာ လိုက်ကလိုက်ပြင်လို့ တပို့ထွေး ရထပွေး ရောက်အောင်လေ X X X

၂။ (နှင်းငွိ စက်ချေ မြောက်လီသွီးလို့ အအီးလေပြေ လားကေ့မေလေ x ရိုးရာ ရခိုင်ပွေးကိုလ ဆင်နွေးညီညာ မြူးပျော်ကတ်မေ)၂ (မညင်းမှန်ခူးပေါပါလို့ အမောပြေပြေ စားစီဖို့လေ လပျိ့ မောင်မောင်ကြီး ဒိန်က ကြိုဆီးကာလေ စောင့်နီလိမ့် မယ်)၂ ပတ်သာဗုံရှည်ကြီး တီးနေဂဏ် မောင်ကြီးရေ အရီးသား ခေါ်လိုက်မေ လေး လေ့ လေ သူကလေ မြူပြပါရေ ဘွာဘွာရှက်တေ ဟရို့ တပို့ထွေး ရထပွေး ဂုချိန်လေ x x ။

၃။ (ရှက်တေ ရှက်တေ... အစော်ဖြိုက်လို့ နင်ရှက်တေ x ယောက်မညိုန္တဲ့ရေ ရှက်တေ ရှက်တေ ရှက်တေ အစော်ဖြိုက်လို့ နင်ရှက်တေ x ယောက်မညိုန္တဲချေ X ငရို့လေ ပျိုတစုနှင့် ဖော်ပြုညီညာ ကပြကတ်မေ... အပြန်အလှန်... ဇမ်းဒိန်နက် ကဗျာပိုင်ညာစမ်းချင်လို့ မနားတမ်း သံချပ်ထိုးကပ်တေ... မောင်ရို့ ဆိုကေလေး လေ့ လိုက်တေ မေရို့ဆိုကေလေး လေ့လိုက်တေ x မောင်ရို့ ဆိုကေလေး လေ့လိုက်တေ x လက်ခုပ်ကေ တီးကပ်ပါရေ သံပြိုင်ညီညာ ရိုးရာပျော်လို့ တပို့ထွေး ရထပွေး ဂုချိန်လေ X X X

၄။ ညာသံပီးကာလေ ယိုင်ကျေး နှုတ်မှု ပြောပါရေ ရထားပန်းယိုင်လွန်ကို ဆွေးလို့ သူဆွေး ငါဆွေး ပျော်ကတ်တေ X (ရပ်ပြိုင် ရွာပြိုင် နိုင်အောင်ဆွေးလို့ လက်ညှိ အားညှိ ခွန်ညှိ နိုင်အောင်ဆွေးလို့)၂ ယီးလေး လေ့ ဆွေးကတ်မောင်ရို့လေ... ယီးလေး လေ့ ဆွေးကတ် မေရို့ရေ မောမောနဲ့ ဒေါကရီကိုလေ(ယော့) ဖော်ဖော်ရွှီရွှီ သောက်ပါ မောင်ရို့ X တပို့ထွေး ရထပွေး ဂုချိန်လေ X X X

၅။ ဝတီလေးရပ် ယိုင်ကျေးမှုစွာ ရိုးမူအခြေ ရိုးသို့ချီ ကတ်ပါမေ မြန်ပြည်တစ်ဝှန်း လမ်းပြကာ လှမ်းတက်ရာ ညီညာပြုကာ ပြေထောင်စုမှာ ညီနောင်ရင်းချာ သွီးချင်းပေါင်းလို့ ပြေထောင်တွင်းမှာ ဖီးကင်းကြောင်းကို တောင်း တောင်း တောင်းဆုနဲ့လေ ငွေခရုနဲ့ ဇေယျတုပြုပါရေ X X X

လူမှုဘဝအမြင်ထင်ဟပ်သောရသစာတမ်းများလေ့လာချက်

မြတ်သိဂီကျော်[၁]

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းသည် ၂၀၁၇ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း အမျိုးသားစာပေဆုရရှိခဲ့ သော ရသစာတမ်းများအနက် မြေလတ်မောင်မြင့်သူ၏ “နာမည်လေး မွေးလို့ချစ်ချင်သည်” စာအုပ်မှ ရသစာတမ်းအချို့ကို လေ့လာထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုသို့တင်ပြရာတွင် မြေလတ်မောင်မြင့်သူ၏ ထူးခြားသောအတွေး အမြင်များ၊ ထိမိပြေပြစ်သော ရေးသားတင်ပြမှုများမှတစ်ဆင့် စာဖတ်သူတို့ အတွက် လောကသဘာဝ၊ လူ့သဘာဝနှင့်အတူ စိတ်လှုပ်ရှားဖွယ် ခံစားမှုများ ကိုပါ ပေးနိုင်စွမ်းရှိသည့် အရေးအသားများကို လေ့လာထားပါသည်။ ဤစာတမ်းပါ အချက်အလက်များသည် ရသစာတမ်း လေ့လာလိုသူများ အတွက် အထောက် အကူပြုနိုင်မည်ဟု ယူဆပါသည်။

သော့ချက်ဝေါဟာရများ - *ရသစာတမ်း၊ အတွေး၊ အရေး၊ လောကသဘာဝ၊ လူ့သဘာဝ။*

၁။ နိဒါန်း

ရသစာတမ်းသည် စာရေးသူတစ်ဦး၏ ဘဝအတွေ့အကြုံအဖြစ်အပျက်များကို အခြေခံ၍ အတွေး အမြင်များ၊ ခံစားမှုများကို တင်ပြရေးဖွဲ့လေ့ရှိသည့် စာပေအမျိုးအစားတစ်ရပ် ဖြစ်သောကြောင့် စာဖတ်သူတို့အတွက် ရသနှစ်သက်မှုအပြင် ဘဝအသိအမြင်ပါရရှိနိုင်သော စာပေအမျိုးအစား တစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ အရှိန်အဟုန်နှင့် လျင်မြန်စွာပြောင်းလဲနေသော ကမ္ဘာကြီးနှင့်အတူ ရသစာတမ်း ရေးသူတို့သည် မိမိတို့၏ရသစာတမ်းများတွင် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ အမျိုးသားရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှု အထွေထွေတို့ကို ထင်ဟပ်ရေးသားလာခဲ့သည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ် မှစ၍ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အထိ အမျိုးသား စာပေဆုရ ရသစာတမ်းများ (၅)အုပ် ရှိပါသည်။ ထိုဆုရ ရသစာတမ်းများထဲမှ တစ်အုပ်ဖြစ်သော မြေလတ်မောင်မြင့်သူ၏ “နာမည်လေးမွေးလို့ချစ်ချင်သည်” စာအုပ်မှ လူမှုဘဝ အမြင် ထင်ဟပ်သော ရသစာတမ်း (၂)ပုဒ်ကိုလေ့လာတင်ပြသွားမည်ဖြစ်ပါသည်။

၁.၁။ သုတေသနရည်ရွယ်ချက်

ဤသုတေသနမှတစ်ဆင့် ရသစာတမ်းဖတ်ရှုသူတို့သည် ရသစာတမ်းများတွင်ရှိသော အတွေး၏ သဘော၊ အရေး၏အတတ်ပညာတို့ကို သိမြင်လာပြီး ကောင်းမွန်သောခံယူချက်များဖြင့် လောကကို အကျိုးပြုသော ရသစာတမ်းကောင်းများ ဖန်တီးတင်ပြ အလှဆင်နိုင်ကြသူများ ဖြစ်လာစေလိုပါသည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် အနာဂတ်မြန်မာစာပေလောကတွင် ရသစာတမ်း၏ အခန်းကဏ္ဍကို ပိုမိုကျယ်ပြန့် ထွန်းကားလာစေလိုပါသည်။

၁.၂။ သုတေသနမေးခွန်းနှင့် ပြဿနာ

မြေလတ်မောင်မြင့်သူ၏ ရသစာတမ်းများမှ အတွေးနှင့်အရေးကို သုတေသနပြုရာတွင် အောက် ဖော်ပြပါ မေးခွန်းနှင့်ပြဿနာများကို ဆန်းစစ်တင်ပြသွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

(၁) မြေလတ်မောင်မြင့်သူ၏ “နာမည်လေးမွေးလို့ ချစ်ချင်သည်” ရသစာတမ်းသည် စာဖတ်သူတို့၌ နှစ်သက် လက်ခံခြင်းတို့ ရရှိလာသည်အထိ တွေးမြင်ရေးသားနိုင်မှု ရှိပါသလား။

(၂) ရသစာတမ်းရေးသူတို့သည် မည်သည့်အတွေ့အကြုံများကို အာရုံပြု၍ အတွေးအမြင်တစ်ရပ်ကို ဆင်ခြင်မိလေ့ရှိကြသနည်း။

---

[၁] ဒေါ်၊ နည်းပြ၊ မြန်မာစာဌာန၊ ရန်ကုန်အရှေ့ပိုင်းတက္ကသိုလ်

(၃) ရသစာတမ်းရေးသူတို့သည် မိမိတို့၏ အတွေးအမြင်တစ်ရပ်ကို မည်သို့ဖန်တီးရေးသားလေ့ရှိကြ သနည်း။ ဆိုသည့် သုတေသနမေးခွန်းများကို လေ့လာတင်ပြသွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

၂။ စာပေလေ့လာဆန်းစစ်ချက်

သုတေသနပြုရာတွင် ပညာရပ်ဆိုင်ရာစာအုပ်စာတမ်းများ၊ သုတေသနကျမ်းများ၊ စာတမ်းများကို ဖတ်ရှုလေ့လာ၍ ဆန်းစစ်တင်ပြထားပါသည်။

ဤစာတမ်းနှင့်ပတ်သက်၍ သီအိုရီပိုင်းဆိုင်ရာ စာပေလေ့လာဆန်းစစ်ချက်များအဖြစ် မောင်ခင်မင်(ဓနုဖြူ)၊ မြဇင်တို့ရေးသားထားသော "စာတမ်းငယ်စာတမ်းများ (ပထမတွဲ)"၊ ဇော်ဂျီနှင့် အခြား ရသစာတမ်းဆရာများ၏ "ကံ့ကော်မြိုင်စာတမ်း"၊ ရသစာတမ်းဖန်တီးမှု အတတ် ပညာနှင့် ပညာရပ် နယ်ပယ်အတွက် မောင်ခင်မင်(ဓနုဖြူ)၏ "ရေးဟန်ပညာနိဒါန်း" နှင့် "ဂုဏ်၊ အလင်္ကာ၊ ရသ သင်ကြားရေး" ၊ မောင်ခင်မင်(ဓနုဖြူ)နှင့်ဒေါက်တာ အောင်မြင့်ဦးတို့၏ "သုတေသနပုံစံ၊ သုတေသန အခြေခံ"၊ မမိုးမြေ၏ "ဆရာဇော်ဂျီနှင့် ရသစာတမ်းရှင်တို့၏ တွေးဟန်နှင့်ရေးဟန်" စာအုပ်များကို ဖတ်ရှု လေ့လာခဲ့ပါသည်။ ထိုစာအုပ်များမှ ရသစာပေ၏ သဘောသဘာဝ၊ ရေးဟန်ပညာ၏ သဘောနှင့်အတူ သုတေသနပြုရာတွင် အသုံးပြုသော နည်းနာများ၊ စာပေကိုဝေဖန်ဆန်းစစ်ရာတွင် အသုံးပြုသော နည်းနာများ၊ စကားပြေကောင်းတို့၏ သွင်ပြင် လက္ခဏာများကို မှတ်သားရပါသည်။

ဤစာတမ်း၏ အလေ့လာခံဖြစ်သော မြေလတ်မောင်မြင့်သူ၏ "နာမည်လေးမွေးလို့ချစ်ချင် သည်" ရသအက်ဆေးစုစည်းမှု စာအုပ်နှင့်အတူရသစာတမ်းနှင့်ပတ်သက်သော သုတေသနစာတမ်း များကိုလည်း လက်လှမ်းမှီသမျှ ဖတ်ရှုလေ့လာခဲ့ရာ ဤစာတမ်းပြုစုရန်အတွက် အထောက်အကူရ ခဲ့ပါသည်။

၃။ နည်းနာ

ဤစာတမ်းကို သုတေသနပြုရာတွင် ပထမပိုင်းသည် မိမိသုတေသနပြုရာတွင် ချဉ်းကပ်ထားသည့် ပညာရပ်နယ်ပယ် (သို့မဟုတ်) ပညာရပ်ဆိုင်ရာသီအိုရီပိုင်းဖြစ်သည်။ ဒုတိယပိုင်းမှာ မိမိသုတေသန ပြုလုပ်ရာတွင် အသုံးပြုထားသည့် သုတေသနနည်းနာ ဖြစ်ပါသည်။

၃၊၁။ ပညာရပ်ဆိုင်ရာနည်းနာ

ပညာရပ်ဆိုင်ရာနည်းနာများအဖြစ် ရသစာတမ်းများ၏ သဘောသဘာဝနှင့် ပတ်သက်၍ ပညာရှင်များ ၏ ဖွင့်ဆိုချက်များနှင့် ပညာရှင်များ၏ ရသစာတမ်းများဖန်တီးပုံ နည်းနာများ၊ ရသစာတမ်းကို သုတေသနပြုခဲ့ကြသော စာတမ်းများ၊ ပါရဂူမ်းများကို လေ့လာ၍ နည်းယူသွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

၃၊၁၊၁။ ရသစာတမ်း၏ သဘောသဘာဝ

"အက်ဆေး" ခေါ် ရသစာတမ်းသည် (၁၆) ရာစု နှစ်ကပင် ဥရောပ၌ စတင်ပေါ်ပေါက် လာခဲ့သည် ဟုဆိုသည်။ ထိုသို့စတင်ပေါ်ပေါက်သော (၁၆) ရာစုနှစ်မှစ၍ ယနေ့တိုင်အောင် ကမ္ဘာ့စာပေ ပညာရှင်များနှင့် မြန်မာစာပေပညာရှင်များသည် ရသစာတမ်းနှင့် ပတ်သက်၍ အဓိပ္ပာယ် အမျိုးမျိုး ဖွင့်ဆိုခဲ့ကြသည်။ မြန်မာစာပေလောကတွင်လည်း ရသစာတမ်းကို အစဉ်တစိုက် ရေးဖွဲ့ ခဲ့ကြသော စာရေးဆရာကြီးများက ရသစာတမ်းနှင့်ပတ်သက်၍ အမျိုးမျိုးအဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုခဲ့ကြသည်ကို တွေ့နိုင်သည်။

> မောင်ခင်မင်(ဓနုဖြူ) ကလည်း-
>
> "အကြောင်းအရာတစ်ခုခုကို စာရေးသူကိုယ်တိုင် တွေးမြင်ခံစားရသည့် အနေအထားဖြင့် ရသပါအောင် ရေးဖွဲ့ထားသော မတိုမရှည် စကားပြေ အဖွဲ့မျိုးဖြစ်သည်။" (စာ ၂၆)

ဟူ၍ဖွင့်ဆိုထားသည်။

ရသစာတမ်းသည် စာပေအရေးအသားပုံသဏ္ဌာန် အတိအကျမရှိဘဲ စာရေးသူ၏ အတွေးနှင့် အမြင်ကို တိုတိုကျဉ်းကျဉ်း တင်ပြလေ့ရှိသည့် အားလျော်စွာ ရသစာတမ်း၏ သွင်ပြင်လက္ခဏာ ရပ်များကို အတိအကျဖော်ပြရန်ခက်ခဲသည်။

၃၊၂။ သုတေသနနည်းနာ

သုတေသနနည်းနာအနေဖြင့် ပေါ်ထွက်လာသော သုတေသနမေးခွန်းကို အဖြေရှာရာတွင် ပညာရှင် အသီးသီး၏ လေ့လာတွေ့ရှိချက်များ၊ အဆိုအမိန့်များ၊ မိမိသင်ကြားလေ့လာမှု အတွေ့အကြုံများ အပေါ်အခြေခံလျက် သရုပ်ဖော်ဆန်းစစ်နည်းနှင့် ကြောင်းကျိုးဆက်စပ်နည်းတို့ဖြင့် လေ့လာတင်ပြ ပါမည်။ သုတေသနနယ်ပယ်တွင် သုတေသန ဆောင်ရွက်မည့် သုတေသန အမျိုးအစားမှာ အခြေခံသုတေသန(Basic Research) ဖြစ်ပါသည်။

၄။ လေ့လာတွေ့ရှိချက်

မြေလတ်မောင်မြင့်သူ၏ ရသစာတမ်းများအနက် 'နာမည်လေးမွေးလို့ချစ်ချင်သည်' ရသအက်ဆေး စုစည်းမှု စာအုပ်သည် (၂၀၂၂) ခုနှစ်တွင်အမျိုးသားစာပေဆုရရှိခဲ့သော စာအုပ်တစ်အုပ် ဖြစ်ပါသည်။ မြေလတ်မောင်မြင့်သူသည် ရသစာတမ်းများကို ရေးဖွဲ့ရာတွင် ရှုထောင့်အမျိုးမျိုးမှ ရည်ရွယ်ချက် အမျိုးမျိုးနှင့် ရေးသားလေ့ရှိပါသည်။ 'နာမည်လေး မွေးလို့ချစ်ချင်သည်' ရသအက်ဆေးစုစည်းမှု စာအုပ်တွင် ပါဝင်သော ရသစာတမ်းများ အနက် (၂) ပုဒ်ကိုသာရွေးချယ်တင်ပြ ထားပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ-(၁) နာမည်လေးမွေးလို့ ချစ်ချင် သည်၊(၂) ကျန်ကောင်းသင့်၍ချန်ခဲ့ချင် စသည်တို့ ဖြစ်ပါသည်။ မြေလတ်မောင်မြင့်သူ၏ ရသစာတမ်း များသည် အကျိုးအကြောင်းကို ခိုင်ခိုင်မာမာ နားလည်လက်ခံလာအောင် တင်ပြဖန်တီးထားသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။

၄၊၁။ နာမည်လေးမွေးလို့ချစ်ချင်သည် ရသစာတမ်းမှအတွေး

"နာမည်လေးမွေးလို့ချစ်ချင်သည်" ရသစာတမ်းတွင် စာရေးသူသည် သူ၏အတွေးကိုတင်ပြရာတွင် တစ်ချက်ချင်းစီဖြင့် အတွေးစဉ်ကိုဖော်ပြထားသည်။ ဤရသစာတမ်းတွင် လောကရှိလူသားတိုင်းတွင် နာမည်ရှိပုံ၊ လူသားတို့ပင်မက အခြားသက်ရှိသက်မဲ့တို့တွင်လည်းနာမည်ရှိကြပုံ၊ ထိုနာမည်တို့အား မိမိတို့ကိုယ်တိုင်တန်ဖိုးထားကာ မွေးသောနာမည်များအဖြစ်ဖြင့်သာ ရှင်သန်နေထိုင်ကြစေလိုသော စေတနာရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ရေးသားခဲ့ဟန်တူသည်။ ရသစာတမ်းအစတွင် အနောက်တိုင်း စကားပုံ တစ်ခုဖြင့် အစချီကာသူ၏ အတွေးကိုဖော်ပြထားသည်။

> "နာမည်ကောင်းရှိဖို့ အရေးကြီးသည်။ နာမည်ဆိုး၊ နာမည်ပျက် ရှိသောသူ သည် တစ်ဝက်ကြိုးပေး အသတ်ခံရပြီး ဖြစ်သည်။" (စာ - ၁၂၁)

ဟူ၍ဖွင့်ဆိုထားသည်။ လောကရှိလူသားတိုင်းတွင် နာမည်ကိုယ်စီရှိကြသည်။ စာရေးသူသည် နာမည်၏အရေးကြီးပုံကို အနောက်တိုင်းစကားပုံဖြင့်ဖော်ပြထားသည်။ လူမှုဘဝတွင်ရှိသော လူတို့ သည် မိမိတို့နာမည်ကို မပျက်စေရန်နှင့် ကောင်းမွန်စွာနေထိုင်နိုင်ကြစေရန် ဆုံးမလမ်းညွှန်ထား သည့် စာရေးသူ၏ အတွေးကိုလည်း မြင်သာစေပါသည်။

ထို့နောက်စာရေးသူသည် လောကရှိ သက်ရှိ၊ သက်မဲ့ အရာဟူသမျှတို့တွင် အမည် သို့မဟုတ် နာမည်သတ်မှတ်ပြီးသားချည်း ဖြစ်ကြောင်းကို စာဖတ်သူတို့အား တွေးပြထားသည်။ သက်ရှိ သက်မဲ့တို့၏ အမည်ကိုမသိသည်သာရှိမည်။ အမည်မရှိသည်တော့ မရှိနိုင်ကြောင်းကိုလည်း သေချာစွာသိမြင်စေလိုပါသည်။ နာမည်ကျော်စောခြင်းကို တွေးပြထားပြီးနောက် နာမည်ဆိုးခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍လည်း

> “အမည်သတင်း ပျံ့နှံ့ထင်ရှားသည်ကို နာမည်ထွက်သည်ဟုသုံးသည်။ အမည်ဆိုး၊ သတင်းဆိုး ထွက်သည်ကို နာမည်ပျက်သည်ဟု သုံးသည်။ အမည်ဂုဏ်သတင်း ကြိုတင်ကျော်ကြားခြင်းကိုမူ နာမည်ပြေး သည်ဟု ဆိုသည်။ အမည်ဂုဏ်သတင်းပျက်အောင် လုပ်ခြင်းကိုမူ နာမည်ဖျက် သည်မည်၏။” (စာ - ၁၂၅)

ဟူ၍ နာမည်၏ကျော်စောခြင်း၊ နာမည်ဆိုးခြင်း၊ နာမည်ပျက်ခြင်း၊ နာမည်ဖျက်ခြင်းစသည့် အတွေး စဉ်ကို တွေးပြထားသည်။ စာရေးသူသည် မိမိဖြတ်သန်းကျင်လည်ရာ လူမှုဘဝအတွေ့အကြုံကို စာဖတ်သူတို့အား ပြန်လည်မျှဝေပေးသည့် စေတနာကိုလည်း တွေ့ရသည်။

လောကတွင် နာမည်ကောင်းရဖို့ထက် နာမည်ကပျက်ဖြစ်ဖို့က လွယ်ကူကြောင်းကို တွေးပြထားသည်။ နာမည်ကောင်းကို ချီးမွမ်းဖို့ထက် နာမည်ဆိုး၊ နာမည်ပျက်ကြောင်းကို ကဲ့ရဲ့ဖို့က ပို၍လွယ်ကူသည်။ မြန်ဆန်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် လူဟူ၍ဖြစ်လာလျှင် နာမည်ကောင်းမထွက်လျှင် နေပါစေ။ နာမည်ဆိုးမထွက်ရန်၊ နာမည်မပျက်ရန် လိုကြောင်းရေးသားထားသည်။ နာမည်သည် မိမိတို့၏အသက်ကဲ့သို့ အရေးပါသောကြောင့် အသက်ကဲ့သို့ပင် တန်ဖိုးထားကြရန်၊ ကာကွယ်စောင့် ရှောက်ကြပါရန် စာရေးသူကတိုက်တွန်းအကြံပေးထားသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ ထို့ပြင်

> “ ‘ချယ်ရီ***နာမည်လေးမွေးလို့*** ချစ်ချင်သည်’ တဲ့”
>
> “နာမည်ကချယ်ရီ။ နာမည်ကမွေးသည်။ နာမည်မွေး၍ ချစ်ခြင်းဖြစ် သည်။ (စာ - ၁၂၈)

ဟူ၍ တေးသံရှင်စန္ဒယားအောင်ကြီး၏ သီချင်းကိုဖော်ပြလျက် မိမိဆိုလိုရင်းကို ခိုင်မာအောင် ထပ်ဆင့်ပြဆိုထားသည်။ စာရေးသူတွင်လောက၌ နာမည်မွေးသောသူများကိုသာ ချစ်ခင် ကြကြောင်း နာမည်မွေးဖို့လည်း ခက်ခဲကြောင်းကို တွေးပြထားသည်။ ချယ်ရီပန်းသည် ရနံ့မရှိသော်လည်း နာမည်လေးမွေးနေသောကြောင့် ချစ်ချင်ကြသည် ဟူသောသက်သေ သာဓကနှင့်ပါမြင်သာအောင် ဖော်ပြထားသည်။

လောကတွင် နာမည်မွေးမှသာ ချစ်ချင်ကြသောကြောင့် နာမည်မွေးစေလိုသည့် စာရေးသူ၏ စေတနာကို အထင်းသားမြင်တွေ့ရသော ရသစာတမ်းတစ်ပုဒ်ဖြစ်ပါသည်။ အမည်နာမနှင့် ပတ်သက် ၍ လူသားတစ်ယောက်၏ ဖြစ်တည်မှုကို စာရေးသူသည် ခံစားမှု၊ အတွေ့အကြုံ၊ သတိပေးချက် တစ်ခုမှအစဆွဲထုတ်လာ၍ အတွေးစဉ်နောက်သို့ ခြေရာခံလျက် မိမိပြောလိုရာသို့ ရောက်အောင် တည်ဆောက်ပြခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

၄၊၂။ နာမည်လေးမွေးလို့ချစ်ချင်သည် ရသစာတမ်းမှအရေး

ရသစာတမ်းတို့မည်သည် စာဖတ်သူတို့အား စာတမ်းအစမှအဆုံးတိုင် စည်းရုံးဆွဲဆောင်နိုင်စွမ်း ရှိရမည်။ အဆုံးတွင်ရသခံစားမှုပေးနိုင်ရမည်။ ရသခံစားမှုနှင့်အတူ ဘဝအသိတစ်ခုခု၊ ဘဝအတွေး အမြင် တစ်ခုခုကိုလည်း ပေးနိုင်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ရသစာတမ်း၏ သဘောမှာ အတွေးဆန်းကြယ် ရမည်။ ထိုသို့အတွေးဆန်းကြယ်ရုံသာမက ထိုအတွေးကိုတင်ပြသည့် အခါ၌ ဆွဲဆောင်မှုရှိအောင် ရေးသားကြရသည်။ မြေလတ်မောင်မြင့်သူသည် ‘နာမည်လေးမွေးလို့ချစ်ချင်သည်’ ရသစာတမ်းတွင် နာမည်၏ အရေးပါပုံ၊ အရေးကြီးပုံတို့ကို အထောက်အထားများဖြင့် ဝေဝေဆာဆာ သုံး၍ ဖွင့်ဆိုရှင်းပြ ထားသည်။

နာမည်ကောင်းရှိဖို့ အရေးကြီးကြောင်းနှင့် နာမည်ဆိုးရှိသူတို့သည် ဘဝတစ်ဝက်သေ နေသည် ဟူသောအဓိပ္ပာယ်ကို စာရေးသူကဦးစွာတွေးမြင် ပြခဲ့သည်။ ‘နာမည်ဆိုး၊ နာမည်ပျက် ရှိသောသူသည်’ ဟူ၍နာမဝိသေသနပုဒ်ကို အလေးပေး သုံးထား သောကြောင့် စာဟန်မှာခံညားသော

အသွင်ကိုဆောင်လျက်ရှိသည်။ ထို့ပြင်နာမည် ကျော်ကြားခြင်း နှင့်ပတ်သက်၍လည်း ‘ဝိုင်းဝိုင်းလည် နေသလား၊ မလည်ဘူးလား’ ၊ ‘ကျော်ကြားသည်ဖြစ်စေ၊ မကျော် ကြားသည်ဖြစ်စေ’ ဟူသော ဆန့်ကျင်ပြအသုံးများကို သုံးလိုက်ခြင်းကြောင့် စာဟန်ကိုပို၍ အသက်ဝင် စေပါသည်။ လူတိုင်းသည် နာမည်ကိုကောင်းသောကျော်ကြားခြင်းဖြင့်သာ ကျော်ကြားချင်ကြသည့် လူ့သဘောကိုလည်း ပေါ်လွင်စေပါသည်။

ရသစာတမ်းတို့တွင် အရေးအသားစည်းရုံးမှုနယ်ပယ်၌ ‘ဝါကျအဆင့်’ သည်အလွန် အရေးပါ သော နေရာတွင်ရှိပါသည်။ စာရေးသူသည် ဝါကျတို၊ ဝါကျရှည်ကိုရွေးချယ်ရာ၌လည်း မူသေ သတ်မှတ်ထား၍မရဘဲ စာရေးသူ၏ခံစားမှုကိုလိုက်၍ ပြောင်းလဲရေးသားလေ့ရှိသည်။ မြေလတ် မောင်မြင့်သူသည် အကြောင်းအရာကိုလိုက်၍ ဝါကျဟန်ကို ကျွမ်းကျွမ်းကျင်ကျင် သုံးနိုင်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ နာမည်ကောင်းနှင့် ပတ်သက်၍ တင်ပြထားပုံမှာ

> “သမိုင်းကမိမိပခုံးပေါ်ပစ်တင်ပေးလိုက်သော တာဝန်ကို ကျေပွန်အောင် ထမ်းဆောင်သူ ဟူသမျှတို့သည် မည်သို့ပင်အမည် နာမကွဲပြားကြ စေကာမူ အားလုံးသည် နာမည်ကောင်း၊ သူရဲကောင်းတွေချည်း ဖြစ် သည်။”
>
> (စာ ၁၂၁)

ဟူ၍ ဝါကျရှည်ကိုသုံးကာရေးသားထားပါသည်။ ထိုသို့ဝါကျရှည် သုံးထားသည့်အတွက် စာရေးသူ ပြောလိုသော သဘောတရားကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ပြေပြေပြစ်ပြစ် ပေါ်လွင်စေရပါသည်။ ‘နာမည်’ ဟူ သောစကားလုံး တစ်လုံးတည်းပင် ‘အမည်’ ၊ ‘နာမ’ စသည့်အဓိပ္ပာယ်တူစကားလုံးများဖြစ် ရေးဖွဲ့ ထား သော ဝါကျရှည်တစ်ကြောင်းဖြစ်ပြီး စာဖတ်သူတို့အားလည်း အတွေးများစွာကိုခံစား ရစေပါသည်။

စာရေးသူသည် သူ၏ကလောင်နာမည်မှည့်ထားပုံနှင့် ပတ်သက်၍ဖော်ပြရာတွင် သူ့ကိုစတင် ချစ်ခဲ့သော ချစ်ဦးသူက အမြတ်တနိုးပေးထားသည့် နာမည်နှစ်လုံးထဲမှ တစ်လုံးကိုယူကြောင်း တင်ပြထားသည်။ ထိုချစ်ဦးသူနှင့် ဂုဏ်တံတိုင်းများကြောင့် ဝေးကွာခဲ့ရာပုံကို

> “မိဘတွေက ရွာမျက်နှာဖုံး၊ ပိုက်ဆံဂုဏ်၊ ကျောင်းအုပ်ဆရာမကြီး ဂုဏ်နှင့် သူဌေးဂုဏ်သရေရှိထဲကဖြစ်သည်။”
>
> “ဆွေဂုဏ်၊ မျိုးဂုဏ်နှင့် ဌေဂုဏ်မောက်သော သူ့မိသားစုထဲမှာလည်း သြဇာအလွှမ်းမိုးဆုံးဖြစ်သော သူ့အစ်မ၏ ဂုဏ်တံတိုင်းကြောင့်ပဲ ဖြစ်ပါသည်။”
>
> (စာ ၁၂၃)

ဟူ၍ ‘ဂုဏ်’ ဟူသော စကားလုံးကို ထပ်ခါထပ်ခါသုံးထား၍ စာဖတ်သူတို့ ခံစားမိအောင် ဖန်တီး ယူထားကြောင်းစိတ်ဝင်စားဖွယ်တွေ့ရသည်။ ထိုအဖွဲ့တွင် “ဂုဏ်” ဟူသောနာမ်စကားလုံးရှေ့တွင် ‘ပိုက်ဆံ’၊ ‘သူဌေး’၊ ‘ဆွေ’၊ ‘မျိုး’၊ ‘ဌေ’ စသည့် နာမ်ပုဒ်များကို အလဲအလှယ်သုံးစွဲထားခြင်းဖြင့် ပုံစံတူ ဟန်ချက်ညီ ဝါကျအသွင်ကိုဆောင်သည့်အပြင် ဂုဏ်ဟူသောအရာသည် လူသားတို့အတွက် နှစ်သက်ဖွယ် ခံစားမှုတို့ကို ဖြစ်ပေါ်လာစေပါသည်။ လူမှုလောကတွင် ဂုဏ်ရှိမှသာ အဆင်ပြေနိုင်မည့် လူ့စရိုက် များကိုလည်း မြင်သာစေပါသည်။

ဤသို့လျှင် မြေလတ်မောင်မြင့်သူသည် သမာရိုးကျ ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ်များကို အနုစိပ်ခံစား၍ စာဖတ်သူတို့ အလေးဂရုပြုမိအောင် တွေးခြင်တင်ပြထားနိုင်ကြောင်း တွေ့ရသည်။ စာရေးသူ၏ လေသံသည် လူမှုဝန်းကျင်တွင် နေထိုင်ကြသော လူသားတို့အား နာမည်နှင့်ပတ်သက်၍ အလေးထား စေချင်သော၊ လောကသဘော၊ လူတို့၏ သဘောကို သိမြင် စေလိုသော လေသံများထင်ဟပ်နေသည် ဟု သုံးသပ်မိပါသည်။

၄၊၃။ ကျန်ကောင်းသင့်၍ချန်ခဲ့ချင်ရသစာတမ်းမှ အတွေး

'ကျန်ကောင်းသင့်၍ချန်ခဲ့ချင်' ရသစာတမ်းကို မြေလတ်မောင်မြင့်သူ၏ အမျိုးသားစာပေဆုရရှိခဲ့သော 'နာမည်လေးမွေးလို့ချစ်ချင်သည် ရသအက်ဆေးစုစည်းမှု' စာအုပ်မှကောက်နုတ်လေ့လာတင်ပြထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ရသစာတမ်းအစတွင် တန်ဖိုးနှင့်ပတ်သက်၍ တန်ဖိုးသုံးမျိုးရှိပြီး ထိုတန်ဖိုးသုံးမျိုးအနက် မြတ်နိုးမှုတန်ဖိုးသည်သာ အဆင့်အတန်းအမြင့်ဆုံးဖြစ်ကြောင်းကို ဖော်ပြထားသည်။ ရသစာတမ်းအစ၌ပင် စာဖတ်သူတို့အား သူ၏အတွေးကိုဖော်ပြထားပြီး ရှေ့ဆက်ဖြစ်မည့် အကြောင်းအရာများကို ဆွဲဆောင်ထားသည်။ ထို့နောက်လူမှုဝန်းကျင်တွင် ဖေ့စ်ဘုတ် (Facebook) သုံးခြင်းဖြင့် အချိန်ကုန်နေကြကြောင်းကို ထောက်ပြထားသည်။ ထိုဖေ့စ်ဘုတ်ကြောင့် စာအုပ်များ ဘေးရောက်နေကြောင်း ကို

> "သူကဖမ်းစားတတ်သည်။ မြူဆွယ်တတ်သည်။ ညှို့ငင်တတ်သည်။ သည်လိုဖြင့် လူငယ်တွေဖတ်မည့်စာအုပ်များကို ဘေးသို့ဖယ်ချခဲ့သည်။ အဝေးသို့တွန်းပို့ခဲ့သည်။" (စာ ၄၄)

ဟူ၍ ဖေ့စ်ဘုတ်ကြောင့် တန်ဖိုးရှိအချိန်များကုန်ဆုံးနေရသော လူမှုနေ့စဉ်ဘဝကို သုံးသပ်ပြခဲ့သည်။ ဘဝတိုးတက်စေရန်နှင့် မိမိတို့လုပ်ကိုင်ရမည့်လုပ်ငန်းကိစ္စများကို ဆောင်ရွက်ကြရန် အချိန်မဖြုန်းသင့်ကြောင်းကိုလည်း ထောက်ပြထားသည်။

လူမှုပတ်ဝန်းကျင် တွင် 'အမွေ' ဟူသောအရာကိုလူတိုင်းလိုချင်ကြသည်။ တပ်မက်ကြသည်။ မက်မောကြသည်။ စာရေးသူသည် အမွေရွာ၊ အမွေအိမ်သို့ ပြန်ရာတွင် ခေါင်းရင်းက မြေတစ်ဆုပ်နှင့် အမွေခြေရင်းက တမာပင်ပေါက် သုံးလေးပင်ကို အရသယ်လာခဲ့ ကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။ တမာပင်သည် အိမ်ရှေ့တွင်စိုက်ရန်ဖြစ်သော်လည်း မြေကိုကား

> "ကျွန်တော့်အိမ် ကျွန်တော့်မြေကို အမွေအိမ် အမွေ မြေကဲ့သို့ တန်ဖိုးထားလိုရင်းဖြစ်သည်။ တစ်နည်းအမေနှင့် ပတ်သက်သည့် အမွေရနံ့ အမွေပုံရိပ်တို့သည် အမွေခံသားတစ်ယောက်အတွက် အလေးထား မြတ်နိုးရ မည့် အမွေကောင်းတစ်ခုလည်းဖြစ်ပါသည်။" (စာ ၄၆)

ဟူ၍ အခြားသူများနှင့် မတူသောစာရေးသူ၏ စိတ်ထားကိုလေ့လာတွေ့ရှိရသည်။ စာရေးသူသည် သူ၏ယုံကြည်မှုနှင့်သူ၊ သူ၏မြတ်နိုးမှုနှင့်သူ၊ သူ၏တန်ဖိုးထားမှုနှင့်သူဖြစ်သည်။ ဤသည်မှာ အမွေဆက်ခံသူ၏ အမွေခံနှလုံးသားမှ ပေါက်ဖွားလာသောမြတ်နိုးမှုအသိနှင် သက်ဆိုင်ပါလိမ့်မည်။ စာရေးသူကဲ့သို့ မြတ်နိုးမှုအသိရှိသော လူသားတို့လည်း အနည်းနှင့်အများရှိကြမည်ဟု တွေးမြင် မိပါသည်။

စာရေးသူသည်လည်း စာရေးသက် ၄၈နှစ်အတွင်း ကိုယ်တိုင်ပိုင်ဆိုင် စုဆောင်းမိသမျှသည် တစ်အိမ်လုံး ထားမနိုင်သိမ်းမနိုင်သည့် စာအုပ်ပုံများပင် ဖြစ်ကြောင်းရေးဖွဲ့ထားသည်။ အမွေဆက်ခံမည့်သူကိုရှာကြည့်ပြန်သောအခါ သမီးသုံးယောက်လုံးသည် စာဖတ်ဝါသနာမပါကြောင်း၊ စာပေကို မခင်တတ်ကြောင်း၊ အိမ်သူဇနီးကပင် လှည့်၍ပင်မကြည့်။ အိမ်ရှုပ်သည်ဟူ၍ပင် ပြောဆိုနေတတ် ကြောင်း မိမိကိုယ်တွေ့နှင့် ဆက်စပ်၍ပြထားသည်။ ထိုသို့နေရင်းစာရေးသူ စဉ်းစားမိပုံကို

> "အကယ်၍ ကျွန်တော်များ ကွယ်လွန်သွားခဲ့လျှင်ရော။ ဘယ်လိုရှိမည် လဲ။ ကျွန်တော့်စာအုပ်တွေကို အိမ်ပေါ်မှာ ဆက်ထားပါဦး မည်လား။ ဆရာကြီး၏စာအုပ်တွေလို သင့်ရာလှူပစ်မှာလား။ ဦးရာလူပေးပစ်မှာ လား။"
> (စာ ၄၇)

ဟူ၍ စာရေးသူက မေးခွန်းများထုတ်ကာ မိမိဘဝကိုမိမိ ဝေဖန်ပြထားသည်။ သည်စာအုပ်များသည် အဖေ့လက်ရာ၊ အဖေ့အမွေ၊ အဖေ့စာအုပ်၊ အဖေ့ဥစ္စာ ဟူ၍ဧည့်ခန်းတွင် တန်ဖိုးထား၍ သိမ်းထား စေချင်သည့် စာရေးသူ၏အတွေးကိုအထင်းသား မြင်တွေ့ရပါသည်။ စာရေးသူ၏အတွေးကို ကိုယ်တိုင်ဇာတ်ကြောင်းပြောဟန်ဖြင့် တင်ပြထားသည်။ လူမှုဘဝဝန်းကျင်ကို မီးမောင်းထိုးပြထားရာ စာဖတ်သူတို့အားလည်း မြင်သာစေပါသည်။ ဒိဋ္ဌမင်္ဂလောကတွင်လည်း ထိုကဲ့သို့ကျန်ကောင်းသင့်၍ ချန်ခဲ့သော အမွေတို့ကို မြတ်နိုးမှုတန်ဖိုးဖြင့် ထိန်းသိမ်းစေလိုသည့် စာရေးသူ၏စေတနာအတွေးကို မြင်သာစေပါသည်။

ဘဝတွင်ကြီးစွာသော ဝန်ထုတ်ဝန်ပိုးများစွာကို ထမ်းလျက်ပင်ပန်းကြီးစွာ ဖြတ်သန်းကြရင်း တန်ဖိုးထားသင့်သည့်အရာတို့ကို မေ့လျော့နေမိကြသည့်အဖြစ်ကို ကိုယ်ပိုင်အသိဖြင့် ဆင်ခြင်မိလာ စေသည်။ မြေလတ်မောင်မြင့်သူသည် 'ကျန်ကောင်းသင့်၍ချန်ခဲ့ချင်' ရသစာတမ်းတွင် စာဖတ်သူ သည် မိမိအတွေ့အကြုံနှင့် ဉာဏ်အကျယ်အဝန်း အလျောက် ဆက်လက်ဆင်ခြင်ကြည့်ရန် ဖြစ်ပါ သည်။

၄၊၄။ ကျန်ကောင်းသင့်၍ချန်ခဲ့ချင်ရသစာတမ်းမှအရေး

ဤရသ စာတမ်းတွင် စာရေးသူကသူ၏အတွေးတို့ကို လေးနက်သောအရေးတို့ဖြင့် တင်ပြထားသည်။ မြေလတ်မောင်မြင့်သူသည် ဤရသစာတမ်းတွင် လူမှုဝန်းကျင်တွင် နေ့စဉ်နှင့်အမျှဖြစ်ပေါ်နေသော အကြောင်းအရာများကို စာဖတ်သူတို့မြင်ယောင်လာစေရန်ရေးဖွဲ့ရာ၌

> "နိစ္စဓူဝဆိုသလို... ကျွန်တော်တို့၏ တန်ဖိုးရှိသော အချိန်များကို မသိ မသာ ဖဲ့ယူကုန်ဆုံးစေတတ်သော အရာထဲတွင် ဖေ့စ်ဘုတ်သည် ရှေ့ဆုံး ပါဝင်နေသည်ဆိုလျှင် ငြင်းသူရှိမည်မထင်ပါ။" (စာ - ၄၄)

ဟူ၍တွေ့ရသည်။ ဖေ့စ်ဘုတ် ကိုလူအများက စွဲမှန်းမသိစွဲနေကြောင်းကို ဖြစ်စဉ်ပြရေးနည်းဖြင့် ရေးဖွဲ့တင်ပြထားရာ စာဖတ်သူတို့အားသတိပြု ဆင်ခြင်လာမိစေပါသည်။ လူမှုဘဝကိုအသိပေး နေသောစာရေးသူ၏ လေသံများထင်ဟပ်နေပါသည်။

ထို့ပြင်စာရေးသူတို့သည် စာဖတ်သူတို့အား စည်းရုံးဆွဲဆောင် ရေးသားကြရာတွင် ဝါကျတို့၊ ဝါကျရှည်များကိုမဖြစ်မနေ ထည့်သွင်းရေးဖွဲ့လေ့ရှိကြသည်။ စာရေးသူသည် သူ၏စာအုပ်များ နှင့် ပတ်သက်၍တင်ပြရာတွင် ဝါကျတို့များကိုသုံးကာ ရေးဖွဲ့ထားသည်။ ဝါကျတို့အသုံးသည် အကြောင်း အရာတစ်ခုကို တစ်ဆက်တည်းမပြောဘဲ တစ်ပိုင်းစီတစ်ကန့်စီ ဖော်ပြလိုသော အခါမျိုးတွင် သုံးလေ့ ရှိသည်။

> "မိန်းမကမူ လှည့်၍ပင်မကြည့်။"
>
> "မျက်စောင်းတခဲခဲ။"
>
> "မျက်နှာတပျက်ပျက်။" (စာ - ၄၆)

ဟုဝါကျတို့များ အသုံးပြုကာ ရေးသားထားပါသည်။ ဝါကျတို့များသည် စာရေးသူပြောလိုသော အကြောင်းအရာကို သွက်သွက်လက်လက်နှင့် ကွက်ကွက်ကွင်းကွင်း မြင်ယောင်စေပါသည်။ ထို့ပြင် စာရေးသူသည် စာဟန်ကိုလေးနက်စေရန် ရေးဖွဲ့ရာ၌ ဝါကျရှည်သုံးကာ ရေးဖွဲ့ထားသောကြောင့် စာဟန်မှာခံညားလေးနက်သည်။ ဝါကျရှည် များသည်လည်း အကြောင်းအရာကို ပေါ်လွင်အောင်နှင့် ရသမြောက်အောင် တင်ပြရာ၌ အရေးပါ သည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ထို့ပြင်စာဖတ်သူတို့အား မေးခွန်းများထုတ်ကာ စာဖတ်နေရင်းတွေးခိုင်းထားသည်။ တွေးနေ ရင်းမှပင် စာရေးသူက သူ၏အတွေးအမြင်တို့ကို ဖော်ပြတတ်သည်။ ထိုကဲ့သို့စိတ်ဝင်စားဖွယ် ရေးသား ရာ၌

“ဘယ်သူကရော ရှိသေရကောင်းသည့် တန်ဖိုးဟုမှတ်ယူပါ့မည်နည်း”

“ပြောသင့်သလား”

“ပြောမှသိမှာလား”

“မပြောဘဲနှင့်သိဖို့ မကောင်းဘူးလား” (စာ - ၄၇)

ဟူ၍ရေးဖွဲ့ထားသည်။ သူ၏စာအုပ်များကို ချစ်ခင်လေးစားတတ်စေရန် တိုက်တွန်းထားသော စာရေးသူ၏ စေတနာလေသံမှာလည်း ပေါ်လွင်နေပါသည်။ စာရေးသူကို ခံစားချက်ကိုလည်း စာဖတ် သူတို့သည် ကရုဏာသက်ဖွယ် ခံစားလာရစေပါသည်။

“ကျန်ကောင်းသင့်၍ချန်ခဲ့ချင်” ရသစာတမ်းပါ စကားအသုံးအနှုန်းများကို လေ့လာကြည့် သောအခါ ‘ဝမ်းနည်းဝမ်းသာ’၊ ‘ခွဲဝေလှူဒါန်း’၊ ‘ကြည်နူးဝမ်းသာ’ ဟူ၍ အနက်သဘောတူသော စကားလုံးတို့ကို ပူးတွဲသုံးထားရာ ပြောလိုသောအကြောင်းအရာကို လေးနက်ပေါ်လွင်စေပါသည်။ ထို့ပြင် ‘ထားမနိုင် သိမ်းမနိုင်’၊ ‘ပိသာချိန်နဲ့ရောင်းစားတောင်’၊ ‘တကယ်တော့’ ဟူသော အရပ်သုံး စကားများကိုသုံးထားသောကြောင့် စာဟန်ကိုသွက်လက်ကာ စာဖတ်သူတို့နားလည်လွယ် စေပါ သည်။ ထို့ကြောင့် ဤရသစာတမ်းသည် ခေါင်းစဉ်နှင့်လိုက်ဖက်မှုရှိသည့်အပြင် စာရေးသူ၏ အတွေး အခေါ်နှင့် အရေးအသားကောင်းမွန်ပုံကို လေ့လာတွေ့ရှိရသည်။

၅။ သုံးသပ်ချက်

ရသစာတမ်း၏သဘောမှာ စာဖတ်သူအား အတွေးအသိတစ်ခုခုပေးရပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင် မြေလတ်မောင်မြင့်သူ ၏ ‘နာမည်လေးမွေးလို့ချစ်ချင်သည်’ အက်ဆေးများစာအုပ်မှ ‘နာမည်လေး မွေးလို့ချစ်ချင်သည်’ ရသစာတမ်းနှင့် ‘ကျန်ကောင်းသင့်၍ချန်ခဲ့ချင်’ ရသစာတမ်းတို့ကိုကျောရိုးယူကာ လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ ထိုရသစာတမ်းများသည် စာရေးသူတို့၏ လူမှုဝန်းကျင် မှဖြစ်ရပ် အမျိုးမျိုး၊ အတွေ့အကြုံအမျိုးမျိုးတို့ကို အခြေခံ၍နက်နဲသော တွေးခေါ် ဆင်ခြင်မှုများကို ရေးသား တင်ပြထားသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

‘နာမည်လေးမွေးလို့ ချစ်ချင်သည်’ ရသစာတမ်းသည် လူတိုင်းတွင် နာမည်ရှိကြပုံနှင့် ထိုနာမည်သည်မိမိတို့အသက်ထက် အရေးကြီးကြပုံတို့ကို ကိုယ်တွေ့ဖြစ်ရပ် သာဓကများနှင့် လောက၏သဘော၊ လူ့သဘောကို မြင်အောင်ပြနိုင်သော ရသစာတမ်းတစ်ပုဒ်ဖြစ်ပါသည်။ ဤရသ စာတမ်းတွင် လူ့လောကကိုဖြတ်သန်း ကျော်ဖြတ်ရာတွင် နာမည်ကောင်း၊ နာမည်ဆိုးနှင့် ပတ်သက်၍ မေ့လျော့နေတတ်သည့် လူတစ်ချို့ကို သတိပေး လမ်းညွှန်ပြထားကာ လေးလေးနက်နက် ဆင်ခြင် သုံးသပ်ပြထားသော ရသစာတမ်းတစ်ပုဒ် ဖြစ်ပါ သည်။

‘ကျန်ကောင်းသင့်၍ ချန်ခဲ့ချင်’ ရသစာတမ်းတွင် အချိန်ကိုမဖြုန်းကြစေရန်၊ ဖွေစ်ဘုတ်ကို အကျိုးရှိအောင် အသုံးချတတ်စေရန်၊ မိဘတို့၏အမွေကို မြတ်နိုးမှုတန်ဖိုးတို့ဖြင့် တန်ဖိုးထား တတ်စေရန် ကိုယ်တွေ့ဖြစ်ရပ် သာဓကများနှင့် လူမှုဝန်းကျင်ကို တွေးမြင်ပြထားသည်။ ဤရသ စာတမ်းတွင် စာရေးသူသည် ကျန်ကောင်းသင့်၍ ချန်ခဲ့သည့်အမွေအနှစ်များကို ဒိဋ္ဌမွေ့ လောကရှိ လူသားတိုင်း အလေးပေးတန်ဖိုးထားတတ်စေရန် စေတနာဖြင့်တွေးမြင်ဝေဖန်ပြထားသည်။

အရေးအသားပိုင်းတွင်လည်း နက်နဲသောအတွေးအခေါ်ကိုပင် ရိုးရှင်းသောစကားပြေဖြင့် နားလည်လက်ခံနိုင်အောင် ရေးသားထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ရေးဖွဲ့မှုတွင် နှိုင်းယှဉ်ပြစာပိုဒ်၊ သာဓကပြစာပိုဒ်၊ သဘောပြအဖွဲ့ များကြောင့် စာဖတ်သူသည် ရသစာတမ်းပါ အကြောင်းအရာများကို နှစ်သက်စွာလက်ခံမိစေပါသည်။ စာဖတ်သူတို့သည်လည်း အကောင်းဆုံးသောနေနည်းကို ပြင်ဆင်ရန်

လိုသည်ဟူသော အတွေးအမြင်၊ ဘဝအတွက် အသိတစ်ခုလင်းလက်သွားခြင်းနှင့်အတူ စိတ်၏အေး ငြိမ်းမှုကို ခံစားမိရပါသည်။

မြေလတ်မောင်မြင့်သူ၏ 'နာမည်လေးမွေးလို့ချစ်ချင်သည်'၊ 'ကျန်ကောင်းသင့်၍ချန်ခဲ့ချင်' ရသ စာတမ်းများတွင် လူ့သဘော၊ လူ့သဘာဝတို့ကို တွေးမြင်ပြထားရာ စာဖတ်သူတို့အနေနှင့် နှစ်သက်ခြင်းရသနှင့်အတူ ဆင်ခြင်တုံတရားဆီသို့ ရောက်ရှိအောင် ရေးဖွဲ့တင်ပြနိုင်သော ရသ စာတမ်းများဖြစ်ကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

နိဂုံး

ရသစာတမ်း၏သဘောသည် စာဖတ်သူ၏အတွေးအမြင်ကို ထက်မြက်စေပါသည်။ မှန်ကန်သော လောကအမြင်ကိုလည်း ပေးစွမ်းနိုင်ရပါသည်။ မြေလတ်မောင်မြင့်သူသည် ရသစာတမ်းများ ရေးသောအခါတွင် ရိုးရှင်းသောအတွေးအမြင်၊ ကျစ်လျစ်ထိမိသော အရေးအသားတို့ဖြင့် စာဖတ်သူကို မိတ်ဆွေရင်းချာ တစ်ဦးသဖွယ် ရင်းနှီးပွင့်လင်းစွာ ရင်ဖွင့်နေဟန်တို့ဖြင့် ရေးသားလေ့ ရှိကြောင်း တွေ့ရသည်။ ထိုသို့ ရေးဖွဲ့ထားသောကြောင့် စာဖတ်သူတို့၏ရင်တွင်းသို့ နက်ရှိုင်း သိမ်မွေ့စွာ ဝင်ရောက်စေပါသည်။ စာရေးသူတို့၏ ဘဝအတွေ့အကြုံများမှ ပေါက်ဖွားလာသော ရသစာတမ်းများ ကို လေ့လာ ဖတ်ရှုခြင်း ဖြင့် ဘဝအသိ၊ ဆင်ခြင်အသိများ ရရှိလာနိုင်စေခြင်းမှာ ထိုရသ စာတမ်းများ၏ အနှစ်သာရပင် ဖြစ်သည်ဟု ထင်မြင်ယူဆမိပါသည်။

ကျေးဇူးတင်လွှာ

ဤစာတမ်းဖြစ်မြောက်စေရန် ပညာအမွေပေးခဲ့ပါသော ကျေးဇူးရှင်မိဘနှစ်ပါး၊ သင်ဆရာ၊ မြင်ဆရာ၊ ကြားဆရာများနှင့်တကွ (၂၇)နှစ်မြောက် ရန်ကုန်အရှေ့ပိုင်းတက္ကသိုလ် ကျောင်းမွေးနေ့ ကျင်းပရေး ကော်မတီ အဖွဲ့ဝင်လူကြီးများ၊ ခေတ္တပါမောက္ခချုပ်ဆရာကြီးနှင့် ဒုတိယပါမောက္ခချုပ် ဆရာမကြီး များ၊ မြန်မာစာဌာနမှ ပါမောက္ခ(ဌာနမှူး)ဆရာမကြီး ဒေါက်တာခင်စန်းဝင့်၊ ပါမောက္ခဆရာမကြီး ဒေါက်တာထက်ထက်အောင်၊ ပါမောက္ခဆရာမကြီး ဒေါက်တာနန်းဝေစံနှင့် မြန်မာစာဌာနမှ ဆရာ၊ ဆရာမများ၊ ကျေးဇူးတင်ထိုက်သူများအားလုံးကို အထူးပင်ကျေးဇူးတင် ရှိပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

မြန်မာဘာသာ

ခင်မင်၊ မောင် (ဓနုဖြူ)နှင့်အခြား။ (၁၉၈၇)။ ***စာတမ်းငယ်စာပေစာတမ်းများ(ပ-တွဲ)။*** ရန်ကုန်၊ စာပေဗိမာန်။

ခင်အေး၊ ဒေါက်တာ၊ အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ။ (၂၀၁၀)။ ***သုတေသနအခြေခံ သုတေသနပုံစံ။*** ရန်ကုန်၊ ပညာတန်ဆောင်ပုံနှိပ်တိုက်။

ဇော်ဂျီနှင့်အများ။ (၁၉၆၄)။ ***ကံ့ကော်မြို့ငယ်စာတမ်း။*** ရန်ကုန်၊ နုံသာပုံနှိပ်တိုက်။

မိုးမြေ၊ မ။ (၂၀၀၈)။ ***ဆရာဇော်ဂျီနှင့်ရသစာတမ်းရှင်တို့၏တွေးဟန်နှင့်ရေးဟန်များ။*** ရန်ကုန်၊ ရွှေကံ့ကော်ပုံနှိပ်တိုက်။

မြသန်းတင့်။ (၂၀၁၇)။ ***နိုင်ငံတကာရသစာတမ်းငယ်များ (ပထမအုပ်)။*** ရန်ကုန်၊ နှစ်ကာလများစာပေ။

မြင့်သူ၊ မောင်၊ မြေလတ်။ (၂၀၂၂)။ ***နာမည်လေးမွေးလို့ချစ်ချင်သည်အက်ဆေးများ။*** ရန်ကုန်၊ လင်းလွန်းခင်စာပေ။

မြန်မာစာအဖွဲ့ဦးစီးဌာန။ (၂၀၀၈)။ ***မြန်မာအဘိဓာန်။*** ရန်ကုန်၊ နေလင်းပုံနှိပ်တိုက်။

ဝင်းမွန်၊ တက္ကသိုလ်နှင့်ကျော်အောင်။ (၁၉၈၇)။ ***စာတမ်းငယ်စာပေစာတမ်းများ (ဒု-တွဲ)။*** ရန်ကုန်၊ စာပေဗိမာန်။

An Analysis of Students' Perspectives on Intercultural Competence Development Through "Market Leader": A Case Study in NMDC

Thazin Khaing[1]

Abstract

As global business communication becomes increasingly intercultural, the development of intercultural competence (IC) has emerged as a crucial goal in Business English Education. As English continues to function as the lingua franca of international business, appropriately tailored Business English Course shapes learners' communicative skills and cultural awareness. One of their most widely used materials in this regard is Market Leader Business English Course by David Cotton, David Falvey, Simon Kent and John Rogers, Test files by John Rogers and Teacher's Resource Books by Bill Mascull which was co-published with the Financial Times for authentic business contexts and terminology. Recognizing the increasing demand for globally competent professionals, this research adopts a mixed-methods approach to explore learners' perceptions, experiences, and challenges in navigating intercultural content presented in the course. The study documented the components of intercultural competence development which are an effective approach to one's actions, empathetic understanding and acceptance of a foreign culture, willingness and ability to comprehend and appreciate the different cultures. The findings indicate that although there is indeed a focus on global business scenarios and cultural references throughout the Market Leader Series, this is primarily within a Western-centric reference base and with little depth to intercultural engagement. Participants in National Management Degree College valued the real-world business communication experience, although they expressed desire for additional inclusive, dialogic, and reflecting activities that could lead to stronger experiences of intercultural understanding. The study advocates for the redesign of Business English resources to enhance learners' preparedness for utilizing English with intercultural competence across diverse academic and professional contexts.

Keywords: Intercultural Competence, Market Leader, Learners' Perceptions, global business communication

Introduction

In the contemporary global economy, effective business communication increasingly requires not only linguistic proficiency but also intercultural competence (IC). Intercultural Competence is defined as the ability to communicate effectively and appropriately with people from other cultures through the integration of knowledge about cultural differences, skills in interpreting and relating, and attitudes of openness, curiosity, and respect. It involves not only understanding and appreciating cultural diversity but also adapting one's behavior and communication strategies to suit different cultural contexts. As defined by Deardorff (2006), intercultural competence is "the ability to communicate effectively and appropriately in intercultural situations based on one's intercultural knowledge, skills, and attitudes," and in Byram's (1997) terms, it encompasses knowledge, skills, attitudes, and critical cultural awareness. As English persists as the lingua franca of global commerce, Business English courses are essential in developing learners' communication skills and cultural awareness. Market Leader Business English Course by David Cotton, David Falvey, and Simon Kent, Test files by John Rogers and Teacher's Resource Books by Bill Mascull which were created with the Financial Times to give students authentic business contexts and vocabulary, is one of the most popular materials in this field.

During the academic years, National Management Degree College NMDC), has incorporated the Market Leader into Business English curriculum to enhance students' communication skills in practical business environments. These frameworks have been influential in Bachelor of English for Professional Purposes (EPP) from first year to fourth

[1] Lecturer, English Department, National Management Degree College

year, Bachelor of Economics and Finance (BEF) for from first year to third year and Bachelor of Business Management (BBM) from first year to third year where cross-cultural communication is integral to workplace success. Therefore, the content offered in Market Leader is academically relevant and appropriate for learners due to the close alignment with National Management Degree College.

While Market Leader has been praised for its up-to-date content, professional relevance, and use of real-world business materials, but there are still questions about how well it helps learners develop their intercultural competence. The most active intercultural competence development is received during students' Academic years, when there is a conscious creation of a personality competent in intercultural communication. This study looks at what students think about how well the Market Leader helps them how to work with people from different cultures.

Research Aim and Objectives

This study examines how the Market Leader series develop intercultural competency in undergraduate and graduate Business English students. The objectives of the study are to assess learners' intercultural attitudes, knowledge, skills and abilities, and to explore students' opinions on the Market Leader Series' advantages and disadvantages in fostering intercultural knowledge and comprehension.

Research Questions

1.To what extent does Market Leader Business English Course contribute to learners' development of intercultural competence?

2.How do learners perceive their own attitudes, knowledge, and skills related to intercultural communication?

3.What are learners' reflections on the strengths and limitations of Market Leader Business English Course in promoting intercultural understanding?

Literature Review

In the global corporate world, cross-cultural communication is as important as terminology or syntax. Business English learners are needed to be proficient in cognitive processes, interactions, and business methods from different cultures as well as language. Many studies call this skill multicultural competence.

Intercultural Competence in Business English Education

Numerous studies have shown that effective professional contact needs cultural knowledge, interpretative skills, and the ability to adjust communication methods to intercultural circumstances.

Susana Pinto (2018) investigates that academics recognize the multi-dimensionality of intercultural competence, acknowledging that it comprises attitudes (acceptance and respect; curiosity and openness), knowledge (others' cultural contexts; self-knowledge and cultural self-awareness) and skills (observation and listening) that altogether will lead to individuals' desired internal and external outcomes. The development of intercultural competence by higher education students, regarded in close relation to higher education internationalization, is considered crucial for changing prejudiced attitudes, preparing students to live in a global world and empowering them professionally.

Liudmyla Holubnycha, Ilona Kostikova, Natalia Soroka, Tetiana Soroka, Inna Golopych (2021) mentioned that to develop intercultural competence successfully, it is

important to know foreign languages, understand the culture of the target language, and have general soft skills. Some soft skills also improved, such as tolerance, responsibility for one's actions, the ability to empathize, understanding and accepting a foreign culture, wanting to understand both the differences and similarities between one's own culture and the target culture, and having a positive and open attitude toward the foreign language and its culture.

In Myanmar, Mya Mya (2020) conducted an evaluation of English for Business Coursebook (Market Leader) prescribed for first year BA(EPP) students. It can be said that there is no apparent weakness in the coursebook and it equips the students with fundamental skills and knowledge needed in real business world. But it needs to add explanations for quoted speech and business terms and communicative grammar activities to create effective business English lessons and to have a better teaching-learning process.

Although many studies on the Market Leader series remain limited, related research suggests its strong potential for developing IC. The series incorporates authentic business case studies, cross-cultural discussions, and tasks that encourage learners to reflect on diverse working practices. When critically applied, such materials can foster the attitudes, knowledge, and skills central to intercultural communicative competence as defined by Byram (1997) and Deardorff (2006). This underscores the need for empirical studies such as the present research that evaluate the extent to which Market Leader supports IC development among Business English learners.

Level-Specific Overview of Market Leader Business English Coursebooks

Developed in collaboration with the *Financial Times*, Market Leader Business English Course offers authentic materials, including articles, case studies, and interviews, ensuring students engage with current and credible business content from Elementary to Upper-intermediate levels. This makes it appropriate for a wide range of students. Each unit has the same structure, when paired with its practice files, stands out as a comprehensive resource such as revision, case study, writing file, activity file, grammar reference, audio scripts, glossary and working across cultures to be aware of other cultures. The course also provides a full range of teacher support materials, such as test file and teacher's resource book with Audio CD and DVDROM which make it easier for teachers to teach effectively and adapt to different teaching situations. By integrating Market Leader, students are provided with language proficiency and business acumen necessary for success in the global marketplace, while fostering an understanding intercultural dynamics in business settings.

Market Leader Series and Intercultural Competence

"Market Leader" is among the most widely adopted Business English course worldwide. Developed in collaboration with the Financial Times, the series integrates professional vocabulary, case studies, and authentic texts designed to simulate global business scenarios. While it provides exposure to international business contexts, critics have questioned the extent to which the series promotes intercultural competence.

While Market Leader introduces learners to international themes, its treatment of culture tends to be surface-level and oriented toward a Western business paradigm. The emphasis on functional language and business conventions may leave limited room for critical cultural exploration or negotiation of meaning. A notable strength of Market Leader is its integration of intercultural competence through the "Working Across Cultures" sections. By highlighting the significance of comprehending cultural differences, these sections seek to increase learners' awareness of potential difficulties and misunderstandings in international business interactions.

Theoretical Framework

The current study applies Darla Deardorff (2006)'s models of intercultural competence. This Model is comprised of five components: attitude, knowledge, skills, internal outcomes, and external outcomes. And it can provide a framework for guiding a curriculum that promotes intercultural competence and evaluates learning outcomes. These frameworks give us a full picture of intercultural competence, covering both theoretical and practical points of view. Attitudes means exhibiting openness to diverse cultures and demonstrating curiosity in varying lifestyles and work practices. Knowledge includes an understanding of cultural norms, global issues, and international commercial practices. Intercultural communication skills and behaviors can explain contrast, and engage people from different cultures. Attitudes, knowledge, and skills result in an internal outcome of flexibility, adaptability, and empathy. Self-efficacy is the belief that one can work with diverse cultures. External outcomes perceived by others refer to an individual's demonstrated behavior and communication capabilities that arise from their attitudes, knowledge, and skills. The five issues will guide the questionnaire, interviews, and assessment of students' learning results by Market Leader course.

Research Methodology

Research Design

This research is divided into two phases.

Quantitative Phase: A questionnaire measured learners' self-perceived intercultural competence on six dimensions: attitudes, knowledge, skills, motivation, self-efficacy, and cultural empathy.

Qualitative Phase: Semi-structured interviews with selected participants explored how they use Market Leader materials and how they interpret other cultures.

Participants

Participants were selected from a group of undergraduate and graduate Business English learners in NMDC that uses the Market Leader series as part of its curriculum. A total of 100 students completed the questionnaire, and 20 of them volunteered for follow-up interviews. Participants had at least two semesters of experience using Market Leader, ensuring they were familiar with its content and structure.

Data Collection Methods

Quantitative Data collection

The questionnaire was designed around the six dimensions of intercultural competence. It contained 60 questions with 5 Likert-scale items.

Interviews

The semi-structured interviews used a loose guide that let students talk freely about their experiences with Market Leader Business English Course. Interviews lasted approximately10–20 minutes and were conducted either face-to-face or online, depending on participants' availability.

Data Collection Procedures

Students were first asked to fill out Google survey. Twenty students were contacted for follow-up interviews after the responses were gathered and examined for patterns. The quantitative data from the questionnaire was analyzed using descriptive statistics to identify general trends in learners' self-perceptions across the six dimensions of intercultural competence. The qualitative data from interviews was transcribed and analyzed using

thematic analysis. Themes were created by finding repeating patterns or ideas in the comments, particularly those connected to how learners encountered intercultural content in Market Leader Business English Coursebooks. Everyone gave informed consent and kept their names private.

Ethical Considerations

A proper institutional review board approved the study. The study was anonymous and informed consent was obtained from all participants. Students were promised that their responses would not influence their course grades or classroom standing and were voluntary.

Data Analysis and Interpretation

This section expresses a detailed interpretation of participant intercultural competence data. The interpretation examines participants' replies on six important characteristics to identify strengths and growth opportunities, providing a thorough knowledge of the group's intercultural competence.

Findings for Quantitative Approach

Table (4.1) Demographic Information

Category	Specialization	Frequency (N =100)	Percent (%)
Specialization	EPP	45	45
	BBM	29	29
	BEF	26	26
Year of student	First year	29	29
	Second Year	12	12
	Third Year	45	45
	Fourth year	11	11
Educational background	undergraduate graduate	92	92
	postgraduate	5	5
		3	3
Level of English proficiency	Pre-intermediate	23	23
	Intermediate	42	42
	Upper-Intermediate	26	26
	Advanced	7	7
Length of Business English study	Less than 8 months	30	30
	8 months to 1 year	4	4
	1 to 2 years	13	13
	More than 2 years	53	53

Source -Survey data (July 2025)

Table (4.1) shows that 45% of respondents specialized in EPP, followed by BBM (29%) and BEF (26%), suggesting that EPP is the most popular specialization. Academically, third-year students make up 45%, first-year students 29%, second-year students 12%, and fourth-year students 11%. This distribution notably favors third-year students. Academically,

undergraduates make up 92% of the cohort, while graduates and postgraduates make up 5% and 3%, respectively.

Language proficiency data show that most respondents are situated at the Intermediate (42%) and Upper-Intermediate (26%) levels, with smaller proportions at the Pre-Intermediate (23%) and Advanced (7%) levels. This concentration suggests that the core of the sample consists of learners with moderately developed but still expanding English competence. In terms of study duration, 53% have studied for more than two years, 30% for less than eight months, 13% for one to two years, and only 4% for eight months to one year.

Table (4.2) Awareness and knowledge of Intercultural Competence

Assessment Item	Category	Frequency (N =100)	Percent (%)
Attitudes Towards Intercultural Communication 1. I am interested in learning about cultures different from my own. 2. I enjoy communicating with people from different cultural backgrounds. 3. I feel confident interacting with people from other countries in business contexts. 4. I believe that understanding culture is important for successful business communication.	very unlikely	3	2.6
	Unlikely	3	2.8
	Not sure	15	15.4
	Likely	47	47.9
	very likely	32	31.3
Knowledge of Cultural Practices and Perspectives 1. I understand that different cultures have different business etiquette. 2. I am aware of how communication styles vary across cultures. 3. I know how cultural values influence business negotiations.	not at all aware	2	2
	slightly aware	10	9.8
	moderately aware	16	16.2
	Aware	48	47.9
	very aware	24	24
Intercultural Communication Skills and Behaviors 1. I am able to adapt my communication style to suit different cultural contexts. 2. I can effectively manage misunderstandings caused by cultural differences	Not skilled	4	3.5
	Slightly skilled	29	28.8
	Moderately skilled	35	35.4
	Skilled	27	27.3
	very skilled	5	5.1

Motivation and Attitudes Toward Learning Intercultural Competence	Strongly Disagree	1	1.1
1. Learning about other cultures makes me more open-minded.	Disagree	2	2.3
2. I actively seek opportunities to engage with people from different cultures.	Neutral	3	2.7
3. I believe that intercultural competence will improve my job prospects.	Agree	46	45.9
	Strongly Agree	30	30.7
Self-Efficacy in Intercultural Communication	Strongly Disagree	1	1.3
1. I feel prepared to handle cultural misunderstandings in business settings.	Disagree	5	5.4
	Neutral	26	26.2
2. I can confidently explain my own culture to people from other cultures.	Agree	48	48.6
3. I am comfortable adapting to new cultural environments when traveling or working abroad.	Strongly Agree	18	18.4
Cultural Empathy and Sensitivity	Not at all	1	1.3
1. I respect cultural traditions even if they are different from my own.	Slightly	7	6.7
2. I feel empathy when learning about challenges faced by people from other cultures.	Somewhat	17	17.2
	Mostly	42	42
3. I avoid making judgment based on cultural stereotypes.	Completely	32	32.1

Source -Survey data (August 2025)

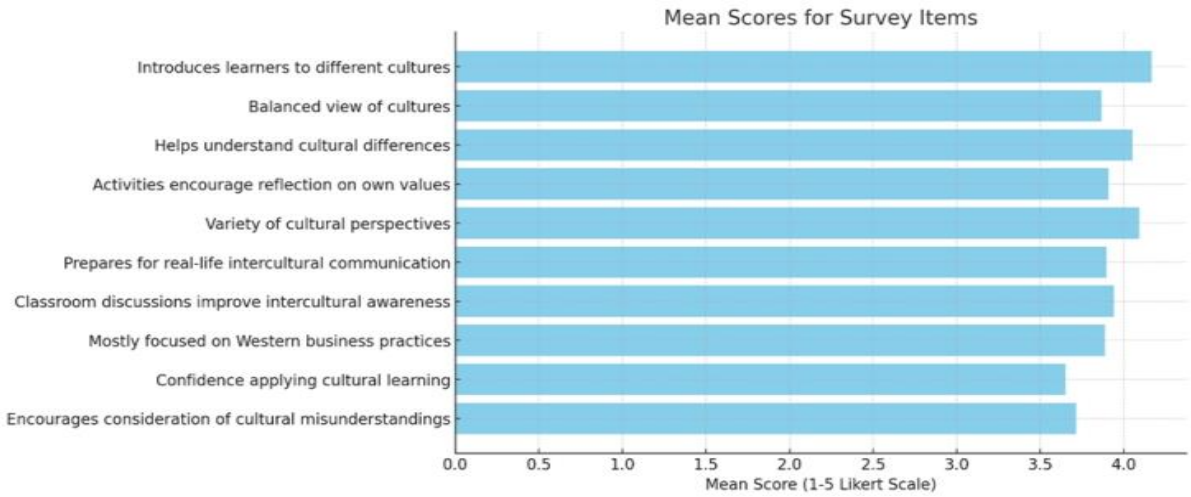
The majority of respondents exhibit positive attitudes, with nearly 80% indicating they are likely or very likely to engage in intercultural communication. Only a small fraction (about 5%) is unlikely to do so, while 15% remain uncertain. This suggests a generally favorable disposition toward intercultural interactions. Almost 72% of respondents report being aware or very aware of different cultural practices and perspectives, indicating a strong knowledge base. However, about 28% possess only moderate to low awareness, highlighting room for increased cultural education.

Most participants rate their skills as moderate to skilled (around 63%), with a notable portion (29%) identifying as slightly skilled. Few students feel unskilled (3.5%) and very skilled (5.1%), suggesting moderate confidence but also opportunities for skill development. There is strong motivation among respondents, with approximately 76.6% agreeing or strongly agreeing on the importance of learning intercultural competence. Neutral responses account for roughly 20%, reflecting some ambivalence, while disagreement is minimal (3.4%).

Self-efficacy is relatively high, with nearly 67% agreeing or strongly agreeing they feel capable of intercultural communication. However, about 32% are neutral or less confident, indicating some variability in self-assessed competence. A significant majority (74%) report high levels of cultural empathy and sensitivity ("mostly" or "completely"), underscoring strong emotional engagement with cultural differences.

The findings indicate a generally positive intercultural competence profile among participants, with most expressing favorable attitudes toward intercultural communication (about 80%), strong motivation to learn (over 76%), and substantial cultural knowledge (72%). While the majority rate their communication skills as moderate to skilled (63%) and demonstrate high cultural empathy (74%), a significant portion remains only slightly skilled or neutral in self-efficacy, and nearly 28% have moderate to low cultural awareness. These results highlight a solid foundation of intercultural competence, alongside clear opportunities to enhance cultural knowledge, build confidence in communication abilities, and further develop skills to support more effective intercultural interactions.

Figure (4.1) Perceptions and Familiarity with Market Leader Course

Source -Survey data (August 2025)

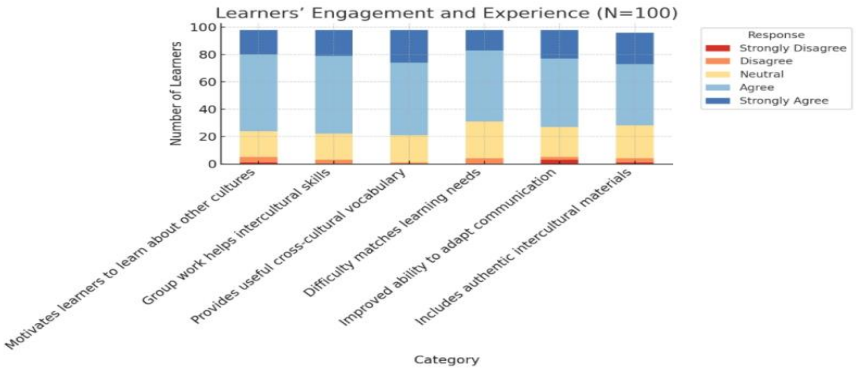
According to the average score analysis, Business English students at the undergraduate and graduate levels have continuously expressed satisfaction with Market Leader's to improve intercultural competency. The highest average ratings (above 4.0) went to issues related to exposing students to diverse cultures, offering a fair assessment of cultures, and helping students understand cultural differences.

With mean values close to 3.9, items associated with activities that encourage introspection about one's own cultural values and engagement with diverse cultural perspectives scored highly. This illustrates Deardorff's (2006) claim that critical reflection is essential to intercultural communicative competence by suggesting that the course provides a range of cultural content while also fostering students' self-awareness and critical analysis of cultural presumptions.

Mean scores ranged from 3.6 to 3.8 for the course's focus on mainly Western business practices, classroom discussions that promote multicultural understanding, and readiness for actual international communication. With average ratings ranging from 3.4 to 3.5, learners' confidence in applying cultural knowledge and their ability to anticipate or correct cultural errors received the lowest ratings. These findings demonstrate that in order to boost students'

self-efficacy, the course needs more task-based, experiential learning opportunities that allow them to practice intercultural communication skills in simulated or real-world situations.

Figure (4.2) Learners' Engagement and Experience

Source -Survey data (August 2025)

The stacked bar chart shows how students feel about how well the Market Leader helps them develop their intercultural skills. The data indicates that totally 75% of students agreed or strongly agreed that the course made them want to learn about other cultures outside of classroom. Only five percent disagreed. In the same way, 77.6% of learners agreed or strongly agreed that group and pair activities helped them communicate better with people from other cultures.

And 78.6% of learners agreed or strongly agreed that the syllabus gave them useful vocabulary and phrases for doing business with people from other cultures. Only a few disagreed. 68.4% of learners agreed or strongly agreed that the difficulty level of intercultural topics was appropriate. However, 27.6% did not take a side, which suggests that learners may not be ready to deal with complex cultural content. Also, 72.4% of students agreed or strongly agreed that the lessons helped them learn how to change how they communicate in different cultures. Only a small number of students disagreed, which is in line with Byram's skills of discovery and interaction and Deardorff's behavioral flexibility. Ultimately, 71% of students concurred or strongly concurred that authentic resources, such as articles and interviews, enhanced their ability to communicate with others from diverse cultures.

Table (4.3) Specific Skills and Outcomes

Statement	Category	Frequency (N =100)	Percent (%)
1.After using the textbook, learners are better at recognizing cultural differences in business behavior.	Not at all	1	1
	To a small extent	2	2.1
	To some extent	37	38.1
	To a good extent	46	47.4
	To a great extent	11	11.3
2.The Course helped learners develop empathy towards people from different cultural backgrounds.	Not at all	2	2.1
	To a small extent	6	6.2
	To some extent	23	23.7
	To a good extent	51	52.6
	To a great extent	15	15.5
3.Learners feel more confident negotiating or presenting in multicultural business environments.	Not at all	-	-
	To a small extent	12	12.4
	To some extent	12	12.4
	To a good extent	29	29.9
	To a great extent	44	45.4

4.The Course offers practical strategies for handling intercultural conflicts.	Not at all To a small extent To some extent To a good extent To a great extent	- 6 32 50 9	- 6.2 33 51.5 9.3
5.The Course helped me become more aware of learners' own cultural biases.	Not at all To a small extent To some extent To a good extent To a great extent	3 7 22 45 20	3.1 7.2 22.7 46.4 20.6
6.Learners feel more confident ***reflecting on their own cultural assumptions in business contexts***.	Not at all To a small extent To some extent To a good extent To a great extent	1 6 29 37 24	1 6.2 32 44.3 17.5
7.The intercultural content in the textbook is integrated well with the language learning objectives.	Not at all To a small extent To some extent To a good extent To a great extent	1 5 31 43 17	1 5.2 32 44.3 17.5
8.The Course provides useful tips on etiquette and protocol in different cultures.	Not at all To a small extent To some extent To a good extent To a great extent	3 8 27 38 21	3.1 8.2 27.8 39.2 21.6
9.Learners are able to transfer what they learned about intercultural communication from the textbook to their daily work or studies.	Not at all To a small extent To some extent To a good extent To a great extent	6 7 34 42 13	2.1 6.2 35.1 43.3 13.4
10.The curriculum encourages ongoing intercultural learning beyond the classroom	Not at all To a small extent To some extent To a good extent To a great extent	2 6 34 42 13	2.1 6.2 35.1 43.3 13.4

Source -Survey data (August 2025)

The course was successful in increasing cultural understanding and openness, which are crucial components of Byram's framework, as evidenced by the fact that 68.1% of students were more sympathetic toward persons from different cultures and 58.7% improved their ability to recognize cultural differences. Additionally, 75.3% of participants reported an increased confidence in negotiating and presenting within multicultural environments. Furthermore, 60% of students strongly concurred that the course equipped them with tools to navigate intercultural conflict, aligning with these competencies and demonstrating their practical proficiency.

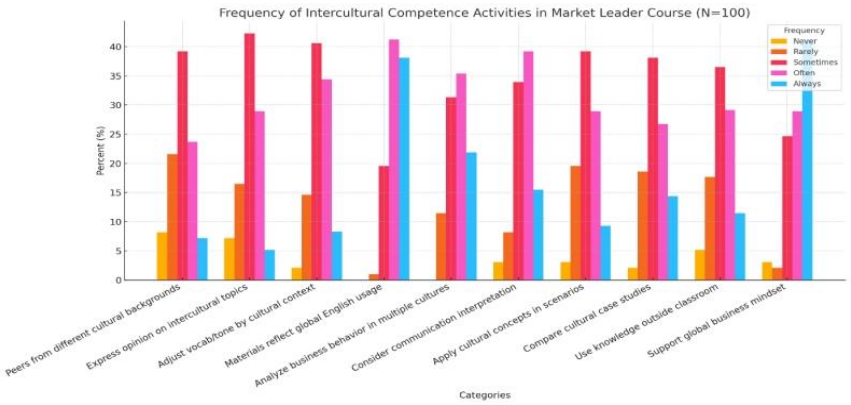
The survey findings indicate that 67% of students have a heightened awareness of their cultural biases. This indicates that the course facilitated the attainment of internal outcomes such as self-reflection and critical cultural understanding. Simultaneously, 63.9% of participants indicated that they could apply their intercultural communication skills in academic contexts.

And 61% of students said that integrating multicultural information with linguistic objectives was advantageous. Nevertheless, 32% of students remained impartial, indicating

that the program may require enhancement to further develop these skills. Furthermore, 60.8% of students indicated that the etiquette and protocol guidance was beneficial for authentic international interactions, demonstrating that the course emphasizes practical skills to enhance cross-cultural communication.

Ultimately, 56.7% of students indicated that the curriculum promotes intercultural learning beyond the classroom, aligning with the emphasis on lifelong intercultural development articulated by Byram and Deardorff. Nonetheless, some learners remain less engaged in this continuous learning process.

Figure (4.3) Practical Intercultural Learning in Market Leader Series

Source -Survey data (August 2025)

The grouped bar chart illustrates the frequency of students who are engaged in specific intercultural learning activities. The visual patterns indicate effective elements and areas for enhancement to foster cultural awareness.

Notably, actions such as “Materials reflect global English usage” and “Support global business mindset” receive a significant proportion of “Always” responses, at 38.1% and 41.2% respectively. This indicates that the course significantly promotes student exposure to various forms of English and fosters suitable thinking for international business contexts. Both are essential for preparing students to engage with individuals globally.

Conversely, “Collaborating with peers from diverse cultural backgrounds” and “Articulating viewpoints on intercultural business subjects” predominantly fall within the “Sometimes” group, with frequencies of 39.2% and 42.3%, respectively. This indicates that certain occurrences are frequent, however they are not firmly established as “often” or “always” habits. From teachers’ perspective, this implies that students may engage in substantive dialogues with individuals from many cultures infrequently, rendering these interactions more akin to exceptional occurrences rather than a regular aspect of the curriculum.

It is encouraging to observe that many individuals selected “Analyze business behavior in more than one culture” and “Consider how communication might be interpreted differently in another culture,” with the majority indicating “Often” or “Always”. However, the use of intercultural knowledge beyond the classroom remains little, with a very even distribution across the categories “Sometimes,” “Often,” and “Always.” While the Market Leader offers substantial classroom exposure, the most effective method to enhance intercultural competencies is to implement classroom knowledge in practical contexts, like as internships, networking, or independent projects.

The Result of Qualitative Analysis

In this regard, Market Leader incorporates authentic business case studies, role-plays, and group activities that simulate workplace communication, thereby encouraging learners to collaborate, negotiate, and present ideas effectively. These activities foster intercultural awareness, teamwork, and linguistic proficiency by presenting tasks in an international framework. Several students' interviews emphasized that "role-plays activities in working across cultures sections were particularly effective, and helped them see how other cultures think" and allowed them to adjust their communication strategies when interacting with peers from diverse backgrounds. These characteristics give students the skills they need to succeed in culturally diverse professional contexts by reflecting the communication requirements of both local and international business environments.

In today's globalized economy, even local companies increasingly engage with international clients, partners, and stakeholders. Intercultural communication skills therefore reduce the potential for misunderstanding and enhance the clarity and efficiency of professional exchanges. In the university context, direct interaction with individuals from different national cultures may be limited for many students; yet classroom practices provide valuable opportunities to develop intercultural communicative skills. Role-plays in Market Leader encourage learners to adopt perspectives beyond their own, requiring them to listen actively, acknowledge different viewpoints, and respond respectfully. Interview data confirmed that students experienced this first-hand, with several noting that tasks like "making polite requests or negotiating helped them be more aware of other cultural perspectives" and improve collaboration during group projects. These practices align with Deardorff's (2006) model of intercultural competence, particularly the skills of interpreting and relating, which involve recognizing and mediating between different perspectives, and the skills of discovery and interaction, which enable learners to apply communication strategies in new and unfamiliar contexts.

For instance, teaching students how to make polite requests or negotiation improves their linguistic accuracy while also fostering pragmatic competence, or the capacity to use language appropriately in a variety of cultural contexts. Students reported that politeness strategies learned in class were useful in peer interactions, allowing them to "rephrase or clarify messages" to avoid misunderstandings. Market Leader helps students acquire communicative competence and intercultural awareness by simulating negotiation and respecting other opinions.

Intercultural awareness is one of Market Leader's remarkable success. Students reported greater tolerance and openness due to their improved grasp of professional cultural norms. One student said they thought "all business meetings were direct," but after participating in classroomactivities, they realized that "not every culture values directness," demonstrating that "normal" can vary by culture.

Language competency, especially speaking confidence and listening abilities, improved along with attitude. Authentic role-plays, case studies, and interactive discussions improve oral communication fluency and confidence. In interviews, students said presentations and listening tasks with varied accents helped them prepare for international business contacts. These improvements show how the textbook integrates linguistic and intercultural competency.

Role-plays, case studies, and contact with people from other cultures boosted learners' cross-cultural communication confidence. In addition to language proficiency, students learned about cultural differences in hierarchy, values, decision-making, and time orientation. However, interviews highlighted limitations in the systematic approach to reflective practice on cultural differences. Students liked practical cross-cultural conversation

but found little guided reflection on personal preconceptions and prejudices. Digital intercultural communication difficulties, like time zone disparities, internet meetings, and email etiquette were also neglected. It is better for the students to include these topics in the coursebooks.

Market Leader offers helpful advice, but students may struggle to implement classroom lessons. Interviewees said "negotiation methods didn't always prevent misunderstanding owing to accents, wording, or cultural differences". Students need to practise strategic competency by restating or clarifying statements, increasing confidence for real-world encounters. Interview data and classroom observations show that Market Leader introduces students to different business processes, cultural perspectives, and global challenges. Therefore, the course improves learners' global business readiness by developing intercultural awareness and communicative skills. Thus, the textbook matches students' career goals and connects classroom learning to international professional participation.

Discussion

The results of this study indicate that Market Leader contributes significantly to the development of intercultural competence, particularly in internal components such as attitudes, cultural awareness, empathy, and self-reflection. According to Deardorff's (2006) model, attitudes form the basis upon which knowledge and skills build to produce internal components like adaptability and empathy before leading to external outcomes such as effective behavior in multicultural contexts. The findings show that while students achieved positive internal components, their external performance (e.g., managing cultural misunderstanding in real-world interactions) improved more moderately. This alignment suggests that the course makes a meaningful contribution, primarily at the internal level of intercultural competence.

Participants perceived notable improvements in their intercultural attitudes and cultural knowledge. Many learners reported greater openness, empathy, and awareness of intercultural etiquette and communication norms. Learners also reported development in skills related to multicultural business negotiation and presentations, which correspond to Deardorff's emphasis on building knowledge and skills following foundational attitudes. However, the more moderate achieves in externally observation skills (such as applying intercultural knowledge in authentic interactions) which reflects the distinction between internal perceptions of competency and external applied skills.

However, participants also identified limitations in the course's design specifically its focus on Western business examples and limited experiential, task-based activities. These reflections suggest that while Market Leader successfully supports internal development (e.g., attitudes, awareness), it provides fewer opportunities for learners to transfer these achievements into externally observation competence (e.g., managing real intercultural misunderstanding). This multi-stage gap echoes Deardorff's distinction between internal components and external application, highlighting potential areas for curricular refinement to facilitate deeper skill application.

To sum up, Market Leader appears to support learners in reaching core internal outcomes of intercultural competence (as described in Deardorff's framework such as empathy, openness, and critical self-reflection). However, the more applied external outcomes, including fluent intercultural performance and practical problem solving, were less developed. According to Deardorff's model, such external competencies typically require extended practice, reflection, and interaction in authentic contexts suggesting that the course's current structure may not sufficiently provide these experiences.

Conclusion

This study investigated the extent to which Market Leader Business English course contributes to learners' development of intercultural competence, how learners perceive their own attitudes, knowledge, and skills in intercultural communication, and learners' reflections on the strengths and limitations of the course in promoting intercultural understanding. The results indicate that Market Leader plays a meaningful role in fostering core components of intercultural competence, particularly in affective and internal domains.

Nearly two-thirds of learners exhibited positive attitudes, increased cultural awareness, and stronger empathy toward cultural diversity outcomes. Learners also reported greater confidence in negotiating and presenting in multicultural business contexts, demonstrating improvement in knowledge and communication skills that are central to both Byram's and Deardorff's models of intercultural competence. According to Deardorff's (2006) process model, these internal components (openness, empathy, and self-reflection) are pivotal in the development of intercultural competence, suggesting that Market Leader effectively nurtures these foundational qualities.

However, while learners perceived moderate improvements in applied intercultural skills, such as managing cultural misunderstanding and performing intercultural behaviors in authentic contexts, these external outcomes were less pronounced. This pattern suggests that although the course successfully cultivates internal dispositions and cognitive understanding, it provides more limited opportunities for learners to practice and transfer these competencies in real-world intercultural interactions.

Learners reflected positively on the course's contribution to their intercultural awareness and reflective capacity but also identified areas for improvement. In particular, they noted the predominance of Western business contexts and insufficient experiential, task-based learning opportunities as constraints that limit the course's ability to fully develop practical intercultural skills. These reflections highlight the importance of integrating more authentic intercultural experiences into business English curricula to support deeper external competence development.

In conclusion, "Market Leader" Business English course at NMDC significantly enhances learners' intercultural competence, especially in internal dimensions such as attitudes, empathy, and self-reflection. To further strengthen learners' practical intercultural competencies, it is recommended that the curriculum incorporate more experiential, collaborative, and culturally diverse learning activities that bridge classroom learning with real-world intercultural engagement. Such enhancements will better prepare learners to communicate effectively and appropriately across cultures in the complex landscape of international business.

Acknowledgements

I would like to express my sincere gratitude to Dr. Khin Thida Nyein, the principal of National Management Degree College for permission to write this paper. I am also grateful to Daw Khin Myint Oo, Associate Professor and Head of the Department of English for her valuable guidance, constructive feedback, and academic support throughout the course of this research. My heartfelt thanks go to the students in NMDC who generously participated in the Google survey and Interview; their contributions provided essential data and insights that made this study possible. I also extend my appreciation to my colleagues and peers for their helpful comments and encouragement during the research and writing process.

References

Byram, M. (1997), *Teaching and assessing intercultural communicative competence*. Clevedon, England: Multilingual Matters

Deardorff, D. K. (2004). *Internationalization: In search of intercultural competence.* International Educator, 13(3), 13–15.

Deardorff, D. K. (2006). *Identification and assessment of intercultural competence as a student outcome of internalization.* Journal of Studies in International Education, 10(3), 241–266. doi:10.1177/1028315306287002

Deardorff, D. K. (Ed.). (2009). *The SAGE handbook of intercultural competence.* Thousand Oaks, CA: SAGE.

Fantini, A. (2009). *A central concern: developing intercultural competence.* Journal of Psychology, 37(1), 54–61.

Holubnycha, L., Kostikova, I., Soroka, N., Shchokina, T., & Golopych, I. (2021). *Intercultural competence development at universities*. Postmodern Openings, 12(1Sup1), 200–
214. https://doi.org/10.18662/po/12.1Sup1/279

Jordan, M. (2005). *Learning English in Ireland*. Dublin: Celtic Publications.

Mya, M. (2020). *An evaluation of English for Business coursebook prescribed for first year BA (EPP) students*. Journal of Myanmar Academy of Arts and Science, 18(7), 27–42.

Pinto, S. (2018). *Intercultural competence in higher education: Academics' perspectives.* On the Horizon, 26(2), 137–147. https://doi.org/10.1108/OTH-02-2018-0011

Scarino, A.(2010).Assessing intercultural capability in learning languages: a renewed understanding of language, culture, learning, and the nature of assessment.The Modern Language Journal, 94(2), 324-329.https://doi.org/10.1111/j.1540-4781.2010.0126.x

e-resources:

https://www.teachingenglish.org.uk/professional-development/teachers/knowing-subject/d-h/intercultural-communicative-competence

https://www.atesl.ca/resources/enhancing-intercultural-communicative-competence/

https://book.coe.int/en/education-and-modern-languages/3907-developing-and-assessing-intercultural-communicative-competence-a-guide-for-language-teachers-and-teacher-educators.html

A Study of Syntactic Symbolism in the Story "The Yellow Wall-paper" by Charlotte Perkins Gilman

Aung Ko Ko Hein[1]

Abstract

This paper investigates syntactic symbolism in Charlotte Perkins Gilman's story "The Yellow Wall-paper," applying Virginia Tufte's (2006) framework to uncover how grammatical structures amplify the story's themes of mental illness, gender confinement, and the tension between outward appearance and inner turmoil. The study is grounded in stylistics, evolving from syntactic analysis and symbolic interpretation to reveal how grammar shapes narrative rhythm and artistic tension. Against the backdrop of Gilman's critique of the rest cure and patriarchal domesticity, it investigates key symbols – the oppressive wallpaper, repellent yellow hue, scarred nursery, and secretive diary – through qualitative textual analysis and purposive sampling of specific 24 narrative lines in the story. Methods draw on Tufte's categories: Repetition, Parallelism, Sound Symbolism, and Grammatical Pacing (encompassing suspension, narrowing, increase, and cumulative right-branching). Narrative lines of the story were categorized to link syntactic features to thematic progression. The results showed Grammatical Pacing dominating at 54.17% (13 instances), propelling descent into madness, while Sound Symbolism is lowest at 8.33% (2 instances), and offering selective auditory menace like the sibilant "creeps." Repetition (20.83%) and Parallelism (16.67%) reinforce obsession and equivalence. In conclusion, Tufte's framework illuminates syntax as a dynamic emblem of narrative discourse, enriching literary analysis by demonstrating grammar's role in symbolising psychological unravelling and socio-cultural critique, with implications for stylistic studies of modernist fiction.

Keywords: Syntactic Symbolism, Grammatical Pacing, Narrative Discourse

Introduction

The intricate relationship between linguistic structure and thematic depth has long been a focal point of literary analysis. In her seminal work, *Artful Sentences: Syntax as Style (2006),* Virginia Tufte elucidates how the arrangement of words – the syntax – is not merely a grammatical necessity but a potent symbolic tool capable of conveying profound psychological and emotional states. This concept of syntactic symbolism suggests that the rhythm, pauses, and structures of sentences function as a sub-textual language. Charlotte Perkins Gilman's 1892 masterpiece, "The Yellow Wall-paper," provides a compelling canvas for this exploration, as the protagonist's descent into madness is mirrored by the shifting patterns of her internal and written narrative.

The primary research problem addressed in this study is the historical tendency of critics to focus predominantly on the thematic and feminist allegories of the story, often overlooking the technical linguistic scaffolds that support these themes. While the "yellow wallpaper" is widely recognized as a symbol of domestic imprisonment, the specific role of syntax in reflecting the narrator's cognitive fragmentation remains under-explored. Consequently, the purpose of this study is to bridge this gap by conducting a rigorous linguistic analysis of the text to determine how specific syntactic choices serve as symbolic extensions of the narrator's mental confinement and eventual liberation.

To guide this investigation, the study seeks to answer the following questions:

1. How does Virginia Tufte's (2006) syntactic symbolism model reveal grammatical structures as a symbolic system in Charlotte Perkins Gilman's story "The Yellow Wall-paper"?
2. In what ways does Virginia Tufte's (2006) syntactic symbolism model express syntax as a primary thematic vehicle in the story "The Yellow Wall-paper"?

[1] U, Tutor, Department of English, East Yangon University

While the previous studies by Dr Alkhazali et al (2024) and Dr Kadhim et al (2023) establish robust frameworks for analysing syntactic symbolism in longer, multi-perspective novels, this study aims to apply and contrast these models to the intensely focused, first-person narrative of Charlotte Perkins Gilman's "The Yellow Wall-paper." The rationale is, specifically, to seek to determine how syntactic choices grammatically encode the protagonist's psychological confinement and the wallpaper's metamorphosis from a passive metaphor into an active, dominant symbol, thereby offering a distinct case study that illuminates symbolism in claustrophobic, psychological fiction.

The scope of this study is deliberately focused on analysing syntactic symbolism within the single, pivotal literary work, "The Yellow Wall-paper," applying the integrated frameworks established by Virginia Tufte (2006) to its core symbols. Consequently, its primary limitation is its specificity; the findings, while offering an in-depth model for stylistic examination, may not be directly generalizable to all symbolic literature without further comparative study. Furthermore, while the methodology allows for a rigorous examination of grammatical encoding and narrative function, it may not fully capture the totality of the reader's subjective interpretative experience or the broader socio-historical context of Gilman's work, aspects which lie beyond its defined syntactic and intra-textual pragmatic parameters.

The significance of this study is twofold. Academically, it contributes to the field of stylistics by providing a practical application of syntactic symbolism in a classic feminist text. Practically, it offers educators and students a new lens through which to decode complex narratives, moving beyond surface-level plot analysis toward a deeper appreciation of grammatical artistry. Ultimately, this research underscores the power of syntax as a visceral reflection of the human psyche.

Research Aim and Objectives

This study primarily aims to explore and explain how the sentences and grammatical structures themselves are used as a powerful tool for symbolism and meaning in Charlotte Perkins Gilman's story "The Yellow Wall-paper". The objectives of the study are:

- To carefully examine the specific grammatical patterns in "The Yellow Wall-paper" by showing how these patterns, like sentence length, complexity, and rhythm, work as a symbolic system.
- To demonstrate how the story's syntax (or sentence structure) is a primary tool for expressing its main themes by connecting specific grammatical choices directly to central ideas in the story, such as confinement, loss of control, and the breakdown of the narrator's reality.

Literature Review

Theoretical Background

Roman Jakobson, in his seminal 1960 paper "Linguistics and Poetics," elucidates the poetic function of language, whereby stylistics projects equivalence from the axis of selection onto combination, employing syntactic parallelism and repetition to forge symbolic connections between concepts, as seen when identical structures link contrasting images to imply thematic unity. Complementing this, M.A.K. Halliday's Systemic Functional Linguistics, outlined in his 1985 "An Introduction to Functional Grammar," posits grammar as a mode of meaning through transitivity, where syntactic choices like active or passive voice reveal ideological power dynamics, symbolizing characters' agency or victimhood via participant positioning. Similarly, Geoffrey Leech's 1969 "A Linguistic Guide to English

Poetry" advances "foregrounding," wherein deliberate syntactic violations – such as fragmentation or inversion – defamiliarize language, mirroring psychological turmoil and elevating form as a potent symbol of content, thus affirming syntax's pivotal role in constructing symbolic resonance across linguistic frameworks.

Symbolism is a multifaceted literary device wherein concrete imagery acts as a conduit for abstract ideology, a concept extensively explored by scholars such as Northrop Frye in his seminal work Anatomy of Criticism (1957). Frye defines the symbol as a communicable unit that creates a pattern of meaning independent of the immediate descriptive context. Unlike an allegory, which enforces a direct one-to-one correspondence, true symbolism relies on "polysemy," allowing a single image – such as *a withered rose* or *a turbulent sea* – to evoke a spectrum of emotional and intellectual associations. Consequently, as Frye argues, the power of a symbol lies in its "centripetal" force; it draws the reader's attention inward, establishing a complex internal resonance that elevates the text from a mere narrative to a profound exploration of universal archetypes.

Syntactic Symbolism by Virginia Tufte (2006)

In her seminal work, Artful Sentences: Syntax as Style, Virginia Tufte (2006) masterfully illustrates the concept of syntactic symbolism by arguing that the architectural arrangement of a sentence can serve as a mimetic enactment of its content. Tufte posits that syntax is not merely a grammatical scaffold but a symbolic tool wherein "form acts out meaning"; for instance, she demonstrates how a fragmented, staccato rhythm effectively symbolizes the chaotic urgency of a physical struggle, whereas a long, fluidly branching sentence might symbolize the leisurely, interconnected nature of a philosophical reflection. By analysing these "iconic" structures across a vast array of literary excerpts, Tufte establishes that the physical shape and cadence of a sentence function as a visual and rhythmic symbol, thereby reinforcing the thematic reality of the text through its very construction.

Categories of Syntactic Symbolism by Virginia Tufte (2006)

1. Repetition

Tufte (2006) indicates that repetition is a syntactic stylistic device which is commonly used in fiction, prose, essays to indicate an artistic function or emphasize on something specific. It balances between sentences (Tufte, p.223). She adds that syntactic symbolism is achieved through the use of repetitions, repetition of verbs, adverbs, adjectives, propositions, noun phrases. It is the simplest symbolic effect as it requires no translation from the reader (Tufte, p. 256).

2. Parallelism

Tufte (2006) clarifies that parallel processing repeats the same structure in the same way. It is the parallel of two entities or structures such as a verb with a verb, a noun phrase with a noun phrase, an adjective with an adjective, a noun with a noun. A balanced pattern of repeated phrases makes parallel processing a more cohesive and inclusive tool (p. 217). She points out that literary work is full of parallelism. Parallelism serves the purpose of equivalence between units and comparison between them. In addition, it is used to indicate a certain rhythm or movement (Tufte, p. 259).

3. Sound Symbolism

Tufte (2006) demonstrates that sound symbolism is a poetic device. It is considered one of syntactic stylistic devices. It helps to create an effect. The effect depends on word order.

However, syntax concentrates on the sequence of words, sentences and word order, their length, and sound (Tufte, p. 254-255).

4. Grammatical Pacing (Time and Place)

(i) Grammar of Suspension

The "grammar of suspension" occurs when a writer holds back the main action – often the verb – until the very end of the sentence. This creates a sense of tension or anticipation that "subordinates, holds off, and then suddenly stops". (Tufte, pg. 263)

(ii) Syntax of Narrowing

A "syntactic narrowing" or "flickering out" is achieved by juxtaposing words and phrases of decreasing length. This technique often punctuates a sense of exhaustion, extinction, or the "withering" of an idea. (Tufte, pg. 263)

(iii) Syntax of Increase

Conversely, a "syntax of increase" uses expanding structures to suggest growth, the passage of time, or accumulation. (Tufte, pg. 263)

(iv) Cumulative and Right-Branching Syntax

Cumulative or right-branching sentences generate symbolic effects by "cadencing" the material added after the main clause toward a fitting close. This is frequently used to depict things. (Tufte, pg. 263)

Context of the Study

Synopsis of the Story "The Yellow Wall-paper"

"The Yellow Wall-paper" by Charlotte Perkins Gilman is a first-person journal-style story that chronicles the mental deterioration of a young woman suffering from what is now understood as postpartum depression.

Set in the late 19th century, the unnamed narrator is prescribed a "rest cure" by her physician husband, John, following the birth of their child. Confined to a former nursery in a rented country estate, she is forbidden from working, writing, or socializing. Her only stimulus becomes the room's hideous, ripped yellow wallpaper.

Isolated and infantilized, the narrator becomes obsessed with the wallpaper's chaotic pattern, believing she sees a subjugated woman creeping and struggling behind the oppressive bars of the design. As her fixation deepens, she begins to identify with this trapped figure.

The story culminates in a complete psychological break. On their final day at the house, the narrator locks herself in the room and peels away the wallpaper to "free" the woman inside. When John finally breaks in, he finds her creeping endlessly around the room, declaring, "I've got out at last... in spite of you and Jane!" – suggesting her own name is Jane and that she has merged with the woman from the wallpaper.

The Main Themes of the Story "The Yellow Wall-paper"

Mental Illness and its Treatment

Charlotte Perkins Gilman's "The Yellow Wall-paper" is a powerful story that shows the dangerous treatment of mental illness in the 1800s. Written like a Gothic horror tale, it follows a woman's mental decline, made much worse by her husband John's so-called cure. He is also her doctor and represents the traditional, uncaring medical views of the time. He

prescribes a strict "rest cure," which means total confinement, no work, and no writing. This method was real; Gilman herself suffered from postpartum depression and was given this harmful treatment by Dr Silas Weir Mitchell, who is named in the story. John believes his wife just needs self-control and ignores all her worries and requests. He dismisses her fears about their room, her desire for company, and her need to write. By not listening to her, he traps her in isolation. This makes her feel completely powerless and unable to express her inner pain. Her suffering turns into a frightening obsession with the room's yellow wallpaper. Ultimately, the story acts as strong criticism of such treatments. Gilman uses the horror of the narrator's experience to make readers feel empathy and question the cruel "rest cure" that ignored patients' real needs.

Gender Roles and Domestic Life

The story powerfully shows the damage of strict gender roles. Charlotte Perkins Gilman, a famous feminist, believed these roles trapped women. In the story, the family follows traditional lines. John, the husband, is the rational protector and decision-maker, treating his wife like a child. He is not simply evil; the story suggests these same roles also limit his happiness and ability to understand her. His wife is confined to the home, forbidden from work or writing, and seen as fragile. Her secret diary is a small act of rebellion. She feels trapped, a feeling symbolized by the woman she sees trapped in the wallpaper. In the end, her desperate attempt to free that woman leads to her mental breakdown. The final scene reverses the traditional roles: the "strong" husband faints in shock, while his wife, now completely lost, and crawls over him.

Outward Appearance vs. Inner Life

The story's diary format gives us direct access to the narrator's private thoughts, creating a powerful contrast between her inner reality and her outward appearance. We see her growing obsession and despair through her own words, even as her husband, John, mistakenly believes she is improving because she eats more. He represents a practical, surface-level view of the world, unable to understand the complex emotional life he cannot directly observe. This gap is highlighted by the narrator's sarcastic descriptions of him and her life. Her inner turmoil is mirrored in her descriptions of the house itself, especially the yellow wallpaper, which she sees as having a sinister, living presence. Her desperate attempt to interpret the wallpaper's hidden "life" parallels her struggle to understand her own mind, and it is this inward-focused journey that ultimately drives her to madness. When she finally breaks down, John is completely shocked, proving how completely he failed to see her true inner state.

Symbols in the Story "The Yellow Wall-paper"

The Wallpaper

It represents the patriarchal society and domestic life that traps the narrator. Its "horrid" pattern mirrors the confusing and contradictory social expectations of the 19th century.

The Color Yellow

It subverts pleasant associations like sunlight, yellow here symbolizes sickness, decay, and betrayal. The "yellow smell" that follows her symbolizes her lingering guilt and the inescapable nature of her condition.

The Nursery/Room

Though presented as a place of healing, the room with barred windows and rings in the walls symbolizes a prison or asylum. It underscores the narrator's infantilisation by her husband, who treats her like a "blessed little goose".

The Narrator's Diary

It represents her rebellion and true self, the act of writing is her only creative outlet and a direct defiance of her husband's "rest cure".

The Relationship between Symbols and Themes

Regarding the nexus between symbolism and thematic content, Roland Barthes (1957), from a semiotic standpoint, posits that symbols function as "signifiers" that actively construct themes within the reader's consciousness, thereby translating abstract concepts into tangible language. Conversely, the archetypal perspective, championed by Northrop Frye (1957) and Carl Jung (1959), suggests that this relationship is rooted in the "collective unconscious," where universal symbols evoke deep, pre-existing thematic resonances. Ultimately, Cleanth Brooks (1947) argues for the inseparability of these elements, contending that symbols serve as "objective correlatives" for themes, implying that the removal of a symbol would inevitably dismantle the narrative's thematic essence.

Previous Research Studies

Hsu Lai Lai Phyo (2016) investigated the function of symbolism in Sarah Orne Jewett's short story "A White Heron". This research aimed to decode the symbols within the text and identify their various interpretations by applying Ferdinand De Saussure's theory. The study highlights that symbolism in Jewett's work predominantly involves nature and animals, which serve to convey significant messages regarding women's equal rights in the male-dominated society of the late nineteenth century. By analysing these symbols, her work sheds light on the author's underlying motives and demonstrates how symbolism functions as a literary device to represent abstract ideas through the power of words and images.

May Thu Zin (2013) conducted a study exploring the role of symbolism in characterization within Ernest Hemingway's novella The Old Man and the Sea. The primary objective of this research was to examine how literary texts can be better understood through the recognition of symbolism, specifically to provide readers with a more vivid portrait of the characters. She posits that symbolism serves as a crucial tool for deepening the reader's comprehension of character traits, aligning with the views of Pickering and Hoeper (1986). Furthermore, the study suggests that identifying these symbolic elements allows readers to appreciate indirect expressions of delicate or controversial matters, ultimately enhancing their critical reading abilities and engagement with the narrative.

Dr Alkhazali et al (2024) examined syntactic symbolism in Emily Brontë's Wuthering Heights through a stylistic lens. Applying Tufte's (2006) model, their work demonstrated how symbolic meaning is constructed using specific syntactic-rhetorical devices such as parallelism, repetition, and ellipsis. The analysis concluded that these formal linguistic features are fundamental in distinguishing literary prose and in creating layered symbolic resonance within a narrative. The research established a clear methodological framework for identifying symbolism at the sentence level, moving beyond thematic interpretation to examine grammatical encoding. By employing both qualitative and quantitative methods, the researchers validated the hypothesis that syntactic symbolism is a deliberate stylistic marker, a premise directly relevant to analysing other psychologically complex literary works.

Dr Kadhim et al (2023) investigated symbolism in William Faulkner's Light in August from an integrated socio-stylistic perspective. Their study proposed a dual analytical

model, arguing that symbols are identifiable through syntactic devices like polysemy and omission, as well as through their function within communicative situations. This approach emphasised the necessity of distinguishing symbolism from related figurative concepts like metaphor and allegory. The researchers highlighted the active role of the reader in deciphering symbolic meaning, which authors embed to enhance thematic depth and aesthetic texture. By merging syntactic analysis with pragmatic context, their work provides a comprehensive framework for examining how symbolism operates both structurally and functionally within a narrative, informing multidimensional stylistic studies.

While the previous studies successfully established frameworks for identifying grammatical symbolism and its communicative function within expansive narratives, the present study directly addresses a specific and persistent critical oversight regarding Gilman's "The Yellow Wall-paper." It posits that prior analyses have disproportionately privileged thematic and allegorical interpretation, thereby neglecting the foundational syntactic mechanics that performatively enact the protagonist's psychological unravelling. Consequently, the central aim here is not to explore symbolism's broad narrative dimensions but to precisely bridge this analytical gap by interrogating how syntax itself, through Tufte's model, becomes the primary symbolic vehicle for cognitive confinement and fragmentation. This focused rationale – examining the evolution of sentence structure as a direct reflection of the narrator's psyche – represents a deliberate narrowing of inquiry, moving from the external socio-communicative contexts emphasised by earlier research to an intensive, internalised grammatical analysis of a single, psychologically intense short story.

Research Methodology

This study employs a qualitative textual analysis underpinned by purposive sampling techniques to examine the narrative discourse within Charlotte Perkins Gilman's "The Yellow Wall-paper". Drawing upon Virginia Tufte's (2006) Syntactic Symbolism Framework, the research isolates specific narrative lines in the story related to the story's primary symbols – the wallpaper, the color yellow, the nursery/ room, and the narrator's diary – to investigate their structural correspondence with the themes of mental illness, gender roles, and the conflict between outward appearance and inner life. The analytic procedure involves categorizing these excerpts according to Tufte's classifications of syntactic symbolism, such as repetition, parallelism, sound symbolism, and grammatical pacing (including the syntax of suspension, narrowing, and increase), thereby prioritising the features that generate artistic tension and rhythm. By systematically linking these syntactic mechanisms to the narrative's symbolic weight, the analysis elucidates how the grammatical arrangement of the text serves to reinforce the protagonist's psychological descent and the story's broader socio-cultural critique.

Data Analysis

Based on Virginia Tufte's (2006) framework, the excerpts from the story "The Yellow Wall-paper" related to the symbols of the wallpaper, the color Yellow, the nursery/ room, and the narrator's diary have been analysed. These instances are linked to the story's central themes: mental illness and its treatment (e.g., obsession and descent into madness), gender roles and domestic life (e.g., confinement in a nursery), and outward appearance versus inner life (e.g., hidden patterns revealing inner turmoil). For each excerpt, the types of syntactic symbolism – Repetition, Parallelism, Sound Symbolism, or Grammatical Pacing (with its subtypes: Grammar of Suspension, Syntax of Narrowing, Syntax of Increase, Cumulative/Right-Branching) – are categorized, along with a clear, detailed explanation linking syntax to symbolism and themes. The categories are assigned based on Tufte's

definitions, with priority given to the most prominent syntactic features that create artistic emphasis, rhythm, tension, or progression.

Excerpts for the symbol "The Wallpaper"

Excerpt 1: "*It is dull enough to confuse the eye in following, pronounced enough to continually irritate and provoke study, and when you follow the lame uncertain curves for a little distance they suddenly commit suicide - plunge off at outrageous angles, destroy themselves in unheard of contradictions*."

Categories: Parallelism; Grammar of Suspension (with Cumulative/Right-Branching)

Parallelism dominates through repeated structures – "It is dull *enough* to [verb phrase]," "pronounced *enough* to [verb phrases]," building equivalence between the wallpaper's visual qualities (dull/pronounced) and their psychological impact (confuse/irritate/provoke). This balanced pattern, per Tufte (p. 217, 259), creates rhythm mimicking the obsessive "following" of patterns, symbolizing the narrator's trapped mental state and the theme of mental illness as an inescapable cycle. The grammar of suspension delays the main action ("they suddenly commit suicide - plunge off...destroy themselves") via a long left-branch clause, heightening tension like a held breath before the "suicide" plunge (Tufte, p. 263). Right-branching then accumulates destructive verbs ("plunge...destroy"), evoking physical and mental descent into contradictions, paralleling the theme of inner turmoil fracturing outward domestic normalcy.

Excerpt 2: "*It is almost like a woman stooping down and creeping about behind that pattern*."

Categories: Syntax of Increase

This employs syntax of increase via an expanding participial structure – "stooping down *and* creeping about" – suggesting progressive motion and entrapment (Tufte, p. 263). The build-up from "stooping" (downward) to "creeping about" (aimless, ongoing) symbolizes the woman's hidden inner life emerging behind the "pattern" of gender roles, reinforcing themes of domestic confinement and mental unraveling as she identifies with the creeping figure.

Excerpt 3: "*This paper looks to me as if it knew what a vicious influence it had!*"

Categories: Grammatical Pacing (Grammar of Suspension)

Suspension holds back the verb "knew" until mid-sentence, with "looks to me as if it" building anticipation before revealing the wallpaper's anthropomorphic agency (Tufte, p. 263). This mimics the narrator's dawning realization of external forces (rest cure, patriarchal control) as "vicious," symbolizing mental illness treatment as oppressively alive, blurring outward wallpaper (domestic facade) and inner persecution.

Excerpt 4: "*Behind that outside pattern the dim shapes get clearer every day*."

Categories: Syntax of Increase

The phrase expands from "dim shapes" to "get clearer *every day*," using temporal progression to suggest accumulation and revelation (Tufte, p. 263). It symbolizes the theme of outward appearance (outside pattern) vs. inner life, as suppressed madness clarifies daily, critiquing gender roles that hide women's inner realities.

Excerpt 5: "*The outside pattern is a florid arabesque, reminding one of a fungus*."

Categories: Cumulative/Right-Branching

Right-branching adds "reminding one of a fungus" after the main clause, cadencing toward decay (Tufte, p. 263). This descent-like structure evokes the wallpaper's organic rot, symbolizing mental illness festering beneath domestic surfaces.

Excerpt 6: "*If you can imagine a toadstool in a string of toadstools, budding and sprouting in endless convolutions – that is something like it*."

Categories: Syntax of Increase; Repetition

Increase builds through expanding predicates—"budding *and* sprouting in *endless* convolutions" – mimicking fungal growth (Tufte, p. 263), while repetition of "toadstools" emphasizes proliferation. This symbolizes unchecked mental decay in confined domestic life, tying to themes of illness spreading like gender-enforced isolation.

Excerpt 7: "*There is one marked peculiarity about this paper, a thing nobody seems to notice but myself, and that is that it changes as the light changes*."

Categories: Parallelism

Parallel noun phrases ("one marked peculiarity...a thing nobody seems to notice") and clauses ("it changes as the light changes") create balanced equivalence (Tufte, p. 217), rhythmically underscoring the narrator's unique perception vs. others' blindness. It symbolizes inner insight amid outward denial, highlighting mental illness and gender dismissal.

Excerpt 8: "*It creeps all over the house*."

Categories: Sound Symbolism

The short, sibilant "It creeps" sequences consonants (c-r-p-s) for a slithering auditory effect (Tufte, p. 254-255), evoking insidious spread. This sonically symbolises madness creeping beyond the nursery, invading domestic life and exposing inner chaos.

Excerpts for the symbol "The Color Yellow"

Excerpt 1: "*The color is repellant, almost revolting; a smouldering unclean yellow, strangely faded by the slow-turning sunlight*."

Categories: Repetition; Syntax of Narrowing

Repetition of sensory qualifiers ("repellant, almost revolting"; "smouldering unclean yellow") hammers disgust (Tufte, p. 223, 256), while narrowing from long phrase ("a smouldering unclean yellow, strangely faded by the slow-turning sunlight") to implied extinction evokes withering (Tufte, p. 263). This symbolizes yellow as mental poison, fading inner vitality under oppressive "treatment."

Excerpt 2: "*The color is hideous enough, and unreliable enough, and infuriating enough, but the pattern is torturing*."

Categories: Parallelism; Repetition

Parallel "enough" phrases repeat adjectival structure for rhythmic escalation (Tufte, p. 217, 259), pivoting to "but the pattern is torturing." This balances color's annoyances against pattern's torment, symbolizing layered mental anguish in domestic entrapment.

Excerpts 3-5: "*The yellow smell*." / "*A yellow smell*." / "*It is the color of the paper! A yellow smell*."

Categories: Repetition

Stark repetition of "yellow smell" (noun phrase echoed across sentences) creates simplistic emphasis without translation (Tufte, p. 256), its monosyllabic punch evoking synesthetic invasion. This symbolizes pervasive illness infiltrating senses, blurring outward decor and inner revulsion.

Excerpts for the symbol "The Nursery/Room"

Excerpt 1: "*I am sitting by the Window in this Atrocious Nursery*."

Categories: Sound Symbolism

Capitalized "Atrocious Nursery" and alliterative "sitting...Window" create harsh sonic contrast (Tufte, p. 254-255), jarring childlike space with adult horror. It symbolizes gender roles relegating women to infantilized domesticity.

Excerpt 2: "*It is striped off – in great patches all around the head of my bed, about as far as I can reach, and in a great place on the other side of the room low down*."

Categories: Cumulative/Right-Branching

Right-branching accumulates spatial details post-main clause ("striped off – in great patches...low down"), descending like peeling layers (Tufte, p. 263). This mirrors physical marks of struggle, symbolizing mental battle against confinement.

Excerpt 3: "*There is a long, straight, even smooch behind every piece of furniture, except the bed, a long, straight, even smooch, as if it had been rubbed over and over*."

Categories: Repetition

Exact repetition of "a long, straight, even smooch" balances and emphasizes obsessive tracing (Tufte, p. 223), with "over and over" reinforcing cycles. It symbolizes creeping madness etched into the nursery's domestic facade.

Excerpts 4-5: "*The floor is scratched and gouged, the plaster itself is dug out here and there, and this great heavy bed which is all we found in the room, looks as if it had been through the wars*." / "*This bedstead is fairly gnawed*!"

Categories: Parallelism; Syntax of Increase

Parallel participles ("scratched and gouged...dug out") build to expanding bed description, suggesting accumulating violence (Tufte, p. 217, 263). "Gnawed!" snaps with monosyllabic fury, symbolizing primal mental deterioration in a war-torn domestic space.

Excerpts for the symbol "The Narrator's Diary"

Excerpt 1: "*I really have discovered something at last*."

Categories: Grammar of Suspension

Suspension delays "discovered" with "really have...at last," releasing into revelation (Tufte, p. 263). This builds anticipation, symbolizing secretive inner breakthroughs amid suppressive treatment.

Excerpt 2: "*There are things in that paper that nobody knows but me, or ever will*."

Categories: Syntax of Narrowing

Phrases flicker out – "nobody knows but me, or *ever will*" – to isolation (Tufte, p. 263), symbolizing hidden inner life forever inaccessible, critiquing gender silencing.

Excerpt 3: "*I have found out another funny thing, but I shan't tell it this time! It does not do to trust people too much*."

Categories: Grammatical Pacing (Syntax of Increase)

Increase from discovery to withheld explanation ("but I shan't tell...trust people too much") accumulates paranoia (Tufte, p. 263), reflecting diary as sole confidant in mental decline.

Excerpt 4: "*I suppose I shall have to get back behind the pattern when it comes night, and that is hard!*"

Categories: Cumulative/Right-Branching

Right-branching adds "and that is hard!" after resignation, descending into emotional weight (Tufte, p. 263). This symbolizes nightly retreat into inner madness, underscoring themes of inescapable domestic and mental confinement.

Findings and Discussion

Table (1) Frequency and Percentage of the categories of Syntactic Symbolism

Sr. No.	Categories of Syntactic Symbolism	Frequency	Percentage (%)
1.	Repetition	5	20.83
2.	Parallelism	4	16.67
3.	Sound Symbolism	2	8.33
4.	Grammatical Pacing	13	54.17
	Total	24	100

The table describes the analysis of syntactic symbolism in Charlotte Perkins Gilman's "The Yellow Wall-paper." It reveals that Grammatical Pacing dominates with the highest frequency of 13 instances, accounting for (54.17%) of the 24 categorized excerpts from key symbols like the wallpaper, the color yellow, the nursery/ room, and narrator's diary. In contrast, Sound Symbolism appears least frequently at 2 instances, or (8.33%), highlighting its more selective auditory role. Repetition and Parallelism occupy intermediate positions with 5 (20.83%) and 4 (16.67%) occurrences, respectively, underscoring a varied yet pacing-heavy syntactic palette.

Virginia Tufte's (2006) syntactic symbolism model unveils grammatical structures as a potent symbolic system in the story, primarily through Grammatical Pacing's subtypes such as Grammar of Suspension, Syntax of Narrowing, Syntax of Increase, and Cumulative Right-Branching. For instance, Suspension in excerpts like the wallpaper's "suicide plunge" builds tension via delayed clauses, mirroring the narrator's obsessive mental entrapment and descent into madness, while Syntax of Increase in phrases like "stooping down and creeping about" expands to evoke emerging inner turmoil behind domestic facades. These structures, per Tufte's framework, transform syntax into rhythmic emblems of themes including mental illness, gender confinement, and hidden realities, as seen in the wallpaper's chaotic patterns and the nursery's scarred surfaces.

Furthermore, Tufte's model positions syntax as the story's primary thematic vehicle, with Grammatical Pacing propelling the narrative's progression toward psychological unraveling. Parallelism and Repetition reinforce cycles of obsession, as in repeated "yellow smell" invocations that invade senses, symbolizing illness's permeation beyond physical walls into domestic life. Even subtler elements like Sound Symbolism's sibilant "creeps"

audibly convey insidious spread, collectively driving themes of patriarchal oppression and inner rebellion without overt plot reliance.

In conclusion, the core symbols in the story such as the oppressive wallpaper, the repellent yellow hue, the scarred nursery, and the narrator's secretive diary are powerfully reinforced by syntactic symbolism drawn from Virginia Tufte's (2006) framework, propelling the story's core themes of mental illness, gender confinement, and the chasm between outward appearance and inner turmoil. Collectively, the syntactic structures transform grammar into a dynamic emblem of psychological unravelling, critiquing rest cures and gender roles without relying on plot alone.

Conclusion

This study has applied Virginia Tufte's (2006) model of syntactic symbolism to analyse Charlotte Perkins Gilman's "The Yellow Wall-paper". The investigation confirmed that grammatical structures are not merely functional but serve as a deliberate symbolic system, essential for conveying the story's psychological depth and thematic complexity. This aligns with earlier scholarly works by Alkhazali et al (2024) on syntactic devices in *Wuthering Heights* and Kadhim et al's (2023) *Light in August* integrated socio-stylistic approach, reinforcing the premise that syntactic analysis provides a robust framework for uncovering layered meaning beyond thematic interpretation.

The most significant finding of this analysis is the predominance of Grammatical Pacing, which constitutes over half of the identified instances, functioning as the primary syntactic vehicle for the narrator's escalating mental unravelling and sense of confinement. Specifically, subtypes such as Grammar of Suspension and Syntax of Increase expertly mimic obsessive thought patterns and the insidious growth of madness, directly symbolising core themes of gender oppression and the divergence between outer domestic appearance and inner turmoil. However, a limitation of this study is its exclusive focus on a single theoretical framework and a narrow set of symbols within one literary form, which may not capture all stylistic nuances.

Therefore, it is recommended that further research extends this syntactic symbolism model to drama or plays, where dialogue, stage directions, and performative elements could offer new dimensions for analysing how grammatical pacing and repetition operate in spoken and visual mediums. To put it in a nutshell, the study's primary contribution lies in demonstrating the critical role of syntax as an artistic and thematic engine in literary analysis, offering a replicable methodological approach for examining how form consciously shapes meaning in psychologically complex narratives.

Acknowledgements

First and foremost, I truly extend my deepest gratitude to Sayagyi Dr Myo Min Htun (Rector of East Yangon University), Sayamagyis Dr Aye Aye Ko and Dr Thida Aung (Pro-rectors of East Yangon University), for their gracious permission and unwavering support, which enabled me to conduct this research. Then, I am also profoundly indebted to Sayagyi Dr Aung Kyi, Professor and Head of English Department, for his invaluable guidance, insightful feedback, and scholarly expertise, which significantly enriched the quality of this work. Their contributions have been truly inspiring. Last but not least, I acknowledge the broader academic community at East Yangon University for enhancing an environment conducive to scholarly inquiry and intellectual growth. This research would not have been possible without the collective efforts and encouragement of these remarkable individuals.

References

Alkhazali, M. A. R., & AlHussein, I. A. A. (2024). A stylistic study of syntactic symbolism in E. Bronte's *Wuthering Heights*. Faculty of Languages, University of Kufa.

Barthes, R. (1957). *Mythologies* (A. Lavers, Trans.). Hill and Wang. (Original work published 1957)

Brooks, C. (1947). *The well wrought urn: Studies in the structure of poetry*. Harcourt, Brace.

Frye, N. (1957). *Anatomy of criticism: Four essays*. Princeton University Press.

Gilman, C. P. (1899). The yellow wall-paper. *The New England Magazine,* 11 (5), 647–657.

Halliday, M. A. K. (1985). *An introduction to functional grammar*. Edward Arnold.

Hsu Lae Lae Phyo (2016). The function of symbolism in the short story: "A white heron" by Sarah Orne Jewett [Master's thesis, University of Mandalay].

Jakobson, R. (1960). Linguistics and poetics. In T. A. Sebeok (Ed.), *Style in language* (pp. 350–377). MIT Press.

Jung, C. G. (1959). *The archetypes and the collective unconscious* (R. F. C. Hull, Trans.). Princeton University Press. (Original work published 1934 – 1954)

Kadhim, S. A. H., Al-Shamarti, A. D. M., & Abbas, S. M. (2023). Symbolism in literature: A socio-stylistic study. *Migration Letter*, 20, No: S3 (2023), pp 798-807.

Leech, G. N. (1969). *A linguistic guide to English poetry*. Longman.

May Thu Zin (2013). A study of symbolism in characterization of the novella, "The old man and the sea" by Ernest Hemingway [Master's thesis, University of Yangon].

Tufte, V. (2006). *Artful sentences: Syntax as style*. Graphics Press.

A Study of Levels of Stylistics in the Reading Passages of the English Coursebook *Life 2A*

May Thu Oo[1]

Abstract

Stylistics serves as a bridge between linguistics and literary criticism and offers insights into how language is structured to achieve specific effects. This study aims to investigate the stylistic levels in the reading passages of Units 9–12 of the English coursebook ***Life 2A***. By applying Geoffrey Leech's (1969) levels of stylistics, the research seeks to uncover how meaningful and visual elements work together to facilitate language learning. The study employs a qualitative descriptive method based on Leech's stylistic framework. The analysis was conducted across two stylistic levels: semantic and graphological levels. Data were collected from eight reading passages across four units. The findings reveal that the semantic level appears in 100% of the sentences in all units, indicating a dominant focus on meaning. Graphologically, the texts are also systematically organized, with visual features appearing in 66.67% to 95.56% of sentences across the units (Unit 9: 67.35%, Unit 10: 68.89%, Unit 11: 95.56%, Unit 12: 66.67%). Semantically, the texts rely heavily on binary oppositions (e.g., luxury vs. reality) to create engagement. Graphologically, ***Life 2A*** utilizes color-coded systems and other visual markers to signal genre shifts and guide comprehension. The study concludes that the reading passages are stylistically layered; the deliberate alignment between semantic and graphological complexity suggests that the coursebook is designed not only to deliver information but also to subconsciously guide learners through increasingly complex linguistic environments.

Keywords: Stylistic Levels, Semantic Level, Graphological Level, Reading Passages, English Coursebook

Introduction

Stylistics is an area of linguistics that focuses on how language is used in texts to create meaning and effect. It connects linguistic analysis with the study of texts by explaining not only ***what*** a text means but ***how*** that meaning is produced through language. By examining choices of words, sentence structures, visual layout, and sound patterns, stylistics helps readers understand why a text feels descriptive, persuasive, emotional, or informative. Because of this, stylistics has become an important approach in both literary studies and English language teaching.

One of the most influential frameworks in stylistic analysis is **Geoffrey Leech's model of stylistic levels.** This model provides a clear and systematic way to analyse texts from different linguistic perspectives. The **semantic level** deals with meaning and interpretation, the **syntactic level** focuses on sentence structure and grammatical organization, the **graphological level** examines the visual features of the text such as capitalization and punctuation, and the **phonological level** considers sound effects like rhythm and stress. Studying these levels together makes it possible to see how language features work collectively to shape a reader's understanding of a text.

In English language classrooms, coursebooks are a major source of language input for learners. The English coursebook ***Life 2A*** is widely used, and its reading passages are designed to present language in meaningful and realistic contexts. However, these texts are often studied for comprehension rather than for their stylistic features. For this reason, the present study focuses on the **reading passages from Units 9 to 12 of the English coursebook *Life 2A*** in order to explore how different stylistic levels are used in these texts.

[1]Daw, Tutor, Department of English, East Yangon University

The main aim of this research is to analyse the reading passages using Leech's (1969) two levels of stylistics: semantic and graphological levels and to identify the linguistic features that contribute to meaning and readability. To achieve this aim, the study addresses the following research questions:

1. How are semantic and graphological features used in these passages?
2. What common stylistic patterns can be observed across the reading passages and how do they help readers understand the texts?

Aim and Objectives

The main aim of this research is to analyse the reading passages from unit 9-12 in the English coursebook *Life 2A* by using a stylistic approach to understand how language and design are used to help students learn. The objectives of this paper are as follow:

- To categorize the lexical fields used in each reading and analyse how they build specific meanings.
- To identify how visual elements, such as color-coded backgrounds and page layouts, serve as visual guides for the reader to distinguish between different genres and topics.

Literature Review

Theoretical Framework

The term 'style' is used in linguistics to describe the choices which language makes available to a user, above and beyond the choices necessary for the simple expression of a meaning. Linguistic form can be interpreted as a set of possibilities for the production of texts, and thereby linguistic form makes possible linguistic style. Stylistics is the study of linguistic style, whereas linguistics is the study of linguistic form. Linguistic form is generated from the components of language (sounds, parts of words, and words) and consists of the representations - phonetic, phonological, morphological, syntactic, semantic etc. - which together form a code by which what we say or write has a specific meaning: thus, for example the sentence 'Toby chased Kes onto the television set' encodes a specific meaning, involving a specific kind of past event with two participants playing specific roles relative to a location. The same event could be encoded in other ways (such as 'Kes got chased by Toby and ended up on the television set.') and the choice of which way to encode it is a stylistic choice. Stylistic choices are designed to have effects on the reader or listener, which are generally understood as:

i. communicating meanings which go beyond the linguistically determined meanings,
ii. communicating attitude (as in persuasive effects of style), and
iii. expressing or communicating emotion.

Geoffrey Leech (1969) gives one of the most widely accepted definitions:

"Stylistics is the linguistic study of style." *(Leech, 1969: Linguistic Guide to English Poetry)*

By calling stylistics a *linguistic* study, Leech emphasizes that stylistics is not based on personal impression or intuition. Instead, it uses systematic linguistic analysis to explain why a text sounds, feels, or means the way it does.

Leech further explains that stylistics aims to answer two key questions:

1. What linguistic features are used in a text?
2. What effects do these features create in terms of meaning and interpretation?

Thus, stylistics acts as a bridge between linguistics and literary criticism, combining scientific analysis with literary interpretation.

Geoffrey Leech's (1969) Four Levels of Stylistics

Geoffrey Leech proposes that stylistic analysis can be carried out at different linguistic levels, each focusing on a particular aspect of language. Among these, four major levels are commonly applied in stylistic studies: semantic, syntactic, graphological and phonological levels. These levels help researchers analyze texts systematically and comprehensively.

1. Semantic Level (Level of Meaning)

The semantic level is concerned with meaning in language. It examines how words, phrases, and expressions convey both literal and implied meanings.

This level analyzes:

- Denotative (literal) meaning
- Connotative (associative) meaning
- Figurative language such as metaphor, simile, personification, and symbolism
- Ambiguity and multiple meanings

Leech highlights the importance of meaning in stylistics by stating that stylistic analysis must account for how linguistic choices affect interpretation and thematic development.

For example, when a writer uses metaphor instead of literal description, the semantic level explains why that metaphor was chosen and what extra meaning it adds to the text.

2. Syntactic Level (Level of Structure)

The syntactic level focuses on sentence structure and grammatical patterns. It studies how language is organized at the level of clauses and sentences.

This level examines:

- Sentence types (simple, compound, complex)
- Word order
- Coordination and subordination
- Sentence length and variation

Leech explains that syntax is not neutral; grammatical choices influence emphasis, rhythm, clarity, and reader perception.

For example:

- Short sentences may suggest urgency, tension, or certainty.
- Long and complex sentences may indicate reflection, confusion, or detailed description.

3. Graphological Level (Level of Visual Form)

The graphological level deals with the visual appearance of written language. It studies how texts are presented on the page.

This level includes:

- Capitalization
- Punctuation
- Line breaks

- Paragraph structure
- Spacing, italics, bold type, and symbols
- Colors

Although graphology is sometimes considered less traditional, Leech acknowledges that visual features play an important role in meaning, especially in poetry, drama, advertisements, and modern texts.

For example:

- Unusual punctuation may suggest hesitation or emotional tension.
- Capital letters may signal emphasis or shouting.
- Line breaks in poetry affect reading rhythm and interpretation.

4. Phonological Level (Level of Sound)

The phonological level is concerned with sound patterns in language, particularly in spoken discourse and poetry.

This level examines:

- Alliteration
- Assonance
- Consonance
- Rhyme
- Rhythm and stress patterns

Leech emphasizes that sound is a crucial stylistic resource because it contributes to musicality, mood, and emotional effect.

For example:

- Soft sounds may create a calm or romantic atmosphere.
- Harsh sounds may convey anger, violence, or tension.

Importance of the Four Levels in Stylistics

According to Geoffery Leech, analyzing a text through multiple levels ensures that stylistic analysis is:

- Systematic
- Objective
- Linguistically grounded

Each level contributes a different perspective, and together they provide a comprehensive understanding of how style operates in a text.

In conclusion, stylistics, as defined by Geoffrey Leech, is the linguistic study of style, aiming to explain how language choices create meaning and effect. Through the analysis of semantic, syntactic, graphological, and phonological levels, stylistics enables researchers and students to move beyond subjective interpretation and engage in evidence-based textual analysis.

The Background of the English Coursebook *Life 2A*

Life 2A is an English coursebook designed for pre-intermediate learners, particularly second-year university students, and it is widely used across universities in Myanmar. The coursebook aims to help students develop their overall English skills—reading, writing, listening, and speaking—through well-structured lessons and communicative activities. Its

carefully designed units guide learners step by step, allowing them to build confidence in using English in both academic and everyday contexts.

One of the most notable features of *Life 2A* is its reading passages, which are both engaging and meaningful for pre-intermediate learners. These passages cover everyday topics, cultural knowledge, and real-life situations, while gradually expanding vocabulary and reinforcing grammar. Units 9 to 12, the focus of this study, explore themes such as branding and logos, minimalism, the history of video gaming, and the life of Jane Goodall. The texts include narratives and informational content that encourage students to interpret meaning, recognize language patterns, and understand both explicit and implied ideas.

Since *Life 2A* is designed for pre-intermediate learners, the language used in the reading passages is relatively simple, with short, clear, and compound sentences, alongside carefully chosen vocabulary. The visual presentation of the passages—including headings, spacing, font styles, and color—also supports comprehension and guides students through the text. These features make Life 2A an ideal resource for stylistic analysis. By examining the reading passages from Units 9 to 12 through the semantic and graphological levels of stylistics, this study seeks to show how meaning is created and communicated in both language and visual design, helping students understand English texts more effectively.

Previous Research Studies

Previous research on Geoffrey Leech's (1969) levels of stylistics has provided valuable insights into how language is used in texts to create meaning and effect. **Hnin Yee Aye and Khin Myint Htun** conducted a study on the syntactic structures used in the "Opinion" section of the newspaper ***The Global New Light of Myanmar***. The research aimed to identify the types of sentences employed in the articles and to examine how effectively these structures convey meaning. Using three selected articles as data, the study applied the theories of Berry (1977) and Leech (1969), which classify sentences into four main types: simple, compound, complex, and compound-complex. The findings revealed that simple sentences were the most frequently used, suggesting that the writers preferred straightforward structures to communicate their ideas clearly and effectively.

IPS Manurung (2016) conducted a stylistic analysis of Allama Iqbal's poem ***The Bird's Complaint*** using Geoffrey Leech's stylistic framework. The study applied a qualitative descriptive approach to examine linguistic features at the phonological and grammatical levels. At the phonological level, the analysis identified several sound devices, including alliteration, assonance, consonance, rhyme scheme, and onomatopoeia, with consonance appearing most frequently. At the grammatical level, the study focused on morphology and syntax, finding the use of prefixes and suffixes, as well as various sentence types such as simple, compound, complex, and exclamatory sentences. The findings suggest that Iqbal carefully employed stylistic devices to enhance the aesthetic quality and expressive power of the poem.

While some previous studies, like IPS Manurung (2016) and Hnin Yee Aye & Khin Myint Htun (2019), have examined stylistic and syntactic features in poems and newspapers, this study explores the stylistic elements in the reading passages of ***Life 2A***, focusing on Units 9 to 12. Using Geoffrey Leech's (1969) two levels of stylistics—semantic and graphological—the research examines how meaning and visual presentation work together in the texts. The analysis reveals the variety and frequency of these features, showing how they make the passages clear, engaging, and effective for learners. In this way, the study highlights the role of stylistics in language learning and how carefully chosen language elements can enhance students' understanding and enjoyment of reading.

Research Methodology

This research analyses eight reading passages from Units 9 to 12 of the English coursebook ***Life 2A***, designed for pre-intermediate learners of English, to examine how meaning and visual presentation work together in texts. The study focuses on **two levels of stylistics according to Geoffrey Leech (1969): semantic and graphological.** The semantic level investigates how ideas and meanings are expressed, while the graphological level explores visual features such as font, headings, capitalization, and punctuation. A **qualitative descriptive method** is used, which allows for a detailed and systematic examination of language and stylistic devices. The data include narrative and informational texts, providing a variety of linguistic and visual elements. Through this approach, the study identifies patterns, explains their functions, and interprets their effects on readers' comprehension, with representative examples presented to illustrate the key findings.

Data Analysis

In this section, the stylistic analysis of the eight reading passages from Units 9 to 12 of the English coursebook ***Life 2A*** will be presented by using Geoffrey Leech's two levels of stylistics: semantic and graphological. The data are organized into four tables to show clearly how different stylistic features appear in each passage. Each table corresponds to one unit, providing examples and explanations for each level of stylistic analysis. Due to limitations of space, only some representative data are presented in this data analysis to illustrate key findings.

Table (1) Sample Stylistic Analysis of The Reading Passages in Unit – 9

Sr No.	Unit No.	Original Text	Explanation	
			Semantic Analysis	Graphological Analysis
1.	Unit 9	Holidays	Denotative: Introduces the reading passage about personal travel experiences. Connotative: Signals excitement, attention, or emotional tone.	Bold and red color for "Holiday" emphasizes importance; red color for "Stories" attracts attention; marks beginning of a new reading.
2.		I was in a foreign country for the first time in my life.	Denotative: Narrator describes a personal experience abroad. Connotative: Excitement, novelty, curiosity.	—
3.		It had sounded amazing in the brochure: 'Enjoy seven days in one of the most beautiful cities in the world while staying at a luxury hotel.'	Denotative: Promotional brochure text. Connotative: Expectation vs reality; promise of luxury.	Colon introduces explanation; quotation marks separate brochure text from narrator.

Sr No.	Unit No.	Original Text	Explanation	
			Semantic Analysis	Graphological Analysis
4.		I had been excited about the trip, but now I wasn't so sure.	Denotative: Change of feelings. Connotative: Doubt, disappointment.	Comma before "but" emphasizes contrast.
5.		I had waited at reception for fifteen minutes before someone checked me in.	Denotative: Delay in check-in. Connotative: Frustration, impatience.	Numeral spelled out "fifteen" adds clarity; punctuation for readability.

Table 1 shows the stylistic analysis of Unit 9. Semantically, the passage focuses on personal experiences, emotions, and contrasts, such as excitement versus disappointment during travel, which helps learners understand the narrative and connect with the content. Graphologically, the use of **bold and red colour for the title "Holiday"** and **red for "Stories"** attracts attention and signals the beginning of a new reading. Punctuation, spacing, and the spelling out of numbers (e.g., "fifteen minutes") provide clarity, enhance readability, and visually guide learners through the passage. Overall, semantic meaning is emphasized while graphological features support comprehension and highlight key textual elements.

Table (2) Sample Stylistic Analysis of the Reading Passages in Unit - 10

Sr No.	Unit No.	Original Text	Explanation	
			Semantic Analysis	Graphological Analysis
1.	Unit 10	A LESSON IN LOGOS	Denotative: Introduces the topic of logos and branding. Connotative: Suggests a learning opportunity about design and recognition.	All caps and bold make the title visually prominent; black color emphasizes seriousness and clarity.
2.		A logo is how people recognize your company.	Denotative: Logos identify companies. Connotative: Highlights importance of branding.	—
3.		When you see a tick logo on an advertisement, for example, you know it's Nike sportswear.	Denotative: Nike logo recognition. Connotative: Logos create instant understanding and association.	—

Sr No.	Unit No.	Original Text	Explanation	
			Semantic Analysis	Graphological Analysis
4.		The gold ‘M’ on red says ‘McDonalds’.	Denotative: McDonald’s logo identification. Connotative: Simple colors and shapes convey brand identity.	The capital letter **‘M’** in quotation marks highlights the logo as a visual symbol. The use of **quotation marks** separates the brand symbol and name from the rest of the sentence. The mention of **gold** and **red** helps readers visualizes the logo. The **full stop** gives the sentence a clear and factual tone.
5.		And everyone knows who made the technology you are using when it has an apple on it.	Denotative: Apple logo recognition. Connotative: Logos signal ownership and quality.	—

Table 2 presents the stylistic analysis of Unit 10. Semantically, the passage introduces the topic of logos and branding, explaining the recognition and meaning of corporate symbols like the Nike tick, Apple logo, and McDonald’s gold “M.” The text conveys clear denotative meanings while using connotation to explain brand identity and consumer perception. Graphologically, the title is written in **all caps and bold**, making it visually prominent, while color and punctuation (quotation marks for logos) draw attention to important elements. These visual cues enhance comprehension and emphasize significant concepts, showing how semantic content and visual design work together in the passage.

Table (3) Sample Stylistic Analysis of the Reading Passages in Unit – 11

Sr No.	Unit No.	Original Text	Explanation	
			Semantic Analysis	Graphological Analysis
1.	Unit 11	A timeline of Video Gaming	Denotative: Introduces the topic of video game history. Connotative: Highlights the focus on evolution and milestones.	Bold and color highlight key topic; white capital letters draw attention to “VIDEO GAMING.”
2.		1970	Denotative: Marks the first decade being discussed. Connotative: Signals historical context.	Green color distinguishes decade; boxed format separates timeline visually.

Sr No.	Unit No.	Original Text	Explanation	
			Semantic Analysis	Graphological Analysis
3.		The first video games appeared in the 50s and 60s but the first really successful game was "Pong", which came out in 1972.	Denotative: Provides historical fact. Connotative: Emphasizes significance of "Pong" as milestone.	Text in green matches 1970 box for visual consistency; quotation marks highlight the game title.
4.		People said that they had never seen anything like it before.	Denotative: Public reaction to the game. Connotative: Expresses novelty and excitement.	Green color continues the decade; italics could emphasize reaction if applied.
5.		It was one of the first home video games that you played against another person for points.	Denotative: Game description. Connotative: Highlights social and interactive aspect.	Green color signals timeline continuity.

Table 3 analyses Unit 11, which covers a historical timeline of video gaming. Semantically, the passage provides factual information about key developments in gaming from the 1970s to the 2000s, highlighting milestones and the social impact of gaming. Graphologically, the use of **color-coded boxes for decades, bold and capital letters for "VIDEO GAMING"**, and quotation marks for game titles visually organize information and guide the reader through the timeline. These visual elements reinforce the semantic content and make it easier for learners to follow the chronological sequence and identify key events.

Table (4) Sample Stylistic Analysis of the Reading Passages in Unit – 12

Sr No.	Unit No.	Original Text	Explanation	
			Semantic Analysis	Graphological Analysis
1.	Unit 12	WHAT IF …?		The use of capital letters gives the title strong visual prominence and immediately attracts the reader's attention. The ellipsis (…) suggests incompleteness and invites the reader to imagine possibilities beyond what is stated. The question mark (?) visually signals that the text is based on inquiry and speculation. The short length and minimal punctuation make the title striking and memorable.

2.		Randall Monroe is a scientist and he used to work for NASA.	Denotative: Introduces the main character. Connotative: Establishes credibility and authority.	The proper noun **"NASA"** is written in **capital letters**, giving visual prominence and signaling authority and credibility.
3.		One day he started a blog called What if …?	Denotative: Describes action of starting a blog. Connotative: Sparks curiosity and sets theme.	The blog title **"What if … ?"** is set apart by **italics/quotation-style presentation** and includes an **ellipsis (…) and question mark**, which visually suggest curiosity and open-ended thinking.
4.		Every week people send Randall questions about unlikely or impossible things, and Randall gives scientific answers.	Denotative: Explains blog content. Connotative: Shows interactive and educational aspect.	The sentence is long but clearly structured with a **comma and conjunction**, aiding readability.
5.		Here are some What if …? questions about weather and nature.	Denotative: Introduces examples. Connotative: Prepares reader for questions	The phrase **"What if …?"** contains an **ellipsis (…) and a question mark**, which visually signal curiosity and open-ended inquiry. The **ellipsis** suggests incompleteness, encouraging the reader to think beyond the sentence. The **question mark** reinforces the interrogative nature of the content. The sentence is **short and simply punctuated**, making it visually clear and easy to follow.

Table 4 presents the stylistic analysis of Unit 12, featuring Randall Monroe's blog "What If …?" Semantically, the passage introduces the main character, his blog, and the type of scientific questions he answers, conveying information clearly while sparking curiosity and engagement. Graphologically, the title is written in **all caps with ellipsis and question mark**, giving it strong visual prominence and signalling open-ended inquiry. Proper nouns like "NASA" are capitalized for authority, and visual features such as italics or quotation-style presentation of blog questions emphasize curiosity and interactive content. Overall, the visual presentation complements semantic meaning, encouraging learners to focus on key ideas and questions.

Findings and Discussion

The findings of the study are presented based on the stylistic analysis of the reading passages from Units 9 to 12 of the coursebook ***Life 2A***. Unit 9 contains **49 sentences**, Unit 10 contains **45 sentences**, Unit 11 contains **44 sentences**, and Unit 12 contains **42 sentences**. The analysis is conducted using **two levels of stylistics proposed by Geoffrey Leech (1969): the semantic level and the graphological level.** To present the data systematically, the frequency and percentage of each stylistic level were calculated for every unit. The tables allow for a clear comparison of how meaning-related and visual features are distributed across the units and how they contribute to readability, comprehension, and overall effectiveness of the texts. Tables 5–8 display the total frequency and percentage of semantic and graphological levels in Units 9, 10, 11, and 12 respectively.

Table (5) Total Frequency and Percentage of Stylistic Levels in the Reading Passages of Unit- 9

Levels of Stylistics	Frequency	Percentage
Semantic Level	49	100%
Graphological Level	33	67.35%

Table 5 shows the total frequency and percentage of stylistic levels in the reading passages of Unit 9. From the data, we can see that the **semantic level** appears most frequently, with 49 occurrences, accounting for 100% of the data. This indicates that meaning is a dominant feature in this unit, reflecting the coursebook's focus on conveying clear concepts to pre-intermediate learners. The **graphological level** appears 33 times (67.35%), highlighting the role of visual features such as capitalization, punctuation, and layout in enhancing comprehension. Overall, the findings indicate that meaning and sentence structure are prioritized in unit-9 while using visual elements as supportive devices.

Table (6) Total Frequency and Percentage of Stylistic Levels in the Reading Passages of Unit- 10

Levels of Stylistics	Frequency	Percentage
Semantic Level	45	100%
Graphological Level	31	68.89%

Table 6 presents the stylistic levels in Unit 10. The **semantic level again reaches 100% frequency (45 occurrences)**, confirming that conveying meaning is the primary focus of the reading passages. The **graphological level appears 31 times (68.89%)**, showing a consistent use of visual cues such as headings, font variation, and punctuation marks. These features help learners follow the text more easily and understand key points. The results demonstrate that Unit 10 maintains a strong emphasis on meaning while visually supporting learners through graphological features.

Table (7) Total Frequency and Percentage of Stylistic Levels in the Reading Passages of Unit- 11

Levels of Stylistics	Frequency	Percentage
Semantic Level	44	100%
Graphological Level	43	95.56%

Table 7 shows the stylistic levels in Unit 11. The **semantic level** is again dominant, appearing in all 44 cases (100%), highlighting the continued emphasis on meaning in the reading passages. The **graphological level** is notably high, with 43 occurrences (95.56%), which reflects significant use of visual elements such as headings, colour coding, and punctuation. This indicates extensive use of visual features such as titles, colour coding, bold type, and punctuation. The high presence of graphological elements suggests that Unit 11 places strong emphasis on visual presentation to attract attention and facilitate comprehension alongside meaning.

Table (8) Total Frequency and Percentage of Stylistic Levels in the Reading Passages of Unit- 12

Levels of Stylistics	Frequency	Percentage
Semantic Level	42	100%
Graphological Level	28	66.67%

Table 8 presents the stylistic levels in Unit 12. The **semantic level** appears in all 42 cases (100%), reinforcing the coursebook's consistent focus on meaning. The **graphological level** occurs 28 times (66.67%), showing moderate use of visual features. Similar to Units 9 and 10, these visual elements support understanding but are secondary to semantic content. The findings show that Unit 12 continues to prioritize meaning while using graphological features to enhance readability.

Table (9) Total Percentage of Stylistic Levels in the Reading Passages of Unit- 9-12

Levels of Stylistics	Unit .No			
	Unit-9	Unit - 10	Unit - 11	Unit -12
Semantic Level	100%	100%	100%	100%
Graphological Level	67.35%	68.89%	95.56%	66.67%

From the analysis of Units 9 to 12, it is evident that the **semantic level is the most dominant stylistic feature in every unit**, appearing in 100% of the data. This consistent dominance indicates that the English coursebook ***Life 2A*** places strong emphasis on meaning to ensure that learners can easily understand ideas, information, and messages in the reading passages. The **graphological level is also significantly present across all units**, though to a lesser extent, demonstrating the importance of visual presentation in supporting comprehension. Features such as headings, capitalization, colour use, and punctuation make the texts more engaging and reader-friendly. Overall, the findings suggest that the English coursebook ***Life 2A*** effectively combines semantic clarity with visual support, making it suitable for pre-intermediate university students in Myanmar.

Conclusion

This study has examined the eight reading passages from Units 9 to 12 of the English coursebook *Life 2A*, focusing on the semantic and graphological levels of stylistics based on Geoffrey Leech's (1969) framework. Using a qualitative descriptive method, the research analyzed how meaning and visual features are realized in the texts to support pre-intermediate university learners' reading comprehension. The findings reveal that the semantic level is consistently dominant across all four units, with 49 sentences in Unit 9, 45 in Unit 10, 44 in Unit 11, and 42 in Unit 12. This emphasizes that *Life 2A* prioritizes conveying clear and meaningful content, ensuring that learners can understand topics, follow

narratives, and interpret informational texts effectively. Graphological features, such as headings, capitalization, color coding, font styles, spacing, and punctuation, are also used strategically to guide readers' attention and enhance comprehension, although their frequency varies between units. For example, Units 11 and 12 make more intensive use of visual cues, reflecting the coursebook's design to engage students and clarify text structure. Overall, the study demonstrates that the coursebook carefully integrates semantic and graphological features to create texts that are both comprehensible and visually accessible. The emphasis on meaning ensures that learners can grasp ideas accurately, while visual elements reinforce understanding and maintain interest. This highlights the pedagogical strength of *Life 2A*: it does not merely present language, but also teaches learners how meaning is structured and visually supported, making the learning process more effective and interactive. In conclusion, focusing on semantic and graphological levels confirms that *Life 2A* provides a well-balanced and learner-friendly approach to reading comprehension, offering valuable insights for teachers, curriculum designers, and students alike.

Acknowledgements

First and foremost, I wish to express my sincere gratitude to Dr. Myo Min Htun, Rector of East Yangon University, and Dr. Aye Aye Ko and Dr. Thida Aung, Pro-rectors of East Yangon University, for their kind permission, support, and encouragement, which made it possible for me to carry out this research. I am deeply indebted to Dr. Aung Kyi, Professor and Head of the English Department, for his invaluable guidance, insightful feedback, and patient supervision throughout the course of this study. I would also like to extend my heartfelt appreciation to my teachers and colleagues for their continuous support, collaboration, and encouragement, which have greatly contributed to the successful completion of this research. Their suggestions, discussions, and assistance were truly motivating and instrumental in enriching the study. Finally, I acknowledge the broader academic community at East Yangon University for fostering an environment conducive to scholarly inquiry and intellectual growth. This research would not have been possible without the collective efforts and encouragement of these remarkable individuals.

References

Berry, M. (1977). *An Introduction to Syntactic Structures*. London: Longman.

Biber, D., Conrad, S., & Leech, G. (2002). *Longman Grammar of Spoken and Written English*.

London: Longman.

Crystal, D., & Davy, D. (1969). *Investigating English Style*. London: Longman.

Forrest, A. (2009). *Stylistics: A Resource Book for Students*. London: Routledge.

Halliday, M. A. K. (2002). *An Introduction to Functional Grammar* (3rd ed.). London: Arnold.

Hnin Yee Aye, & Khin Myint Htun. (2019). *Syntactic Structures in the Opinion Section of the Newspaper "The Global New Light of Myanmar"*.

IPS Manurung. (2016). *A Stylistic Analysis of Allama Iqbal's Poem "The Bird's Complaint"*.

Medan: Universitas Negeri Medan.

Leech, G. (1969). *A Linguistic Guide to English Poetry*. London: Longman.

Leech, G. N., & Short, M. H. (2007). *Style in Fiction: A Linguistic Introduction to English Fictional Prose* (2nd ed.). London: Routledge.

Leech, G., Deuchar, M., & Hoogenraad, R. (1982). *English Grammar for Today: A New*

Introduction. London: Macmillan.

McCarthy, M., & Carter, R. (2004). *Language as Discourse: Perspectives for Language*

Teaching. London: Routledge.

McIntyre, D. (2019). *An Introduction to Stylistics*. London: Routledge.

Life 2A Coursebook. (2019). *Life 2A* (Pre-Intermediate Level). Yangon: Ministry of Education.

Munroe, R. (n.d.). *What If …?* Retrieved from https://whatif.xkcd.com

Simpson, P. (2004). *Stylistics: A Resource Book for Students* (2nd ed.). London: Routledge.

Short, M. (1996). *Exploring the Language of Poems, Plays and Prose* (2nd ed.). London: Longman.

Stubbs, M. (1983). *Discourse Analysis: The Sociolinguistic Analysis of Natural Language*. Oxford: Blackwell.

A Narrative Analysis of Mood and Voice in the Story "A Painful Case" by James Joyce

Mie Ko Khant[1]

Abstract

This paper examined James Joyce's manipulation of narrative mood and voice in "A Painful Case", applying Gerard Genette's (1980) framework of narrative mood and voice. The purpose of this study was to analyze how Joyce constructs narrative mood through distance (high and low) and focalization (zero, internal, and external), and narrative voice through time of the narrating (subsequent, prior, simultaneous, interpolated), narrative levels (extradiegetic and intradiegetic), person (heterodiegetic and homodiegetic), and functions of the narrator (narrative, directing, communicative, testimonial and ideological). The **unit of analysis** in this study is 201 incidents from ***A Painful Case***, categorized according to Leech and Short's (1981) framework of Narrative Report of Action (NRA), Narrative Report of Thought Act (NRTA), and Narrative Report of Speech Act (NRSA). The methodology involved a detailed application of Gerard Genette's concepts, analyzing narrative incidents for each category of narrative mood and voice. The results revealed that high distance narration and internal focalization were most prominent, highlighting Mr. Duffy's psychological isolation and rigid judgment of others. Subsequent narration, extradiegetic level, and heterodiegetic narration dominated, while interpolated narration occurred minimally. The narrative function dominates in ***"A Painful Case,"*** presenting events in a restrained and impersonal manner that indirectly reveals Mr. Duffy's loneliness and emotional self-control, without explicit ideological judgment. The analysis showed that Joyce's use of mood and voice creates a calm and controlled narrative that strongly reveals Mr. Duffy's inner thoughts, his suppression of feelings, and his deep sense of loneliness.

Keywords: Narrative Mood, Narrative Voice, Heterodiegetic Narration, Internal Focalization

Introduction

Narrative perspective and narration are complex concepts that have been widely studied in narratology. Scholars such as Tzvetan Todorov (1969) and Seymour Chatman (1978) have emphasized the importance of narrative structure in shaping meaning. Among these theorists, Gerard Genette (1972) provides one of the most systematic and influential models for understanding how narratives function. In *Narrative Discourse: An Essay in Method* (Genette, 1972; English translation 1980), Genette examines the relationship between story, narrative, and narration, showing how information is organized and communicated during the narrative process. According to Jan Christoph Meister (2009), Genette's theory explains the epistemological and normative constraints involved in the gathering and transmission of narrative information. Narratives do not simply recount events; they regulate how and when events are presented to the reader. A central concept in Genette's theory is narrative mood, which establishes the relationship between the story level and the narrative discourse. Mood determines the degree of distance between the narrator and the events, as well as the point of view from which the story is perceived. Genette further clarifies this relationship through the concept of focalization, refined in *Narrative Discourse Revisited* (1983), which distinguishes between who sees and who speaks in a narrative. Genette also develops the concept of narrative voice, which concerns the position of the narrator in relation to the story being told. Genette's analysis of voice highlights the connection between the act of narrating, the narrative text, and the story itself. Voice allows the analyst to examine questions of narrative authority, narrative level, and the temporal position of the narrator. Genette's narratological framework is influenced by Ferdinand de Saussure (1916) and Russian Formalist theory, particularly the distinction between fabula (story) and syuzhet

[1] Daw, Tutor, Department of English, East Yangon University

(plot). Genette extends this model by introducing narration as a third level, providing a clear and systematic method for analyzing narrative structure. Narratives are present in a wide range of literary texts, and Genette's concepts of mood, voice, and focalization offer a precise framework for understanding how narratives control perspective and meaning. His theory remains central to narratological studies and continues to inform contemporary narrative analysis.

In Style in Fiction, Geoffrey Leech and Mick Short (1981) explain that the narrator can summarize a character's actions, thoughts, and speech through narrative report, which gives full control to the narrator and does not present the character's exact words or inner voice. Narrative Report of Action refers to the narrator's summary of a character's physical actions without detailed description, such as simply stating that a character went somewhere or did something. Narrative Report of Thought Act refers to the narrator's summary of a character's thinking process without revealing the exact thoughts, for example, stating that a character thought about someone or something. Similarly, Narrative Report of Speech Act refers to the narrator's summary of a speech event without presenting the actual spoken words, such as reporting that a character spoke to another person or asked a question. These forms compress the events and reduce the immediacy of the character's experience, allowing the narrator to present the story efficiently while limiting direct access to the character's speech and consciousness.

This study focuses only on the instances in "A Painful Case" by James Joyce that are analyzed using the framework proposed by Geoffrey Leech and Mick Short (1981) in Style in Fiction. The study examines the categories of Narrative Report of Action, Narrative Report of Thought Act, and Narrative Report of Speech Act. The instances that show these categories are used as the unit of analysis to identify how the narrator reports the character's actions, thoughts, and speech in the story.

To examine the research problems, the following research questions are proposed:

1. How does James Joyce construct narrative mood in *"A Painful Case"* through distance and focalization using Gerard Genette's (1980) framework?
2. How is narrative voice realized in *"A Painful Case"* in terms of time of the narrating, narrative levels, person, and functions of the narrator according to Genette's theory?
3. Which categories of narrative mood and voice are most dominant in the text, and how do they contribute to the representation of Mr. Duffy's psychological isolation and emotional restraint?

Aim and Objectives

This study aims to analyze narrative mood and narrative voice in James Joyce's *"A Painful Case"* using Gerard Genette's (1980) framework of narrative discourse. The objectives of the paper are:

- To examine how Joyce constructs narrative mood through distance and focalization.
- To analyze how narrative voice is conceptualized in terms of time of the narrating, narrative levels, person, and narrator functions.
- To identify the most dominant categories of narrative mood and voice and assess how they contribute to the depiction of Mr. Duffy's psychological isolation and emotional restraint.

Literature Review

I. Genette's Categories of Narrative Mood: Distance, Perspective, and Focalization

Narrative mood determines the degree of **distance and perspective** between the narrator and the events of the story. Genette (1980) identifies three major components of mood: **distance, perspective, and focalization.**

Distance refers to how close or far the narrator is from the events in the story. When the distance is low, it is called represented discourse, and the narrative feels very close to the character, giving a sense of immediacy. For example, the narration may present the character's exact thoughts, such as, *He was tired. Why did she ignore him?* This makes the reader feel close to the character's mind. In contrast, when the distance is high, it is called narrated discourse, and the narrator summarizes the events from a more distant point of view.

For example, *He thought about his problems and felt upset.* The narrator reports the situation without showing the exact thoughts, so the reader feels more distant.

Perspective refers to who tells the story and their relationship to the events. In some stories, the main character tells his own story, such as in a first-person narration: *I went to the market and met her there.* In other cases, a minor character tells the main character's story, for example, *He was my friend, and I saw how he struggled in life.* Sometimes, the author tells the story as an observer and is not involved in the events, such as, *The boy walked slowly into the empty room.* In addition, an analytic or omniscient author tells the story with full knowledge of all characters, including their thoughts and feelings, for example, *The boy was nervous, and his mother was worried about him, although she did not show it.*

Focalization refers to who sees or experiences the events in the story. In zero focalization, the narrator knows more than the characters and has unlimited knowledge. For example, *She did not know that her friend was planning a surprise for her.* In internal focalization, the story is presented through the perception of one character, showing that character's thoughts and feelings, for example, *He felt nervous when he saw her and wondered what she would say.* In external focalization, the narrator only describes what can be observed from the outside and does not show the character's thoughts, for example, *He stood at the door and looked at her, but he did not speak.* This shows only actions, not inner feelings.

II. Genette's Categories of Narrative Voice: Time of Narrating, Narrative Levels, Person and Functions of the narrator

Narrative voice examines the **position of the narrator** in relation to the story and the reader. Genette (1980) identifies four main components: **time of narrating, narrative levels, person, and functions of the narrator.**

Time of the Narrating refers to the relationship between the time when the story is told and the time when the events happen. In a subsequent narrative, the narrator tells the story after the events have already happened, which is the most common form. For example, *I went to the bazaar and felt disappointed*, shows that the narrator is recalling a past experience. In a prior narrative, the narrator tells what will happen in the future before the events actually occur. For example, *He did not know that he would soon regret his decision*, predicts a future event. In a simultaneous narrative, the narrator tells the story at the same time as the events are happening, often using present tense. For example, *I am walking toward the door and I feel nervous.* In an interpolated narrative, the narration combines different times, mixing present and past. For example, *I am writing this now, but I still remember how I felt that day*, shows both present narration and past experience.

Narrative levels describe whether the narrator is inside or outside the story. In an extradiegetic level, the narrator is outside the story and tells it from an external position. For example, *The boy walked into the dark room*, shows a narrator who is not part of the story. In an intradiegetic level, the narrator is inside the story and is also a character. For example, *I walked into the dark room and felt afraid*, shows that the narrator is part of the events.

Person refers to whether the narrator is a character in the story or not. A heterodiegetic narrator is not a character and tells the story from outside, usually using third person. For example, *She looked at him and smiled.* A homodiegetic narrator is a character in the story and tells it from personal experience, usually using first person. For example, *I looked at her and smiled.*

Functions of the narrator refer to the different roles the narrator performs. The narrative function is when the narrator simply tells the events, for example, *He went to the market and returned home.* The directing function occurs when the narrator guides the reader, for example, *Now let us look at what happened next.* The communicative function appears when the narrator directly addresses the reader, for example, *You can imagine how he felt at that moment.* The testimonial function is when the narrator speaks as a witness to the events, for example, *I saw everything that happened that night.* Finally, the ideological function is when the narrator expresses opinions or moral views, for example, *This shows how pride can lead to disappointment.*

III. Synopsis of James Joyce's "A Painful Case"

James Joyce's short story *"A Painful Case"*, published in his 1914 collection *Dubliners,* focuses on Mr. James Duffy, a solitary and emotionally restrained man who lives a rigid and orderly life. He deliberately isolates himself from society, valuing routine, intellectual discipline, and moral strictness over emotional intimacy. Duffy's carefully controlled existence is disrupted when he forms a close relationship with Mrs. Emily Sinico, a married woman who seeks emotional companionship. The relationship remains largely intellectual, but when Mrs. Sinico expresses her affection through a physical gesture, Duffy reacts with discomfort and abruptly ends the friendship. Several years later, Duffy reads a newspaper report describing Mrs. Sinico's death, which is officially ruled an accident but subtly suggests suicide. This revelation forces Duffy to confront the consequences of his emotional detachment. As the narrative unfolds, Duffy experiences a moment of painful self-realization, recognizing his role in Mrs. Sinico's loneliness and despair. However, this awareness is brief and unresolved, and the story concludes with Duffy returning to his state of isolation.

IV. Related Researches

In his study, ***"Gérard Genette's Conception of Voice and Mood, and an Accompanying Analysis of Alfred Hitchcock's Frenzy"***, Jason Lindop Horning's (2013) explores how Genette's narratological theories of narrative mood and voice can be applied to film analysis. Horning employs Genette's framework to examine the categories of narrative mood, including distance and perspective, and narrative voice, such as levels, person, and narrator involvement. The study demonstrates that understanding these categories allows analysts to interpret how a narrative –whether literary or cinematic –controls the presentation of events, shapes audience perception, and conveys psychological or thematic information. In his case study of Hitchcock's ***Frenzy***, Horning shows how mood and voice interact in the cinematic medium to guide viewer engagement, emphasizing suspense, character perception, and narrative authority. He argues that applying Genette's concepts to film provides a systematic approach for analyzing narrative structure and reveals the underlying mechanisms through which meaning and emotion are conveyed.

In their study, "An Application of Gérard Genette's Narrative Methods of Mood and Voice to Study Somerset Maugham's Short Story *The Pool*," Govindarajulu and Koperundevi (2016) examine how Genette's narratological concepts of narrative mood and voice can be applied to literary analysis. The authors employ Genette's framework to analyze categories of narrative mood, including distance, perspective, and focalization, as well as aspects of narrative voice, such as narrating instance, time of narrating, levels, person, and narrator function. The study demonstrates that understanding these categories enables analysts to interpret how the narrative structures events, shapes reader perception, and conveys psychological depth. Govindarajulu and Koperundevi show how mood and voice interact to create internal focalization, guide reader attention, and maintain narrative presence through techniques such as transposed speech and temporal manipulation. They argue that applying Genette's concepts provides a systematic approach to analyzing narrative technique and reveals the mechanisms by which meaning, perspective, and thematic significance are conveyed in literary texts.

Research Methodology

Using Leech and Short's (1981) framework, the 201 instances of James Joyce's ***A Painful Case*** were categorized as Narrative Report of Action (NRA), Narrative Report of Thought Act (NRTA), and Narrative Report of Speech Act (NRSA). The study focuses on degrees of distance and types of focalizations to explain narrative mood, as well as time of narrating, narrative levels, person, and narrator functions to explain narrative voice. Particular attention is given to shifts in narrative perspective, levels of narration, and narratorial involvement. Gerard Genette's (1980) narratological model provides the theoretical framework for this analysis. In Genette's theory, narrative mood concerns the regulation of narrative information through distance and focalization, determining how closely the reader experiences events and consciousness. Narrative voice addresses who speak, from which narrative level, at what time, and with what function. By applying Genette's categories of mood and voice, this study examines how Joyce's narrative techniques contribute to the representation of psychological isolation, emotional restraint, and moral rigidity in *"A Painful Case."* Genette considers the categories of narrative mood and voice as illustrated in the following figures:

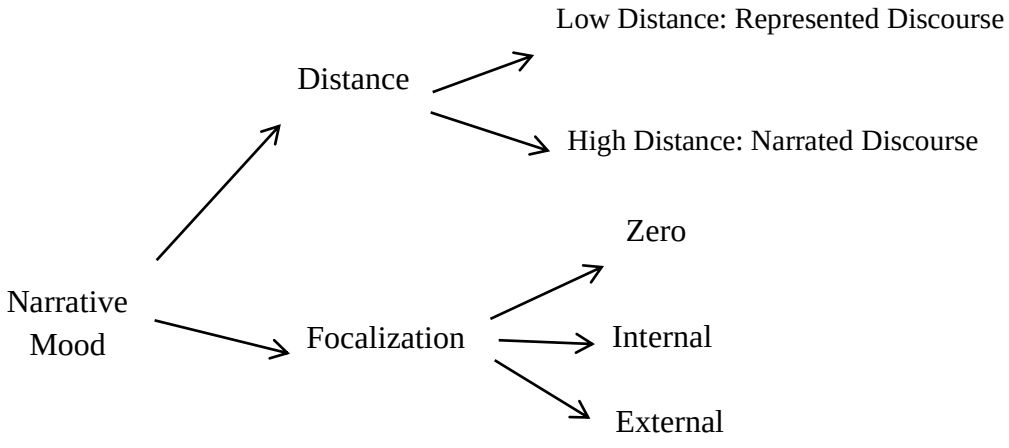

Figure 1. Genette's Categories of Narrative Mood

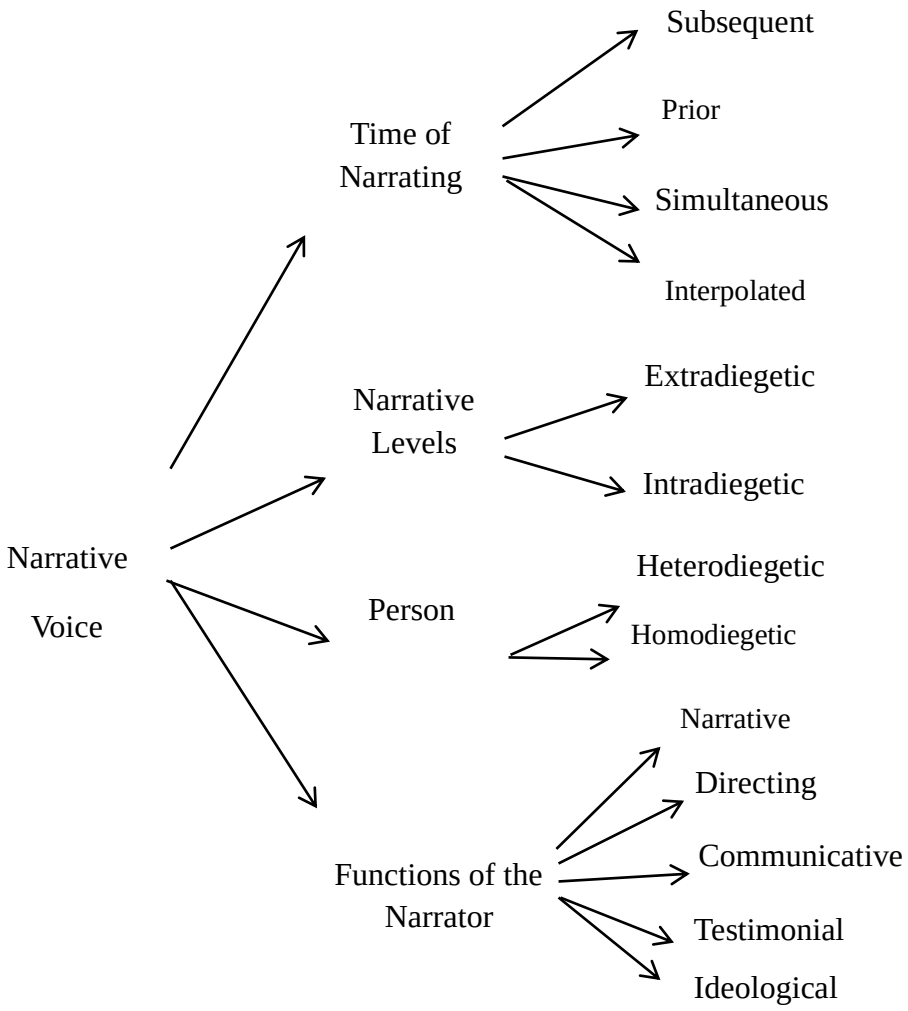

Figure 2. Genette's Categories of Narrative Voice

Data Analysis

The data for this study consist of instances categorized using Leech and Short's (1981) framework of Narrative Report of Action, Narrative Report of Thought Act, and Narrative Report of Speech Act. The story *A Painful Case* by James Joyce totally consists of 208 instances and includes **201 instances**, which can be categorized according to narrative types as follows: **Narrative Report of Action (henceforth, NRA), Narrative Report of Thought Act (henceforth, NRTA), Narrative Report of Speech Act (henceforth, NRSA).** NRA dominates the story with a total of 122 instances. NRTA accounts for 60 instances. NRSA occurs in 19 instances.

I. Genette's Narrative Mood

(1) Distance

i. Low Distance: Represented Discourse

e.g, "Why had he sentenced her to death?"

This sentence shows **low distance narration** because it directly presents Mr. Duffy's inner thought as a rhetorical question. The reader can clearly see what he is thinking without the narrator explaining it. This makes the emotional pain and self-blame very strong. As a

result, the distance between the narrator and Mr. Duffy becomes smaller, and the reader experiences his guilt and moral breakdown from inside his mind.

ii. High Distance: Narrated Discourse

e.g, "MR. JAMES DUFFY lived in Chapelizod because he wished to live as far as possible from the city of which he was a citizen and because he found all the other suburbs of Dublin mean, modern and pretentious."

This sentence is an example of **high distance narration** because the narrator describes Mr. Duffy's life and attitude from the outside. The narrator does not show Mr. Duffy's thoughts directly, and the reader does not experience the situation through his mind. Instead, the information is told in a factual and descriptive way. This creates a clear distance between the narrator and the character and gives the story a calm and controlled tone, reflecting Mr. Duffy's orderly and disciplined life.

(2) Perspective

The author tells the story as an observer to keep distance and remain objective. In ***"A Painful Case,"*** this observer position shows Mr. Duffy's emotional control and isolation. The narrator describes him from the outside, just as Mr. Duffy keeps himself away from other people. This way, the reader understands his character slowly through his actions and behavior, rather than being directly told what to think or feel.

(3) Focalization

i. Zero Focalization

None in this story.

ii. Internal Focalization

e.g, ***"Why had he withheld life from her? Why had he sentenced her to death?"***

This shows Mr. Duffy's inner thoughts directly. The reader experiences his guilt and regret. We see his emotions and mental conflict as if we are inside his mind.

iii. External Focalization

e.g, "He lived in an old sombre house and from his windows he could look into the disused distillery or upwards along the shallow river on which Dublin is built."

The narrator only describes what can be **observed from the outside**. The reader doesn't know Mr. Duffy's thoughts or feelings. It shows his life objectively.

II. Genette's Narrative Voice

(1) Time of Narrating

i. Subsequent Narrative

e.g, ***"A few days later he received a parcel containing his books and music."***

The narrator tells the story **after the events have happened.** We know what happened in the past. This is the most common way the story is narrated.

ii. Prior Narrative

e.g, "The house, thinly peopled and silent, gave distressing prophecy of failure."

This is an example of **prior narration** because the narrator **hints at what will happen later.** The description of the empty house **foreshadows Duffy's future disappointment or failure**. The reader gets a sense of what might occur before it actually happens in the story.

iii. Simultaneous Narrative

None in this story.

iv. Interpolated Narrative

e.g, ***"Now that she was gone, he understood how lonely her life must have been, sitting night after night alone in that room."***

The narrator **mixes past and present.** We see Duffy remembering past events while living in the present moment. This creates a reflection effect in the story.

(2) Narrative Levels: Extradiegetic

Narrator tells Duffy's story from outside; narrator is not a character in the story

(3) Person: Heterodiegetic Narrator

Narrator is external, not a character, recounting Duffy's life in third-person

(4) Functions of the narrator

i. Narrative Function

e.g, "He could not feel her near him in the darkness nor her voice touch his ear."

The narrator **tells the story and reports events** without directly addressing the reader or giving opinions. The focus is on **what happens** and **what the character experiences**, keeping the story moving.

ii. Directing Function

e.g, ***"Now that she was gone he understood how lonely her life must have been, sitting night after night alone in that room."***

The narrator **guides the reader to interpret Mr. Duffy's thoughts and feelings.** The narrator adds insight to help the reader understand the character's inner life.

iii. Communicative Function

e.g, "Evidently she had been unfit to live, without any strength of purpose, an easy prey to habits, one of the wrecks on which civilisation has been reared."

The narrator **directly comments and communicates an opinion to the reader** about Mrs. Sinico. This is not just reporting events — the narrator is **guiding the reader to see a judgment or evaluation**. That's why it's called the **communicative function.**

iv. Testimonial Function

None in this story.

v. Ideological Function

None in this story.

Findings and Discussion

The results of the categories of narrative mood and voice are considered in the following table.

Mood					Voice												
Distance		Focalization			Time of the Narrating				Narrative Level		Person		Function				
Low	High	zero	internal	external	Subsequent	Prior	Simultaneous	Interpolated	Extradiegetic	Intradiegetic	Heterodiegetic	Homodiegetic	Narrative	Directing	Communicative	Testimonial	Ideological
50	151	0	138	63	171	1	0	29	201	0	201	0	199	170	2	0	0

The analysis of James Joyce's ***A Painful Case*** shows how narrative mood and voice work together to represent Mr. Duffy's psychological isolation and emotional restraint. Using Gerard Genette's (1980) framework, the story demonstrates distinct patterns in distance, focalization, time of narrating, narrative levels, person, and the functions of the narrator.

The story frequently alternates between low and high distance. Low distance, or represented discourse (50 instances), allows readers to experience Mr. Duffy's inner thoughts directly. For example, "Why had he sentenced her to death?" presents his guilt and moral conflict without any mediation from the narrator. This closeness helps the reader understand his psychological turmoil and emotional breakdown.

High distance, or narrated discourse (151 instances), dominates the text. For example, "MR. JAMES DUFFY lived in Chapelizod because he wished to live as far as possible from the city of which he was a citizen…" reports facts about Mr. Duffy's life objectively. The reader does not access his inner thoughts directly, which creates emotional distance. This reflects Duffy's self-controlled and orderly nature, showing how the story balances subjective and objective perspectives. The author largely tells the story as an observer. This choice keeps the narrative objective and mirrors Duffy's own emotional detachment. The narrator presents Duffy from the outside, allowing readers to gradually understand his character through his actions rather than being directly told what to think or feel. This observer perspective emphasizes his isolation and emotional restraint. Internal focalization (138 instances) dominates, allowing readers to access Duffy's thoughts and feelings, as in "Why had he withheld life from her? Why had he sentenced her to death?" External focalization (63 instances) provides an objective view of his life, as in "He lived in an old sombre house and from his windows he could look into the disused distillery…" Zero focalization does not appear in this story. The mixture of internal and external focalization helps balance objective description with intimate insight, reflecting the duality of Duffy's inner and outer life.

Subsequent narration (171 instances) is most common, with the story being told after events have occurred. For example, "A few days later he received a parcel containing his books and music" recounts past events clearly. Prior narration (1 instance) hints at future events, such as "The house, thinly peopled and silent, gave distressing prophecy of failure," which foreshadows Duffy's disappointment. Interpolated narration (29 instances) blends past reflection with present understanding, e.g., "Now that she was gone, he understood how lonely her life must have been…" Simultaneous narration does not appear. This distribution shows that Joyce mostly recounts events after they occur but occasionally mixes reflection to emphasize character insight. The narrator is extradiegetic and heterodiegetic, meaning he is

outside the story and not a character. This allows an objective retelling of Duffy's life while giving insight into his psychology when necessary. There are no intradiegetic or homodiegetic examples, confirming the external, observer position of the narrator. The narrative function (199 instances) dominates, reporting events objectively without commentary, such as "He could not feel her near him in the darkness nor her voice touch his ear." The directing function (170 instances) helps guide readers' understanding of Duffy's inner life, as in "Now that she was gone, he understood how lonely her life must have been, sitting night after night alone in that room." The communicative function (2 instances) appears when the narrator makes explicit judgments, e.g., "Evidently she had been unfit to live, without any strength of purpose, an easy prey to habits…" There are no testimonial or ideological functions in the text.

Overall, Joyce's narrative strategy in ***A Painful Case*** emphasizes Duffy's emotional isolation and disciplined, restrained personality. The dominance of high distance and narrative function creates an objective, controlled tone, reflecting Duffy's orderly life and the barrier between him and others. Internal focalization and low distance moments give readers access to his private thoughts, highlighting his guilt, regret, and psychological complexity. The limited use of prior and interpolated narration introduces occasional reflection or foreshadowing, which intensifies the emotional weight of key events, such as Mrs. Sinico's death.

The combination of these narrative techniques allows Joyce to depict Duffy as a man separated from the world, living with a sense of moral rigor and emotional detachment. The story's careful manipulation of distance, focalization, and voice creates a psychological portrait that is both restrained and intimate, engaging readers in the subtle inner workings of his consciousness.

Conclusion

This study analyzed James Joyce's *A Painful Case* through the lens of Gerard Genette's (1980) narrative theory, focusing on narrative mood and narrative voice, and aligned the findings with William James'(1890) concept of stream of consciousness. The analysis shows that Joyce carefully constructs narrative mood by manipulating distance and focalization. Low-distance narration, as seen in sentences like "Why had he sentenced her to death?", directly presents Mr. Duffy's inner thoughts and feelings, allowing the reader to enter his consciousness and experience his guilt, regret, and moral self-reflection firsthand. High-distance narration, exemplified by "MR. JAMES DUFFY lived in Chapelizod because he wished to live as far as possible from the city…", provides an external and objective perspective, summarizing his routines and environment. This contrast in distance creates a rhythm between objective observation and intimate access to Duffy's inner life, reflecting both his emotional restraint and his psychological isolation.

Focalization in the story further reinforces this duality. Internal focalization dominates the narrative, granting readers direct access to Duffy's reflections, anxieties, and moral dilemmas. External focalization appears when the narrator describes Duffy's surroundings, actions, or social context without revealing his thoughts. Zero focalization is absent, emphasizing that Joyce's narrative consistently prioritizes Duffy's subjective consciousness over an entirely impartial narration. This technique aligns with William James' idea of selective attention in stream of consciousness, as the story focuses on thoughts and events that matter to Duffy while filtering out irrelevant details, thus reflecting the workings of his mind.

In terms of narrative voice, Joyce primarily uses subsequent narration, recounting events after they have occurred, with occasional prior and interpolated narration to foreshadow outcomes or mix past and present reflections. The story is told by an extradiegetic, heterodiegetic narrator, who is external to the story and recounts Duffy's life in the third person. The narrator performs multiple functions: the narrative function reports events without overt commentary, the directing function guides the reader's interpretation of Duffy's thoughts and emotions, and the communicative function occasionally conveys judgments about other characters, such as Mrs. Sinico. Testimonial and ideological functions are absent, highlighting Joyce's focus on psychological and personal dimensions rather than social or moral agendas.

The dominance of low distance, internal focalization, and subsequent narration emphasizes Duffy's inner life and emotional isolation. Joyce's narrative strategy allows readers to witness Duffy's repetitive thought patterns, self-imposed solitude, and moral rigidity, reflecting his psychological and social confinement. The selective presentation of memories, reflections, and current experiences mirrors the stream of consciousness, revealing how Duffy's mind continuously oscillates between introspection and observation, highlighting his inability to connect meaningfully with others. Furthermore, the combination of high and low distance, varied focalizations, and narrator functions creates a dynamic interplay between the external world and internal consciousness, showing how narrative techniques can shape readers' understanding of character psychology.

In conclusion, Joyce's manipulation of narrative mood and voice in *A Painful Case* demonstrates his mastery in portraying complex inner experiences. By combining Genette's framework with William James' (1890) stream of consciousness theory, this study shows how Joyce immerses the reader in Duffy's mental life, making his emotional restraint, loneliness, and moral rigidity both vivid and compelling. The careful balance of narratorial distance, focalization, and temporal shifts ensures that readers perceive not just Duffy's actions but the psychological and emotional processes behind them, offering a nuanced and empathetic understanding of human isolation and self-discipline.

Acknowledgements

First and foremost, I would like to express my heartfelt gratitude to **Dr. Myo Min Htun**, Rector of East Yangon University, for his continuous encouragement and unwavering support throughout the course of this research. I am also deeply thankful to **Dr. Aye Aye Ko** and **Dr. Thida Aung**, Pro-Rectors of East Yangon University, for granting their kind permission and support. I wish to convey my sincere appreciation to **Dr. Aung Kyi**, Professor and Head of the English Department, for his valuable guidance, insightful advice, and constructive feedback, which greatly enhanced the quality of this study. I am equally grateful to my teachers and fellow researchers for their ongoing motivation and support, without which the completion of this research would not have been possible. Their dedication and encouragement have been truly remarkable.

References

Genette, G. (1980). *Narrative discourse: An essay in method* (J. E. Lewin, Trans.). Cornell University Press.

Govindarajulu, S. K., & Koperundevi, E. (2016). An application of Gérard Genette's narrative methods of mood and voice to study Somerset Maugham's short story *The Pool*. *International Journal of Innovative Research and Advanced Studies (IJIRAS)*, 3(10), 1–12.

Horning, J. L. (2013). *Gérard Genette's conception of voice and mood, and an accompanying analysis of Alfred Hitchcock's Frenzy* [Master's thesis, Concordia University]. Concordia University Repository.

James, W. (1890). *The principles of psychology* (Vols. 1–2). Henry Holt and Company.

Joyce, J. (1914). *Dubliners* (ISBN 0-497-25279-1). ICON Group International, Inc.

Leech, G., & Short, M. (1981). *Style in fiction: A linguistic introduction to English fictional prose*. Longman.

Solid Waste Management Practices in The Campus of Magway University

Win Thandar Oo[1]

Abstract

Solid waste is general in all sectors of the community, including households, industry, hospitals, commerce and agriculture. Solid waste can cause immediate, short-term and long-term adverse effect on the environment and living conditions. Therefore, solid waste management is essential. Government and non-government institutions, universities, schools and youth are playing a vital role in addressing solid waste management practices. This paper focuses on solid waste management practices in the campus of Magway University. The research aims to examine the existing waste management practices, access to key problems and challenges, and provide recommendations for improving sustainable solid waste management within the university campus. SWOT analysis was applied to explore the strengths, weaknesses, opportunities and threats in the waste management practices. This study recommends awareness programs, systematic allocation of dust bins and improve management strategies to foster a cleaner and more sustainable campus environment.

Keywords: Solid waste management; university campus; SWOT analysis; environmental sustainability; Magway University

Introduction

Solid waste management is a major environmental concern in both urban and institutional settings. University campuses, as centers of education and daily human activities, generate a significant amount of solid waste from classrooms, offices, hostels, canteens, and other facilities. Common types of waste include paper, plastic, food waste, and other waste. Without proper management, solid waste can create environmental pollution, health hazards, and an unpleasant campus environment.

Magway University is one of the major higher education institutions in central Myanmar, where academic, residential, and administrative activities contribute to increasing waste generation. The effectiveness of solid waste management practices within the campus plays a crucial role in maintaining environmental cleanliness, public health, and sustainability. However, waste management systems in many university campuses are often characterized by inadequate segregation, insufficient facilities, and limited awareness among the campus users.

Therefore, this study focuses on solid waste management practices in the campus of Magway University. The research aims to examine the existing waste management practices, access to key problems and challenges, and provide recommendations for improving sustainable solid waste management within the university campus.

Study Area

University of Magway is located in Minkangyi Ward of Magway and it is situated between 20º 7' 45" and 20º 8' 15" North Latitudes and between 94º 55' 45" and 94º 56' 45" East Longitudes. It has an area of 312.76 acres. University of Magway was comprising two campuses, these two-campus spread by Myinkhin Road. University of Magway made up of (15) department, (341) teachers, (2460) students and there was (587) office staffs. Institutions and youth play a critical role in addressing solid waste problems. Therefore, this study focuses on the solid waste management practices in the University of Magway campus.

[1] Lecturer, Department of geography, University of Magway

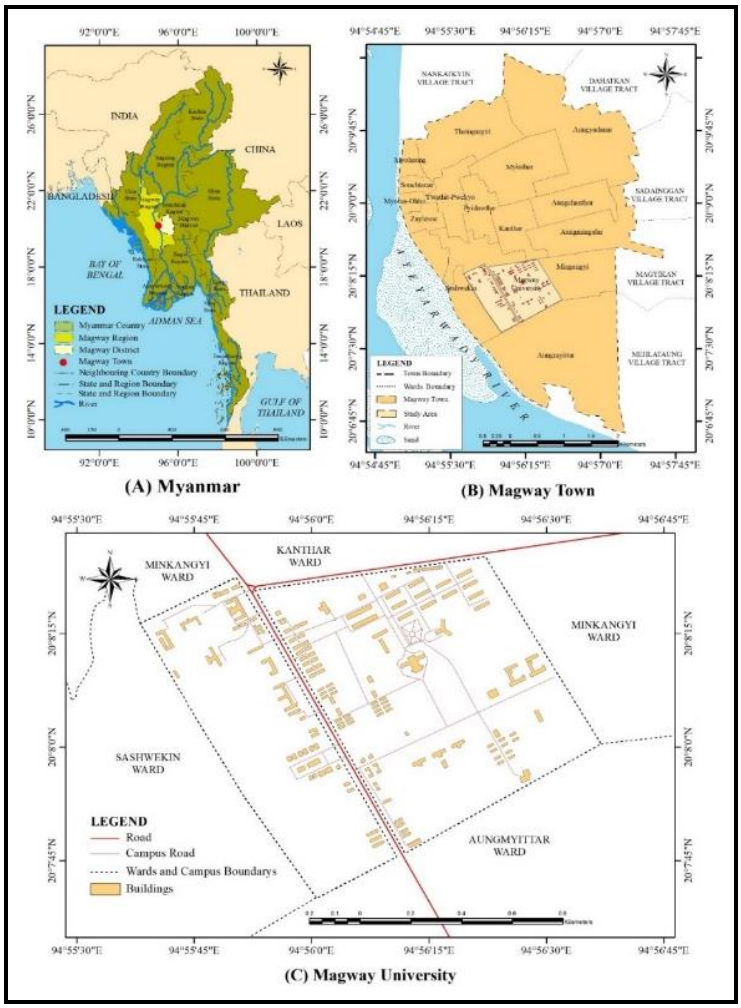

Figure: 1 Location of Magway University Campus

Source: Myanmar Survey Department, Yangon

Aim and Objectives

The main aim is

- to examine the existing waste management practices

Objectives are;

- access to key problems and challenges
- to provide recommendations for improving sustainable solid waste management within the university campus

Materials and Methods

In this study, data was collected through direct observation and the use of structured and semi-structured questionnaires to gather students view and ideas on waste generation, collection, sorting and disposal. GIS software is applied to describe the distribution pattern of dust bins. SWOT (Stress, Weakness, Opportunities and Threat) analysis also applies for identify the positive aspects of student's perceptions and current practices on solid waste management and can design effective strategies to change perceptions and solve solid waste problems.

Findings and Results

Types and Sources of Solid Waste

Solid waste can be classified in many ways based on their sources of generation. Some scholars divide the solid wastes into hazardous and non-hazardous wastes.

According to the World Health Organization (WHO), solid waste can be categorized into different types based on its source and composition;

Table 1. Types and sources of solid waste according to World Health Organization (WHO)

No.	Categories	Description	Examples
1	Municipal solid waste (MSW)	Waste from households, streets and commercial areas	Food scarps, paper, plastics, glass, metals, packing materials and leaves
2	Industrial waste	Waste from manufacturing and industrial activities	Metal scarps, textiles, chemicals, plastic waste
3	Biomedical &healthcare waste	Waste from hospitals, clinics, and laboratories	Needles, bandages, surgical tools, expired medicines
4	Hazardous waste	Toxic and dangerous waste harmful to health and the environment	Chemical waste, radioactive waste, pesticides, batteries
5	Agricultural waste	Waste from farming and livestock activities	Crop residues, manure, pesticide containers
6	Construction and Demolition waste	Waste from building, renovation, and demolition	Concrete, bricks, wood, metals, asbestos
7	Electronic waste(E-waste)	Discarded electronic devices and components	Computers, phones, circuit boards, batteries
8	Mining waste	Waste from extraction and processing of minerals	Tailings, rocks, soils removed during mining
9	Plastic waste	Non-biodegradable plastic materials	Single-use plastics, microplastics, plastic packaging

Source: World Health Organization (WHO)

In the campus most of the solid waste are come from departments, student hostels, teacher hostels and canteens. Generally, these wastes are food waste, plastic, paper, dry leaves, and other waste, in which food waste and plastic waste are the largest amount of waste.

Solid Waste Disposal and Collection

In the campus most of the solid waste are come from the teacher and student hostels, departments and canteens dispose of their waste to the dust bins into their hostel. Normally, waste was thrown everyday therefore dust bins are rapidly fully with waste. Municipal committee were collecting the waste from the teacher hostel for this service was paid-up hostels. Every month, teachers living in the hostel they need to pay for these charges (1000,

3000, 5000, 7000) kyats. Among the student hostel exceptionally Sanakhu hostel waste were collected from the municipal and waste from the other hostel did not collect, therefore these hostels are burning it. This practice is not appropriate during the summer period, because of the fire danger on our surrounding and respiratory for life.

Solid Waste from the Teacher Hostels

In the University of Magway Campus, there are (10) teacher hostels. The amount of solid waste from these hostels there was (45.61) kg per day. Town' municipal committee was collected this waste once a week with charge.

Table 2 Amount of solid waste for each teacher hostel

No.	Hostels	Amount of Solid Waste (kg)
1	Khyan	4.53
2	Ahwar	4.51
3	Teacher Hostel (1) and (2)	7.11
4	Teacher Hostel (3)	3.42
5	Educational Avenue	4.12
6	Minhla	6.13
7	Professor Hostel	2.14
8	Salay	6.01
9	Four-story, four-unit teachers' hostel	3.13
10	Six-story, six-unit female teachers' hostel	4.51
Total		45.61

Source: Field survey

Plate 1 Dust bins from Minhla and Teacher hostels (2)

Source: Field survey

Solid Waste from the Student Hostels

In the University of Magway Campus, there are (9) student hostels. The amount of solid waste from this hostel there was (43.12) kg per day. They will dispose of their waste in the dust bins using black plastic bags and sort it into kitchen waste, paper waste, plastic waste and bottles. Students they were sold bottles for their hostel fund. Food waste from their kitchen was feed to the animals and others are disposed and burned. But some of these hostels they did not spread out and bunning it for cleaning.

Table 3 Amount of solid waste for each student hostel

No.	Hostels	Amount of Solid Waste(kg)
1	Aungsan	8.12
2	Boyazar	5.46
3	Yinmar	4.14
4	Phankha	4.44
5	Kharnyo	3.15
6	Sabai	2.12
7	Sanakhu	13.14
8	Yenathar	2.37
9	Bathaino	0.18
Total		43.12

Source: Field survey

Plate 2 Dump site of Sanakhu and Aung San hostels

Source: Field survey

Solid Waste from Departments

University of Magway, comprised of (15) departments. Total amount of solid waste from these department there was (37.12) kg per day. It is collected from municipal committee. And also, solid waste from the canteen there was totally (20.14) kg per day.

Table 4 Amount of solid waste from departments

No.	Departments	Amount of Solid Waste (kg)
1	Myanmar	3.43
2	English	3.51
3	Geography	2.44
4	History	2.21
5	Philosophy	2.33

6	Psychology	1.24
7	Law	3.14
8	Oriental Study	1.51
9	Chemistry	4.71
10	Physics	3.14
11	Mathematic	3.22
12	Zoology	3.17
13	Botany	3.54
14	Geology	3.31
15	Economics	2.11
Total		40.5

Source: Field survey

Table 5 Amount of solid waste from departments, teacher hostels, student hostels and canteens

No.	Name	Amount of Solid Waste (kg)
1	Teacher Hostels	45.61
2	Student Hostels	43.12
3	Departments	40.5
4	Canteens	20.14
Total		143.88

Source: Field survey

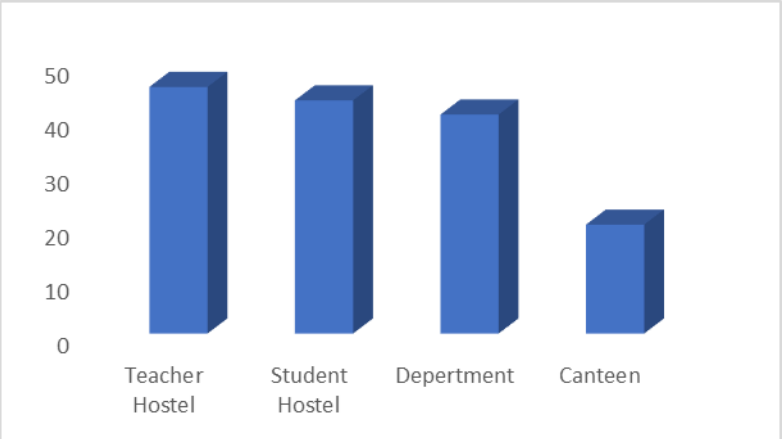

Figure: 2 Amount of solid waste from departments, teacher hostels, student hostels and canteens

Source: Field Survey

Distribution of Dust Bins

In the University of Magway Campus total number of dust bins are (25) bins in which (2) are large size and others are small. Most of the dust bins are concentrate near the department and hostels. Along the road sides, near the seats in the garden, recreation center, in the classrooms, and library it is found to be very rare. Departments and classrooms are mostly three-story building, most of the dust bins are there at the ground floor. According to the interview with the students, they answer waste are found in the classroom, along the road sides and near the seats in the garden because of in this place dust bins are very little. Aung San student hostel total number of students are (76) but there are only (5) dust bins. It is not insufficient with the number of students.

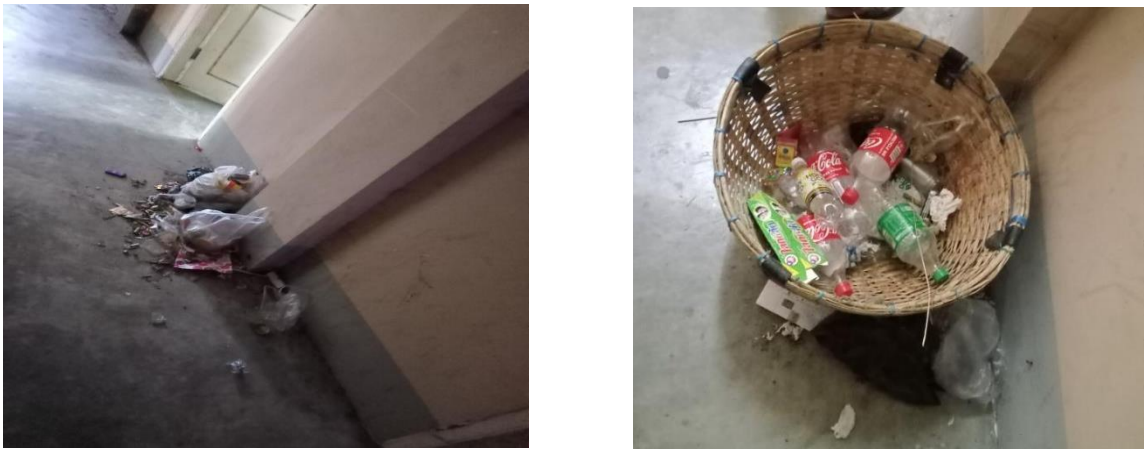

Plate 3 Solid waste from Aung San Hostel

Source: Field Survey

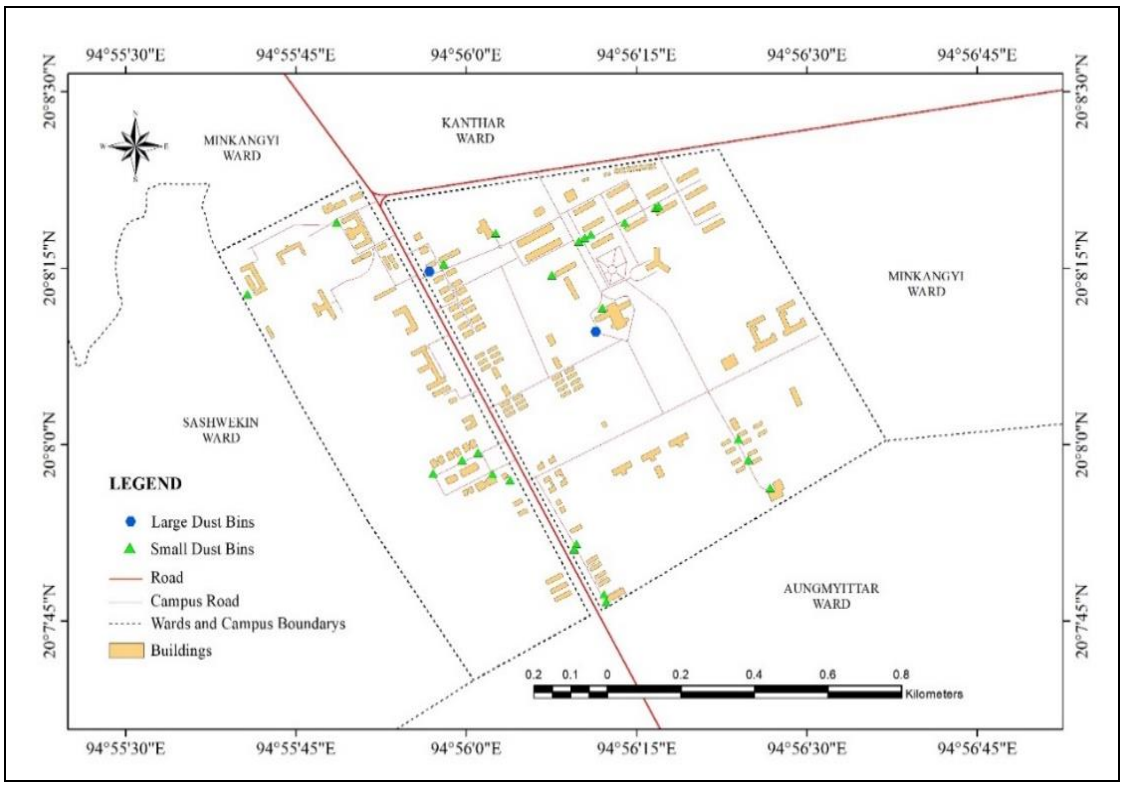

Figure 3 Number of Dust Bins

Source: Field survey

Distribution of Dump Sites

Around the departments, classrooms and hostels there are (10) dump sites. These sites are not formal, due to the insufficient of dust bins students are thrown anywhere. Most of the student and staff hostels bunning the waste this is not good for health and surrounding environment.

Plate 4 Cleaning waste with bunning

Source: Field Survey

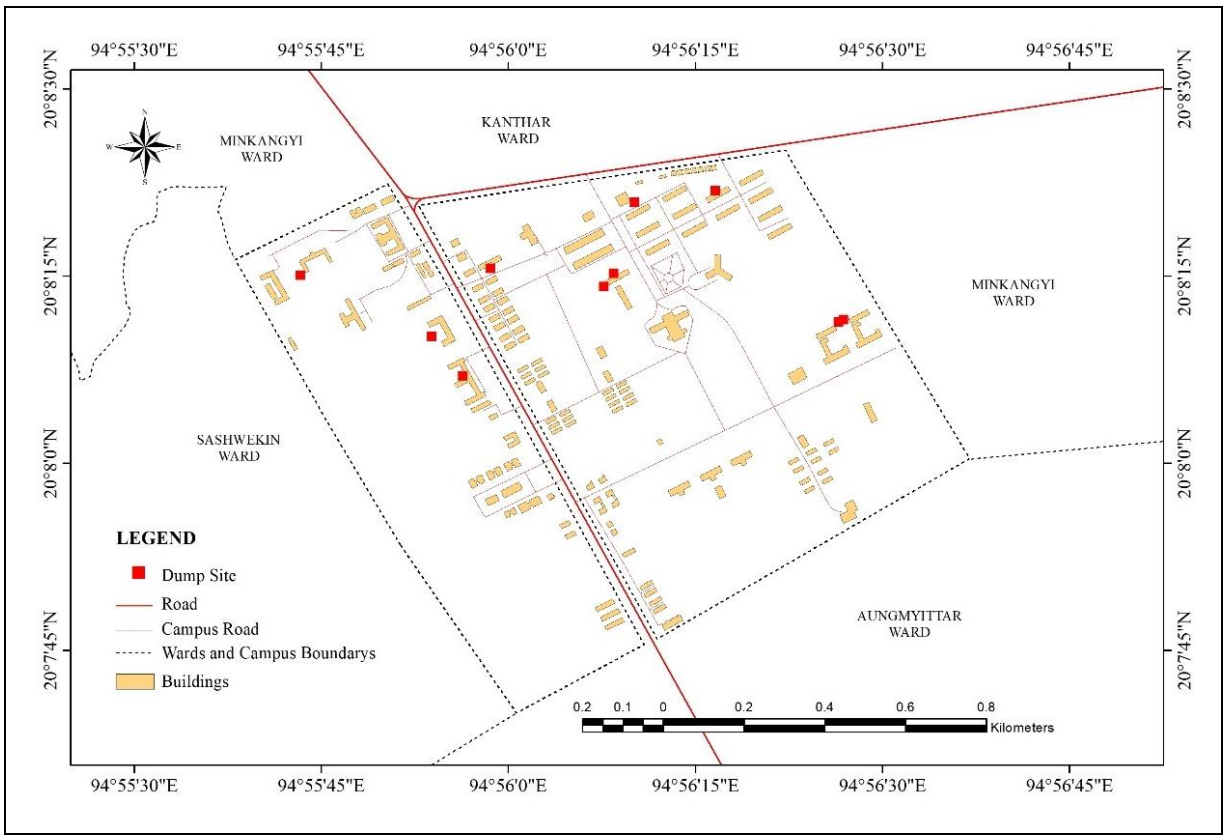

Figure 4 Number of Dump Sites

Source: Field survey

Students' Perception on Solid Waste Problems

According to structured interviews with the students, nearly 65 percent of the students did not understand to sort out the wastes before they thrown it. Only 35 percent of

all the students understand how to sort out the types of wastes before they disposing. But, all of students did not sort out the types of the waste because of they did not practice sorting and insufficient dust bins. Some students there is no knowledge about the solid waste such as before they dispose of waste how to dispose, how to sort and the effect of waste on our environment.

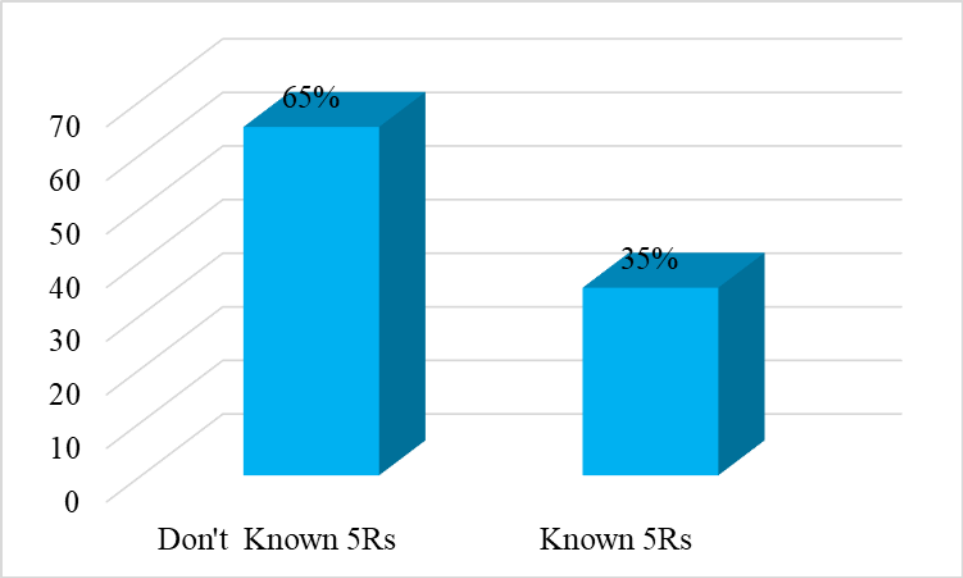

Figure 5 Perception of students on 5Rs

Source: Field survey

Plate 5. No Sorting of Waste

Source: Field Survey

Financial Constraints and Funding

At the student hostels there are very little number of dust bins it is not ratio with the number of students. They are students and lack of knowledge about the solid waste management practices. Therefore, they do not want to pay for this charge so they are

bunning it. Institution should be management for this case and encourage among the students concerned with solid waste management practices.

Environmental and Health Impacts on Our Surrounding

In the University of Magway Campus according to the insufficient dust bins and did not collecting from the municipal, some hostels they are solving themselves in the sectors of solid waste disposing. Mostly they are collecting the waste and then when the dry bunning it. This practice is not only harming the beauty of the environment but also affects health due to the foul odor.

Plate 5 Unapproparite solid waste disposing (Aund San and Sanakhu Hostels)

Source: Field Survey

Assessment on Solid Waste Management Practices in the University of Magway Campus

The SWOT analysis on student perceptions of solid waste problems at the University of Magway Campus reveals both positive aspects and critical challenges.

SWOT Categories	Based on interview with student
Strengths	- the presence of basic waste collection bins - existing disposal systems, - occasional cleaning campaigns led by student groups - existence of waste management systems (if properly implemented) - community participation can lead to better outcomes
Weaknesses	- lack of strict rules and regulations - poor waste segregation at source - insufficient dust bins - insufficient financial resources - weakness environmental awareness among student
Opportunities	- development of green technology and recycling industries - public awareness campaigns to increase participation

SWOT Categories	Based on interview with student
	- student-led recycling or composting projects - also emphasized the potential of promoting the 5Rs ((Refuse, Reduce, Reuse, Repurpose, Recycle) in daily student activities
Threats	- increasing waste volume that may exceed management capacity - health risks associated with unmanaged waste - the potential negative reputation of the university if waste issues remain unaddressed - external factors like climate change could exacerbate waste-related challenges in the future

Students also pointed out several weaknesses, including an insufficient number of dust bins, the absence of proper waste segregation systems, and irregular waste collection. In addition, limited environmental awareness among a portion of the student body continues to hinder effective waste management on campus.

Overall, the analysis indicates that while there is a foundation of awareness and willingness among students, more systematic efforts and institutional support are needed to transform these perceptions into sustainable waste management practices within the campus.

Conclusion

This study examined the solid waste management practices in the campus of Magway University, with a focus on waste generation, collection, segregation, and disposal methods. The findings indicate that various types of solid waste, including paper, plastic, and food waste, are generated daily from different sources within the campus. Although the waste collection activities are carried out, the overall waste management system remains inadequate due to limited segregation practices, insufficient facilities, and low levels of awareness and participation among students and staff.

Concerned with solid waste most of the students are not family with and not interest in it. For disposing systematic waste from the University are place four types dust bins (plastic, dangerous, dry and wet). Students are still disposing unsystematic because of these bins are there at the departments not everywhere in the campus, insufficient dust bins, there is

no contribute among student about the effect of sorting and there is no interest on solid waste management practice, no participant, and no good habit. This practice is not effective among the student. Interest and awareness regarding solid waste problems are often limited to individuals who sustainable university environment, it is necessary to promote students' active involvement through educational seminars, awareness programs, and practical waste management activities.

Waste from the student hostel and staff hostel did not collecting from the municipal they are bunning and dig a hole and throw the waste into it. This practice can be contributed soil quality and also disturb infiltration of groundwater. By these systematically disposing of food waste from the student hostels and turning into natural fertilizer, it can be used for the small plot cultivation and enhancing the beauty and pleasantness of the environment. Effectively addressing solid waste issues requires not only the active engagement, interest, and initiative of students but also consistent support from the university.

In conclusion, strengthening solid waste management practices in the campus of Magway University will not only enhance environmental quality but also contribute to public health and long-term sustainability of the university environment.

Acknowledgements

I would like to express my sincere gratitude to Dr. Lai Lai Aung, Professor and Head, Department of Geography, University of Magway and Dr. Khin Mar Aye, Professor, Department of Geography, University of Magway for their permission to this paper. I also acknowledgements to U Tun Zaw Moe, Tutor, Department of Geography, University of Magway for his helpful.

References

Ezemerihe Anthony Nnamdi (2-24), "**Assessment of Students' Perception and Attitude Towards Solid Waste Management in University of Abuja**", University of Nairobi.

Martin Otundo Richard (2024): "**Innovative Approaches to Solid Waste Management in Kenya's Urban Areas: A Case Study of Mombasa County in Advancing Sustainable Development Goals**", University of Nairobi

Myanmar National Waste Management Strategy and Action Plan (2018-2030) by UNDP (2019)

Wai Moe Thu (2023): "**Study on Solid Waste Disposal Problem in Magway**" M.A Thesis, Department of Geography, University of Magway.

Min Oo, 2011, **Geography Assessment on the Management of Solid Waste Disposal in Taunggyi**, Unpublished MRes Thesis, Department of Geography, University of Yangon.

A Geographical Study on Spatial Distribution of Electronics Stores in Thingangyun Township

Htet Htet Aung[1], Su Myat Hay Mar Thein[2], Zin Mar Win[3], Swe Zin Htun[4]

Abstract

This is a project paper which studies on the electronics stores in Thingagnyun Township from geographic point of view. This township is one of the townships in Yangon City and included in Thingangyun District. It comprises 38 wards. Due to the rapid development of technology and the growing population, electronics stores have become an important part of the economy. The aim is to analyze the spatial distribution of electronics stores in the study area and the objectives are (1) to categorize the types of electronics stores in the study area, (2) to explore the dominant type of electronics stores and (3) to investigate the controlling factors on the distribution of electronics stores. This study is based on quantitative method and spatial statistics tools is used for their locations and distribution patterns. Electronics stores are concentrated along the main roads, junction areas and bus-stops. This provides important insights for urban planning, economic development, and employment opportunities. By studying the location distribution pattern and influencing factors, it is hoped to have comprehensive understanding of the current electronics stores of the study area to help support the investors where to locate the new electronics stores.

Keywords: electronics stores, spatial distribution, urban planning, economic development, employment opportunities

Introduction

Thingangyun Township is one of the Yangon's most inhabited areas. The rapid advancement in technology somehow stores the live style of most people. Thingangyun is a densely populated township in Yangon City. With the increasing population and gradual improvement of socio-economic status, electronics stores have increased rapidly. These stores can be classified into 5 types- (1) mobile and accessories stores (2) computer and laptop stores (3) home appliance stores (4) washing machine and refrigerator stores and (5) aircon stores. As most inhabitants of the township use electronics items, the role of electronics stores has become more and more important. These stores not only provide job opportunity but also help support the electronics technological needs of the inhabitants. By studying the location distribution pattern and influencing factors, it is hoped to have comprehensive understanding of the current electronics stores of the study area to help support the investors where to locate the new electronics stores.

Aim

- To analyze the spatial distribution of electronics stores in the study area

Objective

- To categorize the number of electronics stores in the study area
- To explore the dominant type in all types of electronics stores
- To investigate the controlling factors on the distribution of electronics stores

Materials and Method

Primary data and secondary data are used for this research. Primary data are collected through field observation. Secondary sources of data are obtained from Township General Administrative Department, Department of YCDC.

In this research, Geospatial technology and statistics analysis are applied by using field survey data. To understand the spatial distribution and changes, Comparative Cycle Method, Mean Center, Standard Distance Analysis, Directional Distribution, Average

[1,2,3,4] Tutor, Depaartment of Geography, East Yangon University

Nearest Neighbor Analysis, and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient Method are applied.

Research Hypothesis

Distribution of electronics stores relate with factors such as population and transportation accessibility.

Results and Discussion

Physical Factor

(a) Location, Size, Shape and Boundaries

Thingangyun Township is one of the 33 townships of Yangon City and it includes in Thingangyun District. It lies between North Latitudes 16˚ 48′ 30″ and 16˚ 52′ 20″ between East Longitudes 96˚ 10′ and 96˚ 13′ 15″.The township has 38 wards. It is bounded by South Okkalapa on the north, Dagon Myothit (South) on the east, Thaketa and Dawpon Townships on the south and Yankin and Tamwe Townships on the west. The area extent of the township is 11.4 square kilometres (4.4 square miles) (Township Peace and Development Council, 2003), comprising 38 wards. The Ngamoeyeik Creek serves as the boundary between the study area and Dagon Myothit (South), Thaketa Township and Tamwe for 9.96 kilometers (3.29 miles). The Baukhtaw Creek also flows as boundary line between Thingangyun Township and Tamwe Township. Yadana Road separates Thingangyun and south Okkalapa Township. Thus, the boundaries are partly physical and partly arbitrary.

Figure (1) Location of Yangon City in Myanmar
Source: Myanmar Survey Department, Yangon

Figure (2) Location of Thingangyun Township in Yangon Region
Source: Myanmar Survey Department, Yangon

Figure (3) Location of Thingangyun Township
Source: Myanmar Survey Department, Yangon

Demographic Factors Of Thingangyun Township

Thingangyun Township is one of the populated and a good transportation townships in Yangon City. It is located within Thingangyun District of Yangon Region. In 2014, the total population of Thingangyun Township was 209486 persons and it increased to 254098 persons in 2024.

Table 1 Ward-wise population and Population Density in Thingangyun Township

No	Name	Area Sq.Kilometre	Population (2014)	Population Density 2014	Population(2024)	Population Density(2024)
1	Kagyi	0.56	17715	31634	23189	41409
2	Khagwe	0.3	7974	26580	8644	28813
3	Ga Nga	0.23	6160	26783	8587	37335
4	Ga Gyi	0.37	6792	18357	7707	20830
5	Nga (Kagyi)	0.88	16700	18977	17124	19459
6	Nga (Khagwe)	0.18	3920	21778	4102	22789
7	Bokannyunt	0.09	2703	30033	3022	33578
8	Banyeikthar	0.12	751	6258	941	7842
9	Yan Aung	0.14	3852	27514	4512	32229
10	U San Phe	0.05	3997	79940	4492	89840
11	Thut Wie Gyi	0.56	2592	4629	2827	5048
12	Thu Mingalar	0.12	2400	20000	3124	26033
13	Na Nwingon(Kagyi)	0.05	2272	45440	2948	58960
14	Hsalein(Kagyi)	0.46	11156	24252	12415	26989
15	Hsalein(Kangwe)	0.23	4239	18430	4987	21683
16	Zagwe(South)	0.23	4015	17457	4998	21730
17	Zagwe(North)	0.19	5044	26547	9758	51358
18	Zawana	0.09	2241	24900	2742	30467
19	West Kyeikksan	0.14	1574	11243	1845	13179
20	Bawa Myint	0.28	2552	9114	2689	9604
21	Ngamoeyeik	0.37	11779	31835	13873	37495
22	Sampya	0.46	10848	23583	15763	34267
23	Kyie Pwa Yae	0.51	12588	24682	16012	31396
24	Lay Daunk Kan	0.24	11213	46721	15678	65325
25	Yangon Thit	0.23	12512	54400	15671	68135
26	Thuwana 24	0.83	5279	6360	5948	7166
27	Thuwana 25	0.37	3737	10100	3944	10659
28	Thuwana 29	1.3	11532	8871	12450	9577
29	Su Paung	0.16	2743	17144	2845	17781
30	Mi Chaung Kan1	0.24	1323	5513	1542	6425
31	Mi Chaung Kan2	0.16	597	3731	667	4169
32	Mi Chaung Kan3	0.23	1264	5496	1452	6313
33	16/1	0.14	3489	24921	4131	29507
34	16/2	0.16	4537	28356	4986	31163
35	16/3	0.16	2212	13825	2367	14794
36	16/4	0.14	2411	17221	2584	18457
37	Hse Thein	0.23	1358	5904	1548	6730
38	Aung Su Pan	0.19	1415	7447	1984	10442

Source: General Administrative Office in Thingangyun Township

Figure (4) Population Distribution of Thingangyun Township(2014)
Source: Based on Table (1)

Figure (5) Population Distribution of Thingangyun Township (2024)
Source: Based on Table (1)

Figure(6)Population Density of Thingangyun Township (2014)
Source: Based on Table (1)

Figure(7) Population Density of Thingangyun Township (2024)
Source: Based on Table (1)

Spatial Distribution Of Electronics Stores In Thingangyun Township

(a) Types of electronics stores

The area location is important for development. Thingangyun Township is one of the townships of Yangon city and easily accessible for transport to other township. Electronics stores of Thingangyun Township can be divided and studied into 5 main categories based on field survey. These categories are:

1. Home appliance stores
2. Mobile and accessories stores
3. Computer and laptop stores
4. Washing machine and refrigerator stores
5. Aircon stores

Table 2 The total types of electronics stores in Thingangyun Township

Types	2014	2025
Home appliance stores	22	76
Mobile and accessories stores	27	71
Computer and Laptop stores	2	13
Washing machine and refrigerators stores	1	25
Aircon Stores	6	5

Source: Field Survey, 2025

(b) Distribution Patterns of Electronics Stores

In 2014, there were 58 electronics stores in Thingangyun Township of which 27 were included in type mobile and accessories stores, representing 47% (percent) of the total, 22 stores or 38 percent in home appliance stores, 6 stores or 10 percent in aircon stores, 2 stores or 3 percent in computer stores and 1 shop or 2 percent in washing machine and refrigerator stores.

In 2014, the mobile and accessories stores was found in Sampya Ward, Bawa Myint Ward, Ngamoeyeik Ward, Hsalein(Kagyi) Ward, Hsalein(Kangwe) Ward, West Kyeikksan Ward, 16/1 Ward, Zawana Ward, Lay Daunk Kan Ward, Zagwe(North) Ward, Mi Chaung Kan1 Ward, Na Nwingon(Kagyi) Ward, Hse Thein Ward, U San Phe Ward, Bokannyunt Ward, Nga (Kagyi) Ward, Ga Nga Ward, Thuwana 25 Ward, and Thuwana 29 Ward. Home appliance stores was found in 16/1 Ward, 16/2 Ward, 16/4 Ward, Zagwe(North) Ward, Zawana Ward, Hsalein(Kagyi) Ward, Bawa Myint Ward, Ngamoeyeik Ward, Sampya Ward, Nga (Kagyi) Ward, Lay Daunk Kan Ward, Ga Nga Ward, Yangon Thit Ward, Thuwana 29 Ward, Na Nwingon(Kagyi) Ward. Aircon stores was found in Hsalein(Kagyi) Ward, Zawana Ward, West Kyeikksan Ward, 16/3 Ward, Thuwana 24 Ward, and Lay Daunk Kan Ward. Computer stores was found in Hsalein(Kagyi) Ward and Bawa Myint Ward. Washing machine and refrigerator shop was found in Zagwe(North) Ward.

In 2025, the mobile and accessories stores are found in Sampya Ward, Bawa Myint Ward, Ngamoeyeik Ward, Hsalein(Kagyi) Ward, Hsalein(Kangwe) Ward, 16/1 Ward, 16/3 Ward, Zawana Ward, Lay Daunk Kan Ward, Na Nwingon(Kagyi) Ward, Hse Thein Ward, U San Phe Ward, Kagyi Ward, Ga Nga Ward, Thuwana 25 Ward, and Thuwana 29 Ward, Zagwe(North), Thu Mingalar Ward, and Yangon Thit Ward.Home appliance stores are found in 16/2 Ward, 16/4 Ward, Zagwe(North) Ward, Hsalein(Kagyi) Ward, Hsalein(Kangwe) Ward, Bawa Myint Ward, Ngamoeyeik Ward, Sampya Ward, Lay Daunk Kan Ward, Nga (Kagyi) Ward ,Kagyi Ward, Khagwe Ward, Ga Nga Ward, Yangon Thit Ward, Thuwana 24 Ward, Thuwana 25 Ward, Thuwana 29 Ward , Mi Chaung Kan1 Ward, Zagwe(South) Ward, Zagwe(North) Ward, Thu Mingalar Ward, Aung Su Pan Ward, Kyie Pwa Yae Ward and Thut Wie Gyi Ward. Aircon stores was found in Hsalein(Kagyi) Ward, West Kyeikksan Ward, 16/3 Ward, 16/4Ward ,Thuwana 25 Ward, Thuwana 29 Ward ,Lay Daunk Kan Ward, Mi Chaung Kan1 Ward, Mi Chaung Kan 2 Ward, Nga (Kagyi) Ward, Kagyi Ward, Ga Nga Ward, Yangon Thit Ward, Sampya Ward, Ngamoeyeik Ward, Bawa Myint Ward, and Kyie Pwa Yae Ward. Computer stores was found in Hsalein(Kagyi) Ward, Sampya Ward, Kagyi Ward, Thuwana 24 Ward, Thuwana 29 Ward, 16/4 Ward, Mi Chaung Kan1 Ward, Yangon Thit Ward and Kyie Pwa Yae Ward.Washing machine and refrigerator stores was found in Zagwe(South) Ward, Ga Nga Ward, Thuwana 29 Ward, Bawa Myint Ward and Thut Wie Gyi Ward.

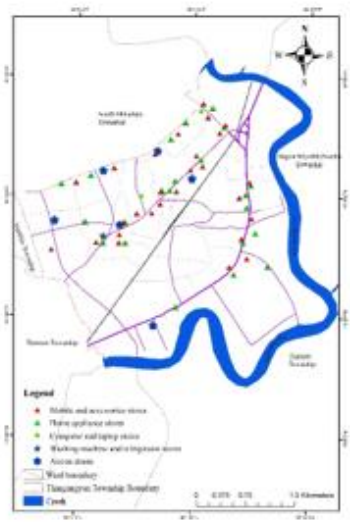

Figure (8) Distribution Patterns of Electronics Stores in Thingangyun Township (2014)
Source: Based on Table (2)

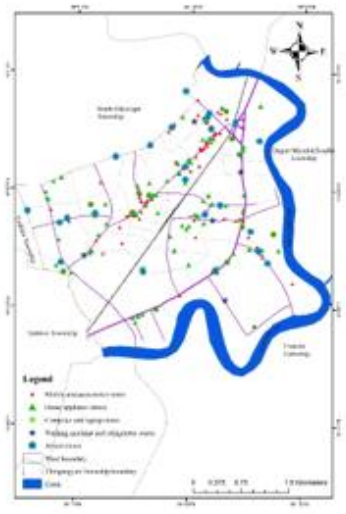

Figure (9) Distribution Patterns of Electronics Stores in Thingangyun Township (2024)
Source: Based on Table (2)

(c) Temporal Changes of electronics stores

The total number of electronics stores has increase in the period from 2014 to 2025. The total number of retail stores was 58 in 2014 and 197 in 2025. Home appliance stores are 54, mobile and accessories are 44, computer and laptop stores are 11, washing machine and refrigerator stores are 24 and aircon stores are 1 decreased respectively. Every category has increased (table 3). The net increased stores are 6 stores.

Table 3 Temporal Changes of electronics stores in 2014 and 2025

Types	Years		Changes
	2014	2025	
Home appliance stores	22	76	54
Mobile and accessories stores	27	71	44
Computer and Laptop stores	2	13	11
Washing machine and refrigenators stores	1	25	24
Aircon Stores	6	5	-1
Total	58	190	132

Source: Field Observation (24 May, 2025)

Temporal Changes of electronics stores in 2014 and 2025 with Comparative Cycle Method

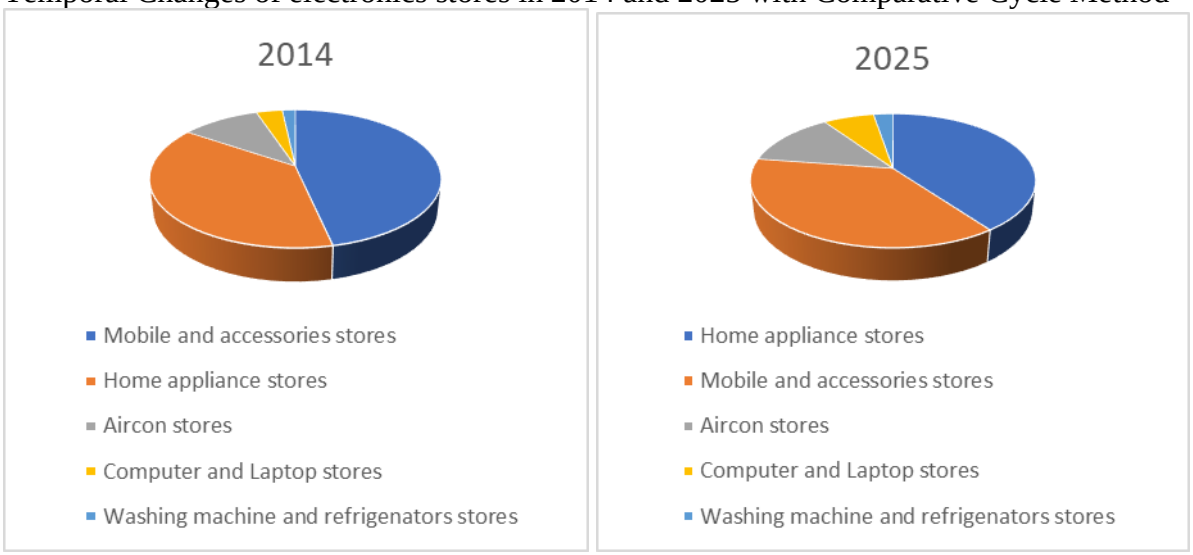

Figure (9) Temporal changes of electronics stores in 2014 and 2025 years

Source: Based on Table (3)

Analysis On Spatial Distibution Of Electronics Stores

(a) Correlation between population and number of electronics stores

Correlations

		Stores	Population
Stores	Pearson Correlation	1	.298
	Sig. (2-tailed)		.069
	N	38	38
Population	Pearson Correlation	.298	1
	Sig. (2-tailed)	.069	
	N	38	38

The correlation coefficient between population and number of electronics stores in Thingangyun Township is r = 0.298, which indicates only a weak positive relationship. However, according to the significance test, the p-value is greater than 0.05, meaning that the relationship is not statistically significant.

Therefore, under the null hypothesis (H_0), which states that there is no significant correlation between population and the number of electonics stores, we fail to reject the null hypothesis. This implies that the number of electronics stores in Thingangyun Township is not significantly dependent on the population size.

Instead, other factors such as ward location, transportation accessibility, communication networks, and the commercial role of each area may have a greater influence on the distribution of electronics stores than population alone.

Kernel Density Analysis: By using the kernel density map, the spatial distribution and concentration of electronics stores within Thingangyun Township can be clearly analyzed. This method helps identify hotspots and provides valuable spatial insights for new shop location planning and city planning purposes. The clustering of stores around junctions and along main roads indicates that high road accessibility is a key factor influencing the concentration of these stores.

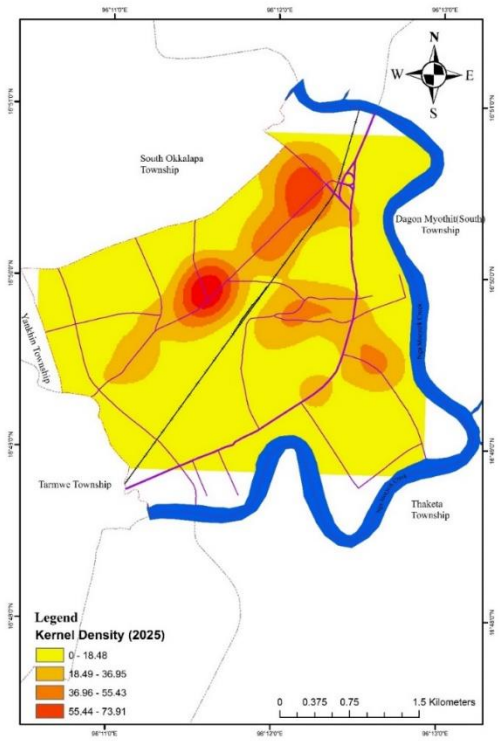

Figure (10) Kernel density analysis of electronics stores in Thingangyn Township (2024)

Source: Field Observation (24 May, 2025)

Mean Centre: The first step in analyzing a set of point data is to find the center, or middle, or average of this point distribution. There are several method to find the center of point distribution, and among them, the Mean Centre calculation is the simplest and easiest method. The mean centre can be thought of as the gravity of a point distribution and is a simple generalization of the familiar arithmetic mean. It is remarkably easy to calculate (Barber, G. M. (1988) The Mean Centre of all electronics Stores is located at U San Phe Ward which is situated in central part of the study area. The distribution patterns of medicine stores are uneven in the study area.

Standard Distance: The second most important characteristic of a spatial distribution is its dispersion. Measures of dispersion in descriptive statistics are usually based on the notion of a deviation, the differences in value of an observation from a central value such as the mean or median. For spatial distribution the notion of a deviation is the actual distance between an observation and the central point.

The Standard Distance (SD) is the spatial equivalent to the standard deviation. Together with the mean center, the standard distance can be used to compare and contrast

point distributions. The more dispersed the point patterns will have the large standard distances.

The radius for standard distance of all electronics stores is 1.3 Kilometer. According calculation, 68.02 percent (125) of electronics stores are located within the standard distance of one standard deviational ellipse and others are dispersed outside of that distance. They are widely distributed. The distribution of ellipse trend is from northeast to southwest in the study area.

It is clear that, most of the distributions of electronics shop are concentrated in central part on Laydaukkan road of township, also mean centre are located on this part.

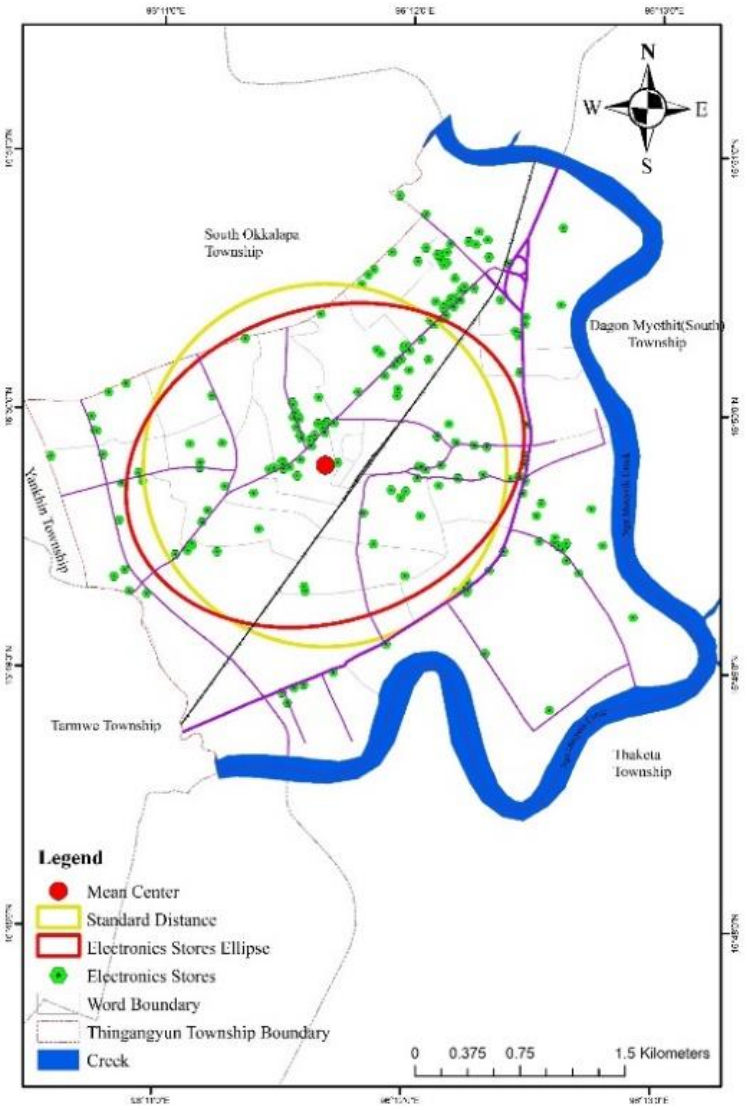

Figure (11) Mean Centre and Standard Distance of all electronics stores in Thingangyun Township (2025)

Source: Field Observation (24 May, 2025)

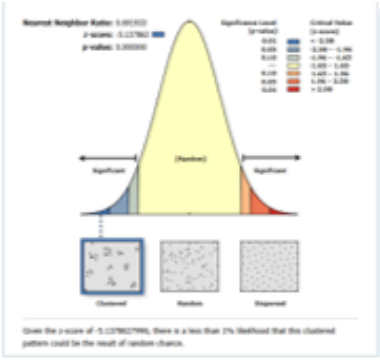

Figure (12) Nearest Neighbor Analysis of Home appliance stores
Source: Field Observation (24 May, 2025)

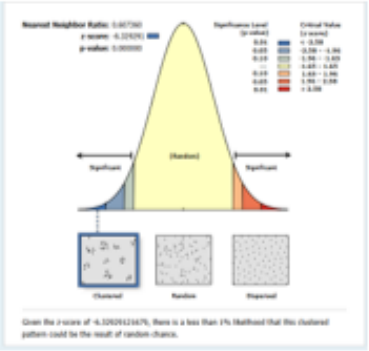

Figure (13) Nearest Neighbor Analysis of Mobile and accessories stores
Source: Field Observation (24 May, 2025)

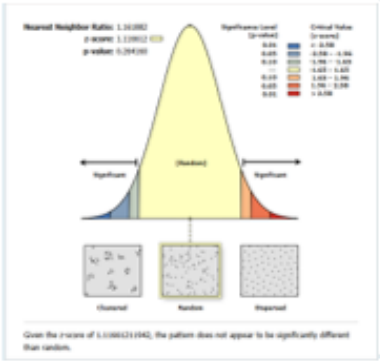

Figure (14) Nearest Neighbor Analysis of Computer and laptop stores
Source: Field Observation (24 May, 2025)

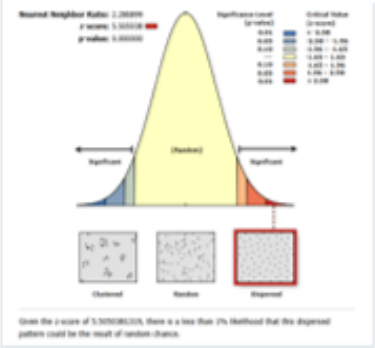

Figure (15) Nearest Neighbor Analysis of Washing machine and refrigerators stores
Source: Field Observation (24 May, 2025)

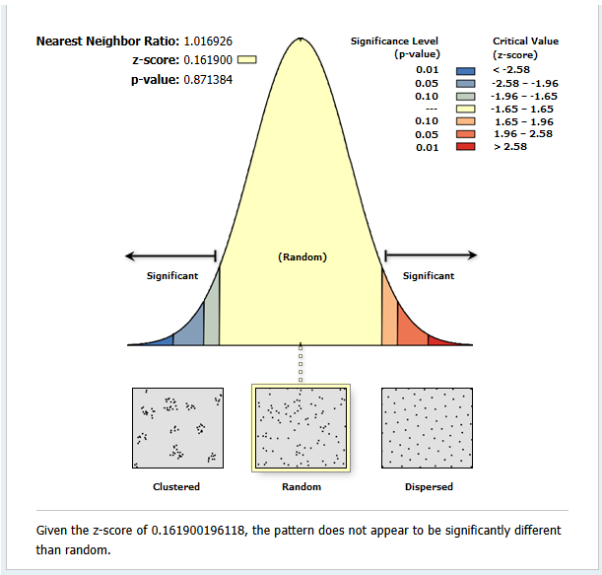

Figure (16)Nearest Neighbor Analysis of Aircon stores

Source: Field Observation (24 May, 2025)

(b) Factors Affecting Distribution Pattern of Electronics Stores - Physical Factors: Thingangyun Township occupies the eastern lowland part of Yangon City, fronted by the Ngamoeyeik and Baukhtaw Creeks. Much of the land is low, flat plain with a general elevation of about 20 feet above sea level favourable for permanent settlement. Flat lowland

poses less difficulty in road construction which is usually manifested by the layout controlling the internal structure of the town. However, the area around the Ngamoeyeik Creek are inundated in the rainy season and thus not favourable for settlement. Although the presence of Ngamoeyeik and Baukhtaw Creeks were favourable for the shipment of freight and passengers when the roads were less developed, it has separating effect and restricts the movement unless the bridges are constructed over the creek. Location is an important factor for the distribution of electronics stores in this township. All round development of a township also depends on the situation of other townships which are bordering with it. The conditions of location which affects the distribution of electronics stores is one of the attraction for customers. The places which can get easily are chosen by every people or customers.

Socio Economic factors: Electronics stores have developed due to greater number of population and high accessibility. Human need for electronics items has been increasing with the improvement and increased use of such items, and electronics stores support various electronics items and related services. The development of electronics item sale business creates more related technicians and provides job opportunity to the local residents therefore socioeconomic factors play a vital role in the choice of location for electronics stores and economic development of Thingangyun Township.

Other factors: In the beginning the study area originated itself by grouping of settlement units. Over time it has development into a village, then a large village and eventually a town. However, development in later period was highly dictated by the government plan or instruction. Electrical appliances play an important role in everyday life and are useful not only for communication but also for academic and commercial purposes. Transportation accessibility should be one of the major factors among the influencing factors of the distribution pattern of the electronics stores in Thinganyun Township. There are many roads and streets in the Thingangyun Township. Electronics stores are located along the roads and streets. Many bus lines serve between Laydaukkan and Thanthumar road among the main roads in Thingangyun Township.

Along Laydaukkan road, 20 buslines are serving for daily commuting. These are YBS 1,3,7,10,13,24,32,46,62,71,84,96,109,111,112,113,114,128, Htarwaya, Kabarkyaw and the stores along this road are mostly located. Furthermore, there are YBS 6, 18, 25, 42, 59, 75, 80 ,83, 84, 96,97,102,103,109,110,125,128 and Yangon City Transit running along Thathumar road, and most stores take place along this main road.

The electronics stores can be found on the right and left sides of these roads. Therefore, transportation accessibility is one of the major factors for economic activities in Thingangyun Township. It also plays significant support for the development of the township. Thus, transportation accessibility enhances the development of political, social, economic and education for this township.

Findings

Electronics stores are found in almost all wards of the township. With the increasing population, the land use pattern as well as life style of the residents have changed. High-rise multi-storey buildings have also emerged. However, some parts of the township are inundated during the rainy season. Therefore electronics stores are mostly found along the main roads and the roads that join the main roads free from seasonal flooding. Spatial distribution of electronics stores in the study area is partially related to distribution of population. Research findings are based on location factors and transportation. Electronics stores are concentrated along main road, junction area and public transportation such as bus

stops. So, this is a significant factor contributing to commercial success. Using Kernel density map, it is observed that proximity to main roads is a key factor contributing to the clustering of stores. These stores show the advantages of roadside location and make it easy for customers to buy the items they need.

On the other hand, the increase in the numbers of stores cause traffic jams and scarcity of space for parking. The government and related social organizations as well as entrepreneurs should manage and arrange relevant modification to solve the problem.

Discussion

The distribution of electronics stores in Thingangyun Township is mainly concentrated near main roads and public transport areas. This shows that being close to major roads is an important factor when choosing shop locations. Stores located in busy and accessible places are more likely to attract customers and perform better. In urban areas like Thingangyun, having a shop in a visible and crowed location can give businesses a better chance of success. When many similar stores are located close together, they can benefit from shared resources and more customer hotspots often appear in areas with good transportation access.

Conclusion

Thingangun Township is located in the eastern part of Yangon City. There are many business services and economic activities within this township. Thingangyun Township is one of the most densely populated township in Yangon Region. Electronic devices such as smartphones, laptops, smartwatches tablets and calculators are generally used for personal purposes, while electronic items like televisions, refrigerators, washing machines microwave ovens, rice cooker, electronic irons, power banks, chargers, hair dryers, speakers, headphones, and radios area usually used for private or household purposes. The increase in population of the study area is because of easy transportation and has a good location. Spatial distribution of electronics stores in Thingangyun Township is studied from a geographical point of view. This township has many roads and streets of which, the main road of Laydaukkan and Thanthumar main roads have most electronics stores. Transportation accessibility is one of the major factors for economic activities. In the future, the population may increase, so new electronics stores will likely be opened in places that have good transportation. This is because more people in an area means higher demand for electronics. So, when making plans for the city and its economy, it is important to think about transportation. Good roads and transport systems help in choosing the best places for new stores.

Acknowledgements

I would like to thank Dr.Nay Win Oo, Former Rector and Dr. Myo Min Tun, Acting Rector, East Yangon University and Dr. Aye Aye Ko and Dr.Thida Aung, Pro-Rectors of East Yangon University, Dr. Aung Swe, Former Professor and Head and Dr. Kyi Lint, Current Professor and Head East Yangon University for their helpful suggestions on my manuscript. I am also grateful to the editors of the East Yangon University's Research Journal for their critical reading. In addition, I sincerely thank all the staff from Township Administrative Department and Township Municipal Development Committee, Thingangyun for their valuable help in providing me with the necessary information during my field survey.

References

Yamin Aye, (2022), Distribution Pattern of Tea Shops in Dagon Myothit (North) Township, University of Yangon Research Journal,Vol.11, No.1

Hinn Lei Lei Win, (2008) , *A case study of the health care and problems of dengue hemorrhagic fever (DHF) in Thingangyun Township within Yangon City*, (Unpublished PhD Dissertation, Department of Geography, University of Yangon)

Mar Mar Khin, (2009), *A Geography Analysis on Retail Shops Distribution of Mingalardon Township*, M.A(Thesis), (Department of Geography, University of Yangon)

Sai Shwe Hla, (2014), *The spatial distribution patterns of medical shops in Hlaing Township*, M.A(Thesis), Department of Geography, University of Yangon)

ဒေသဆိုင်ရာအချက်အလက်များ(၂၀၂၄):မြို့နယ်အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန၊သဃ်နိုးကျွန်းမြို့နယ်။

Impact of Cultural Heritage Sites on Tourism Development in Thanlyin Township

Yadanar Chan Myae Nyein[1], May Htar Lwin[2], Zin Mar Win[3],
Su Myat Hay Mar Thein[4], Swe Zin Htun[5]

Abstract

Thanlyin Township, a prominent historical port city situated along the Yangon River, is characterized by its extensive collection of cultural assets, ranging from ancient religious edifices to colonial-era architectural landmarks. Despite its strategic proximity to the commercial capital and its inherent heritage value, the township's tourism sector remains significantly underutilized due to a lack of systematic management and integrated development strategies. This research adopts a mixed-methods approach to evaluate the impact of these heritage sites on tourism development, utilizing primary data gathered through field observations, structured questionnaires (n=150), and semi-structured interviews with key stakeholders. The data were analyzed using SWOT analysis and descriptive statistics to identify the nexus between heritage preservation and socio-economic growth. The empirical findings indicate that while heritage sites possess a high degree of attractiveness, their economic impact is constrained by a high prevalence of day-trippers (over 90%), leading to minimal expenditure within the local economy. Furthermore, the rapid expansion of the Thilawa Special Economic Zone (SEZ) presents a dual impact: providing an avenue for business tourism while simultaneously posing a potential threat to the area's socio-cultural identity. However, the presence of these sites positively influences the local community's sense of pride and cultural preservation intent. To optimize the developmental impact, the study recommends the implementation of a multi-site "Heritage Circuit," the enhancement of tourism-related infrastructure, and the fostering of community-based tourism initiatives. These strategic interventions aim to transform Thanlyin from a transient zone into a sustainable heritage destination that effectively balances industrial modernization with cultural conservation.

Keywords: cultural heritage, heritage circuit, community-based tourism

Introduction

Tourism is one of the fastest growing industries worldwide and plays a significant role in economic development, employment creation, and cultural exchange. In recent years, cultural heritage tourism has gained increasing attention as many destinations utilize their historical and cultural assets to attract visitors and promote sustainable development. Cultural heritage sites not only preserve the historical identity of a place but also contribute to local economic growth by enhancing tourism activities.

Myanmar is a country rich in cultural heritage, historical monuments, religious sites, and traditional settlements, which provide a strong foundation for tourism development. Among the various regions in Myanmar, Thanlyin Township, located in Yangon Region, holds a prominent position due to its historical significance and cultural richness. Situated along the Yangon River and close to Yangon City, Thanlyin has historically served as an important trading port and cultural center from ancient times through the colonial period.

Thanlyin Township is well known for its cultural heritage sites, particularly Kyaik Khauk Pagoda, one of the ancient and revered pagodas in the region. In addition, the township contains historical settlements, religious monuments, and remnants of colonial-era and trading activities that reflect its long historical development. These cultural heritage

[1] Tutor, Department of Geography, East Yangon University
[2] Associate Professor, Department of Geography, East Yangon University
[3,4,5] Tutor, Department of Geography, East Yangon University

resources, combined with the township's favorable geographical location and accessibility, create strong potential for tourism development.

Cultural heritage sites in Thanlyin Township play a crucial role in attracting both domestic and international tourists. They provide opportunities for religious tourism, heritage tourism, and cultural learning, while also supporting local businesses, employment, and community livelihoods. However, the level of tourism development in the area depends on how effectively these cultural heritage sites are preserved, managed, and integrated into tourism planning.

Therefore, this study aims to examine the impact of cultural heritage sites on tourism development in Thanlyin Township by analyzing their role in attracting visitors, supporting the local economy, and contributing to sustainable tourism development. The findings of this study are expected to provide valuable insights for planners, policymakers, and stakeholders in promoting heritage-based tourism while ensuring the conservation of cultural heritage resources.

Research Questions

How do cultural heritage sites affect tourism development in Thanlyin Township?

What gaps exist between cultural heritage resources and tourism development in Thanlyin Township?

Aim

To study the impact of cultural heritage sites on tourism development in Thanlyin Township.

Objectives

1. To study key cultural heritage sites in Thanlyin Township.
2. To study their influence on tourism development.
3. To find out challenges affecting heritage-based tourism.
4. To find out the gaps between cultural heritage potential and current tourism development.

Historical Background

Thanlyin Township has a long history shaped by its strategic role as a maritime gateway and later as an industrial center. According to regional chronicles, the town originated around 550 A.D. and was traditionally founded by Nga Than Hlyin, after whom it was named. Known as *Tharong* in Mon literature and later as *Syriam* through Portuguese phonetic adaptation, Thanlyin gained prominence during the 15th century under the Hanthawaddy Kingdom when the silting of the Port of Bago led to its establishment as the region's main maritime outlet. In 1599, the city was captured by the Portuguese mercenary Filipe de Britoe Nicote (Nga Zinka), but it was reconquered in 1613 by King Anaukpetlun of the Taungoo Dynasty. During the 17th century, Thanlyin developed into the most important economic center in Lower Myanmar, though its significance declined after the capture of the city by King Alaungpaya in 1756, when administrative and economic functions gradually shifted to Yangon. Under British rule, Thanlyin was formally recognized as a town in 1909. The establishment of the Burmah Oil Company refinery in 1879 transformed it into a major industrial hub, and in the modern era, improved bridge connections with Yangon have reinforced Thanlyin's continued importance for both industrial development and cultural heritage tourism.

Data and Methodology

This study uses a mixed-methods approach, focusing on questionnaires administered to local residents to evaluate the impact of cultural heritage sites on tourism development in Thanlyin Township. A total of 150 residents participated through a random sampling survey, providing insights on local perspectives toward tourism and the role of heritage sites. Additional data from field observations at five key heritage sites and secondary sources, such as ministry records and historical archives, were used to complement the survey findings. The collected data were analyzed using SWOT analysis, GIS spatial mapping, and comparative analysis of visitor trends from 2019 to 2025. Ethical standards were followed, ensuring voluntary participation, anonymity, and confidentiality.

Study area

Thanlyin Township, strategically located on the eastern bank of the Yangon River opposite Yangon City in the Yangon Region, has historically served as a major international trading port during pre-colonial and colonial periods. This historical significance has endowed the township with numerous cultural and historical heritage sites, making it an important area for heritage studies. Geographically, it lies between 16º 40'–16º 59' N latitude and 96º 13'–96º 25' E longitude, extending 38.62 km northeast–southwest and 20.92 km in width, covering a total area of 383.3 sq. km (3.78% of Yangon Region). Thanlyin is bounded by the Bago River to the north, Thonegwa and Khayan Townships to the east, Kyauktan Township to the south, and the Yangon River to the west, with a total water boundary of 50.7 km along the rivers. Its proximity, only 12 miles from downtown Yangon, provides excellent accessibility, enhancing tourism potential. The township comprises 17 wards and 28 village tracts, where urban and rural areas coexist alongside historical monuments and traditional markets, creating a diverse cultural landscape attractive for heritage tourism.

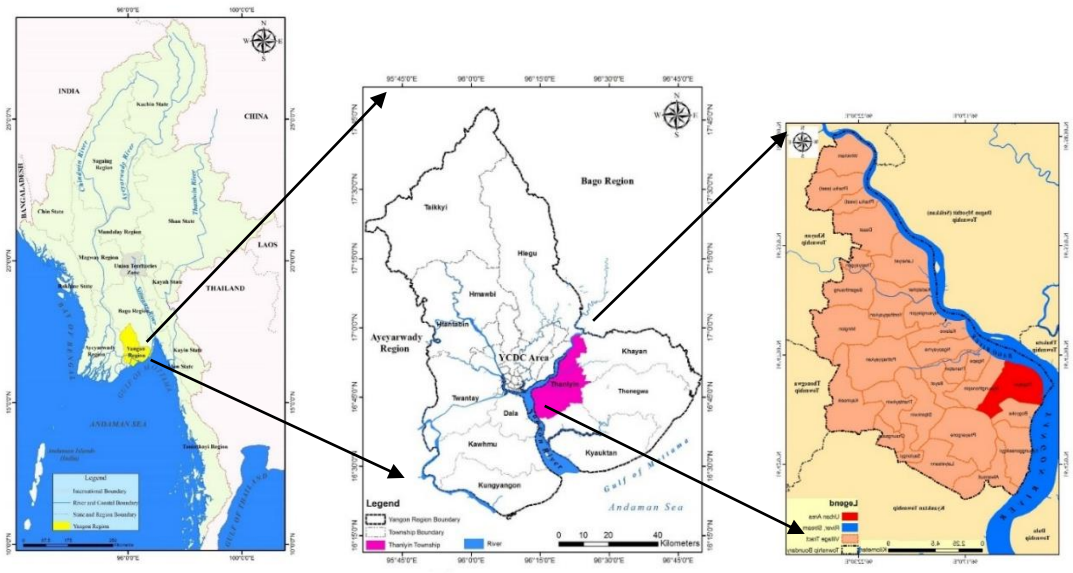

Figure 1 Location of the Study area

Source: Survey Department, Yangon, Myanmar

Findings

Thanlyin Township is a region of profound historical significance, possessing a wealth of cultural and religious heritage. According to official records from the Department of Archaeology and the Ministry of Religious Affairs and Culture, there are over 100

registered cultural heritage sites within the township. Among these, the most frequented sites serve as primary attractions for tourism research and cultural studies. These historical landmarks are predominantly concentrated in several key wards and villages, including Yenan, Myo Haung (East, West, and Central), Thauk Taw Twin, Oke Pho Su, Ahmu Htan, Darga, and the villages of Bo Cho, Phaya Kone, and Htar Ma Lon. This geographical distribution not only highlights the historical core of Thanlyin but also provides essential baseline data for the strategic development of the tourism industry.

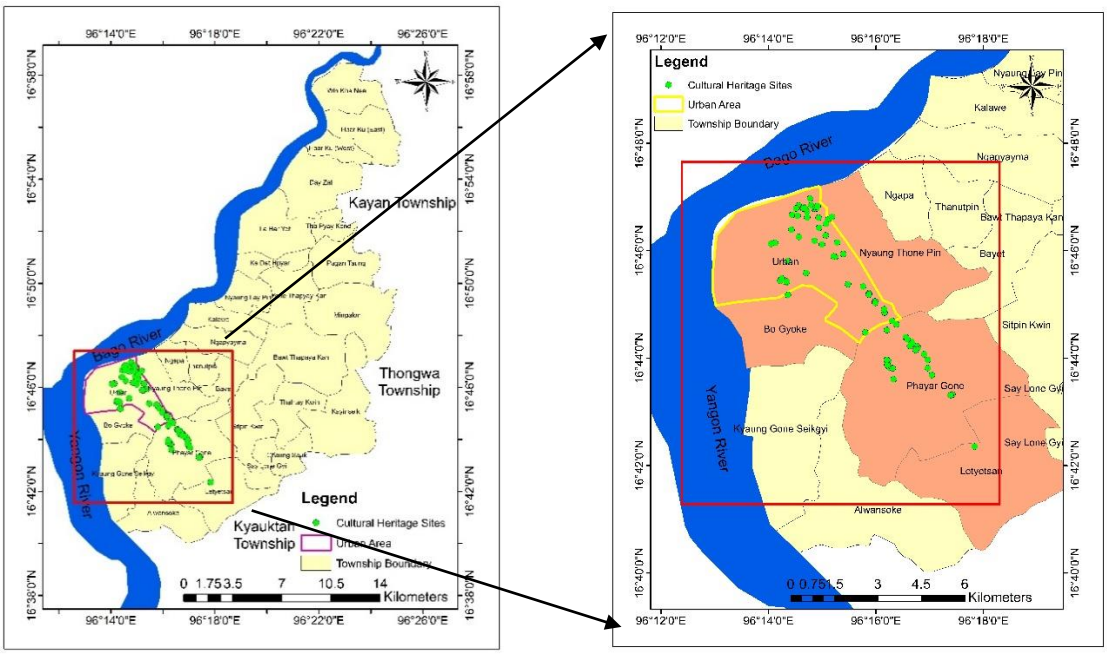

Figure 2 Cultural heritage sites in Thanlyin Township

Sources: Field survey and office data

Tourist Attractions of Major Cultural Heritage Sites

Kyaik Khauk Pagoda: Situated on Hlaing Hill (also known as Uttaringa Hill) along the Thanlyin–Kyauktan Road, this is the most prominent religious landmark in the township. It serves as the epicenter for regional cultural festivals and religious activities. The annual Buddha Pujaniya festival is a significant event that draws the highest volume of visitors and pilgrims to the area.

Ngar Par Thakin Dargah (Mausoleum of the Five Saints): Located in Dargah Ward, east of the B.O.C. oil refinery and near Shin Mwe Lun Hill, this site represents the religious diversity and spiritual heritage of Thanlyin, making it a unique destination for cultural exploration.

Shin Mwe Lun Pagoda: Closely associated with the historical narrative of the Kyaik Khauk Pagoda, this stupa adds to the spiritual landscape and attracts those interested in local legends.

The Portuguese Church (Old Catholic Church): These 18th-century ruins represent an important era of early colonial history and Portuguese influence in Myanmar. As a rare architectural relic, it attracts history enthusiasts and researchers interested in the region's maritime and colonial past.

Min Nanda Lake: Located adjacent to the Kyaik Khauk Pagoda, this historic lake is deeply intertwined with local folklore and serves as a scenic cultural landmark that enhances the visitor experience.

Natshinnaung Memorial Tomb: Situated within the northern precincts of the Kyaik Khauk Pagoda, this site commemorates the legendary poet-king of the Taungoo Dynasty. It is a vital attraction for visitors interested in Myanmar's literary and royal history.

Tomb of Wun Gyi Pa Day Tha Yar Zar: Located near the northern slope of the pagoda, this memorial honors one of the most celebrated classical poets of the early Nyaungyan era, reflecting the intellectual and artistic heritage of the region.

Table 1 Total number of tourists arrival in Yangon and Kyaik Khauk Pagoda (2017-2025)

Year	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Total number of tourists in Yangon	1139136	2249337	1323994	903000	130900	233500	1280000	1060000	11800
Total number of tourists in Kyaik Khauk Pagoda	4442	7379	8973	20	_	94	1293	1191	704

Source: Ministry of Hotel and Tourism, Yangon and Kyaik Khauk Pagoda

Table 2 Visitors number of major cultural heritage sites in Thanlyin Township (2025)

Name	Kyaik Khauk Pagoda	Portuguese Church	Tomb of Wun Gyi Pa Day Tha Yarzar	MinNandar Lake	Natshinnaung Memorial Tomb	NgarPar Thakin Dargah Daw	Shin Mawe Nwan Pagoda
weekday	about 100	5 to 10	_	about 65	about 65	about 100	about 5
Weekend	about 200	10	_	about 200	Over 200	about 200	About15

Source: Field observation

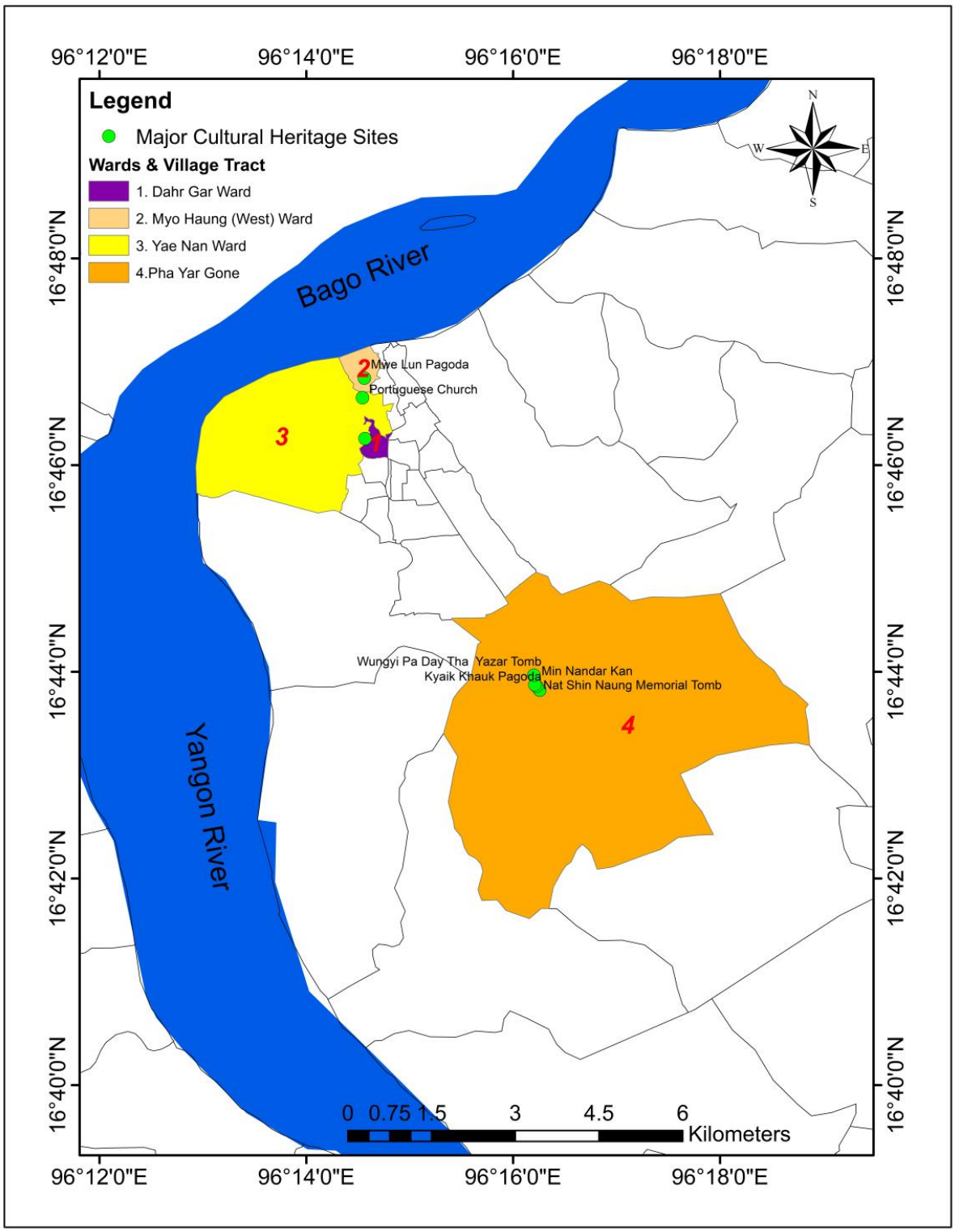

Figure 3 Major Cultural Heritage Sites

Source: Field observation

(a) Kyaik Khauk Pagoda

(b) Tomb of Wun Gyi Pa Day Tha Yar Zar

(c) Natshinnaung Memorial Tomb

(d)The Portuguese Church (Old Catholic Church)

(c) Ngar Par Thakin Dargah

(d) Shin Mawe Nwan Pagoda

Plate 1 (a, b, c, d) Plate 1 Major Cultural Heritage Sites

Source: Field observation and Google

Table 3 Number of Local and International Guests in Thanlyin Township

No	Name of Hotel	2020		2021		2022		2023		2024	
		Local	Inter	Local	Inter	Local	Inter	Local	Inter	Local	Inter
1	Padauk War	390	0	748	0	2140	0	1463	0	2247	0
2	Shwe Thanlyin	806	0	2520	0	3261	0	2877	0	3112	0
3	W.H	1547	8	3449	7	3449	47	14576	73	17790	71
4	Oasis	793	0	1443	0	1825	0	1990	0	2762	0
5	Excle River View	117	0	1136	0	1475	0	1867	0	2230	0
6	Seven Star	197	0	877	0	1863	32	1886	1	1963	0
7	Aung Chan Thar	–	–	342	0	588	0	1324	0	1611	0
8	Palae	_	_		0	661	0	920	0	1321	0
9	Min Nandar	2500	0	1764	0	1838	0	1943	0	2221	0
	Total	6350	8	12279	7	17100	79	28846	74	35257	71

Source: Ministry of Hotel and Tourism, Yangon

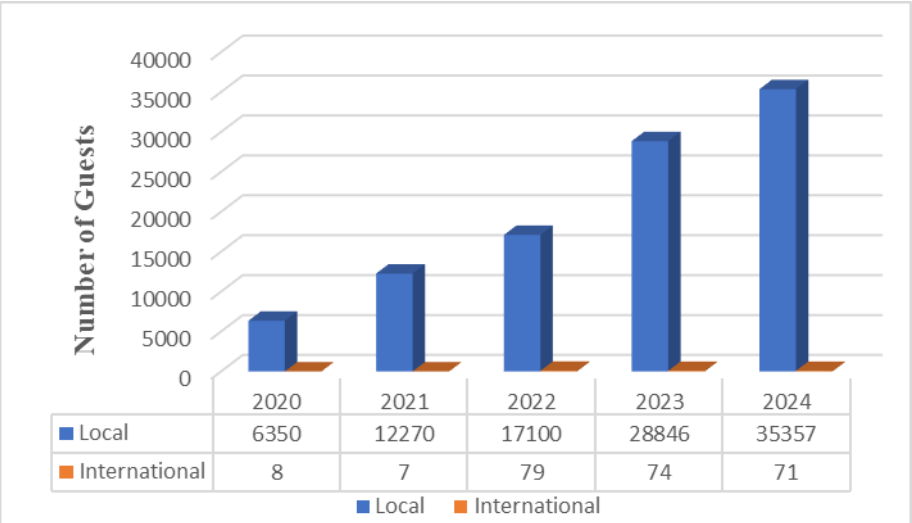

Figure 4 Number of Local and International Guests in Thanlyin Township

Source: Based on Table 3

Accessibility and Connectivity to Heritage Sites

Tourism development at cultural heritage sites in Thanlyin Township largely depends on both physical accessibility for visitors and local connectivity between sites. The opening of Thanlyin Bridge No. 3 in 2024 significantly shortened travel time between Yangon and Thanlyin, enabling faster and smoother day trips for tourists. In addition, the Yangon–Thanlyin Water Bus route was established to allow visitors to enjoy the scenic river while providing convenient access to Thanlyin. The Thilawa Special Economic Zone (SEZ) also attracts international investors and business tourists, which has encouraged improvements in local transportation routes and basic infrastructure, further supporting access to heritage sites. Despite strong external connectivity, access within heritage sites remains limited. Major attractions such as Kyaik Khauk Pagoda is relatively easy to reach, but smaller and historically significant locations like the Natshinnaung Mausoleum and Wun Gyi Pa Day Tha Yar Zar Mausoleum lack sufficient directional signage and public transport links. Physical access is also restricted: the Natshinnaung Mausoleum is fenced and locked, preventing direct visitor entry and limiting the visitor experience. The Old Portuguese Church is well-preserved and accessible, but internal navigation and location signage still need improvement for easier movement.

The combination of external and internal connectivity has mixed effects. On the positive side, bridges and the Water Bus increase visitor numbers and link heritage sites with the SEZ, benefiting both cultural tourism and business tourism. On the negative side, limited internal accessibility confines visitors to a few key sites, reducing opportunities for multi-day heritage tourism experiences. For sustainable tourism development, restricted sites such as the Natshinnaung Mausoleum should be managed according to conservation and safety standards while allowing controlled access for educational and historical research purposes. Improving internal flow in this way would enhance visitor experiences and better showcase the true value of Thanlyin’s heritage sites.

Heritage Awareness and Local Identity

The awareness of local residents regarding their cultural heritage sites has a critical impact on the development of tourism in Thanlyin Township, affecting not only economic benefits but also the spirit and spiritual experiences of the local community. As locals understand their heritage, they can actively participate in its preservation, guide visitors, and increasingly showcase and sell traditional handicrafts.

Significant sites, such as the mausoleums of Wun Gyi Pa Day Tha Yar Zar and Nat Shin Naung, which previously received little attention, are now gaining more care from locals and government departments due to increased tourist interest. Preservation efforts like the Yangon Heritage Trust's (YHT) Blue Plaque Program garner public and media support, enhancing locals' heritage awareness.

Increased awareness enables residents to actively participate in tourism, playing a crucial role in creating multi-day heritage tourism itineraries.

Cultural heritage sites are also vital in forming local identity. Re-emphasizing Thanlyin's extensive history with the Portuguese and Mon-Bamar influences, and its importance as a port city, enhances the residents' Pride of Place. The stories of devotion and loyalty associated with Nat Shin Naung serve as historical role models for locals, strengthening cultural and spiritual values.

The growth of tourism creates opportunities for local artists to produce and sell handicrafts, showcasing the region's unique identity to visitors. Creating music festivals or cultural performances based on Wun Gyi Pa Day Tha Yar Zar Tyar Chin (poems/songs) can

also revive the area's literary, musical, and cultural heritage, generating economic opportunities.

However, challenges remain in strengthening heritage awareness and local identity. It is understood that the distribution of tourism revenue and community participation must be managed with special care. For instance, as seen in similar destinations like Vietnam, uncontrolled rapid tourism growth can undermine local social development if not managed properly.

Therefore, enhancing locals' awareness and participation is essential for sustainable tourism development in Thanlyin Township, and strategies must be formulated to strengthen local identity and cultural heritage preservation.

Gap between Heritage Sites and Tourism in Thanlyin Township

Thanlyin Township holds a pivotal place in Myanmar's history, serving as a strategic maritime trade hub through the Hanthawaddy, Portuguese, and early Colonial eras. Consequently, it possesses a wealth of both tangible and intangible cultural heritage. However, an analysis of the current situation reveals significant gaps between these heritage assets and the development of the tourism sector. Despite its high potential, tourism growth in Thanlyin remains underdeveloped due to the following four key factors:

(1) Visibility Gap

Although Thanlyin Township contains several historically important heritage sites—such as Kyaik Khauk Pagoda, the 18th-century Portuguese church ruins, and the tombs of national poets Nat Shin Naung and Padethayaza their visibility as tourist attractions remains low. Tourism activities are heavily concentrated on Kyauktan Yele Pagoda, while most heritage sites within Thanlyin proper receive limited attention. In addition, inadequate directional signage, restricted access, and poor site maintenance reduce visitor awareness and make exploration difficult, resulting in low visitor satisfaction.

(2) Infrastructure Gap

Despite its close proximity to Yangon, Thanlyin lacks visitor-oriented tourism infrastructure. There is no organized Heritage Circuit or dedicated transport system to connect the scattered heritage sites within the township. This limits visitors' ability to experience Thanlyin comprehensively. Furthermore, the shortage of quality accommodation and heritage-style lodging encourages day-trip tourism, leading to limited overnight stays and reduced economic benefits for the local community.

(3) Storytelling and Interpretation Gap

The rich multicultural and multi-religious history of Thanlyin is not effectively communicated to visitors. Most heritage sites lack multilingual information boards, interpretive signage, or digital tools such as QR-code guides. As a result, visitors struggle to understand the historical significance of the sites. In addition, important historical narratives such as the story of Prince Min Nandar and Princess Shin Mwaynun, or the legacy of Filipe de Brito (Nga Zinka) have not been developed into engaging tourism products or immersive experiences.

(4) Preservation vs. Development Gap

Rapid industrialization driven by the Thilawa Special Economic Zone poses significant challenges to heritage conservation in Thanlyin. Urban expansion and industrial development increasingly encroach upon historical sites, sometimes obscuring them within residential or industrial areas and, in extreme cases, threatening their physical survival. This

highlights the need for integrated planning policies that balance Thanlyin's role as a modern industrial hub with its identity as a historic town, ensuring that heritage protection is incorporated into urban development processes.

Evaluation of Cultural Heritage Impacts on Tourism Development

Thanlyin Township possesses significant cultural and historical assets, most notably the Kyaik Khauk Pagoda and the Portuguese Church. While these landmarks provide a foundational framework for tourism, their potential remains underutilized. The impact of these sites can be analyzed through five key dimensions:

Economic and Social Impacts

Tourism currently creates seasonal employment in guiding, catering, and transportation, particularly during religious festivals. However, it has not yet evolved into a stable, year-round income source. Socially, while tourism fosters interaction, local participation is hindered by a gap in professional skills. Moreover, peak-season surges often lead to overcrowding and price inflation, affecting the residents' quality of life.

Cultural and Environmental Impacts

Heritage sites are vital for local identity, yet a lack of systematic interpretation and signage results in a diminished educational experience. Environmentally, while these sites encourage conservation awareness, mass tourism during festivals causes waste disposal issues and potential structural degradation. There is a critical need for integrated visitor management strategies to balance preservation with tourism.

Strategic and Management Challenges

Analysis reveals that Thanlyin remains primarily a **Day-Trip destination**, concentrating visitors at a few major sites while others, like the Natshinnaung Mausoleum, remain marginalized. This restricted model leads to "Economic Leakage," where the local community sees minimal benefits from overnight stays or high-value services. The lack of multilingual information, trained guides, and a systematic marketing policy further constrains development.

Infrastructure and Connectivity

Despite these challenges, heritage sites act as cultural amenities that support local investment. The opening of **Thanlyin Bridge No. 3** has significantly improved accessibility, linking the cultural zone with the Thilawa SEZ. This creates an opportunity to attract business travelers and high-value heritage tourists who seek more comprehensive engagement beyond religious pilgrimages.

To bridge the gap between potential and reality, Thanlyin must shift from a day-trip model to a multi-day heritage circuit. Strengthening historical storytelling, improving site accessibility, and implementing a robust policy framework are essential to transform these heritage assets into drivers of sustainable economic growth.

Data Interpretation

This section presents a comprehensive analysis of the findings derived from field observations, in-depth interviews with departmental officials, and survey results collected from 150 local residents and visitors in Thanlyin Township.

Local Perspectives and Participation: Over 85% of respondents express a positive attitude towards tourism development, viewing it as a catalyst for regional growth. However, actual community participation remains significantly low, with less than 20% of locals

actively involved in tourism-related decision-making or services. Infrastructure Requirements: A vast majority (92%) of respondents identified inadequate infrastructure as a primary bottleneck. Key deficiencies include the lack of standardized signage, the absence of a dedicated Tourist Information Center, and insufficient public facilities such as restrooms. Economic Impact: While 75% of participants acknowledge that tourism stimulates local trade and service sectors, they emphasize that the economic benefits are cyclical and seasonal, peaking only during major local festivals.

SWOT Analysis of Tourism Development

Based on the synthesized data from surveys, interviews, and field research, the following SWOT Analysis summarizes the strategic position of Thanlyin's tourism sector:

Strengths

1. Rich Cultural Heritage: Home to significant landmarks like Kyaik Kauk Pagoda, the Portuguese Church ruins, and historic memorial tombs.
2. Strategic Location: Proximity to Yangon and accessibility via the Thanlyin Bridges make it an ideal spot for short-distance travel.
3. Diverse Attractions: The addition of the Energy Museum creates new opportunities for educational and industrial tourism beyond traditional sites.

Weaknesses

1. Low Overnight Stays: Most visitors are day-trippers due to a lack of nightlife, entertainment, and high-quality accommodation.
2. Infrastructure Gaps: Insufficient directional signage, public restrooms, and poorly maintained rest areas at heritage sites.
3. Information Scarcity: A significant lack of online resources, digital maps, and printed travel guides for prospective tourists.

Opportunities

1. Integrated Tour Packages: Potential to combine the Thilawa SEZ and heritage sites into unique "Heritage & Industrial" tours.
2. The "Staycation" Trend: Position Thanlyin as a premier weekend getaway for Yangon residents seeking quick cultural escapes.
3. Local Economic Growth: Tourism can create jobs in the service sector and boost local SMEs (handicrafts, food stalls, and guiding).
4. Digital Marketing: Using social media to promote "hidden gems" to young, independent domestic travelers.

Threats

1. Drastic Decline in Tourism: A 92% drop in international arrivals (from 2019 to 2025) threatens the industry's sustainability.
2. Economic Leakage: Because most visitors are day-trippers, very little money is spent on local accommodation or high-value services.
3. Policy & Coordination Issues: Weak collaboration between government departments hinders heritage preservation and strategic promotion.

4. Industrial Overgrowth: Rapid development of the Thilawa SEZ risks overshadowing or diminishing the township's unique cultural identity.

Discussion

The findings of this study demonstrate that Thanlyin Township possesses a rich concentration of cultural and historical heritage sites that have the potential to contribute to tourism development. However, this potential has not yet been fully realized, resulting in limited economic and social impacts from tourism activities. The current situation indicates that the main challenge lies not in the absence of heritage resources but in weaknesses related to tourism management, interpretation, and stakeholder involvement.

One of the key issues identified is the contrast between high physical accessibility and relatively low tourist arrivals. Thanlyin Township is located in close proximity to Yangon and is easily accessible through bridges, road networks, and river transport. Despite these advantages, tourist visitation remains lower than expected. This finding suggests that accessibility alone is insufficient to stimulate tourism growth without effective destination planning, attractive tourism products, and clear heritage interpretation. As a result, the existing cultural heritage resources have not been transformed into competitive tourism assets.

The study further reveals that tourism in Thanlyin Township is predominantly characterized by short-term, religious-based visits. Most visitors focus on major pilgrimage sites, particularly Kyaik Khauk Pagoda, and tend to visit the area on a day-trip basis. Overnight stays are rare, which limits demand for accommodation, dining, and other tourism-related services. Consequently, the economic benefits of tourism remain uneven and seasonal, reducing the overall multiplier effect on the local economy.

In addition, the underutilization and inadequate management of heritage sites significantly constrain tourism development. Several historically important locations, such as the Portuguese Church and the tombs of notable historical and literary figures, lack systematic interpretation, informative signage, and visitor management facilities. Without clear historical narratives and engaging interpretive tools, visitors are unable to fully understand the cultural significance of these sites, leading to shorter visit durations and limited visitor engagement.

Community participation also emerges as a critical factor influencing tourism outcomes in Thanlyin Township. Although local residents generally express positive attitudes toward tourism development, their involvement in tourism planning and implementation remains limited. The absence of well-structured community-based tourism initiatives restricts opportunities for local people to benefit directly from tourism activities and weakens local ownership of heritage conservation. This lack of participation further constrains the sustainability of heritage-based tourism development.

Overall, cultural heritage sites in Thanlyin Township exert a limited but meaningful impact on tourism development. While their economic contribution remains constrained due to short-term visitation and low overnight stays, their cultural, educational, and social impacts are evident. These sites play an important role in preserving local identity, generating seasonal income, and enhancing public awareness of heritage conservation. With improved management and integrated tourism planning, the positive impacts of cultural heritage sites could be significantly strengthened.

Conclusion

According to this research, although Thanlyin Township possesses numerous culturally and historically significant heritage sites, their impact on tourism development remains limited. Current tourist activities are primarily focused on religious visits and one-day trips, resulting in economic benefits that are irregular and seasonal.

While local residents generally hold positive attitudes toward tourism, limited local participation, inadequate tourism infrastructure, and insufficient interpretation of the historical significance of cultural heritage sites continue to constrain the development of the tourism sector. These issues indicate that the main challenge is not the absence of cultural heritage resources, but rather the lack of systematically integrated planning, effective management, and active local involvement.

At present, the recently opened Energy Museum offers a new dimension for tourism in the township. From a tourism perspective, the museum can be classified as an educational and industrial tourism site, with the potential to attract students, academics, and business tourists, particularly those associated with the Thilawa Special Economic Zone. However, the museum is not yet systematically connected with the cultural heritage sites of Thanlyin, limiting its capacity to extend visitor stays and diversify tourism experiences.

Research findings suggest that enhancing local awareness, increasing community participation, and implementing strategic cultural heritage management are critical for transforming Thanlyin Township's cultural resources into sustainable tourism assets. If the Energy Museum can be integrated into a Heritage and Educational Tourism Circuit that links religious, historical, and literary heritage sites, it could transform Thanlyin from a one-day visit destination into a comprehensive tourism city. The sustainable development of tourism in Thanlyin Township should not rely solely on cultural heritage resources but must also strategically incorporate new tourism attractions like the Energy Museum, promote active local participation, and ensure effective policy implementation. By coordinating heritage preservation with modern development, Thanlyin Township can safeguard its cultural identity for future generations while developing into a competitive and sustainable tourist destination.

Acknowledgements

I would like to express my gratitude to **Dr. Nay Win Oo**, Former Rector, and **Dr. Myo Min Tun**, Acting Rector of **East Yangon University**, for their guidance and encouragement. I am also deeply thankful to **Dr. Aye Aye Ko** and **Dr. Thida Aung**, Pro-Rectors of East Yangon University, for their valuable support throughout this study. My appreciation is extended to **Dr. Aung Swe**, Former Professor and Head, **Department of Geography**, and **Dr. Kyi Lint**, Current Professor and Head, **Department of Geography**, East Yangon University, for their helpful suggestions, academic guidance, and constructive comments on my manuscript. I am also grateful to the editors of the **East Yangon University Research Journal** for their critical reading and valuable remarks. In addition, I sincerely thank all staff members from the **Thanlyin Township Municipal Development Committee**, the **Ministry of Hotels and Tourism (Yangon)**, and the **local residents of Thanlyin Township** for their kind cooperation and assistance in providing the necessary information during my field survey. My deepest gratitude also goes to my **friends** and all **participants** who provided continuous support and constructive comments that greatly contributed to the improvement of this study.

References

Aung Kyaw: **"***Maintaining a cultural heritage: A case study of Pyu bead production in Phayagyi Village, Natogyi Township*" Journal of the Myanmar Academy of Arts and Science Vol. VII, No.6, March 2009

Moe Ommar Lwin, *Towards A Tourism Industry Driven Economy in Salay, Chauk Township,Magway Region*, Journal of Myanmar Academy of Arts and Science, 2011 Vol. XVII, No. 5B.

Ohnmar Moe: *Assessment of Cultural Heritages in Yangon City*, Dagon University Research Journal 2020, Vol. 11

Zin New Myint: *Host Perceptions on Tourism Development of Mrank-U, Rakhine State* ,Journal of Myanmar Academy of Arts and Science, 2011 Vol. IX, No. 6.

Zin New Myint: *Tourism Development Potential of the Mawlamyine Area, Myanmar, Journal of Myanmar Academy of Arts and Science*, 2017 Vol. XV, No. 5.

Şükran KARACA, *A Study of Awareness of Cultural Heritage: Sivas Sample,* International Journal of Humanities and Social Science Inventio

ပုသိမ်မောင်သောင်းယဉ်၊ ရှေးဟောင်းသမိုင်းဝင်ဆံတော်ရှင်ကျိုက်ခေါက်စေတီတော်။

သံလျင်မြို့နယ် အတွင်းရှိ ယဉ်ကျေးမှု အမွေအနှစ်နေရာများ နှင့်သာသနိက ဆိုင်ရာ အဆောက် အဦ များ စာရင်း၊သာသာသနာ ရေးနှင့်ယဉ် ကျေးမှုဝန်ကြီး ဌာန ၊ရှေးဟောင်း သုတေသနနှင့်အမျိုးသားပြတိုက်ဦးစီးဌာန၊ ရန်ကုန်ဌာနခွဲ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး၊ (၂၀၂၃ - ၂၀၂၄) ဘဏ္ဍာရေးနှစ်။

A Geographical Study of Summer Paddy Cultivation in Thanlyin Township

Hnin Yu Hlaing[1], Kyi Lint[2],
Su Myat Hay Mar Thein[3], Swe Zin Htun[4], Zin Mar Win[5]

Abstract

This study provides a geographical study of summer paddy cultivation in Thanlyin Township and evaluates its economic viability through cost-benefit analysis (CBA), focusing on financial returns to farmers. Primary data were collected by interviewing 143 farmers in the study area. To evaluate the economic performance and production constraints, the study also examines farm-level productivity through a Productivity Index (PI), calculated relative to the township average yield (86.56 baskets per acre). The findings indicate significant development in the paddy cultivation sector, with improvements in cultivated area and yield per acre, driven by the adoption of high-yielding seed varieties, systematic irrigation management, and organized agricultural practices. While economic analysis reveals that summer paddy cultivation remains profitable across different farm sizes, several key risks were identified. Farmers reported market price instability, high production costs, and limited knowledge of modern farming techniques as major challenges. Additionally, disparities between different paddy production cycles affect farmers' incomes, highlighting vulnerabilities within the sector. The study concludes with the need for market stabilization and technical support to sustain agricultural productivity.

Keywords: Summer paddy cultivation, cost–benefit analysis, productivity index, production costs, market price instability

Introduction

Myanmar has historically been an agrarian-based country, with the majority of its economic output originating from agriculture. Thanlyin Township holds a distinctive position within this context due to its unique agricultural history. In 1953, the township was designated as a pilot area for land redistribution under the Land Nationalization Act, allocating agricultural lands to local farmers. Since 1989, agricultural extension programs have further enhanced farmers' access to knowledge and skills in modern farming techniques, contributing to improved crop management and productivity.

Agricultural activities in Thanlyin Township exhibit clear seasonal variations. Rice predominates during the monsoon season, while summer cultivation focuses on green gram, along with other legumes such as chickpeas, soybeans, and pigeon peas, as well as sunflowers. Crop choice is strongly influenced by environmental and resource constraints, particularly soil salinity and water availability. Green gram is highly sensitive to salinity, whereas summer rice is more tolerant, making irrigation a critical factor. Adequate freshwater supply allows saline soils to be leached and cultivated successfully, expanding summer rice production as a key source of agricultural income. In contrast, areas lacking irrigation often remain fallow during the summer season. Effective summer paddy cultivation also relies heavily on the presence of sluice gates. Currently, 14 sluice gates are operational, preventing saltwater intrusion and storing water for dry-season irrigation The Bawt Chaung sluice gates play a particularly crucial role in water storage and controlled release to meet crop requirements. The integration of systematic water management with high-yielding crop

[1] Tutor, Department of Geography, East Yangon University
[2] Professor, Department of Geography, East Yangon University
[3] Tutor, Department of Geography, East Yangon University
[4] Tutor, Department of Geography, East Yangon University
[5] Tutor, Department of Geography, East Yangon University

varieties has significantly improved summer rice production. Economic analyses indicate that summer paddy cultivation continues to generate profitable returns for farmers across various farm sizes, highlighting its importance to local livelihoods and regional food security.

In this context, the main aim of this study is to conduct a comprehensive geographical study of summer paddy cultivation in Thanlyin Township, focusing on the spatial distribution of cultivated areas, the factors influencing farm-level productivity and economic performance, and the key challenges and prospects for farmers. The study specifically examines the major factors controlling variations in summer paddy productivity, their influence on economic returns for farmers, and the profitability of summer paddy cultivation in the study area.

Study Area

Thanlyin Township, one of the forty-five administrative townships of Yangon Region, is situated on the eastern bank of the Bago River near Yangon City. It spans 16°40′- 17°00′N latitude and 96°12′- 96°26′E longitude, covering 372.91 sqkm (92,149 acres). The township has a J-shaped layout, extending approximately 38.62 km (24 miles) north-south and 20.92 km (13 miles) east–west. It is bordered by Khayan, Thongwa, and Kyauktan Townships on land, with the Bago and Yangon Rivers forming its western and southwestern boundaries. Administratively, Thanlyin comprises 17 urban wards and 28 rural village tracts.The rural area, which covers 357.52 square kilometres, is predominantly agricultural and constitutes the focus of this study. Among these, summer paddy cultivation is practiced in only 20 village tracts due to variations in irrigation availability, soil salinity, and water access during the dry season. Therefore, these 20 village tracts define the effective study area for this research, representing the actual spatial extent where summer paddy cultivation is feasible and actively practiced.

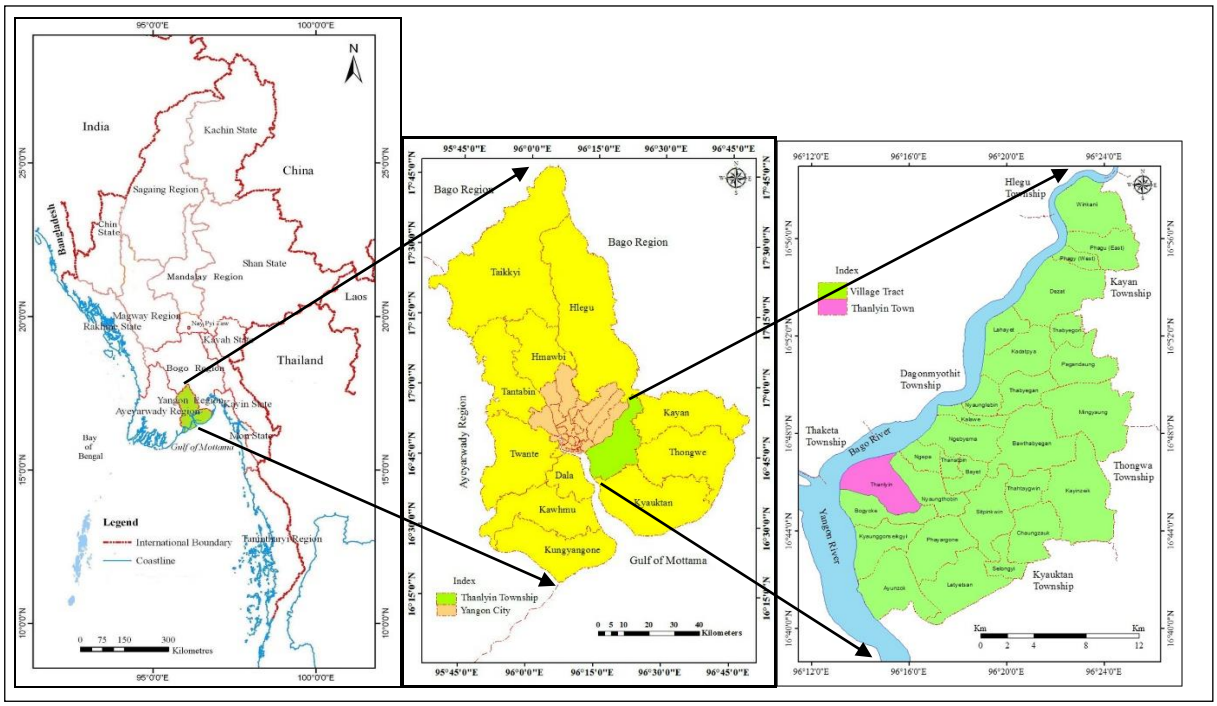

Figure 1 Location of Thanlyin Township

Source: Based on UTM map (1:50000), A Geographicl Analysis on Water Supply in Thanlyin Township

Data and Methodology

This study employs a mixed-methods approach, integrating quantitative and qualitative data to examine the economic viability and spatial variability of summer paddy cultivation in Thanlyin Township. All 20 village tracts cultivating summer paddy were included. Primary data were collected through face-to-face interviews with 143 farmers representing small (2-7 acres), medium (8-15 acres), and large (16-24 acres) farms. Geographic Information System (GIS) techniques analyzed the spatial distribution of cultivated areas, irrigation infrastructure, and 14 sluice gates, using secondary data from the Department of Agriculture and the Irrigation and Water Management Department. Productivity variation was measured using the Productivity Index (PI), comparing village-tract yields to the township average of 86.56 baskets per acre, and categorized as high ($PI \geq 100\%$), medium ($90\% \leq PI < 100\%$), and low ($PI < 90\%$).

Economic viability was assessed through Cost–Benefit Analysis (CBA), estimating total variable costs, gross returns, and the Benefit-Cost Ratio (BCR). The integration of CBA, PI, and GIS provides a comprehensive framework for evaluating the effects of farm size, location, and irrigation accessibility on productivity and financial performance.

Findings

Impact of Physical Factors on Summer Paddy Cultivation

Topography and Drainage

The topographical and drainage characteristics of Thanlyin Township exert a decisive influence on the spatial distribution and productivity of summer paddy cultivation. The northern and northeastern areas consist primarily of low-relief plains, with minimal elevation differentials, which facilitate efficient water retention and enable controlled irrigation during the critical dry-season period. The southern part of the township is characterized by low, gently sloping lateritic ridges, which minimize surface runoff and enhance the capacity of cultivated fields to retain irrigation water, thereby supporting optimal summer paddy growth.

The township's irrigation potential is further strengthened by its network of rivers and streams, notably the Bago and Yangon Rivers. Among these, Bawt Stream serves as the most reliable source of freshwater for summer paddy, while streams such as Kondan, Htawthun, and Pagandaung provide supplementary irrigation by storing monsoonal rainfall for use during the dry season. Seasonal streams, although limited in dry months, can support irrigation under appropriate water management practices.

Collectively, the relatively flat terrain, gentle slopes, and interconnected drainage system confer significant natural advantages, promoting the sustainability and expansion of irrigation-based summer paddy cultivation within Thanlyin Township.

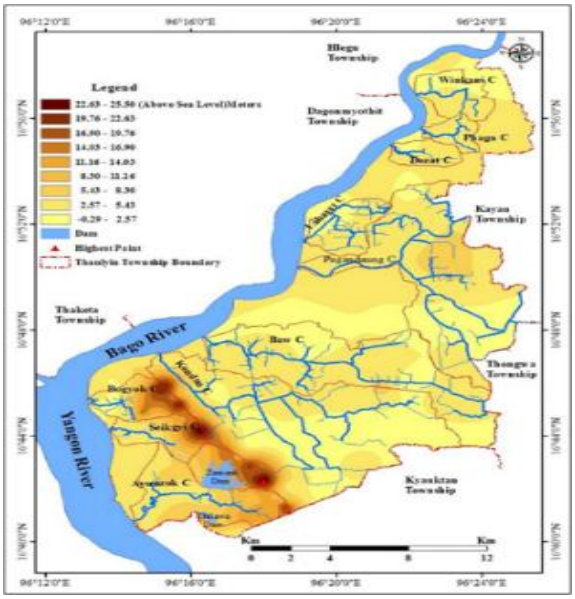

Figure 2 Topography and Drainage pattern of Thanlyin Township
Source: Based on UTM Map (1696 01, 1696 02, 1696 05, 1696 06) 1:50000

Climate

Thanlyin Township lies within the tropical climatic zone, characterized by consistently high temperatures throughout the year, with a mean annual temperature of approximately 27.32 °C (2015-2025). This thermal regime provides adequate heat for summer paddy growth; however, peak temperatures in April, reaching up to 37.84 °C, coincide with critical reproductive stages, potentially reducing grain filling and yield. Annual rainfall is relatively high (2,838.93 mm), but its distribution is strongly seasonal, with the summer cultivation period falling in the driest months. February, critical for land preparation, receives only 2.64 mm, rendering rain-fed cultivation impractical. High evaporation rates further intensify water demand during the dry season. Consequently, summer paddy cultivation in Thanlyin Township is heavily reliant on irrigation systems, including river water pumping, storage structures, and regulated sluice gates, to maintain soil moisture, prevent salinity stress, and ensure crop productivity under prevailing climatic constraints.

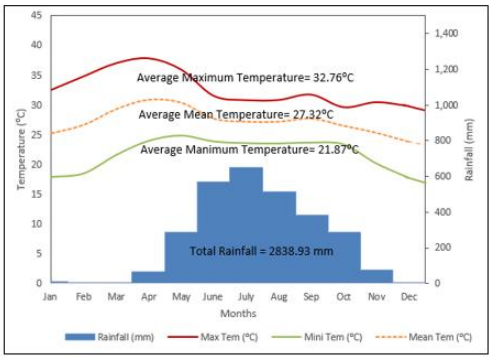

Figure 3 Climograph of Thanlyin Township (2015-2025)
Source:Meteorology and Hydrology Department, Kaba-Aye Station, Yangon

Water Balance and Irrigation Requirements

Effective summer paddy cultivation in Thanlyin Township is constrained by pronounced dry-season water deficits, particularly from January to April, when precipitation is minimal and potential evapotranspiration peaks. Under these conditions, natural soil moisture is insufficient to meet crop water demands, rendering rain-fed cultivation impractical. To mitigate these limitations, the township relies on an integrated hydraulic system of fourteen sluice gates and weirs. These structures capture and store freshwater, convert episodic runoff into regulated irrigation supply, and prevent saline water intrusion

during critical growth stages. The operational efficiency and structural integrity of key sluice gates, such as those along Bawt Chaung is crucial for maintaining soil moisture and sustaining productivity. Enhancing storage capacity through upstream dredging and infrastructure maintenance further strengthens irrigation resilience, ensuring the long-term viability of summer paddy cultivation under prevailing hydrological constraints.

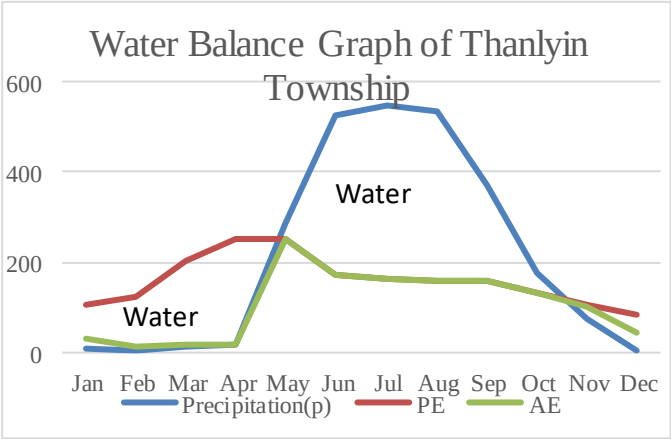

Figure 4 Comparison of Monthly Precipitation (P), Potential Evapotranspiration (PE), and Actual Evapotranspiration (AE) in Thanlyin Township

Source: Own calculation, Data from Meteorology and Hydrology Department, Kaba-Aye Station, Yangon

Soil

The soils of Thanlyin Township play a decisive role in summer paddy cultivation. Low-lying floodplains and gentle slopes, dominated by Meadowish Lateritic and broader Meadow Soil Group types, retain water effectively and support strong rice root development, making them highly suitable for cultivation. In contrast, strongly eroded Lateritic soils on high ridges are less favorable for rice growth. Areas near the Bago and Yangon rivers are affected by tidal intrusion, resulting in Saline Swampy Meadow soils, which require freshwater leaching through sluice gates to maintain productivity. Overall, soil type, slope, and drainage collectively determine the spatial distribution and yield potential of summer paddy in the township.

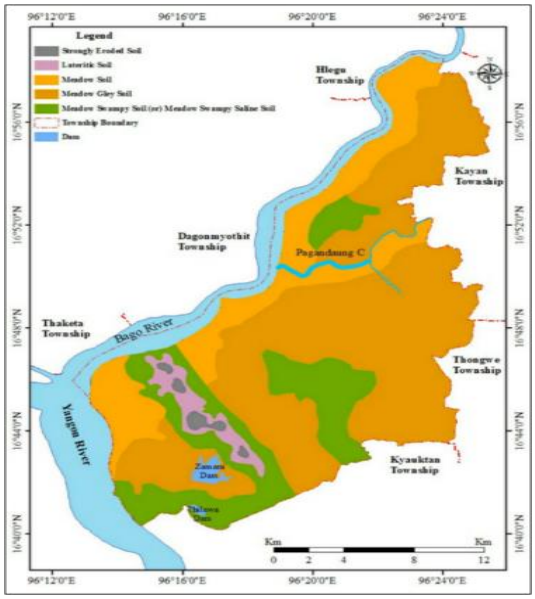

Figure 5 Soil Types of Thanlyin Township

Source: Based on A Geographicl Analysis on Water Supply in Thanlyin Township, Dr. Khin Thiri Hlaing (2016)

The Role of Sluice Gates in Supporting Summer Paddy Cultivation in Thanlyin Township

Sluice gates in Thanlyin Township play a critical role in sustaining summer paddy cultivation by regulating freshwater availability and preventing salinity intrusion. Out of the 14 operational sluice gates, 6 are specifically utilized to systematically store freshwater, providing the essential water resources required for summer paddy cultivation, with key structures like Bawt Chaung and Konetan Chaung providing the primary freshwater supply during the dry season. The effectiveness of these gates is evident in the 2024-2025 cultivation season, where actual summer paddy acreage (5,998 acres) exceeded the planned target (4,972 acres), highlighting improved water management. Long-term sustainability of agricultural production in the township relies on continued maintenance, structural reinforcement of sluice gates, and systematic dredging of streams to ensure reliable irrigation and adaptive capacity under increasing climatic variability.

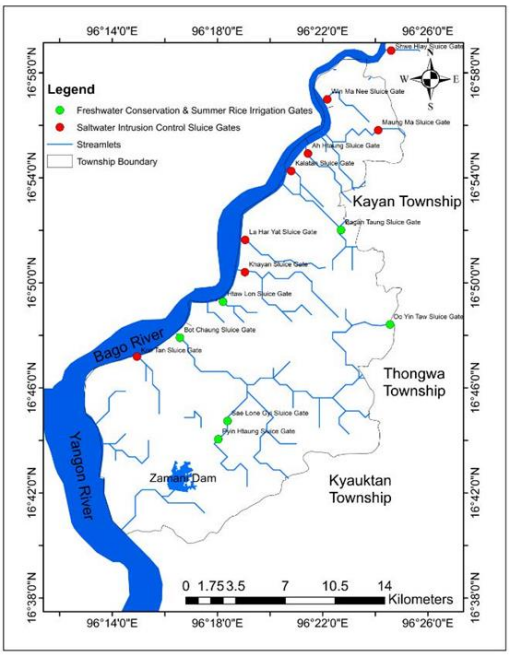

Figure 6 Location of Sluice Gate in Thanlyin Township
Source: Irrigation and Water Utilization Management Department

Description of Existing Land Use Pattern in Thanlyin Township

Thanlyin Township exhibits a predominantly agriculture-oriented land use structure. Out of the total land area of 92,149 acres, approximately 59,060 acres (64.09%) are designated as Total Net Sown Area. This core agricultural sector is composed of 57,465 acres of Le land, 1,184 acres of garden land, and 411 acres of dhani land, which collectively support the township's summer paddy production.

In addition to the cultivated areas, total fallow land accounts for 489 acres (0.53%). The remaining 32,600 acres (35.38%) are categorized as other land, which includes a diverse range of functions. Notably, water resources such as rivers/underwater (8,540 acres), canals/ponds (2,863 acres), and lakes/creeks (43 acres) constitute critical assets for irrigation. human-related infrastructure and social spaces also occupy significant portions, including cemetery/religious land (8,767 acres), industrial land (5,543 acres), road land (1,647 acres), rural land (1,232 acres), urban land (1,127 acres), and railway road land (362 acres). furthermore, the township contains 1,397 acres of grazing land and 1,079 acres of waste land. The combination of extensive arable land and substantial water resources underpins the

productivity, resilience, and long-term sustainability of summer paddy cultivation in Thanlyin Township.

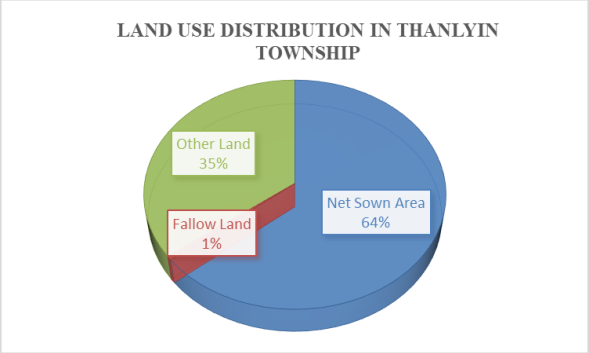

Figure 7 **Land Use Distribution in Thanlyin Township**
Source: Department of Agricultural Management and Statistics, Thanlyin Township

Temporal Trends of Summer Paddy Production in Thanlyin Township (2013-2014 to 2024-2025)

The analysis of summer paddy production in Thanlyin Township over the twelve-year period from 2013-2014 to 2024-2025 reveals the pronounced and multi-dimensional temporal trends within the agricultural sector. One of the most significant developments during this period is the substantial expansion of the cultivated area. The total area under summer paddy increased dramatically from only 1,437 acres in 2013-2014 to 5,998 acres in 2024-2025, representing an increase of more than four times. This expansion became particularly pronounced from the 2022-2023 agricultural year onwards, largely reflecting improvements in irrigation infrastructure, more efficient water management practices, and growing economic interest among farmers, who increasingly perceive summer paddy cultivation as a profitable commercial activity.

In contrast to the consistent expansion of cultivated area yield per acre exhibited noticeable temporal fluctuations throughout the study period. Productivity initially stood at 79.17 baskets per acre in 2013-2014 but declined sharply to its lowest level of 49.25 baskets per acre in 2016–2017. This decline may be associated with unfavorable climatic conditions, such as irregular rainfall or temperature stress, as well as possible pest or disease pressures and management-related constraints during that period. Nevertheless, subsequent years demonstrate a clear recovery and stabilization of yields, with a gradual upward trend observed thereafter. This positive trajectory culminated in a peak yield of 86.56 baskets per acre in 2024-2025, reflecting improved crop management practices and more effective utilization of established paddy varieties.

An examination of varietal composition indicates that the observed growth in production has been driven primarily by the sustained performance of existing rice varieties rather than the introduction of new ones. Aemahta remains the dominant variety in Thanlyin Township, occupying 4,839 acres or 80.6 percent of the total cultivated area, owing to its strong market demand and long-term adaptability to local soil and environmental conditions. Although cultivated on a smaller area of 852 acres, the GW-11 variety recorded the highest yield at 94.63 baskets per acre, thereby making a substantial contribution to the township's overall productivity. Similarly, Hmawbi-3, grown on 307 acres, demonstrated a stable yield of 86.56 baskets per acre, confirming its suitability for specific local agro-environmental conditions. These patterns suggest that recent production growth is largely efficiency-driven, based on optimized management of proven varieties rather than varietal innovation.

The combined effects of extensive area expansion and gradual yield improvement have resulted in a remarkable increase in total summer paddy production in Thanlyin

Township. Total output rose from just over 100,000 baskets in the early years of the study period to more than 500,000 baskets by 2024-2025, representing an approximately fivefold increase. This substantial rise in production has significant implications for local food security and has played an important role in enhancing household incomes and the overall socio-economic conditions of farming communities within the township.

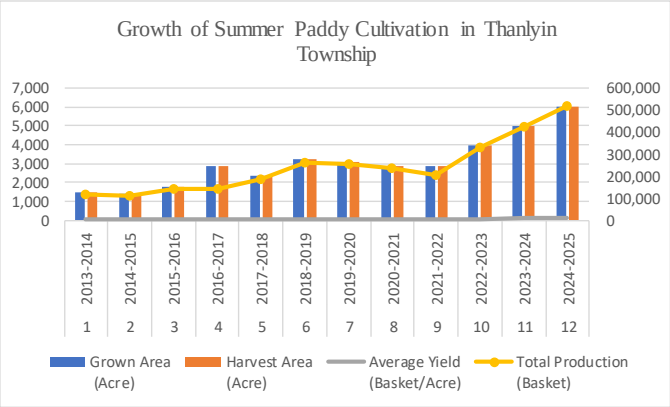

Figure 8 Temporal Trends of Summer Paddy Production in Thanlyin Township (2013-14 to 2024-25)

Source:Department of Agricultural Management and Statistics, Thanlyin Township

Spatial Distribution of Summer Paddy Production by Village Tracts (2022–2025)

Analysis of summer paddy cultivation in Thanlyin Township over the three-year period from 2022-2023 to 2024-2025 indicates a steady and significant growth trend. The total harvested area increased from 3,967 acres to 5,998 acres, representing an approximate 51% rise, while total paddy production grew from 328,983 baskets to 519,187 baskets, an increase of over 58%. This expansion reflects not only the revitalization of the township's agricultural secto r but also the emergence of a more robust and productive farming system.

Interestingly, the growth rate of total production has outpaced the rate of area expansion, suggesting that improvements in productivity efficiency, in addition to horizontal expansion of cultivated land, have contributed significantly. In 2024–2025, additional cultivation occurred in Kyawngkoneseikkyi and Alwansut village tracts, further expanding the production base. During this period, average yield per acre steadily increased from 82.93 baskets to 86.56 baskets, reflecting more efficient land use and systematic management of inputs a process known as vertical intensification. The rising per-acre yield has, thus, become a key determinant of the township's agricultural productivity.

Spatial analysis at the village tract level reveals notable variations in productivity. Bawt Thabyagan Village Tract emerged as the main production hub with over 900 acres under cultivation, largely due to its proximity to the township's main irrigation channel, Bawt Chaung, which ensures reliable water supply during the summer season. In contrast, Sitpinkwin Village Tract achieved the highest per-acre yield of 99.45 baskets, demonstrating the area's effective local management and optimized use of agricultural resources.

The gradual increase in per-acre yield is associated with multiple interrelated factors, including the adoption of high-yielding varieties (HYVs), improved water availability, establishment of systematic irrigation management, and integration of modern agricultural practices with appropriate input use. These factors collectively enhance production capacity and provide a solid technological foundation for summer paddy cultivation.

From the perspective of cost-benefit analysis, the simultaneous expansion of cultivated area and the rise in yield have significantly enhanced the economic viability of the summer paddy sector in Thanlyin Township. The achievement of a total production exceeding 500,000 baskets in the 2024-2025 fiscal year has enabled the distribution of fixed costs over a substantially larger output volume, thereby generating the advantages of economies of scale.

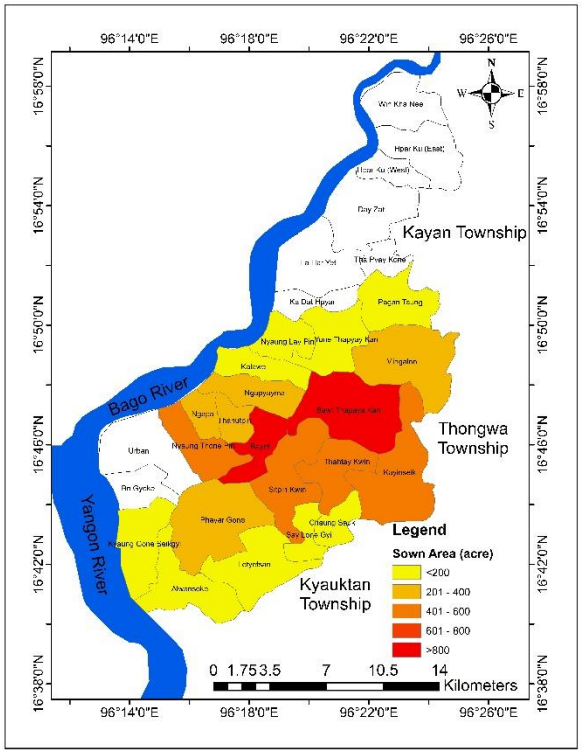

Figure 9 Sown Area of Summer Paddy Cultivation in Thanlyin Township (2024-2025)

Source: Department of Agricultural Management and Statistics, Thanlyin Township

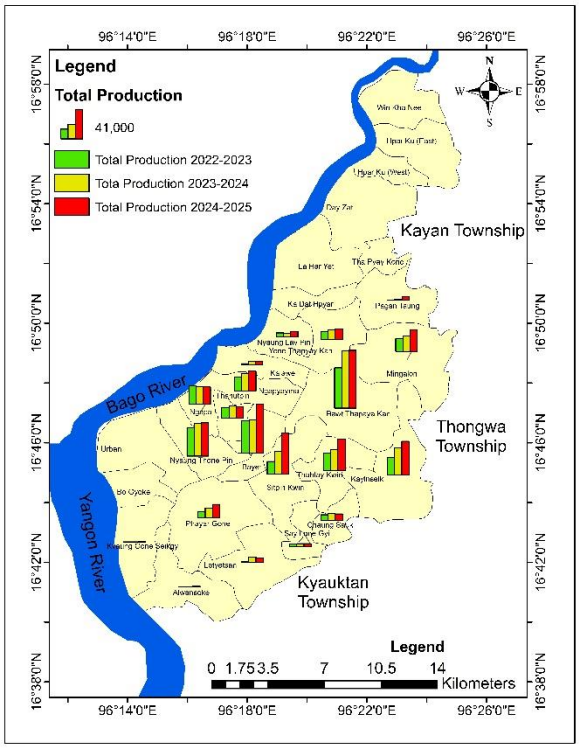

Figure 10 The Summer Paddy Production in Thanlyin Township (2022-2024)

Source: Department of Agricultural Management and Statistics, Thanlyin Township

Spatial Analysis of Summer Paddy Productivity in Thanlyin Township Based on Productivity Index (PI)

The productivity of summer paddy cultivation across village tracts in Thanlyin Township was assessed using the Productivity Index (PI), calculated based on the township's average yield of 86.56 baskets per acre. The calculated PI values were classified into three categories: High productivity (PI ≥ 100%), Medium productivity (PI between 90% and 99.9%), and Low productivity (PI < 90%),enabling a spatially differentiated analysis of agricultural performance within the township.

(1) High Productivity Group

Village tracts with PI values of 100% and above were classified as the High Productivity Group. This category comprises eight village tracts, representing 40 percent of the total study area. Among them, Sitpinkwin Village Tract recorded the highest PI value (114.81%), indicating exceptionally high summer paddy yields.

The high productivity observed in Sitpinkwin can be largely attributed to favorable geographical conditions, particularly reliable access to irrigation water, stable canal infrastructure, and the widespread use of improved and certified seed varieties. Geographically, the village tract is located near the Bote Stream within the middle reach of the irrigation network, which ensures a consistent water supply throughout the summer season. This advantageous location enables farmers to prioritize summer paddy cultivation and apply water-intensive practices effectively.

Other village tracts such as Karinsate, Yonthabyakan, Phayagone, Latyetsan, Mingalun, Ngapyema, and Nyaungthonepin also exhibited productivity levels above the township average. Most of these settlements are situated close to irrigation canals or natural watercourses, highlighting the strong association between water availability and agricultural productivity.

(2) Medium Productivity Group

Village tracts with PI values ranging from 90% to 99.9% were categorized as the Medium Productivity Group. This group includes ten village tracts, accounting for 50 percent of the total, and thus represents the dominant pattern of summer paddy cultivation in Thanlyin Township.

Village tracts such as Nga Pa, Kalewa, and Nyaunglaybin recorded PI values very close to the township average, indicating relatively stable productivity conditions. In general, most villages within this group are located in proximity to irrigation canals and streams. This spatial pattern clearly demonstrates that the geographical distribution of water resources plays a crucial role in determining summer paddy productivity.

However, despite having access to water resources, some village tracts in this category did not achieve high productivity levels. This suggests that water availability alone is insufficient to maximize output. Factors such as farming techniques, farm-level management efficiency, and the degree of systematic cultivation practices also significantly influence productivity outcomes. Therefore, improving summer paddy productivity requires not only favorable geographical conditions but also the adoption of improved agricultural practices and management systems.

(3) Low Productivity Group

Village tracts with PI values below 90% were classified as the Low Productivity Group. Only two village tracts fall into this category, representing 10 percent of the total. Notably, Kyaungkoneseikgyi Village Tract recorded a very low PI value of 57.99%, indicating substantially lower productivity compared to other areas.

Both Kyaungkoneseikgyi and Alwansut village Tracts began cultivating summer paddy only in the 2024–2025 agricultural season. As a result, farmers in these areas have limited experience with summer paddy cultivation. From a geographical perspective, these village tracts are located at the tail-end sections of the irrigation system, where water supply is often inadequate. Additionally, poor soil quality and limited access to modern agricultural technologies further constrain productivity.

These findings indicate that the low productivity in these areas is the result of combined geographical and technological disadvantages. Consequently, it is recommended that future development efforts prioritize irrigation system expansion and provide targeted, location-specific agricultural technical support to enhance summer paddy productivity in these low-performing area.

Descriptive Statistics of Socio-Economic Characteristics of Paddy Farmers in Thanlyin Township (n=143)

The socio-economic characteristics of 143 sampled summer paddy farmers in Thanlyin Township indicate that the sector is predominantly led by an older generation, with an average age of 52 years. The low coefficient of variation (15%) in age suggests a lack of involvement among the younger generation in summer paddy cultivation. Regarding education, the average level is approximately five years (primary school level), which implies that agricultural extension services should utilize simple, practical demonstration methods rather than complex technical manuals. In terms of gender distribution, 79.7% of the respondents are male, while 20.3% are female, highlighting that while men occupy the primary roles in decision-making, women also constitute a significant and non-negligible portion of the summer paddy workforce.

The analysis of farming experience reveals a distinct contrast; while farmers possess extensive general agricultural experience averaging 32 years, their specific experience in summer paddy cultivation is relatively recent, averaging only 4.62 years. This indicates that farmers in Thanlyin are highly skilled in traditional monsoon paddy but are currently in a transitional learning phase regarding summer paddy production. Furthermore, land ownership is robust, with over 90% of respondents owning their land. However, a significant disparity exists in the scale of summer paddy cultivation, as evidenced by a high CV (over 50%) in summer paddy farm size, suggesting that the capacity to cultivate in the dry season varies greatly among farmers based on capital and water access. Regarding labor and income, although the average family size is four to five members, the available family labor for farming is only about 1.3 persons per household. This labor shortage underscores a high dependency on hired labor and a growing need for farm mechanization in Thanlyin. Additionally, the proximity to industrial zones is reflected in the income sources, as 54.5% of households engage in off-farm activities, such as factory work. In conclusion, the summer paddy farmers in Thanlyin can be characterized as a "transitional socio-economic group", experienced in general farming but

newcomers to summer paddy, financially stable through land ownership but constrained by labor shortages, and increasingly diversifying their income streams beyond traditional agriculture.

Comparative Cost-Benefit Analysis of Summer Paddy Production in Thanlyin Township

A comprehensive Cost-Benefit Analysis of summer rice cultivation in Thanlyin Township reveals distinct economic disparities among three farming strata: small-scale (2-7 acres), medium-scale (8-15 acres), and large-scale (16-24 acres). The research indicates that small-scale farmers endure a significantly higher cost of production compared to their larger counterparts. This is primarily due to the lack of economies of scale in procurement; smallholders must purchase essential inputs like seeds and fertilizers at retail prices, paying an additional 10,000 MMK per bag relative to bulk-purchasing large-scale farmers. Furthermore, intensified chemical usage, averaging two extra bottles of pesticide per acre, exacerbates the total variable costs for small-scale operations, creating a substantial structural barrier to achieving higher net benefits. From the perspective of mechanization costs, while harvesting and threshing fees remain uniform due to a widespread reliance on rental services, small-scale farmers incur additional expenditures in secondary tillage. The lack of private ownership of power tillers, necessary to rectify tractor tracks, results in higher operational overheads. Irrigation expenses further tip the cost-benefit balance unfavorably for smallholders. Facing rental fees of 30,000 MMK for pumps and high diesel costs (averaging 3.3 gallons per acre at 13,800 MMK per gallon), their water management costs far exceed those of larger farms with better infrastructure access.

The study also highlights how labor scarcity and miscellaneous overheads influence the benefit-cost structure. Miscellaneous expenses, including transportation, are roughly 30,000 MMK higher per acre for small-scale farms. Simultaneously, acute labor shortages have driven daily wages from a standard 20,000 MMK to as high as 25,500 MMK. However, small-scale farmers optimize their labor costs by utilizing family workforces, thereby avoiding the heavy fixed-wage burden (500,000 to 600,000 MMK per season) required for permanent staff on larger estates. While the summer paddy sector in Thanlyin Township demonstrates fundamental profitability, there exists substantial potential to improve the economic efficiency of smallholder farmers. Strategic interventions aimed at reducing input costs and narrowing the gap between the current 1.23 Benefit-Cost Ratio (BCR) of small-scale farms and the 1.33 BCR of large-scale operations could promote more inclusive and accelerated regional economic growth. In terms of productivity, small-scale farms achieve the highest technical efficiency, yielding an average of 92.4 baskets per acre, primarily due to intensive family-based management. Nevertheless, the elevated production cost of 1,175,000 MMK per acre results in a relatively modest BCR of 1.23. This figure remains below the 1.33 BCR of larger farms, illustrating the critical economic principle that higher yields do not necessarily correspond to greater economic efficiency or maximum profitability.

Table 1 Comparative Analysis of Costs and Returns of Summer Paddy Production by Farm Size in Thanlyin Township

No.	Items	Cost/acre(MMK)		
		Small farm (2-7acre)	Medium farm (8-15acre)	Large farm (16-24acre)
1	Seeds	40000×3 bags	30000×3bags	30000×3bags
2	Urea	130000×3.5bags	125000×3.5bags	125000×3bags
3	Pesticide	10000×2 bottles	8500×1.5 bottles	8500×1 bottle
4	Tillage (Tractor)	80000×2passes	80000×2passes	80000×2passes
5	Plowing (Secondary Tillage)	15000×4passes	15000×2passes	15000×2passes
6	Water Pumping/Irrigation Costs	80000	45000	45000
7	Harvesting	120000	120000	120000
8	Labor cost	60000	80000	100000

9	Other	100000	90000	70000
	Total Variable Cost	**1175000**	**1065250**	**998500**
	Gross Return	15600×92.4(basket)	15600×86.9(basket)	15600×85.3(basket)
		1441440	**1355640**	**1330680**
	Net benefit (MMK)	**266440**	**290390**	**332180**
	Benefit-Cost Ratio (BCR)	**1.23**	**1.27**	**1.33**

Source: Field Survey, 2025

The 2024-2025 cycle demonstrated the superior profitability of summer rice over monsoon rice, driven by favorable market pricing. Top-performing farmers with private machinery and optimized management achieved yields of 140 baskets per acre, resulting in a net profit exceeding 120,000 MMK per acre. In 2024-25 monsoon rice yields often failed to cover production overheads, with average returns of 900,000 MMK per acre frequently resulting in net financial losses. Consequently, the divergence in seasonal market values and yield stability remains the primary determinant of economic viability for rice farmers in the region.

Farmer Perception and Constraints Analysis

In Thanlyin Township, summer paddy cultivation is confronted with multiple challenges spanning economic, technical, and infrastructural dimensions. Survey results indicate that 56% of farmers consider economic constraints to be of high severity, with market price instability and declining rice prices reported as the most critical issues by 100% of respondents. In particular, during the 2025-2026 monsoon rice season, nearly all farmers incurred losses due to falling prices, which has significantly affected their willingness to continue cultivating summer paddy in previously intensively farmed village tracts such as Kyaukkoneseikgyi and Alwansut.

Regarding production costs, high aggregate input expenses (reported by 48% of farmers) and labor shortages have contributed to increased daily wages, reducing profitability. Moreover, limited labor availability during critical periods, such as pest control and soil nutrient application, poses a substantial risk of yield reduction. Transportation costs also negatively impact farm profitability, with 13% of farmers highlighting that middlemen often deduct up to MMK 100,000 from MMK 1,500,000 due to transportation fees, and additional costs of approximately MMK 500 per cart in remote areas further eroding margins.

Institutional and technical limitations are also evident. About 52% of farmers reported that delayed government distribution of subsidized fertilizers represents a high-severity challenge, forcing them to purchase inputs at higher prices in the private market and potentially increasing pesticide expenditures due to pest infestations. Furthermore, 43% of farmers are unable to effectively utilize seeder systems, resulting in lower germination rates and reduced yields, emphasizing the urgent need for practical, field-oriented technical guidance. Water resource management is another concern, with 12% of respondents reporting inconsistent water availability. In particular, village tracts such as Saelone Gyi and Chaungsauk require canal rehabilitation to ensure uniform crop growth and reliable long-term water supply. Overall, market volatility and delayed support mechanisms have diminished farmers' motivation to cultivate summer paddy, leading to the suspension of planting in certain areas. To address these challenges, there is a pressing need for market stabilization mechanisms and timely, targeted support systems to sustain agricultural activity and protect farmers' livelihoods.

Discussion

The economic sustainability of summer paddy in Thanlyin is shaped by natural, market, and institutional factors. Despite high yields from improved techniques and water management, profitability remained vulnerable to price fluctuations. For instance, paddy prices dropped to 900,000 kyats/ton, proving that market stability, rather than just efficiency, dictates financial returns.

Price disparities across villages stem from transportation costs, middleman influence, and a lack of real-time market data, which weakens farmers' bargaining power. Additionally, rising input costs disproportionately affect low-income farmers, constraining their production

choices. While extension services exist, their impact is limited by a focus on theory over field-based training. Strengthening practical programs is essential for broader technical adoption.

Furthermore, uneven water distribution between upstream and downstream areas persists despite existing infrastructure, requiring better local management. Although Emahta varieties dominate for their adaptability, adoption of higher-yielding varieties like GW-11 lags due to weak seed supply chains and market uncertainty. Finally, climate change, through saltwater intrusion and rainfall shifts, threatens long-term viability. Transitioning to climate-smart practices and diverse seed varieties is critical to mitigating future risks.

Ultimately, addressing market volatility, institutional constraints, and climate risks through integrated interventions is vital to ensuring the resilience and profitability of Thanlyin's summer paddy sector.

Conclusion

The geographical study of summer paddy cultivation in Thanlyin Township demonstrates that agricultural performance in the area is strongly influenced by the interaction between environmental conditions and the effectiveness of water management practices. The township's favorable climatic conditions, combined with the proper control of freshwater through sluice gate operations, have contributed to the expansion of cultivated areas and an overall increase in production during the study period.

Analysis of farmers' socio-economic characteristics indicates that the majority belong to the working-age population and possess basic educational backgrounds, while a smaller proportion remains unschooled. Variations in the application of modern cultivation techniques, particularly the Seeder system, reveal differences in technical understanding among farmers and have, in some cases, resulted in yield reductions. Furthermore, Thanlyin Township's proximity to Yangon and the Thilawa Special Economic Zone has facilitated a gradual shift of household labor toward non-agricultural sectors, leading to localized labor constraints within the agricultural sector.

Productivity Index (PI) analysis shows an average yield of 86.56 baskets per acre, indicating a generally high level of productivity in summer paddy cultivation. However, significant spatial and inter-farm variations in PI values are observed across village tracts. These variations are associated with differences in soil conditions and levels of farm management practices, including fertilizer application timing, crop protection measures, and water-level control. Cost-Benefit Analysis (CBA) confirms that summer paddy cultivation in Thanlyin Township remains economically viable. Nevertheless, rising input costs, particularly fertilizers, fuel, and labor, have reduced net returns. Market-related deductions, especially transportation costs imposed by intermediaries, further constrain farmers' profitability. Differences in net benefits between small- and large-scale farms highlight structural disparities related to machinery ownership and economies of scale.

During the 2024-2025 season, cultivation decreased in some village tracts, and in the 2025-2026 season, Alwansut and Kyaukoneseikgyi village tracts completely suspended summer paddy cultivation. These situations resulted from the combined impacts of market volatility and irrigation constraints. Overall, the study concludes that while summer paddy cultivation in Thanlyin Township demonstrates considerable potential, its current performance is shaped by a complex combination of environmental conditions, farm management practices, market structures, and irrigation infrastructure. These interacting factors collectively determine both productivity levels and economic outcomes within the township's summer paddy sector.

Ultimately, to ensure the future of summer paddy cultivation in Thanlyin, it is imperative to move beyond traditional practices. The study suggests that addressing varietal constraints and preparing for climatic shifts are just as crucial as market stabilization. Encouraging the adoption of modern, salt-tolerant, and high-yielding seeds, alongside climate-adaptive water management, will be key to transitioning from mere economic viability to long-term agricultural resilience.

Suggestion

Based on the findings of this study and the farmers' perspectives, several measures are recommended to enhance the economic sustainability of summer paddy cultivation in Thanlyin Township. Firstly, due to market fluctuations and seasonal conditions, farmers prefer to store their produce until favorable prices are available; however, outstanding debts for machinery and agro-inputs often compel them to sell at lower prices. To address this, supportive input schemes, credit facilities, and shared machinery services should be established, particularly to benefit small-scale farmers. Secondly, irregular water supply and irrigation limitations in some villages highlight the need for improved water management, including coordinated water-user group activities, maintenance of canals and sluice gates, and, where necessary, additional water channeling. Thirdly, to promote the adoption of modern agricultural practices, practical training programs and demonstration plots should be expanded, emphasizing the use of the Seeder system, water-level management, and timely fertilizer application. Implementing these integrated measures is expected to strengthen both productivity and the long-term economic viability of summer paddy cultivation in the township. Fourthly, to improve yield potential, agricultural departments should facilitate the distribution of and technical training for high-yielding varieties like GW-11, while ensuring market linkages for these new crops. Lastly, local authorities and farmers should collaborate on long-term water security plans, including the monitoring of salinity levels and the introduction of climate-smart irrigation techniques to mitigate the impacts of Climate Change and ensure sustainable production in the future.

Acknowledgements

I would like to express my sincere gratitude to Dr. Nay Win Oo, Former Rector, and Dr. Myo Min Tun, Current Acting Rector, of East Yangon University, as well as Dr. Aye Aye Ko and Dr. Thida Aung, Pro-Rectors, for their valuable guidance and suggestions on my manuscript. I am also deeply thankful to Dr. Aung Swe, Former Professor and Head, and Dr. Kyi Lint, Current Professor and Head (Department of Geography), for their insightful advice. My appreciation also goes to the editors of the East Yangon University Research Journal for their careful review and constructive comments. I am particularly grateful to all the farmers in Thanlyin Township who willingly participated in the survey; their time and information were essential for the completion of this study. Finally, I sincerely thank the Irrigation and Water Utilization Management Department and the Department of Agricultural Management and Statistics for their valuable assistance in providing the necessary data during my fieldwork. Their support greatly contributed to the successful completion of this research.

References

Hnin Yu Hlaing (2022) *Geographical Analysis of Stream Systems in Thanlyin Township*. MA Thesis, Department of Geography, East Yangon University (Unpublished)

Mufeeth, M. M., Nusrathali, N., & Majeed, U. L. A. (2019, January) "Cost and Benefits, Marketing and Profitability Factors of Registered Seed Paddy Farmers". *SEUSL Journal of Marketing*, vol. 4, no. 2, pp. 1–10.

Myo Sabai Aye (2022) "Profit Efficiency, Weather Risk and Climate Adaptation Practices of Rice Farmers in Myanmar". *Journal of Agricultural Science*.

Parvekar, K.D., B.N. Ganvir, P.P. Baviskar, S.B. Mane and A.G. Kadu, (2020) "Economic analysis of summer paddy cultivation in Gadchiroli District" Journal of Pharmacognosy and Phytochemistry, vol. 9 (5).

Saputra, R., Pratomo, A. I., & Sumiyanto, S. (2026, January) "Productivity Measurement of Urea Fertilizer Production at PT. X Using the Green Productivity Approach". *Greenation International Journal of Engineering Science*.

Thi Thi Khine (2009) "Irrigation Water and Changes in Agricultural Land in Nattalin Township, Bago Division". *Journal of Myanmar Academy of Arts and Science*, vol. 7, no. 6.

Win Pa Pa Myo (2017) "Effects of Summer Paddy Cultivation on Economy of Local Farmers in Myaungmya Township, Ayeyarwady Region". *JARC-YU*, vol. 6, no. 1&2.

Young, K. B., Cramer, G. L., & Wailes, E. J. (1998) "An Economic Assessment of the Myanmar Rice Sector: Current Developments and Prospects". *Division of Agriculture, University of Arkansas, February Research Bulletin 958*.

A Historical Analysis of Rain-Calling Rituals in Dawei, Myanmar

Hnin Mar Khin[1]

Abstract

This research examines traditional rain-calling rituals practiced in the Dawei region of southern Myanmar, with particular reference to the ceremonies of calling for rain using male and female frogs and the Ngakhonema water-pouring ritual. Situating these practices within the historical context of pre-modern agrarian society, the study explores how local communities responded to climatic uncertainty and drought through ritualized belief systems. Rooted in a syncretic tradition combining Theravada Buddhist principles with indigenous animistic beliefs, these rituals were historically performed to restore perceived cosmic balance and agricultural stability. Drawing upon historical narratives, oral traditions, monastery records, and contemporaneous newspaper accounts, this paper analyzes the origins, procedures, and socio-cultural meanings of rain-calling rituals in Dawei. The findings indicate that these ceremonies functioned not only as spiritual practices aimed at influencing natural phenomena but also as historically embedded mechanisms for social cohesion, collective participation, and the transmission of cultural values. Although no longer actively practiced, rain-calling rituals remain a significant component of Dawei's intangible cultural heritage and contribute to a broader historical understanding of human-environment relations and religious syncretism in southern Myanmar.

Keywords: Dawei region; rain-calling rituals; Ngakhonema; animism; Buddhist traditions; cultural Heritage

Introduction

Myanmar society has traditionally structured its religious and cultural life according to the twelve months of the lunar calendar (Department of Myanmar, Dawei University, 2011). Festivals reflect seasonal changes, agricultural cycles, and religious devotion. In the Dawei region, these festivals incorporate Theravada Buddhist practices alongside ancient animistic customs, including Nat worship and communal rites (Ko Zaw, 2011; Kyaw Min, 2019).

Among the many festivals celebrated in Dawei—such as Thingyan, Kason, Tazaungdaing, and Mee Hpon Pwe—rituals associated with rainfall hold a distinctive place (Department of Myanmar, Dawei University, 2011; Lay Tint, 2019). Agriculture historically depended on seasonal rainfall, so prolonged droughts posed serious threats, prompting communities to perform ceremonies like tug-of-water, calling for rain with male and female frogs, and the Ngakhonema water-pouring ritual (Kyin Sein, 1957; Kyaw Min, 1958; Gon Win, 1955).

These rituals reflect a syncretic blend of Buddhism and animism, fostering community cohesion, cultural continuity, and intergenerational transmission of knowledge (Ko Zaw, 2011; Lay Tint, 2019). Although no longer actively performed, they remain a key component of Dawei's intangible cultural heritage (Shwe Wei Aye, 2005; Ko Zaw, 2011). This study provides a historical analysis of rain-calling rituals in Dawei, examining their religious, cultural, and social significance.

[1] Department of History, Yangon University of Distance Education

Figure 1. Nga Yan Min Pond on the western foothills of Zalun Hill, Dawei.

Source: Post by **Aung Moe Thu** on Facebook, dated **13 May 2016**

Literature Review

Previous studies on Myanmar's traditional festivals and ritual practices have largely focused on central Myanmar and major Buddhist ceremonies (Shwe Wei Aye, 2005; Kyaw Min, 2019). Consequently, regional traditions, including those of Dawei, have received comparatively limited scholarly attention (Department of Myanmar, Dawei University, 2011). Existing research nevertheless acknowledges that animistic beliefs, particularly Nat worship, have long coexisted with Buddhism in many parts of Myanmar (Ko Zaw, 2011; Gon Win, 1955).

Local chronicles, oral histories, and regional writings from Dawei indicate that rain-calling rituals were deeply embedded in agricultural life and seasonal belief systems (Kyin Sein, 1957; Kyi Win, n.d.). However, systematic academic analyses of specific ceremonies—such as the calling for rain with male and female frogs and the Ngakhonema water-pouring ritual—remain scarce (Lay Tint, 2019; Department of Myanmar, Dawei University, 2011). This study seeks to address this gap by documenting and analyzing these rituals within their historical and cultural contexts (Shwe Wei Aye, 2005; Kyaw Min, 2019).

Research Questions

1. How can the historical origins, procedural sequences, and cultural meanings of traditional rain-calling rituals in the Dawei region—specifically the calling for rain using male and female frogs and the Ngakhonema water-pouring ceremony—be understood?
2. How do these ritual traditions reflect the syncretic interplay between Theravada Buddhism and indigenous animistic belief systems?
3. In what ways did rain-calling rituals contribute to social cohesion, the transmission of cultural heritage, and environmental awareness within Dawei society?
4. What factors have led to the decline of these practices in the modern era, and how can their significance as intangible cultural heritage be critically assessed?

Aims

1. To historically document and describe the procedural sequences of two key rain-calling rituals in Dawei: the ceremony of calling for rain using male and female frogs and the Ngakhonema water-pouring ritual.
2. To analyze the symbolic meanings and socio-cultural functions of these rituals within the context of pre-modern agrarian society in Dawei.
3. To examine the syncretic nature of these practices by exploring how Theravada Buddhist elements and indigenous animistic beliefs were interwoven.

4. To assess the factors contributing to the decline of these rituals in the modern era and to evaluate their contemporary significance as part of Dawei's intangible cultural heritage.

Materials and Methods

This research adopts a qualitative historical approach, drawing upon a range of primary and secondary sources (Shwe Wei Aye, 2005; Kyaw Min, 2019). Data were collected from a variety of sources, including oral traditions transmitted by local elders, regional legends, historical narratives, monastery records, newspaper articles, and preserved ritual objects (Department of Myanmar, Dawei University, 2011; Kyin Sein, 1957). Descriptive analysis was employed to document the procedures and sequence of the rituals, while interpretative analysis was used to examine their symbolic meanings and cultural significance (Lay Tint, 2019; Ko Zaw, 2011). The study emphasizes historical interpretation and cultural understanding rather than quantitative measurements.

Semi-structured interviews conducted with elderly community members and Buddhist monks from Dawei Township between February and July 2023. The interviews focused on oral histories and personal recollections of rain-calling rituals (Kyi Win, n.d.; Department of Myanmar, Dawei University, 2011). As these practices are no longer actively performed, no participant observation was conducted, and the study relied on historical documentation and recollections.

Findings

The findings reveal that rain-calling rituals in the Dawei region followed a structured sequence during periods of prolonged drought (Kyaw Min, 1958; Kyin Sein, 1957). If rainfall did not occur within approximately forty-five days after the Myanmar New Year, communities initiated a series of ritual responses. These began with communal tug-of-war ceremonies and were followed by the calling for rain with male and female frogs (Department of Myanmar, Dawei University, 2011; Gon Win, 1955). If rainfall still failed to occur, the Ngakhonema water-pouring ceremony was performed as a final ritual measure (Shwe Wei Aye, 2005; Kyaw Min, 2019).

The ceremony of calling for rain with male and female frogs was conducted exclusively in Zalun Village and was closely associated with the sacred pond of Ngayant Min, believed to represent a previous existence of the Bodhisattva (Lay Tint, 2019). Ritual specialists from designated wards assumed the symbolic roles of male and female frogs. The ceremony involved chanting, rhythmic dancing, symbolic imitation of frog behavior, water sprinkling, and offerings made to both the Buddha and local Nats (Ko Zaw, 2011; Kyaw Min, 2019).

Figure 2 and 3. Traditional mural painting depicting communal participation in rain-calling rituals

Source: Direct personal interviews and guidance provided by **Naung Aung Myo** (Chairperson of the Central Committee of the Dawei Ethnic Association, Dawei archaeologist, and distinguished Dawei cultural standard-bearer), conducted as part of this study.

The Ngakhonema water-pouring ceremony was based on the legend of Ngakhonema, a fish believed to have transformed into a powerful Nat spirit capable of controlling rainfall (Shwe Wei Aye, 2005). Historical records indicate that this ceremony was successfully conducted during severe droughts in 1904 and 1946, reinforcing local beliefs in its efficacy (Kyi Win, n.d.; Kyaw Min, 1958).

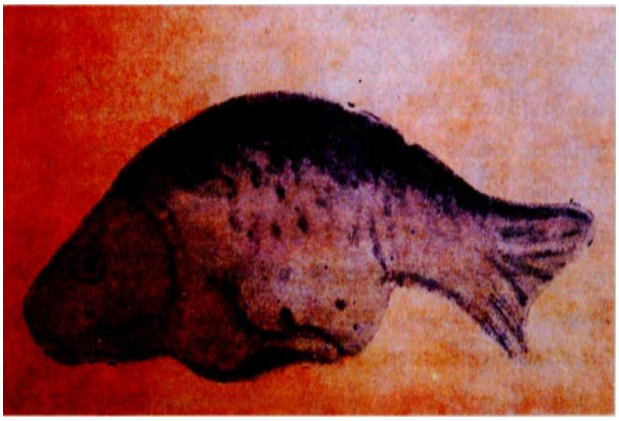

Figure 4. Symbolic representation of Ngakhonema

Source: Image extracted from the book: **Shwe Wei Aye. (2005).** *History of Dawei chronicle* **[ထားဝယ်ရာဇဝင်သမိုင်း]. Kyipwayay Publishing House.**

Figure 5. Elders from Sanchi Ward and elderly women from Kyaukmaw Ward participates in the making of frog effigies

Source: Post by **Aung Moe Thu** on Facebook, dated **13 May 2016**

Discussion

When viewed within the historical framework of pre-modern agrarian societies in Myanmar, the rain-calling rituals of Dawei can be understood as culturally structured responses to climatic uncertainty rather than isolated religious practices (Kyaw Min, 1958; Shwe Wei Aye, 2005). Although the precise origins of Dawei rain-calling rituals cannot be dated with certainty, evidence from oral traditions, local chronicles, and monastery records suggests that these practices predate the British colonial period (Ko Zaw, 2011; Kyin Sein, 1957) and were deeply rooted in pre-modern agrarian society. Rather than diminishing during the colonial era, belief in the efficacy of these rituals appears to have persisted, as demonstrated by documented performances of the Ngakhonema water-pouring ceremony during severe droughts in 1904 and 1946 (Kyi Win, n.d.; Kyaw Min, 1958). Colonial-era newspaper accounts further indicate that rain-calling rituals continued to function as meaningful communal responses to environmental stress, reflecting the resilience of indigenous belief systems despite changing political and administrative structures (Gon Win,

1955; Kyin Sein, 1957). The rain-calling rituals of Dawei illustrate the dynamic coexistence and interaction of Theravada Buddhism and animistic belief systems within local religious practices. Buddhist elements such as chanting, merit-making, and offerings to monks provided moral legitimacy and spiritual authority to the ceremonies, while animistic beliefs in Nats and nature spirits shaped the symbolic structure and ritual actions (Department of Myanmar, Dawei University, 2011; Ko Zaw, 2011). This syncretic religious framework reflects a broader pattern in Myanmar cultural history, where Buddhism did not replace indigenous beliefs but rather incorporated and coexisted with them (Shwe Wei Aye, 2005; Kyaw Min, 2019).

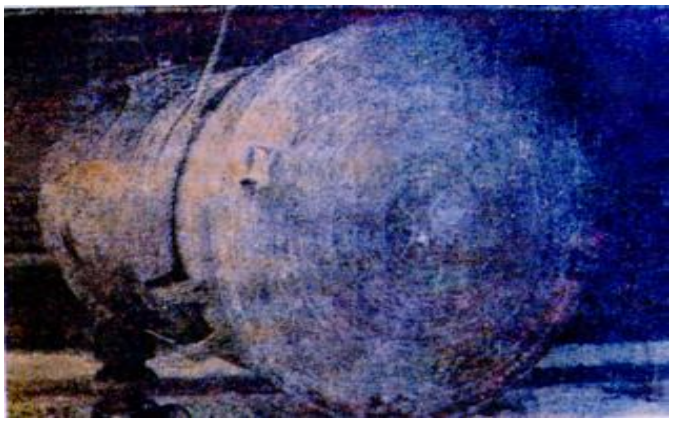

Figure 6. Frog drum used in the male and female frog rain-calling ritual.

Source: Image extracted from the book: **Shwe Wei Aye. (2005).** *History of Dawei chronicle* **[ထားဝယ်ရာဇဝင်သမိုင်း]. Kyipwayay Publishing House.**

Beyond their religious significance, these rituals served important social and cultural functions within Dawei society. The collective performance of rain-calling ceremonies fostered community participation and reinforced social cohesion during periods of environmental uncertainty (Department of Myanmar, Dawei University, 2011; Lay Tint, 2019). Clearly defined ritual roles—such as the symbolic representation of male and female frogs—helped maintain traditional social structures and facilitated the intergenerational transmission of cultural knowledge through music, dance, oral narratives, and ceremonial practices (Ko Zaw, 2011; Kyaw Min, 2019).

From an environmental perspective, these rituals served as culturally embedded responses to drought and ecological instability in an agrarian society. Rather than functioning as attempts to scientifically control nature, these ceremonies expressed a moral and symbolic relationship between humans and the natural world, emphasizing harmony, respect, and collective responsibility (Shwe Wei Aye, 2005; Kyaw Min, 1958). In this sense, the rituals functioned as cultural mechanisms for coping with drought and reinforcing communal resilience.

The gradual decline and eventual disappearance of these practices can be attributed to several interrelated factors, including modernization, the expansion of scientific agricultural methods, changing religious perceptions, and reduced reliance on ritual-based responses to environmental challenges (Kyaw Min, 2019; Department of Myanmar, Dawei University, 2011). **Although these rituals are no longer actively practiced, their continued presence in oral traditions, monastery records, and preserved ritual objects underscores their lasting cultural and historical significance.** As such, the rain-calling rituals of Dawei remain an important component of the region's intangible cultural heritage and offer valuable

insight into historical belief systems, social organization, and environmental awareness in southern Myanmar (Ko Zaw, 2011; Shwe Wei Aye, 2005).

Further research could examine rain-calling rituals in neighboring villages and document surviving oral traditions. Future studies may map historical ritual sites and analyze links with climate patterns (Department of Myanmar, Dawei University, 2011). Additional documentation is needed to preserve these rituals as part of Dawei's intangible cultural heritage (Kyaw Min, 2019).

Figure 7 and 8. Traditional mural painting depicting communal participation in rain-calling rituals

Source: Direct personal interviews and guidance provided by **Naung Aung Myo** (Chairperson of the Central Committee of the Dawei Ethnic Association, Dawei archaeologist, and distinguished Dawei cultural standard-bearer), conducted as part of this study.

Historical Changes and Modern Decline

The rain-calling traditions of Dawei have long been interwoven with the fabric of local social life. The documentation of rituals during the colonial period—such as those recorded in 1904 and 1946—suggests that indigenous belief systems persisted and continued to function meaningfully even amid changing administrative structures and emerging social formations. In the post-colonial era following independence in 1948, and particularly during later phases of modernization and development, these practices gradually declined due to several interrelated factors: the adoption of scientific agricultural techniques, shifts in religious perspectives, urbanization, and rural-to-urban migration.

This transition reflects a broader shift in the role of ritual from an active "socio-religious response" to environmental stress toward a symbolic "cultural heritage artifact." Nonetheless, in the contemporary context of climate change and growing ecological vulnerability, these traditional rain-calling rituals acquire renewed relevance. They offer historical lessons on human–environment relations, community-based adaptation, and the cultural dimensions of ecological awareness, underscoring the importance of re-evaluating and preserving such practices as part of Dawei's intangible cultural heritage.

Conclusion

The rain-calling rituals of the Dawei region constitute a significant component of Myanmar's traditional cultural heritage (Kyaw Min, 2019; Ko Zaw, 2011). Although these ceremonies are no longer actively practiced, their enduring presence in oral traditions, monastery records, and preserved ritual objects underscores their lasting cultural and historical significance (Shwe Wei Aye, 2005; Department of Myanmar, Dawei University, 2011). These rituals reflect a historical worldview in which humans, nature, and the spiritual

realm were deeply interconnected, illustrating the dynamic interplay between Theravada Buddhist principles and indigenous animistic beliefs (Ko Zaw, 2011; Kyin Sein, 1957).

This study highlights the importance of preserving knowledge of such rituals as part of Dawei's intangible cultural heritage (Kyaw Min, 1958; Lay Tint, 2019). The historical analysis of these rain-calling ceremonies offers valuable insight into local religious practices, social cohesion, environmental awareness, and cultural resilience in southern Myanmar (Department of Myanmar, Dawei University, 2011; Kyi Win, n.d.). Further academic research is needed to document regional variations of rain-calling rituals, explore surviving oral traditions, and analyze the broader socio-cultural and environmental contexts in which such ceremonies were practiced (Kyaw Min, 2019; Shwe Wei Aye, 2005). Preserving and studying these rituals not only contributes to understanding Myanmar's cultural history but also ensures that future generations remain connected to the rich traditions and historical experiences of the Dawei region (Ko Zaw, 2011; Department of Myanmar, Dawei University, 2011).

Acknowledgements

I would like to express my sincere gratitude to Dr. Nu Nu Yi, Rector of the Yangon University of Distance Education, for her encouragement and support. I also extend my special thanks to Pro-Rector Dr. Thidar Htwe Win, Dr. Mya Mya Khin, and Pro-Rector Dr. Nilar Kyu of the Yangon University for providing the necessary facilities for this research. My heartfelt thanks go to Naung Aung Myo, Chairperson of the Central Committee of the Dawei Ethnic Association, Dawei archaeologist, and distinguished Dawei cultural standard-bearer, for his invaluable guidance and encouragement throughout this study.

References

Department of Myanmar, Dawei University. (2011). *မြန်မာ့ရိုးရာပွဲတော်များ (ထားဝယ်ဒေသ)* [Myanmar traditional festivals in the Dawei region]. Unpublished research paper.

Gon Win. (1955, June 1). မိုးမိုးဝါလိုက်ပါ့မိုး. *Shumawa Magazine*.

Kyi Win, M. (n.d.). နောက်ဆုံးဆင်နွှဲ ထားဝယ်မိုးခေါ်ပွဲ. Article.

Kyin Sein, D. (1957, May 25). ထားဝယ်မိုဃ်းခေါ်ပွဲ ငရုံမင်းပျော်ရာကန်. *Myanmar Alin Daily*.

Ko Zaw. (2011). ထားဝယ်ရိုးရာတေး [Traditional Dawei song]. Shwe Kantgaw Press.

Kyaw Min, D. (1958, August 21). ထားဝယ်မှ ငခုံးမရွှေရုပ်ကို ရွှေအစစ်ထင်၍ ဖျက်ဆီးခဲ့မှုအပေါ် နှမြောဘွယ်ဖြစ်နေပြီ. *Myanmar Alin Newspaper*.

Kyaw Min, D. (2019). ထားဝယ်ယဉ်ကျေးမှုအမြုတေ [The essence of Dawei culture]. Aung Parami Press.

Lay Tint, M. (2019). ထားဝယ်မှတ်စု [Notes on Dawei]. Aung Parami Press.

Shwe Wei Aye. (2005). ထားဝယ်ရာဇဝင်သမိုင်း [History of Dawei chronicle]. Kyipwayay Publishing House.

Concept of Jambudīpa and Arimaddanapura: Buddhist Cosmology and Urban Division in Bagan

Ko Ko Toe Lwin Thaw[1]

Abstract

This paper examines Bagan (Arimaddanapura) as a cosmologically imagined city in which urban space, political authority, and Buddhist worldview were conceptually integrated. Drawing upon epigraphic terminology, royal titulature, and mural representations, it argues that Bagan (*Pukaṁ* / Arimaddanapura) was envisioned as a mandala-like central core (baho) within the human realm of Jambudīpa, mirroring the vertical and horizontal structures of Buddhist cosmology. While Mount Meru and the Four Great Islands structured the cosmic universe, Bagan kings appropriated these models to articulate political centrality, moral order, and territorial expansion through concepts such as *prañ*, *arap*, *kharuin*, *tuik*, and *nuiṅṅaṁ*. The capital, Bagan was represented as a victory city (Arimaddanapura) that subdued disorder and established dhamma-rule, legitimizing kingship through the ideology of the cakkavatti, comparable to Sakka in Tāvatiṁsa. By correlating mural cosmology—such as Meru, Anavatapta, and the four guardian animals—with textual sources, this study demonstrates that Bagan's urban and imperial geography was shaped not merely by administration but by lived religious belief. The paper contributes to understanding how Buddhist cosmology functioned as a spatial and political imagination in premodern Myanmar.

Keywords: Bagan, Jambudīpa, Buddhist Cosmology, Mandala, Arimaddanapura, Cakkavatti, Urban Space

Introduction

Bagan (*Pukaṁ*[2] / Arimaddanapura), the first imperial capital of Myanmar, has long been studied for its political history, monumental architecture, and religious achievements. While extensive scholarship has examined Bagan's kingship, inscriptions, and temple construction, the conceptual relationship between Buddhist cosmology and the urban organization of Bagan has received comparatively limited and fragmented attention. Previous studies have often treated cosmological ideas—such as Jambudīpa, Mount Meru, and Anavatapta—either as abstract religious concepts or as isolated iconographic themes in mural paintings, without fully integrating them into the spatial logic of the city itself.

This paper argues that **Bagan was conceived and experienced as a cosmologically ordered city**, structured according to Buddhist notions of the universe. The city functioned as a **mandala-**centre **(**baho**)**, analogous to Mount Meru at the centre of Jambudīpa, with the capital (*prañ* / Arimaddanapura) surrounded by quarters (*araps*), administrative regions (*tuik*, *kharuin*), and frontier lands (*nuiṅṅaṁ*). This conception was not merely ideological but was materialized in urban layout, inscriptional terminology, boundary pagodas, and mural paintings.

Murals depicting Jambudīpa, Anavatapta Lake, the four guardian animals, and the cosmic geography of the Buddhist world—particularly at sites such as the Kusa Pagoda (Bagan) and Ohn Pwe Taw (Sale)—provide crucial visual evidence for understanding how cosmological beliefs shaped spatial perception. When read alongside inscriptions and urban markers such as the four cardinal pagodas attributed to Anawrahta, these murals reveal that Bagan was understood as a **microcosm** of the Buddhist universe, rather than a purely administrative capital. By integrating visual, epigraphic, and textual evidence, this paper reconsiders Bagan not only as a historical city but also as a sacred urban landscape, where belief, power, and space were inseparably linked.

---

[1] Ko Ko Toe Lwin Thaw, Dr., Associate Professor, Department of History, East Yangon University

[2] All Myanmar epigraphic words are described in Italic Font.

Aim and Objectives

Aim

The aim of this paper is to examine how Buddhist cosmological concepts—particularly Jambudīpa and Anavatapta cosmology—influenced the urban conception and spatial organization of Bagan (Arimaddanapura).

Objectives

1. To analyze the terminology of settlement and administration (*prañ, arap, tuik, kharuin, nuiṅñaṁ*) found in Bagan-period inscriptions.
2. To investigate the extent and internal structure of Bagan's urban area, including its quarters and cardinal boundaries.
3. To examine mural paintings depicting Jambudīpa, Mount Meru, Anavatapta Lake, and the four guardian animals as expressions of cosmological belief.
4. To correlate visual representations with epigraphic and textual sources in order to reconstruct Bagan's cosmological urban model.
5. To contribute to broader discussions on Buddhist kingship, sacred geography, and urban planning in early Myanmar.

Statement of the Problem

Although Bagan has been extensively researched, several problems remain unresolved. First, urban space and cosmology are often studied separately, resulting in an incomplete understanding of how religious belief informed the physical organization of the city. Second, while scholars such as G.H. Luce and Michael Aung-Thwin have noted cosmological elements in Bagan's origin and kingship, murals have rarely been used as primary evidence for urban interpretation. Third, the relationship between Bagan city **(***prañ and araps***)** and the wider territorial concept of Jambudīpa and *nuiṅñaṁ* has not been systematically explored.

This study addresses these gaps by treating murals not as decorative art but as authentic expressions of belief and spatial imagination, and by situating them within the concrete framework of inscriptions and urban geography.

Research Questions

1. How is Mt. Meru depicted as Vertical Cosmic Centre in Bagan murals?
2. How is Jambudīpa represented in Bagan mural paintings of the Bagan period?
3. How did muralists translate Buddhist cosmology into visual forms understandable to lay society?
4. What is the relationship between cosmological imagery (Jambudīpa) and Bagan's political-religious ideology under Cakkavattīs, universal Monarchs?

Research Methodology

This research adopts a **qualitative and interdisciplinary approach**, combining art historical, epigraphic, and historical methods.

1. **Epigraphic Analysis**

   Bagan-period inscriptions are examined to identify terminology relating to settlement, administration, and spatial extent. Particular attention is given to donor records, prayers, and curses that describe urban and imperial boundaries.

2. **Visual Analysis of Murals**

   Selected mural paintings depicting Jambudīpa, Anavatapta Lake, Mount Meru, and cosmological motifs are analyzed in terms of composition, symbolism, and spatial logic.

3. **Comparative Interpretation**

   Visual evidence is compared with textual sources from Pali, Sanskrit, and Old Myanmar traditions to reconstruct shared cosmological ideas.

4. **Spatial Mapping**

   Urban features such as quarters, river ports, manufacturing areas, and cardinal pagodas are examined to assess their correspondence with cosmological models.

Literature Review

Early foundational studies by G.H. Luce established the terminology of Bagan geography and administrative divisions, particularly the distinction between *kharuin, tuik,* and *nuiṅṅaṁ*. Dr. Than Tun further clarified the historical development of Buddhism and political authority in Bagan through epigraphic studies. More recently, Michael Aung-Thwin has emphasized cosmological concepts in the origin and legitimacy of Bagan kingship, interpreting the city as a symbolic centre of power. However, much of this scholarship relies heavily on textual interpretation. Studies of mural paintings have focused primarily on iconography and stylistic development, with limited attention to their role in shaping urban perception. This paper builds upon earlier scholarship by **integrating mural evidence with inscriptions and spatial analysis**, thereby offering a more holistic understanding of Bagan as a cosmological city.

Bagan Etymology

There are no reliable contemporary historical records for Bagan prior to the eleventh century. The earliest narrative account relating to the foundation of Bagan appears only in the Nyaungyan period, approximately three centuries after the height of the Pagan kingdom, and therefore cannot be regarded as contemporary evidence. According to this tradition, during the reign of King Nyaungyan (1597–1605), Ava (Innwa) was likened to the legendary foundation of Bagan by King Thamokdayit, who is said to have established a fortified settlement protected by a wooden stockade at the foot of the Tuywin range (*turaṅ toṅ*) in 107 A.D. [3] However, this founding date is far too early to be historically sustainable and cannot be supported by archaeological or inscriptional evidence.

In accordance with inscriptional data, it may nevertheless be stated with reasonable confidence that the city of Bagan was founded prior to the reign of King Aniruddha. The term "Bagan" itself was applied both to the entire capital region of the Bagan kingdom and to the urban core of the city. In the Konbaung period, the principal urban area was referred to as Bagan Myo-ma, meaning the core city of Bagan, demarcated for administrative and fiscal

[3] Dr. Than Tun, *The Royal Orders of Burma, AD 1598-1885*, Part II, *AD 1649-1750*, Kyoto, The Center for Southeast Asian Studies, Kyoto University Press, 1985, Order of 9 April 1597, pp. 10,115 (Hereafter cited as ROB II)

purposes. Bagan also possessed a classical name, Arimaddanapura, meaning "The City of the Crusher of Enemies". [4] The name Bagan may already be attested in a Chinese account dated to the first century A.D., which mentions a place called "Fu-kan-tu-lu. It has been suggested that "Fu-kan" is a phonetic equivalent of "*Pu-kan*," and G. H. Luce asserted that Fu-kan unquestionably refers to the kingdom of Bagan.[5] If this Chinese reference is reliable, it would indicate that Bagan existed as early as the first century A.D. and that the name "Bagan" predates the classical designation Arimaddanapura. However, the tradition that Thamokdayit founded nineteen villages at Yon-hlut-kyun is significant in that the name Bagan does not appear among these settlements.

The location of "Fu-kan-tu-lu" has been suggested as *Takuā* (the Isthmus of Kra), mentioned in the Dhammarāzaka inscription dated A.D. 1196. On this basis, Fu-kan-tu-lu may refer not to Bagan itself but to Takuā (Takuā-pa) near modern Phuket in southern Thailand. If this interpretation is accepted, Bagan may be derived from the term *Pyugāma* (Pyu village), and Bagan can be regarded as the last major centre of the Pyu cultural sphere.[6]

More secure evidence for the name Bagan appears in the Po-Nagar inscription of the Cham dynasty (fourth to eighth centuries A.D.), which predates A.D. 1050 and mentions "*Pukam* slaves" alongside Cham, Khmer, Chinese, and Siamese.[7] This inscription demonstrates that the name Bagan was already known beyond its immediate region. Further confirmation appears in the inscriptions of King Kyanzittha written in early Mon, where Bagan is frequently accompanied by its classical name, Arimaddanapura. In Mon orthography, the city is rendered as *Pokām*, *Pukām*, or *Bukaṁ*, while the Burmanized forms appear as *Pukaṁ* or *Pukam*.[8]

The first and third Mon inscriptions (Inscriptions VI and VIII) from the Shwesandaw Pagoda at Pyay (Prome) provide particularly valuable evidence. These inscriptions state:

"*Dey sthān Jayabhūmi ma tāw boy esān ḍũṅ Pokām ma imo Arimaddanapūr* " [9]

ဍေယ်သ္ဌာန် ဇေယဘူမိ မတာဝ်ဗောယ် သောန် ဍူင်ပေါကာမ် မ ဣမောအ် အရိမဒ္ဒနပူရ်[10]

It is indicating that the city of Bagan was also known as *Arimaddanapūr* or *Jayabhūmi* meaning victory city or victory land.

---

4 (a)Dr. Than Tun, "History of Buddhism in Burma, A.D. 1000-1300", Ph.D. Thesis submitted to SOAS, revised and enlarged Edition, *Journal of Burma Research Society*, Vol. 61, nos.1-2, Yangon, Burma Research Society, 1978, p. 3, (Hereafter cited as Than Tun, "History of Buddhism in Burma")
(b)Gordon H. Luce also translates it in English as "city that tramples on enemies". Gordon H. Luce, "Geography of Burma under the Pagan Dynasty", *JBRS*, Vol.42, no.1, Yangon, Rangoon University Press, 1959, p.39 (Hereafter cited as Luce, "Geography of Burma")

5 (a)G.H. Luce, "Fu-kan-tu-lu", *Fiftieth Anniversary Publications*, No.2, Yangon, Burma Research Society, 1960, pp.191-99 (Hereafter cited as Luce, "Fu-kan-tu-lu")
(b)Gordon H. Luce, "Fu-kan-tu-lu," *Journal of the Burma Research Society* 14, no. 2, 1960, pp. 88–99

6 (a)U Yi Sein, "ပျူခေတ် မြန်မာ့နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေး" ("The Foreign Relation of Myanmar during the Pyu Period"), *Myanma Historical Journal*), Vol. IV, p.21, (Hereafter cited as U Yi Sein, "The Foreign Relation of Myanmar during the Pyu Period")
(b)Dr. Than Tun also defines it as the same. Dr. Than Tun, *ပျူတွေဘယ်ပျောက်သွားသလဲ* (*Where had the Pyu disappeared?*), Yangon, Thiyishwe Press, 2006, p.111

7 Dr. Than Tun, "History of Buddhism in Burma", p.3

8 Ibid, p.3

9 *Ep.Birm*, ins VIII A, line 2-3, text no.156,

10 U Chit Thein, ရှေးဟောင်းမွန်ကျောက်စာပေါင်ချုပ် (*The Compilation of Old Mon Inscriptions*, I, in Mon), Yangon, Department of Archaeology, 1965, p.87

"*Dharmmarāja dey ḍūṅ Pokām ma imo Arimaddanapūr*," [11]

Another passage records a prophetic narrative describing a righteous king who would reign "in the city of *Pokām* that is otherwise named *Arimaddanapūr*." [12]A third inscription notes that King Śrī Tribhuwanādityadhammarāja constructed the *Nirbbānamūla-bajraparya* monastery at *Jayabhūmi* (Shwezigon), located to the north-east of the city of Bagan styled Arimaddanapura. [13]

These inscriptions indicate that the term Bagan referred not to the entire settlement area of the capital but specifically to the walled city, which lay to the south-west of Shwezigon. Later Myanmar inscriptions employ the term *Pukaṁ prañ* to denote the whole city of Bagan. Thus, the word *Pukaṁ* (Bagan) referred both to the capital as a whole (*prañ*, city) and to the settlement quarters (*arap* or *rap*). The complete urban area was known as Arimaddanapura or *Pukam prañ*, while *arap* denoted the internal quarters or circles of habitation within the city. "Before examining the spatial extent of Bagan as an urban center, it is necessary to clarify how Bagan was conceptually understood through its names and terminologies as preserved in epigraphic records."

Mount Meru, Arimaddanapura, Sakka, and the Cakkavattī, Kings of Bagan

Within Theravāda Buddhist thought, the universe is vertically organized around Mount Meru, while the human realm is horizontally structured as Jambudīpa, the continent where Buddhas appear and dhamma is practiced. These two dimensions—vertical cosmic hierarchy and horizontal moral geography—together form a **cosmological concept** that informs political imagination. While Bagan murals and cosmological maps do not function as direct urban plans, they provided a shared cosmological knowledge and vocabulary through which political space was conceptualized. Through concepts such as Jambudīpa, *Tuiṅ, Kharuin, Tuik* and Arimaddanapura, the Bagan capital was imagined as a morally ordered victory city within the human realm, reflecting Buddhist notions of centrality, hierarchy, and governance.

In the cosmological concept of Buddhism, a city that subdues chaos and enemy of Dhamma and establishes dhamma-order. That is pure Buddhist cosmology applied politically. Arimaddanapura: The Victory City is also mentioned as *Jayabumi* or *Jayaboṁ* in Mon and Burman inscriptions. The classical name Arimaddanapura itself embodies the political application of Buddhist cosmology in Bagan. The term may be analyzed etymologically as follows:

Arimaddana-pura

- Ari = enemy / defilement / disorder
- Maddana = subduing
- Pura = city

Thus, Arimaddanapura literally signifies "the City that Subdues Enemies (or Defilements)." This designation directly reflects the ideological transformation attributed to King Aniruddha's reign. Prior to his ascendancy, Bagan was believed to have been dominated by the Arīkyī. By subduing the Arīkyī and establishing Theravāda Buddhism as the state-supported religion, Aniruddha symbolically transformed the capital into a victory

---

11 *Epigraphia Birmmanica*, Vol. I, Part. II, inscription VI, line 25-26, text no.150, Yangon, Superintendent and Government Printing,1934 (Hereafter cited as *Ep.Birm*, Vol. I, Part. ii)

12 *Ep.Birm*, I, ii, ins VI, line 25-26, text, 150, tr.151

13 *Ep.Birm*, I,ii, ins VIII A, line 2-3, text, 156, tr.163

city of dhamma, justifying its new classical name. With this transformation, the capital city was no longer merely an administrative center but became the moral and cosmological center of the Buddhist realm, conceptualized as Myanmar *Nuiṅṅaṁ*, equated with Jambudīpa. Within this framework, Aniruddha was remembered not only as a conqueror but as a Universal Monarch (Cakkavattī), ruling in accordance with cosmic and moral order. King Kyanzittha (Śrī Tribhuvanāditya Dhammarāja), after consolidating power and stabilizing the kingdom, received an expanded titulature emphasizing universal sovereignty, including *Parameśvara Bala Cakravara*, explicitly associating him with the cakkavattī ideal.

As Michael Aung-Thwin has pointed out, the title cakkavattī was not applied indiscriminately to all kings of Burma but was reserved for rulers who successfully unified, stabilized, and morally ordered the realm. In this sense, the cakkavattī was not merely a political sovereign but a cosmic ruler whose authority resonated with Buddhist cosmology. King Aniruddha was remembered by posterity as *cakravartiy* Aniruddha, a designation that reflects his role in subduing heterodoxy, consolidating territory, and establishing a Theravāda Buddhist polity. This cosmological conception of kingship became even more explicit during the reign of King Narapatisithu. In his inscriptions, Narapatisithu referred to his capital as "Jambudīpa, the southern island, in the golden land called Arimaddanapura," thereby equating Bagan itself with the inhabited human continent of Buddhist cosmology. Since Jambudīpa was one of the four great continents of the universe, to rule Arimaddanapura was, by implication, to rule the cosmos. Through this symbolic equation, the Pagan kingdom was imagined as a microcosm of the Buddhist universe, and its king as a cakkavattī who governed according to dhamma. Narapatisithu further reinforced this cosmological kingship by describing himself as "the great king who resembles the flaming Nat, the color of the sun, who resides on top of Jambudīpa." Such imagery situates the king at the apex of the moral and spatial order, analogous to Mount Meru within the cosmic system. In this framework, Pagan was not merely a political capital but a mandala-centered victory city (Arimaddanapura), where cosmology, kingship, and urban space were mutually reinforcing.[14]

Aung-Thwin further explains that, in Buddhist cosmology, the universe is structured around Mount Myinmo (Mount Meru), which stands at the center of the earth. Above Mount Meru lies Tāvatiṃsa Heaven, ruled by Sakka (Indra), the sovereign of the Thirty-Three Nat kings. Surrounding this cosmic axis are the Four Great Islands (*Mahādīpa*), among which the southern continent, Jambudīpa, occupies a privileged position as the realm in which Buddhas appear and the dhamma is practiced.[15]

Within this cosmological framework, Aung-Thwin evaluates the great cakkavattī rulers of Bagan as kings who symbolically embodied the role of Sakka, the "king of kings." This conception is not merely theoretical but is grounded in epigraphic evidence. Bagan kings are repeatedly recorded in inscriptions with the title *Rājādhipati* (king over kings), a designation that resonates strongly with Sakka's position as the ruler of the Thirty-Three deities. The cakkavattī, king of Bagan thus occupied a dual role: as a universal monarch in the human realm of Jambudīpa and as a Sakka-like sovereign who upheld cosmic order through the protection and propagation of dhamma.

This symbolic parallel between Sakka and the Bagan king reinforces the interpretation of Arimaddanapura as a mandala-centered victory city. Just as Mount Meru functions as the cosmic axis around which the universe is ordered, the Bagan capital was imagined as the political and moral center of the Buddhist world. Murals depicting Mount Meru, the

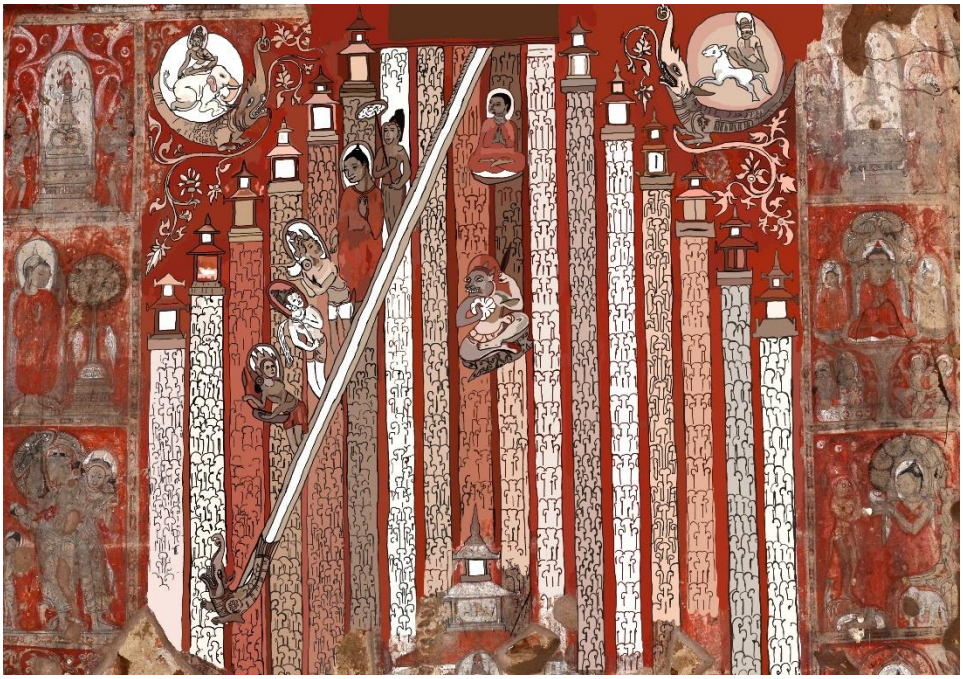
---

[14] Michael Aung-Thwin, *Pagan: The Origin of Modern Burma*, Honolulu, University of Hawaii Press, 1985, p. 61 (Hereafter cited as Aung-Thwin, *Pagan: The Origin of Modern Burma*)

[15] Ibid, p.31

surrounding mountain ranges, and the Four Islands—such as those preserved in Temple No. 1077—visually articulate this belief system, translating abstract cosmological concepts into tangible and devotional forms.[16] In this way, textual ideology, royal titulature, and mural imagery collectively reveal how Bagan kingship was conceived as both cosmically sanctioned and spatially grounded.

Figure 1. Descent from Tāvatiṃsa: Mount Meru and the Seven Mountain Ranges

Source: Temple 1077, Bagan, Reproduced by Researcher

This mural from Temple no. 1077, Bagan depicts the Descent of the Buddha from Tāvatiṃsa Heaven, a well-known episode following the Buddha's preaching of the Abhidhamma to his mother. This mural depicts the Buddha's descent from Tāvatiṃsa Heaven, with Mount Meru represented as the central vertical axis surrounded by seven concentric mountain ranges. The composition visually articulates Buddhist cosmology, linking the celestial realm ruled by Sakka with the human realm of Jambudīpa. Such imagery reflects a shared cosmological worldview in Bagan, where political centrality and kingship were conceptualized in relation to Mount Meru, mandala order, and the ideal of the cakkavatti, thereby reinforcing Arimaddanapura as a cosmologically legitimate victory city. The Buddha's movement from the cosmic summit back to the human realm (Jambudīpa) visually connects heaven, earth, and moral order. This is not merely narrative illustration — it is a cosmological diagram rendered as religious art.

Mount Meru functions as the vertically cosmic center, just as Bagan (Arimaddanapura) functioned as the political and moral center (baho / mandala) of the kingdom. Just as Sakka rules Tāvatiṃsa, Bagan kings styled themselves as cakkavatti / rājādhirāja, ruling Jambudīpa through dhamma. The Buddha's descent into Jambudīpa visually confirms that Jambudīpa was understood as the human moral realm. When Narapatisithu indicates Arimaddanapura "Jambudīpa in the golden land," this mural shows that such language reflects shared cosmological faith, not mere royal rhetoric.

[16] See Figure 1

Within Theravāda Buddhist cosmology, the universe is vertically structured around Mount Meru (Myinmo), which functions as the central cosmic axis. Above Mount Meru lies Tāvatiṃsa Heaven, ruled by Sakka (Indra), the king of the Thirty-three Gods, while below extends the human realm of Jambudīpa, where Buddhas appear and dhamma is practiced. This vertical hierarchy establishes a cosmic model of order, authority, and moral supremacy. In Bagan, this vertical cosmology was not merely doctrinal but politically imagined and ritually internalized. Kings who established and protected dhamma were perceived as earthly counterparts of Sakka, ruling at the cosmic center. Titles such as cakkavatti, rājādhipati, and dhammarāja recorded in inscriptions reflect this worldview, in which sovereignty was legitimized through alignment with Mount Meru and celestial authority.

• **Cosmic Order (Vertical)**	• **Political Order (Bagan)**
Tāvatiṃsa Heaven → ruled by **Sakka**	Cakkavaḷā/Universe → **cosmic sovereign Cakkavattī**
Mount Meru → **central cosmic axis**	Arimaddanapura (Bagan) → **mandala center / baho**
Jambudīpa → **human moral realm**	Myanma Nuiṅṅaṁ → **ordered human realm**

Murals depicting the Buddha's Descent from Tāvatiṃsa and cosmological diagrams do not serve as urban blueprints. Instead, they articulate a shared visual and conceptual language that shaped elite and monastic understandings of space. These representations provided the ideological foundation upon which political space—*Tuiṅ, Khruin* and *Pura*—was imagined, justified, and maintained. In Innwa period, seven divisions (*Tuiṅ*) described in Thuparyone inscription no.29a, represent seven mountains surrounding Mt. Meru as vertical axis.

Urban Areas of Bagan City, Horizontal Cosmic Center

The extent and spatial organization of Bagan city have long been subjects of scholarly investigation, and this study continues that inquiry through epigraphic evidence. Names referring to Bagan's urban areas and the territorial reach of the Bagan polity appear frequently in inscriptions dated to the Bagan period. Most occur in donor lists accompanying religious dedications, as well as in prayers and curse formulae.

In such texts, donors often prayed that the merit of their deeds be shared "as numerous as the grains of sand found between two places," for example, between *Ñoṅ-Ū* and *Sarepaccarā*, from *Ñoṅ-Ū* to *Ṅa Choṅ Khyaṁ*, or from *Sarepaccarā* to *Taluiṅsare*. Conversely, curses invoked punishment "as numerous as the grains of sand" between the same points. These expressions were not merely rhetorical; rather, they reflected a concrete understanding of spatial measurement, grounded in the known extent of Bagan city and the wider Bagan Empire. In other words, prayer and curse formulae relied upon regions that were already familiar and conceptually fixed in the minds of contemporaries.

One inscription explicitly delineates both the urban and imperial extents of Bagan as follows:

// Pukaṁ añā Ñoṅ-Ū ca so Ṅa Choṅ Khyaṁ tuiṅ oṅ Pukaṁ akriy Sariypaccarā ca so kā Taway tuiṅ oṅ //[17]

"From *Ñoṅ-Ū* (Nyaung U) to *Ṅa Choṅ Khyaṁ* (Nga-saung-chan) upstream of *Pukaṁ* (Bagan), and from *Sariypaccarā* (Thiripyitsaya) to *Taway* (Dawei) downstream of *Pukaṁ* (Bagan)." [18]

This inscription indicates two distinct but related spatial frameworks. First, Bagan's urban area consisted of three principal quarters (*araps*): Pukaṁ at the center, Ñoṅ-Ū at the northern extreme, and *Sariypaccarā* at the southern extreme. Thus, the urban extent of Bagan stretched from *Ñoṅ-Ū* in the north to *Sariypaccarā* in the south, with *Pukaṁ* occupying a central position between them. Bagan itself may therefore be understood as a quarter situated within this broader urban continuum.

Second, the inscription also defines the **imperial reach** of Bagan, extending from *Ṅa Choṅ Khyaṁ* (Upper Bhamo) in the north to *Taway* (Dawei) in the south. This larger spatial unit corresponds to what inscriptions later describe as *nuiṅṅaṁ*—the lands under royal domination. A similar understanding of Bagan's urban limits appears in the inscription of *Anantasū* and his wife, dated 21 June 1233, which states:

// Sariypaccarā ka Ñoṅ-Ū tuiṅ oṅ hi so mli puṁ aluṁ atuiṅ //[19]
"As many as the grains of sand existing from Sariypaccarā to Ñoṅ-Ū."

Here again, the north–south axis between *Sariypaccarā* and *Ñoṅ-Ū* functions as the accepted measure of the city's extent.

In general, G. H. Luce also outlined the spatial limits of Bagan city by referring to four prominent religious monuments traditionally attributed to King Anawrahta who enshrined eye-tooth relics there. These pagodas—*Tankrañ* on the west bank of the Ayeyawaddy River, *Turaṅ* to the east of Bagan, *Rhwe Cañkhaṁ* to the north, and *Lokanantā* to the south—are commonly understood as boundary markers at the four cardinal points of the city. [20] On this basis, the urban area of Bagan may be located within the space enclosed by these four cardinal limits.

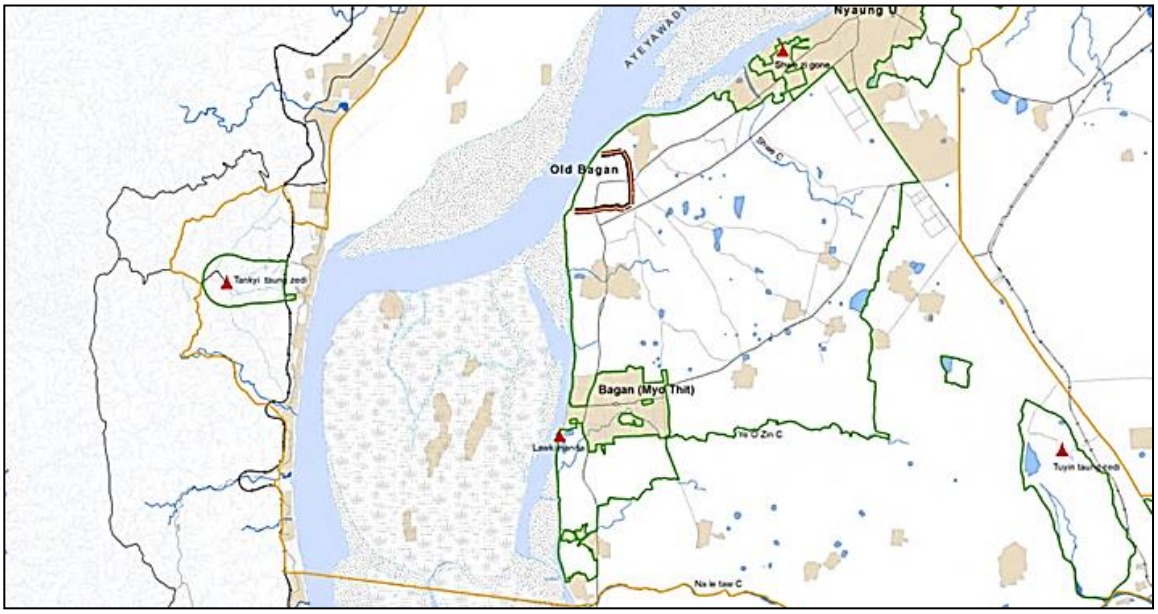
17 Pl.423[22-23] Pl. refers to Plate, Luce, G. H and Pe Maung Tin, *Inscriptions of Burma*, Vol 1, 1934 (from 1131 AD onwards); Vol 2 (down to 1268 AD); Vol 3, 1939 (1268-1300 AD); Vol 4, 1956 (down to 1340 AD); Vol 5, 1956 (1341-1364 AD). Rangoon, University of Rangoon Oriental Studies Publication Nos 2-6 & Oxford University Press.

18 Dr. Than Tun, "History of Buddhism in Burma" p.36

19 Pl.82a[22-23]

20 Luce, "ပုဂံခေတ် မြန်မာပြည်" (Myanmar of Bagan Era), Translated by Dr. Than Tun, *နဝဂုတ်ကိုးသွယ်* (*Nine Gems*), Yangon, Nantthar Press, 1966, pp.419-420, today the four pagodas are called '*Cwaytoau Le: Chū*' *စွယ်တော်လေးဆူ* See Figure 2

Figure 2 Map of Bagan Palace and Four Eye-tooth Pagodas Indicated as Four Cardinal points

Source: file:///C:/Users/user/Downloads/1588-2283-Maps-en.pdf

Functional Organization of Bagan Urban Space (Simplified)

Rather than listing all *araps* in detail, Bagan urban space can be **functionally categorized** into six major zones:

1. **Royal and Elite Zone**
   - Palace site within the walled city (*Pukaṁ* Palace)
   - Elite residential quarters outside the wall
2. **Residential Quarters**
   - *Pukaṁ*[21]
   - *Sacmati rap* [22]
   - *Arhiy Prañtaṁkhā arap*[23]
   - *Sarapuiy arap*[24]
3. **Manufacturing Zones**
   - *Panpwat rap*[25]
   - *Mraṅkkapā*[26]
4. **Riverine and Port Quarters**
   - *Ñoṅ-U* [27]
   - *Sariypaccarā*[28]

---

21 Pl.19a, b[14] Pl.147a[14], Pl.148a[9], Pl. 151[4], Pl. 152[18,21], Pl. 159[18], Pl. 163[13,21,23-24], Pl. 194[24], Pl.296[6], MPS.74b[12] (Mandalay Palace Shed)

22 Pl.142[2,3,16], Pl.19a, b[21], Pl.20a, b[24] P.229[3,11], Pl.194[7], Pl.246[2-3] Pl.48[15]

23 Pl.153a[3], Pl. 181[28-29]

24 MI.5[2], Pl.231b[4], Pl. 290b[4]

25 Pl.158[1,7]

26 Pl. 123[44], Pl.131[4],153a[6,11]

27 Pl.82[22-23]

28 Pl.123[44]

5. **Slave-Associated Quarters**
    - *Caṅkhuṁ rap*[29]
    - *Āmanā rap*[30]
6. **Monastic Quarters**
    - *Wineñdhuir kloṅ arap*[31]
    - *Mahākasapa arap*[32]
    - *Tamalin arap*[33]

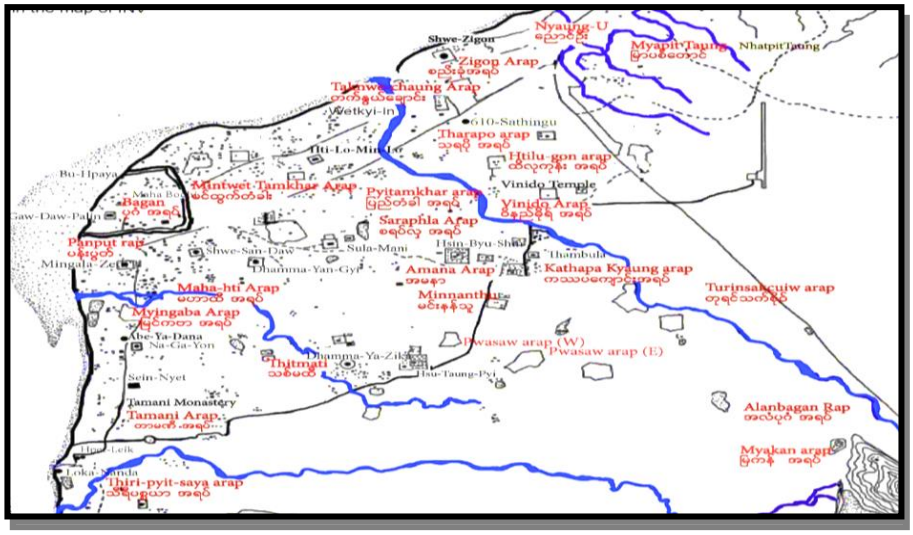
This functional division reflects social hierarchy, economic specialization, and religious patronage within Bagan city. Most residential houses were constructed of perishable materials such as wood and bamboo and have not survived. In contrast, brick monasteries **(*kloṅ*)** remain archaeologically visible. Several modern villages—Minnanthu, Myingaba, Phwasaw, Wetkyi-in, and Thiripyitsaya—occupy areas of former Bagan-period residential quarters, showing continuity through replacement rather than abandonment.

Elite Quarters and Conversion into Monastic Estates

Epigraphic evidence demonstrates that **elite residential estates (*Īṁ-rā*)** were often converted into brick monasteries after dedication to the Three Gems. Inscriptions record houses and estates formerly occupied by royal and aristocratic families being transformed into monasteries to fulfill the monastic necessity of shelter.

The quarter known as *Maṅ Thwak Taṁkhā rap*, likely located near the palace and northern city wall, appears to have been an elite residential zone. Multiple inscriptions confirm that monasteries called *Īmrā kloṅ* built in this area were formerly elite residences.[34] Elite housing areas were not erased but ritually transformed, preserving urban memory in religious architecture.

Figure 3 Map of Bagan City Urban Space with Various Quarters

Source: **The Quarters are located on Bagan Inventory Map by Researcher**

---

29 Pl. 176b[3] Pl.185[13]
30 Pl.12[4], *73*[6], Pl.243[2], Pl.234[6]
31 Pl.152[2], Pl.190a[1,16,24,25], Pl.231b[5], PL.42[20]
32 Pl.224[12], Pl.277[2] Pl.123[5,6,7,12,22,24,26,31,33]
33 Pl.265[2] Pl.266b[30]
34 Pl.143a[4-8], Pl.147a, BMI-38, OBI, II, pp.47-48, PPA. p.121-122, Pl.147b, BMI-37, OBI, II, pp.49-50, PPA.119-120

Surrounding Areas of Bagan

The terms relating to places of settlement and governance in Bagan-period inscriptions include *prañ, rwā, arap, akhwaṅ, khwaṅ, nay, tuik, kharuin,* and *nuiṅṅaṁ*. Among these, *prañ, rwā,* and *arap* denote settlements, whereas *kharuin* and *tuik* refer to regions demarcated for administrative purposes. Epigraphic evidence suggests that areas designated as *kharuin* were generally more densely populated than *tuik*, while *tuik* territories tended to cover more extensive tracts of land.

The Burmans appear to have employed the term *kharuin* to denote their earliest homeland in the plains, while *tuik* referred to nearby areas into which they later expanded. The term *nuiṅṅaṁ* came into usage only after King Aniruddha and his successors succeeded in extending their authority over neighboring, culturally diverse regions, stretching from *Koṅcaṅ* (Kaungsin) in the north to *Taluiṅsare* (Tanintharyi) and *Tawai* (Dawei) in the south. [35]

Based on original inscriptional evidence, G. H. Luce defined these territorial terms as follows:

"*Kharuin* was a term applied only to the earliest homes of the Burmans in the plain; which they regarded more especially as their own, with a landed aristocracy of wealth, and a regular system of land-measurement and registration. Beyond the *kharuin*, there were the *tuik* areas where Burmans mixed more freely, perhaps, with other tribes. And beyond the *tuik* areas, again, were the non-Burmese frontiers, *nuiṅṅaṁ*, lands of the splendour of conquest." [36]

In addition to these place-related terms, *mruiw* (modern *myo*) is only rarely encountered in inscriptions as a designation for a residential settlement in the sense understood today. Rather, *mruiw* refers specifically to a fortress, characterized by defensive walls and moats constructed for military purposes. Bagan-period settlement and cultural life were thus centered primarily on *prañ* (the capital) and *rwā* (villages).

The term *rwā* may be translated as "village," but its meaning is broad and flexible. More than one hundred and fifty locations are identified as *rwā* in inscriptions dating prior to the fall of Bagan, scattered throughout central Myanmar.[37] These *rwā*s functioned not only as rural settlements but also, in some cases, as secondary urban centers subordinate to the capital. The word *rwā*s also indicates Lu *rwā*s (Manusa Loka) and Nat *rwā*s (Deva Loka). Wide and huge settlement area can be defined as *rwā*s.

The principal terms relating to settlement and administration found in the inscriptions may be summarized as follows:

- *praṅ̃* – capital, city (Arimaddanapura)
- *arap* – quarter within a city
- *rwā* – village; sometimes an urban area, functioning as the second-largest settlement after the capital
- *akhwaṅ* / *khwaṅ* – administrative circle, Burman usage for district
- *kharuin* – district; an administrative and political region, often associated with early Burman settlement
- *nay* – administrative domain
- *tuik* – distant district or province; a territory demarcated for administration, taxation, or revenue
- *mruiw* – fortress; a fortified defensive structure

---

35 Dr. Than Tun, "History of Buddhism in Burma", p. 37

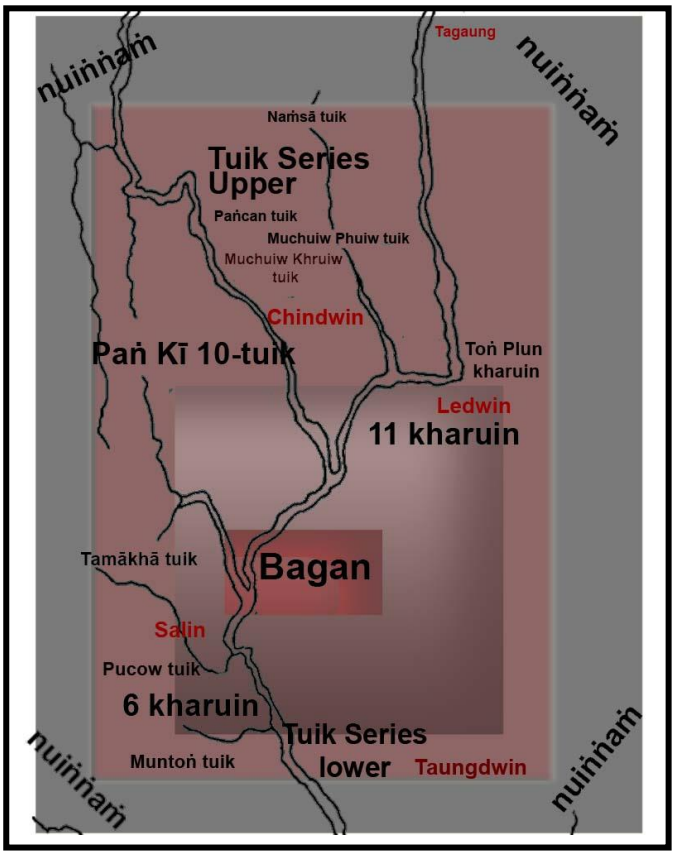
36 G.H. Luce, *Old Burma-Early Pagan*, Vol. I, New York, New York University Press, 1969, pp.33-34, (Hereafter cited as Luce, *Old Burma-Early Pagan*) Pl. 19a, b **See Figure 4**

37 Luce, "Geography of Burma", p.40

- *nuiṅṅaṁ* – lands under royal domination; frontier territories and lands of conquest, representing the broadest spatial extent of the Bagan polity

Conceptual Diagram (Textual Form)	**Cosmological Parallel (Implicit Structure)**	
Buddhist Cosmos ↓ Jambudīpa (Human Realm) ↓ Tuiṅ တိုင် (Divisions of the Realm) ↓ Khruin ခရိုန် (Sub-divisional Territory / Zone) ↓ Tuik တိုက် (Local Unit / Community Cluster) ↓ Pura (Arimaddanapura – Royal City) ↓ Arap / Rap (အရပ် / ရပ် – Urban Quarters, Craft & Residence)	Cosmology	Political Geography
	Mount Meru	Arimaddanapura
	Tāvatiṃsa /Sakka	Bagan Kingdom Cakkavatti King
	Jambudīpa	Kharuin / Tambadīpa
	Outer Continents	Tuik & Nuiṅṅaṁ

Figure 4. Conceptual Mandala of Bagan Polity and Cosmological Space

Source: Conceptual reconstruction of Bagan polity based on Aung-Thwin's circular (mandala) model. Aung-Thwin, *Pagan: The Origin of Modern Burma*, p.100

Conceptual Diagram (Textual Form): Circular–Mandala Structure of Bagan Polity

The spatial organization of Bagan polity may be understood as a concentric and hierarchical mandala, rather than a linear territorial state. In this model, political authority, moral order, and cosmological meaning radiate outward from a sacred center.

First Ring: Central Core (Baho / Mandala Center), (Arimaddanapura / Pukaṁ / Prañ)

At the center lies Bagan city itself, conceived as Arimaddanapura, the "Victory City" that subdues disorder (*ari*). This urban core, consisting of the palace site (*praṁ*) and surrounding quarters (*araps*), functioned as the moral, political, and ritual center, analogous to Mount Meru in Buddhist cosmology. Kings ruling from this center were imagined as cakkavattī or *rājādhipati*, mirroring Sakka's sovereignty at the cosmic axis.

Second Ring: Inner Administrative Regions (Kharuin)

Surrounding the capital are the *kharuins*, densely populated and politically integrated districts that formed the immediate support structure of the mandala.

- Eleven *kharuin* on the eastern bank of the Ayeyawaddy[38]
- Six *kharuin* on the western bank, including the Minbu region[39]

Together, these *kharuins* constituted the earliest Burman heartland.[40] In later textual traditions, this core region came to be identified as *Tambadīpa*, a name that appears to echo or derive from Jambudīpa, the southern continent of Buddhist cosmology. In this sense, the *kharuin* zone represents the human moral realm closest to the cosmic center.

Third Ring: Expanded Administrative Zones (Tuik Series)

Beyond the *kharuin* belt lie broader and less densely populated territories known as *tuiks*, organized into upper and lower series:

- Upper *Tuik* Series (e.g. *Namsa, Pancan, Muchuiw Phuiw, Muchuiw Khruiv tuik*)
- Lower *Tuik* Series (e.g. *Tamākhā, Pucow, Munton tuik*)[41]

These *tuiks* were regions of expansion, frontier administration, and revenue extraction. According to epigraphic evidence, most *tuiks* were situated within *Sunāparanta Tuiṅ*, north and west of the Ayeyawaddy, marking zones where Burmans mixed with non-Burman populations. In mandala terms, they represent outer rings of diminishing ritual intensity but increasing territorial reach.

Outer Ring: Nuiṅṅaṁ (Realm of Sovereignty / Frontier World)

Encircling all inner zones is *nuiṅṅaṁ*,[42] the broadest and least defined sphere, referring to lands brought under domination through conquest or allegiance.[43] This realm corresponds to the outer world beyond the moral center, comparable to peripheral continents beyond Jambudīpa in Buddhist cosmology. Authority here was symbolic and fluctuating rather than administratively uniform.

- Jambudīpa (*nuiṅṅaṁ*)represents the **macrocosmic human world**,
- *Tuiṅ* and *Kharuin* represents a **mesocosmic political division**, and

---

38 (a) Luce, G.H. and Pe Maung Tin, The Glass Palace Chronicle, (Translation of sections 12-47 of the *Hmannan Yazawin*), Oxford, Oxford University Press, 1923, p.97
(b) Pl.19 a, b, Pl.1433-26 (In this inscription, most of villages and *chay ta rwā sūkri*, the lord of 11 villages are revealed also found), Sulamani Inscription (Copy), L.113, PPA, pp,145-146, OBI, I, pp.347-349

39 Pl.31[10-11,] OBI-I, p.84 (Dr. Than Tun and Luce decipher this inscriptional phrase as *khrok kharuin acap* _ the adjacent place of six *kharuin*)

40 Aung-Thwin, *Pagan: The Origin of Modern Burma*, p.101

41 Ibid, pp.101-103

42 Pl. 19a[6], 276a2, Pl.23519, OBI, III, p.75, အနိုင်အင် အခြံအရံ

43 (a)Dr. Than Tun, "History of Buddhism in Burma", p. 37
(b)G.H Luce, Old Burma-Early Pagan, I, pp.33-34 , pl. 19a,b

- Pura (city) represents the **microcosmic center of order**.

Jambudīpa and Buddhist Cosmology in the Urban Imagination of Bagan

Jambudīpa is conceived as the great southern continent in which India, Myanmar, and other regions of Southeast Asia are situated. The southern continent of Jambudīpa is understood as the human realm (*manussaloka*), the domain inhabited by humankind. Within this cosmological framework, Lake Anotatta (Anavatta) occupies a central and sacred position, representing a world governed by the most powerful animals—the elephant, horse, bull, and lion—which symbolize strength, sovereignty, and cosmic order.[44] According to Buddhist cosmological texts, Jambudīpa is described as a cart-shaped southern continent, measuring ten thousand yojanas in width and thirty thousand yojanas in circumference. At its northern extremity stands the great Jambu tree. To the north of the central Majjhimadesa rise seven great mountain ranges, including Suvaṇṇa (the Golden Mountain), beyond which lie the Mandākinī Lake and the cave of Nandā. Above these are seven great natural lakes—Mandākinī, Anotatta, Saddanta, Sīhappapāta, Kaṇṇamuṇḍa, Rathakāra, and Kuṇāla—culminating in Mount Meru (Sineru), the cosmic axis of the universe. From Mount Meru emerge the four great continents, with Jambudīpa being the southern human realm (*manussaloka*).[45]

These cosmological concepts were already vividly visualized during the Bagan period, as can be observed in mural paintings that elegantly depict Buddhist cosmography. The representation of the four islands surrounding Mount Meru appears in the murals of Kusa Pagoda, a temple in Bagan, where Mount Meru is rendered as the cosmic axis of the universe. The paintings further include symbolic forms such as the full moon for Pubbavideha in the east, crescent moon for Aparagoyana in the west, square palanquin motifs for Uttarakuru in the North, and cart-head shape for Jambudipa in the south, [46] all of which contribute to the visual articulation of cosmological space. Variations in the orientation of the four cardinal directions are also clearly discernible.

The earliest epigraphic mention of Jambudīpa in Bagan occurs in the Dhammarājika Inscription dated A.D. 1196, which records that above Jambudīpa there appeared a ruler of extraordinary merit and glory, described as *Śrī Tribhuvanāditya-dhammarāja Narapati*. In later inscriptions of the Inwa (Ava) period, Bagan and the Inwa region are described as the central domain of Jambudīpa, while the remaining regions of Myanmar are referred to as territories located beyond Jambudīpa. This inscriptional usage reflects a continued perception of political and sacred geography rooted in Buddhist cosmology, wherein royal capitals were conceptually positioned at the heart of the moral and cosmic world.

In Theravāda Buddhist cosmology, Jambudīpa occupies a hub position among the Four Great Continents (cattāro mahādīpā) surrounding Mount Meru. It is the southern continent and the only realm in which Buddhas are born, attain Enlightenment, and proclaim the Dhamma. Consequently, Jambudīpa is not merely a geographical concept but a sacred moral space, distinguished by karmic potential and historical time. For Buddhist kingship, ruling Jambudīpa symbolically implied universal legitimacy grounded in dhamma rather than territorial conquest.

The conception of Arimaddanapura, "the City that Tramples Enemies", must therefore be understood not only in political or military terms, but also within this cosmological framework. In Bagan inscriptions and visual culture, the capital is repeatedly elevated beyond an ordinary urban settlement (*rwā* or *mruiw*), and instead conceptualized as a **cosmic centre**, resonating with the Buddhist vision of the world. The avoidance of common urban terminology in reference to Bagan, and the preference for *pukaṁ praṁ* and *Arimaddanā pura*, suggest a deliberate ideological distinction between sacred capital and ordinary towns.

This cosmological imagination is clearly reflected in Bagan mural paintings depicting Jambudīpa, such as the examples preserved at Kusa Pagoda, Bagan. These murals present Jambudīpa

---

44 See Figure 5

45 Kyithe Layhtet Sayadaw, (tr), *ဇမ္ဗူဒီပ စာတာမ်ိးနှင့် မဟာဝင်ဝတ္ထု* (*Jambudipa and Mahavamvathu*), Yangon, Department of Religion, 2001, p.15 (Hereafter cited as Kyithe Layhtet, *Jambudipa and Mahavamvathu*)

46 Ibid, p.30, See Figure 6

as a cart-head shape or mandala-like composition, with a central core surrounded by concentric zones, populated with symbolic animals, trees, and structured divisions. Such imagery corresponds closely with canonical and commentarial descriptions of the world-system (*cakkavāḷa*), in which order, symmetry, and moral hierarchy are visually emphasized.

The Jambudīpa mural at Kusa Pagoda places the continent within a clearly bounded cosmic diagram, reinforcing the notion that the human realm is enclosed within a divinely ordered universe. Similarly, the Sale mural integrates Jambudīpa into a narrative and ritual context, indicating that cosmological knowledge was not abstract but actively embedded in devotional space. These visual programs functioned as didactic tools, enabling worshippers to comprehend their position within the Buddhist cosmos while simultaneously affirming the king's role as protector of the sāsana within Jambudīpa.

Figure 5. (left) Lake Anotatta, Depiction of the four royal symbolic animals

Figure 6. (right) Illustration of Four Great Islands Surrounding Mt. Meru

Source: (Left) Sale, Ohn Pwe Taw Temple: (right) Kusa Paya, Temple no.845

Pagan mural painters localized Jambudīpa by embedding cosmological ideas into familiar landscapes, royal figures, and architectural forms. Bagan period marks a visual-spatial synthesis of Buddhism, kingship, and city planning. During the Bagan period, mural paintings visually expressed the cosmological concept of Jambudīpa, transforming textual Buddhist geography into spatial, political, and religious imagery that also shaped the urban and administrative imagination of Bagan. The mural paintings also visually articulated the Buddhist cosmological concept of Jambudīpa and how this imagery contributed to spatial and ideological thinking in Pagan.

Within this framework, Bagan itself may be understood as a terrestrial reflection of Jambudīpa, just as Jambudīpa mirrors the cosmic order centred on Mount Meru. The identification of the capital as Arimaddanapura thus acquires deeper meaning: the "enemy" to be crushed is not only external political rivals but also internal disorder (*adhammā*). By constructing, naming, and ritually defining Bagan as a cosmologically central city, Bagan kings—especially Aniruddha—positioned themselves as dhammarāja figures, ruling a sanctified landscape aligned with Buddhist universal order.

Therefore, the linkage between Jambudīpa, cosmology, and urban division is not incidental but fundamental to understanding Bagan's political theology. The city, Arimaddanapura was imagined not simply as a seat of power, but as a microcosm of the Buddhist universe, where sacred geography, kingship, and religious merit converged.

Conclusion

This study has examined Bagan city and its territorial imagination through the combined lenses of Buddhist cosmology, epigraphic terminology, and visual culture. By bringing together inscriptions, mural paintings, and conceptual mapping, it has demonstrated that Bagan was not merely an administrative capital but was consciously imagined as a cosmological center (baho / mandala) within the human realm of Jambudīpa. The capital, identified as Arimaddanapura, functioned symbolically as a *victory city* that subdued disorder and established dhamma-order, reflecting a deeply embedded Buddhist political ideology.

The vertical cosmological model—centered on Mount Meru, the surrounding seven mountain ranges, and Tāvatiṃsa ruled by Sakka—is clearly visualized in Bagan murals, particularly in Temple No. 1077 and related sites. These representations provided a shared cosmological grammar through which kingship, hierarchy, and moral authority were understood. Bagan kings, especially Aniruddha and Narapatisithu, were thus imagined as cakkavattī-like rulers, paralleling Sakka's sovereignty at the cosmic center.

Horizontally, the study has shown that the organization of space through terms such as *prañ, arap, kharuin, tuik, and nuiṅṅaṁ* reflects a graded political geography rather than a modern territorial state. The capital and its quarters formed the inner core, surrounded by *kharuins* and later *tuiks*, which were subsequently conceptualized as Tambadīpa and Sunāparanta. The identification of Tambadīpa as a localized transformation of Jambudīpa suggests that cosmological concepts were actively adapted to regional geography.

Importantly, murals depicting Jambudīpa, Anavatapta Lake, and the four guardian animals (elephant, horse, bull, and lion) provide visual confirmation that these ideas were not abstract literary borrowings but lived beliefs shared by patrons, artists, and devotees. These images authenticate the cosmological worldview that inscriptions articulate textually, demonstrating the close integration of belief, power, and space in Bagan society.

In sum, Bagan was imagined as a microcosm of the Buddhist universe, where cosmology, kingship, and urban space converged. While cosmological imagery did not serve as a literal urban blueprint, it shaped the mental map through which authority, territory, and legitimacy were perceived.

Acknowledgements

First and foremost, I would like to express my sincere gratitude to Dr. Myo Min Tun, Rector (Acting) of East Yangon University, and to Dr. Aye Aye Ko and Dr. Thidar Aung, Pro-Rectors, for granting permission to conduct this research study.

I would also like to extend my special thanks to Dr. Su Su Myat, Professor and Head of the Department, as well as Dr. Than Than Shwe and Dr. Thin Thin Myat, Professors of the department, for their guidance, encouragement, and continuous support. My appreciation further goes to my colleagues, all teachers, and staff members for their kind assistance and sustained encouragement throughout the course of this research.

References

Aung-Thwin, Michael Pagan: The Origin of Modern Burma, Honolulu, University of Hawaii Press, 1985

Chit Thein,U ရှေးဟောင်းမွန်ကျောက်စာပေါင်ချုပ် (The Compilation of Old Mon Inscriptions, I, in Mon), Yangon, Department of Archaeology, 1965

Epigraphia Birmmanica, Vol. I, Part. II, Yangon, Superintendent and Government Printing,1934

Luce, G.H. "Fu-kan-tu-lu", Fiftieth Anniversary Publications, No.2, Yangon, Burma Research Society, 1960

Luce, G.H."Geography of Burma under the Pagan Dynasty", JBRS, Vol.42, no.1, Yangon, Rangoon University Press, 1959

Luce, G.H. Old Burma-Early Pagan, Vol. I, New York, New York University Press, 1969

Luce, G. H. and Pe Maung Tin, Inscriptions of Burma, Vol 1, 1934 (from 1131 AD onwards); Vol 2 (down to 1268 AD); Vol 3, 1939 (1268-1300 AD); Vol 4, 1956 (down to 1340 AD); Vol 5, 1956 (1341-1364

AD). Rangoon, University of Rangoon Oriental Studies Publication Nos 2-6 & Oxford University Press.

Luce, G.H. and Pe Maung Tin,The Glass Palace Chronicle, (Tr. of sections 12-47 of the Hmannan Yazawin), Oxford, Oxford University Press, 1923

Than Tun, Dr. "History of Buddhism in Burma, A.D. 1000-1300", Ph.D. Thesis submitted to SOAS, revised and enlarged Edition, Journal of Burma Research Society, Vol. 61, nos.1-2, Yangon, Burma Research Society, 1978

Than Tun, Dr. The Royal Orders of Burma, AD 1598-1885, Part II, AD 1649-1750, Kyoto, The Center for Southeast Asian Studies, Kyoto University Press, 1985

Yi Sein, U"ပျူခေတ် မြန်မာ့နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေး" ("The Foreign Relation of Myanmar during the Pyu Period"), Myanma Historical Journal), Vol. IV

Agricultural Sector During The Late Konbaung Period

Wai Wai Lwin[1]

Abstract

The basic structure of the economy during the Konbaung Period was traditionally agrarian, with more than eighty percent of the population dependent on farming for their livelihood. As commercialized agriculture and profit-driven production had not yet developed, most people practiced their occupations primarily to meet their own subsistence needs. Cultivated land was generally divided into three categories: *thathana-mye* (glebe land from which no tax could be levied), *ayadaw-mye* (royal land used only for the court), and *boba-paing-mye* (hereditary land cultivated by commoners who were obliged to pay revenue and tax). Significant economic transformation began only after Lower Myanmar came under British colonial rule, when capitalist economic practices were introduced. This paper examines the condition and development of the agricultural sector under Myanmar kings during the Late Konbaung Period. Agricultural production was organized around four main categories of land; *le, ya, kaing-kyun,* and *u-yin* (paddy land, dry land, silt land, and garden land)—on which a wide variety of crops were cultivated using both rain-fed and irrigated systems. During the reign of King Mindon (1853–1878), export-oriented crops such as cotton and indigo were extensively promoted, and successive measures were implemented to strengthen agricultural productivity. These policies aimed to reduce Upper Myanmar's dependence on rice supplies from Lower Myanmar and to ensure domestic food security. The study highlights the role of royal agricultural policy in sustaining the traditional agrarian economy during the final phase of the Konbaung dynasty.

Keywords: Mindon, Thibaw, Agrarian Economy, Agricultural Policy, Paddy Cultivation, Land Classification, *Le, Ya, Kaing-kyun, U-yin*, Irrigation

Introduction

Agriculture traditionally constituted the foundation of the economy under the Myanmar kings, with paddy cultivation serving as its central component. Alongside agriculture, trade and commerce functioned as the secondary but essential sectors supporting the economic life of the kingdom. Throughout the Late Konbaung Period, the agrarian economy remained the primary source of livelihood for the majority of the population, shaping both social structure and state revenue.The Late Konbaung kings; Bagyidaw (Sagaing Min, 1819–1837), Thayawady Min (Shwebo Min, 1837–1846), Bagan Min (1846–1853), Mindon Min (1853–1878), and Thibaw Min (1878–1885) collectively ruled during a period marked by political challenges, territorial losses, and increasing foreign influence. Despite these difficulties, each king made efforts to maintain and improve the economic condition of the kingdom, particularly through the support and regulation of agricultural production.

Myanmar's traditional products during this period were predominantly agro-based. Rice remained the principal crop, while other important agricultural products included cotton, sesame, maize, tobacco, and a wide range of garden crops such as durian, jackfruit, coconut, and areca nut. In addition to agricultural goods, trade commodities comprised fish and fish products, ironware, lacquerware, hides, pottery, cutch, and precious stones such as jade and ruby. The Konbaung kingdom maintained to trade relations with neighboring regions and foreign powers, including China, India, Britain, and France. Following the loss of Bago Province in 1853, Upper Myanmar became landlocked, resulting in increased dependence on trade with Lower Myanmar. This development significantly influenced agricultural policy, particularly during the reign of King Mindon, who sought to strengthen domestic agricultural production to reduce reliance on imported rice. Against this background, this paper explores the structure, cultivation methods, and policy measures related to agriculture during the Late

[1] Dr., Associate Professor, Department of History, East Yangon University

Konbaung Period, with particular attention to land categories, crop patterns, and royal initiatives.

Aim and Objectives

Aim

The primary aim of this study is to examine the structure, characteristics, and development of the agricultural sector during the Late Konbaung Period, with particular attention to royal policies, land classification systems, and agricultural production under Myanmar kings.

Objectives

The specific objectives of this research are:

1. To analyze the traditional agrarian foundation of the Konbaung economy and its role in sustaining the state and rural society.
2. To examine the classification of agricultural land (*le*, *ya*, *kaing-kyun*, and *u-yin*) and the types of crops cultivated on each category of land.
3. To investigate agricultural policies and administrative measures implemented by Late Konbaung kings, especially during the reign of King Mindon, to promote agricultural productivity.
4. To assess the impact of political changes and territorial losses, particularly after the annexation of Lower Myanmar, on agricultural production in Upper Myanmar.
5. To evaluate the significance of agriculture in maintaining food security and economic stability during the final phase of the Konbaung dynasty.

Research Methodology

This research adopts a historical and qualitative research methodology, relying primarily on documentary analysis of both primary and secondary sources.

Primary sources include royal orders, administrative records, and chronicles from the Konbaung Period, such as *Hluttaw* records and royal edicts, which provide direct evidence of land administration, taxation, and agricultural regulation. Key primary materials consulted include U Tin's *Paper on Administrative System under Myanmar Kings and Royal Order of Bodawpaya Called Yazathat*, Taw Sein Ko's *Extractions from Hluttaw Records*, and contemporary chronicles such as *The Great Chronicle of Mandalay Yadanabon*.

Secondary sources consist of scholarly works by modern historians and researchers, including studies by Dr. Than Tun and Dr. Toe Hla, which offer analytical interpretations of Konbaung administration and rural socio-economic life. British archival materials, such as *The Dalhousie–Phayre Correspondence*, are also used to provide an external perspective on agricultural conditions and economic policies during the later Konbaung period.

The research employs descriptive and analytical methods to interpret historical data, comparing administrative practices across different reigns where relevant. By synthesizing indigenous records with modern historical scholarship, this study aims to present a balanced and contextualized understanding of agriculture during the Late Konbaung Period.

Agriculture Sector during the Late Konbaung Period

The role of agriculture in economy

The basic pattern of economy during the Late Konbaung Period was agriculture. As the period under this study being thoroughly in feudalistic nature the basic form of wealth in this period was the land and agriculture was also the main stay of economy. Successive kings of the Konbaung Dynasty encouraged for getting improvement in agriculture. When Sagaing Min became king in 1819 and organized administrative departments into ten, a separate department was dedicated for revenue on land, water and garden.[2] Similarly in time of King Mindon in 1870 he made a separate department for agriculture when he organized central administration into four departments.[3] When King Thibaw became king in 1878 he reorganized administrative departments into 14 units a separate department was formed under the title of agricultural land allotment, irrigation and cattle.[4] When the system of 14 departments was reorganized into 9 in July 1880 agriculture was placed under separate heading.[5]

Although the hluttaw was mainly responsible for the development of agricultural works, many Myanmar kings in person dealt with detail works of the agriculture sector as striving for getting enough water for growing crops, to increase the amount of land under cultivation, to regulate the revenue paid in kind with paddy to be carried and stored at royal granary, to distribute land to royal servicemen for their family use and to boost up the cultivation of commoner peasantry.[6] Paddy cultivation was mainly depended on rains and therefore successive Myanmar kings regularly performed the ceremony for calling rains at the start of rainy season. By performing the plowing ceremony by the king himself he showed great interest in the affairs of the most majority of his subjects and this is an act of giving moral courage to his people.[7] Under King Mindon he did large measures for agricultural progress such as building and renovating the irrigation works, providing seeds of paddy, beans etc. and cattle for those who were in need of farm animals in time of planting, and funding loans to needy planters. Similarly in time of King Thibaw encouragements were made as before for food sufficiency and for export the surplus. The following order reflects the willingness of the king for doing plowing and seed broadcasting collectively to be done by the peasants:

> နန်းစဉ်လယ်တော်များတွင် ဘုရင်ကိုယ်တိုင် မိုးဦးကျနယုန်လမှာလယ်
> ထွန်မင်္ဂလာပြုလုပ်မြဲ။ ငါထွန်သကဲ့သို့ မင်းညီမင်းသား မှူးမတ် သူဌေး သူကြွယ်
> လယ်ယာလုပ်သူများအားလုံး ထွန်ကြစေ။ ကျေညာသောအ မိန့်တော်ထုတ်ရသည်။

---

[2] U Tin, *မြန်မာမင်းအုပ်ချုပ်ပုံစာတမ်းနှင့် ဘိုးတော်ဘုရားကြီး၏ ရာဇသတ်ခေါ်သော အမိန့်တော်တမ်းကြီး၊ တတိယတွဲ* (Paper on *Administrative System under Myanmar Kings and Royal Order of Bodawpaya Called Yazathat*, Volume III), Yangon, Baho Press, Second Published, 1970, p. 186 (Hereafter cited as Tin, *Administration under Myanmar Kings, III*)

[3] Yaw Atwinwun U Po Hlaing, *ရာဇမ္မသင်္ဂဟကျမ်း* (*Treatise on Correlation between King and the Law*), Edited by Maung Htin, Yangon, Htain Win Publication, 1960, p. 89

[4] Taw Seln Ko, *လွှတ်တော်မှတ်တမ်းကောက်နုတ်ချက်* (Extractions from Hluttaw Records), Yangon, Thint-bawa Press, 1970, p. 3 (Hereafter cited as Taw Sein Ko, Hluttaw Records)

[5] Dr. Than Tun, *နယ်လှည့်ရာဇဝင်၊ တတိယတွဲ* (*Itinerary History*, Volume III), Yangon, Nanttha Press, 1969, p. 215

[6] Kani Sitke Minhtin Yaza, မန္တလေးရတနာပုံမဟာရာဇဝင်တော်ကြီး (*The Great Chronicle of Mandalay Yadanabon*), Mandalay, Tet-nay-lin Press, 1969, p. 220

[7] U Ba U, *မြန်မာ့အုပ်ချုပ်ရေးပညာ* (*Myanmar Way of Administration*), Mandalay, Bahosi Press, (with no publication date), p. 182

စ၍လယ်ထွန်ရန်နေ့၊ စ၍မျိုးပြောင်းရန်နေ့၊ သောအချက်အလက်များကို
နှစ်တိုင်းလယ်ယာလုပ်သူဟူသမျှသိအောင် ရှင်ဘုရင်အမိန့်တော်ထုတ်ပြန်ရမြဲ။"[8]

(Traditionally, the king does the work of plowing in person at the fall of rains in Nayon (generally falls during May and June) in royal farmlands and princes and ministers and rich men alike and all planters have to do the same like me. An order is usually issued for fixing the date of plowing, transplanting etc. for reminding the peasants.)

Cultivation will be varied on account of soil, weather, and elevation etc. and therefore, cultivation in Myanmar generally differed in those days as le (rice land), ya (growing crops other than paddy), *kaing-kyun* (cultivating on silt land and flood plains and usually grow vegetables not paddy) and *uyin* (garden).[9] *Le* needs ample of water whereas *ya* does not need it at all and beans, corn, sesame, cotton are mostly grown in *ya*. Toddy, coconut, mango and areca nut are mostly grown in *uyin* lands. *Uyins* were seen generally near a lake and in upland areas and in hilly regions another type of cultivation had been practiced called *taungya* (shifting cultivation). Among them all le is the most vital as rice being the staple food of Myanmar people. *Le* cultivation is generally practiced in two ways: monsoon paddy or than le grown with rain water and summer paddy or *than le* grown with irrigated water. During the Late Konbaung Period the first one was used in Lower Myanmar where there received ample of monsoon rains while the second was mostly practiced in Central Myanmar areas.[10]

Categories of land

Cultivated land during the Konbaung Period was generally classified into three principal categories: *thathana-mye*, *ayadaw-mye*, and *boba-paing-mye*. *Thathana-mye* referred to glebe land dedicated to religious establishments, from which no revenue or tax was levied. *Ayadaw-mye* denoted royal land reserved exclusively for court use, while *boba-paing-mye* consisted of hereditary land owned and cultivated by commoners, who were obliged to pay revenue and agricultural taxes to the state. Each of these categories contained several subdivisions, which varied over time according to administrative practice and royal policy. Royal land (*ayadaw-mye*) was also known as *lamine*, and cultivators working on such land were organized into groups called *lamine asu*. These lands were generally regarded as the most fertile and productive cultivable lands in the kingdom. During the Yadanabon Period, *lamine* lands were particularly concentrated in regions such as Shwebo, Madaya, and Kyaukse, which served as major agricultural centers supplying the royal court. [11]

Due to insufficiency of water and of poor soil quality, cultivation in Upper Myanmar was more difficult than that in Lower Myanmar. For example, there was no need for planter in Lower Myanmar to use both plough and harrow as the soil had already been soft enough with rain water, and he needed only plowing and spreading seeds without making seedlings.

---

[8] Bagan Wundauk U Tin, *မြန်မာမင်းအုပ်ချုပ်ပုံစာတမ်းနှင့်ဘိုးတော်ဘုရားကြီး၏ ရာဇသတ်ခေါ်သော အမိန့်တော်တမ်းကြီး၊ ပဋ္ဌမတွဲ* (*Paper on Administrative System under Myanmar Kings and Royal Order of Bodawpaya Called Yazathat*, Volume VJ, Yangon, Cultural Institute Department, 1983, p. 20

[9] Dr. Toe Hla, *ကုန်းဘောင်ခေတ်ကျေးလက်လူမှုစီးပွားဘဝ(၁၇၅၂-၁၈၈၅)* (*Socio-Economic Life In the Rural Areas during the Konbaung Perlod (1752-1885))*, Yangon, Publication Committee in Commemoration of 50th Anniversary of the MHRC, 2004, p. 91 (Hereafter cited as Toe Hla, *Socio-Economic Life*)

[10] Dr. Than Tun, *ခေတ်ဟောင်းမြန်မာရာဇဝင်* (*History of Myanmar in Olden Times*), Yangon, Sarlokngan Press, Third Published, 2002, pp. 195-196 (Hereafter cited as Than Tun, *Olden Myanmar*)

[11] Dr. Than Tun, *ဗမာသမိုင်းဟင်းလေး၊ အမှတ်(၁)* (*Myanmar History in Hotchpotch, No. (1)*), Yangon, Swedaw Press, 2013, p. 148

On the contrary, farmer in the Upper Myanmar had to do both processes (plowing, harrowing, nursery making and transplanting) for getting good harvest.[12]

Because of getting little rain in Central Myanmar area successive Myanmar kings since *Anawyahta* of *Bagan* Period (1044-1077) established network of irrigations in this region draining water for cultivation in the regions of Kyaukse, Shwebo, Mandalay, Yamethin, Meikhtila, Minbu etc. For the nine districts of Kyaukse such dams as *Nwatet, Kunsay, Ngapyaung* were built to irrigate water from Zawgyi River and *Nganaithin, Pyaungpya, Kinda, Kyeme* dams were built to irrigate the river Panlaung.[13] In times of Konbaung kings, irrigation works were paid great heed from time to time. Even though he had to deal with intermittent warfare Alaungmintaya in 1758 arranged for construction a dam at Mu River about 300 *tah* (1 *tah* equals 10.5 feet) west of *Myedu* by erecting wooden posts and filling layer of earth and rock one after another within these posts.[14] The network of irrigations built and repaired by successive kings in the Kyaukse region which has been known as လယ်တွင်းကိုးခရိုင် (nine districts of rice cultivation) are assessed by technicians as very systematic and modernized.[15]

Attempts for providing irrigated water

Badon Min ordered to make renovation works for Lake *Aungpinle* in 1788, for *Maungmagan* or *Nandar* in 1789, for *Shwelaung* Watercourse in 1795 and for Meikhtila Lake in 1796 respectively. *Kangyi* Lake, *Tamokso* Lake and *Myaungmadaw* (main drain) were also repaired. King *Thayawady* also ordered လက်ဝဲဝင်းမှူး (chief of left palace yard) to lead the repair works of irrigation in southern nine districts in cooperating with local chiefs and officials concerned of irrigation.[16] Bagan Min (1846-53) also ordered *Maha Mingaung Thihathu U Hmon*, officer in charge of dams, to repair the *Nathlwe* Dam and *Nwakupauk* Dam.[17] In time of King Mindon (1853-78), Myanmar had already lost its rice granary and also the biggest source revenue the Lower Myanmar into the hands of the British expansionists.[18] Therefore, it could no longer be possible for Myanmar king to rely on Lower Myanmar for food sufficiency and Mindon and Kanaung his brother and heir had to try to boost the rice production of Upper Myanmar by every possible means they could. Mindon Min repaired dams and reservoirs and irrigation work etc. established by his predecessors but out of operation or damaged by his time."[19]

Renovation works on *Gyogya* Lake was started to be done by supervision of *Myataung Myoza* (town eater) *Thado Maha Minhla Kywathu* on 25 March 1853 from which

---

[12] *မြန်မာ့လယ်ယာမြေသမိုင်း အတွဲ(၁)* (*History of Farmland in Myanmar, Volume (1)*), Burma Socialist Programme Party, Party Central Organizing Committee Headquarters, Yangon, Sarpay Beikman Press, 1970, pp. 58-59

[13] U Ba Thein, *ကိုးခရိုင်သမိုင်း* (*History of Nine Districts*), Mandalay, George Press, (with no publication date), p. 14 (Hereafter cited as Ba Thein, *Nine Districts*)

[14] *အခြေခံမြန်မာ့နိုင်ငံရေးသမိုင်း* (*Basic Myanmar Political History, volume II, Part 2*), Burma Socialist Programme Party, Party Central Organizing Committee Headquarters, Yangon, Sarpay Beikman Press, 1978, p. 119 (Hereafter cited as *Political History, II, 2*)

[15] Dr. Myint Maung, *ရှေးခေတ်မြန်မာတို့၏စပါးကျီး* (*Granary of Ancient Myanmar People*), Yangon, Sarpay Beikman Press, 1989, p. 75 (Hereafter cited as Myint Maung, *Granary*)

[16] *Political History, II*, 2, p. 120

[17] Myint Maung, *Granary*, p. 68

[18] Daw Myint Myint Than, *"မင်းတုန်းမင်းလက်ထက် အုပ်ချုပ်ရေးနှင့်စီးပွားရေး အခြေအနေ"* (Administration and Economy under King Mindon) *Journal of Myanmar Literature and Social Science, Volume II, No. 3*, September 1969, p. 80 (Hereafter cited as Myint Myint Than, *King Mindon*)

[19] Dr. Toe Hla, *အလောင်းမင်းတရားကြီး၏ ကုန်းဘောင်ရွှေပြည်* (*Konbaung the Golden Land of Alaungmintaya*), Yangon, Alinga Wutyl Book, Third Published, 2008, p. 143

over 3,000 pe (one pe equals 1.77 acre) of rice land were irrigated. Another lake by the name of *Hsinkut* was also erected with the help of the villagers nearby from which water could be supplied to about 2,000 pe of paddy land. *Taungkan* Lake was dug with the corvee labour of prisoners. *Yadana Nadi* Canal was dug and *Dinga* Creek was dredged in 1862. For water supply of inhabitants in *Myedu* a canal was dug in 1864 irrigating water from the Lake *Mah*a Nanda.[20] Also in 1867 renovation work was done to the *Maha Adikaya* Lake which was near the *Gandama* Hillock about eight miles north of Mandalay. When the rivers *Zawgyi* and *Panlaung* flooded in 1855 causing damages to some irrigation works, the repairing works were done by collecting five baskets of paddy per *pe* from about 60,000 pe of irrigated lands.[21] In order to prevent the flood, an embankment was constructed straight through Obo Quarter in the north of Mandalay to Amarapura."[22]

Rice cultivation

In cultivation rice was the most important crop and widely cultivated in the whole nation. There were 187 kinds of strains differently grown in the Konbaung Period of which major two types were short-term strains and long-term strains. The most popular ones grown during the Late Konbaung Period (1819-85) were Kachin, Kaukkyi, Kaukhnyin, Kaukti, Kaukyin, Kantaung, Ngakyi, Byat, Ngacheik, Bwebyu, *Byatgalay*, *Mayin, Mezau, Lonbyu* etc.[23] In *lamine* lands (land of royal use) *Kaukti* and *Mezau* were mostly grown and *Kachin, Kantaung, Kaukkyi, Bwebyu* and *Mezau* were largely grown in *Salin* and *Minbu* regions.[24] Among the varieties of paddy strains the most famous one was being *Kaukkyi* which had been grown since *Bagan* Period. It takes about 170 to 200 days for harvest and generally planted in June and reaped in December. *Kaukyin* had also been grown in parallel with *Kaukkyi* and generally planted in June and harvested in mid-October. It was also called *Kauknge* as it takes about 140 to 150 days for maturity.[25]

The kind Byat was suggested to have been grown in Minbu Region as accounts about this paddy strain are seen in *parabikes* found in this region. It was termed as royal crop in the *Yadanabon* Period and royal planters mainly grew this kind of paddy in *lamine* lands.[26] *May*in was the most popular rice among the commoners and its cultivation also could be traced back to *Bagan* Period. In one of his poem *Seindakyawthu* U Aw wrote that စိုက်ပျိုးချိန်တန်၊ မုရင်းသန်၊ ဟေမာန်ဆောင်းအခါ (it is right to grow *Mayin* in time of winter) and therefore it can be known that *Mayin* was grown in winter. In Lower Myanmar under British colonial rule this paddy strain was mostly grown along the river banks on the flooded plains when the water receded in time of winter. Some peasants grew *Kaukkyi* just for scale and bought *Mayin* for their family use.[27]

In planting seasonal crops planters in Upper Myanmar generally used the method of making nursery and transplanting. This method is believed to have been practiced since the

---

[20] Dr. Kyaw Win, *ကုန်းဘောင်နိဒါန်း* (*A Preamble to Konbaung Dynasty*), Yangon, Yapye Books, 2006, p. 73 (Hereafter cited as Kyaw Win, *Preamble to Konbaung*)

[21] D. G. E. Hall (Edited), *The Dalhousie-Phayre Correspondence*, 1852-56, London, Oxford University Press, 1932, p. 406

[22] Myint Myint Than, King Mindon, p. 82

[23] Dr. Toe Hla, *လယ်ယာမြေ သက္ကရာဇ်တွေထဲက* (*History Told by Dates about Farmlands*), Yangon, Shwe Mintha Press, 2014, pp. 163-164 (Hereafter cited as Toe Hla, *Dates about Farmlands*)

[24] Toe Hla, Life in the Rural Areas, p. 115

[25] Than Tun, Olden Myanmar, p. 196

[26] Toe Hla, Date about Farmlands, p. 165

[27] Po Kyaw San, *မြန်မာ့လယ်ယာစီးပွားရေးစစ်တမ်း* (*Census on Myanmar Agro-Economy*), Yangon, Yamonna Books, 1968, pp. 122-124 (Hereafter cited as Po Kyaw San, *Census on Economy*)

Bagan Period and continuously used till the Konbaung Period. In the Late Konbaung Period it was not known about the data on how much of land area put under rice cultivation in the whole country but in Lower Myanmar the total acreage of land under paddy cultivation gradually grew from 66,000 in 1830 to 235,000 in 1835 and 354,000 in 1845 respectively.[28] In 1852-53 the number considerably rose to 600,000 and it can be assumed that Myanmar lost an enormous number of rice land by losing the Second Anglo-Myanmar War.[29] Under King Mindon there were about 60,000 pe of rice lands existed in Upper Myanmar and this suggests that about 106,200 acres of land were under paddy cultivation under him. The number under King Thibaw in 1878-79 rose to 150,000 acres.[30]

On the other hand, the rates of harvest per acre or *pe* were clearly not known. The regions around Chindwin, *Ledwin, Taungdwin, Salin* etc. produced large amount of paddy during the Late Konbaung Period.[31] *Ledwin* here means the Kyaukse region. In time of King Badon in 1807 it was stated in a list of revenue for irrigated water the respective amount of paddy paid by particular towns as:

Pinle	400 baskets[32]
Myittha	596 baskets
Sawhla	600 baskets
Pyinmana	1,120 baskets
Myinzaing	1,800 baskets
Myaunghla	2,025 baskets
Mekkaya	5,600 baskets

The total number will be 12,141 baskets. Generally the customary due might be exacted on one-tenth ration of output and if calculated by this way the total output of paddy by baskets would be 121,410. In time of King Bagan in 1844, 34 villages in a region named Khauksin in Pinlebu produced over 100,000 baskets of paddy. According to royal orders issued by King Badon the region around Kyaukse had the most fertile soil and the best land in that region produced 80 to 100 baskets of paddy per pe at that time.[33]

Kings of the Late Konbaung Period (five kings from Bagyidaw to Thibaw), placing emphasis to domestic sufficiency, generally did not wish to export rice. Vast amount of paddy was stored at the capital in huge granary and each of them were named like *Masoyein*, *Matauntta, Mekyaunkkya* and *Khantdaiwin* which could store each about 100,000 baskets of paddy. Again, they were classified into two as those at the capital and those in the faraway regions (အနီးကျီတော်၊ အဝေးကျီတော်), Paddy stored in those granaries was subscribed to be used only after one year later.[34] Paddy from those granaries was to be used as ration for

---

[28] Ibid, p. 219

[29] Tekkatho Aung Khin Oo, *မြန်မာနိုင်ငံဘောဂေဒေသမိုင်း* (*History of Myanmar Economics*), Yangon, Aung Myay Books, 1967, p. 91

[30] Ibid, p. 92

[31] U Tin, *မြန်မာမင်းအုပ်ချုပ်ပုံစာတမ်းနှင့် ဘိုးတော်ဘုရားကြီး၏ ရာဇသတ်ခေါ်သော အဓိန့်တော်တမ်းကြီး၊ ဒုတိယတွဲ* (*Paper on Administrative System under Myanmar Kings and Royal Order of Bodawpaya Called Yazathat, Volume II*), Yangon, Baho Press, 1965, p. 120 (Hereafter cited as Tin, *Paper on Administration, II*)

[32] Toe Hla, *Socio-Economic Life*, p. 116

[33] Ba Thein, *Nine Districts*, p. 59

[34] U Maung Maung Tin, *ရွှေနန်းသုံး ဝေါဟာရ အဘိဓာန်* (*Dictionary on Royal Usages*), Yangon, Buddha Sasana Association Press, Third Published, 1975, p. 126 (Hereafter cited as Maung Maung Tin, *Royal Usages*)

armed men in time of military expedition, to distribute to the people if there occurred drought and famine and to offer sanghas as monthly donation.[35]

Rice trade

Although the export of rice and paddy was prohibited by kings in the Late Konbaung Period domestic trading of rice was permitted.[36] In time when there happened drought and rice became scarce in Upper Myanmar in its consequence, the importation of rice from Lower Myanmar became essential.[37] The chief commercial centre of Upper Myanmar at that time was the royal capital to which rice and paddy from all over the country was brought by carts and boats and sold.[38] The major rice producing areas in Upper Myanmar were Chindwin, Moksobo and its surrounding regions, Bhamo and neighbouring villages, southern part of Amarapura and Yamethin District and rice produced from Yamethin was famous for quality and got good price.[39] Due to its poor soil productivity and getting less rainfall, Upper Myanmar naturally had to depend for rice- the staple food of its people on Lower Myanmar. It therefore annually had to import rice and paddy from Lower Myanmar.[40] Rice produced in Lower Myanmar was generally brought to Yangon and transported through riverine to Upper Myanmar.[41]

The prices of rice were varied from region to region and from year to year and also due to respective strains of rice. Even in the capital Amarapura rice prices differed on yearly basis. A personal letter sent to Commissioner Phayre dated 7 March 1854 by Mr. Thomas Spears at Amarapura reveals the variation of prices as follows:

Price of rice at Amarapura[42]

Year	price per 100 baskets
1849	K. 175
1850	K. 190
1851	K. 275
1852	K. 250
1853	K. 150

The prices were that of estimated rates occurring within five months from June to September, said by Spears in his letter. He was an English man married with a Myanmar woman named Daw Cho and settled at Amarapura. He came to Amarapura only in time of

---

[35] Tin, *Paper on Administration, II*, p. 120

[36] U Ko Ko Maung, *"ကုန်းဘောင်ခေတ်မြန်မာ့စီးပွားရေးသမိုင်း"* ("Myanmar Economy in the Konbaung Period"), *University Academic Digest, Volume I, Part II*, June 1966, p. 344

[37] *Political History,II, 2*, p. 121

[38] D. G. E. Hall (*Edited*), *The Dalhousie-Phayre Correspondence (1852-56)*, London, Oxford, 1932, p. 159

[39] Maung Kyaw Win, *တတိယမြန်မာနိုင်ငံ* (*The Third Myanmar Nation*), Yangon, Kawi Yadana Press, 1978, pp. 133-134 (Hereafter cited as Kyaw Win, *Third Myanmar Nation*)

[40] Maung Kyaw Win, *"မင်းတုန်းမင်းလက်ထက် ဆန်စပါး တိုးချဲ့စိုက်ပျိုးရေး ကြိုးပမ်းချက်"* ("Effort to Increase Paddy Cultivation by King Mindon"), *Myawady Magazine, Volume XX*, No. 8, Yangon, Myawady Press, 1972, p. 56 (Hereafter cited as Kyaw Win, Effort by King Mindon)

[41] U Kyaw, *"ဗဒုံမင်းလက်ထက် ရန်ကုန်ဆိပ်ကမ်း (အပိုင်း ၂)"* ("The Port of Yangon in Time of King Badon, Part 2"), *University Academic Digest, Volume IV*, Part 3, Yangon, Universities Press, 1969, p. 192

[42] Kyaw Win, *Preamble to Konbaung*, p. 72

Bagan Min and doing business as textile trader.[43] Again the prices of rice differed from place to place only in a single year. Spears's letter to Phayre dated 18 March 1854 expresses the variation in localities of Upper Myanmar prevailing in 1854 as follows:

Price of rice at different localities in 1854

Locality	price per 100 baskets[44]
southern part of Amarapura	K. 60
villages around Amarapura	K. 57
Chindwin and Moksobo	K. 52
Bhamo and its surrounding areas	K. 50

In time of King Mindon he paid much attention for the increase production of crops particularly the most staple rice crop in his kingdom. Extensive irrigated works were made in the regions around Amarapura and Shwebo- the most productive areas of cultivation at that time and double cropping and even triple cropping were encouraged to be practiced. Due to these efforts the import of rice from Lower Myanmar gradually declined in later years of his reign. The following figure shows that situation.

Import of rice per year

between 1867-68 and 1873-74 and respective value[45]

year	tonnage	value in kyat
1867-68	100,465	2,930,000
1868-69	74,500	2,437,000
1870-71	96,307	3,582,332
1871-72	57,123	1,688,084
1872-73	26,655	622,340
1873-74	24,718	604,310

The situation mentioned above changed in reverse way with the accession of King Thibaw in 1878. Because of lacking peace and order, crop production of Upper Myanmar sharply declined since 1881 and more rice had to be imported from Lower Myanmar year after year from that time as follows:

---

[43] Tin Naing Toe, *ကုန်းဘောင်ခေတ် ပြည်တွင်းပြည်ပ ကုန်သွယ်ရေး* (*Internal and External Trade during the Konbaung Period*), Yangon, Alinthit Book House, 2017, pp. 86-87 (Hereafter cited as Tin Naing Toe, *Trade in Konbaung Period*)

[44] Kyaw Win, Effort by King Mindon, p. 56

[45] Kyaw Win, *Third Myanmar Nation*, p. 139

Import of rice per year between 1881 and 1886 in tonnage[46]

year	tonnage
1881	5,324
1882	19,764
1883	37,840
1884	87,127
1885	96,363
1886	91,389

Cultivation of other crops

The cultivation of *ya* (crop except paddy) was the most important next to le (paddy) and generally grown on inland fields and without rain water and irrigated water too. So it was also called dry cultivation. Generally, beans and pulses, corn, sesame and cotton were grown on *ya* lands. *Ya* lands were mostly found in the arid areas of Central Myanmar- Mandalay, *Magwe* and *Sagaing* regions.[47] In *ya* crops sesame was probably the most important crop as it can produce oil for cooking and also for lighting.[48] Like in case of paddy there are two different kinds in sesame-နှမ်းကြီး(long-term sesame) and နှမ်းလျင် (short-term sesame). The former was mostly grown in groundnut fields in *Pakokku* District while the latter was grown together with cotton in *Thayet* and *Meikhtila* districts. As in paddy sesame was chiefly grown for domestic use.[49] But, in time of Mindon Min, with his endeavor for boosting agricultural production of the kingdom, the amount of export sesame oil from Upper Myanmar showed progress. In 1870-71 the Upper Myanmar's exported sesame oil was worth Ks. 370,527 from which it rose to Ks. 909,014 in 1871-72.[50] The price of sesame oil in the early years of King Mindon's reign was as follows:

Price of sesame oil[51]

year	price in kyat for 100 viss
1859	42.9
1860	40
1864	64.9
1867	55.3

Corn also played an important part in *ya* cultivation. It was grown mainly in the areas where there is scanty of rain and water resources such as lake, pond, river and irrigation work

---

[46] Daw Kyan, *မြန်မာနိုင်ငံအခြေအနေ (၁၈၈၅-၈၆)* (*The Situation of Myanmar in 1885-86*), Yangon, Sarpay Beikman Press, 1978, p. 37 (Hereafter cited as Kyan, *Myanmar in 1885-86*)

[47] Toe Hla, *Date about Farmlands*, p. 166

[48] Daw Kyan, *ကုန်းဘောင်ခေတ်အခွန်တော်ရေးရာ* (*Revenue Affairs in the Konbaung Period*), Yangon, Monywe Press, 2009, p. 169 (Hereafter cited as Kyan, *Revenue in Konbaung*)

[49] *မြန်မာ့လယ်ယာမြေသမိုင်း* (*History of Farmland in Myanmar*), Burma Socialist Programme Party, Party Central Organizing Committee Headquarters, Yangon, Sarpay Belkman Press, 1970, pp. 32-34

[50] Daw Myint Myint Than, *"မင်းတုန်းမင်းလက်ထက် အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် စီးပွားရေး အခြေအနေ"*("Administrative and Economic Conditions under King Mindon"), *Literary and Social Science Journal of the Union of Burma, Volume II*, No. 3, September 1969, p. 82 (Hereafter cited as Myint Myint Than, Administration and Economy under Mindon)

[51] Tin Naing Toe, *Trade in Konbaung Period*, p. 93

etc. and inner land areas of *Sagaing* region.[52] Corn of two kinds: maize and millet were grown as they were useful as food for local consumption and also as animal food. In some areas where enough rice could not be affordable, people had to cook millet grain together with rice in their meal.[53] In an order of King *Badon* it was stated that millet grain from royal granary to be given as food and ration for poor people and some royal servicemen. Cotton was another important crop grown in *ya* but it is not a Myanmar native crop and was probably introduced from India in the early 14th century.[54] Cotton cultivation was well flourishing in the Konbaung Period and it was grown not only for domestic use but also for export and became a chief commercial crop.[55] In the Late Konbaung Period the most flourishing areas of cotton cultivation could be seen in northern part of *Ayeyawady* at *Ahlon, Chaung-U, Shwe Yinma, Sagaing,* southern part of *Shwebo* and in southern part of the *Ayeyawady* at *Inwa, Talok, Myingyan, Taungtha, Nyaung-ok, Pintale, Meikhtila* etc.[56]

In time of King *Bagyidaw* cotton became an important export item of Myanmar to China. Myanmar cotton had superior quality having a glittering colour as silk and *Sagaing* was the chief centre of cotton trading at that time.[57] Mindon Min at the very beginning of his reign, termed cotton as royal monopolized trade item and cotton growers were issued grant in advance before the planting season. Due to these efforts the export volume of cotton from Upper Myanmar grew considerably from year after year. The following figure shows this progress-

Volume of cotton export from Upper Myanmar between 1867-68 and 1872-73[58]

year	cotton in viss
1867-68	20,019
1868-69	30,313
1869-70	56,963
1870-71	72,712
1871-72	152,689
1872-73	206,890

The system of fixing royal good was continued to practice in time of King *Thibaw* by which products from different localities were solely gathered by king's representatives. Cotton from Upper Myanmar went to European countries and also to Southeast Asian countries via *Yangon*.[59]

---

[52] Toe Hla, *Date about Farmlands*, pp. 166-169

[53] Kyan, *Revenue In Konbaung*, p. 168

[54] Dr. Than Tun, *ခေတ်ဟောင်းမြန်မာရာဇဝင်* (*History of Myanmar in Olden Times*), Yangon, Sarlokngan Press, Third Published, 2002, p. 195

[55] Toe Hla, *Socio-Economic Life*, p. 94

[56] Ko Pyinnya (Amarapura), *"မင်းတုန်းမင်း နန်းတက်စ အမရပူရ ဝါထွက်နှုန်း"* ("Harvest Rate of Cotton at Amarapura at the Start of King Mindon's Reign"), *Hanthawady Newspaper*, 21 January 1973, Extra Sheet

[57] Dr. Khin Maung Nyunt, "*မြန်မာ့ဝါဂွမ်းရောင်းဝယ်ရေးသမိုင်း*" ("History of Myanmar Cotton Trading"), *University Research Journal, Volume I*, 1979, pp. 185-188

[58] Myint Myint Than, Administration and Economy under *Mindon*, p. 82

[59] Daw Kyan, *"သီပေါမင်း ပါတော်မူချိန်က ဗြိတိသျှမြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေး အခြေအနေ"* ("Economic Condition of British Burma at the Time of King Thibaw's Deportation"), *University Academic Digest, Volume III*, Part 4, Yangon, Universities Press, 1968, p. 238

Kaing-kyun cultivation

Another kind of cultivation was *kaing-kyun* (crop-growing on alluvial lands) and it could be generally seen along the banks of rivers and streams particularly on the *Ayeyawady* and Chindwin. Mostly grown on *kaing-kyun* were varieties of vegetables and kitchen condiment such as white pumpkin, cucumber, mustard, brinjal, garlic, onion, sugarcane, chili, pepper, beans, gourd etc.[60] Indigo was widely grown in time of Late Konbaung kings. Although indigo powder could not be made, people in those days used indigo solution to colour the fabric they weave. Michael Symes the British envoy who came to meet King *Bodawpaya* in 1795 recorded that he had seen indigo plants grown on both sides of the Ayeyarwady on his trip to the capital Amarapura and mostly every house along the banks of Ayeyarwady grew indigo plants in its compound.[61] According to inquests made in Salay and *Talok* in 1783 there were certain indigo making workshops in these towns. An American citizen came to Myanmar in time of King Bagyidaw for the production of indigo by modern method but it could not be realized for the outbreak of First Anglo-Myanmar War. Only in time of Mindon Min indigo factory could be established and produced for commercial scale.[62]

Mindon Min had the planters around the capital grown indigo plants in one-third of their plot and they were given tax exemption for their whole plot. Quality seeds were imported from Bengal by the king and distributed among the planters. Indigo plants were grown at the end of monsoon and after about four months they grew up to about two and a half feet. After cutting the stalks like paddy harvesting, they were tied and carted to royal indigo factory. Mindon Min did not term indigo as exclusive royal good and Chinese merchants came to Mandalay to buy indigo and sold it in Shan states and also exported to China.[63] Indigo factory produced about 8,000 viss of indigo a year and one viss was worth about 400 kyats.[64]

Garden plantation

Garden plantation contributed a lot to royal treasury by paying tax and revenue. Seasonal fruits of perennial crops such as banana, durian, pomelo, coconut, mango, betel nut and betel leaf were mostly grown in gardens which could be seen in Kyaukse, *Madaya* in Upper Myanmar and Taungoo, Sittaung, Hanthawady, Mottama in Lower Myanmar.[65] There were royal gardens and private-owned gardens as well in Late Konbaung Period and the gardens of first group could be seen by the name of garden village in *Mekkhaya* Township (a constituent town of *Ledwin Nine Districts*) as *Meta, Ohngon, Sanda, Nanda Thiha, Kyieain* etc.[66] Areca nut may be considered to be most widely cultivated in gardens in this period. In an order of *Badon Min* he ordered the governor of Kyaukse to provide 50,000 seedlings of

---

[60] Toe Hla, *Socio-Economic Life*, p. 127

[61] Ma San Ye, *ကုန်းဘောင်ခေတ်မြန်မာမင်းများ၏ အခွန်တော်သမိုင်း* (Revenue System Practised in Time of Konbaung Kings), Thesis Submitted to Yangon University in 1976 for the Degree of MA in History, p. 5

[62] Dr. Khin Maung Nyunt, *"မြန်မာမင်းများလက်ထက် ကမာ္ဘကျော်စက်မှုသီးနှံပင်"* ("World Renown Industrial Crop in Time of Myanmar Kings"), *Myawady Magazine, Volume 21*, No. 12, Yangon, Myawady Press, 1973, pp. 28-29

[63] Daw Kyan, *"ရတနာပုံခေတ် မြန်မာ့မဲနယ်လုပ်ငန်း"* ("Indigo Industry in Yadanabon Period"), *Ngwetayi Magazine, No. 58*, April 1965, Yangon, Myawady Press, p. 48

[64] Daw Kyan, *မြန်မာမင်းများလက်ထက် စက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်း သမိုင်း၊ အပိုင်း(၁)* (*Industrial Works in Time of Myanmar Kings, Part (1)*), Ministry of Industries, Yangon, Sarpay Beikman Press, 1988, p. 110

[65] Kyan, *Revenue in Konbaung*, p. 171

[66] Ba Thein, *Nine Districts*, pp. 7-9

areca plant for the royal garden at Mingun.[67] Areca gardens in Lower Myanmar were mainly grown by *Kayin* people. Villages in Taungoo area and 32 towns of Hanthawady and Mottama were famous for betel nut and in particular, those from *Taungoo* were the most famous of all. Tada-U was known for its betel leaf and its product was dedicated for royal use.[68]

Another plant grown in the gardens was coconut but it was not as important as betel-nut. In 32 towns of *Pathein* coconut was grown only on three islands. Similarly in 32 Mottama towns it was not grown much.[69] Durian was a tropical tree and mainly flourishing in southern Myanmar area where there is much rain and sunshine. Durian trees were therefore grown in gardens of Taninthayi, Dawei, Myeik and Hanthawady and in time of Mindon *Min* he termed some gardens in the east of reserved forest area at the foot of *Nathteik* Mountain as royal gardens and appointed servants to guard these gardens.[70] In time of King *Thayawady* durian produced from *Thanpya* Village about 16 mile south of *Shwekyin* became famous for its flavor which was presented to the King who relished it and getting good name since then. The fruit was small in size tapering to the head but having thick flesh and distinguished flavor.[71]

A special kind of garden worked in times of Mindon and Thibaw was that of flowers for the palace use. In certain wards of Mandalay some plots were termed as flower gardens in which ဒေါ်နေ (Indian wormwood), နှင်းဆီ(rose) etc. and fruit such as guava were grown for the palace use. Flowers from these gardens and collected from other outside gardens were brought to flower house (ပန်းခုံတော်အုတ်တိုက်) in the palace compound by head gardener. From which they were distributed to respective queens and daughters.[72] Kings in the Late Konbaung Period provided tax exemption in order to encourage the growers of seasonal fruits and flowers. For example, growers of toddy, coconut and areca were given 12 years exemption, 8 years for mango, jack fruit, lemon, custard apple, guava, citrus, and 3 years for banana, betel leaf, turmeric growers respectively. Even after exempted period was over only one-tenth dues were collected from their produce."[73]

The role of toddy in those days

Toddy played a very important role in Myanmar society in feudal period especially where there was prevailing agriculture as vital source of nation's strength and most Myanmar kingdoms were centred in Central Myanmar area which gets little rain and much heat. Toddy is likely to prevail in that climate and toddy fruit and trunk has been useful for versatile purposes since the *Bagan* Era. Central Myanmar areas such as *Kyaukpadaung, Sale, Salin, Hsinbyukyun, Nyaung-U, Bagan, Pakhan, Shwebo* grew toddy in commercial scale.[74] According to royal edicts of *Badon Min* it is learnt that villages in *Sagaing* region namely *Kyaukse, Nabe, Kyu, Bagyi, Pyawywa, Mate, Muna, Mutha, Mingun, Thayai, Thantzin* and

---

[67] Dr. Than Tun, *The Royal Orders of Burma* (*AD 1598-1885*), *Part V (AD 1788-1806)*, Kyoto, the Centre for Southeast Asian Studies, Kyoto University, 1986, p. 828

[68] Dr. YI YI, *"ကုန်းဘောင်ခေတ်ဦး မြို့နယ်အုပ်ချုပ်ပုံ"* ("Administration of Township in Early Konbaung Period"), *Union Literary and Social Science Journal, Volume I, Part 2*, 1968, p. 377

[69] *Political History, II*, 2, p. 124

[70] U Maung Maung Tin (1), *ရွှေနန်းသုံးဝေါဟာရအဘိဓာန်* (*Dictionary of Royal Usages*), Yangon, Religious Affairs Department, Buddhist Sasana Association Press, Third Published, 1975, p. 148

[71] Tin Naing Toe, *Trade in Konbaung Period*, pp. 70-71

[72] U Maung Maung Tin, "မန္တလေးရပ်ကွက်သမိုင်း" ("History of Wards in Mandalay"), *Historical Research Journal, No. (2)*, Yangon, Sarpay Beikman Press, 1978, p. 108

[73] Taw Sein Ko, *Hluttaw Records*, pp. 37-41

[74] Dr. Than Tun, *The Royal Orders of Burma (AD 1598-1885), Part VI (AD 1807-1810)*, Kyoto, the Centre for Southeast Asian Studies, Kyoto University, 1987, p. 587

Inbe lived by toddy climbing and related works and *jaggery* trading was flourishing mainly in *Pakhan* region in those days.[75] Toddy growers were permitted to pay respective dues either by jaggery (palm sugar) or in cash.[76]

Tea leaf

Tea leaf was an important product of the Shan states particularly northern Shan states. Although it is not an essential food eating tea leaf as snack or light food has been popular even up to modern period. The habit of eating tea leaf was considered to have been introduced to Myanmar people by the *Shans*. It had already become a wide spreading practice in Myanmar by the 16th century.[77] In time of *Bagan* kings it became a habitual tradition to mark the completion of any legal process in law court by chewing betel leaf of both parties together before the magistrate. Tea leaf was consumed in two forms: dried leaf by putting into boiling water and processed into paste to be eaten with other complements and tea leaf industry of both kinds was mainly done by Shan, Palaung and *Bamar* nationals.[78] In time of King Thibaw a total of about 5,000 viss of dried tea leaf produced mainly from the northern Shan state was brought to Mandalay for trade. Another 5,000 viss annually came to brokerage at *Madaya* and about 150,000 viss were traded in *Myauklan* brokerage.

Regions from southern Shan state brought 50,000 viss of dried tea and wet tea loaded on about 18,000 oxen a year to Mandalay for sale. The weight of wet tea was counted by using word (tin means load carried on an ox) by which an ox generally carried two baskets of wet tea packs weighing about 60 viss လက်ဖက်တင် 18,000 therefore equal 1,080,000 viss of wet tea.[79] The total number of dried tea arrived at the capital annually would amount up to 210,000 viss. Tea leaf of both dried and wet from *Momeik* and its surrounding areas came not to Mandalay but to *Yadanatheinga, Singu, Dabayin, Myedu* and *Pyinsala-nga-myo* (five towns of *Pyinsala* region) (they all are in *Shwebo* area and their name being *Yatha @ Ywatha, Ngapyawdine, Nyaungbintha, Pintha* and *Nagahsin*)[80] and valued about 160,000 Ks. a year. The Myanmar government earned about 700,000 Ks. a year as revenue from tea leaf trade.[81]

Sugarcane

Sugarcane was another important crop and mostly grown in Lower Myanmar regions like *Bago, Ayeyawady, Taninthayi* and also in the Shan state. In time of King *Badon*, some Chinese who lived in *Amarapura* started to make sugar and the art spread to Myanmar people.[82] Cultivators of sugarcane in *Pathein, Thongwa* and *Hinthada* had come from Upper Myanmar and as the people knew how to make sugar and brown slab-sugar its cultivation became more prosper. *Badon Min* allotted some land to Chinese growers for sugarcane

---

[75] Dr. Toe Hla, *အလောင်းမင်းတရားကြီး၏ ကုန်းဘောင်ရွှေပြည်* (*Konbaung the Golden Land of King Alaungmintaya*), Yangon, Alinga Wutyl Books, Third Published, 2008, p. 171

[76] Toe Hla, *Socio-Economic Life*, p. 139

[77] Maung Kyaw Win, *"သီပေါမင်းလက်ထက် လက်ဖက်အရောင်းအဝယ် လုပ်ငန်း"* ("Tea Leaf Trade in Time of King Thibaw"), Shumawa Magazine, Volume 28, No. 335, November 1974, p. 153

[78] Daw Kyan, "လက်ဖက်ရောင်းဝယ်ရေးနှင့် ရှမ်းပွဲဝိုင်းများ (၁၈၈၆–၁၈၉၁)" ("Tea Leaf Trade and Shan Brokerages, 1886-1891"), *Historical Research Journal No. (3)*, Yangon, Sarpay Beikman Press, 1979, p. 80 (Hereafter cited as Kyan, Tea Leaf Trade)

[79] Ma Kyan, *သမိုင်းရှာပုံတော်ခရီးနှင့် အခြားစာတမ်းများ* (*Odyssey about History and Other Papers*), Yangon, Myanma Yadana Books, 2002, p. 89

[80] U Thein Haling, *ခေတ်ဟောင်းမြန်မာ့သမိုင်း သုတေသန အဘိဓာန်* (*Dictionary of Myanmar Historical Research for Olden Times*), Yangon, Universities Press, 2000, p. 92

[81] Kyan, Tea Leaf Trade, pp. 81-82

[82] "Lt. Colonel Albert Fytche, *Burma Past and Present, Volume I*, London, Kegan Paul, 1878, p. 312

cultivation.[83] In the reign of King Mindon a sugar factory was built at Mandalay with imported machinery in 1871 and run by five servicemen.[84] *Thibaw Min* also encouraged the cultivation of sugarcane by granting agriculture loan to sugarcane growers.[85]

Conclusion

In brief, basic economic pattern during the Late Konbaung Period was naturally on the way of feudalistic agro-based agriculture in which rice playing vital role for local self-sufficiency and for sale the surplus. With British intrusion and particularly after its annexation of Rakhine, Taninthayi and the Lower Myanmar with two aggressive wars of 1824-26 and 1852-53 economic condition of independent Myanmar kingdom necessarily had to be changed in accordance with introduction and implementation of capitalist enterprises in British occupied territories. Economic activities became more varied and dynamic particularly during the reign of King Mindon (1853-78) as his nation had been greatly reduced to only half of its former possession and brought to become a land-locked position. It was also essential for him to keep his position and to prevent his people from migrating to Lower Myanmar where there seemingly developing attractive economic opportunities under capitalist economic system. Modernization and industrialization efforts of the King and his brother and heir Prince Kanaung provided supportive measures for the progress in economic development of the nation under his ruling.

Acknowledgement

I would like to express my sincere gratitude to Dr. Myo Min Tun, Rector (Acting) of East Yangon University, and to Dr. Aye Aye Ko and Dr. Thidar Aung, Pro-Rectors, for granting permission and support to conduct this research.

I would also like to extend my heartfelt thanks to Dr. Su Su Myat, Professor and Head of the Department, for her valuable guidance and encouragement throughout the course of this study. My sincere appreciation is further extended to Dr. Than Than Shwe and Dr. Thin Thin Myat, Professors, as well as to my colleagues, all teachers, and staff members of the department for their kind assistance, cooperation, and continued support.

References

Fytche, Lt. Colonel Albert *Burma Past and Present, Volume I*, London, Kegan Paul, 1878

Hall, D. G. E. (Edited)*The Dalhousie-Phayre Correspondence (1852-56)*, London, Oxford, 1932

Than Tun, Dr.*The Royal Orders of Burma (AD 1598-1885), Part V (AD1788-1806)*, Kyoto, the Centre for Southeast Asian Studies, Kyoto University, 1986

Than Tun, Dr.*The Royal Orders of Burma (AD 1598-1885), Part VI (AD 1807-1810)*, Kyoto, the Centre for Southeast Asian Studies, Kyoto University, 1987

မြန်မာ့လယ်ယာမြေသမိုင်း(*History of Farmland in Myanmar*), Burma Socialist Programme Party, Party Central Organizing Committee Headquarters, Yangon, Sarpay Beikman Press, 1970

အခြေပြမြန်မာ့နိုင်ငံရေးသမိုင်း၊ (*Basic Myanmar Political History, volume II, Part 2*), *ဒုတိယတွဲ၊ ဒုတိယပိုင်း* Burma Socialist Programme Party, Party Central Organizing Committee Headquarters, Yangon, Sarpay Beikman Press, 1978

Aung Khin Oo, Tekkatho *မြန်မာနိုင်ငံဘောဂဖေဒသမိုင်း* (*History of Myanmar Economics*), Yangon, Aung Myay Books, 1967

Ba Thein, U*ကိုးခရိုင်သမိုင်း* (*History of Nine Districts*), Mandalay, George Press, (with no publication date)

---

[83] Tin, *Administration under Myanmar Kings, III*, p. 50

[84] Daw Kyan, "ရတနာပုံစက်ရုံးများ" ("Factories at Yadanabon"), *Collection of Published Papers in Commemoration of Silver Jubilee*, Yangon, Sarpay Beikman Press, 1982, pp. 229-230

[85] Kyan, *Myanmar in 1885-86*, p. 95

Ba U, U *မြန်မာ့အုပ်ချုပ်ရေးပညာ* (*Myanmar Way of Administration*), Mandalay, Bahosi Press, (with no publication date)

Khin Maung Nyunt, Dr.“မြန်မာမင်းများလက်ထက် ကမ္ဘာကျော်စက်မှုသီးနှံပင်" ("World Renown Industrial Crop in Time of Myanmar Kings"), *Myawady. Magazine, Volume 21, No. 12*, Yangon, Myawady Press, October 1973

Khin Maung Nyunt, Dr.“မြန်မာ့ဝါဂွမ်းရောင်းဝယ်ရေးသမိုင်း" ("History of Myanmar Cotton Trading"), *University Research Journal, Volume I*, 1979

Ko Ko Maung, U “ကုန်းဘောင်ခေတ် မြန်မာ့စီးပွားရေး သမိုင်း" ("Myanmar Economy in the Konbaung Period"), *University Academic Digest, Volume I, Part II*, June 1966

Kyan, Daw*ကုန်းဘောင်ခေတ်အခွန်တော်ရေးရာ* (*Revenue Affairs in the Konbaung Period*), Yangon, Monywe Press, 2009

Kyan, Daw*မြန်မာနိုင်ငံအခြေအနေ (၁၈၈၅-၈၆)* (*The Situation of Myanmar in 1885-86*), Yangon, Sarpay Beikman Press, 1978

Kyan, Daw*မြန်မာမင်းများလက်ထက် စက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်း သမိုင်း၊ အပိုင်း(၁)* (*Industrial Works in Time of Myanmar Kings, Part (1)*), Ministry of Industries, Yangon, Sarpay Beikman Press, 1988

Kyan, Daw“ရတနာပုံခေတ် မြန်မာ့မဲနယ်လုပ်ငန်း" ("Indigo Industry in Yadanabon Period"), *Ngwetayi Magazine, No. 58*, April 1965, Yangon, Myawady Press

Kyan, Daw“ရတနာပုံစက်ရုံများ” ("Factories at Yadanabon"), *Collection of Published Papers in Commemoration of Silver Jubilee*, Yangon, Sarpay Beikman Press, 1982

Kyan, Daw“လက်ဖက်ရောင်းဝယ်ရေးနှင့် ရှမ်းပွဲဝိုင်းများ (၁၈၈၆-၁၈၉၁)” ("Tea Leaf Trade and Shan Brokerages, 1886-1891"), *Historical Research Journal No. (3)*, Yangon, Sarpay Beikman Press, 1979

Kyan, Daw“သီပေါမင်း ပါတော်မူချိန်က ဗြိတိသျှမြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးအခြေအနေ” (“Economic Condition of British Burma at the Time of King Thibaw's Deportation"), *University Academic Digest, Volume III, Part 4*, Yangon, Universities Press, 1968

Kyan, Ma*သမိုင်းရှာပုံတော်ခရီး နှင့် အခြားစာတမ်းများ* (*Odyssey about History and Other Papers*), Yangon, Myanma Yadana Books, 2002

Kyaw Win, Dr.*ကုန်းဘောင်နိဒါန်း* (*A Preamble to Konbaung Dynasty*), Yangon, Yapye Books, 2006

Kyaw Win, Maung*တတိယမြန်မာနိုင်ငံ* (*The Third Myanmar Nation*), Yangon, Kawi Yadana Press, 1978

Kyaw Win, Maung“မင်းတုန်းမင်း လက်ထက် ဆန်စပါး တိုးချဲ့စိုက်ပျိုးရေး ကြိုးပမ်းချက်” (“Effort to Increase Paddy Cultivation by King Mindon"), *Myawady Magazine, Volume XX, No. 8*, Yangon, Myawady Press, 1972

Kyaw Win, Maung“သီပေါမင်းလက်ထက် လက်ဖက်အရောင်းအဝယ် လုပ်ငန်း” ("Tea Leaf Trade in Time of King Thibaw"), *Shumawa Magazine, Volume 28, No. 335*, November 1974

Kyaw, U“ဗဒုံမင်းလက်ထက် ရန်ကုန်ဆိပ်ကမ်း (အပိုင်း ၂)" ("The Port of Yangon in Time of King Badon, Part 2"), *University Academic Digest, Volume IV, Part 3*, Yangon, Universities Press, 1969

Maung Maung Tin, U “မန္တလေးရပ်ကွက်သမိုင်း" ("History of Wards in Mandalay"), *Historical Research Journal, No. (2)*, Yangon, Sarpay Beikman Press, 1978

Maung Maung Tin, U*ရွှေနန်းသုံးဝေါဟာရအဘိဓာန်* (*Dictionary on Royal Usages*), Yangon, Buddha Sasana Association Press, Third Published, 1975

Maung Maung Tin, U (1) *ရွှေနန်းသုံးဝေါဟာရအဘိဓာန် (Dictionary of Royal Usages)*, Yangon, Religious Affairs Department, Buddhist Sasana Association Press, Third Published, 1975

Minhtin Yaza, Kani Sitke*မန္တလေးရတနာပုံမဟာရာဇဝင်တော်ကြီး* (*The Great Chronicle of Mandalay Yadanabon*), Mandalay, Tet-nay-lin Press, 1969

Myint Maung, Dr.*ရှေးခေတ်မြန်မာတို့၏ စပါးကျီ* (*Granary of Ancient Myanmar People*), Yangon, Sarpay Beikman Press, 1989

Myint Myint Than, Daw"မင်းတုန်းမင်းလက်ထက် အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် စီးပွားရေး အခြေအနေ" ("Administrative and Economic Conditions under King Mindon"), *Literary and Social Science Journal of the Union of Burma, Volume II, No. 3*, September 1969

Po Hlaing, Yaw Atwinwun U *ရာဇဓမ္မသင်္ဂဟ* (*Treatise on Correlation between King and the Law*), Edited by Maung Htin, Yangon, Htain Win Publication, 1960

Po Kyaw San*မြန်မာ့လယ်ယာစီးပွားရေးစစ်တမ်း* (*Census on Myanmar Agro-Economy*), Yangon, Yamonna Books, 1968

Pyinnya, Ko (Amarapura)"မင်းတုန်းမင်း နန်းတက်စ အမရပူရ ဝါထွက်နှုန်း" ("Harvest Rate of Cotton at Amarapura at the Start of King Mindon's Reign"),*Hanthawady Newspaper, 21 January1973*

San Ye, Maကုန်းဘောင်ခေတ်မြန်မာမင်းများ၏ အခွန်တော်သဖိုင်း(Revenue System Practised in Time of Konbaung Kings), Thesis Submitted to Yangon University in 1976 for the Degree of MA in History

Taw Sein Ko*လွှတ်တော်မှတ်တမ်းကောက်နုတ်ချက်* (*Extractions from Hluttaw Records*), Yangon, Thint-bawa Press, 1970

Than Tun, Dr.*ခေတ်ဟောင်းမြန်မာရာဇဝင်* (*History of Myanmar in Olden Times*), Yangon, Sarlokngan Press, Third Published, 2002

Than Tun, Dr.*နယ်လှည့်ရာဇဝင်၊ တတိယတွဲ* (*Itinerary History, Volume III*),Yangon, Nanttha Press, 1969

Than Tun, Dr.*ဗမာသမိုင်းဟင်းလေး၊ အမှတ်(၁)* (*Myanmar History in Hotchpotch, No. (1)*), Yangon, Swedaw Press, 2013

Thein Haling, U *ခေတ်ဟောင်းမြန်မာ့သမိုင်း သုတေသန အဘိဓာန်* (*Dictionary of Myanmar Historical Research for Olden Times*), Yangon, Universities Press, 2000

Tin Naing Toe*ကုန်းဘောင်ခေတ် ပြည်တွင်းပြည်ပ ကုန်သွယ်ရေး* (*Internal and External Trade during the Konbaung Period*), Yangon, Alinthit Book House, 2017

Tin, U*မြန်မာမင်းအုပ်ချုပ်ပုံစာတမ်းနှင့် ဘိုးတော်ဘုရားကြီး၏ရာဇသတ်ခေါ်သော အမိန့်တော်တမ်းကြီး၊ တတိယတွဲ* (*Paper on Administrative System under Myanmar Kings and Royal Order of Bodawpaya Called Yazathat, Volume III*), Yangon, Baho Press, Second Published, 1970

Tin, U, Bagan Wundauk *မြန်မာမင်းအုပ်ချုပ်ပုံစာတမ်းနှင့် ဘိုးတော်ဘုရားကြီး၏ရာဇသတ်ခေါ်သော အမိန့်တော်တမ်းကြီး၊ ပဉ္စမတွဲ* (*Paper Administrative System under Myanmar Kings and Royal Order of Bodawpaya Called Yazathat, Volume V*), Yangon, Cultural Institute Department, 1983

Toe Hla, Dr.*ကုန်းဘောင်ခေတ် ကျေးလက် လူမှုစီးပွား ဘဝ (၁၇၅၂-၁၈၈၅)* (*Socio-Economic Life in the Rural Areas during the Konbaung Period (1752-1885)*), Yangon, Publication Committee in Commemoration of 50th Anniversary of the MHRC, 2004

Toe Hla, Dr.*လယ်ယာမြေသက္ကရာဇ်တွေထဲကသမိုင်း* (*History Taken from Dates about Farmlands*), Yangon, Shwe Mintha Press, 2014

Toe Hla, Dr.*အလောင်းမင်းတရားကြီး၏ ကုန်းဘောင်ရွှေပြည်* (*Konbaung the Golden Land of King Alaungmintaya*), Yangon, Alinga Wutyi Books, Third Published, 2008

Yi Yi, Dr."ကုန်းဘောင်ခေတ်ဦး မြို့နယ်အုပ်ချုပ်ပုံ" ("Administration of Township in Early Konbaung Period"), *Union Literary and Social Science Journal, Volume I*, Part 2, 1968

U Nu's Initatives For The Promotion of Buddhism

Phyo Swe Lwin[1]

Abstract

This study examines the relationship between religion and state policy in Myanmar during the Anti-Fascist People's Freedom League (AFPFL) era, with particular focus on the period from independence in 1948 to the formal declaration of Buddhism as the state religion in 1961. It analyses how Prime Minister U Nu's government utilized Buddhism as a moral, cultural, and ideological resource in the context of political instability, communist insurgency, and nation-building challenges. The research explores state-sponsored religious initiatives including the establishment of the State Buddha Sāsana Council, the promulgation of Sangha Vinicchaya legislation, the founding of the Pali University, the expansion of Abhidhamma examinations, Buddhist missionary work in highland regions, and the organization of the Sixth Buddhist Council (1954–1956). The study argues that Buddhism functioned simultaneously as a spiritual institution, an educational framework, and an ideological counterweight to Marxism. While these policies contributed to the revitalization of Pariyatti learning, monastic organization, and international recognition of Myanmar as a center of Theravāda Buddhism, they also intensified tensions between religion and politics. The eventual constitutional declaration of Buddhism as the state religion in 1961, though rooted in majority religious identity, generated political resistance, ethnic anxieties, and federalist demands. Thus, the AFPFL religious policy represents both a major moment in the modern history of the Sāsana and a critical turning point in Myanmar's political development.

Keywords: State Religion, Communist Insurgency, Pali University, Ethnic anxieties

Introduction

The relationship between religion and state has long been a defining feature of Myanmar's historical and political development. Among these dynamics, Theravāda Buddhism has occupied a particularly influential position, functioning not only as a spiritual tradition but also as a cultural foundation and moral authority within society. Following independence in 1948, the newly formed Union of Burma faced profound challenges, including political fragmentation, communist insurgency, ethnic conflicts, and institutional instability. In this context, the government led by Prime Minister U Nu sought to consolidate national unity and moral order by drawing upon Buddhist principles and institutions as part of its nation-building strategy. The Anti-Fascist People's Freedom League (AFPFL) government viewed Buddhism as a source of ethical guidance, social cohesion, and ideological resilience. Unlike the colonial period, when the Sāsana operated largely outside direct state management, the post-independence era witnessed systematic state involvement in religious affairs. This included the reorganization of monastic administration, the promotion of Buddhist education, the expansion of scriptural studies, and the sponsorship of major religious events. These efforts culminated in the convening of the Sixth Buddhist Council (1954–1956), an event of global significance in the Theravāda world, and later in the constitutional recognition of Buddhism as the state religion in 1961. However, the intertwining of religion and politics during this period was neither straightforward nor uncontested. While the AFPFL's religious policies contributed to the revival and institutional strengthening of Buddhism, they also intersected with ideological competition, particularly against communism, and with the complex realities of Myanmar's multi-ethnic and multi-religious society. As state patronage of Buddhism intensified, concerns emerged among non-Buddhist communities regarding equality, representation, and the future structure of the Union. The state religion campaign became linked with debates over federalism, minority rights, and national identity, thereby transforming a religious initiative into a major political

[1] Daw, Lecturer, Department of History, Mandalar University, Mandalay.

issue. This study therefore investigates the religious policies of the AFPFL government not merely as devotional or cultural activities, but as integral components of post-independence statecraft. It seeks to analyze how Buddhism was institutionalized, mobilized, and politicized during this period, and to assess the broader consequences of these policies for Myanmar's political development. By examining legislative reforms, educational programs, missionary expansion, and the Sixth Buddhist Council alongside the state religion movement, the research highlights both the achievements and the contradictions of this historical moment. In doing so, it contributes to a deeper understanding of how religious revival, national ideology, and political transformation became closely intertwined in modern Myanmar history.

Research Method

This study employs a historical–analytical research design to examine the religious policies of the AFPFL government and their political, social, and ideological implications in post-independence Myanmar. The research is qualitative in nature and is based primarily on documentary and textual analysis.

1. Research Approach: The study adopts a historical research approach, which seeks to interpret past events systematically and objectively through critical examination of historical evidence. Since the subject concerns state policy, religious institutions, and political developments between 1948 and 1962, the method emphasizes chronological analysis, contextual interpretation, and cause–effect relationships.
2. Sources of Data: Both primary and secondary sources are utilized: Primary sources include government records, parliamentary debates, legal documents (such as constitutional amendments and religious legislation), official reports, speeches of political leaders (particularly U Nu), religious council records, and publications related to the Sixth Buddhist Council. Contemporary newspapers, magazines, and archival religious publications are also consulted to reflect the period's perspectives. Secondary sources consist of academic books, scholarly articles, research theses, and historical studies related to Myanmar politics, Buddhism, state–religion relations, and AFPFL governance. These sources provide interpretative frameworks and scholarly viewpoints for critical comparison.

Findings

The study reveals several significant findings:

(1) Buddhism as a Tool of Nation-Building: The AFPFL government treated Buddhism not merely as a religion but as a foundation of national identity and moral order. In the face of post-independence instability, Buddhist revivalism was used to cultivate unity, ethical citizenship, and cultural continuity.

(2) Religion as an Ideological Counterforce to Communism: Buddhist doctrine was deliberately mobilized to counter Marxist materialism. Public sermons, radio broadcasts, education reforms, and the Sixth Sangayana reinforced Buddhist ethical and philosophical principles as alternatives to communist ideology.

(3) Institutionalization of the Sāsana: The period witnessed unprecedented state involvement in religious administration: Sangha Vinicchaya Courts re-established monastic judicial autonomy. Pali University and scriptural publication programs strengthened scholastic Buddhism. Standardized examinations expanded formal Buddhist education.

These measures represent a modernization and bureaucratization of religious structures.

(4) The Sixth Buddhist Council as Religious Diplomacy: The Sixth Sangayana elevated Myanmar's status as a global center of Theravāda Buddhism. It functioned as a form of cultural diplomacy, strengthening ties with other Buddhist countries and reinforcing national prestige.

(5) Expansion into Highland Regions: Missionary activities in ethnic minority areas combined religious propagation with social services such as education and healthcare. However, these efforts also intersected with ethnic politics and identity formation.

(6) Tension Between Religious Policy and Political Pluralism: Despite constitutional guarantees of religious freedom, state preference for Buddhism created apprehension among non-Buddhist minorities. The state religion campaign became entangled with ethnic demands for autonomy and federal restructuring.

(7) Politicization of the State Religion Issue: U Nu's decision to push for constitutional recognition of Buddhism shifted religion from the moral sphere into partisan politics. Party discipline over the issue and negotiations with ethnic leaders contributed to polarization.

(8) Unintended Political Consequences; Rather than consolidating unity, the state religion policy accelerated debates on federalism and ethnic rights, contributing to political fragmentation prior to the 1962 military takeover.

After independence, Myanmar was governed by the Anti-Fascist People's Freedom League (AFPFL). During the period from 1948 to 1958, the country faced severe political instability, internal insurgencies, and serious economic difficulties. In such circumstances, the AFPFL government led by Prime Minister U Nu made efforts to promote Buddhism as a means of ensuring state stability and fostering a sense of national identity.

Since the colonial period the incitement of the nationalism was basically founded upon Buddhism like the association of YMBA and GCBA. Therefore the sector of Buddhism and the sector of monks was greatly influence. The guarantee of religious freedom was concluded in the 1947 Constitution by government. Although the state recognized religious freedom, the AFPFL government placed special emphasis on the promotion and propagation of Buddhism, as it was the religion professed by the majority of the population Special emphasis was placed on countering what were regarded as the erroneous doctrines of the communists through the teachings and ideological principles of Buddhism. Consequently, numerous religious affairs initiatives emerged in post-independence Myanmar.

During the post-independence period, the government led by the AFPFL established the State Buddha Religion Council to promote the flourishing and propagation of Buddhism nationwide. The primary objectives of the Council were as follows:

1. To ensure the unity and coordinated efforts of Buddhist communities across the country in maintaining and propagating the teachings of Buddhism.
2. To oversee the reconstruction and preservation of religious buildings and monasteries damaged during the war.
3. To safeguard and promote the freedom of religious practice and to strengthen the protection of religious rights.
4. To incorporate foundational Buddhist teachings into the curricula of secular schools and monastic education institutions.
5. To publish and translate Pali scriptures and literary works that had not yet been printed or translated, as well as to recover and republish manuscripts that had been lost or deteriorated over time.

The above points also demonstrate a strong connection with Prime Minister U Nu's personal commitment to Buddhism. In response, beginning after 1950, initiatives were undertaken to revitalize Buddhist practice, including the establishment of Pali universities in monasteries, the organization of lay and monk scripture recitation sessions, and the promotion of Pali manuscript recitation ceremonies. Moreover, even among some dissenting monks, Pali recitation events were conducted to encourage religious engagement.

As the central body for the propagation of Buddhism, the primary objective was to give priority to the translation of Pali Buddhist canonical texts, while large-scale publication had not yet been fully realized. U Thein Maung, who served both as Vice-Chairman of the Buddhist Propagation Organization and as a retired Chief Justice of the Supreme Court, sought guidance from the Supreme Sangha Council representing all monastic orders. Under this guidance, he arranged for the reproduction and republication—based on original palm-leaf manuscripts—of major commentarial works, including the Sāratthappakāsinī (Commentary on the Sanyutta Nikāya), the Mūla Pannita nīkā, the Majjhima Pannita nīkā, and the Sanyutta nīkā. This initiative represented an effective effort by the Central Buddhist Authority to promote the flourishing of *Pariyatti* (scriptural learning) within the Buddhist dispensation.

At the urging of the Buddhist Religious Association, permission was granted from 1952 onward for the teaching of Buddhist Abhidhamma at the university level. Another initiative undertaken by the Buddhist Religious Association to promote the flourishing and dissemination of Buddhism was the broadcasting of sermons via radio on every full-moon night, beginning in 1952 with government approval. These sermons were primarily intended to foster a deeper understanding among young people of dāna (charity), sīla (practice), and bhāvanā (meditation), and to encourage ethical behaviour. The sermons were prepared and edited by the Supreme Sangha Council.

Among the religious policies implemented by the AFPFL government during the post-independence period were measures aimed at addressing disciplinary disputes within the Buddhist Sangha and resolving internal matters affecting the monastic community. Accordingly, with the objective of fostering unity within the Sangha, the Sangha Vinicchaya Courts Acts were promulgated in 1949 and 1951. In addition to these Sangha-related measures, other legislative enactments included the Pali University and Dhammācariya Acts (1950) and the Pali Studies Board Acts, which were promulgated to regulate and promote Buddhist higher education and scholarly training. Among these legislative measures, the Sangha Vinicchaya Courts Act, which was enacted to promote unity within the Buddhist Sangha, played a particularly significant role.

Historically, even during the pre-colonial monarchical period, the resolution of issues arising within the Buddhist Sangha did not involve direct intervention by the ruling monarch alone. Instead, institutional bodies such as the Thathanabaing, Sangharāja, Mahā Sangharāja, and the Sudhamma Council were established, through which monastic affairs were administered and resolved by the Sangha itself. By contrast, during the colonial period, the British government abolished the system of resolving Vinaya-related matters through monastic adjudication after 1891. During this period, all cases and disputes arising from such matters were adjudicated exclusively by the civil courts. The outcome of this policy was a decline in adherence to Vinaya discipline within the monastic community. Consequently, the AFPFL government sought to restore proper monastic discipline through the enactment of the Sangha Vinicchaya Act. The jurisdiction of the Sangha Vinicchaya Department was to extend nationwide, with branch offices to be established in locations where necessary.

Under the Vinicchaya Act, the qualifications required for appointment as a Vinicchaya Master (Vinicchaya Sayadaw), Chief Sangha Nayaka Sayadaw, or Associate Sangha Nayaka Sayadaw are prescribed. The monks fulfilling these qualifications may be appointed as Vinicchaya Masters or Chief/Associate Sangha Nayaka Sayadaws. Once appointed, these senior Sangha members are authorized to promulgate and enforce the relevant provisions of the Vinicchaya Act as necessary. The Vinicchaya Court Act may be regarded as a significant reform within the Sangha. Under this law, judicial authority within the monastic order was structured into three tiers—township level, district level, and national level—each composed of three Vinicchaya Sayadaws (ecclesiastical judges). These Vinicchaya Sayadaws were required to adjudicate in accordance with the Vinaya Pitaka texts prescribed in Theravāda Buddhism. A distinctive feature of the Act was that, if the decisions of these Vinicchaya Sayadaws failed to bring a case to a definitive resolution, a civil court located in the area where the Vinicchaya tribunal was established had the authority to hear the matter. Similarly, appeals concerning cases decided by the State Vinicchaya Court could be heard by the Supreme Court of the Union of Burma. However, the Supreme Court did not possess the authority to annul the decisions of the State Sangha Vinicchaya Court.

Under the Vinicchaya Act, a small group of monks from the Shwekyin Nikāya and Dwara Nikāya regained the right to participate in the National Vinicchaya Tribunal. As a result of the organizational structure and functions of this tribunal, some successes began to emerge from 1950 to 1951. These included the ability to systematically organize monastic communities at various administrative levels, the restoration of unity within the monastic order, and the strengthening of Vinaya discipline within major monasteries. However, these achievements proved to be short-live. In 1954, the majority of the monastic community expressed opposition and protest against the functioning of the Vinicchaya Tribunal. According to the monks, the High Court monks of the tribunal—who had been directly appointed rather than elected—were subject to political influence and displayed partisanship and misconduct. At a conference held in 1957, the monks serving on the Vinicchaya Tribunal explained that the inefficiency of the tribunal's operations was partly due to the Ministry of Religious Affairs' failure to provide travel allowances for the High Court monks during their official duties. Nonetheless, by 1959, it was astonishingly observed that the majority of the Vinicchaya Tribunal was unable to function effectively in its routine operations.

Under the AFPFL government, the Pali University was established on 26 June 1951 in accordance with the Pali University Act promulgated in 1950. The university's administrative and teaching staff were appointed from among the esteemed monks of Mandalay, Yangon, Moulmein, Pyay, Nyaungdon, Sagaing, and Yenangyaung.

The primary objectives of establishing the Pali University were:

1. The propagation and preservation of Pali literature and language.
2. The expansion of students and scholars engaged in the study of Pali literature and language.
3. The development and improvement of methodologies for teaching Pali literature.
4. The prolongation and broadening of Pali instruction and learning.

Regarding the establishment of the Pali University, there were differing perspectives among its founders. Some advocated for integrating the university with an existing monastic school, rather than establishing it as a separate institution. Their argument was based on practical considerations: founding an independent university would entail substantial requirements for infrastructure and facilities. Given the economic difficulties faced by the government of Myanmar at the time, it would have been challenging to meet the university's

financial needs. Consequently, the Pali University was established in conjunction with major monastic schools. These schools were already located across various regions of Upper and Lower Myanmar, including Mandalay, Yangon, Nyaungdon, Pyay, Moulmein, Yenangyaung, and Sagaing, making access more convenient for students and scholars.

Furthermore, the ability to standardize the Pali curriculum, benchmarks, and procedures enhanced the coordination between the Pali University Central Council, the administrative body, and the affiliated monastic schools. Each of the subordinate monastic schools sent one representative to serve as a member of the University Central Council. The government nominated representatives, constituting no less than thirty percent of the council. The Pali University achieved notable successes, fostering a strong interest among monks in studying Pali literature. In addition to the university-level examinations, separate examinations were also conducted. A formal ceremony was held to present the examination certificates, attended by government ministers, chief justices from the Central Supreme Court, and other government officials, during which the President of the Union conferred the awards and certificates.

Available evidence indicates that between 1955 and 1958 both the number of examination centres and the number of candidates participating in the Abhidhamma examinations increased, as shown below.

Table (1)Abhidhamma Examination Centres and Candidates, 1955–1958

Year	No. of Examination Centres	Level	No. of Candidates (by level)	No. Passed (by level)	Total Candidates	Total Passes
1955	90	First Level	426	309	1,162	565
		Second Level	377	150		
		Third Level	359	106		
1956	121	First Level	521	204	1,736	788
		Second Level	599	248		
		Third Level	616	336		
1957	132	First Level	646	400	1,847	1,023
		Second Level	633	361		
		Third Level	568	262		

Year	No. of Examination Centres	Level	No. of Candidates (by level)	No. Passed (by level)	Total Candidates	Total Passes
1958	124	First Level	740	337	2,231	1,023
		Second Level	736	241		
		Third Level	755	445		

Source: Kyaw San Tun, 2013, pp. 147–148.

According to the table above, it can be observed that the number of candidates sitting for the Abhidhamma examinations increased from year to year. Just as successful candidates in the Pathamapyan examinations were awarded prizes, the government also conferred awards upon those who passed the Abhidhamma examinations. This may be regarded as one of the government's efforts to promote the prosperity and development of the Sāsana.

The Sixth Buddhist Council (*Chattha Sangāyana*)

In the period immediately following independence, the outbreak of internal insurgencies and unrest compelled the AFPFL government to concentrate primarily on restoring state stability, leaving it with limited capacity to devote attention to religious affairs. Nevertheless, Prime Minister U Nu, whose devotion to Buddhism was profound, convened three Sangha conferences in 1954 within the Union of Burma. These gatherings included Sayadaws who had been conferred the title Aggamahāpannita, State Ovadācariya Sayadaws, and State Vinayadhara Sayadaws. At these conferences, resolutions were adopted to convene the Sixth Buddhist Council with the objectives of promoting the prosperity and purification of the Sāsana. The aforementioned resolution was intended to secure international recognition of Myanmar as a central seat of Theravāda Buddhism. In the history of the Sāsana, the First, Second, and Third Buddhist Councils were convened in India, while the Fourth Council was held once in Sri Lanka. Following the Fifth Council convened in Mandalay in 1871 during the reign of King Mindon, the holding of the Sixth Buddhist Council constituted a historic achievement for Myanmar. "Consequently, the AFPFL government under Prime Minister U Nu seized this opportunity and agreed to convene the Buddhist Council. At that time, the government sought to respond to the significant ideological challenge posed by the communists by promoting the growth and dissemination of the Buddhist Sāsana. This also reflects Prime Minister U Nu's deep personal conviction and devotion toward the Sāsana."

Prime Minister U Nu's deep personal devotion to the Buddha Sāsana must also be taken into account. Prime Minister U Nu had already announced his intention to convene a Buddhist Council during his visit to New Delhi in 1951, at which time he envisaged that it would be held in May 1952. In other words, this decision had been made at least two years before the senior monks formally adopted the resolution described above. Moreover, in anticipation of this ambitious undertaking, the Ministry of Religious Affairs was instructed to make advance preparations. Subsequently, in February 1952, the proposal to convene the Council was formally submitted for consideration to the assembly of fifty-three Mahāthera monks who had been appointed by the Sangha Vinicchaya Court.

Prior to the submission of this proposal, a meeting of the Pāli associations was convened in Yangon on 15 November 1951, the presiding Sayadaw, U Vimala, submitted

five proposals concerning the convening of the Sixth Buddhist Council and the flourishing and propagation of the Sāsana. The matters proposed for careful and sustained consideration at the Sixth Buddhist Council were as follows:

1. To ensure that all acts of ordination (upasampadā) and admission to the Sangha are conducted strictly in accordance with the Vinaya regulations governing monastic discipline.
2. To require monks to observe the Uposatha and monastic precepts with strict fidelity to Buddhist disciplinary norms, and to ensure that ceremonial acts such as the Kathina ceremony are carried out in a systematic and properly regulated manner.
3. To address ongoing efforts to designate Buddhism as the state religion, together with other contentious and disputed issues relating to the Buddha Sāsana.
4. To restore, maintain, and safeguard the major monastic scriptural repositories (sāsanika scriptoria and libraries) that preserve the Buddhist canonical and commentarial texts.
5. To promote the vitality, preservation, and further development of Pāli literature.

After reviewing the above perspectives, the AFPFL government handed over the responsibility of organizing the Sixth Sangayana to the State Buddhist Council, which included representatives from various monastic groups, the State Sangha Maha Nayaka Council, Vinayadhara (Vinaya) teachers, and senior monks. The State Buddhist Council, in turn, organized committees and made preparations to commence the Sixth Sangayana

The opening ceremony of the Sixth Sangayana was held on 17 May 1954 (Myanmar Era 1316, Buddhist Era 2498) with the Maha Dhamma Thabin of the Sixth Sangayana. Attending the ceremony were senior Abhidhamma teachers of Myanmar, Agga Maha Pandita monks, State Dhammācariya teachers, State Vinaya teachers, and eminent monks from Thailand, Sri Lanka, Cambodia, and Laos, as well as Dhammācariya and monastic leaders from these countries. Additionally, monks from India, Pakistan, Nepal, and Vietnam participated, totaling around 2,500 Sangha members. At the Dhamma Thabin, the event was attended by the President of the State, Dr. Ba U, Prime Minister U Nu, members of the government, Sayadaw Thado Sri Thudhamma Sā U Thwin, members of the State Buddhist Council, the Chief Justice, Chairpersons of the Union Parliament from various ethnicities, Speaker of the People's Assembly Bo Myo Aung, representatives from domestic Buddhist organizations, dignitaries, as well as high-ranking envoys and representatives from India, Sri Lanka, Thailand, Cambodia, Laos, Japan, Nepal, Shukoku Island (Japan), Ceylon, Indonesia, Malaysia, Vietnam, and Singapore.

Prime Minister U Nu modeled this cave on the shape of the Sattapannita cave in India and had it constructed for the occasion of the first Sangkayana. The hall is spacious enough to accommodate 10,000 attendees. Inside the Lon Gu, there are six large doorways, which represent the first Sangkayana. Additionally, there are 24 smaller windows, each symbolizing the 24 causal relations of the Buddha’s doctrines (the twenty-four causal principles of the Dhamma). Before the inauguration, on 15 January 1953, 500 monks conducted a three-day ceremony there, reciting the Dhamma and sanctifying the grounds. Construction of the Lon Gu took fourteen months and cost two million U.S. dollars. Many citizens contributed labor and financial donations to support the project. The government of the U Nu administration collected funds for the six main pillars supporting the roof of the hall, and around 6,000 people were involved in construction and related activities.

Other buildings constructed in relation to the Sangkayana included:

- Four dormitories for 1,000 monks to reside for a week
- A dining hall capable of feeding 1,500 monks at a time
- A medical clinic
- A library and printing house with large-scale printing facilitie

From the government's perspective, preparations were made so that this event in religious history could be conducted as a profound religious ceremony and as a symbol of national significance. Prisoners serving sentences were given a three-month reduction, and those sentenced to death were commuted to life imprisonment. A special commemorative postage stamp was issued in honor of the Sangkayana ceremony. For individuals traveling from the regions to Yangon to attend the Sangkayana, the state railway provided a 50% fare discount, and the airlines provided a 30% discount. Furthermore, during the first four days of the Sangkayana ceremony, all slaughterhouses were ordered to remain closed. The main function of the Buddhist Council was the revision and official authentication of the scriptures, as well as their recitation by the Sangha. Over a two-year period, the Pali texts were divided into five sections and venerated through systematic recitation. Throughout the duration of the Council, the majority of the Sangha from across Myanmar participated in the proceedings.

The completion of the Sixth Sangkayana ceremony was celebrated on the full moon day of Kason, coinciding with the 2,500th anniversary of the Buddha's Parinibbana. This corresponds to May 24, 1956, in the Christian calendar. To commemorate the completion of the Sangkayana and the 2,500-year Buddhist Jubilee, a six-day ceremony was held from May 22 to May 27, 1956, at the grand Loin Gu Cave in Rangoon's World Peace Mound. In the regional towns, similar ceremonies were conducted over three days, from May 23 to May 25, 1956. During these ceremonies, the chair of the organizing committee, the supreme Pali scholar and Abhidhamma master, Ma Soe Win, served as the chief of the Sangha Maha Nayaka and as the overall coordinator of the event. The supreme Pali scholar and Maha Sīsarā, along with Tipitaka scholars and members of the Dhamma Bankari Council, acted as principal officiants and supervisors of the rituals and proceedings

The closing ceremony (victory ceremony) of the Sixth Sangkayana marked the pinnacle of all Buddhist religious achievements throughout Myanmar. On that day, the Myanmar Postal Department issued commemorative stamps for the 2,500-year Buddha Jubilee. The government granted amnesty to 2,100 prisoners, and inmates in other jails were allowed special sentence reductions. The President, the Prime Minister, and the Chief Justice of the Union made offerings of gifts and religious donations to the Sangha. A total of 2,668 young devotees, deeply devoted to the religion, participated in the Buddhist rites. Across the country, Buddhist flags were raised, ordination ceremonies and merit-making ceremonies for the monks were conducted, and offerings were made to the Sangha. During this period, actions such as the temporary closure of alcohol shops, suspension of slaughterhouses, ensuring the safety of animals destined for slaughter, and adorning pagodas and stupas with gold ornaments were carried out, allowing the public to participate in religious merit-making. The Sixth Sangkayana organized under Prime Minister U Nu's government can be recorded as one of the most successful undertakings of his entire lifetime.

Highland Religious Activities

If we examine the religious activities in the highland regions, it can be said that these initiatives began as early as the reign of the Burmese kings. Even in the post-independence era, it was observed that religion had declined in the highland areas—such as the Shan, Chin, and Kachin regions—prompting efforts to revive and strengthen religious practices there. However, in practice, there was no one to personally lead the religious activities in the

highland regions. At that time, even the religious activities led by a monk named U Gawthita were not successful. The reason these efforts were unsuccessful was due to insufficient support from the government. Additionally, when traveling to the highland regions, participants faced numerous difficulties, including poor transportation and road conditions, as well as the prevalence of disease-carrying insects. As a result, only a small number of monks were able to go, enduring these various hardships while attempting to carry out religious work.

On 17 September 1946, a highland Buddhist mission was established under the leadership of the central monastic committees of various Sangha groups and the central Buddhist authority of the Union of Burma. The primary aim was to promote unity, harmony, and goodwill among ethnic groups, as well as to spread and strengthen the Buddhist faith. Following this, Buddhist mission groups were sent to the Chin, Rakhine, and Kachin regions starting from 1948, upon the country's independence. In addition, monks from countries such as India, Assam, England, and Thailand were invited to participate in coordination and discussions to help further develop inter-regional Buddhist activities. The funding for these religious missionary groups was collected from the public in various regions, including Yangon, yielding over 30,000 kyats annually. From the year Myanmar gained independence up to 1955, the missionary efforts in the hill regions resulted in around 400,000 local people converting to Buddhism. The success of these missions was partly due to the establishment of school-like institutions in the hill areas, which included clinics alongside religious instruction. The central Hill Region Missionary Group provided assistance as needed, supporting the establishment and maintenance of schools, construction and restoration of pagodas and stupas, as well as supplying medicine, medical equipment, clothing, and food. The structure of the State Buddhist Missionary Council can be summarized as follows:

Table (2)Annual Expenditure of the State Buddhist Missionary Council for Hill Region Religious Activities

Fiscal Year	Expenditure (Kyats)
1952–53	169,140
1953–54	216,000
1955–56	109,245
1956–57	242,772
1957–58	182,263
1959–60	234,276
1960–61	227,151

Source: Kyaw San Tun, 2013, p. 163

The above-mentioned funds were utilized in the religious activities for the hill regions, including the construction of buildings, distribution of printed Tipitaka texts, provision of food and clothing, and the supply of essential materials for the missionary monks. Based on the above points, it is evident that the AFPFL government made concerted efforts to promote the dissemination of Buddhism, extending its initiatives even to the hill regions. In addition to the hill regions within the country, the religious delegation met with Sayadaw U Thwin, the head of the Buddhist Sangha in Arakan, to discuss matters concerning

the propagation of the Sāsana in the region. From Myanmar, the delegation brought Tipitaka scriptures, commentaries, and sub-commentaries, and, along with the support and guidance of the central committee of the Department for the Promotion of Buddhism, sent Sayadaws U Batin, U Panya Wintha, U Sandhiha, and U Tisha to Arakan in response to the request of the Arakanese Shan community and their leader, Mr. Gohago Sein. The delegation facilitated extensive religious activities across many areas of Arakan, including sermons and preaching conducted through interpreters. As a result, approximately 40,000 people in Arakan converted to Buddhism. In this manner, the AFPFL government actively exerted efforts to promote the flourishing and dissemination of Buddhism.

Efforts to declare Buddhism as the state religion

After gaining independence, Myanmar emerged as a country under the significant influence of Marxist ideology. Due to the colonial system, the British were able to consolidate their control over the country, and communist ideas could effectively educate and organize students, workers, and peasants. Consequently, Marxism became a major political force exerting considerable influence in independent Myanmar. However, when internal unrest and upheaval emerged in the newly independent country and the communists attempted to take the lead, the pressure and opposition against them began to intensify and shift in form. Even U Nu himself publicly declared in 1958 that anyone who openly expressed religious beliefs must reject communist ideology. At the same time, U Nu, in opposing communism, utilized the propagation of Buddhism as a key driving force, which proved to be highly effective. In particular, the successful holding of the Sixth Sangayana between 1954 and 1956 demonstrated that it could unite and mobilize the people across the entire country.

For the draft constitution to be promulgated in independent Myanmar, in May 1947, 111 representatives within the AFPFL party met at Jubilee Hall in Yangon for coordination and discussion. During these discussions, Deputy U Ba Cho proposed that Buddhism be declared the state religion in the constitution. Regarding this proposal, General Aung San responded by pointing out that not only Burmese Buddhists but also people of various ethnicities and religions lived together in Myanmar. He emphasized that these ethnic groups had fought together for independence from colonial rule. Therefore, he argued, national affairs should be considered solely from the perspective of the country and should not be mixed with religion. He stressed that it was important for all ethnic groups to be politically united, and consequently, he rejected the proposal. On 23 May 1947, when the Draft Constitution was formally adopted, the Union took the position of remaining neutral in religious matters. However, it was stipulated that all religious organizations would continue to receive physical and other forms of support. After General Aung San and other independence leaders were assassinated, two months later, when the Constituent Assembly ratified the Draft Constitution, Article 21 was promulgated as follows:

1. The State recognizes Buddhism as the religion professed by the majority of the citizens.

2. From the day this Constitution comes into effect, the State also recognizes Islam, Christianity, Hinduism, and Animism as religions practiced within the country. Based on the above information, in the early years following Myanmar’s independence, there were no significant religious issues, and the government primarily focused on matters essential to the stability and development of the nation. Subsequently, after internal disturbances subsided and the country began to achieve stability, around the end of 1955, during the period when the Sixth Buddhist Synod (Sasathana-Gayana) was being held, public enthusiasm for religion intensified again, reaching its peak. Moreover, in preparation for the general elections of

1955, the pro-democracy party opposed to communism (the Republican Party) supported the proposal to declare Buddhism as the state religion.

In the context described above, following the Sixth Buddhist Synod, the three monastic organizations—the Maha Bodhuna Society (Yangon), the Young Monks' Society (Mandalay), and the Rainakatho Bodhuna Society—held successive Sangha meetings and pressured the government to officially declare Buddhism as the state religion. Furthermore, organizations responsible for disseminating their resolutions to the Prime Minister, the Minister of Religious Affairs, and other government officials warned that if the government failed to act on this matter, they would resort to strikes and demonstrations. In addition, the Western Buddhist monks and senior scripture masters who participated in the Sixth Sangayana also applied pressure on the government. Thus, on 27 May 1956, the final day of the Sixth Sangayana celebration and the 2,500th anniversary of Buddhism, Prime Minister U Nu met with the Western Buddhist Sangha leadership and senior monks of the Sangha service committee to present the government's position to the monks. In doing so, the government expressed its desire to recognize Buddhism as the state religion and explored ways to implement this, while also acknowledging the potential issues that could arise, and applied its approach accordingly.

1. Given the delicate situation in the country, if Buddhism were to be declared the state religion, there was concern that it might disturb national unity, like a loosened knot, and could undermine the nation's hard-won independence.
2. Since the country is being influenced and penetrated by various means from foreign nations, which are actively organizing and consolidating power throughout the nation, there was concern that if Buddhism were quickly declared the state religion, these foreign powers might interfere in Myanmar, potentially gaining influence over those already under control, such as in prisons or detention centers.
3. In Myanmar, among citizens who are dutifully performing their responsibilities with sincerity and loyalty, there are still large numbers of non-Buddhists. If Buddhism were to be hastily declared the state religion, it could create misunderstandings or conflicts among civil servants and public officials who are diligently performing their duties, potentially undermining the faithful execution of the Union's responsibilities.

Indeed, in a context where religion and politics easily intertwine, the situation can become highly precarious. Nevertheless, U Nu's stance raises the question of whether he had in fact revised his previously established principle that religion and politics should remain separate.

Later, Prime Minister U Nu, in connection with the above-mentioned statements, discussed the matter thoroughly both within his government and with the Central Executive Committee of the AFPFL. Minister U Ba Swe advised that this issue should be handled with great care, while other members also expressed their doubts regarding the possible outcomes that might arise. In February 1957, U Nu initiated preliminary consultations with Muslim, Christian, and Hindu religious leaders who were not Buddhists, in order to discuss the proposal to designate Buddhism as the state religion. Shortly thereafter, he resumed the office of Prime Minister. However, ideological differences between U Nu and U Kyaw Nyein subsequently intensified, and in 1958 the AFPFL split into two rival factions. U Kyaw Nyein, U Ba Swe, and their allies resigned from the cabinet. Thereafter, in view of the country's deteriorating situation, General Ne Win was appointed Prime Minister and a Caretaker Government was formed. During that period, although the country was engulfed in severe political turmoil, the issue of proclaiming Buddhism as the state religion did not fade away.

In the 1960 general election, U Nu's Clean AFPFL, along with the Stable AFPFL led by U Ba Swe and U Kyaw Nyein, emerged as the main contenders. In the election, the Clean AFPFL under the leadership of U Nu secured victory.

After winning the election, in accordance with his promise, U Nu established an advisory committee on 4 April 1960 to examine the declaration of Buddhism as the state religion. The advisory committee consisted of 21 members, including Aggamahāpannita Sayadaw U Thundara, 23 senior Ovadācariya Sayadaws (including those officiating at Mahāwitthayarama in Pakokku), and Doctor Thein Maung, the Minister of Religious Affairs, who served as the chairman. The primary responsibility of the advisory committee was to determine how to ensure the greatest impact in declaring Buddhism as the state religion. This involved soliciting opinions from Buddhist members, investigating the concerns of other religious communities, and preparing an official report along with a draft law to be submitted before the end of 1960. In the first stage, the State Religion Advisory Committee distributed questionnaires to individuals and groups to gather their views. In the second stage, members of the committee travelled throughout Myanmar to interview religious leaders directly.

After winning the parliamentary election, U Nu's Clean AFPFL was renamed the Union Party. Subsequently, at a press conference, U Nu stated that non-Buddhist members of parliament within the Union Party could freely oppose the draft law on the state religion; however, if Buddhist members of parliament did not support the draft law, they would have to be expelled from the party. While this stance was intended to preempt opposition to the state religion bill, it later faced significant resistance. Ultimately, the issue culminated in a situation in which all ethnic groups were brought together, giving rise to a problem that intertwined politics and religion—namely, the question of federalism.

While the government was striving to establish Buddhism as the state religion, minority non-Buddhist groups opposed the measure, and at the same time, the Mon and Arakan regions actively pursued demands for statehood. Similarly, in Shan State, where the majority of the population were Buddhists, there were also calls to implement federalism even after the region had already achieved statehood. In other words, the issue of federalism emerged as a result of negotiations among ethnic groups, with religion serving as a point of contention. Consequently, at a cabinet meeting, U Nu stated that if the Arakanese and Mon representatives opposed the State Religion Bill, he would have to reconsider his promise to grant statehood to Arakan and Mon areas. Likewise, he responded that if the Shan and Kayah representatives opposed his position, their proposals concerning federal principles would no longer be discussed. Thus, the issue of the state religion gradually moved toward the very outcome that had earlier been feared—namely, the erosion of ethnic unity.

In the above circumstances, on 1 August 1960, the Third Amendment to the Constitution incorporated a significant change in Article 21(1). Several new sub-articles were also added. The amended Article 21(1) stipulated that:

> "Buddhism, being the religion followed by the majority of the citizens and the state, shall be the state religion.

No changes were made regarding the clauses recognizing other religions. Furthermore, the Union Party government, together with the Third Amendment to the Constitution, also drafted the State Religion Promotion Bill. According to this draft law: Buddhist students in government schools would be taught Buddhist religious texts; In universities and colleges, courses on Buddhist scriptures could be offered if there were sufficient students wishing to study them; In teacher training schools, teachers who were Buddhists would be required to teach Buddhism as a subject. The Sangha also exerted pressure to ensure support for the Buddhist Law. However, some argued that the draft law did

not fully reflect the wishes of the Buddhist community. The monks criticized it, saying that the draft was nominal only and that Buddhism should be genuinely established as the state religion. As the date for submitting the state religion bill to Parliament approached, political pressure also intensified significantly. On 17 August 1961, the Union government, under Prime Minister U Nu, submitted a bill proposing the formal recognition of Buddhism as the state religion. Subsequently, on 2 October 1961, Buddhism was officially promulgated as the state religion under the Third Amendment to the Constitution, following its signing by President U Win Maung.

Conclusion

The AFPFL period represents one of the most transformative eras in the modern history of Buddhism in Myanmar. Under U Nu's leadership, the state undertook systematic efforts to revive, institutionalize, and internationalize the Sāsana through education reform, monastic judicial legislation, scriptural preservation, missionary expansion, and the historic Sixth Buddhist Council. These measures strengthened Buddhist scholarship, restored monastic discipline, and positioned Myanmar as a leading center of Theravāda orthodoxy. However, the study concludes that the close fusion of religion and state policy carried significant political risks. The declaration of Buddhism as the state religion—though consistent with majority belief—altered the balance between religious identity and civic nationalism. It heightened minority insecurities, complicated ethnic relations, and linked religious legitimacy with political authority. In attempting to use Buddhism as a unifying national ideology, the AFPFL government unintentionally contributed to deeper political cleavages. Thus, the AFPFL religious policy stands as a historical paradox: it marked the zenith of state-supported Buddhist revival while simultaneously exposing the structural tensions that arise when religious majoritarianism intersects with multi-ethnic democratic governance.

Acknowledgements

First and foremost, I would like to express my deepest gratitude to the Rector of Mandalar University, Dr. Min Min Ye, for granting me permission to submit this research paper, and to the Pro-Rector, Dr. Theinghi Htay, for their invaluable support. I am sincerely grateful to the Head of the History Department, Dr. San San Win, and Professor Dr. San San Tint, for their guidance, constructive suggestions, and expert advice, which greatly contributed to the successful completion of this research. Special thanks are extended to the senior History Professor (Head of Department) of Mandalay University, Dr. Kyaw Swe Nyunt, for providing academic expertise and continuous guidance. I am also deeply appreciative of Dr. Khin Phyu Phyu Kyaw and Dr. Khin Mon Chit for their dedicated supervision, insightful advice, and patient instruction throughout the research process. Furthermore, I would like to acknowledge all the staff of the History Department at Mandalar University for their support and assistance in providing the necessary data and resources for this study.

References

Aung Than, 1966, Sixteen Years of Political Experience, Yangon: Choe Phyu Publishing House,

Chit Maung, Thakin Vidhura 1969, Myanmar after Independence, Yangon: Pagan Bookshop,

Hantin, Titko 2012. Records of the Union of Myanmar, *Myanmar Naing Ngan Taw Hmat Tan*, Yangon: Seik Kuu Cho Cho, (Three-volume set)

Ko Ko Lay, U Nu, 1970 ,Parliamentary Democracy and Generalissimo Chiang Kai-shek, Yangon, Myitta Myo Press,

Maung Maung,Dr 1989, *Doe Pyidaungsu Myammar Naing Ngan Phweseeoakchukepon Achaykan Upaday*, The Constitutional Government of the Union of Myanmar, Yangon, Myawaddy Publishing, (2nd ed.)

Nu,U , 2012, *Tateta Sane Thar*, Yangon, Ngar Toe Press. Religious Rays, 1953, p. 31

Sithu Aung and Maung Hmat, 1993 ,*Shwe Pyay Taw Myo Mwa Mei Wo*, Yangon, Myanmar Alin and Guardian Press,

State Buddha Sāsana Organization, Commemorative Publication of the Opening Ceremony of the Sixth Buddhist Council, *Sangāyana Sāzaung* (year not specified),

Thein Maung, Dr. The History of the State Buddha Religion Council and a Summary of the Autobiography of the Chief Thado Thiri Sudhamma Aggapannita, 1972 Yangon, Myanmar Buddha Sasana Association Press,

Thein Maung,U, 2011Yangon Historical Chronicle, Yangon, Pannya Shwe Taung Press,

Union of Burma 1949, Sangha Vinicchaya Act, Yangon, Sudhamma Wuttee Press, *Myanmar Alin*, 4 August 1949, p. 6.

The Nations, October 5, 1950

Hantharwaddy Newspaper, 20–21 May 1956

The Nation, July, 1987

The Nation, May 21-26, 1954

Burma: *The Fourteenth Anniversary*, Yangon, Director of Information, Government of Burma, 1962

Donald Eugene Smith, Religion and Politics in Burma, Princeton, Pricenton University Press, 1965,

Robert H. Taylor, The State in Burma, London, C. Hurst & Company, 1987

Union of Burma Sangha Vinicchaya Act, Yangon, Sudhamma Wuttee Press, 1949,

Kyaw San Tun, History of Myanmar (1948-1962), Ph.D Dissertation, Department of History, University of Mandalay, 2013

Economic Transformation and Colonial Intervention in Myanmar, 1800–1930

Myo Min Thiha[1]

Abstract

This paper examines the economic transformation of Myanmar from the late Konbaung period to British colonial rule. It focuses on agriculture and land systems, trade, socio-economic conditions, capital and credit mechanisms, industrialization, and basic economic concepts. Under the Konbaung kings, Myanmar maintained a predominantly agrarian economy regulated through royal authority, customary land tenure, and regional trade networks. British colonial rule fundamentally altered these structures by introducing capitalist land relations, commercial agriculture, export-oriented trade, and modern financial institutions. While these changes generated economic growth and global integration, they also produced severe social inequalities, peasant indebtedness, land alienation, and ethnic stratification. This paper argues that colonial economic policies reshaped Myanmar's economy in ways that benefited imperial interests while marginalizing indigenous producers, leaving a lasting legacy of economic vulnerability.

Keywords: economic transformation, royal authority, export-oriented trade, social inequalities

Introduction

Myanmar's economic history between the late eighteenth century and the early twentieth century represents a significant period of structural transformation shaped by political change, colonial expansion, and global economic integration. The transition from the Konbaung dynasty to British colonial rule marked not only a shift in political authority but also a fundamental reorganization of economic institutions, land relations, trade networks, and social structures. Understanding this transformation is essential for explaining the long-term patterns of economic development, inequality, and land-related conflicts that continue to influence Myanmar today.

During the late Konbaung period, Myanmar's economy was predominantly agrarian and largely based on subsistence production. Economic organization was closely linked to royal authority, customary land tenure, and religious institutions. Land was not treated as a commercial commodity but rather as a resource managed through a system of usufruct rights, where cultivators enjoyed access to land through loyalty, service, and community recognition. Agricultural production was mainly directed toward local consumption and tribute obligations rather than profit-oriented market exchange. Trade existed both internally and externally, particularly with neighboring regions such as China and India, but it remained limited in scale and was often conducted through barter or partially monetized systems. The Konbaung state maintained economic stability by regulating production, labor obligations, and revenue collection, reflecting a socio-economic system deeply embedded in cultural, religious, and political traditions.

The arrival of British colonial rule following the Anglo-Myanmar Wars, culminating in the full annexation of Myanmar in 1885, introduced a radically different economic model based on capitalist principles and imperial economic interests. Colonial administrators implemented new land policies, revenue systems, and financial institutions designed to maximize production and integrate Myanmar into the global capitalist economy. Land was transformed into legally defined private property that could be bought, sold, mortgaged, or transferred through formal documentation. These changes facilitated the rapid expansion of

[1] Tutor, Department of History, Yangon University of Distance Education

commercial agriculture, particularly rice cultivation in Lower Myanmar, which soon positioned the country as one of the world's leading rice exporters.

However, colonial economic modernization produced contradictory outcomes. While agricultural output, trade volume, and infrastructure development increased significantly, these gains were unevenly distributed. Indigenous cultivators were exposed to market fluctuations, high taxation, and increasing dependence on credit systems dominated by foreign moneylenders. The introduction of monetized revenue demands forced many peasants to borrow capital to sustain production, often leading to cycles of debt and land dispossession. At the same time, colonial labour policies encouraged large-scale immigration, particularly from India, transforming urban economies and creating complex ethnic and social hierarchies within colonial society.

Furthermore, colonial industrialization in Myanmar remained limited and externally oriented. Infrastructure development, including railways, ports, and communication networks, primarily served the extraction and export of raw materials rather than the development of domestic manufacturing industries. As a result, economic growth under colonial rule did not create a diversified or self-sustaining national economy. Instead, Myanmar became heavily dependent on export commodities and foreign capital, leaving the economy vulnerable to global market fluctuations, as demonstrated during the Great Depression of the 1930s.

This study examines the economic transformation of Myanmar by comparing the structural characteristics of the late Konbaung economic system with the colonial capitalist framework introduced by British administration. By analyzing changes in land tenure, agricultural production, trade expansion, credit systems, labour migration, and industrial development, this research aims to highlight how colonial policies reshaped Myanmar's economic landscape. Through historical analysis and comparative economic perspectives, this research seeks to contribute to a deeper understanding of Myanmar's economic past and its continuing influence on present-day development challenges.

Aim

To analyze the economic condition of Myanmar from the late Konbaung period to the colonial period.

Research Questions

How did British colonial economic policies transform the land, revenue, and production systems that existed during the late Konbaung period in Myanmar?

To what extent did the transition from Konbaung rule to British colonial administration reshape local economic relations and contribute to long-term patterns of inequality and dependency?

Literature Review

Existing scholarship on Myanmar's economic history emphasizes the structural differences between the late Konbaung economic system and the colonial capitalist framework introduced under British rule. Studies of the Konbaung period describe an economy in which land was formally vested in the monarchy and agricultural production was organized through royal service obligations and tributary relations rather than market-based ownership (Lieberman, 1984; Aung-Thwin, 2012). Economic activity during this period remained closely tied to political authority, with limited commodification of land and labor.

Following British annexation, colonial policies fundamentally transformed Myanmar's economic structure through the introduction of private land ownership, fixed land revenue systems, and commercial agriculture, particularly in the rice-growing regions of Lower Burma (Furnivall, 1956; Adas, 1974). These reforms integrated Burma into global markets but also facilitated capital penetration and rural indebtedness, contributing to social dislocation among cultivators (Cheng, 1968).

More recent political economy studies argue that colonial economic institutions produced long-term structural inequalities, particularly in land access and rural livelihoods, which persisted into the post-independence period (Steinberg, 2010; Woods, 2011). This literature suggests that the colonial transformation of land and revenue systems laid the foundations for enduring economic vulnerabilities and contemporary land-related conflicts in Myanmar.

Materials and Methods

This research adopts a qualitative historical approach to examine Myanmar's economic transformation from the late Konbaung period to British colonial rule through comparative historical analysis of changes in land systems, agriculture, trade, labour, and socio-economic conditions. The study is primarily based on secondary sources, including academic books, journal articles, and scholarly studies on Myanmar's economic history, supported by selected primary materials such as colonial administrative records, census reports, statistical yearbooks, and revenue documents. By using documentary analysis and historical interpretation, the research aims to identify structural changes introduced during colonial rule and evaluate their long-term influence on Myanmar's economic development.

Findings and Discussions

Agriculture and Land Systems

A. Land Systems under the Myanmar Kings

Agriculture formed the foundation of the pre-colonial economy. Under the Konbaung dynasty, land was divided into three main categories: royal (crown) land, religious land, and private land. Royal land belonged to the king and was cultivated by subjects who paid taxes or rendered labor service. Religious land was donated to Buddhist monasteries and exempt from taxation, reflecting the central role of Buddhism in state and society. Private land was held under customary tenure and often passed down through generations. This land system emphasized subsistence security rather than profit maximization. Agricultural production primarily served local consumption, and market prices played a limited role in shaping peasant decision-making.

B. Land Systems under British Rule

British colonial rule introduced a fundamentally different land regime that restructured land relations in Myanmar by transforming land into a legally defined and transferable commodity. Through the implementation of the patta, lease, grant, colony, and squatter systems, land was detached from its customary and moral foundations and incorporated into a formal legal and revenue framework. Under the Konbaung kings, land rights were not conceived as absolute ownership but as usufruct rights embedded in social obligations, religious merit-making, and royal authority, and were protected by community norms and customary practices. Cultivators' access to land depended on use and loyalty rather than on written documentation, ensuring a degree of social security within agrarian communities. Colonial land policies dismantled this system by introducing written titles, fixed revenue assessments, and legal mechanisms for sale, mortgage, and foreclosure, which

fundamentally altered the relationship between cultivators and land. While these reforms facilitated agricultural expansion, commercial crop production, and the integration of rural economies into global markets, they simultaneously exposed peasants to price fluctuations, indebtedness, and the risk of land loss. As a result, land alienation and dispossession became widespread, particularly during periods of economic downturn, revealing that such outcomes were not accidental side effects but structural features of colonial capitalism that prioritized revenue extraction and market efficiency over social stability and customary tenure systems.

C. Expansion of Agricultural Land

Colonial agricultural policy emphasized land expansion to increase revenue. Cultivated land expanded from approximately 600,000 acres in 1852–55 to nearly 8.94 million acres by 1922–23. This growth accelerated after 1869 as commercial agriculture intensified.

Despite this expansion, peasant welfare did not improve. Agricultural growth primarily benefited colonial revenue systems and export markets rather than rural producers.

D. Crops, Cultivation, and Peasant Conditions

Rice became the dominant crop under colonial rule, particularly in Lower Myanmar, where fertile delta regions were systematically developed to support large-scale rice cultivation. British colonial authorities encouraged the expansion of rice production to meet growing global demand, transforming Myanmar into one of the world's leading rice exporters by the late nineteenth and early twentieth centuries. At the same time, cotton cultivation expanded in Upper Myanmar, where climatic and soil conditions were suitable for cotton farming. These developments marked a significant shift in agricultural priorities, as subsistence farming gradually gave way to commercial agriculture oriented toward export markets.

The commercialization of agriculture fundamentally altered traditional cultivation practices and rural economic structures. Farmers increasingly focused on producing cash crops for sale rather than cultivating a diverse range of crops for household consumption. While this transition increased agricultural output and expanded cultivated land, it also exposed cultivators to fluctuating international market prices and unstable economic conditions. The dependence on a single major crop, particularly rice, made rural communities vulnerable to external economic shocks and price fluctuations.

The welfare of peasants was largely overlooked within the colonial economic framework. Many cultivators were compelled to sell their agricultural produce immediately after harvest in order to meet fixed tax obligations and repay loans obtained for seeds, tools, and land expansion. Colonial taxation systems required payment regardless of crop yield or market conditions, placing significant financial strain on rural households. Debt service and taxation policies were rarely adjusted during years of poor harvests, droughts, floods, or falling commodity prices. Consequently, peasants often had little choice but to borrow money from private lenders at high interest rates, further deepening their financial vulnerability.

These economic pressures contributed to widespread rural hardship and increasing land alienation, as farmers who failed to repay debts risked losing their land through mortgage foreclosure or forced sale. The loss of land not only reduced economic security but also disrupted traditional social structures and community support systems. As a result, many peasants became tenant farmers or landless labourers, leading to growing social inequality in rural society.

Trade and Economic Integration

A. Trade during the Konbaung Period

Trade expanded significantly during the Konbaung period despite recurring political conflicts and regional instability, particularly during the latter half of King Mindon's reign, which witnessed increased commercial activity and administrative reforms that supported economic exchange. Central Myanmar including Sagaing, Lower Chindwin, Myingyan, Talok, and Pyawbwe emerged as major cotton-producing areas. The cultivation of cotton played a crucial role in both domestic consumption and long-distance trade. Among these centres, Sagaing developed into the principal emporium of the cotton trade, functioning as a major collection and distribution hub. Raw cotton produced in surrounding regions was ginned, cleaned, and packed before being transported through established caravan and river routes. One of the most significant trade routes passed through Bhamo, which served as a gateway linking Upper Myanmar with Yunnan Province in China. Contemporary records from the reign of King Bodawpaya indicate that cotton exports to China were conducted on a large scale, demonstrating the importance of cross-border commerce in the Konbaung economy.

Trade during this period was not limited to cotton alone. A variety of agricultural and forest products, including textiles, precious stones, timber, and lacquerware, were exchanged within regional markets. The expansion of trade was facilitated by Myanmar's geographical location, which allowed it to function as an intermediary between South Asia, Southeast Asia, and southwestern China. River transport, particularly along the Ayeyarwady River and its tributaries, played a crucial role in connecting inland production areas with major commercial centres. These riverine networks allowed goods to be transported efficiently, strengthening both domestic and international trade.

Prior to full monetization, trade relied heavily on barter systems, especially in rural areas where coinage was not widely circulated. Goods such as rice, cotton, salt, and handicrafts were exchanged directly for other commodities or services. Although monetary transactions gradually expanded, barter remained an essential component of local trade networks, reflecting the subsistence-oriented nature of the Konbaung economy. The coexistence of barter and monetary exchange illustrates the transitional character of economic development during this period.

Foreign trade during the Konbaung era involved a diverse range of international merchants and trading partners. European traders, including English, French, and Dutch merchants, maintained commercial contacts with Myanmar, while regional trade links connected the kingdom to Yunnan in China and Calcutta in British India. These trade relationships not only facilitated the exchange of goods but also encouraged the movement of technology, cultural practices, and commercial knowledge. The presence of multiple foreign trading partners highlights Myanmar's strategic position as a commercial crossroads linking major Asian economic zones.

Nevertheless, trade under the Konbaung administration remained regulated by royal authority and traditional economic norms. The monarchy controlled key trade routes, imposed customs duties, and supervised foreign commercial activity to protect state revenue and political stability. While trade expansion contributed to economic prosperity in certain regions, it did not fundamentally transform the agrarian nature of the Konbaung economy. Production continued to be primarily directed toward local consumption and tribute obligations rather than large-scale commercial export. However, the growth of trade networks

during the Konbaung period laid important foundations for the rapid commercialization and export-oriented economy that later developed under British colonial rule.

B. Monetary Reforms

In 1797, King Bodawpaya introduced a national coinage system, issuing copper and silver coins minted in Amarapura and Calcutta. The kyat, commonly known as the peacock rupee, became widely circulated. Coin-minting machinery was imported from Birmingham, England. Later, King Thibaw issued bronze and gold coins bearing a lion motif.

C. Colonial Trade and the Great Depression

Under British colonial administration, Myanmar was transformed into one of the most important agricultural export economies in Asia. The country became the world's largest exporter of rice, particularly from the fertile Ayeyarwady Delta region, while teak timber and crude oil also emerged as major export commodities serving imperial industrial demands. Colonial infrastructure projects, including railways, steamship services, and port facilities, were developed primarily to facilitate the extraction and export of these resources. These developments contributed to rapid economic growth and enabled Myanmar to achieve the second-highest GDP per capita in Southeast Asia during the early twentieth century. However, this apparent prosperity concealed deep structural inequalities, as economic benefits were concentrated largely in the hands of European commercial firms and foreign investors rather than local producers.

By the late 1920s, British and other foreign-owned companies had established near-complete control over key sectors of the rice economy, including milling, transportation, storage, and international marketing. Burmese cultivators were largely confined to primary agricultural production and depended heavily on middlemen and foreign traders for access to export markets. Colonial economic policies prioritized imperial commercial interests and provided limited opportunities for indigenous participation in profitable trade and financial sectors. As a result, local farmers remained vulnerable to market fluctuations and increasingly dependent on credit systems dominated by foreign moneylenders.

The Great Depression of the 1930s exposed the fragile foundation of Myanmar's export-oriented colonial economy. A sharp decline in international rice prices severely reduced export earnings, leading to a significant fall in both exports and imports between 1927 and 1932. As rice prices collapsed, cultivators faced declining incomes while taxation and debt obligations remained fixed. Many peasants were unable to repay loans or meet revenue demands, resulting in widespread land loss, rural poverty, and social instability. The absence of protective economic mechanisms, such as price stabilization policies or accessible rural credit support, intensified the economic crisis for agricultural communities.

The economic downturn demonstrated that colonial economic growth was structurally unbalanced and heavily dependent on global market conditions and a narrow range of export commodities. While the colonial trade system generated substantial profits for foreign enterprises and strengthened imperial economic networks, it transferred economic risks disproportionately to rural producers. The Great Depression therefore highlighted the long-term vulnerability and instability of Myanmar's colonial economic structure, contributing to rising social tensions and reinforcing patterns of inequality that persisted beyond the colonial period.

Socio-Economic Conditions in the Colonial Period

Socio-economic conditions were closely linked to methods of cultivation and resource use. Upper Myanmar specialized in farming and cotton cultivation, while Lower Myanmar focused on fishing and salt farming.

Fishing was the most significant non-agricultural occupation, providing the main protein source for the population. Coastal regions such as Rakhine State, the Ayeyarwady Delta, and the Mergui Archipelago supported extensive fishing communities.

Salt production in Mon State, particularly in areas such as Thanbyuzayat Township and Ye Township, created employment and sustained local economies.

Labour Migration, and Social Hierarchy in Colonial Burma

Colonial economic expansion in Burma relied heavily on migrant labour, particularly from India, which significantly reshaped the country's economic and social structure. The rapid development of commercial agriculture, infrastructure, and urban industries created labour shortages that the colonial administration addressed by encouraging large-scale immigration. Following the Second Anglo-Myanmar War, the British government formally facilitated the entry of Indian labourers in 1874. Seasonal migrant workers were employed mainly during cultivation and harvesting periods in rice-producing regions, while permanent labourers were recruited to work in rice mills, docks, construction projects, transportation networks, and urban service sectors. This migration played a crucial role in supporting colonial economic growth and commercial expansion.

The influx of migrant workers transformed Burma into what scholars describe as a plural economy characterized by ethnic specialization in different economic sectors. Indian labourers dominated industrial, administrative, and commercial labour sectors, while Chinese migrants often engaged in trade and small-scale businesses. European colonial officials and commercial elites controlled managerial, financial, and administrative positions. In contrast, indigenous Burmese populations were largely confined to agricultural production and lower-income occupations. As commercial agriculture expanded and land alienation increased, many Burmese peasants experienced declining access to farmland and employment opportunities, reinforcing perceptions of economic marginalization and exclusion.

Industrial development under the Myanmar kings had remained limited and largely confined to traditional handicraft production and small-scale local industries. Significant industrialization only occurred after British annexation, when colonial authorities introduced modern industries such as railways, printing presses, oil extraction, and film production. However, colonial industrial growth was selective and primarily designed to support imperial economic interests. Infrastructure development, including railways, ports, and communication systems, was constructed mainly to facilitate resource extraction and export trade rather than to promote broad-based domestic industrialization. As a result, manufacturing sectors remained underdeveloped, preventing the emergence of a diversified and self-sustaining national economy.

Within colonial industries, Indian labourers were often preferred by employers due to their willingness to accept lower wages, prior experience in British colonial systems, and perceived administrative efficiency. Although industrialization created new employment opportunities, indigenous Burmese workers frequently faced limited access to skilled or well-paid positions. Economic hardships remained particularly severe in Upper Myanmar, where commercial and industrial development was less extensive compared to the rice-producing regions of Lower Myanmar.

The large-scale migration of foreign labour also contributed to the formation of a rigid colonial social hierarchy. European officials and business elites occupied the highest social and economic positions, followed by Indians, Chinese merchants, and Christianized minority groups who often held intermediate roles in administration and commerce. Buddhist Burmese communities were frequently placed at the lower levels of this hierarchy, which intensified social and economic inequalities. Urban centres, especially Rangoon, underwent dramatic demographic transformation due to immigration and became one of the world's largest immigration ports by the 1920s. The concentration of diverse ethnic communities within urban economic systems generated competition for employment and resources, further reinforcing ethnic divisions and social tensions.

Overall, labor migration and colonial industrialization were central components of Burma's economic transformation under British rule. While these developments supported economic expansion and global integration, they also produced structural inequalities, ethnic stratification, and limited opportunities for indigenous populations. The colonial labour hierarchy and externally oriented industrial development created long-term social and economic tensions that persisted beyond independence and continued to influence Myanmar's socio-economic landscape.

Capital, Debt, and Credit Systems

Agricultural production required land, labour, and capital. Colonial commercialization increased the demand for credit. By 1929–30, cultivators in Lower Myanmar were heavily indebted, owing approximately 470 million rupees.

Chettiar moneylenders played a central role, borrowing from Western banks at low interest rates and lending to cultivators at rates as high as 42 per cent. Failure to repay loans often resulted in land confiscation. Cooperative credit societies were introduced but proved largely ineffective.

The transition from subsistence to commercial agriculture integrated Burmese peasants into global markets without institutional safeguards. Unlike Japan or parts of Europe, Burma lacked price stabilization, crop insurance, or flexible taxation. As a result, peasants bore the full risk of market downturns.

The Great Depression illustrates this vulnerability vividly. Falling rice prices reduced peasant incomes while taxes and debts remained fixed, accelerating land loss and rural unrest. This confirms Adas's argument that growth and impoverishment occurred simultaneously.

Debt emerged as a central instrument of economic domination. Chettiar moneylenders filled a credit vacuum created by the colonial state's reluctance to provide affordable rural finance. Although often blamed individually, Chettiars operated within a colonial financial structure that prioritized export profitability over peasant welfare.

By the 1930s, large portions of Lower Myanmar were effectively controlled by absentee landlords. This represented a radical departure from pre-colonial norms, where land alienation was rare and socially constrained.

Conclusion

Myanmar's economic transformation from the late Konbaung period to British colonial rule fundamentally reshaped the country's agrarian, commercial, and social structures. The pre-colonial Konbaung economy was characterized by subsistence agriculture, customary land tenure, and economic practices closely tied to royal authority and religious institutions. In contrast, British colonial administration introduced capitalist economic policies that converted land into a marketable commodity, expanded commercial

agriculture, and integrated Myanmar into global trade networks. These transformations significantly increased agricultural production, particularly rice exports, and contributed to the development of infrastructure such as railways, ports, and financial institutions. Despite these apparent economic advancements, colonial economic policies generated uneven and often harmful consequences for the local population. Indigenous cultivators were increasingly exposed to fluctuating global markets, rigid taxation systems, and high-interest credit arrangements dominated by foreign moneylenders. As a result, many peasants fell into cycles of indebtedness and land alienation, leading to widespread rural poverty and social instability. The colonial labour system and large-scale immigration further altered Myanmar's social composition, reinforcing ethnic and economic hierarchies that deepened divisions within society. Moreover, colonial economic development remained largely extractive and externally oriented. Infrastructure and industrial expansion primarily served imperial trade and resource extraction rather than fostering balanced domestic industrial growth. This created a structurally dependent economy heavily reliant on export commodities and foreign capital, making Myanmar vulnerable to global economic downturns, as demonstrated during the Great Depression. The long-term impact of colonial economic restructuring extended beyond the colonial period itself. Many contemporary challenges in Myanmar, including land disputes, rural inequality, and uneven economic development, can be traced back to institutional and structural changes introduced during British rule. Therefore, understanding Myanmar's colonial economic transformation is essential not only for interpreting historical developments but also for addressing present-day socio-economic issues. The colonial legacy continues to shape Myanmar's development trajectory, highlighting the enduring influence of historical economic policies on modern national challenges.

Acknowledgement

I would like to express my sincere gratitude to Rector Dr. Nu Nu Yi for her encouragement, and support in creating an academic environment that made this research possible. I am deeply indebted to my Head of Department, Professor Dr. Hnin Mar Khin, for her valuable guidance, constructive advice throughout the course of this study. I also wish to extend my heartfelt appreciation to Professor Emeritus Dr. Margaret Wong and Dr. Myint Thein for their valuable insights, scholarly suggestions. Their expertise and encouragement greatly contributed to the successful completion of this work.

References

Adas, Michael, The Burma Delta: Economic Development and Social Change on an Asian Rice Frontier, 1852–1941, University of Wisconsin Press, 1974.

Aung-Thwin, Michael, The Making of Modern Burma, Cambridge University Press, 1985.

Brown, Ian, Burma's Economy in the Twentieth Century, Cambridge University Press, 2013.

Cheng Siok-Hwa, The Rice Industry of Burma, Institute of Southeast Asian Studies, 1968.

Furnivall, J. S., Colonial Policy and Practice: A Comparative Study of Burma and Netherlands India, Cambridge University Press, 1948.

Government of Burma, Statistical Yearbook of Burma, various years

Myanmar Census of India, 1931.

Than Tun, Essays on the History and Buddhism of Burma, Yangon University Press.

Legal Study on the Rights of the Land Recipient for the Right to use Farmland in Thanlyin District

Yin Nu Tun[1], Tharaphe Wann Lwin[2], Phyu Zin Ei[3], Khine Zin Thant[4]

Abstract

The right of land use under the farmland law is a certain right provided for the farmers and land users. Although the disputes arisen from the transfer of land use rights are resolved by Farmland Management Board in accordance with the provisions of the law, it has been found that confusion still exists. The main purpose of this study is not only to realize the rights of the person who has received land use rights, but also to be able legally to consists of transfer the land use rights under the farmland law. The research procedure is mentioned with the following steps: studying the laws related to farmland in Myanmar that stipulate the rights of farmland use, the decisions of relevant organizations and court procedures for the transfer of land rights, interviewing for collecting information with farmers and responsible persons from relevant ministries who are engaged in farming, and analyzing the legal provisions, rulings, and practical implementation of measures to redress the grievances of farmers. The target population will include farmers and land users and responsible persons from relevant ministries. It was also found that knowledge concerning the use of farmland and the transfer of the rights of farmland use are essential requirements for farmland users because the lack of knowledge may be complicated for the correct transfer of the land use rights. As the decision of the unskilled management body may be difficult for the settlement of land use disputes legally, training for settling disputes is necessary for the decision makers.

Keywords: farmland, farmer, disputes, settlement, land tenure rights, land transfer rights.

Introduction

The rights for the farmers and land users are provided in the Farm Land law, 2012. Although the disputes arising from the transfer of land use rights are resolved by Farmland Management Board in accordance with the provisions of the law, it has been found that confusion still exists. It is essential to study the rights of the person who has received land use rights under the farmland law.

Research Question

1. What are the requirements for the dispute settlement made by the Farmland Management Body?

Materials and Methods

The research procedure consists of the following steps: studying the laws related to farmland in Myanmar that stipulate the rights of farmland use, the decisions of relevant organizations and court procedures for the transfer of land rights, interviewing for collecting information with farmers and responsible person from relevant ministries who are engaged in farming, and analyzing the legal provisions, rulings, and practical implementation of measures to redress the grievances of farmers.

Results

It was found that knowledge concerning with the use of farmland and the transfer of the rights of farmland use are essential requirements for farmland users because the lack of knowledge may be complicated for the correct transfer of the land use rights. As the decision of the unskilled management body may be difficult for the settlement of land use disputes

[1] Professor, Dr, Department of Law, East Yangon University.
[2] Assistance Lecturer, Dr, Department of Law, East Yangon University.
[3] Tutor, Department of Law, East Yangon University.
[4] Tutor, Department of Law, East Yangon University.

legally, training for settling disputes is necessary for the decision makers. It is necessary to understand the provisions of the Farmland Law because the transfer of certificates for farmland use rights can be carried out in accordance with provisions of the existing laws, and disputes over farmland can be reduced.

Discussion

The clearer guidelines for land use and land transfer are the essential requirement for the farmer. It is necessary to define the transparency about fees and reasons for approval and rejection. As the decision of the unskilled management body may be difficult for the settlement of land use disputes legally, training for settling disputes is necessary for the decision makers.

Part I. The Nature of Farm Land

Farm land is farm land, irrigated land, hilly land, land cultivated with perennial plants, paddy land, garden land, vegetable and horticultural land, alluvial land, and shifting hilly land. The individuals and organizations in Myanmar do not have proprietary rights as land ownerships and have only land use or occupancy rights with inheritance and transfer of the rights in conditions.

1.1 Meaning of Farmland and Farmer

According to the Constitution 2008, all of lands in Myanmar are currently owned by the nation.

The Union is the ultimate owner of all lands and all natural resources above and below the ground, above and beneath the water and in the atmosphere in the Union.[5]

The Government considers agriculture "as the base for all-round development of other economic sectors". The three major objectives of the agriculture sector are: (i) to achieve surplus in paddy production; (ii) to achieve self-sufficiency in edible oil; and (iii) to step up the production and export of pulses and industrial crops. At the same time, within the context of market-oriented economic system, freedom in agricultural production.[6]

Farmland means land defined as farmland, farm land, irrigated land, hilly land, land cultivated with perennial plants, paddy land, garden land, vegetable and horticultural land, alluvial land, and shifting hilly land. This term does not include residential buildings, religious buildings and premises within township boundaries and village boundaries, and land owned by the public and not used for agriculture.[7]

Farmer means a person who meets any of the following criteria: (1) A person who is or has been engaged in agriculture or livestock farming or both as his main source of livelihood, whether by using land or otherwise, or who has been engaged in agriculture or livestock farming on a regular basis; (2) A person who, during the relevant year, is engaged in agricultural activities using land or in combination with agriculture and livestock farming as his main occupation and who personally supervises the entire period of employment; (3) A

[5] Section 37, Sub section (a), Chapter 1 Basic Principle of the Union, Constitution of the Republic of Myanmar, 2008.

[6] Country Report, Presented by Myanmar participants in (APCAS/10/1), Agricultural Census in Myanmar, Asia and Pacific Commission on Agricultural Statistics Twenty-Third Session Siem Reap, Cambodia, 26-30 April 2010

[7] Section 3 (a) of the Farmland Law in Myanmar, 2012.

person who, whether using land or otherwise, operates or supervises the operation throughout the entire period of operation with investing capital to grow and produce seasonal crops, garden crops, perennial crops, or to engage in livestock farming commercially; (4) A person engaged in agricultural or livestock activities, whether using land or other means; (5) A person who produces and sells seedlings, seeds, seedlings and seedlings himself, whether by using land or by other means, for the purpose of agricultural, livestock and related production activities. Farmer family means the family members of a farmer who is the head of the family and who live together, whether by blood or marriage. Head of household means the head of a household and the person who leads the household's affairs.[8]

According to the definition of "recipient" from the Cambridge Business English Dictionary, it is mentioned that a recipient is a person who receives something.

1.2 Kinds of Farmland

In Myanmar, land categorization is complicated especially for non-agricultural land because some of land types and their definitions originally were developed before the colonial period. In general, Myanmar lands can be categorized into either (1) agricultural or (2) non-agricultural lands. Agricultural land comprises cultivable waste land at the disposal of the State and land which is occupied for the purposes of agriculture such as paddy field (rice growing land), ya (dry land), kaing (alluvial land) and garden land. Non-agricultural land refers to land that is not used for agricultural purposes. Agricultural land can be converted for other purposes in accordance with procedures set in the relevant laws.[9]

Table II-2 Land Types in Current Myanmar[10]

Land Type	
"Non-agricultural land	Freehold Land
	Grant Land
	Farmland that is allowed to be used in other ways (2012)
	Town Land
	Village Land
	Cantonments
	Monastery
	Forest Land
	Grazing Land
Agricultural Land	Agriculture Land (Farmland)
	Garden Land (Farmland)
	Cultivable land, Fallow Waste Land and Virgin lands

Farmland means land primarily used for growing rice crops, which is drained and conserved, either naturally or through human-made methods. Alluvial land means unstable land that is prone to submergence and changes in location, extent, texture, and shape depending on the water level.[11]

[8] Section 3 (g, h, i) of the Farm Land Law in Myanmar, 2012.
[9] Japan International Cooperation Agency (Jica), Technical Assistance for Preparation of Resettlement Work Plan in Myanmar, Final Report Volume I Main Report June 2016, P- II-3
[10] Sources: Guidance Notes on Land Acquisition in Myanmar" (UNHABITAT-UNHCR, 2010)
[11] Section 3 (b, c) of the Farm Land Law in Myanmar, 2012.

Kaikyun land means land that is usually submerged under water and has a stable structure that does not change its location, size, texture, and shape depending on the water level. Shifting upland land means land cultivated in hilly, mountainside and highland areas by clearing trees and shrubs and not permanently planting them in one place, but by using a rotating land-use system.[12]

Part 2. The Rights of the Land Recipient

The one of the basic principles of the National Land Use Policy is to legally recognize and protect legitimate land tenure rights of people, as recognized by the local community, including smallholder farmers, the poor, ethnic nationalities and women.

2.1 The Requirements for the Application of Farmland Rights

A person who has the right to use farmland must apply to the Township Department Office through the relevant ward or village tract farmland management team in accordance with the requirements to obtain the right to use farmland. The Township Department Office shall scrutinize the application for the right to obtain farmland under Section 4 in accordance with the requirements and submit it to the relevant Township Farmland Management Board. Relating to farm lands existed on the date on which the Law come into force, the Township Land Management Board shall, with the approval of the relevant District Land Management Board, register the following persons or organizations with the Township Department Office in accordance with the terms and conditions, and issue a certificate of land ownership in respect of the farmlands existing on the date of the coming into force of this Law: (a) If it is a person: (1) The household that has the right to use the farmland must be a farmer household or a member of a household. (2) The head of the household or a member of the household or guardian who has the right to use the farmland must be a legal and current landowner in accordance with the land laws in force before the enactment of this law. (3) After the enactment of this law, the person shall be a legal beneficiary in accordance with this law or the rules and regulations made under this law. (4) Must be at least (18) years of age. (5) Must be a citizen, resident alien, or naturalized citizen. (b) If it is an organization, it must be a government department, government organization, non-governmental organization, company or association that has the right to use the farmland.[13]

The complete person with the requirements under section 6 of the Farm Land Law, 2012 may apply the right to use farmland.

2.2 Legitimate Land Tenure Rights

All individuals, communities and organizations with the rights to use and manage land must have equal rights to access accurate and complete information related to land use, have secure land tenure rights, land transfer rights and freedom of crop choice.[14]

In areas where there is a plan for land use change, existing land users may voluntarily and independently transfer or sell their land use rights.[15]

Farmland rights mean that the State is the original owner of all land and is permitted to possess and use farmland in accordance with this Law and the rules, regulations, and rules issued under this Law in order to increase agricultural production. However, they do not

[12] Section 3 (d, e) of the Farm Land Law in Myanmar, 2012.
[13] Ibid., Section 4, 5, 6.
[14] Article 16 (d) of the National Land Use Policy in Myanmar, 2016.
[15] Ibid., Article 23.

include the right to extract and use natural resources such as gems, minerals, oil, and gas above and below the ground.[16]

Farmland concession certificate means a permit issued under the Farm Land Law granting concession to farmland.[17]

The Contracting Parties recognize the enormous contribution that the local and indigenous communities and farmers of all regions of the world, particularly those in the centres of origin and crop diversity, have made and will continue to make for the conservation and development of plant genetic resources which constitute the basis of food and agriculture production throughout the world. The Contracting Parties agree that the responsibility for realizing Farmers' Rights, as they relate to plant genetic resources for food and agriculture, rests with national governments. In accordance with their needs and priorities, each Contracting Party should, as appropriate, and subject to its national legislation, take measures to protect and promote Farmers' Rights, including: a) protection of traditional knowledge relevant to plant genetic resources for food and agriculture; (b) the right to equitably participate in sharing benefits arising from the utilization of plant genetic resources for food and agriculture; and c) the right to participate in making decisions, at the national level, on matters related to the conservation and sustainable use of plant genetic resources for food and agriculture. Nothing in this Article shall be interpreted to limit any rights that farmers have to save, use, exchange and sell farm-saved seed/propagating material, subject to national law and as appropriate.[18]

Rights of Person who has the Right to carry out the farm land is mentioned in section 9 of the Farm Land Law amended in 2020. A person who has received the right to use farmland shall have the following rights: (a) The right to hold the farmland, the right to cultivate the farmland, the right to change the seasonal crops, and the right to enjoy the benefits arising from such rights; (b) The right to sell, mortgage, lease, exchange and give away all or part of the farmland in accordance with the terms and conditions specified in the right; (c) If a dispute arises regarding the inheritance of farmland rights, the right to obtain a decision from the relevant court in accordance with existing law; (d) The right to use agricultural land as long as the specified conditions are not violated. (e) The right to engage in joint ventures with the government or government-recognized organizations and associations, as well as private investors, for the development of agricultural activities on farmland; (f) The right to engage in joint ventures with foreigners or organizations including foreigners on farmland in accordance with the Foreign Investment Law of the Republic of the Union of Myanmar.

The steering committee shall coordinate and assist farmers in obtaining the following rights: (a) The right to choose and grow crops of their choice on their own land in accordance with relevant laws, without affecting the cultivation of rice, the country's main food crop; (b) The right to borrow reasonable agricultural and livestock loans according to the relevant business. (c) the right to freely transport and sell agricultural products; (d) the right to ensure agricultural products; (e) The right to form and operate farmers' associations or unions in accordance with existing laws; (f) The right to utilize agricultural lands designated according to the traditional culture and customs of local ethnic groups in accordance with existing laws.[19]

[16] Section 3 (f) of the Farm land Law in Myanmar, 2012. (Amended in 2020)
[17] Section 2 (a) of the Farm Land Rule in Myanmar, 2012.
[18] Article 9 of the International Treaty on Plant Genetic Resources for Food and Agriculture (ITPGRFA), 2001
[19]Section 8 of the Farmers' Rights Protection and Interest Promotion Law, 2013. (Amendment in 2018)

The steering committee shall provide the following rights and interests to which farmers are entitled: (a) To provide necessary related services in accordance with the law to protect the rights of farmers; (b) Ensuring that farmers have access to the inputs they need and that they receive benefits in accordance with existing laws related to land; (c) Negotiating to ensure farmers' agricultural products receive fair prices and markets; (d) Preventing unjust land acquisitions that are not in accordance with existing laws; (e) Assisting agricultural workers to fully realize their rights; (f) Encouraging action to be taken in accordance with the law regarding agricultural products illegally imported from abroad; (g) Supervising and assisting in the provision of quality and reasonable prices of seedlings, seeds, seedlings, seedlings, fertilizers, pesticides, livestock feed and medicines for agricultural and livestock activities.[20]

A person who has received the right to use farmland have many rights under the existing laws, including the rights provided in section 9 of the Farm Land Law amended in 2020. Among them, the right to hold the farmland with Farm Land use certificate is importance because all Farm Land user must have the certificate to occupy the Farm Land as long as the specified conditions are not violated. The right to sell, mortgage, lease, exchange and give away all or part of the farmland must be in accordance with the terms and conditions specified in the right. Most of the people have wrongly known as the investigation and making decision is only the authority of the Court. In fact, the right to obtain a decision from the relevant court in accordance with existing law is only for a dispute arises regarding the inheritance of farmland rights. It may be seen that the farm land recipients have to know the detail provisions in the existing laws not to lose their legal rights.

(1) Cultivation of Crops in the Farmland

One of the basic principles for cultivation of crops is to permit freedom of crop selection and adoption of cultivation technologies in a way that will not negatively affect the environment.[21]

If a person who has received the right to farm land wishes to change the type of seasonal crops that are currently being grown on the farmland according to the original land type to a perennial crop type, he/she must apply to the Township Department Office for permission to change the type of seasonal crops that are being grown on the farmland to a perennial crop type.[22] The farmer who wants to change the type of seasonal crops in the farmland must apply to the Township Department Office according to the procedures provided in section 72, 73, 74, 75, of the Farm Land Rule in Myanmar, 2012. In order to ensure the country's food security, the relevant Nay Pyi Taw Council or Region or State Farmland Management Organization shall continuously monitor the desire to change crop cultivation patterns.[23]

(2) Joint Ventures

According to the changing land use by individual application, in order to protect the land use rights of existing land users in affected and surrounding areas, procedures will be developed on providing public notice, information sharing and right to appeal, when determining whether an individual application for land use change, that is submitted to respective ministries, government departments or agencies, is permitted or not.[24]

---

[20] Section 9 of the Farmers' Rights Protection and Interest Promotion Law, 2013. (Amendment in 2018)
[21] Article 8 (l) of the National Land Use Policy in Myanmar, 2016.
[22] Section 71 of the Farm Land Rule in Myanmar, 2012.
[23] Ibid., Section 69.
[24] Article 28 of the National Land Use Policy in Myanmar, 2016.

To prioritize the interest of public citizens over private companies in land use decision making is one basic principle of the National Land Use Policy.[25]

The Farmland Management Organization at all levels shall supervise the holder of the farmland rights to ensure that he/she cannot sell, mortgage, lease, exchange or give away all or part of the farmland rights to a foreigner or an organization with foreign participation without the permission of the State Government.[26]

2.3 Transfer of Farmland Right to Use

Under the Farm Land Law, the farmland right to use may be transferred by five methods, such as sell, mortgage, lease, exchange and give. Among them, three methods are mostly mentioned rights in the Farm Land Rules, they are right to mortgage, and right to lease.

(1) Right to Mortgage

In mortgaging the right to farm land: (a) A person who has obtained the right to farm land shall mortgage it only to obtain capital to cultivate and produce on his/her farmland. (b) The person who has acquired the right to use the farmland shall mortgage it only at a government bank or any bank designated by the government for this purpose by presenting the original certificate of the right to use the farmland. (c) The mortgagee and the bank officials accepting the mortgage shall sign a contract for the mortgage of the right to use the farmland, after paying the stamp duty, before the relevant ward or village tract farmland management committee where the farmland is located. (d) The contract entered into pursuant to sub-rule (c) shall specify the redemption period. (e) The contract signed under sub-rule (c) shall be registered at the relevant Township Department office within (120) days from the date of signing the contract. (f) The mortgagee has the right to continue farming on the farmland during the mortgage period.[27]

(2) Right to Lease

In leasing the right to farm land: (a) The leased agricultural land shall be used only for agricultural purposes. (b) The lessor and the lessee shall sign a contract for the lease of the right to use the farmland, after paying the stamp duty, before the relevant ward or village tract farmland management organization where the farmland is located. (c) The contract entered into under sub-rule (b) shall specify the period of lease. (d) The contract signed under sub-rule (b) shall be registered with the relevant Township Head Office within (120) days from the date of signing the contract.[28]

Terms and Conditions to be complied by the Person who has the Right to carry out the Farm Land are provided in Farm Land Law.

The person who has the right to use farmland shall: (a) Farmland shall be cultivated as provided in this law. (b) Land tax and other taxes imposed under any existing law in relation to the farmland shall be paid. (c) When selling, mortgaging, leasing, exchanging, or giving away farmland rights, the value determined by the Township Farmland Management Board shall be registered at the relevant Township Department office by paying the stamp duty prescribed by the existing law and the deed registration fee prescribed by the Department. (d) When acquiring the right to farmland through inheritance in accordance with the existing law, it must be registered with the relevant Township Department office in accordance with the

[25] Ibid., Article 8 (j).
[26] Section 55 of the Farm Land Rules in Myanmar, 2012.
[27] Section 48 of the Farm Land Rules in Myanmar, 2012.
[28] Ibid., Section 47.

requirements. (e) The right to mortgage farmland rights is only permitted for agricultural production capital, and the mortgage must be made only in a government bank or a bank recognized by the government. (F)Cancel (f) Farmland shall not be used in any other way without obtaining permission. (g) Farmland shall not be changed from seasonal crops to other crops without permission. (h) No farmland shall be abandoned without a valid reason. However, if any reason arises for the abandonment of farmland, it shall be reported to the Township Farmland Management Committee through the Ward or Village Tract Farmland Management Committee where the land is located. Such abandonment shall not exceed two consecutive years, except for shifting cultivation land. (i) No farmland shall be sold, mortgaged, leased, exchanged or given away during the period prior to obtaining the farmland right or during the period in which a dispute arises in relation to the farmland right. Any person concerned with farmland shall comply with the orders issued by the relevant farmland management organization at all levels in accordance with the law. No person shall sell, mortgage, lease, exchange or give, directly or indirectly, all or part of his or her farmland rights to any foreigner or organization consisting of foreigners without the permission of the Union Government.[29]

Any person who is convicted of violating the prohibition in section 14 shall be liable to imprisonment for a term not less than one year and not more than three years, or to a fine not less than 1 million kyats, or to both. In addition, the money and property related to the offense shall be confiscated as public funds.[30]

Whoever is convicted of encroaching on farmland without having obtained the right to use farmland under this law, or of encroaching on farmland that another person or organization has legally obtained the right to use in accordance with this law, shall be punished with imprisonment for a term not less than six months but not more than two years, or with a fine not less than three hundred thousand kyats but not more than five hundred thousand kyats, or with both.[31]

Offences prosecuted under Section 37 and Section 37-A are considered as offences for which the police have the power to take action.[32]

Part 3. Settlement of Farmland Disputes

To develop transparent, fair, affordable and independent dispute resolution mechanisms in accordance with rule of law is one of the objectives of the National Land Use Policy. Formation of the various levels of Administrative Body of the Farm Land is provided in section 15 and 16 of the Farm Land Law amended in 2020.

3.1 Farmland Management

To ensure transparency, responsibility and accountability in land and natural resource governance is one guiding principle provided in the national land use policy.[33]

The basic principles of the National Land Use Policy for the settlement of disputes are to strengthen rule of law and good governance, including simplifying procedures, ensuring transparency, and increasing accountability and responsibility and to ensure easy access to

[29] Section 12, 13, 14 of the Farm Land Law in Myanmar, 2012. (Amended in 2020)
[30] Ibid., Section 37.
[31] Ibid., Section 37- A.
[32] Ibid., Section 40.
[33] Article 7 (b) of the National Land Use Policy in Myanmar, 2016.

judicial review or other dispute resolution mechanisms that are independent, fair, transparent, and affordable is one.[34]

Central Farmland Management Organization means the central farmland management organization established by the Union Government under the Farmland Law.[35]

Members of the various levels of the Farmland Management Board established under this Law shall be deemed to be public servants within the meaning of Section 21 of the Criminal Code.[36]

According to section 17 of the Farm Land Law, the Central Agricultural Land Management Board have the duties and powers for determining the responsibilities and powers of the Farmland Management Organizations at all levels and guidance and supervision in relation to the registration of farmland rights, issuance of farmland rights certificates, granting of farmland rights, use rights and dispute resolution.

Regional or State Farmland Management Board means a regional or state farmland management board formed by the Central Farmland Management Board under the Farmland Law. District Farmland Management Organization means a district farmland management organization formed by the Central Farmland Management Organization under the Farmland Law. Township Farmland Management Board means a township farmland management board formed by the Central Farmland Management Board under the Farmland Law. Ward or village tract farmland management group means a ward or village tract farmland management group formed by the central farmland management group under the Farmland Law.[37]

Farmers' organization means an organization formed by farmers in accordance with any law promulgated to represent and protect the rights and interests of farmers.[38]

The ward or village tract farmland management team may supervise compliance with the rules and regulations that must be followed by those who have received farmland rights under Chapter (4) of the Farmland Law. Supervision and taking action vested in farmland management team is in accordance with section 53, 54, 56, 57, 58, 100, and 101of the Farm Land Rules in Myanmar, 2012. The farmland management team can take action for the failure to comply with all or any of the provisions of Farmland Law in Myanmar, 2012 in accordance with section 19, 20, 21, 35 and 36 of the Farm Land Law in Myanmar, 2012.

3.2 Issue of the Certificate for Farmland Right

When a citizen who is complete with the requirements under the Farm Land Law for the application of certificate for farmland right, the Farmland Management board may issue it according to the Farmland that he states in the form.

(1) Application for Existing Farmland

A citizen who has reached the age of 18 and who meets any of the criteria according to section 3 of the Farm Land Rules must obtain a farmland right application form (Form 1) free of charge from the relevant ward or village tract administrative office. And then, he completes it, and applies to the Township Department office.

To obtain a farmland use right for the farmland it currently uses, an organization must apply with a farmland use right application (Form 1) to the Township Department Office

[34] Ibid., Article 8 (b, i) .
[35] Section 2 (j) of the Farm Land Rules in Myanmar, 2012.
[36] Section 39 of the Farmland Law in Myanmar, 2012.
[37] Section 2 (k, l, m, n) of the Farm Land Rules in Myanmar, 2012.
[38] Section 3 (l) of the Farmland Law in Myanmar, 2012.

through the ward or village tract farmland management team. The procedures for application and issue of the certificate for farmland right are provided in section 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, and 15 of the Farm Land Rules in Myanmar, 2012.

(2) Application for reclaimed farmland and newly identified farmland

Under section 7 of the Farm Land Law in Myanmar, 2012, Township Land Management Board may register the persons or organizations with the Township Department Office in accordance with the requirements, upon payment of the registration fee, and issue a certificate of farmland authorization. If it is a person, he must be a citizen at least (18) years of age who is engaged in agricultural activities using farmland. Unless otherwise noted, the applicant must be a resident of the relevant ward or village tract. Priority will be given to landless persons who are residents in the area where the land is located. If it is an organization, it must be a government department, a government organization, a non-governmental organization, a company or an association that actually wants to operate agricultural activities on the farmland.

According to Section 16 of the Farm Land Rules in Myanmar, 2012, the farmland management organization may announce to the public that those who wish to obtain farmland rights can apply for them in relation to farmland whose rights to farmland have been reclaimed after the enactment of the Farmland Law and farmland newly identified by the State from time to time. The procedures for reclaimed farmland and newly identified farmland are provided in section 17, 18, 19, 20, 21, 22 and 23 of the Farm Land Rules in Myanmar, 2012.

(3) Application for Transferred farmlands

The Township Farmland Management Board may register and issue a certificate of farmland right to a person who has purchased, exchanged or accepted a farmland right in accordance with the provisions of section 8 of the Farm Land Law in Myanmar, 2012. The processes for application of farmland right for Transferred farmlands must be done under section 24, 25, 26, 27 and 28 of the Farm Land Rules in Myanmar, 2012.

(4) Application for Inherited farmland

The heir to the farmland right must submit an application to the Township Department Office of the person who has received the farmland right, along with the original certificate of the original farmland right, along with evidence of the heir's right.[39]

The provisions for application for Inherited farmland are mentioned in section 30, 31, 32, 33, and 34 of the Farm Land Rules in Myanmar, 2012.

(5) Application for Conversion from Vacant, Fallow, and Wasteland to Agricultural lands

A person who has obtained the right to use or dispose of vacant, fallow and waste land from the Central Committee for the Management of Vacant, Fallow and Waste Land may apply to the Central Agricultural Land Management Committee for the conversion of vacant, fallow and waste land into farmland by submitting an application (Form 10) to convert the vacant, fallow and waste land into farmland by submitting a photograph showing the stable condition of the cultivated crops after all the vacant, fallow and waste land areas he or she operates or uses have been developed and cultivated in accordance with the terms and conditions specified in the Law on the Management of Vacant, Fallow and Waste Land.[40]

[39] Section 29 of the Farm Land Rules in Myanmar, 2012.
[40] Ibid., Section 35.

The provisions for application for Conversion from Vacant, Fallow, and Wasteland to Agricultural lands are mentioned in section 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45 and 46 of the Farm Land Rules in Myanmar, 2012.

3.3 Land Tenure Dispute Resolution

Access to accurate, complete and updated land use information is made by management of land information.

Access to accurate, complete and updated land use information is essential for legal decision making related to land acquisition, relocation, transfer of land use rights, change of land use types, and resolving land disputes.[41]

The ward or village tract farmland management team shall open an original case, investigate and hear disputes arising in relation to farmland rights.[42]

The farmland management team can perform in accordance with the provisions of section 22, 23, 24, 25 and 26 of the Farm Land Law in Myanmar, 2012. The procedures for handling disputes regarding farmland rights are mentioned in section 59, 60, 61, 62 and 63 of the Farm Land Rules in Myanmar, 2012.

According to section 25 of the Farm Land Law in Myanmar, 2012, the decision of the Nay Pyi Taw, Region or State, Farmland Management Board shall be final.

The procedures for compensation and damages are provided in section 66, 67 and 68 of the Farm Land Rules in Myanmar, 2012.

Appeal of matters relating to land shall be carried out transparently in public. In conducting appeals related to land, assistance from individuals and civil society with ability to support systematically shall be allowed.[43]

According to the assessment on the understanding of the rights under Farm Land Law of some farmers and members of the Ward or Village Tract and Township Farmland Management in the Kyauktan Township, Thanlyin Township, Kayan Township and Thongwa Township, it is found that some people do not understand the provisions in the Farm Land Law and rules. In the assessment, it may be seen that the people who have been working on the farms up to the present time are the original owners of the farmlands themselves are 27% in Kyauktan Township, 27% in Thanlyin Township, 59% in Kayan Township, 75% in Thongwa Township. The Union is the ultimate owner of all lands in the Union and the individuals and organizations in Myanmar do not have rights as land ownerships. The people who have no certificate of farmland right are 7% in Kyauktan Township, 20% in Thanlyin Township, 14% in Kayan Township, 15% in Thongwa Township.

Under section 25 of the Farm Land Rules in Myanmar, a person who receives a right to use farmland by sale, exchange or gift should make an application for change of name of the holder of the right to use farmland and submits it to the Township Head Office in writing with form 9. But the people who assume that it is no need to change the name of the holder are 67% in Kyauktan Township, 33% in Thanlyin Township, 22% in Kayan Township, 40% in Thongwa Township. According to section 35 of the Farm Land Rules in Myanmar, a person who has obtained the right to use or dispose of vacant, fallow and waste land may apply to the Central Agricultural Land Management Committee for the conversion of vacant,

[41] Article 16 (c) of the National Land Use Policy in Myanmar, 2016.
[42] Section 59 of the Farm Land Rules in Myanmar, 2012
[43] Article 45, 46 of the National Land Use Policy in Myanmar, 2016

fallow and waste land into farmland by submitting an application (Form 10). It may be found that the people who accept that it is unnecessary to apply for conversion of vacant land into farmland are 73% in Kyauktan Township, 27% in Thanlyin Township, 22% in Kayan Township, 25% in Thongwa Township.

In accordance with section 22 of the Farm Land Law, the ward or village tract farmland management body must initiate a case, investigate, hear, and decide on any dispute regarding farmland rights. The people who have wrongly known as only the court have power to investigate, hear, and decide on any dispute regarding farmland rights are 87% in Kyauktan Township, 93% in Thanlyin Township, 95% in Kayan Township, 100% in Thongwa Township. It may be seen that in the consciousness of the farmers, the investigation and making decision is only the authority of the Court.

1. The people who have been working on the farms up to the present time are the original owners of the farmlands themselves. (4)

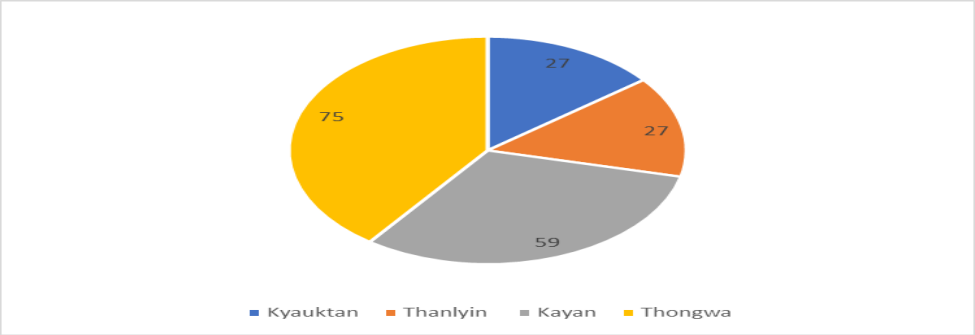

Figure 1. Ownership of Farm Land

2. Some people are land recipients, but they have no certificate of farmland right. (6)

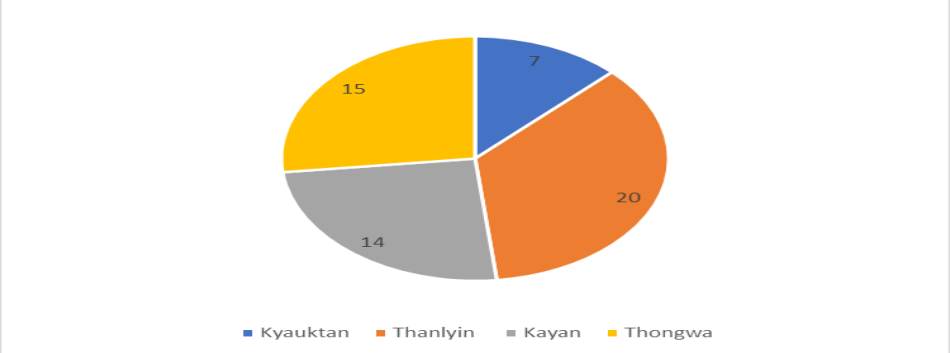

Figure 2. Certificate of Farmland Right

3. An application for change of name of the holder of the right to use farmland is unnecessary process for the land recipients who receive a right to use farmland by sale, exchange or gift to make. (13)

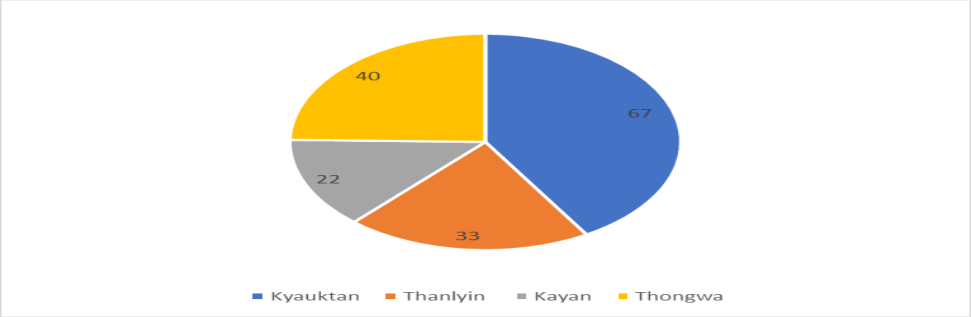

Figure 3. Application for Change of Name of the Holder

4. An application for the conversion of vacant, fallow and waste land into farmland is not an essential procedure for a land recipient who has obtained the right to use or dispose of vacant, fallow and waste land. (15)

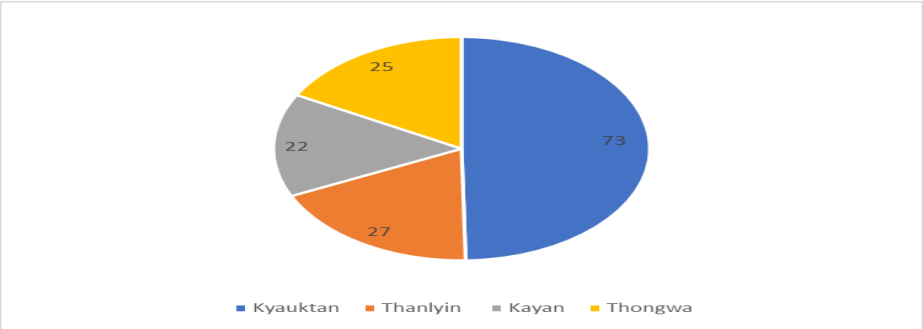

Figure 4. Application for the Conversion

5. The people have wrongly known as only the court have power to investigate, hear, and decide on any dispute regarding farmland rights. (16)

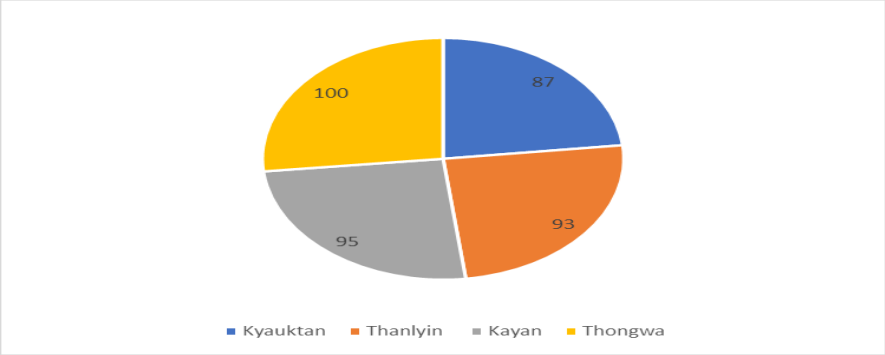

Figure 5. The Authorization for Settlement of Dispute

Conclusion

Some land recipients do not understand the provisions in the Farm Land Law and rules. In the assessment, it may be seen that the people knows as they are the owners of the Farm Land which they are occupying. Some people are land recipients, but they have no certificate of farmland right. The knowledge concerning the use of farmland and the transfer of the rights of farmland use is the essential requirement for farmland users because the lack of knowledge may be complicated for the correct transfer of the land use rights. The land recipients who receive a right to use farmland by sale, exchange or gift should make an

application for change of name of the holder of the right to use farmland. The decision of the unskilled management body may be difficult for the settlement of land use disputes legally, training for settling disputes is necessary for the decision makers. The people have wrongly known that only the court have power to investigate, hear, and decide on any dispute regarding farmland rights. In the consciousness of the farmers, the investigation and making decision is only the authority of the Court. It is necessary to understand the provisions of the Farmland Law because the transfer of certificates for farmland use rights can be carried out in accordance with provisions of the existing laws, and disputes over farmland can be reduced.

Acknowledgements

I would like to express my sincere gratitude to Sayagyi Dr Myo Min Tun, Rector of East Yangon University, for guidance and administrative support throughout this study. I am deeply thankful to Dr San San Lwin (Head of Professor), Department of Law, East Yangon University, who provided valuable guidance during the preparation of this paper. I also extend my heartfelt appreciation to teachers who were directly involved in the preparation and writing of this paper, providing continuous guidance, suggestions and encouragement.

References

Constitution of the Republic of Myanmar, 2008.

The Farmland Law in Myanmar, 2012. (Amended in 2020)

The Farm Land Rule in Myanmar, 2012.

The Farmers' Rights Protection and Interest Promotion Law, 2013. (Amendment in 2018)

The National Land Use Policy in Myanmar, 2016.

International Treaty on Plant Genetic Resources for Food and Agriculture (ITPGRFA), 2001

Country Report, Presented by Myanmar participants in (APCAS/10/1), Agricultural Census in Myanmar, Asia and Pacific Commission on Agricultural Statistics Twenty-Third Session Siem Reap, Cambodia, 26-30 April 2010

Japan International Cooperation Agency (Jica), Technical Assistance for Preparation of Resettlement Work Plan in Myanmar, Final Report Volume I Main Report June 2016.

https://www.moali.gov.mm

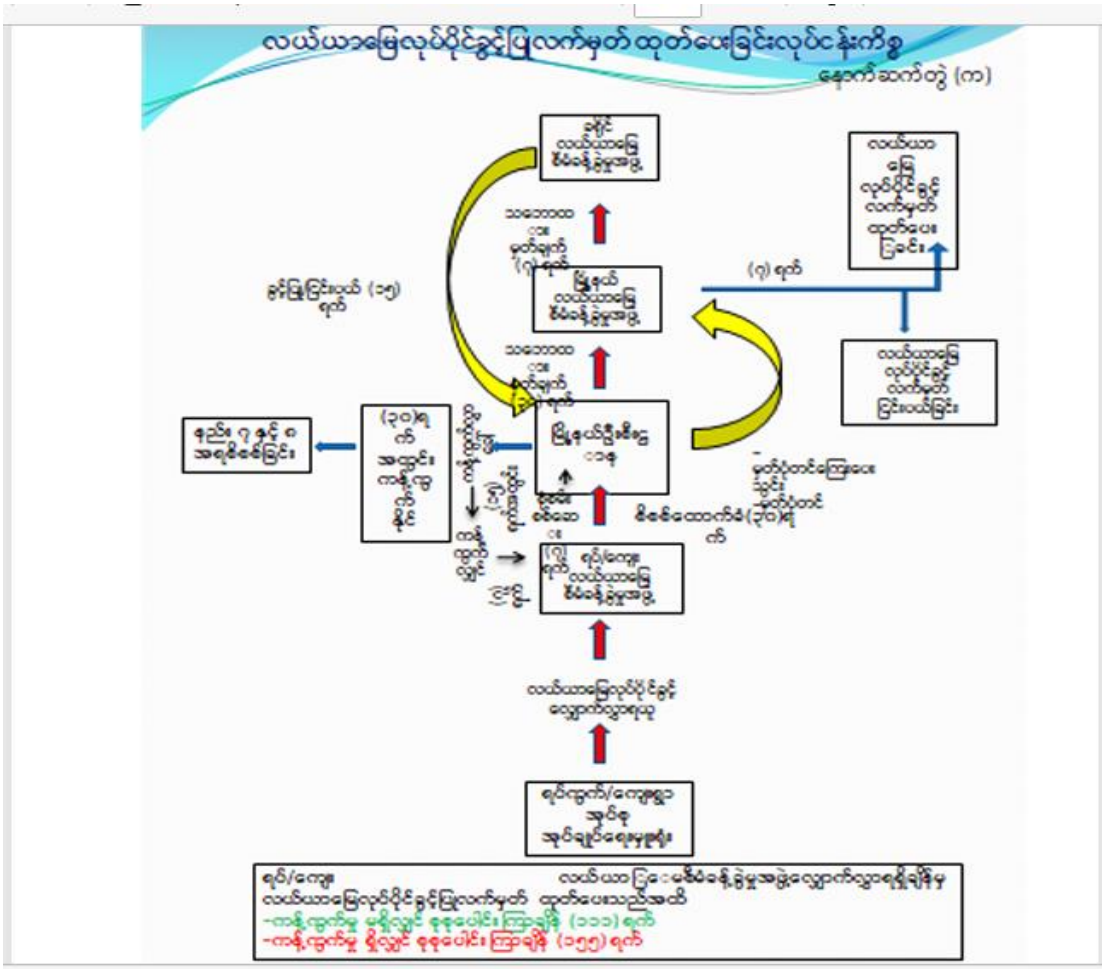
Reported Cases related with the Farm Land (2015 to 2015)

No.	Year	Parties	Facts
1	2015	Daw Khin Swe Myint vs. U Win Shwe (a) U Win Swe and two (2015, (M.L.R) 17)	The person who has acquired the right to farmland can be decided by the court for inheritance. (The Farmland Law (2012))
2	2016	U Kyi Shin vs. Chairman, Regional Farmland Management Board of ***Tanintharyi*** Region and one. (2016, (M.L.R) 17)	The ward or village tract farmland management team has the right to open an original case and investigate and decide only on farmland rights disputes.
	2016	Daw Khin San Lwin vs. Chairman, State Farmland Management Board, Mon State and three (2016, (M.L.R)55)	The person who has obtained a farmland use certificate have the right to apply for permission to use the farmland in other ways.
3	2017	U Saw Min Oo and two vs. The President of the Union of Myanmar and one (2017, (M.L.R), 23)	The requirement is to be a holder of farmland rights in order to file charges under Section 35 of the Farmland Law.

	2017	U Maung Shwe vs. Chairman, Regional Farmland Management Board, Ayeyarwady Region and four (2017, (M.L.R), 206)	The decision of the Farmland Management Board is a judicial decision and requires an application for a writ of summons.
	2017	U Win Lwin vs. Chairman, Regional Farmland management Board of Yangon Region and four (2017, (M.L.R), 228)	Issuing a certificate of title to farmland to the legal current holder in accordance with existing land laws prior to the enactment of the Farmland Law.
4	2018	U Aung Win vs. Head of Department, Ministry of Security and Border Affairs, Yangon Region Government 7(2018, (M.L.R), 58)	The judicial and administrative branches must work together in a balanced manner in approving a warrant for the delivery of immovable property in accordance with the court's order.
5	2019	Daw Kyi Ma vs. Daw Khin Mar Wai and two (2019, (M.L.R) 8)	The court's allocation of the farmlands to which the defendant in the original court has the right to use the farmland as inheritance property is inconsistent with the provisions under the Farmland Law.
	2019	Daw Hlain Hlain Win vs. U Hla Htwe and two (2019, (M.L.R) 92)	The right to evict an encroachment on the farmland occupied by the person who has the right to use the farmland.
6	2020	U San Shwe, Chairman, Township Head of Department, Mosque Trustees Township Farmland (Recipient of the task assigned by the Jama Mosque Trustees) vs. Township Head Department, Township Agricultural Land Management and Statistics Department, Minhla Township (2020, (M.L.R) 43)	The suspension of the copying of the land registry map (Land Registry Form-105) by the Township Agricultural Land Management and Statistics Department is in accordance with the department's instructions.
	2020	Daw Chit Pone Pone Htwe vs. Chief Minister Bago Region Government Bago Region, Bago City and 3 (2020, (M.L.R) 16)	The cancellation of the farmland authorization certificate (Form-7) by the Township Farmland Management Team is not in accordance with the Farmland Law, Rules, and Directives.
7	2021	U San Win and one vs. Daw Ohne Thein and two (2021, (M.L.R) 21)	A case filed to administer farmland as an inheritance, is covered by the prohibition of Section 36, and the land claimed as an inheritance and requested to be divided is not stated to have received a Farmland Authorization Certificate (Form 7) in the application.
8	2022	U Tin Tun (a) Lin Hu Yan vs. The President of the Union of Myanmar and two (2022, (M.L.R 83)	Although the terms of Section 94 of the Criminal Procedure Code are very broad, they are to be determined according to judicial principles.
9	2023	(1). Daw Lone (Wife of U Hla Aung (Deceased person)), (2).U Thar Kyaw, (3).U Thaung Chi, (4).U Maung Myint (a) U Tun Naing, (5).U Htay Win, (6).U Moe Kyaw vs. Factory Manager, Roofing Sheet Factory, Myanmar Economic Corporation, Thanlyin. (Civil First Appeal, No.77 of 2022)	Daw Lone (Wife of U Hla Aung (Deceased person)) and five-person suit Factory Manager, Roofing Sheet Factory, Myanmar Economic Corporation, Thanlyin for compensation in High Court of Yangon Region.

10	2024	Daw Yi Yi Htay vs. Daw Htay Myint (Legal representative of U Kyaw Thaung, Deceased person) (Civil Revision No. 332 of 2023)	In Hinthada Township Court, 2018, Case No. 64, the plaintiff U Kyaw Thaung sued the defendant Daw Yi Yi Htay for 2,000,000 kyats for the lease of farmland.
	2024	U Min Naung vs. 1. U Ye Wai, 2. Daw Mar Aye (Civil First Appeal No. 450 of 2022)	Unable to pay the dept, the two parties entered into an agreement to transfer their assets, including 12 acres of Farmland.
11	2025	Toe Paw Mandalay company Ltd. (U Kyi Shwe, representative of it) vs. 1. U Myo Zaw Nyunt, 2. U Zaw Min Oo (Civil First Appeal, No.32 of 2025)	Unable to pay in cash, he signed a deed of promise to give away 6,123 acres of his land out of compassion.

Issue of the Certificate for Farmland Right[44]

[44] Source by: https://www.moali.gov.mm/

Legal Control Against Illegal Trade In Wild Fauna Of Myanmar

Po Po Chit[1]

Abstract

Wild fauna means animals, birds, insects, and aquatic beings that usually inhabit their natural habitats or are present in other places outside their natural habitats for various reasons. This expression also includes sperm, ova, embryos, eggs, spawn, tissues, flesh, blood, and parts of them. The depletion of the wild fauna comes from multiple problems, including climate change, destruction of natural habitats, deforestation, pollution, and illegal trading. Among these problems, illegal practices such as poaching and illegal trading significantly contribute to the overall issue. If the illicit practices aren't controlled, illegal wild fauna poaching and trading will be more and more at the market in Myanmar, and so the number of wild fauna will reduce, threatening biodiversity depletion in Myanmar and in the world. This research study looks at wildlife, wild fauna, and protected areas and explores the number of cases seized by year in relation to the illicit wild fauna trading in Myanmar's states and regions and focuses on the legal frameworks to deter and combat the illegal practices. This research aims to identify whether the deterrents are sufficient to stop the illegal wild fauna trade or not and the necessities for effective legal control to stop the illegal practices and to contribute to reducing and eliminating them.

Keywords: wild fauna, illegal practices, legal control, reduce and eliminate

Research Question

1.How did legal control by the government reduce and eliminate the illegal trade of wild fauna with international and regional cooperation?

2.Are the current implementations by the government for the illegal wild fauna trade sufficient deterrents?

Research Materials and Method

In this research, the international conventions and national laws relating to control of the illegal trade of wild fauna are studied together with literature review and analysis and collect the data (used the descriptive method and quantitative method).

Introduction

Myanmar is rich in natural resources and is recognized as a source for wildlife products. Wildlife is one of the basic needs and natural resources that people satisfy or enjoy. These resources must be conserved and protected for the existence of mankind. Thus, conservation of living resources and wild animals of the environment on which they depend is crucial for the existence and development of mankind. Myanmar is a wild fauna trading route because of its location between China and India and an inadequate law enforcement response both within Myanmar and across borders in Thailand and China. If the demand for wild fauna is rising in neighboring and domestic countries, it can lead to the increasing of illegal practices (poaching and trading) and, consequently, the depletion of wild fauna. So, Myanmar signed the Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (CITES) and the United Nations Convention Against Transnational Organized Crime (UNTO) to control the wildlife depletion. To reduce and eliminate the illegal trade of wild fauna, Myanmar enacted the Conservation of Biodiversity and Protected Areas Law, 2018, in line with the CITES convention and controlled by other relevant laws. And Myanmar is cooperating with other countries to control the depletion of wild fauna at the regional level.

[1] Professor, Department of Law, Pyay University

What is Wildlife or Specimen and Wild Fauna

Wildlife includes wild animals and uncultivated plants that live in their natural habitat, which includes forests, grasslands, rivers, deserts, and the ocean. [2] The term "wildlife" encompasses all undomesticated lifeforms, including birds, insects, plants, fungi, and even microscopic organisms, in addition to wild animals .[3]

Under Article I (b) (i) of the Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (CITES), 1973, "specimen means any animal or plant, whether alive or dead".

Section 2(b) of the Conservation of Biodiversity and Protected Areas Law, 2018 mentions "wild fauna means animals, birds, insects and aquatic beings that usually inhabit their natural habitats or are present in other places outside their natural habitats for various reasons. This expression also includes sperm, ova, embryos, eggs, spawn, tissues, flesh, blood and parts of them."

Historical Background as regards the Protection of Wildlife

Myanmar's long history in wildlife conservation, with a record service of more than a century period, helps conserve the wild animals. Though the out-cry for wildlife conservation only gained prominence in international circles during the last few decades, the first wildlife sanctuary was decreed in 1859 by Myanmar's King Mindon at the environs of Mandalay Royal City. By legacy, Myanmar regards trees and wildlife as beloved ones. Myanmar logging system by elephant is also compatible with the sustainable management of its forests and it is environmentally friendly. In view of the importance of elephants in timber harvesting, the Wild Elephant Protection Act was proclaimed in 1879 as the first wildlife legislature ever enacted in Myanmar. The Myanmar Wildlife Protection Act of 1936, which was also proclaimed to provide legal status for effective wildlife protection, was crucial to Myanmar's wildlife conservation efforts. It covers, among other things: (a) creating wildlife sanctuaries; (b) classifying wild animals into three protected groups; (c) outlawing illegal hunting; and (d) managing the wildlife trade.[4]

Protection of Species and Protected Areas in Myanmar

A variety of South Asian, Central Asian, and Southeast Asian species can be found in Myanmar's wildlife because of its geographic location between India, China, and Thailand..[5] The important factors that cause biodiversity depletion and reduction are illegal hunting, collecting, transporting and trading of wild animals. The Forest Department under the Ministry of Natural Resources and Environmental Conservation issued the Notification No. 690/2020 to declare the list of endangered wild animals that need to be protected. The list of wildlife 2020 in Myanmar is issued which are as follows:

Completely protected wildlife (total 567 species, 77 mammal species, 428 bird species, 53 reptile and amphibian species, 9fresh water fish)

Normally protected wildlife (total 318 species, 39 mammal species, 267 bird species, 12 reptile and amphibian species)

---

[2] Madhuri Sharma, Dr., Wildlife Management: Some TIPS, Department of Zoology, Govt. MH College of Home Science and Science for Women, Jabalpur.

[3] Chandrakar, Alok kumar., 2018. Wildlife: An introduction.

[4] Thein Lwin, U., 1994. Wildlife Conservation in Myanmar, the Deputy Director General of Forest Department, p.20.

[5] United Nations Office on Drugs and Crime., 2015. Criminal Justice response to wildlife and forest crime in Myanmar, p.4.

Seasonally protected wildlife (total 194 species, 1 mammal species, 193 bird species)[6]

Under Section 2 (u) of the Conservation of Biodiversity and Protected Areas Law, 2018, "completely protected wild fauna means wild fauna declared, by notification, by the Forest Department to protect due to their rareness and critically endangered status. This expression also includes any parts, derivatives or products of them."

Section 2 (v) of the Conservation of Biodiversity and Protected Areas Law, 2018, prescribes that "normally protected wild fauna means wild fauna declared, by notification, by the Forest Department which are not critically endangered but need protection due to the high possibility of becoming threatened species. This expression also includes any parts, derivatives or products of them."

Section 2 (w) of the Conservation of Biodiversity and Protected Areas Law, 2018, mention that "seasonally protected wild fauna means wild fauna declared, by notification, by the Forest Department which are not critically endangered or have a low possibility of becoming threatened species, sufficient survival and population growth rates in their natural habitats that hunting can be permitted, but are protected in their breeding seasons to ensure their long term survival. This expression also includes any parts, derivatives or products of such wild fauna or seasonally migrating species."

"Protected area designated by this law for conservation of wild fauna and wild flora, means ecosystems or significant geographic areas" under Section 2(d) of the Conservation of Biodiversity and Protected Areas Law, 2018. In 2024, Myanmar has 59 ecological protection areas featuring biodiversity, ecosystem, and cultural heritages, which are recognized as ASEAN Heritage Parks.[7]

List of Existing Protected Areas in Myanmar

No.	Year	Name	Area ($KM^{2)}$	Location	Key Species Protected
1	1920	Taunggyi Bird Sanctuary	16.06	Shan State	Avifauna
2	1927	Pidaung Wildlife Sanctuary	122.07	Kachin State	Barking deer, Wildboar, Avifauna, Reptiles
3	1927	Shwe-U-Daung Wildlife Sanctuary	58.04	Mandalay Region	Elephant, Gaur, Banteng, Sambar, Serow, Macaque, Avifauna
4	1927	Shwe-U-Daung Wildlife Sanctuary	117.97	Shan State	Elephant, Gaur, Banteng, Sambar, Serow, Macaque, Avifauna
5	1927	Pyin-Oo-Lwin Bird Sanctuary	127.25	Mandalay Region	Barking deer, Avifauna
6	1927	Moscos Islands Wildlife Sanctuary	49.18	Tanintharyi Region	Barking deer, Sambar, Water Birds

[6] https:/myanmartradeportal.gov.mm
[7] http://www.moi.gov.mm

7	1928	Kahilu Wildlife Sanctuary	160.55	Kayin State	Serow, Mouse deer, Hog deer
8	1939	Mulayit Wildlife Sanctuary	138.54	Kayin State	Barking deer, Sambar, Water birds
9	1939	Wethtikan Bird Sanctuary	4.4	Magwe Region	Water Birds
10	1940	Shwesettaw Wildlife Sanctuary	464.28	Magwe Region	Eld's deer, Sambar, Barking deer, Wild dog, Wildboar, Macaque, Avifauna
11	1941	Chatthin Wildlife Sanctuary	29.36	Sagaing Region	Eld's deer, Sambar, Barking deer
12	1942	Kelatha Wildlife Sanctuary	23.93	Mon State	Sambar, Barking deer, Wildboar, Avifauna
13	1970	Thaihla Kyun Wildlife Sanctuary	0.88	Ayeyarwady Region	Marine turtle, Water birds
14	1972	Minwuntaung Wildlife Sanctuary	205.88	Sagaing Region	Barking deer, Hong deer, Avifauna
15	1974	Htimanthi Wildlife Sanctuary	2150.73	Sagaing Region	Tiger, Leopard, Elephant, Gaur, Sambar, Wildboar, Barking deer, Bear, Macaque, Avifauna
16	1985	Inlay Wetland Bird Sanctuary	640.91	Shan State	Water birds, Migratory birds, Crane
17	1988	Moeyingyi Wetland Bird Sanctuary	103.6	Bago Region	Migratory birds
No.	Year	Name	Area ($KM^{2)}$	Location	Key Species Protected
18	1989	Hlawga Park	6.24	Yangoon Region	Sambar, Barking deer, Hog deer, Eld's deer, Macaque, Migratory birds
19	1989	Alaungdaw Kathapa National Park	1402.79	Sagaing Region	Tiger, Leopard, Elephant, Gaur, Sambar, Serow, Bear, Wildboar
20	1989	Popa Mountain Park	128.54	Mandalay Region	Barking deer, Wildboar, Dusk leaf monkey, Avifauna
21	1993	Meinmahla Kyun Wildlife Sanctuary	136.7	Ayeyarwady Region	Crocodiles, Sea birds
22	1995	Lawkananda Wildlife Sanctuary	0.47	Mandalay Region	Myanmar Star tortoise, Eld's deer, Avifauna

23	1996	Lampi Island Marine National Park	204.84	Tqnintharyi Region	Elephant, Pangolin, Macaque, Water birds, Coral reefs, Lesser mouse deer, Marine biotics
24	1996	Loimwe Protected Area	42.84	Shan State	Bear, Pangolin, Avifauna
25	1996	Parsar Protected Area	77.03	Shan State	Jungle towl, Chinese pangolin, Avifauna
26	1998	Hkakaborazi National Park	3812.46	Kachin State	Takin, Musked deer, Red panda, Red goral, Leaf deer
27	2001	Kyaikhtiyo Wildlife Sanctuary	156.23	Mon State	Goral, Gaur, Sambar, Barkin deer, Macaque, Wildboar, Avifauna
28	2001	Minsontaung Wildlife Santuary	22.61	Mandalay Region	Barking deer, Rabbit, Myanmar Star tortoise, Jackal, Wild cat, Snakes
29	2002	Rakhine Yoma Elephant Range	1755.7	Rakhine State	Elephant, Gaur, Leopard, Sambar, Barking deer, Jackal, Bear, Wildboar, Macaque, Avifauna
30	2002	Panlaung-Pyadalin Cave Wildlife Sanctuary	333.8	Shan State	Elephant, Leopard, Golden cat, Clouded leopard, Serow, Gibbon, Avifauna
31	2003	Hponkanrazi Wildlife Sanctuary	2703.95	Kachin State	Barking deer, Avifauna, Red Goral, Gibbon, Wild dogs, mangooses
32	2004	Indawgyi Wetland Wildlife Sanctuary	814.99	Kachin State	Tiger, Leopard, Elephant, Gaur, Sambar, Bear, Wildboar, Serow
33	2004	Hukaung Valley Wildlife Sanctuary	6371.37	Kachin State	Tiger, Elephant, Leopard, Gaur, Sambar, Bear, Wildboar, Serrow
34	2004	Bumhpabum Wildlife Sanctuary	1854.43	Kachin State	Elephant, Leopard, Guar, Serrow, Clouded Leopard, Jackal, Avifauna
35	2004	Shark Protected Area	1706 and 11734	Tanintharyi Region	

36	2005	Tanintharyi Nature Reserve	1699.99	Tanintharyi Region	Tiger, Elephant, Tapir, Gurney's Pitta, Bear, Leopard, Avifauna
37	2005	Ayeyarwady Dolphin Protected Area	326	Mandalay Region	Ayeyarwady Dolphin
38	2010	Natmataung National Park	713.54	Chin State	Gaur, Serow, Goral, Barking deer, Leopard, Clouded leopard, Wildboar, White-browed Nuthatch, Avifauna
39	2010	Hukaung Valley Wildlife Sanctuary (extension)	4333.05	Kachin State	Tiger, Elephant, Leopard, Gaur, Sambar, Bear, Wildboar, Serrow
40	2010	Hukaung Valley Wildlife Sanctuary (extension)	6669.22	Sagaing Region	Tiger, Elephant, Leopard, Gaur, Sambar, Bear, Wildboar, Serrow
41	2013	Kyauk Pan Taung Wildlife Sanctuary	130.61	Chin State	Seraw, Goral, Sambar, Bear,
42	2013	Chungponkan Wildlife Sanctuary	2.2	Magwe Region	Myanmar golden deer, Rabbit, Wildcat, Jackal, Avifauna
43	2014	North Zamrair Wildlife Sanctuary	983.21	Bago Region	Elephant, Leopard, Clouded leopard, Gaur, Bear, Banteng, Avifauna
44	2017	Inkhaingbum National Park	300.52	Kachin State	Leopard, Gaur, Barking deer, Hog deer, Pangolin, Leaf deer, Red goral, Wild dog, Wild cats, Wild Boar, Bear, Avifauna, Snakes

Wild Fauna Trade in Myanmar

Wild fauna are used for various purposes, such as food, medicine or tonic products, wearing ornaments and garments, and keeping as pets. Myanmar' location between India and Myanmar is now used as a corridor for wildlife trafficking due to China and a lackluster response from law enforcement, both within Myanmar and across the borders in Thailand and China. There are reportedly a number of sizable, open wildlife markets in the interior at Kyaiktiyo in Mon State as well as in border towns like Mong La (Shan State on the Myanmar-China border), Tachilek (Shan State on the Myanmar-Thailand border), and three Pagoda Pass (Kayin State on the Myanmar-Thiland border). In particular, Mong La is situated in an autonomous area governed by the National Democratic Alliance Army, to

which the authorities of the Central Myanmar government have very little access and authority to enforce the law. [8]

Indochinese tigers, Asian elephants, Asiatic black bears, red pandas, gaurs, and various primate species are among the numerous globally endangered species that have been observed in Myanmar. Some globally endangered species, like the Javan and Sumatran rhinoceroses, may be locally extinct because no confirmed sightings of them have been reported in recent years. Numerous species in Myanmar are seriously threatened by the rise in commercial hunting, the wildlife trade for both domestic and international markets, logging, and habitat loss.[9]

Due in large part to hunting and trade, it is thought that there may only be 85 tigers left in Myanmar's forests. It is common to see wild cat body parts for sale at Myanmar's wildlife markets, including skins, skulls, skeletons, claws, teeth, and paws. The Supreme Court of the Union of Myanmar released a report on the total number of wild elephant carcasses between 2010 and 2013. More than five times as many elephants were killed in 2013 as in 2012, indicating a sharp rise in elephant killings. [10]

Online illegal wildlife trade in Myanmar increased by 74% from 2020 to 2021. Myanmar's wildlife trade escalates online, 173 different species being advertised for sale online in 2021, up from 143 species- either as live animals or their body parts rose by 241%. Posts that advertised mammals for sale referenced commercially bred civets, meat of the critically endangered Sunda pangolin for consumption, elephant skin pieces for jewelry and juvenile bears as pets.[11]

Table: Arrests by year in relation to the illicit wild fauna trading in Myanmar's states and regions

Seri	Year	Total Case	Seized items
1	2013	66	Island pita,wood power Lumber and logs of tamalang etc. Pine oil tank, bear, hand bear, tusks bear, nest bear, bile pangolin scales, Ji Cho, Mountain Goat Cho etc.
2	2014	83	
3	2015	136	
4	2016	134	
5	2017	167	
6	2018	217	
7	2019	282	
8	2020	229	
9	2021	27	
10	2022	6	
11	2023	3	
12	2024	3	

[8] United Nations Office on Drugs and Crime., 2015. Criminal Justice response to wildlife and forest crime in Myanmar, p.4.
[9] Ibid.
[10] Ibid.
[11] https://asiapacific.panda.org

The Cooperation of Myanmar at the International and Regional Level

The international legal framework for wildlife crime is composed of several pertinent international treaties and conventions. This framework establishes the foundation for international cooperation on issues pertaining to wildlife crime and allows law enforcement and pertinent institutions to harmonize standards and approaches. Additionally, international conventions link a variety of other criminal offenses (including transnational organized crime and corruption) to wildlife crime. A number of relevant international treaties and conventions make up the international legal framework for wildlife crime. This framework enables law enforcement and relevant institutions to harmonize standards, approaches and sets the groundwork for international co-operation on matters related to wildlife crime. International conventions also tie wildlife crime to a range of other criminal offenses (such as corruption, transnational organized crime and others).[12]

Major international agreements pertaining to transnational organized crime and the illegal wildlife trade are ratified by Myanmar including the Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (CITES), the United Nations Convention Against Transnational Organized Crime (UNTOC). A member of the ASEAN Treaty on Mutual Legal Assistance in Criminal Matters, the nation has passed the Mutual Assistance in Criminal Matters Law No. 4/2004 and enforcing regulations. [13]

Myanmar is a member of the ASEAN Working Group on Illicit Trafficking of Wildlife and Timber under the ASEAN Senior Officials Meeting on Transnational Crime, as well as the ASEAN Working Group on CITES and Wildlife Enforcement under the ASEAN Ministerial Meeting on Agriculture and Forestry (AMAF). In March 2006, the nation joined the Asia Pacific Group on Money Laundering (APG), and in July 2018, its second APG Mutual Evaluation report was approved. Members of the Financial Action Task Force (FATF) do not include Myanmar. [14]

The Situation of Myanmar at the National Level

- CITES implementation
- Conservation of the Wildlife
- Customs
- Anti-many Laundering

Implementation of CITES and Conservation of the Wild Faun

Since 1997, Myanmar has participated in CITES. The Conservation of Biodiversity and Protected Areas Law No. 12/2018 is its main implementing law. The Ministry of Natural Resources and Environmental Conservation's Forest Department and the Wildlife Conservation Society of the United States of America signed a five-year Memorandum of Understanding (MoU) on Cooperation in the Fields of Wildlife Conservation in Myanmar in 2017. The agreement calls for the Forest Department to carry out biodiversity conservation efforts and support the fight against the illegal wildlife trade by training law enforcement officials and rescuing confiscated live animals. The governments of India and Myanmar signed a five-year Memorandum of Understanding in 2020 to work together to combat timber trafficking and conserve tigers and other wildlife. the World Wide Fund for Nature (WWF),

[12] OECD., 2019, The Illegal Wildlife Trade in Southeast Asia: Institutional Capacities in Indonesia, Singapore, Thailand and Viet Nam, p.55.

[13] The ASEAN Secretariat., 2021. ASEAN HANDBOOK ON LEGAL COOPERATION TO COMBAT ILEGAL WILDLIFE TRADE, p.40.

[14] Ibid.

Myanmar, for a period of seven months to provide capacity building of protected area and forest conservation staff, protection of Myanmar's flagship species, combat wildlife trade throughout Myanmar, and collaborate on preparing the National Red List of Wild Flora and Fauna. An MoU on Cooperation in the Fields of Wildlife Conservation in Myanmar was signed in 2017 between the Forest Department of the Ministry of Natural Resources and Environmental Conservation and the Wildlife Conservation Society, United States of America, for a period of five years to conduct biodiversity conservation activities and provide support to combat illegal wildlife trade through training for law enforcement officers, including the rescue of confiscated live animals. An Mou for cooperation on Combating Timber Trafficking and Conservation of Tigers and Other Wildlife was signed in 2020 between the governments of Myanmar and India for a period of five years. A letter of Agreement for Cooperation regarding Protection of Biodiversity in Myanmar was signed in 2018 between the Ministry of Natural Resources and Environmental Conservation of Myanmar and "forest product" also includes wild animals and insects, their parts and their by-products.[15] The Forest Law 2018 defines the expression of "forest product also includes wild animals and insects, their parts and their by-products."[16]. According to Section 2(e) of the Environmental Conservation Law, 2012, a discharge of pollutants that endangers animals is deemed pollution.

Customs

The Sea Customs Act 1878 as last amended in 2018 defines "illegal goods to mean any goods whose import, export or transit is prohibited or restricted by the Act or any other existing laws."[17]

The Export and Import Law 2012 stipulates the prohibitions. "No person shall export or import restricted, prohibited and banned goods.[18] Without obtaining license, no person shall export or import the specified goods which is to obtain permission."[19] "A person who obtained any license shall not violate the conditions contained in the license."[20]

Anti-money Laundering

The Anti-money Laundering 2014 specifies that "offenses related to environmental impact, offenses carried out by criminal gangs, and offences under any existing law that carry a minimum penalty of imprisonment for one year are offenses."[21]

Digital Communication

As regards the digital communications, the Myanmar Electronic Transaction Law, 2004, and the Cyber Security Law, 2025, provide a framework to address illegal online wild fauna trade.

Penalties

The Conservation of Biodiversity and Protected Areas Law, 2018 provides the penalties for illegal wild fauna activities (hunting and trading for internal and international) as follows:

---

[15] The ASEAN Secretariat., 2021. ASEAN HANDBOOK ON LEGAL COOPERATION TO COMBAT ILEGAL WILDLIFE TRADE, p.40.
[16] Section 2(l) of the Forest Law 2018, Myanmar
[17] Section 3(n), Amending the Sea Customs Act, 2015
[18] Section 5, the Export and Import Law 2012
[19] Section 6, Ibid.
[20] Section 7, Ibid.
[21] Section 5, The Anti-Money Laundering Law, 2014

Relating to the license, "whoever commits any of the following acts shall, on conviction, be punished with imprisonment for a term not exceeding 3 years or with a fine from a minimum of kyats 200,000 to a maximum of kyats 500,000, or with both.

(a) Hunting without a license;
(b) Violating any condition of the hunting license;
(c) Commercially breeding protected endangered wild fauna without permission."[22]

As regard the illegal trading for the protection of wild fauna, "whoever commits any of the following acts shall on conviction, be punished with imprisonment for a term not exceeding 5 years or with a fine from a minimum of kyats 300,000 to a maximum of kyats 1,000,000 or with both.

(a) Hunting or selling normally protected wild fauna, or possessing, transporting or transferring such wild fauna or any part of them, without permission;
(b) Extracting, collecting or destroying, in any manner, any protected wild flora within a specified area without permission;
(c) Trespassing within the protected area or destroying ecosystem or any natural condition."[23]

Concerned with the possession for international trade, "whoever commits any of the following acts shall, on conviction, be punished with imprisonment for a term from a minimum of 3 years to a maximum of 10 years and also with a fine:

(a) Killing, hunting, or wounding, collecting, selling, or transferring, in any manner, a completely protected wild fauna or animals regulated for international trade, or possessing or transporting such animals or any part of blood, derivatives or products of them without permission;
(b) Extracting, collecting or destroying, in any manner, a completely protected wild flora or plants regulated for international trade without permission or collecting, possessing, selling, transporting or transferring, in any manner, such plants or any part or derivatives or products of them without permission;
(c) Import, export or re-export animals and plants regulated for international trade without the endorsement."[24]

Implementation and Enforcement Activities by the Forest Department

A Community Monitoring and Reporting System is being used by the Forest Department to encourage community involvement and fight the illegal wildlife trade. Members of the legal community, including former and current poachers, are included in patrol teams and used as informants. Based on public reports, a significant amount of wild fauna parts, such as bear claws, elephant skin, horn, antlers, skulls, and bones, were seized. To lessen poaching, the Forest Department is also launching a public awareness campaign and stepping up patrols. Elephant poaching fell from 25 in 2015 to five in 2020 as a result of these efforts. [25]

Two Memorandums of Understanding between the Forest Department and Global Conservation are being used to carry out a project on cooperation in Alaungdaw Kathapa

[22] Section 39, the Conservation of Biodiversity and Protected Areas Law, 2018
[23] Section 40 of the Conservation of Biodiversity and Protected Areas Law, 2018
[24] Section 41 of the Conservation of Biodiversity and Protected Areas Law, 2018
[25] ASEAN HANDBOOK ON LEGAL COOPERATION TO COMBAT ILEGAL WILDLIFE TRADE 2021, The ASEAN Secretariat, p.80.

National Park and wildlife protection. The first Memorandum of Understanding was valid from August 2018 to December 2020, while the second one started in December 2020 and lasted until December 2025. The installation of cellular trailcams has proven effective in identifying and stopping wildlife poaching. [26]

Finding and Suggestion

As regard the illegal hunting and trading of wild fauna at domestic markets, there is no indication of a minimum penalty and, it mentions the minimum and maximum penalties for international trade in the Conservation of Biodiversity and Protected Areas Law, 2018.The annual number of arrests from 2013 to 2024 related to illegal wildlife is steadily decreasing by examining the data, which implies that enforcement implementation of Government is improving. Despite current legislation, Myanmar's online wild fauna trade is not well enforced, and merchants use social media to easy, low-risk sales, which increased by 74% from 2020 to 2021 the illegal trade of protected species. Working together on teaching programs and campaigns between universities and the Ministry of Natural Resources and Environmental Conservation is a smart strategy to deter illegal hunting and wild fauna trade. Protected zones must be established in wild fauna-rich areas in order to reduce and eliminate hunting, to create job opportunities through the establishment of industrial zones and to continuously implement educational programs. The consumption of wild fauna and proliferation of restaurants are leading to the depletion of wild fauna. Restaurants that sell wild fauna should be regularly inspected.

Conclusion

Illegal wildlife trade is the second most serious transactional environmental crime in the world after drugs, human trafficking, and counterfeiting. The illegal poaching and trading of national and international (completely protected, normally protected, and seasonally protected) wild fauna in Myanmar threatens the depletion of wild fauna. Despite the legal framework for reducing and combating the illegal practices in the domestic market, the effective penalties (from minimum to maximum punishment) are necessary to describe, so the existing penalties of sections 39 and 40 should be added. Regarding the digital communication, the government needs to be strict about the control of the online trade to deter the depletion of wild fauna. At present, the government is implementing and collaborating with neighboring countries to enhance border controls, combat the illegal wild fauna trade, and to eliminate the illegal markets.

Acknowledgement

I would like to thank Rector Dr. Khin Maung Zaw, Pro-rectors Dr. Thida and Dr. Myint Myint Khine, Pyay University for their kind provision of the opportunity to submit this research paper. I am very grateful to Dr. Mya Moe Khaing, Professor and Head, Department of Law, Pyay University, for the encouragement.

References

Conventions

Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (CITES), 1973

The United Nations Convention against Transnational Organized Crime (UNTOC), 2000

Laws

The Conservation of Biodiversity and Protected Areas Law, 2018

The Forest Law, 2018

Amending the Sea Customs Act, 2015

The Export and Import Law 2012

[26]Ibid, p.81.

The Anti-Money Laundering Law, 2014
Myanmar Electronic Transaction Law, 2004
Cyber Security Law, 2025

Books
Chandrakar, Alok kumar., 2018. Wildlife: An introduction.
Madhuri Sharma, Dr., Wildlife Management: Some TIPS, Department of Zoology, Govt. MH College of Home Science and Science for Women, Jabalpur.
OECD.,2019,The Illegal Wildlife Trade in Southeast Asia: Institutional Capacities in Indonesia, Singapore, Thailand and Viet Nam.
The ASEAN Secretariat., 2021. ASEAN HANDBOOK ON LEGAL COOPERATION TO COMBAT ILEGAL WILDLIFE TRADE.
United Nations Office on Drugs and Crime., 2015. Criminal Justice response to wildlife and forest crime in Myanmar.
Journal and Article
Min, Sapai., 2020. Wild Animal Consumption a Conservation Awareness in Myanmar, Bulletin Vol.32 No.2.
Thein Lwin, U., 1994. Wildlife Conservation in Myanmar, the Deputy Director General of Forest Department.

Internet Sources
http;// www.jnkvv.org>pdf
https:/myanmartradeportal.gov.mm
https://asiapacific.panda.org

Quashing the Criminal Proceedings

Hnin Ei Phyu*

Abstract

The criminal miscellaneous application has sometimes filed to seek quashing the criminal proceedings which are considered to be illegal, arbitrary, and an abuse of the process of law. The allegations made in the direct complaint or first information report (FIR), can also include non-disclosure of commission of any cognizable offence and fail to satisfy the necessary facts of the offences. Such proceedings have been initiated without a proper consideration and are based on vague, frivolous, and mala fide. In fact, there is no prima facie evidence in submitting such complaint. Therefore, continuation of criminal proceeding would result as a miscarriage of justice. Thus, to secure the end of justice and to prevent abuse of the process of law, the competent court has to quash the proceedings. This study argues that while quashing serves as an essential safeguard for protecting individual liberty and maintaining procedural fairness, it must be exercised cautiously to avoid premature interference with legitimate prosecutions. Ultimately, using a qualitative method, this research is of the view that the disciplined and principled application of inherent judicial powers strengthens the rule of law and enhances public confidence in Myanmar's criminal justice system.

Keywords: Code of Criminal Procedure, quashed, Court, inherent power and fairness.

Introduction

The administration of criminal justice requires not only enforcement of the law but also effective judicial safeguards against misuse of legal processes. Section 561-A of the Code of Criminal Procedure represents a vital doctrinal safeguard preserving the inherent powers of the High Court to prevent abuse of process and to secure the ends of justice. This research critically analyses the statutory foundation, judicial interpretation, and practical implications of exercising inherent jurisdiction in Myanmar.

Through analysis of the reported cases, it becomes evident that the Supreme Court has intervened where prosecutions are legally unsustainable, evidentially deficient, procedurally irregular, or motivated by improper purposes. Particular attention is given to situations where an accused person, having been prosecuted under the Penal Code and the Code of Criminal Procedure, is subsequently charged under a Special Law for the same conduct. Such instances raise serious concerns relating to fairness, duplicative prosecution, and the potential erosion of protection against double jeopardy.

Therefore, the research acknowledges judicial restraint in cases involving Special Laws. Courts are conscious of the strong public interest in enforcing legislation addressing corruption, narcotic offences, terrorism, and financial crimes. However, the application of Special Laws may create structural risks of overreach, especially in politically sensitive or high-profile matters. Consequently, the exercise of inherent power requires a careful and principled balancing between collective security interests and fundamental individual rights. The study ultimately finds that the effectiveness and legitimacy of quashing jurisdiction depend on consistency, transparency, and disciplined judicial reasoning. When the courts consider cautiously, the inherent powers reinforce due process and strengthen the rule of law.

Method and Material

This study adopts a qualitative legal research approach. It involves analyzing legal statutes to exercise the power conferred under the Code of Criminal Procedure. Through a detailed analysis of statute law, procedure and related case law or reported cases, this research draws on both primary and secondary data, including laws, books, and case law

* PhD Candidate, Department of Law, University of Mandalay.

related to saving the inherent power. This study involves the systematic analysis of statutory provisions governing the exercise of inherent powers under the Code of Criminal Procedure. Through detailed examination of statute law, procedural rules, and relevant reported case law, the research evaluates the scope and limits of quashing jurisdiction. The study relies on both primary and secondary sources. Primary sources include statutory laws and reported judicial decisions. Secondary sources consist of books, articles, and legal commentaries relating to the saving of inherent powers and abuse of process. These materials provide the doctrinal foundation for analyzing the application of section 561-A within the criminal justice framework.

Proceeding Filed under Penal Code

Judicial practice in Myanmar demonstrates that the inherent power to quash criminal proceedings under section 561-A of the Code of Criminal Procedure operates as a crucial safeguard against misuse of the criminal justice system. Courts have consistently exercised this jurisdiction in cases where prosecutions are legally unsustainable, procedurally improper, duplicative, malicious, or fundamentally civil in nature.

One major ground for quashing arises from the principle of double jeopardy and the prohibition against re-litigation of previously decided proceedings. Where an accused has been discharged or acquitted, subsequent prosecution based on the same facts constitutes an abuse of process. Judicial decisions such as ***Wiao Sao Mu v. Socialist Republic of the Union of Myanmar (Chen Thun Shao)***[1] and ***U Aung Myint and three others v. Union of Myanmar***[2] affirm that repetitive or successive prosecutions undermine the finality of judicial determinations and violate fundamental fairness. The courts have therefore quashed subsequent proceedings to preserve the integrity of prior acquittals and judicial authority.

Another significant category involves counter-prosecutions or cross-actions initiated during the pendency of original proceedings. Cases such as ***Ms. Margaret Balakhsrish Nan v. S. Balakhsrish Nan***[3] and ***U Aung Min v. Socialist Republic of the Union of Myanmar (U Hla Chit)***[4] illustrate judicial concern over premature retaliatory prosecutions. The courts recognised that such actions may obstruct the fair presentation of evidence in the primary case and amount to procedural harassment. Accordingly, quashing was deemed necessary to prevent interference with ongoing adjudication and to safeguard procedural fairness.

A further doctrinal ground concerns insufficient evidence or absence of essential criminal ingredients. In cases such as ***U Mya Bu and one v. Daw Than Kyi***,[5] ***U Htun Shwe and Maung Htay v. Socialist Republic of the Union of Myanmar (U Soe Maung)***,[6] and ***Daw Mya Mya v. Socialist Republic of the Union of Myanmar***,[7] the courts quashed charges where allegations lacked factual foundation, where criminal liability was inferred without evidence, or where prosecution was based on speculative or afterthought testimony. These rulings reaffirm that criminal liability must be grounded in legally sufficient evidence and not in suspicion or personal animosity.

[1] Wiao Sao Mu v. Socialist Republic of the Union of Myanmar (Chen Thun Shao), (1976), BLR, p 125.
[2] U Aung Myint and three others v. Union of Myanmar, (1990), MLR, p 90.
[3] Ms. Margaret Balakhsrish Nan v. S. Balakhsrish Nan. (1963), BLR, p 279.
[4] U Aung Min v. Socialist Republic of the Union of Myanmar (U Hla Chit), (1977), BLR, p 46.
[5] U Mya Bu and one v. Daw Than Kyi, (1966), BLR, p 1083.
[6] U Htun Shwe and Maung Htay v. Socialist Republic of the Union of Myanmar (U Soe Maung), (1976), BLR, p 51.
[7] Daw Mya Mya v. Socialist Republic of the Union of Myanmar, (1977), BLR, p 28.

Importantly, a substantial portion of quashing jurisprudence relates to disputes improperly characterised as criminal rather than civil. Myanmar courts have consistently held that contractual breaches, partnership disagreements, inheritance conflicts, property disputes, and financial claims do not constitute criminal offences in the absence of clear criminal intent. Decisions such as ***Mg Thaung v. The Union of Myanmar (U Bo Aye)***,[8] ***U Kyaw Htoo v. U Arr Li***,[9] ***U San Myint @ U San Nyunt @ U Agga Wuntha v. Socialist Republic of the Union of Myanmar***,[10] and inheritance-related cases confirm that criminal law should not be employed as a substitute for civil remedies. Where prosecution is initiated to exert pressure in civil disputes, it is treated as an abuse of the judicial process and quashed accordingly.

Collectively, these decisions demonstrate a consistent judicial philosophy: criminal process must not be a weapon for private vendetta, strategic litigation pressure, or collateral advantage in civil disputes. The inherent jurisdiction under section 561-A thus serves as a corrective mechanism to prevent oppressive litigation, protect individuals from unjust criminal liability, and maintain doctrinal coherence in the separation between civil and criminal law.

Ultimately, the jurisprudence establishes that the power to quash is not merely procedural but structural in nature. It preserves the finality of judicial decisions, reinforces the doctrine against double jeopardy, protects evidentiary standards, prevents retaliatory prosecutions, and safeguards the boundary between civil and criminal jurisdiction. When exercised with restraint and principled reasoning, inherent power strengthens fairness, judicial integrity, and public confidence in Myanmar's criminal justice system.

Proceeding Filed under Criminal Procedure Code

Judicial interpretation of section 195 of the Code of Criminal Procedure establishes important procedural safeguards restricting the initiation of certain criminal prosecutions. The provision mandates that, in specified offences affecting public justice particularly those under sections 182, 193, 206, and 211 of the Penal Code, courts may not take cognizance unless a written complaint is filed by the competent authority, namely the concerned public servant or the relevant court. These statutory limitations serve to prevent frivolous or retaliatory litigation and to preserve judicial discipline in matters involving false information, perjury, or offences against public authority.

The jurisprudence of Myanmar consistently demonstrates that non-compliance with section 195 constitutes a jurisdictional defect. In cases such as ***S.K. Sing v. Socialist Republic of the Union of Myanmar***[11] and ***U Nyan and one v. U Maung Maung Gyi***,[12] township courts improperly accepted complaints under section 182 of the Penal Code without a written complaint from the legally authorised public servant. The higher courts intervened and quashed the proceedings under section 561-A, reaffirming that statutory preconditions for prosecution are mandatory rather than procedural formalities.

Similarly, in ***U Tin Hlaing v. U Tin Win***,[13] the court clarified that only a legally recognised "court" within the meaning of section 195(1)(b) may file a complaint for offences such as perjury under section 193 of the Penal Code. A judicial officer lacking proper

[8] Mg Thaung v. The Union of Myanmar (U Bo Aye), (1963), BLR, p 298.
[9] U Kyaw Htoo v. U Arr Li, (1963), BLR,p 641.
[10] U San Myint @ U San Nyunt @ U Agga Wuntha v. Socialist Republic of the Union of Myanmar, 1981, BLR, p 25.
[11] S.K Sing v. Socialist Republic of the Union of Myanmar, (1979), BLR, p 184.
[12] U Nyan and one v. U Maung Maung Gyi ,(1981), BLR, p 40.
[13] U Tin Hlaing v. U Tin Win, (1981), BLR, p 54.

authority could not initiate such proceedings. The decision underscores the principle that jurisdiction cannot be assumed in the absence of statutory compliance.

Further decisions demonstrate judicial vigilance in preventing criminal law from being misapplied in administrative or civil contexts. In ***Ma Khin Sein Win and one v. Socialist Republic of the Union of Myanmar***,[14] the prosecution under section 188 of the Penal Code was quashed because the Ward People's Council lacked lawful authority to issue the order allegedly breached. Likewise, in ***Ko Maung Maung Myint v. Socialist Republic of the Union of Myanmar***,[15] the court reiterated that offences connected to judicial proceedings must be prosecuted only upon complaint by the competent court.

The courts have also addressed the necessity of prior sanction under section 197 of the Code of Criminal Procedure in cases involving public servants. Where prosecution was initiated without obtaining required sanction, the proceedings were held to be legally defective and consequently quashed.[16] This reinforces the principle that procedural safeguards are essential components of substantive justice.

Collectively, these decisions reveal a consistent judicial approach: statutory restrictions under section 195 and related provisions operate as jurisdictional barriers, and any prosecution initiated in violation of these requirements is void in law. The inherent power under section 561-A thus functions as a corrective mechanism to nullify proceedings instituted without lawful authority.

The jurisprudence highlights that adherence to procedural prerequisites is not merely technical but fundamental to the rule of law. By quashing prosecutions commenced without proper written complaint, sanction, or jurisdiction, the courts preserve institutional hierarchy, protect individuals from unlawful prosecution, and maintain the structural integrity of the criminal justice system.

Proceeding filed under Special Law

The principle of double jeopardy, codified under section 403 of the Code of Criminal Procedure, embodies a fundamental safeguard within Myanmar's criminal justice system. It prohibits the retrial of a person who has already been convicted or acquitted by a court of competent jurisdiction for the same offence, or on the same facts for any other offence that could have been charged under sections 236 or 237 of the Code. This doctrine ensures finality in criminal adjudication and protects individuals from repetitive prosecution, harassment, and judicial inconsistency.

Judicial precedents demonstrate the consistent enforcement of this rule. In *Ko Thein Win and two others v. the Union Socialist Republic of Myanmar*,[17] the court held that once the accused had been finally acquitted, under section 403, subsequent prosecution under another statutory framework based on the same facts was impermissible. The proceedings were accordingly quashed under section 561-A. Similarly, in *U Aung Tun @ U Aung Kyaw v. the Union Socialist Republic of Myanmar*,[18] the court ruled that a second prosecution grounded on identical facts and the same complaint, albeit under a different statutory provision, violated section 403(1). The inherent power under section 561-A was invoked to prevent duplication of criminal liability.

[14] Ma Khin Sein Win and one v. Socialist Republic of the Union of Myanmar, (1982), BLR, p 8.
[15] Ko Maung Maung Myint v. Socialist Republic of the Union of Myanmar, (1984), BLR, p 73.
[16] U Aung Kyaw v. Socialist Republic of the Union Myanmar, (1976), BLR, p 138.
[17] Ko Thein Win and two others v. the Union Socialist Republic of Myanmar, (1981), BLR, p 126.
[18] U Aung Tun @ U Aung Kyaw v. the Union Socialist Republic of Myanmar, (1988), BLR, p 1.

Beyond double jeopardy, Myanmar courts have rigorously enforced statutory restrictions contained in special laws. Where a statute expressly prescribes procedural limitations such as jurisdictional requirements, limitation periods, or the identity of authorized complainant non-compliance renders proceedings legally defective. Cases arising under the Disposal of Tenancies Law,[19] the Urban Rent Control Act,[20] and the Village Act[21] illustrate that courts will not permit criminal prosecution where statutory conditions precedent have not been satisfied. The judiciary has consistently quashed such proceedings to maintain the supremacy of legislative intent and prevent administrative overreach.

The jurisprudence further reveals the courts' vigilance in addressing improper litigation, including vexatious or unauthorized prosecutions initiated without lawful authority. Whether in matters concerning tenancy disputes, public administration, or religious governance, the courts have emphasized that criminal liability cannot be extended beyond the precise scope of statutory authorization. The exercise of inherent powers under section 561-A functions as a corrective mechanism to nullify proceedings instituted without jurisdiction, in violation of limitation provisions, or contrary to express statutory safeguards.

Findings

The inherent power under section 561-A is an essential safeguard within the criminal justice framework, designed to prevent abuse of judicial process. The Highest Court exercises this power cautiously and only in exceptional circumstances, reflecting respect for the role of trial courts. The complainant's right to initiate proceedings is not absolute and is subject to judicial scrutiny where misuse is alleged. The accused's right to seek quashing constitutes a significant procedural protection aligned with the presumption of innocence and the right to fair trial.The effectiveness of quashing jurisdiction depends on consistency, transparency, and reasoned judicial decisions. Overall, the research finds that quashing jurisdiction, when exercised with restraint and principled reasoning, strengthens due process and reinforces the rule of law in Myanmar. However, careful judicial discipline remains necessary to prevent overreach and to preserve the integrity of criminal adjudication.

Discussion

The discussion of this research centers on the proper scope and limits of the High Court and Supreme Court's inherent jurisdiction to quash criminal proceedings. The analysis demonstrates that section 561-A functions as a constitutional safeguard rather than an appellate mechanism. It is not intended to reassess the evidence in detail but to determine whether the continuation of proceedings would amount to an abuse of process or a miscarriage of justice. The study reveals a delicate institutional balance. On one hand, the complainant has a legitimate interest in seeking redress through criminal law. On the other hand, the accused possesses a fundamental right to liberty and protection from malicious or groundless prosecution. The Highest Court, therefore, performs a supervisory role, ensuring that criminal procedure is not a weapon for private vendetta, harassment, or political pressure. The discussion further highlights that excessive judicial intervention at the preliminary stage risks undermining the authority of trial courts. If quashing powers are used expansively, they may prematurely terminate prosecutions that require full evidentiary evaluation.

[19] U Thu Wa Pa and one v. The Union of Myanmar and one, (2002), MLR, p 141 and Maung Soe v. the Union of Myanmar and one, (2007), BLR, p 38.
[20] U Vijay Kumar v. Union of Myanmar and one, (1990), MLR, p 56.
[21] U Yi @ U Maung Yi v. The Socialist Republic of the Union of Myanmar, (1978), Criminal Miscellaneous Application No. 182 (Central Court).

Conclusion

This study has demonstrated that the principles of double jeopardy and statutory compliance constitute foundational safeguards within Myanmar's criminal justice system. Section 403 of the Code of Criminal Procedure embodies the doctrine that no person shall be tried or punished twice for the same offence, thereby ensuring finality in criminal adjudication and protecting individuals from repetitive or oppressive prosecution. Judicial practice confirms that courts interpret this provision substantively rather than narrowly, preventing the re-litigation of identical factual circumstances under alternative statutory formulations.

The analysis further reveals that strict adherence to procedural prerequisites prescribed by special legislation is treated as a jurisdictional imperative. Where prosecution is initiated in contravention of express statutory limitations whether concerning authorized complainants, limitation periods, prior sanction, or subject-matter competence, such proceedings are deemed legally defective. In this context, compliance with statutory mandates is not regarded as a mere technicality but as an essential condition for the lawful exercise of criminal jurisdiction.

The inherent power under section 561-A of the Code of Criminal Procedure emerges as a critical judicial instrument in safeguarding legality and preventing abuse of process. Through its careful and restrained application, the superior courts have intervened to quash proceedings that violate double jeopardy protections, exceed statutory authority, or constitute improper litigation. This supervisory function reinforces the structural balance between prosecutorial power and individual rights.

Ultimately, the jurisprudence examined in this research underscores the judiciary's pivotal role in preserving the rule of law. By enforcing doctrinal consistency, respecting legislative intent, and preventing procedural overreach, the courts ensure that criminal liability is imposed only within clearly defined legal boundaries. The combined operation of sections 403 and 561-A thus affirms a principled commitment to fairness, finality, and institutional integrity within Myanmar's criminal justice framework.

Acknowledgements

I would like to express my gratitude to my parents, who are members of the Ananta sect, and to my teachers who have taught and educated me from my childhood to this day. I would like to express our deepest gratitude to Dr. Thida Aung, Professor and Head, Department of Law, University of Mandalay, for her permission to conduct this research. Our sincere gratitude to Dr. Thaung Lwin and Dr. Khin Nyo, Professor and Head of the Department (Rtd), Department of Law, Magway University, for their precious guidance and suggestions. I would especially like to express my gratitude to Professor Dr. Nan Nwe Ni Nyunt, who has patiently guided me from the beginning of the research to the completion of this. I would also like to express my gratitude to I would like to mention special thanks to everyone who was involved in various ways during this paper.

References

Laws, Rules and Regulation
Penal Code, 1861
Evidence Act, 1872
The Code of Criminal Procedure, 1898
The Village Act, 1908
The Co-operative Societies Act, 1927
The Police Act, 1945
The State Property Protection Act, 1947
Urban Rent Control Act, 1960
Public Property Protection Act, 1963
The Disposal of Tenancies Law, 1963
Rules for the Disposal of Tenancies, 1963

Law Defining the Fundamental Rights and Responsibilities of the People's Workers, 1964
The Myanmar General Clauses Act, 1973
The Law on the Responsibilities and Powers of the People's Councils and Executive Committees at all Levels, 1977
Law Protecting Decisions on Resolving Riots relating to the Vinaya Dharmakamma Disputes, 1983
Forest Law, 1992
Constitution of the Republic of the Union of Myanmar, 2008

Books

U Kyaw Aye, (2022) *Criminal Procedure Code*, Vol 1, 1st Edition, printed by Color Zone Literature.
U Kyaw Aye, (2022) *Criminal Procedure Code*, Vol 2, 1st Edition, printed by Color Zone Literature.
U Kyaw Aye, (2022) *Criminal Procedure Code*, Vol 3, 1st Edition, printed by Color Zone Literature.
U Kyaw Sein, (2017) *Criminal Procedure Code*, Vol 1, 1st Edition, published by U Aye Kyaw, (HtetLiterature).
U Kyaw Sein, (2017) *Criminal Procedure Code*, Vol 2, 1st Edition, published by U Aye Kyaw, (Htet Literature).
U Khin Maung Mya (Legal Researcher), (2020) *Things to know about quash proceeding*, published by U Myo Min Thu, (Pan Thitsar Literature).
Police Officer's Handbook of Law, (2014) 3rd Edition, published by the Myanmar Police Force.
U Kyaw Zeyya, (2014) (2014), 1st Edition, published by Oo Kyaw Zeyya (Sagar Pyaw Nay Thu Myar Literature).
The Legal Translation Commission, (2021) Book No. 9, *The Penal Code (Myanmar-English)* published by the Ministry of Legal Affairs.
U Myint Naing, (1996) *Compilation of Crimes*, (1973-1993)", 1st Edition, published by U Mya Than (A Thai A Wai Literature).
U Myint Win, (Shwe Bo), (2014) *Basics and Pratice of Writs*, 1st Edition, published by U Maung Maung (Wisdom House Friday Literature).
U Myint Lwin, (Advocate), (2003) *Courtroom Practice Criminal Applications*, 1st Edition, published by U Maung Kalay (0065), Thaw Kyar (Friday Literature).
Ministry of Legal Affairs Law Dictionary, (2021) 5st Edition.
Body of Special Criminal Appeal, (2011) *Rulings* (1965-1970)", 1st Edition, published by the Central Printing Press, Yangon, with the permission of the Special Criminal Court of Appeal, 1970.
U Than Aung, (Advocate), "Rulings, 1st Edition.
U Mya, (Director of Chief Court), (1989) *Summary the dictionary of the Ruling*, published by Daw Khin Mya (Chanthar Literature).
U Ba Gyain (B.A; B.L)(Retired Director), (2015) *Criminal investigation, prosecution, and judicial proceedings*, published by U Soe Than (SYT Literature).
U Khin Maung Lay (B.A.B.L; Advocate & Notary Public), (2018) *Evidence Law and Criminal Procedure Code Connectivity*, 2nd Edition, published by U Ye Myint (Chanthar Literature).
Supreme Court of the Union , (1970) *Myanmar Court Manual*, 3rd Edition, published by the Central Printing Press, Rangoon, with the permission of the Supreme Court of the Union.

Cases

Wiao Sao Mu v. Socialist Republic of the Union of Myanmar (Chen Thun Shao), (1976), BLR, p 125.

U Aung Myint and three others v. Union of Myanmar, (1990), MLR, p 90.

Ms. Margaret Balakhsrish Nan v. S. Balakhsrish Nan. (1963), BLR, p 279.

U Aung Min v. Socialist Republic of the Union of Myanmar (U Hla Chit), (1977), BLR, p 46.

U Mya Bu and one v. Daw Than Kyi, (1966), BLR, p 1083.

U Htun Shwe and Maung Htay v. Socialist Republic of the Union of Myanmar (U Soe Maung), (1976), BLR, p 51.

Daw Mya Mya v. Socialist Republic of the Union of Myanmar, (1977), BLR, p 28.

U Min Han and two other v. Union of Myanmar and one, (1998), MLR, p 98.

Daw Ee Mat v. Union of Myanmar, (2008), MLR, p 114.

Mg Thaung v. The Union of Myanmar (U Bo Aye), (1963), BLR, p 298.

U Kyaw Htoo v. U Arr Li, (1963), BLR, p 641.

U San Myint @ U San Nyunt @ U Agga Wuntha v. Socialist Republic of the Union of Myanmar, 1981.

Ma San San Oo v. Socialist Republic of the Union of Myanmar, (1963), BLR, p 101.

U Min Han and two other v. Union of Myanmar and one, (1984), BLR, p 70.

Daw Khin Gyi and 3 others v. Union of Myanmar and others, (1997), MLR, p 11.

Daw Khin Khin @ Daw Khin Khin Aye and one v. Union of Myanmar, (1989), MLR, p 1.

U Soe Myint v. The Union of Myanmar and U Ba, (1992), MLR, p 14.

S.K Sing v. Socialist Republic of the Union of Myanmar, (1979), BLR, p 184.

U Nyan and one v. U Maung Maung Gyi ,(1981), BLR, p 40.

Ma Khin Sein Win and one v. Socialist Republic of the Union of Myanmar, (1982), BLR, p 8.

Ko Maung Maung Myint v. Socialist Republic of the Union of Myanmar, (1984), BLR, p 73.

Daw Toke Toke and one v. Socialist Republic of the Union of Myanmar and one, (1986), BLR, 18.

U Aung Kyaw v. Socialist Republic of the Union Myanmar, (1976), BLR, p 138.

Ko Thein Win and two others v. the Union Socialist Republic of Myanmar, (1981), BLR, p 126.

U Aung Tun @ U Aung Kyaw v. the Union Socialist Republic of Myanmar, (1988), BLP, p 1.

U Thu Wa Pa and one v. The Union of Myanmar and one, (2002), MLR, p 141.

Maung Soe v. the Union of Myanmar and one, (2007), BLR, p 38.

U Vijay Kumar v. Union of Myanmar and one, (1990), MLR, p 56.

U Yi @ U Maung Yi v. The Socialist Republic of the Union of Myanmar, (1978), Criminal Miscellaneous Application No. 182 (Central Court).

U Aung Than and (20), U Nandaw Ba Tha and (4), Daw Sanda Theingi and (38) v. the Socialist Republic of the Union of Myanmar, (1986), BLR, p 93.

Website

https://www.unionsupremecourt.gov.mm

https://www.mlis.gov.mm

A Legal Study on Child Rights and the Protection of Children from Violence in Myanmar under the Convention on the Rights of the Child (CRC) 1989

Khine Myat Tun[1], Khine War[2], Pyae Myat Phoo[3], Khin Kay Khaing[4]

Abstract

This research examines child rights and legal protection against violence for children in Myanmar within the framework of the Convention on the Rights of the Child (CRC). Children in Myanmar continue to experience various forms of violence, including physical and psychological abuse, sexual exploitation, neglect, and conflict-related violence. Although Myanmar ratified the CRC in 1991, gaps remain between international obligations and domestic implementation. The study first clarifies the legal definition of a child and the nature of child rights underss international law. It then analyses the forms, causes, impacts, and consequences of violence against children, emphasizing the urgent need for effective legal responses. Using a doctrinal legal analysis methodology supported by limited qualitative interviews with children from diverse backgrounds, the research investigates the real-life impacts of violence and evaluates the effectiveness of existing legal and policy frameworks. Findings reveal systemic weakness, including inadequate laws, poor implementation, lack of institutional coordination and socio-cultural tolerance of certain violent practices. This study aims to contribute to academic discourse and policy development for child protection and rights implementation in Myanmar. It concludes that stronger legal reforms, effective enforcement, institutional coordination, and child-centered approaches are essential to ensure meaningful protection of children's rights in Myanmar.

Keywords: Child Rights, Protection of Children, Freedom from Violence, CRC, Myanmar

Introduction

Children constitute one of the most vulnerable groups in society and therefore require special protection under both international and domestic legal frameworks. Over the past decades, the recognition of children as independent rights-holders has significantly transformed the approach to child protection. Violence against children whether physical, psychological, sexual, or structural, continues to pose serious challenges worldwide, particularly in developing countries. Myanmar, as a State Party to the Convention on the Rights of the Child (CRC) since 1991, has undertaken international obligations to protect children from all forms of violence. This study examines the legal framework on child rights and child protection from violence under the CRC 1989, with a particular focus on Myanmar. This research adopts a doctrinal legal methodology complemented by qualitative insights drawn from interviews with children from diverse backgrounds. By analyzing international legal standards alongside Myanmar's domestic laws and practices, the study aims to identify gaps between legal commitments and practical implementation. The research further seeks to contribute to child-centered legal reform by integrating children lived experiences into legal analysis.

Research Question

1. How effectively are child rights protected in Myanmar according to the Convention on the Rights of the Child?

[1]Associate Professor, Dr, Department of Law, East Yangon University.
[2]Tutor, Department of Law, East Yangon University.
[3]Tutor, Department of Law, East Yangon University.
[4]Tutor, Department of Law, East Yangon University.

Materials and Methods

This research adopts a qualitative and doctrinal legal research methodology. Primary materials include international legal instruments sung as the Convention on the Rights of the Child (CRC) 1989, relevant General Comments of the Committee on the Rights of the Child, and Myanmar's domestic laws, particularly the Child Rights Law 2019. Secondary materials consist of academic books, journal articles, policy reports and publications by international organizations. In addition to legal analysis, qualitative data were collected through semi-strhctured interviews with children from diverse backgrounds, including orphanages, schools, monasteries, workplaces, juvenile court, youth rehabilitation centers, and family settings. The interviews focused on children's experiences of violence, access to protection mechanisms, and interactions with institutions. The data were analyzed thematically to identify recurring patterns and implementation gaps between legal standards and actual practice.

Finding

The result finding reveal that violence against children in Myanmar is widespread and predominantly psychological in nature, of the occurring in everyday settings such as homes, schools, monasteries, workplaces, ad detention facilities. Many children reported that verbal abuse, intimidation, and humiliation were commonly justified as discipline. The study further finds that although Myanmar has enacted laws consistent with the CRC, effective implementation remains limited. Children face significant barriers in accessing reporting mechanisms, legal assistance, and child-friendly justice procedures. Institutional responses are often fragmented, and children's voices are rarely taken into account during decision-making processes.

Discussion

The findings demonstrate a clear gap between Myanmar's legal commitments under the CRC and the lived realities of children. While the legal framework formally recognizes children's rights, deeply entrenched social norms, limited institutional capacity, and weak coordination among authorities undermine effective protection. Psychological violence, in particular, remains largely invisible due to its social acceptance. The absence of child – friendly reporting mechanisms and meaningful child participation further exacerbates under-reporting and impunity. These findings suggest that legal reform alone is insufficient; comprehensive strategies integrating legal enforcement, institutional strengthening, and cultural change are essential to ensure effective child protection.

Part I. Child Rights and Child Protection

This chapter provides the conceptual and legal foundation for the study by examining the meaning of a child, the nature of child rights, and the importance of child protection. It establishes the normative framework necessary to understand subsequent discussions on violence against children and legal obligations under the CRC.

1.1 Meaning and Legal Definition of a Child

Under International law, a child is defined as every human being below the age of eighteen years unless majority is attained earlier under national law.[5] This definition, enshrined in Article 1 of the Convention on the Rights of the Child, establishes a uniform legal standard for child protection.[6] Myanmar Child Rights Law 2019 adopt a similar definition, defining a child as a person under the age of eighteen.[7] The alignment between

[5] Article 1 of the Convention on the Rights of the Child (CRC) 1989.
[6] Article 2, Ibid.
[7] Section 3 of the Child Rights Law 2019.

international and domestic definitions is essential to ensure consistent application of child protection measures.[8]

1.2 Concept and Nature of Child Rights

Child rights are grounded in the recognition of children as autonomous rights-holders entitled to dignity, protection, provision, and participation.[9] The CRC adopts a holistic approach by integrating civil and political rights with economic, social, and cultural rights.[10] This rights-based approach moves beyond traditional welfare models and emphasizes State accountability. The four general principles of the CRC- non-discrimination, the best interests of the child, the right to life, survival and development and respect for the views of the child serve as interpretative guides for all child-related laws and policies.[11]These are not mere privileges but legally binding obligations on State parties.

1.3 Importance of Child Protection

Effective child protection is indispensable for safeguarding a child's physical and psychological integrity. Child protection constitutes a fundamental obligation of the State under international human rights law.[12] The CRC requires States Parties to take proactive measures to prevent abuse, neglect, exploitation, and violence against children.[13] Effective child protection systems not only safeguard individual children but also contribute to long-term social stability and development.[14] Failure to protect children from violence may give rise to State responsibility under international law. Systemic child protection is an investment in a nation's future.

Part II. Violence against Children

This chapter examines the concept, forms, causes, and consequences of violence against children. It highlights the pervasive nature of violence and underscores the need for comprehensive legal and institutional responses.

2.1 Forms of Violence against Children

Violence means the international use of physical force or power, threatened or actual, against oneself, another person, or against a group or community that either results in or has a high likelihood of resulting in injury, death, psychological harm, deprivation.[15] Violence against children encompasses physical abuse, psychological violence, sexual abuse, neglect, and exploitation.[16] The World Health Organization defines violence as the intentional use of physical force or power that results in or is likely to result in harm[17]. In Myanmar, prevalent forms include domestic violence, school-based corporal punishment, child sexual exploitation and trafficking.[18] Psychological violence, including humiliation, intimidation, and emotional neglect, is particularly prevalent yet often normalized in families, schools, religious

[8] United Nations Committee on the Rights of the Child, General Comment No.5: General Measures of Implementation of the Convention on the Right, para 12.
[9] UNICEF, Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child, 3rd edition, 2007, p.3-5.
[10] Article 6 & 12 of the CRC 1989.
[11] United Nations Committee on the Rights of the Child, General Comment No.5: General Measures of Implementation of the Convention on the Right, para 11.
[12] Article 19 of the CRC 1989.
[13] Ibid.
[14] UNICEF, Child Protection Strategy 2021-2030, 2021.
[15] WHO, Global Consultation on Violence and Health, Violence: a public health priority, Geneva, 1996.
[16] United Nations Committee on the Rights of the Child, General Comment No.13: The Right of the Child to Freedom from All Form of Violence, 2011, para 3.
[17] World Health Organization, World Report on Violence and Health, 2002, p.5.
[18] https://www.hrw.org

institutions, and workplaces.[19] Sexual violence remains underreported due to stigma and fear of retaliation.[20]

2.2 Causes and Impact of Violence on Children

There is no definitive reason for child violence, abuse and exploitation and there are many possible causes. Having been subjected to violence, abuse and exploitation because of various causes, a child may have short life and suffer from physical and mental health problems both in short and long terms.[21] These actions impact not only the victim, but also the victim's family and a whole society.[22]The causes of violence against children are multifaceted and include poverty, social inequality, armed conflict, displacement, and entrenched cultural norms that legitimize harsh discipline.[23] Such violence has severe and long-lasting impacts on children's physical health, mental well-being, education, and social development.[24] Exposure to violence during childhood increases the risk of trauma, behavioral problems, and intergenerational cycles of abuse.[25]

2.3 Consequences of Violence against Children

Violence against children has serious legal, social, and developmental consequences. From a legal perspective, failure to protect children constitute a violation of international obligations.[26] Socially, violence undermines trust in family, community, and state institutions.[27] At the individual level, victims of violence often experience long-term psychological harm, reduced educational attainment, and limited economic opportunities.[28] The consequences of violence against children are profound, affecting children physically, emotionally, and socially, and often leaving long-term impacts. Understanding the causes and consequences of violence against children is essential for designing effective prevention strategies and protective interventions.

Need for Legal Protection against Violence

Effective legal protection is essential to prevent and respond to violence against children.[29] Article 19 of the CRC imposes a positive obligation on States to adopt legislative, administrative, social, and educational measures to protect children.[30] However, the existence of laws alone is insufficient without effective enforcement, institutional coordination, and access to child-friendly justice mechanisms. coordination, and access to child-friendly justice mechanisms.[31] In Myanmar, challenges such as limited institutional capacity, lack of awareness, and social acceptance of certain forms of violence hinder effective implementation of child protection laws. Strengthening legal frameworks, professional training, and monitoring mechanisms is therefore crucial to fulfilling CRC obligations.

---

[19] UNICEF, Hidden in Plain Sight: A Statistical Analysis of Violence against Children, New York, 2014, p.23.
[20] Ibid. p.27.
[21] World Health Organization, World Report on Violence and Health, Geneva,2002, p.10.
[22] UNICEF, Hidden in Plain Sight: A Statistical Analysis of Violence against Children, New York, 2014, p.15.
[23] Southeast Asian Human Rights Studies Network (SEAHRN), Human Rights in Southeast Asia, 2017, p.39.
[24] World Health Organization, Violence Against Children, 2020, p.14
[25] United Nations Committee on the Rights of the Child, General Comment No.13: The Right of the Child to Freedom from All Form of Violence, 2011, para 16.
[26] Article 26 of the Vienna Convention on the Law of Treaties, 1969.
[27] Council of Europe, Combating Violence against Children: Building a Europe for and with Children, 2006, p.46.
[28] World Bank, Protecting Children from Violence: Evidence and Policy Implications, 2018, p.21.
[29] Article 19 of the CRC 1989.
[30] Ibid.
[31] United Nations Committee on the Rights of the Child, General Comment No.13: The Right of the Child to Freedom from All Form of Violence, 2011, para 72.

Part III. International and Domestic Legal Frameworks on Violence against Children

This chapter analyzes the international legal obligations under the CRC and examines Myanmar's domestic legal framework on child protection, highlighting areas of compliance and gaps in implementation.

3.1 International Legal Obligations under the CRC

Parties to the ICCPR, CERD, CEDAW, CRC and CRPD are obliged to take all appropriate legislative, social, educational and other measures to protect the persons whose rights are guaranteed by those treaties from all forms of exploitation, violence and abuse. Myanmar has signed, ratified and acceded to the following international instruments relating to exploitation, violence and sexual abuse;

(a) Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD), 2006
(b) United Nations Convention on the Rights of the Child (UNCRC), 1989
(c) Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW), 1997
(d) Convention for the Suppression of the Trafficking in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of other,1950
(e) The Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the Sale of Children, Child Prostitution and Child Pornography (OPSC), 2002
(f) The Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime, 2000

The CRC is the cornerstone instrument, with Articles 19,34 and 37 providing explicit protections against all forms of violence sexual exploitation, and cruel treatment.[32] Supplementary standards include the CRC's Optional Protocols on the sale of children and child soldiers, ILO Convention No.182 on the Worst Forms of Child Labor, and the UN Guiding Principles on Business and Human Rights.[33]The CRC obliges States Parties to respect, protect, and fulfil children's rights.[34] Article 19 specifically addresses protection from all forms of violence, while Article 12 guarantees the child's right to be heard.[35] The Committee on the Rights of the Child has clarified these obligations through General Comments, emphasizing prevention, reporting mechanisms, and child-sensitive procedures.[36]Under International Law, States bear the primary responsibility to respect, protect, and fulfill child rights. Failure to exercise due diligence in preventing violence against children may give rise to international responsibility.

3.2 State Responsibility under International Law

Myanmar, as a State party to the CRC, bears the triple obligation to respect (refrain from violations), protect (prevent violations by third parties) and fulfill (take positive measures to realize) child rights. [37]This entails legislative reform, establishment of protective services, prosecution of offenders, and international cooperation.

[32] Article 19,34 and 37 of the CRC 1989.
[33] International Labor Organization (ILO), Worst Forms of Child Labour Convention, 1999, No.182.
[34] Article 2&4 of the CRC 1989.
[35] Article 12 & 19 of the CRC 1989.
[36] United Nations Committee on the Rights of the Child, General Comment No.13: The Right of the Child to Freedom from All Form of Violence, 2011.
[37]Ibid.

3.3 Domestic Legal and Policy Framework in Myanmar

Protection against violence in Myanmar existing laws such as Penal Code of Myanmar (1861) and other Special Laws. These are:

-The Child Rights Law (2019)

-Prevention of Violence against Women Law (2015, amended 2022)

-The Anti-Trafficking in Persons Law (2022)

-The Telecommunications Law (2013)

-The Suppression of Prostitution Act (1949)

-Electronic Transactions Law (2014)

The Constitution of the Republic of the Union of Myanmar (2008) is the foundation of all existing laws, and includes a description of the principles of the constitution of a sovereign nation, civil rights and responsibilities. Myanmar has enacted several laws and policies aimed at child protection, including the Child Rights Law and national action plans. Myanmar Child Rights Law 2019 represents a significant step towards aligning domestic law with CRC standards.[38] The law provides for child protection mechanisms, responsibilities of parents and guardians, and the establishment of relevant institutions.[39] Nevertheless, challenges remain in terms of enforcement, institutional capacity, and public awareness.[40]

3.4 Implementation Gaps and Challenges in Myanmar

Despite the existence of a legal framework aligned with the CRC, Myanmar faces substantial challenges in implementing child protection laws effectively.[41] One major gap is weak institutional coordination among law enforcement agencies, social welfare departments, and judicial bodies.[42]Limited budget allocation and lack of trained child protection professionals further undermine enforcement.[43] In practice, child protection responsibilities are fragmented across institutions without a clear lead agency, resulting in delayed responses and accountability gaps. Cultural norms that tolerate corporal punishment and hierarchical family structures present additional barriers to effective implementation.[44] In many cases, violence within families, schools, monasteries, and workplaces remains hidden due to social acceptance and fear of stigma. The social normalization of psychological violence represents one of the most significant obstacles to CRC implementation as harmful practices are often justified as discipline rather than recognized as rights violations. The absence of comprehensive data collection mechanisms also limits evidence-based policy making.[45] Without reliable data, policy responses remain reactive rather than preventive.[46] Another critical challenge lies in access to child-friendly justice. Although the law recognizes the best interests of the child, procedural safeguards such as legal aid, child-sensitive interviewing, and psychological support remain inconsistent.[47] Child-friendly justice in Myanmar remains

[38] Sections 16&18 of the Myanmar Child Rights Law 2019.
[39] Section 18 of the Myanmar Child Rights Law 2019.
[40] UNICEF Myanmar, Child Protection Programmed Overview, 2022.
[41] Article 19 of the CRC 1989.
[42] United Nations Committee on the Rights of the Child, General Comment No.13: The Right of the Child to Freedom from All Form of Violence, 2011, para 16.
[43] Section 16 & 18 of the Myanmar Child Rights Law 2019.
[44] UNICEF Myanmar, Child Protection Programmed Overview, 2022, p.14.
[45] World Bank, Protecting Children from Violence: Evidence and Policy Implications, 2018, p.21
[46] United Nations Committee on the Rights of the Child, General Comments No.5 & 13.
[47] United Nations Committee on the Rights of the Child, General Comments No.5 & 13.

more aspirational than operational, particularly outside urban centers. These gaps highlight the urgent need for capacity building, awareness-raising, and monitoring mechanisms to ensure that legal protections translate into real-world safety for children.

Background of Interviewed Children and Reported Experiences

No.	Child Setting	Types of Violence	Key Experience (Summary)
1.	Orphanage	Psychological/Physical	Caregivers repeatedly used humiliating language to control behavior
2.	Schools	Physical	Corporal punishment and peer bullying
3.	Monastery	Psychological/Physical	Excessive discipline justified as moral or religious training
4.	Restaurant	Physical/Economic	Long working hours with punishment for mistakes/ Verbal abuse and exploitation
5.	Domestic Work	Psychological/Physical	Threats and isolation by employer
6.	Juvenile Court	Procedural	Appeared before court without legal representation
7.	Family Home	physical	Beating considered a normal form of discipline
8.	Street-connected child	Structural	Exclusion from education and health services
9	Rehabilitation Center	Psychological/Institutional	Strict discipline, feelings of fear and isolation

Theses illustrative cases demonstrate that violence against children in Myanmar is systemic rather than incidental, occurring across family, educational, religious, labor, and justice settings. Based on qualitative interviews conduct with approximately sixty children across different settings, the reported experiences were categorized into major forms of violence in accordance with international child protection standards. The distribution of violence types is summarized as follows:

- Psychological Violence – 19 children
- Physical Violence – 9 children
- Economic Exploitation/Child Labour – 15 children
- Structural Violence – 11 children
- Procedural/Institutional Violence – 2 children
- Sexual Violence – 4 children

Findings from Qualitative Interviews

Interviews with children from orphanages, schools, monasteries, workplaces, juvenile court, and family settings reveal recurring patterns of psychological violence and limited

access to effective remedies. The finding indicate that psychological violence was the most prevalent form reported among interviewed children. Many children reported that verbal abuse, humiliation, and threats were often perceived as "normal discipline" by adults. Children working as waiters and domestic helpers highlighted long working hours, physical punishment, and absence of complaint mechanisms. A significant finding is the lack of child-friendly reporting systems. Children expressed fear of retaliation, mistrust of authorities, and concern that reporting abuse would worsen their situation. In juvenile detention and child court contexts, children often lacked legal representation and were unaware of their procedural rights. These findings demonstrate a clear disconnect between legal standards and lived realities, underscoring the need for implementation focused reforms.

Conclusion

This study demonstrates that while Myanmar has taken important steps to align its domestic legal framework with the Convention on the Rights of the Child, significant implementation gaps persist. Violence against children particularly psychological violence remains widespread across family, educational, religious, and workplace settings. Although laws and policies exist, weak enforcement, limited institutional capacity, and entrenched social norms continue to undermine effective child protection. The findings from qualitative interviews emphasize that children lived experiences must be central legal and policy responses. Without accessible reporting mechanisms, child-friendly justice procedures, and meaningful participation of children, legal protections risk remaining purely symbolic. Bridging the gap between law and practice requires a holistic approach that combines legal reform, institutional strengthening, public awareness, and sustained political commitment. Ultimately, effective child protection is not only a legal obligation under the CRC but also a moral and social imperative for Myanmar's future development.

Acknowledgements

I would like to express my sincere gratitude to Dr Myo Min Tun, Rector of East Yangon University, for guidance and administrative support throughout this study. I am deeply thanks to Dr San San Lwin (Head of Professor) and Dr Yin Nu Tun (Professor), Department of Law, East Yangon University, who provided valuable guidance during the preparation of this paper. I also extend my heartfelt appreciation to teachers who were directly involved in the preparation and writing of this paper, providing continuous guidance, suggestions and encouragement.

References

Laws

-Child Rights Law 2019

-The Penal Code 1861.

-The Criminal Procedure Code 1898.

-The Constitution of the Republic of the Union of Myanmar 2008.

-The Anti-trafficking in Persons Law 2022.

-The Telecommunications Law 2013

-The Suppression of Prostitution Act 1949

-Electronic Transactions Law 2014

Conventions

-The Convention on the Rights of the Child

-Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD), 2006.

-United Nations Convention on the Rights of the Child (UNCRC), 1989.

-Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW), 1997.
-Convention for the Suppression of the Trafficking in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of other,1950.
-The Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the Sale of Children, Child Prostitution and Child Pornography (OPSC), 2002.
-The Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime, 2000.
-The Universal Declaration of Human Rights
-Vienna Convention on the Law of Treaties,1969.

Books / Reports

-An Introduction to Human Rights in Southeast Asia, Volume-2, Southeast Asian Human Rights and Peace Studies Network (SEAHRN)
-Council of Europe, Combating Violence against Children, 2006.
-OHCHR, Human Rights, A Compilation of International Instrument, Vol: 1, New York, Geneva, 2002.
-Southeast Asian Human Rights Studies Network (SEAHRN), Human Rights in Southeast Asia, 2017.
-UNICEF, Hidden in Plain Sight: A Statistical Analysis of Violence against Children, 2014
-UNICEF, Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child, 2007
-UNICEF, Child Protection Strategy 2021-2030, 2021.
-United Nations Committee on the Rights of the Child, General Measures of Implementation of the Convention on the Rights of the Child, 2003.
-United Nations Committee on the Rights of the Child, The Right of the Child to Freedom from All Forms of Violence, 2011.
-World Bank, Protecting Children from Violence: Evidence and Policy Implications, 2018
-World Health Organization, World Report on Violence Against Children, 2020.
-World Health Organization, World Report on violence and Health, 2002.
-OHCHR, Human Rights, A Compilation of International Instrument, Vol: 1, New York, Geneva, 2002.
-The Burma Code, Vol. I,1955.
-The Fourth World Conference on Women, Beijing Declaration and Platform for Action, 1995
-UNICEF, Gender Action Plan, 2021-2025, Jul 1, 2021.
-United Nations, Human Rights, Office of the High Commissioner and domestic violence, 12 April, 2011.

Websites

https://www.naceweb.org
https://www.Gender-equality.essec.edu
https://www.who.int>health-topics
https://www.ag.gov.au/rights-and-protections/human-rights-and-anti-discrimination/
http://www.globalhealthrights.org.
https://www.unicef.org/Myanmar/child-protection.
https://www.who.int>iris>bitstream.
https://www.un.org>docs>issuenote2-fin.
https://www.coe.int/en/web/gender-matters/socio-economic-violence.
https://www.unfpa.org>gender-

Rights of Domestic Workers Under International Convention

Khin Thandar Tun[1]

Abstract

Domestic workers form a significant part of the global labour force, yet they remain among the most marginalized categories of workers. In many countries, domestic work is still treated as informal household assistance and is therefore excluded, wholly or partly, from labour legislation. As a consequence, domestic workers frequently experience long working hours, low wages, weak occupational safety protections, and heightened exposure to violence and abuse. This study examines the legal recognition and protection of domestic workers' rights in Thailand, Myanmar, and the Philippines by assessing their compliance with international labour standards established by the International Labour Organization, particularly the Domestic Workers Convention, 2011 (No. 189)This paper examines the rights of domestic workers under the International Labour Organization (ILO) Domestic Workers Convention, 2011 (No. 189), together with related international labour standards and human rights instruments. This study aims to examine and analyze the rights of domestic workers under international law, with particular reference to the standards established by the International Labour Organization. Using a qualitative doctrinal method based on desk review, the study analyses the minimum standards established by Convention No. 189, including rights to fair remuneration, reasonable working time, weekly rest, safe and healthy working conditions, social security (including maternity protection), freedom of association, and effective access to justice. The paper finds that Convention No. 189 provides strong normative recognition of domestic workers as workers in an employment relationship; however, practical realization remains limited due to low ratification rates and weak national enforcement mechanisms. The paper recommends that States legally recognize domestic workers, incorporate Convention No. 189 into national labour legislation, strengthen labour inspection and complaint mechanisms adapted to the household setting, and regulate recruitment practices, particularly for migrant domestic workers. It concludes that effective implementation of international labour standards is essential to protecting the dignity, safety, and socio-economic well-being of domestic workers and to advancing decent work and social justice.

Keywords Domestic workers; International Labour Organization (ILO); Convention No. 189; Labour rights; Legal protection; Decent work.

Introduction

Domestic work contributes substantially to the functioning of households and, indirectly, to national economies by enabling other workers to participate in the labour market. Despite this contribution, domestic work has historically been undervalued and often regarded as "private" household assistance rather than labour. Where domestic tasks are performed by paid workers, domestic workers may be excluded from labour laws or covered only partially, which leaves them vulnerable to exploitation, excessive working hours, and wage abuses. Convention No. 189 was adopted to address this long-standing gap and to establish that domestic workers are workers entitled to legal protection and decent work standards (ILO, 2011).

International law increasingly affirms that domestic workers are entitled to the same fundamental labour rights and human rights as other workers. In response to widespread exploitation, discrimination, and abuse, the ILO and broader human rights frameworks have developed minimum standards aimed at ensuring equality, dignity, and decent working conditions in domestic employment (ILO, 2011; ILO, 2012).

The ILO estimates that there are at least 53 million domestic workers worldwide (excluding child domestic workers), and approximately 83 per cent of them are women (ILO, 2013). These figures highlight both the scale of the sector and its strong gender dimension, which

[1] Daw, Lecturer, Department of Law, University of Mandalay

explains why domestic work is closely connected to structural discrimination and unequal power relations.

Materials and Methods / Premises

This study adopts a qualitative doctrinal legal research method (library-based legal research) to examine the rights of domestic workers under international law. The research focuses on identifying, analysing, and interpreting international legal instruments that recognize and protect domestic workers' rights. The doctrinal approach is appropriate because the study is centred on legal texts, international standards, and normative frameworks rather than empirical field data. Primary sources include the ILO Domestic Workers Convention, 2011 (No. 189) and the Domestic Workers Recommendation, 2011 (No. 201). Secondary sources include ILO reports, policy guides, and academic literature on domestic work and labour protection.

Results / Findings

1. International law recognizes domestic work as work

Convention No. 189 explicitly defines "domestic work" and "domestic worker" and confirms that domestic workers are engaged in an employment relationship. This recognition is significant because domestic work has long been treated as informal household support rather than labour. The Convention applies broadly and prevents the exclusion of domestic workers from legal protection (ILO, 2011, arts. 1–2).

2. Domestic workers are entitled to fundamental labour rights

Convention No. 189 affirms that domestic workers enjoy the fundamental principles and rights at work, including freedom of association, elimination of forced labour, abolition of child labour, and equality and non-discrimination. This confirms the international consensus that domestic workers cannot be denied basic labour rights merely because the workplace is a private home (ILO, 2011, art. 3).

3. Protection from violence, harassment, and abuse is a legal duty

Because domestic workers often work in isolation in private households, they face an increased risk of physical, sexual, and psychological abuse. Convention No. 189 requires States to take effective measures to protect domestic workers from abuse, harassment, and violence, reinforcing that domestic work is both a labour issue and a human rights issue (ILO, 2011, art. 5).

4. Working time protections are mandatory

Convention No. 189 requires equal treatment between domestic workers and other workers in relation to normal hours of work, overtime compensation, daily and weekly rest, and paid annual leave. It also requires at least 24 consecutive hours of weekly rest, which is particularly important for live-in domestic workers who often face blurred boundaries between working time and rest (ILO, 2011, art. 10).

5. Fair wage protection and minimum wage coverage are essential

Convention No. 189 obliges Member States to ensure that domestic workers enjoy minimum wage coverage where such coverage exists and that remuneration is established without discrimination based on sex. This standard directly addresses widespread practices of underpayment, delayed wages, and discriminatory wage-setting in domestic work (ILO, 2011, art. 11).

6. Written contracts and clear employment terms reduce exploitation

Convention No. 189 requires that domestic workers be informed of their terms and conditions of employment in an appropriate, verifiable, and easily understandable manner, preferably through written contracts. Clear terms reduce disputes and improve enforceability, particularly for migrant domestic workers (ILO, 2011, art. 7).

7. Domestic workers must be protected from forced labour and restrictions on freedom

Convention No. 189 recognizes that domestic workers—especially migrants—may face forced labour-like practices, such as restrictions on movement or confiscation of identity documents. The Convention requires States to ensure that domestic workers keep their travel and identity documents and are free to leave the household during rest periods (ILO, 2011, art. 9).

8. Occupational safety, health, and social security are international obligations

Domestic work involves occupational risks, including exposure to chemicals, heavy lifting, and infectious diseases in caregiving. Convention No. 189 requires States to ensure occupational safety and health protections adapted to domestic work. It also requires social security protection, including maternity benefits, under conditions not less favourable than those applicable to other workers (ILO, 2011, arts. 13–14).

9. Access to justice and enforcement mechanisms must be effective

International standards emphasize that rights must be enforceable. Convention No. 189 requires effective access to courts, tribunals, and dispute resolution mechanisms. It also calls for labour inspection and enforcement measures adapted to domestic work, while respecting household privacy (ILO, 2011, arts. 16–17).

10. Migrant domestic workers and recruitment practices require special regulation

Convention No. 189 requires written job offers or contracts for migrant domestic workers before crossing borders and obliges States to regulate private employment agencies. This is crucial because many migrant domestic workers face deception, debt bondage, and trafficking through abusive recruitment systems (ILO, 2011, arts. 8, 15).

Discussion

Convention No. 189 was adopted in 2011 and entered into force in September 2013. The Convention represents a major shift in international labour law because it formally recognizes domestic workers as workers entitled to the same minimum labour protections as other employees. However, domestic workers remain structurally vulnerable due to the private nature of the workplace, gendered assumptions about household labour, and weak enforcement mechanisms in many legal systems.[2]

Domestic work is also strongly connected to migration. Many households rely on migrant domestic workers because increased participation in formal labour markets creates demand for household and caregiving services. This reliance can intensify vulnerability, particularly where recruitment is unregulated or where immigration status restricts the worker's ability to change employers.

A central challenge in implementing Convention No. 189 is enforcement. Even where laws exist, domestic work is difficult to monitor because it takes place in private homes, where traditional labour inspection models may not apply. Effective enforcement therefore

requires specialized approaches, such as accessible complaint mechanisms, confidential reporting, and protections against retaliation.

Specific Rights of Domestic Workers under International Law

International law recognizes that domestic workers are entitled to labour rights, social rights, and human rights protections. The following sections outline key rights established under Convention No. 189 and related international instruments.

Right to Fair Wages and Equal Remuneration

Domestic workers have the right to fair wages, including equal remuneration for work of equal value. International standards emphasize that domestic workers should be covered by minimum wage systems where they exist and that wage-setting must be free from sex-based discrimination (ILO, 2011, art. 11). Research shows that domestic workers are frequently among the lowest-paid workers and are often excluded from minimum wage protection. The ILO has reported that millions of domestic workers are not covered by minimum wage laws even where such laws apply to other categories of workers (ILO, 2013).

Minimum wage coverage is an important mechanism for ensuring decent work in domestic employment. It can reduce extreme wage disparities, improve transparency, and strengthen the bargaining position of domestic workers. In addition, Convention No. 189 allows for limited payment in kind only under strict conditions, including agreement by the worker and fair and reasonable valuation (ILO, 2011, art. 12). Recommendation No. 201 further encourages clear wage statements and safeguards against unlawful deductions (ILO, 2011).

Right to Reasonable Working Hours, Rest, and Leave

The right to reasonable working time is central to protecting domestic workers' health and work–life balance. Convention No. 189 requires equal treatment between domestic workers and workers generally with respect to normal hours of work, overtime compensation, daily and weekly rest, and paid annual leave, taking into account the special characteristics of domestic work (ILO, 2011, art. 10). It also requires at least 24 consecutive hours of weekly rest.

Working time regulation is especially important for live-in domestic workers because the absence of clear boundaries between work and rest can lead to overwork, unpaid overtime, and restrictions on personal autonomy. Recommendation No. 201 provides additional guidance, including the need for clear recording of working time and fair compensation for standby periods where applicable.

Right to Safe and Healthy Working Conditions

Convention No. 189 requires States to take effective measures, consistent with national laws and practice, to ensure occupational safety and health (OSH) for domestic workers, while considering the specific characteristics of domestic work (ILO, 2011, art. 13). Domestic work can involve significant hazards, including exposure to cleaning chemicals, repetitive strain injuries, heavy lifting, burns, and risks associated with caregiving tasks. OSH measures should therefore include information, training, and access to protective equipment where needed.

Protection from Abuse, Violence, and Harassment

Domestic workers are at particular risk of violence and harassment because the workplace is a private household and because of unequal power relations between employers and workers. Convention No. 189 requires States to take measures to ensure effective

protection against all forms of abuse, harassment, and violence (ILO, 2011, art. 5). This protection is reinforced by broader international standards, including the Violence and Harassment Convention, 2019 (No. 190), which recognizes the right of everyone to a world of work free from violence and harassment (ILO, 2019).

Human rights instruments also support these protections. The Universal Declaration of Human Rights (1948) and the International Covenants on Civil and Political Rights (1966) and on Economic, Social and Cultural Rights (1966) prohibit cruel, inhuman, or degrading treatment, affirm equality, and recognize the right to just and favourable conditions of work. Together, these instruments confirm that domestic workers are entitled to protection not only as workers but also as rights-holders under international human rights law.

Right to Freedom of Association and Collective Bargaining

Freedom of association and collective bargaining are essential for improving domestic workers' working conditions because domestic workers are often isolated and lack bargaining power. Convention No. 189 requires Member States to respect, promote, and realize the fundamental principles and rights at work, including freedom of association and the effective recognition of the right to collective bargaining (ILO, 2011, art. 3). These obligations are supported by the Freedom of Association and Protection of the Right to Organise Convention, 1948 (No. 87), and the Right to Organise and Collective Bargaining Convention, 1949 (No. 98). In addition, Article 8 of the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (1966) recognizes the right to form and join trade unions.

Right to Social Protection and Maternity Protection

Convention No. 189 requires that domestic workers enjoy social security protection, including maternity benefits, under conditions not less favourable than those applicable to other workers (ILO, 2011, art. 14). This requirement is significant because domestic workers are frequently excluded from social security schemes. Pregnancy-related discrimination is also common in domestic work. The Termination of Employment Convention, 1982 (No. 158) identifies pregnancy as an invalid reason for termination (ILO, 1982, art. 5(d)), while the Maternity Protection Convention, 2000 (No. 183) provides guidance on maternity leave and non-discrimination.

Right to Written Contracts and Clear Terms of Employment

Convention No. 189 requires that domestic workers be informed of their terms and conditions of employment in an appropriate and verifiable manner, preferably through written contracts (ILO, 2011, art. 7). Written terms are particularly important in domestic work because the workplace is informal and disputes are common. Clear information about wages, working time, rest, leave, and termination conditions can reduce exploitation and improve enforceability.

Protection of Migrant Domestic Workers

Migrant domestic workers face heightened vulnerability due to language barriers, immigration status, and dependence on employers or recruitment agencies. Convention No. 189 requires written job offers or contracts before crossing borders and obliges States to regulate private employment agencies (ILO, 2011, arts. 8, 15). Additional protections are provided by broader international instruments, including the International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families (1990) and the Palermo Protocol (2000), which require measures against exploitation and trafficking.

Summary / Conclusion

ILO Convention No. 189 establishes that domestic workers are entitled to labour and human rights protections. It provides a comprehensive framework covering fair wages, working time, rest, safety, social security, freedom of association, protection from abuse, migrant protections, and enforcement. However, the effectiveness of these rights depends on national implementation through legal reform, enforcement mechanisms, and accessible remedies. Strengthening recognition and implementation of Convention No. 189 remains essential to achieving decent work and social justice for domestic workers.

Acknowledgements

First and foremost, I would like to express my sincere gratitude to the Rector and Pro-Rectors of the University of Mandalay for providing this valuable opportunity. I am especially grateful to Dr Thida Aung, Professor (Head), Department of Law, University of Mandalay, for her kind support and guidance throughout the completion of this paper. I also extend my heartfelt thanks to Professor Dr Nang Nwe Ni Nyunt, Department of Law, University of Mandalay, for sharing her knowledge and advice. Finally, I would like to thank my family and all those who supported and contributed to this work in various ways.

References (APA style – suggested)

International Labour Organization. (2011). Domestic Workers Convention, 2011 (No. 189).

International Labour Organization. (2011). Domestic Workers Recommendation, 2011 (No. 201).

International Labour Organization. (2012). Effective protection for domestic workers: A guide to designing labour laws. International Labour Office.

International Labour Organization. (2013). Domestic workers across the world: Global and regional statistics and the extent of legal protection. International Labour Office.

International Labour Organization. (2019). Violence and Harassment Convention, 2019 (No. 190).

International Labour Organization. (1982). Termination of Employment Convention, 1982 (No. 158).

International Labour Organization. (2000). Maternity Protection Convention, 2000 (No. 183).

United Nations. (1948). Universal Declaration of Human Rights.

United Nations. (1966). International Covenant on Civil and Political Rights.

United Nations. (1966). International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights.

United Nations. (1990). International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families.

United Nations. (2000). Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children (Palermo Protocol).

The Role of Collective Management Organization of Copyright in Myanmar

Zin Mar Htay[1]

Abstract

Collective Management Organization (CMO) is an organization to get fair royalties that manage copyright on behalf multiple authors and right holders. It helps authors and right holders efficiently license. Collect, and distribute royalties for the use of their works. The essence of collective management is that organizations engaged in collective management of property rights undertake to manage these rights by concluding agreements with authors and copyright holders. At the same time, on behalf of the right holder, on the basis of its powers, it performs functions such as concluding contracts with other persons, users of the work, collecting, distributing and paying dues to the right holders. It should be noted that the characteristic feature of collective governance is that it can be protected simultaneously and in the interests of many right holders under general conditions. The primary function of CMOs is to manage the economic rights of creators by licensing the use of their works, collecting royalties, and distributing these payments to the rightful rights holders. In addition to economic benefits, CMO plays an essential role in protecting and promoting the rights of creators. CMO monitors the use of copyrighted works, enforce copyright laws, and represent the collective interests of their members in policy and legal discussions. CMO plays a important role in administering the licensing of rights and lowering transaction costs for both their members and users. Therefore, the respective department regarding the CMO is required to protect the authors' rights and prevent second users from using the authors' work without the permission of the authors in Myanmar[2]

Keywords Collective Management Organization, Copyright, The Copyright Law in Myanmar.

Introduction

Collective Management Organization will be used short term in CMO. Intangible creation of human's intellect is intellectual property (IP) refers to creation of mind, invention, literary and artistic work and symbols name and image used in commerce. IP comprises two main branches are industrial property and copyright. Copyright is a legal right granted to creators of original works, including music, literature, films, visual art, and software. It gives the creator exclusive rights to use, reproduce, distribute, and monetize their works for a certain period. Copyright laws ensure that creators are rewarded for their work while allowing society to benefit from creative and cultural development. Collective management is one option within the copyright system that requires or allows rights holders to administer their rights through a CMO.

The protection and management of copyright are essential to fostering creativity and ensuring that creators are fairly compensated for the use of their works. CMO plays a pivotal role in this ecosystem by acting as intermediaries between rightsholders and users of copyrighted content. They are entrusted with the administration, licensing, and enforcement

[1] Tutor, Department of Law, University of Mandalay

of rights on behalf of multiple creators, particularly in cases where individual monitoring and negotiation would be impractical or inefficient. By handling this process collectively, CMO simplifies copyright management, ensuring creators are compensated while making it easier for users to access a large body of works lawfully. Collective Management Organizations (CMO), plays a crucial role in the administration and enforcement of copyright and related rights. They serve as intermediaries between creators—such as authors, composers, performers, and producers—and the users of their works, including broadcasters, streaming platforms, and event organizers.

The primary role of CMO includes granting licenses, collecting royalties, and distributing revenues to creators, ensuring that artists, authors, composers, and performers receive equitable remuneration for the use of their intellectual property. Beyond financial management, CMO also contributes to copyright education, policy advocacy, and the facilitation of legal access to creative works, thereby promoting a culture of respect for intellectual property.

By consolidating rights management, CMO enhances efficiency, transparency, and fairness in the copyright system, benefiting both creators and users. Their role is increasingly significant in the digital age, where creative content is widely shared and reproduced, making collective management an indispensable mechanism for sustaining the creative industries and safeguarding the economic and moral rights of authors.

Materials and Methods / Premises

This study adopts a qualitative doctrinal legal research methodology and based on International Conventions and The Copyright Law in Myanmar to promote CMO system in Myanmar. The other sources are books, events, journals and websites.

Results / Findings

Definition of Collective Management Organization

Collective management is the exercise of copyright and related rights by organizations and societies representing the interests of the owners of such rights.

Copyright collective management involves the work of collective management organizations that, with authorization from rights holders, centrally administer their rights. These organizations grant licenses in their own name, collect assignment fees and royalties, and handle litigation and arbitration related to copyright and related rights on behalf of the rights holders.

Collective Management Organizations (CMOs) typically exist in a situation where it would be impossible or impractical for owners of copyright and related rights to manage their rights directly, and where it is to their advantage that the licensing of the rights that they own or represent be aggregated with a CMO.

According to section section 2(ll) of the Copyright Law, 2019, collective management organization on copyright or related rights mean an association managing copyright and related rights on a non-profit basis, established on the basis of agreement among authors, copyright owners and related rights owners to protect their copyright and related rights in accordance with this Law.

It should be noted that collective management organization law in various countries, collective management organization is an entity to get royalties and rights for rights holders and it act behalf of the rights holders depend on their agreement. By serving as effective links

between right owners and users, collective management organizations help in ensuring that right owners receive payment for the use of their works.

The role of Collective Management Organization

Collective management organization (CMO) is a body established to administer copyright and related rights on behalf of numerous rightsholders who manage their rights individually. CMO carries out the empowering legislation in their jurisdictions that contain facilitating legal access to users through licensing, monitoring where, when and by whom the rights are used, negotiating tariffs on behalf of their right holders collecting and distributing royalties to the right holders and entering into a reciprocal or bilateral agreement with other CMO.

CMO provides suitable mechanisms for the exercise of copyright and related rights, in cases where the individual exercise by the rightsholder would be impossible or impractical. Collective management is an essential part of a functioning copyright and related rights system, complementing individual licensing of rights, resting on robust substantive rights, exceptions and limitations, and corresponding enforcement measures. The function of CMO provides a mechanism for obtaining permission to use copyright materials, as well as for paying the corresponding fees or remuneration for certain uses of such materials, through an efficient system of collection and Distribution of license fees and/or remunerations. Some CMOs provide social, cultural and promotional services. Although a collective management system serves primarily the interests of owners of copyright and related rights, such a system also offers great advantages to users who, thus, may have access to the works they need in a simple manner from one single source, and - since collective management simplifies negotiations with users, monitoring uses and collecting fees at low transaction costs.

The rights and responsibilities of copyrights holders in the Collective Management Organization

Rightsholders of a collective management organization (CMO) have the right to authorize the CMO to license their works, receive fair royalty payments for their use, and access information about the CMO's accounts and activities. Their responsibilities include meeting membership standards, authorizing the CMO to act on their behalf, and serving the best interests of the organization, which helps ensure the CMO can operate efficiently to protect and monetize their collective copyrights.

Rights of a rightsholder

- Authorization and representation**:** The right to authorize the CMO to act on their behalf and grant licenses for the use of their works.
- Financial compensation**:** The right to receive royalties collected by the CMO for the use of their works.
- Information and transparency**:** The right to access information regarding accounts, meeting minutes, and all rights and benefits due to them.
- Participation**:** The right to share in the ownership of the CMO and to participate in meetings by adding agenda items or amending the agenda.
- Flexibility**:** The ability to choose the CMO that best represents their interests, and in some cases, the right to terminate their authorization.

Responsibilities of a rightsholder

- Membership**:** To meet the set membership standards to be enlisted in the organization.

- Authorization**:** To voluntarily authorize the CMO to act on their behalf, and to clearly define the scope of that authorization.
- Best interests**:** To act in the best interests of the CMO and its members to help ensure its success.
- Transparency**:** To cooperate with the CMO by providing accurate information about their works and their uses.

That's why in Myanmar, there should have the provision of rights and responsibilities of copyright holders to implement the enforcement mechanism of collective management organization because of establishing the collective management organization based on the agreement of copyright holders and organization.

Discussion

Registration requirements

Registration requirements for a collective management organization (CMO) depend on the country's copyright law and regulatory framework, but most jurisdiction follow similar international standards under WIPO guidelines and Berne Convention.

Generally, registration requirements for a Collective Management Organization (CMO) typically include submitting a formal application with details on the organization's structure, member information, and a business plan for managing copyright and royalties. Key requirements often involve operating on a not-for-profit basis, having the capacity to manage rights effectively, and proving the ability to collect and distribute royalties to members.

Some countries require Collective Management Organizations (CMOs) to register with a national intellectual property or copyright authority, including countries like Myanmar and Cambodia. Other countries, such as Kenya and Vietnam, also have established legal frameworks with registration and supervision requirements for CMOs to operate legally. The specific registration process and requirements, such as submitting forms, organizational details, and being a non-profit entity, can vary by country.

Examples of countries with registration requirements

Myanmar: A CMO must submit a formal application with the Intellectual Property Agency, providing details on its structure, members, and copyright management agreements.

Cambodia: CMOs must be established and registered with the Ministry of Culture and Fine Arts to manage rights on behalf of their members.

Vietnam: CMOs must be established under legal regulations and are supervised by the Ministry of Culture, Sports, and Tourism which oversees their activities.

Some countries do not require copyright registration for the work itself because copyright protection is automatic upon creation, as mandated by the Berne. For CMOs, the requirements vary, but some countries, like Singapore, operate on a "light-touch model" where CMOs are licensed automatically as long as they meet specific conditions rather than requiring a formal registration application.

Singapore: Singapore has a "light-touch model" for CMOs, meaning they are automatically licensed if they meet the definition of a CMO under the law and comply with applicable license conditions. They do not need to apply for a license or pay registration fees.

Other countries: While the general principle is that copyright protection is automatic, the specifics can vary. Some countries, like Canada and the United States, offer

voluntary registration that can provide benefits, such as serving as prima facie evidence in infringement claims.

In Myanmar, a person who wishes can form a Collective Management Organization under section 60 of The Copyright Law, 2019.

Generally, CMO can form by the agreement between author or right holder and CMO under respective law or condition. In Myanmar, CMO can establish with the agreement between author or right holder and CMO after getting the permission of the Agency and it is a compulsory registration under The Copyright Law, 2019.

Functions of Collective Management Organization

Collective Management Organizations (CMOs) referred to as copyright collectives or performing rights organizations are established to administer the rights of authors, composers, performers and other copyright owners. Their primary function is to ensure the efficient management, protection and monetization of intellectual property rights on behalf of rights holders and users, ensuring that creative works are used legally and that creators receive fair remuneration. The following are the major functions performed by CMOs:

1. Licensing of copyright works
2. Collection of royalties
3. Distribution of royalties
4. Monitoring and enforcement of rights
5. Representation and advocacy
6. Documentation and database management and
7. Education and awareness.

In Myanmar, the functions of Collective Management Organization are the following under section 62 of The Copyright Law, 2019.

(a) shall encourage literary or artistic creation,
(b) may negotiate and settle disputes for enjoyment of the rights of authors and owners of copyright or related rights and for protection from infringement of such rights,
(c) may accept literary or artistic works performers and phonograms entrusted by the author and owner of copyright pr related rights and may collect the equitable remuneration from the users and distributes to the author or owner of copyright or related rights,
(d) may collect and maintain literary or artistic works, performances and phonograms with the consent of the author or owner of copyright or related rights or by purchasing, so as to be obscured,
(e) may communicate with foreign collective management organizations, international organizations and regional organizations and accept from and give assistance to them,
(f) shall comply with rules and regulations and bye-law prescribed by the Ministry and relevant Ministries and the terms and conditions and directives prescribed by the Agency.

Licensing of copyright works

Licensing is a fundamental mechanism in the administration of copyright enabling creators to authorize others to use their work under agreed conditions. The act of licensing transforms copyright from a purely legal right into an economic instrument that facilities access, dissemination and commercialization of creative works. Through licensing, rights

holders maintain control over how their creations are used while allowing users lawful access in exchange for remuneration. According to the World Intellectual Property Organization (WIPO, 2023), licensing constitutes one of the most effective means of ensuring that creators benefit financially for their intellectual output and that cultural products circulate legally within the economy.

A license is a contractual agreement by which the copyright owner grants permission to another party to use a work in specific ways without transferring ownership of the copyright itself. License serves multiple purposes it ensures legal certainty for users, provides income for creators and promotes the dissemination of creative works to wider audiences.

CMOs grant licenses to users of creative works- such as broadcasters, streaming platforms, restaurants and event organizers on behalf of rights holders. This collective licensing system simplifies the process of obtaining permission to use copyrighted materials and ensures that creators are compensated for the use of their works.

Royalty Collection and Distribution

Collective management therefore can be described as the exercise of rights by organizations authorized to act in the interest of rights holders of copyright thereby providing a crucial link between these rights holders and users of their works in return for a payment otherwise called royalties.

Royalties are payment made to creators, authors, composers, or other rights holders when their copyrighted works are used by others. Royalty collection and distribution refer to the process of collecting payments from those who use copyrighted works (like songs, books, films, or images) and distributing those payments to the rightful owners or creators. Royalty collection and distribution are essential components of the copyright system, ensuring that creators accept fair compensation for the use of their intellectual property.

Once royalties have been collected, CMOs analyze the collected data to determine which works were used and by whom. The royalties are then distributed proportionally to the rightful owners, including composers, lyricists, publishers, producers and other contributors.

For example, in the case of musical compositions, royalties are often divided among the composer, lyricist and music publisher. In film industries, royalties may be shared among the producer, director and screenwriter.

Royalty collection and distribution are fundamental for maintaining a fair and sustainable creative economy. They serve various important purposes:

- Ensuring fair compensation for creators and right holders.
- Promoting creativity and innovation by rewarding intellectual effort.
- Supporting legal and ethical use of copyrighted materials.
- Providing a stable source of income for individuals in the creative sector.

CMO ensures that their members and represented rightsholders get fair and appropriate payment for copyright-protected uses of their works and other subject matter.

A CMO is under an obligation to regularly, diligently and accurately distribute and pay amounts due to right holders in accordance with the general policy on distributions.

In conclusion, royalty collection and distribution are the financial lifeblood of the creative industries they ensure that creators, producers and etc are compensated fairly for the use of their intellectual property. Collective management organizations play a critical intermediary role in licensing, monitoring, collecting and distributing royalties. However, the rapid digitalization of media presents both opportunities and challenges. While technology

complicates tracking, it also offers powerful tools for reform. The future of royalty management lies in increased transparency, automation and international collaboration to ensure that creators are rewarded equitably in a global digital economy.

Importance of Collective management Organization

CMO performs as important facilitators in the creative industries. It plays a valuable role in administering the licensing of rights and lowering transaction costs for both their members and users. It is practically, economically and legally both viable and essential:

• Practically, because of authors' rights/copyright owners cannot be in an indefinite number of places while exercising individual rights and foreign right owners would be unable to exercise their rights outside their country of origin without extreme expense and difficulty.

• Economically, because of it is cheaper to share the financial expenses of negotiation, supervision and collection among the greatest possible number of right owners

• Legally, because CMO creates for users to clear rights for many number of works, where individual negotiations to obtain the necessary permissions from every right owner, both national and foreign, would be impractical and entail prohibitive costs.

For the commercial user, there is a clear advantage in being able to get a licence from a single source, a national collecting society, which for a low transaction cost gives him the right to use virtually any work from its worldwide repertoire, given that national CMO manages the rights administered by their sister CMOs in other countries. Individual negotiations with individual right owners to obtain such repertoire would be impractical and prohibitively expensive so that the role of CMOs for such users has become essential. The commercial user with a licence from the national collecting society in his home country is generally safe from actions for infringement regardless of the source of the works used.

There is a further advantage to individual right owners and users whose personal standing or size would put them in a weak bargaining position in negotiating licences. Large entities such as broadcasting organizations and film companies would be able to negotiate successfully but individual right owners and small users would have difficulties. Collective licensing expands their marketing power, putting the individual and small user on the same footing as their more powerful and influential colleagues. In this way CMO plays a key cultural role in the protection and promotion of diversity of cultural expressions by enabling small, specialist and less popular repertoires to access the market.

Consumers have a legitimate interest in the proper and effective administration of collective rights management. Efficient licensing of copyright-protected works is a fundamental element of the modern economy, and without it many such works would not be widely available, viewed, or heard by the public. By licensing extensive repertoires of creative works, collective management organizations (CMO) enable the large-scale use of creative content for the benefit of consumers. Thus, the benefits and convenience that collective management of authors' rights/copyright offer to right owners, users and consumers are generally regarded as being unlikely to be matched by any other means and to be in the interest of the public at large. Collective management makes authors' rights/copyright work in practice. It indicates a useful tool to ensure the future of culture and creativity, and the prosperity of right owners and commercial users alike.

Today, collective management organizations (CMO) administer a wide range of rights on behalf of different categories of rightsholders. These include the right of public performance, broadcasting rights, reproduction rights for specific uses, rights to remuneration

for private copying, reprographic reproduction rights for literary and artistic works, the right of making works available online, and the resale right of visual artists.

Summary / Conclusion

The role of a CMO (Collective Management Organization) of Copyright is that it acts as an essential intermediary, efficiently licensing works, collecting fees, and distributing royalties to creators.

Collective Management Organization (CMO) plays an indispensable role in the effective administration, protection, and promotion of copyright in the creative industries. They serve as a bridge between creators, such as authors, composers, artists, and producers, and the users of their works, such as broadcasters, streaming services, and event organizers. By negotiating licenses, collecting royalties, and distributing payments, CMO ensure that creators are fairly compensated for the use of their intellectual property. This not only secures the livelihood of creative individuals but also promotes a sustainable and thriving creative economy.

Beyond their economic function, CMO also contributes significantly to the enforcement and monitoring of copyright. They help prevent unauthorized use of creative works, safeguard against piracy, and ensure that copyright laws are properly implemented. Through their collective approach, CMO provides a practical solution for rights management in a world where digital technology has made the distribution and consumption of creative content more complex. They also foster cooperation between national and international copyright systems, thereby enhancing global protection for creators.

Furthermore, CMO plays an educational and advocacy role by raising awareness about intellectual property rights and promoting respect for creators' contributions to society. They often engage with governments, cultural institutions, and international organizations to shape copyright policies that reflect the needs of the creative sector. In doing so, they support cultural diversity, innovation, and the continued growth of creative industries.

Overall, the role of CMO extends far beyond simple royalty collection. CMO is key institutions that uphold fairness, transparency, and balance within the copyright ecosystem. Their work ensures that creators are rewarded, users have legal access to creative content, and society continues to benefit from a vibrant and dynamic cultural environment. Strengthening and supporting CMO is therefore essential for the long-term development of the creative economy and the protection of intellectual property rights worldwide. Therefore, Intellectual Property Department requires to implement the role of CMO and to give the awareness to authors in Myanmar.

Acknowledgements

First and foremost, I would like to express my sincere gratitude to my dearest Professor, Dr. Nan Thet Mon for bringing me into Intellectual Property Law. More and more I am especially grateful to my supervisor, Dr Thida Aung, Professor (Head), Department of Law, University of Mandalay, for her kind support and guidance throughout the completion of this paper. I also extend my heartfelt thanks to my co-supervisor Dr Nan Cherry Htun, Department of Law, University of Mandalay, for sharing her knowledge and advice. Besides. I also wish to thank all the teachers in Law Department, University of Mandalay because they guide me to improve my education. And then I would also like to extend my heartfelt appreciation to the Rector and Pro-Rectors of the University of Mandalay for granting this valuable opportunity. Finally, I would like to thank my family and all those who supported and contributed to this work in various ways.

References

Collective Management of Copyright and Related Rights, World Intellectual Property Organization.

Advances in Social Science, Education and Humanities Research, volume 554 Proceedings of the 7th International Conference on Humanities and Social Science Research (ICHSSR 2021).

WIPO-ASEAN Copyright and Related Rights Collective Management Resource Document 2023.

WIPO, "Collective Management of Copyright and Related Rights"(2017)4.

Kyaw Kyaw, 'The Republic of the Union of Myanmar Ministry of Information',the Global New Light of Myanmar(Myanmar Copyright Law 2019, 11 February 2024).

Dr Mihaly FICSOR, COLLECTIVE MANAGEMENT OF COPYRIGHT AND RELATED RIGHTS (World Intellectual Property Organization 2002) (WI PO).

Kenya Copyright Board <www.copyright.go.ke>.

Andersen Legal and Advisory < https://ge.andersen.com>.

SCAPR Policy & Guidelines / Code of Conduct – May 2024

'Government of Singapore', Intellectual Property Office of Singapore,< https://www.ipos.gov.sg/>. Regulations for Establishment of Collective Management Organization on Copyright or Related Rights. Kingdom of Cambodia Nation Religion King Ministry of Culture and Fine Arts.

Overview of Collective Management Organizations for Copyright and Related Rights in Vietnam (2025)<https://aslgate.com/>.

Kingdom of Cambodia Nation Religion King Ministry of Culture and Fine Arts.

Overview of Collective Management Organizations for Copyright and Related Rights in Vietnam (2025)<https://aslgate.com/>.

Collective Management Organisations Regulations of Singapore 2023

Canda Intellectual Property Office,<https://ised-isde.cnada.ca?site?copyrights/en?register-copyright>.

U.S. Copyright Office, <https"//www.copyright.gov?registration/>.

International confederation of Societies of Authors and Composer, 'the role of collective management organizationshttps://www.cisac.org.

The Copyright law 2019.

.IFPI releases engaging with music 2022 report (17 November 2022).

'WIPO for creators (Geneva 9 June 2021) PR/2021/877.

WIPO CMO Toolkit.

World Intellectual property Organization (WIPO) Understanding Collective Management of Copyright and Related Rights Geneve WIPO 2023.

IFPI (International Federation of the Phonographic Industry) Global Music Report.

PRS for Music, How We Distributes Royalties London,PRS for Music 2024 < https://prsformusic.com/. WIPO-ASEAN Copyright and Related Rights Collective Management Resource Document (October 2023) 8.

.Guidance on the Collective Management of Copyright (EU Directive) Regulations 2016.

.Dr Mihaly Ficsor, 'WIPO publication Collective Management of Copyright and Related Right' (Third Edition – 2022) (WIPO Publication No. 855E/2)6.

European Parliament and council Directive 2014/26/EU on collective management of copyright and related rights and multi-territorial licensing of rights in music works for online use Official Journal of the European Union.

World Intellectual Property Organization (WIPO 2018) GOOD Practice Toolkit for Collective Management Organization (Geneva WIPO).

Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works, opened for 9 September 1886, (entered into force 5 December 1886).

WIPO Performance and Phonograms Treaty (WWPT 1996).

International confederation of Societies of Authors and Composer, 'the role of collective management organizationshttps://www.cisac.org.CISAC University,

' The Importance of Collective Management'.

Test Construction of Job Characteristics Scale and Role State Scales

Thant Zaw Moe[1]

Abstract

The primary purpose of this study is to explore the antecedents and consequences of job satisfaction of employees from Mandalay Brewery Limited and Victory Myanmar Group Company, Limited in Mandalay. Participants were 354 (males = 151, females = 203) employees from Mandalay Brewery Limited and Victory Myanmar Group Company Limited in Mandalay. The Myanmar version of the Job Characteristics Model (JCM), the Role States (Role Ambiguity and Role Conflict), Role States (Maslach Burnout Inventory), the Role States (Role Overload), Factor analysis and internal consistency reliability were used for data analysis. According to the results of factor analysis on the Job Characteristics Model (JCM), the five factors: skill variety, autonomy, task identity, feedback and task significance accounted for 47.99%,60.65%,55.38%,52.75% and 48.77% of the total variance, indicating an appropriate measure for the Myanmar cultural setting. Their respective Cronbach alpha coefficients were .45, .68, .58, .51, and .47 respectively. The items from these five factors were organized into a single test named the "Myanmar version of the Job Characteristics Model (MJCM)". Additionally, according factor analysis on the Role States (Role Ambiguity and Role Conflict), Scale showed that its12 items accounted for 56.37% and 44.08% of the total variance. The Cronbach alpha coefficients were .51 and .18 respectively. This result indicates that the Myanmar version of the Role Ambiguity and Role Conflict Scale is a reliable test. Following the same procedure, we attempted to develop the Role States (Maslach Burnout Inventory), comprising three factors: emotional exhaustion, personal accomplishment and depersonalization. Results indicated that all items on the scale accounted for 64.70%,47.77 % and 42.30 % of the total variance, confirming its appropriateness for the Myanmar cultural setting. The internal consistency reliability was .89, .72, and .65 respectively. Moreover, we developed a Role States (Role Overload) Scale. Results showed that all items accounted for 44.65% of the total variance. The internal consistency reliability for the 7 items Myanmar version of the Role Overload Subscale was .79, confirming its reliability.

Keywords: Job Characteristics, Role Ambiguity, Role Conflict, Role Overload, Burnout

Introduction

The Job Characteristics Model (JCM), developed by J. Rierioadchard Hackman and Greg R. Oldham in 1976, is a framework that explains how specific features of a job lead to positive outcomes for both employees and the organization. The model proposes that five core job characteristics influence an employ's psychological state, which in turn drives motivation, performance, and satisfaction. The strength of this effect also depends on the employee's personal development needs. There are five job dimensions prompting three psychological states that lead to some beneficial personal and work outcomes. The theory also includes individual difference variables as moderator of the relationship between the characteristics and the outcome variables. Hackman and Oldham (1976, 1980,) define the five job characteristics as follows:

Skill variety: the degree to which a job requires a variety of different activities in carrying out the work, involving the use of a number of different skills and talents of the person.

Task identity: the degree to which the job requires completion of a whole, identifiable piece of work; that is, doing a job from beginning to end with visible outcome.

Task significance: the degree to which the job has a substantial impact on the lives of other people, whether those people are in the immediate organization or in the world at large.

[1] Lecturer, Department of Psychology, Yadanarbon University

Autonomy: the degree to which the job provides substantial freedom, independence, and discretion to the individual in scheduling the work and in determining the procedure to be used in carrying it out.

Job feedback: the degree to which carrying out the work activities required by the job provides the individual with direct and clear information about the effectiveness of his or her performance.

Hackman and Oldham (1976, 1980) define three psychological states in their theory. To experience the work as meaningful is to feel that the work the individual does is generally worthwhile, valuable, or important by some system of values he or she accepts. The individual experience personal responsibility. meaning that he or she feels personally accountable for the results of the work they do. Finally, the person who has knowledge of the results of one's work knows and understands how effectively he or she is performing the job. According to job characteristics theory, all three of the psychological states must be experienced by an individual if desirable outcomes are to emerge. There are three personal characteristics that are especially important in moderating both the job characteristics-psychological states relationship and the psychological states-outcome relationship (Hackman and Oldham, 1980; Kulik, Oldham and Hackman, 1987).

According to Rizzo et al. (1970)) role conflict is incongruity between expectations which are communicated and the observed role performance. Incompatibility among the requests of customers and supervisors generates a situation of role conflict. In general, an antagonistic condition of disagreement, opposition, or incompatibility between two or more parties can be defined as conflict (Merriam- Webster Online Dictionary, 2006-2007). A salesperson that experiences more role conflict on the job is uncertain and lacks experience regarding his/her responsibilities. Role conflict directly concerns with incompatible role expectations. Such conflicts are just conceptual differences among the subordinates and supervisors about the required work place tasks and activities. This creates conflict between the commitment to a number of supervisors and the individual's requirements (Kahn and Byosier, 1992). In order to avoid role conflict some researchers have suggested that, organization should be functioned by using classical organizational theory principle of unity of command which focuses that only a single supervisor should give commands to the employees. Organization which cares for its employees must be spared them from the "cross fire" of two or more superiors who have incompatible work instructions and expectations, (Weisner, 2003 and Rizzo et al., 1970). Numerous studies find direct and positive association among job stress and role conflict (Fisher and Gittleson, 1983; Johnston et al., 1990; Netemeyer et al., 1990; Sager, 1994).

The other factor that has impact on job stress at workplace is role ambiguity. Role ambiguity increases the job stress of a salesperson who thinks that he does not have clear and sufficient information's to do his job efficiently and effectively. Many studies (Fry et al., 1986; Johnston et al., 1990a; Netemeyer et al., 1990; Sager, 1994) supported this correlation. Role ambiguity expressed the uncertainty that is to be estimated when there are unclear role expectations due to the absence of information about the role and the work it demands. The employees do not know where to direct his or her efforts, where to add extra efforts, whether the superior will clean the outcomes of the role performance a failure or a success (Beehr and Bhagat, 1985). The inability of employees to inference or predicts the result of his or her actions is one of the aspects from role ambiguity. Karasek, (1979) said that a sense of lack of control is developed in worker is a strong contributor to stress.

Burnout is a state of emotional physical and mental exhaustion caused by excessive and prolonged stress. Burnout was first defined by Freudenberger and Maslach as a syndrome

of emotional exhaustion, cynicism, depersonalization in relationships with workers and reduced personal accomplishment that can occur in any individuals due to excessive work in stressful conditions (Marek et al., 2017; Maslach & Jackson, 1981). In 1986, Maslach and Jackson created and defined the new and most commonly used definition of burnout as a syndrome of emotional exhaustion, depersonalization and reduced personal accomplishment that can occur among individuals who interact with numerous people on a daily basis (Maslach & Jackson, 1986). Within helping professions, emotional exhaustion (EE) can be defined as mental fatigue and emotional distance from one's work (DeFreess & Mihalik, 2016b; Maslach et al., 2001). Depersonalization (DP) can be described as an act of distancing oneself from patients (DeFreese & Mihalik, 2016b; Maslach et al., 2001). Finally, reduced personal accomplishment (PA) can be demonstrated by a lack of job-related efficacy (DeFreess & Mihalik, 2016b; Maslach et al., 2001).

Method

Participants

As participants, a group of 354 employees from Mandalay Brewery Limited and Victory Myanmar Group Company Limited in Mandalay. They were 151 (42.7%) male employees and 203 (57.3%) female employees.

Measures

The scales used in this study as these are job characteristics (JCM Richard Hackman and Greg Oldham, 1976), role state (role ambiguity and role conflict, role overload and burnout) (Rizzo, J. R., House, R. J., & Lirtzman, S. I, 1970, Aiken, Clarke, Sochalski& Silber, 2002). Job characteristic scale includes skill variety (item no.1,7and 11), task identity (item no.3,12and 14), task significance (item no.5,9 and 15), autonomy (item no.2,6 and 10) and feedback (4,8 and 13). It is a 7point Likert scale ranging from 0 (strongly disagree) to 6 (strongly agree).

Role state includes role ambiguity and role conflict, and role overload. Role ambiguity and role conflict consists of 12 items. Role ambiguity item is item no. (1,4,5,6,9, and 10). The reverse scores item is (1,4 and 6). Role conflict item is item no. (2,3,7,8,11, and 12) and the reverse scores item is (3,8, and 11). There are 7-point Likert scale ranging from 0 for strongly disagree to 6 for strongly agree. Role overload is measured with 7 items on a 3-point Likert scale, 1(slightly disruptive), 2 (moderately disruptive), and 3 (very disruptive).

The MBI-HSS consists of 22 statements that measure the subscales of burnout: Emotional Exhaustion (EE), Depersonalization (DP), and Personal Accomplishment (PA), as well as overall burnout levels. Responses are scored on a 7-point scale ranging from never (0) to a few times a month (3) and up to daily (6).

Procedure

The researcher collected the data of 354 employees selected through random sampling by applying Myanmar version of two scales. In order to collected the required data, formal approval and permission were requested from head of the department of Mandalay Brewery Limited and Victory Myanmar Group Company Limited in Mandalay.

On the day the study was conducted, the researcher explained participants about the study and data collection to the employees carefully. In addition, respondents were informed that the participation is voluntary that the data they provide will be kept confidential and that the data will be used only for the research purpose. They were also reassured that they may withdraw from the study at any time. The researcher explained them how to answer the items. The questionnaires were distributed to respondents and they completed the questionnaire. The data was collected individually. At the beginning of each questionnaire, an overview was

provided. All respondents must complete a demographic form that includes information on gender, age, education, race, religion and income. Each employee completed the 15 items of JCM, 12 items of role ambiguity and role conflict, 7 items role overload, 22 items of burnout.

Then, the responses of each subject were scored with the scoring procedure. After completing the scoring procedure, the obtained data were computed by Statistical Package for Social Sciences (SPSS) version 25 with statistical method accurately.

Adaptation of the Myanmar version of the Job Characteristics Model (JCM)

Job Characteristics embrace all aspects of a job and are directly associated with employee attitudes and behaviors at work by Hackman & Oldham (1976). Hackman and Oldham indicated that more challenging jobs inspire employees, thereby improving their skills and attitudes. This established a connection between job characteristics and employee performance. Edgar (2006) stated that job characteristics affect employee attitudes, which, in turn influence work outcomes and consequently job performance. According to Khsan (2012), job characteristics are an important factor in addressing the challenges faced by the human resources departments of various companies.

This study references Hackman and Oldham's (1975) Job characteristics model to examine its five components. Skill variety refers to the range of skills and talents required to complete a task, leading to desired individual and organizational results. Task identity is the degree to which a job requires completing a whole, identifiable piece of work from start to finish with a visible outcome. Task significance reflects the extent of the job's impact on the lives or work of others within and outside the organization (Hirschfeld, Schmitt & Bedeian,2002).

Autonomy occurs when a job provides substantial freedom, independence, and direction in planning work and determining procedures by Utsch, Rauch, Rothfuss & Frese, (2006). Lastly, Feedback enables employees to understand their performance levels and identify any improvements or declines. Assessment from the job itself must supply clear information about the effectiveness of the employee's work output, allowing them to monitor their progress toward organizational goals (Hackman & Oldham, 1975).

The Job Characteristics Model Scale (JCM) is a 15-item measure specifically designed to assess skill variety, task identity, task significance, autonomy and feedback. For this study, the item was translated into a Myanmar version.

Factor Analysis of the Myanmar Version of the Job Characteristics Model

Factor analysis is a statistical method in which variations in scores on a number of variables are expressed in a smaller number of dimensions or constructs. In the vast majority of factor analytic studies, especially in psychometrics, factor analysis is applied to the correlation between variables. Moreover, confirmatory factor analysis can be used in this study.

Table (1) Factor Analysis on Item loading of Job Characteristics Model (N=354)

Item no	Statement	Factor I	λ^2
SV 1	Provides many variety	.769	.591
SV 11	Provides me with a great deal of variety at work.715	.715	.512
SV 7	Gives me the opportunity to do several different things	.580	.337
	Sums of square	1.440	1.440
	Percentage of variance	47.992	47.992
AT 6	Gives me considerable opportunity of independence and freedom in how I do my work	.842	.708
AT 10	Provides an opportunity of independent thought and action	.762	.581
AT 2	Permits me to be left on my own to do my own week	.728	.530
	Sums of square	1.820	1.820
	Percentage of variance	60.651	60.651
TI 14	Is arranged so that I have the chance to do a job from the beginning to the end (i.e., a chance to do the job)	.783	.613
TI 3	Is arranged so that I often can see jobs or projects through to completion	.568	.323
TI 12	Is arranged so that I could complete the work I start	.851	.725
	Sums of square	1.661	1.661
	Percentage of variance	55.375	55.375
F 8	Provides me an opportunity to find out how well I am doing	.864	.746
F 4	Provides feedback on how well I am doing as I am working	.849	.720
F 13	Provides me with the feeling that I know whether I am performing well or poorly	.341	.116
	Sums of square	1.582	1.582
	Percentage of variance	52.748	52.748
TS 9	Is very significant or important in the broad scheme of things	.782	.612
TS 5	Is relatively significant in our organization	.766	.586
TS 15	I one where a lot of other people	.515	.265
	Sums of square	1.463	1.463
	Percentage of variance	48.767	48.767

As shown in table (1) principal components factor analysis using validity of the used scale as performed on the 15 items the Job characteristics model to assess whether there was coherence among the items that were hypothesized to form different subscales. According to

Items that loaded on factor 5 subtests were labeled as cognitive factors on item number in table (1) skill variety item no (1, 7, 11) the factor was accounted for 47.992 % of the total variances, Autonomy no (2, 6, 10) the factor was accounted for 60.651 %of the total variances, Task Identity no (3, 12, 14) the factor was accounted for 55.375 % of the total variances, Feedback no (4, 8, 13) the factor was accounted for 52.748 % of the total variances, and Task Significance no (5, 9, 15) the factor was calculated for 48.767 % of the total variances. The resulted items from the factor analysis study were organized as the 15 items Myanmar version of the job characteristics model. This study showed that the Myanmar version of the job characteristics model is an appropriate measure for the Myanmar cultural setting.

Adaptation of the Myanmar version of the Role States (role ambiguity and role conflict)

Role theory suggests that team member have different types of expectations for mutual roles, which can influence their beliefs and ideas about appropriate role behaviors. Team member usually has direct cues on what rewards or punishments will result when displaying compliance or noncompliance with the role (Hackman, 1992).

Rizzo and Litzman (1970) contended that role ambiguity exists when an employee is not equipped with good understanding about their responsibilities and having little knowledge if what is expected pertaining to their job performance. Role ambiguity is commonly associated with employee work performance. Yung Tai Tang and Chen Hua Chang et al. (2010) found that the role ambiguity refers to the lack of specificity and predictability for an employee job or role functions and responsibility. Unclear role-related information may affect role ambiguity. Exactly how role expectations or goals affect performance has received considerable interest. Goals are an important factor in job performance because they are often ambiguous, and ambiguity may induce stress. Management must establish clear organizational goals to achieve high creativity. The roles are the situation that the individual does not know his job description and what is expected from him or her clearly.

In the organizations, the role ambiguity means that the employee does not know what his or her job requires and cannot show the requested performance. In addition, a situation of role ambiguity for the duties and achievements related to job requirement are not fully understood and the consequences of role behaviors cannot be presumed. However, role ambiguity includes non-specific expectations resulting negative work experiences because in organizations, the situation of not knowing exactly what to do causes individuals to face stress stated by Madore (2013). In addition, Mahfuz Judeh (2011) said that clear job descriptions and obvious authority relationships can contribute to solving ambiguity problems. When people know all details of their position in the organization, they find it comfortable to take responsibility for their actions and to interact with others. Individuals experiencing role ambiguity inadequate information about what their responsibilities are and insufficient information about the process to accomplish these responsibilities. The expectations need to be known, and knowledge of activities required to fulfill those expectations is also needed. Alpha=.721

Organizational, individual, and environmental factors affect performance in organizations (Dicle, 1982; Erdogan, 1991). The factors influence performance levels in either positive or negative ways job stress is considered one of these factors that impacts

individuals directly. Individuals display low performance under high stress or high performance under sufficient stress. Role conflict (RC) and role ambiguity (RA) are considered the two main components of role stress (Jackson & Schuler, 1985).

Role conflict occurs when employees are required to meet incompatible demands and expectations. Employees have RA when organizations do not define their job functions and responsibilities (Jaramillo, Mulki, & Boles 2001). In the Literature, the findings about the relationship between RC-RA and JP are inconsistent. Some researchers have found no relationship between stress and JP, though two stress studies have found support for the inverted-U theory, and another study found partial support (Muse, Harris & Field, 2003; Wu 2011).

The Role Conflict and Role Ambiguity Questionnaire, developed by Rizzo, House, and Litzman (1970), was used to measure the RC and RA of employees in their organizations. The scale was originally a seven-point Likert type scale. However, in this study, the questionnaire as adapted into Turkish employs a 5-point Likert type scale, in order to match other scales and increase clarity. The role conflict scale consisted of eight items, each having a 5-point scale ranging from "very false" to "very true". The role ambiguity scale contained six items ranging from "very false" to "very true". In the original questionnaire, low scores of RA indicated high RA. However, the scores for the RA items were reversed in order to be able to evaluate the results easily. In this sense, high scores of RA indicated high RA in this study.

Factor Analysis of the Myanmar Version of the role Ambiguity and role conflict scales

Factor analysis is a statistical method in which variations in scores on a number of variables are expressed in a smaller number of dimensions or constructs. In the vast majority of factor analytic studies, especially in psychometrics, factor analysis is applied to the correlation between variables. Moreover, confirmatory factor analysis can be used in this study.

Table (2) Varimax rotated factor lading of items from the Myanmar version of the role Ambiguity and role conflict scales (N=354)

Item	Statement	Factor I	Factor II	λ^2
RA 1	My job duties are clearly defined	.513	.557	.573
RA 4	I know what I am required to do for every aspect of my job	.586	.484	.577
RA 5	The requirements of my job aren't always clear	.197	-.524	.314
RA 6	I know everything I am expected to do at work with certainty	.465	.486	.452
RA 9	I am not sure what is expected of me at work	.717	-.502	.766
RA 10	I often don't know what is expected of me at work	.680	-.488	.700
	Sums of square	1.693	1.689	3.382
	Percentage of variance	28.221	28.146	56.367
RC 2	In my job, I often feel like different people are "pulling me in different direction"	.686	.156	.495

RC 3	The tasks I am assigned at work rarely come into conflict with each other	-.420	.380	.320
RC 7	I have to deal with competing demands at work	.625	-.161	.416
RC 8	In my job, I'm seldom placed in a situation where one job duty conflicts with other job duties	-.363	.591	.481
RC 11	The things I am told to do at work do not conflict with each other	.211	.654	.473
RC 12	My superiors often tell me to do two different things that can't both be done	.489	.469	.459
	Sums of square	1.336	1.309	2.645
	Percentage of variance	22.269	21.814	44.083

A principal component factor analysis using varimax rotation was performed on the 12 items Role Ambiguity and Role Conflict Scale to assess whether there was coherence among the items that were hypothesized to form different subscales. Items that loaded on factor 2 items were labeled as cognitive factors on item number in table (2) Role Ambiguity no (1, 4, 5, 6, 9, 10) the factor was accounted for 56.367 % of the total variances, and Role Conflict no (2, 3, 7, 8, 11, 12) the factor was accounted for 44.083 % of the total variances.

Adaptation of the Myanmar version of the role states (Maslach Burnout Inventory)

Burnout is a psychological syndrome of emotional exhaustion, depersonalization, and reduced persona accomplishment that can occur among individuals who work with other people in some capacity. The key aspect of the burnout syndrome is increased feelings of emotional exhaustion; as emotional resources are depleted; workers feel they are no longer able to give of themselves at a psychological level. Another aspect of the burnout syndrome is the development of depersonalization (i.e., negative, cynical attitudes and feelings about one's clients). This dehumanized perception of others can lead staff members to view their clients as somehow deserving of their troubles (Ryan, 1971). The prevalence of this negative attitude toward clients among human service workers has been well documented (Wills, 1978). The development of depersonalization appears to be related to the experience of emotional exhaustion, and so these two aspects of burnout should be correlated. A third aspect of the burnout syndrome, reduced personal accomplishment, refers to the tendency to evaluate oneself negatively, particularly with regard to one's work with clients. Workers may feel unhappy about themselves and dissatisfied with their accomplishments on the job.

The nine items in the Emotional subscale assess feelings of being emotionally overextended by one's work. The five items in the Depersonalization subscale measure an unfeeling and impersonal response toward recipient of one's service, care, treatment, or instruction. For both the Emotional Exhaustion and Depersonalization subscales, higher mean score corresponds to higher degrees of experienced burnout. Because some of the component items on each subscale had low loading on the other, exists a moderate correlation between the two subscales, which is in accord with theoretical expectations that these are separated, but related, aspects of burnout. The eight items in the Personal Accomplishment subscale assess feeling of competence and successful achievement in one's work with people. In contrast to the other two subscales, lower mean scores on this subscale correspond to higher

degrees of experienced burnout. The Personal Accomplishment subscale is independent of the other subscales, and its component items do not load negatively on them. In other words, Personal Accomplishment cannot be assumed to be the opposite of Emotional Exhaustion or Depersonalization, indeed, the correlations between the Personal Accomplishment subscale and the other subscales are low.

Each examinee's test form is scored by using a scoring key that contains directions for scoring each subscale. The scores for each subscale are considered separately and are not combined into a single, total score. Thus, three scores are calculated for each respondent. If desired for individual feedback, each score can then be coded as low, average, or high by using the numerical cutoff listed on the scoring key.

Factor Analysis of the Myanmar Version of the Maslach Burnout Inventory

Factor analysis is a statistical method in which variation in scores on a number of variables are expressed in a smaller number of dimensions or constructs. In the vast majority of factor analytic studies, especially in psychometrics, factor analysis is applied to the correlation between variables. The results factors are defined by their correlations factor loading with the original variables. Exploratory factor analysis is used to simplify a large set of data, to map out the most important variables. It is still by far the most common use of the technique (Kline, 1999). Moreover, confirmatory factor analysis can be used to confirm or support hypotheses. In this study the exploratory factor analysis variable in statistical Package for the Social Science (SPSS 25 version) was used to produce the scale.

Table (3) Varimax rotated factor lading of items from the Myanmar version of the Maslach Burnout Inventory (N=354)

Item	Statements	Factor I	Factor II	λ^2
EE 14	I feel I'm working too hard on my job	.756	.307	.665
EE 8	I feel burned out from my work	.796	-.235	.689
EE 6	Working with people all day is really a strain for me	.740	-.114	.561
EE 2	I fed used up at the end of the workday	.775	-.449	.802
EE 20	I feel like I'm at the end of the rope	.683	.412	.636
EE 1	I feel emotionally drained from my work	.757	-.297	.662
EE 3	I feel fatigued when I get up in the morning and have to face another day on the job	.719	-.285	.598
EE 13	I feel frustrated by any job	.704	.349	.618
EE 16	Working with people directly puts too much stress on me	.593	.490	.593
	Sums of square	3.214	2.609	5.823
	Percentage of variance	35.716	28.988	64.704
PA 18	I feal exhilarated after working closely with my recipients	.682	-.516	.551

PA 17	I can easily create a relaxed atmosphere with my recipient	.649	-.360	.572
PA 9	I feel I'm positively influencing other people's lives through my work	.625	-.128	.407
PA 12	I feel very energetic	.627	.045	.395
PA 21	In my work I deal with emotional problems very calmly	.614	.359	.506
PA 19	I have accomplished many worthwhile things in thins job	.564	.050	.321
PA 7	I deal very effectively with the problems of my recipients	.502	.217	.299
PA 4	I can easily understand how my recipients feel about things	.427	.655	.612
	Sums of square	2.100	1.722	3.822
	Percentage of variance	26.248	21.522	47.769

Item	**Statements**	**Factor I**	**λ^2**
DP 22	I feel recipients blame me for some of their problems	.609	.361
DP 15	I don't really care what happens to some recipients	.738	.545
DP 11	I worry that this job is hardening me emotionally	.663	.439
DP 5	I feel I treat some recipients as if they were impersonal objects	.629	.369
DP 10	I've become more callous toward people since I took thing job	.612	.374
	Sums of square	2.155	2.115
	Percentage of variance	42.294	42.294

A principal component factor analysis using variance rotation was performed on the 22 items Maslach Burnout Inventory Human Services Survey to assess whether there was coherence among the items that were hypothesized to form different subscales. Table presents the results of with twelve values are greater than one emerged from the analysis. The resulted items from the factor analysis study were organized as the 22 items labeled as cognitive factors on item number in table (3) Emotional Exhaustion no (8,2,1,14,6,3,13,20,16) the factor was accounted for 64.704 % of the total variances, Personal Accomplishment no (18,17,12,9,21,19,7,4) the factor was accounted for 47.769 % of the total variances and Depersonalization no (15,11,5,10,22) the factor was accounted for 42.294 % of the total variances.

Adaptation of the Myanmar version of the role states (Role Overload)

Role overload as a type of mental strain takes place when the expectations of work exceed the available time, resources, or personal capability of the employee (Jensen, Patel, & Messersmith, 2013). Role overload is associated with unachievable deadlines, working intensely, time pressure and conflicting commitments (Beehr, Walsh, & Taber, 1976; Jensen et al., 2013). The existing literature suggests that the boundary-spanning activities of employees leads to role overload (Marone et al., 2007).

Because boundary spanning is accompanied by significant stress and challenges, employees must work hard and expend a great deal of energy, which may lead to task overload. When individual undertake boundary-spanning activities, they must actively manage a series of accidental events. These events either happen concurrently or successively so that it consumes significant energy and time. Boundary spanners must contact inside team members and outsiders to perform the eternal behaviors, spanning different subsystems; even some conflicting subsystems are therefore naturally necessary, which further leads to task overload and personal role conflict. Moreover, boundary spanning also must balance the process of focusing on internal activities (Choi, 2002). Team members find that when they adopt boundary-spanning activities, there are more requests for internal tasks, which will increase the number or role tasks and lead to task overload.

Foxman and Burns (1987) eliminated two items from Reilly's (1982) role overload scale due to low item-to-total correlations. Marks and MacDermid (1996) used only 8 items of the 13itemsof the role overload scale based on factor loadings. Maher et al. (1997) operated a confirmatory factor analysis of a measurement model of role overload using the 13-item role overload scale developed by Reilly. This indicated that the model provided a relatively poor fit to the data. After rejecting items with the poorest fit based on squared multiple correlations, Maheretal (1997, p.494) retained only 7 items of the original 13 items of Reilly's role overload scale.

Factor Analysis of the Myanmar Version of the role overload scale

Factor analysis is a statistical method in which variations in scores on a number of variables are expressed in a smaller number of dimensions or constructs. In the vast majority of factor analytic studies, especially in psychometrics, factor analysis is applied to the correlation between variables. Moreover, confirmatory factor analysis can be used in this study.

Table (4) Varimax rotated factor loading of items from the Myanmar version of the Role Overload (N=354)

Item No	Statement	Factor I	λ^2
RO 3	Had to stay too many extra hours or do inconvenient shift-work schedule	.740	.548
RO 4	Had difficulty in completing a task due to bureaucratic constraints	.722	.521
RO 7	Had insufficient formal authority to do things my ways	.717	.515
RO 6	Had to waste time over some unimportant activity	.686	.471
RO 5	Head too few resources (staff, equipment, budget) for dealing with a task	.672	.451

RO 2	Had too much or too many things to take care of	.585	.343
RO 1	Felt under time pressure, had difficulty due to insufficient time	.527	.277
	Sums of square	3.125	3.125
	Percentage of variance	44.646	44.646

A principal component factor analysis using varimax rotation was performed on the 7 items ROS to assess whether there was coherence among the items that were hypothesized to form different subscales. The Role overload accounted for 44.646% of the total variance.

Table (5) Validity of the used scale of Myanmar version of validity (JCM)

Scale	KMO and Bartlett's Test	χ2	df	Sig.
Skill Variety	.566	51.874	3	.0001
Autonomy	.627	173.631	3	.0001
Task Identity	.550	135.027	3	.0001
Feedback	.517	126.281	3	.0001
Task Significant	.554	61.579	3	.0001
Role Ambiguity	.541	313.543	15	.0001
Role Conflict	.561	63.374	15	.0001
Emotional Exhaustion	.891	1480.080	36	.000
Personal Accomplishment	.765	456.913	28	.000
Depersonalization	.700	226.795	10	.000
Role Overload	.847	576.535	21	.0001

Table 5, the scale job characteristics of Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) measure of sampling adequacy is .566 (skill variety), .627 (autonomy), .550 (task identity), .517 (feedback)and .554 (task significant).

The role ambiguity and role conflict are .541 and .561. According to burnout inventory, the KMO and Bartlett's test of emotional exhaustion, personal accomplishment and depersonalization are .891, .765 and .700 respectively. The role overload is .847.

Table (6) Internal consistency reliability of items from the Myanmar version of the Job Characteristics Model (N=354)

Scale	Original Scale Number of Items	α	Myanmar version Number of Items	α
Skill Variety	3	-	3	.445
Autonomy	3	-	3	.675
Task Identity	3	-	3	.581
Feedback	3	-	3	.514

Task Significance	3	-	3	.470
Role Ambiguity	6	.73	6	.509
Role Conflict	6	.67	6	.184
Emotional Exhaustion	9	.90	9	.887
Personal Accomplishment	8	.71	8	.722
Depersonalization	5	.79	5	.646
Role Overload	7	.89	7	.79

It is applied to tests; reliability has two distinct meanings. One refers to internal consistency, the second to stability over time. Most psychometric test constructors intend to prepare their psychological tests as internally consistent as possible. There is a sensible rationale for this demand for internal consistency since if one part of a test is measuring one variable, then, the other parts, if internal consistency is low, cannot be measuring that variable. Cronbach developed the statistical rationale of alpha and formula for the alpha coefficient is:

$$r_{kk} = \frac{k}{k-1}\left[1 - \sum \frac{\sigma_i^2}{\sigma_t^2}\right]$$

Where r_{kk} = the alpha coefficient of a test of k item, k =the numbers of item, σ_i^2 =the item variance and σ_t^2 = the test variance.

As a result of internal consistency reliability analysis of the 15 items Myanmar version of the Job Characteristics Model, the Cronbach alpha for the skill variety was found to be .445, autonomy was found to be .675, task identity was found to be .581, feedback was found to be .514 and task significance was found to be .470. The result indicates that the Myanmar version of the Job Characteristics Model Scale is a reliable test. All 15 items were confirmed by the Myanmar version of JCMS. So, it is mentioned that this scale had high reliability and can be used as an instrument. Also, the other reliability coefficient is mentioned on the above table.

Summary

According to the results of factor analysis on the job characteristics model (JCM), the five factors: skill variety, autonomy, task identity, feedback and task significance accounted for 47.992%,60.651 %,55.375 %,52.748 %,48.767 % of the total variance and an appropriate measure for the Myanmar Cultural setting. The Cronbach alpha was .45, .68, .58, .51, and .47 respectively. The results of items on five factors were organized as a single test named "Myanmar version of the job characteristics model (MJCM)".

In addition, according to the results of factor analysis on the Role States (Role Ambiguity and Role Conflict), 12 items of Role Ambiguity and Role Conflict Scale were accounted for 56.367 % and 44.083 % of the total variance. The Cronbach alpha was .51 and .18 respectively. The result indicates that the Myanmar version of the Role Ambiguity and Role Conflict Scale is a reliable test. Moreover, by the same procedure as above, we attempted to develop the Role States (Maslach Burnout Inventory), the three factors: emotional exhaustion, personal accomplishment and depersonalization. Results indicated that all of the items on the scale were accounted for 64.704%,47.769 % and 42.294 % of the total variance and an appropriate measure for the Myanmar Cultural setting. The internal

consistency reliability was .89, .72, and .65 respectively. The result indicates that the Myanmar version of the Maslach Burnout Inventory is a reliable test.

Furthermore, we attempted to develop the Role States (Role Overload). Results indicated that all of the items on the scale were accounted for 44.65% of the total variance. The internal consistency reliability analysis of the 7 items Myanmar version of the Role Overload Subscale is .79. So, this scale is also reliable test.

Acknowledgements

I would like to express my deep gratitude and appreciation to Dr. Lin Lin Latt, Professor and Head, Department of Psychology, University of Yangon, for her patient advice, guidance and valuable suggestions to complete the term paper. Especially, I would like to express my thanks to supervisor Dr. U Thaung Kyi, Professor, Department of Psychology, University of Yangon, who supervised and helped me to complete this study. I also wish to thanks all of the staffs of Department of Psychology for their assistant and help during the period of study.

References

"Dicle, U". (1982). Yonetsel basarinin degerrlendirilmesi: Turkiye uygulamasi [Evaluation of administrative performance: A Turkey case], Ankara: ODTU Idari Bilimler Fakultesi Yayinlari.

Beehr, T.A., Walsh, J.T., & Taber, T.D. (1976): Relationship of stress to individually and organizationally valued states: higher order needs as a moderator. Journal of Applied Psychology, 61, 41-7. Doi:10.1037/0021-9010.61.1.41.

Choi, J.N. (2002). External activities and team effectiveness: Review and theoretical development. Small Group Research, *33*(2), 181-208. https://doi.org/10.1177/104649640203300202.

Cooper, C. L. (1991). Career development: A handbook for trainers and managers. Basil Blackwell.

Cords, S. L., & Dougherty, T. W. (1993). A review and integration of empirical research on the role of stressors in the work environment. Journal of Applied Psychology, 78(1), 1–17.

Davis, K. and Newstrom, J.W. (1985): Human behavior at work: Organizational behavior at work: Organizational behavior (7th ed). McGraw-Hill.

DeFreese, J. D., & Mihalik, J. P. (2016b). Exploring the relationship between burnout and physical activity among certified athletic trainers. Journal of Athletic Training, 51(5), 376–381.

Dyer, J., & Quine, L. (1998). Stress and job satisfaction among nurses in the neonatal unit. Journal of Advanced Nursing, 27(2), 395–404.

Erdogan, I (1991); Isletmelerde personal secimi ve basari degerlenddirme teknikleri [Employee selection in businesses and performance evaluation techniques], Istanbul: Kure Ajans Yayini,

Eriguc, G. K (1994): Hastanelerde personelin isle ilgili tutumlari personel devri. Ankara ili ornegi [Attitudes of personnel in hospitals-cycle of personnel-Ankara case], Unpublished doctoral dissertation. Hacettepe Universitesi Saglik Bilimleri Enstitusu, Ankara.

Fisher, C. D., & Gittleson, R. (1983). A meta-analysis of the relationship between role conflict and role ambiguity and job performance. Organizational Behavior and Human Performance, 32(2), 237–248.

Fry, L. W., Mount, M. K., & Capella, L. M. (1986). A study of the relationship between psychological climate and job satisfaction. Journal of General Management, 12(1), 32–43.

Hackman, J. R., & Oldham, G. R. (1974). The Job Diagnostic Survey: An instrument for the diagnosis of work and the evaluation of job redesign projects. Technical Report No. 4. Yale University.

Hackman, J. R., & Oldham, G. R. (1976). Motivation through the design of work: Test of a theory. Organizational Behavior and Human Performance, 16(2), 250–279.

Hackman, J.R. (1992). Group influences on individuals in organizations. In M. D. Dunnette & L. M.Hough (Eds.), Handbook of industrial and organizational psychology (pp. 199-267). Consulting Psychologists Press.

Jaramillo. F, Mulki J.P., & Boles, J.S. (2001): Workplace stressors, job attitude, and job behaviors: Is interpersonal conflict the missing link? Journal of Personal Selling & Sales Management, 31(3), 339-356.

Jensen, J.M., Patel, P.C. & Messersmith, J. G. (2013): High-performance work systems and job control: consequences for anxiety, role overload, and turnover intentions. Journal of Management, 69, 1699-1724. Doi: 10.1177/014920631141*99.

Kahn, R. L., & Byosiere, P. (1992). Stress in organizations. In M. D. Dunnette & L. M. Hough (Eds.), Handbook of industrial and organizational psychology (Vol. 3, 2nd ed., pp. 571–652). Consulting Psychologists Press.

Karasek, R. A. (1979). Job demands, job decision latitude, and mental strain: Implications for job redesign. Administrative Science Quarterly, 24(2), 285–308.

Loher, B. T., Noe, R. A., Moeller, G., & Fitzgerald, M. P. (1985). A meta-analysis of the relation of job characteristics to job satisfaction. Journal of Applied Psychology, 70(2), 280–289.

Marek, K., Maslach, C., Hladikova, K., Rihacek, T., & Vyskocilova, J. (2017). Burnout and engagement among healthcare workers: The role of personal and situational factors. International Journal of Stress Management, 24(1), 1–18.

Marrone, J.A., Tesluk, P.E. & Carson, J.B. (2007): A multilevel investigation of antecedents and consequences of team member boundary-spanning behavior. Academy of Management Journal, 50, 1432-1439. Doi: 10.2307/20159482.

Maslach, C., & Jackson, S. E. (1986). Maslach Burnout Inventory: Manual (2nd ed.). Consulting Psychologists Press.

Merriam-Webster Online Dictionary. (2006–2007). Conflict.

Muse, L.A., Harris, S.G., & Field, H.S. (2003): Has the inverted-u theory of stress and job performances and contextual performance. Human Performance,10(2), 71-83.

Rizzo, J.R., House, R.J. & Lirtzman, S.J. (1970): Role conflict and ambiguity in complex organizations. Administrative Science Quarterly. 15(2), 150-63.

Robbins, S. P., & Judge, T. A. (2011). Organizational behavior (14th ed.). Pearson Prentice Hall.

Spector, P.E. (1997): Job satisfaction: Application, assessment, causes and consequences. Thousand Oaks, C.A, Sage Publications, Inc.

Weisner, M. (2003). Organizational theory and design. Thomson Learning.

A Comparative Study of Buddhist Mural Paintings From Ajanta and Ellora Caves Of India and The Temples of Bagan

Yamin Oo*

Abstract

This study analyzes Buddhist wall paintings as essential visual tools for conveying religious teachings and moral narratives across regions like Ajanta, Dunhuang, and Bagan. It explores how these murals educated followers through iconography and narrative sequencing of Jataka tales and Buddhist cosmology. The research examines the evolution of artistic techniques, the use of natural pigments, and the role of royal and monastic patronage in commissioning these works as acts of merit. Ultimately, it highlights these paintings as vital historical and spiritual records of the Buddhist legacy.

Keywords: Buddhist Art, Wall Paintings, Iconography, Jātaka Tales, Religious Patronage

Introduction

In studying the significance of Buddhist art, wall paintings stand out as a powerful medium for storytelling and devotion. These murals found in temples and caves, depict the life of Buddha, Jātaka tales, and various deities, serving as both religious symbols and historical records. This research paper explores the diversity of styles and techniques, from the Ajanta caves in India to the murals of Bagan in Myanmar, which blend spiritual depth with artistic mastery. This study aims to analyze their themes and cultural influences to gain deeper insights into the role of Buddhist art in across different historical periods.

Materials and Method

In this research paper, data were collected from a comprehensive analysis of major archaeological sites, including the Ajanta and Ellora caves, and Bagan temples, alongside a review of chronological mural traditions and artistic techniques like fresco and tempera.

Function and purpose of Buddhist wall paintings

Buddhist wall paintings are integral to Buddhist architecture, serving as visual tools to convey abstract doctrines, moral lessons, and narratives, while also allowing donors to express piety and accumulate merit. They depict deities, celestial realms, and biographical stories, connecting viewers to both the world they live in and imagined realms. Buddhist wall paintings aim to make complex religious concepts and teachings accessible and memorable through visual means, promoting key moral lessons for devotees. Wall paintings are a medium for artistic innovation within the framework of traditional iconographic and compositional schemes, adapting to local contexts and cultural influences. The paintings often feature depictions of the Buddha, bodhisattvas (beings on the path to enlightenment), and other deities, following established iconographic traditions. The primary subjects of Buddhist wall paintings include: (1) The Life of the Buddha-Scenes from Siddhartha Gautama's birth, enlightenment, and nirvana, (2) Jataka Tales-Stories of Buddha's previous lives, teaching moral values and (3) Mandala and Cosmology-Symbolic representations of the universe and Buddhist philosophy.

Understanding the historical and cultural context in which the paintings were created for interpreting their meaning and significance. Different regions and periods have distinct artistic styles and techniques, which can be studied to understand the evolution of Buddhist wall painting traditions. Analyzing the symbolic meanings and iconographic conventions used in the paintings can reveal deeper insights into Buddhist beliefs and practices. Buddhist wall paintings date back to the early centuries of Buddhism, influenced by both indigenous

*Part-Time Tutor, Department of Oriental Studies, East Yangon University

artistic styles and religious doctrines. In India, the Ajanta Caves (5th–6th century CE) showcase some of the most intricate and expressive Buddhist murals. In China, the Mogao Caves (4th–14th century CE) reflect a blend of Indian, Persian, and Chinese influences, demonstrating the spread of Buddhist art along the Silk Road. Southeast Asian temples, such as those in Myanmar and Thailand, further illustrate the adaptation of Buddhist themes to local artistic traditions.

Artists used various techniques, such as fresco and tempera, to create these murals. Natural pigments derived from minerals, plants, and earth were common, resulting in vibrant yet durable colors. The composition often followed a hierarchical arrangement, with central figures depicted larger than secondary elements, emphasizing spiritual importance. Buddhist wall paintings play a vital role in expressing religious teachings and cultural values. They simplify complex doctrines through stories, symbols, and imagery. Different regions, from India to China and Southeast Asia, adapted these paintings to their own traditions. Beyond decoration, they served as tools for education, devotion, and meditation. In this way, Buddhist wall paintings remain timeless cultural and spiritual legacies.

Buddhist wall paintings in Bagan, Myanmar

Every nation has its own tradition and culture, and these are the valuable things for it. In Myanmar, the traditions and culture are based on the Theravada Buddhism. Under the guidance of Buddhism, Myanmar people have been practicing the concepts on morality, sources of prosperity and blessing, the cardinal virtues or sublime states of mind, the rules of good social relations and the modesty as the basic norms for social life. Moreover, the vast abundance of pagodas, stupas, temples and other Buddhist buildings throughout the country reflects the greatness, glory and the high cultural value of Myanmar.

Bagan, an ancient city in Myanmar, has some of the most remarkable mural paintings in Southeast Asia. These murals, found inside thousands of Buddhist temples and stupas, date back to the 11th–13th centuries during the height of the Pagan Empire. They depict religious, historical, and cultural themes, offering a glimpse into Myanmar's rich artistic and spiritual heritage. There are more than 3000 religious buildings still standing in the Bagan historical zone.

Most murals illustrate scenes from Buddha's life (Jataka tales), the Mara's temptation, and Buddhist cosmology. Some temples also feature Mahāyāna and Tantric influences. Early murals (11th–12th century) show Indian and Mon influences. Later paintings (13th century) became more stylized, with local Burmese artistic elements. The colors used were natural pigments, primarily red, brown, ochre, white, and black. The notable mural sites are Ānanda Temple-Depicts 554 Jataka stories in detailed frescoes and Sūlamani Temple-Features intricate wall paintings from the later Bagan period. Many murals have been damaged due to humidity, earthquakes, and human activities. Efforts by UNESCO and local conservationists are ongoing to restore and protect these masterpieces.

Ananda Temple

Sūlamani Temple

Mural paintings of Ānanda Temple

Ananda Pagoda, one of the most revered temples in Bagan, Myanmar, is not only an architectural masterpiece but also a treasure trove of ancient mural paintings. Built in the late 11th century during the reign of King Kyansittha, the temple is renowned for its well-preserved frescoes that depict significant aspects of Buddhist teachings and the cultural life of the Pagan era. These murals provide invaluable insights into the religious devotion, artistic excellence, and historical context of Myanmar's golden age. The murals inside Ananda Pagoda primarily illustrate Buddhist themes, focusing on the Jataka tales—stories of the Buddha's past lives. These narratives are arranged in sequential order, portraying the moral virtues and wisdom the Buddha cultivated across his many rebirths.

The murals of Ananda Pagoda exhibit a unique blend of Indian, Mon, and early Burmese artistic influences. The artists used natural pigments derived from minerals, resulting in a warm color palette dominated by earthy tones like red, ochre, white, and black. The figures are stylized with elongated features and elegant postures, demonstrating a sophisticated understanding of form and movement. Fine floral patterns and decorative borders further enhance the beauty of the compositions. A remarkable aspect of these paintings is their narrative arrangement, which guides the viewer's eye through a visual journey of Buddhist teachings. The walls and ceilings of the temple are adorned with these frescoes, creating an immersive spiritual atmosphere for devotees and visitors.

Over centuries, the murals of Ananda Pagoda have faced natural deterioration due to humidity, earthquakes, and human intervention. Some paintings have been damaged by past restoration attempts using modern materials that were not compatible with the original pigments. However, recent conservation efforts by UNESCO and local authorities aim to restore and protect these priceless artworks while maintaining their authenticity.

Depicting The Buddha seated in a meditative pose, flanked by two figures, possibly disciples or attendants in the Ananda Temple in Bagan,Myanmar.

The image shows mural paintings at the Ananda Temple in Bagan,Myanmar. Built in 1105 AD during the reign of King Kyansittha, it is revered Buddhist temple.

The image shows mural paintings at the Ananda Temple in Bagan,Myanmar, depicting a figure, possibly Ananda, Buddha's cousin.

Sūlamani Temple's wall paintings

Sūlamani Temple, built in 1183 CE by King Narapatisithu, is one of Bagan's most famous temples, known for its well-preserved and intricate mural paintings. The murals provide valuable insights into Bagan's Buddhist art, daily life, and religious beliefs. Sūlamani Temple is one of the most attractive temples in Bagan, its warm brick exterior is in the later style dating from C. 1181. Sūlamani means 'Crowning Jewel' or 'Small Ruby'.

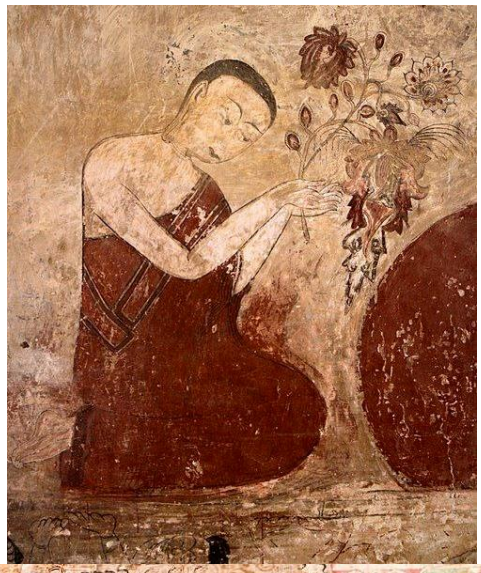
The architectural style is much similar to the Htilominlo temple, which was built a few decades later. Sūlamani has two stories with a square base. Both floors are topped with receding terraces (three on the first floor and four on the upper floor). The corners of both lower and upper terraces contain smaller spires. The structure of the interior passageways contains large frescoes, some with huge stylized reclining Buddhas. The temples on the Bagan plains are considered to contain the largest body of murals in Southeast Asia, dating from the 11th-14th centuries. At least 350 temples of this period still have mural paintings on the walls or under the vaults.

Popular themes of all these paintings focus on the Jākatas, or stories of the 547 lives of Buddha, prior to his reincarnation as Prince Siddhattha. Another favorite subject of the paintings are the Eight Grand Events in the Life of Buddha Gotama. As the religious themes are Depictions of Buddha's life (Jataka tales) and important Buddhist teachings, Scenes of Mara's temptation before the Buddha's enlightenment and Celestial beings(devas), monks, and donors worshiping the Buddha. The murals are detailed and colorful, with fine floral motifs and elaborate patterns. They show a blend of Indian, Mon, and Burmese artistic influences. The use of red, ochre, white, and black pigments creates a striking visual effect. The paintings also illustrate court scenes, royal processions, musicians, dancers, and animals. These details give a glimpse into the social and cultural life of Bagan during the 12th century.

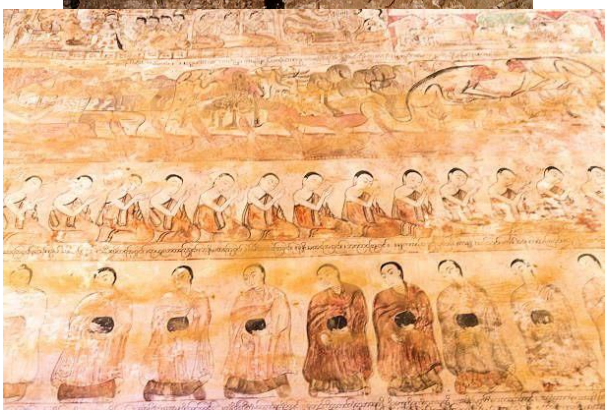
Many murals have been damaged by time, earthquakes, and past restoration attempts using unsuitable materials. However, ongoing conservation efforts by UNESCO and Myanmar's authorities aim to preserve these ancient artworks.

Fresco depicting boat races on the Irrawaddy River, Sulamani Temple(12th Century), Bagan Ancient City

Fresco detail of Sulamani Temple

Sūlamani Temple Fresco

Buddhist wall paintings in India

Buddhist art is visual art produced in the context of Buddhism. Including depictions of Gautama Buddha and other Buddhas and Bodhisattvas, notable Buddhist figures both historical and mythical, narrative scenes from their lives,mandalas,and physical objects associated with Buddhist practice, such as vajras,bells,stupas and Buddhist temple architecture. Buddhist art originated in the North of the Indian subcontinent, in modern India, Pakistan and Afghanistan, with the earliest survivals dating from a new centuries after the historical life of Siddhartha Gautama from the 6th to 5th century BCE.

During the 2nd to 1st century BCE, sculptures became more explicit, representing episodes of the Buddha's life and teachings. These took the form of votive tablets or friezes, usually in relation to the decoration of stupas. Although India had a long sculptural tradition and a mastery of rich iconography, the Buddha was never represented in human form, but only through symbolism. The earliest works of Buddhist art in India date back to the 1st century BCE. The Mahabodhi Temple at Bodh Gaya became a model for similar structures in Burma and Indonesia. The frescoes at Sigiriya are said to be even older than the Ajanta Caves paintings.

Hellenistic culture was introduced in Gandhara during the conquests of Alexander the Great in 332 BCE. Chandragupta Maurya (321–298 BCE), founder of the Mauryan Empire, conquered the Macedonian satraps during the Seleucid-Mauryan War of 305–303 BCE. Chandragupta's grandson Ashoka (268–232 BCE), who formed the largest Empire in the Indian subcontinent, converted to Buddhism following the Kalinga War. Ashoka worked to spread the religion and philosophy throughout his empire as described in the edicts of Ashoka. Gandharan Buddhist sculpture displays the forms of human figures and ornament. Figures were much larger than any known from India previously, and more naturalistic.

Buddhist art continued to develop in India for a few more centuries. As Buddhism expanded outside of India from the 1st century CE, its original artistic package blended with other artistic influences, leading to a progressive differentiation among the countries adopting the faith.

Footprint of the Buddha, 1st century BCE, Gandhara.

Over life-size figure of the bodhisattva Padmapani, Ajanta Caves, 5th century.

Ajanta Cave

The Ajanta Caves are 30 rock-cut Buddhist cave monuments dating from the second century BCE to about 480 CE in Aurangabad district of Maharashtra state in India. Ajanta Caves are a UNESCO World Heritage Site. Universally regarded as masterpieces of Buddhist religious art, the caves include paintings and rock-cut sculptures described as among the finest surviving examples of ancient Indian art, particularly expressive paintings that present emotions through gesture, pose and form. The Ajanta Caves constitute ancient monasteries (Viharas) and worship-halls (Chaityas) of different Buddhist traditions carved into a 75-meter (246 ft) wall of rock. The caves also present paintings depicting the past lives and rebirths of the Buddha and rock-cut sculptures of Buddhist deities. Textual records suggest that these caves served as a resting site for merchants and pilgrims in ancient India. While vivid colours and mural wall paintings were abundant in Indian history as evidenced by historical records of surviving ancient Indian wall-paintings.

Most of the Ajanta caves, and almost all the murals paintings date from nearly 600 years later, during a second phase of construction. The paintings in the Ajanta caves predominantly narrate the Jataka tales. These are Buddhist legends describing the previous births of the Buddha. These fables embed ancient morals and cultural lores that are also found in the fables and legends of Hindu and Jain texts. The Jataka tales are exemplified through the life example and sacrifices that the Buddha made in hundreds of his past incarnations, where he is depicted as having been reborn as an animal or human.

Cave 4: a monastery, or Vihara, with its square hall surrounded by monks' cells

The most intact painting in Cave 6: Buddha seated in Dharmachakra Mudra

Painted ceiling depicting "Life circle of Lord Buddha"

Ellora Caves

The Ellora Caves, located in Maharashtra, India, comprise a complex of 34 rock-cut temples and monasteries carved into Basalt cliffs between the 6th and 10th centuries CE. These caves represent a confluence of Buddhist, Hindu, and Jain religious art and architecture. The Buddhist caves

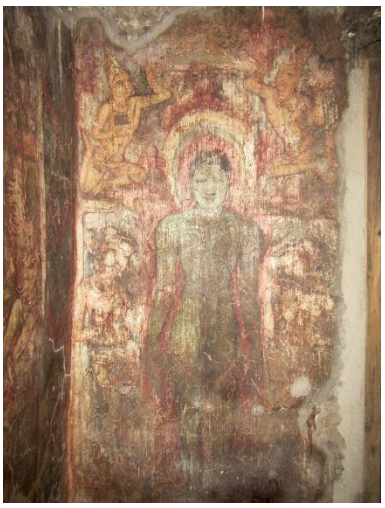
at Ellora were carved between the 6th and 7th centuries CE during the post-Gupta period. This era witnessed the transition from classical Gupta art to more localized regional styles. The paintings at Ellora reflect this shift, showing influences from Ajanta while exhibiting unique characteristics.

While Ellora is celebrated for its intricate sculptures and architectural grandeur, its mural paintings are less prominent compared to those at the nearby Ajanta Caves. However, remnants of murals have been discovered in five caves at Ellora, with the most notable examples found in the Kailasa Temple. These paintings were executed in two phases: the initial series created during the temple's construction and a subsequent series added centuries later. The earlier murals depict deities such as Vishnu and Lakshmi borne through the clouds by the celestial bird Garuda, while the later paintings feature images of Shiva with his followers and celestial beings.

The paintings at Ellora were executed using the tempera technique, where pigments were applied onto a dry surface rather than wet plaster (as seen in fresco techniques). Natural pigments such as ochre, red, and blue were used. However, due to the porous nature of basalt rock, these paintings have suffered significant deterioration. The murals depict : Various forms of the Buddha in meditative and teaching poses. Bodhisattvas such as Avalokiteshvara and Manjushri, often shown with ornamental details. Scenes from the Jataka tales, illustrating moral and spiritual lessons.

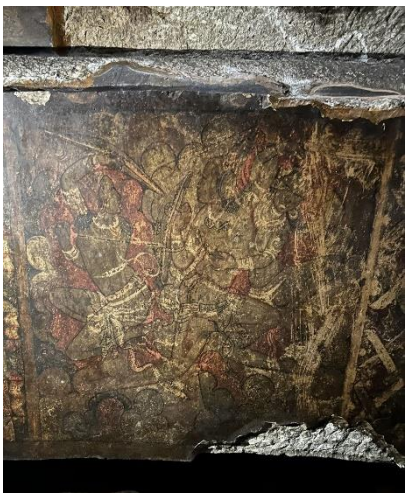
Cave painting at Ellora Caves, Aurangabad, India

Mural Painting in Jain Ellora Caves

Mural Painting in Jain Ellora Caves 32

Ellora Mural of the Rashtrakuta Period

The preservation of these murals has been challenging due to environmental factors and the passage of time, resulting in only partial survival of the original artwork. Despite this, the surviving fragments offer valuable insights into the artistic techniques and religious themes prevalent during their creation. While Ellora's Buddhist caves are architecturally significant, their wall paintings are relatively limited and less well-preserved than those in other sites like Ajanta. Nonetheless, the existing murals contribute to our understanding of the evolution of religious art in India's rock-cut monuments.

Discussion

If we must summarize, it should be noted that Buddhist wall paintings are not merely decorative but are sacred artifacts resulting from devotional labor and merit-making. These paintings preserve the spiritual and social legacy of Buddhist communities, acting as a bridge between ancient craftsmanship and religious practice.

Findings

The research argues that wall paintings serve as powerful educational tools for lay followers, encapsulating essential themes such as the Buddha's life and the Wheel of Life while reflecting a blend of indigenous and trans-regional artistic influences.

Conclusion

In this paper, it is known that wall paintings in Buddhist art are essential expressions of faith and culture rather than mere decorations. These murals preserve the life stories of the Buddha and the journey of enlightenment, reflecting the regional adaptation of Buddhist traditions across Asia. Through vibrant imagery and symbolic designs, these paintings continue to serve as historical records and vital tools for meditation and devotion. Therefore, the preservation of these artistic treasures is necessary to connect future generations with the spiritual and historical legacy of the Buddhist world.

Acknowledgements

I would like to express my thanks to Rector Dr Myo Min Tun, East Yangon University, Dr Aye Aye Ko Pro Rector, East Yangon University, Dr Thidar Aung Pro Rector, East Yangon University and Dr Thi Thi San, Professor (Head), Department of Oriental Studies for their energetic discussion and valuable suggestions.

References

Fraser Lu, Sylvia. (1994) Buddha Images from Burma. Oxford University Press.

Hu, K.J., C.B. Bai, L.Y. Ma, K. Bai, D.B. Liu, and B.B. Fan. (2013) "A Study on the Painting Techniques and Materials of the Murals in the Five Northern Provinces' Assembly Hall, Ziyang, China." Heritage Science, vol. 1, art. 18.

Huntington, S. (1985) The Art of Ancient India: Buddhist, Hindu, Jain.

Myo Nyunt, U. (2011) A Study on Buddhist Mural Painting of Bagan Period [in Myanmar]. Yangon: Ministry of Culture, Department of Archaeology, National Museum and Library.

Pichard, P. (1995) Inventory of Monuments of Pagan: Monument 1440–1734. Paris: UNESCO.

Than Tun. (1969) Ancient History of Myanmar. Yangon: Maha Dagon Press.

The Getty Conservation Institute. (2010) "Wall Paintings Conservation at Mogao Grottoes." (Project report).

Zaw Gyi. (1997) "The Nature of Bagan Period Paintings [in Myanmar]." Collected Works of Saya Zaw Gyi, Vol. 1. Yangon: Union of Myanmar Literary and Journalist Organization, pp. 3-8.

Expanded Class Numbers in Dewey Decimal Classification System for Subject Headings of Buddhism (Sutta)

Saw Mya Kyi Thar[1]

Abstract

This research aims to propose expanded subject headings and classification numbers specifically for the Sutta category within Buddhism. Current descriptions in the Dewey Decimal Classification (DDC) scheme and the Sears List of Subject Headings (SLSH) are found insufficient to capture the comprehensive depth of Buddhist literature. Consequently, there is a critical need to expand both classification numbers and subject headings for Buddhism. To achieve this, data related to the Sutta were initially gathered using the literature search method. These collected data were then analyzed and cross-referenced with the existing DDC and SLSH frameworks to identify gaps and propose the necessary expansions for subject headings and class numbers. This study will be highly beneficial not only for researchers focusing on Buddhist Suttas but also for the catalogers and the librarians, both locally and internationally, in enhancing bibliographic control and resource accessibility.

Introduction

In 1800, Mervil Dewey invented a scheme of classification to organize the knowledge of the Universe and Library of Congress Subject Heading 18th edition published in 1995 for subject heading. Those manual were fortunately based on the Christianity but Buddhism numbers and subject headings were organized in narrow sense. Therefore, this paper tries to create specific Buddhism numbers and subject headings, especially Sutta.

Aims and Objectives of the Study

The Main aim of this paper is to attempt to fill the gap in the area of Buddhism and to propose adequate expanding class number and subject heading for Buddhist scripture. The Objective of this study are-

To understand the nature and organization of Buddhism, particularly the Sutta Pitaka

To assist cataloguers in the cataloguing of Buddhist literature

Scope of the Study

This paper covers three treatises, including Suttas, and examines the specific subject headings and classification numbers assigned to Buddhist scriptures particularly Suttas in the Sears List of Subject Headings.

Research Methods of the Study

Literature search method and interview method were mainly applied to collect raw data in the Library of International Buddhist Studies (Kabaaye), Sitagu Buddha Thkkatho (Thanlyin). Moreover, for the in-depth study, subject specialists in Buddhism and senior librarians were consulted.

Outcome of the Study

This paper assigned the subject headings and class numbers for Buddhism (especially Sutta). The proposed subject headings and classification numbers for Buddhism can be obtained. It can be applied comprehensively in the areas of Buddhism and it will be valuable for all classifiers and librarians in local and abroad.

[1] Dr.Professor/Head, Department of Library and Information Studies

Subjective Headings for Buddhism (Sutta Pitaka)

The Sutta Pitaka should be assigned as the suitable class number as 294.3823. It was divided into five separate collections. They are

Diga Nikāya (extended class number 294.3823D),

Majjhima Nikāya (extended class number 294.3823M),

Saṅyutta Nikāya (extended class number 294.3823S),

Aṅguttara Nikaya (extended class number 294.3823 Aṅ),

Khuddaka Nikaya (extended class number 294.3823 k).

The Diga Nikāya (extended class number 294.3823D)

Diga Nikāya is divided into three main groups

Sīlakkhandha Vagga(သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂ)(294.3823D-1)

Maha Vagga (မဟာဝဂ္ဂ) (294.3823D-2) and

Pāthika Vagga(ပါထိကဝဂ္ဂ) (294.3823D-3)

The Sīlakkandha Vagga (294.3823D-1) is organized with into thirteen suttas.

For propose Subject Heading of those suttas are proposed these Suttas are as follow:

Example

BT Sutta Pitaka

NT Diga Nikāya (extended class number 294.3823D)

NT Sīlakkandha Vagga (294.3823D-1)

PT Bramajāla Sutta (ဗြဟ္မဇာလသုတ္တ) (294.3823D-11)

PSH Sutta Pitaka. Diga Nikāya. Bramajāla Sutta (ဗြဟ္မဇာလသုတ္တ)

(294.3823D-11)

The Majjhima Nikāya (မစ္ဈိမနိကာယ) (294.3823M) is divided into three main groups

Mūlapaṇṇāsa (မူလပဏ္ဏာသ) (294.3823M-1)

Majjimapaṇṇāsa (မစ္ဈိမပဏ္ဏာသ) (294.3823M-2)

Uparipaṇṇāsa (ဥပရိပဏ္ဏာသ) (294.3823M-3)

The Mūlapaṇṇāsa (မူလပဏ္ဏာသ) (294.3823M-1) is organized into five groups.

Among them, the Mūlapariyāra (မူလပရိယာဓ) (294.3823M-11) is containing with ten suttas.

The Subject Heading of these suttas is proposed for cataloguer as follow:

Example

BT Sutta Pitaka

NT Majjhima Nikāya (မစ္ဈိမနိကာယ) (294.3823M)

NT Mūlapaṇṇāsa (မူလပဏ္ဏာသသ) (294.3823M-1)

NT Mūlapariyāra (မူလပရိယာရ) (294.3823M-11)

PT Mūlapariyāra Sutta (မူလပရိယာရသုတ္တ) (294.3823M-111)

PSH Sutta Pitaka. Majjhima Nikāya. Mūlapariyāra Sutta (မူလပရိယာရသုတ္တ) (294.3823M-111)

The Samhyutta Nikāya (294.3823S) is divided into five groups. Among them, the Sagāthāvagga Saṅyutta (သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ္တ)(294.3823S-1) is organized with eleven saṅyutta.

The Subject Heading of these Samhyutta is proposed for cataloguer as follow:

Example

BT Sutta Pitaka

NT Samhyutta Nikāya (သံယုတ္တနိကာယ) (294.3823S)

NT Sagāthvagga Samhyutta (သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ္တ) (294.3823S-1)

PT Devatā Samhyutta (ဒေဝတာသံယုတ္တ) (294.3823S-11)

PSH Sutta Pitaka. Samhyutta Nikāya. Devatā Samhyutta (ဒေဝတာသံယုတ္တ) (294.3823S-11)

Aṅguttara Nikāya (294.3823 Aṅ) is divided into eleven guttaras. They are assigned from 294.3823Aṅ-1 to 294.3823Aṅ-11

Among them, Subject Heading of these guttaras are proposed for cataloguer as follow:

Example

BT Sutta Pitaka

NT Aṅguttara Nikāya (294.3823 Aṅ)

PT Ekaṅguttara (ဧကဂုံတ္တရ)(294.3823Aṅ-1)

PSH Sutta Pitaka. Aṅguttara Nikāya. Ekaṅuttara (ဧကဂုံတ္တရ)(294.3823Aṅ-1)

Khuddaka Nikāya (ခုဒ္ဒကနိကာယ)(294.3823 k) is divided into fifteen treatises.

The Subject Heading of these treatises are proposed for cataloguer as follow:

Example

BT Sutta Pitaka

NT Khuddaka Nikāya (ခုဒ္ဒကနိကာယ)(294.3823 k)

PT Khuddaka Pātha (ခုဒ္ဒကပါဌ)(294.382K-1)

PSH Sutta Pitaka. Khuddaka Nikāya. Khuddaka Pātha (ခုဒ္ဒကပါဌ)(294.382K-1)

Conclusion

These expanded numbers make it much easier for students and researchers to find exactly what they need, keeping related materials together in a way that makes sense. By aligning these new numbers with the right subject headings, it creates a smoother, more consistent experience for everyone. Ultimately, this work ensures that the profound knowledge within Buddhist texts is more accessible and easier to navigate for everyone. It is vitally needed the requirement in the field of library studies to fulfill.

References

Ba Khin, U, Sithu. *What Buddhism is.* Yangon: Department of Religious Affair, 1951.

Dewey, Mevil. *DDC and relative index*. 22nd edition., by John S. Marchell…(et al). Chicago: OCLC,2003.

Library of Congress Subject Headings. 18th edition. Washington D.C: Library of Congress Distribution Service, 1995.

An Analytical Study of The National Literary Award-Winning Book *"Ī kharī" nī" salā" (ဤခရီးနီးသလား)"*

Chue Thinzar Aung*

Abstract

The analytical study investigates the book "*Ī kharī" nī" salā"' (ဤခရီးနီးသလား)*, which won the National Literary Award General Knowledge (Arts) from the Sarpay Beikman in 1986. The main aim of this study is to explore how understanding the nature and signs of death, can help us to increase our awareness of death and quench the fire of greed, anger, delusion, and pride. It also includes a brief biography of author, professional lives, and book review. Data was collected through literature search and interview methods for this paper. The findings of this study provide relevant information for users by highlighting that death can come to anyone at any time. Moreover, it is hoped that the research offers value to scholars studying literature and may serve as a useful reference for researchers engaged in related or partial research.

Keywords: Biography, Book Review, National Literary Award

Introduction

Literature is the lifeblood of a nation. If there is no literature, there will be no nation. Literature and nation are related to each other like the water and the lotus. Literature is the standard model that indicates the standard level of national culture. Therefore, the survival or decline of a nation is closely linked to the preservation or loss of its literature. The disappearance of Pyu literature is the major cause of defunct Pyu nation. The cause of disappearance of Pyu literature is due to lack of maintenance.[1] The establishment of prizes is essential to ensure the preservation and continuity of literature.

"Prize" means the special favoring for someone who is well accomplished for something that is rewarded by government, society or personal. During the days of ancient kingdom, the king rewarded the special prizes as in township administrator and headman of village for the soldiers who adventurously served for the country.[2] The convention of rewarding the prizes for the literature started since Bagan period in history. Myanmar literature flourished for thousands of years with great grandness. They composed about the Dhamma, arbitrament, earthly joys and civility as Yatu (ရတု), Yakan (ရကန်), Ae (အဲ), An (အန်), Luu Tar (လူးတား), Pyo (ပျို့), Linka (လင်္ကာ) and Article (စကားပြေ).[3]

The earliest literature prize is Jardine's prize that was rewarded by John Jardine, the chief judge of Lower Myanmar, British Government in the 1884. Then, the literature awards were contributed by the Myanmar Research Association in 1916. In 1921, Wales Prince Prize of Literature award was offered to honour Wales Prince's visiting to Myanmar. There were so many literature awards becomes offered in British's Colony period like Thitsar Wardi Prize (သစ္စာဝါဒီဆု), Maezar Taung Chay Prize (မဲဇာတောင်ခြေဆု), Kaung Thone Sar Oak Prize

* Daw, Tutor, Department of Library and Information Studies, East Yangon University.

[1]. Dr. Tin Htun Oo, *Cā'up ', cānay 'jaṅ '", cākraññ '' tuik 'nhaṅ '' mran 'mā cā pe (စာအုပ်၊ စာနယ်ဇင်း၊ စာကြည့်တိုက်နှင့်မြန်မာစာပေ)*, (Yangon: Saytanamon Sarpay, 1999), 1. (hereafter cited as Tin Htun Oo)

[2]. Dagon Shwe Mhyar, *Mran 'mā nuiṅ 'naṃ cāpe chu myā" (မြန်မာနိုင်ငံစာပေဆုများ)*, (Yangon: Sarpay Beikman, 1972).

[3]. Zaw Lwin U (Hinthata). *'Amyui" sā" cāpe chu 150 (1980-2000) (အမျိုးသားစာပေဆု ၁၅၀ (၁၉၈၀-၂၀၀၀))*, (Hinthata: Shwenalone Sarpay, 2018). (hereafter cited as Zaw Lwin U)

(ကျောင်းသုံးစာအုပ်ဆု) and YMBA Prize (ဝိုင်အမ်ဘီအေဆု). Moreover, Prize for Writer's team, Pali Barati Association Prize (ပါဠိဘာရတီအစည်းအရုံးဆု), Greece Asia Prize were given during Fascist Japan Period. In 1948, the remarkable literature award called "Sarpay Beikman Prize" was inceptive immediately after achieving Independence. The very first "Sarpay Beikman Prize" was won by Sayar Min Aung with *Mui" ok 'mre praṅ'(မိုးအောက်မြေပြင်)* novel in 1948 and awarded in 1949. At the time of Revolutionary Government Council, "Sarpay Beikman Prize" was amended in the form of artistic literature award in 1962.[4]

Since 1965, it gave awards under the new title, "the National Literary Award". Then in 1969, the Ministry of Information selected the winners and provided the National Literary Awards in a new style. That was Administrative Board of National Literary Award created a new kind of literary award for General Knowledge (arts, sciences and applied science). The newly created literary awards are divided into 19 kinds such as Novel, Collected Short Stories, Drama, Poetry (Classical), Poetry (Modern), Belles-Letters (Sarpadethar), Myanmar Culture and Fine Arts, Children Literature, Youth Literature, Translation (Thuta), Translation (Yatha), General Knowledge (Arts), General Knowledge (Sciences), General Knowledge (Applied Science), Political literature, English Language (Thuta), English Language (Yatha), Essay, and Reference Literary.[5] Now, the National Literary Lifetime Achievement Award was Ks 10,000,000 and the National Literary Award was Ks 5,000,000.[6] Some of the award-winning books have been republished due to popular demand. Among these books, "*Ī kharī" nī" salā"' (ဤခရီးနှီးသလား)* has been published for the ninth edition in 2001 due to popular demand. This book illuminates the universal reality of death faced by all people, irrespective of race, religion, and socioeconomic status. The author of this book won the National Literary Lifetime Achievement Award again in 2022 and his continued literary contributions highlighted the lasting significance of his earlier works. Therefore, this research paper emphasizes only a National Literary Awards Winning General Knowledge (Arts) books in 1986 "*Ī kharī" nī" salā"' (ဤခရီးနှီးသလား)*.

Aim and Objectives of the Study

The main aim of this study is to examine how understanding the nature and symbols of death can deepen one's awareness of mortality and diminish the fires of greed, anger, delusion, and pride. The objectives of this paper are as follows:

- To know Myanmar Literary Awards
- To understand the concept of death
- To support right thinking and enhance knowledge in human life
- To enhance the writing skills of Myanmar authors and promote knowledge
- To produce fully qualified literature, knowledge and aesthetic
- To keep them handy as a reference tools for scholars and library and information students

Scope of the Study

[4]. Tin Htun Oo, 210-211.

[5]. 2023 Ämyui " sā" cāpe chu cīcac‘ rve" khyay‘ re" ko‘ matī nhaṅ‘ '’aphvai' nay‘ myā" 'aciran‘ khamcā *(အမျိုးသားစာပေဆု စီစစ်ရွေးချယ်ရေးကော်မတီနှင့် အဖွဲ့ငယ်များအစီရင်ခံစာ)*, (Yangon: Sarpay Beikman, 2024), 6-7. (hereafter cited as 2023 Ämyui " sā" cāpe chu)

[6]. Ibid.

The scope of this paper is limited to the 1986 general knowledge book that received the National Literary Award, titled "*Ī kharī" nī" salā"*" (ဤခရီးနီးသလား). It also includes a brief biography of the author, an overview of his professional life, and a review of the book.

Research Questions

This research undertakes to clarify the following questions:

1. How can the writing skills of Myanmar authors be enhanced to promote knowledge?
2. Which approaches help in understanding the concept of death?
3. How can literary works be developed to achieve both scholarly depth and artistic beauty?
4. How can right thinking be supported and knowledge enhanced in human life?

Method of the Study

This research was conducted by using literature search method and interview method. The required data were collected from the Universities' Central Library, Sarpay Beikman Public Library, Department of Library and Information Studies in East Yangon University.

Literature Review

A literature review is a piece of academic writing demonstrating knowledge and understanding of the academic literature on a specific topic placed in context. A literature review also includes a critical evaluation of the material; this is why it is called a literature review rather than a literature report. It is a process of reviewing the literature, as well as a form of writing.[7] This research encompassed one dissertation and five master theses as part of its sources. The topics were organized alphabetically within their respective categories.

Nitra Soe Min demonstrated "A Study on Lives and Works of Selected Rakhine Writers". This research studied the amazing lives and works of Rakhine writers that seem to fade away and disappear. This study presented the personal profile of the Rakhine writers who become famous for their works of literature. This paper showed that to know what the Rakhine writers were, what they believed and how their thoughts were shaped religiously, culturally, politically, architecturally, etc. The finding of this study is of great benefits for those who wish to explore the Rakhine historiography, their high standard of literature and the development of Myanmar literature throughout the history.[8]

Hnin Au Win Hlaing presented "The Life and Works of the National Literary Award Winners for Lifetime Achievement Award (2023)". It is revealed that their brief biographical data, written literary items, pen-name used, literary awards offered, other prizes offered, titles of periodicals in which they have published, and associations or organizations they have participated in are included. This paper will be very useful for authors, researchers and those who are interested in literature because the writing styles of the National Literary Award Winners for the Lifetime Literary Awards convey literary knowledge in detail.[9]

Kay Khine Win Lei studied "A Study on Sarpay Beikman Literary Awards for Collective Short Stories (1959-1969)". This study presented the five winners who won the

---

[7]. "Literature review- Institute for Academic Development", literature-reviews, last modified February 26, 2024, accessed December 3, 2025, https://institute-academic-development.ed.ac.uk/study-hub/learning-resources/literature-review

[8]. Nitra Soe Min, "A Study on Lives and Works of Selected Rakhine Writers" (PhD diss., University of Yangon, 2016), 7, 285.

[9]. Hnin Au Win Hlaing, "The Life and Works of the National Literary Award Winners for Lifetime Achievement Award (2013)" (master's thesis, East Yangon University, 2023), 1-10.

Sarpay Beikman literary awards for collective short stories. This study revealed that their bio data, their professional lives, and the themes of (63) short stories and the critical point of view of the judges. It will be useful reference tool for students and researchers who want to study the winners of collective short stories in the Sarpay Beikman Literary Awards.[10]

Ngwe Win observed research titled "A Study on the Lives and Works of the Four Life-Long Achievement Awards Winners of National Literary Awards (2007-2010)". This study presented the four literary professional writers who were done by excellent performance in the field of Myanmar literature during their lifetime. This paper intended to know the knowledge of the authors are how experience they have in their literary lives, which experiences met in their lives and works, activities and who won and awarded the different kinds of the literary prize. The findings in this study, anybody who want to know the veteran author's childhood life, student life, university student life and literary life. It will be useful for persons who want to know the knowledge of the lives and works of National Lifetime Literary Achievement Awards Winners awarded by National Literary Awards.[11]

Su Nandar Maung studied "A study on the Children Literature Prize Winning Books of Sarpay Beikman (1969-2003)". This paper focused mainly on the children literature prize winning books of Sarpay Beikman. It covered fifty prizes awarded books from 1969 to 2003. It is intended to know the quality of the selected children literature, to give the information about the Sarpay Beikman Children Literature Prizes for the library students and others. This paper will be helpful to all who want to study on the literary prize winning on the children giving by the government of Myanmar.[12]

Thet Su Win compiled "A Study on the Shwe Amyutay Literary Award-Winning Books (2009-2010)". It is described by two parts: The Shwe Amyutay Literary Awards in 2009 and 2010 which are poetry genre, feature article genre, essay genre, short story genre and novel genre written by new generation writers. It covered 13 Shwe Amyutay Literary Awards Winners and the themes of their works are also addressed are accompanied by some related photos. This research intended for the learners who study and collect data about the life and works of the authors and literary awards in Myanmar. This study will help researchers, learners can easily get information about the winners especially the Library and Information Studies students can cite as a reference in doing papers about the literary awards in Myanmar.[13]

Thuzar Win @ Aye Aye Sint analyzed "A Study on Sarpay Beikman Literary Awards Winning Novels (1980-1990)". It covered eighteen awards for novels between 1980 and 1990. It is indicated that the quality of the selected novel book and to give the information about the Sarpay Beikman literary award. It will be helpful to students, writers, librarians and scholars who are studying of doing research on the literary award-winning novels offered by the Sarpay Beikman Literary Award Committee.[14]

---

[10]. Kay Khine Win Lei, "A Study on Sarpay Beikman Literary Awards for Collective Short Stories (1959-1969)" (master's thesis, East Yangon University, 2013), 1-5.

[11]. Ngwe Win, "A Study on the Lives and Works of the Four Life-Long Achievement Awards Winners of National Literary Awards (2007-2010)" (master's thesis, East Yangon University, 2021), 1-3.

[12]. Su Nandar Maung, "A study on the Children Literature Prize Winning Books of SarPay Beikman (1969-2003)" (master's thesis, East Yangon University, 2019), 1-5.

[13]. Thet Su Win, "A Study on the Shwe Amyutay Literary Award Winning Books (2009-2010)" (master's thesis, East Yangon University, 2018), 1-4.

[14]. Thuzar Win @ Aye Aye Sint, "A Study on Sarpay Beikman Literary Awards Winning Novels (1980-1990)" (master's thesis, East Yangon University, 2018), 3.

Prize Winning Books in 1986

Chit San Win. *Ī kharī" nī" salā" (ဤခရီးနီးသလား)*. 9th ed. Yangon: Pan Myo Tarya Sarpay, 2001. 372 p., 19 cm.

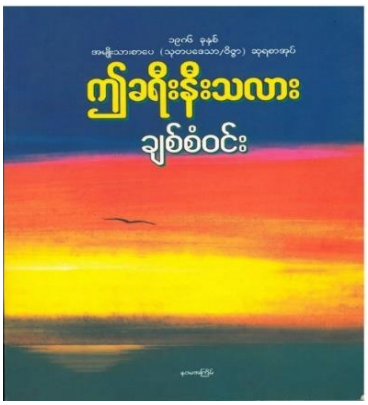

Figure 1. *Ī kharī" nī" salā" (ဤခရီးနီးသလား)*

Brief Bio-data of the Author

Figure 2. Chit San Win (1940-2025)

The author was born on 22nd January 1940 in Yit Kan Gyi Village, Kawa Township, Bago Division. His parents were U Kyaw Sein and Daw Hla Than. His real name is U Chit San. He started studying his education at Basic Education High School, Yit Kan Gyi. When he was young, he studied Buddhist literature from Sayadaw U Wiriya, Yit Kan Gyi. In 1957, he passed his matriculation examination from Sayagyi U Thar Din's Special Grammar School, Bago. Then, he continued his university education at Yan Kin College and the University of Yangon. In 1967, he got B.A Degree from the Workers College.

In 1960-1961, he worked as an office clerk at State Timber Board (STB). In 1963-1964, he worked at Theingyi Zay as a salesman. From 1964 to 1967, he worked as a primary school teacher. Starting from 1965, he wrote articles in the *Taing Yin May Magazine (တိုင်းရင်းမေမဂ္ဂဇင်း)*, *the O-Way Magazine (အိုးဝေမဂ္ဂဇင်း)*, *the Mirror Newspaper (ကြေးမုံသတင်းစာ)*, *the Botataung Newpaper (ဗိုလ်တစ်ထောင်သတင်းစာ)*, *the Shay Thoe Newpaper (ရှေ့သို့သတင်းစာ)*, *the Lansin News* (လမ်းစဉ်သတင်း), *the Worker's Daily Newspaper (လုပ်သားပြည်သူ့နေ့စဉ်သတင်းစာ)*, and the News Light of Myanmar. From 1967 to 1988, he served as an editor, assistant editor,

executive editor, and editor-in-chief, etc at Myanmar Socialist Programme Party and the Central Committee of the Farmers' Union respectively. Moreover, he acted as editor-in-chief, an honoring editor, and advisor in the *Pan Myo Tayar Magazine (ပန်းမျိုးတစ်ရာမဂ္ဂဇင်း)*, the *Lu Nge Arman Magazine (လူငယ်အားမာန်မဂ္ဂဇင်း)*, *Pale' Myopya Myay Yar Magazine (ပုလဲမြို့ပြမြေယာမဂ္ဂဇင်း)*, *Kyar Pan Yae Sin Magazine (ကြာပန်းရေစင်မဂ္ဂဇင်း)*.[15]

In 1972, he got married to Daw Maw Maw (Lamin Eain) and got three children. In 1974, he established Pan Myo Tayar Press and first published Poe Karen book.[16] In 1986, he has conferred the National Literary Award Knowledge (Arts) with the book entitled *Ī kharī" nī" salā" (ဤခရီးနီးသလား)*, in 1990 with the book *Chan'phvap' sañ'' 'aphui" 'aui (ဆန်ဖွပ်သည့်အဖိုးအို)* for the National Literary Award (Literature Only). Besides, he was awarded International Trophy for Quality Award in 1988, Trade Leader's Club Ma KRID Spain, and Golden America Award for Quality (New York, USA) in 1999.

He went to over twenty foreign countries including Asia, South East Asia, Europe, America, and Mexico for literature work. Some distinguished books among over hundred books he wrote are *Ī kharī" nī" salā" (ဤခရီးနီးသလား)* (1986), *Chan' phvap' sañ'' 'aphui" 'aui (ဆန်ဖွပ်သည့်အဖိုးအို)* (1990), *Kui rī" yā" sui' mahut' han' mrac' po' ka kui" toṅ' kyā" (ကိုရီးယားသို့မဟုတ်ဟန်မြစ်ပေါ်ကကိုးတောင်ကျား)* (1995), *Krī" pvā" khyam'" sā lui cit' mve" pā (ကြီးပွားချမ်းသာလိုစိတ်မွေးပါ)* (1996), *Gya pan' lū ṅay' tac' yok''akroṅ'" (ဂျပန်လူငယ် တစ်ယောက်အကြောင်း) (1989)*, *Caṅ' kā pū sui' mahut' 'arhe' phyā" ka khraṅse' mrui' (စင်ကာပူသို့မဟုတ် အရှေ့ဖျားကခြသေ့မြို့)*(1992), *Yui"dayā" sui' mahut' 'arhe' phyā" ka pañcama kyā" (ယိုးဒယားသို့မဟုတ်အရှေ့ဖျားကပဉ္စမကျား)* (1993), *Pū nve" chū ve ī kambhā mre (ပူဆွေးဆူဝေဤကမ္ဘာမြေ)* (1994), *Phvaṃ' phrui" krī" thvā" male" rhā" (ဖွံ့ဖြိုးကြီးထွားမလေးရှား)* (1996), *Ban' kok' (1) (2) (ဗန်ကောက် (၁) (၂))* (1991), *Mrat' paññā nhaṅ'' sā" thaṃ pe" cā (မြတ်ပညာနှင့်သားထံပေးစာ)* (1978), *Mrat' lay' tī (မြတ်လယ်တီ)* (1985), *Sāsanā' cak' khraññ' laṅ'" ce phui' (သာသနာ့စက်ခြည်လင်းစေဖို့)* (1991), *'Atve" nai' 'are" (1,2) (အတွေးနဲ့အရေး (၁၂))* (1988-1989).

In 2022, he was conferred the Life-Long Achievement Award Winner of National Literary Award.[17] He passed away on 26 August, 2025 in Pazondaung Garden Housing, Yangon, leaving behind a remarkable legacy of literary contributions and professional achievements that continue to influence contemporary Myanmar literature and culture.[18]

Book Review of *Ī kharī" nī" salā" (ဤခရီးနီးသလား)*

The book "*Ī kharī" nī" salā"'' (ဤခရီးနီးသလား)* has been continuously edited and published since 1986. It has been published by Pan Myo Tarya Sarpay in Yangon. The structure of the book comprises 25 distinct sections, as indicated in the table of contents. This book included remarks by the Literary Award selection committee, contents, Tagore poem, foreword by Dhammasariya U Khin Maung, the thematic sections and conclusions.

---

[15]. Zaw Lwin U, 118-119.

[16]. Ma May Phyo Naing. Khyac' caṃ vaṅ'" cācucāraṅ'" (2004-2009) (ချစ်စံဝင်းစာစုစာရင်း) (၂၀၀၄-၂၀၀၉). Diploma Paper, University of Yangon, Department of Library and Information Studies, 2010.

[17]. 2023 Ämyui " sā" cāpe chu, 115.

[18]. Zaw Lwin U, 119-120.

By understanding the nature and signs of death, one can increase one's awareness of death and quench the fire of greed, anger, delusion, and pride. It is aimed and written to grow one's good mood, reduce one's anger, and reduce one's self-discipline. "This Journey" means death. The death might come before curved fingers and threads of thought. People are living and pretending to be immortal and do not want to hear about old age, sickness, or death. Death is a law that comes from birth. In Buddha's sermon, death is permanent and life is short and death will have happened. The body and soul are repetitive matter. If people can meditate on the existence of body and soul and develop mindfulness, they will be better able to face death. It is written that one can do more good deeds by living a balanced life for oneself and the common good during one's life.

In such an observation, various situations are encountered. Some individuals experience grief and heartbreak because they are not yet ready to follow Death, while others are fully prepared to depart at Death's summons. Even the person whose body is subject to death may not willingly go, and although the general public may attempt to intervene, they are unable to resist Death's command, and thus must follow reluctantly. Similarly, there are those who, despite public opposition or interference, cannot resist Death and must comply, as well as those who remain in the mortal world because Death has not yet accepted them. The author points out that Death's actions are beyond natural comprehension, often inscrutable, and seemingly arbitrary. The timing and proximity of Death's call cannot be predicted; it occurs solely according to Death's will and desire. There is no certainty regarding the day, time, or place of Death's arrival. The only definite fact concerning Death is that "no one can challenge or question it."

When Death arrives in the human world, people generally welcome it with joy and reverence. Conversely, at the time of departure, people express sorrow and lamentation. Therefore, one should be prepared to follow Death with serenity and acceptance, and it is necessary to understand at least some aspects of Death beforehand. It is certain that Death will ultimately reach each person. Therefore, regardless of whether one holds any personal beliefs or not, whether one is devout in religion or not, whether one accepts mortality or not, or whether one perceives meeting Death as certain or uncertain, no one can ultimately escape Death.

Signs of fear or avoidance of death can be observed among patients in hospitals, inmates in prisons, or those in cold storage facilities, reflecting human anxiety about mortality. It is certain that every individual will eventually grow old and face death; however, humans have yet to discover a medicine or remedy that can prevent aging or death. This calls for careful observation, awareness, and attentiveness, as humans must acknowledge the inevitability of mortality. Scientific medicine allows us to extend life or delay death to some degree, and likewise, through wisdom and knowledge, the reality of death can be anticipated and understood.

Just as the concept of "life intelligence" suggests, life can be preserved or protected through knowledge and awareness. Modern medical practices, particularly preventive measures, provide evidence that human life can be safeguarded through foresight and preparation. By examining this book, we are reminded that instead of avoiding the reality of death, every individual must confront mortality with dignity and awareness. Accepting the inevitability of death responsibly can enable individuals to live more ethically, contribute to family well-being, and serve society and the nation more effectively.

In summarize, "*Ī kharī" nī" salā"*" *(ဤခရီးနီးသလား)* highlighted the inevitability of death and the human response to it. By understanding death, readers are encouraged to

cultivate mindfulness, ethical living, and self-discipline. Accepting mortality responsibly enables individuals to live a balanced life, perform good deeds, and contribute positively to family and society. The book ultimately guides readers to confront death with awareness, serenity, and dignity.

Findings and Discussion

The present study was undertaken an analysis of the book "*Ī kharī" nī" salā"*" *(ဤခရီးနှီးသလား)*, which was honored with the National Literary Award in 1986. The major findings of the study are as follows:

- Provides a clear explanation of the concept of death and its inevitability.
- Articulates a clear understanding of the essential nature and principles of death.
- Renders the nature of death visible and comprehensible.
- Conveys insights intended to reduce self-attachment and the sense of superiority.
- Emphasizes that the principle of mortality is not meant to cause fear, but should be faced responsibly and mindfully by every individual.
- Encourages the reduction of extreme vices such as greed, anger, delusion, and pride, and guides readers to transform these tendencies into contributions for the betterment of humanity.
- Highlights the significance of the literary award and its impact on readers and society.

By examining this paper, the study reveals knowledge about death and its significance prior to its arrival. The study highlights the eternal nature of death, the places designated for those who have passed away, and the spiritual or symbolic destinations assigned by Death. The author integrates religious teachings, ethical reflections, and psychological observations on death with real-life experiences. The book emphasizes that death can come to anyone at any time. It also suggests that overcoming greed, anger, delusion, and pride enables individuals to maintain a balance between personal interests and the welfare of others. The recognition of the book with the National Literary Award underscores its literary significance and the impact of its insights on readers and society.

Conclusion

This paper presents an analytical study by investigating the book "*Ī kharī" nī" salā"*" *(ဤခရီးနှီးသလား)*, which won the National Award in 1986. The findings of this paper reflect the author's experiences in Burmese literature and World literature which combined with the author's thoughts and ideas on the subject of death, which is facing death sooner or later, regardless of race or religion. This book suggests that if people become more aware of greed, delusion, pride, and the certainty of death, these negative qualities can be gradually diminished, fostering greater mutual understanding and harmony among nations. Through a perspective uniquely his own, the author emphasizes that such awareness has the potential to contribute meaningfully to peace within oneself and in the wider world. Moreover, this study also provides scholarly value for the field of literature and functions as a reference point for researchers undertaking related or partial investigations.

Acknowledgements

I sincerely thank Dr. Myo Min Tun, Acting Rector of East Yangon University, for permitting the submission of this research paper. I am deeply grateful to Dr. Saw Mya Kyi Thar, Professor and Head of the Department of Library and Information Studies, East Yangon University, for her continuous support and encouragement in writing this paper. I am grateful to Dr. Tun Aung Kyaw, Part-time Professor, Department of Library and Information Studies, University of Yangon for his invaluable assistance in editing this research paper. My heartfelt appreciation goes to Dr. Yu Yu Naing, Professor, Department of Library and Information Studies, East Yangon University, for her guidance, advice, encouragement, and patience throughout the various stages of completing this paper. I am thankful to the authority person of Sarpay Beikman Public Library for facilitating the collection of data required for this research paper.

References

Hnin Au Win Hlaing. "The Life and Works of the National Literary Award Winners for Lifetime Achievement Award (2023)" (master's thesis, East Yangon University, 2023).

Kay Khine Win Lei. "A Study on Sarpay Beikman Literary Awards for Collective Short Stories (1959-1969)" (master's thesis, East Yangon University, 2013).

Ngwe Win. "A Study on the Lives and Works of the Four Life-Long Achievement Awards Winners of National Literary Awards (2007-2010)" (master's thesis, East Yangon University, 2021).

Nitra Soe Min. "A Study on Lives and Works of Selected Rakhine Writers" (PhD diss., University of Yangon, 2016).

Su Nandar Maung. "A study on the Children Literature Prize Winning Books of SarPay Beikman (1969-2003)" (master's thesis, East Yangon University, 2019).

Table of Library of Congress Transliteration of Burmese into English with illustration. Rangoon: Support Government Printing in Stationery Burma, 1981.

Table of Transliteration of Burmese into English with illustration. Rangoon: Support Government Printing in Stationery Burma, 1930.

Thet Su Win. "A Study on the Shwe Amyutay Literary Award Winning Books (2009-2010)" (master's thesis, East Yangon University, 2018).

Thuzar Win @ Aye Aye Sint, "A Study on Sarpay Beikman Literary Awards Winning Novels (1980-1990)" (master's thesis, East Yangon University, 2018).

Turabian, Kate L. *A Manual for Writers of Research Papers, Theses, and Dissertations: Chicago Style for Students and Researchers.* 8th ed. Chicago: University of Chicago Press, 2013.

The Role of Chatgpt-5 in Enhancing Information Retrieval Skills For Students From East Yangon University

Win Nyein Yee*

Abstract

It is observed that Artificial Intelligence (AI), especially ChatGPT, is becoming a very trending technology. Because most people from every sector use it for various purposes. In the field of education sector, it is also one of the tools that can assist in academic activities. The aim of this research is to explore the role of ChatGPT in improving information retrieval skills for students from East Yangon University. Specifically, the study focuses on key components of information retrial, including query formulation, information retrieval, source evaluation, information organization, and critical thinking. The scope of the study includes students from 18 departments at East Yangon University. A mixed method approach will be used to collect quantitative and qualitative data through surveys and interviews. In this research, data were collected through questionnaires to a randomly were selected 120 students in the 2025-2026 academic year. This research examines respondents' awareness, usage patterns, benefits, and challenges when using ChatGPT for information retrieval (IR) tasks. The findings are expected to reveal that ChatGPT significantly supports students in improving the efficiency, accuracy, and critical evaluation of information retrieval processes. The results provide practical ideas for integrating AI tools such as ChatGPT into university academic activities to conduct research and teaching more effectively.

Keyword: Artificial intelligence (AI), ChatGPT, Information Retrieval, Student, East Yangon University

Introduction

The rapid growth of electronic information resources in the digital age has significantly changed the ways to search, retrieve, and use information in academic communities. Information Retrieval (IR) is key area in Library and Information Science (LIS) and is concerned with the effective organization, storage, access, and retrieval of information that users need.[1] These information retrieval processes are essential for libraries, research institutions, and academic research. Therefore, faculty and students in the field of education need to develop sufficient information retrieval skills not only to retrieve information but also to identify relevant, accurate, and timely information for teaching, learning, and research purposes.

Traditionally, information retrieval has been supported through systems such as online public access catalogues (OPACs), bibliographic databases, search engines, and reference services. Information retrieval skills are becoming increasingly important today, given the explosion of digital information and online educational databases.

Nowadays, Artificial Intelligence (AI) has emerged as a technology that can support information retrieval activities, AI-based language models have the potential to accelerate information retrieval and analysis. In particular, ChatGPT-5, developed by OpenAI, was launched on August 7, 2025. GPT-5 is a significant leap in intelligence over all previous models, offering advanced performance in coding, math, writing, health, vision, and more. It has been widely adopted as a digital assistant in research, learning, and teaching contexts.[2]

*Daw, Tutor, Department of Library and Information Studies.

[1]. Gobinda G. Chowdhury. “Introduction to Modern Information Retrieval”, London: Facet Publishing,2010, https://books.google.com.mm/books/about/Introduction_to_ModernInformation_Retri html?id.

[2]..“Introducing ChatGPT-5,” OpenAI, last modified August 7,.2025, accessed October 9,2025, https://openai.com/index/introducing-gpt-5/?utm_source=chatgpt.com.

From a library and information studies (LIS) perspective, ChatGPT can be viewed as an intelligent information retrieval support system and a model for contemporary digital reference services. Recent studies have shown that AI-based tools help users improve query refinement, information retrieval, and information literacy skills.[3]Such support for faculty and students can enhance confidence and efficiency in finding and using academic information.

In the higher education context of Myanmar, including East Yangon University (EYU), the integration of AI-based tools into educational information practices is still at an emerging stage. This study examines the use of ChatGPT-5 by students, with a particular focus on information retrieval skills from an LIS perspective. Understanding users' experiences, perceptions, and skill development in relation to ChatGPT is essential for evaluating its relevance to academic libraries and information services. Therefore, this research aims to explore the role of ChatGPT-5 in enhancing information retrieval skills among students at East Yangon University, contributing to LIS communities, and provide practical ideas for the future development of educational information services.

Aim and Objectives of the Study

This study aimed to explore how the use of ChatGPT improves the information retrieval skills of students at East Yangon University. The objectives of the research are as follows:

- To examine the level of awareness and usage of ChatGPT for information retrieval activities among students at East Yangon University
- To examine the frequency and purposes for which ChatGPT is used in searching and retrieving educational information
- To analyse the role of ChatGPT in enhancing key information retrieval skills
- To identify the challenges and benefits associated with the use of ChatGPT in supporting student's information retrieval and critical thinking skills.

Scope of the Study

The scope of this study will include students from 18 out of 19 departments at East Yangon University. Since there are no day programs in the Department of Economics, it is not included in this study. Apart from this department, undergraduate and postgraduate students from the remaining 18 departments will be included in the research. From these departments, 120 students from 2025-2026 academic year will be randomly selected to cooperate in the study.

Method of the Study

This research examines the role of ChatGPT-5 in enhancing information retrieval skills for students from East Yangon University. The research will use both quantitative and qualitative methods. Primary data were collected from students through a structured questionnaire. The generated data were analysed using descriptive statistics and display graphs.

---

[3]. Jelena Madunic and Matija Sovulj., "Application of ChatGPT in Information Literacy Instructional Design," *Publications* 12, no. 2 (April 2024), accessed January 2, 2026, https://www.researchgate.net/ publication/379846392.

Research Questions

Based on the purpose of the study, the following research questions were set out to be studied:

1.What is the level of awareness and usage of ChatGPT among students at East Yangon University?

2.What is the frequency of use and the purposes of which students using ChatGPT-5 in searching and retrieving educational information?

3. How does the use of ChatGPT contribute to the enhancement of students' information retrieval skills?

4. What are the benefits and challenges associated with using ChatGPT-5 in supporting students' information retrieval and critical thinking skills?

Research Outcomes

The results of this study show that the use of ChatGPT among students at East Yangon University help improve information retrieval skills. Using ChatGPT improves query formulation skills, information retrieval skills, source evaluation, and critical thinking, and can also provide benefits such as saving time in the research and learning process and improving learning skills. On the other hand, challenges such as over-reliance on ChatGPT and the need to check the accuracy of information were found. This research will also provide recommendations for the use of ChatGPT in the academic community and may also provide practical supports for AI-based information retrieval of research activities.

Literature Review

A literature or narrative review is a comprehensive review and analysis of the published literature on a specific topic or research question.[4] There are many studies performed about the role of ChatGPT in improving academic success.

Raj Sandu, Ergun Gide and Mahmoud Elkhodr surveyed a paper "The Role and Impact of ChatGPT in educational Practices: Insights from an Australian Higher Education Case Study". This study uses a combination of case study and survey methods to examine the impact of ChatGPT on teaching and learning processes, student engagement in learning, and academic achievement. Research conducted in the developed countries such as Australia, based on undergraduate and postgraduate students, has shown that ChatGPT can enhance self-directed learning by helping students understand difficult concepts and perform analytical tasks effectively. While ChatGPT has been shown to have benefits for learning and teaching, concerns have also been raised about its overreliance on AI technology. Therefore, the research suggests that there is a need to develop purposeful strategies and comprehensive institutional guidelines to ensure that ChatGPT is used responsibly and effectively.[5]

Yizheng Huang and Jimmy X. Huang conducted a paper "Exploring ChatGPT for Next-Generation Information Retrieval: Opportunities and Challenges" in January 2024. This research demonstrates that ChatGPT can provide many benefits for information retrieval processes. ChatGPT can transform the way traditional information retrieval systems work by

[4]. "What is a Literature Review?," University of Texas Libraries, last modified August 27, 2025, ,accessed January 2, 2026, https://guides.lib.utexas.edu/literaturereviews.

[5]. Raj Sandu and etal., "The Role and Impact of ChatGPT in educational Practices: Insights from an Australian Higher Education Case Study," *Discover Education* 3, no. 1 (June 2024), accessed January 2, 2026, https://www.researchgate.net/publication/381310124.

understanding user queries in natural language and producing information. Traditional information retrieval tasks have been based on supervised learning methods. Furthermore, previous literature has pointed out the impact of ChatGPT on information retrieval tasks and has determined that it can provide important insights to understand how it can affect the development of IR technologies in the future. Such findings also indicate the need for responsible and effective use of ChatGPT in the field of information retrieval.[6]

Ibnatul Jalilah Yusof presented a paper "ChatGPT- Assisted Retrieval Practice and Exam Scores: Does it Work?" in March 2025. The research compared the results of students who used ChatGPT for AI-assisted retrieval practice with those who did not use ChatGPT. The research found that students who practiced using ChatGPT performed significantly better on final exams. These findings confirm that ChatGPT is an effective learning tool that can improve students' academic achievement. However, the research also emphasizes the importance of incorporating human teacher feedback and suggestions when using AI technologies like ChatGPT. In particular, human teacher guidance and content clarification are identified as important components that complement AI aids, especially to address complex learning needs and to deepen understanding of content.[7]

Data Analysis

In this survey, questionnaires were conducted to obtain both quantitative and qualitative data from students in the 18 departments at East Yangon University. With the permission of the Acting Rector and Head of the Professors of each department, the questionnaires were distributed to the students in printed and google formats. From a total population of (1620) students, a sample of 120 students were randomly selected as the sample population for this study. The data obtained is stated with percentage in a table.

i. Demographic Characteristics of the Respondents

The demographic characteristics of the respondents is presented by gender, age and academic level. The results are shown in the table below.

Table 3.1. Demographic Characteristics of the Respondents

Demographic	Respondents	%
Gender		
Male	21	17.5
Female	99	82.5
Age		
16 –20	31	25.8
21–30	87	72.5
31–40	2	1.7
Academic Level		

[6]. Yizheng Huang and Jimmy X. Huang., "Exploring ChatGPT for Next-Generation Information Retrieval: Opportunities and Challenges," *Web Intelligence* 22, no. 1 (January 2024), accessed January 2, 2026, https://www.researchgate.net/publication/377369930.

[7]. Ibnatul Jalilah Yusof, "ChatGPT- Assisted Retrieval Practice and Exam Scores: Does it Work?," *Journal of Information Technology Education: Research* 24, no. 8 (March 2025), accessed January 2, 2026, https://www.jite.org/documents/Vol24/JITE-Rv24Art008Yusof11348.pdf.

Undergraduate	105	87.5
Postgraduate	15	12.5

Source: Response of Students from East Yangon University (EYU)

Table 3.1 shows the respondent and percentage of the gender, age and academic level. Among 120 respondents, 21 (17.5%) were male while 99 (82.5%) were female. Regrading age, there are 31 (25.8%) of the student belong to age group 16 - 20 while 87 (72.5%) are in 21–30-years and the least is 2(1.7%) of the respondent in 31–40 year. Regarding academic level, 105 (87.5%) were undergraduate and 15 (12.5%) postgraduates.

ii. Awareness of ChatGPT by Respondents

The survey asked respondents whether they had heard about ChatGPT. The results are presented in the following table.

Table 3.2. Awareness of ChatGPT by Respondents

Awareness	Respondents	%
Yes	118	98.3
No	2	1.7
Total	**120**	**100%**

Source: Response of Students from East Yangon University (EYU)

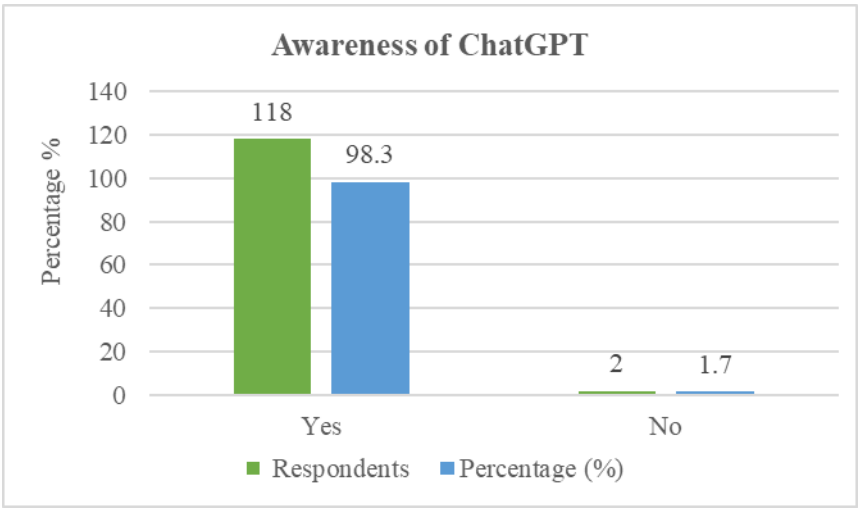

Figure 3.1. Awareness of ChatGPT by Respondents

The study shows that 118 (98.3 %) students answered “Yes” indicating they were aware of ChatGPT. Only 2 (1.7 %) answered “No”.

iii. Level of ChatGPT Usage by Respondents

Respondents were asked to rate the level of ChatGPT usage among people in their academic environment such as - “high", "moderate", " low" and not used".

Table 3.3. Level of ChatGPT Usage by Respondents

Usage Level	Respondents	%
High	47	39.2
Moderate	66	55
Low	5	4.17
Not used	2	1.7
Total	**120**	**100%**

Source: Response of Students from East Yangon University (EYU)

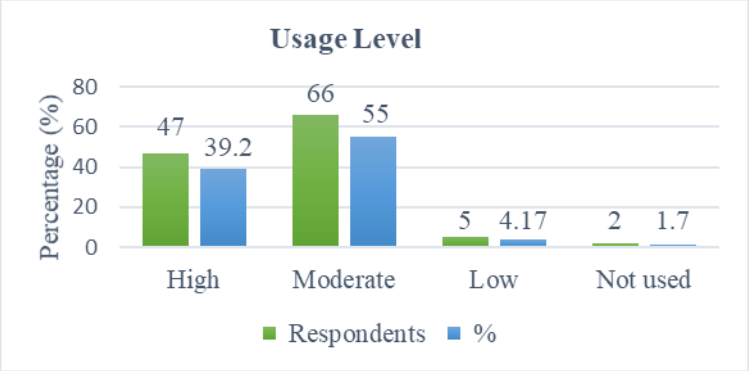

Figure 3.2. Level of ChatGPT Usage by Respondents

According to the above table, 66 (55%) indicated that they were moderate users of ChatGPT, while 47 students (39.2 %) reported that they used it very high, 5 (4.17%) showed low frequency of usage. But, only 2 (1.7%) indicated that they did not use its.

iv. Purpose of Using ChatGPT by Respondents

There are various purposes for using ChatGPT in an educational environment. The survey asked students for what purposes they use ChatGPT.

Table 3.4. Purpose of Using ChatGPT by Respondents

Purpose	Respondents	%
Academic study	15	12.5
Research support	20	17.5
Assignment completion	30	24.2
General information searching	84	70
Language translation	5	4.2

Source: Response of Students from East Yangon University (EYU)

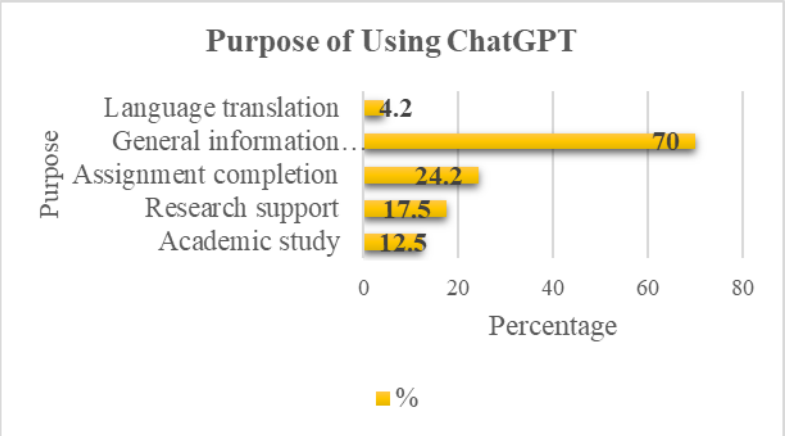

Figure 3.3. Purpose of Using ChatGPT by Respondents

The results show that most respondents 84 (70 %) use it for general information searching, respondents 30 (24.2 %) for their assignment completion, 20 (17.5%) for research support,15 (12.5 %) for academic study, and others 5 (4.2 %) are the least used it.

v. Sources of Information Used by Students

Students are using various information source for information retrieval. These sources mentioned in the questionnaires are library, search engines, AI tools, lecture notes and other. The total number of responses exceeds the sample population because some questions allowed participants to choose more than one option. Their response is presented in the following table.

Table3.5. Sources of Information Used by Students

Tools	Respondents	Percentage
Library	35	29.2
Search engines	56	46.7
AI tools	39	32.5
lecture notes	5	4.2
Others (academic database, online journal, peer discussion, etc.)	2	1.7

Source: Response of Students from East Yangon University (EYU)

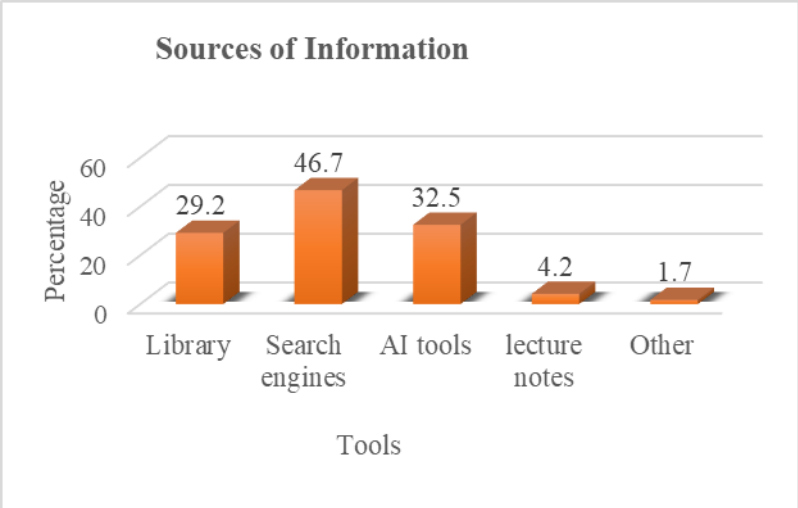

Figure 3.4. Sources of Information Used by Students

Table 3.5 shows that the majority of students 56 (46.7%) use search engines, followed by AI tools 39(32.5%). A minimum response of students who use library was 35(29.2 %), followed by those who use lecture notes 5 (4.2%), and other response (academic database, online journal, peer discussion, etc.) was 2 (1.7 %).

vi. Helps in finding Information by Respondents

The students were asked if ChatGPT help them find relevant academic information. The results are stated in the following table.

Table 3.6. Helps in Finding Information

Response	Respondents	Percentage (%)
Yes	86	71.1
No	5	4.2
Not sure	29	24.2
Total	**120**	**100**

Source: Response of Students from East Yangon University (EYU)

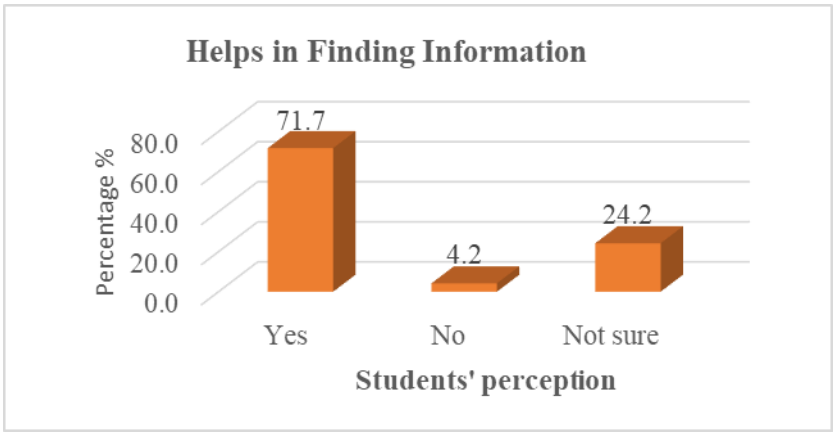

Figure 3.5. Helps in Finding Information

Table 3.6 shows that students 86 (71.7 %) found ChatGPT helpful in finding relevant information. At least 5 (4.2 %) students responded that it did not help and 29 (24.2 %) students responded that they were not sure.

vii. Frequency of Using the ChatGPT

Regarding with students' frequency using of ChatGPT, the survey asked how often they used ChatGPT for information retrieval skills. The data collected are shown in the table below.

Table 3.7. Frequency of Using the ChatGPT

Frequency	Respondents	Percentage (%)
Daily	39	32.5
Weekly	24	20.0
Occasionally	46	38.3
Rarely	11	9.2
Total	**120**	**100**

Source: Response of Students from East Yangon University (EYU)

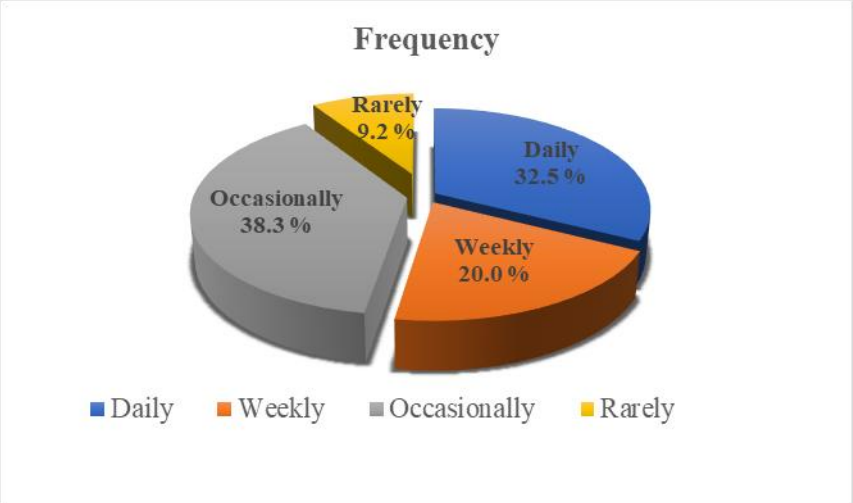

Figure 3.6 Frequency of Using the ChatGPT

According to the above table, the majority of students 46 (38.3%) used ChatGPT occasionally, while 39 (32.5 %) of them used it daily, followed by 24 (20.0%) weekly with only 11 (9.2 %) responded rarely using it.

viii. Information retrieval skill improved by using ChatGPT

The survey presents the improved information retrieval skills among students at East Yangon University through the use of ChatGPT. They categorize key areas of skill, including identifying relevant information, keyword selection, formulating search queries, and filtering unnecessary information.

Table 3.8. Information retrieval skill improved by using ChatGPT

Information retrieval skill	Respondents	Percentage (%)
Identifying relevant information	54	45.0
Keyword selection	46	38.3
Formulating search queries	30	25.0
Filtering unnecessary information	5	4.2

Source: Response of Students from East Yangon University (EYU)

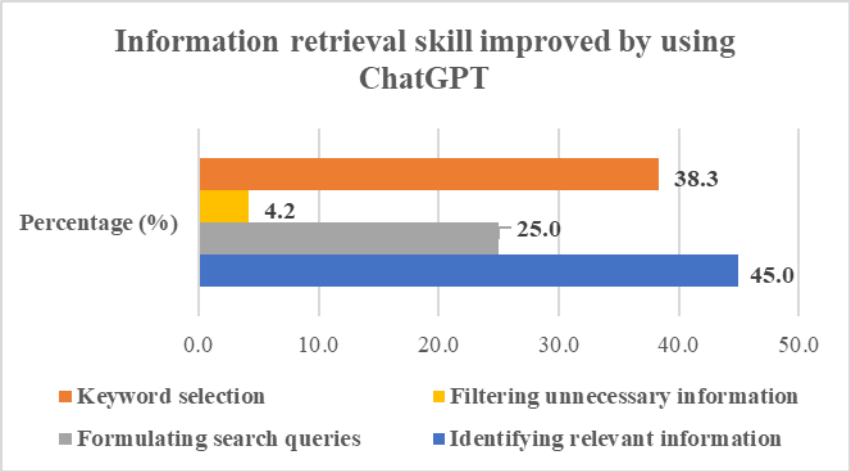

Figure 3.7. Information retrieval skill improved by using ChatGPT

The above table illustrates that most of the students 54 (45.0%) reported that ChatGPT helped them identify relevant information. It was followed by 46 (38.3 %) for keyword selection, 30 (25.0 %) for formulating search queries and 5 (4.2 %) for filtering unnecessary information.

ix. ChatGPT supports information searching process

Regarding the students' perceptions of how ChatGPT supports information searching process, the results are presented in the following table.

Table 3.9. Supporting Process of ChatGPT

Supporting Process	Respondents	Percentage (%)
Provides direct answers	63	52.5
Suggests keywords/topics	41	34.2
Explains search results	24	20.0
Does not support	5	4.2

Source: Response of Students from East Yangon University (EYU)

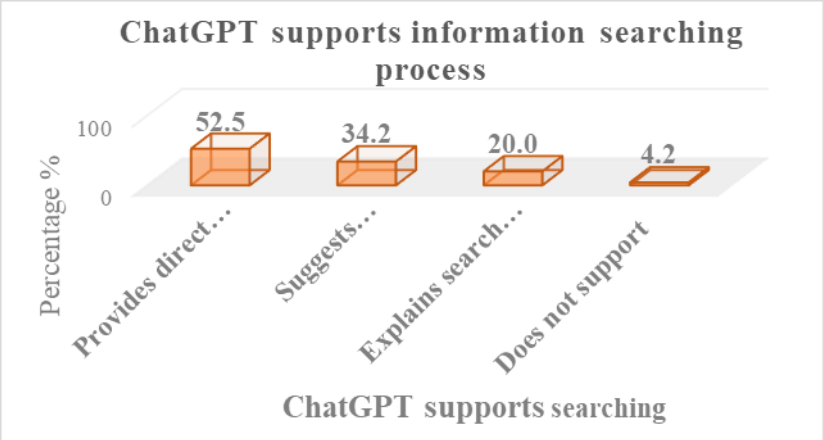

Figure 3.8. ChatGPT supports information searching process

As shown in Table 9, the majority of students, 63 (52.5 %) reported that ChatGPT was particularly useful in providing direction answers while 41 (34.2 %) students answered that it suggests keywords/topics, 24 said it explained search results. (20.0 %). At least 5 (4.2 %) reported that it did not support.

x. The Impact of ChatGPT over Search Engines

The survey asked for the respondents' opinions on comparing ChatGPT to search engines used for educational purposes. The table below shows their opinions in percentages.

Table 3.10. The Impact of ChatGPT over Search Engines

Impact	Respondents	Percentage (%)
More effective	39	32.5
Equally effective	66	55.0
Less effective	15	12.5
Total	**120**	**100 %**

Source: Response of Students from East Yangon University (EYU)

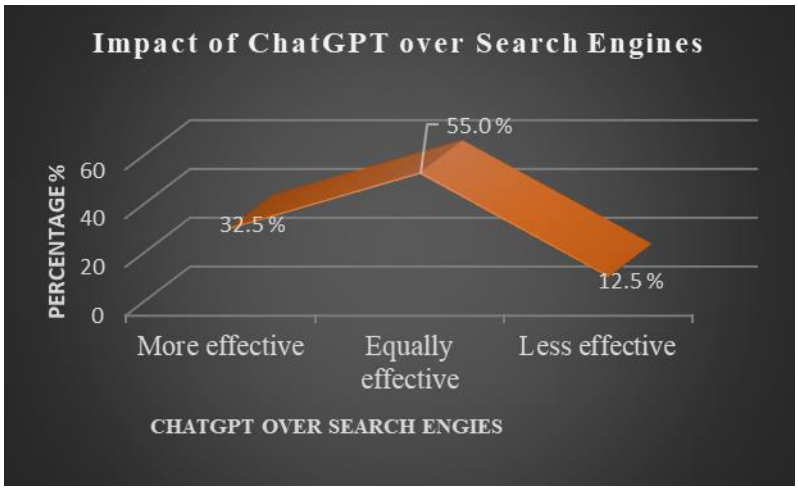

Figure 3.9. The Impact of ChatGPT over Search Engines

As shown in the table above, most students 66 (55.0%) rated ChatGPT as equally effective as traditional search engines. Only a few students, 39 (32.5 %) responded that it was more effective and 15 (12.5 %) that it was less effective.

xi. Effectiveness of ChatGPT in Academic Context

The table below presents students' perceptions of the effectiveness of ChatGPT in the academic context at East Yangon University, together with the extent of these perceptions.

Table 3.11. Effectiveness of ChatGPT in Academic Context

Topics	Strongly Disagree	Disagree	Neutral	Agree	Strongly Agree
ChatGPT enhances my learning efficiency.	9 (7.5)	11 (9.5)	43 (35.8)	49 (40.8)	8 (6.7)
ChatGPT supports critical thinking in information searching.	5 (4.2)	7 (5.8)	41 (34.2)	53 (44.2)	14 (11.7)
ChatGPTis useful for academic research and writing.	6 (5.0)	11 (9.2)	43 (35.8)	41 (34.2)	19 (15.8)
ChatGPT complements library and online information resources.	6 (5.0)	11 (9.2)	49 (40.8)	46 (38.3)	8 (6.7)

"Table 3.11____ *Continued"*

Topics	Strongly Disagree	Disagree	Neutral	Agree	Strongly Agree
Using ChatGPT saves time in searching for academic information.	2 (1.7)	4 (3.3)	42 (35.0)	51 (42.5)	21 (17.5)
ChatGPT improves my academic performance by enhancing information retrieval skills.	5 (4.2)	11 (9.2)	52 (43.3)	44 (36.7)	8 (6.7)
ChatGPT is an effective tool for academic learning and research.	2 (1.7)	6 (5.0)	55 (45.8)	47 (39.2)	10 (8.3)
I prefer using ChatGPT along with traditional information sources (library, databases).	6 (5.0)	16 (13.3)	49 (40.8)	43 (35.8)	6 (5.0)

Source: Response of Students from East Yangon University (EYU)

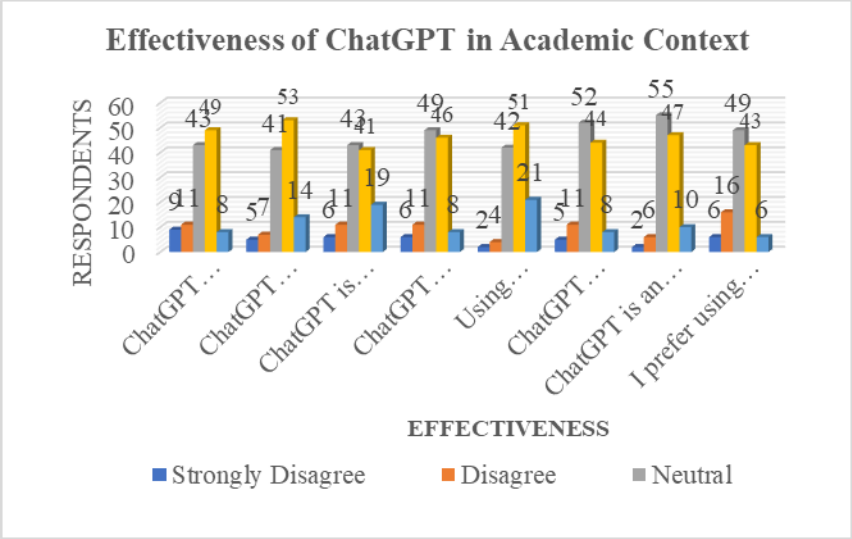

Figure 3.10. Effectiveness of ChatGPT in Academic Context

The result shows that for the statement, "ChatGPT enhances my learning efficiency," the majority of students 49 (40.8%) agreed and 43 (35.8%) were neutral, while the least of students 8 (6.7%) indicated that they strongly agreed. Only a few students indicated that they disagreed. Regarding the statement "ChatGPT supports critical thinking in information searching," most students indicated agree 53 (44.2%) and neutral 41 (34.2%). Similarly, for the statement "ChatGPT is useful for academic research and writing," the majority of students 41 (34.2%) agreed, 43 (35.8%) were neutral and 19 (15.8%) strongly agree. Furthermore, students' perceptions on complements library and online information resources stated that 46 (38.3%) agree, and 49 (40.8%) neutral give responses. For the statement "Using ChatGPT saves time in searching for academic information," the highest of students 51 (42.5%) agree and 42 (35.0%) neutral, while 2 (1.7%) responded strongly disagree. In addition, for the question "ChatGPT improves my academic performance by enhancing information retrieval skills" the majority of students agree 44 (36.7%), and 52 (43.3%) neutral, indicating positive views. Furthermore, in terms of students' perceptions on ChatGPT as an effective tool for academic learning and research 47 (39.2%) agree, and neutral 55 (45.8%) responses. For the statement "I prefer using ChatGPT over traditional information sources," the majority of students 49 (40.8%) chose neutral, and 43 (35.8%) agreed.

According to the results, students generally saw ChatGPT as an effective and supportive tool from an educational perspective, and across all statements, agreement responses were higher than disagreement.

xii. Benefits of ChatGPT for academic purpose

Using ChatGPT can provide many benefits for students in their academic works. The students were asked what benefits they had gained from using ChatGPT in time-saving in preparing materials, improving writing quality, access to information, increasing efficiency in academic communication, enhancing critical thinking and analysis and help with research.

Table 3.12. Benefits of ChatGPT

Benefits	Respondents	%
Time-saving in preparing materials	62	51.7
Improved writing quality	10	8.3
Improved access to information	31	25.8
Increased efficiency in academic communication	4	3.3
Enhanced critical thinking and analysis	20	16.7
Helps with research	24	20.0
Aids in problem-solving	27	22.5
Other (exam preparation, self-learning)	4	3.3

Source: Response of Students from East Yangon University (EYU)

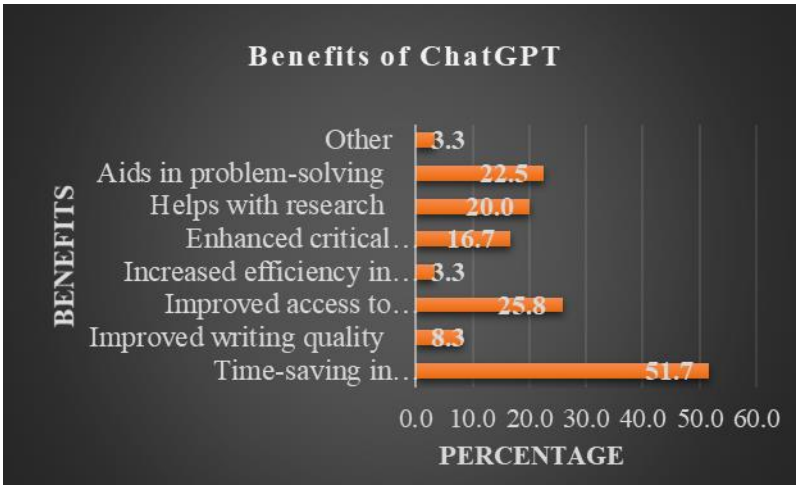

Figure 3.11. Benefits of ChatGPT for academic purpose

According to the above table, it can be stated that 62 (51.7 %) of students are using ChatGPT for time-saving in preparing material, 10 (8.3 %) in improving writing quality, 31(25.8 %) in improving access to information, 4 (3.3 %) in increasing efficiency in academic communication, 20 (16.7 %) in enhancing critical thinking and analysis, 24 (20.0 %) in helping in research, and 27 (22.5 %) in aiding in problem-solving and 4 (3.3 %) in other (exam preparation, self-learning). The results found that the majority of students used ChatGPT to save time preparing materials.

xiii. Challenges in Using ChatGPT

Students may face with some challenges while they are using ChatGPT. The survey listed seven challenges to choose from. The challenges are inaccurate or irrelevant responses, difficulty understanding responses, lack of specific academic knowledge, technical issues, concerns about privacy or data security, ethical issues, lack of critical thinking.

Table 3.13. Challenges in Using ChatGPT

Challenges	Respondents	Percentage (%)
Inaccurate or Irrelevant responses	12	10.0
Difficulty understanding responses	34	28.3
Lack of specific academic knowledge	22	18.3
Technical issues	10	8.3
Concerns about Privacy or Data security	4	3.3
Ethical Issues (e.g., Plagiarism, cheating)	11	9.2
Lack of critical thinking	19	15.8
Over - reliance on ChatGPT	27	22.5

Source: Response of Students from East Yangon University (EYU)

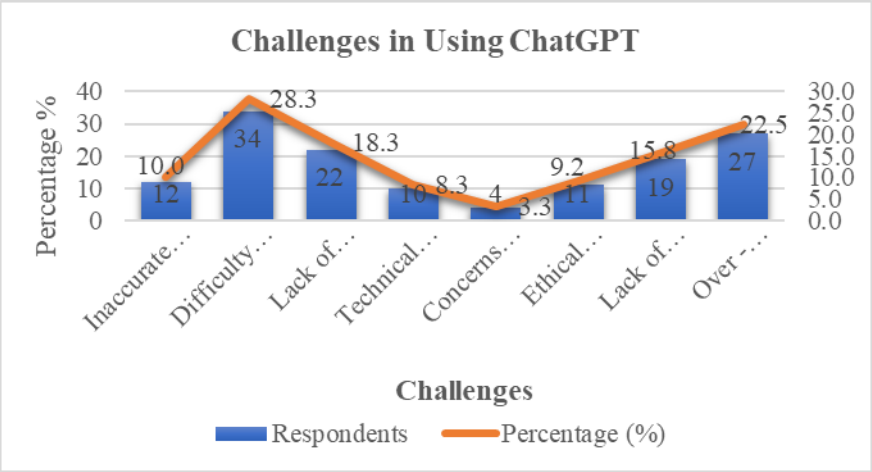

Figure 3.12 Challenges in Using ChatGPT

The result shows that the most of students 34 (28.3 %) faced using ChatGPT for difficulty understanding responses. It was followed by 27 (22.5 %) of students for over reliance on ChatGPT, 22 (18.3 %) of students for lack of specific academic knowledge, 19 (15.8%) of students for lack of critical thinking, 12 (10.0 %) of students for inaccurate or irrelevant responses ,11 (9.2 %) of students for ethical issues, 10 (8.3 %) of students for technical issues, and 4 (3.3 %) of them faced using ChatGPT for concerns about privacy or data security.

Findings and Discussion

The study was conducted among 120 students from 18 departments at East Yangon University. Analysis of the respondents' demographics revealed that 99 students (82.5%) were female and 21 (17.5%) were male, with the majority being undergraduates (87.5%) and a smaller proportion postgraduate (12.5%). Most participants (72.5%) were aged between 16 and 20 years, whereas only a few were aged 31- 40, indicating that the majority were final-year students. Almost all respondents (98.3%) reported being aware of ChatGPT; however, its usage within the academic environment was moderate. While 70% of students used ChatGPT primarily for general information searches, most did so occasionally, with fewer students using it daily or weekly. This suggests that although ChatGPT is popular among students, it

has not yet been fully integrated into their daily academic activities and is still treated as an occasional tool for specific tasks.

Students employed various sources for information retrieval, including search engines such as Google Scholar (46.7%). ChatGPT was reported to enhance specific information retrieval skills, particularly in identifying relevant information (45.0%) and selecting appropriate keywords (38.3%), while only a small proportion (4.2%) reported no improvement. These findings indicate that ChatGPT serves as a cognitive support tool, reducing barriers between queries and relevant academic information and improving students' ability to formulate effective search strategies.

In comparison with traditional search engines, 55.0% of students considered ChatGPT equally effective, whereas 12.5% found it less effective. This suggests that ChatGPT functions as a complementary resource, providing direct, concise answers that streamline research without fully replacing conventional search engines. Regarding the benefits of ChatGPT, 51.7% of students reported using it primarily to save time when preparing materials, while 25.8% used it to improve access to information. Despite these advantages, challenges remain: 28.3% of students reported difficulty understanding ChatGPT's responses, and 22.5% expressed concern about over-reliance. These results highlight the importance of developing critical thinking and information literacy skills alongside AI usage.

Overall, the study indicates that ChatGPT is perceived as an effective and supportive educational tool. It facilitates efficient access to information and enhances students' learning processes, while also emphasizing the need for institutional guidance and ethical frameworks to ensure responsible and balanced use of AI in academic contexts.

Conclusion

ChatGPT usage among university students has become widespread and has influenced various aspects of their education, social life, and so on. If used in a positive way, ChatGPT can help students improve their academic performance and gain knowledge. This research examined the role of ChatGPT in improving the information retrieval skills of students at the East Yangon University.

The research results of this study indicate that most students were aware of ChatGPT and used it at a moderate level. In particular, ChatGPT was most commonly used for general information searching, with a high number of occasional and weekly users. The research found that using ChatGPT significantly improved students' Information Retrieval Skills, especially identifying relevant information and keyword selection skills. Some students found that ChatGPT made the information retrieval process easier because it provided direct answers and suggested keywords. In addition, there were students who found ChatGPT to be equally effective when compared to traditional search engines.

In addition, the research results showed that the use of ChatGPT provided benefits such as saving time and faster access to information needed for learning and research. However, some students also reported challenges such as over-reliance on ChatGPT and difficulty in understanding the answers.

Finally, it can be concluded that ChatGPT is a tool that can be used effectively in the learning and research process to enhance information retrieval skills among students at East Yangon University. However, this research also indicates that more guidance and training are needed to ensure that ChatGPT is properly understood and used effectively.

Acknowledgements

First of all, I would like to thank Acting Rector Dr. Myo Min Tun and the Pro-Rectors for allowing me to submit my research paper. I would like to thank Dr. Saw Mya Kyi Thar, Professor and Head of the Department of Library and Information Studies, East Yangon University for encouraging me to write this paper.

I would like to thank Dr. Tun Aung Kyaw, Professor (Retried), Department of Library and Information, University of Yangon for editing this paper, as well as for his suggestions and patience. I would like to thank Professor Dr. Yu Yu Naing, Department of Library and Information, Yangon University, for his guidance, advice and encouragement for my paper.

I would like to thank the Professors and Heads from each department of the East Yangon University for allowing me to distribute questionnaires to students. I would also like to thank all the students who participated in my research paper. I would like to thank all the teachers and staff of the Department of Library and Information Studies, East Yangon University for their assistance in the research.

References

"Introducing ChatGPT-5," OpenAI, last modified August 7,.2025, accessed October 9,2025, https://openai.com/index/introducing-gpt-5/?utm_source=chatgpt.com.

"What is a Literature Review?." University of Texas Libraries, last modified August 27, 2025. Accessed January 2, 2026.https://guides.lib.utexas.edu/literaturereviews.

Bahadur Rawal, Shankar.. "The Role of ChatGPT in Enhancing Academic Performance at University Level: Opportunities, Challenges, and Ethical Implications." *AMC Multidisciplinary Research Journal* 4, no. 1 (May 2025). Accessed January 2, 2026. https://www.researchgate.net/ publication/391753974.

Chowdhury, Gobinda G.. "Introduction to Modern Information Retrieval". (London: Facet Publishing,2010,). https://books.google.com.mm/books/about/Introduction_to_ModernInformation_Retrihtml?id.

Elihaki Kanyika, Martin and etal."ChatGPT's Effectiveness in Retrieving Educational Information." *Conferrnce: proceedings of the 7th International Scientific Conference* (October 2024). Accessed January 2, 2026. https://www.researchgate.net/publication/385095706.

Huang, Yizheng and Jimmy X. Huang. "Exploring ChatGPT for Next-Generation Information Retrieval: Opportunities and Challenges," *Web Intelligence* 22, no. 1 (January 2024). Accessed January 2, 2026. https://www.researchgate.net/publication/377369930.

Jalilah Yusof, Ibnatul. "ChatGPT- Assisted Retrieval Practice and Exam Scores: Does it Work?." *Journal of Information Technology Education: Research* 24, no. 8 (March 2025). Accessed January 2, 2026. https://www.jite.org/documents/Vol24/JITE-Rv24Art008Yusof11348.pdf.

Madunic, Jelena. etal. "Application of ChatGPT in Information Literacy Instructional Design," *Publications* 12, no. 2 (April 2024). Accessed January 2, 2026. https:// www.researchgate.net/publication/379846392.

Sandu, Raj and etal. "The Role and Impact of ChatGPT in educational Practices: Insights from an Australian Higher Education Case Study," *Discover Education* 3, no. 1 (June 2024). Accessed January 2, 2026. https://www.researchgate.net/publication/381310124.

Turabian, Kate L. *A Manual for Writers of Research Papers, Theses, and Dissertations: Chicago Style for Students and Researchers.* 8th ed. Chicago: University of Chicago Press, 2013.

A Citation Analysis of Master's Theses Submitted To The Department of Law, East Yangon University

Kay Thi Oo*

Abstract

This study aims to examine the information-seeking and citation behaviors of students based on Master's theses submitted to the Department of Law, at East Yangon University. It focuses on theses submitted between the academic year 2010 and 2025, comprising a total number of 243 master's theses and 26070 citations. In addition, the analysis investigates authorship patterns, the chronological distribution of citations, and the types of information resources including books, journals, and official legal documents referenced in the theses. The findings reveal that these resources help students better understand legal systems, human rights, and methods of conflict resolution. Overall, this study demonstrates that citation analysis helps to understand how students conflict research and how academic libraries and the Department of Law can better support students in their legal studies.

Keywords: Citation Analysis, Master Theses, Authorship Pattern, East Yangon University, Law

Introduction

Research is fundamental to education as it informs effective teaching methods and contributes to the expansion of knowledge.[1] Bibliometric analysis has now become a well-accepted field of data research providing a quantitative approach to the description and examination of documents and research output service is achievement of researchers. The bibliometrics is derived from the Latin and Greek words biblio and metrics. Bibliometrics refers to application of mathematic of methods to the study of bibliography. The term bibliometrics was introduced in 1969 by Alan Pritchard who defined it as 'The application of mathematical method to books and other media of communication'. He recommended that bibliometrics should replace the term which had been in use since 1923. When it was introduced by E. Wyndham Hume at the university of Cambridge. Bibliometrics applies mathematical and statistical method to shed light on written communication as well as on the characteristics and development of a discipline by counting and analyzing various aspects of written documents. Bibliometric studies employ mathematical and statistical calculations to systematically review and solve problem within the field of library and Information Science.[2]

Citation analysis and content analysis are commonly used methods in bibliometric research.[3] Citation analysis is a significant area of study that refers to reference from one text to another providing information on where the cited text can be found.[4] Citation analysis is useful for understanding subject relationships, author influence, publication trends, and pattern of scholarly communication. A crucial component of Scientific communication is the

*Daw, Tutor, Department of Library and Information Studies.

1. "The important of Research: Advancing Knowledge and Progress in Society," LinkedIn, last modified March 22, 2023, accessed December 19, 2025, https://www.linkedin.com/pulse/importance-research-advancing-knowledge-progress-society/

2. Ms Sunita Pawar, "Bibliometric: A Research Technique," *Int.J.Ad. Social Sciences 2, no.3*(December 2020): 105-110, accessed December 30, 2025, https://ijassonline.in/

3. Stella Keenan and Colin Johnston, *Concise Dictionary of Library Information Science*. 2nd ed. (London: Bower –Saur, 2000), 265.

4. R.V. Chikate, Dr. S. K. Patil, "Citation Analysis of Theses in Library and Information Science submitted to University of Pune: A Pilot Study," Library Philosophy and Practice (December 2008), accessed December 24, 2025, https://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1224&context=libphilprac

use of bibliographic references. One of the most common subjects of bibliometric study is citation analysis.[5]

This paper presents a citation analysis of existing sources of information cited in Master's Theses submitted to the Department of Law. Starting from the academic year 2010-2011, students have been submitting their research theses to the Department of Law, East Yangon University in order to apply for the Master of Law (LLM) degree up to the academic year 2024-2025. Those who successfully submit their research thesis in accordance with the specified requirements and regulations are awarded the Master of Law (LLM) degree.

Aim and Objectives of the Study

The main aim of this study is to analyze the citations used in Master's Theses submitted to the Department of Law. The specific objectives of the study are:

- to present the progress of Master's theses from 2010 to 2025.
- to assess the numbers of citation of referenced in Master's theses.
- to identify the most common authorship patterns among citations in Master's theses.
- to examine the most frequently cited authorship patterns in Master's theses.

Scope of the Study

This study focuses on the citation analysis of Master's Theses submitted to the Department of Law, East Yangon University from 2010 to 2025. This study covers 243 Master's Theses, and a total of 26070 citations. It examines the Year wise distribution of citations, language wise distribution of cited items, authorship pattern of citations, country wise distribution of cited information sources, forms of documents cited, and the most frequently cited authors. In addition, this study provides a selected annotated compilation of these Master's Theses for reuse by scholars, students, and practitioners. Each record includes a brief description and an evaluative assessment.

Research Questions

This study seeks to address the following research questions:

- What are the benefits of conducting citation analysis?
- How are cited publications distributed by language and year of publication?
- What is the number of citation reference in Master's theses?
- Which authorship pattern is most frequently cited?

Method of the Study

This study employs citation analysis to examine Master's theses submitted to the Department of Law, East Yangon University. Bibliometrics methods are applied as tools to examine and analyze research citations. The data analysis method is based on bibliometric techniques, and the data are organized and presented through tables, figures, and graphs. The study analyzes 243 Master's theses submitted to the Department of Law, during the period from 2010 to 2025.

---

[5]. Ole Ellegaard, Johan A. Willian, "The bibliometric analysis of scholarly production: How great is the impact?," Scientometrics 105, (July 2015): 1809 – 1831, accessed December 20, 2012, https://link.springer.com/article/10.1007/s11192-015-1645-z .

Literature Review

A literature review is a comprehensive analysis and synthesis of the published works related to a specific research topic or question. The literature review includes: books, articles, academic journal articles, conference proceedings, associations papers and dissertations. It encompasses the most relevant studies and highlights to important past and current research trends and practices. A literature review provides background and context, and demonstrates how present research contributes to the existing body of knowledge in the field.[6]

Kumar and Reddy (2012) conducted a comprehensive Citation Analysis of Dissertation Submitted to the Department of Library and Information Science at Sri Venkateshwara University, Tirupati. This study covered dissertations submitted between 2000 and 2007 and examined the relationships among citing articles, cited documents and bibliographic formats. The collected data were quantitatively analyzed using frequency counts percentage analysis and primary measures of central tendency. [7]

K.P Singh and Bebi (2013) carried out a citation analysis of PhD thesis submitted to the Department of Sociology at the University of Delhi during the period 1995-2010. A total of 5766 citations extracted from 25 doctoral thesis were examined to identify authorship patterns, types of cited documents, and the geographical distribution of sources. The findings reveal a strong preference for single-authored works, which accounted for 83.94% of the total citations. This study also emphasizes the continued important of books and domestic literature in doctoral level sociological research.[8]

Yahya Ibrahim Harande (2016) conducted a "Citation Analysis of Master's Thesis in Electrical and Electronics Engineering, submitted to Abubakar Tafawa Balewa University Between 1990 and 1998." The research examined 17 Master's Theses and analysed a total of 373 citations, covering various types of information sources.[9]

Thwe Hnin Ei Zin (2017) investigated "Bibliometric Analysis on MA Thesis Submitted to the Department of Library and Information Studies, Yadanabon University from 2013 to 2017." The study meticulously examined 81 Master's Theses and 1853 citations to identify trends in authorship, subject distribution, and document formats.[10]

Data Analysis and Interpretation

---

6. J. Maria Grant, Andrew Booth, "A Typology of Reviews: An analysis of 14 Review Types and Associated Methodologies," Health Information & Libraries Journal 26, no.2 (June 2009):91-108, accessed December 20, 2025, https://guides.lib.utexas.edu/literaturereviews.

7. K Kumar, T Raghunadha Reddy, "Citation Analysis of Dissertations Submitted to the Department of Library and Information Science, Sri Venkateswara University, Tirupati." International Journal of Digital Library Services 2, no. 2(2012): 44-58, accessed November 20, 2025, https://scholar.google.co/citations?view_op=view_

8. K.P Singh, Bebi, "Citation Analysis of PhD Theses in Sociology Submitted to University of Delhi during 1995-2010," Journal of Library & Information Technology 33, no.6, (2013): 489-493, accessed October 25, 2025, https://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.

9. Yahya Ibrahim Harande, "Citation Analysis of Master Theses in Electrical and Electronics Engineering Literature, submitted to Abubakar Tafawa Balewa University (1990-1998)." Indian Journal of Information Sources and Services 6, no.1(2016): 40-42, accessed October 20, 2025, https://trp.org.in/wp-content/ uploads /2016

10. Thwe Hnin Ei Zin, "Bibliometric Analysis on MA Thesis Submitted to the Department of Library and Information Studies, Yadanabon University (2013-2017)", vol.8. Mandalay: Yadanabon University Research Journal, 2017.

Data analysis is a fundamental aspect of academic research, as it enables researchers to make sense of collected data, draw meaningful conclusions, and contribute to the existing body of knowledge in their field. This section examines the critical role of data analysis in academic research, discusses various data analysis techniques and their applications, and provides guidance on the effective interpretation and presentation of data.[11]

Due to the global disruptions caused by the COVID-19 Pandemic, research output in the year 2020 wasn't available. Consequently, this study focuses on Law Master's Theses submitted between 2010 and 2025 with particular emphasis on the following aspects.

- Year Wise Distribution of Cited Items
- Language Wise Distribution of Cited Items
- Most Cited Authorship Pattern
- Most Cited Country
- Forms of Document Cited
- Most Cited Author

Year Wise Distribution of Cited Items

The study analyzes a total of 26070 citations extracted from 243 items of Master's Theses submitted between 2010 and 2025. The year wise distribution of these citations, with an average of 1738 citations per year, is presented in Table 1 below.

Table 1. Year Wise Distribution of Cited Items

Year	No. of Distribution	No. of Citation	Percentage
2010	822	1699	6.5
2011	1774	4179	16.0
2012	1595	3185	12.2
2013	775	1423	5.5
2014	1759	3250	12.5
2015	1188	2943	11.3
2016	673	1300	5.0
2017	481	1313	5.0
2018	129	289	1.1
2019	795	2282	8.8
2020	-	-	0.0
2021	141	316	1.2
2022	601	1455	5.6

[11]. Hamza O., "The Role of Data Analysis in Academic Research", last modified January 9, 2025, https://www.linkedin.com/pulse/role-data-analysis-academic-research-hamza-omllah-qylvf/.

2023	389	994	3.8
2024	222	600	2.3
2025	293	842	3.2
Total	**11637**	**26070**	**100**

Source: Data from EYUL

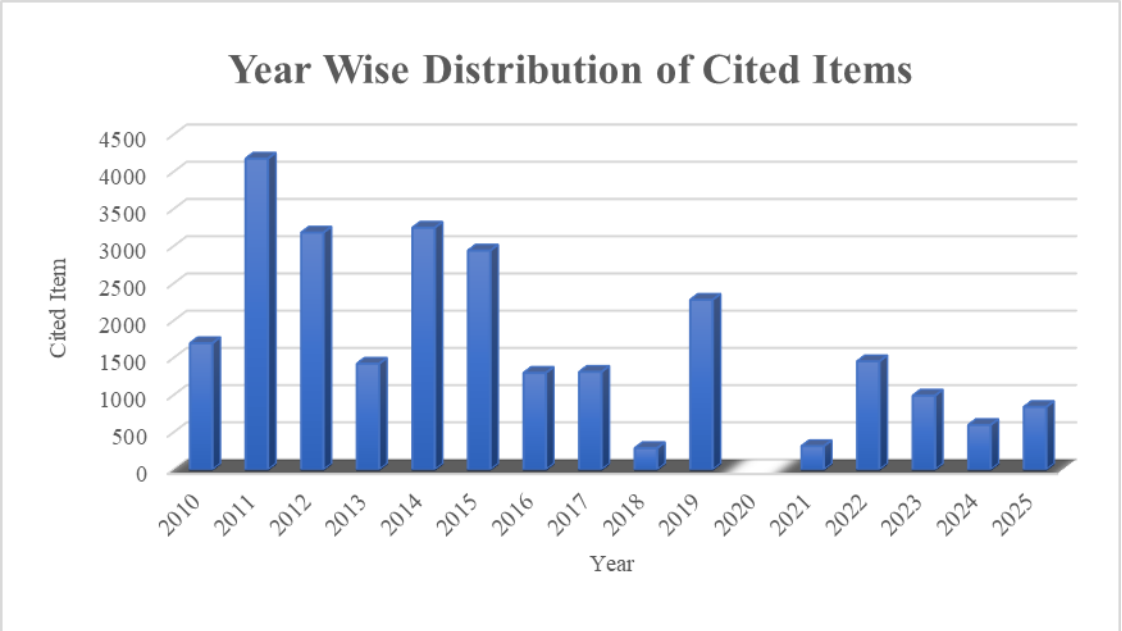

Figure 1. Year Wise Distribution of Cited Items

Figure 1 illustrates the Year Wise Distribution of cited items from 2010 to 2025. The data indicate that the highest number of citations was recorded in 2011, with a total of 4179 citations, accounting for 16% of the overall citations. The second highest number of citations occurred in 2014, with 3250 citations (12.5%). In contrast, the lowest number of citations was observed in 2018 and 2021, with 289 citations (1.1%) and 316 citations (1.2%) respectively. These findings demonstrate noticeable fluctuations in citations patterns throughout the study period from 2010 to 2025. Furthermore, the relatively high number of citations in 2010 reflects the initial largescale submission of Master of Laws (LLM) theses at East Yangon University, making the first major intake of the program.

Language Wise Distribution of Cited Items

Table 2 presents the Language wise distribution of cited documents, which are categorized into groups: Myanmar Language and English Language sources. The total number of cited items in each language is analyzed to identify the dominant linguistic medium used in the field. This analysis helps to reveals the most frequently utilized language in academic citations within the selected Master's Theses.

Table 2. Language Wise Distribution of Citation Items

Year	Myanmar	English	Total	%
2010	638	1061	1699	6.5
2011	1063	3116	4179	16.0
2012	-	3185	3185	12.2
2013	265	1158	1423	5.5
2014	1245	2005	3250	12.5
2015	-	2943	2943	11.3
2016	272	1028	1300	5.0
2017	551	762	1313	5.0
2018	-	289	289	1.1
2019	269	2013	2282	8.8
2020	-	-	-	0.0
2021	-	316	316	1.2
2022	-	1455	1455	5.6
2023	1	993	994	3.8
2024	-	600	600	2.3
2025	-	842	842	3.2
Total	**4304**	**21766**	**26070**	**100**

Source: Data from EYUL

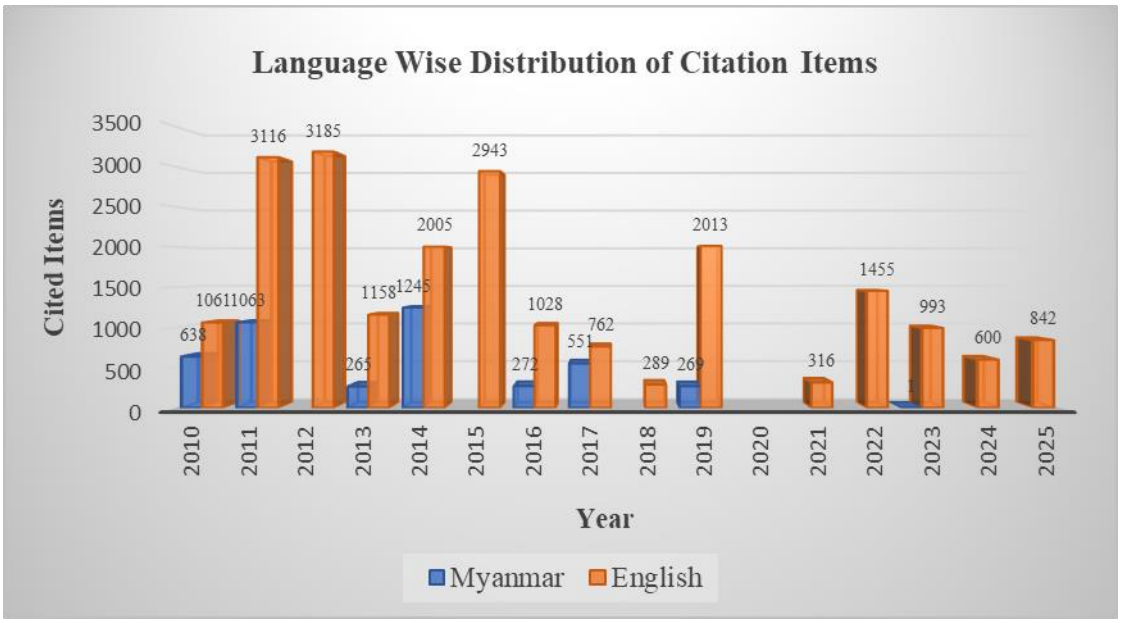

Figure 2. Language Wise Distribution of Cited Items

The above figure shows language wise distribution of cited items by Myanmar language and English languages. This figure shows the language distribution of 26070 citations. According to this figure, English languages are more than Myanmar languages in every year. Nearly all citations are in English 21766 items followed by Myanmar with 4304 items.

Most Cited Authorship Pattern

Table 3 shows that the authorship pattern of the theses submitted to the Department of Law, East Yangon University during 2010-2025 where we have found the citations authors were highest.

Table 3. Most Cited Authorship Pattern

Year	Single	Joint	Corporate Body	No Mention of Author	Total
2010	397	441	304	557	1699
2011	597	931	1148	1503	4179
2012	560	739	664	1222	3185
2013	454	225	220	524	1423
2014	581	553	603	1513	3250
2015	959	722	407	855	2943
2016	440	225	368	267	1300
2017	424	218	439	232	1313
2018	82	39	114	54	289
2019	545	510	493	734	2282
2020	-	-	-	-	0
2021	48	28	23	217	316
2022	641	84	159	571	1455
2023	154	105	125	610	994
2024	82	37	39	442	600
2025	120	38	42	642	842
Total	6084	4895	5148	9943	26070
Percentage	23.3	18.8	19.7	38.1	100.0

Sources: Data from EYUL

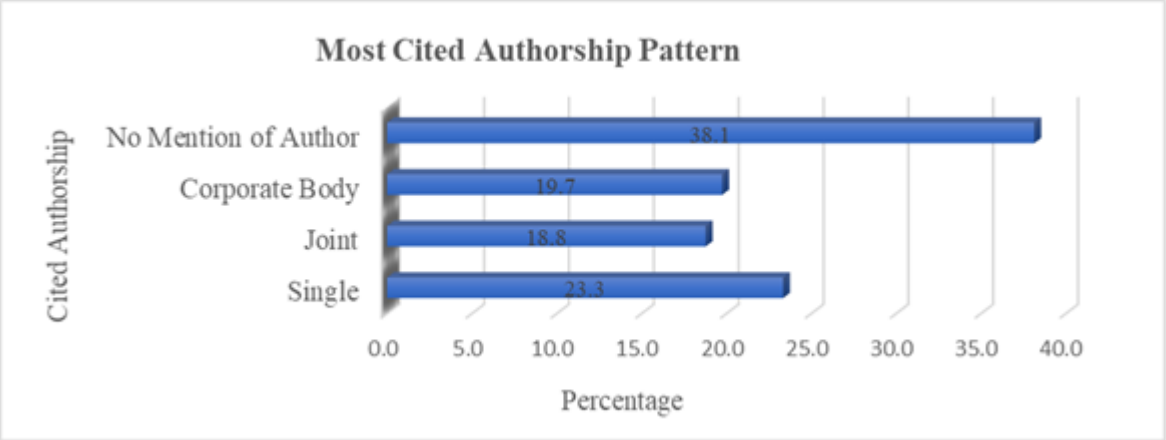

Figure 3. Most Cited Authorship Pattern

All total authors cited found out of 25 citations. The number of citations for single authors was 23.3%, joint authors were 18.8%, corporate body were 19.7% and no mention of authors were 38.1%. Most cited authorship patterns are described in above figure with Table 3 with in the chronologically. It was found that most of the cited documents were multi-authored papers, indicating that collaborative research is prevalent in the legal profession. This table was described by single authors, joint authors, corporate body, and no mention of author.

Most Cited Country

The following table provides a detailed country wise distribution of the materials cited in the theses submitted to the Department of Law, as revealed by citation analysis. The following table presents the geographical distribution of 243 Master Theses, covering the total of 26070 citations.

Table 4. Most Cited Country

Country	Frequency
Australia	8
Belgium	2
Canada	7
China	8
England	8985
French	17
Germany	2
India	78
Indonesia	2
Italy	4
Japan	2
Malaysia	1
Myanmar	6692
Netherland	13

Norway	2
Nigeria	11
Philippines	6
Russia	8
Singapore	16
Switzerland	91
Thailand	39
UK	15
U.S. A	9449

Sources: Data from EYUL

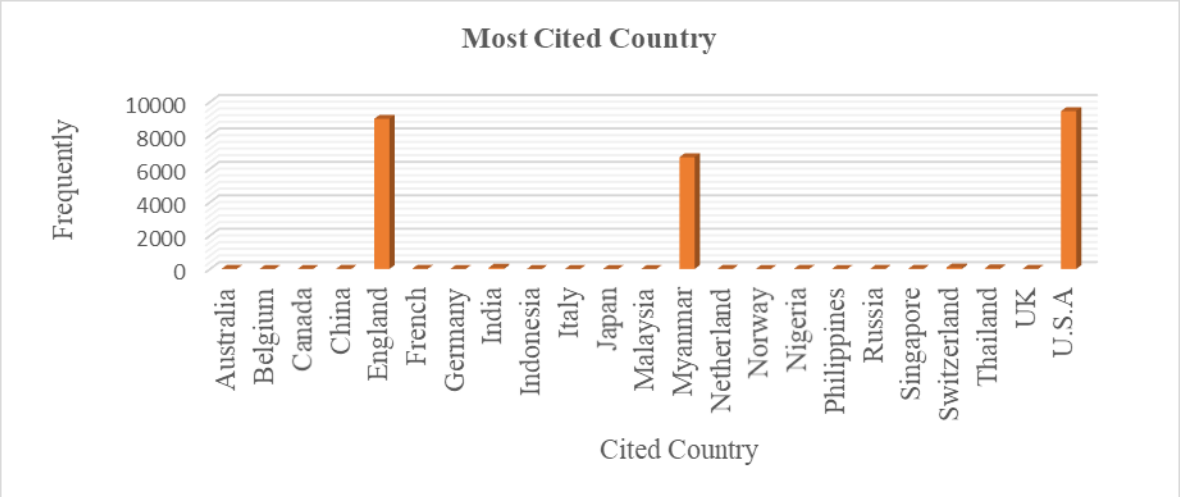

Figure 4. Most Cited Country

In the figure, the most cited country citations are divided into 23 country. It is examined from the figure the country citations the highest numbers of citations accounting for 9449 frequently of USA and the second largest number of country of England for 8985 frequently and the third largest number of country of Myanmar for 6692 and the least number of country of Malaysia for 1.

Forms of Document Cited

The following tables categorizes the cited materials by document format. The cited materials are categorized into serval distinct format: books, internet/website, pamphlet, periodical, record, reference book, report, and thesis of dissertation.

Table 5. Forms of Document Cited

Year	Book	Internet/ Website	Pamphlet	Periodical	Record	Ref. Book	Report	Thesis or Dissertation	Total
2010	695	400	30	10	10	18	25	511	1699
2011	1810	600	32	8	15	20	28	1666	4179
2012	1337	250	8	10	10	20	28	1522	3185
2013	456	90	6			7	18	846	1423
2014	1073	99	8	18	15	15	32	1990	3250
2015	849	80	1	5	8	5	56	1939	2943
2016	450	25	-	-	-	1	30	794	1300
2017	449	35	-	-	5	1	37	786	1313
2018	132	10	-	-	-	-	2	145	289
2019	777	80	-	-	5	10	30	1380	2282
2020	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2021	128	7	-	181	-	-	-	-	316
2022	794	285	-	337	-	-	39	-	1455
2023	220	288	-	449	-	-	37	-	994
2024	143	109	-	347	-	-	1	-	600
2025	257	353	-	216	-	-	16	-	842
Total	9570	2711	85	1581	68	97	379	11579	26070
%	36.7	10.4	0.3	6.1	0.3	0.4	1.5	44.4	100.0

Source: Data from EYUL

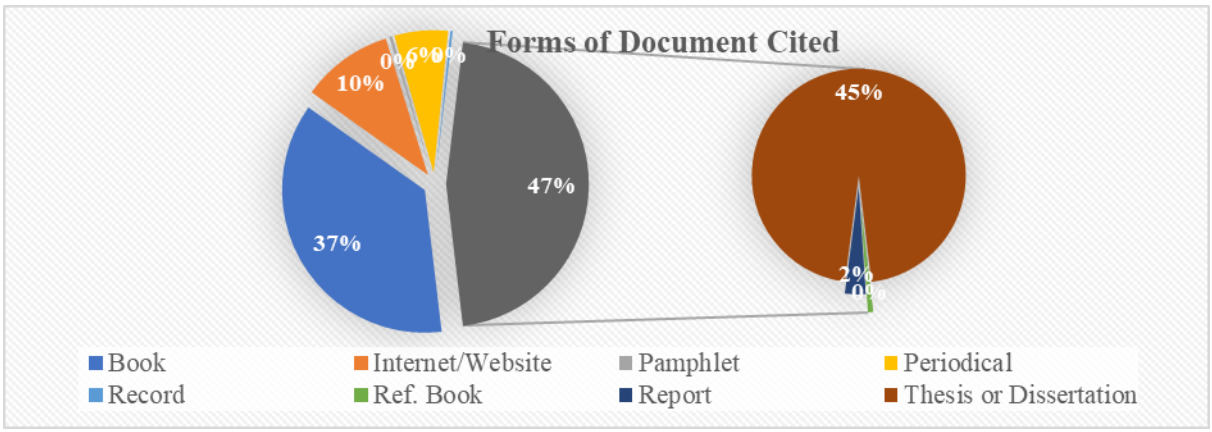

Figure 5. Forms of Document Cited

The data presented in the table and figure 5 above and the accompanying figure show the different types of documents cited in master's theses at the East Yangon University from 2010 to 2025. The analysis shows that students consistently used sources such as books,

websites, official records, journals, and previous thesis and dissertations. The findings indicate that books were the most cited resource 37%, whereas record was cited the least, with only 0.3%.

Most Cited Author

The table below details the most cited authors out of the 26070 citations identified in the study. To focus on the most cited authors, only authors with at least five citations were included.

Table 6. Most Cited Author

Authors	Frequency of Cited Authors
Aust, **Anthony**	71
Ba Maw, **U**	23
Brown, **E.D**	30
Colombas, **C.J**	59
E Maung	26
Grossman, **Rick**	23
Harris, **D.J**	23
Hiller, **Tim**	42
Khin Maing Sein, **U**	304
Kyawt Kyawt Khine, **Dr**	44
Lahiri, **Sisir Chandra**	30
Macintyre, **Ewan**	255
Marsh	45
Maung Maung Hla Thaun, **U**	37
Maung Sein	36
Michelle Welsh, **Phillip Herzberg**	56
Mulla, **D.F**	24
Nair, **Mc. Lord**	26
Oppenheim, **L.**	43
Picted, **Jean**	22
Sargeant, **Malcolm**	20
Schwarzenberger, **George**	26
Stake, **J.G**	19
Subrahmanyan, **E.S**	36
Win Naing Tun	36

Source: Data from EYUL

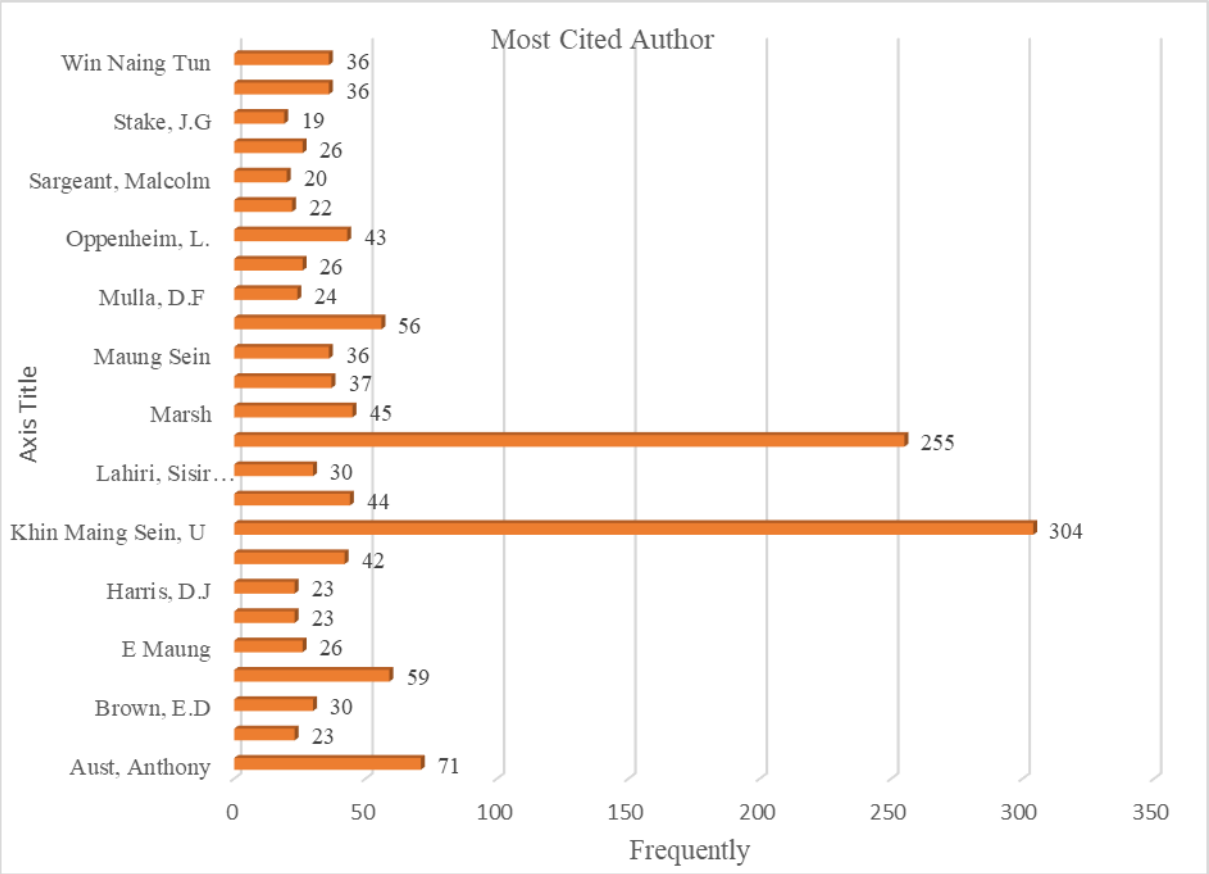

Figure 6. Most Cited Author

Figure 6 showing the most cited author in Master Theses. It divided into two groups. Such as name of cited authors and frequency of cited authors. Significant citation counts were also recorded for several prominent legal scholars, most notably U Khin Maung 304 times, Ewan Macintyie 255 times, and Anthony Aust 71 times. Despite the large number of authors, only those with a minimum frequently of 19 included in the table.

Findings and Discussion

To study the citation analysis of MA theses in the field of Law. The findings of the study are:

- 26070 citations from 243 Master's theses submitted in the Department of Law during 2010-2025 were in surveyed.

- The highest number of theses in Law were submitted in 2010.

- The lowest number of theses in Law were submitted in 2018 and 2021.

- Therefore, not a single paper was published in 2020, as the COVID-19 pandemic brought academic and research activities at universities to a halt.

- According to language-wise distribution items, English language is used more widely than Myanmar language every year.

- The findings show that the Internet/websites are being used more widely to find resources, as not only books but also the Internet/websites have emerged recently.

- Among the various forms of documents cited, theses and dissertations represented the largest category, with a total of 26070 citations.

The research activities of the Department of Law reached their highest in 2010, but were temporarily suspended in 2020 due to the pandemic. Researchers are still relying mainly on English-language literature and previously submitted graduate theses to find citations. By studying master's theses through citation analysis research, researchers and users can gain a detailed understanding of the depth and breadth of the subject, the changing literature, and the topics of greatest interest to authors, and prepare for the need to further develop the legal discipline.

Conclusion

This study has presented a comprehensive citation analysis of Master's Theses submitted to the Department of Law, East Yangon University, covering the period from 2010 to 2025. By systematically examining the cited references, the research identified prevailing year wise distribution of cited items, language wise distribution of cited items, most cited authorship pattern, forms of document cited, most cited author and geographical distribution of sources used by postgraduate students. The findings reveal a strong reliance on books and sources, reflecting the foundational role of monographs and statutes in scholarship, while journals and electronic resources were used to a comparatively lesser extent. Additionally, by analyzing these citations, future students can identify previously explored themes to avoid duplicating existing papers and ensure their research remains original and free from repetitive content. Moreover, this citations analysis offers meaningful insights into the research practices and information-seeking behavior of students, serving as a useful reference for librarians in collection development, educators in improving research competencies, and future researchers aiming to advance the quality and future research in legal scholarship.

Acknowledgements

I would like to express my sincere gratitude to the Rector, Dr. Myo Min Tun, and the Acting Rector of the East Yangon University for providing the necessary permission to conduct and submit this research. I also wish to thank Dr. Saw Mya Kyi Thar, Professor and Head of the Department of Library and Information Studies, for her encouragement and professional support. I am extremely grateful to Dr. Tun Aung Kyaw, whose patient editing and valuable comments greatly improved this paper. Special recognition is due to Dr. Yu Yu Naing, Professor, Department of Library and Information Studies, for her expert guide, support and timely help in completing this paper. I am deeply indebted to Dr. Kyi Win, Professor and Head of Department of English, for all your advice and discussion, guide and clear explanations of broad and deep ideas. I profusely thank to librarian, and authority person of Department of Law at East Yangon University. Lastly, I remain highly indebted to my colleges and other for their motivation, moral support and encouragement.

References

Angamman, A.M.S, and Jayatissa , L.A., "A Bibliometric Study of Postgraduate Theses in Library and Information Science: with special reference to University of Kelaniya and University of Colombo, Sri Lanka", Journal of the University Librarians': Association of Sri Lanka, Vol. 19, 1, October (2015), www.googlescholar .com(accessed January 19, 2026)

Banateppanavar, K., Biradar, B.S.& Kannappanavar, B.U. "Citation Analysis of Doctoral Theses in Biotechnology submitted to Kuvempu University, Karnataka: A case study." International Journal of Information Dissemination and Technology 3, no.3 (January 2013): 147-157. Accessed November 16, https://www.researchgate.net/publication/357511615.

Chikate, R.V., Dr. S.K. Patil. "Citation Analysis of Theses in Library and Information Science submitted to University of Pune: A Pilot Study." Library Philosophy and Practice (December 2008). https:// digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.

Donthu, Naveen etal., "How to Conduct a Bibliometric analysis: An Overview and Guidelines." Journal of Business Research 133, (September 2021): 285-296. https://www.sciencedirect.com /science/ article/abs/pii/.

Donthu, Naveen etal., "Forthy-five years of Journal of Business Research: A Bibliometric Analysis." Journal of Business Research 109 (March 2020): 1-14, https://www.sciencedirect.com/science/ article /abs/pii/S0148296319306277

Garfield, Eugene, "Citation Index for Science: A New Dimension in Documentation Through Association of Ideas." Science 122, no.3159 (July 1955): 108-111, https://garfield.library.upenn.edu/papers/science1955.

Khin Myo Myo Nyut, "Bibliometric Analysis of the Selected Research Journals Published by the Universities Under the Department of Higher Education", (M.A Thesis: Yadanabon University, 2016.

Ohn Mar Oo, "Bibliometric Study of Ph. D Dissertations Submitted to the Department of History, University of Yangon University (2002-2007)" (Japan: Kyoto University,2016).

Ohn Mar Oo, "Content Analysis of PHD. Dissertation Submitted to the Department of History, University of Yangon (2002-2007)", (Journal of University and Academy Acts Science, No.7, vol. XV, 2017), 361-372.

Okeke Ifeka Ejikeme, Professor, "Citation Analysis of Serials in Postgraduate Research Theses and Dissertations of Library and Information Science of Public Universities in Southeast, Nigeria", Publication of the European Centre for Research Training and Development UK 9, no. 4, (April 2023): 13- 44. Accessed October 22, 2025. https://eajournals.org/wp-content/uploads/Citation-Analysis.

Onwubiko, Emmanuel Chidiadi, and Mrs. *Cecilia Chimezie Offor, Citation Analysis of Library and Information Science Masters Theses: A Tool for Collection Development in University Libraries. Library Philosophy and Practice*. University of Nebraska: Library Philosophy and Practice, 2023.Accessed November 18, 2025, http://repository.unizik.edu.

Pritchard, Alan, "Statistical Bibliograpgy or Bibliometrics", Journal of Documentation 25, no.4, (January 1969): 348-349. Accessed October 1, 2025. https://www.researchgate.net/publication/236031787

Sanda Oo and Myat Myat Win. *Bibliometric Analysis of the Universities Research Journal (2008-2010)*.Yadanabon University: Research Journal, 2011.

Thet Zin Wn Naing. *Bibliometric Study on Master and Master of Research Theses in Library and Information Studies, University of Yangon*. University of Yangon: Yadanabon University Research Journal, 2018.

Turabian, Kate L. *A Manual for Writers of Research Papers, Theses, and Dissertations: Chicago Style for Students and Researchers.* 8th ed. Chicago: University of Chicago Press, 2013.

Potter,William Gray. *Of Making Many Books There is No End: Bibliometric and libraries (1988)*, The Journal of Academic librarianships (1988) 238a-238c, accessed 28 July 2020, htpps://www.ischool.utexas.edu & poliquils/courses/biblio.html.

A Comparative Study of Digital Diplomacy Among The State Actors

Khaing Thazin Soe[1]

Abstract

Digital diplomacy is the broader use of internet-based information and communication technologies to assist state and non-state actors in the conduct of diplomacy. It allows the head of states and leaders to cultivate national images, values, and cultural narratives that can enhance a country's appeal and legitimacy. It also facilitates faster information exchange, broadens diplomatic reach, and enables states to respond more effectively to global challenges and crises. Digital diplomacy has become an important instrument for advancing soft power in contemporary international relations. This paper focused on the impacts of digital diplomacy on international relations by analyzing the digital diplomatic practices of the state actors such as: American President Donald John Trump, Indian Prime Minister Narendra Damodardas Modi, and Ukrainian President Volodymyr Oleksandrovych Zelenskyy. The study presents the comparative of their different political systems and diplomatic cultures. Through a qualitative case study approach, it explores how digital diplomacy are employed to influence foreign policy outcomes, manage diplomatic crises, and construct international legitimacy and how the state leader's approaches vary across political system. The findings suggested that digital diplomacy contributes to the enhancement of soft power, national image and international influence. By utilizing digital communication technologies, governments can promote their foreign relations, policies, culture, values, and national image more effectively and interactively than through only traditional diplomacy.

Keywords: digital diplomacy, traditional diplomacy, soft power, state actor, international relations.

Introduction

Digital diplomacy is the strategic use of social media, internet platforms, and digital technologies by governments and diplomats to achieve foreign policy objectives, communicate with foreign publics, and manage international relations. It acts as a modern, faster, and more interactive form of public diplomacy. It has become a defining feature of international relations in the twenty-first century as diplomatic practice adapts to the rapid expansion of Information and Communication Technologies (ICTs). Traditionally, diplomacy involved negotiation and communication through formal channels such as embassies, official letters, and face-to-face meetings. Internationally, digital diplomacy is broadly used as diplomatic practice to achieve foreign policy objectives. Whereas traditional diplomacy was grounded in confidentiality and controlled communication channels, digital diplomacy operates within an open and networked public sphere, reshaping diplomatic practice through transparency, accessibility, and direct engagement with global audiences.

Materials and Methods

This study employs a qualitative comparative research design to examine the digital diplomacy practices of three state actors including American President Donald John Trump, Indian Prime Minister Narendra Damodardas Modi, and Ukrainian President Volodymyr Oleksandrovych Zelenskyy. A qualitative approach is appropriate because the research analyze the communication styles, messaging strategies, and diplomatic activities. The comparative method allows for the identification of similarities and differences in how three state actors utilize digital platforms to conduct diplomacy, shape international opinion, and

*Associate Professor, International Relations Department, Yangon University of Foreign Languages

project national interests. Data were collected through the posts related to foreign policy, international crises, diplomatic meetings, and global governance issues. The materials for this research consist of both primary and secondary data sources. Primary data includes official posts, statements, and contents published on social media, particularly on Twitter accounts. Secondary data are drawn from published books on digital diplomacy and online sources.

Results and Discussion

The Evolution of Digital Diplomacy

In the digital age, international relations have gone beyond interstate relations and become a global relations network. It dissolves traditional borders and protocols, creating a platform where all actors are able to engage actively. The first global diplomatic session with online participation was held by the International Telecommunication Union (ITU) in 1963. **ITU** is a specialized agency of the United Nations (UN) responsible for issues related to ICTs. Although the ITU was originally established in 1865 as the International Telegraph Union, the year of **1963** is significant because it marked as an important stage in the development of global telecommunications governance during the Cold War era. Both Western and Eastern bloc countries relied on ITU as a neutral multilateral platform to cooperate on technical standards despite political tensions. The ITU's role in spectrum allocation, satellite coordination, and technical standardization laid the foundation for later advancements in digital diplomacy, internet governance, and global ICT regulation. Its work contributed significantly to the development of global interconnected community system.

In new modern diplomacy, foreign ministries and embassies created official **websites** to share information about foreign policy consular services, and national positions. In 2008, with the emergence of **Web 2.0 platforms** such as Facebook, Twitter, YouTube, and blogs, digital diplomacy entered a more interactive phase. State actors and diplomats began to connect **directly with foreign publics**.

In 2010, the most significant one, WikiLeaks scandal happened, when large amounts of confidential the United States government documents were released to the public. The WikiLeaks scandal was one of the largest information leaks in the digital world. It altered governmental approaches to handling classified information and provoked international discussions with regard to transparency, media freedom, and security in the digital age. It also discussed the importance of online transparent communication, as well as the need to reconsider existing workflows, tools, and operational procedures.

In 20011, Arab Spring broke out and used social media. Public demonstrations took a long time in Arab countries. The events highlighted how digital platforms could influence political mobilization and diplomacy. In 2013, Former Prime Minister of Sweden, Carl Bildt used the digital platform to officially invite the British foreign secretary, William Hague. It is the first use of social media by government accounts. Furthermore, digital diplomacy is closely linked to **crisis management and conflict communication**. It can be seen in the COVID-19 pandemic and the Russia-Ukraine war, where state actors directly addressed both domestic and international audiences' online platforms.

Digital diplomacy accelerated significantly with the rise of social media platforms in the mid-2000s. Accounts of Twitter, Facebook, Instagram, and TikTok are the primary channels for digital diplomacy. Globally, the most popular platform for state actors is Twitter, followed by Facebook, and then Instagram. In 2018, over (97) percent of all (193) UN member states had an official presence on Twitter.

Most of state actors or officials understood that the use of digital diplomacy is more approachable to the public compared to the official accounts of governments. Greater public

knowledge of a politician facilitated the assessment of their credibility and trustworthiness as the state actors. Globally, state actors communicate not only with other governments but directly with global citizens, changing the traditional diplomatic landscape. Therefore, the digital diplomacy is a new means of constructing and negotiating a politician's image.

President Donald Trump's Adept Use of Digital Diplomacy

The United States is one of the most successful states in digital diplomacy applications. In 2000, the United States established the "usa.gov" website. It was the first e-government application in the world. In 2007, the United States posted the first blog to the public. It was called "Dipnote". Furthermore, the United States "america.gov" website published with blogs, videos, webcasts, Youtube, Facebook, Twitter, links.

President Donald Trump's social media activities attracted global attention after joining Twitter in May 2009. President Donald Trump used Twitter by posting his opinion and announcements. He often used Twitter to communicate directly with foreign governments, media and the global public. The language in his tweets contradicted the traditional diplomatic communication norm with name-calling, threats, and dramatic comments. Furthermore, his tweets with negative content about international organizations such as European Union (EU) was analyzed. On 11 April 2019, President Donald Trump tweeted: *"Too bad that the European Union is being so tough on the United Kingdom and Brexit. The E.U. is likewise a brutal trading partner with the United States, which will change. Sometimes in life you have to let people breathe before it all comes back to bite you!"."*

International organizations are important and indispensable. International organizations play a crucial role in maintaining global order, promoting cooperation, and addressing transnational challenges. In an increasingly interconnected world, no country can solve complex issues alone. EU is a political and economic union of 27 European countries. President Donald Trump criticized regional international organizations such as EU. Stating that the commercial relations with the EU will "change" as soon as possible. And EU was marked as "brutal" one and tried to present this organization as an organization that will "bite" them.

"North Korea best not make any more threats to the United States. They will be met with fire and fury like the world has never seen.", said President Donald Trump on 8 August 2017. It was a verbal warning President Donald Trump gave to reporters during the 2017 US-North Korea nuclear crisis. The line "fire and fury" was widely shared on Twitter, and online media amplifying its impact digitally. The statement exemplified a **leader-centric and confrontational form of digital diplomacy**. The impact was led to the 2018 US-North Korea Summit which was held on 12 June 2018, in Singapore. It was the first ever meeting between the two leaders. The two leaders signed a joint statement.

During the height of the US-China tariff war (2018-2020), digital diplomacy took on a strategic signaling role. President Donald Trump frequently used Twitter to announce tariffs, comment on negotiations, and publicly pressure on China, bypassing traditional diplomatic channels. It illustrated the use of digital diplomacy for economic signaling, where timing, tone, and transparency influence negotiation dynamics and global economic confidence. The digital communication strategy represented a shift from traditional diplomatic channels to direct and leader-driven messaging. It is often described as ***personalized digital diplomacy*.**

"Our great American companies are hereby ordered to immediately start looking for an alternative to China…", said President Donald Trump on 23 August 2019. He used

Twitter to announce tariff increases before formal diplomatic meetings. From this tweet, it can be seen that his strategy aligns with ***coercive diplomacy***, where threats are communicated to compel policy change.

Reviewing the institutional digital diplomacy models, President Donald Trump emphasized coordinated messaging and multilateral engagement. It can be seen that his trade-war tweets were often framed less as diplomatic engagement and more as political performance for national. President Donald Trump also used digital diplomacy as a tool of political dominance and signaling. He emphasized pressure, threats, or coercion. Therefore, his adept use of digital diplomacy was innovative but unpredictable, offering lessons for future leaders on balancing speed, personalization, and institutional coherence in digital diplomacy.

Prime Minister Modi's Adept Use of Digital Diplomacy

In 2010, the Ministry of External Affairs (MEA) of India posted its first tweet and it became a digital leader within the Indian government. Prime Minister Modi initiated digital development programmes since 2014. These initiatives focus on economic development, digital transformation, sanitation, manufacturing, and social welfare. He has revolutionized Indian foreign policy through **digital diplomacy,** utilizing social media platforms and digital infrastructure to project soft power, engage directly with foreign leaders, and connect with the diaspora.

Prime Minister Modi uses his official Twitter account @narendramodi to communicate directly with citizens and the international community. He is one of the most followed world leaders on Twitter. His tweeting style is part of India's digital diplomacy strategy. He usually addresses citizens as *"My dear countrymen"* or similar inclusive language. "*Together, we will build a stronger India*." This creates a sense of connection with the public. He frequently employed inclusive language such as "*My fellow citizens*" or "*Friends,*" creating a sense of closeness with the public. His tweets are typically concise, positive, and motivational. This style reduces the perceived distance between leader and citizens, strengthening political legitimacy.

Prime Minister Modi tweeted for the development of the country, the achievements of the national, and the encouragement of the unity. He rarely used aggressive language in official communication. By utilizing the digital diplomacy, he demonstrated that how social media platforms function as the instruments of soft power and statecraft in the digital age. His posts often highlighted development projects, technological advancement, and India's rising global influence. The consistent emphasized on progress and national pride contributes to construct a narrative of strong and modern leadership.

Prime Minister Modi's use of Twitter illustrated the growing importance of digital diplomacy in contemporary international relations. His communication strategy combines domestic political engagement with international diplomatic signaling. In the evolving landscape of global politics, social media platforms like Twitter are no longer supplementary tools but central instruments of diplomacy. He demonstrated how leaders in the digital age requires not only policy expertise but also strategic communication skills.

On 9 November 2016, Prime Minister Modi congratulatory tweeted to President Donald Trump, *"Congratulations @realDonaldTrump on being elected as the 45th President of the United States of America. I look forward to working closely with you to take India-US bilateral ties to a new height."* Although delivered via Twitter, the structure seemed formal diplomatic communication. This case demonstrated how Twitter functions as a tool of digital diplomacy, enabling rapid recognition while maintaining formal statecraft norms. The tweet

prioritized state-to-state relations rather than individual personality. It can be seen that how digital diplomacy replicated traditional protocol in a modern pattern.

On 3 April 2020, Prime Minister Modi urged citizens to light lamps, candles, and mobile phone torches for 9 minutes at 9 PM at the Twitter during the COVID-19 pandemic. It became one of the most retweeted political posts in India. The tweet illustrated the use of symbolic digital mobilization during crisis. Rather than conveying policy detail, the message emphasized to unity, resilience, hope, and collective participation. By encouraging citizens to light lamps simultaneously across the nation, the tweet fostered emotional solidarity and reinforced national identity. It demonstrated how digital diplomacy can function as both crisis management and soft power projection.

"We discussed the ongoing conflict and the humanitarian situation. I appealed for an immediate cessation of violence and called for concerted efforts from all sides to return to the path of diplomatic negotiations.", said Prime Minister Modi to President Zelenskyy via Twitter on 26 February 2022. It was illustrated India's cautious digital diplomacy during the Russia-Ukraine war. The message emphasized humanitarian concerns and the need for diplomatic negotiations. By maintaining a neutral tone and calling for cessation of violence, Modi projected India as a responsible and strategically autonomous actor. The case demonstrated how digital diplomacy can be used to signal balanced foreign policy positioning in times of international crisis.

Prime Minister Modi used Twitter to improve relationships with state actors. During his visit to Japan, he leveraged Twitter to emphasize his close friendship with Prime Minister Shinzo Abe. Additionally, he expressed his gratitude to President Obama via Twitter. It can be seen that Prime Minister Modi enabled to cultivate strong personal connections with state actors, friendly relationship among countries. Prime Minister Modi's strategy reflected long-term soft power cultivation.

President Zelenskyy's Adept Use of Digital Diplomacy

Since Russia's invasion of Ukraine in 2022, President Zelenskyy has actively used digital diplomacy for propaganda, narrative building, mobilizing international support, and influencing the perception of the international community. The Ukraine-Russia war has become a defining case of digital diplomacy, with President Zelenskyy emerging as a global symbol of resistance largely through his social media presence. President Zelenskyy's real-time updates, appeals to foreign parliaments, and emotionally charged videos had not only rallied international support but also facilitated the imposition of sanctions and military aid packages.

By analyzing President Zelenskyy's official Twitter account - @ZelenskyyUa, many tweets were posted from the start of the Russian invasion on 24 February 2022.

"*Informed of the course of Ukraine repulsing Russian aggression. Urged India to give us political support in the UN Security Council. Stop the aggressor together!"*, President Zelenskyy spoke with Prime Minister Modi on 26 February 2022. The tweet indicated that President Zelenskyy held a conversation with Indian Prime Minister. He asked for support as well as revealing their stances on the crisis.

A military aid type of messaging can be identified in the following tweet. *"It was nice to learn that in addition to yesterday's agreements, Belgium is sending us another 3,000 machine guns and 200 anti-tank grenade launchers. Thank you @alexanderdecroo for your leadership."*, said President Zelenskyy on 2 February 2022.

The message highlighted to express gratitude to Belgian Prime Minister, Alexander Decroo. President Zelenskyy aimed to construct positive relations with Belgium.

"Portugal provided weapons, individual protection means & other equipment to Ukraine. Together - stronger.", said President Zelenskyy to the Portuguese President Marcelo Rebelo de Sousa on 27 February 2022. From the Twitter message, President Zelenskyy expressed his gratitude to Portuguese President Marcelo Rebelo de Sousa. The message highlighted the importance of international support to Ukraine. Therefore, it is not only directly aimed at Portugal or its President but also more as a push for other international partners and forced governments to redirect their attention to the crisis.

By using Twitter as digital diplomacy, President Zelenskyy said to Prime Minister of Japan on 28 February 2022, *"Thanked for a strong support to Ukraine in countering aggression. Japan allocates $100 million to the already approved aid of $100 million, fully supports tough sanctions against Russia. Thank you! A truly global anti-war coalition works."* The message showed the supporting of Japan and President Zelenskyy expressed his gratitude to Japanese Prime Minister.

"They've been trying to destroy us for 50 days, but the Ukrainian people are heroically resisting. We fear nothing, we know what we're fighting for. We are brave enough to put an end to evil. Stop feeding the Russian military machine. Help Ukraine with weapons. Then peace & good will win faster.", said President Zelenskyy by Twitter on 14 April 2022.

This tweet is a strong example of crisis-driven digital diplomacy. By using the pronoun "we," President Zelenskyy creates unity between himself and the Ukrainian population. This emotional tone strengthens global sympathy. The main point of the tweet is to secure military assistance. By stating that the phrase "*Help Ukraine with weapons"*, President Zelenskyy signals the immediate need for defense support. His tweet serves as explicit policy request.

President Zelenskyy utilized Twitter as a tool for digital diplomacy mainly to engage with global audiences and shape public opinion. It can be observed that his tweets were highly effective form of crisis digital diplomacy. It combines emotional mobilization, moral legitimacy and strategic policy demands. It characterized by decentralized, participatory, and interactive communication.

President Zelenskyy took on the role of a diplomat when representing his country on Twitter. He spoke on behalf of the country and advocated for its interests, concerns, and values in diplomatic engagements. He promoted Ukrainian values as well as democratic values. His communication style blends emotional appeal, strategic messaging and clear political demands. The strategic use of social media by Ukrainian leadership transformed digital diplomacy into an active component of war strategy, combining soft power with real-time policy influence.

A Comparative Study of Digital Diplomacy Practice by Three State Actors

The study covers the period from 2016 to 2022, enabling an examination of President Donald Trump's first-term presidency, Prime Minister Modi's continued leadership, and President Zelenskyy's digital communication during the Russia-Ukraine war. The analysis applies qualitative content analysis to evaluate tone, leadership style, audience targeting, and engagement strategies. Furthermore, comparative analysis is employed to assess differences in communication approaches, crisis messaging, and soft power projection.

Digital diplomacy has gained prominence as three state actors utilize digital platforms such as Twitter to communicate directly with both domestic and global audiences. Through

digital diplomacy, states can shape international narratives, enhance transparency, and strengthen public diplomacy efforts. A comparative study of three state actors revealed a shift from traditional diplomacy, institution-led communication to personalized, high-frequency, and leader-centric strategies. The accessibility and immediacy of digital communication made it a powerful instrument in advancing foreign policy objectives.

President Donald Trump's approach the digital diplomacy was characterized as informal and dramatic, breaking with traditional diplomatic norms to communicate directly with audiences, set agendas, and sometimes bypass his own diplomatic machinery. President Donald Trump's language in his tweets contradicted the traditional diplomatic communication norm with name-calling, threats, and dramatic comments. He twitted about international issues. He used digital tools to explain his foreign policy and address the political challenges.

Prime Minister Modi's adept use of digital diplomacy focused on promoting government initiatives, a massive global audience and connecting with the diaspora, fostering a pro-India narrative and highlighting development of the country. He frequently uses inclusive language such as "My fellow citizens," emphasizing unity and development of the country. He employed narrative framing that to emphasize India's role as a spiritual and developmental leader. The tweets often combined cultural motifs with calling for multilateral cooperation. It reflected a controlled and strategic communication style aligned with India's democratic political system.

President Zelenskyy utilized digital diplomacy primarily for "crisis communication" and wartime mobilization, employing emotional, direct, and rapid-response communication to influence international audiences and secure support. He can communicate directly to the people. By using digital diplomacy, President Zelenskyy sought to foster a sense of participation and empowerment among the Ukrainian people.

To be analyzed that, President Donald Trump employed confrontational and agenda-setting communication; Prime Minister Modi emphasized nation branding and soft power projection; and President Zelenskyy used as a strategic wartime diplomacy instrument. While all three state actors effectively used digital diplomacy to engage domestic and international audiences, their strategies differ significantly in tone, objectives, and diplomatic implications. It can be understood that digital diplomacy is shaped by domestic political systems, leadership style, and geopolitical context.

It's worth noting that three state actors utilized digital diplomacy as a direct communication tool, bypassing traditional media channels to address their audiences directly. However, the content, tone, and diplomatic aspects of their tweets differed in reflecting their distinct leadership styles, priorities, and communication strategies. President Donald Trump's personal style strongly shaped his digital diplomacy. Prime Minister Modi maintained a more institutional tone. President Zelenskyy's style combined the presidential authority with emotional appeal. It also highlighted how state actors can effectively harness digital platforms to influence international opinion, mobilize support, and achieve diplomatic goals in the contemporary international relations era.

Advantages and Challenges of Digital Diplomacy

The rapid expansion of digital technologies has fundamentally transformed the conduct of digital diplomacy in the modern era. With the rise of the internet and social media platforms, diplomatic communication is no longer confined to closed-door negotiations or official statements delivered through traditional channels. Governments and state actors increasingly rely on digital tools to engage with foreign publics, promote national interests,

and respond to international events. The shift from conventional diplomatic practices to technology-driven engagement is commonly referred to as digital diplomacy. Therefore, while digital diplomacy presents valuable opportunities for enhancing global engagement and influence, it also raises complex strategic and ethical concerns. Examining both its advantages and challenges is important for understanding its growing role in contemporary international relations.

Digital diplomacy offers many advantages in contemporary international relations. One of the advantages is the ease of communication between actors of all levels, encouraging actors to take part in debates and discussions revolving foreign policies and decision-making processes. It enhances **speed and immediacy of communication**. In contrast to traditional diplomacy, which often requires lengthy procedures and formal channels, digital diplomacy allows governments and state actors to respond instantly to international events. Another advantage of digital diplomacy is the crisis response mechanism, which effectively reduces the time to respond to crises and extend support to people. During crises, timely communication can shape global narratives and mobilize international support. For example, President Zelenskyy effectively used digital diplomacy to communicate directly with global audiences during the Russia-Ukraine war. Therefore, the country gained military support and humanitarian assistance from its allies.

One major advantage of digital diplomacy is that it strengthens **public engagement and transparency**. State actors can directly interact with citizens, foreign publics, and diaspora communities without relying on traditional media channels. Prime Minister Modi frequently uses Twitter and other digital platforms to promote India's foreign policy initiatives, development projects, and cultural diplomacy. Through the utilization of the digital diplomacy, the direct engagement increases public awareness of diplomatic activities and enhances the government's soft power. It expands public diplomacy by enabling direct communication with foreign publics rather than relying on traditional diplomatic channels. It allows governments to promote national image and enhance transparency.

Digital diplomacy is a powerful tool for **nation branding and soft power projection.** Governments can promote their country's culture, values, tourism, economic opportunities, and global contributions through digital campaigns. By sharing achievements and humanitarian efforts online, states can improve their international image and strengthen bilateral relationships. Compared to traditional diplomacy, digital diplomacy is **cost-effective and wide-reaching diplomacy**. Digital platforms allow governments to reach millions of people worldwide at a relatively low cost. Furthermore, digital diplomacy facilitates **real-time monitoring and feedback**. Governments can analyze public reactions, track international sentiment, and adjust their communication strategies accordingly. The data-driven approach allows policymakers for better understanding global opinion trends.

Despite digital diplomacy has many advantages, it presents many significant challenges. One of the primary concerns is the rapid spread of **misinformation and disinformation**. The open nature of social media platforms allows false information to circulate quickly, potentially damaging diplomatic relations and influencing public opinion. Another major challenge is the growing threat of cybersecurity, which involves leaked information, accounts being hacked.

Digital diplomacy also increases the risk of **diplomatic misinterpretation and escalation**. Messages shared online are often brief and lack detailed context, which can lead to misunderstanding or unintended controversy. For instance, the use of Twitter by the state actors such as President Donald Trump demonstrated how spontaneous post or strongly worded posts could create diplomatic tensions and uncertainty in international relations. In

traditional diplomacy, communication is carefully planned and controlled. In digital diplomacy, messages can be misinterpreted and leading to unintended diplomatic consequences. Furthermore, the **digital divide** between developed and developing countries presents structural inequalities. Not all states possess equal technological infrastructure, digital literacy, or resources to effectively engage in digital diplomacy.

Finally, one of the disadvantages is the **erosion of traditional diplomatic norms.** Traditional diplomacy has historically emphasized confidentiality, protocol, and formal negotiation processes. However, the informal and public nature of digital platforms may weaken professional standards and reduce the space for discreet negotiations. Sensitive diplomatic discussions conducted publicly can limit flexibility and compromise outcomes.

Despite these advantages and challenges remain, digital diplomacy reflects a shift from confidential, state-to-state communication toward **transparency, participatory, and technologically sophisticated diplomacy**, where state actors engage with the global public in real-time to achieve diplomatic objectives. Furthermore, digital diplomacy leverages digital technologies and social media to enhance foreign policy, offering faster communication, broader public engagement, and cost-effective outreach. Globally, governments must promote strong digital strategies, cybersecurity systems, and communication skills to manage these challenges effectively.

Conclusion

Digital diplomacy is attractive for state actors and diplomatic agents to communicate their governments' agenda and interests not only to the global public opinion but also to their constituents. The findings revealed that three state actors strategically utilized digital platforms, particularly Twitter, to construct international personas, engage in real-time crisis communication, and signal alliances. President Donald Trump's digital diplomacy was characterized by approaching transparency and immediacy and created unpredictability in international relations. His digital diplomacy was leader-centric rather than institutionally coordinated. He used strong language toward adversaries such as China and North Korea aligning with coercive diplomacy strategies. He emphasized immediacy and confrontation. He used digital diplomacy as a tool of political dominance and signaling. His digital diplomacy was unconventional and highly personalized. His tweets often dominated international media coverage, effectively shaping the global news agenda.

Prime Minister Modi's digital diplomacy emphasized diplomatic engagements, bilateral agreements, and mutual cooperation. He actively promoted Indian culture, development initiatives, and global partnerships. His digital diplomacy is structured, positive, and aligned with India's long-term foreign policy objectives. In contrast to President Donald Trump, Prime Minister Modi's communication was more closely coordinated with institutional diplomatic frameworks. He focused on soft power and structured engagement. He used the digital diplomacy for image-building and strengthening India's global role.

President Zelenskyy's digital diplomacy became central to Ukraine's survival strategy during the Russia-Ukraine war. His digital diplomacy played a crucial role in securing military, financial, and humanitarian assistance from Western nations. His approach was crisis-driven and highly effective in shaping global public opinion. His communication style combines authenticity, emotional appeal, and strategic messaging. His digital diplomacy represents crisis communication and international mobilization. He employed the digital diplomacy as a wartime survival mechanism and moral diplomacy tool.

The comparative study demonstrated that digital diplomacy is shaped by leadership style, domestic politics, and geopolitical context. The digital diplomacy enhances the state

actors' ability to communicate with the people of a foreign country, engage with significant audiences, and manage the image of their countries. Among three state actors, President Zelenskyy's digital diplomacy appears the most consequential in terms of immediate international political impact. It is directly contributed to international aid and solidarity. It is highly effective in digital diplomacy. The study concludes that while digital diplomacy cannot replace traditional diplomatic methods, it serves as a powerful complementary tool that significantly influences international relations in the contemporary global system.

Acknowledgements

First and foremost, I would like to express my sincere gratitude to Dr. May San Yi, Rector of Yangon University of Foreign Languages (YUFL), who support me to do this work. Dr. Myo Min Tun, Rector of East Yangon University, Dr. Aye Aye Ko, and Dr. Thida Aung, Pro-rectors of East Yangon University for their encouragement and permission to do the research work. I would like to express my deep and sincere gratitude to my Professor, Dr. Aye Mya Nandar, head of the Department of International Relations (YUFL), for providing valuable knowledge and academic guidance during my study. I am also deeply thankful to my Professor, Dr. Tin Tin Mar, the Department of International Relations (YUFL), for her valuable guidance. Their critical insights and academic support enhanced the quality of the research. And I wish to extend my gratitude to Professor Dr. Phyu Phyu Thin, head of the Department of English, Yangon University of Foreign Languages (YUFL), who helped me grammatically write in English to complete this research. My appreciation extends to the Editorial Board of the Ethical Research Committee (ERC) of Yangon University of Foreign Languages (YUFL).

References

Constantinou Costas M., Pauline Kerr and Paul Sharp (2016), "The SAGE handbook of Diplomacy", SAGE Publications Ltd, 1 Oliver Yard, 55City Road, London, EC1Y 1 SP.

Değirmenci, F. and Terzioğlu, E. (2022). "A digital diplomacy irony: Donald Trump." OPUS- Journal of Society Research, Volume 19, 19(47), 490-505.

Karolína Skálová (2023) "President Zelenskyy's Twitter communication strategy" Department of Management and Engineering, Inköping University Press, SE-581 83 Linköping, East Sweden.

Liyundzira Aulia and Bambang Wahyu Nugroho (2025), "The Role of Ukraine's Digital Diplomacy in the Russian-Ukrainian Conflict from 2014 TO 2022," Journal Research of Social Science, Economics and Management (JRSSEM), Vol. 05, No. 04, E-ISSN: 2807 - 6311, P-ISSN: 2807 – 649.

Mohammed Kabeer Garba (2022), "The Impact of Digital Diplomacy on International Relations: A Case Study of Global Leaders' Social Media Use", Delhi University Press, India.

Nandika Sharma (2023), "Digital Diplomacy: The Evolution of a New Era in Diplomacy," Delhi University Press, India.

Vishnu Rankawat, (2023) "Modi's digital diplomacy: A comprehensive analysis of social media as a political communication and governance tool", International Journey of Political Science and Governance, 5(2): 75-80, Jawaharlal Nehru University, New Delhi, India.

https://en.wikipedia.org/wiki/2017%E2%80%932018_North_Korea_crisis

https://en.wikipedia.org/wiki/Digital_diplomacy#:~:text=9%20External%20links-,Overview,phone%20and%20tablet%2Dbased%20diplomacy.

https://www.diplomacy.edu/histories/internet-and-social-media-a-focus-on-diplomacy/

A Study of China's Belt and Road Initiative in Myanmar

Aye Chan Phyu[1], Kyu Kyu Khin[2], Su Hlaing Min[3]

Abstract

This study examines the nature and dynamics of Myanmar–China relations within the framework of China's Belt and Road Initiative (BRI), with particular attention to three flagship projects: the Kyaukphyu Special Economic Zone, the China–Myanmar Oil and Gas Pipeline, and the Muse–Mandalay Railway. The research analyzes the motivations driving BRI cooperation and assesses its political, economic, and developmental implications for Myanmar. It finds that Myanmar's participation in the BRI is largely motivated by urgent development needs, especially in infrastructure financing, connectivity, and economic integration, whereas China's engagement is shaped by broader strategic objectives, including securing alternative access to the Indian Ocean, enhancing energy security, and strengthening regional connectivity under the China–Myanmar Economic Corridor. The study demonstrates that BRI cooperation between Myanmar and China cannot be characterized as a purely win–win or win–lose arrangement. Instead, it reflects a conditional and asymmetrical partnership shaped by disparities in economic capacity, political leverage, and institutional strength. While BRI projects offer Myanmar opportunities for infrastructure development, trade facilitation, and employment generation, the distribution of benefits remains uneven. Moreover, concerns over debt sustainability, sovereignty, and environmental and social impacts have contributed to public skepticism toward Chinese investment. At the same time, China has derived substantial strategic and economic benefits from its engagement in Myanmar, particularly through improved energy transport routes and expanded influence in a geopolitically sensitive region. The study concludes that the long-term sustainability and mutual benefit of BRI projects in Myanmar depend on enhanced transparency, stronger institutional capacity, inclusive stakeholder engagement, and closer alignment with Myanmar's national development priorities.

Keywords: Belt and Road Initiative, CMEC, China-Myanmar Oil and Gas Pipeline, Kyaukphyu Special Economic Zone, Muse-Mandalay Railway

Introduction

Globalization has become a defining force influencing the political, economic, and social structures of states across the world. To response this evolving global environment, China introduced the Belt and Road Initiative (BRI) in 2013, formally announced by President Xi Jinping during his visit to Kazakhstan. The BRI was conceived as a comprehensive framework aimed at strengthening international connectivity, fostering economic cooperation, and promoting trade, investment, and sustainable development among participating countries. Within Southeast Asia, Myanmar has emerged as a strategically significant partner due to its geostrategic location, abundant natural resources, and long-standing historical and political ties with China. Recognizing these factors, Myanmar officially joined the Belt and Road Initiative on 1 August 2016, marking a new phase in bilateral cooperation and regional integration (China Socio, 2023).

Scholarly debates on the BRI emphasize that its implementation in Myanmar involves a complex and multifaceted process rather than a straightforward model of participation. While the BRI is designed to promote trade expansion, infrastructural development, and increased foreign direct investment, its outcomes in Myanmar have been uneven and highly contingent upon domestic conditions. Due to these conditions, it underscores the decisive role of local political and economic contexts in mediating the effectiveness and developmental impact of the BRI in Myanmar (ISEAS, 2021).

[1] Tutor, Department of International Relations, East Yangon University
[2] Tutor, Department of International Relations, East Yangon University
[3] Tutor, Department of International Relations, East Yangon University

The pace and reception of BRI projects have been marked different in Myanmar. The China–Myanmar Economic Corridor (CMEC), a flagship component of the BRI, has encountered political obstacles and public distrust (Gyi, 2019; Kyaw, 2022). The projects such as the *Muse–Mandalay* railway and the *Kyaukphyu* SEZ have faced delays due to ongoing political situation, and concerns about debt sustainability and transparency. As of now, the *China–Myanmar Oil and Gas Pipeline* stands as the sole BRI project in Myanmar that has reached full completion and entered operational status.

This paper analyzes the evolution and implementation of China's BRI since its inception in 2013, with particular emphasis on the case of Myanmar. It explores the transformation of the BRI from a broad strategic framework into a series of tangible infrastructure and investment projects, illustrating China's deepening economic and strategic engagement in the country. Adopting a country-specific analytical approach, the study examines the interaction between BRI projects and Myanmar's domestic political and economic conditions, while also situating these developments within China's broader regional and geopolitical objectives.

By analysing major BRI projects—such as China-Myanmar Oil and Gas Pipeline, the *Kyaukphyu* Special Economic Zone (KP SEZ) and Muse-Mandalay railway in Myanmar the study seeks to understand how these initiatives influence both local communities and national economic systems. The research explores three central questions: (1) How does the relations between Myanmar and China embrace of the BRI? (2) Why does China invest in the BRI projects that is being implemented in Myanmar? (3) Is it win-win-cooperation or win-lost cooperation between Myanmar and China in implementing BRI projects? This study employs a qualitative case study approach to analyze the implementation of China's BRI in Myanmar. It relies on secondary data from academic literature, policy reports and government documents. Using a political economy framework, the research examines how Myanmar's domestic political and economic conditions shape the implementation and outcomes of BRI projects.

This research is organized into three main sections. The first section provides an introduction and literature review on China's BRI in Myanmar, along with the BRI projects such as China-*Myanmar Oil and Gas Pipeline, Muse-Mandalay Railway and Kyaukphyu Special Economic Zone* (KP SEZ). The second section examines a benefit and challenges of China's BRI project in Myanmar, through case studies of the China–Myanmar Economic Corridor (CMEC). The final section presents the key finding of the study and discusses implementation and outcomes of BRI projects in Myanmar are heavily influenced by domestic conditions and economic priorities. These results highlight the critical role of local conditions in shaping both the effectiveness and public reception of China's infrastructure and investment initiatives. The study relies on primary sources, including Chinese government statements, national reports, and publications from the World Bank, IMF, and Asian Development Bank, which provide data on project financing and implementation. Secondary sources, such as academic papers and BRI documentation, offer additional analysis and critical perspectives to contextualize the findings.

Literature Review on China's BRI

The previous studies on the BRI in Myanmar describe the country as a strategically significant node within China's broader multipronged foreign policy strategy, which seeks to integrate economic, geopolitical, and security objectives. Obja Borah Hazarika (2025) study, The BRI in Myanmar and China's Multipronged Strategy, is particularly relevant as it directly investigates the reasons for Beijing's commitment to the BRI in Myanmar since 2021. The work provides critical insights into the complexities of implementing BRI projects

in contexts affected by both local dynamics and regional geopolitics. Similarly, Ali Demir (2023) from National Dong Hwa University in Taiwan investigates China's influence in Myanmar through his study The Effect of China: BRI Projects in Myanmar. The research analyses perspectives from Chinese policymakers and scholars, emphasizing how BRI projects advance China's strategic interests and presence in Myanmar, particularly in regions affected by ethnic conflict. Demir's findings underscore the geopolitical and developmental significance of Chinese investments in Myanmar's key economic corridors, highlighting the intersection of infrastructure development with broader strategic objectives.

Another previous studies highlight country-specific experiences of the Belt and Road Initiative in Myanmar, particularly through the China–Myanmar Economic Corridor (CMEC) and key projects such as *the China–Myanmar Oil and Gas Pipeline, the Muse–Mandalay Railway, and the Kyaukphyu Special Economic Zone (KP SEZ)*. Phyu Phyu Kyaw (2022) analyzes CMEC from both China's economic and geopolitical perspectives and Myanmar's development objectives, while she emphasizes that the success of the Kyaukphyu SEZ depends largely on effective leadership, public trust, and local socio-political conditions. Additionally, Mi Mi Gyi (2019) underscores the importance of local perceptions, noting widespread public concerns over unequal benefit distribution, sovereignty, environmental impacts, and debt risks, and argues that transparency and inclusive consultation are essential for the sustainable implementation of CMEC projects in Myanmar.

Other studies focusing specifically on Myanmar demonstrate that BRI-related investments generate uneven economic outcomes among local actors, producing differentiated patterns of beneficiaries and those adversely affected. While infrastructure development and enhanced connectivity have created economic opportunities for certain groups, others have faced displacement, heightened competition, and restricted access to project-related benefits. These findings underscore the strategic significance of Chinese investment corridors while highlighting the necessity for improved transparency, stronger regulatory frameworks, and more inclusive planning mechanisms to ensure a more equitable distribution of benefits. Collectively, this body of literature informs the present case study by contextualizing the diverse impacts, governance challenges, and socio-political dynamics associated with BRI projects in Myanmar.

Historical Background of BRI

BRI was ultimately called as One Belt One Road (OBOR) and China most ambitious geo-economic and geo-strategic development program. In March 2022, the number of countries that have joined the BRI by signing a Memorandum of Understanding (MOU) with China is more than "150" and 30 international organizations. The countries of the BRI are spread across all continents (HKTDC Belt and Road Portal, 2015).

In 2013, President Xi Jinping introduced and connected with Asia, Africa, and Europe, transformed the old Silk Road into a modern Silk Road, strengthened the political stability and economy, and promoted China's image in the world. The Belt's abbreviation is the Silk Road Economic Belt, which refers to the former Silk Road connecting landlocked Central Asia by rail. "Road" stands for 21st Century Maritime Silk Road. It refers to the Indo-Pacific Sea routes through Southeast Asia to Middle East and Africa (China's Belt and Road Initiative Portal, 2019).

Due to Myanmar's strategic location and development needs, Myanmar has become an important participant in the BRI (KT Khaing, 2024). Projects such as the *China–Myanmar Oil and Gas Pipeline* play a crucial role in China's regional connectivity strategy. These projects have the potential to support the development of manufacturing hubs and logistics

centers, create employment opportunities, and provide significant benefits for investment inflows and the labor force (ADB, 2022; World Bank, 2020).

Consequently, the BRI continues to shape the economic trajectories of Myanmar, particularly amid the expansion of China-led regional connectivity initiatives in 2025. As Myanmar become more deeply integrated into China's broader regional vision, it is increasingly important to critically assess whether BRI projects generate sustainable long-term development outcomes or instead create new structural vulnerabilities within Myanmar (OECD, 2021; International Crisis Group, 2020).

China-Myanmar Economic Corridor

China-Myanmar Economic Corridor (CMEC) consists of several infrastructure projects that support the connection between China and Myanmar. Myanmar is at the center of China's enduring geostrategy, represented by the phrase "String of Pearls", to increase its maritime power by connecting ports, particularly in the Asia Pacific region. Since 2017, China has proposed the China-Myanmar Economic Corridors (CMEC), a prominent BRI project in Myanmar. (YUKA KOBAYASHI AND JOSEPHINE KING, 2022).

CMEC's Memorandum of Understanding was signed by U Soe Win, Union Minister of the Ministry of Planning and Finance of Myanmar, and Mr. He Lifeng, Chairman of National Development and Reform Commission of the People's Republic of China, on September 9, 2018, in Beijing, China. CMEC, which is planned to build a road from Shwe Li in China to Muse in northern Shan State, Myanmar, and pass through Mandalay, Nay Pyi Taw to Yangon route, was include the construction of industrial economic zones and the investment of businessmen from the two countries (China International Development Cooperation, 2018).

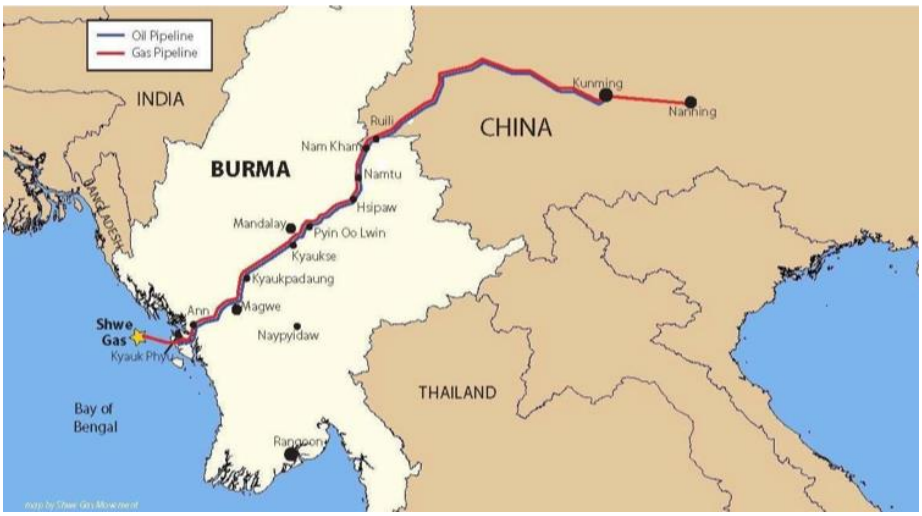
The financial funds needed to implement CMEC can be borrowed from Chinese banks and other foreign banks such as Asia Infrastructure Investment Bank (AIIB). Myanmar and China agreed to form working groups that would focus on 12 areas of assistance such as development planning, investment, transportation, energy, manufacturing, agriculture, telecommunication, technology, human resources development, joint research, people-to-people engagement and border region economic cooperation (Syah Vaghji, (2022). BRI projects being implemented in Myanmar are the *China-Myanmar Oil and Gas Pipelines, Deep Sea Port, Muse-Mandalay Railway project, the Kyaukphyu Special Economic Zone*.

China-Myanmar BRI Projects in Kyaukphyu

In Kyaukphyu, there are mainly two projects, China-Myanmar Oil and Gas Pipeline and Kyaukphyu Special Economic Zone. China–Myanmar Oil and Gas Pipeline Project is a strategic energy corridor transporting crude oil and natural gas from Kyaukphyu to China's Yunnan Province, by passing the Strait of Malacca to enhance China's energy security under the BRI. Oil and Gas Pipeline operated by China National Petroleum Corporation (CNPC) and Myanmar Oil and Gas Enterprise (MOGE) reduces reliance on maritime routes and serves as a vital overland energy line. In 2009, CNPC and MOGE signed an agreement to implement the Myanmar-China oil pipeline project (The Myanmar Times, 2016). The oil pipeline is 771 km long from Madae island in Rakhine State in western Myanmar to Ruili. The pipeline would be able to transport 22 million tons of oil, about 5% of China's daily import demand (Yimou Lee, Chen Aizhu, and Shwe Yee Saw Myint, 2017). The natural gas pipeline carries gas from the Block A-1 and Block A-3 Shwe gas fields in the Bay of Bengal in western Myanmar to Yunnan. It is connected to the Madae island oil pipeline, and from there two pipelines run parallel to Ruili. In 2010, construction began on parallel onshore

pipelines designed to transport natural gas and oil from Kyaukphyu to China, as part of CMEC. (Earth Rights International, 2011).

Map (1): China-Myanmar Oil and Gas Pipelines Route

Source: China Research Center, 2019.

Oil and Gas pipelines extend through Myanmar to China's Yunnan Province. They are international collaborative projects, with construction and management being carried out by a special purpose vehicle (SPV) between CNPC, China State-Owned Enterprises (SOE), and Myanmar Oil and Gas Enterprise (MOGE). Oil and Gas pipelines were completed in June 2013 and August 2014.MOGE received USD 560 million for the gas pipeline and RMB 7.4 billion loan from the China Development Bank (CDB), according to the Transparency Initiative (EITI) report for 2017-2018 (Chan Mya Htwe, 2019). Due to the 4.5% of debt interest rates, the two projects are considered unprofitable for Myanmar. (Zhuang Beining, 2017).

The length of the gas pipeline in Myanmar is 793 km. For the gas pipelines project, MOGE and five other companies formed SPVSEAGP to be responsible for the operation and management of the pipeline. The SPV owns only 7.365% of the total shares, and China-owned CNPC-SEAP is the major shareholder and can make the final decision as the operator (Southeast Asia Gas Pipeline Company, 2021). The estimate cost of the oil pipeline is US$ 1.5 billion, and the gas pipeline costs USD$ 1.04 billion, totaling USD$ 2,54 billion (Bo Kong, 2010).

There are obstacles with the oil and gas pipeline. Human Rights Watch, Earth Rights, the Myanmar-China Pipeline Watch Committee and other journals have published numerous articles on human rights abuses, environmental degradation, and unfair land compensation issues associated with the pipelines (Thiri Shwesin Aung, Thomas B.Fischer, and John Buchanan, 2020). Despite many problems, the China-Myanmar gas pipeline continues to operate. As set out in the BRI policy, the Chinese government need to prioritize the voice of the people to ensure a sustainable and mutually beneficial relations between Myanmar and China.

The Kyaukphyu Special Economic Zone (SEZ) and deep-sea port project is one of the most prominent and strategically significant initiatives under the China–Myanmar Economic Corridor (CMEC). Led by China International Trust and Investment Corporation (CITIC), the project is in Kyaukphyu Township on Ramree Island in Myanmar's Rakhine State, along the

Bay of Bengal. Its geographical position provides China with direct access to the Indian Ocean, thereby reducing dependence on the Strait of Malacca and enhancing China's long-term energy and trade security (Mega Gupta, 2020). As such, Kyaukphyu occupies a central role within China's broader Belt and Road Initiative (BRI).

Despite its strategic importance, the Kyaukphyu SEZ has generated significant debate and controversy within Myanmar. One major concern relates to debt sustainability and the financial risks associated with large-scale infrastructure development. Additionally, less transparency in project negotiations and implementation has raised questions. The equity structure of the project, under which Myanmar holds a 30 percent share while China retains 70 percent ownership, has further intensified debates over national sovereignty, control, and equitable distribution of benefits (Belt and Road Portal, 2018). These issues have contributed to public skepticism toward the project, particularly among civil society groups and local communities.

Initially, the Kyaukphyu SEZ was conceived as a Business-to-Business (B2B) initiative during the government of former President U Thein Sein. However, following subsequent negotiations, the project evolved into a Government-to-Government (G2G) framework, formalized through high-level agreements signed in the presence of leaders from both countries. This transition reflects the increasing political significance of the project within bilateral China–Myanmar relations. Unlike Myanmar's other two special economic zones—Thilawa and Dawei—which were developed under G2G arrangements with Japan and Thailand, the Kyaukphyu SEZ represents a distinct development model shaped largely by China's strategic priorities (Global New Light of Myanmar, 2023).

The project is closely integrated with other major CMEC infrastructure components, including the planned Kunming–Muse–Mandalay–Kyaukphyu railway corridor and the existing China–Myanmar Oil and Gas Pipeline. These make Kyaukphyu as a critical outlet for China's landlocked Yunnan Province and reinforce its role as a gateway between China and the Indian Ocean. While the SEZ is officially intended to attract foreign direct investment, generate employment opportunities, and promote socio-economic development in Rakhine State, its primary significance lies in its strategic and geopolitical value to China rather than its immediate commercial viability (CSIS, 2018).

In summary, the Kyaukphyu SEZ and Kyaukphyu deep-sea port project constitutes one of the most complex and controversial public–private partnership initiatives in Myanmar. The project illustrates the intersection of development objectives and geopolitical considerations within the BRI framework, highlighting both the opportunities and challenges associated with large-scale Chinese infrastructure investment.

Muse-Mandalay Railway

The Muse-Mandalay Railway Project is a 431-kilometer-long standard-gauge railway project across the China-Myanmar border that cost an estimated US$ 9 billion (Cheng Nei Xian, 2022). The railway, which would connect the southern Chinese provincial capital of Kunming to Mandalay in central Myanmar, is a key part of CMEC and a cooperation framework for China's BRI. Additional lines from Mandalay would connect the Kyaukphyu SEZ and the proposed New Yangon City Project, two major infrastructure hubs in China-Myanmar, and the railway support the project by connecting those projects to industrial zones in Yunnan. Under Former President U Thein Sein, an MOU was signed between China and Myanmar in 2011, but after the expiration of the MOU, the project had to be suspended in 2014 due to opposition from residents (China Myanmar Cooperation, Mandalay, 2021).

China Railway Eryuan Engineering Group Company Limited (CREEC) submitted the feasibility studies for the Muse-Mandalay to the Myanmar government in 2011 and 2012. MOU was signed in Beijing on September 9, 2018, by Minister of Planning and Finance U Soe Win and Chairman of the National Development and Reform Commission (NDRC) He Lifeng, representing China's top economic policy planning agency (Nan Lwin, 2018). CREEC and Myanmar Railway (MR) signed an agreement on October 22nd, 2018, to conduct a new feasibility study (Xinhua, 2018). A completed feasibility study was presented to the Myanmar government at the second BRI Forum in April 2019, and the project was said to be implemented from 2019 to 2030 under the CMEC cooperation framework (Su Phyo Win, Chan Mya Htwe,2017).

The Muse-Mandalay project highlighted the potential of China to increase connectivity between Myanmar and the Asia region. As Myanmar is in the western part of the Trans-Asia Railway, it is an Asia Pacific Integrated Transport Platform initiated by the UN economic and Human Rights Commission. The railway was promoted as part of Trans-Asia Railway. In addition, the railway can increase 2% to 3% of Myanmar's GDP (Zeng Kejun, 2019).

As of 2021, the Muse-Mandalay Railway Project is still in the planning stage. This project represents a shift in China's investment priorities in Myanmar. Under the CMEC framework, investment priorities for China and China State-Owned Enterprises (SOEs) have shifted to large-scale infrastructure project such as the Muse-Mandalay railway and the deep seaport at Kyaukphyu SEZ. Feasibility studies are already being completed for other sections of the CMEC, including connecting Mandalay to Muse, Myanmar's main land port bordering Ruili southwest China. In the future, the railway will be combined with the China-Laos railway (Chu Daye, 2021).

The project structure appears to be still weak, and the Myanmar Railways in January 2021 included financing plans for the development of the Myanmar Railways but did not list the financing for the Muse-Mandalay Railway (Ba Myint, 2021). There are 15 villages west of Kut Khiang where the Muse-Mandalay railway will be built, and the people do not want the village to be crossed. Therefore, they demand compensation based on the price of the land when it is going to be built.

Opportunities and Challenges of China's BRI Project in Myanmar and China

China's Opportunities and Challenges

China's main Interests in Myanmar are China's Yunnan province, which is a landlocked province, and Myanmar is a country with many seas exist, which is a great strategic location for China. According to the Ministry of foreign Affairs of China, Chinese President Xi Jinping has said that CMEC projects throughout Myanmar will be implemented at a high speed.

Regarding the oil and gas pipeline in Kyauk Phyu City, China has many benefits. The pipeline helps diversify China's energy supply and transportation routes. In 2018, Myanmar's transmission of natural gas accounted for only 26% of the 121.3 billion cubic meters of natural gas imported from China. The pipeline crosses the Malacca strait, reducing China's dependence on sea routes. China, which imported 73.5 billion cubic meters of natural gas as Liquefied Natural Gas (LNG) by 4.3% with natural gas imported from Myanmar. China -Myanmar oil pipeline also has strategic value (Burma Country Commercial Guide, 2017).

The pipeline also provides China the opportunity to transport oil through the Andaman Sea and the Bay of Bengal to Myanmar. Myanmar provides strategic and practical

benefits for Chinas energy needs. It offers on opportunity to diversify supplies, reduce dependence on imported. It also reduces shipping times and dependence on supplies from the Middle East. The deep- sea port being developed in Myanmar is essential for China to avoid the Malacca Strait (Thant Htoo, 2011).

These BRI projects provide alternative access to the Indian Ocean for the remote and underdeveloped Yunnan Province in southeast China but remain troubled by slowdown. Theoretically, designed to upgrade the deep-water port and Kyaukphyu and connect it to Yunnan with an extensive infrastructure network, as well as several large -scale energy project, CMEC bears most resemblance to the China-Pakistan Economic Corridor (CPEC) (Sudha Ramachandron, 2020).

From a strategic perspective, China's domestic and foreign policy interests tied to Myanmar indicate that China has both the wherewithal and intention to invest the significance energy and policy efforts necessary to ensure CMEC (Monhinder Pal Sigh, 2018). China's investments under CMEC promises to satisfy several of Beijing domestic and foreign policy interest.

For China, the CMEC contributes important benefits. The numerous infrastructure projects make its southwest neighbour more stable and prosperous. With the CMEC, the province of Yunnan gives a more central role in Southeast Asia, Kunming, is better connected to Southeast Asian countries. With the new BRI infrastructures, China will have a direct access to the Indian ocean. One gas pipeline and one oil pipeline have already been built between Myanmar's coastline and Kunming (The Conell Policy Review, 2023). Even before the advent of the BRI, China clearly interested in Myanmar as an outlet for its landlocked state (Bertil Linter, 2020). CMEC and its component projects are part of Yunnan's land bridge strategy to connect Southeast Asia and South Asia through China's underdeveloped hinterland and Myanmar (K. Yhome,2018). Myanmar's transportation and energy infrastructure would be developed, including the oil and gas pipeline project, the Trans-Asia Railway (now the Muse Railway Project), highway construction, and alternative energy transportation routes from power plants, continuously providing much-needed energy resources in the Malacca Straits (S Olinga-Shannon, 2019). In 2016, 80% of China's oil imports passed through this strait. Xinhua reported in 2017 that such a project would help China open the Indian Ocean energy route and diversify oil imports. (Belt and Road Initiative Portal, 2021).

Since the signing of the CMEC in September 2018, the relations between the two countries have been strained again in less than ten years, China has both benefits and challenges while implementing the 1700 km long CMEC, which includes new railways, special economic zones, and other infrastructure projects. Many CMEC projects were not accepted by the people of Myanmar (Institute for Strategy and Policy, 2025). Local opposition, driven by land rights disputes, environmental degradation, and unequal benefit-sharing—illustrated by cases such as the Letpadaung mine—has reinforced community skepticism toward Chinese investment (Green Finance and Development Center, 2021).

Finally, the limited local integration of BRI projects, reflected in weak community engagement and modest local economic benefits, has fueled resistance and complicated project implementation. Together, these challenges highlight the importance of transparent, and locally inclusive approaches to BRI implementation in Myanmar.

Myanmar's Opportunities and Challenges

Myanmar's engagement with China's BRI is primarily motivated by its pressing development needs, particularly in infrastructure financing, connectivity, and industrial

development. As a developing country with significant infrastructure gaps, Myanmar views the BRI as an important source of capital, technology, and expertise. Projects under CMEC, including transport, energy, and special economic zones, are expected to enhance national connectivity, facilitate cross-border trade, and support long-term economic growth. Improved infrastructure is also seen to reduce regional development disparities and integrate Myanmar more effectively into regional and global value chains (Ali Demir, 2022).

However, Myanmar's participation in the BRI is accompanied by significant challenges. Debt sustainability and financial risk remain major concerns, particularly in the context of large-scale infrastructure projects with long gestation periods. Limited transparency in project negotiation and implementation has contributed to public concerns. In addition, political situations and public concerns in Kyaukphyu increase security risks, disrupt project implementation, and undermine investor confidence. Environmental concerns, land disputes, and poor local consultation have further generated resistance from affected communities (DV Mosyakov, 2024).

In sum, while the BRI presents Myanmar with important opportunities for infrastructure-led development and regional connectivity, realizing these benefits requires stronger governance frameworks, enhanced transparency, effective risk management, and greater alignment between BRI projects and Myanmar's national development priorities.

Findings and Discussion

China-Myanmar Relations and the Embrace of the BRI

The bilateral relations between Myanmar and China have historically been shaped by geopolitical proximity, economic interdependence and strategic calculation. Unlike many Southeast Asian states that engage China within multilateral frameworks, Myanmar's relationship retains a strong bilateral orientation, reflecting shared interests in connectivity and development cooperation. BRI has provided a high-profile platform for deepening this relationship, offering Myanmar access to large-scale infrastructure investment while enabling China to institutionalize its regional economic influence. The elevation of BRI projects to state-level agreements, often finalized in the presence of senior leaders, reinforces Myanmar's integration into China's regional economic architecture. This political endorsement has normative significance for both states: Myanmar seeks to accelerate its development agenda, while China aims to demonstrate its role as a reliable partner in regional infrastructure and connectivity.

2. Strategic and Economic Motives Behind China's Investment in Myanmar

China's investment rationale in Myanmar under the BRI is multidimensional, anchored in economic, strategic, and security imperatives:

a. Strategic Access and Diversification of Transport Routes

One of the strongest strategic incentives for China's involvement in Myanmar is the desire to bypass the Strait of Malacca, a maritime chokepoint critical to China's energy and trade flows. Projects such as the *China–Myanmar Oil and Gas Pipeline and the planned Kunming–Muse–Mandalay–Kyaukphyu* transport corridor provide alternative routes that connect China's landlocked provinces—especially Yunnan—to the Indian Ocean. This diversification enhances national resilience against potential naval blockades or geopolitical disruptions.

b. Resource Security

China's economy remains heavily reliant on energy imports. The China–Myanmar Oil and Gas Pipeline—from Kyaukphyu in Rakhine State to Kunming in Yunnan—reduces distance

for imported crude and natural gas, lowering logistic costs and mitigating exposure to maritime risk. Securing stable access to resources aligns with China's long-term energy security strategy, a core objective of its external economic policy.

c. Economic Market Expansion and Industrial Linkages

BRI projects aim to expand China's external market reach and facilitate outward industrial relocation. Infrastructure investments support Chinese firms in logistics, construction, and related sectors, while special economic zones—such as Kyaukphyu SEZ—are designed to attract investors into manufacturing and value-added industries. These initiatives bolster China's export capacities and create interconnected supply chains in neighboring markets.

3. Win–Win or Win-Lose Cooperation?

The characterization of China–Myanmar cooperation under the BRI as either win–win or win–lose is a central analytical debate in the literature, with empirical findings suggesting a hybrid outcome:

From Myanmar's perspective, the BRI offers much-needed infrastructural capital that would otherwise be difficult to mobilize. Projects like Kyaukphyu SEZ, the China–Myanmar Oil and Gas Pipeline, and Muse–Mandalay Railway have the potential to improve domestic connectivity, generate employment, and catalyze economic growth. These tangible development outcomes illustrate the potential for mutually beneficial cooperation, especially when infrastructure leads to broader economic activity.

Despite potential benefits, the balance of power and economic outcomes often favors China, reflecting structural asymmetries in economic capacity and negotiation leverage. Myanmar's limited bargaining strength has resulted in equity structures and financing terms that raise concerns about debt. Any shared cooperation is win-win cooperation. Because BRI is China's tradition of mutual benefit: Myanmar follows common interests and cooperation for common development. It advocates a vision of respecting the interests of others despite the instability of world conditions. China's desire to pursue the common interests of all is not only to sustainably develop its own economy, but also to engage in regional cooperation. A modern version of the Chinese approach of putting the greater good before self-interest represents a new version of global governance and charts a new globalization path that China is committed to marching together with Myanmar.

Conclusion

This study has examined Myanmar–China relations within the framework of BRI, focusing on key projects such as *the Kyaukphyu Special Economic Zone, the China–Myanmar Oil and Gas Pipeline, and the Muse–Mandalay Railway*. The findings indicate that Myanmar's engagement with the BRI is primarily driven by its urgent development needs, particularly in infrastructure financing, connectivity, and economic integration. Since the implementation of the BRI, China has become a powerful country that has attracted more attention from countries around the world due to the BRI's landscape, not only in the Asia region, but also in the world. In Myanmar, China had completed the construction of China-Myanmar Oil and Gas Pipeline. As China and Myanmar jointly implement the BRI project, the friendship between the two countries, the transparency of the government, and the welfare of the citizens have strengthened. China and Myanmar cooperation have continued to reach new heights. The frequent and close high-level exchanges between China and Myanmar have further enriched comprehensive strategic cooperation, which has strongly boosted the broader cooperation, and led the way in common development in the region. China and Myanmar jointed to build a peaceful, safe and secure, prosperous, beautiful and amicable home. China and Myanmar relations have since come to a new historical starting point.

In short, the BRI projects initiated by Chinese President Xi Jinping in 2013 have been implemented in Myanmar and have been able to build strong and long-lasting relations. As a result of Chinese investment in BRI projects, the infrastructure in Myanmar has improved, and there have been challenges along with many benefits. Because of the BRI projects, China and Myanmar have been able to establish a new chapter of strong relationship and cooperation. From this opening new chapter of strong relationship and cooperation, Myanmar gained major interests such as bargaining leverage with China, physical infrastructure, joint contribution, shared benefits, stayed committed to the vision of open, green, and clean cooperation, and receiving more aid. And BRI helped optimize global development and global governance. On the other hand, China benefitted from its economic interests through China investment in Myanmar countries.

In addition, in terms of trade, China will be able to connect faster and benefit from the BRI projects in Myanmar. Such strong cooperation has opened a new chapter of friendship, China contributed to the development of Myanmar infrastructure, education, health, and socio-economic spheres under the BRI. To strengthen practical cooperation, China will once again provide funding for joint programs with Myanmar, aimed at scaling up support for multi-field development. China is ready to expand cross-border RMB settlement with Myanmar. China and Myanmar benefitted from both sides. They are good neighbors who will always be there for each other. And they are also good friends that can be counted on, and good partners that no one can set apart.

Acknowledgements

I would like to express my sincere gratitude to Dr. Myo Min Tun (Acting Rector), Dr. Aye Aye Ko, Dr. Thida Aung (pro-Rectors) of East Yangon University, for the opportunity to present this research at the 27th Anniversary of East Yangon University Conference (2026). I also thank Dr. Win Win Myint, Head of the Department of International Relations Department of East Yangon University, for inviting me to participate as a presenter in the International Relations paper reading sessions. I am grateful to Dr. Yin Yin Kyi and Dr. Mi Win Htwe, Professors of the International Relations, Department at East Yangon University, for enabling my attendance at this conference. I appreciate all professors, associate professors, and audience members who offered valuable comments and constructive feedback on this research paper. Finally, I owe infinite gratitude to my family for their unwavering moral support, encouragement, and assistance throughout the research period.

References

Ali Demir, (2022), "The Effect of China: The BRI Projects in Myanmar", http://fetrian.fisip.unand.ac.id.

Ba Myint, (2021), "Rail Sector Development Activities in Myanmar", Greater Mekong 24th Subregional Transport Forum, https://greatermekong.org.

Belt and Road Initiative Portal, (2021), Overview of the Myanmar-China Oil & Gas pipelines" , China National Petroleum Corporation, https://www.cnpc.com.cn/en/myanmarcsr/201407/f115a1cc6cdb4700b55def91aOd11dO3/files/deco9c5452ec 4d2ba36ee33aBefd4314.pdf.

Bertil Lintner, (2020), " Myanmar A Perfect Fit in China's Belt and Road", https://asiatimes.com/2020/01/myanmar-a-perfect-fit-on-chinas-belt-and-road/,Asia Times.

Bo Kong, (2010)" The Geopolitics of the Myanmar-China Oil and Gas Pipelines" , in Pipeline Politics in Asia: The Intersection of Demand, Energy Markets, and Supply Routes, ed.Edward Chow, Leigh E. Hedrix, Mikkal E.Herberg, Shoichi Hoh, Bo Kong, Marie Lall and Paul Stevens, , NBR Special Report 23 (Seattle, WA: National Bureau of the Asian Research). https:// www.andrewerickson.com/2010/10/the-geopolitics-of-the-myanmar-china-oil-and-gas-pipelines/

Burma Country Commercial Guide, (2017), "Burma Oil and Gas," https: /www.export.gov/article.

Chan Mya Htwe, (2019), " Oil and Gas Responsible for half of Myanmar's Debt", Myanmar Time, Report2017-18 ", Myanmar Extractive Industries Transparency Initiative,:327-328, https://www.mmtimes.com/news/oil-and-gas-responsible-half-myanmars-debt.html;MyanmarEITI

Sandhi Governance Institute. https://myanmareiti.org/sites/myanmareiti.org/files/publication-docs/meiti-reconciliation-report-2017- 2018-final-signel.pdfs,

CSIS, (2018), Kyaukphyu: Connecting China to the India Ocean", https://www.csis.org.

China International Development Cooperation, (2018), "China, Myanmar to sign MOU on economic corridor in 2018, report", http://en.cidca.gov.cn.

China's Belt and Road Initiative Website, (2019), "一带一路", https://www.yidaiyilu.gov.cn.

China Scio News, (2023), "The Belt and Road Initiative: A Key Pillar of the Global Community", https://www.scio.gov.cn.

Chu Daye, (2021), "Mandalay-Kyaukphyu railway to create economic benefits for China and Myanmar", https://globaltimes.cn.

ISEAS-Yusof Ishak Institute, (2021), "The Belt and Road Initiative in Southeast Asia after Covid-19: China's Energy and Infrastructure Investments in Myanmar", https://iseas.edu.sg.

DV Mosyakov, (2024), "Myanmar Role in China's Belt and Road Initiative", https://journals.rudn.ru.

Earth Rights International, (2011), "The Burma-China Pipelines: Human Rights Violations, Applicable Law, and Revenue Secrey", Earth Rights International, Situation Briefer No.1.

Energy and Electricity Merger Complete", (2016), The Myanmar Times, https://www.mmtimes.com/business/200066-energy-and-electricity-merger-complete.html.

Global New Light of Myanmar, (2023), "Scrutiny committee on formation of Myanmar GDE Consortium constructed", https://www.gnlm.com.mm.

HKTDC Belt and Road Portal, (2015), "一带一路?", https://beltandroad.hktdc.com.

Institute for Strategy and Policy, (2025), "Perceptions of China-Myanmar Economic Corridor (CMEC) Project", https://ispmyanmar.com.

K.Yhome, (2018), " The BRI and Myanmar's China Debate", Observes Research Foundation. https://www.orfonline.org/expert-speak/bri-myanmar-china-debate/,

Khin Thida Khaing, (2024), "The Implications of Belt and Road Initiative Project on Myanmar", Yadanabon University Research Journal.

Mi Mi Gyi, (2019), "The Belt and Road Initiative (BRI) and its implication on Myanmar", Mandalay University of Foreign Language.

Mohinder Pal Sigh, (2018), "CMEC and its Strategic Implications",, https:// www.egrowfoundation.org.

Nan Lwin, (2018)," Government Signs MOU with Beijing to Build China-Myanmar Economic Corridor, " Irrawaddy, https://www.irrawaddy.com/news/burma/govt-signs-mou-beijing-build-china-myanmar-economic-corridor.html/.

Phyu Phyu Kyaw, (2022), "China's Motivations for Belt and Road Initiative (BRI)", University of Yangon Research Journal.

S Olinga-Shannon, (2019), "Selling the Silk Road Spirit: China's BRI in Myanmar", Transnational Institute, Myanmar Policy Briefing, no.22.

South-East Asia Gas Pipeline Company Limited, (2021), "Who We are", https://www.seagp.biz/who-we-are/.

Su Phyo Win and Chan Mya Htwe, (2017), "State Counsellor Stresses Belt and Road Needs to Align National Priorities", Myanmar Times, https://www.mmtimes.com/.

Sudha Ramachandron, (2020), "The China-Myanmar Economic Corridor Delays Ahead", https:// www.theJamestown. Org.

Syah Vaghji, (2022), "What's Behind the China-Myanmar Economic Corridor 'Plus' Initiative?", https://www.thediplomat.com.

Thant Htoo, (2011), "Myanmar -China Pipeline Operator Give Back to Society", https://mmtimes.com.

The Cornell policy Review, (2023), "Analysis of CMEC on the Development of Myanmar", https:// www.coinellpolicy review.com.

Thriri Shwesin Aung, Thomas B.Fischer, and John Buchanan, "2020", "Land Use and Land Cover Changes along the China-Myanmar Oil and Gas Pipeline Monitoring Infrastructure Develops: in Remote Conflict Prone Regions", PLOS ONE 15, No .8, https:// doi.org/10/1371/journal.pone.0237806.

Xinhua, (2018), "Myanmar Sign MOU on Feasibility Study of Muse-Mandalay Railway," https://www.xinhuanet.com.

Yimou Lee, Chen Aizhu, and Shwe Yee Saw Myint" , (2017) " Beset by Delays, Myanmar-China Oil Pipeline Nears Start-Up", Reuters, https://www.reuters.com/article/us-myanmar-china-oil/beset-by-delays-myanmar-china-oil-pipelines-Nears-start-up-idUSkBN16SOXF.

YUKA KOBAYASHI AND JOSEPHINE KING, (2022), "Myanmar's Strategy in the China-Myanmar Economic Corridor: a failure in hedging?" International Affairs, Volume 98, Issue 3.

Zeng Kejun, (2018), "Muse-Mandalay Railway Project", BRI Monitor, Sandhi Governance Institute, Myanmar.

Zhuang Beining, (2017), " Spotlight: China-Myanmar Oil, Gas Project Benefits Both", , http://www.xinhuanet.com/english/2017-05/10/c-136272395.htm.

Zhuang Beining, (2017), "Spotlight: China-Myanmar Oil, Gas Project Benefits Both", http://www.xinhuanet.com/english/2017-05/10/c-136272395.htm; Ming Mei, ed, " China-Myanmar Economic Corridor Office Opens in Myanmar Capital, http://www.xinhuanet.com/english/2019- 05/17/ c-138067107.htm, Xinhua.

The Ritual Shower of *Taungpyone pwe* (Festival)

Sandar Aung[1]

Abstract

The ritual shower was held at *Taungpyone Gyi* Village on the 11th waxing moon of Wagaung(August). About 50 years ago (in 1950), it was held near a *Nat* tree by the Ayeyawaddy Riverbank. The " *Nat* tree " refers to a Banyan tree, and it is called the " *Nat* tree " because the ritual shower was performed near it. The ritual shower refers to the worshippers touch the years round, perform a purification ritual by replacing old items with new ones. The aim of this research is to study the historical and cultural origins associated with the ritual shower. The main objectives are to examine how the ritual shower is embedded in the belief systems, its historical roots, to analyze the social network and social behavior within the ritual. Qualitative research methods have been used. The research methods include observation and key informant interviews (KII). This study is related to religious rituals and water. Clear, odorless water is used to bathe the two princes with aromatic water, the bark of the Grewia polygama (*tajo*- the bark of which is used in preparing shampoo), and the turmeric water. The use of these substances in odorless water gives the water its cleansing power. it is washing away matter out of place with water. Besides, After the two princes showered in the water, the palace guardian changed new clothes and turbans rope *(Baung Khan Kyoe*-ဗောင်းခံကြိုး). The palace guardian changed the new string and shared the old string to the audience. It was believed that if the robe string was worn, it would bring wealth, prosperity, and success in future. Because of this belief, they carried it as sacred objects. In conclusion, beliefs, traditions, and the ritual shower have historically existed and been practiced. This research will provide some helpful information for those who want to study the *Taungpyone pwe* (Festival).

Keywards: ritual shower, belief systems, sacred objects, *Taungpyone pwe* (Festival)

Introduction

The term “ritual” is defined in different ways by different authors. Within Ritual Studies, the notion prevails that rituals are always dynamic and subject to change, which today is study as ritual dynamics (Beumer, 2020). A ritual is a set of actions, performed mainly for their symbolic value. It may be prescribed by a religion or by the traditions of a community (Srivastava et al., 2013). Shower ritual is religious or magic ceremony involving the use of water to immerse or anoint a subject's body (https://www.sarahkvoiles.com). Additionally, ritual shower is also held in Myanmar. The ritual showers of the two *Taungpyone* princes and the *Pakhan Kogyi Kyaw* are also prominent in Upper Myanmar. The Ko Gyi Kyaw’s ritual shower takes place in Kani Village, Yasagyo Township, Magway Region, on the 3rd waxing day of *Tabaung* (March-4th). The statues of the King and Queen of *Pakhan* were placed in palanquin and used as a bathing place on the banks of the Chindwin River. Along the way to the Chindwin River bank, locals offered fried chicken and alcohol. This is like paving a golden road and a silver road for the locals along the way, and cleansing Ko Gyi Kyaw, which has been dedicated throughout the year (Htwe Han-1991). This paper examines how the shower ritual is traditionally celebrated and then analyzes it reflect on local people. Research questions are What are the historical and cultural origins of the ritual shower in the *Taungpyone pwe*, and how has it changed overtime? How does it shape or reflect community relationships? The specific objectives are to examines how the ritual shower is embedded in the belief systems, its historical roots and to analyze the social network and social behaviour within the *Taungpyone pwe*.

[1] Dr, Professor (Head), Department of Anthropology, East Yangon University

Literature Review

A ritual is a set of actions, performed mainly for their symbolic value. It may be prescribed by a religion or by the traditions of a community. The term usually excludes actions which are arbitrarily chosen by the performers. The field of ritual studies has seen a number of conflicting definitions of the term (Srivastava, 2013). The necessity of water and specifically the ritual use of water to cleanse mean that something is thought to be dirty in some way or another for it to need cleansing. The notion of dirt, of course, takes us to the work of Mary Douglas and in particular her book entitled Purity and Danger, in which she defines dirt as "matter out of place" (Wepener, 2013). Douglas explains that the ways in which humans and societies behave towards dirt or "matter out of place" is derived from the fact that dirt is "likely to confuse or contradict our cherished classifications"(Douglas, 2007). Although the existing literature provides valuable insights, there are still gaps in the historical context, ritual actions, and sacred objects associated with the ritual shower. These gaps will be explored in this study.

Research Methodology

The qualitative research methods were used in collecting data. The study employed observation and key informant interviews (KII) as the research tools. Data was collected through interviews with 27 individuals. Study population is local people, *Nat-kadaw* (the spirit medium), *Nan-dein* (the palace guardian), visitors and *Nat* worshippers. Data recording and photo taking were performed according to their consent. *Taungpyone Gyi* village lies within Mandalay township, approximately eight miles from the city of Mandalay (Appendix-1). The village comprises 700 houses and 660 households, with a total population of 3,325 residents (village administrative data, 2019).

Findings

Propitiation of Two *Taungpyone* Princes

In *Taungbyone Gyi* village, festival has been held in commemoration of two princes three times in a year. They are festival for worshipping the two princes in *Wagaung* (August), one for marching battle in *Nattaw* (November) and return from battleground in *Tabaung* (March). The first festival is the most popular and it is held from 10th waxing day of Wagaung to the 1st waning day in Wagaung (from 6th to 12th August 2022). Worships to be held are the opening ritual, the ritual shower , hunting hares, cutting the Htein tree, the gilding of the statues(shwe bon sin), and offering the meal to evil spirits (feeding bon sar) (See Figure 3.1).In doing so, as palace guardian, who guard the main palace have performed all traditional matters for two princes, the palace guardian preside in the worship and they act as queen wearing woolen cap(*tho-zaung Miphayar*), and ministers wearing fillet*(baung-zaung Amat*) in the monarchy system. The shower ritual ceremony from those worships will be explored.

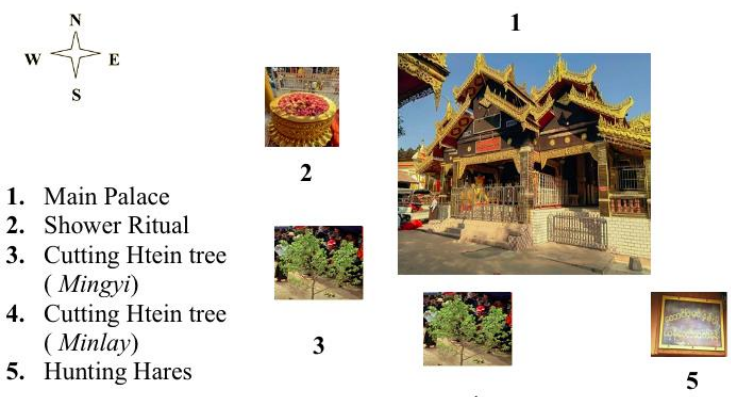

Figure 3.1 Location of *Taungpyone Pwe* Celebration

The Ritual Shower of *Taungpyone pwe* (Festival)

On 11th waxing moon of Wagaung(August), ritual shower was held near a *Nat* tree known as a banyan tree (Ficus benghalensis) in the Ayeyarwaddy River in the vicinity of Nyaunggone village after passing Shwe Ta Chaung canal on the west of *Taungpyone Gyi* village in about 1950. Near the Banyan tree (Ficus benghalensis) showering water is done. It was named after *Nat* tree. Now, as the Ayeyarwaddy River eroded, the tree is no more. Ritual shower means as worshippers touch the statues all year round, the statues are cleaned and new paraphernalia are also changed. Presided by the palace guardian, queens wearing woolen cap(*tho-zaung Miphayar*), ministers wearing fillet(*baung-zaung Amat*) and worshippers participate in the ritual (See Figure 3.2).

Figure 3.2 *tho-zaung Miphayar*, *baung-zaung Amat*

The process begins with Achidaw U Pyae taking the two statues to the banks of the Ayeyarwaddy River, carried carefully in a palanquin. U Pyiet wears pink turban, vest and Taung-shay pasoe (double length men's sarong), girding his loins. He balances the statues of the two princes on the palanquin and plays a vital role to control shaking palanquin. Carriers of palanquin are of two kinds- *Kone thars* and *Yay Thars*. *Kone thars* means those who are to carry palanquin on ground while *Yay Thars* are those who are to carry statues on the barge. Those nestle the statues of the two princes are allowed to ride the palanquin. *Kone thars* are to carry the palanquin to the bank. Those who go ahead of the palanquin are *Kyine Taw Kaing, Dai Taw Kaing*, and *Hlan Taw Kaing.* But those who hold umbrellas are to shade the statues behind the palanquin. The procession includes attendants who precede and follow the palanquin. Traditionally, bearers of the palanquin are allowed by the two princes to toll money from shops at will so that they can enjoy themselves. the palace guardian shares red cloth in small finger size and about nine inches long for all those who carry palanquin and rowers. But others snatch pieces of red cloth. A female palace guardian who is 70 years old said,

"In lifting the palanquin on shoulders, when both sides do not carry it evenly, the side slants at one time but the other rises at the other time. Along the way, it rises and falls. It slants and rises. They drag the palanquin back and forth. They shake at their will. But, according to experienced U Pyiet evades and sway and controls fast. As some jolt the palanquin before getting the showering site, police shout in threat." (See Figure 3.3).

Figure 3.3 Move it forward and backward at Ritual Shower

At the river bank, the *Nat* statues are carried on the barge to the place to be bathed and the barge is placed on six boats and they are hauled by two boats. The boat is rowed by men. When they get to the *Nat* tree, the barge is tied and pouring ritual is done. Then, turbans, longies, and swords from the images are put out by respective worshippers and aromatic substance, bark of Grewia polygama (*tajo*- the bark of which is used in preparing shampoo), and turmeric water put in a silver cup and the statues are showered with water (See Figure 3.4). While showering the statues, queens wearing woolen cap *(tho-zaung Miphayar)* and ministers wearing fillet *(baung-zaung Amat* pay homage to the statues. After that, new clothes, turbans, longies, and swords are changed. In changing new offered, there is a red turbans rope *(Baung Khan Kyoe-*ဗောင်းခံကြိုး) to tie turbans tight. An old string was replaced by a new one and the old one is shared to the audience. The rope brings good luck and fortune. Those worshippers in the neighbourhood join the ritual. The ritual starting about 10 o'clock in the morning finishes over 4 o'clock in the evening. Then, the statues are taken back to their main palace and on the way, it is necessary to pay respect to the pagoda from the southern gate. It is made from the southern gate where the ladder used by the king is located. After that, the statues are carried from the west flight on the main palace. After the statues are placed on the main place, the ritual finishes. In behaviours of each participant such as clothes of participants for showering the statues dealing with royal period, movement to the river bank, lifting on the barge, bathing, change of clothes, and so on, social networks are found. Then, for showering in the Ayeyarwaddy River, social behaviours resulted from ritual shower such as many drunkards, difficulties to control such drunken men, tiredness to go on foot, danger of pickpockets and thieves, and so on, are also seen.

Figure 3.4 Ritual Shower of two Statues

Besides, traditionally, although families carried the palanquin, villagers fought and some went back after touching the palanquin. Since 1983, ritual shower on the two statues was not held in the river but in *Htee Phyu Yone* (ထီးဖြူရုံ)on the east of the main palace has been done. Presided by the palace guardian, queen wearing woolen cap and ministers wearing fillet, it is known that the procedures remain the same but the place changes. In draught years, as the ritual was not held in the Ayeyarwaddy River and villagers fought to death, it is seen that there is an unfavourable reflect in festival, many drunkards join in the ritual. But, holding in *Htee Phyu Yone* (ထီးဖြူရုံ) implies that *Nat* duty is fulfilled and there is safety among participants. Therefore, in the present day, nobody goes to the Ayeyarwaddy River near the *Nat* tree. As a result, history remained there. Cleaning the statues through showering water is to revitalize the two princes, it is surmised that the concept of exchange is found. Now, without those who go ahead and follow the palanquin, *Kone thars* and *Yay Thars* rowers, and so on, some procedures change but structures like movement of the statues are the same. On 12th and 13th waxing moon of Wagaung(8th and 9th August 2022), the ritual finishes with a few worshippers.

Discussion

There are hardly any limits to the kind of actions that may be incorporated into a ritual. The rites of past and present societies have typically involved special gestures and words, recitation of fixed texts, performance of special music, songs or dances, processions, manipulation of certain objects, use of special dresses, drink, or drugs, and much more (Srivastava, 2013). Presided by palace guardian, queens wearing woolen cap, ministers wearing fillet and worshippers participate in the ritual. The statues were placed on the palanquin and the bearers did not carry them side by side, but carried them up and down, pulling them forward and backward, creating special gestures. People carrying *Kyine Taw Kaing, Dai Taw Kaing,* and *Hlan Taw Kaing,* dressed in royal costume, marched in a large procession. There were many drunkards during the festival, and fights between villagers. This view is mostly like the findings of shower ritual. Special gestures, use of special dresses, processions, drinking, or drugs are considered ritual actions. It is analyzed that the festival was possible due to the functions of these ritual actions.

What is water? Most people, if asked this question, would probably respond something like “it’s a clear, odorless liquid found in rivers and lakes, which humans and other animals drink” (Malt, 1994). This study is related to religious rituals and water. Clear, odorless water is used to bathe the two princes with aromatic water, the bark of the Grewia polygama (*tajo*- the bark of which is used in preparing shampoo), and the turmeric water. The use of these substances in odorless water gives the water its cleansing power. In other words, the ritual shower involves cleansing the statues and replacing its utilities, as it has been touched by worshippers throughout the year. It is believed that this ritual shower was done in the belief that the statues were alive and reborn. Therefore, the belief in the essence of water in religious rituals rather than water is clear, odorless and drinking water. Besides, it is washing away matter out of place with water.

Sacred objects are therefore meaningful objects, but they are meaningful in a special way(Kapoor, 2020). After the two princes showered in the water, the palace guardian changed new new clothes and turbans rope *(Baung Khan Kyoe*-ဗောင်းခံကြိုး). When the new robe was changed, there was a robe string that was used to tie the robe to make it stronger. The palace guardian changed the new string and shared the old string to the audience. It was believed that if the robe string was worn, it would bring wealth, prosperity, and success in all plans.Because of this belief, they carried it as sacred objects. It was observed that they believed in an invisible force behind these sacred objects.

Conclusion

This research examines the traditional custom of the ritual shower for the two princes held in *Taungpyone Gyi* village. The main questions focus on the history and origins of the ritual shower, as well as how it reflects the local community. The study not only discusses the significance and reasons behind the festival (*pwe*) but also explores the actions and behaviors of the participants involved.

The participants’ clothing is associated with the royal period, and they are holding *Kyine Taw Kaing, Dai Taw Kaing,* and *Hlan Taw Kaing* which are symbols associated with the ritual shower. Since the two princes were closely engaged with their worshippers throughout the year, new clothes were provided to maintain cleanliness. The use of items such as aromatic substance, bark of Grewia polygama (*tajo*- the bark of which is used in preparing shampoo), and turmeric water is related to practices tied to traditional beliefs. According to tradition, it is believed that those who serve as attendants or performers must also participate in the duties of the two princes. The belief that worshippers adhering to traditional customs should only visit on the day of the ritual showering is firmly rooted.

In addition, when engaging in activities such as going to the riverbank for the purpose of showering, offering, washing, and changing clothes, a social network that maintains balance and harmony between the ritual, practitioner and the believer can be observed. The use of intoxicants, gatherings of large crowds, and behaviors such as pickpocketing and other criminal activities are observed as social behaviors.In other words, the use of ritual shower is led by the palace guardians, with participation from the queen wearing woolen cap and ministers wearing fillet and worshippers. The ritual is held at the Ayeyarwaddy Riverbank, with ceremonies and processions. The Achidaw U Pyae taking the two princes on their shoulders and follow in the procession. When they reach the *Nat* tree (banyan tree), the ritual begins. Since 1983, during draught years, the festival has been relocated to near the main palace, and the way it is analyzed the structure of ritual, as if were reading textbook. In conclusion, beliefs, traditions, and the ritual shower have historically existed and been practiced. The locals focused on the reasons such as belief, practice, and other related

matters. Ritual actions, such as gestures, special dress, and processions, are not only linked to preservation and protection but also demonstrate the meaning of renewal and innovation. This research will provide some helpful information for those who want to study the *Taungpyone pwe* (Festival).

Acknowledgements

I wish to express my sincere gratitude to Dr. Thidar Htwe Win (Prorector, University of Distance Education, Yangon, for her enthusiasm for this study, her encouragement, her valuable comments, advice, and suggestions throughout. Special thanks go to Nat-kadaw ko Zaw Lay, and the palace guardian of U Tun Naing for their hard work, dedication, and collaborative spirit. This project would not have been possible without the contribution of everyone involved.

References

BARBARA C. MALT. 1994. Water is not H_2O. Lehigh University. Kapoor, Anup Kumar, 2020, Social and Cultural Anthropology: Belief and Rituals. University of Delhi.

Cas Wepener. Dr. Associate Professor of Liturgy and Homiletics at the Department of Practical Theology, Faculty of Theology, University of Pretoria, Water rituals as a source of (Christian) life in an African Independent Church: To be healed and (re)connected.

Ragini Kapoor, 2020. Sacred Objects.

S.K. Srivastava, K. C. Barmola, Rituals in Hinduism as Related to Spirituality, Indian Journal of Positive Psychology, 2013, 4(1), 87-95 (ISSN 2229-4937) Gurukul Kangri University, Haridwar (UK-India)

Mary Douglas, *Purity and Danger. An analysis of concepts of pollution and taboo* (London / New York: Routledge, 2007, reprinted from 1966); cf. also Jan van Wiele, 'Mary Douglas' Purity and Danger revisited, in *Jaarboek voor liturgie-onderzoek* 23 (2007) 177-209.

https://www.sarahkvoiles.com

ထွေးဟန်ဦး၊ (၁၉၉၁) မြန်မာမိရိုးဖလာဓလေ့နတ်သမိုင်း။

Appendix – 1

LOCATION MAP OF *TAUNGPYONE GYI* VILLAGE, MADAYAR TOWNSHIP, MANDALAY REGION, MYANMAR

